Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

[Opera]

https://hdl.handle.net/1874/456982

Dit boek is gescand in het kader van het Incunabelen project.

Een incunabel of wiegendruk is een boek of geschrift dat gedrukt is vóór 1 januari 1501. Gezien de bijzondere aard van deze vroege gedrukte werken is besloten deze uitgebreid te beschrijven en te digitaliseren.

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:
https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/

Bij deze boeken wordt ook de volledige buitenkant gescand en een scan gemaakt van het geopende boek. De hierna volgende scans zijn (in volgorde waarop ze getoond worden):

- het midden van het geopende boek*
- de rug van het boek
- de kopsnede
- de frontsnede
- de staartsnede
- het achterplat

*Een deel van de banden in deze collectie bevatten meerdere titels, het is dus mogelijk dat de pagina's in deze overzichtsscan horen bij een andere titel.

This book has been digitized as part of the Incunabula project.

An incunable or incunabulum is a book, pamphlet, or broadside that was printed before January 1st 1501. Due to their special nature a project has been started to better describe and then digitize these early printed works in our collection.

More information on this collection is available here:
https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/

The digitized version of these books includes scans of the outside of the book and a scan of the open book. The scans after this notice are (in the order in which they are shown):

- the open book (opened approximately in the middle)*
- the spine
- the head edge
- the fore edge
- the bottom edge
- the back board

*Some of the bindings in this collection contain multiple titles, therefore it is possible that this scan shows pages which belong to a different title.

Tractat' Joh Gerson de vicijs ministrorꝫ

vtoeak. Precesserũt infinita signa admonitõnes ominationes increpationes clades ꝟbera flagella q̃ ipam ad sanã mẽtem/ne instantia talia paterek reuocaret. sed nihil ẽ oibus his actũ imo incassũ omia osũpta. frustra inqt ꝓba oslauit oslator malicie eorꝫ nõ sũt osũpte fronte eni cõn deũ obseruata oia otempserũt et velut equ' infrenis post suas cõcupias rapidiori sẽp impetu concurrerũt

Si ecclesia florere ⁊ fructificare habeat nẽcaria est in omi statu ecclesie morũ reformatio.

Quis igit tibi o xpe mod' restat si tuã ecciam a tãta sorde scorie in quã argentũ eius ⁊ aurũ versa sũt emũdare disponis multa. vt totam scoriam ipam. multa cõflatili arte aut purgatorio igne in aurꝫ repandũ ab eccie fornace ꝓficias. et puro illic nitore rutilãtia. metalla sterum inducas Etsi tuam pterea vineã labruscis sẽtuosis q̃ ꝟgultis palmites suffocãtib' obseptã infructiferam. vis ad naturam reducere. q̃s melior mod' id agẽdi q̃ inutiles stirpes eã sterilẽ efficiẽtes que falcibus ãputate pullulãt. radicitus euellere. vineã q̃ ipam alijs agricolis locatã nouis rursũ ac feracibus et fructiferis palmitib' insere Neq̃ te ipo teste ꝑ de spinis pfit vue colligi. aut de ẽbulis fic'. ꝫ et arborẽ nullũ fructũ ferentem excidendã ipe sanxisti et igne cremandã. Fallit igit quisq̃s laborẽs ⁊ dolores eccie his malis que faz patimur finiri estimat Hec nõ nisi exigua sũt dolorꝫ inicia. et suauia q̃dã eorꝫ que supsunt pluria Sed tpũs erat vt portũ ingruentẽ. iam tempestate peterem'. nre q̃ in his piculis saluti osulerem'. ne tãta ꝓcellaꝫ vis q̃ lacerã petri nauiculã validiori turbinis impulsu q̃z vllo als tpe ocussura ẽ in medijs nos fluctib' cũ his qui merito naufragio pituri sunt absorbeat

Deuota oratio auctoris pro salutifero fructu reformationis cõsequende

Vtinã in fine opusculi q̃d iã lõgius tendit. te benignissime Jhu supplices exoramus vt q̃cũq̃z tua sup eccias futura sũt iudicia. Magna enim ablq̃ dubio futura sũt. nõ ea in seuerita te vltionis. sm ipius inicitates im mensã iã mercedẽ ei reddbuas. sed iuxta inenarrabilẽ tue clemẽtie lenitatẽ et in penaꝫ exactiõe. quam nõ merek pietatẽ largiri digneris sic q̃z ea q̃ noxia sũt aut supuacua rescinde. ne pauca q̃ nõ vsqueq̃q̃z inutilia sũt cũ his etiã piter excindas Ita igit pme ne ꝓlus oprimas Ita attere ne ꝓlus obteras Ita castiga. ne pri' extinguas. ꝫ saltẽ ne sodome et gomore sibis sit semen ei aliq̃d relinque. memor tm̃ tui sactissimi vbi quo te cũ illa futuruz pmisisti oibus dieb' vsq̃z ad cõsummationẽ seculi.

Explicit tractatus de vicijs ministrorũ ecclesie Job de Gersonno.

De cõmunione sub vtraq̃z specie Clxxxviij

Incipit tractat' magistri Jobis Gerson otra heresim de communicatione laicorꝫ sub vtraq̃z specie.

Olaturus iuxta seniorꝫ h' sacri osilij Constantien. monitionẽ generalẽ. nõnulla que cõcernũt expugnationem heresum et hereticorꝫ nri tpis. nominatim secte nouiter exorte et ꝓtin' iudicialiter damnate de necessitate cõicãdi laicos sub vtraq̃z specie. panis scz et vini ꝓfero cũ euangelica paupcula duo minuta que dici possunt duplex ille denarius quẽ samaritan' ꝓtulit et dedit stabulario ꝓcura vulnerati. vnus denari' decẽ regulas speculatiuas. alter decem ꝓcticas hz inscriptas Scriptura sacra est fidei regula. otra quã bñ intellectã nõ est admittenda auctoritas. ratio hominis cuiuscũq̃z. nec aliqua osuetudo. nec ostitutio. nec obseruatio valet. si otra sacrã scripturã militare ouincat. hec regula fundamẽtũ est omune nobis et hereticis quos impugnare conamur Propterea ocedim' et ꝓbam' omnes vel auctoritates vel rationes que hanc ꝓbant ꝓ quãto nõ ad aliud ꝓbandũ ꝓ eos ducuntur vel induci quererenẽ. Quãobrẽ sacra scriptura debet osiderari quasi sit vna ꝓositio copulatiua onectẽs singulas partes. et vnã ofirmans ꝓ alterã elucidans et exponẽs. qm̃ si ꝓositio aliqua sacre scripture posita assertiue ꝓ auctorẽ suũ q̃ est spiritussanct' esset falsa. tota sacre scripture sicut dicit Augl. vacillaret auctoritas. qz similis. est ratio assentiẽdi ꝓ fidẽ cuicũq̃z ꝓsitioni signate in sacra scptura. ita vni sicut alteri scz auctoritas diuine reuelationis que vtrobiq̃z omunis est ratio credẽdi Scptura sacra dũ osideratur in aliqua sui parte vel ꝓositione nõ est tenenda in solis terminis illi' ꝓsitionis aut in illo sensu q̃ illa ꝓsitio sic per se et nude osiderata facit. Sed oferenda est et concordanda ꝓ opationẽ ad alios sacre scptura passus. Patet hec regula ex p̃cedenti et ꝓ exempla manifesta qualia sũt innumẽa. Dixit itaq̃z xpus Matb. vltl. Qui crediderit et baptisat' fuerit saluus erit. In hac prescisa forma vel stare sentẽtia nõ admissa quacũq̃z collatione ipius cũ alijs. sicut inuentos aliquos esse tales notat Augl. de ci. dei. xxi. Cõstat q̃ errabit manifeste ponẽdo q̃ sola fides sufficit i baptismo ad salutẽ sine alijs virtutib'. sicut trahẽrent alij ex simili verbo xpi. Qui credit in me habet vitã eternã. Amplius arguendo ad hõies sic. Inducerem' illud xpi Job. vi. Ego sũ panis viuus qui de celo descendi. sicq̃z mãducauerit ex hoc pane viuet in eternũ. Attñ sm istos nõ sufficit mãducatõ solius panis. i. sumptio corporis. sed requirit bibitio sãguinis

F. fol.
292

RARIORA

Cm

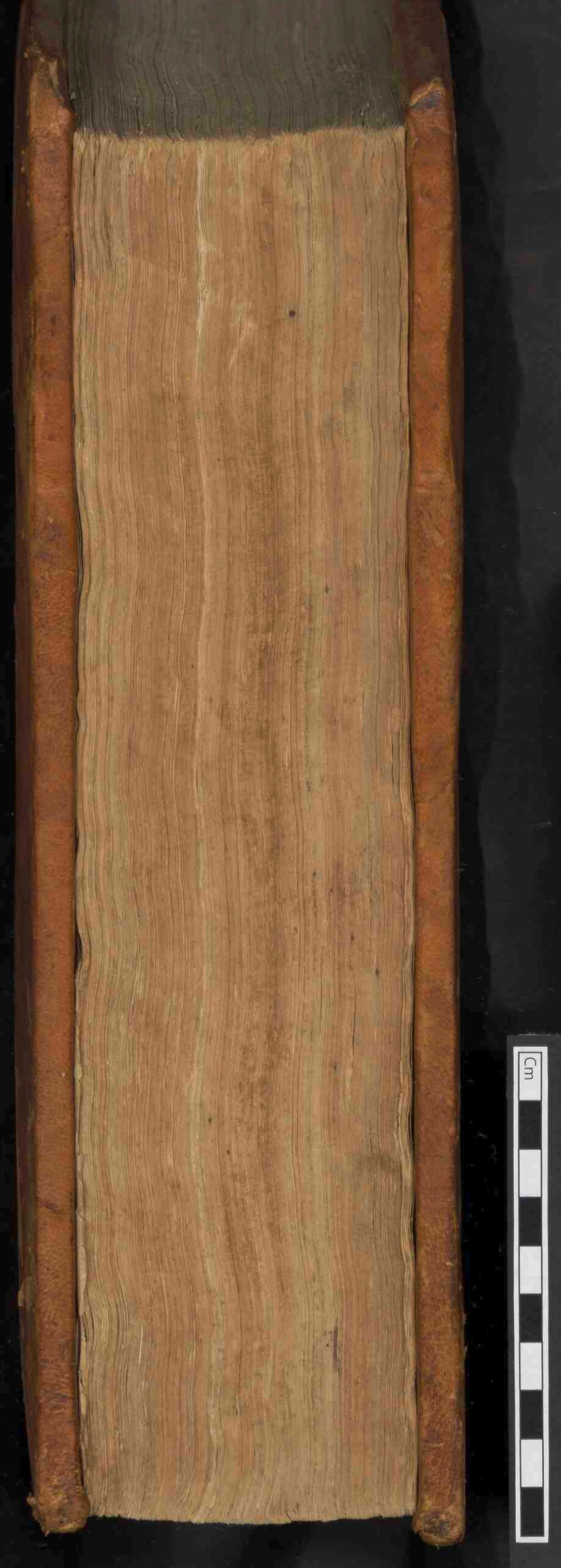
Cm

Cm

246

Miscellanea Theologica

Folio n°. 292.

residuus fuit q̃ nõ transiliet flumẽ
Porro achitophel vid
filiũ suũ sim strau
ivit et abiit in dm
tatẽ suã et disposit
dio mirvit et sepu
patris sui David aũ venit in ciuitatẽ
et absalon transiuit iordanem ipẽ
et omẽes viri israel cũ eo Amasan ve
cõstituit absalon p̃ ioab sup exerci
tũ suũ Amasa aũ erat filius viri q̃
vocabat ietheraei hyeiereli qui ingressus
ē ad abigail filiam naas sororẽ sa
ruie que fuit mat ioab et
tatus ē israel aũ absalon in t
Cumq veniss dauid in castra
naas de rabath filioꝝ ammon
chir filius ammihel de lodabar
lai galaadites de rogelim obu
stratorias ⁊ tapetia et vasa
frumentũ et hordeũ et farina
et fabam et lentẽ et frixũ cicer
et butyrũ et oues ⁊ pingues
dederũt ꝗ dauid ⁊ ꝑplo q̃ aũ eo
vestendũ suspicati sũt enĩ ꝑpl
me et siti fatigati in deserto

Ins cõsidãto dauid ꝑplo suo cõsti
tuit sup eũ tribunos et centuriones
et dedit ꝑpli tertiam ꝑtem sub manu io
ab et tertiam sub manu ethai q̃ erat de
geth Dixit q̃ rex ad ꝑplm egrediar
et ego vobiscũ et respondit ꝑplus non
egabis sive enim fugerimus nõ magno
pe ad eos de nobis ꝑtinebit sive me
dia pars ceciderit e nobis nõ curabit cu
rabit qa tu vnus p̃ decem milibus
cõputaris melius ē igit ut sis nob
in vrbe ꝑsidio Ad q̃s rex ait Quod vo
bis vtũ videt hoc faciam Stetit ergo
rex iuxta portam egrediebat ꝑplus
p̃ cũneas suas centenũ et millenũ et p̃
cepit rex ioab et abisai ⁊ ethai dicens
suate mi puerũ absalon et omnis ꝑplus
audiebat ꝑcipientẽ regem cũctis pre
ceptis p̃ absalon Itaq egressus est
ꝑplus in campũ contra israel et factũ est
pliũ in saltu et cesus est ibi ꝑplus is
rael a exercitu dauid fracta q̃ ē pla

ga in die illa viginti milia fuit aũ
dispersi sup faciem terre ⁊ multi
plices erant q̃s saltus consumpserat
ga hyi q̃s vorauerat gladius
Accidit aũ ut occurreret absa
lon dauid sedens mulo cumq
ingressus fuisset mulus subter coden
sam quercũ et magnã adhesit caput
eius querciu et illo suspenso inter ce
lũ et terram abiuit cui sederat ꝑtran
siuit Vidit aũ hoc cõspicatus et nũcia
uit ioab dicens Vidi absalon pendẽ de
querciu Et ait ioab viro qui annunciaue

380. **Johannes** G e r s o n (Jean Charlier), Opera II—IV. Keulen, Joh. Koelhoff 31 Aug. 1483, 1483, 23 Febr. 1484. 2°.

F. 2°. 292, 309, 310

Typen 7, 9, 10. — H* 7621. — Peddie II p. 283. — Pell. 5124. — Pr. 1036. — VK 458. — Dl. I ontbreekt. — Dl. II met index in hs. — Dl. III bl. 89 in hs. — Dl. IV bl. 233—240 in hs.

Op het 1e schutbl. van dl. II: „Ex legato domini Alberti Schuersack quondam canonici et scholastici huius ecclesie b. Marie Traiectensis". Zie over hem de aanteek. bij nr. 72. Op de binnenzijde van den band van dl. III en op bl. 1a van dl. IV: „pro libraria fratrum minorum de observancia montis gratie dei extra traiectum supra mosam". — Dl. III en IV uit de Maastrichtsche collectie. — Dl. III in oorspr. led. band met sloten. — In den catalogus van 1845.

absalon Cumq adhuc palpitaret ipse
in quercu cucurrerũt decem iuuenes armi
geri ioab ⁊ percutientes interfecerũt eũ Et
tinuit ioab bucina ⁊ retinuit ꝑplm ne p
sequerẽt fugientẽ israel volens ꝑcẽ in ciuitatẽ
dmi et tulerũt absalon et ꝑiecerũt eũ
in saltu in foueam grandẽ et cõportauerũt
sup eũ acerui lapidũ magnũ ni
mis Omnis aũ israel fugit in tabernacla
sua Porro absalon erexerat sibi aũ ad
huc viuet titulũ qui est ĩ valle regis
Dixit enĩ nõ habeo filiũ et hoc erit
monimẽtũ nõis mei Vocauit q̃ titulũ
nõe suo et appellat manus absalon vsq
ad hanc diem Achimaas filius sa
doch ait Curram et nũciabo regi q̃a
iudicauit fecit dõs ei de manu inimico
rũ eius Ad quẽ ioab dixit nõ eris
nuncius ĩ hac die sz nũciabis ĩ alia
hodie nolo te nũciare filius enĩ regis
mortuus ē Et ait ioab chusai Vade
nũciare regi que vidisti Adorauit chu

De pfectione cordis — 1
sive status pfectionis
Hostiones in ord fidei — 2
De vera religione
Matthei Grambon — 3
et eius veniam
De beghinis — 4
et habitu eorum
De religiosis pfectior — 5
De meditatione — 6
De simplicitate cordis — 7
De diversione cordis — 8
Remedia ad puritatem — 9
De diversis tentationibus — 10
De emulis vitandis ad regem — 16.
De vera pietate
Flores regulares moralium — 1
De pfectione ex sp. de alleluia — 2
De radii sidereis stanson — 3
De viatico mysticis — 4
De anfractibus pte — 5
De parte mij or considerationis — 6
Quid agendum ipse sensuat — 7
Quot fuerit sensuata — 8
De vitiis quinque exclud — 9
De hoc cordis pulsatione sp. — 10
De probatione spiritus — 11
De considatione dortmarc — 12
De libris cautis legendis — 13
De signis veris et falsis — 14
Trilogium astrologie theologiae — 15
De obfuscatione diei superstitiosa — 16
De statu curatorum — 17
De spiritu Aralogi — 18
sive tripartito
De carnalibus et mortalibus — 19
De arte audiendi confessionem — 20
De absolutione — 21
De casibus reservatis modernis — 22
Remedium ad veniam — 23
De indulgentiis — 24
De oratione — 25
Quo sui pro peccatis — 26
Appellatio peccatorum — 27
Quidam dubia — 28
De testamento condendo — 29
De victu mr Platonis — 30
De pte legendi et solvendi — 31
De irregularitate — 32
De modo confess. et abs. — 33
Responsio ad mij or quest. — 34
De voluntate ere — 35
De statu ere — 36
De signis veniae ere — 37
De defectu ecclesiarum — 38

DOMEIN-ARCHIEF
UTRECHT

De sacramento et con. pe. m. c. xxxxm
Contra magicas m. c. xlix
De simonia m. c. lx c. lx
De pollicitacione extra pro. m.
De materia celebracionis m. c. lxxm
De cognicione castitatis m. c. lxxm
De celibatu clericorum m. c. lxxc

Ex legato dm Alberti Schuersache
quondam canonici huius ecclie beate
Marie Traiectens et Scholastici

[illegible] der [illegible] 20 [illegible]

[illegible] Galenus

Tractatus per modum dialogi de pfectione cordis a magistro Johanne de Hersonno cõpositus. M.cccc.xxxiij

Theolog' loquit ad aiaz cristianã

Diliges dominũ deũ tuũ ex toto corde ¶ Tũ hoc tibi pceptũ sit o anima christiana. tu ad impletionẽ eius totũ cor ppara et vigilãter intẽde. ¶ Dia Desidero agnoscẽ. totalitas cordis in quo consistit. quoniam tot varijs et adversa motibus continue spargit. ⁊ nũc hac nũc illac celeriter diuidit. ꝓ vix aut nunqꝫ totũ in se collectũ ferat in vnum. presertim spũale et inuisibile quale de' est obiectũ ¶ Totũ sicut dicit Aristt. idẽ est qõ pfectũ Perfectũ vẽo dicit illud cui nihil deest. Si aũt hec pfectio simpliciter et absolute ꝛsideret. solus deus pfectus ⁊ totus est. qz sol' est cui simpliciter nihil deest in quo scz omne illud est qõ meli' est esse qꝫ nõ esse ¶ Hec ita esse nedũ fide sed phica et metaphysica demonstratione ꝛfiteor. Nextũ aliter loq̃ de totalitate vl pfectione cogũt hec verba. Diliges dñm deũ tuum ex toto corde tuo ¶ Recte sentis et dicis o aia Propterea totalitas aliqua vl pfectio dicit in creaturis ꝑm quid vl contracte. dũ videlicet alicui rei nihil deest eorum que sibi competere debent iuxta hanc vel illaz conditionem sue speciei vel nature vel gre supaddite. Sic em̃ dicit homo pfect' in corpe duz nihil corpori deest qõ ad ei' integritatẽ ⁊ ꝛpositionẽ ptineat sed membris omnib' plene dotatũ ẽ ¶ Nolo p multa vageris. Dic in ꝓposito Quid sit cor totũ vel pfectũ. Non quidem perfectione nature sed moris et gre Sic em̃ lre circũstantia iubet intelligi ¶ Triplex solet a mgris. ipa quã queris totalitas cordis distingui. que sub quadam latitudine vnita/totalis dici pt. diuersos ꝑm maius et min' gradus habẽs. Inde cor totũ seu pfectuz dicit. qõ spũsanct' inhabitat per greaz gratũ facientẽ. qm̃ tali cordi sic se habenti nõ stat vt aliq̃d desit eoꝝ q̃ sibi necessaria sũt ad salutez Jam em̃ non in gra. sed in mortali culpa esset si careret necessarijs ad salutem ¶ Diligunt igitur deum ex toto corde. et istud implent preceptuz pueri nouiter baptisati. Dormiẽtes etiã adulti duz sunt in gratia. imo et vigilantes dum venialiter peccant. cor spargentes p varia creaturaꝝ oblectamenta. salua tamen charitate ¶ Illi q̃s dicis quemadmodũ dicuntur deo placere per fidez (sine qua impossibile ẽ placere deo) dicunt insuper deo placere et credere. Ita et dici possunt deum ex toto corde diligere. q̃a etsi nõ actualiter tamẽ ⁊ habitualiter cor habent iunctum deo

Cetera distensio varia cordis p venialia cū nō auertant a deo nō expellit cor extra latitudinē totalitatis seu pfectionis de qua loq̄mur. Habet aūt sicut p̄mium hec latitudo totalitatis gradus aliquos videlicet tres in genere quorū grad' modo numerat' est infim'. Ali' est sup̄m' in beatis vbi cor ferē actualiter et assidue p̄m caritatis motionem in dei dilectionē et amorē. ita q̄ nihil est q̄d retardat aut rūpat aut interpolet aut impediat hmōi ordinuā cordis in deū lationē. Tertiū et hūc mediū nominam' gradū qui secū venialia actualiter admittit. Nec solū pficit in ipo cor p caritatis habitū sed frequēter p actū quantū hūane vite hui' fragilitas agi finit. quāuis ad beatitudinis finē non attingat Placet hec distinctio sed ex ipa cōfestim sequi videt. omnes existentē in gra habē statū pfectōis Quare? Qr pfce deū diligit ex toto corde et hoc actualiter sepe vt adulti. vel solū habitualiter vt infantes baptisati Itiq̄ sic fateri necesse est. q̄m omnis talis est in statu salutis eterne et religionis xp̄iane. qui status merito pfect' habend' est Quid sibi volūt igit̄ tot de statuū varietate et pfectione ordinationes. si status vnic' xp̄iane religionis sufficiens sit stat' pfectionis Presupposito sp et retento eo vēo q̄d nūc intulim'. nec aliq̄s ambigere debet xp̄ian' q̄ pfectio status humane vite consistit in caritate. Multi consequenter conati sūt tradē modos et media nō in quib' essentialit̄ cōsisteret pfectio cordis. Juxta Cassianū coll. prima. sed p quemedia pfectio talis tanq̄ finis attingerē commodi' et augerē vel roborarē efficaci'. q̄m iuxta p̄dicta pfectionis hui' latitudo suscipit in se maius atq̄ min' Supflua (ne dicaz curiosa) videt esse de statuū pfectione talis locutio. Itaq̄. nunq̄d legislator xp̄s q̄ de' est cui' pfecta sūt opa pfectā dedit legem q̄ otineret media commodissima retinēdi statū pfectōis euāgelice et in magis ac magis pficiēdi p opera nūc consilior. nūc medōs istis et nūc illis p qualitate p̄sonar tēpor et locor cū ceteris circūstātiis q̄ creberrime varianē. Fuit tēpe Cōstātien. consilij q̄dā illic frater ordinis p̄dicator asserens nullū esse posse in statu pfectōis nisi tria vota cum pfessione solenni susciperet Examinati doctores theologi obiecerūt de xp̄o q̄ nō ista vouit. imo nec apli oēs nec discipuli nec ꝗgo maria. Nā in ecc̄ia p̄mitiua qn̄ erat pfectō xp̄iana. qn̄ erāt eis oia cōia qn̄ null' egēs erat inter eos. Legit̄ q̄ vxores habuerūt multi sic̄ ex anania et vxore sua colligitur et de petro constat. Quid rursus q̄ hec assertio statui p̄lator q̄ dicūt̄ seculares detrahit q̄s tria hec vota nō fecisse constat Nōne p̄lati oēs imo et clerici vniuersi in sacris ordinib' constituti votū habēt castitatis. nō q̄lecunq̄ ꝗ solēne q̄le dirimeret

mrimoniū iā ꝺtractū ¶ Nōn fateor q̃ꝫuis nōnulli taliū vel nesciant vel nō attendāt Ideo ꝓ nō exp̃sserūt verbo illud votū quod facto per ip̃am ordinis susceptōz ꝺfirmauerūt. quēadmodū Nouitius trāsacto anno iudicat pfess' vtens vestib' pfessorū nec reclamans vbo ¶ Ut video iam nō pōt de impfectione status iste culpari ex carentia voti castitatis Sed q̃d de altēo duplici voto dicetur? ¶ Colligit in p̃mis cōtra dictū frem ꝓ votū vnū p̃t fieri Nō additis alij̃s et hoc in seculo Colligit deinceps ꝓ sacerdos secularis hz statū pfectionis saltez in hac ppetua subiectione voti castitatis Colligitur tertio ꝓ si iuramēti vinculū. si p̃terea fides in baptismo pmissa nō min' obligant deo q̃z votū volūtariū. nihil ꝓhibet sacerdotes hmōi q canōicos collegiatos et redꝺituatos statū pfectōnis obtinē ¶ Expecto declarationē ¶ Siquidē facilis est Nōne q̃libet taliū ꝺz obedientiā sup̃mo q ōnter inferiorib' vsque ad decanū suum. vel alterū imediate sibi p̃ppositū q̃cūq̃z noie dignitatis appellet. sit vn' sint plures. in vnū sic capl'm Ecce obedientiā et vt sepe iuramēto firmatam Jurat ois ꝺ nouo gremio vniuersitatis ingrediēs rectori suo. ¶ Ciuilit intelligit tale iuramētū nō de oibus vniuersalit ꝗ q̃ntū septās ordiaria rectoris extēdit.

¶ Fatendū est plane sic intelligi Sed nec alit iuramenta vel vota religiosoꝝ sup obedētia plenaria respcu suoꝝ supiorū debet accipi dū videlz supior iubens regule se ꝺformet Alioq̃n in multis q̃libet voto ꝺstrictus regularis obꝑuantie hre pōt et velle et nolle Isti latius isti stricti' Pōt quoq̃z iubenti cōtra limites regulares Abbati vel p̃ori cur ita facis dici sed non passim aut leuit sine grandi causa ¶ Videtur quēadmodū ꝺcludere vis obediam in sclarib' put in mōchis inueniri. Sed q̃d de voto pauptatis induces. cuz seculares sint p̃rietar'. sint sub distinctis tectis. sint sub indistinctis mēsis. sint emētes q vendētes. dātes et mutuātes. ¶ Videt istud nō obstare pfectioni pauptatis. si fuerit apud tales insitū veracit illud p̃pheticū. diuitie si affluāt nolite cor apponē vt sint tūb' vtētes q̃i nō vtētes Quat erat paul' q̃les apli q̃s fortassis dicit Augl. ideo altissimā vouisse pauptatem. si les de castitate q obedie votis Qꝫ si taliter hre diuitias sit impfectum Dic mihi de tot abbatib' p̃orib' cetisq̃z plurimis religionū pfessoribus. quid censebit quos cōstat nec sub eodem tecto iacere. nec in eadē mēsa ꝺmedere. sedere cuz ceteris qui vendūt emūt dispensant agūt demū in nllo q̃d appeat secularib' redꝺituatis dissimile.

¶ Grandis poti' inuenit gra qm̃ portio data secularib' de cōi dotatiōe toti' ecce sue dū diuidit

so quod cõe est per singulos cedit in verum dñiũ cuiuslibet Non sic apud religionũ pfessores quorũ multis pmittit vsus rerũ plima/ rũ vel p dispẽsatiõe in alios vl p sua sustentatiõe. dñio sp apud su/ periores remanẽte Dicũt scio talia plres eorp si vẽo magna ps aliter sua huat ipi osiderẽt Ne/ qz leuiter vel arrogãter seculares dijudicẽt qui cũ suo(qualẽ notãt impfectionis) dñio pñt vsuz mo destũ ne dicamus modestiorẽ fru galit exercere Cõcludendũ igitur ad vnũ qp sol' stat' religionis xpi/ ane sub abbate xpo est status pfe ctõis sic sol' ẽ charitatis q salutl. ex quẽ neqz salus stat neqz pfectõ Sũt tñ in sua latitudine pfectiõis vie multe. qdã pl' qdaz minus ad opẽdiũ pinquãtes Quid sibi blandiũtur ergo Religionũ p fessores q institutores? Ex/ istimãt qp regule p eos date vl ex/ plicate dũ sub qdã pfessiõe q ob ligatione retinent suos pfessores (qs cõi võbulo religiosos dicim') ipi iã statuz ingrediunt. nõ qdem pfectiõis iã hite vel exercẽde sed adipiscende Ecce iã diuer tũt isti a vera significatiõe huius qd est pfectõ xpiana. dũ fatentur hoies in religionis statu positos esse nõ ad hmõi pfectionis exerci tiũ qd certe pmissis repugnãs est Est enim xpian' omis i statu pfecti/ onis exercẽde dũ sibi vacat p lo co et tpe. imo et hoc etiã ex pmissi one seu voto pfessiõis baptisma lis. custodiẽdo obediaz. castitatẽ et pauptatẽ iux vocatiõz suam q si nõ sp in actuali exhibitiõe tñ in ai ppatione et hituatione iuxta p te nũc deducta Cõtendere nõ euenit de noib' vbi de re osti terit Rursus omittenda est hmõi disceptatio sup pfectione statuuz qm sapẽ videt phiseacã glatõez p qua opescẽda scpsit apls suam pfũdissimã ad Rõs. eplam Con cludẽs salutẽ nram eẽ ex gra dei vt nõ gloriet añ eũ stulta psũptio ois carnis Porro qui de stat' sui pfectione glat Recogitet qp non in statu pfectiõis eẽ hz pfecte viuẽ laudabile est Penset qa qnto gra dus altior tãto cas' grauior Ter/ reat illud Augl. Aristotelico ofor me vbo In heremo bñ viuere sũ/ ma pfectio est. male aũt viuere sũ ma dãnatio Et iterũ sic inqt Nõ facile inueni meliores qz qui pfe/ cerũt in mõsterio. sic nec eis q de/ fecerũt deteriores Vtp vo plres in talib' vocatis pfectiõis statib' pficiãt qz deficiãt Nolo te curio/ sam esse in inuestigãdo. nec temẽa riã in iudicãdo. nec supbã in otẽ/ nẽdo. nec garrulam in disputãdo qr iã in multorp morib' pchdolor et oversatiõib' magis qz in codi/ cibus q disputationib' vitas ex/ perit. q cõcludit apte religiones hmõi facticias nequaqz dare pfe/ ctionẽ hz frequent in otrariũ eius qd intẽderũt(nõ sui hz abutentiũ vitio vel ex impportionatis suis moribus vite. mõ fortassis altiori se) miserabiliter dilabũtur Fiat mihi pm oñiliũ tuũ qñquidez

in omni statu pfectionis hoies iue/
nire ꝛtingit hñtes obediam casti/
tatē et pauptatez in ai pmptitu/
dine ꝑm quā in seclo dici pñt obe
diētes. ⁊ in mrimonio casti. ⁊ i ma
rimis diuitijs paupes spū Nc ex/
inde pducūtur ex his medijs ad
augmentū et pfectionē charitat.
sup̄ mltos in religione in celibatu
in mēdicitate viuētes ¶ Rce
dicis si tñ solicite tibi ꝑcauēis ab
errorib⁹ Jouiniani et alioꝝ silū
detrahentiū pfectioni ꝛsiliorꝝ qui
ꝛsfūdere videbanē. ad vnā eqlita/
tē seu paria merita ꝛiugiū cū ꝛgi
nitate. esū carniū cū ieiunio. obedi
ētiā regularē cū seculari libertate.
diuitias cū pauptate vindicatōz
leticiā iniurie ꝓprie/ cū indulgētia
et māsuetudine ⁊ ita de ꝛsimilib⁹.
¶ Nbsit vt ita desipiā vt ob
seruationi detrahā ꝛsiliorū Quā/
uis eni nō obligēt hoiem ad obꝑ
uationē suā. qa iā nō essent ꝛsilia
ꝑ ꝑcepta Nihilomin⁹ teneor assen
tire q̄ discreta ꝛsiliorū obꝑuatio
certis parib⁹ est pfectior q̄z tñmō
ꝑceptoꝝ ¶ Docte loqris et
discrete de obꝑuatōne ꝛsiliorꝝ dū
iūgis q̄ sit discreta. ⁊ addis certis
parib⁹. Nōt itaqz fieri q̄ ꝑbere al/
terā maxillā pcutiēti. aut vaē pal
liū tollēti tunicā ⁊ ita de ꝛsilibus
sit vicioſū. dū pcutiēs aut rapiēs
per impunitatē fit deterior et in p
niciez rei publice dissimulatio tal
vergit Contingit iterū q̄ hō non
obꝑuās ꝛsilia dū impletionis fa
ciēdi sibi ncitas vel vtilitas occur
rerit Quis ñ dixerit pl⁹ valē aurū
q̄z plūbū ꝗ ceteris parib⁹ intellige
Nā multū plūbuz maioris est ꝑcij
paucissimo auro Sic cōpationes
sp examia qm̄ vix alic est qñ ꝛpa
ta hre se possint vt excedētia ⁊ ex
cessa ¶ Cōcedim⁹ ita esse Sz
nunqd pfecti⁹ est ista tria hre obe
diētiā castitatē pauptatē sb voto
sic hñt religiōes (q̄s Anselm⁹ no
minat facticias q̄a facte videntur
p⁹ institutiōez legis euāgelice) vt
ea q̄ ꝛsilioꝝ erāt fierēt sub ꝑcepto
hō q̄z subderet se ppetue ꝑuituti
ꝓpter illū Cui ꝑuire regnare est. ⁊
cui⁹ regi frenis sūma libertas ē. ⁊
cui⁹ vincula sūt alligatura saluta/
ris Nc pinde mutet statū de q̄dam
libertate secli in. ppetuo sb voto.
iugū ¶ Hēt hoc ois doctoꝝ
sñia q̄ op⁹ bonū factum cū voto
circūstantiā accipit que de se meli
orat ipm Et q̄ religio q̄libz facti/
cia ꝛsistit eēntialic in hoc triplici
voto q̄uis in regulis ⁊ institutiōi
bus alijs varia ⁊ lata dra maxie
inē varietatē finis primi sub deo
fine pintēto Sortic deniqz tal q̄li
bz religio no⁹ stat⁹ rōne iā ꝑtacta
imo et status pfectōis ꝑm moder
nos. ātiqs silentib⁹ appellat ¶ Q
Quo pacto pt istud nomē tā egre
giū ⁊ nobile plurimis qui sunt in
hmōi religionibus pfessi ꝛuenire
q̄s eē nēo negat multū impfēcos
vel ex ignorātia. vel ex naturali ⁊
morali impotētia vel ex certa ma
licia ¶ Rñsio iā sic ⁊ obiectō
ꝑtacta est Pro cuius elucidatōne
pleniori distinguūt loquētes de p

fectione statuū. q̃ stat' ē aliq̃s p/
fectiōis nō vt hite ꝗ adipiscende
qm̃ in ip̃m et p ip̃m satagit profi
tens pfectionē adq̃rere nō q̃licun
q̃ mō ꝗ spēaliē p tria vota cū an
nexis regle et institutis Est inq̃ūt
ali' status pfectiōis vt iā habite
et exercēde in alios. q̃lē dicūt esse
statū plātiōis ad q̃ spectat alios
nedū seip̃os purgare illumiare p
ficere tāq̃ ierarchas in eccia ¶
Ecce iā appbare videt hec di/
stinctō illud qd cābat de im pprie
tate locutiōis dū stat' pfectōis il
le dicit q̃ nō ex se pfēcos hz ꝗ pfi/
ciēdos. videat logic' si seq̃t Iste
est stat' pfectōis adq̃rende ēgo ē
stat' pfectōis Nūq̃d nō apti' vo
cat scola vel via vel disciplina ad
pfectiōz adipiscendā q̃z stat' pfe
ctiōis absolute Quis dicēt q̃ reli
giosus est in statu glorie ppetue
est tamen in statu talis glorie Nō
q̃dē adepte ꝗ adipiscende ¶ T
Nolum' vt p̃dixim' vbi de re osti
terit debuire ostentiōi de noie Pro
ptēa neq̃z reputam' ꝗ insistendū
si stat' curatorū dēat dici stat' vel
tm̃m̃ grad' vt ocedat grad' p/
fectiōis exercēde et nō stat' p̃m il/
los q̃ ñ dicūt eē statū sine voto vt
obligatione ppetua ¶ Si cō
cedat hoc illis Nōne sūt curati su
is ecclīs sed susceptis obligati nō
cedere nō fugē tāq̃z veri pastoēs
q̃ admodū suis sūt astricti maio/
res plati! ¶ Dicūt q̃ nō q̃ ꝗ
ex duplici signo. p̃mo quia pñt in
trare religionē absq̃z spēali dispē
satiōe pape. nō sic epi Rursus q̃a
facultatē hñt liberā resignādi vel
pmutādi q̃lis nō ocedit epis ¶

¶ Diuersitas arguit ex hac dupli
ci radice qr vbi mai' periculū ibi
cauti' agendū fuit Esset aūt mai'
piculū si fas essz epis passim eccle
sias suas dimittē q̃z de curatis Ni
hilomin' ē pportionalis obligatō
iure diuino curato ad suā eccīam
q̃ plato maiorū ad suas cathe/
drales. ita scilz q̃ neutrū licitū est
absq̃z rōnabili cā deserē ceptā ec/
clesiā ꝗz euidentior cā req̃rit vbi
mai' vt dcm ē iminēt piculū Ibinc
de plātis papa retinuit sibi ogni/
tionē spēalez. nō ita de curatis
¶ Probabilis ē ista rñsio. q̃ cō
sequēt infert curatos eē tā in gra
du q̃z in statu pfectiōis exercende
Nō ita de religiosis q̃. vt tales. p/
cisi sūt. nō p̃sūt cetis. nec sūt sacer
dotes nec clerici vñ möch' dr q̃li
solus q̃ plāgēs seu dolēs. ¶
Quo pacto igit p̃t aliq̃s cura/
tus debito statu pfectiōis maior l.
ad statū minoris vltra descēdē vt
möchus fiat ¶ Dicēt aliq̃ q̃
ꝗ nō p̃t nisi rōnabilis cā subsit. c'
eē ognitiōz papa relicit eorū oscie
Est autē rōnabilis cā si curat' vi/
det eē se scāualosū pplo suo. si pe/
nit' ineptū insufficientē et ignarū
p suscepti regimis officio que cāe
sufficiētes sūt etiā in epis vt a pa
pa. vel spōtanei vel inuiti transfe/
rant ¶ Mouet ex diuerso nō/
nullos ista q̃ fit trāslatio de mōa/
chis in epos Aduersat inq̃t talis
assūptio duplici voto obedie scz
et pauptatis. qm̃ et diuitias hñt
sñ pfectōis diminutōe put ab eis
ocedit q̃ a suis abbatib' cū rgu/
larib' disciplis absoluunt ¶ T
Rñdet isti diuitias se hre i episco/

pio Nõ i ꝓprietate possessiõis ꝗ in officiũ dispensatõnis. Dãt exm de mrionio. qd dat ꝑmo hoi in officiũ ꝓpagatiõis non in remediũ libidinis vt mõ dat aliqb' hac sola de cã ꝗs eẽ ostat non idoneos ad ꝓlificandũ Sic inqunt diuitie retinent a qbusdã vt secularib' ꝑ solo sui solatio nõ in officiũ Econuerso repit in ꝓlatis mõchis q̃ diuitias qb' añ renũciauerũt nõ ãplectãt in ꝓlatura ꝑ solatõ ꝓprio magl. qz ãtea ꝗ ad dispẽsationis obseqosuz in paupes officiũ Desup est inspector de' q̃ intẽtiones cordis alr in ꝓlib' se hre qui dixit Op̃ib' credite Loquimur ꝗ nõ q̃les sint ꝗ q̃les eẽ debeant mõchi dũ ꝓlaturas assumunt Qui ꝑtẽa nõ absoluũt ab obedia ꝗ mutãt illã ꝗ sũmo põtifice q̃ntũ q̃lit ꝑore vitã viderit regl'are nõ posse cũ ꝓlatõis executõe ꝑuari Cõfirmãt ꝗ ea q̃ sr̃ seculariũ obedia disseruisti Sz nunqd supesse difficultas maior videt in mẽdicãtib' q̃ iã vtiqz neqũt vere dici mẽdicãtes cũ suppetat eis ius plenũ diuinũ nalale q positiuũ recipiẽdi tpalia a ꝗditis ita vt ipsi iã nõ solo titulo nalalis ncitatis accipiãt ncia q̃ titul' solus ꝓprie reddit mendicãtẽ esse simt q dici Alioqn reges gentium q ois hõ generalit acipiẽs aliqd ab altẽo q̃ dat spõte. dici possit mẽdicãt
Dicerẽt aliq mendicãtes ideo circo remanẽ qz titulo possessorio renũciãt q solo q̃ otẽti sũt titulo pauptatl. a nalalis ncitatl. petũt ꝗtis nec vrgẽt si negent nec titlo iurl. diuini vel nalalis impellunt q ꝗ ꝑ cã sua. ꝗ de paupib' curant certãt q disceptãt Fateor ita vel dici vel fingi posse ꝗ vitas nec illudit nec cassat. Sic volũt dici xp̃z fuisse mncenariũ nõ qm̃ essz dñs vniuersoꝝ. Quid enim veri?! ꝗ abdicauit a se etiã nõ dñiũ tm̃ dñj vsũ Sic voluerũt aliq nedũ mõchos nedũ clericos sed ꝑlatos omis cũ papa q cardinalibus debẽ paupes eẽ vel mẽdicos ex' xp̃i magri Dicũt alij min' intpate loqtes q̃ eccĩastici sc'lares etiã nõ mẽdicẽt viuũt saltẽ de elis q̃i scz pure ꝗtis collata susceperit q ñ vt oparij digni cibo suo dño pro se et alijs debuientes

Secda pars ꝑncipalis que statim ostendit quid inquirit.

Omittimus interim materiaz hãc mẽdicitatis q̃ q̃t difficl'tates q ãbages attulerit ꝑꝑtiz in Regl'a minoꝝ q̃ ex ꝓpriatõnẽ assumunt q in ꝓprio et in cõi. multitudo decretaliũ exuagãtiũ nũc istarũ nũc illaꝝ maxie tpe Job. xx satis insinuat. Reuertat oro sermonẽ ad initiũ qd erat inherere supꝝ cordis totalitate seu perfectione ꝗuãda semꝝ illud agere qd reputauerit esse deo placenti' meritiqz maiorl. Resoluit hec q̃stio tua sub generaliorib' ẽminis. Si ꝓpositl. alicui duob' bõis incõpossibilib' sp qd mesi' ẽ illd eligere teneat Placz resolutõ ꝓseq̃re q̃d sit in ea vitatis Fuerũt dicẽtes mai' bonũ dũ ꝓponit volũtati semꝝ ãpli' mouẽ nec posse volũtatẽ in electionẽ boni mioris tũc ferri Alioqn data esset facultas libertatis in malũ volũta

tis ¶ Scis p articulū pisien: hoc esse dānatū ⁊ tñ qd ad rōem taliū rñdet. elucida simlr qz ꝓpositl. duob⁹ disparib⁹ in bonitate semp min⁹ bonū opatū maiori hz rōez mali ¶ Voluntas autez nunqz ferri pt in apparēs malū ꝑm dionys et aristl. qz nēo ad malū aspiciens opat ¶ Fortit opponis Sed vtrūqz dissoluit. si pfūde respiciatur. nata liberi arbitrij qd ē facultas rōnis ⁊ volūtatis siue liberū de rōne iudiciū Cetere nimiꝝ creature nō rōnales ferūt in finez suū ex p̄dētmiatōne supiorīs cause regētis nec hūt i sua ptāte modos oppositos tendendi in suos fines Sz vno mō q̄libet spēs opat. vt yrundo q̄libet facit nidu z suū pari mō. sic apis fauos. sic aranea telas sic formica colligit bladum At vo rōnalis creatura qz pcipit p insitā ⁊ diunctā rōem diuersos modos ad eūdē finē veniēdi nec ad vnū limitat. facultatē hēt ꝗ vl illo medio vti sed hoc autē nō est in malū ꝗ grāde p̄uilegiū volūtatis qz uis illo contingat abuti ¶ A Nōne salubri⁹ essz hūane creature ꝙ instar aialiū ligaret. ad vnū ꝛsecutiōis finis sui modū. qa pinde nec peccaret nec a suo fine deficēt Nōne ptēa sic videm⁹ in sublimiorib⁹ creaturis ꝙ pfectiores inter eas sunt q̄ sub pauciorib⁹ motib⁹ finez suū ꝛsequūt sic de⁹ in se pfectissim⁹ ē qui nlo vel eget vel agitat motu Cur igit nō erit sic in inferiorib⁹ creaturaꝝ et in hoibus sic in āget ¶ Volūtas optia sapiētissima ⁊ ordiatissima primi oditoris in hoib⁹ sollerter attendenda est q̄rū duplex ē stat⁹ post p̄mū innocētie deperditū. vnus vie alī⁹ p̄rie. verū illud erit in patria qd arguis de motuū q̄dā vnitate q̄admod nūc exēplificas in āget Sz in via q̄ data est ad merendū voluit altissim⁹ hāc hoibus dare facltatē vt relinq̄ret eos in manu cōsilij sui Alioq̄n nēitas limitata. quā laudē quod meritū qd p̄miū ꝓportaret! Huc accedit grē donū patū oib⁹ nō renitentib⁹. qd diuino q̄dam ⁊ vnico nec pturbabili ductu. pmouz ad vltimū finē nr̄z. nō min⁹ q̄z grauitas deorsū a leuitas sursū ¶ Supest p̄or mea obiectio q̄ min⁹ bo^m respcu alioꝝ incōpossibilis hēt rōem mali ¶ Memi satis. ꝗ nequeūt oia simlr dici. Cōcedo in p̄mis. q̄ volūtas nō pt fieri in malū sub rōne mali. cū bonū vl appens bonū sit ꝓpriū et⁹ obiectū Quin etiā min⁹ bonuz maiori collatū incōpossibili pt sb hac pcisa collatiōis rōne rōz hre mali ⁊ ita nec poterit vt sic acceptari. veruntā habet hic duplex euasionis seu remedij via. Primā dicimus facultatem suspensiuam quasi mediam in velle et nolle. fugam et persecutionem, acceptionem et refutationem. Cuius facultatis suspensiue tanta virtus ē in via q̄ ꝓpositis q̄buscunqz obiectis bonis aut malis citra vltimū finē imo ꝑm plurimos ipso etiam vltimo fine proposito poterit se volūtas tenere in suspēso ne neu/

trũ acceptet vel refutet. ꝫ se figat cũ rõne q̃si pl' deliberatura Nec optet hic q̃rere quõ pt ꝫ fieri qm̃ naka volũtatis sic a pmo ordinatõ data est sup agẽtia nakalia vt nõ rapiat seu opellat mox irruere ꝫ se sistere fas hẽat ac pinde spaciũ deliberatõis ne fallat Ita sibi cõ cessũ est Nec est altera p vitãdis errorib' et vicijs osultior exercita/ tio. prudẽtie q̃dẽ nil obest q̃z pcipi tatio neqz rõem osulẽs neqz cõsu lenti morem gerẽs Video iux viã hãc non optere vt duob' bonis ineq̃lib' positis q incom possibilib' voluntas nẽcario velit mai' bonũ Nõ optz vt eli gat qz nec optet vt oferat ad in/ uicẽ illa duo bona ꝫ fertur vltro in obiectũ suũ q ꝫ in se bonũ est q vt tale pnãtat sibi Nc si pges inq/ rere cur deserit mai' bonũ Rnde/ bo qm̃ sola volũtas ẽ sibi frequẽ ter sufficiens cã vel rõ q istud eli/ git. et illud nõ Nec extẽior alia rõ q̃renda est cur istud vocãt aliqui expientiã prie libertatis vel vsũ ei'. vt si q̃rat a voluntate. cur ita facis iure rnideat illud satiricũ in/ ferẽs Sic volo sic iubeo sit p rõe volũtas Et vtiqz nullũ possum' in diuina volũtate respcu creaturaꝝ hoc vel illo tpe vel gradu vel spe cie cur aliud inuenire ꝫz nec apõ grãmaticos in plibus impositiõi bus ẽminoꝝ alit dicunt q̃z sic pla cuit impositori q̃uis cãrũ inq̃sitõ pinq̃rũ nõ frustra sit ad ognitõ nẽ diuinoꝝ nob qui pmã q sufficiẽ tẽ nõ sufficient possum' intueri qua plene ognita nihil inscitũ lin quet Trãsi nũc ad formã posite dubitatiõis. apiendo nõ q̃d volũtas possit ꝫ q̃d agẽ tene/ atur Tenebit aliqñ minus bonũ ponẽ vel acceptare duz est alti maiori incõpossibile q ꝫ dum minus bonũ cadit sub pcepto. et mai' est in solo osilio Fate/ or hoc ꝫz ponam' ãboꝝ quodli bet cadere sub pcepto nõ q̃dez sit qm̃ implicaẽt cũ ponant incõpos sibilia ꝫ sub distinctiõe qua tenet iste vel vnũ vel alteꝝ de duobus acceptare. nũq̃d peccabit min' bo nũ eligẽdo spreto maiori Tẽdet rñsio marie ex osideratiõe libertatis iã exposita pm quaz pt abbreuiato ꝟbo dici q sufficit eli gere min' bonũ. nõ equidẽ ꝟõ hac rõe qua est min' bonũ ꝫ qz bonũ et qz sub distinctiõe. licet nõ abso/ lute pceptũ Reddas oro pspicuã hãc oclusionẽ. q si nõ cõ cedit nescio q̃s hoim viatoꝝ tut' erit q̃n teneat illõ sp agẽ q̃d me/ lius esse pspexerit. Hoc ꝟo siquis cõpleat a implẽ valeat circũdat' tot infirmitatib' nõ satis inspicio Rurs' ex aduerso militat doctoꝝ magne reputatõis assertio q in p ficiẽdo regimib' aiaꝝ tenet plat' eligẽ meliorẽ Militat illõ q̃d nolle fieri pfectũ iã otẽpnere est Nã re/ gredi est. iã lãguẽ est circa pcepta dei. iam nõ ex toto corde. ex tota mẽte ex tota aia ex omñi fortitudi/ ne. ex virib' oibus diligere deum. qm̃ maioribus omissis dat homo se minoribus Potenter ad

vtrālibet arguis Stat nihilomin' vitas in robore suo cui' ignoran tia scrupulos affert inexēcabiles osciētis volētibus ābulare in via dei dū vel in spem temerariaz vel in timorē irratōnabilē vilabūtur ¶ Tuū erit igit palā facere vitatē hāc pcipue p manuductio/ nes exēplos morales et grossas put exigit hec matia ¶ Fiat Cōstituam' mētis oculos in reli/ gionib' approbatis nec lapsis vt Carthusien q celestinos (sc̄ o die eni celebtas agit Petri celestini) Sit por hūs sō se qtuor fres petr paulū. andreā Jacobū Dicit eis ouocatis Ecce qtuor sunt officia p ouictu religioso cōplenda Pri/ mū est otinuatio diuini huicsi vel diuini opis in ecca. Secōm ē mini stratio cibos q aliorū nc̄ariorum fribus. Tertiū est scptura libros qb' fres informent. qrtū specula/ tio diuinos exēplo marie sic nca/ riorū mistrationē hz martha Po/ no dic por electionē cuiuslibet isto ruz vnicuiqz vrm qzuis voluntas mea vl osiliū magis declinaret in iūgere tibi petro. pmū officiū. tibi paulo scōz. tibi andree tertiū. tibi iacobo qrtū Ut vo magis verbo xpi ad cecū Dic qd vis vt faciaz tibi ¶ Recipio casuz et quid elicere vis expecto ¶ Volo sane ptin' elicere q vterqz pmisso rū liber est acceptare vnū de qttu or. vbi et por vnū fieri p alterum meli' iudicabit nō cogēdo z cōsu lēdo ¶ Perge osequēt. ¶ Pergo dicēs q inter opa qtuor ātepsita nō dubiū qn vnū sit de se q in gene suo meli' qz alter Ni/ hilomin' dicit (arbitror) nēo pec/ care petrum si voluerit in illo qd de scōo loco vel tertio ppositum est exerceri ¶ Des aliud elu cidationis exēplū ¶ Sit hō multas a deo grās hūs. vnā pdi catōis pplaris Alterā lectōis do ctoralis Alterā inqsitionis noua/ rū vitatū p ofutādis hēticl. vnā qz solitarie qetis ad vacandū si/ bi contēplandūqz celestia Cōstat vtrālibet hay grārū talentū esse omissū a deo Cōstat ptēa ñ posse simt vtrūqz talentū hmōi posse ex eq distribui Remaneat igit opor tet optio possidenti quā grāz exe qui ne vacua sit eligē excepto dū/ taxat vrgētis nc̄itatis articulo q casu vel simili iā nō essz duos dissi miliū q incōpossibiliū electō libēa z ad vnū limitatio certa ¶ Re spiciūt exēpla pora prim Dic ex respiciēs hoiem ad seipm ¶ Querūt doctores si debeat hō sp oteri de pccis Rndēt int ceta mlta. q dolorosa cōtritio qñqz pos sit obesse meliorib' exercitis quo casu possit obmitti otinuatio sua Sic diceē de opassionib' a primi calamitatibus qm iubemur flere cū flentib'. nihilomin' obmitti pt hec opassio vel recogitatō p bo nis alis Diceret filr sup iniuris. alioquin nūqz esset finis nunqz cō siliū certum nunqz exercitiū stabi/ le circa quodcunqz. non conclu/ sio teneretur conformis ei que di cta est Sufficere potest homini

deũ querẽti. deũ toto corde diligẽ
ti si ea studuẽit implẽ q̃ sibi p̃cepta
sũt. Juxta illud. Si vis ad vitã in/
gredi ꝑua mãdata dei ¶ Quid
est igit̃ ꝙ sup instinctib⁹ tot q tãta
sc̃pta sunt vt sequat̃ hõ meliora q̃
ispirat ei de⁹. Nec lãgueat (vt iã de
gregorio sũptũ dicebat̃) circa p̃ce
pta. ꝗ attendat q̃ sit volũtas dei.
nõ tm̃mõ bona ꝗ bñ placẽs et pfe/
cta. Sit deniq̃ spũalis discernens
inter omẽz diẽ ¶ Meditat⁹ sũ
plima p annos plimos sup instin/
ctib⁹ hmõi si posset fũdari stabilis
regulatio cordis nr̃i. tandẽ nõ in/
uenio regulã certiorẽ et fideliorez
q̃z dei legem. iuxta illud p̃s. Con/
siliũ meũ iustificatões tue in quib⁹
.s. de⁹ semel locut⁹ est et id ipm non
repetit. Scribit ãt ꝓpha terribilem
de sequẽtib⁹ cor suũ/sniaz. Dimisit
inq̃t eos ꝑm desideria cordis eoꝝ.
Jbũt in adinuẽtionib⁹ suis Jiuit
iste q̃ crebro cõmonit⁹ vt crederet
amicoꝝ consilio Rñdebat se vtiq̃z
velle imo et debere illd̃ facere. Nã
q̃s est ad errandũ ꝓcliuior q̃z qui
spreto alioꝝ osilio. suo fisus fuẽit?
Subiũgebãt. Fac igit̃ hoc et illud
quale osulim⁹ Subsistebat inq̃rẽs
Si sub pena pcẽi mõrlis osulerent
illud agendum sibi. quo casu nollet
obniti ꝗ eniti oplẽ. Si ꝛo decẽtiaz
quandã tpi vl̃ reb⁹ accõmodã dũ/
taxat intẽdẽnt suadẽ dicebat hoc
remanẽ in arbitrio suo. qz nõ tene/
mur sp et in omñib⁹ meliora oplecti
¶ Noui q̃d intelligi das silẽtio.
vellẽ dares sui talis responsi rõnẽ.
¶ Est incõprehẽsibilis hũane di
uersitas oplexionis vel oditionis
nedũ in plurib⁹ hõib⁹ ꝗ in vno eo/
dẽq̃z diuersis. nõ dico annis. non
mensib⁹. non hebdomadis. ꝗ dieb⁹
horis et momẽtis. Notũ est insup
illud Aristl. ꝙ delectatõ in opatiõe
tenet et auget illã. Et metꝝ vulga
tũ hz. Qd̃ natura negat nemo faci
liter audet. Et qm̃ osuetudo est al/
tera natura. hinc suadet̃ vt quam
quisq̃z nouit et in qua nutrit⁹ ẽ exer
ceat artẽ et sit otent⁹ sorte. Cur nõ
poterit osci⁹ hõ oditõis et inclina
tõis ꝓprie ꝑ tpe vel osuetudine da/
re se tali qd̃ opat̃ delectabilit̃ exer/
citio etsi videat̃ humili⁹ statu suo.
Hoc tñ obseruato iugiter ꝙ prece/
ptiua dñi volũtas fiat. aut eaz dũ
apparuẽit implere pat⁹ sit dicẽs ex
snia illud ofois dñice Fiat volun
tas tua ¶ Remanet adhuc p⁹
oia p̃or allegatio ꝙ nolle fieri pfe
ctũ pcẽm est. qz iã nõ ex toto corde
diligit̃ de⁹ ¶ Jmo dicũt tales
ꝙ hoc ẽ fieri pfẽm q ex toto corde
diligẽ deũ dũ cauẽt in p̃mis offen/
dẽ criminalit̃ eũ. dũ p̃tẽa suscipiũt
cũ grãzactiõe grãz bonitatis sue
que noluit eos obligare vt sp illud
agẽ tenerent̃ qd̃ esset in se melius.
ꝗ acceptat de paupcula nr̃a mun⁹
obsequñ q̃liscũq̃z. Neq̃z postremo
sic languẽt circa p̃cepta q̃ sibi susci
piũt implẽda q̃n ista strẽnue. vigi/
lant̃. integre et q̃i superogãt̃ stude
ant exercẽ. Sint q̃z in isto statu pa
tientes atq̃z longanimes non vt
Cayn vagi p⁹ alieni stat⁹ oblecta/

tiones.nō ꝓfugi a facie tribulatio
nū quas suus secū status affert. sci
entes nullū ꝓsus,esse viatoris sta
tū quez nō circūstent aduersitates
plurime. Propterea nō querit ob
aduersitates sui status mor in aliū
vel aliuz fieri transitum.sed perstat
patientia vincens eas/ cum illa se/
curitate cōscientie qua iudicat esse
statum suum cum salute. Alioquin
fateor vel mutandus esset vel corri
gendus vel deserendus.Nos autē
loq̄mur aduersus eos qui volūt in
omnib' scire quid melius est.quasi
nō satis sit in christiāo si se sciat in
statu salutis eē Neqz tamē ad sub/
limiora qñqz prohibemus ꝓgredi
Sed neqz sentiamus neqz sp expe
dire pronūciam'. ꝓpter instabilita/
tis detrimentū Quo fit vt mino/
ra tenere fortiter.sepe sit cōsultius
q̄z assidua vacillatione ad preru/
pta niti Nos supposita doceāt ex/
empla. Petrus eligens insequi ser/
uitiū ecclesiasticū.cōtinuabit illud.
nihil aliud attendens quod socijs
nouerit impositū.Paulus ita mini
strabit temporalia. vt non necesse
habeāt oqueri spiritualia intēden
tes. Andreas industria fideli scri/
bet libros alijs profuturos. Jaco/
b' itaqz se dabit deuotioni. ita stu
debit in celis conuersari ꝙ alijs in
occupatione positis.gratiam.auxi
lium et gloriam valeat promereri.
Recte sicut in vno corpore vēo lau
datur membrū si rite fecerit officiū
deputatum.quāuis appareat alte/
ro vilius Nituperaē āt si preposte
re velit alienū. licet honorabilius
officiuz accipere Sic in corpe my/
stico diuisiones gratiaꝝ esse cōme/
morauit pluries apls. Pōt ille pre
dicare.sit ita.pōt etiaz libere contē
plari. potest in homine manus vi/
ce pedum corpus aliquādo susten/
tare.Nemo tamen diceret manus
debere passim ambulationi se tra/
dere. ¶ Sentio commonita
multa qz ꝓfunde recogitas ꝙ cen/
tralis finalis punctalis qz reductio
in via dei est pre ceteris omnibus
veraciter agnoscere q̄d iubeat de'
Sit ille summ' abbas noster.sit nr̄
pastor. nos oues simplices pascue
eius.Alioquin quantūcunqz sit ze
lus ardens et feruidus tanq̄z scien
tia carens preceps qz ad ruinam.
¶ Propterea beat' vir qui in
lege dñi meditatur die ac nocte vt
sciat quid iubendo ꝓhibēdoqz.ve
lit deus.Nā ꝑ consiliū ligaē nemo.
q̄uis raro fiat vt hoies precepta
strēnue cōpleant q̄n quodāmodo
superogēt et misceanē dsilijs. Ni/
de ꝙ q̄ diligit deū exempli gr̄a sō
quatuor gradib'.posset implere p̄
ceptū sub vno gradu vel duob'.fa
cit igitur amplius q̄z necesse fuerit
ad salutē.qō supero gatio dsilij no
minari potest. Adde multos eē q̄
ꝑfectiorib' opib' intēdentes.min'
incōpabilē adq̄rerēt de ꝑfectione
dilectionis dei q̄z in sua ꝓpria vel
electiōe vel vocatiōe ꝑmanētes in
imꝑfectiorib'. Fuit apud athenas

quidã magn' ciuis cui q̃i p otũe
lia cõmissa est emũdatio platea/
rũ ciuitatis Suscipio libẽs inq̃t
et talẽ opaz dabo vt ipa ciuitas
mũda sit Quo sic impleto otigit
vt officiũ pri' vilissimũ gloiosum
putaret ¶ Dixit vn' de pruděti/
b' nre etatis dum fieret collatio
sup officijs vel artib' vel sciẽtijs
Quisqz in sua arte sic exhibet se
vt excellat in ea .ille laudãd' ille
suscipiẽd' ille eligẽd' ¶ Sup/
est adhuc scrupul' vehemẽs ortũ
hãs ex p̃dicti.q̃ videnť asserẽ nul/
lũ esse osiliũ vl q̃rendũ vl dãdũ
nisi de p̃cepti. Qõ dicẽ q̃o aliud
ẽ qz cõsiliop̃ progatiuã penitus
annullare.dimisso q̃libet hoie in
latitudine p̃ceptop̃ ¶ Si da
ta essz cuilibz hõi tanta ognitio
diuinop̃ p̃ceptop̃.tanta ad illo/
rũ opletiõez dilectio q̃nta req̃rit
et sufficit ad finẽ btitudinis adq̃
rendũ.nõ essz op' ãplioi osilio.
hec sñia essz sati.cuilibz.hoc facq
viues Nep̃ lõge alit ẽ.hinc reli/
giões ptickares sub xpi religiõe
generali et de se sufficiũt supad/
dite mltiplicateqz sũt .Hinc q̃ti/
die noua vel incipiẽtiũ via dei vl
in ea pficiẽtiũ osilia.Hinc porro
tã mltiplex apd plimos dq̃sitio
ptim verax ptim fallax et sepius
mẽdax sup distributiõe talẽti cõ/
missi.q̃le sibi q̃lqz suadet leuibus
et causis eẽ datũ Sit illud talẽtũ
scia dq̃sita Sit eloq̃ntia i reb' hũa
nis .sit aiap̃ regẽdap̃ ars.sit ze/
l' eap̃.hinc appetit' ille nõ dicaz
ab initio p̃laturap̃ magisteriop̃
officiop̃ p̃dicatop̃ ad ppũm q̃ oia
fuelaret vtinã caro et sãguis De
niqz religionũ ingress' et pfessio
miscet aliqñ secũ puluerẽ ñ nõ iu/
tũ dẽsũ sustẽtať habẽdo carnalit
ociosen laute nec spũs in manib'
plati ponit aut recipit ꝗ caro.
¶ Negare neq̃o sicut et nõ vo
lẽ.nõ valeo miseriã nrãm hãc cõ
munẽ q̃vt frequẽter incedit nõ re
cto nec imaculato calle Qz nõne
vep̃ ẽ apli dẽm Qui cpatũ deside
rat.bonũ op' desiderat Qõ dcm
opbẽdit in se p̃matũ q̃rũlibz ali/
op̃ regiminũ ¶ Trahis ad ma
teriã diu multũqz nobis aliasvẽ
tilataz Sed ꝗ vnũ referre placet
ad pñs veluti dciuserim p apli/
ca ẽba.Si potes liber fieri ma/
gis vtẽ Scis qm̃ ois platio seu
dñatio verissime fuit' ẽ Nec fru/
stra nec ficte nec mẽdose dt se sũ/
m' põtifex seruũ fuozũ tãq̃z hñs
oẽs hoies ipositos sup caput su/
um redditur' de oib' rõez Si cõ
sideret igit vehemẽter et acrit hõ
qz nihil de se possit hũana idustri
a p salute p correctiõe p eruditi
one hoim. Ita vt vbi pl' aliqñ p
ficẽ crediderit ibidẽ nõ pdesse ꝗ
obeẽ freq̃nť repiat qz puerũ diffi
cile corrigũť et stultop̃ ifinit' est
nũer' Mirabit pfecto stolitudiez
hũane plũptiõis nõ expectantis

vt vocet. nec vocari satis eē nisi sit cogeret Quo pacto cogeret? Per auctoritatē et legē vt dei re/uelāti. vel plati mittēti. vel vrgen/tis vel ineuitabilis nēcitatis Sed allegabis gregorium in omelia. Nemo est qui veracit vicē possit Talētū minime accepi. nō est vti rōem ponē cogar O de' eqlime qt hoim temerarios aus' hec cōsi deratio minus intellecta fefellit. Quot insultatōes inanes nori/as primor reprehensiōes induxit Testis ē Waldēsiū secta cuz suis cōplicib' innumeris Aduers' qs oportuit decretales odere ne qs auctoritate pria psumēt pdicare Qd ad ceteros actus hierarchi/cos extēdit imo nec fraterna cor rectio ferri secure pt nisi multo di scretiōis sale odita sit A Qua rōe poterit ergo diuinū pceptuz opleri dilige primū tuū sicut te ipm Cui cōsonat illd sapiētī. Mā dauit de' vnicuiqz de primo suo. deniqz de elia nō taz corpaliter qz spūalit largiēda Et qr maledi cit q frumentū abscōdit in pplis Nā sapiētia abscōdita et thezau/r' inuisus q vtilitas in vtrisqz? Et seru' piger nō qr dissipauit z qr in sudario (qd mūdū ē) pecuniā seruauit domini. seuerissime da/mnatus est. T Mouent ista dum allegantur. habendum est idcirco. super talibus consilium vt scire valeat homo qd agen/dū Agendū intelligo non p solā erogatiōem cōsilij sed nēcitate p/cepti. Cōsurgit aūt pceptū altero triū modor qs tetigim' vel a do reuelante. Vel prelato legitime iubente. Vel vrgente necessitate. Addimus quartum. Si facta est obligatio vltronea voluntate. Que vero sit necessitas vrgens determinari non potest nisi pro/ut sapiens iudicabit. qzuis colla tio de obligatione ad elemosinā corpalem satis approximat ad in ueniēdū obligationez elemosine spūalis Tu qui times de abscon/siōe talenti qui dū tibi vacas di/cis vt qd poitio hec? Exerce po/tissimū tui cordis talentū. fac oi/bus de illo seruitiū Sit in eo pere grinatio tua. sit predicatio. sit cō monitio. sit elemosine distributio. sit illud hospitale miseror oim. Quo pacto dices. orando pro qualibet et in qualibet aduersita/te proximor pro sua eruditione. castigatione. cōsolatione. patien tia. cibo. potu. veste sanitate Sci/et pater oim deus et volet desi/derium pauperis exaudire. et pre parationem eorum audiet auris sua? Anima Quantuz potest colligere attentio mea de premis/sis omnibus circa perfectionem cordis in dei dilectione conquisi/tis. Primum et principium est semper oculū cordis habere put sapiēs iussit ad illa q pcepit de'.

Cetera vero omnia tanq̃ iuuãtia quedã accessoria reputare nisi p quãto fuerint vel voto ꝓprio vel supior iniũcto p̃cepta Nõ ita tñ vt accipiam' q̃si velamẽ malicie libertatẽ in diuinorũ latitudine p̃ceptorũ sed bona et equa fide studeamus seruire deo in sãctitate et iustitia coram ipo omnibus dieb' nostris. nec ita periculũ amem' vt pereamus in illo. ¶ Recte colligis. vere sentis. hoc fac vt diligẽs deũ ex toto corde perfectoq̃ cognoscaris.

¶ Explicit tractatus per modũ dialogi de pfectione cordis Cõposit' a magro Jobe de gerson Parisien. Cancellario

¶ Impressus Anno dñi. M. cccc lxxxiij. ipo die Benedicti abbatis consũmatus.

¶ De pfectione xpiane religiõis satis inuenies in tractatu de pfectione religionis.

ix

Incipiũt ꝓpositiones

venerabilis Cãcellarij pisien. Johãnis de gersona sup assertiõib' Frris Mathei grabon ordinis p̃dicatorũ in cõcilio Cõstãciensi in causa fidei de vera religione et pfectione Quibus ꝓpositiõibus tredecim doctores maiores quos p tunc mũdus habuit in theologia de diuersis vniuersitatib' cõtra p̃dictas assertiones adheserũt

Reuerendissimo in xpo patri ac dño p̃stantissimo dño Anthonio cardinali veronen. Jobes Cancellari' pisien. humiliter obedire Reuerẽdissime pat sup cedula p reuerẽdissimã p̃nitatẽ vram ex omissiõe dñi nri mihi trãsmissa rñdeo cõformiter ad rñsionẽ Reuerẽdissimi p̃ris ac dñi mei ac preceptoris p̃cipui dñi Cardinalis Cameracen. quã rñsionẽ in scptis ego vidi q̃ huic adhereo paratus si opus fuerit ad declarationẽ nõ veriorẽ sed forte latiorẽ Scriptũ Cõstantie ꝓpria manu die tertia Aprilis Anni Millesimiq̃ringẽtesimidecimioctaui.

Ad elucidationẽ veritatis q̃ ad obediẽtie meritũ sex ꝓpositões sequẽtes cũ totidẽ corrollarijs offerunt vob Reuerẽdissimo p̃ri dño cardinali veronen. iudici in hac pte per me Johannẽ Cãcellariũ parisien. ¶ Prima ꝓpositio Bona religio xpiana est ꝓprie vere q̃ ãthonomatice

dicenda religio quā xpūs obſuauit pfectiſſimo et ſūmo modo. Patet p̄ma pars. quia extra religiōz xp̄ianā nō eſt ſalus. Scōda pteꝫ nullus pōt negare xp̄ianus. quia ſicut eam docuit xpūs in euangelio ſic et fecit quia cepit facere et docere. ¶ Scōda ꝓpoſitio ¶ Religio xp̄iana nō obligat ad obſuātiam cōciliozū neqꝫ cū voto neqꝫ ſine voto. patet quia iaꝫ nō eſſent cōcilia ſed p̄cepta. ¶ Tertia ꝓpō. ¶ Religio xp̄iana poteſt abſque voto obligāte ad concilia pfectiſſimo pfectiſſime obſeruari. Patet de chriſto qui non legitur vouiſſe cōcilia qui fuit tamē ſue legis pfectiſſimus obſeruator. Patet inſup de apl̄is et diſcipulis et xp̄ianis in p̄mitiua eccleſia quoꝫ multi erāt vrozati. multi poſſeſſiōes habuerūt. quidā in omuni. quidā in ꝓprio. multi ſubiiciebātur ſolis p̄latis ſuis ep̄is et curatis. Conſtat itaqꝫ q̄ nō erant de religionibus baſilij vel auguſtini. quia nondum fuerant inſtitute vel per eccleſiam approbate. nec talib' regulis ſubdebant. ¶ Quarta ꝓpoſitio ¶ Religio xp̄iana non requirit ad pfectionē ſui obſeruationē tā in p̄ceptis q̄ in oſilijs. q̄ ſupaddat alia religio. quales dicūtur obſuationes inſtitute per ſanctos baſiliuꝫ et Aug'. ꝛc. et quales Anſelmus vocat religiones facticias. patet ex p̄cedētibus. ¶ Quinta ꝓpoſitio ¶ Religiones hmōi facticie ſatis im ꝓprie et abuſiue et forſan arroganter dicte ſūt ſtatus pfectionis. Patet q̄a ſtat homies impfectiſſimos tales religiones pfiteri. ſicut notat Aug'. q̄ nō peiozes reperit q̄z eos q̄ in hmōi religionibus defecerūt. Sed aliūde declaratur hec abuſio vel vſurpatō nominis quia p̄m illos qui nouiter poſt ſāctos doctores vſi ſūt tali vocabulo ſtatus pfectionis. Ille ſtat' nō dicit apō religioſos pfectōez habitā vel adq̄ſitā. ſic ē de ſtatu prelatozū. ſed tantūmō dicit pfectōz adquirendā. Cōſtat autē q̄ perfectio adquirenda nō eſt iaꝫ adquiſita. Et ideo melius nomiarentur vie quedā vel inſtrumenta ſeu diſpoſitiones ad pfectionē adquirendam. quā dicerent ſtatus pfectionis. imo et ſicut hui'mōi ſtatus ſic dictus dirigit et iuuat quoſdā ad perfectiozē obſeruationē vere religionis xp̄iane. ſic et multos impedit atqꝫ precipitat quos tuti' fuerat in ſeculo remanſiſſe quia diſplicet deo ſtulta promiſſio. que ſcilꝫ vel indiſcrete ſumitur vel nō obſeruatur. ¶ Sexta ꝓpoſitō ¶ Religio xp̄iana perfectius poteſt et debet obſeruari. a papa Cardinalibus et prelatis. etiamſi nullo voto ſint aſtricti vltra legem dei. q̄z ſimplices religionū facticiarū profeſſores. Patet quia ſunt in ſtatu perfectionis exercende.

¶ Primū Corollariū

Sequit primo q̄ acceptio religionis ſicut frat̄ ma/

theus Jacobita describit in scda acceptione vbi vult declarare qd ē ꝓprie ⁊ anthonomatice religio. est nedū stulta et insana ꝫ et hereticaḡ blasphēa qñ dicē sic Alio mō inqt accipiḡ hoc nomē religio ꝑm q̃ a religando dicīḡ. put hō obligat se ad ea que ptinēt eēntialiter ad statū pfectōnis. Et illo modo dicīḡ ānthonomatice tm̄ de illis q̃ sūt in aliq̃ de a ꝓbatis regulis ꝑ prie dictis pfessi. cui⁹ mōi sūt Augustini basilij bñdicti Francisci ꝛc. Patet corrollariū ex p̄cedētibus. deducēdo ad hoc inconueniēs q̃ xpūs ⁊ papa et p̄lati nō obꝑuauerūt vel obseruāt essentialiḡ statum pfectionis. qz scz non pfessi sūt regulas p̄dictas. imo nec deberent dici de vera religiōe nisi im ꝓprie ⁊ analogice ꝯtra p̄mā ꝓdem q̃ solide fūdata est. Nec ē credibile q̃ augl. et sēcus thōs hoc sōniauerūt Ñ etsi possint in religione xp̄iana assignari duo mōi viuēdi secularīū videlz et illoꝝ q̃ pfitenḡ religiones facticias. quos cōis vl⁹ religiosos appellat. Non tm̄ ita distinguūtur isti mōi. qn multi q̃ cōueniūt talib⁹ religiosis. oueniāt ⁊ cōuenire possint vere et meritorie multis secularib⁹. imo et pfectius hē patz de p̄latis qui sunt in statu pfectōnis exercēde tā maiores q̃ minores sicut sūt curati put multi tenēt ꝯtra scm̄ thomā

Secundū Corrollariū

Sequitur secūdo q̃ extra religiones facticias potest aliq̃s cuz voto simplici. vel sine voto xp̄ianam religionē in suis preceptis et consilijs perfecte obseruare Et dicere q̃ tale votum simplex si fieret esset nullū. et pro non voto debēt computari. est aptissimus error et et insanus. sicut tamē iste fraḡ ponit circa finem et in fine sui scripti vltimi.

Tertiū Corrollariū

Sequitur tertio q̃ tota doctrina fratris istius innititur stulte et insane fantasie. imo et blasphemie Propterea nō est mirandū. si hoc inconueniēti dato multa posuerit et deducere conatus est Ut q̃ implicet contradictionē aliquem de seculo seruare consiliū pauptatis vel castitatis vel obedientie. imo q̃ hoc essz mortale peccatū extra religiones facticias quas sol⁹ vocat veras religiones. Et q̃ papa nō posset dispensare q̃ aliquis in seculo sic obseruaret consiliū pauptatis ꝛc. Et q̃ dicens oppositū est hereticus. Nec valet ratio sua q̃ si secularis voueret pauptatez ageret contra istud preceptū. Nō occides. qm̄ multis modis posset secularis sicut et religiosus viuere decenter. et sufficienter in cōmuni sine ꝓprio. imo et nihil habendo nisi labores manuū suarū Potest etiā aliquis de seculo sicut cōfiteḡ et verū est vouere solenniter castitatem. patet in sacerdotib⁹. Cur nō similiḡ vouere posset obediam

prelato suo seculari. ⁊ cũ secularibus viuere in cõmuni.

Quartũ Corollariũ

Sequit quarto ꝙ fautores et defensores istius fratris sũt arcendi seu repellẽdi. et nisi desistere voluerint grauiter puniendi. Ita tamen ꝙ nõ laxetur nimia licẽtia ad defensionẽ begardorũ et begutta rum si repiantur effrenes ⁊ discoli et scãdalosi in suis obseruatõnibus. ꝑsertim in ꝺtemptũ ꝑlatorũ suorũ secularium et curatorũ iuxta mentẽ decretaliũ cõtra tales eviterũ.

Quintũ Corollariũ

Sequit quito ꝙ dñs noster papa qui secularis est. et similit sui cardinales ⁊ prelati taꝫ maiores ꝗꝫ minores de seculo. debent celeriter et vehementer operam dare ꝙ talis doctrina pestifera ac blasphema atqꝫ iniuriosa eis extirpet iudicialiter et publice ne serpat in maiorẽ perniciẽ.

Sextũ Corollariũ

Sequit sexto ꝙ si auctor tal doctrine cũ suis fautoribus inueniatur ꝑtinax et arrogans. et a lõgo tempe tam contra prelatũ suũ ꝗꝫ magistros ⁊ doctores tã in ꝓbis ꝗꝫ in scriptis. debet sic arrestari. ꝙ nõ habeat facultatẽ recedendi et deteriora ꝓpetrandi. sicut iam dicit hoc pluries fecisse recedẽdo scz a prelato suo ⁊ iudice. et cõsequenter semel ab hoc cõsilio Alia sũt de validis mẽdicantib⁹. ⁊ de actione contra iura canonica que dimitto.

Sequit tenor respõsionis dñi Cardinalis Cameracen. de q̃ supra fit mencio

Reuerẽdissime pat et dñe super cedula papirea sigillo vestro sigillata mihi ad instigatoris instantiã in quadam causa fidei respõdeo deliberatõꝫ meã istã esse pro ꝑsenti. Qꝫ coram reuerẽdissima ꝓnitate vestra conuocent theologi qui sũt in hoc sacro concilio. q̃bus ꝓponat matia vt cõicatis inuicẽ omni deliberatione sine cõtentione dicat tandẽ vn⁹ quisqꝫ in publico id quod sibi videbit cõformiter ad sacraꝫ scripturã. Et illic ego in fauorẽ fidei volo libẽter interesse. Nõ enim debꝫ talis matẽia in tenebris vel ꝑticulariter terminari sed cõmunit ⁊ in luce vt quilibꝫ qui intererit possit vel docere vel doceri dũ se mutuo quilibet intelliget. Et talez modũ seruaui in hoc cõcilio in causis fi/

dei mihi omissis Et nihilomin' qz nescio si occurrerit occasio q̃ non possem interesse in cõuocatione p̃ missa. dico qd̃ ñ occurrit vt sequi tur ¶ Propositiões siue oclones super quibus fit inquisitio habẽt fundamentũ prime oclusionis p̃n cipale quod ẽ erroneũ. repugnãs nedũ rationi theologice et moza/ li. sed etiam obseruationi p̃mitiue ecclesie que scribit Act. iiij vbi sic in forma dicit Multitudinis autẽ credentiũ erat coz vnũ et anima vna. nec quisq̃z eozũ que possido/ bat aliquid suũ esse dicebat. ꝫ nec quisq̃z egens erat inter illos ꝛc. Constat itaq̃z q̃ in illa ogregatõ ne p̃mitiua fuerũt multi vzoratiq̃ alij diuersarũ cõditionũ seculaẽs qui scz nõ erãt astricti per votum ad tria osilia euãgelica castitatis obediẽtie q̃ pauptatis. q̃ admodũ sũt professi religionũ. per beatum basiliũ. bñdictũ et Augustin' ac si/ miles introductarũ. quas iste po nens hmõi conclusiones appellat veras religiones. tãq̃z extra illas nõ sit vera religio. quod falsũ est imo hereticũ si sic per p̃cisionẽ in/ telligat Cum xp̃iana vẽa ẽ religio etiã apud seculares vt Jacob' in canonica sua notãter exp̃ssit Sũt p̃terea in dictis ꝓpõnibus multe clausule apposite vltra p̃dictũ p̃n cipalẽ fũdamentalẽ errozẽ Qz se/ culaẽs nõ possũt viuere sine ꝓprio que continet magnã temeritatem scandalũ atq̃z pteruiã. et que pos/ sent sigillatim re.pbari. Ut q̃ di/ cere oppositũ illius q̃ alique oclu siones sue cõtinent sit hereticũ. q̃ sit implicans contradictionem. q̃ sit peccatũ mozrtale. q̃ omnis faci ens contra iura canonica peccat mozrtaliter et ita de similib' ¶ Est igitur deliberatio mea q̃ ꝓpt̃ ista et similia que tractatus vel libell' a quo sũt extracte oclusiones seu positiones añdicte otinet damnã dus est vt erroneus q̃ temerarius et scãdalosus. q̃ vt dogma falsuz sacre scripture otrariũ Et per ose quẽs q̃ tractatus est hereticalis et igni tradendus Ceterũ de opo sitoze tractatus deliberent dñi iu riste. istis attentis quid agenduz In testimoniũ p̃missozũ ꝓpria ma nu subscripsi Jester totus Petr' Cardinalis Cameraceñ.

¶ De Falsitate hozũ articulozꝫ q̃ scriptis doctozũ vide in tractatu Jobis nyder de pfecta paupta/ te secularium Capto decimonono.

Sequuntur cõclusiones Fratris Mathei Grabou ordis predicatorũ In sacro concilio Constanciẽsi oblate ad examinandũ contra quas Cancellarius pisien. p positiões scripsit supra

Gratissime pater exponitur sãctitati vestre ex parte vri deuoti oratoris fris Mathei Grabow Cõuentus wismariẽsi puintie saxonie ordinis p̃dicatorũ ac Merzeburgẽsi dyocl. Qd cũ lector ipe existens in Cõuentu. Croningẽsi. diocl. Traiectẽsi dicte puintie et ordinis videt qz plures psonas sexus vtriusqz noue religionis habituz assumẽsi. et cõuenticula facientes. nullũ habitum approbatũ pfitentes. statuẽtes qz sibi ipis supiores pro libitu volũtatis. q sub simulata deuotione populũ attrahẽtes. et multa cõtra veritatẽ sacre scpture ac sacros Canones attẽptantes q de elemosynis xpifideliũ domos sũptuosas ad modũ monasteriorũ regulariũ edificãtes et se inuicem in eis includẽtes cũ obseruatione quorundã rituũ minime per ecclesiam approbatorũ Cepit super hoc apud semet ipz ardenter cogitãe et an hoc stantibus regulis fidei et sacris canonibus eccia dissimulare deberet. Reuoluẽs qz diligentius sacre scripture sanctorqz doctorũ libros et sacros canões q̃sdam Cõclusiones rpbãtes illorũ modũ viuendi extraxitq scpture cõmendauit Quarũ vna p̃ncipalis est ex qua alie deducunt̃ exceptis pauc. V Nullus põt licite et meritorie imo nec veracit̃ obedientie pauptatis et castitatl. vniuersalia cõsilia diunctim extra veras religiones manẽdo adimplẽ Ex qua sequit̃ immediate formali dsequẽtia articulus seu conclusio nona in ordine q̃ nullus põt p̃dictum pauptatis cõciliũ meritorie imo nec veraciter obseruãe nisi fuerit in statu spũalis pfectiõis siue vere religionis Et dico notanter de istis tribus dsilis simplicit̃ seu vniuersaliter sũptis. Secõm quid vero et in aliquo casu possũt laudabiliter et meritorie extra religiones obseruari Qñ eni aliqs secularis dat elemosynã in casu aliq qñ eam de ncitate p̃cepti nõ tenetur implet illud conciliũ pauptatl. in illo casu tm̃ Et qñ cõtinet se ab vxoris ãplexibus tempe illo qñ illud facere nõ tenetur implet dcilium dtinentie in illo casu et p̃m q̃o tm̃ Qñ etiã obedit alicui suo plato curato vel epo in casu qñ hoc de necessitate precepti nõ tenetur

obseruat illud obediẽtie oceliũ in illo casu Et ista possũt extra religiones viuẽtes voto vl sine voto deo offerre Unde dicit sanctus Thomas scda scde ꝙ in seculo viuentes aliquid deo dant et aliquid sibi reseruant q ꝑm hoc prelatis ecclesie subdũ/ tur Regulares autẽ oportet totum deo quod habent tanquã holocaustũ offerre. et hoc fit et fieri potest tantũ per tria cõci/ lia vniuersalia ꝑdicta Et iõ dicit ibidẽ ꝙ ad seculares ꝑtinet tm̃ ꝑticularia vota offerre. ad re/ gulares autẽ vniuersalia vota Unde particularia vota dicũ tur sacrificia more veterũ de cu ius ratõe fuit de offertorio ꝯo oblato partem dare q partem retinere. Vniuersalia vero vo/ ta holocaustũ dicũtur. de cui ratione fuit totũ deo offerre et nihil retinere quod pertinet ad solos religiosos se et sua in mo dũ cuiusdã holocausti deo de/ dicantes Ex quibus sequit vn decima ꝙ abdicare quenq̃ om nia ꝓpter xp̃m extra predictas religiones manẽdo. seu nisi ve/ rã aliquã religionẽ ingrediat ẽ sibi et suis quorũ cura sibi incũ bit vitã subtrahere quod ẽ ho micidiũ tot hominũ cõmittere quot eius cure subdũtur Hec est de mente sancti thome scda scde q. xxxiij argumẽto ꝛc. Ex q̃ bus sequit ꝙ nullus potest ab

dicationẽ omniũ propter xp̃m facere extra verã religionẽ ma nẽdo sine pcto mortali qz sub/ traheret sibi vitã Ex quibus se quit ꝙ omis peccat qui bona sua simpliciter in elemosynã lar giunt extra religionẽ verã ma nendo que est tertia cõclusio in ordine Et etiã ꝙ peccent q̃ sua ꝓpria resignãt nõ intrantes re/ ligionẽ aliquã approbatã q̃ est decima octaua in ordine coinci dens cũ tertia immediate ꝑce/ denti Ex q̃bus sequit decima ꝙ reputãtes se bene facere assu mendo ꝑdictũ consiliũ paupta tis remanendo in statu seculari mortaliter peccant Ratio quia talis nõ est assumptõ ipius nisi fantastica puersa et nõ vẽa vt docet dñs Job. xxij. in q̃dam extrauagl. Gloriosã ecclesiã ꝛc. et ratio idem duincit Ex q̃bus sequitur ꝙ seculares credentes se mereri tali abdicatiõe (in se/ culo scz manẽdo) vitã eternã. credũt se posse mereri vitã eter nam mortalit peccando Ex q̃/ bus sequit ꝙ aliquis sit volun tarie pauper ꝓpter xp̃m in secu lo manẽs omino nihil habẽdo nec etiã ipam voluntatẽ habẽ/ di ꝓpria includit omni tempoẽ cõtradictionẽ ꝛc. quia includit ꝙ secularis sit religiosus q ecõ tra qd̃ est omi tempore contra/ dictio Ex quibus sequit ꝙ nõ effundi omnes opes simul ab

his qui volunt in statu seculari
remanere. reducitur quasi ime/
diate ad illud p̄ceptū decalogi
nō occides vno casu tm̄ dēpto
ꝑ expositionē sāc̄ti thome q̄sti
one. xxxiij. allegantis ad confir
mationē dicti sui Ambrosiū di
centē in primo de offic̄ijs. De'
nō vult simul omnes opes effū
di. nisi forte vt heliseus qui ma
ctauit boues suos q̄ pauit pau
peres ex eo quod habuit vt nul
la cura teneret domestica. ⁊ vt
se daret in ꝓphetic̄ā disciplinaꝫ
quod verbū scilicet nisi forte vt
helyseus exponit sanctus thōs
nisi quis velit statuꝫ suū scilicet
secularē mutare per religionis
ingressū Aut principē de extre
ma nēcitate liberare ꝛc. Et Job
in sūma cōfess̄ sub alijs verbis
nisi quis velit ex toto seculū re/
linquere Et magister sūme sum
maruꝫ titulo de elemosyna dic̄
idem et loquitur ibi Ambrosi'.
de effusione seu abdicatōe actu
habitorū ex quibus possit hō
cōuenient̄ vitaꝫ transigere ꝑm
conditionē status et p̄sone Ex
quibus sequitur ꝙ dicens per/
tinaciter omnia esse meritorie
abijciendo ꝓpter christū in secu
lo manenti hereticus est dicen/
dus. excepto vno solo casu de
liberādo p̄ncipē de necessitate
extrema per quem ꝛc. Ex q̄bus
sequitur ꝙ ꝓprietas tēporaliuꝫ
rerū est statui seculari eēntialit̄
annexa Et per cōsequens dñs
papa salua auc̄te sua non pōt
dispensare cum secularibus vt
omnibus in singulari careāt seu
nihil in singulari habeāt Ex q̄/
bus sequit̄ sext' articulus red/
dens precedenti quinti articuli
rationē Si enī dñs papa possꝫ
hoc alicui cōcedere. seculari vi/
delicet. posset ei dcedere ꝓprie
vite subtractionē ꝛc Posset etiā
ꝙ pro omni tēpore dtradictiōeꝫ
implicat ꝙ deus ꝑm sāc̄tos fa/
cere non potest Sequitur etiā
ꝙ religiosus sine peccato mor/
tali nō potest abdicare volūta
tē habēdi omunia etiā q̄n actu
talia nō habet Quia enīꝫ illud
quod nullus facere potest sine
peccato mortali. nullus potest
illud velle facere. et religiosus
nō potest abdicare cōia quia
sine illis viuere nō posset. cuꝫ p
suam ꝓfessionē renūciauerit oi/
bus et singulis ꝓprijs singulari
bus. sequit̄ ergo ꝙ religiosus
ꝛc. Quia etiā teste sāc̄to thoma
secda secde. q. xxxiij. articul' ꝛc. nul/
lus debet incōuenienter viuere
tribus casibus exceptis Sed q̄
ꝙ male faciant et peccant illud
abijciētes de quo ꝑm statū suū
et dditionē p̄sone possint cōue
nienter viuere dictis tribus ca
sibus exceptis ꝛc. Nullus etiaꝫ
corpe validus extra verā vtili
tatē et verā nēcitatem existens
potest sine peccato xpifidelium
elemosynas tollere Ex quib'
sequit̄ ꝙ p̄dicta tria saluatorl.
cōcilia sunt ita concatenata vt
vbi pauptas veracit̄ seu meri/

torie inuenik oportet ꝙ necessa
rio obediētia et castitas veraci
ter seu meritorie inueniank Pro
batur ista qz papa sic arguit in
decretali Cū de ꝗbusdam. Qui
nō renūciant ꝓprijs nō sūt reli
giosi ergo ꝓprijs renūciantes
sūt religiosi Et omis religiosus
ē nc̄ario sik cū paupte ad alia
duo osilia veracik obligat' ꝛc.
Ordo q numerus articulorꝫ
et oclusionū p̄dictorū
.i. Proprietas tpaliū reruz.
statui sck̄ari essētialik est ānexa
.ij. Nullus sine pcco p̄t illud
abjicere quo retento pōt oueni
enter viuere ꝑm statum suuz
.iij. Omnes peccāt qui bō sua
simplr in elemosynā largiūtur
propter christum.
.iiij. Abdicatio oim ꝓpk xp̄z
nullus facē pōt ex veras rligi/
ones manēdo. sine pcco morta
tali. q dico veras religiones p
sedem aplicam approbatas
v. Papa si p̄t dispēsaē cū sckā
rib' vt oibus in singlari careāt
.vi. Si papa possz alicui cō
cedere hoc tūc posset ei cōcedē
ꝓprie vite ꝑtractionē qd est o
tra p̄ceptū decalogi ñ occides.
vij. Religiosus nō p̄t sñ pcco
mōrli abdicare volūtatē hñdi
omnia. qñ actu talia nō habz
viij. Qz aliquis sit volūtarie
paup ꝓpk xp̄m in secko manēs
oino nihil hñdo in singlari nec
etiā ipam volūtatē hñdi ꝓpria
includit omi tpe otradictionez
ix. Nullus p̄t pauptatis osi
liū meritorie obꝑuare nisi fuēit
in statu spūalis pfectōnis siue
vere rligiōis. dico āt verā reli/
gionē scdo mō dcam religiōz
.x. Reputātes se bñ facē assu
mēdo pauptatē q̄ est saluato/
ris osiliū remanēdo in statu se/
culari mortaliter peccāt
xi. Abdicare oia etiaz ꝓpter
xp̄m nisi veraz et a ꝓpbatā reli
gionē ingrediak. est sibi et suis
ꝗz cura sibi incūbit vitā ꝑtra
here qd ē hōicidiū omittē tot
hoim ꝗt etiā ei' cure subdūtur
xij. Credētes se mereri vitaz
eternā tali abdicatione. credūt
se posse mereri vitā eternā mor
taliter peccando.
xiij. Effūdi omnes opes simul
ab his qui volūt in seculo ma/
nere. reducik q̄si imediate ad il
lud p̄ceptū non occides.
xiiij. Dicēs oia meritorie eē
abjciēda ꝓpk xp̄m remanēti in
seculo est hereticus iudicādus
xv. Nullus p̄t meritorie q p̄z
deū obedie pauptatis et casti/
tatis osilia ex veras q a ꝓpba
tas rligiōes manēdo adiplere
xvi. Tria saluatoris osilia sē
sie ocatenata. vt vbi pauptas
meritoria in q̄ntū est saluatorl.
consiliū oportet vt nc̄ario alia
duo scz et obediētia inueniank
que a pauptate separi nō p̄nt
.xvij. Matrone seu mulieres
cōem vitā ducētes insimk omo/
rantes begutte vulgariter nun
cupate. quoscunque errores
non tenentes aut predicantes

seu alias de erroribus vel here
tica prauitate nō suspecte. et ne
damnationis sūt filie Et earū
status est phibitus ⁊ damnat⁹
xviij Peccāt qui ꝓpria sua re
signāt nō intrantes religionez
approbatā. Ratio est ꝑm eū qz
religiosorū est carere ꝓprio. sicē
secularibus ē necessariū retine/
re proprīū
xix Nō licet ꝑsbyteris et cle/
ricis omunē vitā ducere nisi in
religione approbata sub pena
peccati mortalis.
xx Peccant omnes qui fouēt
cōcilio et auxilio omunē vitam
ducētes extra religionē appro/
batam.
xxi Excōicati sunt omnes cō/
munē vitā ducentes extra reli/
gionem approbatā.
xxij Ex similiē excōmunicati
sūt illi qui vitā omunē extra re
ligionē approbatā ducentibus
prebent elemosynas Et qui ta
les fouent cōcilio ⁊ auxilio vel
defensione similiē stant ⁊ sūt in
statu ꝑpetue damnationis Et
nisi de hui⁹mōi eorū excessibus
magna contritione penituerint
ad vitā eternā nō possunt pue/
nire neqz salui ꝑmanere.
xxiij Omnes vitā cōmunem
ducētes extra religionē appro/
batā sūt illi a quibus saluator
noster ꝓcipit esse abstinendū ⁊
tanqz a flis ꝓpbis attēdendū
xxiiij Quilibet faciens otra
iura canonica peccat mortaliē.
xxv Nullus corpe validus
absqz cōmuni vtilitate et nēcita
te potest extra veras religiōes
sine peccato elemosynas ꝓpisi/
deliū tollere ꝛc.

Reuocatio et abiura
tio predictorū articulo
rū et cōclusionū

Ego Frat⁹ mache⁹
Grabou ordinis fratruz
ꝓdicatorū ꝓfessus Cōuentus
wysmarien/ Merzeburgen. dio
ceß ꝓuincie Saxonie ognoscēs
verā catholicā ⁊ aplicam sedē
anathematizo et abiuro omnez
heresim. oēm qz falsā ⁊ erroneā
doctrinā in quodā meo opuscu
lo tractatko seu libello (incipiē
te Suppono me primo ꝙ non
intendo infrascripta neqz quō/
libet alia ꝑtinaciter defendere
ꝛc. et sic finientē Et aliā specifi/
cat Job andree cuius inuētri/
ces seu assumptrices cōscientiā
peccatū reputabant vt inueniē
in glosa vtriusqz sup dēm capi
tulū Et ꝑ hec ptz rñsio ad de/
cimū) marie ad decē ⁊ septē cō
clusiōes ꝑuersas siue assertōes

Quarū alie sūt heretice.alie erro/
nee.et alie scandalose ac piarum
aurium offensiue per me editas et
manutētas in dicto puerso opus/
culo siue tractatulo aut libello cō
tentā de qua hactenus infamat⁹
convictus ⁊ sentētialiter ꝛdemna
tus sum.Cōsentio sancte romane
ecclesie et aplice sedi.Ac corde et
ore puris pfiteor eandē fidem ⁊
doctrinā me tenere ⁊ credere.quā
sancta mater ecclesia tradidit et
firmauit Jurans per sanctā trini
tatem et per hec sacrosancta xpi
euangelia eos qui contra hanc fi
dez orthodoxā veniūt cū dogma
tibus suis eterno anathemate di/
gnos esse.Promitto etiā ꝙ si ego
ipe aliqū contra hec aliquid senti
re docere aut predicare psūpsero
canonum seueritati me submitto.
Presenti abiurationi per me lecte
et plecte manu ꝓpria me subscpsi.
hancqz meā confessionē ⁊ abiura
tionē corā vestra Reuerēdissima
pnitate Dne cardinalis Aquile/
gen.iudex et cōmissarie Reueren/
dis qz pribus dnis platis docto
ribus et magistris hic psentibus
ad hoc spetialiter vocatis ⁊ rec/
titis feci et approbaui ad futuraz
rei memoriā in testioniū pmissorū

Johis.xxij. de beginis et personis predictis

Johannes Epūs
seruus seruorū dei ad p/
petuā rei memoriā Recta ratō nō
patitur vt innocētes ad paria cū
nocentibus iudicent Pane felicis
recordationis Clemēs papa qn/
tus predecessor noster cuz de mu
lieribus que begine vulgarius et
cōmunius nūcupantur.multa fuis
sent precipue de alemanie ptibus
insinuata sinistra ⁊ psertim ꝙ ea/
rundē alique de sūma trinitate et
diuina essentia disputare Ac etiā
pdicare.contra articulos quoqz
fidei et sacramēta eccīastica opi/
niones eidē fidei cōtrarias intro
ducere.et multorū simpliciū aias
in diuersos super his errores in/
ducere.multa qz alia animarū pe
ricula facere sub qdā fucato san
ctitatis velamine psumebant.Ex

ratione suspectas statū ipa ꝑ phi
bendū duxit ꝓpetuo. et a dei eccle
sia penitus abolendū in illas que
statū hui⁹mōi nō assumptū secta/
rentur vlterius Aut que illum de
nouo assumerēt excōicationis sen
tentiā ꝓmulgādo. Verū quia in
multis mūdi partibus sūt plime
mulieres que similiter begine vul/
go vocate. segregatiz qñqz in pa
rentū hospicijs vel in suis. inter/
dum vero in alijs aut cōductis si/
bi cōibus domibus insimul habi/
tantes. vitā ducūt honestā. eccle/
sias deuote frequētant. dyocesa/
nis locorū et parochiarū eccīarū
rectoribus reuerenter obediūt. cu
riositatē ꝑdicandi. disputandi. vl
auctem seu temeritatē potius ꝑdi
cādi nullo modo sibi vsurpāt. nec
se vel alias seu alios quoslibz opi
nionib⁹ ꝑmissis q errorib⁹ inuol
uūt. nec vlla etiā super his aut fu/
it. nec est nota siue suspicio contra
eas ne ipas dissimiles alijs. simul
cū alijs censura ostringat. Ne mul
tis earū que forte ꝓpetuā domio
cōtinentiā deuouerūt occasio pre
beatur ad lapsum. et vt periculis
damnis q scādalis plurimis que
proinde vt creditur ꝓsimilitē seq/
rentur. per ꝓuisionē accōmodam
occurrat. Nos beginas hmōi
non culpabiles vt ꝑmittit nec sus
pectas sub ꝓhibtione q abolitōe
ꝑmissis. quia de ipis predecessor
ꝑfatus nullatenus sensisse dinosci
tur. de fratrū nostroꝝ cōsilio, de/
claramus et volum⁹ non includi.
Locorū ordinarijs nihilomin⁹ in/
iungēs. vt eas sub hoc ꝑtextu nul
laten⁹ molestari ꝓmittant. Etsi q̄d
forsan ex hoc in bonis aut iurib⁹
suis q̄buslibet otra eas attēptatū
est actenus. vel attentari otigerit
in futurū. illud per dictos ordina
rios aučte nra in statū reduci vo
lumus debitū inuocato ad hoc si
opus fuerit auxilio brachij secula
ris. Ceterū statū beginarū q ob
seruātias hmōi. que sic esse ꝓmitti
mus. nisi de ipis per sedē aplicaz
aliter ordinatū extiterit nullaten⁹
ex premissis intendimus a ꝓbare
Locorū autē ordinarios et alios
ad quos predicta spectabunt. cu/
ram peruigilē et solicitudinem de
bitā precipimus adhibere ne pre
missarū sequentes inuia. et ipārū
actus temerarios imitando ꝑmis
sis errorib⁹ q disputationum ac
predicationū temeritatibus se in/
uoluāt easqz quomodolibz cōtra
predicta presumpserint per cen/
suram ecclesiasticam appellatione
postposita compescendo. Porro
mulieres quascunqz beginarum
nomen habentes. que de illis ex
quibus predicte ꝓhibitio q abo/
litio ꝓcesserūt culpabiles se red/
diderint. aut merito notabiles vl
suspectas. etiāsi statū vel habitum
quoquo mō mutauerint. necdū sb
predicta decreuimus remanere cē
sura. Sed taliter contra eas ꝑ il/
los ad quos ꝓtinuerit ꝓcedi vo

lumus et mãdamus. ꝗ ab errori deuio reuocate nõ vltra inficiant sanas oues Nulli ergo omino hominũ liceat hãc paginã nostrarũ volũtatis declarationis mãdati puisionis q intentionis infringẽ. vel ei ausu temerario cõtraire Si quis aũt hoc attentare psũpserit indignationẽ omnipotentis dei ac bto̅rũ petri et pauli apl̃o̅rũ ei⁹ se nouerit incursurũ Datũ Auione Idus Augusti Pontificatus nri anno secũdo.

Bulla sequẽs locanda esset posterius post bullã ab Eugenio datã

Declaratio habitus presbyterorꝫ q clericorꝫ in cõmuni viuentiũ

Pietus epũs seru⁹ seruorũ dei Dilectis filijs Gabrieli Biel ꝓposito et Capl̃o ecclesie sãcti Marci in Butzbach Maguntineñ. diocl. Salutẽ q apostolicã bñdictionẽ Exigit vre deuotionis affectus quẽ ad nos et Rõnã ecclesiã gerere cõprobami vt ad ea per que paci q quieti vestris ꝛsulitur operosis studijs intendamus Exhibita siquidẽ nob nuper pro parte vestra petitio cõtinebat ꝗ olim eccia vestra sancti Marci in Butzbach Maguntineñ diocl. pro presbris et clericl. in cõi viuentibus et in vno dormitorio dormiẽtibus ac instar quarundã aliarũ collegiatarꝫ ecclesiarũ illarũ partiũ cui ꝓposit⁹ ꝓ tpe pesset aucte aplica erecta fuit. q sic eadẽ petitio subiũgebat vos fugiẽtes seculi vanitatẽ pro vestro habitu tunica talari nigri aut grisei coloris mediocris precij et mantello equalis vel paulo breuioris lõgitudinis color. et precij similiũ cũ caputio in collo et qñqꝫ cũ liripẽdio decentis logitudinis et latitudinis videlꝫ triũ vel q̃ttuor digitorũ et aliqñ pilleis prout tẽpori et locis congruit vtimini q ꝓtẽa nõnulli vri emuli asserẽtes vos p ꝓmissa nouã religionẽ nouũqꝫ illius habitũ assũpsisse. vos supꝑ his diffamare et molestare presumũt Quare pro pte tua fili Preposite qui licenciat⁹ in Theologia et magister in artib⁹ existis et vra filij Capl̃m nobis fuit humilit supplicatũ vt hmõi modũ viuẽdi et habitũ deferẽdi clericis secularibus ouẽire declarare vobis qꝫ ꝗ etiã habitu hmõi liberer licite vti possitis indulgere. et als vobis in ꝓmissis oportune ꝓuidere de benignitate aplica dignaremur. Nos igit qui quarũlibet eccĩasticarꝫ ꝑsonarũ pacẽ et quietẽ intensis desiderijs affectam⁹. hmõi supplicationibus inclinati ꝗ hmõi mod⁹

viuēdi q ipius habit' delatio cle/
ricis secularib' sub studio pie vi/
te degentibus oueniat aūcte pdi
cta declarātes. tibi fili Prepōsite
et Canonicl. dicte ecclie q etiam
habitu hmōi liberer licite vti pos
sitis eadē aūcte tenore pnūtiū idul
gem'. cuiusuis phibitiōe ac con
stitutionib' q ordinatiōib' aplicl.
necnō dicte eccie statutl. et osuetu
dinibus. iuramēto. confirmatōne
aplica vel q̄cūq firmitate alia ro
boratis ceteris q otrarijs nō ob
stantibus q̄buscūq Nulli ergo oi/
no hoim liceat hāc paginam nre
declaratōis q ocessionis infringē
vel ei ausu temerario cōtraire Si
q̄s aūt hoc attentare psūpserit in
dignatiōm oipotentis dei et bea
torū Petri q Pauli aplorū eius se
nouerit incursurum Datū Rome
apd sēm Petrū Anno incarnatō
nis dnice: M. cccc. lxxiij. tertō kl.
decembrl. Pontificat' nri āno. iiij

De habitu clericorum

habet. xli. dis. parsimoniaz. xxi. q.
iiij. p totū. Itē Jo. an. sup vbo se
cularis in. c. i de elect. in cle. in fine
Clerici seculares nō hnt certū ha
bitū cū nō sit i iure expssū de colo
re vl forma p q̄ vel quor oportz
habitū discerni. licet certe forme q
colores sint eis prohibite vt j. de
vi. et ho. cle. Qm̄ Et sup. e Clerici
Nō ex hoc sequit certū habitū eē
prefixū ꝛc

De cōi vita clericorū habetur
xij. q. i. p totū. xxxij. dis. pter B. xvi
q. i. decias. de ose. dis. vltl. In omni
bus Itē ex de vi. et ho. cleri. Qm̄
Videat ibidē hostien.

Approbatio et primi legia

psbrorū et clericorū in cō
muni viuentiū.

Eugenius episcop'
seruus seruor dei Dilcis
filijs ppōsito beate marie ad gra
dus Coloñ. Et beate marie Tra
iecten. ac sancti Ludgeri monaste/
rienb decanis eccīarū Salutem q
aplicaz bnīdictōnē Ad ea ex susce
pte huitutis libenter intendimus
officio per que eccīarū oim q pso
narū eccīasticaz statui q indemni
tatib' valeat salubrīt puideri Sa
ne dudū intellexim' q licet in pro
uintia Coloñ. et pptim in leodien
Traiecten. et Mōsterien. Ciuitati
bus q diocl. nonnulli viri ad diui
ne laudis obsequiū plaudabilis
oueršationisq cōmendabilis vite
studia secularib' abiectis deside/
rijs ac mūdi otemptis desiderijs
ocupiscentijs feruēter aspirent et
vt in ordine Clericali altissimo
congruentius sua vota exoluere
valeant in certis domibus et col
legijs sub euangelicis ac sancto/
rum patrū quantuz humana finit
fragilitas preceptis et institutis

necnõ ordinariorũ et suorũ superiorũ eccĩasticorũ subiectione ꝓrecti/
one et obedia simul sub vni⁹ vel pluriũ approbate vite sacerdotuꝫ
regimine et gubernatione degeñ.
ac illis hũilĩ obedieñ ⁊ in cõi vi/
uẽtes absq; reꝫ ꝓprietate etiã de
manuũ suarũ laborib⁹ necessaria
ꝛquireñ.nullis erroribꝰ aut supsti
tionibus seu illicitis aut ꝓhibitis
moribus vel ritibus quõlibet in/
uoluti residere delegerint Ex quo/
rum vita et actibus exẽplaribus
pluriũ partiũ illarũ Monasteria ⁊
loca ecclesiastica felicia incremen
ta multipliciter susceperũt et alia
varia pro xpi fideliũ deuotõne ex
citanda bona successerunt prout
nõnulli pbyteri et clerici in Flo/
rentĩ in dauãtria et in clericoꝫ in
Zuuollis ⁊ mõtis sãcti hieronymi
ꝓpe hattem eiusdẽ traiectñ diocl.
et alĩs domibus aliquãdiu hone
ste ⁊ laudabiliter vt prefertur per
mãserũt Tamẽ nõnulli in quibus
tepescit charitas ad minus licita
cogitationes ⁊ animũ reflectẽtes
ad vitã ⁊ ritus predictos varĩs
confictis et captatis occasionib⁹
modis et medĩs redarguere et re
primere molieñ.presbyteros ⁊ cle
ricos predictos a tam cõmenda
bili vita quã minus virtuosam re
putant detractorĩs sermonibus
retrahere multipliciter presumpse
runt attenus et presumũt in non
modicã diuine maiestatis offensã
ac pniciosũ exemplũ ac scandalũ
plurimoꝫ Nos igitur qui pro quo/
rũlibet fideliũ pro quorum salute
redẽptor noster ꝓpriũ tradẽ filiũ
dignatus est animaꝫ saluatione
aplicos iugiter cogitatus vehem̃
ter diffũdimus super ꝑmissis put
ex suscepte seruitutis tenemur offi
cio oportune prouidere cupieñ.
Discretioni vestre per aplica scri,
pta mãdamus Quaten⁹ vos vel
duo aut vnus vr̃m per vos vel a
lium seu alios ꝑsbr̃is et clericis ꝑ
dictis in ꝑmissis et q̃busuis alĩs
domibus in dicta ꝓuincia in com
muni laudabiliter ⁊ sub mãdatis
eccĩe vt ꝑfertur viuẽtibus auctori
tate nr̃a efficacis defẽsionis auxi
lio assisteñ nõ ꝑmittatis eos aut
ipoꝝ aliquẽ a quoq̃ cui⁹cũq; sta
tus gradus vel conditionis fuerit
et q̃zuis etiãsi põtificali dignitate
ꝑfulgeat sup ꝑmissis aut eoꝫ ali/
quo seu reb⁹ et bonis q̃ ad ipsos
quõlibet spectãt aut spectãẽ pote
runt in futurũ seu alĩs que ipoꝝ
deuotionẽ ocernũt aut respiciunt
quõlibet impeti seu indebite mo
lestari Ac molestatores predictos
quotiẽs sup hoc a ꝑsbr̃is et cleri/
cis ꝑfatis vel eorũ aliquo req̃siti
fueritis per censurã eccĩasticam ⁊
alia iuris remedia vt a quibusuis
grauaminib⁹ et molestationibus
desistant.eadeꝫ auctoritate cõpel
latis ⁊ nihilominus legitimis sup
his per vos habẽdis seruatis ꝓ
cessibus eos quotiens expedierit
aggrauare curetis Cõtradictoẽs

per censurā eccīasticā appellatiōe
postposita compescēdo inuocato
ad hoc si opus fuerit auxilio bra/
chij secularis ¶ Nos insuper clericis
p̄dictis qui in dictis domibus p
tpe resederint pñtibus et futuris
vt ad sacerdocij q quoscunqz ali/
os ordines se promoueri alio nō ob
sistēt canōico rite ac libere valeāt
etiā licz titulos bñficiales seu alia
eccīastica seu pr̄imonialia bona
nō habeāt aucte aplica tenore pñ
tiū indulgem' nō obstātibus feli/
cis recordationis bonifacij pape
octaui p̄decessoris nr̄i Illis p̄ser/
tim q̄bus caueē ne quis extra suā
ciuitatē vel diocesim nisi in certis
exceptis casib' q in illis vltra vnā
dietā a fine sue diocesis ad iudiciū
euoceē seu ne iudices a sede apli/
ca deputati extra ciuitatē vel dio
cesim in q̄bus deputati fuerint cō
tra quoscūqz procedere siue alij vel
alijs vices suas omittere p̄sumāt
ac de duab' dietis in cōcilio gene
rali et alijs aplicis cōstitutionib'
ceēis qz cōtrarijs q̄buscūqz aut si
aliq̄bus cōiter vel diuisim ab eadē
sit sede indultū q interdici suspen
di vel excōicari aut extra vl' vltra
certa loca ad iudiciū euocari non
possint p lr̄as aplicas nō facien
plenā q expr̄ssam ac de verbo ad
verbū de indulto hmōi mentionē
¶ Datū Rome apud sc̄m petrū
Anno incarnationis dñice millesi
mo q̄dringēteesimo tricesimo p̄mo
Octauo ydus decēbris Pōtifica
tus nostri Anno p̄mo.

De religionis pfectione xvij.

Opusculũ Epistolare

Magri Jobis gerson Cãcellarij parisien. de Religionis pfectione et moderamine Do Instantiam cuiusdã Carthusien. editũ.

Gracia vobis et pax in xpo Jhesu Utiqz dicetis mihi per similitudinẽ Medice cura te ipm Itaqz qui alium doces ait aplus. cur te ipm non instruis Sed rndebit pro me sapientis iussio Honora inqt medicũ Et iterũ Da locũ medico Ratõ ẽ qa disciplina medici exaltabit caput eius Nam que põt in medico disciplina inueniri melior qz vt relicta secli pompa. relicta arte sua: relicto demũ se ipo qõ maius est Tradiderit se medic' nr discipline maioris Carthusie. Talis enim tu es cui nũc ipe rescribo q dignaris exquirere discipline doctrinaz ab illo qui tali nunqz subiacuit discipline Nihilominus in xbo sũmi medici nri dni Jhu xpi qui iussit omni petenti se tribuere Et rursum Aperi os tuũ q ego adimplebo illud q est magni consilij angel' vocatus admirabil. Audebo. tuis medice charissime questiũculis q satis omnes sũt apud egros spirituales in religionũ grabato laborantes. remedia nõ dicã inuenire sed inuẽta designata per doctoẽs repetere Cõmunia quidẽ q vulgata neqz opanda subtilibus artis medicine spũalis apicibus sed tãqz rudes aliquas receptas visum fuit considerationes pauculas ãnotare Sũt aũt tria q qrunt in forma Primo vtrũ qs exercitiũ orõnis cõtinuãs vel alia exercitia spiritualia cũ effectu vtputa lachrymarũ ꝛc. sentiẽs se in viribus debilitari ꝓpter hui' mõi exercitiũ et remitti in ceteris corpalibus laboribus vtpote in cãtu forti q silibus vires corpeas exigentib' sit reprehensibilis Cũ tñ dicat Apls psallam spũ psallam et mente Pensat enim deus poti' cor qz verba imo ꝓpter laborẽ cantus nõ põt debitam deuotionẽ habere dũ cantet Secõo si rõne debilitatis corporis vt fortior sit ad portandũ ordinẽ sue pfessionis sine osciẽtie scrupulo latius viuere possit qz ordo seruet vel ad phibendũ lapsũ in egritudinem ad quam est dispositus vel dubitat incidere in futurum Tertio si orãs solitarie ex debito vtpote horas canonice institutas teneat verba adeo articulate pferre et explicare vt seipm audiat Cũ frequẽtius aut ratione debilitatis aut grauedinis corpalis nõ sine graui labore ad plenũ id qat Corde tamẽ dicet q formabit aut als ex eleuatõe mẽtis affect' cessabit officiũ lingue licet non cordis Det dns responsionẽ verã scribẽ salubrẽ et efficacẽ Et velut ab alto repetentes dicamus p pma cõsideratione.

De religionis

Religio christiana sub vno supremo abbate xpo/sola est salutaris et perfecta. Siquidē extra illā non stat salus neqz pfectō Docet aūt sufficiēter ad perfectionē puenire salutarem sub ea/et in ea. omnes recte viuentes Inde sequit ptinus neminē extra statū salutis aut pfectionis esse qui viuit sub xpiana religione Valet aūt hec ōsideratio ad humilitatis cōseruationē inter membra corpis xpi mystici et vt abiecta pūsumptōne phariseaca/q murmuratiua cōtentione/mēbra se inuicē honore pueniant iuxta monitionē apli Nec aliqs in eccia sibi ipsi de statu pfectionis super alterum inaniter blandiat vt q̄ monachus ē/nō monachū nō spernat. neqz secularis solitariū dijudicet.

Secūda cōsideratio

Religio christiana cuius vna sit. nihilominus distincta ē multiplici et pulcra varietate graduuz meritorū et ordinū pm opationē spūssancti qui distribuit vnicuiqz put vult Que ei a deo sūt ordinata sūt Quid aūt magis pcessit a deo q̄z religio? Qz que religio? Religio vtiqz xpiana que est ecclesia xpi sponsa Est igitur in ea ordo qui describitur esse pariū dispariūqz rerū sua vnicuiqz tribuens dispositio seu collatio Neqz eni solitariorū deus tm̄ ē et pfectione in cōmuni viuentiū ꝫ et secularium vtriusqz sexus et cuiuscūqz status Sequit pinde rationē fore ineffi cacem dicentiū Illos semper cum reatu grandi remoueri a dño suo xpo ihu q̄bus dat aliqn̄ consiliuz ne votis aliqb' se subjtiāt vltra legez cōem xpi Pōt fatemur hoc male. pt et nō nūqz bn̄ et pie q dis crete suaderi Neqz eni omnes capiunt verbū istud Sed de ꝗ alibi Nūc pgamus vltra quo cepim'.

Tercia consideratio

Religio christiana cuius extendat se ad oēm xpianū actu appropriato tm̄ q̄dā vsu loquentiū restringit ad religiones quas Anselmus appellat facticias. que licet etiā multiplicib' mōis varie sint. vniūtur tm̄ triplici voto scilicz obedientie castitatis et pauptatis. In q̄bus stat essentialis ratio talis facticie religiōis put alibi per doctores late et scientifice deductū est Inde sicut eccia significat pncipaliter vniuersalem ogregationē fideliū et inde dicit Catholica id ē vniuersalis. nomē tm̄ istud vulgaris vsus restrinxit ad clerū. sic in posito de Religione etiā est pter maiorē circa xpi consilia religationē.

Quarta cōsideratio

Religio Facticia siue dicat stat' siue ordo

siue gradus in ecclesia. illa tamen non est de se status vel ordo vel gradus pfectionis exercende sed adquirēde. Alioq̃n male nimis eēt multis religionē pfitētib⁹ qui imperfectos se eē cognoscūt aut valde desipiūt Ex quo fundāt consequenter doctores excellentiaz plator̄ super religiosos Quia stat⁹ prelator̄ est pfectionis exercēde alius adquirēde qui vocat aliunde status lugentiū seu penitentiū De curatis vero qui sūt secūdi ordinis succedentes discipulis. sicut aplis episcopi. volunt aliq̃ dicere ꝙ nō habēt statū cū nō sint iuramento vel voto astricti Sz quicquid sit de hoc ⁊ de nomie status constat curatos esse in gradu ⁊ ordine pfectionis nedū adquirēde sed exercēde per actus hierarchicos qui sunt purgare subditos illuminare. et pficere magis q̃z religiosi in quantum religiosi Quod addit qm̄ aliūde possūt mōchis tales hierarchici actus competē. dum ipis a supiore legitime omittunt Grandis est hec plator̄ taz maior̄ q̃z minor̄ pcellētia. magni quoq̃z meriti si statū opensāt operibus Sinautē pgrauat eos titulus iste dignitatis. nō sbleuat nec honorat.

Quinta cōsideratio

Religio Facticia

Cāto dēt dici pfectior q̃n/to ad dilectionē dei et charitatis augmentū primi⁹ appropinquat. Cōsistit eni in dilectione dei ⁊ charitate religio xpiana et pm mēsuram eius est q̃ntitas eius in merito et osequēter in premio Ac pinde religiōes que directe ⁊ medijs idoneis disponūt ad cōtēplatiuā vitā sūt dicēde pfectiores. aut forte melius appellari possunt scole quedā et instrumēta perfectionis prout loquit Cassian⁹. Nō enim videtur osequens si stat⁹ aliquis sit pfectionis adquirēde ꝙ ꝓptēa sit status pfectionis simplicit appellando. Neqz dicētes hoc detrahunt religiosis. sed in humilitatis veritate et securitate se tenent dū nō arrogant sibi qd̄ nō sūt addē tes piculum periculo. dum rursus nō negant posse aliquos ex statū pfectōnis inueniri valde pfectos Sicut ecōtra pchdolor pfectōis pfessio vel status multos patitur imperfectos Notū siquidez est ꝙ Aug⁹ se in hac re testat inuenisse.

Sexta cōsideratio

Religio cōstituta

Ad vitā cōtēplatiuā debz osequēter aptare omnes constitutiones suas ⁊ obseruatōes ad eūdem finem omodius assequendū Finis autē dat et imponit necessitaiē medijs que sūt ad finē et pm exigentiā finis deberēt cetera moderari Inde est ꝙ rerum exitus ⁊

De religionis

fines prudentia metitur . Propterea finis est causa causarū Est insup finis principiū in moralibus sicut in speculabilibus pncipia demon/ strationū Et rursus prima in intē tione q̃uis in executione et assecu tione fit vltima. Est demum for/ ma moralium actuuz Quoniam sicut forma materialis dat eē ma terie disposite Ita et finis legis q̃ est dilectio, dat formalē existentiā actibus debite circūstantionatis Circūstantie nimirū sunt tanquā dispositiones qualitatiue quibus deficiētibus aut inordinatis neq̃t intentio finis informare actuz vt bonus moraliter dici possit. Pte rea rectitudo intentionis ad finez debet sibi diūgere rectitudinē me diorū ad ipm finē Ac pinde fiet totuz corpus opationū lucidū et rectum aliter non

Septima cōsideratio

Religio cui⁹ finis pncipaliter est cōtempla/ tio seu vitē otemplatiue exercitiū vel adquisitio habet pro pambu lis lectionē orationē et meditatio nem Cuiusmodi videnť esse religi ones sub regula sāti benedicti o/ stitute. Celebrl. quoq̃ Carthusie religio cuius pfessorē respicit pre sens verbū Oportet hic pstuppone re multa que de vita cōtēplatiua ⁊ actiua determinata sūt p docto res Que scz et quales sunt in qui

pfectione

bus cōsistūt. in quibus differūt vt oueniūt Aut qualiter se supponūt aut excedūt Constat eniz multas in dictis religionibus exercitatio nes fieri corporales in quibus non osistit contēplatio. sed aut fi/ unt ad mortificationē viciorum p sertim acidie qm̄ pessima omnium malorū doctrix est ociositas iners Aut fiūt ad oseruationē virtutuz moraliū iam habitarū Aut fiunt tanq̃ fructus aliqui redūdantes ex radice contēplationis. dum cō pletur illud/ Memoriā abundantie suauitatis tue eructabūt ⁊ iustitia tua exultabūt. cum similibus innu meris In quibus est gratiarum actio et vox laudis Aut deniq̃ la bor penitentialis afflictionis intē ditur pro satisfactione volūtaria tam propriorū q̃z alienorū pecca/ torū Et hoc valde crebzum est in ipsis religionibus que tamen sub vita cōtemplatiua reponūtur q̃z/ uis vtiq̃ labor huiusmodi non sit contemplatio sed actio verior qm̄/ q̃z et penalior q̃z aratio in cāpis vel nauigatio per maria vel cura tio egrotorū Sed quoniaz habe tur tempus ad reliquum satis ad recollectionē meditationis vt ipa transeat in contemplationē/ deno minatio fit a digniori et principa liori. vt talis vita claustralis con/ templatia dicatur potius q̃z acti/ ua Pro quo intelligendo clarius sit sequens consideratio

Octana cõsideratio

Religio carthusiẽsis nõ attendit ꝓncipalit̃ qualitatẽ vnius ꝑsone singularis sed ad se introeuntiũ dispositiões complexiones cognitiões et affectõnes quẽadmodũ vt in plurib' eueniũt Cuius ratio est quoniã reperiunt̃ aliqui penitus indispositi nedũ ad finem ꝓtemplationis cõsequendũ in hac vita. sed etiã ad ipsius ordinis statuta capienda ꝑ intellectũ. et exequẽda per effectũ Sũt et alij quibus iam nõ est op' ꝓambulis exercitijs contentis in hac religione vt ad cõtemplatõz ꝓuehant̃. quoniã aliunde partim ꝓprio studio et exercitio q partim imoq maxime diuino auxilio ꝓuecti sunt ad arcem contẽplationis faciliter ascendẽdũ Rara hec auis in terra fatemur. non tamẽ desperandũ q̃ nulla Sũt etiam alij qui disciplinati per obseruatões ordinis mortificant vicia et naturam custodiunt. qui absqz eis viuendo secularitẽr dũ fouere putarent naturam vicia nutrirent. imo deinceps vt euenit naturã per excessũ corrumperẽt Et quoniã inueniuntur vt cõmunius homines huius religionis ꝓfessionez arripientes qui se tales reputant. propterea regule date sunt alie q̃z que solã cõtemplationẽ respiciũt Quoniã multo plures sũt apti regulis huiusmodi. q̃z cõtemplationis altitudini ꝑsertim ab initio et in feruoẽ ocupiscentiarũ. quibus nõ ꝑdomitis contemplari quereret homo Nedũ inutiliter nedũ arroganter sed in magnã sepe sui ꝑniciẽ ꝓut ex vita ꝓpatrũ claret.

Nona Cõsideratio

Religio quamuis vna sit in cõstitutionibus et votis debet nihilominus esse in ea diuersitas in executione. dũ accidit notabilis varietas in conditione ꝑsonarum Alioq̃n fieret cõtra dictum legis ad allegoriã tractum ī Nõ arabis in boue et asino Fieret q̃z contra legem charitatis fraterne in qua tota lex pendet et ꝓphete dum nõ fieret alteri quod ratõnabiliter quereret sibi fieri casu tali Potest vero varietas ꝓuenire circa dispõnez corporalez in deterius nũc citius nunc tardius absqz culpa ꝑsonali Ceterũ vero profectus spiritualis in bonuz arduũ. neqz ita frequẽter euenit aut proueniens latet siue ꝓpter illius virtutem qui dicit ex sentẽtia Secretũ meũ mihi secretũ meũ mihi siue propter aliorũ animalitatem qui non statim penetrant quis et qualis sit homo spiritualis et q̃z longe ab hominibus animalibus Et quia rarũ donũ est hec humilitas vt animalis homo se talẽ veraciter esse et sentiat corde et ꝓfi-

teatur ore Nullus itaq; mirabi/
tur si spiritualis homo nō semper
dimittitur inter eos liberis alis
euolaē neq; ad pedes ihesu seden
do audire cū silentio verba illius
Fit poti⁹ vt solicitudo marthe de
ocio marie cōqueratur. Felicē iu/
re dixerim⁹ religionem que saltim
paucos ex templationis gratia p/
ditos sustinet. et fouet. et tanquā
preciosā margaritā vt delicatum
aliquod lilū. vt amantissimū dñi
beniamin adolescentulus in men/
tis excessu colit. et honorat. obe/
diens xpo sponso dicenti Adiuro
vos filie hierusalem ne suscitetis
neq; euigilare facietis dilectā do/
nec ipa velit Nō occupeē in practi
cis exteriorū negociis. non cōuen
tum assidue sequi cōpellatur. Ta/
les olim extitere Bernar. Hugo.
Richardus et similes. At vero qs/
quis es aptus ad gratiam hmōi
noli si forte opelleris esse vnus ex
aliorū grege conqueri. noli p im/
patientiā murmurare. noli tāquā
singularis ferus depascēs vineas
malignari. Expecta potius dñm
viriliter age. et cōfortetur cor tuū
q sustine dominū Scit prouidētia
sua quid expedit tibi. sine eius vo
luntate nec passer vnus cadit in
terram in cuius manu sūt hominū
corda. conuertere potēs ea quo/
cunq; voluerit. vt impleat deside/
riū pauperū Si vexat te vocalis
oratio cum vigilis. si nō sapit. vt
cuperes diuina dulcedo. illa tibi
seruatur in celis Non velis premij
fructū pcipere dum adhuc metis
Tarcas interim qtidianis vt ita
loquamur distributionibus. quia
integrā seruat dominus tibi pbē/
dam in celis. Nō semper nutritur
filius duz paruulus est de mensa
patris. quādo tamen nonnulli de
seruis, hereditatē minime habitu/
ri paternā. vescuntur ipso pane fi
liorum

Decima Consideratio

Religio curam de
bet habere precipuā de in
firmis. Sanxerunt hoc sācti pres
et addiderūt ꝯ dicenti se infirmū
credatur. Inde sequitur vltra ꝯ
solicite curandū est. ne quis in in/
firmitatē presertim incurabilez di
labatur. Inē oēs ār infirmitates
fugibilior tam pro persona qz p
ordine. est capitis insania ex eua/
cuatione q vicio cerebri. ex qua p
dit homo iudiciū rationis et per
cōsequēs quodāmodo desinit eē
homo. et fit miserabilior iumētis
insipiētibus opprobriū hominū. q
abiectio plebis. q onerosissimum
totius status sui ludibriū Auertat
hanc ciuilē mortē a seruis suis me
dicus sūmus dominus noster ihe
sus christus suggerēdo media cō
seruationi congrua q prohibēdo
noxia. que non semp eueniūt subi

to vel repente. sed lente et p in/
crementa velut imperceptibiliter
ab ipo patiēte. Ab alijs quoqz
huiusmōi tam grandi periculo
si apud oculos non pspicaces
in talibus pūidēdum continge
ret per artem medicine nedum
corpalis sed et spiritualis ob/
uiek. Agat itaqz spiritualis ho/
mo. vt omnia dijudicet atqz pui
deat. doctrice sapiētia. que cun
cta nouit anteqz fiant. In qua
quidē sapiētia seu prouidentia
vigere maxime maiorēs in ordi
ne necesse est. Pro quo plenius
enucliando. sint adhuc decē cō
siderationes que sequūtur. ad/
dendo denariuz denario. vt sic
prolati videantur duo denarij
ad viaticū sauciati

Vndecima Cōsideratio

Religionis securi
tas q solidtas fundamē
talis. post diuinam gratiam. cō
sistit in discretione et charitate
presidentium. quocunqz nomie
cēseantur. pūidentes nanqz sūt
aut esse debent tanqz lex viua
moderatrix legū mortuarū id
est institutionum. Sūt dispensa
tores mysteriorū ministeriorū
dei. fideles ad deū. et prudētes
ad primū Sūt prout Aristoti.
loquit veri epykeie hoc est int/
pretatores legū generaliū. pm
applicationes. ad casus singla/
res. Quā virtutē videtur psal/
mista vocasse equitatē. vbi dic
alloquēdo deū Omnia manda
ta tua equitas Et ita legistarū
imo vulgaris vsus habz dicere
aliquid fieri de bona equitate
Seueritas vēo cōsistit in solis
generalibus verbis legis. ppte
rea nomiant homines hui'mōi
nimis verbis statutorū inniten
tes/litterales. et qñqz inhumāi
tyranni duriq crudeles vtpote
nō attendētes illud etiā puēis
inculcatū. q videlicet ipe qz le/
ges cupiunt vt iure regant. Et
pmittitur dogma nostro ppos
to satis accōmodū. cū dr Ju/
dicis auxiliū sub iniqua lege ro
gato Iniquā intellige legem si
ad iniquitatis et iniusticie tra/
ducat abusū. hinc per sapientē
dicit Noli eē iustus nimis Rur
sus qui nimis emūgit elicit san
guinē Et apud comicū Sūmū
ius est sūma iniustitia.

Duodecima Cōsideratio

Religionis maior
quisquis ille fuerit habet
diligenter inspicere vultū peco/
ris sui iuxta monita sapientisq

prout vtile viderit.sua interest cuilibet prouidere Est itaqz sic ceterorũ hominũ.sic et religiorũ varia valde conditio. Nã et ipsi religiosi quid aliud nisi homies Aliquibus ex eis inest feruor nouicius et zelus vehemens.sed non ꝑm scientiã qui si dimittant suo cursui ruũt tandem in aliquod ꝓcipiciũ Qm̃ zelus sine discretione ꝓcipitat sicut discretio sine zelo iacet vt ait beatus Berñ. Talibus occurrendũ est nec expectandũ ꝙ petant relaxationes in ordine. sed inuiti etiã cogẽdi sunt illas recipere Qui si id ꝑtinaciter renuerint.peccant quidẽ grãdi in obedientia.et vix spes de ꝓfectu futuro de eis haberi potẽt Quippe qui iam sapientes sunt in oculis suis.Jamqz sup seniores suos si vident intelligentes nec se iam putant esse tales qui consilio indigeant maior Porro taliũ quis si haberet iã vnũ pedem in celo.vt loquitur vn̄ patrũ retrahi deberet per altrum.Quia cuz tali vno supbie pede clarũ est ipsum nunqz totum introire celũ Tendit ad ꝗ tota grandis illa osultatio magni antonij.nunqz nimis inculcanda de discretione seruanda quã finaliter esse dixit subiectionem et obedientiã ad superiores Apud quos valet plus autoritas qz ratiocinatio Alioquin potest de facili fingere sibi ipsi quilibet fantasticus sine numero rationes.Nihil est eniz in argumentabile Procedit nonnunquam vsqz adeo corporis inualitudo.cuz perturbatione cerebri.ꝙ valde lesum est rationis iudiciũ.etsi non penitus ablatuz in nõnullis de quib̄ vere et pie pronũciat Hieronymus ꝙ magis indigẽt fométo ypocratis.qz nostris monitis.Nõ enim suã miseriã cognoscunt q̃ hinc eo periculosius quo insensibilius infirmant Culpat nihilominus idem alibi preferẽtes vigilias et ieiunia sensuuz integritati.Sicut allegat et approbat sanctus Thomas ratioqz non discordat Caueat tamẽ in his discipul̄ christi ne ex diffidentia quadã sui auxilij studeat fieri discipulus Galieni.Credat potius et speret quoniam bona dispositõ corporis donũ dei est.qui dat illaz et cõseruat quãdo vbi et quomõ voluerit. Cuius signũ fuit in multis manifestũ qui cuz sũma sobrietate in victu et magna nuditate.et austeritate in vestitu cũ vigiliis supra modũ ꝓspicacissimo mentis acumine viguerunt.Cum et e diuerso dicat Hieronym̄ antiquo innitens puerbio crasso ventre sensum tenuẽ gigni non

posse put nonnullos aliquado inter ciborũ abundantiã cõpertum est cerebri vertiginẽ fantasticam irreparabiliter incurrisse

Tredecima Cõsideratio

Religiõis maior potest aliquos. qui nimis habẽt verecundie.ne dicamus superbie.p̃uenire.verecundia eni presertiz contumax nascitur ex superbia Potest inq̃z tales q̃ñq̃z iuste preuenire cum gratijs.anteq̃z petant eas Potest nihilominus quãdoq̃z ipse expectare q̃ eũ interrogẽt p̃us et cõsulant.si rigor ordinis ad tempus eis intolerabilis videatur.Judicet tunc maior p̃m regulam fraterne charitatis ĩ Nõ dico p̃m dispositionẽ p̃ñ corporis que fortassis robusta est sed pro qualitate conquerẽtis precipue si viderit q̃ cum humilitate non ficta gratiã petat aut consiliũ.Eueniet aliquãdo quod duobus similia petentibus diuersa dabit respõsa Diuersa q̃z dabit consilia non q̃a viciose varia sit virt' sua in acceptione personarũ.sed q̃a prudenter variat iudiciũ.iuxta pertentiũ varias conditiones.q̃s

virtuose discernit Non itaque oportet murmurare cõtra maiorem.si non semper exaudierit nec inuidere alteri qui exaudit' est.verum magis expedit gaudere quia nociuũ quod male io est indiscrete petituz fuerat non acceptũ est.q̃ congaudere fratri in humili charitateq̃ charitatiua humilitate.eo quod o modũ accepit quo necessario indiguit.

Decimaquarta Cõsideratio

Religiõis maior in dispensando debet sibi duplicem oculum assumere Unũ quo cõmune sue religionis bonuz.Alium quo particularem sui religiosi profectũ clare consideret Ratio est quoniã religio maxime conseruatur in stabilitate constitutionũ suarũ sicut et omnis policia in leguz suarũ firmitate.tanquam corpus verum in soliditate neruorum Et fere nihil plus aduersuz est religioni.q̃z variatõ passim fĉa in ostitutõib' put heu exẽplo sũt religiões.q̃s de nõ obp̃uãtia seu lapsas nũcupam'

De religionis

Et ob quid aliud rogo dicat quz ex dispensationibus indiscretis. nunc et antea. sine lege sine ordine. sine causa. saltem rationabili tã multipliciter et inanit factis Unde merito iam non dispensationes. sed dissipationes cẽsende sunt. Rursus ex opposito si seueritas ipius maioris. nulli dispẽsationi odescẽderit. fit apud aliqs sbditos grãde periculuz mortis. aut morte corporali deterior deditio irreparabilis iudicij ratiõis Qd pmittere vbi occurri potest nil aliud est plane quz homicidã eẽ. et pietatem religiose discipline cõuertere in tyrannicã feritatẽ Perpendi ex his pt quãta sit necessitas apud omnẽ religioz qp maior sit circũspectus. nõ cecus non luscus. nõ monoculus nõ impuidus. ita vt vtriqz discrimini velit nouerit et possit. opem ferre. aut p se aut cũ aliorũ si non sibi ipsi satis cõfidat consilio auxilio et assensu.

Decima Quinta Consideratio

pfectione

Religiõis maior

Si dubitet probabiliter de periculo persone querentis auxiliũ. agit securius cõdescendendo interim ipsius fragilitati quz timore relaxationis in ordine cum seueritate neget auxilium Poterit itaqz facilius fiẽi prouisio circa rigorem ordinis seruãdũ in eo postmodũ. q circa alios. quz repararetur ad sanitatem aut vitam. talis egrotus si lapsus est Consonat cuz his piũ illud cõmune dictũ Melius est de nimia pietate quz de nimia seueritate fdargui Quo circa due hic aduertende in maioribus sũt oditiones nõ parũ hãtes e diuerso periculi. Una est debilitas corporalis. vel innata vel accidentalis Una est fortitudo virilis que tolerare valet facile graues laboẽs Prima reddit aliquãdo hominẽ nimis compassiuũ quoniaz didicit ex his que patitur compassionẽ. Altera vero iudicãs alios pm suas vt aiunt bases seu vires fit debito plus rigida q austera. Uñ eueniet nõ nũquã iusto dei iudicio. vt hi tles nimis alijs duri incurrant debilitatez etsi nõ semp in florida iuuẽtute

saltē in marcida senectute p quaz
discunt tūc alijs oculis intueri de/
biliū nēitates qz ex ante cōsueue/
uerunt et sic pij efficiunt tandem.
etiam inuiti. dicentes cū apostolo
Non eni audeo loqui quicqz eorū
que per me non opatur xpūs Cui
sentētie inherens quidā pater seni
or renuebat iuniores fortes alijs
fratribus presidere. quāqz nō nū/
quā tamē iuniores vtilius qz non
nulli seniorū preesse inuenianť Sz
pater iste oculū direxit in id quod
contingit omunius.

Decimasexta Cōsideratio

Religionis maior
non in sua tantūdem pru
dentia. verū etiam et multo āpli°
de diuina gratia per orationē se/
dulam postulata. debet confidere
in dispensatōnibus exercēdis Ita
eni discipulus ille quem diligebat
iesus loquitur Quoniā vnctio ei°
docet de oibus. Nec de hoc silu/
it. Aristotl. sed consone ait. quia
virtus opatur certius qz ars Sic
deniqz fiet vt meritis et precibus
humilis et pij pastoris ouicularū
suarū necessitatibus per se proui/
deat bonus q sūmus pastor q ipe
verus celestis medicus Vide nūc
an non ita de medicis corpis sua/
serit sapiens Ipsi inquit dominuz
depcabuntur. vt dirigat requiem
eorū et sanitatē ꝓpter conuersati/
onem eorū. Tu vero qui religioni
subiectus es. pete pri° a domino
instantissime consiliū. non quidem
expectans illud ab eo immediate
aut per mediū āgeli. quasi per mi
raculū tibi tradi. sed per maiorez
tuū Cuius os obseruare cōuenit
tanqz dei loquentis in eo et p eū
Sicut et vere credenduz est. quia
vicarius dei est. et locutionis dei
in hoc organū. nisi forte peccatū
ipsius cōsulentis obstiterit p diffi
dētiā. cordis fictionē. aut als. p/
ut nōnunqz contigisse. et ꝓtingere
posse clarum est Quāuis nunc
itaqz possz ex predictis elici disso
lutio quesitorū dubiorū nihilomi/
nus placet descendere adhuc pa/
rūper ad particularia. Quoniā in
moralibus particulares ꝓmones
magis erudiunt. Et fiet restrictio
ad celebrē sanctā qz Carthusien.
religionē sub omni reuerentia q ti
more. non tam docentis fastu. qz
rememorantis pio affectu ea que
quasi in genere ꝓmissa sunt.

Decimaseptima Cōsideratio

Religiōis Carthu
sien maior. potest in casu
dubij scdo ꝓpositi. absqz vllo du/
bitatōnis scrupulo concedere lau
tiorē victū sic pclitanti et petenti
imo et nō petēti debz ingerē. Dū

cognoscit esse talis. potissime cuz possit in hac religione cōpetenti' seu facili' indulgere magis sine nota singlaritatis et absqz murmuratiōis occasione ꝓpter solitariaz in cella refectionem. Addā verbū vnū quod fuit vt accepi responsū per patres diffinitores in Capto generali eiusdē ordinis cuidaz inquirenti dum fiebat gratia generalis siue illa pietācia siue aliē nominetur Ad ꝓpositū sic Ego inqt ille sentio me nō indigere tali gratia Nūquid ergo ꝓpter conscientiā teneor abstinere ab huiusmōi gratia et eam nō accipere Ut patres illi Etiamsi tu nec paruū quidem bolū seu morsum accipere indigeas Nihilominus accipe gratiam que prestatur. reuerenter. et vtere cū gratiarū actione Et certe meo iudicio prudentissime vt sic in tali fratre singularitas vitareē. humilitas seruaretur. murmurqz q̄ indignatio ab alīs secluderetur

Decima octaua Consideratio

Religiōis Carthusiensis maior in casu tertij dubij consiliū et licentiā cōcedere fas habet vt petitur presertim in orationibus non necessarīis et peculiaribus Tutius tamen est vbi non fit dispensatio/officiū lingue non penitus omittere Quoniaz illud tenuissimū et faucibus orātis interclusū sufficit. nec potest notabiliter aut piculose grauare Dbū dat q̄libz in sensu suo iuxta Dpli sēntiā. Sūt pterea qui tempe vocalis orationis pīsertim laboriose non studiose insistunt meditationi sed expediūt orationē suaz alacriter cum attentione cōmuni. q̄ten' postmodū liberioēs habeant animos ad meditandū vel cum silentio orandū. Docuit nonnullos experientia sic agere consulte ex sue cōditionis necessitate eo ꝓ cū vocis sono etiam satis tenui neq̄ant suam stabilire meditationē prout in casu primi nostri dubij querela fit Fortis profecto. fortis et felix videtur is cui a deo donatum est simul spiritu oris et deuotōe mentis. deuotione inqz tali qualez sentiunt in silentio ipsi cōtemplantes domino suo seruire Sed rara est valde hec gratia ꝓpter humanaz infirmitatem partim. partimqz ꝓpter nostrū torporem. nec etiā huiusmodi gratia est ab omnibus de necessitate et sub obligatione req̄renda aut exigenda.

Decima nona Consideratio

Religiōis Carthusiens. maior. fratres suos habet inducere quatenus non minus ei respondeant veritatem de

suis virtutibus dum interrogant
qz de suis vicijs et defectibus Ra
tio huius quoniã periculosissime
sepe sub tegumẽto ⁊ velamine vir
tutum se vicia palliant. Exposuit
hoc inẽ alios imo sup̃ alios Egre
gius ille morum indagator Bea/
tissim⁹ papa Gregorius in diuer
sis et pene singulis moralib̃ suorũ
locis. Nec in ꝓposito satis sit ex/
emplũ de lachrymis de quib⁹ pri
mũ nobis obiectũ dubiũ inquere
bat Itaqz caueas tibi quisquis in
religione presertiz sic austera sicut
est de qua loquimur conuersaris
a laqueo quem venantes abscon
dunt demones. in omni quod co/
gitamus quod loquimur qd̃ agi/
mus Itaqz laqueos ploram⁹. la/
queos. loq̃mur laqueos comedi/
mus et bibimus. laqueos nectim⁹
in cunctis operibus nostris Nec
sufficit contra tot laqueos reme/
dium aliud efficacius qz ex senten
tia dicere cuz psalmista Oculi mei
semp ad dominũ quoniã ipse euel
let de laqueo pedes meos Fuerẽt
locuti de lachrymarũ conditione
multi Et ferme nihil mentem no
stram sic purgat illuminat et sere/
nat vt profunda compũctio et la/
chrymarũ inundatio Verum id
quidẽ si obseruaẽ illud ne quid ni/
mis Fit autẽ nimis dum ex his in
curritur euacuatio et turbatio ce
rebri. dum p̃terea flens reddiẽ im
potens ad opera sibi de necessita
te faciendum incumbentia vel ex
voto vel ex p̃cepto vl̃ ex superioris
instituto Est fateor in lachrymis
aliquid dulcem mulcebre. sed ꝓcul
sit hec dulcedo que criminis ama
ritudinẽ per p̃uaricationẽ partu/
rit. et que vulnerat suffocatqz na/
turã Est igitur abijciendã nõnun
qz hec lachrymarum profusio Et
nescio si lachryme inde fluent vbe
rius quia lachrymari vel nõ licet
vel non decet vel nõ expedit Ita
qz eni qñque videẽ Nihilominus
tamẽ oportet vt ꝓhibeantur sepe
Quia nẽcaria preceptorũ regulari
um disciplina/ preponenda est la
chrymis tam extortis ⁊ mendica
tis qz infusis et placidis. Eadem
eni est causa de huiusmõi lachry/
mis que de sentimẽtis spiritualis
dulcedinis et sẽsibili suauitate cur
hec sepe non expediant ꝓter plu
res respectus. prout de hoc alibi
traditũ est Propterea prudẽs re/
ligiose fuge quantũ poteris inte/
rim tales lachrymas qm̃ haut du
biũ latz anguis in herba Dũ aũt
om̃ino tuus fueris seu dispensatõ
ne superioris seu diuina ordinatõe
tũc illis vtere. illis te inebria. illis
te refice. suauissimũ tibi balneum
mentis in illis frequenter instrue.
Secus vẽo vbi tuus nõ es. sed or
dinis et ꝛmunitatis. ac carcerali
quasi obseruatione sponte quidez
et vtiliter (nisi recalcitres) manci/
patus. ꝛpedibus charitatis ex ꝓ
fessione tua volũtarie facta pro
xp̃o astrictus.

De religionis perfectione

Vicesima consideratio

Religiosis Carthusiensis maior in casu primi dubij positi q̃ ad orones publicas et canonicas habz cũ magno pondere libzationis attendere q tales orones nõ sũt vt ita dicam' facticie seu voluntarie per religionem Carthusien institute sed per sedez apostolicã aut sedentẽ in ea sũmũ pontificẽ generaliter p vniuersaz xpianã religionẽ ordinate Verũ tamẽ q he orationes dicant alta voce vel summissa publice vel ad partẽ hoc spectat ad ius positiuũ q p dsequẽs ad maiozis arbitriũ Inde in hoc in omni religione dispensatio potest indulgeri quãtũ religionis vigor pati pot. Quo circa vulpeculã in primis capi op primiqz oueniet duz inducit in vineã domini sub hoc tegumẽto q dns pensat cor non verba Pẽsat credite pensat dns verba multiplici ratiõe noiatim q̃druplici Ad sacrificiũ laudis. ad exercitatõnem corporis. ad meritũ satisfactõnis et ad prestandũ exẽplar primis et laicis Nolo igit dicat mihi religiosus aliquis q dns pẽsat cor nõ verba Cũ apls dixerit Orabo spũ. vocez intelligens ꝑm glosas exorabo et mente Et Ambro. in Imno Os lingua mẽs sensus vigor cõfessionẽ personet Nolo sic ꝑsumat solitarius dũ in cõmune venerit vt se dignuz reputet sola cõuentione. vt societatẽ seu oueniuz spernat in pari exercitatõe. vt voti sit immẽor in sua dfessiõe. vt querat hic remunerationẽ transitoriã pro eterna beatitudie. vt ecclesiaz dei deniqz superbe dtẽnat in sua iussione et psonali missione. Demuz si necessitas put q̃nqz fit vrgere videat p valitudine corporis aut mentis. Nolo phibere nolo dtentiosus esse Nolo tyrãn' nolo crudelis tortor inueniri Sed tamẽ nolo etiã te tibi soli cõmittẽ Fallit nos amor alienus in iudicando. quãto magis igitur amor prius Lucifer inde corruit Corruerũt inde omnes qui operãtur iniquitatem Expectes igitur volo expectes iudiciũ maiozis tui Crede iuxta formaz sancti Bernardi semp magis iudicio alieno et maxime tui superiozis q̃z prio qm̃ ille vice dei tibi dicet si petitio tua liceat si expediat si deceat. non tm̃ pro salute tua sed pro conscientia quoqz sua. necnõ si pro fratz tuoruz pacifica omunicatione. imo etiã p generali ipsi' ordinis cõseruatione Et vt non fallatur supior tuus in consulendo. tuũ sit humili pietate deum iugiter exorare vt tuas per eũ in cuius te manib' cõmisisti vias dirigat Vet' puerbium ẽ a Seneca positũ Cãpus docet pugilẽ Ad qd spectat illud q visio dtrectatio et allocutio egrotãtis docet medicũ q̃d agẽ dẽat.

Nō aliter est de medico spirituali Fiūt enī curationes nō hois sicut loquit Aristl. sed huius hois quo fit vt singularia que nō cadūt sub arte referri debēt ad iudiciū prudentis in arte sua Possent ista laticori deductione pduci p mēbra singula ꝗ eplaris āgustia tātundē scpsisse otenta sit Bene vale pat dñe Frater medice charissime Et oremus pro inuicem vt saluemur.

Scriptū lugduni penultima octobris. Anno dñi nri iesu xpi M.cccc. xxij.

Conclusio Epilogans

Respōdere oberis qz necesse erat conat' sum qstiūculis p te missis Guilhelme pater et frater in xpo Charissime sub duplici ōsiderationū denario sup religionis pfectōne ac moderamine Suadēs vt lachrymis ponatur modus vt in cōgregatione vocalibus intendat exercitijs/cōseruādo vires ad hoc ipm. vt insup nulla lautior. victus cōcessio desuper facta repudiet siue illa fuerit pria siue singularis siue fuerit omunis seu vlis. Ut deniqz orōnes in cella que sub pcepto pptim ecclesie cadūt ore offerri. et pferri nō omittant. nisi forte id fieret de ōsilio ꝛ licentia supioris cū plato oretenus fieri possit vtiqz tenuit et absqz piculoso vt apparet grauamine Attēto potissimū Etiā/ꝙ quia fit ab institutione et nomine eccie aut ex regulari ordinatione. orans ipe sic ore / ex hoc multum meret Primū qa obedit. scdo qa oris sacrificiū reddit. tertō satisfactorium pro pccis ex labore agit qrto otiū excutit quod facile surrepere solet in sola mentali oratione seu meditatione Facit ad hec illud apli psallā spū psallā et mente cū glosa ordinaria que si place at videatur.

Explicit Opusculū Magri Jobis Gerson Canonici parisien. de Religl. pfectione et moderamine qd tanqz eplarē rnsionem misit dño Guillermo minādi mōcho dom' Carthusie maior. olim Reuerendi pris dñi Cardinalis dñi Galuciarū medico sibi familiari Instanti pro hoc ꝛ pro serenatiōe cōscientie sue litteratorie petenti ꝛc.

Anno gre. M. cccc. lxxxiij primo die p' festū Annūciationis beate virginis.

Tractatulus doctoris consolatorij venerabilis Mgri Johannis Gerson Cancellarij parisien de meditatione

Prima consideratio

Quid sit meditatio et de triplici oculo.

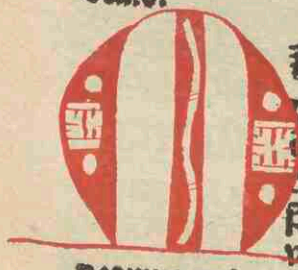

Meditatio cordis mei in conspectu tuo semp Felix certe qui cũ Pheta pt ex sententia dicẽ verbũ istud Sz videamus primo, quid sit meditatio cordis. non pro carnali sed spũali corde. Est aũt meditatio vehemẽs cordis applicatio ad aliquid inuestigãdũ et inueniẽdũ fructuose. Et hec applicatio fortis hz difficultatem que qñqz est maior qñqz minor. Qd vt intelligam' presuppo / nam' ex creditis. et ab experientia cor nostrũ conditũ esse. et hre tres spẽs oculorũ. Oculos scz mentales rationales. et sensuales. Et ex illis est vtrobiqz vn' ocul' in cognitiõe et ali' in affectione Fũdat hec distinctio in quadã alia distinctione q distinguim' hoiem hre portionẽ seu faciem rationis duplicem Quarũ superior vertitur ad leges eternas altera ad tẽporales. neutra tñ in actu suo dependet ab organo corporeo. Sub istis est ratio demersa corpi que sensualitas appellat Primus hoc oculorũ vocat ab aliq/ bus ocul' mentis. Alter ocul' rõis Terti' oculus corpis.

Secũda consideratio

Iste triplex ocul' p peccatuz cõturbatus est.

Fuit ab initio bene cõdite rationalis creature tal' ordo. ordinisqz trãquillitas q ad nutũ et merũ imperiũ sensualitas rõi inferiori / et inferior ratio superiori seruiebat Et erat ab inferiorib' ad supiora pn' et facilis assensus facente hoc leuitate originalis iusticie subuehentis sursum corda. quẽadmodũ naturaliter ignis sua leuitate fertur sursũ At vero p' qz aduersus dñm supremũ ingrata proditio demeruit auferri hanc iusticiam originalẽ. subintrauit põdus grauissimũ cõcomitãs peccatũ. qõ miserã et captiuam animam trahere nõ cessat ad infima tanqz circũligata sit funib'. catenis et cõpedib' vincta. et in mendicitate et ferro. Sicqz mõ mirabili. imo confusione miserabili est facta ordinis priozis conuersio. imo peruersio. q in hoie sic merso tenebris et carcẽ ceco. conturbat' est in ira ocul' vtriusqz triplex per infectionẽ in sensualitate. per obnubilatiõem in inferiori rationis portione. et per quãdã excecationem in rationis portione superiori

Tertia consideratio.

Meditandi difficultas prouenit ex pena peccati principaliter

Habem⁹ ecce primariā cām difficultatis q̃m in meditatōe sentim⁹ q̃m in habēdis sp ad dñz oculis exprimur. facit hoc penalis grauedo deorsū iugiť impellēs. quēadmodū videre ē sensibiliter in aqductu. qui tota facilitate defluit in ima. cōtineť aūt/cū sursū leuať. nō tñ cū violētia. Nō aliť ē de hūano corde qđ ad infima pnum leuiter effluit. hacqz illac veluti sine retinaculo vel labore descendit. Qm̃ facilis ē vt ait poeta descens⁹ auerni. Sz reuocare gdū superas qz euadē ad auras : hoc opus hic labor est.

Quarta cōsideratio

Meditatio non solū fit in cognitiua sed etiā in affectiua

Perscrutemur osequēter ex pdictis naturā seu pprietatem meditatōis qm̃ ex hoc ipso qz nēaria nobis ad deū tēdentib⁹ existat videbim⁹ Dixim⁹ autē et repetim⁹ q meditatio ē fortis q vehemens applicatio vel attentio ai ad aliqđ inuestigandū et inueniendū fructuose. Addim⁹ fructuose. ne meditatio vgat aut in supstitionē aut in curiositatez. vel in melācolicā stoliditatez. Dicam⁹ ergo opledētes q meditatō ē vehemēs et salubris ai applicatio ad aliqđ inuestigādū vel exprimentalr ognoscendū. Ponim⁹ ß vltimū ppť naturā ipi⁹ affectiōis q diuersa sortitur noia pportiōalr ad ordinātōez cognitōis. Nō etiā pt aliter affectio ognosci qz exprimentalr. per eū qui p eā afficiť Quā exprimētalis affectōis cognitiōem nō pt eā hās in alium verbis qbuslibz fundē. nisi sitr affect⁹ sit ille aliť. Qm̃ sol⁹ nouit sicut in apoc. scribiť. q accipit. Propterea vocať mānā abscōditū Erēpluz ē pspicuū in illo q nouit dulcedinē mellis solū p doctrinā. sicut medicus san⁹ noscit infirmātis dolorez sbec āt dulcedo a gustāte. et ß dolor ab egrotāte lōge alr ognoscūť

Quinta cōsideratio

Meditāti necessaria ē lōganimitas vt ignis deuotiōis ardeat.

Perpēdim⁹ ex his qz pfunde sensērit pßa naturā meditatiōis dū ait In meditatiōe mea exardescet ignis Vtrūqz etiā amplex⁹ est et lumē in intellectu et ardorē in affectu. Quātū ro sit difficile. q ignis deuotionis spūalť exardescat flatu meditationis. fiet notū desiderātib⁹ ignē materialez dū qriť a lignis aquosis viridib⁹. a luto respsis elici. Suffla q̃ntuz potes. itez atqz itez multo conatu resuffla. emergit plurim⁹ ab initio fum⁹ cōturbās oculos, vix emicabit scintilla q mox euanescit Dispges forsitan iratus ogesta pus ligna si nō in lōganimitate pstiteris quam lōganimitatē appellam⁹ ß meditatiōez aut meditatiōi coniūgendā.

Sexta cōsideratio.

difficile valde est dare regulam certā de modo meditandi.

Meminim' aliqs nos scripsisse doctrinas vel industrias nedũ latino ꝗ q gallico sermone sup hnda meditatione tali licet fortassis vsi sim' alijs ẉmis vt/ pote i tractatulo de mystic. theologia pte ea q̃ praxim hui' docet et in altero de mõte ꝺtẽplatiõis edito. alteroqz rursũ de mẽdicitate spirituali oposito Veniqz tãta repit difficultas tãta pro diuersitate hominũ varietas in practicãdo doctrinã vere sceqz meditatiõis ꝙ an silẽ vel aliqd scribẽ ꝺsulti' sit, videor egomet mihi qñqz sub dubio. hincinde mente fluctuare.

Septima cõsideratio

Meditatio ẽ vtilis ad ꝺtẽplationẽ q piculosa ꝑpt indiscretionez

Dum enim recogito ꝙ absqz meditatiõis exercitio null' secluso miraculo dei speciali ad pfectiõez ꝺtẽplatiõis dirigit aut puenit. null' ad rcissimã xpiane religionis normã attingit imo vix se oponit audeo zelãs sce meditationis studiũ suadẽ Atvo dũ totiẽs exptus picula sedul' recogito difficultatẽ q arduã raritatẽ pueniẽdi q̃ trahẽ meditatio nitit ego qi torpẽs et stupid' efficior Sz qsierit qs q̃ pacto sic euẽiat (qd nimix freqnter exptũ ẽ) vidlz vt ꝺtigat studiũ meditatiõis ꝺuerti dilabiqz vel in morbũ melãcolice passionis ꝑpter imoderatiõez vel ꝑpt supbiã dari in reꝑbũ sensũ diabolice illusiõis? Ex meditatiõis abusu id fieri sciat

Octaua cõsideratio

abus' meditatiõis ꝙ ꝑt abusui vini respectu febricitantiũ.

Annuducam' id qd dicim' Scim' vinũ in iocũditatez et hõis salutẽ ꝺditũ eẽ Sic ei scriptura sic rõ loqt Videm' tñ ex abusu potãtiũ ꝑsertiz dũ febriũ discrasia laborãt ꝙ pot' vini alias salubris cãt vel egritudinẽ ãpliorẽ vel maniã vl furorẽ q qñqz mortẽ Nos ãt filios adã qs egrotos. qs febricitãtes esse pessimis aie febrib' negauerit? Quib' ꝓtũtur in nauseã et amaritudinẽ diuinoꝝ eloqorũ ꝓba. qb' in fel ꝺuertit suauissim' vini ꝓbi panis. Heu miseros nos. heu qz ex intima ꝺsideratiõe tal mi serie ꝺclamauit aplus. Infelix ego hõ qs me liberabit de corpe mortis hui' Et subiũgit Grã dei p ihz xm

Nona consideratio

In meditatiõe assit discretio quaz parat expti et boni viri ꝺsultatio.

Quid agam' ergo qd dicim'? Ibim' ne ꝑcipites per abrupta vicioꝝ? Ibim' ne p desideria cordis nri. et in adiuentõib' pessimis despati sine freno sine lege sine ordine? Nũqd sufficient nob cogitatiões inutiles vage istabiles sordide fluxu sõnioqz sublime q̃ nõ ꝺsolationẽ vel edificatiõez allature sũt ꝗ desolatõem mestissimã et ruinã oblectãtib' se in eisdẽ Rñdebim' neqqz ita fieri debẽ ꝗ assit discretio moderatrix in oib'. quã

nō securi' hre p' diuinā grām po/
terim' qz p sedulū et securū alteri'
expti nosqz diligētis q agnoscētis
dsiliuz. Clamat Arl. voce expientie
dicēs q ars q vt' sē circa difficilia
vt ars pingēdi. ars scribēdi. ars ci
tharisādi. vtus castitatl. vt' fortitu
dis. vt' sobrietatl. sHoc vo sic intel
ligēdū ē q ab initio vt' q ars mul
tas in adqsitione sua patiunt diffi
cultates. dū vo fuerint adqsite fa/
cilia sē eis oia. Pingit facilē pictor
exercitat' in arte. Sic de scptore q
citharista videm' ita vt dicē cogēt
idē Arl. q ars pfēa nō deliberat tā
Cibi facit ē act' suus

xx. cōsīd. Consideratio meditan
tis ad scribētē ꝛc. studiose vel inad/
Quimur ista opatio Cuertent
ne dū de meditatōne loqmur
Attendam' q in trahēdo psertim
lineas picture vel scripture. difficul
tas nlla ē. sic nec ec discursionis di
gitoz p citharе cordas Inuenim'
sliter i cogitatōe. nō ei difficulē vl
laboriose nūc B. nūc illō put occur
rerit cogitat. Qz qz nls inde resul
tet fruct'/ vides i sic pingēte. sic scri
bēte. sic citharisāte Ita neqz prsus
i sic cogitāte. imo cū se talib' vagis
cogitatōib' oblectauerit vt dic Se
nec. estis remābit. porro laboriose
studiose q attētissime cū mira tardi
tate pigēdo. scribēdo q citharisan/
do fit qnqz vt bn q celerē ista fiāt.

xi. cōsīd. Ex vaga cogitatione
nō surgit meditatio. Iz
De meditatōe bn fit otēplatō
Porsū ista! Nimiz vt ondā/
mus quemadmodū de cogitatōe
nullus vnqz proficiet aut erīget in
meditationē qnto min' in otēplati
onē. Ex meditatōe vo q sūmā hz
difficltatē. si bō fide. simplici corde.
q discreta diligētia exerceat. pueni
em' ad hāc pfectionē q absqz vlla
difficltate fiet apud nos fructuose
qd sūmo meditatōnis studio oqrē
voluim'. Ita deniqz trāsibit medi
tatio i otēplationē. nō ei differt me
ditatio a otēplatiōe nisi penes faci
le et difficile. qm vtrobiqz ē fruct'
aliter qz in cogitatione.

xii. cōsīd. Contēplatio tā q ad
affectū qz q ad intelle
Describit Actū describit
at otēplatio q ē liberq expe/
dit' mētis intuit' in res pspiciēdas
vsqueqqz diffusus. Et B q ad otē/
plationē q respicit intellēm Porro
q ad otēplationē q dsistit in affcu
q in praxi/ describit eā Hugl. q ē p
subleuate mētis iubilū. mors qdā
carnaliū desideriozz. B ē gustāe qz
suauis ē dns. Quē gustū sequit lō/
ge alia ognitio qz fuerit itellcualis
solū visio seu quedā auditio p fide
aut scripturā.

xiii. cōsīd. Meditatio i pncipio
difficilis p exercitiū fit facilis
Meditabit ecce aliqs gemēs q
suspirās vt colūba. dicetqz cū
Pba. Meditat' sū nocte cū corde
meo excitabarq scopebā spm meū
Faciet B anxie difficulē et laborio/
se. nūc recogitādo annos suos in
amaritudie aie sue. nūc iudicia dei
q sūt abyssus mlta in celo sursū. et
in tra deorsūq ita de reliqs circa q
versat meditātis intētio vehemēs

vt ea q̃ meditat vel cogitat limpi/
di⁹ ac firmi⁹ velut i affectũ trahat.
efficiet tandẽ. vt hec oia tãta facili
tate ꝛcogitet ⁊ sapiat q̃z facilꝫ ẽ ipa
cogitatio. Docent nos exẽpla p̃di
cta si dubitam⁹. Nõ eni pl⁹ laboris
hz scp̃tor pictor ⁊ citharista bñ agẽ
do qd optime didicerit. q̃z vag⁹ et
van⁹ aliq̃s ab initio discurrẽs sine
arte ⁊ ordine p lineas scripture vel
picture. aut p citharc cordas

xiiij consid. Meditans q̃ntun
cunq̃z exptus la/
borẽ necesse est vt semper sentiat.

Hoc endũ est ad premissa nihil
homin⁹ q̃ vir aliq̃s ẽ i arte sua
sta peritus. quin assidue ad aliqua
vl cognoscẽda vel agẽda posset p
ficẽ. q̃lia ncẽe ẽ. vt cũ labore nouo
audiat ⁊ practicet Mlto magl. hoc
vep ẽ in ipsa de q̃ loq̃mur. medita
tione q̃ nouos ꝓvitatis aut deuoti
onis iugiẽ parere fetus studet. Qz
nõ deest parturitionis dolor ꝓpẽ il
lud maledictũ spũalẽ intellectũ In
dolore paries filios. Nõ tñ memi/
nit pressure ꝓpẽ gaudiuz qz nat⁹ est
sibi nou⁹ cognitõnis aut affectõis
sancte fetus in mundũ

xv. consid. Mondũ purgati hñt
loco meditatiõis gra
ues cogitationũ tentationes. q̃b⁹
timor dei est necessarius

Venit ãt ab initio frequenti⁹
vt dũ aliq̃s nõdũ purgat⁹ vi
ctis satagit meditari vt colũba/me
ditabitur q̃i vetus simea dolos ⁊
odia. meditabiẽ vt canis rodẽs iu
rta ꝓbũ satirici rabiosa silẽtia. me/
ditabitur q̃z q̃ũ sordida sus fedissi/
mas corde voluẽs ⁊ fuoluẽs cana
lũ turpitudinũ cogitatões. Quid
porro de blasphemie spũ q̃z abomi
nabilꝫ. q̃z horrend⁹ nõnũq̃z insurgit
certãs meditantẽ loquendo aduer
sus deũ ac sc̃os ei⁹. ingentia tã exe/
crãda q̃ nec ea fari licitũ sit. Hinc
q̃z adhiciunt et inficiunt pene vsq̃z
ad cordis intima infidelitatis iacu
la. Spei nllꝫ manet loc⁹ oia sẽ gra
uia. Etiã tedio ẽ ipa vita Baratꝫ
despationis vndiq̃z patet Ñ ꝓpẽ
hꝫ talia manifestat expimentũ q̃z
rectissime sapiẽs dsuluerit cuz dice
bat. Fili accedens ad seruitutẽ dei p
para aiaz tuã ad tentationẽ. Sub
iũgẽs psidiũ securissimũ. Sta in ti/
more. btũs ei vir q̃ sp est pauidus

xvi. consid. Nou⁹ meditãs de bz
credere suo directori
⁊ de iuisibilib⁹ ad iuisibilia conari.

Quidus ꝓo sp/quõ btũs q̃i ẽt
aliq̃s. dũ timor addit timori.
scrupul⁹ scrupulis pusillanitas pu
sillanimitati. psertim dũ nõ adest as
sidue dsiliator dux ⁊ pmõstrator iti
neris. artiq̃ recti? Si ꝓo talꝫ (q̃ ra/
rus ẽ hñs artẽ pariẽ ⁊ pietatẽ) fue
rit forte inuent⁹ cũ ocio nouũ medi
tantem instruendi q̃ntũq̃z licuerit!
Felix q̃dẽ erit ipse nou⁹ tyro. si tñ p
tin⁹ absq̃z vlla trepidatiõe patus ẽ
credẽ dsilio Qz o q̃tiens bone iesu
q̃tiens hesitabit ⁊ idez repetet itep
itepq̃z q̃i falli reformidãs. Scripsi
q̃dã sup hmõi scrupulis in tracta/
tu de ꝓparãdo ad missã. Aliq̃ etiã
silter de cautel⁹ otra spũz blasphe
mie dirissimũ. Aduers⁹ q̃ remediũ

optimuz ē otēnē nēc curare ḡnpo/
ti' irridē neqz sup his solicite ofite
ri nisi forsitā in ꝓncipio ꝓ cautela
hñdo ofilio ¶De scrupul' q̄z teneat
hec regla q̄ aduers' eos agēdū ē
si sit prudēs aliqs exp' ofiliator
dictaucrit aut iusserit ¶Nec aget i B
otra osciaz demeritorie/dū illā ad
ofiliū sapiētiozis p rōnis libertatē
ab aio suo mutat et deponit q̄z uis
assidue sēsualitatis remurmuratio
sētiat.¶Alioq̄n nunq̄z fit i pace deo
loc' cordis.¶Rurs' aduertendū.qm
sic docēte ¶Arl.¶Dis nra ognitio ve
nit a sensu.et iterꝝ q̄ nce est oēm in
telligētē fantasmata speculari.¶Sic
originat meditatio cordis nri a sē
sibilib' q̄ figurata sē et colorata ac
ceteris accidētib' tpis et loci circū/
uoluta.¶Hinc sūt meditationes cō
scripte.hinc imagines picte vel scul
pte.¶Hinc generalit fit illud psalmi
ste Meditat' sū in oīb' opib' tuis
in factis manuū tuarꝝ meditabar
Que vtiq̄ fēa sē cordalia sic et opa
Nihilomin' debz assurgē meditās
et vltra ꝓgredi veluti p scalā aliq̄m
ex visibilib' ad inuisibilia.¶Sic dicit
apls q̄ inuisibilia dei ex his q̄ fēa
sē intellēa ospiciunt.sēpitna q̄z vt'
ei' et diuinitas.¶Proptēa docēs nos
a cordalib' ad spūalia migrare.di
cebat.¶Etsi xpm ꝑm carnē cognoui
mus.nūc tñ ꝑm carnē nō nouim'.

Xviij.cōsīd.

Meditans venit ad
picula ꝓter supbiā
et ꝓter carnaliū imaginationem

¶Ampli'vo addim'.¶Compertū
ē sepi' q̄ volētes intendē me
ditationi/si nō discrete hoc fecerint
decidūt vel in tentationes et illusio
nes diaboli ꝓter eorꝝ (lz latentē)
arrogantiā vel efficiunt fantastici
et melancolici ꝓt fixā nimis et radi
catā atq̄z ꝓ fundatā in reb' cōrpa
lib' imaginationē.¶Que q̄ñq̄z ꝓten
dit vsq̄z ad insaniā ¶Supest imago
mulieris lapidea cui' inspectiōe ni
mis crebra q̄dā fact' ē philocapt'.
quēadmod de pia nimalione et sua
imagie narrāt fabule poetice.et de
narciso q̄ ꝓpriaz in fonte plucido
speculās imaginez.sic in ei' forma
stult' hesit vt occūbēt ¶Potuerāt B
plima dici de causis et modis hmōi
lesionis vtutis fātastice.¶Jō q̄ vigi
lātes patiunt somniātib' silia.¶Et B
vocatur gallice Reuer vel Reuerie
Ita vt reputēt ea q̄ in sola fātasia
vsant interi'.exteriozib' ꝓcipe sen
sib'.¶Notū est B in maniacis.¶Notū
ꝑterea i q̄busdā melācolicis q̄ nō/
nunq̄z volūt se deuotos meditati/
uos q̄z dici et putari.¶Quos hmōi
ꝓfūdata circa cordalia fātasiatio
facit errare multiplr eo vsq̄z vt vel
in eleuatōe corꝝis xpi vel i alia re/
cogitatōe sua existimēt se videē rea/
lit deū crucifixū aut sub alia q̄uis
fātastica fōr cordalt.¶Putātq̄z alij
se voces audire tanq̄z xpi vel alic'
scōr.¶Qua sup re ꝓ assignatiōe na/
tural cause diuersa sē a diuēsis scri
pta volūina.de q̄b' nō ē nūc dicen
dū p singla.¶Cōsurgit B difficul
tas nō modica q̄lit videlz sciri pos
sit distictio int reuelatōes veras et
flas.¶An fuit ab angel lucis a tene
brarꝝ.¶Doc ē a scis angel a diabol
¶Quas reuelatōes vtiq̄z abnegare
nō possum' fore nōnūq̄z a pturba
tis fātasmatib' et erroneis.¶Felix ꝓ
inde q̄ i lege dñi meditat die ac no
cte si tñ comes fuerit discretio quā
solā parat hūilitas captiuās oēm
intellectū in obsequiū fidei.et sp ali
eno magis q̄z ꝓprio credēs iudicio

¶Finis.1285.ipo die valeriani

Incipit tractat' de simplificatione. stabilitione. seu mundificatione cordis doctoris desolatorij. M. Jo. gerson Cancellarij. pariß

Prima notula. De vi abstractiua intellectus

IN simplicitate cordis querite illū. sicut sapientis exhortationē. hanc simplificationē cordis illi facere nequeunt q̄ sunt in se multiplices varijq̄z. Propterea necē ē spūale cor aie qz caro nō potest quicq̄z ad vnitatē recollligi. si cauē debeat periculū q̄le notauimus in fine tractat' alteri' ibi hoc vo quō fiat explicare difficili' ē. q̄z q̄liter nō fiat agnoscē. Et q̄dē apd eruditos in pbiis disciplinis hēbit ista manuductio nra pma min' difficultatis. Nolet itaq̄z nr intellēs vi abstractiua q̄ longe pfectior efficaciorq̄z ē. q̄z ponat in estimatia virtute bruti vt pote ouis. Que tn vt dicit Auicē. ex motu et figura lupi visi elicit mox inimicicia nō sensata quā refugit. Noster igit intellēs p' inspectionē fantasmatū causatorū a reb' extēnsecis. Jn fōmat pmo cōcept' vagos ab omni onotatione accidētiū vt a situ. a loco. a figura. a tpe. q sic de alijs. Quo facto remanet in aia similitudo eēntialis in q̄ oueniūt exteri' a pte rei oia sensata q̄ sūt eiusdē generis vel eiusdem spēi. Exm pmi. aialitas Exm scdi hūanitas. Quadenudatiōe sic fēa remanet absolutus q vlis ocept' aial. Remanet in sup specific' q absolut' ocept' hois q̄s signt voces iste aial et hō

.ij. notula

De simplificatione cordis i meditatōe p abstractionē a fantasmatib' q figuris (Ecce stet

Quaduca mus osequent ad ꝓpositū de simplificādo meditationē nrā circa diuia p abstractiōes a fantasmatib' q figuris. Ecce stet q scim' nos hfe dilectionē boni q odiū mali. Stem' in his paucis p mo. qm inuenit sile de reliqs mltis. Audio igit et cognosco q diligis bonū. Inkroget te meditatio tua q res ē ista dilectio. Constat itaq̄z q neq̄z colorata ē neq̄z sonora. nz sapida. nz odorifera. neq̄z frigida. nz calida. nō lenis. nō aspa. Jtē inkroget te meditatio tua q̄lit q in q se figat q statuat. cū id in q se figē et statuere videt neq̄z figuratū. nz corpulentū sit calidū frigidū z a colorātū.

.iij. notula

De dceptu boni absoluto seu vniuersali q̄lit fiat

Dices fortassis q nō hēas dceptū, dilectōnis boni q̄n de nēcitate ferat cordis intuit' ad hoc vel ad illud bonū particulare. vt ad bonā tunicā. ad bonū cibū. ad bonū hoiez. Et ita de reliqs. Rnsio tibi pz p alteram osideratione porrem de vi abstractiua cordis intellectualis. Per cui' virtutis opationē. tolle bonū hoc. tolle bonū illd sic loquit Augl. et remanebit vez q generale bonū. Qd q̄liter fiat iam aperuim'. Cōueniūt

nempe bona omnia in vna generali
rõe q̃ est oueniẽtia ad appetitũ ꝓ bo
nũ q̃ppe ẽ qd omnia appetũt. Denu
des igit hanc rõez boni ab vbi et
nũc. hoc ẽ a loco vl situ vel tpe. ab
oi ptẽa ofusione seu onotatiõe ac/
cidẽtiũ q̃ erit ille ocept' q̃ remãebit
absolut' et vlis oueniẽs oi bono

Q Ueres forte itez
vbi est illud esse q̃ genẽale bo^m Ecce cadit in materiã
cõez de vlib' q̃d sint. et si sint in re/
b' ex̃ preẽ oez intllẽs opatõez? Di
cim' ãt q̃ztũ hic satis eẽ putam' q̃
vlitas dẽuat et fũdat i reb' singu
laribꝰ. alioq̃n ficta eẽt. ꝫ osũmat et
ostituit i opatõe intellect' abstra/
hẽtis eo mõ q̃ tact' est similitudines
rez i q̃b' essentialiẽ seu q̃ditatiue
oueniũt ab vbi et nũc id est loco et
tpe Nũ si q̃ras vbi ẽ hũanitas ad
extra? dico q̃ i hoc hõie singulariẽ
et i altero similr. et si nullus eẽt singu/
laris hõ nulla pmanẽt exteri' hũa
nitas. qm̃ destructis p̃mis substan
tijs vt dt Arist. impossibile ẽ aliqd
alioz remanẽ. nihilomin' adhuc re
manẽt hoc vle hũanitas interi' in
mẽte ãgeli sic. añ mũdi ostitutionẽ
erat Et put nũc ẽ vlis rõ hũanita
tis in mẽte dei nec erat res aliqua
q̃z mẽs dei neq̃z realiẽ vt oes cõce
dũt. neq̃z formaliẽ vt nõnullis pla
cet Est demũ articul' parisienꝭ cõ/
dẽnat' dicẽs q̃ ab eterno fuerunt
extra deũ q̃ditates aliq̃ vel vniuer
sales rões. q̃les fantasiati sũt q̃dã
eẽ vlia realia p̃ter deũ et p̃ter oẽm
intellect' opatõez seu oceptum

R Ursus ad intelligen **v.no.**
dũ dictũ hmõi q̃ de
structis p̃mis substãtijs impossibi/
le est aliqd alioz remanẽ. Attẽdẽ/
dũ est ne locutio varia sit dũ loqui
mur de hũanitate q̃ est ab extra et
de oceptu hũanitatis quẽ intra re
ponim'. Est ei hoc nomẽ hũanitas
p̃mo mõ nomẽ p̃me intẽtõis suppo
nẽs imediate et p̃ncipaliẽ p̃ re ad
extra q̃ est vel esse p̃t si sit ãpliatiua
suppositio et hec i sol singulariꝭ hõi
b' repik̃ hoc ꝛo nomẽ hũanitas sũ
ptũ z' mõ supponit nõ p̃ reb' ad
extra. ꝫ p̃ cõceptib' de hũanitate
habitis ad intra seu p̃ ãgelũ seu p̃
hũanũ intellectũ. Aut ẽ idea hũani
tatis i mẽte dina p̃ idẽtitatẽ locuti
onis sic ponim' q̃ sapia ẽ i deo nõ
p̃ inhesionẽ ꝫ p̃ idẽtitatẽ qm̃ ẽ ipe

Q Ides arbitroz **vi.no** de'
quẽadmodum
meditãs p̃t intellectũ suũ figẽ in re
cognitõe boni nõ h' vel illi' figura
ti corpulẽti vel colorati. Et osequẽ
ter ferẽ volũtas i dilectionẽ abso/
lutã p̃miq̃ veri boni. qd nõ ẽ bonũ
p̃ pticipatõez vt alia oia. ꝫ p̃ essen
tiam. Poteris ita negociari circa
potẽtiã. circa sapiaz. circa iustitiaz
et ita reuereri dinã potẽtiã verecũ
dari ad sapiaz si turpis es. Trepi/
dare ad osideratõez iustitie si ma/
l' es. Q̃ si forte q̃sieris an oceptus
hmõi sint absoluti et ꝓprij deo visũ
est acten' m̃ q̃ ita saltẽ de possibili
hoc ẽ q̃ i via p̃t meditãs et abstra
ctiu' intellect' formare sibi ocept'
absolutos et ꝓprios oueniẽtes soli

deo Qui dabūt notitiā ꝓpriā et absolutā ꝗ nullaten' intuitiuā de eo.

a. Aperta est nobis ex pdictis via ad intelligendū mysticā theologiā de qua scripsit diuin' dyon. vltra illā q̄ sybolica et illaz q̄ ꝓpria nūcupat. Procedit itaqz symbolica theologia p similitudines reptas i reb' attribuendo deo q̄cq̄d videt esse pfectionis i reb' causatis ita vt hoc mō dicat de' nedū nōiabilis Et hoc modo dixit diuin' Bartholome' put dionysi' refert euāgeliū esse latissimū sic appellat' de' leo ꝓpt fortitudinē lapis ꝓpt durabilitatē. agn' ꝓpter māsuetudinē. sol ꝓpt illustrationez. et ita de reliq̄s q̄ non ꝑm essentiā ꝗ p solā attributionē et p analogicā similitudinē de deo loq̄mur q̄i balbutiētes et palpātes i vmbra occumbētis lūis vel gre intelligētie nre i nobis. Procedit xo mystica theologia p abstractionē mō velut opposito ad pcedētē q̄ q̄cq̄d est affirmat de deo. iste xo prsus negat ō deo oia. Et ita breuissimū est vt ait idem bartholome' euangeliū

vij. no

b. Templū palpabile dat ipse dion. p manuductōe hui' theologie mystice. Cōsidera fabricatorē statuarū. nō ne hic format imaginē vel statuaz nō addēs q̄cq̄ꝗ ꝗ rescindēs et ēmouēs. ex q̄ subtractōe remanet agalma pulcerrimū imago pulcra figurata vel sculpta. Sic agit suo mō meditātis anim' duz ab ꝗ ceptu vago onotatio scz hoc ens q illud ens. q̄ ceptu' habet ex reb' exteriorib' sensatis intra facit abstractōm mō pdeclarato. Remouendo ab ꝗ ceptu vago q̄cq̄d ē impfectionis in entib' cognitis p fātasmata. Et qz nullū est cātū ens q̄n sit impfectū negat merito oē ens tale a deo qz diminutū. qz depēdēs. qz potentiale. qz defectibile. et ita de reliq̄s impfectionib'. Qua abstractiōe facta dici neq̄t q̄ nihil remaneat cognitū in abstrahētis animo q̄n potiꝰ resultat agalma pulcerrimū seu iuxta cōiorē philosophantiū locutionē remanet cōcept' entis pfecti denudatus ab omni impfectōne Et hmōi est ꝓpri' dei ceptꝰ absolutꝰ. licet nō intuitiuus. de quo dñs ad moysen Ego sū q̄ sū. hec dices filiis israel. Qui est misit me ad vos. Et hoc modo iuxta verbū ꝓphetiū est vnū nomen dñi dei

ix. no.

c. Oncordat his dictū Damasceni q̄ hoc nomen ens dicit substantie pelagus infinitū. Demonstrat nobis dñs Bonauētura in itinerario suo mentis in deum scdo capitulo q̄ isto modo ens est proprium nomē dei. Consonant hebrei qui dicunt hoc nomen therragramaton significare deum absolute. non per respectū ad creaturas. Qd̄ qualiter esset dicēdum nisi posset haberi cōceptus huiusmodi absolutus non satis intelligo Videnꝗ forte talia falsa vel impossibilia nō crēcitatis i abstractōe taliū ceptuū. Nō cm

De simplificatione ac

videt eis dū intelligunt erēpli gra hoiem q̄n sp intelligāt ipm cū cōfusione seu vestitu q̄dā vel circūstātia loci tpis ⁊ alioꝝ accidētiū dū nō cōcipiūt hoiez nisi vt ē aial rōnale. ⁊ ita ocipiūt actū rōcinatōis ocipiūt etiā aialitatē q̄ nō ē ꝓpria soli homi Redargutio āt taliū hominū magl. facienda ē monitione vt vim sui cordis intellēcual attendāt q̄z studiosa rōcinatiōis ostēsione. Alio q̄n sic agit cū eis q̄i si ceco alicui. aut nicticoraci/solis radi' digito monstratus querat an videat.

Ipest ex p̄mis sis dubitatio ꝓt errorē manicheoꝝ q̄s forte decepit recogitatio q̄lem de bono posuimus. Q. si sit aliq̄d bonū participatū. et erit aliq̄d eēntiale ⁊ primū bonū. Videt itaq̄z esse sicis rō de malo. Q. si sit aliq̄d malū in reb' creatis. sic ita eē q̄s negauerit dabit aliq̄d malū primū p eēntiā. At vo diuin' Dion ⁊ Augl. dr̄am certissimā ⁊ latissimā docuerūt demōstrātes q̄ nihil ē malū positie i reb' ꝗ tm̄ ꝑuatiue. Proptēa sequit ex ocessione mali q̄ aliq̄d sit ꝑmū ⁊ nlko mō q̄ sit aliq̄d primū ⁊ puꝝ malū. Est ei impossibile sic dic Arl. q̄ puꝝ malū p se subsistēt. Quia si purū ē. se destruit. Nō hz igit fūdamentū nisi bonū vel in bono. fallit āt leuit ignar' aut nesci' analogie entis vel h' verbi est. Que ponit q̄ duplex ab Arl. iiij. metapb. ita vt illud q̄d nlko mō ē positiue ⁊ in actu eē tm̄ dicat qz videlz ē in potētia. i. ꝑt eē. Vel qz dic carentiā alic' boni debiti in eē. Nō ei sequit Malū ē ꝑuatio boni debiti in eē. g° malū ē act' vel aliq̄d positiuū. Q. m̄ ita nihil ē. Quis g° mirabit si ñ sit aliq̄d primū ⁊ sūmū tale malū cū nlsm sit ꝓticlare vl infinitū actu tale hmōi

XI. NO.

Ergam' oñter oñdē magl. ac magl. modū q̄ simplificari ⁊ vniri potēit spūale cor meditātl. seclusa fātasiaꝝ multiplicitate. remoto lesionis imaginatie virtutis piculo. Dicūt btūs Dion Arl. ⁊ alij q̄ amor hz virtutē vnitiuā q̄ admodū calor omogenia ogregare ⁊ ab ethēogenijs separe hz. Presupponam' igit ex supiorib'. q̄ meditās fabricauēit sibi oceptū boni potētie. oceptū sapie. oceptū iusticie. conceptū clemētie. oceptū beniuolētie ⁊ dilcōnis figit istic pedē sinistrū aie q̄ ē intellēs vel rō. Deinde pedē altez dextz q̄ ē volūtas ꝓtendat p amorē tal' boni vel potentie sapie clemētie ꝛc. velut i anteriora se extēdēs. Hoc ē dicere. q̄ ⁊ id satagat amare q̄d cognoscit conet amare deū sūme ⁊ primū bo^m. Hic amor cū nō sit discursiu' nec vaget ꝗ inhereat amato in se ⁊ ꝓter se. ita vnitat suo mō tot' i amatū penetrare ⁊ in ipm collabi ⁊ vnū cū illo q̄n tū possibile ē fieri. Fit tūc q̄dā separatio corpaliū oim q̄ sē etherogenia ad spūalitatē opata ⁊ ita remanet vnitio q̄dā spūaliū. q̄lia sē de' ⁊ aia corpalia vo feces ⁊ cinēs ñmanēt

XII. NO.

Qdit ⁊ sensit hāc separationē spūaliū a corpalib' i hoie fieri posse q̄ dicebat

Verbū dei viuū ⁊ efficax ptingēs
vsq̃ ad diuisionē spūs ⁊ aie compagū
q̃ ⁊ medullar ꝛc. vbi capit aia p
sensualitate vel aialitate q̃ corp⁹ in
cludit ⁊ aiam. Quāuis vo aplꝰ tri
buat vtutē hāc diuisiuā aie a spū.
vbo dei ꝗ dicit p tanto si diligat
vbū dei ab ipo spū. Qm̃ sola ogni
tio vbi dei spūm ad ꝗ nō satis est
Propterea audi q̃d vltra vbi cog
nitionē subsequent seserit aia deuo
ta. Dia mea inq̃ liq̃facta ē vt dile
ct⁹ locut⁹ est. Locutio ⁊ auditio ad
cognitionē. liq̃factio spectat ad a/
morē Qm̃ amor vna opatione dr̄
hre acutuz no⁹ ꝑ desideriū pene
trationis intime dilecti. Liq̃factio/
nis vo no⁹ molli⁹ suaui⁹ q̃ ē affēm
sponsi diligētis accōmodati⁹ sati⁹
q̃ repñtat. Quia liq̃facti natura ē
nō otineri ēminis ꝑrīs. nec q̃escē
ꝗ effluē sp ⁊ dilabi q̃usq̃ sistat i a/
lio. Intelligam⁹ siūt de liq̃facto vt
emollito spū p amorē dei suo mō.
q̃ i solo deo ēminū suū inuēit ⁊ q̃e/
tē. Ad cui⁹ exēplar sigillat. exēplat.
transformat simplificat. ⁊ vnit Et
ita de reliq̃s siūb⁹. Remanet feculē
tū q̃d est portionis inferioris. Iñ
colligit corollariū vel porisma pul
cerrimū q̃ sic res dū emanāt a deo
⁊ osequent dū se diffūdūt. sic i sole
ospicim⁹ fit pgressus ad pticlario/
ra ⁊ grossiora q̃ pl⁹ hñt materiales
oditōnes. sic in reditu ad deū q̃ fit
p hoiem otēplatiuū. reducēdo siūi
tudines rer ꝑmo oceptas i sensib⁹
ad intellcualē ⁊ spūalē puritatē fit
abstractior ⁊ vniuersalior reductio
ad vnitatē ⁊ q̃ndā immatēialitatē
Nā q̃d natū ē ex spū. spūs ē. Dixē
rūt aīī nos hec oia sāti doctores.

Quid ei inexpositū reliquerūt? Sz
hec item in eis vbis ⁊ ordie sō pau
cis omemorata sīt

Xiii. no.

Que aliū docet modū
sim plificādi cor spectantes ad afie
ctū. sic por magl. ad intellēm.

Nitamur si forte poterim⁹ in
uenire modū alter meditatōis sim
plificādo ⁊ a fantasmatib⁹ elongā
do. q̃ familiarior ⁊ ab hōib⁹ nō exer
citatis a eleuatis in phica disciplia
seu metaphica capabilior forte fiat
q̃ōstituam⁹ in ꝑmis exēplū palpa
bile cui⁹ erūt capaces ēt ipi pueru/
li suo mō. Dicat aliq̃s vni puero iā
vtēti rōne. q̃ neq̃ prēz suū nz mrēz
vidit vnq̃. Dicat inq̃ Ecce tu pu
er prem habes in regione longiq̃s
sima. potētissimū sapiētissimū opti
mū ⁊ gloriosissimū Ille ē q̃ te genuit ⁊
fecit. ille ē a q̃ p quē mittunt tibi
oia q̃ hēs bō. he vestes. hec ciba
ria hec poma. he nuces ⁊ siūia. Nū
q̃d non merito hēs talē diligē. tali
obedire ⁊ facē q̃cq̃d ipe mādauēit
Hoc audito bon⁹ puer mouebit af
fectu naturali ad auditū prīs no⁹.
vt ferat in dilectionē ipius cum tñ
apud hmōi puer non sit alia prīs
cognitio. q̃z ea q̃ p fidē aut narrā/
tis ei ingeritur simplr auctem. Hic
puer nō osiderabit de ncitate prēz
sō aliq̃b⁹ oditōib⁹ matēialib⁹ vt q̃
sit alb⁹ niger paru⁹ magn⁹. ꝛc. Vel
ēt si osiderauerit. spe ptin⁹ sñ multo
conamie se auertē poterit ab hmōi
osideratōe. ⁊ in noie seu cognitiōe
h⁹ q̃d ē prī tot⁹ defacilī intēdē va
let tenerrio cordis amore put tot⁹
nouit i ei⁹ dilcōez inhiare suspirare
et totū suū in cum desiderium con
uertere. Quidni dixerit sibi ipi aut

alīs de pre sic. Viuat tal bon' pr̄
Bñdict' in ppetuuz ille dilect' pr̄.
Bñ sit sp isti pri q̄ certe m̄ ē valde
diligēdus. honorand'. reuerēdus.
q p oculis iugiē hñdus. Deniqz si
q̄s ab hmōi quesierit. q̄lis ē tu' iste
pr̄. rñdebit vtiqz nil aliud Nescio
pl' nisi q ipse ē me' carissim' pr̄ p/
genitor me'. nutritor me'. bñfactor
me'. ptector me' q siq̄ sūt sikia Et
hec tñ nouit solū fidei p auditū et
nō intuitiue vel p visū vel attactū

Exiii. no.

Existimo q siki
manuductione
poterit christian' etiam quiuis ru/
dis q litterarum ignarus induci vt
trāseat i affectū cordis erga dñm
deū suū q ea q̄ sūt diuina q spūalia
deserēdo corpaliū rex fantasias. a
supgrediēdo eas q̄dā q̄i trāsuola/
tu general' meditationis q amoris
Exemplificem' adhuc aliē Deside
rat aliq̄s sāitatez dū egrotat. nōne
pt B optare seu petē medicū ñ hūc
vel illū singlariē. Sic sitiēs appetit
vinū. q esuriēs cibū. Qd tñ facit se
pe nō p̄habita fantasiatione ad B
vel illud vinū. aut ad hūc vel illū ci
bū. Applicet meditātis cor sikitudi/
nes istas p p̄tica sue meditatōnis
ofestim vt offerē aliqd corpor ocu
lis sue meditatōis Nō q̄escat i eis
B suspirādo. desiderādo. diligēdo
supuolare q̄rat ad qdam abstra
ctū denudatū vnū. Vtal corpali/
b' q̄i q̄busdā scalis ad tēdendū in
spūalia. nō q̄escēdo in scala. Exem
plificam' iā de filio meditāte circa
p̄rem ignotū de egrotoqz de sitiē/
te de esuriēte q̄ suspirāt ad medicū
ad vinū q ad cibū ignotos atz ad
hmōi afficiūt q desiderāt Imo etiā
si cognouerim' iām rpm put loqt
apls nō tñ eo mō B carnē nouim'
B vt redēptorē q saluatorē q vt dei
virtē q sapiaz ipm ī cogitam' Qui
fact' ē nob a deo pre sapia. iusticia
scificatio et redemptio

Exo no.

Dicto iuxta tradi
tionē hanc motus est Hugo
dicē Qm̄ aliqñ dilectio intrat vbi
cognitio foris stat. Nō q amor ex
cludat oēz ognitionē. sic ei fieri nō
pt vt diligat p̄sus incognitū Sz q
ipe amor vt dic Gregl. q̄dā cogni/
tio ē Et q̄lis ognitio? Certe experi
mētal q suo mō porciōabil tactui
gustui vl olfactui in sensibilib' Vñ
q̄uis dicat ab aliqb' amor eē ce/
cus B hz fortassis vitatē loquēdo
de cognitione lūinosa seu declara/
tiua portionabiliē oculoz q auriū
Quia se mānifestare nō pt aut i aliū
trāsfūdē sapor q dulcor amoris p
experiētiā habit' put i pcedēti tra
ctatulo de meditatōne. s. cordis di
cebat. Rursus ptz ex p̄rib' q̄d hz
rñdere cor simplicis meditātis vel
orātis. Si q̄rat ab eodez q̄d medi
tādo. q̄d orādo cogitet. q̄d aspicit
aut q̄d diligit? Recogito. dicere pt
p̄rez meū celestē bñfactorē meū re
dēptorē meū. saluatorē meū. iudicē
dñm. imo sponsū q amicū meuz Et
si pergas vltra requirere Quis est
iste pr̄ tuus? Cui' essentie est? cuius
pfectionis. cui' qz dnitōis? Rñdeat
Incomphensibil' ē q infinit'. Et ī
dphendē ipm nō laboro. Satis m̄
ē ipm p statu p̄ntis exilij cognoscē

ſb eis.q̃ mēorate ſē rōib⁹. qz pr̃.qz
pius.qz bñfactor.amic⁹.intim⁹.pul
cer decor⁹ q tot⁹ deſiderabilis put
ſponſa dixit in cāticis. Jñ q puer
de q̃ plocuti ſum⁹ querēti a ſe q̃lis
ē pr̃ tu⁹.nunq̃d paru⁹ a magn⁹.ru/
bicund⁹ aut pallid⁹.nud⁹ aut veſti
tus.dicēt neſcio.nec ꝗ ſcire dñ in ꝗ
exilio dego/ otēdo.ſciam abūde cū
nūc ad ipius pñtiam venero. Hec
itaq̃ cognitio ſufficit mi q̃ndiu ipſe
illicq̃ ego iſtic ſum⁹ vſq̃ ad tp̃s bñ
placiti ſui vt interim ſic honorē ſibi
dilectionē.obediam reuerētiāq̃ to
to conatu impendā. Viuit ille cui
adhuc puerulo ſuadebāt pñ paren
tes.vt ſi poma. ſi nuces.vel cetera
talia hr̃e vellet.genua flectēt q illa
a dño deo eleuatis peteret manib⁹
Mtho puero ita faciēti/ pficiebanť
hec ab alto loco vt puta a camio vl
ſolario applaudētib⁹ q̃ q gaudēti
b⁹ puero ipſis parētib⁹ q dicentib⁹
Vides dilecte fili q̃ bonū ē orare
dñm deū q talia ofert orātibus

Hec via videť pla
na.cōis.regia.ſine **Cxvi.no.**
periculť ſine difficultatib⁹.ſine offēdē
culis vbi veritatē hz illō puerbiū
Qui ambulat ſimplr/ambulat ofi/
denť. Hinc euenit vt ſimplices ſine
lris rapiāt celuz.vbi lrati q dq̃ſito
res h⁹ ſeculi.vbi pſcrutatores ma
neſtati.aut inanes remanēt.aut op/
primunť a gla. Legim⁹ in eccaſtica
hiſti.de q̃dā ſca feia martyre. noie
(ſi bñ recolo) Eladina cū torq̃bať
ꝗuiter inťrogareť de multis. Hoc
vnū ſolū rñdebat. Xpiana ſū. Nec
ab ea aliud poterat extorq̃ri rñſū
Vtinā ſic fiēt i oib⁹ nob meditari
volētib⁹ i ſimplicitate cordis ofor/
miť ad apl'z Qui ait Nihil arbitra
t⁹ ſū me ſcire inť vos niſi dñm nr̃m
ieſum christū q hūc crucifixū. Ecce
enim dum querit aliq̃s meditari in
ſimplicitate cordis occurrūt vl na
turalis fantaſie vel diabolice illuſi/
ones q̃rentes.q̃s q vbi eſt de⁹ tuus
Audi ꝓba az ſibi b⁹ impeditū q̃onib⁹
Exprobrauerūt mihi q̃ tbulāt me
inimici mei.dū dicūt mi p ſingulos
dies vbi ē de⁹ tu⁹. Audi q̃z q̃d rñ/
deat vt et tu poſſis rñdē ſiliter. Nā
poſtq̃ dixit ꝓba. Quare triſtis es
aia mea ꝛc.dñter rñdēdo ait. Salu
tare vult⁹ mei de⁹ me⁹ Hoc eſt de⁹
me⁹.ē ſalutare aut ſaluator mei vul/
tus. q̃ duplex.ſ.gr̃e q gl'e exiſtit.q̃i
dicē vellet. De⁹ me⁹ eſt mi lumē gr̃e
q gl'e q omne bonū. Q̃ ſi ampli⁹ cu/
riose magl.q̃z fructuoſe. importūa
te cogitatio inťrogare pſtiterit ex/
pellat eā q fuget meditatio tua fla
bello q manu ſimplicitatl.q hūilita/
tis auertēdo ab ea.q nihilipēdēdo
tali rñſo breui ꝗ efficaci. Ipſe ē de⁹
me⁹ dñs me⁹ q pr̃ me⁹ q̃ poſſedit me
q fecit q creauit me Quid vis vltra

Audať in ſcri **Cxvii nor.**
ptura ſacra q a
doctorib⁹ ſimplicitas vera q̃ plicā
nō hz doloſitatis falſitatl.a curioſi
tatl. Sic iob ſimplex fuiſſe mēorať.
ſi ſimplicitate q̃ opponiť pſpicacita
ti intellēs ꝗ q̃ otraria ē doloſitati q
fraudi affēs Sicq̃ ſapiēs ait de do
ꝓ cū ſimplicib⁹ gradiť et cū ipis ē

sermocinacio eius. Sicqz faciebat
ꝓba loquēs ad dñm in scā simpli
citate Ut iumētū inqt fact⁹ sū apd
te Felix q̄ talīt simplex et tale iumē
tū esse meruit. si tū in via dñi Nam
fortitudo simplicī. via dñi Spec sim
plicitas dū diuersitatē hoim in na/
tur alib⁹ moziib⁹ ꝺsuetudinib⁹ stati
b⁹ ꝛc. Recogito/videt ꝑcipue locū
hre apud cōstitutos in officijs reli/
gionū ꝓter cōem cōgregationis
vtilitatē ex obediētia nec nō illos
cōiter oēs q̄ laborāt in vita actiua
et multis curis solicitudinib⁹ q̄ oc/
cupatiōib⁹ ꝑgrauātur. ex charitate
alioꝝ saluti intēdentes Talib⁹ q̄p
pe nō cōcedit ocīū vacandi subtili
oziib⁹ inq̄sitionib⁹ catholice legis
neqz suppetit ꝟtus facultas locus
tps ꝛc. ad recolligēdū se in vnita/
tē hmōi q̄ docet a phis ꝑ abstra/
ctiōes mētales scholasticas Idem
videt sciēdū de maria ꝑte eoꝝ qui
deo sub regkari in religiōib⁹ mili/
tāt disciplina q̄s cōiter fatigat nō
modicū multiplicitas ꝓlixitas et
continuitas diurni officij Diurni
pariī et nocturni Addit. abstinen/
tie austeritas crebrū ieiuniū. longe
vigilie. mala q̄es. labor assidu⁹. su/
perioꝝ obiurgatio. pariū indigna
tio. et pene toti⁹ vite vna et iugis
tēptatio et vexatio. Clarū erit pie
ꝺsideratī q̄ hec oia nō ꝑmittūt sal
tē vt frequēter hūanam infirmita/
tē se libēꝫ expedite trāsferre in me
ditatōib⁹ suis ad hmōi q̄les ꝑnota
uim⁹ phicas abstractiōes. Possūt
nihilomin⁹ hi tales aut aliq̄ ex eis
singulari dei grā ꝑuenti et adiuti
de q̄ minime dubitauerim qñqz a/
scendē sublimi⁹ atqz securi⁹ deducē
te eos sup excelsa ipo victore deo
in psalmis canētes q̄z plures alij
ꝑsertim phica q̄tidie scrutantes.
Utinā nō magl. curiose q̄z fructuo
se scrutinia.

Xviq notula

Dicam⁹ adhuc aliq̄d de B
meditationis mō q̄ solet a
corpalib⁹ incipeꝫ ea sibi subster/
nere sed saluberrimū et ꝑnciū cō
siliū ē in eisdē nō sistē nec pedez fi
gere Alioq̄n vt frenesim vel turpis
sima incurret desideria ipse medi/
tās Assignem⁹ hoꝝ rōem Constat
plane virtutē oēm q̄ corporeis vti
tur organis fatigatiōem et qñqz
totalē in opatiōe sua si mēs ꝺtinue
tur defectiōem pati. Cōstat insup
ex B cogitationē oēm particularē
q̄ nimis et pl⁹ debito ꝓfundat in
imaginatiua vl estimatiua ꝟtute. le
sionē inferre sic fātasianti. ita vt nō
maneat dñs sui. neqz liber ad expel
lēdā hmōi cogitatiōez Patz hoc
in oñi passiōe radicata. potissimū
tū in amore put videri ꝑt in philo
captis qui q̄i nihil differūt a mani/
acis et insaniēt b⁹ Ajuit adhuc q̄/
dā iuuenis q̄ suā talīt fixit in vni⁹
amore mulieris fātasiam q̄p in ri/
pa cuiusdam existens fluminis exi/
stimabat se illā corpaliter videre
in altera eiusdē fluminis ripa. vnde
satagebat. natādo venire ad ean/
dē Sz forti ꝟbere adhibito sanat⁹
ē. et fātasticaz deceptōez intellexit

Viuit quoqz q̃ alit̃ et castius exer
cēs semet ipm in legēdis meditati
onib' ancelmi et eas in affectū tra
hēdo ad B deuenit ꝓpter indiscretū
laborē hmōi vt sol' aspect' libri in
q̃ otinebātur scripti sibi cū nausea
p' causaret horrorē pariterq̃ timo
rē capitisqz
vertiginem

Exe. notula.

Legi prideē libr quēdā quē
ego certe deuota oposuis
se dicebat. De cui' dictis
memori mēte B vnū diligēter reti
nui et notaui. quoniā id per multa
expertus dictum rectissime cautissi
meqz reperi Nihil est inquit magl.
mihi suspectum qz amor etiam cir
ca deum. Posui B in lectōe quadā
edita p modū tractatuli de ꝓbati
one veraz relationū typo numis
matis Est enim passionū oim vehe
mētissima dilectio q̃ ꝓter sēp eget
discretiōis freno Viuit mulier que
castitatē cū viro ꝓprio miro (nec a
periēdo) rigoris tenore seruabat.
Hec nihilominus amori spūali se
dās aut dare putans. carnale (ne
scio q̃d) aut fedū pati se fatebatur
in corpe. Que rurs' vt alie plures
sub velamie deuotiōis (q̃le deuoti
onis velamē magl. qz ipsā deuotio
nē nōnunqz mulierculas et' viros
muliebriē oplexionatos vel hke vl
retinē q̃s nesciat nō eē difficillimū
) ad psonas aliqs de scitate fama
tas plapsa. nūc ad hāc. nūc ad illā
diligēdas. furore ducebat magl. qz
amore ita vt sui opos nō fiet nec vl
lis arceri monitis possz; ad move

ratiōem in amore tenēdum De nisi
fortiores et virtuosiores in amore
compescendo fuissent illi quos a
mabat viri. profecto credendum
res ipsa in pessimū exitum nedū co
rā deo sed etiā
hōib' ꝓtisset.

Exf. notula.

Ed ad q̃d fit istorz cōme
moratio. Nimiz vt suave
m' et inculcem' q̃rum fas
nobis ē ne meditātl. anim' det se
B accōmodet iurta ꝓbū senece Re
b' corpalib' osiderādis. Hoc ē di
cere qz ꝓtinus euolare studeat ad
meditatiōes vniuersales q̃les pno
tauim' Qm̃ ita vitabit lesionis vir
tutis fātastice periculū. ita quoqz
fiet illud Oculi mei sp ad dñm. Et
cōseqnter illud Qm̃ ipse euellet de
laqueo pedes meos. Occurrit fa
bula de vulpe et murilego. Quesi
uit vulpis Quot modos et circui
t' sciret cōtra caninos insult' Rñ
dit murileg'. tātū vnicū Vach in
quit vulpis Ego mille noui et ha
beo talib' saccū plenū Euenit inter
loquēdum multitudo canū venan
tiū Murileg' vt audiuit latrat' ca
nuz cōfestim exilit in arborez sur
sum Vulpis vero infra fatigabū
da velox pergebat circueūdo Tā
dem. cū fatigata deficeret p lassitu
dine et canū morsib' pateret impro
perauit murileg' vulpi suos mltos
circuit' atqz dersit dicens. plus si
bi profuisse suū vnicū in arborem
saltum qz ei omnes sui multiplices
circuitus.

Exg. notula.

Refert seneca simile aliqd dictū ab altero alteri pbo/rum. qm̄ plus proficit vnū morale preceptū si vsu continuo in illo te exercueris q̄m multa si negle ceris vsum. Exēplum de luctatore Applicem⁹ hec ad ꝓpositū et dica/mus q̄ hic vsus hec exercitatio medi tantis esse debz vt assidue discat ad oēm corpalis rei intuitū leuare sursum cor suū velut in vniuersalez quandā recogitatiōem diuine bo/nitatis. diuine sapiētie et ptātis et ita de similibus iuxta sensatorum exterī⁹ vel interius qualitatez qm̄ laq̄i et retia sūt in ifimis Quid mi randū si spūs instar auis dum insi det morans in eis capiatur et irre tiatur sed si mor euolet secur⁹ erit.

Text. notula.

Fuit hoc stoycorū (quorū seneca non infim⁹ fuit) insti tutum vt mens virili aliq̄ et forti cogitatione aim stabiliret que valeret ad virtutem. Citi⁹ esset vagari per multa dum casta sit et ordinata vagatio Hec autem co/gitatio vel rectius meditatio vla/batur apud eos circa fictū qdāz virtutis simulacr̄ qd̄ honestū vo/cabant vel honestatez dum sua vi nos trahit⁹ allicit nec ꝓter aliud queri habet. At vero diuini⁹ actus est nobiscū qui veram et solidā vir tutis et felicitatis rem tenem⁹. nō solū imaginē que res nō sola rōne nobis sed fide certa ponit tenen/da querēda. meditanda q̄z iugiter: Manuducūt tñ nos oia ad ꝗ ipm si non abutimur si nō signis nutib⁹ et vmbris inheserim⁹ relicta verita te Esset enim hoc vtiq̄z hōis insipiē/tis et stolidū Dicim⁹ ꝗ ad inculcan/dum magis et magl. recessū a cor/poralū cōsideratōe diuina nimis et fixa qm̄ in eis oibus laquei sūt. decipule sūt. pericula sūt pedib⁹ (iu xta sñiam sapientis) insipientium Dicet aliq̄s. phibes igit fieri ima gines aut intueri. phibeas obsequē/ter nce ē et lras et ita quid reliquū erit meditātib⁹. Rñdemus q̄ ima/ginū nec vsus nec intuit⁹ phibetur q̄z talis inhesio q̄ meditātis cor ne sursū ferat q̄i circūligatū funibus aut iuiscatū detinet Pupuolare igi tur frequēter nitat. etiā si recedere crebro cogatur

Text. notula.

Etimescim⁹ in nostro mul/tiloquio cāre cuiq̄z fastidi/um nihilomin⁹ qz solet iner citatis ad q̄les ē sermo psens p/ficē pticular. exēplificatio. Subiū gam⁹ exēplū ꝗ vnū de plimis. Et qm̄ dicēte sapiēte Initiū sapientie timor dñi De timore dñi cōstitua/m⁹ aī meditatiōis nre oculos. exē/plū illud celebre a q̄ cepisse dicit ordo Carthusieñ. Mortu⁹ ē q̄dā ma gne reputationis mgr apud scho lasticos Parabātur exequie in tem plo Venit vox Iusto dī iudicio ac cusat⁹ sū. Vilata ē sepultura in diē

alterū Tunc audita est vox Justo dei iudicio iudicat' sū Tertia die in quā dilatio sepulture iterū facta extitit insonuit vox Justo dei iudicio condēnat' suz. Ecce in his est positū coram meditātis oculis iudicij tremendi. accusationis. iudicationis ⁊ condēnatōis spectaculū Hec itaqz materialia et similia videri pñt quotidie apud vtrqz forz/ecclesiasticum scz et ciuile Que cor meditantis pt spūaliter qi quotidie intra se practicare vt se ad diuinū timorem sic excitet. Ittū inter hec ad sedē miscōie q̄ teste beato iacobo superaitat iudiciū tremebūdus et fiducia non destitutus appellet. dūqz miserendi tps est. toto illi cordis affectu se submittat Sic p̄dictū de mendicitate spūali scripsim' in vulgari quaten' exēplo mendicorz manu duceremur elemosynas spūales querē multo magl. seduloqz affēcumentis. Sic in sensu lrali psalmorum David ex se docuit. Sic pia q̄daz mulier dolorē de p̄ditione filiorū retorq̄bat sup aie sue suisqz et aliorz spūalib' angustijs cogitādū ac ita puide ⁊ salubriē cōuertebat tristiciā tpalem in spūale. ⁊ ex consequēti in leticiaz Sicq̄dem verz est beatos esse sic lugēs qm̄ ipi cōsolabunt Nolum' tū in his silitudinib' corporeos figi. ⁊ ad spūalia ꝓsiderāda sine loco sine situ sine colore sineqz figura cōtinuo meditatione cordis reflecti

Et ꝓplicauerim' xxxiiij.nominus. tū vtrūqz put voluim'. licet nō satis modū simplificādi cor in meditationib' Sz an satis expleuerim' iudicet cui placet. Pz ⁊ impfectū nrm suppleat de'. q̄ sol' sensū aperit vt intelligant scripture nedū q̄ in libris. ⁊ etiā q̄ in vniuersis creaturis p varia descripte sē exempla q̄ten' ad dei laudē honorē. nrām edificationez. et p ꝓsecutione felicitatis eterne. ¶ Porro q̄cqd hic edoctū videt sup simplificatiōe cordis traduci poterit facilē ad cordis stabilitionez. de q̄ dicit apls Bonū est gra stabilire cor dū docet cor vel stare in deo vel nō elongari diuti' ab eo. vt sic ibi nra fixa sint corda vbi vera sē gaudia ¶ Trahi siliter pt ad cordis mūdificationez. De q̄ dauid Cor mundū crea in me de'. Que mūdificatio fit cū ipm cor a multis ⁊ p̄cipue cū (licet difficillime) a fātasmatū corpaliū ꝓtagio visco. vmbra seu fuligie assuescit separari ¶ Possz denicqz sub simplificatōe cordis introduci directio vel rectitudo cordis. Pz erit sup hac re pticularis dño volēte decisio. De q̄ rectitudine ē illa psalmiste exclamatio Qm̄ bonus isrl' de' his q̄ recto sūt corde. Et itez Confiteborz tibi in directione cordis

Tractatul' M. Jo. gerß de simplificatione cordis. ꝛc. Anno. 1483. ipso die valeriani martyris finit.

De directione seu rectitudine cordis.

Incipit tractatus doctoris consolatorij Mgri Johannis de gersonno, Cancellarij parisien. de directione seu rectitudine cordis.

Confitebor tibi in directione cordis. Pollicet hoc psalmista. p/sonaz in se gerēs anime cuiuslibet fidelis deuote loquentis deo et ofidentis in eo Vel poti⁹ hebraico more. futurū indicati ponit ꝗ optatiui loco. q̄ vox sit pmittētis ꝗ optātis. atqz o/rantis cū dicit. Confitebor tibi in directōe cordis Proclamat in eodez spū rapt⁹ in anagogicos excessus qui psallendo ait. q̄z bonus israel deus his q̄ recto sunt corde Felix plane cor directuz et rectū in dño Sed in directione et rectificatiōe crebri⁹ heu fallimur putantes nos rectū cor hr̄e cum varie distortū est. quia iusticiam nrām volen. statuere/ iusticie dei non sum⁹ subiecti Propterea diligenter attende tu meditās quem admodū deo confiteberis in directione cordis Vide quid sequitur In eo q̄ didici iudicia iusticie tue Mirū vero si quis gloriari audeat se didicisse iudicia iusticie dei que sūt vtiqz abyssus multa. que incōprehensibilia que et terribilia sunt sup filios hoim Sed pro fecto satis est cordi. saltem fidoꝰ simplici non curiosa pscrutatiōe sed hūili deuotione cōfiteri deo cum ꝓpha dicēdo Justus es dñe et rectum iudiciū tuū. Item iudicia dñi vera Justificata in semet ipsa. Et rursus iusticie dñi recte letificantes corda.

Cōsideratio Prima.

Fundamentū igit directionis cordis ē meditatio rectitudinis diuine iusticie. que est ꝓpetua et cōstans volūtas reddens vnicuiqz q̄d suum ē Hinc em̄ orsurgit ordo Qui est pariū dispariūqz reruz sua vnicuiqz tribuens disposita. Hinc consequēter orit pax. que nihil aliud ē q̄z ordinis tranquillitas. Propterea bene enūciatum est. q̄ opus iusticie est pax. et q̄ iusticia et pax osculate sunt.

Cōsideratio Scda.

Esset aūt gratissimū hāc per singulas res meditari iusticiam. ordinez q̄ pacem. sed transeat meditatio cordis vt dirigatur ad participatazꝝ iusticiā que describitur habitus vel quasi habit⁹ per quē inclinatur cor habentis ipm̄ reddere vnicuiqz q̄d suū est Quā iusticiazꝝ diuiserūt philosophātes in cōmutatiuā et distributiuā q̄ quis nō defuerint qui iusticiā dixerint omnem virtutez. Recte prorsus. si

de legali iustitia sub generalitate locuti sūt. q̄ quidē ratio est redde re vnicuiq̄z qd̄ suū ē. Cōtineť ita/q̄z sub hoc ambitu virt⁹ ois tam prudētia q̄ est recta ratio agibili/um. q̄z tēperātia q̄ est moderatrix passionū concupiscibiliū q̄z forti tudo q̄ est mediatrix iter audatiā et timorē q̄z iustitia ꝓut est ꝑticu/laris virt⁹ respiciēs ꝛmutatiōes i ꝑcijs et distributiōes pro meritis quatin⁹ re cte fiant

Tertia cōsi

Posset ꝛfesti fieri ꝑmo de ꝛ rectōe cordis i hac ꝑticulari q duplici iustitia cui solet aduer/sari q̄ꝛupler pestis letifera Cō/trariať itaq̄z cōmutatiue contra/ctus vsurarius quo ad tempora/lia et symoniac⁹ quo ad spiritua/lia porro iustitiaz distributiuam vulnerant et ficiunt promotio q̄z male meritorū i re ecclesiastica et spirituali Qz videam⁹ i primis velut i radice vel fonte quid cor/dis sit rectitudo seu directio

iiii. Consideratio

Directio cordis attēditur penes conformitatem ad rectitudinē prime q vlis regule quā esse ꝛstat inobliqua/bilez nec a rectitudine prsus flexi bilem quēadmodū tortuosa redi/guntur et rectificātur ad normā rectā per applicationē Et quoniā natura tota dirigiť in suis moti/onibus q actionib⁹ ab hoc agēte infallibili et inobliquabili. naturā oēm directā q rectā (vt taľ ē) fore necesse ē Et hoc ē corollariū seu porisma pulcerrimū Propterea ꝛ/cluditur a sapiēte q apud boeciū a phia Qz sapia attingit a fine vs/q̄z ad finez fortiter et disponit om nia suauiter.

v. Cōsi.

Hanc ꝛo dire ctionez nature vocauerūt aliq̄ phor circulū intelligi bilez primi boni ad creaturā q rur sus creature ad suū principiuz Et hec meditacō nō ē discors a nra si ꝛsiderētur hmōi recurs⁹ seu reuer sio qui vel que fit tanq̄z reflecta/tur radius rcūs vel perpendicula ris in se ipo de deorsuz in sursū vn de pueit fortificatio mirabilis in natura quod in speculis ꝓbatur per exēplū

vi. Consi.

Hanc igiť na ture directōem q reuersio nē ad suū principiū sic in/obliq̄biliť hret huāna volūtas p statu pñti. eaz quippe in gloria ha bebit ꝗ i inferno ab hac rectitudi/ne tota deficiet Nūc ăt dū in via sum⁹ dirigiť aliqñ ꝗ frequēti⁹ de torqueť p pccm ab hac directōne reddiť q̄z tortuosa. ita vt non fit cū deo suo rectuz vel directū cor ei⁹ Sic in plurib⁹ sacre scripture locis verba hmōi sonant

vii. Consi.

Fuerūt qui dicerēt hanc rectitudinē cordis ad de um eē vt vellet hō q̄cq̄o

vellet deus q nõ aliud vel aliter
Alijs visũ est q volũtas dei non
obligat volũtatẽ creatã ad imi/
tationẽ sui et dformitatẽq p dñs
nec ad suã rectitudinẽ nisi pmo fit
dgnita dei volũtas ipa Et deni/
qz q ad ei' imitationẽ obligetur
sub pcepto affirmatiuo vel nega
tiuo Quod aliqui sic explicãt vt
cor hõis teneat velle illud qd scit
qd deus vult ipsũ velle et hoc nõ
solũ dsultiue vel pmissiue sed pre/
ceptiue vt dictum est Reducit er/
go pz istos tota cordis rectitudo
ad rectitudinem impletionis diui
norum pceptorũ q sũt iudicia seu
dictamina di
uine iustitie.

Consi. viii.

Fuerũt quoqz quib' hoc
non satis dictũ ample vi/
debatur Distinxerũt igit
hi triplicẽ in homine voluntatem
accepto large vocabulo pm tri
plicẽ in homine cognitionem Est
enim voluntas seu appetitus sensua
lis qui potest aliqualiter ideo dici
voluntas qui apt' nat' est obedi/
re rationi iuxta aristotelis vbum
dformiter ad illud dictum de ca/
yn Subter te erit appetit' tuus et
tu dominaberis illi' Non sic autẽ
est in appetitu sensuali brutorũ q
nõ habent rationẽ directricẽ sibi
adiunctã ꝓterea passiones sẽsi/
tiue non eis imputantur nec dicũ/
tur ẽpes Vt supbia i equo. fero/
citas in leone. timiditas i lepore
astutia in vulpe q sic de alijs silib'

Est alia volũtas vt eadẽ pz alit
dsiderata que consequitur cogni
tionem rationis iferioris quam
appellant sancti velut mulierem
respectu portionis supioris quã
virũ dicũt Hec respicit leges tẽ/
porales q dclusiones q colligũt
ex sẽsibilib' sed portio rationis q
superior dicit conformat ad le/
ges eternas. pm has dicit ꝓprie
volũtas ra
tionis

Consi. ix

Dicunt dsequenẽ predicti
q volũtas dsequens iu'
ditiũ rationis superioris
q directionẽ ei' debet semper ita
eẽ conformis diuine voluntati q
nũquã in aliquo sibi remurmuret
Nec de dãnatione hominuz nec
de permissione peccatorum Nec
de gratie subtractione Imo nec
de sua futura damnatione si illã
deus disposuerit iusto suo iudi/
cio venturã sed dicat humili cor/
de sine murmure id qd apud da/
mnatos et p eos dici non potest
Iustus es domine et rectũ iudi/
cium tuũ cũ ceteris similibus Nõ
q homo simplicit et absolute de/
beat aut possit de lege ordinata
consentire i damnationẽ suã sicut
nec in peccatũ vel desperationẽ
Sz hec ita sub ditione ꝓponunt
Quãuis non expediat apud mul
tos tales interrogatiões pticula
res sibi formare vel in eis delibe
rãdo diu stare. Hoc tñ pt fieri vt
pm iudicium rationis superioris

nibus qd̄ facilius est q̄z positie ea laudare ⁊ approbādo in ratione eis gau/dere.

Cōli. x.

Porro q̄ ad volūtatē aliā duplicē q̄ osequit iudiciū rationis iferioris et sen/sualitatis potest fieri ꝓ bonus filius (sic loquit Augustin⁹) velit patrē suū viuere quem deus vult mori ꝓpter quēdam nature tractū ⁊ colligationez ad ea que tēpo/ralia sūt Oportet nihilomin⁹ hāc duplicē voluntatē si debet care/re vicio se resoluere tandē in eam q̄ sequit iudiciū rationis.

Cōli. xi.

Amplius addamus Quia natura delectat i medijs et tristatur i extremis. col/ligitur ratio speculatiua cāticorū et psalmorū qui quādoq̄z collau/dant rectos corde et ad leticiam et collaudationē ꝓuocāt vt ibi Letamini in domino et exultate iusti Et gloriamini omnes recti corde Et iterū. Lux orta est iusto et rectis corde leticia Cōiūgūtur autē iustitia et rectitudo cordis ratione ꝑdicta Quoniam ꝓ iustitia medijs tenet et osistit in quadam rectitudine secūdū quam debet rectificari cor atq̄z dirigi.

Cōli. xij.

Attendendum est nihilomi/nus ꝓ rectitudo volūta/tis humane ꝓ statu vie nō stat i indiuisibili sic rectitudo volū/tatis dei Et sic stoyci ponere vo/luerūt dicentes equalia esse pecca/ta quoniam eque deuiat vnum a rectitudine sicut alterū Exēplum de linea parū torta vel obliqua/ Stat igitur ex moderatione iusti/tie ꝓ diuinā misericordiā q̄ super/altat iudiciū ꝓ rectitudo volūta/tis humane latitudinē aliquam cōpatiatur infra quam volūtas stans dicet semp recta q̄uis ad centrū idiuisibile iuxta modum loq̄ndi ꝑdictorū nō ꝓtigat.

Cōli. xiii.

Iursus ifra latitudinem hanc permiserunt aliqua peccata venialia dicētes ea non esse contra rectitudinem dīnorū ꝑceptorū q̄ sunt dei iusti/tie seu iuditia ꝓticipata sicut nec esse dicūt contra caritatē Quia non extinguūt eam Sunt tamen peccata venialia q̄dā obliquita/tes a medijs ꝓ que facili⁹ ⁊ recti⁹ tēdit ad finē Non autē tollūt re/titudinē finis Et si ñ perimūt illā ꝓpediūt tamē pluzimū sup qua re loquit tractat⁹ alē de vita spiri/tuali docēs quātū ⁊ quousq̄z vo/ta et ꝑcepta ordinū seu religionū obligēt et se extēdāt

Cōli. xiiii.

Descendam⁹ osequēter ad ꝓticulares cas⁹ aliquos quoniā ꝑmones vniuersa/les in moralib⁹ dicēte aristotile et teste expientia magis ꝓsūt aut eruditūt quēadmodū videre est

De directione

in ꝑceptis medicine neq̃ tamen oportet tẽptare de singulis ꝑticularib⁹. quoniã infinita sunt ⁊ ideo nec disserere necesse ꝓz in primis sicut directio cordis tendit et terminatur in deũ sic ⁊ ab eodẽ habet ortũ ut vide ꝯsequẽtia i tractatu de ōrone et ei⁹ valore ꝑte tercia

Cõsi. xv.

Tenuit nos ecce plus sperato verbũ de directione cordis i oratione cũ ãnexis Ad quorũ elucidationẽ ãpliorẽ ꝓficit tractatus de meditatione cordis ⁊ alius de ipsius stabilitione veniamus ꝯsequẽt ad alias ꝑticulares actiones Et in primis videamus qualis esse debeat cordis directio in adoratione imaginũ quoniã abusus videtur esse multus apud laycos ⁊ seculares imo ⁊ non nũq̃ apud litteratos et religiosos qui vnã ymaginem cicius adorãt q̃z aliam Et hoc solũ quia vel venustior aut pulcrior aut ornatior Unde loquũtur ad illã velut si itelligat Directio finalis ꝯsuleda ⁊ sepi⁹ iculcãda atq̃z ꝓdicãda talib⁹ in hijs ⁊ i plurib⁹ alijs est ꝙ habeãt itẽtionẽ generalem faciẽdi in hui⁹modi adorationibus illud q̃d intendit facere ecclesia quodq̃z ꝓlati doctores et sancti patres hui⁹modi istituẽtes et tolerãtes facere intẽderũt nec figãt directionẽ sui cordis vel intentionẽ ad aliq̃d ꝑticulare q̃n ꝑ habeãt cordis ꝓmptitudinẽ ad faciendũ ea in his solũ q̃ ecclesia seu et superiores nostri ac priores fieri tradiderũt atq̃z docuerũt.

Consi. xvi.

Transeamus quoq̃z stati vltra ad alios cult⁹ sãctorum qui plurimi supstitiones habere videntur ita ꝙ nouena fiant et nõ septimana vel quintana Quod offeratur tale munus vel tale Sic gallus pro pueris gallina pro puellis beato cristofero vel Johanni baptiste quod ad sanctũ hupertũ ꝑ morsu canis rabidi fiãt inuenẽ ꝑticulares obꝓuãtie q̃ nullam videtur habere rationez istitutionis Et ita talis rit⁹ trãsit in supstitionẽ q̃ nihil aliud est q̃z vana religio. Dicitur autẽ vana quia caret ratione et effectu Similiter est de hoc ꝙ sanctus Anthonius plus habeat virtutis in curando sacrũ vt aiunt ignem q̃z alij sancti Rursus idez ẽ hoc ꝙ in hac ecẽa dedicata beatissime virgini ipsius virt⁹ fit potentior q̃z in alia ad faciẽdũ miracula et succurrendũ in uocantib⁹ se et hoc ꝑsertim rõne talis vel talis imaginatõis sue vl rõne solite ꝑegrinatõnis illic ꝯtinuate ⁊ sic de sikib⁹ absq̃z numero

Con. xvij.

Considerãdũ est igitur ꝙ ꝙ paucissimorũ est ad diuina se erigere vel eleuare nisi ꝑ corporalia Sed nec ꝯfidẽtia de deo ⁊ sãctis faciliter a multis habetur sine quadã speciali

obseruatione et frequenter corpo/
rali vel imaginatiua Talis tamen
imaginatō fortis q̃ confidens de
diuino auxilio licita est q̃ merito/
ria q̃uis consurgat per media vel
exempla corporalia et per quasdā
actiones extraneas que mouent
adiuuant q̃ augent imaginationē
ad spem vel cōfidētiam de obtinē/
do salutem prout et medici dicunt
videlz imaginationē fortem facē
casuz vel etiā
liberationez.

Cōcl. xviii.

Amplius distinguendum est
de obseruationibus circa
cultum dei et sanctorum q̃
alique obsuatiōes huiusmodi sunt
manifeste licite imo et obligato/
rie quas videlicz tradidit ecclesia
Alique sunt penit' illicite q̃ deme/
ritorie quas ecclesia reprobat per
expressuz Alie autē sunt medie que
de genere suo nec bene sunt nec
male sicut leuare festucā in templo
Sed fiant moraliter bone aut ma
le per appositionem circūstantiarū
presertim itentionis et finis Qui/
lis potest fieri distictio de creden/
dis q̃ aliqua sunt firmiter creden/
da. Alia eq̃ firmiter discredenda.
Alia vero que sine periculo possūt
vel credi vel non credi. Ceteruz de
obseruātijs primi et secūdi generis
potest et debet fieri secure predica/
tio scz quādo sunt expresse p̄ eccle
siam et doctores vel approbate vel
reprobate De alijs vero tercij ge/
neris cautissime p̄dicādum est vt

nec nimis generaliter assertiue et
absolute approbentur et presertim
quasi cadant sub precepto vel fide
certa nec etiam reprobentur abso/
lute et simpliciter quasi sint peccata
que nō possūt bene fieri et que ob/
ligent ad non
credendū.

Cōcl. xix.

Rursus aduertēdū q̃ apud
simplices qui videnť bone
fidei et in alijs religiose vi/
uentes obseruantes ecclasticem di
sciplinā q̃ doctrinā agendū est po/
tius ad rectificatōem actionū suaꝝ
q̃ ad bonam interp̄tatōnem iuxta
intentōem bonā quam habere de/
bent q̃z damnentur vel arceantur
deserere suas consuetudies p̄sertiz
per illos qui non sunt tante aucto/
ritatis q̃ possint sine scandalo ta/
les obseruatiōes extirpare. Secus
forte vbi adueniret auctoritas pla
torum vel pape vel generaľ ocilij.
Unde q̃ quādo p̄dicaľ nimis acri
ter contra obseruatōes taliuz p̄so/
narum que deuote sunt in multis
alijs potest osurgere in ipsis q̃dam
pusillanimitas atq̃z oriri ex hoc in
puersis maior arrogantia irrisiua
bonoꝝ q̃ simpliciū hmōi aliarūq̃z
deuotaꝝ
p̄sonaꝝ.

Cōcl. xx.

Hodaľ adhuc circa dcās
obseruatōes p̄sertim ꝓter
illos qui sunt deb̄ili in intel
lectu. ac rudes ad capiendū subti/
les resolutōes nostre fidei q̃ catho
lice religionis ꝓut tactuz est supra

De directione seu

dsideratõe.xxiij. Nodãt inqz et di/
cam' q̃ in talib' ita tpate se hẽant
q̃ nec reprobẽt eos qui talia nõ fa
ciũt quasi sint obligati sic facere. q̃
etiã in talib' non ponãt firmã spez
suam talit q̃ existimẽt deũ vel scõs
non debere eis p̃bere auxilium. vel
salutẽ. nisi obseruatões tales exer/
cuerint. q̃si sit in illis q̃dam necessitas
vt per eas ꝛ non aliter iducat deus
ꝛ sancti id facere qd petũtur. Nõ
tñ existimare vel sperare cũ pietate
fidei ꝛ religionis xp̃iane q̃ reuerẽ/
tia exhibita deo ꝛ scis p hmõi ob/
seruatões eis vtiqz placeat

Consi. xx.

Onfirmãtur per p̃missa exẽ
pla q̃ videm' in eccia Quia
cõmutauit eccia multos gẽ
tiliũ ritus non eos penit' auferẽdo
ꝯ intentões fideliũ circa hmõi in fi
nem bonũ dirigẽdo. Datet hoc de
festo purificatõis qd ideo candela
ria vulgo dr. quia portãtur cãdele
ardẽtes illa die in hõre purissime ꝛ
lucidissime virgis marie que prius
portari apud gẽtiles dsueuerãt in
veneratõem cuiusdã dee ꝛ in lustra
tione vrbis romane Sic solẽnitas
p̃me diei menꝭ sexti que quondam
in honore octauiani augusti fiebat
cessit in eccia in honorẽ receptõnis
catenaꝝ principis apl̃oꝝ. Scõm
dsimilẽ dsideratõem apud p̃ncipes
xp̃ianos posset hodie tolerari cele
bratio natalis sui. imo vt meritorie
pagi dirigẽdo videlz intentionem
suam ad spũalem natitatẽ regenerã
tionis sue per sacrũ bap'/ísma glo/
rificañ deũ qui grãm d̃ ap̃mi dtulit
Sic ec̃ encenia q̃ dãtur p̃mo die ia/
nuarij tolerabilit fierẽt si dirigerẽt
intẽtio ad illud encenũ gloriosũ et
p̃ciosuz qd xp̃s ihs deus ꝛ dñs nr̃
nobis donauit in sui bñdicti nois
ipositiõe. qd vtiqz nomẽ est ihs sa/
lutem iportãs atqz in sui p̃ciosi san
guinis effusiõe quã in circũcisiõe in
choauit sed tunc dsummauit qñ in
ara crucis cum latrone ꝛ clamore
valido seip̃m totum pro nrã salute
deo patri in sacrificiũ obtulit ꝛ ex/
audit' est pro sua reuerẽtia. Sic fit
intentõem rectificãdo multa erunt
religiosa q̃ alias
forent supl̃stitiosa.

Cõsi. xxi.

Iueniet studiosus doctus
ꝛ pius anim' in talib' obꝑ
uatõibus que de se nõ sunt
male q̃sdã rões vel directiões cor/
dis q̃ faciunt obseruatõnes hmõi
nedũ licitas ꝯ etiã meritorias. Et
sicut non est necẽ in obseruatõibus
p̃ ecciam datis q̃ simplices ꝛ laici
cognoscũt taliũ rões q̃ in aliq̃bus
vix p̃nt aliter reddi qz q̃ sic placue
rit legislatori vel ecclastice cõsuetu/
dini Sic multo magis in ꝓposito di
cendũ est q̃ sufficiant leues conie/
ture si dicat nouenaria potius q̃z
duodenaria ad honorẽ nouem vi/
delicet ordinuz angeloꝝ. Et q̃ fiat
pegrinatio ad istam ecciam magis
q̃z ad illã ob maiorẽ deuotõnem fi/
delium Et q̃ deus vult in varijs lo
cis ꝛ diuersis scis varie qz diuersi/

mode venerari. stante tñ in hjs sp
vere fidei solidítate et integritate.
Sed et ꝙ pulli vel panis vel vinū
vel equi vel imagies certe vel aliq̄
similia certis ritib' offerātur totuz
redit in honorē dei et sāctoꝝ et ad
sustētatōem ecclasticoꝝ ministrorū
dūmō in hís et alijs non addatur
positiue et ꝑticulariter certa inten/
tio praua et omnino contraria di/
uine religioni Consulendū est igit̄
vt stent in directione et intentione
generali faciendi idem quod plac
tum sit deo nec in talib' nimis mul
tum se sub/
tilizent.

Cōsi. xxiii.

Rursus ad elucidationē p/
missorum ampliorē adven
dum est ꝙ non passim q̄ra/
tur tēptari deus per inuocationez
sanctoꝝ suorum vel oblatōnes eis
factas quasi debeat semper statim
facere miraculose illud quod petit̄
p̄sertim quādo est tm̄mō bonum tē
porale adipiscendū videlz quādo
est pro acq̄rēdo aliquo cōmodo vl
pro euitādo incōmodo sicut solent
facē plurimi q̄ ꝑ q̄libet re q̄ntūlibz
ꝓphana et modica q̄runt a deo et
sanctis eius oꝯationē supnaturalē
q̄uis oppositū illius quod ipsi pe/
tunt cadat frequētius ad salutem
ipsoruz spūalem sicut est infirmitas
vel aliqua in bonis tꝯalib' aduer/
sitas Est enim inuocādus deus
maxime pro eterna salute animaꝝ
et ꝑ medijs ad illam per arma iu/

stitie a dextris et a sinistris per di/
uitias per pauꝑtatem per bonam
famam et infamiam quēadmoduz
supmus noster medicus magister
et rector nob vtile eē nouerit. Ita/
qz sic dici solz a magno magna pe
tēda sē ꝙ sperāda atqz aliquid soli
dum seu pmansurū ne forte videat̄
deus coli solum vel amari propter
q̄stum tꝯalium que vilia sunt et ili/
co vtiqz peritura.

Consi. xxiiii.

Contingit autem deum tēp/
tari dupliciter. vno modo
sine necitate vel absqz mag
na vtilitate. que temptatio dicitur
curiositas. Alio mō qñ dimittitur
auxilium humanū quale possit ha/
beri videlicet dum fiat illud quod
naturaliter vel humanitus fieri po
test. Et hoc vocam' facere quod in
se est. Ad primū spectat cum homo
vult per aliquas orationes vel ieiu/
nia acquirere scientiam aliquorum
occultoꝝ vel eorū que non sunt sibi
vel statui suo cōpetētia vel vt hēat
grās aliq̄s gratis datas que non
sunt vtiles ipsi petēti ꝯ magis inuti
les forte et noxie vt ꝙ homo spe/
ret dicendo hanc vel illam orōnem
ꝙ non incurret tunc infirmitatē vel
ꝙ sic habebit diuitias vl ꝑsperabi
tur in mercaturis vel etiam in spiri/
tualibus exēplificando ꝙ videlicz
videbit ante mortez oculū corꝯalib'
beatissimā virginē aut aliquē scōꝝ

De directione

vel aliquā sanctaꝝ. ⁊ ita de reliq̃s
Que oia friuola sunt. nec hñt q̃cq̃ roboris aut fundamēti.

Consi. xxv.

Porro aliq̃bus nihilominꝰ licitū est expectare aliq̃ q̃si per miraculuz cum recursu ad deum ⁊ scōs eius q̃lia sic expectare sine cooperatōne propria. alīs nequaq̃ foret licitū siue laudabile. Et hoc in multis casibus est ꝓsideratione dignissimū. Inde si simplices hoies non haberēt p̄dicatoēs ⁊ instructores sup credēdis ⁊ agēdis ad salutē ptinētibus pñt rōnabiliter instructionē sui postulare a dño deo per miraculuz. vtpote per ifusionē diuinitꝰ. preter nature operationē illuminari. Quia vbi deest naturale et hūanū subsidiū. potest imo et debet spūale et supnaturale rōnabilit̃ expeti et expectari cū grā non deficiat. et vtiq̃ minus q̃ natura in neccārīs. Prouenit inde fortassis q̃ multi rurales et ydiote sepe citius opantur suam salutem sine offendiculō erroris et absq̃ deuiatione p̄ceptoꝝ diuinoꝝ et ecclesiasticoꝝ ꝓpter firmā deuotā et humilez spem quā in dino habēt auxilio repositā. q̃z clerici et litterati et alī. q̃ ꝓdianis exercitati lectionib̃ et sermonū auditōibus qui plerūq̃z facilī erroze et deuio piclitātur

Sic etiam sepius a deo miraculose ab ecclesīs et ogregatōibus pastoris solatō orbatis periti sunt et adhuc licite peti pñt idonei boni et seu

vtiles pastoēs et ꝓlati. Sicut legit̃ de sancto nycolao et plurib̃ alīs.

Cōsi. xxvi.

Habent dñr ad hanc ꝓsiderationē religiosi et solitarī (q̃ deseruerūt mūdū et ea que in eo sunt) quo ad curā administrationis cām magnā et currendi ad deū in suis orōibus cū expectatiōe dīni auxilī sine sollicitudie alterius cure q̃rendi vel vtendi auxilio alio tpali in faciēdo illud qd̄ in se est Nam orādo et bene viuēdo faciūt totū qd̄ in se est. Secus eēt in hñtibus administratōnem atq̃z curam siue in ꝓsidēdo vt reges et iudices siue in corripiēdo et docēdo vt p̄lati et doctores q̃les vix scire pñt sine maḡ sollicitudie et trepidatiōe an fecerit vel faciāt qd̄ in se est.

Cōsi. xxvii.

Nihilominꝰ datur pro regula q̃ in orōe sua consideret hō si faciat vel fecerit ꝓbabili cōiectura qd̄ in se est. et quicq̃d spectat ꝓ tunc ad se vel suū officiū iuxt naturalē ꝓcedēdi modū. Non eñ req̃rit euidētia. Et si sic. tunc ferat audacter et sine scrupulo deum tēptandi. totaz cordis sui directionem in deū expectādo suum dīnitꝰ auxiliū. Quasi dicat cum iosaphat rege. cum ignorem̄ quid agere debeamus. supple vltra ea que egimus aut ferimus hoc solum habemus residui vt oculos nostros ad te dirigamus

Consi. xxviii.

Valet insup hec doctrina apud quēlibet optantem bonū alicui cui tñ via natu re succurrere nō ꝓt vl ꝓpē distā tiam localē vel insufficiētiam suā quācūqz aliam vt toto corde di rigatur ad deū et sāctos eiꝰ ora tio sua dicēdo domine deꝰ meus apud te est ōne desiderium meū ꝓ salute huiꝰ vel illius ꝓsone Sz ni hil aliud mihi supperit qz vt tuuz implorē ꝓ ea auxiliū put et iplo ro. et toto corde affecto quatinꝰ tu ꝓ temet ipsū aut certe ꝓ ange los tuos sanctos vel saltem per homines alios ad hoc magis qz ego idoneos agere digneris cir ca talē vel talē ꝓsonā que siue sa lutis sūt que ego nequaquā suffi cio implere docēdo monēdo hor tando corripiēdo ꝛc vt alias put vnctio eiꝰ que docet de ōnibꝰ in spirauerit orādo

Consi. xxix.

Hoamus pro directio ne cordis circa crudelita tem eorū q̄ narrantur in scriptis vel verbis ex legendis sanctorū et aliorū gestis siue illa sint miracula siue excellētis gra tie merita q̄ fauere videtur cristi ane religioni et hominū ꝓficere edificationi Similiter quoqz cir ca indulgētiarū adeptionē ꝓ ta les vel tales orationes vtpote q̄ dixerint q̄nquies pater noster et aue maria coram imagine beate crucis hābit mille dies vel xx an nos indulgētiarū Similiter etiā circa denūciationes futurorum ꝓ illos qui videtur deuoti ⁊ reli giosi Similiter denique circa vi sionē quorūdā sōniorū ꝓ iuuan dis mortuis vt ꝙ videatur patri admonēs ⁊ petens tot et tales missas aut elemosinas vel pere grinationes ꝓ sua liberatione Circa hec itaqz ⁊ similia multū caute procedēdū est ⁊ prouiden dum ne apponatur firma vel pti nax crudelitas ꝓpter erroris pi culū neqz etiā oportet huiꝰmodi ōnino et ꝓtinaciter dissētire nec etiam penitus otēnere ⁊ reproba re Est igitur ābulādū in his via media et regia in qua dirigitur deuotio illa quā vocamꝰ pietatē fidei cuiꝰ cōditio est acceptare illa ꝓ modū cuiusdaz ꝓbabilita tis ⁊ amoris que videtur religio nez cristianā et dei dilectionē ꝛfo uere vl ad ipas incitare ⁊ accēdē

Consi. xxx.

Vde in ꝓdictis casibus et similibus potest homo amplecti talia ⁊ similia q̄ inducta sūt non tanqz necessaria ad credendum vel operandum sed tamquam aliqua que possūt aliquid vtilitatis afferre si reco cogitentur aut perficiantur Exē pli gracia Si dicam quinquies orationem dominicam cum salu tatione angelica coram imagi crucifixi possum sperare de diui na misericordia quod si non.

tantas quante ibi asseruntur sal/
tē aliquas cōsequar indulgētias
deo idulgēciarū domino notas
Similiter si fecero quedā opera
pia p anima patris mei ex viso
somnio nō quasi obligat' sed pie
admonitus. pſumēdū est q̃ vtiqz
meli' agā visioni satisfaciēdo q̃z
eam penit' ꝺtēnēdo Et ita ꝺsimi
liter itelligēdo ꝓpter cautelā ma/
iorē de pnūciatione futurorum q̃
de ꝓpatōne miraculorū in quib'
vtiqz reuerentia diuine misericor/
die et potestati omnipotētis dei
principaliē est exhibēda Verun/
tamen plati et doctores debent
vigilātiores et cautiores esse in
pmissis q̃z simplices vt ꝓuideant
vt talis pietas fidei si pl' debito
excesserit et nō pm sciētiā vergat
tādem in detrimētū fidei. ac sup/
stitionē intolerādā Debēt itaqz
poti' in publicis pdicationib' q̃
exhortationib' talia restringere
q̃z approbando dilatare. Tum
ꝓpter pronitatē hominū ad sup
stitiones. Tum quia solēnis pdi/
catio doctorū talib' simplicibus
alias afferret fidē et augeret in
his quasi vera sint et de necessi/
tate credēda eo q̃ a tā magnis
hec approbaē q̃si itellexisset. Tū
tertio quia satis suppetūt exēpla
pietatis fidei q̃ religionis cristia/
ne in scripturis sacris q̃ historiis
auctēticis sine multiplicatiōe hu/
iusmodi nouorū supfluorū q̃ nec
solidū satis habent fūdamētū cui
possit sic cū talib' q̃s inniti quan/
do imineat multiplicis cas' picu
lum. cum deuiatione a principali
fidei fundamēto. Quēadmodum
videmus in simili. in regionibus
aliquibus. de censuris q̃ legibus
adinuētis circa pticulares obser/
uantias. qñqz nec ad salutem ne/
cessarias q̃ videlicet sepe prefe/
runtur legibus dei q̃ euangelicis
imo q̃ hocipsum manifeste vide/
mus in decretis q̃ decretalibus.
vnde q̃ seueri' punitur qñqz mo/
nachus sine cuculla incedens q̃z
adulteriū aut sacrilegiū commit/
tens Et grauius plectitur agens
contra vnum pape decretum q̃z
delinquens contra dīnum pcep/
tum q̃ euangeliū. Juxta imprope
rium christi ad phariseos. Irritū
fecistis mandatū dei propter tra
ditiones vestras.

Consideratio xxxi.

Onseqnter in administra/
tione spūaliū quorūcūqz
directio cordis vtilis est
q̃ valde necessaria propter duo
principaliter Primū est detestatō
q̃ āpliatio symonie facta p aliq̃s
doctores iuris canonici Alterum
est. vsus cōmunissimus qui ad op
positum esse videtur iurium cano
nicorum de symonia loquentium
ita vt nisi reperiatur exitus aliq̃s
per directionē cordis vix inueniē
inter dispensantes vel suscipiētes
spiritualia qui tutus q̃ purus esse

videat. Qua sup re editus est tractatul' et inducta distinctio ꝓter illos qui dicūt omitti symoniaz si dentur spiritualia intuitu vel interuētu alicui' cōmodi tēporalis presertim re se cuta

Consi xxxii.

Tacz resoluendo materiā possum' inuenire distinctionē q̄ duplicez de intuitu vel respectu omodi tēporalis ꝑ spirituali Potest eni intuit' ferri ad tēporale omodū Primo tancz ad precium rei spiritual quasi fit adequatio valoris vnius rei ad alteraz. sic est in emptione ⁊ venditione cuiuslibet rei Pōt scdo ferri intuitus ad omodū tpale tancz ad motiuuz pnci/pale dandi spiritualia. vel ad finē vltimuz in q̄ fistit intuit' spiritualia oferētis Potest tertio ferri intuit' omodi tēporalis tancz ad motiuū minus pricipale vel ad finem subordinatū sub vltimo fine Potest quarto ferri intuit' omodi temporalis tancz ad rem debitam iure diuino pro sustentatōne illius q̄ spiritualia subministrabit Juxta doctrinā christi et apostoli Quoniam dignus est operarius mercede sua.

Consi. xxxiii

Nunc ad ꝓposituz dicam' pro responsione succincta et solida q̄ pm' intuitus et secūd' sunt vere symoniaci de iure diuino et humano et si cōcurrat error intellect' q̄ scilicet talia possint fieri sicut in primo dicit vt q̄ licite fiant sic ponitur in vtroqz modo. tunc incurrit heresis propie dicta si sint ꝑtinaces Dicim' consequent q̄ si feratur intuitus tertio ⁊ quarto modis ille potest esse licitus. imo etiam laudabilis meritorius ac debitus. hoc tamē attento q̄ obseruet illud apli Ab oi specie mali abstinete vos. hoc est Administratio spūaliuz facta sub altero tali ituitu non appare at fieri ex modo suo intuitu pmo vel secūdo vt si nō ꝑpus exerceant spiritualia Si nō ꝑpus oent tēporalia Aut si turpit illa vel ista exigant cū scādalo et auaritia nota In quib' vtiqz casib' possent haberi suspecti de symoniaca prauitate sic agēs ⁊ hoc ꝑsūptione iuris vel factiz posset ipsi in B casu tancz tles iudicialit euocari.

Con. xxxiiii.

Tradit Arl. q̄ in finib' subordinatis vbi vn' ē ꝓter alterū. reputat vtrobiqz vnū. Hoc dictum ꝓficit plurimū ad directionē cordis in pmissis ⁊ similibus. Ut exēpli gra Vadit canonic' ad eccam vt lucret distributiones suas Aut celebrat curatus missā vel exequias vt recipiat funeralia Attendendū ē. si pncipalit sistat B vel ille intentionē suaz ad lucrū tpale. nō reducēdo ad finē aliū pncipaliorē ⁊ spūalē Si sic certū ē. qz ē pcēm symonie Si vo referat ad finez vlteriorē ⁊ supio

rem ac bonũ. qz scz ista lucra temporalia vult recipe, p sustentatione sua q̃ten' nunc q posteri' occupari possit circa spũalia exercitia ꝓncipaliẽ. Spec ẽ intẽtio cordis recta et bona. Sed attendat diligẽter homo ne mentiat iniq̃tas sibi Qd̃ ex varijs signis poterit quis in se ipso q in alijs cognoscere.

Consideratio. xxxv

Ipsũ est aliq̃b'. ꝙ si canonicus vadat ad horas lucratiuas. alias nõ iturus ꝙ hoc sit signũ euidẽs quo ad ecclesiã symoniace ꝑuitatis. q ꝙ intentio talis nequeat eẽ recta. Attamen hoc nõ oportet ita sp dici Alioquin sequereꝯ odemnatio q̃i toti' status tã clericoꝝ q̃z religiosorũ atq̃z secularium Constat q̃ppe ꝙ nõnũq̃z carthusien in certo cõuentu suo certas dicent exequias pro certo defuncto. quas saltem pro tali. alias nõ dicerẽt si nõ aliquis inde fruct' tpalis esset securus. Et iuste. Sicr est de alijs religiosis. necnõ de seckarib' Canonicis et curatl. q de omni generaliẽ hoim statu i ecca dei. Sic nec opifex ageret q̃ sue artis sũt sine spe lucri. Pot itaq̃z eccasticus ad ecclesiã ire sb̃ spe lucri mõ predicto. etiã p tunc nõ iturus sine tali spe ꝗ in alijs se occupatur' dũmõ sit intentio ꝓncipalis directa ad finẽ superiorem vt tactum est.

Consideratio. xxxvi.

Potest osequenter' ex ꝑmissis elici q̃liẽ liceat homini se transferre ad statũ clericalem aut religiosuz imo ad curam animaꝝ. aut ad prelaturam quatin' possit habere sustentationẽ vite sue sine solicitudine tpalis exercitij. Ita tñ ꝙ illã libertatem vel ocium referat ꝓncipaliter ad honorẽ dei q eius obsequiũ. suam q̃z et alioꝝ spũalem salutẽ Etsi opponiẽ ꝙ null' ꝑt appetere ꝑlaturã licite. et min' illaz querẽ. hac ratione Quia ad officiandũ debite in statu prelature. necessaria est gratia dei. de qua non potest certus quis esse. an habeat illam Videẽ ergo presumptionis esse ingerere se. Rñdemus ꝙ fallit hec ratio q̃uis magnoꝝ sit doctorum. Qm̃ ex filij fieret argumẽtũ ꝙ hõ nõ posset appetere aut querere ꝙ celebraret missã vl ꝙ eucharistiã ꝓcipiat qz ꝓdicẽ ꝙ hõ sit in gra alioq̃n iudiciũ sibi manducaret q biberet qz indigne sine gra. ꝛc

Con. xxxvii.

Propter argumẽtũ immediate motũ. et alia preta cta. distinguẽdũ est de certitudine. prout in quodam tractatulo de preparatione ad missã notatum est. Nam alia est certitudo euidẽtie. sicut est in primis principijs et in rebus expertis. Alia est certitudo moralis. q ẽ q̃ colligiẽ et tradiẽ ex ꝓbabilib' oiecturis q signis Et talis requiritur et sufficit in casibus premissis Qua certi

tudine morali potest homo certus esse q̃ ē in grã aut sufficienter dispositus ad celebrationem missę. Quia videlicet discussit diligẽter conscium suã. nec est sibi cõscius de pcto mortali. neq̃ de quocũq̃ alio canonico ipedimẽto Similiter talis certitudo potest esse in viro ecclesiastico volẽte curam siue prelaturam. videlicet q̃ non est conscius sibi quin idoneus sit cum dei adiutorio ad officiũ tale exequendum quãtum humana finit fragilitas que nihil pfectum in hoĩe saltem ex omni parte beatũ iuxta cõe ꝓuerbiũ admittit Scim' tñ prochdolor q̃ hec ipsa certitudo nihilomin' adhuc paucor ē. ꝓterea dixerũt sci. osiderãtes eą q̃ vt in pluribus accidũt q̃ videlicẑ in tali appetitu et req̃sitione pẽsendi fit pccm q̃uis in casu possit esse vt deduxim' etiam meritũ magnum. Ecce patet ex premissis q̃ ad directiõem cordis pficit eruditio ne per scrupulos nimios et irrationales deficiatur sinistrorsum nauis a sua rectitudine. vel per plus debito relaxationem auertatur dextrorsum et vadat in malum

Explicit tractatulus de directione cordis
Anno Mccccl xxxiij. die vero xvi aprilis osummat'

Tractatulus de remediis contra pusillanimitatem scrupulositatem. deceptorias contra inimici consolationes. et subtiles eius tentationes per Mgrm Johannem de gersonno. doctorem consolatorium Cancellariũ parisien editas.

Qui pusillanimis est et pauidus cauere sibi debet a nimio timore Si enim cor suũ et naturalia sequitur ad desperationẽ vel nimiã mentis deiectionem pueniet Timor est vtilis duris et dissolutis ac remissis. quia timor terret et custodit Timoratis vero atq̃ pauidis si accedat timor ad peccatum eos adducet Unde conuertẽ se debẽt magis ad consolatoria et dulcia q̃m ad contraria Contrariis enim contraria curantur frigida calidis tempantur et calida frigidis Stultus vero esset qui calorem calori et frigus frigori adiceret Ortus irrigatur siccitatis tempe sed satis cõplutus non amplius irrigatur. Qui vero scit excolere ortum suũ. imperitus est si nesciat excolere animam suaz Anima enim plus est q̃z ortus. imo plus etiam q̃m corp' vnde pro regula generali haben dũ est. vt quacũq̃z tentatione de qua impugnamur semp cõtraria

obiciam⁹. Sic enim oquesti sunt
demones de quodā monacho q
ipsos ofūderet qz cū ipsi eū vellēt
extollē/ipse se deprmebat. et cū eū
in desperationē niterent impellē.
ipse ad spem se erigebat. Pliq
p cordis pusillanimitatē putāt se
desperare cū nō desperāt. sentiūt
enim mot⁹ desperationis p pusil/
lanimitatē cordis. et hūc sensum
putāt o sensū. Sed quantūcunqz
sentiāt etiā si quasi operiant hac
tentatione/ qndiu ratio contradi
cit nec consentit. hi tales charita
tē nō amittūt. Ignis q in die ar/
det in nocte operiri solet cineribⁿ
a qbus ita extinguit vt tū mane
alteri⁹ diei scintilla aliq inueniat.
et de eadē modica scintilla tā ve
hemens ignis repiat sic prus Ita
de scintilla caritatis q qntūcūqz
operiat tentationibus si intentio
hec maneat i ipsa vt adhēat deo
et nullatenus o sentire velit alicui
mortali peccato /viuus remanet
secure ipse ignis caritatis q post/
ea tā magn⁹ erit vt prus. Exem
plū aliud nō dissonum a ꝓposito
de pugile in duello q quātūcūqz
deficiat q pcutiat nō reputat vi/
ctus nisi o sentiat dicēdo Redde
me victū Sic nec spūs hois vin/
cit a diabolo nisi o sensus volūta
tis adueniat. Clamandū qz est in
hmōi tentationū cōflictu Ofie de
us me⁹ fac mihi prm iuditiū q affe
ctū rōnisq nō prm illud qd in sen
sualitate versat. Similiter dico de
omni tentatione. Nō eniz iudicat
hō prm sensū vel sentimētū carnis
q prm sensū rationis q volūtatem
anime. Duplex enim volūtas est
i hoie siue duplex lex sic dic apls
lex carnis. s. et lex spūs. Inde q
idem apls dicit se ocupiscere prm
legē carnis q carnaliter delectari
contra spūs volūtatem. sed qz il
lud qd concupiscebat nolebat et
o tra volūtatē hoc faciebat. imo
vt magis ꝓprie loquar Non facie
bat illud q magis patiebat ideo
dicebat Ego non operor illud q
qd habitat in me pccm Itaqz q/
cunqz tentaris carnali ocupiscen
tia. desperatione. ira rancore. in/
uidia. aut alio qcūqz pcto qndiu
ratio tua nō vult hmōi q vt pōt
reluctat et libent exonerari vellet
ab impugnatione tam pestifera.
Non tu agis illud q magis vide
ris pati vnde nec iudicabēis prm
hmōi pcti sensū q prm rationis et
volūtatis o sensū. si ille adueneri
t iudicandū te scias. Et qd mirū si
duplex in hoie reperiat volūtas
quaꝝ velit vna/altera qdammō
nolit. cū et in ipso redēptore nro
duplicē fuisse quoqz volūtatem.
vnā qua voluit calicez passionis
a se transferri. et aliaz qua iuxta
dei pris volūtatē voluit pati vi/
deat. Itaqz vt nō te deficiat vo
lūtas sēsualitatis adhereat fide/
liter deo volūtas spūs q rōnis in
te et nō timebis. Tene super hoc
exemplum mulieris nequā quam

nunqz cogere ad hoc valuit vir
suus vt taceret. nam cum proiecta
in scenū sine lutū ⁊ quasi tota inde
coopta et oclusa inquireret a viro
an nō adhuc sileret Cōuersa ad eū
voce procaci prout poterat respō
dit. Nō adhuc sileo. Ita ergo ⁊ tu
cū totus inuolut' luto fueris tem/
ptationū. noli cedere neqz victū te
reddere sed corde et ore clama cō
tra impugnantes te temptatiōes.
⁊ dic Adhuc nō sileo ab adherēdo
dño deo meo. Et retinebis inno/
centiā sicut mala illa mulier retinu/
it suā nequitiā. ¶ Audi adhuc am
plius osolatoriū verbū Quicūqz
peccato temptaris pre alijs acrius
tanto si legitime certauēris corona/
beris a deo gloriosius. Et tempta
tus habebis premium duplex vbi
non temptatus premium es habi/
turus simplex. Et quanto plus sen
tis alicuius peccati fatigationem.
tanto amplius si non consentias
consequeris in peccatorum tuorum
purgationem. Et quia in huiusmo
di conflictu cū quis temptatur con
tingit vt plura cōmittantur venia
lia Ita etiam econtrario contingit
ꝗ doctores omuniter vt pena illa
quam sustinet in resistendo deleat
penam venialibus debitam ex vna
parte et ex alia parte crescat meri/
tum propter pugnam contra vicia
et laborē pro virtutibus. Sicut
igit iuxta p̄missa sēsus pcci seu ten
tationū ad pccm homini nō nocet
ad salutē. nec caritate dei separat q̄n
diu sensus non occurrit. Ita quoqz
ex simili/sensus deuotionis seu senti
mentum spiritualis dulcedinis et
consolationis non assecurat homi
nem ip̄m fore in statu gratie gra
tum facientis. Nec reddit eum per/
fectiorem ex hoc alijs neqz deuotio
nis gratia huiusmodi sublata eun
dem reprobatum a deo iudicat. nec
etiam imperfectiorem ceteris face/
re preualet. Pares quippe esse pos/
sunt in charitate coram deo. et ille
qui spirituali consolatione perfun/
ditur et ille qui ea priuatur Imo si
diligenter pensetur magis pericli/
tari poterit qui deuotionis dulcedi
ne fruitur q̄z is cui hec denegatur
Ratio quia si cōsolatione huiusmo
di fungens de gratia tali confidat
et sui imperfectum exinde conside/
rare negligat. sua deuotione erit
deo potius remotior q̄z ꝓpinquior
ꝓter suā p̄sūptionē et fatuā ofidē
tiā. Aridus vero et spiritualis dul
cedinis vacuus. attamē pro deuo/
tione laborans et id quod in se est
faciens. licet corde quasi frigido ⁊
spiritu tepido debitum suum deo
soluens cum sui ip̄ius vilificatione
et diuine miserationis magnificati/
one. poterit propter sui humiliatio
nem deo multo fore acceptior et p̄
alio in merendi statu maior. dum/
modo tamen conetur non neglige
re quod in se est sed pro gratia cō/
solationis laborer sine fictione. Pe
deat ergo necesse est iste aridus iu/
xta viā ⁊ mendicet a domino Ibu

transeunte lumen gratie. Et q̃uis turba malar̃ cogitationū impor/tune instet vt taceat. ipe nihilomi/nus multo magis clamet et succla/met donec lumē a domio recipiat Et si sic lumen gratie a xpo humili ter mendicando tandē recipe me/ruerit nō dubiū q̃n magis merito/rie q̃z si sponte et sine labor̃ certa/mine quasi inuenisset. Si tam̃ in hu/militate pseuerans cū grar̃actiōe recognouerit nō suis meritis nec p̄ cib' aridis. ꝗ mera dei ex bonitate gratiā osolationis collatā gratis. oratio anime talis nō est pura sed dura. et q̃uis nō dulcis tm̄ fortis. vm̄ ceteris parib' ipa apud deum tantum obtinere poterit sua dura fortitudine quantū alteri' oratio sua deuota dulcedine. put innuere videt beatus Bernard' sup illud psalmiste. Delectare in dño et da/bit tibi petitiones cordis tui. Non est inquit hoc dictū de affectu. sed de exercitio. Ille em̄ bn̄ hec implet qui dilectioni conat̃ et si non ptin/git ad hoc vt delectet et viribⁿ hoc agit qd̄ ille qui delectationē hanc percepit. Nō ergo incaute quis se/quat̃ hmōi dulcedinū sentimenta. et sensibiles in orōnib' suis osolati ones. nec p̄sumat se fm talia a deo exaudiendū. sed magis fm ratōis sue et volūtatis iudiciū qd̄ de' po tius pensat. maneatq̃z in illis termi nis scz q̃ iurta diuinū pmissū acce ptuus q̃ñq̃z indubie erit id qd̄ po stulat. vel aliud qd̄ vtilius diuina puidentia eidem fore cognouerit sed fideliter in oratione sua sine he/sitatione de dei pietate perseueret.

Addendū ꝫ videt nō incōgrue q̃ nonnunq̃z simplicibus deuotio/ni vacare querentib' hmōi spūaliū osolationum subtractio sit vtilior q̃z ocessio. maxime eis qui nondum exercitatos habent sensus ad dis/cretionē boni et mali. nec aduerte/re norunt quō persepe angelus te/nebrar̃ transferre se solet in ange lū lucis vt decipiat Pro quo cla rius intelligendo sciendū q̃ anima rationalis que essentialiter indiuisi bilis est duobus modis suas exer/cet opatiōes. Aliquas videlicet si/ne organis seu instrumētis corpo/reis saltē immediatis. Et aliquas cū hmōi corporeis organis Et fm hoc diuidi osueuit potentialiter in partē supiorem que etiā mens vel spūs dicit. Et in partē inferiorē q̃ sensualitas nominatur Prima aūt portio anime in tribus osistit potē tiis scz intellectu seu ratione. volun tate et intellectuali memoria. In q̃/bus illa sūma maiestas. gloriosissi/ma trinitas. fm omuniter loquen/tes creauit hominē ad imaginē et similitudinē suā. Secunda vero anime portio osistit in potētiis sen sitiuis. tam exteriorib' q̃z interiori/bus. et appetitib' sensitiuis. scz ira/scibili q̃ ocupiscibili Iurta itaq̃z premissa notandū q̃ quilibet spūs de sui natura nisi diuinit' phibeat̃ cuilibet illabi pōt corpori. et circa

ipsum siue in ipso opari. hoc enim
priuilegiū inditū est nature spuāli
sup̄ naturam corpoream. Unde
sequit q̄ angelus bonus vel mal⁹
potest operari in nostris sensib⁹ et
sensitiuis appetitibus eo q̄ sint cor
porei ꝓpter organa. Unus tñ spiri
tus creatus non p̄t illabi alteri spi
ritui. quia sicut in corpalib⁹ impos
sibile est fieri penetrationem dimē
sionum iuxta pbos sic et i spiritu /
alib⁹ impossibile ē fieri illapsus spi
rituum iuxta theologos. Et hoc est
qd̄ dicit augl. i de fid̄ ad petrū vbi
inquit. Singulis spiritib⁹ inē termi
nus. quo a se inuicem distinguun /
tur. et vnus in alio non est. Ex isto
sequitur q̄ diabolus nō p̄t intra /
re ꝓtem aime supiorē siue ipius ani
me essenciam. Patet. qr anima ē spi
ritus indiuisibil ꝛc. Et percōsequēs
etiā non potest immediate in ipsaz
opari cum ois opatio fieri habeat
p̄ otactum. Ex hoc ē qd̄ venerabil
vult beda actl. v. sup̄ illo loco vbi
petr⁹ ait. Anania cur sathanas tēp
tat cor tuum ꝛc. Dicit enim sic. No /
tandum q̄ mentem hominis iuxta
sōstanciaz nihil implere potest nisi
creatrix trinitas ꝛc. sibis itaqz pre /
missis. bene considēatis. poterit fa
cilitier attendi quantis picul expo /
siti sumus et qz diuersimode no /
bis illudere potest spūs nequā eciā
simulata specie boni. vt finalit nos
decipiāt incautos. et ad mala pdu
cant. vt btūs augl. in de ciuitate dei
in diuers̄ locis et maxie xviij. et xxi

libris clare oñdit. Possūt nāqz vt
tactū est sensibus nris illudere. pñt
eciā immittē diuersa fantasmata. q̄
bus si sensualit delectabilia fuerint
alliciant. et inclinent appetitum no /
strū ad illicita. vl quib⁹ si tristia fu
erit appetitum nrm̄ deterrēdo a bo
no retrahant. et ꝓpter difficultates
exp̄imentaliter immissas. impediāt
totalit. ita vt a bono ichoato vel i
choando penitus ꝓpter sensibiles
grauitates desistam⁹. Rursum q̄z
que imutare possunt nrm̄ appetitū
sensitiuum per hoc qd̄ aliquam fa
cere valent imutationem circa eius
organum. Sic nāqz volentes. deo
non phibente quem incitare ad li
bidinez pñt causare circa renes ali
asqz corporis ptes. vbi libido sedē
tenet aliquā vehemētē calefactiōm
Et volentes in aliq̄ ꝓuocare virtu
tem irascibilem. possūt deo pmittē
te ꝓcurare ebullitionem sanguinis
eius circa cor ꝛc. Sicqz similit de fa /
me. siti. somnolentia et alijs huāmis
passionibus appetitus sēsitiui intel
ligat quaz omniū assionū causas
diabolus non ignorat ꝓpter natu
re sue subtilitatē. Licz nāqz a gratia
ceciderit naturalia tñ nō amisit. Et
sicut angelus mal⁹ hui⁹mōi causas
passionū admouere i homine potest
Ita quoqz āgelus bonus. easdē a
mouere p̄ualet. vt hoiēm a tēptati
one liberet imo credo quod et āge
lus malus eas possit deo pmitten /
te. et angelo bono non resistente in
homine remouere. dūmodo speret

per hoc hominē periculosius posse
decipere. atqz ad peiora mala p/
ducere.prout qñqz comptum est
Potest etiam spūs malignus na/
turam nostram corporeā ⁊ totam
anime portionē inferiorē multa trā
quillitate fouere. ⁊ eam delectare
gaudijs.⁊ apparēte voluptate siue
ficta ⁊ sophistica dulcedine quib⁹
homo incautus. ⁊ spūalium falla/
ciarum inexptus. ad tantum allici
poterit vt etiam tandem in viribus
anime superiorib⁹.multū inde gau
deat ⁊ magna quasi in toto homie
cōsolatione pfruatur. ita ꝓ homo
vix credere possit aliud quin a deo
foret tanta suauitas. cum tamē cer=
tissime qñqz sit ab humani generis
inimico. ¶ Qui hanc causare temptat
nōnunqz vt hoiem per hoc in sup/
biam erigat.nōnunqz vero vt ho/
minez per indiscretionē ⁊ abusionē
huius deceptorie consolationis in
vesaniaz aliaqz mala finaliter deij/
ciat. ¶ Diligētes tamen cōtuendū
ꝓ spirit⁹ malus non potest imme/
diate temptaē hoiem in pte anime
superiori.cuz sibi non illabitur ꝓut
supra tactum est.quāuis possit me/
diate. ¶ Q̄ tunc fit cum intellectus
seu ratio incaute cōsentit fantasma=
tibus illis.que sibi illusus sensus re
ꝓsentat.non debite sez abstrahēdo
eliciendo aut discurrēdo. Item pt
io fieri ꝓter vehementē passionez
appetitus sensitiui. que passio sepe
iudiciū rationis pcertere solet. Si=
militer potest ipsa voluntas in ho/
mine temptari mediate. Et hoc fit
cum ratio per erroneū suum iudi/
cium de quo tactum est ipsam vo/
luntatē mouet.vel cum caro fortiē
temptata que semper tamen cōcu=
piscit aduersus spiritū.ipsam volū/
tatem tādiu stimulat. quousqz eam
sibi inclinat. Sic enim scōm sanctū
Jacobū.vnusq̄sqz temptatur a cō=
cupiscētia sua.abtractus ⁊ illect⁹.
Hec licet aliq̄liter per excessuz. nō
tamen inutiliter vt apparet ad ꝓpo=
situm dicta sint.pro detegendo fal/
lacias ⁊ pericula.que inexptis con=
tingere possent circa spūales dulce=
dines in orōibus ⁊ meditatōibus
suis.per angeluz sathane trāsfigu=
rantez se in angelū bonū.nisi caute
⁊ discrete se habuerit in suis senti/
mentis.⁊ sensu pceptibilibus cōso=
lationibus. ¶ Ex pmissis etiam fa=
cile elici poterit osideratio.quo ho
mines in capitibus suis debilitati.
aut alias.in naturalibus suis lesi.⁊
indispositi.seu ex cōplexionis mali/
cia.ad aliqua vitia fortiter ⁊ spēa/
liter pre ceteris inclinati.qui cōiter
passionati dicūtur possunt citius.
facilius et multiplicius. q̄z alij bene
dispositi et bene cōplexionati. seu
bene educati ab inimico illudi. ver
ari.decipi.et piclitari. ꝓter orga/
norum suorum indispositionē deo
pmittēte. ¶ Quibus osulendū est.
vt contra inuisibilis hostis insidias
deum et scōs sepe inuocent.ꝓriuz
sensuz non sequātur.alios cōsulāt.
et eorū vsijs acq̄escant. nimietate

exercicio⁊ tam corpalium q̃ spiri
tualium. seipos non grauent. occa/
siones pctorum quantũ poterit fu
giant. contra passiones suas virili/
ter laborent. et nullo modo locum
eis dent neq̃ eis cedant. Nam si se/
mel iterũ et iteruz passionibus suis
cesserint. deuenient paulatim ad ꝗ.
vt cum eis resistere volent. difficul/
ter aut minime id poterint. Ex quo
vsus seu cõsuetudo est quasi altera
natura. Et vt reuertamur ad hoc
vnde sermo sũpsit exordiũ. videlicz
ad pusillanimitatẽ. non q̃dem am/
plectendã. sed õnimode fugiendã.
sumam⁹ de ipa exemplũ ad ꝓpositũ
Sit quis naturaliter timidus et in
naturalibus q̃busdaz defectuosus.
hinc si coram multitudine quippiaz
ad agendũ incubuerit. poterit fa/
cillime spũs nequã deo id ad pba/
tionẽ et exercitationez huius pmit/
tente passionem timoris in tali ad
tantũ intentare. cũ naturaliũ defe/
ctuũ eius adiumẽto vt quasi totus
stupefiat visusq̃ et audit⁹ vsum q̃si
intermittat. imo et sensu tactus. q̃si
intercepto per totũ corpus spasma
icurrat. et frigido q̃dam ꝓfusus su
dore. velut ameus in terrã cadat.
Quẽadmodũ expientia in nonnul/
lis docuit. Cui grauissime passioni
timoris. semel aut bis expti. si is de
quo loq̃mur cesserit. et iuxta supra
datũ osiliũ se viriliter ꝓter comp
tam difficultatẽ et psumptã ofusio
nem eidez non opposuerit deueniet
ad tantam indubie pusillanimitatẽ

q̃ vix aut nunq̃ curabit imo vi/
debit sibi q̃nq̃z fantastice et diabo
lo illudente. q̃ poti⁹ vellet mortem
subire q̃z tali operi vbi tantã exptus
est difficultatẽ. itez intentare. Con
sonat huic exẽplo nostro illud phi
sicorũ de nõnullis semel grauiter ⁊
quasi vz ad mortẽ vulneratis. Qui
vt aiunt. si sanguinẽ postmodũ vi/
derint aut fortiter de sanguine fan
tasiauerunt. syncopim facillime. et
spasma patient. ꝓter id qd̃ prius
expti sunt incõmodũ et piculum
Sed redeam⁹ modo ad deuotorũ
⁊ aridoz compationẽ. vnde ꝓter
deceptorias osolatões manifesten
das digressi sumus. Jñ notandũ
q̃ put aliq̃liter supius tactum est.
Aridus nõnunq̃z in statu est tutio/
ri. q̃z deuot⁹ hac rõne. Sint nãq̃z
duo quorũ vnus scz deuotõis dul
cedine fruens maiorẽ habeat cõfi/
dentiã. Alter scz ea dẽ carens dul/
cedine minorẽ ofidentiã teneat.
Haud dubiũ q̃n possit ꝗtingere q̃
is qui plus ofidit piclitat facilius
⁊ fit inferior qz eius ofidẽtia ex ig
norãtia sui ipsi⁹ ꝓcedit cum nesciat
ad quantũ teneat corã districto iu
dice. Alter vero minus ofidẽs nõ
facile decipiat. ⁊ fit in tutiori statu
qz eius trepidatio est ex sui discus/
sione sedula. ⁊ cognitõe ꝓprie infir
mitatis ⁊ impfectõnis sue. Ideoq̃z
quantũ hic per hũilitatem timet ⁊
trepidat tantũ dei ante iudiciuz se/
curior astabit. qz d̃ñudicauit et dis
cussit se ipm. Ita est q̃ñq̃z ofidẽtia

non bona. ⁊ timor securior deoq; principior. Hinc est q̄ q̄dam patruz aiebat. nullam peiorē passionē fore q̄z nimiā ofidētiā. tam erga deum q̄z erga primū. Nam generat cōiēt dtemptū et debitā negligit reuerē/tiam. tam quo ad deum q̄z quo ad primū hūdam. ⁊ in vanitatē ⁊ su/perbiā sepissime terminat. Non/nunq̄z etiā dtingit vt is qui conat habere delectatōes spūales. expen dat ob hoc q̄si totū tps quo tamē vtilioza sibi ⁊ prio. magis q̄z ḡta deo. non tm̄ posset ꝯ ex iūcto ⁊ san cte forsan obedētie debito deberz agere ⁊ tandē cum adeptus fuerit qd q̄siuit. male custodit/ dimittens ilico mentē suam. ad alia imptinē/tia euagari. aut vertēs se sine ncci/tate ad alia. quasi diceret. Et si non verbo tm̄ facto. Jam qd cupiui te/neo. dietā meā modo bñ dpleui. bñ sto. securus sum. Attm̄ nescit miser aut se nescire dissimulat. q̄ id quod accepit. cadit sub grā gratis data. ⁊ pt stare cum pctō Unde possunt adhuc oia sua pctā manē sup eum. q̄ q̄z is cui multū donatū est. mul/tum etiā in iudicio reqrēt ab eo p rōe reddēda. Et rursuz cum priorē grām dsolatōnis q̄si nihilipēdēdo abiecerit reuertēt ad deuz instans p alia accipiēda. qñ sibi placuerit. q̄si dignū sit vt de' ad eius bñpla/citū semp sit patus. donetq̄z sibi iu/ste qficunq̄z ⁊ qdcūq̄z postulauerit Hec est illa vna p̄sumptio fatuata mala. ⁊ piculosa ofidētia. q̄ nōnul los se deuotos putātes possidet. Sed non sic est de illo qui auxilium dinum tm̄. ⁊ non dulcedies q̄rit p suis nccitatib'. ⁊ ad resistendū tēp tatōibus. qui q̄rit pctōz suozū re/missionē. non spūalem dsolatōnez. qui purā q̄rit dei misericordiā. non singularē suauitatis grām. qui iux dñi sui bñplacitū cum laboze ⁊ do/loze. eidē seruit. nec dsolatōes hic. ꝯ in futuro req̄rit. ⁊ si qua cōsolatio offerat eam cuz timoze ⁊ hūili gra tiarūactōne suscipit. ⁊ cum recedit. non tristior inde. neq̄z ad seruiēdū deo segnior fit Nam iste salutē suā opatur cū timoze. prior q̄si cum tu moze. Iste in veritate. prior in vani tate. Iste fidelit. alter fallacit. Sic prīs q̄si stipēdīs militat deo. ali' nisi mercedē a deo hic recipiat dso latōis. militaē renuit. Solet etiā pusillanimes reddere nōnunq̄z de/uotioni intēdētes nimia scrupulo/sitas cōscie. que vtiq̄z non est bona vtpote cum q̄s de venialib' et leui bus pctis sine q̄bus ista vita vix a' nullaten' trāsigi pt. ⁊ pene de ōni actōe sua dtinuā. quasi sibi format cōsciam plus hmōi pōderās laute iustitie q̄z diuine mie. ⁊ hoc p̄sertim vltra debitū. ac si sua iustitia tm̄. et non dei misericordia poti' saluād' sit Unde dtigē potest. nisi hui'moi scrupulos iordinatos deponat. vt id qd p̄us non erat pccm. ex se fiat pccm ex scrupulo dsciencie. quicqd ei dtra dsciam ē. pccm ē Nec pōt ꝯ talis grām pcipē. qui de mōzli vbi

mōrle nō ē. fōrtsibi scrupulū conscic
Non enim auctor gratie deus hitare
vult in tali conscia inquieta et turbi/
da. Quippe cū de eo scriptū sit. In
pace fact' est locus eius. De horū
scrupulosorū nūero vident hi fore
qui cum psalmū aut orōem dixerit
non cum actuali intētione ꝗ mentis
sbrepta euagatione. quam hūana
ifirmitas ex se vitare non pt. repe/
tere et resumē itep et itep non cess/
sent. Attī cōtigere pt vt ꝗntūcūqz
reiterēt. id qd reiteratū est fiat ita
ifipidū. et qūqz plus qz illud quod
pus negligenter et inaduertenter
fuit psolutū. Quib' et associādi vt
dent illi q cum cōpetēter et si non
sufficient contriti sunt atqz confessi
quia ipossibile q ad nos videt vt
sufficient contriti sint de pctis suis
nō sunt otenti ꝗ semp scrupulū hāt
se nondū debite confessos esse/ fati
gant seipos et confessores suos cū
reiterationib' confessionū. preserti
de leuibus pctis modici ponderis.
Illic iux psalmiste vocem trepidā/
tes vbi non erat timor ¶ Istis oi/
bus piter cōsultū sit vt non de sua
iustitia ꝗ de mera dei confidāt mia
sicqz ponderāt suam negligentiam
vt pponderent dei infinitā clemen/
tiaz. Meminerint qz illius cōis dēi
q Ultra posse viri non vult deus
vlla requri. Itēqz illi reiterātes ora/
tiones suas aduertāt. q eccia non
obligat ad actualē intentōem q qz
bona sit. sed tm vt ore psoluant.
Nō ergo necē est vt reiterent qd se/
mel dcm. licet inaduertent putant
qz sufficit vt de sua negligētia do/
leant et cōfiteant et qd iniūctū fue/
rit loco negligēter ad orē solū red/
dant. Hoc tm intelligi volumus. de
his q naturalit aut ex infirmitate
accītalit fluxibiles nimis. hāt fan
tasias. et velint nolint. q̄si ad leuez
venti flatuz. ad alia a ꝓposito facil
lime distrahunt. Non aūt de his q
fortes sunt a natura in suis orga/
nis sed quasi aiales et bestiales. ex
sua carnalitate et corpore. malaqz
cōsuetudie ad cia spūalia pigri. et
ad cūcta q carnis sunt ꝓmpti q et
spōte quasi tpe psolutōis horaruz
suarū. quia eis non sapiūt. assumūt
sibi cogitatōes de exteriorib' in q/
bus eorē animus plus deliciat. aut
tāta somnolētia ex mala sua cōsue/
tudine. et diabolo ipsis illudēte ob
ruunt. vt vix recolāt de vnico versi
culo tot' hore quā psoluisse putāt
Talib' timeo grauissimuz instabit
purgatoriū. si euaserit ppetuū incē
diū. nisi hic debite cōterant et satis/
faciāt p tam grauib' et q̄si affecta
tis negligētijs. Nō est nostre men/
tis hos tales excusare. aut occasio
nem male libertatis eis dare. Sicut
nec in supiorib' intentionis nostre
extitit pferre simplr aridos deuo/
tis. ꝗ sicut hic sic et ibi. et viceuersa
Pusillanimes et paupes bone vo/
lūtatis suscepim' qztum ad pīs at
tinet cōsolari. et tam ipos qz alios
ad caute opandū suā salutē exhor
tari ¶ Et quia tactum est aliquid

¶ Remedia contra pusillanimitatem

supra de scrupulis circa ofessiones
supest adhuc ꝙ non incongrue pu/
tamus addendum. Expedit quippe
ipsis scrupulos dicere et osulere vt
non sint nimis arte oscie circa pec/
cata minora in ofessione exponēda
sed succincti et breuiter quasi in ge
nere sufficiat ea explicari / Maiora
vero et ea in q̄bus eēt anime picu /
lum studeāt cognoscē et ea diligē /
ter in specie detegē. Sup q̄bus tñ
notandū ꝙ q̄dam cogitatōes tur/
pes et execrabiles blasphemie et e/
tiam luxurie non ita grosse sunt cō
fitende put occurrūt sed sufficit vt
sic dicātur vt ofessor mentē ofiten /
tis intelligat seruata honestate lo /
quendi q̄tum possibilitas admise/
rit. Licet em̄ ofessioni ncāria sit hu
militas non tñ ꝓter sacramenti et
ofessoris reuerentiā excludit hone
stas hmōi cogitatōes etiā execran
de siue blasphemie siue luxurie nemi
nem nimis turbent. Non enim dele
ctant deuotos ⁊ cruciant. Nec sunt
hois sed dyaboli eos suggerentis
vnde nec iputabūtur hoi ad deme
ritum ⁊ reputabūtur potius eidem
ad meritū et purgāt aiam patiētis
eas magis q̄z maculēt. ꝓter labo
rem quem homo pfert in pugnan /
do otra easdē. Quicq̄d nēpe homi
nem affligit cōtra suam voluntatē
et non placet nec delectat nō facile
in talibus tēptatoz nocere potest.
Quicunqz itaqz in hmōi cogitatio/
nibus specifice nimis vellet descen
dere in ofitendo eas et multū scru /
pulosus circa ipas esse hic pculdu
bio nō ex hoc oseq̄tur pacē cordis
⁊ fortius opositum et dat occasio
nem inimico se multo āplius inq̄e
tandi et vexandi. quemadmodum
nōnunq̄m ocingit illis, qui latrat'
canū mitigare conātes piciūt eis
panē vt sic saltē latrare cessent. imo
freq̄nter eum qui panē piecit duri'
latrādo infestat. Ibabeat ergo sp
in memoria regula illa quam quasi
in principio posuimus. s. vt in qua
cunqz pte quis se sentit pniorē ad
malū et tēptari se posse facili' ibi
semp opponat remedia pscise con
traria solliciti'. Si quis est scrupu
losus in oscia nimis leuiter, studeat
cordis libertati. Si quis iracūdus
et vehemens et cōmouet faciliter.
fugiat occasionē ire et quasi cū vio
lentia intēdat mētis tranq̄llitati et
māsuetudini. Motus nāqz maiores
iuxta pboz sententiā expellunt mi
nores. Si quis ipatiens ad queuis
aduersa. exēpla patrū et marie xpi
et martiz animo sepe reuoluat. Si
q̄s nimis zelosus etiam in causa iu
stitie et per impetū spūs nimis effe
ratur. zelum cum modestia tempe
ret. Et qd etiam ipe in multis offē
dit recogitet qdqz districtū iudicē
sup se habeat formidet. Siquis ni
mis tenax. largitati inseruiat. et sic
de similib'. ¶ Insup aduertendū
pro quadā regula generaliqz tenē
dum vt ōnia ad que volūtas cum
quodam impetu et vehemētia sine
puia deliberatōe inclinat q̄tūcūqz

appareāt bona. habeātur suspecta·
quia cōiter sunt motus sensualita/
tis et passionū quibus hostis anti/
quus ꝓsepe se immiscet. Juxta qd
scriptum est. Ab ea que dormit in
sinu tuo te custodi scz sensualitate.
vt ipsa non dñetur ratōni tue tāqz
mulier viro. Si enim hanc ptātem
tali mulieri deberis ipsa contraria
erit et rebellis viro suo .i. sensuali/
tas rationi placeat vel displiceat
tibi. Unde si non poteris eam sic
subigere vt sit ōnimode subdita vi/
ro semp tamen ei resiste nec vnqz
ei cedas. et sic huiuscemodi rixa et
pugna coram deo tibi reputet pro
victoria. Siqdem non soluz vicisse
malū bonum est sed et pro viribus
malo restitisse. imo nōnūqz melius
est diucius pugnā exercere qz cito
ꝓualere. Attendit nāqz prudētissi/
mus et equissimus rex noster deus
militū suoruz velle potius qz posse
Et sicut posse vincere suum est. ita
vincere velle nostrū est. Et qzqz in
vtroqz gratia dei necē est cōcurrat
in velle tamen magis qz in posse li
beruz arbitriū hominis sibi locum
vendicat vnde iuxta ipsum milituz
suorum dñs certamē ad remunerā
dum pensat. Et dignuz vtiqz et iu/
stum est vt qui longius et laborio/
sius certauit ꝑmium copiosius pci
piat. Non tamē est pugna optāda
ne videamur amare piculū sed cuz
venerit est viriliter agendū in noie
eius qui non patitur nos temptari
vltra id qd possum' sed facit etiaz

cum tēptatione ꝓuentū vt possim'
sustinere. Cui et cotidie hūiliter et
fiducialiter idcirco supplicare debe
mus dicendo quod ipse docuit. Et
ne nos inducas in tēptationez.
Credit nanqz q̄ hec ipa clausula
breuis verbis sed ampla viribus ī
temptatōibus irruentibus deuota
mente replicata non mediocris sit
efficacie de quo nullus estimo dubi
tabit nisi ifidelis et is qui ignorat
quis eius auctor sit. Notent erā
scrupulosi quorum pusillanimitate
d̄solari intēdebam' qzqz nōnunqz
ad alia digredi videamur. Notent
inqz q̄ valde eis expedit cum con
silio suorum sapiorum et aliorū vi/
rorum suorum prudentuz deum ti/
mentium contra suos scrupulos
agere vt sic tandez assuescant eos
non timē sicut domificatores assue
facti ābulāt secure et intrepide sup
tecta altissima vbi nō sic practicati
statim forent si hmōi attemptarēt
in periculo vite. Intendant qz pu/
sillanimes scrupulosi q̄ inimicus hu
mani generis cum impugnare ho/
minem stercoribus turpissimarū co
gitationū veluti in obsidiōe vrbiuz
vel castrorū fieri d̄sueuit cuz sterco
ribus cloacarū aut cuz terret repē/
tino strepitu quemptā vel horrorē
immittit quasi inopinate prout si/
militer bōbardorū tonitruo ipug/
natores munitionū agē d̄sueuerī.
q̄ quēadmoduz ioculatorēs q̄ tru/
fatores pueris horrorem inusitati
suis gestibus incutere nouerunt

Intendant inq̃z ꝙ talia non curẽt neqz multum cum his litigẽt ꝗ potius irrideãt dicentes cũ illo patre in vitaspatrum in talibus experto. Immũditia tua sup te demõ. dñs michi adiutor. non te timebo Quia eniz immũdus spiritus es immũditia opus tuũ est. Item ẽroes tuos non timeo qz cum qui venturus est iudicare viuos et mortuos et seculum p ignem defensorẽ habeo Pusillanimes scrupulosi similiẽ sciãt ꝙ si confessiões sue magis se inqetãt q̃z trãquillent dũmodo tamen firmũ et fixum iudiciũ de mortali peccato in se non habeãt quod ex hoc sepius cognoscere posset quia si in similib' casibus eos mouentib' ab alijs requirẽntur dicerent casus tales minime foẽ pcca mortalia tunc cessandum cum supior et pitorum consilio foret a frequentatione confessionum et fiducialiter nichilomi' celebrãdũ atqz humiliẽ dicendum Dñe non in iustificationibus meis psterno pces meas ante faciem tuam quia nulle sunt et scio qõ si millesies confiterer et districte discutere volueris me non ero mundus in conspectu tuo Sola namqz domine misericordia tua mundabit me Ideoqz in multitudie misericordie tue introibo ad altare sanctũ tuum in timore tuo timens quod te plus offenderem si dimitterem q̃z si accessero eo ꝙ tu in memoriam tuam ita fieri iussisti q ego mkris debitor sum p quib' orare teneor Nulli debet esse dubium quin talis humiliatio plus accepta sit deo q̃z non nullor vana presumptio q̃ post cõfessionem suã q qualiacumqz exertiola se dignos q bene mũdos reputant quasi itrepide ad illa terrifica diuina misteria accedẽtes. Secus autem esset vbi habẽtur fixa et q̃si certa scientia de peccato mortali. Illud enim esset ofitendũ. Non sic de veniali quod de necitate nũq̃z cadit sub obligatione cõfitendum sacramẽtaliter in specie q̃nq̃z q̃nq̃z putile sit. Sed sufficit ofessio generalis. Naz venialia per diuersa delentur vti ofessione generali. orõne dñica. tunsione pectoris ꝛc ¶ In nõnullis etiam est tam arta conscientia vt quãto magis eam scobare per ofessionẽ conantur tanto ãplius quasi inde fedãtur propter plura nouiter ex fricatione pullulantia que tamen freq̃nter modice aut nulle sunt reputatõis. oscientia talis nõ firmatur melius q̃z dimittendo eam in pace q q̃ete. q ꝙ solũ imbre lacrimarũ irrigetur q sic fecũdata celestis dono gratie solidetur. Veniale autem peccatũ cõiter est omne illud quod factuz est abꝗ rationis deliberatõne qõcunqz fit illud etiam si sit odium vel ira otra deum aut horribilis blasphemia. Vel veniale pctm̃ est q̃ actus tal' est qui non tollit debitã subiectõez hois ad deuz atqz ei' amicicia seu dilectionẽ nec perimit debitum fraterne societatis vinculũ ad primũ.

Juxta simile in legib' secularib' et politicis vbi quedā peccata morte puniunt. et quedā non. quāuis sint contra p̄cepta et statuta quia non tollūt debitā subiectionē ad principem ac ad ciuilitatem et primum. Ex quo elici pōt q̄ non omne qd̄ est factū ꝗtra preceptū aut votum aut iuramentū aut etiā ꝗtra dei interdictuz est peccatū mortale quia in quolibet horꝫ stat peccari posse p̄ surreptionē quandā et absq̄z rationis ꝗsensu qui ꝗsensus nunq̄z est in primis motib' nisi p' deliberationē habitā vel interp̄tatie q̄ deliberatio in aliquib' citi' in aliq̄b' tardi' fieri hz/qd̄ signāter addim' propter habituatos in bono vel malo. qz in talib' habit' est quasi silis deliberationi. Sic dicit Aristotl. q̄ ars p̄fecta nō deliberat. ptz hoc in scriptorib' et cytharisantib'. Sunt etiā quedā circa que ratio magis debet esse p̄uigil q̄z in alijs. qd̄ nisi fecerit interpretat ꝗsentire. ¶ Notent quoq̄z pusillanimes scrupulosi q̄ nō sp̄ tenemur agere meliora et meliori modo quo possum'/ maxie sub obligatione peccati mortalis. qm̄ de' omnipotens q̄uis hoc possit a nobis licite exigere. qz ipe domin' et nos serui eius. nō tm̄ sic agē voluit. sed cōtent' est vt certa que dedit p̄cepta seruem' qd̄ si fecerimus sufficit sibi vt manebim' in ei' dilectione et gratia. Beati nihilomin' qui ita esuriūt et sitiunt iustitiā. in obsequendo tanto et tādul-

ci bono q̄z dño vt posse ten' aliq̄d superogare dñi sui p̄ceptis suis cōtendant Beatus q̄z qui sp̄ est paudus timens minus debito fecisse dūmodo tm̄ obseruet semp. ne quid nimis. et ne sit iustus nimiū. et de mū ne dū nimis emungit/ sanguinē eliciat. Itaq̄z pusillanimes ꝗforta mini et nolite timere. Confidite pusillus grex qz ꝗplacuit patri vestro celesti dare vobis regnuz in secula seculoꝝ Amen

Explicit Gerson de remedijs ꝗtra pusillanimitatē. scrupulositatē 7 deceptorias inimici ꝗsolationes ac subtiles eius temptationes ꝛc. Mi dek tamen aliquib' q̄ nō sit stilus ip̄i' Gerson. sed potius translatio ex eiusdē opib' in vulgari conscriptis. ꝛc. Sufficit q̄ sit tractat' notabilis et vtilis ꝛc.

Mcccc lxxxiij.

Tractatus de diuersis diaboli temptationib' doctoris cõsolatorij magistri Johannis Gerson cancellarij Parisiensis

De temptationibus diuersis

HD nos sub dei manu humiliandos atqz cognoscendam vtcunqz generali notitiam nostram in virtutũ itinere p grandem ignorantiam. at demum aduersus omnẽ inimici nequitiam. nostram fragilitatem imbecillitatẽ qz sciendã vt in nobis admodũ nihil. verz in dei solũ atqz sanctorum fidam' auxilijs mihi ꝓpositũ est subtiles nõnullas insidias enumerare quas cũctis nris operibus hostis humani generis diabolus ingerit. quoñã. s. pacto in eo omni quod cogitam'. loquimur. operamur. deceptionis sue tendit laqueos. semperqz nititur aduersus eos. presertim quos diuino famulatui magnopere cernit intentos. quos videlicet sub specie boni si valet ad malũ cõuertit. Ipe nanqz fallacissimi latronis instar vie societati qz bonorz se cõmiscet. Et quoadusqz feriendi ac occidendi animã opportunũ tẽpus nanciscatur sese fingit amicissimuz Tum ratus ꝛgruũ tempus adesse p admixtionẽ malicie alicui'. sãctã actionẽ ꝓsus ꝛmaculare molitur. siue initio siue medio siue fine opis Cũ vero impedimentũ bone actioni prestare nequit quo minus ipsa perficiatur. intentionẽ saltim conatur corrumpere. puta vt eius operationis finis cõstituat peruersus. aut inanis gloria. aut quelibet carnalis voluptas. Nisi actionis principiũ conatus eluserit suos. rursus cũ illi' medio et fine confliget qñ etiã ꝛplete iam actioni adhuc insidiabitur. hominẽ ob virtuose perfectũ opus. vana efferri letitia summa ope ꝛtendens Vult sane aliquis elemosinã largiri cũ iõ ne fiat hostis impedire nõ potest. hortat vt eã vel ob cõsequẽdã mũdi gloriã tribuat. vel spe aliqua induct' ab eo cui datũ est munus. aut honorem. aut quodcunqz accipiendi seruitium Q; si quis et hanc temptationẽ superarit. aliã multo amplius periculosam ei rursus immittet q̃ bonis q̃z ẽ ꝛmunis plurimũ quã et vix in vita hac fundit' posse tolli arbitror. Et est vt is tunc secũ ita dicat et cogitet. Recte tuuz iam opus perfecisti. preclare inimicum vicisti. non inanis gloria. non prorsus vitiũ vllũ superare te potuit. Nequaqz certe quisqz ali' puta ille vl' ille ita egisset Ecce quõ eo ipso quo is superbiã. gloriã vanaz prius suppressit et ꝛtuvit in hec eadem vicia iam ruit. delabitur qz. Atqui stulta hec et temeraria cogitatio pene semper menti sese infert

ac ingerit Manifestū itaq; ē nisi studiose occurrat de virtute viciū et de humilitate oriri superbiā

Nonnūq; hostis certo tpe tentare desistit. vt quis et se censeat esse securū. et penitus tueri negligat tunc vero id cernēs repēte subitoq; in imparatum irruit. vel odij vel inuidie vel cōcupiscentie carnis validaz immittēs tentationē Alio etiā cōmento. hec intermissio tentādi fieri pōt. vt videlz hui⁹mōi securitate ac immunitate tentationis q̄s supbiat quasi ꝓpria virtute vniuēsos iaz hostes deuicerit siue vt eo minus apud deū mereat quo iaz laboē certaminis vacat siue certe vt eos qui admodū tentationib⁹ affligūt spnat. contēnat. despiciat

Hortatur nōnunq; hostis aggredi alta quedāq; difficilia virtutū opera. sicut immodēata ieiunia. pegrinatōes maximas. vel simile qd̄cunq; siue vt hō succūbat onēi neq; vllo pacto ip̄z ferre valeat siue vt ex ipo sequat deterius aliud. puta ex immoderatiōe ieiunij. cerebri vacuitas melācolia tristicia vehemens ex nimia pegrinatione grādis impatientia ex velle alios eminenter docere ingens tumor. heresis. excessiuū nature grauamē.

Consulit nōnunq; relinq̄re eximios virtutū actus et minutis in rebus versari. vt vel hec cōplendo se quis p̄stantissime virtutis hoiem arbitretur vel vt nunq; ad pfectionē pertingat. vel vt huiuscemōi humilitate qua sublimem deuitat statū q̄ p̄cellentia opera supbiat. et alios q̄s nō ita facere cernit. temē d̄iudicet

Nonnūq; enititur hostis. vt q̄q; recte quis cuncta faciat. in vno tamen solo labatur et delinquat. illi quippe satis est. si anime castrū. vel vno patēte sibi aditu nanciscat capiatq;.

Hanc aūt occultat aliqū tentationē. quoadusq; moꝛs adueneꝛit. quo sane tpe seui⁹ maioꝛiq; dolo tentat et cōfligit. sciens si tūc defecerit penitus se frustratū.

Nonnunq; immittit alicui verā aut saltē simulatam deuotionē. vel etiā si hec diuino munere affuerit. suadet indiscreta vota seu iurameta fiēi vt postmodū cessante deuotione hō sit in se turbatus. inuolutus. aut etiā pmissoꝛū violatoꝛ.

Et cōtra. nōnūq; sub specie discretionis emitti sancta vota phibet. que aduersus p̄cā q̄bus hō vehemēter pnus est et deditus saluberrima remedia foꝛēt vt ita soꝛdib⁹ suis is iugiter immaneat

Hortat nōnūq; ex dsuetudine dicē multitudinē immensā oꝛōem. vel vt se q̄s nimiū grauet. vel afficiatur tedio. eas q̄ sine deuotōe pficiat vel vt hinc extollat vel vt rē aliaz q̄ sibi et vtilioꝛ q̄ magis necessaria foēt omittat vel vt deū credat ob hāc

De diuersis centationibus

orōnū frequentiā sibi iure debere vt adimpleat quicqd ipe cupiet

Requēter sub humilitatis specie qcūqz fiēi bona impedit ne illū hoies sāctū dicāt et arbitrenť vt inde nō supbiat Itaqz efficit vt is accidiā.discretā humilitatē esse iudicet.et nō largiri elemosynā.nō ieiunare is iudicet Nō ħ qdē esse auariciā gulam ꝗ pclarā virtutē humilitatis

Onnunqz sub ptextu erogandi elemosynā hortať vndequaqz pter iusq fas cumulandis inherere diuicijs scit eni esse multo deteri' ob largitiōz iniuste adqrere qz abstinē ab ea q velle iniquū habere nihil

Onnūqz sub spē correctionis osulit.a irasci in alterꝝ aut irā simulare vel vt ille in correctione ipa excedat irrogādo iniurias.otumelias inferēdo vť vt ex ira plus ꝓriā vindictā qz alteri' bonū qrat Vel vt is qui corrigi emēdari qz deberet p alterius feritatē fiat lōge deterior.comptuz eni hz māsuetudie qz rigoē nimio vtilius ac facili' ad bonū quēqz posse adduci Ita impacientiā.iusticie vindictā.tegit effigie correctionis que pfecto neqqz correctio sed plane destructio censenda est.

Onnūqz ecōnrio sub vmbra mie ac lenitatis suadet.ne qs alteruz reprehendat ne ve sibi indicet errata sua atqz defectus.ad quod tñ ex lege charitatis is obligať Sic qz vtꝝ qz pdere ac iugulare molitur

Onnūqz cū quis audit aliquē detrahentē alteri.etsi illud minime sibi placeat. agit tñ hostis vt metu displicēdi ei qui detrahit.is aut male dicta ofirmet.aut taceat saltē Noscit ei hostis nō paruū eē delictū detractionē vel patiēter audire Oberz nāqz talis aut ꝓbo.aut faciei tristicia aut quomōlibet aliter ostendere palā ingratū esse sibi huiusce detractoriū ħmōz Qua in re posset ab obtrectāte pcūctari fecēit ne vnqz bonū aliqd is de q ħmo habeť? Itaqz dicere debet.foē lōge melius illius bona qz mala referre aut certe illa nō alijs.sed ei qui peccauit ob suā emendatōez referre oportere.

Onnūqz sub specie discretionis.abstinētias.ieiunia fieri vetat sicqz somnū.gulam.accidiā.hac veste otectos in habitaculū spūs introducit.

De superstitionibus

Onnūqz efficit vt sua qs somnia studiose animaduertat et tñ vt his quidē contra dei eccieqz pceptū certa fides adhibeať.ea vera esse.cuncta qz per ordinez.veluti indicabant euenire faciet Similiť et de alijs supsticionib' inumeris.vti q mane obuiū hfe canē aut leporez putet quis signare.illa die futurū infortunū Et vt paucis loquar tā varijs et multiplicib' hmōi supstitionibus simplices referti sunt.vt vel id cogitare anim' phorescat

quas sane ideo disseminat hostis
qm̃ eas nouit deo admodũ displi
cere scit nẽpe homies nõ in deo ꝗ
in his ꝟfidere.ac spem locaẽ suã.
Ido vero hoꝝ cordib⁹ impresse
sũt tũ qr neqꝫ sapiẽtes audiũt ne/
qꝫ eoꝝ dictis fidẽ p̃stare volunt.
tũ qr vsqꝫadeo nephãde sũt opi/
nionis vt quicq̃d obtigerit huic
alicui dementie ẽbuant vbi gr̃a si
q̃d illis boni euenerit.ꝟfesti dicũt
id bñ futurum et ipe putabã.meo
eni in sõnio hãc rẽ ego ꝟspexeraz
deũ q̃ppe relinquentes.et sibi oim
bonoꝝ auctori nõ veriti gr̃as p
inde non agẽ.ad has impiasstul
tas qꝫ credulitates cũcta referunt
At si q̃d frequenẽ fit illa die acci/
dẽit malũ aliq̃d.dicẽt etiã id sibi
ꝟtigisse qr tale aliq̃o viderint aut
canẽ.vel lepozẽ habuerint obuiuz
Identidẽ et de sanitatib⁹ arbitrã
tur.q̃s nõ deo vel nature ꝗ nescio
quibusdã breuib⁹ aut ꝟscp̃tis po
mis aut in hmõi incãtatiõib⁹ atẽ
buũt ¶ Sũt hec pfecto sine q̃cun
qꝫ rõne solo vsuto inimici suasu q̃
etiã singlis dieb⁹ dñicis sub excõi
catõis pena districtissime ab ecc̃a
phibenẽ Pozro lõge salubri⁹ fo
ret et tutius deũ ac sc̃os adire cũ
fiducia q̃ꝫ in his spare demenciis
Quãobrẽ q̃sqꝫ caueat has melan
colicas insanias incidere neqꝫvo
alios q pc̃ipue iuuenes in talibus
fidẽ hr̃e suadeat ¶ Est eni difficil
limũ ab his quẽqꝫ erui cũ ea tene
ris ab annis imbiberit.

Hoc nõnũqꝫ hostis. vt in
suis calamitatib⁹ q̃s imo/

deratius de diuina ꝟfidat opevt
si he pmãserint.nec ꝟdinitus fuerit
liberat⁹.murmuris q impacientie
labaẽ in foueã.et sceleris deũ ar
guat q̃si impiũ sit eũ qui tãta de
uotione illũ supplex orauerit non
exauditũ creptũqꝫ fuisse.

Omnunq̃ꝫ alia fraude qõ
dictũ est suggerit vt.s.cũ
is liberatũ se cernet.deuo
tũ.sc̃m.ac deo amicissimũ sese cre/
dat.vtpote cuius a dño vota effi
caciẽ et pene miraculose ꝟplentur
In pmo aũt casu talis spare dẽt
iõ deũ suis non ãnuere petitis q̃
id sue saluti mime expediat ¶ In
scdo vo ãbigendũ sibi timẽdũqꝫ
est.sibi esse offensũ deũ.neqꝫ dig^{m}
pñti castigatiõe exauditõez vero
precũ.suã mercedẽ eẽ debẽ.itaqꝫ
se damnandũ finaliter

Onnũq̃ꝫ homi scrupulos
imittit innumẽos.reddẽs
illius ꝟsciam miro modo
dubiã atqꝫ artã ne q̃d boni aude
at efficere vt etiã crebri⁹ delinq̃t
scit eni eũ peccare qui id agit.qõ
p certo ꝟscia malũ eẽ iudicat.q̃ꝫ
q̃ꝫ res in se mali hr̃et nihil. Facit
etiã istud hostis ob aliũ deterio/
rez finẽ vt.s.talis qui deliq̃t in de/
spationẽ delabaẽ.iudicãs se re p
bũ adeoqꝫ dãnatũ qm̃ tãta facili
tate peccat.neqꝫ vllo pacto adim
plere valet mãdata illius

Onnũq̃ꝫ reddit hostis cõ
sciam añ omissũ securã et
amplã.vt neqꝫ peccaẽ q̃s
formidet.neqꝫ postmoꝫ peniteat

Onnũq̃z in ope latã oscie
tiã reddit. verũ ad ĕbuen
dã despationẽ postea de
lictũ exaggerat. oñdẽdo horrorẽ
sceleris et omissi delicti imanitatẽ
q̃z. s. sit enorme eũ qui talis sit. qui
talis habeat. tã detestandũ admi
sisse facin' Cõn vero. antea nõnũ
q̃z districtã ãgustamq̃z osciam ꝗ
dit. facitq̃z timere vbi nõ ẽ timor
hñdus Et est instar eorꝫ q̃ pueris
viã transeũtib' pclamãt. laberis
cades vt metu turbati impingãt
ac ruãt pcipites Ita his lapsũ in
culcat hostis. clamans q̃ dicens
cõtinuo erras deficis. peccas. te
haud dubie damnas Hoc nanq̃z
mõ oscie pacẽ ac quietẽ pturbat.
adimit. adeo. vt talis neq̃z orare
neq̃z bonũ q̃cq̃z recte facẽ q̃at Cõ
tingere etiã q̃ istud pt ꝓpter aliud
scelestius et longe maiorís piculi
vt videlz q̃s hmõi scrupulos vi
tare volẽs tantã ãplitudinẽ osci
entie arripiat. tamq̃z efferatã sibi
assumat audatiã. vt nulla pcepta
pensi habeat nihil estimet illicituz
Quãobrẽ cũctis in tentationibus
mediũ ꝓuandũ est qd equidẽ fiẽi
poterit. tũ sapientũ osultatiõe. tũ
subsidio orõnis tũ sup oia humili
tate ad deũ cui spes de illius mia
cõmixta erabit

Onnũq̃z illis quos scit mi
nime osilis obtemperatu
ros. suadet sapiẽtes freq̃
ter cõsulere vt taliũ pcĕa min' ha
beãt excusationis nõnũq̃z vo hãc
cõsultationũ suadet frequẽtiã cũ
eos q̃ osulunt male sana osilia da
turos arbitratur. vt et qui dat et
q̃ osiliũ accipit vna simlq̃z peant/

Onnũq̃z hortat humanũ
nihil pẽdere cõsiliũ sed vel
a solo deo vel ab orõe in/
structionẽ expectare vel ꝓprie pru
dẽtie inniti et q̃si secũ ita dicẽ.
Quid in hac re agẽdũ tibi sit. ipe
q̃z alter q̃sq̃z melius nosti. tibi eni
meli' res ipa. tibi tuus animus. tua
tibi melius cõpta est facultas. in
sup hos q̃ cõsiliũ tribuũt fortasꝭ
impellit vtilitas ꝓpria sui honorl.
ad id forte cupido mouet Et hec
tentatio int̃ ceteras est pnitiosior
et ãpliorís piculi psonis deuotis
ꝑtim et his qui acuta intelligen/
tia pollent Et est pfecto maxima
superbia.

Onnũq̃z post abũdantez
sumptionẽ cibi et pot' de
uotionẽ q̃ lachrymas im/
mittit hostis vt q̃s hanc gulaz in
cõsuetudinem ducat. quasi ipa de
uotionem efficiat

Onnũq̃z hmõi deuotiõez
et lachrymas post gran/
de et imoderatũ ieiunium
imittit. vel vt seq̃tur cerebri vacui/
tas. exinanitio capitis q̃ toti' cor/
poris pmaxia lesio fiatq̃z p'mo/
dũ talis melãcolicus. tristis. ira/
cũdus. vel vt ipe has abstinẽtias
ieiunia. vigilias. in morẽ vendicet
et osuetudinẽ. vt in hac singulari/
tate supbiat siue vt in malũ predi
dum incidat.

Onnũq̃z hortat vt q̃s an
gelos videre velit miracu
la cupiat. optet reuelatões hre q̃

aliqñ prestigijs fallacibus siue in
somno siue in vigilia hec apparē
facit agens hec omnia. vel ad deci
piendū sub effigie veritatis. vl ad
introducendū in illū supbiā Quā
obrē hmōi desideria sup omnia de
testari vitareqz debz quisqz deuo
tus Ea enim que de his per alios
gesta sūt dñt sibi admodū sufficē
satis itemqz esse vtiqz debz si in ce
lis mercedē accipiat.

Onnunqz ingentē mirabi
lemqz dulcedinē in modū
et similitudinē deuotiōis in
ducit. vt in hmōi suauitate homis
tota cōquiescat fruitio. neqz deū
amare. neqz ob aliud sibi obsequi
velit. nisi solū vt hoc potiatur

Onnunqz in diuino famu
latu duritiā immittit atqz
spūs tristitiaz. vt a dño se
quis derelictū cēseat. neqz illi am
plius impēdat obsequiū. z ad car
nis se cōferat voluptates. et in ill
cōsolationē reqrat Dozro q deū
pure sinceriterqz diligūt. quiqz fi
cticio amoē p sua sola delectatōe
ei inherēt. hoc in casu pbantur et
innotescūt patule

Onnūqz agit. vt q statuz
aliquē delegerit. eos q in
illo sūt defectus et incom
moda dsideret. certū enim est quēli
bet statuz prios hre singulares
qz defectus. et illos quidē frequē
tes ac plimos. qui pfecto patiēē
ferendi et modeste tolerādi sunt.
Hec aūt efficit hostis vt ad impa
tientiā quēqz impellat. aliū statuz
oñdens semp esse qrendū Sed de

his pticlari loqmur Delegit ali
quis celibē q sine diugio ducē vi
tam. huic suggeret id esse nimis
piculosū. ea etiā q in cōnubio bo
na sūt sibi ponet. neqz vēo illius
dispēdia et ferme infinitas mole
stias eū sinet attēdere. Nc cōn cū
quis iā mrimonio deuinctus ob
strictus qz est. nec ab eo resipiscē
licet. menti obijcit. qnta felicitas.
qnta quies est libertate pfrui. sine
hoz terrenozū occupatione deo
posse huire. gestande plis nō āgi
dolozib'. nō maritoz duros pfer
re mozes nullius qz sui curaz hre
oportere. cetēaqz ingentia bona(
quoz pculdubio exps ē diugiū)
demrat atqz corā oculis dstituit
et hoc facit. nō qdē intēdēs bonū
aliqd afferre aut palare vitatem
de eminētia aut securitate tal sta
tus aut etiaz acceptiozi ei' apud
deū dditione. sed hec q pfecto ve
ra sūt ponit. vt coz cōsideratio
ad impatientiā et detestationem
sui status quē neqt deserere pcipi
tet Viuit quis hoim in frequētia
puta in religioso cenobio. apud
hūc solitudinis bona magnificat
atqz plurimi pendit oñdit ibidez
melius esse orōnis locū. nō adesse
mūdi tentationes. iracūdie nō oc
casionē adesse. tacet vero q solita
rijs dtingant picula Ex aduerso.
solis abditeqz viuētib'. desideriū
mūdi ingerit dicēs. q sibi tantum
nō alijs hoc mō psūt. in mūdo ve
ro mestos solarenē. egros visita
rent. largirenē elias magnas In

habitāti vrbes suadet salubrius fore ac tutius villulas aut rura incolere. eo ꝙ in ciuitatib⁹ oim malorū exempla sint Quo cōtra ei q̄ extra ciuitates hitat suggerit multo fore meli⁹ in vrbibus morari. neminē enim hic esse a quo eruditi queat. ibi vero cū ꝟbū dei auditurū ⁊ ingētia q̄dā patraturū opa nec oñdit q̄z inumera illic ꝛsciētie discrimina sint. q̄z etiā difficile sit ꝓpter rem nēariarum caristiam nimiā vitā ibi trāsigere Ceterū ista oia ob id sicut initio dicebā in ꝛsideratione deducit atq̄z añ ocꝯos statuit hostis. vt nemi suus status placeat nemo in illo cōtentus sit nouas q̄sq̄z mutatōnes cupiat vt q̄z ita pectoris trāquilla ꝑuenit pace. et cōtinuo grauib⁹ ac molestis incōstantie fluctibus agitet Has igit cūctas tentationes. et si que sīles inueniunt. a se q̄sq̄z depellere et illis in hunc modū apud se rūdere debet Scio vtiq̄z mala et bona vbilibet repiri Qd si mala q̄dā meus ꝛtinet status. in eo tamē nōnulla sūt bona q̄ alibi minime repiunt Alibi ꝑterea mala aliq̄ inueniri certū est. quibus vita mea caret et est immunis.

Admonet nōnūq̄z hostis vt ad hoc q̄s. hoim in cōspectu. sese vituper vt etiā delicta q̄dā omittat ⁊ ꝓpetret. vt se iudicet nec fictū nec esse ypocritā. qd ꝓfecto in grāde maluz ab hoste suggerit Nā ꝑ hmōi que ꝗ aduersus suā gliam dicere agere q̄z videt aliqñ in eū maior irrepit supbia. vult q̄ꝓpe hoc pacto vēar hri ⁊ reputari is qui suā laudē minime querat. quā tñ suo in aio fla grātissime cupit Ita ātē eē digno/sci. ꝙpiriq̄z pōt. cuz ea ipa que is de se indigna dicit. ali⁹ quoq̄z asserit et testat Nā id et moleste fert et sese tūc excusat et cōmendat

Onnūq̄z hortat hostis vt cū alicui op⁹ suū agere incūbit. vel rez quālibet ꝑm morē eoꝝ quibus diuiuit efficere. tūc ad vacādū deo cūctis hmōi occupatiōib⁹ ⁊ q̄dē debitis se subtrahat. ⁊ solū cōstituat vel id ab hoste fit vt illo tpe facilius tetre aboiandeq̄z cogitationes rancoris inanis glie. et singularitatis q̄ certe pessima est mentē hui⁹ subeant Agit etiā nōnunq̄z hostis vt maiori ꝙplacētia q̄s bonū voluntariū ad quod neq̄q̄z obligat q̄z rem saluti nēariā efficiat Puta ꝙ q̄s poti⁹ soluere infringereq̄z malit ieiunū qd ꝑcipit eccia. q̄z illud qd ꝓpria volūtas instituit q̄ ꝓfecto res ꝓsus est illicita Ex aduerso aliqñ suggerit corꝓeo semp laborī intēdere vt q̄s nunq̄z deo vacare queat neq̄z ꝓpriā vitā animaduertere discutereq̄z possit Sane optimū est vtroq̄z moderate vtiq̄z iā huic etiā illi vicissim operā dando vnū altero tempare

Onnūq̄z alioꝝ pcca ꝛsidere facit vt primū quis iudicet ⁊ infamet. vt non eū diligat sed ꝛtemnat. vt nullaz salutarē doctrinā ab hoc dictā recipiat vt quicq̄d hic boni egerit

mala intẽtione fieri asseueret vt ei si supior fuerit. obedire recuset. vt eũ si subditꝰ est tractet immaniter atqꝫ vlla sine mia corrigat et supoia. vt qꝛ hmõi delicta nõ opatur meliorẽ simplicit̃ se cẽseat. et ꝗ pacto deterrimã i se assumat supbiã q̃ fortasse maiꝰ pcẽm erit qꝫ omẽs aliorꝫ defectꝰ. q̃s tãta diligẽtia considerat. curiositate tanta explorat Quãobrẽ cõuenit ab alienis delictis oculos abducẽ ꝛ eos ouertẽ in ꝓpria Q. si aliena pcẽa considerare nẽcariũ extiterit. id fiat illis ꝯpatiẽdo. de his enim mlto plꝰ qꝫ de corpali morbo dolere debꝫ et cõpati. Id etiã fiat. dñm ꝑ his orãdo et cogitãdo deniqꝫ q̃ sui defectus maiores sũt. aut nisi eum dei mia ꝓtexerit grauiorib̃ multo criminib̃ irretiri implicariqꝫ poterit qui eteni nõ vult diuinã miam ita alienis sic suis delictis ignoscẽ is ꝓfecto illã odio hr̃e videtur.

Onnũqꝫ aliena bõa ostẽdit ꝛ demr̃at. vt q̃s in sceleratissimũ facinus corruat in liuorẽz. s. et inuidiã. vel is in flãmetur ad ꝯcupiscentiã taliũ diuitiarũ. talis statꝰ põpatici. talꝰ glie. taliũ vestiũ. equorꝫ taliũ. pulcritudinis talis. et generalr taliũ q̃rũcũqꝫ bonorꝫ vt etiã cũ eiusmõi bona nanciscі adipiscіqꝫ nequit. hinc doleat angat̃ atque melancoliaꝫ incurrat:

Onnunqꝫ de aliorꝫ dictis et factis in mentez alicuiꝰ vehementẽ suspitionẽ iducit hostis. ꝑsuadens illi hmõi cuncta fieri vel ad irrisionẽ turbatõꝫ qꝫ eius vel ad sibi damnũ inferendũ ¶ De q̃bus tñ in ꝛitate nihil est Suborit̃ ãt hec aliqñ tentatõ int̃ vxorẽ ꝛ maritũ int̃ fr̃em et sororẽ et int̃ quosqꝫ amicissimos ex qua grauissima mala ꝛ ferme incredibilia ꝓficiscũtur Et est plane pessima tẽtatio. de altero. et de amico p̃sertim malũ suspicari adeo faciliter. ꝛ id ita celerit̃ credere qd̃ pene ꝑ esse fr̃m postmoduꝫ cõperit̃ Quare summo studio vitãda est hmõi infausta suspicio Qd̃ si eaꝫ quis a se neq̃t penitꝰ abiicere. tũc multũ ꝓderit ea q̃ aduersus alterũ q̃s aio suo versat illimet apire vt is ꝓinde se excuset ꝛ satisfactõnem afferat ¶ Ierũ nõnunqꝫ agit hostis vt has suspiciões in corde q̃s recondat. et apud se teneat. vt hac reclusione ille incremẽta suspiciant. plusqꝫ inferãt nocumẽti neqꝫ alter inde se excusare q̃at. Cõn vẽo nõnũqꝫ incõsiderata neqꝫ obseruata oportũitate ꝯgruentiaqꝫ tpis. vel ex malignitate iracũdiaqꝫ ai illas ꝓferri facit. vl etiã cũ nimia assertione vt ꝑ ꝗ is cui hec dicũt̃. irascat̃ ꝛ turbet̃. atqꝫ in aliũ odiũ cõcipiat. q̃ si hoc mõ apud se cogitãs Quid ita ne istud de me arbitrat̃. me tkez is estimat si mihi amicꝰ esset ꝓfecto hec mime agẽt non sibi oñdi vñ de me sentire sic debeat Sic de eo ipe nõ cõmerui Ecce itaqꝫ quõ hostis vndeq̃qꝫ tam dicendo qꝫ tacẽdo suas fraudes inijcit.

De diuersis tentationibus

Onnũq̃ cõmouet hostis male de aliquo effari vel ex ira aut liuore. illi fieri detrimẽto atq̃ grauamẽ inferre et nihilomin⁹ dat intelligere callidus hostis. hec fieri ꝓter veritatẽ iustitiã et publicã vtilitatem Vel etiã ꝓter bonũ et salutẽ aliorũ Dicit enim hoc ipm quod agit alijs nociuũ et pniciosũ esse itaq̃ esse optimũ et illũ et suã maliciaz in aliorꝫ noticiã deduci. vt ceteri pinde se tueri oseruare cauereq̃ valeant. idq̃ omittere etiaz fore aduersũ veritatis amorẽ Hec res tamẽ pculdubio est sũme piculosa his qui aliorũ nõ sũt constituti iudices. nec ad eos puniendos ordinati. Et ꝑtẽa huiuscemõi mala post tergũ in absentia q̃z referre sine his qui prodesse nihil. obesse vero aliquid possũt. in bonũ vergere nequit Econtra nõnũq̃z agit hostis vt ex metu per inuidiã aut detractionẽ peccandi. q̃s alteri⁹ malũ occultet et taceat. in illius simul et aliorum ingentẽ perniciẽ Videtis igit laqueos perplenos discriminis q̃ ꝓ recte hic incedere difficillimũ est

Onnũq̃z cohortat vt q̃s rez aliquã sublimẽ incipiat. veluti quidẽ sibi videt ad ꝓficiendũ alteri Vti vẽo veritas habet ad ꝓpriã ostentationẽ qd manifestũ esse põt. cũ is hanc rem per se ipm fieri mauult. q̃z ꝑ aliũ quẽq̃z Dato ꝓ eque bñ vel meli⁹ eã alter aliq̃s facere posset dato etiam ꝓ ita deo gratũ foret eã hũc omittere sicut q̃ efficere Est enim euidens indiciũ. ꝓ in hoc ope aliquid seu glorie is admiscet. qñ potius optat ꝓ hoies eũ q̃z alios hoc agere cognoscãt ẽ inq̃z signũ ꝓ nõ ex integro illud ꝓpter deum opatur Per istud vẽo etiã in alijs plerisq̃z casibus intentionis puritas discerni potest

Onnũq̃z sub ꝑtextu subueniendi paupib⁹. aut instituendi eccias. aut in vltimis ãnis securitatẽ habendi agit hostis. vt quis in auariciã labat. vl fraudulẽte negociatiõi intẽdat vel emendo vẽdendoq̃z cõmittat piuria. vti ꝑus tactũ est nunq̃z tñ mõzliter peccandũ est etiaz q̃ntũcũq̃z bonũ inde oriri queat

Onnũq̃z in bono ope grãdem accidiã q̃ tristitiã ꝑ magnã imittit hostis suadens tũc in delẽcationib⁹ seculi cõsolationez q̃rere Ex quo duo mala accidũt vnũ est. ꝓ frequẽter ꝑ hoc q̃s in stultiloquia aut peccatũ aliud decidit per qd etiã alios peccare facit Econm est ꝓ illius accidia hoc pacto nõ sanat. verũ magis ac magis nutrit et crescit et si enim eo tpe hic a tristitia liberetur. ipa tñ postea redit longe validioz Qui vero eã abigere supareq̃z vult. aduersus illã fortiter ꝑstare animo q̃ sibi acriter resistere debet Nam tũc discedet Postmodũ minime reuersura.

Onnũq̃z alicui subijcit hostis ardẽtissimã cupidita/tẽ cernẽdi mũdi vanitates

plausus q̃z nuptiaꝝ Et agit q̃ il/
lo puncto tẽporis quo q̃s videt
hui⁹mõi qui illic plerũq̃z sũt impu
dici gestus non tentatur de pcẽo
carnis.q̃ per hoc illũ nimiũ auda
cem efficit hostis atq̃z imoderate
sua de castitate p̃sumere. Nõ eue/
nit vt is vel in supbiã decidat vel
finaliter in obscena opa aut spur
cas ruat in cogitationes.siue hoc
in loco siue postmodũ alibi cũ so/
litarius erit tũc eni huiuscemodi
cuncta redibũt in memoriã Quã/
obrem tutius esse nihil potest q̃z
semp hec deuitare pericula.neq̃z
vnq̃z in illis confidere.

Onnũq̃z sub velamẽto sã/
ctitatis. deuotionis.et in
personas religiosas spiri
tualis amicitie agit hostis.vt ex
cõsuetudine intuẽdi.loquẽdi epu/
landi simul ridendi mutuo sese io/
cose tangẽdi vertitur spũs amor
in libidinosum carnalẽq̃z amorem
et demũ in finẽ ignominiosissimũ

Onnũq̃z sub p̃textu fugiẽ
de singularitatis q̃ obser
uandi moris aliorum.vel
alicui⁹ similis boni suadet hostis
vt quis plus pescatur aut bibat
q̃z sibi oueniens est Et pariformi
ter est de vestitu q̃ huiuscemõi re/
bus Quare sũmopere est in omni
bus adhibenda discretio

Onnũq̃z agit hostis vt sã
cta intentione quis loqui
incipiẽs otinuãdo p̃mõm
ad plura defluat inordinate dicẽ
dum quod euenit.vel q̃a is loquẽ
do omouet.irascitur q̃z vel q̃a suã
gloriã querit Vel q̃a erubescit et
verecũdatur nisi audientibus ad/
mirationez ingerat.subtile aliq̃d.
extraneũ nouũ.inauditũq̃z dicen/
do Quo fit.vt et que scit et que
nescit imoderate loquatur.aut ea
proferat que audiẽtibus ob eorũ
simplicitatem minime conueniunt
Quãobrem sub ratiõis regula sẽ
per lingua tenẽda est eque.in me/
dio fineq̃z sermonis.sicut in initio

Onnũq̃z sub humilitatis
specie et sese custodiendi
facit vt quis sileat ex con
temptu.iracũdia.supbia.vel cum
loqui deberet.ex vecordi pusilla/
nimiq̃z metu reticeat

Onnunq̃z sub tegumento
honesti fortasse desiderij
quo quis rem aliquã sci/
re gestit et agnoscere hortat̃ ho/
stis vt is ad cuncta videndum au
diendum.temptandũ.curiosus sit
atq̃z prius intentus Inde ingẽs
postmodũ fedarũ tẽptationũ im/
pudicicie et odij obrepit frequen
tia Et q̃q̃z nullum exinde aliud
malũ nasceretur.ea tamẽ res ad
modum huiusmodi per se nociua
est Naz vsq̃z adeo illius mẽs eius/
cemodi nouitatibus obruitur.vt
nullaz post hec purã de deo cogi
tationem is habere valeat

Onnunq̃z gratas de car/
nis voluptate cogitatio/
nes menti offert aduersa/
rius dicẽs.nõ esse piculosum illis
dũmõ osensus absit imorari pau

lulū. atqz hoc modo in tantū ho/
minē succēdit et inflāmat. vt eas
a se vix excutere possit. Itaqz ni/
hil est salubrius qz illis initio inc/
cludere aditū. Aliqñ aūt orīūtur
huiuscemodi noxie cogitationes.
cuz studiose quis suoz affiniū qui
in mūdo q cōnubio viuūt statum
animaduertit.

Onnūqz alicui mentē plu
rimū cōturbat hostis in
illā. magnā fedarū ac tur
piū cogitationū multitudinē imit
tēdo. vt his se otinuo peccare cre
dat Dicit eni horrendū eē scelus.
cū legēdo horas q deo obsequēdo
he cogitationes adueniūt. Itaqz
hortat vt illis prorsus penitusqz
fugādis his semp inuigilet. neqz
aliud quicqz agere curet Scit nē/
pe malignus hostis ventū facili
in manu posse fixū manē qz illas
tolli fūditus. radicitus qz cōuelli.
vel ita posse abigi. vt ne quidē po
stea vnqz redire q̄ant Atqui non
cū impie mentē cogitationes tan/
gūt peccamus mōrliter. z ounta/
tat cū eis osentimus. id est q̄ndo
illis voluntas nr̄a fauet. qñ eas
ipa cū delectatione cōplectit. qñ
eas adesse gaudet qzdiu vero he
sibi displicēt. sibiqz sūt horrori ac
odio. nullū est mōrlis noxe piculū
Sciendū aūt. non esse possibile
in occupatiōe laboris vel tpalis
administrationis tantā inesse hoi
mētis serenitatē sicut in sua quiete
post diuturnā morā Et alit illaz
querere est sepe irritus labor q so
la tentatio frequēter aūt he cogi/
tationes melius vincuntur. si eas
nihilipendimus aut curamus seo
alijs in rebus occupam animuz.
qz si eas vi nitamur ꝓpellere

Onnūqz bonas cogitatō
nes subijcit hostis nō cer
te ꝓter bonū aliqd. vez
ad id solū vt sancte orōni impe/
dimentū pstet Nā illas eo immit
tit tpe cū eas suscipe nec licz nec
cōuenit Nō eni audiēdo vel canē
do missā oportunū tpūs est de re
cogitare familiari qd tamē alijs
horis bonū expediens qz foret

Admonet nōnunqz hostis
semel in tantū alicui pcō
incūbere aut illicite cuidā
vacare voluptati. vt exiñ ad ple/
nū is saciet neqz postmodum illi
vnqz rei ocupiscentiā hēat Joco
vēo istud agit hostis. quia in hoc
grauiē istū nouit delicturū Agno/
scit etiā q et si is modico tēpe hu
iusce desiderij carebit. paulo post
tū huic multo tetnabit forti Ut
eni qui estu graui febreqz laborāt
cū gelidā aquā biberint pmo rele
uari vident Deiñ vero lōge gra/
uius et vehemētius affligūtur sic
expleta libidine illius postmodū
āplius ingrauescit cupido Sicut
etiā q hi qui q̄nto plus sese vngu
lis scalpūt q fricant tanto magis
pruriginē sentiūt Atqz si modi/
cuz id tolerare possent citius mul
to liberarentur.

Onnūqz in se q̄s pcipiēs
mot iracūdie et vindicte

in alterum quamq̃z hoc sibi dis/
pliceat ingratumq̃z sit. attamẽ ei
dat intelligere hostis non debere
orõem dicẽ dñicã neq̃z pacẽ in mis
sa suscipe qm̃ nõ libẽti aio cuncta
ignoscit. Reuera tã si inimicũ is
optat suũ ꝓter deũ diligẽ debet
et tuto ꝑt deũ orare vt ꝗadmodõ
alijs in se malefacta remittit. ita
suoꝝ q̃z delictorũ veniã sibi largi
ri digneť Nã si efficaciter inimicũ
amaẽ vellet id vtiq̃z efficẽ valebit
Omnũq̃z suadet vt sue q̃s
fame integritatẽ nimium
tueať docẽs hostis ad ꝶ
quẽq̃z teneri secusq̃z agẽ velle id
esse crudelitatis ꝛ imanis seuiciei.
Qua de re innumera mala con
surgũt. nã cũcta is q̃ de se dicere
audit excusare conať oia sua fẽa
collaudãs et de illis volẽs rõem
reddere. putat nempe hoc pacto
claudere hoim ora qd̃ ꝓfecto im/
possibile est. Ita ergo plerũq̃z is
labiť in irã impatientiã arrogan
tiã ꝑturbationẽ mentis. accusatõ
nem alteri' secretoꝝq̃ celari debe
rent reuelationẽ. vt ꝑ hec oia suã
astruere innocẽtiã q̃at Ruit itez ꝑ
id frequenẽ in ypocrisim ꝛ fictio/
nez hñs ab hoste ꝑsuasũ. sua opa
hoim in ꝓspectu fieri debere. non
quidẽ vt dicit ob mũdi vendican
dũ applausũ. veꝝad ꝓbendũ alijs
boni exẽpli viã simul et ad ꝓpriaz
vitandũ infamiã nã mihi ita eloq̃
tur illesa fama manẽte. plures ho
mines mea verba estimabũt fient
Eq̃z exinde meliores
Et altera ꝑte monet nõnũ
q̃z hostis vt quis nihili pendat
quid de se homines loquantur et
sentiant neq̃z in aliquo suam fa/
mã custodiat. ꝗ eq̃le ducat in ma/
nifesto ꝛ occulto peccare atq̃z in
tali sue vite negligentia incuriaq̃z
viuat secũ inq̃ens mea q̃lis sit con
scia de' agnoscit Id ꝓfecto mihi
satis ẽ. dicãt alij quicq̃d eis libue
rit Ecce itaq̃z videtis q̃z difficile
sit hunc vtrũq̃z effugere laqueũ. et
recto gradiẽdo tramite a neutro
detineri ꝛ capi. sũt enim ãbo ꝑnicio
sissimi Quãobrẽ ꝑmuz debet q̃sq̃z
considerare q̃le opus suũ existat. bo
nũ ne an malũ Nã si est malũ q̃n/
to magis illud in patulo aptoq̃z
facit tãto graui' ipe peccat Et ꝶ
in casu is celare abdere et occul/
tare debet nõ quidẽ ob supbiã. ꝗ
ne alijs occasionẽ peccandi male
loquẽdiq̃z tribuat Sin vẽo. opus
bonũ sit attã is noscit alios ipm
veluti malũ iudicaturos. animad
uertẽ optet an hi q̃ ita iudicãt ad
ꝶ ex ignorãtia ꝛ simplicitate addu
cãť et tũc hoc op' si ad salutẽ nõ
ncariũ extiterit. inẽmittendũ ẽ vel
illius rei cognitio et vitas est eis
apienda docendiq̃z sũt nõ sic de il
lo arbitrari debere. Q̃ si ex mali/
cia hmõi ꝓdeat iudiciũ Eũt enim
nõnulli q̃bus aliena vtus inuisa ẽ
qui neq̃unt. quicq̃z fieri videt. ma
ligno nõ carpere dente Ihi. prius
ꝓtemnẽdi sũt neq̃z enim pñt vllo pa
cto claudi istoꝝ ora Itaq̃z mime
opus est eum qui bonũ operatur
aduersus huiuscemodi homines
suam famã tueri Porro hoc loco

animaduertendū est. ꝙ sublimia opera crebrius efficere dignatus est dñs p illos qui vt docet apl's fatui. inscī. vel nullius estimatio/nis habiti sūt. qz p alios quosqz. Quare nequaqz optare ḋs debet vt in eo qd agit bono. ab alīs ꝺmendet. neqz multo min' suā debz de pmere p̄dicareqz laudē. vl' etiā pcurare vt hoc fiat ab alīs. ꝗ totū deo relinquēdū est. qui de nihilo nouit opari ingentia frequentē nāqz videm' quo āplius suaz ḋs ostētare q̄rit innocentiā aut ꝓpriū bonū in alioꝝ noticiā ducē eo minus ab alīs estimat et curat Lōge etiā minus tum sibi tū ceteris apud deū proficit.

Hoc nōnūqz hostis vt secū quis scisciteť et inq̄rat an p̄destinat' a deo sit ad gloriā vel ad penā eťnaz p̄scit' vt hoc pacto vel in p̄sūptuosā spem vel in despationē labatur q̄ corruat. Proinde neutrū horꝝ diffinitaſnia iudicare debet hō. sed in deispare mia cum ingenti timore sue districte iusticie

Onnunqz suggerit hostis apud se pcūctari an potin' nūc ḋs mori vel eternaliť dānari mallet. qz aliqd mōrle cōmittere pccm vt si is affirmatiue rñdeat in eo denuo peccet ꝙ magis eligit pccm admittē atqz ita offēdere deū qz huiuscemōi pēas ppeti. deum quippe offēdere p q̄cunqz vitādo supplicio velle neq̄qz debet. Si in vero contrariaz is ptem asseruerit ꝑmū fortitā mentietur. Decidet etiā fortasse in iactantiā atqz arrogantiā. Quāobrem magnope vitanduz est hmōi facere q̄stiōes neqz eis si subrepe/rint est rñdendū abñciēdeqz sunt et dicenduz deo Mea dñe fragilitatē agnoscis certus equidē sum qm̄ nisi tua gra mihi foet aurilio nulla ita modica est pena q̄n me vinceret. atqz pcco faceret p̄stare ꝺsensū. Quare me miserū in tuas p̄ñcio man' obsecrās ne ea tentationū picula incurrere me sinas q̄ tuoꝝ sine trāsgressu mādatoꝝ superare nō queā Hoc itaqz mō piculosus is malign' qz laqus tuto ptrāsiri valebit Fragilitatē videlicet ꝓriā humiliť recognoscēdo et in deo solo ꝺstituēdo spem. neqz qd cūqz iudicādo aliud. Scitis nēpe beatū petꝝ qui ꝑus se velle mori q̄z deū relinq̄re spondebat. deū postmodū deseruisse. neqz huius quod ꝓmiserat effecisse aliqd Sic pfecto agūt q̄z plīmi putantes ꝙ omnia pferrent añqz ad peccandū ptraherenť. q̄si non diuina gra ꝗ sua virtute ipi pccm deuitēt.

Onnūqz aliā tentationez immittit hostis. huic pene ꝺsimilē et est cū ḋs p̄tereito tēpe grauia ppetrauit scelera vnde bona sibi aliqua euenerunt sicut per fornicationem aut adulterium prolem suscepit quam ardētissimo amore ꝺplectitur. tunc agit hostis vt is a semet ipso inquirat. vel ab alio interrogetur. Vellet ne nō peccasse et hanc nō habuisse plem. Accidit eni horez

delinqre qlitercunqz huic rndeat
qstioni.vt in pcedenti tentatione
dictum est Dico itaqz dictū reme
diū hic etiā locū hre.tali.s.qstiōi
nō rndēdo. vel pōt hō dolere de
ipo pcco.dolere itē pt q p hmōi
delictū sibi ples orta ē Nō āt ab
solute dolē optet de eo q plē hz

Onnūqz incitat hostis ho
minez ad hoc vt apud se
petat.an sit cetis hoibus
vel hoc aut illo deterior.vn pluri
ma frequenter pcca surgūt puta
mētiri.supbire.alios temere iudi
care Debet itaqz is.dicē quicqd
ex me habeo totū pccm est.si vero
in me est aliqd bonū id ē ex gra
dei quā eq alteri sicut mihi deus
ipe largiri pōt satis pfecto sum
iniquus.si nihil ex me nisi peccatū
hēo.nō ego me cetis cōpare op'
est cū ipe sim ex me sceleratissimus

Onnūqz gras et dona q
in aliquo sūt añ hui' ocu
los statuit hostis.vt hinc
intumescat.puipendatqz cetēos.
Quare ex aduerso is cogitare de
bet.eo sibi maiora picka grauiorē
qz iminere damnationē.si nō rce
diuinis vtak munerib'. Cogitare
etiā pōt q nemo adeo est ipius q
nō meli' hmōi vtereк donis si hec
ipa sibi collata fuissent.et ita quē/
cūqz primū siue iudeū siue genti/
lem se ipo meliorez iudicabit.aut
saltē nō deteriorē.

Onnunqz efficit hostis.vt
cū quis penitere cōteriqz
debet.a se ipo qrat tantā
ne de pcco suo displicentiā habe/
at.qntā hre tenetur.q nō arguit
qm plus doloris et lachrymarū
de damno hret tpali.qz nūc hēat
de diuina offensa qre nequaqz hu
iusmōi displicentia sufficere videк
Sed sciendū q nō est nce corpalē
de pcco eē dolorē tātū qntus for/
tasse esset de tpali malo vel incō/
modo Sufficit eni q omissū pec/
catū sibi displiceat et neqqz in sili
casu deū offēdere vellet. Nō eniz
sicut pus dictū fuit oportet malle
damnari mori aut oibus spoliari
bonis.qz peccasse.aut hoc modo
peccare Rursus nec talē hūc optz
esse dolorē qlem de se diuina po/
stulat imensitas cū hoc sit impossi
bile Quia ipsa prsus est infinita.
nrm aūt dolorē finitū esse necesse
est Is ergo dolor qui dictus ē suf
ficit. Ierū quidē est q tāto b do
lor est melior quāto et in aia et in
corpe est maior.assit mō quo ad
corpalē dolorē rca discretio Nō
eni ex eo corpus destrui aut ratio
ledi debet Plurime p istud vitāк
tentatōnes.q subeūt cū qs nimiū
vereк nūqz satis penitere aut suū
nō facere debitū. Debitū inqz qn
tū ad salutē satis est.vt eni ē dcm
nequaqz nrm debitū facere possu
mus qntū dei altitudo deposcit.
neqz etiā pm bñficia que ab ipso
recepim' nec hoc pfecto a nobis
indulgētissimus ille pater expetit
imo pro mira gre sue benignitate
sibi sufficere vult.et nos i amicos
habere paratus est si ea que in
certo numero certis agenda.tēpi
bus mandata nobis tradidit ipi

cōpleuerim? q̄ etiā sub eēne mor/
tis inēminatōe impléda mādauit
Vniuersa aūt hec p̄cepta in his
duob? ōtinenē Dilige deum sup
oia. ⁊ primuz tuū sic te ip̄m. sicq̄s
vo sup hec aliqd bonū effecēit. is
piñ maiorē gr̄am obtinebit Qd
si inēroges. qd est super oia deuz
amare? plane grosse qz respōdeo.
Hoc est. sic eū diligere. vt nllo pa
cto qdlibet aliud q̄s amare velit
per qd pderet dei amorē Proxi/
mū aūt sic se ip̄m diligere est ei fi
naliter quidē vitā optare eternā
gr̄am vero in pñti seculo Insup
id ei facere velle qd rōnabiliē ⁊ iu
ste in sili casu sibi quisq̄s fiēi vellz
Iñ manifestū est q̄ is qui est iu/
dex cōstitutus. neq̄qz velle debet
latronē a morte vel carcere lib̄ēa
re quāqz ipe fortasse in sili casu o
tra rōem liberari cupet. Et ex h̄
plimis eiuscemodi tentatōib? rñ/
deri potest.

Si nōnūqz qui sacrū alta
is suscipe ōstituit sacr̄m
occurrit sue indignitatis
cogitatō q̄ videlz neq̄qz ad h̄ di
gnus esse p̄t. et p̄b̄rim sibi videtur
q̄ nō bñ sua sit delicta ōfess? Fiēi
aūt p̄t hoc suggestione demonis.
vt tm̄ bonū impediat Quaē igit
is cogitare debet ad h̄ nūqz se di/
gnū p̄ñs viribꝰ fieri posse quā/
qz etiā centū ānis ad id laborās
incūberet. nisi ex spēali dei munē
id fiat qd sane mun? p̄t eq̄ nūc sic
post centū ānos dñs elargiri De
bet rursus ōsiderare. qm̄ hac vi
ta nēo p infallibilē absolutāqz cer
titudinē scire p̄t. vtr in gr̄a sit an
nō. vere ne sit penitēs. an nō. vtrū
recte ōfessus sit an nō. nisi ad hoc
singlaris accedēt reuelatō Itaqz
qui sine hac certitudie suscipe nol
let eucharistiā. is pfecto seipsum
decipet ⁊ q̄ndā supbie spēm h̄re
videreē. Est alia hūana vel mora
lis certitudo q̄ in nr̄o p̄ñsto et
req̄rit et sufficit. cuz videlicz quis
in p̄ria recollectione et cōscie dis
cussione id egit qd tuz sua discre/
tio. tū bonū alioꝝ ōsiliū eū debē
facere iudicat. atqz hoc p sufficī/
ens tp̄ūs ad id cōiter obseruatū
cōsuetū qz Qd si tūc in pcco mōr
li p̄m p̄riū iudiciū is se esse nō vi
deatur. tuto ⁊ sine noui periculo
pcci ad cōionē accedere pōt ⁊ q̄z
qz vt frequēē accidit sibi fortasse
leuia q̄dā dubia supueniāt. ea tñ
ōtemnere imo vincere debz ⁊ ad
cōnriū agendū semet ip̄m cogere
Leue autē dubiū voco. cū q̄s po/
tius de aliquo fert iudiciū. qd sit
bonū. iustū ꝛc. qz q̄ sit malū et pec
catū ⁊ nihilomin? q̄sdā ratōnes
vel cogitatiōes in cōnriū habz q̄
aliquā ei dubitationē afferūt. nō
tñ ita q̄n p̄muz iudiciū multo sibi
sit certius in tantū q̄ si res ip̄a al
terius foret. de ea nequaqz ambi/
geret aut cūctareē Verū si nō ma
iorē certitudinē de vna partium
habet qz de altera. sistere debz q̄/
usqz ad carū aliquaz magis assē
tiatur et hoc vel alioꝝ vel sue ra/
tionis consultatione vel inspira/
tione diuina obtēta per orōnem.
Nisi eni hoc mō quis securitatē in

semet ipo capiat se male fuisse cõ
fessũ semp iudicabit. neqz trãquil
lius esse aut ꝛsciẽtie pacẽ vnqz ha
bere poterit. Quod ꝓfecto neq/
qz bonũ est.

HSe ipo penitẽs nõnunqz
inqrit si firmã nunqz pec
candi volũtatẽ habeat. q
tũc ei plima ꝓponit hostis ꝑsertiz
ꝙ nimiũ est fragilis ꝙ itẽ taz cre/
bro in pcca lapsus ẽ et adhuc qti
die labit. Considerare autẽ is de
bet vez quidẽ esse nõ posse eũ vi/
tare pcẽm viribus suis. Nõ etiam
asserere opus. habet nũqz se pec/
caturũ. ꝑsũptuosũ quippe essz hoc
neqz tñ etiã iudicare debet se pec/
caturũ Jã eniz hoc esset delinqre
Satis igit est si firmũ ei ꝓpositz
adest cũ dei adiutorio deuitandi
pcẽm q ad id diligẽtiã adhibẽdi
nec ꝑm pñtem volũtatẽ vllo vult
pacto in posterũ peccare.

Onnũqz vt dictũ ẽ enitit
hostis. ꝓponis deũ timẽti
bus magis qz cetis nimi/
um timore immittẽ quo in cũctis
suis opib' deficẽ formidẽt Quã/
obrẽ eiusmõi timoratis ncariuz ẽ
vt in ꝑmis magnope aniaduẽtãt
ad qd sub pena pcci mõrlis ꝑm su
um statũ obligant. et ad quid nõ
Pot aũt de hoc hri nõ quidez in
fallibilis ꝗ hũana certitudo ꝑ sa/
pientiũ et deuotoz bonũ ꝛsiliũ ꝑ
scꝑturas. per iudiciũ ꝓprie rõnis
et ꝑ suũ ꝛfessorẽ Nã ꝑm hazꝓpho
narũ ꝛsiliũ q dictamẽ debz is fre
quẽter ꝓpriũ iudiciũ mutare q vin
cere. Cũ ergo de eo qd agenduz
est habet is hmõi certitudinez. ꝑt
se merito quietare licet ꝓles alias
negligentias que venialia pcca
sũt admiserit. sed si in his punctis
ꝑncipalibus se defecisse ꝛgnoscit.
penitere debz et postmodũ loco q
tpe ꝛfiteri. videtis itaqz ꝓprius eẽ
ncariũ vt quisqz diligent ꝓquirat
q res pcẽm mõrle fit. q nõ. in quo
qsqz obligek in quo nõ Et tũc qc
quid sup hoc egerit id vltroneuz
kit q superogatiõis ad augmẽtũ
sue gre simul et alioz Credere ei
ꝙ illud meli' bonũ qd qs facere
valet semp implere teneak. ita ꝙ
si hoc obmiserit. peccet mõrliter
erroneũ esset. nũqz etiã qs posset
obtinere ꝛscientie pacẽ.

HInalit ꝑ generali regula
accipite ꝙ vti de' q bon'
ãgelus sẽp ad bonũ hor/
tank cũcta qz seu ꝓspa seu aduer/
sa. siue bonũ siue malũ sui vl alti'
ad salutẽ et ꝓfectũ bonoz cõuer/
tũt. sic ex aduerso oia in damnũ q
ꝑnicie detorqre molit hostis. Pbũ
dat qs diuicis enitit hostis vt ill
abutak vel in superbiã vel in luxu
riã vel in vsurã et iniquã tpaliuz
adqsitionẽ Cõn. scus angelus co
natur q suader. vt illis vtatur ad
largiẽdas eis ad supplicit red/
dendas gras deo ad hñdã suffi
cientiã Pilr ꝛsiderate in pulcritu
dine. virib'. scia. statu bona hoim
fama. et hoz cõnrijs paupertate
deformitate. mala obscura qz fa/
ma. diuersitate etiã inclinatõis ho
minũ ad hoc vel illud nouit scus
angelus bñ vti hostis vero male.

Quamq̃z eriã frequẽter et ipsam dei inspirationẽ in malũ cõuerti facit hostis. sicut ex aduerso bon' ãgelus malam inimici tentationẽ in bonũ puta quis tentabit ideo religionẽ ingredi vt postmodũ egrediatur et exeat. In ea tñ pseuerãs ostãsq̃z manebit. De supbia aut inuidia tentabit huic valde resistet et iñ merebit plurimũ Ita frequenter dũ grauiter nocere cupit hostis. pdest admodũ et pficit in tantũ q̃ hominẽ crebro tentare desistit ne tentationẽ supando mereatur Aduersus vero cũctas suas illaq̃ antes tentatõnes que certe sũt innumere. nõ nisi vnicũ generale remediũ repitur vti btõ Anthonio reuelatũ extitit. vt q̃s videlicet p fundã semp habeat humilitatẽ et affectione sincera puroq̃z corde suam totã spem in dei ac sãctor̃ auxilium statuat idq̃z se facere posse esse dei grãm censeat pmaximam nihilomin' tñ semp suũ debitũ faciat apud deũ et obduantiã mandator̃ eius pdicte innitendo spei nã sicut firmiter credimus hoiem sola dei saluare misericordia. ita eã miam sũmope venerari diligẽ caripendere q̃z debem' secus enim faciẽs vel hoc intermittẽs agere pfecto illã perdere sese reddit dignissimũ Quod si suggerens tibi hoc mõ dicat hostis. quicq̃d egeris certo nouit deus an dãnatus eris vel ne. neq̃z vllatenus alit eẽ põt Rñdebis quicq̃d de me ordinauerit deus ipse tñ amari dign' est et coli. cunq̃z mentiri neq̃at ipse sibi obsequentibus q̃ ad hoc pro suis viribus conãtibus infallibiliter gloriaz celestẽ largiet Quãq̃z vero mihi meus sit finis incognitus. bene tñ scio qm̃ bona vita in bonũ finẽ pducit. neq̃z ob hãc incertitudinẽ omittere debeo. q̃ minus meũ efficiã debitũ. imo pfẽo magis ac magis enitendum mihi est. sicut et si infirmus se sanandũ ignorret. Iure tñ ad id suũ debitũ facit. Cõcludendo dicimus nihil ita instruere hoiem in pdictis tentationibus infinitisq̃z alijs. sicut grãm dei que per deuotã orõem in pfunda fusam humilitate atq̃z ꝓtritione cordis adquirit. Hanc nobis grãm meritis ac intercessionibus oim sanctor̃ sanctarũq̃z largiri dignetur pater et filius et spiritussanctus Amen.

Explicit Tractatus Magri Job Gerson Cancellarij parisien Doctoris Consolatorij Anno gratie M.cccc.lxxxij In vigilia Georgij martyris.

Tractat⁹ de paruulis

trahendis ad christuz M. Jo. de Gersonno Cancell. parisien

Sinite puulos venire ad me ⁊ noli e phibere. taliū enim est regnum celorū Suprem⁹ legislator noster et doctor christ⁹ sufficientē prebuit instructionē. tum doctrinis. tum op⁹ ⁊ exemplis ad vniuersalez ecclesie decursum pro ōni statu et gradu regulādū Ita enim recta fides habz Et q̄niam portio ecclesie non vilis est puerorū ⁊ adolescentiuz cetus, noluit idem christ⁹ ipsos absq̄z ogruis institutionib⁹ ptergredi quoniā etiaz aliquarū tunc pſentiū et ōniū p hoc futurorum min⁹ beniuolam indignationem vel insipiētiā rudem, vel altam plusq̄z satis erat inflatāq̄z sapiētiam compescuit eorum qui phibebant sibi paruulos offerri ominādo offerentib⁹ Sinite inq̄t puulos venire ꝛc. Et tanq̄z ab eo quereretur cur hoc ita fineret. subiunxit causam pcipuam et diuinā dicēs Taliū enim est regnū celorū Et in Marco sic habet textus Discipuli aūt ominabātur offerentibus. qd cū vidisset indigne tulit Et ait illis Sinite puulos venire ad me ⁊ ne prohibueritis eos Sequitur Et complexans eos et imponēs manus sup illos benedicebat eos Que verba si cū suo pondere sentētiarū cōsiderem⁹ ingētē prorsus acerbe mordacisq̄z inuectionis materiā habebimus in eos qui puulorū salutē et accessū ad christū ppediūt. ⁊ ita pfecto audire digni erūt qui tales sunt Sed absit ōnis amaritudo reprehēsionis. pcul esto ois substomachatio pteruiens. imitemur puulorū simplicitatē de puulis locuturi nihil hic ostentiosa animositate declamem⁹ Attendam⁹ potius q̄z modesta increpatione in discipulos vsus est christus etiā dum indigne ferebat Sinite inq̄t puulos ve. ad me Contemperemus deniq̄z ꝓmonez p paruulis nō magnope pensātes rudia ⁊ vulgata ꝓba si opus ē balbutire more nutricū et matrū. bleso ore sermonē cū puulis dimidiantiū dūmodo sic intelligat illd qd dicē volum⁹ satis est Tum ad animādū docēdumq̄z puulos venire ad christū Tum ad tollendū viaz scandala magl. q̄z ad quēpiā satirica dicacitate acriter coarguēdū. ¶ Sub paucis igitur ꝓsiderationib⁹ quatuor numero. ordine lucido distinguatur pns opusculū. Prima ꝓsideratio erit de puulis quanta necessitate cuz sui et ecclesie vtilitate veniāt ad christū Secūda ꝓsideratio loquet de scādalizantibus puulos dū eos varijs modis nō sinūt venire ad christum. Tertia subiūgetur de laudabili studio eorum q̄ reducūt puulos ad viam q̄ ducit ad christū Quarta pone/

tur apologetica p baculo mee de
fensionis et simul exhortabit par
uulos p me indignū ad xpm veni
re Submitto tam oia auctoritati
beniuole supiorīs mei in hac pte
Et neqz sensū ꝓpriū neqz prudētiā
neqz iudiciū ponā amicorū me/
orū spiritualiū consilio vt sit zelus
meus hac humilitate temperat' ne
vt sic currēs incurrā Ubi vo isti
mecuz senserint. reliqua oia que
homines aut carnales aut maliuoli
aut ad pauca aspiciētes enūciaue
rint contemptur' sum leuiter sciens
cuz Hieron' q p infamiā ꝛ bonā
famam puenit ad christū.

Prima consideratio

De paruulis q̄nta ncitate cuz sui
ꝛ ecce vtilitate veniant ad christū

Quū est viro cū portaue/
rit iuguz ab adolescentia
sua. Juguz illud intellige
qd xps asseruit ē suaue et onus
leue Cui' sentētie veritas fūdat
primo in augmēto diuine gre q̄ tri
buit exercētib' se ad eā tāto abun
danti' q̄nto citi' ac diuti' hoc ege
rint Ubi vo maior est gra in ani
ma magis est ipsi' fotrix nutrix
corroboratrix Et e re/
gione plerūqz fit iusto dei iudicio
vt qui gratiā dei vel neglexēit vel
repulerit abutēs donis dei ꝛ ta/
lentis summi patrisfamilias in pri
mo etatis vigore dum fas erat.
postmodū ad eā veniēdi neqquā
recursus habeatur Nz absqz dei
gra q̄s saluabit? q̄s non subsistet?
q̄s nō potius in pceps vel in da/
mnū ruet Si tu in puericia nōdū
offēdisti nec pmeris fasce pcōp
nequis vt dicis ascēdere ad virtu
tes quid fiet dū hostis fueris dū
grandis criminū sarcina ceruicē
senectutis curuabit et premet?

Quro quis nesciat primi/
cias florentis etatis sicut
et in plantis ꝛ vineis et
reb' ceteris acceptiores existere
ac proinde obsequia puuloꝝum
gratiora esse q̄z senū debilitatorū
qui nō vicia deserūt sed a vicijs
relinquūtur Optima queqz dies
miseris mortalib' eui prima fugit
ait egregius poeta Ampli' si cō/
suetudinis virt' attēditur que ab
aristotele (vocez expientie pferē/
te) vocat altera natura. pspicuuz
erit nihil mala consuetudine onero/
sius amari' atqz deterius. et bo/
na consuetudine nihil facili' suaui'
diuini' qz Propterea cōsētiūt phi
oēs et poete cū theologis nō pa
rū referre iuuenes sic vel sic assue/
fieri Ideo in teneris assuescē mul
tū ē ait virgili' Hinc iubet Tulli'
Optimā formā viuēdi eligēdā eē
quam iocūdaz reddet consuetudo
Qd male fers assuesce, feres. ait
naso. ꝛ Flaccus Fingit equū doci
lē tenera ceruice magr Jre viā quā
monstrat eques: venaticus ex q̄
Tpe ceruinā pellē latrauerit au/
la Militat in siluis catul'. nūc ad/
hibe puro Pectore verba puer nūc
te meliorib' offer Quo semel ē im
buta recens seruabit odorē diu te/

sta. Postremo si maximā vim cō/
suetudinis puerse leges ⁊ sacrile/
ge supstitiones oñdunt vt Auer/
rois omemorat. siliť ⁊ vicios mo
res put conquerit Augl. ⁊ alioꝝ
plurimi q̄s dubitabit assuefactio
nē in vera religione ⁊ castis mori
bus plus habere virtutis qñ ad
iūgiť ⁊ opitulať sic p̄oirimus gr̄e
diuinit' inspirate prepotens auxi
liuz. Quo circa mea crebra mens
exhorruit dum sonabat iuuenum
subuersiuus ille versus Angelicus
iuuenis senibus sathanizat in an/
nis Plane non video q̄ de satha
nizante iuuene sperādum sit in se/
nectute q̄n peruersis inclinatiōib'
accesserit peruersior cōsuetudo/ si
angelizans iuuenis et vicīs obni
tens in senio sathanizat Sz blas/
phemiū hoc puerbiū adinuenit
errās vulg' vt reliqua multa Ad
quid ista? Ad patrocinium vtiqz
potitissimorū nequissimoꝝqz par/
uulorū suoꝝ quoꝝ maior incōpa
biliter est copia quatin' non tam
eos corrigeret ab erroze viarum
suarū q̄ nō irriderentur a conso
cīs timoratis ⁊ bene istitutis (qui
profecto sunt rara auis in terris)
quibus inest verecūdia malis ob/
stās conatibus Et heu ita iam est
In paruulis laudať inuerecunda
frons Procax vultus Impurum
os ⁊ blasphemīs ⁊ obscenitatib'
assuetū. Lubricitas in oculo In
gestu ois dissolutio Sz vere q̄les
ex talib' puulis p̄deāt viri atqz
senes persentit nimiū christianita
tis q̄tidiana calamitas Non falle
bat ergo ꝗ circūspectissime oñde
rabat qui affirmauit reparationē
morum ecclesiasticorum/ si querať
fieri inchoādū esse a puulis Quia
enim min' corrupti min' q̄z tena/
citer infecti sunt Capaciores inue
niunť doctrinarum salubrium Etsi
hoc fortassis nō satis ad p̄fectum
Istud enim notasse videtur aristo
tiles dicens eos ineptos audito/
res moralis scientie. nolens p̄ hoc
negare ip̄am eis vtilem existere.
nisi dixerim' eum sibimet otrariū.
Paruuli quip̄e apti sunt ad acci/
pienda bonorū studiorū exordia
quando nondum falsas opiones
altius imbiberunt. q̄ndo nondum
radicit' herent p̄nicīose adinuēti/
ones in eis Utres sunt recentes
pro liquoribus optimis. Nouelle
p̄terea plantationes que sequūť
leuiter quo ducētis manus defle/
xerit Omnia hec secus in senibus
plenis vierū malorū quos citius
frāgas q̄z flectas Si potest inq̄t
Jeremias mutare ethiops pellē
suam ⁊ pardus varietates suas
et vos poteritis benefacere cum
didiceritis malum. Q̄ si iurta de/
ductionem hanc reparatio eccle/
sie ⁊ eius cultura inicianda esset
a puulis (sic esset) Ubi p̄cor effi/
cacius sāctissimū op' exercebiť q̄z
in celeberrima ciuitate parisiensi?
Ibi sunt enim puuli q̄ p̄ vniuersa
lem dispergentur christianitatem
Esse q̄q̄z poterūt alioꝝ doctores
instructores q̄z omodissimi maxi/

me domesticoꝝ Ex hac ꝑterea
ꝓsideratione ꝓsequēs est nullum
magis ĩimicari ecclesie q ꝑpara/
re oia antixpo in demolitionē eiꝰ
q̃z facto aut verbis clam vl palā
obaudientem voci xpi.d. Sinite
puul os venire ad me ꝛc

Consid.ij. De scandalisanti
bus paruulos dū
varijs modis eos nō sinūt veni/
re ad christum

Qui scādalizauerit vnum
de pusillis istis minimis
qui in me credūt expedit
ei vt suspē.mo.ās.i.c.e.q dem.i p
maris Xps hoc dicit . dubitare
nephas ē Nec oportet i hoc ꝛbo
vti dūtaxat mistico itellectu trās/
ferendo ad pusillos spirituales
qū lr̃aliter etiā potest intelligi de
pusillis etate Et accipit̃ forte pri/
cipaliꝰ et ꝑpus de eis tanq̃z scan/
dalum periculosiꝰ longe sit ipoꝝ
q̃z aliorū credētiū quoniam teste
Oratio Talis q̃libz est cerens in
visciū flecti.et dū semel corruptus
est nō eque leuiter ad virtutis for
mam q caracterē reducit Prop/
terea taliū scādalo precauēs Sa
tiricus docuit q̃ maxima debet
puero reuerētia ne scilicet quicq̃z
fiat impudicū ꝑuū et obscenū in
offensionē sue ꝑsentie Ad hoc re/
dit verbū xpi premissū Sinite ꝛc
Dis quippe scādalizās puulos
suo accessui ad xpm obuius est
Qui deniq̃z Jussionis vtrobiq̃z
similis fere causa ponitur a xpo
puulorū videlz dignitas Nā priꝰ
dictū ē taliū eē regnū celorū sbie
asserit quoniā angeli eoꝝ semp vi
dent faciē pris sui q̃ in celis ē Nec
superest enumerare modos scāda
lorum puulis obstātiū Est enim
scandalū dictum vel factū minus
rectū ꝑbēs alteri occasionez ruine
Omnis idcirco peccare vl cadere
faciens puulos in via morū gra/
dientes ad xpm scandalizat eos
Hoc autē dupliciter fit Nūc ope.
et nūc ꝓmone Et vtrobiq̃z dupli
citer directe vl indirecte Indirecte
quidem scandalizat aliquis dū
non ꝓhibz scādalū q̃ sua aucto
ritate vel officio posset q deberet.
quēadmodum negligentia naute
submergit nauē Aut certe dū vo/
lens quispiā ꝓhibere scādala im/
peditur seu ꝓtumeliis apertis seu
detractionib⁹ occultis seu damnis
q alijs diaboli mille machinamē/
tis Jtrūq̃z istud scādalū ꝑbuisse
visi sūt discipuli dū q prohibebāt
paruulos venire ad christū q cō
minabant offerentib⁹ At vero q̃z
irrationabilit̃ hoc egerint q non
ꝓm scientiam Indignatio xpi sub
secuta apertū dat indiciū Quos
videns iesus inquit euangelista
indigne tulit An operis hꝰ pua ti
bi videt indignitas q̃ ad indigna
tionē ꝓmouere potuit dignātissi/
mam iesu mititatē q̃ ipm benigni
tatis fontē valuit q̃si turbare sere
num Non interim memini lr̃is
expressū q factū aliud indigne
tulerit xps Qui etiā ipa publica/
norū q peccatorū facinora mānue

te ferebat dñ indignabatur fal/
sa phariseorũ iusticia acclamans
Cur cum peccatorib⁹ ⁊ publica/
nis manducaret Item⁹ vtrũq;
scandalũ fratres ne cadat indig/
natio xpi sup nos Nã indignatio
ꝓncipis mors quãto magis dei?
Scãdala quidẽ opm ⁊ verborũ
que palã ⁊ dirẽe tẽdũt adolescẽ/
tum pedib⁹ nẽo nõ intelligit Sũt
enim q̃ gloriãt non solũ cũ male
fecerint ⁊ exultãt in reb⁹ pessimis
sed diabolica peruersitate socios
q̃t pnt facinorib⁹ suis accumulãt
q̃si scz ad nil aliud intendẽ videã
tur q̃z ne soli pereãt aut ne parũ
comitati detrudãt i infernũ Talẽ
eni oli catilinã passa est rõna res/
publica ⁊ nũc plurimos experit
ecclesia Excecauit eni eos malicia
eorũ vt a fide discedãt ⁊ vt dati
in reꝓbũ sensũ agant ea q̃ pridẽ
apls ad Rõnos scribens enume/
rauit ⁊ (qd̃ vix vll⁹ credẽ potẽit)
lõge deteriora ⁊ abominabilioza
Nec sufficiũt sue damnatissime p/
ditissimeq; ꝓditioni extranei ⁊ p/
uecti ipi nulli prim tati sanguinis
nulli inocẽtie ⁊ angelice puritatis
etati nulli pti sãctissime parcũt
quin oia fedent omia omaculent
execrãdis flagicijs Tãta est nimi
ruz libidinose voluptatis effrena
tio tã phas õne nephasq; ofũdit
furor inflãmatus ⁊ pfũdat⁹ vici/
orum ita vt recte sẽserit Origenes
qui nihil referre posuit iter demo
niacum ⁊ aliũ passionib⁹ suis agi
tatuz nisi ꝓ ampli⁹ ad vo. demoni/
aco enim pena sola est hec veratio
q̃ altẽi ad culpã detestabilẽ impu
tat Miremur g⁹ si nr̃a tempestate
pl⁹ solito sensus ⁊ cogitatio hois
pna st̃ in malum ab adolescẽtia
q̃ cũ pmaria corruptiõe nature
sugunt puuli q̃i lac psonalẽ vt sic
loq̃r saniem pccor Adde ꝓ mul
tor parẽtũ ⁊ mgr̃or cura vt nilla
vel vltia ẽ de puuloꝝ suoꝝ mori/
bus ⁊ eorꝝ disciplinata custodia
Quid g⁹ stupendũ? absq; ductore
positi in via lubrica et tenebrosa
(q̃s ãgel⁹ dñi mal⁹ pseq̃t) cadũt
ex facili Itinã negligẽ eos soluz
eẽt. Donunt añ ocl̃os suos taliũ
opeꝝ dictoꝝq; nephãdoꝝ exem
plaria imo ⁊ picturaꝝ ignominio
sarũ ⁊ scꝑturaꝝ lasciuarũ simula/
cra ad q̃ aspiciẽtes quid non nisi
prauit̃ opent̃? Audi satiricũ velo
ci⁹ ⁊ citi⁹ nos corrũpũt exempla
domestica/magnis cũ subeãt ani
mos auctorib⁹. Pretẽa q̃d aget
fili⁹ nisi qd̃ viderit pr̃em faciẽtẽ?
Ad qd̃ retorquet̃ puerbialit̃ illd̃
eglogici carmis Pr̃ez sequit̃ sua
ples Ita euenit vt iã desit in mul
tis remedij loc⁹ q̃a q̃ fuerãt vicia
mores fiũt. iuꝝ Senec̃ ꝗbũ Nõne
q̃so scãdala hec tibi eẽ pessima vi
dent̃ ꝓ puulis ꝓcipitãdis in via
moꝝ? Et ve talib⁹ palã scãdalizã
tib⁹ nõ iã vnũ ꝗ mltos ex pusillis
xpi q̃s nõ sinũt venire ad xpz Ut
ꝗo si scãdalisãtes in obscuro ⁊ in
occulto rectos corde deteriores
sint nõ mor diffinio Isti sũt vt di
xim⁹ q̃ ponũt scãdalũ nõ immedi
ate ⁊ apte añ pusilloꝝ pedes sed
velut a latẽ Nã ductorib⁹ eorũdẽ

De paruulis ad christū

et instructoribus Insidiātur eos subsamnantq; infamāt q calumniant q̄si non deuotione q religiosa pietate omunicēt puulis in doctrina sed vel curiositate vel ypocrisi vel fictione aliq̄ Hec est vulpina imo diabolica calliditas q̄ ex obliquo insidiās q mordens vt coluber nō sinit puulos veniē ad xp̄m In qua peste min⁹ est remedij q̄z i p̄ma q̄nto min⁹ expelli p̄t hostis occult⁹ q̄z apert⁹ Tales cōpescē debuissz illa sapientis preceptio Noli p̄hibere bñfacere Si potes et ipe benefac O q̄s capiet nobis has vulpes puulas q̄ demoliūt vineas q florētē ortū ecclesie calcant. subitrāt eni q repūt ex occultis nec illas deph̄endes nisi p vestigia Et que sunt hec vestigia? Tōculcatō certe flor q̄rūlibz pulcerrorū q euulsio salubriū plātationum et p rarissim⁹ cultor accedit q̄n culpetur Sed q̄ portēto ex hominib⁹ fiūt vulpes q qua voluptate dicā poti⁹ malignitate ista agunt? Respōdet de nō nullis eos forsan timere se detigi alios torquet liuor edax si qd nō agūt fiat ab alijs Alios fidei religionis q̄z otemptus exagitat apud q̄s pietas omnis nō nisi fatua quedam q anilis stoliditas iudicat Reliq̄s nihil horū ꝗ sola tepiditas deuotionis euomi digna vexat q lāguidos excruciat De mūdo ab his scandalis expedit auctoribus magis mori qm̄ tot animarū pereuntiū a via dei rei sūt q̄t clā vt palaz scādalizant q p̄dūt p̄ptūm duz nō sinūt paruulos venire ad christū

Iii cōsi. De laudabili studio eorq̄ q reducūt puulos ad viā q̄ ducit ad christum

Qui conuerti fecerit pcōrem ab erroē vie sue saluabit animā eius a morte et operit multitudinē peccatorū Ex hoc ꝓbo trahere potuit Gregorius Nullū esse deo acceptiū sacrificiū q̄z zelū animarū. q si tanta solicitudinis inquietudie si tot vigilijs q curis immortalibus p media vite picula q̄rūt hoies saluasire res vanas iamiam perituras si colligē satagūt viles terrenarū opū sarcinulas quas Apls arbitrat vt stercora Et dū hec agunt laudantur vt industrij vt diligentes vt officiosi q vtiles reipublice Videte oro quanta est vt inertia vt infidelitas de animarū immortaliū salute nō curare xp̄ianos imo qualis est illa ipudētissima puerilitas eos inculpare vijs q̄z nunc aptis nunc occultis prepedire q̄ puulos ducere satagūt ad xp̄m ne corruant in baratrū Sz oportune et iportune dieb⁹ festiuis et pfestis extrahit aliq̄s bouē asinū a fouea q luto q non prohibetur Qua ratione coarguitur aliquis tāq̄z importun⁹ et stolid⁹ si iugi studio omniq̄z tpe trahere conet animas ad christū. aias infixas in limo pfundi. vicijs obrutas catenatas peccatis vinctas in mēdicitate q ferro? Quodcunq̄z p̄t facē man⁹ tua instanter opare iubet Salon. q rurs⁹ mane semina

semē tuū ⁊ vespe ne cesset manus
tua qz nesc. qd̄ magl. oriat̄ B a il/
lud. etsi vtrūq; sit melius erit Cō
temnunt amatores re pbi ꝓba q̄li
bz hominū dum male cupitis fru
ant̄ amorib⁹. ⁊ zelator xpi ad leue
flatū vocis cuiuslibz velut admo/
te trepidabit arūdinis vmbram ?
Spūales dom⁹ dei. tēpla et sacra
ria spirit⁹ sancti viuētia. ciuitates
sāctorū. regna celestia in t̄ris pas/
sim succendunt̄ rapacib⁹ ⁊ iferna/
libus flāmis omniū vicioz/ ⁊ opi
tulari nr̄a lentescet inertia. Porro
quantis extollerentur fame preco/
niis. ⁊ medic⁹ gratis igerēs opas
suas sanādis egrotis. ⁊ aduocat⁹
sine questu p̄ocinās. ⁊ artifex oīs
sue artis vtilitatē nil retribuētib⁹
impertiēs ? Qualis igit̄ erit inter
xp̄ianos nō iusticia ꝫ insania. si me
dicus spontaneus animarū. aduo
catus ⁊ artifex salutis earū iculpa
tur exhibilat̄ ꝓhibet̄? Paruuli no/
minatim tot q̄tidie pessimis allo/
quiis vrgent̄ ad malū ⁊ null⁹ vl/
tro cōtradicit nec virtutū partes
agit pro incitamētis ad bonum.
Peniq; puuli dira fame spiritus
excruciati petūt panē ⁊ nemo erit
qui frāgat eis. q̄n etiā obstabitur
frāgētib⁹ Non ita docuit christ⁹
nō hec egit Nā in ogregandis a/
nimab⁹ opauit se galline q̄ nullū
aliud aial erga fetus suos vt Au
gustinus ait magis infirmat̄ pie/
tate. demittunt̄ ale. plumeq; hirte
fiūt. rauescit vox querula. obliui/
scit ipa cibi. ⁊ icredibili sup̄ vires
aiositate pullos tuet̄ Et nos qui

xp̄i sectatores dici volum⁹/ in hoc
ope torpescem⁹. obꝑuabim⁹ tēpo
ra. mēsib⁹ totis q̄escem⁹? absit. Jn
ueniūt̄ autē modi plures reponē/
di puulos in via ducente ad xp̄m
Jn⁹ est p̄dicatio publica Alius
āmonitio secreta Ali⁹ mgr̄alis di
sciplinatio Reliqu⁹ ⁊ B xp̄iane re/
ligioni ꝓprius est ofessio Sentiat
alius quid voluerit ego in simpli/
citate mea iudico confessionem si
modo recte facta fuerit esse vire/
tricez efficacissimā ad xp̄m Ape
riūtur eni p eam morbi peccatoz
intimi. si docte prudent̄ ⁊ morose
pscrutat⁹ oia fuerit ofessor obste
tricādi sciētiā ad educēdū ex aia
colubrū tortuosū ⁊ ad eḟciēdum
virus pestilens a corde. q̄ manēte
nullius vnq; puuli spūs crescet in
xp̄o ꝫ iugiter morbidus ⁊ langui
dus imo penit⁹ emortu⁹ ⁊ sepult⁹
iacebit in sterquilinio pccorū Ac
proinde nl̄m op⁹ vite nl̄m motū
ducētem ad xp̄m ꝓduceret ex se
et sanies p sāguine decresceret dū
spina pcci ofixa maneret in vulnē
q̄netiā misera osciētia stimul̄ mor/
tis itrors⁹ exagitata oberrās ra/
peret̄ aliorsū p vias difficiles et
adiuētiones deideriorū mortife/
ras Addo q̄ alibi nl̄ka p̄t fieri mo
nitio accōmodatior q̄z i ofessione.
nulla oferri medicia aptior egro/
tudinib⁹ vicioz. ⁊ vbi q̄so p̄t adhi
beri p̄ꝑuatio cautior p futuris? Ut
vero fatebit̄ aliq̄s ita se habē sic
tñ fatebit̄ q̄ nō nisi semel in āno
vel ad multū q̄ter opus istud cir/
ca eundē puulū exerceri ogruat.

De paruulis

Ad qd̄ nouissime rñsum est dū de diligētia mūdanoꝝ ꝑmo habeba tur q̄q̄z nō obsistim⁹ isti sñie velut q̄tidie suaueam⁹ eūdem cōfiteri. Utinā vel semel i ānō puuli ople rēt vnicā debita integritate ofessi onē Sz qm̄ multi sūt ⁊ tp̄s illud pasce breuissimū ē vt nō vacet cu ratis et spēalīt penitēciarijs inq̄/ rere sufficienē ad fūdū de oib⁹. ex pedit vt q̄libet puuloꝝ imo ncē. ē semel recēseat cū prudēti ofesso re totū vite sue decursū nō i trāsi/ tu neqz strāgulato ore ꝗ diutineꝝ pfecte. Resultat exhinc triplex p/ fectus In puericia siquidē multi seducti pl⁹ q̄z diabolica rabie mul ta faciūt vl patiūt enormia nefā daqz qualia vel loqui nesciūt vel non audent nisi p̄moniti ⁊ inēro/ gati de quib⁹ tūc edocēt ita tñ ne mala nescita male doceāt nisi for sitan cū detestatiōe vehem̄tissima si ita res inciderit ⁊ fūdit⁹ expur/ gant Secdo sciūt p futuro q̄ ⁊ q̄li ter ofiteri tenēt. instruūtur q̄z nil in ofessione mētiri vel celare dein ceps Tertio q̄tant suaui⁹ i oscie tia dū ad p̄terita delicta postmo dū in grādeuiori etate verecūdi⁹ ofitēdi vident se nō astrictos ⁊ q̄ de ptāte et discretione ofessoris nulla postmodū scrupulositas ex oritur nec ad supiorē remittūtur Nemo puos hos fruct⁹ esse iudi/ cabit q̄ cognouerit q̄nta ē vis ty rānica pudoris in q̄b⁹ dā et pl⁹ in feminis q̄ndo p̄ptim horrida ipo qz etiā cogitatu abominabili fa/ cta miserā animā cōstuprauerūt vsqz ad vticē sīt cū corpe Quisq̄s hec scire potuerit fatebīt opinor fere non min⁹ esse si tales apiant os ad ofessionem integrā q̄z si na turaliter muto reparet vox ad lo quēdū Dicet aliquis m̄ vel alteri opas suas circa puuloꝝ monitio nes ⁊ ofessiones impēdēti Stulto labore osumeris Cur ita? Quia ni miꝝ vel fingūt vl mētiūt vl mox recidiuāt ad vomitū Sz respon/ dem⁹ p̄mo ad vltimū q̄a grande/ uis etiam vt p̄bris quotidianus est redit⁹ ad pcēm Nec ꝗ̄ ꝗ̄ de/ sinūt ofiteri Nunq̄d sentinā nauis exhauriens idcirco deserit op⁹ q̄ redit tātūdē aque q̄ntū expulēit? Pugnam⁹ otra vicia ait Sene. nō vt vincam⁹ ꝗ ne vincāt Si quoti/ die man⁹ sordidāt. nō min⁹ ablui/ mus illas q̄a ⁊ si redeāt sordes non ea tenacitate cohere scunt. Porro mentiri nō nūq̄z aut cela/ re se puulos nō ignoro in ipo pre ptim aggressu ofessionis Utinaz nec adultis hoc adesset vicīū sed pedetentim extorquet veritas. cū bonis monitionib⁹. cum inēroga/ tionib⁹ artificiosis sedulisqz Et si non tūc vl subito. fiet hoc i poste rum dum inualuerit timor dei et eoꝝ carnes ofixerit Q̄ si q̄sdam despexerit de⁹ ita vt eos corrigere possit nemo p vt sapiens loquit nihilomin⁹ plures emēdant ⁊ si vl sic sola aia in mēse vel ānō saluat nō p̄dita ē occupatio opiet multi tudinē pcēoꝝ Quisq̄s igit mēor ē delictoꝝ iuuentutis sue ⁊ alioꝝ plīmoꝝ sicuti m̄ oscius sū efferue at ad op⁹ ꝗ qd̄ tegit pcā ⁊ tegē

do remittit ouētat impiū ab erro
re vie sue ⁊ liberet aiaz ei⁹ a morte
Vos ꝑcipue rcores ⁊ ꝑceptores
puuloꝝ disciplinā erga eos sedu/
lā obuate Hoc eni bō fide et pia
ffna ꝗ deuotōe nō q̄i iubēs a de
vob alic sētiēs omoneo. ipos q̄z
nō dico nō phibete vēire ad xpm
ꝗ ducite. Et qm̄ nullū aial facili⁹
ꝗ puuli a puuk mutua otagione
ledik. vfm sit studiū circūspectiōe
vigili pspicē ne q̄s ex numero di/
scipuloꝝ vfrorū ꝑue fede ꝗ sit in/
fect⁹ Unica ꝑua pec⁹ inficit omē
pec⁹. Et vni⁹ adolescētis sordidi
mores pluēs ex osortio sanos in
q̄nant Cū puerso puerter l. denū/
ciat ꝓba Et de q̄busdaz ait Cō
mixti sē inē gētes ⁊ didicerī opa
eoꝝ ꝛc Q. si furta ēē modica opū
tpaliū dū sētiretis fieri cauta inq̄
sitione ⁊ solicitudine phibētis vel
corripiēdo vl eēcīēdo culpabiles
Attēdite ꝙ furtū aliud nullū da/
mnosi⁹. nullū ꝗ execrabili⁹ sacrile
giū ꝗ tollē ꝑciosas puuloꝝ aias
ꝗ tēplū dñi sēm (qō ipi sē) puer
sis seductionib⁹ violare fedare de
moliri subuertē. Quāobrē vicio/
sos etsi nō oēs eēcē potestis Sp
eni bonis mali omixti sē Illos sal
tē nōte q̄ nefanda ꝓnicie palā no
cēt ceteris Sz dicetis Tales nlli
sē. nlios iuenim⁹ Utinā nlli vtinā
vel solū pauci. At vereor ne alic
opertū hēatis si diligētie vfe ocu
los ad hāc rē sturoueritis aperire
Et certe fieri poterit vt vni⁹ publi
ca correctio plmos deinceps a
peccādi libtate opescat et taliter

peccādi q̄lic nec apte noinare pu
dor finit Discedāt fortassis ab il
li⁹ regimie q̄ ꝗ egerit nō nlli dicē
tes qm̄ dur⁹ est ꝗ hō Sz sperādū
ē tū in diuia ꝓuidētia. tū in bō fa
ma ei⁹ inde secutura ꝙ alij melio/
res et numero plures ꝗintrabūt
Nihil eni vtute amabili⁹ nihil qō
magl. allicīat ad sui osortiū Deni
ꝗ monitos oēs volum⁹ cautos
ēē ne q̄buslibz im ꝑperare valeat
puuloꝝ altq̄s vbuz ꝓbe In via
hac q̄ ābulabā abscōdert supbi
laqueū m̄ Et rurs⁹ Juxta iter scan
dalū posuerunt m̄ Quo pacto sic
impediēdo. s. eorū aliquē vl adiu
tores suos ne vbuz opleat dñl q̄
ait Sinite puuulos vēire adme ꝛc.

De apologetica ꝓ ba

culo mee defēsionis ⁊ sic exhorta
bitur puulos ꝑ me indignū veni
re ad christum.

Si occupat⁹ fuerit homo i
aliquo delicto Vos qui
spiritales estis hmōi instruite in
spū lenitatis osiderās te ipz ne ⁊
tu tenteris. Exptissim⁹ morū fuit
q̄ dicit Ars artiū ē regimē aiaꝝ
Quanq̄z ita nihil sine arte nostri
tpis hoies et sacerdotes atten/
tare presumūt ⁊ ceci cecos ducūt
Jō si ruina multiplex immineat
q̄s āmirabik! Adeo tā indignū
videk apud multos si q̄s ex theo/
logis a famat⁹ in lrīs vel ecclesia
stica dignitate ꝑdit⁹ ad ꝗ se op⁹
inclinauerit ꝑsertiz circa puulos
qō mihi quia in talib⁹ esse putor
momēti alicui⁹ in fabulā ⁊ impro

De parvulis ad christū

periū cesserit Et sane mihi videt
discipuli domini adhuc tunc ce/
lestiū parū capaces hac insipiē/
tia laborasse prohibētes paruu/
los offerri xpo/ reputātes vide/
licet indignū esse si tant' magr' ⁊
doctor eoꝝ xps/huic hūilitati ſ
iaceret Cōuicit autē ipsos sic sē/
tientes tā exēplū xpi q̄z vbū pre
missum Dpli In quo vult alio/
rū instructores esse spirituales et
spiritu lenitatis preditos ⁊ cōsi/
derātes se ipos ne tēptent Ta/
les vero q̄z rari sint cogitat stu/
por est Da mihi aliquē et dicā
ꝓ spiritualis est qui spiritualit
oia dijudicet. q̄ dijudicerit ex eis
q̄ pass' est cōpati. q̄ grat nō que
sua sūt sed q̄ ibu xpi. quē totum
repleuit charitas. hūilitas ⁊ pie
tas. vt nullum in eo locū vani/
tas et cupiditas iueniat. cui' cō
uersatio in celis sit qui tāq̄z vn'
ex angelis dei nec benedictione
nec maledictione moueat exem
plo eoꝝ. neq̄z ex ministerio occu
pationis sue inferiorīs/ superna
deserat. nec sordes contrahat
pestiferas Alioqui quid sibi p
derit si vniuersū mūdū lucret ⁊
anime sue detrimtū patiat non
audiens iubētē/ Miserere aie tue
placēs deo Tal' deniq̄z q̄ nullis
stimulet aut alliciat formis cor
porū ꝗ abstract' in sublimi arce
rōnis in sola aiarū pspicaci q̄lt
tate verset. Quādiu eni ista tibi
deerūt ⁊ repente vl suspitōnib'
inq̄etaberis vel nimis ēreberis
vel gloria turgesces. aut ostract'
eris ifamia. carnal' es. nō spūalis
necdū satis idone' q̄ alios instru
as in spū lenitatis. Quo fit vt ad
hoc res redeat vt iculpari potius
de temeritate q̄z de nimia humili/
atione debuerim duꝝ officio spūa
liuꝝ virorum memet immisceo vo
lens puulos instruē poccupatos
in pccis/ tāq̄z si testudo ēstris se
pēnatis auib' cōsociet Sed quid
agam? Pentiūt alit quidā ex hoi/
bus etiā beniuolis Cōmināt vel
mihi. vl puulis ne accedāt ad me
⁊ hoc alia multiplici rōne. signant
q̄ruplici id arbitrant recte facē.
Allegāt q̄ppe disparitatē moꝝ m̄
cū puul. Allegāt officij dignitatē
occupādā ad maiora. dehic cau/
sant loci ⁊ tpis importunitatem
Postremo metuūt rei insuetudinē
ab emulis calūniabilē Atvo tra/
dem' pauca ō singul' Dicūt ⁊ vep
ē magnā eē dispaitatē moꝝ debi
toꝝ m̄ ad mores puuloꝝ Nihilo
minus si pdesse voluero/ vt meos
mores suis otemperē ⁊ ad ſbleuā
dū iacētes/ altiorē me deprmaꝝ ne
cesse est Nō bene oueniūt nec ea/
dē sede morant maiestas ⁊ amor
Attamen si cubi deest amor/ quid
prodcrit instructio dū nec libent
audient nec dictis credēt nec im/
peratis obediēt? Quat maiestatē
oportet omnē exuere ⁊ p puulis
puuluꝝ se facē seclusis tn̄ vicijs ⁊
piecta lōge ois ipudicicie nota.
Adde ꝓ naturā esse otumacē te/
stat Seneč. magl. ducit q̄z trahit
habꝝ pterea b̄ priū genēosa in
doles (qd ⁊ irrōnabiles ⁊ bestie

q aues docēt) vt blādicīs q̃z ēro
rib⁹ magl. capiāt deflectātq̃z. Pe
niq̃z puuli verecundissimi q̃ pacto
detegerent pcēa sua turpia apud
eū quē vt odirēt vt timerēt Apud
eū rurs⁹ q̃ nō pri⁹ eis psuasisset se
eis fidū eē beniuolū secretūq̃ ami
cū. B āt psuadēi neq̃bit si ñ move
ste arriserit ridētib⁹ ꝯgtulet ludē/
tib⁹. collaudet studia eoꝝ bō si nō
vitet acerbitatēq̃ ouicia i increpa
tiōe sua cū ōi leuitateq̃ māsuetudi
ne ita vt ñ odisse eos ꝗ ffnalit dī/
lexisse sētiat. Ꝓtēa tollens ꝯdescē
sionē affabilē et comicam a viro
cū puut vt efficaciā sue ꝯfessiōis
q̃ ꝯmonitōnis euacuet ꝯsequēs ē
Persuasū sane hēo sic egisse olim
apl̄m Alioq̃n quō fact⁹ fuissz oia
ad oēs vt xp̄m lucrifacēt Si par
uulos excipias ad q̃s nō fact⁹ sit
puulus. Qua auctoritate p̄terea
māḋasz p̄rib⁹ de filīs hūane tra
ctādis/neq̃z puocādis ad iracun
diā ne pusillo aio fierent si puulo
rū velut indigna horruisset ꝯsor/
tia Ꝗz q̃d argumētis nitimur cū
B ip̄m ab apl̄o exp̄ssū sit Facti su/
m⁹ inq̃t puuli in medio vr̄m tanq̃z
si nutrix foueat filios suos Pon/
derem⁹ iterū obsecro q̃ rōne iubz
apl̄s instruē p̄occupatos in deli/
cto aliq̃ in sp̄u lenitatis Et videa
m⁹ si hoc nō prius egerit q̃ docu
erit legislator nr̄ xp̄s Cū enim p
clamans inuitasset Venite ad me
oēs q̃ laborat. q̃ onerati estis. B/
iunxit p re ad hec nēcaria Discite
a me qz mitis sū q̃ humilis corde
Plura in vetustis patrū historiis
ad hāc rē traduci posset testionia
In q̃b⁹ nihil ita efficax ad corre
ctionē emendationēq̃z multoꝝ re
pertuz ē quēadmodū est lenitas.
Nihil eni hoim meli⁹ ē facilitateq̃
clemētia ait Comic⁹ Nōne iobes
ille diuinoꝝ ꝯsci⁹ q̃ ꝯscriptor secre
toꝝ latronisq̃ homicide p̄ditissi
mi manū osculat⁹ ē vt eū lucrarek.
Quis egregiū doctorē Aug⁹tan
q̃z fidus aliqd̄ beniuolū adq̃siuit
ecce ambrosi⁹? Qua virtute? vtiq̃z
beniuolētia q̃ mititate Cepi inq̃t
augustin⁹ de eodem Cepi amare
hoiem nō vt doctorē veritatis ꝗ
vt hoiem beniuolū in me O pru/
dētissimūq̃ verū dei seq̃cē ambro
siū. Nō dixit Aug⁹ tūc pestiferis
opinionib⁹ inflato Recede a me
pcōr es. heretic⁹ es. blasphemus
es Quāto min⁹ hecq̃ filia de puu/
lis fidelib⁹ ad eū ꝯcurrentib⁹ ira
ferueſcēs vomuissz? Porro si reco
gitem⁹ q̃z nihil erat in opib⁹ xp̄i
vacuū q̃ sententiaꝝ maiestate ca
rens/iudicabim⁹ ip̄z nō mediocrē
rē intendisse dū vocabat puulos
ad se cohibēs discipulos charissi
mos p̄hibentes eos Dehinc eos
accedētes amplexabat imponēs
eis man⁹ et bn̄dicebat eos Et O
p̄ñssime Ihu q̃s vltra p⁹ te vere/
cūdabit esse humilis ad puulos?
Quis tumescēsq̃ elat⁹ de sua vel
magnitudine vel scia paruitatez
deinceps puuloꝝ, ignorātiā aut
imbecillitatē audebit aspnari qñ
tu qui es deus bn̄dictus in secula
In q̃ sūt oēs thesauri sapieq̃ scie
dei abscōditi vsq̃z ad castissimos

De parvulis ad christū

puulorꝫ ãplexus btã brachia mã
suet' inclinas atq; circũligas Pro
cul ergo/ procul ex hinc omis elatio
seorsũ sit/ indignabũda q̃libꝫ puu
lorũ effugatio vincit hoc insigni
exẽplo xpi nostri. humanitas illa
humilis in socrate a pbis collau/
data q̃ non erubescebat p' curas
pblicas laxare animũ ludẽdo cũ
puulis arũdine etiã crurib' suppo
sita Osi vidissẽt eũ cathones cẽso
rij nre etatis q̃li eũ cachinno deri
sissẽt q̃nq̃ nõ ita laxam' ad puu/
los colludẽdi licẽtiã vt ñ abhorr/
rendã pclamem' oẽꝫ in gestu aut
vbo vl tactu petulãtiã aut impu
diciciã Rursus alia rõ ẽ humilia/
tõis sue i obseq̃o dei sic dauid sal
tans añ arcã totis viribꝫ q nuda
tus. q vilis in oculis suis celebrat.
Alia rõ dũ q̃rit sola mẽtis recrea
tio Prima sp optima est q vix ex
cessũ recipit nec vid eo vbi alit lo
cũ hẽat ogruẽtiorẽ illõ eccãsticũ
etiã a Tull' in de officl. a pbatũ.
Quãto maior es hũilia te in omib'
sbinc xps statuto puulo corã di/
scipls q̃b' hãc hũilitatis normã
vbor exẽplo inculcare volebat.
Qui maior ẽ int vos ẽit sic minor
Et rursus in loco quez tractam'
q̃sq̃s non recepit regnũ dei velut
puul' nõ intrabit in illud Ecce co
rã deo qz nõ mẽtior plures audi/
ui a triennio cõfitẽtes puulos et
q̃sdaz eorꝫ grandiusculos q fate
bantur se nunq̃ pcca sua fuisse di
cturos alteri nõ sic eis odescẽdẽti
q diligent interrogãti instãte etiaz
mortis articlo extũlibꝫ damnari
debuissent Agnosce g' q̃d effica
cie lateat in ipa odescẽsione beni
gna Et q̃d opet interrogationũ
admonitionũq̃ discretio cauta q
sedulitas artificiosa magl. vbo in
his dei virt' inuocata sperata pti
ciaq̃ Quosdã pterea noui viros
exptos q iã a multis ãnis ofessio
nũ auditores fuerãt/ ptestãtes se
vix aut nũq̃ repisse aliquẽ certis
infectũ vicijs q pus illa cuiq̃ alte
ri detexisset Nec id adhuc fecisset
nisi magna circũspectiõis q lenita
tis spũalis arte cepissẽt eos q pia
q̃dã fraude vtilit circũuenissent.
Qua sup re q̃dã alia scpsisse me/
mini ad vicior ognitionẽ pcipue
taliũ nup vn' edit' ẽ i gallico tra
ctatul' Expediam' nos breui' in
relicq̃s trib' calumnijs Nã q alle
gat dignitas officij mei aut etiã
grad' mgralis iã satis factuz ar
bitror Qz ãt supaddit mea occu
pationẽ i maiorib' eẽ debere Ne/
scio prsus si q̃cq̃ mai' esse pt in q
quitas mea pficẽ valeat q̃z deo
dante vtutẽ a faucib' canis infer
nali q ab ipis gehẽne portis aias
eripe q tales puulorꝫ aias q̃i plã
tare a rigare ptẽ nõ indignã orti
eccãstici. puulos loqr psertim in
studio vt eis det incrementũ xps
Dz asserũt me i pdicatõib' publi
cis ista magnificẽti' opatuz. Id
q̃dẽ forte pomposi'. sed meo iudi
cio nõ efficaci' nz fructuosi' Cõfu
dit pdem ipe xps supbiã nraz q
ñ vult nisi mtos hẽat auditores
os suũ apire sapie qñ cũ mulierela
samaritana q sola diuturno pmone

vl fabulatus est Nullo pacto tam
abnegaueri ea me irrationabilitē
dimissurū esse q̃ necessitatis sunt
in officio cācellariat⁹ dū illi indig
nus deseruio p q̃ntalibz vtilitate
secutura i alijs Sz vbi cessat necci/
tas (vt plerūqz cessat) q̃s occupa
tionē meā tā salubrē iculpabit. qui
me tūc. forte vel ludētē vel ociātē
coarguē p̃sumeret nemo? Amplī⁹
de loci q tēporis importunitate
q̃ tertia est calumnia quēdā respō
dim⁹ in p̃ori ofideratione quāqz
loc⁹ aptior q ab ōi suspitione re/
motior esse nō possit qz public⁹ in
ecclesia Hoc euitat puerbialem
illam notā Qui male agit odit lu
cem Fit q̃qz iussio xpi vt luceant
opa vestra bona coram homini/
bus q sit lucerna ei⁹ posita sup
candelabrū Q̃ si scandalizantur
aliq̃ inēpretantes hoc ad pompā
vel inanē iactāciam gloriūculam
ypocrisim vl papelardiā vl aliud
hui⁹ modi. viderint q̃d dicāt Pro
fecto scādalū tle est acceptū q nō
datū. pharisēorū nō puhilorū. ac
proinde oremnēdū quoniā neqz
actus neqz loc⁹ p̃fert ex se aliq̃z
spiritu al ruine occasionez Porro
nil mirādū si radi⁹ boni opis. q̃
sanis gratissimus est. sit lippis li/
uidis aut inflatis oculis odios⁹
molestusqz Ēpi bon⁹ odor sum⁹
acclamat aplus Sz quid subiun
gitur Alijs quidē odor mortis i
mortē Alijs autē odor vite in vi
tā Ceterū quisq̃s attēderit qz
multa est messis dñica q operij
panci (de operarijs loq̃r idoneis
Nā alij innumeri sē q fruges osu
mere nati ait Oraci⁹) videbit q
null⁹ dies nll̃a hora nll̃s loc⁹ ab
hac opatiōe secludi deberet Po
stremo p q̃rta calumnia nō infici
or rē p me agressā apud p̃decef
sores meos fuisse insolitā comicū
me solak puerbiū. su⁹ cuiqz mos
est Si non liceret cuiqz aliquid
preclare nouitatis arripere male
iret res publica. imo non iam iret
z liberi⁹ corrueret Neqz tamē est
istud negociū prorsus insolēs vel
extraordinariū si de licētia q mā
dato epi diocesani qui est domin⁹
messis sue quidā deputēk ad mes/
sem hanc nūc hoc nūc illo modo
colēdam Ēpi q si licētiam hāc q̃sie
rim tutak me illa xpi sentēcia Ro/
gate dñm messis vt mittat opari/
os in messē suam Itidē ysaias
ptegit qui petēti quē mittam et
quis ibit nobis Dixit Ecce ego
sum mitte me Nihil est enim i actis
istis meis quicqz vel irregulare
vel illegitimuz quia supiorū ptās
accessit q qr nullos puulos audire
p̃sūpsi sic nec facere ppono absqz
p̃ceptorū sub q̃ informāk noticia
Peniqz nō parua cura scholaq q
scholariū parisi⁹ omissa ē saltē in
multis cācellario ecce parisien tū
iure officij. tuz de mādato aplico
Quidvo curā hanc magis dece/
re potest qz religiosa bonorū mo/
rum disciplina Sed repetentes
amici qd dictū est Calumniabū
tur inquiunt aduersarij nouitatē

istam vl de curiositate vel de ficti
one vel de infructuositate vel de
nimia leuitate aut aliquo hui⁹mo
di Spec nō mihi noua sunt O ami
ci carissimi Omnia duduū p̄cogi/
tauiq mecū ipe peregi Nam q̄lis
vnq̄z fuit actio hois cogniti q̄ vl
reprehensione vel sinistra aut stul/
ta interpretatione caruerit! Obse
cro tñ p illā quā expectam⁹ salu
tem q obtestor coram pauendo
tribunali iusti iudicis dei quoniā
nemo nouit q̄ sunt hominis nisi
spiritus hois q in ipso est quati/
n⁹ iuxta regulam christi In hac
re a fructib⁹ meis me cognoscāt
Et siquid in doctrina vel opatio
ne falsum impudicū nephariū ve
deprehenderint nō refugio/iudicer
tūc lup⁹ rapax in vestimēto ouiū
Si autez fructus operis boni cer
nūtur extrinsecus.non damnetur
postulo arbor intentionis de ma
licia intrinsecus Alioquin pecca/
tuz incurritur temerarie d̄iudica
tionis fraterne q scandalum po/
nitur puulis. quorū aduentus p
hoc ad christū nōnunq̄z impedit
Portabit quisq̄s talis erit onus
suum i posterū ego liberatus erti
tero Et aiaduertāt p̄cor obprua/
tores mei quātum fiducie gerat
anim⁹ meus in hac causa sibi be/
ne osci⁹ qñ ipos etiā tot puulos
(q̄rū oditio est nil facile celare)
testes habeo et inuoco Sed hec
actenus ad alios Nunc ad par/
uulos ouersus eos.sapientie ver
bis ofidens.exhortabor vt si q̄s
puulus est veniat ad me nihil eru
bescat.nihil trepidet.nihil exhor
reat: Audiat q̄sq̄s ille erit bona
saltez q̄dā monita ex ore meo si
id ipsum arrogo mihi Iure meo
id possū non in me ꝫ in dño In
ducam ad bonū si potero nomi
natim inter cetera ad recogitan/
dū omnes annos suos in amari
tudine anime sue Et ad scopan
dū spiritū suū scoba lingue ꝫprie
Ad hoc tñ vl aliud nulluz cogā
inuitum Porro nihil de tacen/
dis inquirā neq̄z p̄suadebo imo
phibebo sociorū vel aliorū secre
ta prodere Nullus insuper suspe
ctā habeat fidem meam in obꝫ/
uando tam signo q̄z verbo sigil
lum ofessiōis integrū Scio q̄n/
tum p̄uilegiatū ē Nellē vt ofessi
tanta se q me discretione celarēt
neq̄z p quosdam inducerent ad
oppositū curiositate p̄ua fatuaq̄z
Sed extimescet aliq̄s penitentie
austeritatē. Nane hoc. quia nul/
lam nō vltro sustinēdā impono
Malo enim exemplo guilhelmi
parisiensis cū p̄ua penitentia vo
luntarie cōplenda mittē hoies
ad purgatoriū q̄z cū inuita non
facienda p̄cipitare in infernum
Quisq̄s aderit peccatorū suoꝝ
quāq̄z grauissimoꝝ oscius dicat
cū dauid nil omittens Peccaui.
Mox subiungā peccatū tuū trans
tulit a te deus nō vltimū in peni/
tentia p̄ūctū habuisse crediderim
si profecto ore abominata est ini
quitas hoc est ad vomitū ofessio

nis deducta Alius fortassis esti/
mabit me esse osurū vel spreturum
postea cui' scelera ognouero Ter
te/nihil min'. amabo eum potius
vt filiū in christo carissimū. vt eū
ꝓterea quē timere deuz q bonum
purgatū qz factū sciuero. vt eum
subinde qui mee fidei se ita totum
omiserit vt ea proderet mētis vul
nera indecora q̄ carissimis forte
parētib' nequaqz ostēdisset. Et
ita sētio in corde meo scit veritas
q dulcius afficior atqz māsueti'
ad illos quos e magnisq graui
bus criminū periculis erutos esse
ospicio qz ad alios minus saucia
tos Nullas deniqz vindicationis
aut odij reliquias vnqz in animo
residē pmiserim p ofessiōe cuius/
cunqz delicti. etiam si pria morz
parētū delictū illō esset. Scio tñ
q non pt a ofessis omnis repēte
pudor abijci Sz hoc neqz necesse
neqz vtile est. vincet tādem illum
pudorem ratio. et ista iteri ofusio
ad nō mediocrē pene dimissionē
pficiet. Cōqueretur ali' q dicet
frigidus sum et indeuotus quid
mihi pdest cōfessio? Et sane esto.
ita fit. tanto diligēti' accedē oue/
nit ad ignitū eloquiū dei vehemē
ter Accede ad hūc ignē calesces
plus satis Video sepe multos fri
gidos in initio q̄ eciā colloquiuz
tale sup actib' suis vel horrent vt
ridēt q discedūt calentes osolati
et vbertim flētes Obtigit mihi
crebrius talis mutatio Olim qqz
circa sorores germanas dū eas

ad celibatū ppetuū inducerē tale
aliqd carnale patiebar. turbabar
nō nunquā me q rationes meas
oēs/ tumult' vulgaris cōsuetudi/
nis. insolituz ñ ponebat id qd
agere moliebatur mea deuotio.
Fluctuabā q nutabaz q pene q̄re
bā dissoluere sāctitatē positi ac
retro pedē flectē Quousqz tādē
deo ppitio ouertebam oculos a
terra i celū. a morte hac ad vitā.
a mortalitate ad eternitatē. q osi
derabā in ipsa rationis arce q fi/
dei lumie Quoniā vanitas vani/
tatū q oia vanitas Sic respirabā
solidabar firmabarqz. Quo ma/
gis hortandi sunt oēs vt hoc mō
nō populari rumore vel osuetu
dinis errore sed pure veritatis cō
sideratione id qd iustū est q religi
ose factū dijudicēt. nec qd anim'
in pēsenti sētiat ꝗ quid sētire debe/
at attēdāt Ceterū solit' sū nec ta
cebo ofessos ñ specialiter instituē
ad quatuor obuiāda Nā quo ad
crimia p ceteris detestor i eis os
mēdacijs q piurijs detractionib'
qz deditū Man' quoqz violētasq
rapaces Tact' deniqz libidiosos
maxime monstruosos damnatos
qz legibus Primū obuiandū est
vt sūmope sibi caueāt ne deiceps
sint occasio ruine et damnationis
aliorum quoniaz istud est prium
demonis officiū Bene iussū est Si
non caste. tamē caute. hoc est secre/
te q solitarie sine lesione vel scanda
lo cuiuscunqz, Scdm est vt sedu/
ctos olim ab eis aut suos in maluz

oplices studeant quantū discrete potuerint ad emendationē reducere imo ꝗ alios pro eis quatin' et ipsi qui pri' demonū nūc p hoc angelorū fungantur officijs. Tertium ē vt si peccauerint de cetero pro vt est humana fragilitas sēp tamē adhibeant tempore et loco ipsū ofessionis antidotū quaz nihil esse valiturā obtestor iterū et iterū si nō fuerit integra et sufficienter explicans atqz dinumerans cognita ofitentis peccata cū circūstantijs maxime eis q̄ peccati speciez mutāt Quartū est Indico nēpe singulis nō obligatorie sed exhortatorie sepi' vt teneāt facilē quandā obꝑuationē p omni tpe vite sue tam p rememoratione et q̄dā satisfactione peccatorū intergre simul ofessorū q̄z p cautela aliqua futurorū Vtor vero omuniter hoc modo vt dicāt singulis diebus bis pr̄ nr̄ ꝗ aue maria et semel de mane et semel de sero cū totidem pstrationibus ad terrā si et vbi omode fieri potuerit Raro autē muto in hoc p magnitudine et varietate criminū diuersitatē hui'mōi obꝑuationū quoniam vix istud fieret et in alijs penitencijs secretiorib' pt scrupulosi' varietas talis tradi. Q. si in hoc innocētes cū nocētibus exequem nō oqueranē innocētes quia nō min' obligati sē q̄ ne similes eēnt nocentibus ipe phibuit manutenuit qz ihāc vero quadruplicem istitutionē p puulis metro ludēs. oprehēdi vt eas altiori mente reponāt Nō ope aut verbis alios coruperis vnqz Sit satis ipsa tibi poitio ꝓpria Si quos pdideris monitis actis ve nephādis Discrete ad rectū mor reuocare stude Non pudor obsistat tua q̄n confessio plene Crimina scita notet vel nocet illa tibi Tu de ofessis gratus tu ne recidiues Signo aliquo facili iugiter esto memor

Ad extremū vsqz q puuli diligitis infantiā? Vt q̄d diligitis vanitatē ꝗ queritis mēdaciū? Peni te fidenē nlle viarū insidie. nullus latet āguis in herba Cōmunicabim' mutuo bona spūalia qz temporalia vra nlla reqro Ego vob doctrinā. vos mihi ofonē impēdetis. imo orabim' p inuicem vt saluemur Sic angelos nrōs vicissim letificabim'/ in quoꝝ solennitate hec scribo Sic forte. nec iam forte. ꝫ certa spe misericordiā inueniemus apud patrē nostrū dū obediem' voci sue in accessu nro ad eū/ego puocādo. vos exequēdo Nec deerūt pij gratie ꝗ deuotionis amplexus in pūti miseria dsolatorij. postmodū glorie consūmate ꝑpetua vnitas subseqtur Ad quaz nos oēs q̄ spiritu paruuli eē debem' inuitat ipse Jesus spirituali collocutione et afflatu iugiter inspirās et dicens Sinite paruulos venire ad me.

Finit M cccclxxxiij. in vigilia Inuētionis sce Crucis.

Prefatio magistri Johannis Gersonis in libruz de vita spũali anime.

Reuerẽdo in cristo patri ꝛ sacre theologie pfessozi eximio dño Petro Camera/ rensi episcopo eius discipulus Johãnes Cãcellarius indignus eccie Parisieñ. pzo se hũilem obedientiã ꝛ pzo cõi salute sapere ea que recta sunt. postulare dignata est beniuolentia tua p̃ceptoz inclite quatenꝰ scripto tibi traderẽ vnam ex lectionibus meis cui pñtiam tuam p̃stare non erubuisti. nec insolitaz hanc rem effugisti tu schole theologie iubar radiosissimum. tu iam doctoz emeritus. Erubui fateoz imo ꝛ tota schola obstupuit ad hanc humiliationẽ dignitatis et sapientie tue quasi lumen sol a stella. mare aquã a fluuio. lanam ouis a capza mendicare videtur. Sed ita verum est vbi sapiẽtia ibi hũilitas. sed econuerso testis est sapiens ibi sapiẽtiã esse vbi reperit humilitas. Tu deniq; quãto maioz es iuxta ciusdez osilium hũilias te in oibus. minus quoq; non mirandũ est si illam ãntalacũq; est meam eruditionẽ diligis ꝛ ãplecteris cuius tu nutritoz fotoz ꝛ auctoz hactenus extitisti. Qd̃ fecit quisq; opus tuetur vt ait Naso. ita hoc in loco xp̃i verbum non inepte iungitur doctrina mea

nõ est mea sed eius qui misit me patris. Et certe tu pater me misisti qz me per te licenciatũ in sacre theologie facultate fecisti. Tu per te ꝛ sõte magistralibꝰ insignijs decozasti. Te insup motoze in cancellariatus officiuz tibi successi q̃z q̃z non meritis equis. fecisti autez cumulaciꝰ q̃z q̃sisti. Teq̃ntes itaq; lcõnes ciusdẽ materie mittẽdas decreui non q̃dẽ ad te docendũ seozsuz hec p̃sumptio. Sed vel ad obediẽter cõplacẽdum vel ad p̃standũ gustũ aliquez veteris oc̃ oneroꝭ curis tuis vel qd̃ modestiꝰ est ad cozrigendũ pficiendũq; impfectũ meum qd̃ viderunt oculi. Attã quo facilius ignoscat nostro huic opusculo si q̃s fozte lectoz alius in ip̃m cõtecerit oculos. Et si offẽderit eum sermo inculcus nec satis profecto et pulcro vt tractatũ decuerat ozdine cõtextus recogitet pius interpres alium pzo lectionibꝰ alium pzo tractatibus stilum esse. Sciat non ita coherere q̃ varijs tpibus prolata sunt. quẽadmodum illa que elabozata sõ vno tenoze dictauit ozatio. Nihilominꝰ his lectionibꝰ mozez tractatꝰ nunc imposui qd̃ q̃z tum fas extitit diuidens eas in tres ptes scd̃m materiam principalẽ triplicẽ. Et conformiter ad hec tria apli verba infra cõmemozata et quasi ad quodd̃ thema. In ipso viuimꝰ mouemur ꝛ sumus. viuimꝰ enim in deo viuificatione gratie. Mouemur in eo ꝛ ad eum. pondere opationis meritozie

q tandem circulo quodã intelligi/
bili sumus in eo velut in centro no
stro per ḋetem contẽplatõis stabi/
lis q serene. Primum est omniũ in
gratia exñtiũ quasi incipientiũ.
Secundũ pficientiũ. Tertium pfe
ctorum. Primũ in baptisatõe flu
minis vel flaminis. Secũdũ in tẽp/
tatione pegrinatõis. Terciũ in con
solatione angelice administratõis
sicut christus primo baptisatus est
postmodũ tẽptatus deinde conso/
latus. Sicut ipse est vita animans
via mouens veritas stabiliens al/
pha et o. ꝓncipiũ. mediũ q finis. In
quo viuim' per fidem formatã. qz
iustus ex fide viuit. et hoc in vi ra/
tionali. Mouemur per spem deside/
rantem que sursum sunt in irascibili
Sumus per caritatẽ radicatam in
ꝛcupiscibili. Prima ergo pars opu
sculi que latior est q per lectões di/
stinguitur agit de vita anime q de
morte ipsius q de egritudinib' spi/
ritalibus inḋrendo ḋdvitatem pec
catorum a radice et eliciendo mo/
ralia documẽta inde sequẽtia. Se/
cũda tractat de vita secũda anime
que est motus eius vel instinct' in/
quirendo distinctõem inter bonas
inspiratões et immissiones per an/
gelos malos in diuersis materijs.
q de modo tẽptationes superãdi.
Tercia loḋtur de vita anime per
contẽplatões stabilite et cõsolate.
Bene valeas pater in xpo et ore/
mus pro inuicez vt saluemur.

Incipit prima pars de vita spũali anime Johãnis Gerso Cancellarij Parisiensis.

Ego vos bap
tisaui aqua. ille vos
baptisabit spũsancto
Antiqua iam atqz no
tissima patrũ traditõe cõpertũ ha
bemus quid opabatur baptismus
iohãnis. q quid baptismus christi
Naz cum baptisari sit nasci denuo
sicut nycodemo dicebat xpus. tñ
interest inter baptisma iohannis et
christi ḋztum ipsa dispositio ad vi/
tam differt ab introductiõe eiusdez
vite spũalis in nobis. Erat itaqz
nobis baptism' iohãnis ꝓparato/
rius ad vitam spũsancti cõplendã
in suscipiẽtibus sed christus solus
vere viuificabat. quia solus vere
baptisabat spũsancto. Placet igit
vt omissa interim ꝑtractatõne litte
rali sup hoc duplici baptismo qm
notissima est vertam' ꝓsideratõem
nostram ad loquendum de vita aie
quam spũsscũs opatur in nobis ꝑ
baptismuz qui vsitato iam nomine
dicitur esse flaminis. Ille tñ baptis/
mus per se efficax. Absqz eo autez
nec baptismus fluminis nec sangui
nis prodest ḋcqz. Dicebat paulus
athenienſib' allegans vnum ex eorz
poetis dum de deo loḋretur. In ip
so enim viuimus. mouemur q sum'
Actuũ. xvij. Que verba si quis ad
corꝑalem et hanc visibilem vitam

motum et existentiam referat. nihil
eũ errare crediderim quoniaz sicut
vas aquam continet et figurat ita
vt verum sit ꝙ aqua plus in vase
q̃z in se figuratur. sic multo intimi'
in ipso deo tanq̃z in vase oẽm crea
ture labilitatẽ ꝛtinente viuit q̃cq̃d
viuit.mouetur quicquid mouetur.
et omnis entitia ne defluat in nihilũ
in ipso est atq̃z cõseruatur. Sed de
spiritualibus et inuisibilibus locu/
turi dicamus ꝙ anima rationalis
habet in spiritusancto suam vitam
suum motum suam existentiam Est
quippe hoc proprium ipsi creature
rationali super ceteras ꝙ capax ẽ
vite alicuius gratuite et diuine Si/
militer et motus et existentie vltra
id quod est in se naturale et quẽad
modum materia prima.et si de se ñ
sit nihil.capit tamen suum esse prin
cipalius per formaz. Sic et anima
in esse suo naturali considerata.ima
ginanda est tanq̃z materia nuda
que fieri potest subiectum quasi de/
ferens ipsum spiritũsanctum tanq̃z
eius veram vitam non quidem for
malem. Hoc enim dudum per ma/
gistros nostros dãnatum est. Sed
formali non prorsus dissimilem. Et
quomõ fiet istud si forsan interro/
gas Respondeo ꝙ per baptismuz
spiritussancti. verũtamen prius est
aut natura aut tempore baptism'
aque viue et munde tanq̃z qualita
tiua dispositio prerequisita ad vite
huius formalis introductionẽ. Est
autem baptism' iste gratie et aliaꝝ
ꝛtutum infusio. aspersioq̃z intima
animam abluens et reddens ydo
neam. Cui spiritussãctus seipsaz vi
tam et motum et essentiam inspiret
et donet In ipso viu'mus et in vita
mouemur vt in via sumus et in ve/
ritate. Et vide si non ita cortex lit/
tere absconditũ habet in misterio.
Nam si iohãnes interp̃tatione sua
gratiam sonat et baptismus ablu/
tionez nominat quid iohãnis bap
tismus nisi gratie ablutio designa/
tur. Et hec vt p̃dixim' ablutio non
nisi p̃paratio est in anima ipsa vt
spiritusancto baptisetur. hoc est vi/
uificetur vt iam non in se solum sed
in spiritusancto viuat moueatur et
existat. quẽadmodũ dicebat diuin'
Paulus. viuo ego. iam non viuo.
viuit vero in me christus. Fatendũ
est nihilomin' esse quasdam dispo
sitiones freq̃nter in anima que lon
ginque sunt ab istius vite spiritus
scilicet infusione. Ita enim videm'
ꝙ in naturali generatiõe animalis
plurima p̃cedunt ad ꝓpinquam dis
positionẽ que formam inuehit ma
terie Istas dispositiones appellãt
theologi in adultis operatões in/
formes quibus peccatrix aia inten
dit facere quod in se est se disponit
ad vitam. nõ ꝙ ista dispositio suffi
ciat vtpote que longinqua est et
nihil de vita spiritus habens in se.
sed quia nihil interim anima mai'
habet quod faciat q̃z vt bene vta/
tur suis naturalib' potentijs et do
nis quibusdam gratuitis licet non
viuificis. Quo facto sicut credis a/
nimam introduci im materiã natu

ralibus tmmodo actionibus qua/
lificatas. non quidem in virtute hu
iusmodi qualificatōnis. sed de sola
liberalitate omnipotētissima crea/
toris. Non aliter existimes in ipsa
vite spiritus infusione qualescunqz
et ātcunqz pcesserint dispositōnes
ex ipso conatu anime ad hanc vitā
ex morte tendentis nihil sunt nihil
attingunt nisi miseratus ex alto spi
ritussanct' vltimatam complexio/
nis armonice spiritualis qualifica/
tionez infuderit. cum qua et in qua
ipse qui verus est anime spiritus ip
sum viuificat suo illapsu q afflatu
secreto qui afflatus baptismus fla
minis dicitur et baptismus in spiri/
tusancto. Et hec dicta sint pro con
sonantia littere ad ea que tractare
pponimus super anime vite in spiri
tusancto. Jam ex premissis attē/
damus ep anima ratōnalis vite q̄/
druplicis capax existit. Est em vita
nature. est vita gratie. est vita actio
nis meritorie. et est vita ofirmatio
nis stabilite. et hoc dupliciter. vl in
via vel in patria. vitā natuē in aia
dicimus puritatem sue essentie cuz
integritate suarum potentiarū.
Attribuuntur etiam huic vite alia
q̄cūqz acq̄sita vel infusa citra gra/
tie gratificātis statum. Jn tantum
ergo pfectiorem vitam hanc natu/
ralem ascribim' ipsi anime quāto
pcellentior fuerit q viuacior in suis
naturalibus. et si ceteris gratuitis
fuerit spoliata. Altera vita est vita
gratie. que ideo taliter nominatur
quia spiritussanctus qui sua digna
tione q beniuolentia animam viui/
ficat vt potens sit ad vitam terciā
de qua dicendum mox supest gra/
tiam gratūfacientē pinfluit in ani/
mam. velut dispositionē quandam
armonicam de lege necessariam.
Presupponit autem huic vite prior
que naturalis dicitur tanqz suuz na
turale subiectuz. Ceterum per vi
tam terciam non aliud intelligo q̄z
actionem meritoriam vel gratificā
ab hac vita secunda deriuatam si/
cut operatio quelibet viuentis no/
minat a philosopho primo de ani/
ma vita secunda eiusdem. Po/
stremo vita quarta non taz vita al
tera pprie dicta est q̄z duplicis vite
prioris stabilitio atqz confirmatio
quod fit vel in via per abundantiā
spiritualium carismatū animam a
morte contraria phibentiuz. uel in
patria ex conditione beatitudinis
et stabilite felicitatis. Et attēdam'
precor si apostolica verba a philo/
sophis vsurpata insinuare nobis
possint hanc triplicez vitam anime
spiritualem quia de prima que na/
turalis dicitur parum nunc loquen
dum est Jn ipso inq̄t viuimus. ecce
vitam primam gratie. Mouemur.
ecce vitam secundā. Et sumus. ecce
vitam terciam que est confirmatio
nis stabilite q pmanentis existētie.
et has vitas in misterio noue exem
plauit nobis christus in suo bap/
tismate quoniam primo venit bap/
tisandus tanqz bene vtens. vita

naturali Deinde baptisatus est tanqz vitam gratie recepturus. quam tamē in veritate prius habuerat. Postmodum ascendit de aqua ostendens vitam terciam actionis virtuose. Tandez manfit super eum spūsscūs in signum vite quarte que est confirmationis pmansiue. Dicam' adhuc q̄ huic vite quadruplici opponūtur totidem mortis genera Nā est mors nature. que fit seu per annihilationez eius totalem. seu per ablationē eorum que nature sue debita sunt seu per immissionem contrariorū habituum phibentium liberum exercicīū hui' vite quēadmodū est peccatū originale quod fomes mortis dicitur et tyrānus membrorū et lex peccati et a quo pueniunt cetera incōmoda vt debilitatio viriuz. ignorantia. hebetudo et similia etiaz post baptismū. Juxta hoc dicamus q̄ eadez anima potest simul esse pticeps vite naturalis et mortis naturalis. Mortis dico que non est per annihilationem sed aliunde modis dictis. Si de vita secunda' que est vita gratie loquamur inuenim' mortem ei contrariaz. que contingit ex correptiōe debite illius armonie quam in gratia gratūfaciēte cōsistere posuimus. quēadmodū enim si corrūpitur corporalis illa complexio resultans ex qualitatibus primis contemperatis ad inuicem animam abscedere necē est. Sic deficiēte gratia non remanet spūsscūs anime vitam pstans. Porro vite tercie contrariatur actio puersa aut cessatio ab operatione tunc debita. Videmus eniz q̄ natura abhorrēs ocium pati nequit animam diu esse in materia absqz proprijs et debitis actionibus. Non minus potest eē diu spūsscūs in anima que vel criminaliē vel nihil operatur. Demum nulla est mors corrūpens quartam vitam confirmatōis stabilite et hoc in eadem anima. Sed obstinatio in peccato que peccatū dicitur ad mortem. et he vite conditiones habet oppositas in diuersis. Addamus rursus dicētes q̄ ipossibile animam sola vita naturali viuentem operari salutem suam. Cuius oppositū pelagian' error asserebat. Itaqz si non pōt corpus mortuum vitales operationes exercere quomō dicet aliqs animam vita sua carentem que est spiritussanctus in opera vite spiritualis exire posse. Non eniz est anima ratōnalis par alijs viuentibus quibus sicut non competit nisi finis vnus naturalis sic vna vita est sufficiēs. Anime xo rationali pparatus est finis q̄dem supnaturalis. q̄s ergo negare poterit supnaturalē ei vitā et opationez esse necessarias vt ptingat ad eum qui super ipam

est beatitudis finem et terminū.
Nolo tamē negare quin anima
possit ex sua vita naturali bene
moraliter agere et faciendo qd
in se est se ad vitam gratie dispo
nere Et primo si aia nulla mor/
te infecta habens naturaliū inte
gritatez. in nullo estimo fieri am
biguum quin habeat in suo arbi
trio causare opus bonum de ge
nere moris vestiendo ipsum om
nibus circūstātijs quas ipsa bo
nitas moralis exigit tam in fine
ꝓinquo q̄z in obiecto et inten/
tione. alioquin homo sine culpa
existens miserabilior esset oibus
animātibus. Cur ita? quippe ce/
tera animalia possunt in opera/
tiones sue nature debitas suppo
sito dei generali auxilio. non sic
homo posset. Sed quid dicem'
de anima que mortem circūfert
secum vel peccati originalis vel
criminis actualis. Fuerūt qui di
cerent animā tali morte pressam
non posse ad actus bonos mo/
rales assurgere quēadmodū est
celebris de ipsis demonib' q dā
natis opinio ꝓ bñ moralit neqz
velle possunt neqz agere. Rōem
asserunt sic p onētes etiāz in via/
toribus mortificatis per pecca/
tum absqz vita gratie Tanta est
inquiunt incuruatio et deprauā
tio seu corruptio et mortificatio
vite naturalis in aiabus talium
vt potius trahātur in malum q̄z
in bonum. Nam violentior est in
eis tractus mortis q̄z vite. prop
terea dicunt ꝓ omnia ad turpi/
tudinem suam que est mors sua
referunt et ex cōsequenti omnia
opa mortua sunt vtpote a mor/
te ꝓcedentia. Addunt pro cōfir
matione ꝓ in omni actu pctōris
deest circūstatia gratie. bonum
vero quod sbsistit ex oibus suis
cōditionib' sicut ex vnita si desit
resultat malum scōm dicta dyo
nisij. Nihil simpliciter bonum est
qd ab arbore mala et a radice
viciata gignitur. Hec vero sen/
tentia et si talibus alijsqz pluri/
mis apparētijs fulcita videatur
prudem tamen repulsa est tanqz
dura et plus ad desperationē q̄z
ad edificatōem ꝓficiens. Quis
em non obstupesceret audiens
ꝓ absqz gratia honorare pntes
elemosinas dare ecclastica p̄cep
ta de ieunijs facere. imo per at
tritionē se ad grām disponere q
mortalit delinq̄re. Non em req/
ritur ꝓ in omni actu nostro aga
mus ex gratia aut qd erga illuz
informem' nisi pro quāto et duz
mereri tenemur per aliquē hmōi
actum. Relicq vero actus si fiant
circa materiā bonam de genere
et cum intētione debita finis im
mediati. ponēdo alias circūstā/
tias bonas moralit. et si nō sint
meritorij vite eterne sunt tñ boni
moralit et bonorū tpalium me/
ritorij et ad grām de cōgruo p/
paratorij. quia per eos homo

facit qd in se est Nam facere qd in
se est hoc itelligo facere qd homo
pōt fm vires quas actualiē habet
Ho oc loco distinxerūt aliqui de grā
Nam si grām appellam' ōne illud
qd a deo liberaliē datur sine meri/
tis totuz esse nostrū et viuere inter
gratuita nūeratur et in nobis et in
brutis q̄z plus in nobis qz beati/
tudinis capaces sumus et p ipsius
adeptōe datur nobis quicqd dat.
Nūqd deo cura est de bobus inqt
apls. Non de brutis sed de hoib'
ait q omnia cooperantur in bonū ꝛc
Hoc mō ois tribulatio ois infirmi
tas imo q ipse tēptatōes inter gra
tuita nūerant. Cui' ratio est qz dei
bonitas q̄tum est de se nobis im/
mittit aut euenire pmittit ad bonū
nostrū si non puerse renitemur abu
timurqz et iuxta hunc acceptionis
modū de gratia pspicuum est nihil
nos boni posse absqz grā. Si vero
grām nolem' donū aliqd infusum
distinctū ab aia supra vel vltra vi/
res suas naturales et industrias.
nulla videtur nccitas dicere talem
grām esse necessariā ad hoc vt bo
num de genere agam' per liberum
arbitriū pluscq̄z non ponimus talez
grām ad cognoscēdū verum circa
naturalia per intellectū. Deinde
dici pōt q impletio pceptorū vt in
multis q̄tuz ad sbstantiā precepti
non coexigit grām gratū facientez
q̄uis intentio pcipientis non cōser
uetur si non fiant in gratia vel ex
gratia. Intentū quippe est in omni

pcepto vt per illud mereamur ad
vitā ingredi. Sed hanc intentōem
non semp ponim' esse obligatoriā
simplr ad peccatū si non obseruet.
Tmmō oditionalr obligat vt po/
nit Durādus si mereri volum' aut
dum mereri tenemur quēadmodū
oringit in susceptōe sacramētorum
aut dum ad grām resurgere vel ex
ea iam habita debemus opari hoc
mō intelligunt illud xpi Si vis ad
vitā ingredi serua mādata. Decur
sis aliqbus circa primā vitaz quā
hēmus ante bapmuz gratie factū
a spūscō. q qdem sub multa breui/
tate quia per doctores plurimos
materia hec et siles incidētes lati'
tractate sunt. Pergat nrā osidera/
tio ad loqndū de vita vera gratie
que est bapmus in spūscō et p quā
fit vt viuam' in ipo q sic tractabi/
mus vitā alterā per quaz sumus q
stabilimur in eo Nam q sic dictum
est in ipso viuim' mouemur q sum'
hoc et iā in loco tractabum' de illis
que vitas istas vel alterā earū fun
ditus extinguūt q enecant. de illis
insup que illas tmmō debilitant in
egritudies trahūt. et hoc est qrere
sub terminis vulgatiorib' quid est
pctm mortale q qd veniale q quē/
admodū orrahūtur. Circa quam
materiā licet visitata videat intēdo
pticularia qdaz afferre in qbus tū
difficultas tum vtilitas pro cōsciē
tiarū serenitate xsant. Placz autē
vt neglecto interi vel tēperato stilo
nos per ꝓpōnes q corollaria pce/

damus. Hoc enim modus accōmo
sior est schole et inq̃sitiōi tali. specu
latiua veritatis sepe p̄ciosior atq̃
lucidior inueniē. Erunt aūt primi
due materie p̄ncipales p̄tractāde
vna de q̃ditate et quātificatione
pc̄tōr̄ per que vita aie vel tollitur
vel ipediē. Altera de q̃ditate p̄me
legis d̄ine et iustitie p̄ut nobis ex
scriptura q alīs innotescit. De no/
titia q̃z q ordīna pc̄tōrū penes illā
legē. sic ad extra deriuatā tractādo
principaliē quid p̄rie debeat dici
de iure d̄ino quid de naturali quid
de humano inferēdo q̃liter statuta
religionū q cōitatū obligant. Et si
semp vota iuramēta q p̄cepta cō/
minatōnes q̃z seu interminatōnes
mortis eterne astrigāt ad mortale
Pro p̄ma materia sit hec vnica cō
clusio cum suis corollarijs. Omne
pc̄tm̄ pro quanto est offensa dei et
dra legē eius eternā. est de sua cō
ditione q indignitate mortiferum.
p̄m rigorē iustitie q a vita glorie se/
paratiuū Ratio est qm̄ ois offensa
in deū pōt iuste ab ipso iudice deo
puniri pena mortis tam tpalis q̃z
eterne. imo annihilatōis pena. Est
igiē de se mortifera Aliter deduciē
ex hoc q nulla pēa talis. est ita ma
la q̃to mala est ipsa offensa. Et ex
alio qz potius tolerāda eēt omnis
mors penalis et ānihilatio q̃z ccm
mittēda esset quantūlibet p̄ua offē
sa in deum. da oppositū Jam offēsa
dei licite fieri deberet in casu P̄re/
terea q̃libet offensa dei nisi remitte
retur repelleret a gloria dei ꝓpetue
et absq̃z termino punireē. alioquin
maneret dedecus culpe sine decore
iustitie. q aūt offensa dimittitur seu
remittiē est ex pura liberalitate dei
remittētis q non āplius imputātis
Deniq̃z non min' est fugibilis offē
sa dei q̃z sit eligibile illud bonuz p̄
quo adipiscēdo nullo mō deberet
cōmitti sed pro infinito bono non
deberet fieri offensa dei. Et si quis
ifinita bona possideret posset iuste
ōnibus a deo spoliari si caderet in
offensaz dei. Ex his radicib' argu
mētorū que possint in latius rami/
ficari. videē esse sufficiēter deductū
q ois offensa dei est mortifera ex
sui ꝑditione et indignitate. imo q
est infinite fugibilitatis et iputabi/
litatis addēdo vel itelligēdo q sit
in iniuriā boni infiniti et q̃ tum in
se est abhicit ab hoie deuz tāta elō
gatōne q nunq̃z poterit nisi p solā
et merā grām illi p̄rim' esse maxie
per vitā glorie. Patet etiaz de ve/
niali. Sed diceret aliq̃s q deus iō
quia dñs est sue creature in sup̄mi/
tate pleni dominij ad faciendū de
ea q̃cquid voluerit et q̃cunq̃z volue
rit p̄cedunt rōes p̄dicte ad oñden
dum q pōt pro aliq̃ offensa penaz
quātālibet possibilē infligē Nec po
terit ei quisq̃z dicere cur ita facis. B
aūt diceret ita de iustissima creatu
ra aut non peccatrice q ipsa subia
cere pōt cuicūq̃z afflictōi et penali/
tati absq̃z hoc q opteat dicere eaz
esse in aliquo culpabilem. Rñdetur
q deus potest absolute et iuste dē

q̃lēlibet afflictionē sue creature imo
virgini marie ꝓz hoc nō erit in pe/
nam et punitionē cuiuscūqz delicti
et ita quāuis sit afflictio iusta. non
tamen esset ibi iusta pena seu puni/
tio nec etiam iniusta quia nulla ibi
poneret ratio pene cum pēa et cul
pa correlatiue dicātur ad inuicez.
igitur ꝛc ¶ Primum corollariū ¶ Nul
la offensa dei est venialis de se nisi
tm̄modo per respectū ad diuinam
misericordiā que non vult de facto
quamlibet offensam imputare ad
mortē cum illud posset iustissime et
ita cōcluditur ꝙ peccatuz mortale
et veniale in esse tali non distinguū
tur intrinsece et essentialiter. sed so/
lum per respectū ad dinam gratiā
que peccatū istud imputat ad pe/
nam mortis et aliud non. Omne ei
peccatum culpabile ex sui indigni/
tate mortiferum est modo dicto.
Addidi culpabile quoniā peccatū
est in agētibus naturalibus vbi tm̄
nulla culpa vel offensa reperit q̃ ꝙz
in materia hac synoie capiātur vt
plurimū peccatum et culpa ¶ Se/
cundū corollariū si nulluz infinitū
vel infinite tale possit altero eē mi/
nus. nulluz peccatuz in esse offense
esset minus alio. q̃m omne peccatū
est infinite offensiuū. Non est tamē
cōcedendū ꝙ pcta omnia simplicit
sint eq̃lia ꝓut dixisse stoycos refe/
runt seneca et tullius ꝛ alij. Si eniz
per imaginationē poneretur linea
infinita in longitudine. et supficies
infinita in latitudine ꝛ longitudie.
et corpus in trina dimēsione. Ut si

a linea recta ꝓtraherētur linee re/
curue in infinitū vel in cafibus sim/
libus multis non oporteret dicere
omnia ista esse equalia vel in dimē/
sione vel i curuitate quāuis eēt q̃l/
libet in suo genere infinitū. Sic nō
offensas etiam infinitas oportere
ponere equales esse sed vna est gra/
uior altera et multiplicior. q̃re ꝛc
¶ Terciuz corollariū. Obligamur
deo ad gratificationē et gratiarū
actionem ex hoc ꝙ peccata nostra
venialia non imputat ad mortem
sicut tenemur ex remissione morta/
lium. quoniā vtrobiqz cōcurrit mi/
sericordia dei non imputans pē
nisi ad penaz tēporalez que de sua
indignitate iputabilia sunt ad mor/
tem. vnū de possibili. aliud de lege
statuta. imo forte ita diceret de o/
bus iustitijs nostris que quantum
de se sunt. sunt sicut pannus mē/
struate ōferti post pdtm̄ aut absq̃
grā ¶ Quartū corollariū. peccā/
veniali ex deliberatōne abutit
nia que cōcessit pdtm̄ illud esse ve/
niale non mortale. Relucet insupe/
nia dei in hoc ꝙ abusus ille del/
berat' non est nisi venialis Juxta
gulaz magistralē ꝙ dsensus in ve/
niale non est nisi venial. intelligēdū
de veniali ex suo genere et non de
eo quod veniale dicitur ex eo q̃
per surreptōnem aut infirmitatem
aut ignorantiam aut actus impe/
ctionem committitur ¶ Oppositum
em̄ dicere eēt dānare oēs homines
sertim eos qui mentiūtur etiam i/
cose quia deliberate faciunt actum

quem sciunt esse culpabilē Regula vero illa ꝙ nullum pctm̄ est adeo veniale quin fiat mortale dum placet intelligit̄ de venialib' secundo modo dictis que ido sunt venialia quia sine pleno consensu rationis ꝓpetrātur. Ad que si cōfessus pfectus et placens aduenerit nil mirādum si reddūtur mortalia q̄q̄ nō sintriam ēdem actus qui prius sed bene similes in specie ex alia tamen radice videlicz a libero dsensu ꝓcedētes. Vel itelligēda est talis regula si et dum peccatū veniale placeret inq̄tuz peccatū est et dei offēsiuum absq̄ aliquo quocūq̄ motiuo vel allectiuo ad peccandū Istō enim videtur esse diabolice obstinationis ꝓprium qd impugnet deus et odio habeat gratia. Ez vbi q̄s habet actū quem scit esse venialem non motus quia offēdit deum sed quia delectat se et non vellet ipsum agere si deus ad mortē et amicicie sue ꝓditionē imputaret. Agit q̄dez male sed non mortalit̄ de lege. Si rursus obijcit ꝙ agens contra conscientiā edificat ad gehennā. distinguendū erit de q̄litate ipsius dscie si sit de mortali vel veniali et scōm hoc rndendū est. Quintū corollarium nullus idem actus numero elicitus bonus aut meritorius est peccatū etiam veniale. Huius oppositum opinati sunt aliqui sed iudicio meo fallūtur. aut quia loquūtur de actibus exteriorib' qui non sunt nisi respectiue boni aut mali vbi idez actus est optimus et pessimus diuersis respectib'. sicut passio christi que erat actio iudeorum. Aut si loquātur de actib' intrinsecis elicitis a volūtate non hēbunt ꝙ eadem volitio que est mala venialiter sit bona meritorie q̄uis illa que similis est. et que velut imperceptibiliter potest succedere ad eā magni valeat esse meriti apud deū Sextum corollariū. veniale peccatum si non punitur se solo vel cū mortali pena eterna hōc est qz dē' taxaut de lege sibi certam penam qua soluta remittit̄ offensa totalis contracta. Et ita potest vtraq̄ opinio sustineri. tam illa que ponit peccatum veniale cum mortali puniri eterna pena in foro iustitie infernalis vt dicit Prepositinus q̄ illa q̄ dicit oppositū ponendo ꝙ offensa venialis bene remittitur soluta pena absq̄ remissione mortalis. sicut de pena vel penitētia debita pctō mortali dimisso ꝓbabilis est opinio dicens illam penitentiā q̄nq̄ finiendam etiam in iferno sicut et soluitur in hac vita homine existēte in mortali peccato et vocat̄ penitētia soluens non recōcilians. Oppositū sensit aliorū sentētia sed hec mitior est. Et pro intellectu p̄missorū considerandū est ꝙ in omni peccato actuali tria sunt saltem distincta ratione scz auersio a deo bono incōmutabili. et istud vocat̄ offensa ei'. ad quod sequitur necessario imputabilitas ad penam que vo

catur indignitas q̃uis posset ñ imputari. et dum imputat̃ vocatur reatus et hoc est secundum. tercium est uersio ad bonuz cõmutabile quod secum importat maculã et obscuritatẽ quoniam anima quãto amplius inheserit per cupiditatez rebus mutabilibus tanto plus maculat̃ q̃ fedatur q̃ ab illa luce supna decidẽs in tenebrosa demergit̃. Dicam⁹ igitur q̃ peccatũ qõlibet sicut ẽ finitus actus sic est finita cõuersio et finita talis macula seu tenebrositas et iuxta hanc cõuersionem libidinosam maiorez vel minorem dicit scs thomas proportionari penam scõm intensionẽ et remissionẽ acerbitatis vt q̃ztũ glorificauit se in delicĩis tantuz proportionabiliẽ habeat et tormẽtum. Ad hanc peccati conditionem aspiciũt vt opinor illi q̃ ponunt qõlibet peccatũ esse solum finite malicie. Sed ñ video eos saluare posse q̃ non debeat̃ sibi pena infinita scõm acerbitatem ñ natura esset capax. vel de⁹ hãc vellet infligere quoniã hoc agẽdo deus non solũ iuste sed et misericorditer ageret conseruãdo naturã. Et sane implicatio est dicere q̃ absq̃z misericordia possz peccatũ aliquod per finitam penam aut infinitã sufficiẽter puniri. Nam quantũcunq̃z daretur de pẽa pro peccato nisi deus misericorditer remitteret offensam semp̃ remaneret dignum puniri vt prius. imo q̃ talis pena sit remissiua et deletiua peccati eẽ nullo modo potest absq̃z dei misericordia liberalissima. Si vero attendam⁹ pctm̃ scõm primã et secundã rões constat q̃ peccatũ mortale qõlibet auertit a sũmo bono. et ita est obiectiue infinitũ Sikr imputat̃ etiam de lege ad penam eternã et infinitã duratiue. Sed de peccato veniali an prie debeat dici offensa stante lege quia non priuat amore licz ipsum quodãmodo leuat. an eẽ de facto imputet̃ ad penam eternam scõm forum iustitie infernalis iam aliqua dicta sunt q̃ postmodum tractabit̃ dum inuestigabimus ñ peccatũ veniale sit contra preceptũ dei. dico tamen generaliter de omni peccato illud esse ad penam infinitam imputabile. et q̃ non iputatur hoc agit misericordia copiosissima redẽptoris. ¶ Octauũ corollariũ implicat deum punire ad odignũ ñ per hoc intelligam⁹ sic euz punire q̃ iuste non possit amplius. Si aũt dicam⁹ punire ad cõdignum qz punit q̃ztum recta ratio et iustitia exigũt q̃ taxant de facto tale pctm̃ esse puniendũ. tũc omne pctm̃ punit̃ aut punieẽt ad cõdignũ quia scz tantũ punitur quantũ puniri deus vult q̃ ordinat rectissima iuris rõne. ¶ Nonum corollariũ nulluz peccatuz

potest remitti nisi per hoc ꝙ de' libeaſiter non imputat illud ad peccatum. Hoc ꝓpheta vidit dicens. Beatus vir cui nõn imputauit domin' peccatuz. quasi exponens illud quod premiserat. Beati quorũ remisse sunt iniqtates. Nam hoc posito peccatũ tollitur. hoc remoto nunqꝫ amouetur. Qualiter vero fiat ista non imputatio variãtur doctores. Quidam dicunt nihil aliud esse deum non imputare peccatũ qꝫ illud non iputare ad penam. de' vtiqꝫ cuz sit immutabilis inqunt non dicitur nũc iputare et post non imputare ad penaz. nisi per respectũ ad extrinsecũ et relationem ad penam. Tales ꝯseqnter habent cõcedere ꝙ nullum peccatuz totaliter remittit quousqꝫ pena tota ꝓsoluat neqꝫ mortale neqꝫ veniale licet dicatur remitti mortale quãdo desinit imputari ad mortem eternam tanqꝫ principalem Aliozuz est positio ꝙ si etiaz nulla pena vnqꝫ fuisset statuta a deo ꝓ peccatis. nihilominus potest adhuc committi peccatum et potest etiaz remitti nõ quidem ex mutabilitate dei sed quia in eternitate sua decreuit ꝓ tali tunc sic agentez esse indignũ suo amore et sua iustificatõne et dignum punitione quantalibet. etiam posito ꝙ nullũ vellet infligere et pro alio tunc quia talis mouetur aut alio modo se habz qꝫ prius. saltem ex decursu tẽporis dignificat istum suo amore et tollit omnem idignificationẽ ad penam. et si queritur ratio sit pro ratione voluntas. Naz hoc honore dignus est quem rex voluerit honorare. Sequitur ex hac positione que ꝓbabilior videt nullam esse absolutam necessitatem ponendi caritatez distinctã pro iustificatione impij et saluatur cõmode verificatõ contradictoriozum sine dei mutatiõe ꝓut tactum est. Decimum corollarium ꝓbabile est. nullum actum creature de per se et intrinsece eẽ bonum bonitate moris aut meriti. aut similiter malum nisi per respectum ad diuinam rationez et voluntatẽ quia videlicet diuina voluntas et ratio dignificat hominem pro tali actu et ꝓ alio indignificat. imo dicimus ꝙ sine actu quocũqꝫ posset dignificare creaturã. vtruz vero eam posset similiter absqꝫ quacunqꝫ actione aut omissione aut pro quocũqꝫ actu cuiuscunqꝫ generis indignificare. non ita est mihi ꝓspicuum quãuis si attendatur dñatissima dei virtus respectu sue creature q̃liter cunqꝫ se habẽtis in agẽdo vel omittendo non videtur vsqꝫ quaqꝫ euidẽs esse ꝙ hoc non potest. sicut exẽplũ videtur esse aplꝰ de figulo qui ex eadẽ massa fẽt vas i honorẽ. aliud in ꝯtumeliã. Si autem attẽditur dei sapiẽtia

q bonitas istud dicere non videt
congruū. Ideo nihil hic pono nec
assero magis tamen inclinor essen/
tire secundo ꝙ primo q causa pate
bit in dicendis in materia de obli/
gatione. Et iuxta hoc cōsequenter
habetur facilis manuductio ad vi
dendum. quomodo nihil est maluz
nisi quia ꝓhibitum. q nihil bonum
nisi quia a deo acceptū et deus nō
ideo actus nostros vult vel appro/
bat quia bonos. sed ideo boni quia
approbat. Similiter ideo mali quia
prohibet et reprobat. Nemo tamē
murmuret. nemo conqratur quo/
niam iustus est in ōnibus vijs suis
q sanctus in omnibus operib' suis
Sapiētie duodecimo Quis tibi im
putabit si perierint. natōnes quas
tu fecisti. Q si dicatur aliquē actū
esse maluz ꝙ nullo modo potest eē
bonus et econtra Et quo videtur
ꝙ talis actus vtpote odiuz dei eēt
intrinsice malus. Respondetur hic
per simile de actu exteriori ꝓcedēte
ab interiori. Nam et si sit aliquis
actus exterior ita malus ꝙ stanti/
bus eisdem circūstantijs omnibus
nullo modo possit esse bonus. ui/
tilominus dicitur extrinsice malus
et potest esse non mal'. si per se po/
neretur vel a quibusdam circūstan
tijs suis eēt denudatus. Dicēdum
est similiter de actibus interiorib'
cōparatis ad ꝑmam regulam Nā
actus odij dei elicitus a demonib'
vt elicitur cum omnibus suis circū
stantijs non potest non esse malus.

potest tamen non esse malus si ꝑ se
poneretur aut alijs circūstātijs ve/
stiretur. et secōm hoc tractaretur ꝶ
et solueretur questio de dispensabi
litate vel indispēsabilitate legis di/
uine respectu creature et quomodo
potest vel non potest deobligari.
Undecimū corollariū. Omnis
rectitudo moralis ipsius voluntatis
resultat ex conformitate eius aut suo/
rum actuum vel omissionū ad diui
nam legem et eius rectam rationē
sicut actus exteriores non dicuntur
boni nisi per conformitatem ad inte
riores elicitos. Iuxta quod potest
esse pulcra deductio qualiter nihil
est verum nihil pulcruz nihil potēs
nihil appetibile nisi pro quanto pri
me veritati et pulcritudini et poten
tie et suauitati conformātur et ita
de similibus et ꝓportionabiliter de falso
turpi et fugibili Hoc est ꝙ antiqui
dicebant nihil esse verum nisi a pri
ma veritate. Hoc modo sepe dedu
cit beatus aug' nominatim in suis
confessionibus ꝙ voluntas q̄libet
in suis operationib' querit imitarē
deum quantūcunqz erret aut male
habeat. quēadmodū in illa furtiua
comestione pomorum in etate sua
puerili dicit quesisse non voluptatē
sed similitudinē quandam omnipo
tentie et libertatis diuine primo cō
fessionū. Similiter de catilina quā
Salusti' dicit gratuito malū fuisse
deducit Hec ostendunt ꝙ bonitas
creaturarū et earum veritas et pul
critudo et similia non sint aliqd mai'

intēsiue cum deo q̃z deus sol' licet
possint dici plures bonitates aut
veritates improprie ⁊ quasi exten/
siue. Exempluz de sanitate vrine ⁊
corporis ⁊ de bonitate actus inte
rioris ⁊ exterioris Palam est ergo
q̃ in ipso viuimus. mouemur ⁊ su/
mus. ¶ Duodecimū corollarium.
In eodem actu cōcurrere possunt
multiplices rectitudines aut boni/
tates vna nature. alia moris de ge
nere altera gratie. altera glorie. et
hoc est scōm diuersas habitudies
considerandi eundem actum cōfor
mari multiplicit diuine legi seu bo/
nitati. non q̃ in deo sit aliqua di/
uersitas in suis legibus que dicat
realis vel formal. sed q̃ ipsam ean/
dem cōcipim' diuersimode et con/
sideramus scōm habitudies distin/
ctas realiter ad creaturas que ha/
bitudines non sunt ipse deus solus
sed ipse ⁊ creatura sic relate ⁊ consi
derate a quibus distincti cōceptus
ab intellectu formātur ⁊ abstrahū
tur per potentiam longe fortiorez
q̃z sit estimatiua oriis que ex specie/
bus lupi sensatis elicit inimicitiā nō
sensatam. et q̃uis conceptus abso/
luti non cōnotent. tamē quia a tali
multiplicitate cōnotatorū eliciunt
et abstrahūtur retinent in suis mo/
dis repsentādi virtualiter illos mo
dos repsentatiuos rerum diuersa/
rum ex quibus sumpti sunt et cau/
sati sicut eēntia vita et intellect' in
deo et sapientia et iustitia et forti/
tudo ꝛc non dicunt nisi deuz ex pte
rei penitus eundem q̃uis operatō
intellectus diuersimode negocient
circa eum ex his que videt in crea/
turis et ex habitudinib' earum ad
deum et ad inuicem. Dicitur vlte/
rius q̃ deus intuitiue visus sufficit
causare tales cōceptus distinctos
absolutos absq̃z hoc q̃ necesse sit
ponere in motiuitate obiectali que
deus est aliquā distinctionē ex pte
eiusdem. Si autem in oppositū alle
getur aug' de ydeis q̃ alia ratōe
cōditus est homo alia equus et q̃
ille rationes sunt incōmutabiles ⁊
eterne remitto ad intellectuz quem
dat ockam in hac materia sup pri
mo sententiarū in qua explicatione
si rudis iudicetur nescio quid appel
labitur subtilitas. ¶ Notetur hic q̃
doctores etiam sancti sunt magis
reuerēter glosandi in multis q̃z am
pliandi. quoniaz non omnes semp
aduerterunt aut aduertere cogita/
uerunt ad proprietatem locutionis.
Improprietas aūt non ampliari
debet sed ad proprietatem reduci.
alioquin quid miruz si augetur de/
ceptio. ¶ Sequitur postremo q̃ nō
est in potestate libera voluntatis
create facere aliquod bonum mo/
rale aut gratuituz nisi ex dignifica/
tione voluntaria prime legis. et sic
patet primo q̃ nulla potest eē crea
tura rationalis impeccabilis p na
turaz aut naturaliter rectitudo ho
nestatis. Pz insup necitas ponēdi
grām eē necāriā ad ōne bonuz sup
ēruitā largitionē boitatis natura

quam bonitatē ostat non esse stāte re ipsa q̃uis non sit bonitas nisi p quanto fluit a primo bono et exem plariter eidem cōformat. Sap. xij. virtus enim tua iustitie inicium est. Dico igitur q̃ sicut omnis act⁹ po sitiuus habet oformitatē naturalē ad primū bonum et ideo bonus est saltem bonitate naturali. Ita si ille actus sit liber tantū habet de boni tate honestatis. quātum habet de oformitate ad primā honestatem. Sed istam oformitatez non potest elicere nuda natura volūtatis nisi cōmunicata sit sibi facultas et gra tia in p̄ducēdo alia q̃ sit illa soluz respiciens substantiā actus et non ceteras circūstātias quēadmoduz sunt circūstantie finis et directōis. intentionis et similes. Ex q̃b⁹ oñr deducitur necitas hūiliationis no stre ad deum et q̃ nō glorietur asi eum stulta p̄sumptio omnis carnis nec apponat vltra magnificare se homo super terram. Ex hoc insup pelagiana heresis et ingratitudo supba ofunditur. Deniq̃z p̄spicuū est quāta necitate desperare debea mus de viribus nostris. nec ponē carnem brachiuz nostrū nec confi dere in homine sed proficere totam spem nostram in deum ne confida mur. sed liberemur et enutriamur q̃ glorificemur Innitamur igitur sibi tanq̃z summe potentie et gloriosissi me maiestati. quo ad appropriatū patri. et hoc per vim irascibilē. cui⁹ obiectuz est bonum. arduum et ho norificū. Innitamur sibi tanq̃z pri me et infallibili veritati quo ad ap propriatū filio et per vim rationa lem. Innitamur sibi tāq̃z bono op timo et suauissimo sdefectibili quo ad appropriatuz spiritusancto et p cōcupiscibilez. Istas vero inniten tias operatur et solidant tres ipse virtutes theologice fides spes et caritas. hec tria profecto miracu losissima opera causant in animab⁹ iustorum fideliuz. Nonne miraculū ingens est taliter inniti veritatib⁹ incognitis et ineuidētibus preter aut contra omnem ratōnem natu ralez q̃ licius dissentiret homo vē fidelis primo principio prout dicit wilhelmus Parisiensis. q̃z alicui articulo quantūlibet ineuidenti. Hoc enim est contra sapientiā gre corum et scandalū iudeorum et seni ciam tyrannorū et corruptelam vi tiorum originalū. Propterea bene enūciauit apostol⁹ q̃ fides est do num dei. ne quis glorietur si credit aut qui gloriatur in domino glo rietur. Ceterū non minus est in ipsa spei certitudine miraculū. Nam q̃ liter obsecro inter tot fluct⁹ huma ne fragilitatis et vicissitudis incer tissime potest vicere aliquis cū apo stolo Certus sum q̃ nec mors neq̃z vita ꝛc me separabit a caritate dei q̃ est in cristo ihesu. Qualiter iter hec potest ita certificari aia et quietari vt dormiē dicatur et requiescere in idipm qm̄ singularie in spe ostituit eā dñs q̃admodū pulcre declarat

De vita spirituali anime

Bernardus super cantica sup illo Introduxit me rex in cubiculū suū. Cogita si potes q quantuz potes. Tu hoc hic esse miraculū grande fateberis. Porro de caritate quid dicem' quale est in ea ḡntūqz miraculum purificat hoiem q gratum reddit deo ābulantē in oibus mandatis eius sine ḡrela. Nihilomin' dicere facit ex affectu homini qui eiusmodi est cum apostolo. Nente deus saluos facere pctōres quoz primus ego sum. Non vtiqz mentiebatur apostolus studio hūilitatis sed ita de se sentiebat reputatione proprie fragilitatis q indignitatis cui tamen dignus non erat reliqu' mūdus Si querat aliqs a me qūo possunt hec fieri. Nō me interroget imo nec quenqz aliorum qm̄ solus spūsctūs horuz miraculoz spūalitū sicut est operator solus Ita solus est doctor. Pparat homo ad hec capienda mentis puritatē non oris loquacitatē expectet. Vis ergo secretum cognoscere transfer te a theologia intellect' ad theologiā affectus. de scientia scz ad sapiam. de cognitiōe ad deuotionem. Hec est theologia illa quam magnus Arsenius vir grecis q latinis litteris tūc eruditus fatebat se nescire. imo nec primā litteraz alphabeti sui dicisse. que theologia vtinā nobis oibus qui theologi noiamur tam familiaris esset qz extranea est ignotaqz. Poteraz diutius ac longius a ptrahere pstertim ad collaudationem spei collocāde in dño. Sed nimia fortassis esset disgressio. q in sanctoz opusculis laus huius virtutis abunde posita est. Noiatim in wilhelmo parisiensi de virtutib' et in illa cōpilatōe satis vulgata q certe fructuosissima que de virtutibus similiter intitulat quam cōpilationē ita osonante verbis et sententijs cum eodem wilhelmo parisiensi experior. ꝙ persuasum habeo vnam summaz ab altera sumptam esse aut vnum vtriusqz actorez extitisse. Ad hec scripta et similia vos remitto qm̄ etiam materia et q̄stio post prandium disputāda poterit nos eleuare magis ad capiendum mia'cula et misteria huius spei. Est enim questio vtrū inter omnes virtutes theologicas virt' spei sit nobilissima siue pfectissima ꝛc. Hec de lectione prima.

Sequitur nunc lectio secūda de alijs materijs.

Hsum pmissioni mee nā pollicitus sum si meministis me prima lectione inuestigaturum pro viribus. Qualis est illa lex cuius trāsgressio vitam spūalez quam dat baptismus spūsancti admit et mortis eterne reum facit. Hec nimirū dubitatio non pua est neqz inutilis vbi non de lana caprina sicut loqtur satiricus sed de ala non de paupere regno. Iurta verbum Stacij sed de vita beata sit questio. Si socrates omnem pbie

rationē ad mores trāstulit et hinc
laudat' est a Tulio Seneca ⁊ Au/
gustino. Si ptera phi fere omnes
presertim stoyci imo et ipsi qd vix
crediderīs epicurei solam bene vi/
uendi cognitōem ceteris ptulerunt
tanqz ea sola teste Apuleo vitupe/
rabiliter ignorēt Quid aget xpia/
nus cui reprōmittit eēnitatis spes
pro pmio bone vite ipse supuacuis
⁊ inutilib' inuestigādis quo pacto
se totum impēdit. O missis que ad
vitam sunt necessariis quasi non ex
alto iubente audiat que tibi pcepit
deus illa cogita semp et in plurib'
opibus eius ne fueris curiosus. vñ
et iudeis qzqz carnalib' et minus
capacib' celestiū dicebat dñs de le
ge sua Deutero. iiij. Hec enim est sa
pientia vestra et intellect' corā po/
pulis ¶ O quisquis adest qui de
ingenij acumine gloriat que preter
subtilia et difficilia nihil inuestigāt
dignat vertat huc aciez sue ratōis
velim suum hic ingenium exerceat:
Affirmo multā hic esse pfundaz ⁊
vberē studiosissimis quātalibz ige
nij laude pditis pscrutatōnis ma/
teriam etiaz sup eas steriles quas
nōnulli solas mirari solent imagi/
nationū varietates. Pterea nō me
dignum arbitrat' sum qui difficul/
tatis huius nodos ad integrū va/
lerem euoluere Nihilomin' aliquid
dicere vel impfectū tum necessitas
tum vtilitas animū pluries impu/
lerunt. Mecum siqdem et cum alijs
sepe recogito Multas ex ignorātia

huius negocij suboriri turbatōnes
in policijs tam ecclesiasticis qz tpali/
bus. In hoim pterea osciētijs mō
scrupuli vani contēnendi surrepūt
modo contēptus insurgit temera/
rius et audacior qz satis ē. fit insup
qm ignorāt virtus legis dīne fre/
quenter irritū mandatū dei pter
traditiōes hoim. Fit āplius de leui
iugo xpi et lege libertatis. iugum
ferreū et onus graue. pmens cerui
ces xpianorū. dum scz aliqui suas
omnes leges. suas istitutōes. suas
regulas ⁊ statuta arbitrari volunt
accipiēdas esse sicut pcepta legis
dei ad eterne mortis interitū si pte
reātur mergētia. Has vero tradi/
tiones hoim quis cūctas dinūeret
in canonib' summorū pōtificuz in
ostitutōibus synodalib' puinciaz
aut dyocesiū. in religionū regulis.
in vniuersitatū collegiorū et eccle/
siarū statutis. in edictis imperatoruz
et principū et in plebiscitis cōitatū
Quarū plures sub excōicatōne late
sentētie. Alie sub interminatiōe dīne
indignatōis. Alie sub voto Alie et
fere ōnes sub iuramēti aut fidelita/
tis debito stringūt et obligent. Ne
si adam vir talis et tātus vnicū di/
scipline pceptū hñs in illo corruit.
Nos inter innūerabilia positi qliter
euadem'. vix potest ibecillitas nrā
dīnas leges ad nūerū paruū gra/
tuita sua benignitate reductas im/
plere. Quiā igitur obsitā tot spinis
ostitutionū semet inuoluētiū et obū
brātium qs inoffēso pede trāsiliet?

Scimus quid dixerit petrus apo/
stolus actuū.xxv. Quid tēptatis
deū imponē iugū super ceruicē di/
scipulorū qd neqz nos neqz patres
nostri portare potuim⁹. Hoc aiad/
uertens et pia passione deplorās
egregi⁹ doctor aug⁹ ad inq̄sitōnes
ianuarij inq̄t. Religionez si tuo tpe
sic dolebas o sapiens aug⁹ quid
nostra tēpestate dixisses vbi p va/
rietate et motu capituz increbiliē
varietas q dissona multiplicitas
onerum hmōi seruiliū et hūanorū
put loq̄ris p̄sumptorum. Inter q̄s
velut inter laq̄os animarū et ligan
tia retia vir quispiā securus et incō
deph̄ensus incesserit. Hec est q̄rela
q̄lez olim apud deuotū bernā. detu
lerunt q̄dam ex mōchis et propter
quā cōpescēdā sicut modo nitimur
agere. scripsit volumē pulcerrimuz
de p̄cepto et dispēsatōne qui liber
huic operi nostro pro fundamēto
supponat. Deniqz quicquid dixero
accipiat non determinatiue sed inq̄
sitiue positū p̄sertim vbi determina
tionem p̄cedentiū scōz et doctorū
exp̄ssam non inuenero. Mihi q̄dem
occasionē studioz ministrasse suffe/
cerit. Et pro intellectu dicendorum
sunt descriptōes et distinctōes per
modum consideratiōnū p̄mittēde.

Lex diuina p̄ceptoria est signuz
verū reuelatū creatuē rōnali. qd e
notificatū recte rōis dine volētis
teneri illam creaturaz seu ligari ad
aliqd agendū vel non agendū pro
dignificatiōe eius ad eternā vitam
obsequendā et dānatōem cuitandā
Descp̄tio hec causal est aut ad cau
salez reducibil. Cuius rōnabilitatē
non melius suadere valem⁹ q̄z per
descriptōnis ptes si discursum ha/
beamus. Donim⁹ igitur signū pro
genere quia deus se solo non obli/
gat creaturām rōnalem nisi per no
tificatōem sue rōis recte dictantis
et volētis creaturaz sic teneri seu li/
gari. et qz notificatio ista fit aliqñ
per voces. nunc per scripturā nunc
per internā inspiratōem. Horū sig/
norū aliud est vocale aliud est scrip
tum aliud mētale dimitto cōcordā
tias. Qz aūt creatura rōnalis non
p̄rzie obligeē nisi per notificatōem
q̄lem p̄dixim⁹ apparet. qz nisi sic di
catur eēt possibile naturaliē fatuos
et isensatos obligari. imo nulla vi/
dereē ratio cur non etiaz brutis ta
lis obligatio posset imponi. Cuius
trāsgressio est imputabil ad penaz
aut p̄miū qd nullus cōcessit. Non
negam⁹ tamē quin res q̄libet indis
pensabiliē tēdat in deū et in q̄libet
re lex quedā inueniē put dicūt Ba
silius in suo hexamerō et sequat e⁹
ambrosius in simili libro q̄ volun/
tas dei lex nature est. Et boeci⁹ hūc
hz vsum loq̄ndi in plurib⁹ et omē/
tator dicit naturā agē tanqz reme/
morata ab agente infallibili. Si
quis obj̄ciat de puulis quos obli/
gauit deus ad baptismata suscipi/
enda et taliter q̄ in vtero materno
si moriant absqz hmōi bap̄mo que
ostat eos non solum ignorare imo

nec habere posse dãn̄ bũtur. Rñ/
demus ꝙ nec ibi est p̄ ept i quale
loq̃mur cuius trãgressio scz impu/
tetur ad culpã nouã actualẽ. Sed
est ibi quoddã statutũ diuinũ quo
non obseruato non reddit heredi/
tas in adã omissa. Ex quo pti/
nus eliciendus videt corollarie ꝙ
nulla creatura rõnalis põt eẽ indig
na do tanq̃ ꝓprie peccatrix absq̃
cõmissione vel omissiõe libera rei il
cite ad cui⁹ oppositũ erat obligata
Obiiceret aliq̃s de policia hũa/
na que a dina exẽplata est. In illa
em̄ qñq̃ ligãtur ignorãtes in eis q̃
iuris sunt. Rñdet ꝙ nullus qui põt
ignorãtiã inuincibilẽ sufficient alle
gare põt trãgressor legis appella/
ri. neq̃ q̃ ad deus neq̃ q̃ ad homes
Plerũq̃ tñ p̄sumit apud homes ali
quis eẽ sciens qz non põt iuridice
p testes iustam sue ignorantie cãm
assignare. ꝓterea dedenat aliqñ p
homes ille qui vere innocẽs est apd
deũ. Sequitur statim ex his ꝙ apd
facientes illud qd in se est est nulla
est ignorantia inuincibil neq̃ iuris
neq̃ facti in lege dina vel agẽs ex
ignorãtia tali nunq̃ peccat. primã
ptes tenuerũt doctores excellẽtes
vt wilhelmus parisiens. Cõtra q̃s
sunt valide rões p̄sertim de ignorã
tia facti. nam et in talibus eccia eẽ
fallere põt et falli absq̃ pcto vt cõ
cubitus iacob cum lya non incul
pat et ita de similib⁹ Pro pte alte/
ra sunt alij vt wilhelm⁹ anthisiodo
rensis qui talem ignorãtiã p̄sertim
facti aut iuris hũani dicũt posse cõ
tingere et eam insup carere pcto.
Et eas similit actões non esse cul/
pabiles que pueniunt ex ipsa et h̄
fit qñ si non eẽt ignorãtia talis nõ
fierẽt hmõi actões. secus vbi agẽs
non min⁹ efficeret id qd agit igno/
rãtia tali non exãte. Deniq̃ dicit
signũ verũ qm̄ signa falsa et si liga
re qñq̃ dicãtur de per accñs vt cõ
scientia erronea. nihilomin⁹ de p se
et ꝓprie legis obligatorie vim ñ ha
bent Subiũgit in descriptõne sig
num reuelatũ creatuẽ rõnali Etem̄
sola rõnalis creatura obligabilis
est. qz sola capax est dinorum p̄cep
torũ cum subiũctione. vñ posset esse
aliq̃ creatura rõnalis non eleuabi.
ad ognitionẽ hmõi vt infãtes sunt
de facto pro tpe nõ eleuati iõ non
obligati a si eẽt capax et si non eẽt
sbiecta deo quẽadmodum spũsscũs
non est sbiect⁹ patri et filio a q̃bus
ꝓcedit q cognitionẽ immẽsam acci
pit talis non eẽt ꝓprie obligabilis
Et qm̄ p̄cepta dina put ordinãt
ad deũ vt beatificatiu⁹ est ognosci
non pñt a creatura rõnali ex solo
lumine naturali. nccẽ fuit ocurrere
reuelatõnem q̃cunq̃ mõ fieret siue
p angelos siue p homes siue p inter
nam illustrationem. Sicut apostol⁹
loq̃tur de pbis q̃bus dicit fuisse re/
uelatũ illud qd occultũ est dei Sic
eni sẽtiũt doctores ꝙ nemini deesz
deus in q̃cunq̃ loco poneret qui
faceret qd in se est vtẽdo scz bñ do
nis iam hitis q̃n euz de necessariis

ad salutē dīnit' illustraret sicut dicē
petr' act. Sequitur in descriptīōe q̄
est notificatm̄ diuine rōis recte vo/
lentis tenēri illā creaturā vel ligari
ad aliq̄d agēdū vel non agēdū. qz
fit a q̄busdā q̄stio que sit rō obliga
toria in deo vel recta rō vel volun
tas. Ponit hic vtrūq̄z qz nec recta
rō sine volūtate. nec ecōtra sunt in
deo obligatōis cōplementū. Pre/
terea q̄ntūcūq̄z notificet voluntas
sui superiōris nisi per illā velit ligare
non oriūrgit obligatio secōm deou/
ctionez durādi in hac materia vbi
querit an teneamur in oibus oriūr/
mare volūtatē nrāz volūtati dīne
Si enim sortes leuat festucā scit the/
ologus. q̄ hoc deus vult et ita de
quocunq̄z effectu qui p̄ducit. Non
oportet tm̄ vt videt q̄ theolog' ta
lis obligeē velle similiē q̄uis forte
in his que pctā non sunt teneatur
non se diffōrmare remurmurādo a
rōtranitēdo voluntati efficaci dei
plene cognite. quēadmodū forte
wilhelm' antisiodorens et alij sen/
tientes oppositū priōris sentētie in/
tellexerūt. attm̄ hec oriūsequentia nō va
let. Ista voluntas est iustissima. vel
ista inclinatō et tendētia sunt rectis/
sime vtputa inclinatōes naturales
ergo oriūrmās se per actū liberum
tali voluntati aut inclinationi in re
volita. aut in obiecto ad qd̄ est in/
clinatio nunq̄z peccat. Stat enim q̄
deus p̄ceptum ad appositū dederit
vt q̄ actualiē volūtas nihil eliciat
fatemur tamen q̄ si actus elicit' eēt
oino talis. q̄lis est act' naturalis ille
nunq̄z eēt diffōrmis. Naz hoc clau
dit repugnantiam. sed hoc dicere.
vel parū vel nihil est. Tandē subin/
fertur in descriptōe pro dignifica/
tione ad eternā vitam oriūsequendā et
damnatōem euitandā. Memini me
legisse in Durādo q̄ si nulla fuisset
facta reuelatō hoi de sua beatifica
tione supnaturali aut dānatiōe. nō
incurrisset pctm̄ faciens scipm̄ reuz
dānatōis eterne. et ita nullū fuisset
pctm̄ mortale. Hoc dictum de lege
statuta veritatē habere videt ꝗ de
possibili nequaq̄z. Nōne videm' q̄
dans opam rei illicite p̄t ad penaz
hūanarū leguz q̄uis sibi prius in/
cognitā iudicari. Et q̄cq̄d sit tm̄ de
possibili ita de facto se res hz oēm
obligatōem dīne legis apud via/
tores ad hunc finē tendē vt digni/
ficet hō ad vitā eternā et infernalē
mortē euitet Juxta qd̄ saluāt aliq̄
non iprobabiliē qualiē apud dam
natos vel beatos non sunt leges
p̄ceptiue. q̄les loq̄mur ad quas sez
volūtas dīna velit tenēri saluatos
aut dānatos sub nouis p̄mis aut
penis qz in saluatis non est necesse
In q̄bus marie habet locum illud
apostoli Justo non est lex posita q
in dānatis eēt inutile. Alioq̄n dicē
dum est vt videt dānatos cōtinue
mortaliē demereri. Quānis autem
dignificatio ad vitā eternā p̄cipue
cōsurgat a deo dignificāte vt a cā
suprema et dñantissima. sicut et lex
quelibet a p̄ma lege p̄fluit vt ema/

natio q̃dam lũiosa. Nihilomin⁹ dig
nificatio formal⁹ fit p grãm seu ca/
ritatẽ et meritoria p actionẽ bonã
p̃ceptorum impletiuã. ad p̃cipiẽtis
intentõem quã explicauit cũ ait Si
vis ad vitã ingredi serua mãdata
Si non erram⁹ describẽdo legem p̃
ceptiuã tam affirmatiuam q̃ nega/
tiuam prout non errasse putamus.
Apta est nobis via nõ mediocris
ad pgẽdũ quo tẽdim⁹. plurimũ q̃
lucis allatũ est aciei nostre mentis
ad inferẽdũ cognoscẽdũq̃ seq̃ntia
¶ Corollariũ p̃mũ siue ꝓsideratio
secũda. Nõ ideo ꝯ aliq̃ lex appro/
priate vel pure de iure ꝯino. qr ad
illã obligat deus. Facil⁹ est declara
tio. qm̃ sicut nihil fit absq̃ deo cau
sante et nihil est verũ absq̃ prima
veritate Naꝫ oꝫ sapia a dño deo
est. Nihil p̃terea bonũ absq̃ prima
bonitate. nihil pulcrũ neq̃ suaue. q
ita de alijs put lectio p̃cedẽs diffu
sius oñdit Ita oꝫ obligatõ cassa
est nec alic⁹ roboris vel momenti.
si non a deo impatore supremo vi/
res hũerit. non est ptãs nisi a deo
inq̃t apostol⁹. verũtñ nec oꝫ effe/
ctus ꝯ appropriate ꝯinus. nec oꝫ
veritas ptinet ad fidẽ nec oꝫ bo/
nitas ad adoratõem. ¶ Cur non simi
liter poterit eẽ obligatõ aliq̃ a deo
q̃ non ob hoc appropriate specta/
bit ad legem ꝯinam ¶ Nõ iõ p̃cise
ꝯ aliqua lex ꝯina seu de iure diui
no appropriate. qr illã creatura rõ/
nalis p reuelatõem accepit. Itaq̃
fieri potest sicut in antiq̃ lege teneo
fuisse in plurib⁹ q̃ deus reuelet et
tradat imediate aliq̃s leges p̃ so/
lo regimine politico q ciuili. quẽad
modũ de ordinatõne regis isrl⁹ de
taratione penarũ ciuiliũ et similiũ
diceret. et tales appellãtur a docto
ribus leges iudiciales. qr tñ leges
tales non imediata et directa intẽ/
tione ordinãt in finẽ vltimũ et sup/
naturalẽ. deficit vna ꝯditõ descrip
tõnis añdicte. Pro cui⁹ elucidatõe
et vt dicti hui⁹ rõnabilitas magis
innotescat aduertẽdũ est q̃ hõ qui
subsistit ex duplici suba. vna spũa i
eterna ꝯinaq̃. alia corpali et mor/
tali. duplicẽ habet finẽ. vnũ supna
turalẽ. aliuꝫ naturalẽ qui hũanus
põt dici seu politic⁹ et ciuil⁹. Nũc p
ꝓsecutõne primi finis date sunt le/
ges a deo ꝓportionate ad finẽ illũ
de q̃bus noster est p̃ncipal⁹ sermo q
illas appellam⁹ appropriate ꝯinas
seu theologicas seu de iure diuino.
quẽadmoꝯ non oẽs ꝯtutes ꝯ eas
dũtarat q̃ ad deũ immediate diri/
gunt. theologicas et ꝯinas nomi/
namus fidem spem atq̃ caritatem.
Proinde ad ꝓseq̃ndũ finẽ alterum
qui hũanus q̃ñq̃ ꝯ. q̃ñq̃ ciuilis q
politicus. leges alie late sunt et vt
plurimũ per hũanã inuestigatõem
ꝓposite. Ille vero q̃ꝫ ordinent⁹ fi
nalit⁹ ad finem beatitudis eterne sic
ea q̃ corpis sunt et corp⁹ ipsuꝫ ꝓpt⁹
aiam factũ. Nullus ãbigit eas ni/
hilomin⁹ ꝯinas nequaq̃ dicimus.
alioq̃n leges q regulas medicine q̃
pacto nõ esse ꝯinas cẽsebim⁹ Ille
siq̃dem respiciũt sanitatis armoniã
et viuacitatẽ sensuũ integrã. quib⁹

lesis nõne anima ab vsu virtuosorũ actuũ diuinorũ impedita torpescerz Illas tñ leges seu regulas esse de iure diuino nõdũ quisq; dixit q̃uis testet sapiẽs medicinã ab altissimo creatẽ. q̃uis deniq; sint in ea vel eẽ possint cõclusiões plurime p reuelationẽ magis q̃z per hũanã inuestigatõem inserte. Perspicuũ est igitur arbitratu meo legez aliquã nõ idcirco dici appropriate de iure diuino. qz deo reuelante suscepta est. Hmõi ãt corollarij ognitio p̃dest non parũ ad elucidatõem materie pñtis tam circa legem antiquã q̃z in noua. Circa qd deducit vlteri' q̃ non oẽs canones summorũ põtificũ vel decreta sunt de lege diuina. pz hoc ex radice p̃missa q̃uis alie non desint inferius assignãde. Fũt itaq; plures hmõi canones ad politicã solũ ouersatõez accõmodati Dz si dicat aliq̃s. Nõne bona eccleoia spũalia sunt qz spiritalitatẽ respiciũt et ad spiritalitatẽ inducunt. Rñdem' sub alia distictõe q̃ in politica ouersatiõe hominũ sicut sunt q̃doz spãliter deputati et dedicati ad obseq̃ndũ deo qui anthonomatice ecclastici dicũtur seu religiosi. Alij quãuis ad deũ tendant. qz tñ suũ magis est officiũ tractare ea q̃ sunt secularis policie. ido seculares noiantur Non aliter dicũtur bona p̃mox esse spũalia. lz sint res mere tpales et corp' oseruãtes sicut in alijs. Simili rõne leges ordinãtes ecclasticã policiã dicũtur plerunq; spũales seu diuine quãuis improprie et alie ciuiles q̃ hũane. Et hoc loco fallũtur et fallunt crebro quidam canonistarũ presertim in materia quam tractamus de symonia vbi spiritualia iudicant illa que esse carnalia et materialia nullus nescit. Lex aliqua non ideo dicitur diuina appropriate quia ex p̃ncipijs iuris diuini deducitur primo. quia sicut omne verum omni vero consonat. sic omnis lex quantũcunq; positiua et humana consona diuine legi imo qz ex ea deducitur saltem a deo et beatis. Amplius nulla est lex que non innitatur p̃ncipijs istis deo iubenti obediendum est. Auctorisatis a do parendum est. Superiorib' suis in eo q̃ superiores sunt non est inobediendum. et ita nulla eẽt lex pure humana. cõtra id qd veritas hz et vsus cõis Et pro maũductõe capiam' simile in eis q̃ dicũtur fidei. Nõ enim fidei ascribim' omnez veritatẽ que seq̃ põt ex veritatib' ostentis in sacra scriptura. Sed illas tñmõ veritates sibi damus que spãliter reuelate sunt et date ad credendum pro beatitudinis fine obseq̃ndo. Scim' insup q̃ non oia que per summos põtifices imo nec p ecclam approbata sunt. eẽ cẽsenẽ de fide. alioq̃n obligarent ad sui credulitatẽ quia opuscula scõr omniũ doctorũ que p ecclam approbãtur sicut de multis expssuz ẽ in decretis distictõib' Hoc aũt dici nec̃t q̃re nec õnis lex

appellabiť de iure ďino quam tuliť vel summus pōtifex vel ecclesia vel princeps quilibet auctoritatē habens dei in sďitos. Si vero queritur numerus veritatum taliuz que approbate sunt de fide. Remitto nunc ad ea que tractauit Ockā in suo dialogo libro secundo q̄uis aliqua pro incidentali declaratiōe sum dicturus. ¶ Sequitur ex precedētibus coassumptis q̄busdam veris q̄ eadez lex dici pōt de iure ďino et naturali et hūano seu positiuo. sed alia et alia rōne respcū diuersozū. et q̄dez q̄lis est legis ďine ratio dictū est. ¶ Lex vero naturalť p̄ceptiua talē habet rōem q̄ est signum inditū cuilibet homini non impedito in vsu debito rōis notifica/tiuum volūtatis ďine volētis creaturam rōnalem humanā teneri seu obligari ad aliq̄d agendū vel non agendū pro osecutiōe finis sui naturalis qui finis est felicitas humana et in multis debita conuersatio domestica et etiā politica. hō eniz natura animal ciuile est. ¶ Lex humana siue positiua p̄ceptiua pure et appropriate describiť q̄ est signum verum hūana traditiōe et auctoritate immediate ostitutū aut q̄ nō inferť necessaria deductiōe ex lege ďina et naturali ligās ad aliquid agendū vel non agendū pro osecutione finis alicuius hūani Si quis p̄ticulas harū descriptionū discurrat agnoscet. tū differētes rōes triplicis huius legis. tum ouenientiā in re eadem. Et q̄dem lex diuina differt a ceteris in duobus specialiter. primo. quia innitiť principaliter reuelatōi diuine. lex vero naturalis innitiť dictami rationis qđ est insitū cuilibet homini non impedito in vsu debito ratōnis. qđ impedimentū fit aut per immersionē cum sensualitate nimia aut per lesionem virium naturalium sensitiuarum aut per deprauatōem radicatozū vitiozū et osuetudinū puersaz. Lex āt hūana p̄ncipaliť inniti traditioni hūane a q̄ humane et hoc quasi humane dicim' propter illas traditiōes pure iudiciales q̄s per moysen dedit domin' et q̄ non innitūtur principaliť reuelationi vt reuelatō est nec ex reuelatis aut ex dictamine pure naturali ouenienti deductione paterent apud omnes si non accederet supiozis alicuius determinātis auctoritas. ¶ Exemplum de ista lege. Princeps in hac terra constituēdus est per successionem hereditariā. principi dabūtur annuatiz mille talenta auri pro tributo et similes. que nec deducūtur aperte ex veritatib' legis diuine et naturalis. nec tamen illis cōtradicere cognoscūtur. alioquin ille non tam essent leges dicende q̄z seue et inique tyrānides et veritate carentes. ¶ Secūda differētia legis diuine ad naturalem est. qz lex diuina p̄ncipaliť respicit finē spiritualem. lex naturalis naturalem. humana vero lex potest ad vtrūq̄z dirigere

Pter distictōem q̃ data est in q̃rto corollario de canonib' summorum pontificū. quorū aliq̃ sunt pure humani. respiciunt tñ immediate finē supnaturalē beatitudīs sempiterne. Ꝑ his declaratis pz scda ps corollarij. Ex prima manifesto notatim de hoc p̄cepto nō furtū facies ſ. nā et a deo reuelatū est ad oseqndum finē vltimū. et insitū est cuilibz hoi non ipedito in vsu debito rōis ad oseqndū finē naturalē. Nihilomin' respcū quorūdā hoim ipeditorum in vsu debito ratōis. potuit repeti tanqz hūana tm̄ auctoritate latuz eēt q̃uis nō dēat simplicit hūanū notari. Ex h nihilomin' pz q̃ apō aliq̃s excellētis ingenij et multarū litteraruz. Sicut pōt vna ꝓ dici fidei propzie que non spectaret ad fidem explicitam alterius. Ita de legibus fatenduz est. hac de causa mia dei q̃sdā leges q̃ naturalit eēnt note si nō per pcta obliterate et q̃si delete fuissent. decreuit rursus innouare et innouādo cōitati hoim tradere vt cēnt inexcusabiles et vt per eas finez oseqrent non naturalem tm̄mō sed eternū. Sequitur q̃ non absurde cōcedi pōt oia pncipia iuris natural eē de lege dīna ꝓprie dicta licet diuersa rōe. hoc pspicuum erit si attēdim' quēadmodum oia pncipia iuris natural deo reuelāte ac iubēte otinet lex tam ātiqua q̃z noua ad finē beatitudīs eterne. Et aliūde forsan istud suadē possum' ex hoc q̃ talium pncipiorū indita est notificatio creature rōnali p̄ immediatā diuine lucis irradiatōem quēadmodū tradidert aug' et alij doctores eleuati et olim super hoc fuit articul' parisienſ tpe wilhelmi parisienſ put legi in btō tho. et bonauētura declarat pulcerrime in itinerario mētis in deuz oñdens nullum eē dictamē recte rōis solidū q obligatoriū nisi in pma lege q luce stabiliat. ꝓterea phoꝝ maximi et p̄cipui. inter q̃s florucrūt socrates et ceteri achademici ingenue pfessi sunt nihil in reb' mutabilib' se scie nullā in eis reperire veritatē et nullum eē dictamē rectū rōis. q̃ si per hoc oēm a nobis veritatē et rectuz dictamē simplicit excludebāt errabant intolerabilit. q̃ de tātis inuestigatorib' veritatis sētire nephas est. nisi pro quāto forsan deuz non sicut deum glorificātes neqz grās agētes. qz que abscōdita eius erāt manifestauerat eis. dati erant iam in reprobū sensuz q deficiebāt scrutantes scrutinio. Sentiebāt igitur si bñ sentiebāt in hac tāta ofessiōe ignorantie q̃ sol' deus sicut est immobilit. Ita est veritas stabilis et lex certa et ostans. In qua videm' q̃ bona sunt et vera osonātes in h ꝓhe eximio. qui postq̃z p̄miserat. multi dicūt q̃s oñdit nobis bona. Rñdens sbintulit Signatū est super nos lume vult' tui domine. Alienū sbinde non est dictuz apostoli plures allegatū quo dicit in deo nos viuere et moueri et eē. Omnis q̃ꝓe cognitō veritatl. in nob nōne p̄cor q̃dam motio est. vt igitur in deo sit

optet ofiteri et hic esset speculatio
ꝗtissima si nõ ad alia ꝓperet intẽtõ
¶ Sequtur ex ꝑmissis nõnda valde
distinctõ ad apcriẽdũ illud magis
et magis qd q̃rim⁹ Aliqua est lex
pure dina. aliq̃ ptinens ad dinaz.
aliqua imptinẽs. nihil hic nouũ fin
go. distinxerũt itaqz in simili docto
res añ nos. qꝑ veritas aliq̃ est pue
de fide. aliqua solũ ptinẽs ad fidẽ
q̃ dici põt de pietate fidei. Aliq̃ im
ptinẽs q̃ dici põt apocrifa. Hic in
otrario aliq̃ falsitas est hẽsis. aliq̃
sapiẽs hẽsim q̃ dici põt error. aliq̃
oino imptinẽs saltem quo ad nos
viatores et nostrã deductionẽ.
¶ In lege pure dina pt q̃duplex
signari grad⁹. In ꝑmo ꝗdu repo /
nũtur leges immediate reuelate a
deo ꝑ tota cõitate hoim aut prin/
cipaliori pte scripte in biblia et ꝑ/
sertim in euangelijs a xpo latis ad
oseqndũ beatitudinẽ. Et ex h̃ stati
ptz qꝑ in plus se hz veritas q̃z lex
pure diuina. ꝓter illud qd ꝑdictũ
est de multis legib⁹ pure iudiciali/
bus antiq̃ legis. et qz multe verita
tes sunt q̃ non sunt impatiue et ex
hinc non obligatiue. In signũ aũt
qꝑ leges iudiciales antiq̃ legis nõ
ẽnt ꝓrie de iure dino. sicut nec et
ducebãt de directo imediate i finẽ
beatũ. xps legislator pfectissim⁹ vo
lens odere legez dignissimã et bea
tificatiuã. oes tales leges ordinan
tes hoiem ad finez hũanũ et poli/
ticũ relicꝗt ad arbitriũ prelatorũ z
ꝑncipũ. ita tñ vt semꝑ meminissent
ptãtem eis datã pro veritate. non
otra veritatẽ et ad edificatõez. nõ
destructõem ꝓut loqtur apostol⁹.
Q̃ si otentiose q̃spiã obnitat et di/
cat leges hmõi iudiciales fuisse de
iure dino ꝓrie. Rñdeat ergo qũo
dispẽsabiles erãt et non solũ muta
biles sed mutate. et qꝑ multis carũ
licebat absqz dãnatõis piculo con
traire. ¶ In secũdo gradu reponẽ
tur leges dine q̃ ex ꝑcedẽtib⁹ solis
in oñtia euidẽti aut saltez reuelata
et ꝓrie credenda deducũtur. Dixi
notãter ex istis solis et in oñtia eui
denti. aut saltẽ ꝓrie de fide. qm̃ si
necessario coassumerek ꝓ alia. q̃
non eẽt ꝓrie de lege dina aut de
fide. aut si osequẽtia eẽt euidẽs nec
ꝓrie de fide. oclusio non eẽt ꝓrie
de fide ꝑm mox dicẽda. Addidi in
oñtia reuelata et ꝓrie credẽda ꝓ
ter determinatõem eccie ite factã.
quã suꝑpono in his q̃ sunt ad salu/
tem necessaria errare non posse.
¶ In tercio ꝗdu reponẽtur leges
dine immediate a xpo tradite aut
ab eis dicto modo deducte que ꝑ
successiuã relatiõem apostolorũ et
aliorũ ad nos equalentẽ scripture
canonice notificate sunt. vt forte ẽ
ista lex. vniuersalis eccia põtifici ro /
mano ꝑiecta sit. Nõ em̃ posset cui/
denter aut per oñtiaz pure de fide
ex legib⁹ primi generis hũana de /
ductione fulciri. qꝑ tñ sit lex pure di
uina patet qz nisi sic põt hũana tra
ditione ꝑmatus iste cassari. ¶ In
q̃rto ꝗdu sunt leges spãliꝗ inspirate

et reuelate q̃busdã singularib⁹ ꝓsonis ꝓ se a pro paucis ad hoc electis
Similiť quicq̃d ex talib⁹ legib⁹ deducereť modis predictis in secũdo gradu de his legib⁹ notať in decretis. Ex his aperiť intellect⁹ q̃liť dicta apostolorũ ⁊ discipulorũ xpi sunt alterius auctoritatis quo ad aliq̃d etiã pueť de fide q̃z successorũ suorũ. qm̃ primi a xpo doctrinã immediate susceperũt. eius insup facta viderunt et ad eos expsse dictũ est Qui vos audit me audit. Et rursus q̃ dico vobis in tẽbris ꝑdicate sup̃ tecta. Iste ꝓterea sunt in euãgelijs posite et a xpo immediate tradite Petrus fuit apostol⁹. petrus accepit auctoritatẽ ligãdi et soluẽdi. petrus edoctus est in die pẽthecostes a spũsco de oi veritate necessaria ad salutẽ. Tales ãt de q̃cũq̃z successoꝝ petri formate non sic habenť a xpo et in scriptura sacra. ꝑsupponũt eñ semp ad minus istam ꝙ talis rite succedat petro per electionẽ aut aliter. Et hoc est hũana traditõe solum cognitũ. nisi forsan q̃s diceret ꝙ vniuersaľ eccie auctoritas a spũsco spẽaliť inspirata determinauit de q̃busdaz ꝙ petro in papatu successerũt vt clemẽs siluester et gregori⁹ q̃ruis in eis q̃ sunt facti non sit necesse ecciaz nõ posse nõ errare. Cõseq̃nter deduciť q̃uo maior fuit ꝑmitie eccie auctoritas quo ad ꝑdicta q̃z nunc sit et ꝙ non est in ptãte pape aut ꝯsilij aut eccie ĩmutare traditões datas ab euangelistis et a paulo sicut q̃dam delirant Nec hñt quo ad hoc q̃d est facere aliq̃d eẽ pure de fide parẽ auctoritatis firmitatẽ. vnde quantuz licet dubitaẽ de iure alicuius in papatu vel ꝓpatu tantũ dez licet suas institutiões in dubiũ reuocare. hãc materiã tractat Durãdus Et hic aperiť mod⁹ intelligẽdi illud aug⁹ Euãgelio nõ credere nisi me auctoritas eccie cõpulisset. Ibidez enim ecciaz sumit pro ꝑmitiua cõgregatione fidelũ eorũ qui xpm viderũt audierũt et sui testes extiterunt.

¶ Declarem⁹ nunc postmodũ q̃d sit lex ꝑtinens ad dinã et q̃d impti nens. Et dicem⁹ ꝙ illa lex est ꝑtinens soluz q̃ licet deduci nõ possit a veritatib⁹ solis legis dine. deducitur tñ ex eisdẽ coassumptis aliq̃bus veris ꝓbabilib⁹ que pie et rõnabiliť negari non pñt. Quia enim ꝑm regulã magistralẽ. Cõclusio sp̃ insequtur debiliorẽ ꝑtem alicuius ꝑmissarũ que necessario coassumiť ad sui illatiõez. Aut etiã si ꝯseq̃ntia sit ineuidẽs nec. ꝓzie de fide oñs est vt ꝯclusio illa signãs talẽ legez non dicať ꝓzie lex dina ex quo vel vna ꝑmissarũ vel oñtia deficiunt a rectitudine fidei vel euidẽtie Sic ei verũ est ꝙ ꝓpõ copulatiua ex vna cõtingẽte dz tota ꝯtingẽs et ex falsa vel impossibili tota falsa vel impossibiľ iudicať. Ignorãtia autem istius distinctionis multos plerũq̃z turbat et inuoluit. Imptinens lex erit ad legem pure diuinam. que

non plus ex eadē deduci pōt q̃z op
posita vñ nulla est ꝓpō que ita puē
sit fidei q̃n ipsa possit cōiungi cum
alijs imptinētib⁹ ad fidē q ita totū
resultās erit imptinēs fidei vt ista
ꝓpō est pure fidei Euāgeliū iohis
est verū dicēdo tñ sic hoc euāgeliū
iohis scriptū a roberto est verum.
Erit ista ꝓpō imptinēs ad fidez sic
est ista quā ꝛcludit robert⁹ scripsit
hoc euāgeliū ¶ In legib⁹ ergo nō
pure dīnis assigno q̃tuor g̃d⁹. Pri
mus g̃dus ꝛtinet leges q̃ licet late
fuerit a deo īmediate vel ab aucto
risatis īmediate ab eo. tñ hoc non
cōstat nisi per historias aut relatio
nes q̃ ꝓrie non sunt de fide q̃ uis
ipse negari neq̃ant absq̃z scādalo
ꝓteruia maifesta. Exēplū de ista le
ge. Electio sancti clemētis specta
bat ad petrū. Non eñ dubitat q̃n
petr⁹ ex q̃ ita fecit hūerit sup hoc
auctoritatē immediatā a xpo et q̃
ita fecerit licet rōnabilit negari nō
potest. tamen negans ab heresi se
defēderet. Nec vt tal cēt puniēd⁹
sed bñ vt ꝓteru⁹ et scandalosus et
inciuil et q̃uz se purgasset aut expo
suisset debēt de hēsi suspect⁹ vehe
mēter haberi et tractari ¶ Secūd⁹
g̃dus hz leges q̃ non late sunt īme
diate a deo. tñ coassūptis aliq̃bus
que rōnabilit et absq̃z scādalo ne
gari non pñt ille inferūtur a legib⁹
puē dīnis. Exēplū de ista lege. Ele
ctio summi pōtificis spectat ad car
dinales reb⁹ stātib⁹ in eccia vt stāt
et sede vacāte. Ex ista eñ lege puē

dīna q̃ electō summi pōtificis sede
vacāte debet celebrari. Coassūpta
ista que rōnabilit negari non pōt
ꝓ nunc q̃ eccia cōmisit hāc ptātez
cardinalib⁹ sequitur lex p̄dicta. tñ
denegāte istā dicerek sicut prius
¶ In tercio gradu sunt leges que
ad sui deductionē per leges dīnas
req̃runt ꝓpōes dubias. que tñ plus
incitāt et edificāt ad deuotōnez et
religionē q̃z opposite aut q̃s tucius
est dcedere q̃z negare. Exēpla mul
ta et q̃tidiana sunt in canonib⁹ sū
mozū pontificū et decretalib⁹. Illi
q̃ꝓe canones aut eplē decretales
initūtur legib⁹ dīnis vtpote talib⁹
vniuersalibus. Qui vos audit me
audit. Obedite p̄positis vestris q̃
dicūt facite et similib⁹. Sed sb̄sumē
do ꝓ minozi ꝓpōe aut in dseq̃ntia
coassumūtur sepius ꝓpōes que nō
sunt de lege dīna aut q̃ dubie sunt
aut non ꝓrsus certe q̃ ꝓficiūt ob
seruātib⁹. tñ in multis tuti⁹ est eas
dcedere nec ꝛtinaciter impugnare
Exēplū de istis q̃dragesimale iciu
nium obseruādum est. excōicatōes
timēde sunt et similes. In h̄ gradu
reponūt dstitutōes multe p̄latozū
et canonisatiōes scōzū qui faciunt
ad pietatē fidi coalescēdā nec eidē
sunt aduerse. Postrem⁹ grad⁹ cōti
net leges q̃ ex legib⁹ dīnis nō plus
deduci pñt aut minus q̃z opposite.
Exēplū isti⁹ tallie magne et tribu
ta dcedēde sunt huic p̄ncipi et simi
les ꝛc. Similez distinctionē de lege
pure naturali et de lege pertinente

solum ad naturalē. aut imptinente
concipere pōt q̄libet vel mediocriē
instruct'. Grās deo qui fundamēta
solida et decentia dedit nos iacere
ad id edificandū vtilius qd̄ supest
qui pterea de tenebrarū quodam
inuolucro lucē harū descriptionuz
et distinctionū fecit. splēdescere ad
intuendū limpidius secutura.

Incipit tertia lectio

PErgere festinabam' ad re/
spōdendū quesito pncipali
per vnicam oclusionē post
has terminorū elucidatōes Ez re/
clamauit vestigiaqz retorsit affinis
valde materia ei quā tractauim'.
Eam q̄ppe insequtur figam' sic pedē
post pedē. Spec materia est quid sit
ius q̄ q̄tuplex est et quid dinuz vel
cuāgelicū vel naturale vel hūanū.
Sicr de policia. q̄rentes itaqz d̄o
plati pnt et pncipes. cōsequens est
ista non nescire. Expediem' autem
sub cōpendio et dicem' Ius est
facultas seu ptās pinq̄ oueniens
alicui scōm dictamē recte rōis. ita
q̄ tota et finalis resolutio materie
nostre ad dictamē recte rōis termi
natur. Recta ratio et dictamē suum
est primo et originalr et essentialiē
in deo. et an sit idem dino qd̄ vo/
luntas eius. remitto ad difficultatē
de formalitatib' et ad Bradum in
summa. ostat q̄ in praxib' morali/
bus recta ratio non est prior volū/
tate. vt non ideo deus vult dare le
ges suas creature rōnali. qz prius
recta rō sua iudicet hoc eē fiendū.
sed ecōtra potius videt. igitur po/
sitio est magis catholica et expedi
ta. si dicam' neutrū prius eē altero
in deo sicut in sili. non ideo qz sicut
est in re extra q̄ sortes ambulabit
deus sic iudicat. nec ꝓprie ecōtra ꝗ
correlatiua sunt et cōcomitātur q̄/
dāmō sese inferentia. ita in ꝓposito
et multis similibus recta rō dsir et
pticipatiue solū oueniet rōnalibus
creaturis pnt ibi facultas seu po
testas qm̄ oueniunt scōm dictamē
recte rōis aliq̄bus que non dicunt
iura eorū vt pena dānatorū vt pu/
nitōnes viatorū. Non enim dicim'
aliquē ius habere ad eius nocumē
tum. tm̄ non est penitus alienum a
scriptura sacra q̄ ea dicant iura q̄
dina puidētia sapiēter ordinat. sic
pmo reguz dicit q̄ hoc erit ius re/
gis ꝛc. Et demones dicim' habere
ius ad punitionē dānatorū. Pnt
pinq̄. qm̄ multa pnt alicui cōpetē
scōm dictamē recte rōis. que scōm
idē dictamē ei de facto nequaq̄ cō
ueniunt vt exās actualiter in pcto
mortali habet facultatē seu ptātez
merēdi vitā eternā. nō tm̄ pinquā
vel vt dici solet nō scōm pnem iu/
stitiam. Videt aūt hoc nomē facul
tas dictū a fas ogruētius esse hoc
noie ptās vt hic loco generis sta/
tuatur et hec potestas seu facultas
aliter titulus iuris vocaret. Deide
sicut dicta ratio pticipatiue in crea
turis rōnalibus diuidi solet a do
ctoribus in portionem superiorem

et inferiorē sic sunt eius dictamina
multiplicia q̄oaz sunt circa vniuer
salia principia que apprehēsis cog
nitis q̄z terminis mox non cogno/
sci non pñt nec pōt eis vere dissen/
tire. Etiaz vbi scōm opinionē pba
bilem aliquozū posset ad tempus.
suum assensum suspēdere. Alia sunt
dictamina circa cōclusiōes ex eisdē
principijs deducibiles. Ex primo
officio noiatur ipsa ratio syndereß
que semp virgo hoc est inuiolata
pseuerat. ¶ Rursus ipsa ratio pōt
iuuari lumine superiori et supnatu/
rali irradiatiōe ad aliqua practice
cognoscēdo supra cōmunē cursum
creaturis rōnalibus. vtputa homi/
nibus cōstitutū vel modo non vsi/
tato naturaliē. hoc modo nominari
pōt ipsa ratio dīna dum dīne reue
lationi principaliter innixa cogno/
scit. Dicamus igitur q̄ omne ens
positm̄ quantū habet de entitate
et dsequēti de bonitate tantūdem
habet de iure sic generaliē diffinito
In hunc modum celum ius habz
ad influendū. sol ad illuminanduz.
ignis ad calefaciendū. irundo ad
nidificandū. imo et q̄libet creatura
in omni eo qd bene agere naturali
pōt facultate. Cuius ratio pspicua
est. qm̄ omnia talia dueniūt eis p̄m
dictamē recte rōis dīne. Alioquin
nunqß psisterent. Sic homo etiam
pdōz ius habet ad multa sicut et
alie creature naturis suis dereliete
Ntuero ius tale q̄zuis ita sepius a
methaphisicis capiat et ad euitan

dum equocatōem illud sic aperire
dueniat. Cōtractioz tamen est eius
acceptio apud politisantes vt ius
dicat soluz de illis que competunt
creaturis rōnalibus vt vtūtur rōe
Preterea ratio q̄libet sicut est mu/
nus dīnum descēdēs a patre lumi/
num. Ita potest dici diuina. prop/
terea non absurde concedi posset
nihil alicui cōpetere nisi iure dīno.
quēadmoduz nulla est facultas
potestas ꝓpinqua dueniens alicui
absq̄z dictamine recto dīne ratōis
Nihilomin' iterum sumitur ius di/
uinū limitati' ad ea que vel ex reue
latione vel modo reuelādi per mi/
raculuz supra cōem nature cursum
imediate per deum rō recta creata
cognoscit. Notetur id qd diximus
ex reuelatione vel modo reuelādi.
qm̄ nulla est veritas ita naturaliē
cognita quin in superiori lumine
supinfuso dīnitus possit agnosci.
Hoc liquide constat in decez p̄cep
tis iuris dīni. que et simul sunt na/
turalis iuris principia. put in supe/
rioribus iam habitum ꝛc. ¶ Nunc
supest ostendere qualiter ex iure sic
descripto multiplices saltem scōm
ratōem oriūtur policie et multipli
ces iurisdictiōes et diuerse dñatio/
nes. regna vel imperia quozū noia
et si frequēs vsus habeat. si p̄terea
satis dcipiātur a multis qualis in
hoc vel in illo sit policia. iurisdictō
vel dominatio verūtamē hec gene/
rali descriptiōe non ita cognoscun
tur sed solis exēplis q̄runtur fieri

pspicua docet hoc iniciū decretōꝝ
Quāobrē studui in re quaz tracta
mus ipsam de nodis verboꝝ resol
uere atqz de tenebris nubilosarum
varietatū. latentē elucidare verita
tem. non q̄oez alia dicturus q̄z alij
q̄z q̄z forte aliter nec mediocriē hoc
pdest put nec statim facile est da
tis hoc modo principijs generali/
bus descr ptiōes elicere atqz ordie
cathenato cōnectere ꝓpōes sbseqn
tes. qm̄ multas et pma facie vix cō
ceptibiles conclusiones quin possz
aliter geometer vel arismetricus in
lucem pdere et ad eis assentiendū
cōmonere. ¶ Est itaqz policiarum
q̄dam dina q̄dam naturalis q̄daz
hūana. Et similiter iurisdictionum.
alia dina alia natural alia hūana
Sic de dominijs Aliud ē dominiū
naturale aliud hūanū. Policia di/
uina vel vsitatī loquēdo ecciastica
ꝓprie dicta est cōitas viuens sub
iure pure dino vel pm id regulata.
Sub hac descptōis generalitate cō
prehenderet policia beatorū. Ipsi
enim iure diuino cuius suprema lex
est caritas regulātur. Sic appellat
noua iherusalē ciuitas sancta reg/
num eternū. imo sic forte diceretur
beatissima trinitas esse policia. Ast
apud politicos restringitur ius ad
ius practicū obligatoriū seu coer/
citiuū q̄liter negaē videtur aposto
lus iusto esse legem positā. Ampli
vero et si in dānatorū horrēda cō
fusione regnet ius dine seueritatis
et si sub hoc respectu diceret illic ē

policia sub iure diuino. quia tamē
dānati non habent facultatē regu
latam ad illas penas inflictas nec
per eas se regulant. ipsi oino nega
tur habere dinam policiaz. hnt po
tius diuisionez sempiternā. Porro
non minus dicerem policiā quan/
dā esse naturalē inter aialia aut res
q̄libet. Si ius generaliē esset accep
tum vel etiam inter tyrānos quos
regnare pmittit deus ꝓter pecca/
ta populi et in interitū sui. Sed lo/
quamur deinceps de policijs crea
turarū rōnaliū. non quarūlibet sed
hominū. non omniū sed viatoꝝ
¶ Policia ecciastica est cōitas sm
leges pure diuinas obligātes vel
dsulentes aut mouētes principaliē
regulata. Dixi principaliē quoniā
et si quedam sint decreta et statuta
spūalem statum regulātia. Illa vel
innitūtur immediate legibus pure
dinis vel minus principaliē inten/
duntur. Sub hac policia iurl. debz
esse viator q̄libet et de facto sub ea
sunt omnes xpiani tam laici q̄z cle
rici. Nihilomin vt eq̄uocatōe non
fallamur rememorāda est distinctō
de eis que spūalia ꝓprie dicūtur q
que solum attributiue. quēadmod
sunt bnficiorū ecciasticorū reddit
et similia certe carnalia ac tempo/
ralia nisi q spūalibus subseruiunt
eisqz dicata sunt. Hec autem adin/
uentio. annexe spūalitatis. turba/
tiones plures q̄z scribi potest tra/
duxit in ecciam. Policia naturalis
est cōitas scdm leges pure natu/

rales principaliē regulata Policia humana est cōmunitas ꝑm leges pure ciuiles vel hūanas principa/liter regulata. Dixi vtrobiqz principaliter eadem de causa qua prius Non autem iudicam⁹ hic difficul/tatem esse an aliqua sit policia solū naturalis inter viatores aut solum diuina aut aliqua dūtaxat hūana sic ꝙ vna nequaqz alterius ꝓticipationem assumat. satis est nobis di/stinxisse ratōnes et vt a ꝓdecessantib⁹ in policia legibus denoiatio capiatur. Cōformiē ad hec habet viā vnusquisqz expeditam a veprbus ābiguitatuz. pgere vlterius ad de/scribendū iurisdictōes vtrasqz. Nā cū iurisdictio nihil aliud sua interp̄tatione significet q̄z iurisdictionez hoc est potestatez iuris. vnusquisqz tantūdem habebit et taliter de ei⁹ iurisdictōe ad aliquid q̄tum habz et q̄liter de iure ad illud si non contraxerimus more loquendi politi/corum iurisdictionē ad ptātez non qualēlibet sed coerciuā que scilicet in alteruz vel tanqz in alterum pōt exerceri. etiam inuituz. hoc itaqz facientes secernem⁹ ptātem ordinis a potestate iurisdictionis. Habeat licet simplex sacerdos potestatē ex iure diuino ad ea que sunt sacramēta et alia plurima que potestas est vtiqz potestas seu iurisdictio magna. nullus tamē ei ad talem iurisdi/ctionem dicit esse vsus. alioq̄n abz iurisdictione esset nemo ꝛc. Erit igitur iurisdictio ecclesiastica ptās coerciua

scōm ius dīnum politicum. iurisdi/ctio naturalis scōm naturale et iu/risdictio humana illa erit que hūano iure collata est. Postremo parerit dñiorū distinctio. euāgelici naturalis humani vel ciuilis. Dominium euāgelicū est potestas ꝓpinq̄ assumendi res alias vel vt alias in sui facultatez vel vsus vel scōm regulas iuris diuini proprie dicti. Dñium naturale est potestas ꝓpinqua assumēdi res alias vl vt alias in sui facultatē vel vsuz scōm regulas iuris naturalis. Dñium humanum est potestas ꝓpinqua assumēdi res alias aut tanqz alias in sui facultatē aut vsum scōm regulas politicas et ciuiles iuris humani. Cōseqnter videre facile est quādo et q̄liter iura ista et iurisdictiōes in eadem ꝑsona ocurrunt q̄qz diuersis respectib⁹. Ex his etiam patet dissolutio illius difficultatis q̄ multos turbat an iniustus possit iuste dominari et an ex q̄cunqz peccato mortali pdatur cōtinuo dominū. Similter qūo apud religiosos et qūo nō manet dñium supra res cōmunes. Nihilomin⁹ quia nonnulli materiam hanc tractātes noiatim dñs Armacan⁹ accipere videretur dñium dīnum vel euāgelicū et etiā naturale ostrictius q̄z s̄ scripsimus Nos ad intellectū sue positōnis et elucidatōem clariorē premissorum notem⁹ ꝙ sicut nō est potestas nisi a deo dicente apostolo. Sic potestas quelibet dicitur donū dei. de⁹

vero in donis suis donare se dicit creaturis. Ita loquitur apostolus q̃ spūsanctus datur vnicuiq̃ diuidens singulis p̃ut vult. Hec autez liberalis et dignatiua donatio dei quo pacto cōcipi pōt absq̃ iure et dominij alicuius collatione apud creaturaz cui donatur qm̃ recta rō dictat vt illud sit debitum et suum creature qd̃ deus eidez oferre voluerit. His p̃suppositis aduertam' deiceps deum se donare creaturis multiplicit noiatim q̃duplicit scz pro statu nature institute. deste tute. restitute. et glorificate. Primo mō dat se i donis nature itegre in eis. p̃terea que naturā illam vt talis ē cōsequūt quēadmodū est originale iustitie donum in homine scd̃m opinionem bene p̃babilem. Non enim videt bene possibile q̃ natura humana integra sit a iustitia originali que dicitur integritas q̃ obedientia anime virium inferiorū ad superiores destituta. Et ita titul' dominij naturalis fundamētū habet in hac originali iustitia. siue illa dicat donum aliquod gratuitū supadditum nature. siue sit natura ipsa cōnotādo rectitudinem que dicta est. Erit igitur naturale dñium donum dei quo creatura ius habet immediate a deo assumere res alias inferiores in sui vsum et oseruatōnem plurib' cōpetens ex equo et inabdicabile seruata originali iustitia seu integritate naturali. Hoc mō habuit adā dñium super volucres celi q̃ pisces maris et ad comedendum de omni ligno qd̃ erat in paradiso secluso ligno scientie boni et mali. hinc appellata est ptās hereditas sua. Ex qb' mox infertur q̃ dñium originale nō erat necessario in caritate fundatū. Ad hoc dñium spectare pōt dñium libertatis. que est facultas quedam libere resultans ex dono dei liberaliter se donante ad agendū vel nō agendū cum anima rōnali in p̃ductionem suorū actuum elicitorū vel eorum suspēsione ad finē beatissime fruitionis obtinendū. et hoc dñium tanto liberi' est et latius quāto minus pōt in malum et quāto per bonos habitus est ad bonum vel bono stabilitū. Secūdo mō dicim' deum donare se creature rōnali p̃ statu nature corrupte in donis quibusdam seu naturalib' seu ḡtuitis. non tamen gratum faciētibus et in eis que inde sequūtur. Cum em̃ natura nunq̃ sit ita destituta quin ea p̃manente sese det eidem plus aut minus. Nullus erat ita pctōr quin habeat aliqd̃ dñium qd̃ dici poterat naturale vel gratuitum gratis datum. habet saltem dñium libertatis in actu vel habitu. Harū vero grārū diuerse sunt spēs sic diuersimode deitas sese cōicat et immutabilem se reddit nunc scd̃m potētiā nunc p̃m gloriam nunc p̃m sapiam nunc p̃m opulentiaz. et ita dñs erit dicere q̃ in dono tali q̃libet tanq̃ titulo fundari poterit dñium absq̃ hoc q̃ sic dñans habeat caritatem

Nec perdet illud dominiũ nisi pdẽ
do suũ in quo fundatum est donũ.
Exempli grã. presupposito peccato
q violentijs inde sequentibuz neces
se fuit alios alijs preferri vt hoies
quiete viuerent et suũ vnicuiqz ius
tribuerek. qd̃ fieri nõ potuerit si nõ
arcerek improbitas malignoz. ¶ Do
nauit igik de aliquib' ptãtez hãc
sup alios regitiuã atqz coartiuam
seu p se immediate seu p mediũ ali
ozum sub aliquo signo cognoscibili
quale est electio aut quale est he/
reditaria successio aut quale est vo
luntaria ad eũ subiectio. aut quale
est qñqz prudentia magna potẽtia
qz ciuilis sup alios idiotas. aut q̃le
est habitudo paternitatis ad filiuz
q viri ad vxorẽ. sapientis ad stultũ
et similiũ. Propterea manifestũ est
q̃ absqz caritate põt tale dominiũ
retineri. qm̃ nõ in ea sed in alio do/
no fundatus est suus titulus. nec p/
dik hmõi dominiũ nisi pdito dono
seu titulo qd̃ ipm sustentabat fũda
bat qz. Erit igik dominiũ tale ẕtis
datũ ius seu facultas in alteꝛ ose/
quens seu resultãs ex dono aliquo
naturali vel gratuito gratis dato.
Isto modo sunt apud infideles et
pccozes iustissima dominia dñozuz
ad seruos. patrũ ad filios. virozuz
ad vxores. et omniũ generalik ad
suas hereditates q ciuiles possessio
nes ꝑm leges humanit' institutas.
¶ Unde ciuile dominiũ seu politi/
cũ qz de illo vsitatioz est sermo sic
describik q̃. est dominũ occasione
peccati introductũ nõ opetẽs p vi/
ribus ex equo retinibile et abdica/
bile seruata caritate. Abdicak autẽ
vendendo. donando. negligendo.
pmutãdo. ¶ Deinde tertio mõ dat
se deus in dono caritatis seu gra/
tie gratũ facientis que ꝓpria et ve/
ra dicik donatio qm̃ fit p eam ado
ptio filialis ius prebens heredita/
riũ ad omnia bona dei possidenda
quẽadmodũ dt apls pluries. Oia
nostra esse. omnia nobis data ess:
abunde ad fruẽdũ. Et preterea su/
mus quasi nihil habentes et omnia
possidentes etsi ꝓprio filio suo inq̃t
nõ pepcit sed p nobis omnib' tra
didit illũ. qũo nõ etiã nobis omnia
cũ ipo donauit? q rursus si filij q he
redes. heredes quidẽ dei cohẽdes
aũt xpi. ¶ Describik ãt istud domi/
niũ qd̃ appellak a multis euãgelicũ
q̃ dominiũ immediate a deo in/
stitutũ opatẽs secũ ex equo quotli
bet dominos q inabdicabile ꝑuata
caritate. transfert vero multoticns
sacra scꝑtura sub tropis metapho
ricis dominiũ ciuile cũ suis attinen
tijs ad hoc dominiũ caritatis dũ
nõiat illic venditões esse et emptio
nes q donationes q omutationes
spũales cũ deo q̃i videlz numisma
legitimũ sit caritas dãs p̃ciũ actib'
nr̃is p q̃s ex dignissima seu dignã/
tissima odescensione dei mercamur
cũ eodez de regno celoꝛ cũ fenoze
multo. Et quãqz oia q̃ dam' cidez
sint de suo q suscepim' ea de manu
sua. et ita dare ꝓprie neq̃m' quid de

suo. Nihilomin' ipe tot' desiderabil' acceptat bona nra ex valore hmōi numismatis tanqz nra essent appropriate et non sua. Redit qz absqz vlla omutatione ciuili sed emptiōe gratuita vinū opunctionis. lac deuotionis imo et se ipm et regnū celorz. ita vt ibi sit longe fecūdior cōmutatio qz in ciuilib'. qm illud qd vendit fit ampli' et multiplicius de possessione vendētis qz si retineret. imo quāto plus omutādo dat tanto pfecti' et cumulati' possidetur. Hoc dominiū tante est latitudinis et immensitatis vt pspera omia et aduersa sint in eius ditione. qm diligentib' deū omia cooperant in bonū. Tante insup stabilitatis vt tolli nequeat ab inuito. Tante deinde puritatis vt nihil criminaliter coinquinatū stet cū eo qz lex eius lex immaculata est ouertens animas. pdens aūt hmōi dominiū fit pditor et reus lese maiestatis. et infamis corā deo et angelis eius et in tota curia beatorz. quanqz nō ita fm leges ciuiles vt iudicetur necesse est. Postremo sunt alie donatiōes dei nō ita ad pns ppositū. et hoc p statu nature glorificate et confirmate fm diuersos excellendi modos vt de' se dedit hūanitati xpi p vnionē ipostaticā et plenitudinē omis grē tanqz capiti in mēbra influenti qc/qd haberet vite spūalis q tanqz impatori omnia iudicanti et regenti. Dedit insup virgini beate auctoritatē maternalē vt dicat habere ius maternale in deū p omunicationes idiomatū quasi de' sit subdit' ei sicē fili' matri. Nec dubiū est qn multe conditiones preclare et potestatiue cōsequant ad has donationes mirabiles supra ceteras creaturas quas omnes nequaqz ognoscimus etiam longe vltra ceteros beatos. quorū tñ i corpe glorificato q aia āmirabiles dotes erunt et stupēdeptātes vt p agilitati corporū nihil fīstet nihil obstabit qd corrvisū latebit. p erunt quasi specula et libri lucidissimarū inscriptionū libere se/se pntātes et similia. Aduertitis extimo qm mod' iste elucidandi naturā atqz distinctionē dominiorre ducit se tandē ad diuinā volūtatez liberalissima dignatione donante se vario modo creaturis. Alter vero mod' ad dictamē practicū recte rationis diuine sese resoluebat. sed in eandē prsus cadūt sententiā nūc ex pcedētib' aliqua ocludamus

Et primo p diffinitio ista iustitie. Justitia est perpetua et cōstans voluntas ius suū vnicuiqz tribuēs cōpetit principaliter iustitie diuine in ordine ad suas creaturas. de' nēpe solus est q volūtate perpetua q cōstāti dat vnicuiqz qd suū ē. suū inqz non ex debito rigoris sed ex liberalissima et dignantissima odescensione aut donatiōe creatoris. Rursus qz omia ppter se ipm opat' ē dns. Ipe em hz solus plenariū dominiū et essentiale. Dū ergo querit radix diuini dominij suus qz titul' facilē

inuenieꝫ in dictamine rectissimo sue rationis q̃ beneplacito volũtatis. sed q̃ fontale ꝓncipiũ cuiuslibet dominij apud prēz repiꝫ. quanqz filio et spũisancto collatũ sit idez penit' cũ prē q̃ a prē per emanatões internales tã ex dictamine recte rationis sue qz ex bñplacito sue voluntatis. ¶ Porro si nomē iustitie transferre placeat ad iustitias participatas in creaturis essent iuxta varietatem creaturarũ et donorũ diuerse descptiones iustitie cõsiderãdo ꝙ iustitia sit quodãmodo act' a iure habitu vel tanqz habitu pueniens. aut forte cõuenient' est transuertere ꝙ iustitia sit habit' vel tãqz habit' cõformis diuine iustitie eiusdem qz imitatiu' p̃ participationē et illi' act' sit vel vsus vel effect' talis iustitie. Isto modo dicerem' aliã esse iustitiã originalē. aliã gratuitã nõ gratificantē q̃ in mēbra plura secerniꝫ maxime in ciuilē iustitiã et politicã tã canonicã qz legalē. altera deinde est iustitia gratie gratũ faciētis. altera postremo glorie beatificãtis. Istarũ iustitiarũ ꝗppe est quelibet habit' vel quasi habit' quo reddiꝫ huic vel illi qd̃ suum est put exigit talis iustitia ꝑtendẽdo etiã nomen iustitie ad naturã ipãz vt a deo iusta liberalitate donatã

Ceterũ dimissa interi ꝑtractatione de iustitia et dominio et iure ꝑ statu nature integre. similiꝫ ꝑ statu nature glorificate. loqmur aliqd̃ de statu nature lapse et de statu naturę ꝑ caritatē reparate hic in via oñdentes quantũ interſit inter sua dominia. et p̃sertim inter illa q̃ vsũtati' inter doctores ventilanꝫ. Et iã descp̃sim' dominiũ ciuile seu politicũ. Similiter dominiũ caritatis qd̃ antonomatice euangelicũ quidã appellãt. Ex quoz descp̃tionib' tres dr̃as elicim' inter dominiũ ciuile et euãgelicũ hoc modo sũptuz Nã qm̃ aliꝫ nõnũqz accipiꝫ vtpatuit pri' cũ ipm̃ describebaꝫ esse ptãs ꝓpinqua assumẽdi res alias in sui facultatē vel vsũ ꝑm regulas et leges iuris ꝓprie diuini. Hoc em̃ mõ euenit plurimũ cũ ciuili. nec ē in solo caritatis titulo stabilitũ vt diceꝫ Itaqz dominiũ ciuile institutuz est occasione peccati originalis et aliorũ inde dsequentiũ quib' nõ extantib' dominiũ tale defuisset. Dominiũ vero caritatis non presupponit pccm. sed est immediate a deo deriuatũ sicut ipa caritas. Ciuile ãt magis hũana adinuentione et vtilitatis publice respectu statutũ ē Nimirũ ꝓpterea si radicē infectaz habẽs illi' sapore ꝗtrahit. et si vir exerceꝫ et teneꝫ absqz ꝗtaminatõe p̃ aliqd̃ delictoz. Radix vero dominij euãgelici est caritas q̃ patiēs est benigna est ꝛc. Secundã dr̃az inuenim' qm̃ dominiũ caritatis. qz nõ quēit q̃ sua sũt pōt ex equo cõpetē q̃libz dñio ꝓpter sui spiritalitatem absqz sui diminutione quēadmodũ deus suũ dominiũ cõicat ãgelis q̃ hõib' nec inde minoratur. Sed dominiũ

ciuile tũ ꝓpĕ sui materialitatẽ vt sic dicam⁹. tũ ꝓpĕ a ꝓpriatõez q̃dãmõ auarã et oueniente q̃ sua sunt neq̃t ex equo plurib⁹ ouenire. naz q̃uis eueniret ꝙ habeant dominium ciuile rex et vasallus vel burgensis sup eandẽ hereditatẽ. hoc tñ nõ est ex equo neqz eodem iure neqz simili plenitudine ciuilis ptãtis. Postremo distinctionẽ tertiã habent qz ciuile est retinibile vel abdicabile seruata caritate nõ sic euangelicũ. vñ qz ciuile politicis legib⁹ innititur q̃ institutionib⁹ vt ꝙ quilibet rem suã possit alienare vel vẽdẽ vel omutare eaz. insup defendere iudicialiter atqz repetẽ aut modis alĩs oseruare. Et talia agere magnaz sepe hz solicitudinẽ annexã. ꝓterea dominiũ hoc solicitũ est anxiũ et penale. et ꝑt abdicari a se. põt nihilomin⁹ iuste retineri q̃ exerceri cũ ex caritatem ꝑm mox dicenda. Caritatis vẽo dominiũ q̃s abdicare aut vellet aut iuste possz qm̃ illud nihil aliud est qz filialis adoptio dei vel aliq̃d osequẽs ad illam. Idcirco iure neq̃t abdicari sicut nec caritas repudiari iuste possit. Ptucro qm̃ altercanť multi an ciuile q̃ genẽaliter omne dominiũ ꝑsupponat ꝑ fundamento caritatẽ. Notandũ est cõformiter ad ꝑmissa ꝙ sicut liberalitas diuina se cõmuicans non cõicat se ꝑm omnẽ plenitudinẽ suaz. sed dat singulis ꝓut vult. Ita dũ subtrahit se a sua creatura iusto iudicio. quia peccauit ei. nõ subtrahit se penitus q̃n aliqua donoꝝ suoꝝ misericordi et dignãtissima liberalitate refuerideẽ creature. alioq̃n flueret in nihilũ. Quãobrẽ absqz vllo dubietatis scrupulo dicem⁹ ꝙ dominiũ ciuile et politicũ nõ ꝑsupponunt vt insint iuste alicui ꝑ titulũ caritatis. vnde q̃zuis creatura rationalis nõ sit simplicĭť iusta sine caritate. est tñ in casib⁹ iustus dñs ciuilis aut politic⁹. et hoc rationabilĭť a suprema iustitia statutum est ne dominia ciuilia apud hoies sp incerta q̃ dubia mutabili qz fluitatione vacillarent nec aliq̃d hĕrent vtilitatis roboris vel momẽti. Nunq̃d dauid ꝑdidit ius in regno qz adulterĭ crimine polluti ē Nunq̃d apud fideles q̃s totiẽs scꝑtura reges nõiat null⁹ omino iuste politisat. Absit. q̃d mirũ si nõ quodlibet crimen tollit ius dominandi ciuiliter qm̃ ꝑ ipm ius nõ tollĭť corp⁹ xpi cõsecrãdi et cetera exercendi dignissima sacramentoꝝ misteria Ex siq̃s otenderit ista non fieri ꝓsus iuste extra caritatẽ videat ne q̃d nõis eũ fallat de hoc q̃d ē aliq̃d iuste fieri. et breuiter ista eadem est penit⁹ difficultas et sĭť enodanda qualis est illa an absqz caritate põt aliq̃s bñ moraliter opari. nã et iuste dñari ciuiliter morale est Addam⁹ ꝓterea ꝙ sicut ciuilia dominia ratione pccĭ et ꝑ extrinseca vtilitate reipublice solũ inducta sũt et non oferunť regulariter absqz signis exteriorib⁹. sic nõ ꝑdiť eorum ius regulariter absqz peccatis ma

nifestis.nec ex quibuscũqz ꝗ ex illis
que stare neqũt cũ debito vsu ta/
lis dominij in re publica. Et dum p
sententiã diffinitiuã talia esse mon/
strata sũt ⁊ damnata. Exempli gra
Vasallus aliquis habet ex dono
domini. B. hereditatẽ ad fidelitatẽ
sibi prestandã. vasallus iste non p
quocunqz delicto perdet heredita/
tem imo p nullo interiori sed nec p
exteriori nisi otrariet fidelitati de/
bite dño et adhuc ante sententiam
diffinitiuam non erit ab hereditate
spoliatus. quãuis prius ita spoliati
meruisset. aliud quippe est demereri
iure spoliationẽ hereditatis. aliud
de facto spoliationis et ꝓditionis
pena plecti. Ex hinc perpenditur ꝙ
nulla heresis occlta. nulla symonia
mentalis. nullũ deniqz crimen occul
tũ tollit ciuile dominiũ. siue illud sit
canonicum et spũale siue legale et
tpale. Neqz cõsequens ẽ si tales cõ
mittũt in supremũ dominũ deũ cri
men lese maiestatis et eidem prodi
tores existunt ꝙ omnia perdãt cõ
tinuo que ab ipo susceperũt prout
supra deductũ est. alioqn peccator
mor annihilatiõe puniret. hmõi ãt
ignorãtia fallit multos. et nomina
tim quosdam ex doctorib' anglica
nis. et longe deterius quosdã ex he
reticis qui omnem a prelatis si non
sint in caritate tollendã esse dicunt
obedientiã tanqz ius omne superi/
oritatis amiserint. Errant preterea
circa dominiũ summi põtificis illi
qui p quolibet delicto occulto aut

etiam pro publico nõ contrario di
recte vsui sue potestatis ab eiusdez
obedientia tanqz a non papa disce
derent. Cur aũt addim' tanqz a nõ
papa infra docebim' Ex his pspi
cua ẽ tertia drãia dominij caritati.
a dominio ciuili qm̃ de' se solo im
mediate dat titulum charitatis ad
omnia ꝓpinquo iure assumenda in
sui facultatem fruendo vel vtendo
licite et meritorie. quo titulo stante
illud inabdicabile est dominiũ quo
sublato repente tollitur vt verum
sit quod Jacobus apostolus ait:
Qui in vno peccauerit factus est
omnium reus. Cur autem dictũ sit
ꝓpinquo iure alias docuimus qm̃
peccator ius tale sed remotum ha
bet ante obstinationem dum facien
do quod in se est ad illud ꝑparare
ius se habz. Sed in ciuilibus domi
nijs sicut alij tituli sũt ea fundãtes
ita remanẽt manẽtibus titulis suis
i integritate sua ꝗusqz p leges ciui
les ꝑm quas illa dominia regulãt
⁊ robur assumunt cassant quemad
modũ rex francie regnũ hz titulo
successionis hẽditarie ex primo cõ
sensu ciuiũ suorũ. Sũt autez quedã
publica crimina ꝓter que leges ci
uiles iudicarent hunc successionis
titulum annullandũ fore ex opposi/
to ciuium dissensu. In titulis est ra
tionis electio leges vero terre sunt
q̃ electionẽ hãc illã ipo fẽo vel ãnul
lãdã et cassãdã eẽ dicerẽt vel ab ea
fcedẽdũ decernerẽt q̃ admodũ ex/
pssa decreta sũt de electione sũmi

pontificis. ꝙ heresis tunc aut post/
modum potest ad inualidationem
electionis aut electi destitutionem
opari. Sed dicit expresse Bern. in
quadã epla ꝏ scismate petri leonis
ꝙ electio viciosa debet ꝑ ius exami/
nari ratione ⁊ cassari iudicio ꝙ q̃li
ter et q̃ verũ sit. Istud ex iuriũ ex/
pressa declaratione cognoscit. qm̃
si passim ꝑ volũtate cuiuslibet lice/
ret discedere a suo superiore absq;
sen entia iudicij ratione huius vel
illi⁹ delicti qꝏ eidẽ q̃s imponit q̃s
nõ vidcat omnia dominia ꝓtin⁹ fo
re misera cõfusione turbanda? Rur
sus et aduerso si superiores ꝑ sua li
bidine possũt inferiores deijcere cõ
culcare affligere. et perdẽ ⁊ ꝙ eoꝝ
violentie se opponẽ neq; facto neq;
verbo liceret male irẽt res publice
ꝑ quaꝝ vtilitate ptãs omnis statu
ta est. male ꝑterea esset quibusdam
psonis singularib⁹ vbi superiores sui
via facti spreto omni iuris ordine
ris vim inferrent. Si vim illam per
vim repellere nefas foret qꝏ vtiq;
fas foret immutabili iure naturali
si modestia in repellendo vim vi cõ
seruet. Seruatur ãt q̃ resistit quã/
tũ requirit et sufficit ꝑm qualitatez
iniurie declinandã et intentione p/
cipua sese oseruandi. Qua in re sta/
tim apparet multos casus esse pos/
sibiles in quib⁹ aliquis gerens se ꝑ
papa. et ꝑ tali habit⁹ ab ecclia po/
tẽit a subdito licite occidi vel incar
cerari vel ꝑ modũ quendã appella
tionis ab eo vel subtractionis a po
testate sue obedientie declinari. nisi
forte quis ostenderet ostitutionem
aliquã reuelatã obstare. qz hũanũ
ius hoc naturale tollere non potu/
it. fundat em̃ in titulo naturalis exi
stẽtie cõicate a deo ipi creature ra/
tionali. ad quẽ titulũ cõsequit ius
defendẽdi se et noxia repellẽdi hoc
est vim vi repellendi modo ꝑ ius ex/
posito vel in titulo caritatis ad q̃
osequt ius refugiẽdi omne pccz mõrle
vt castitatem suã oseruandi. Sed hoc
vero ius nõ extendit ad innoxios
sic ꝙ ex eoꝝ morte possim vitã me/
am progare. nec ad iudices q̃ via
iuris me odemnarent etiaz innocẽ
tem. Sed neq; tenet vbi via iuris
absq; tali via facti aperta est. Nut
vbi libido regnat alium impetendi
magis q̃z se defẽdẽdi. Nũc aper
tior via est ad inuestigãdũ quals
sit habitudo dñoꝝ ciuiliũ ad subdi
tos et ecõuerso in omni policia taz
ecclesiastica qz seculari. Est enim a/
pud quãlibet policiam suũ ius na
turale Est preterea suum ius diui/
nũ seu in caritate seu in alijs gra/
tuitis donis fundatũ q̃ iura ⁊ do
minia inde osequentia nulla possũt
hũana ostitutione destitui. vt ꝙ po
licia tendat ad sui conseruationem
et ne disperditioni vijs congruis
obnitatur ꝙ nihil agat contra le/
ges eternas mortaliter delinquen/
do et consimiles ex quibus palam
infertur de policia qualibet sicut
de persona singulari modo di/
cebatur ꝙ contra superiorez suum

quelibet impetēte eā via fēi ius hz
vim vi repellere. Exēpli gfa. papa
de quo min' videret. Si via facti
vellet ignes spargē p domos xpia
norū p se vel alios improbos aut
mulieres violare non propter hoc
desinet esse papa. attā nulli dubiū
esse debet qn huic vie facti ecclesia
vel eius ps posset via facti demoli
tioni suorū bonorū et violatōi vro
rū resistere etiā p incarcerationem
realē pape. vbi tunc aliter neqz via
iuris neqz via facti obstare relictū
est. quāto magis hoc agere fas ha
bet ecclesia vel ps eccie vbi sua ca/
stitas spūalis in legis diuine obser
uatione aut sua vnitas in qua vita
sua posita est ab aliquo papa via
fēi certissime violari qreret. Qz sicqs
in oppositū mille decretales vel de/
creta pduxerit tanqz pape in nullo
casu dicere liceret. cur ita facis tā/
qz insup superior sit tota eccia. vl tā/
qz a nemine possit iudicari Respon
dem' q ptās superioris nihil pt sta/
tuere aduersus veritatē legis natu
ralis et diuine. Qz insup ptās eorū
data est nō in destructionē z in edi/
ficationē quib' improbe agentib'
modis sikb' ad ptactos si resistit
iā nō potestati sed eorū improbita
ti resistit. Scim' tā q cū modestia
magna et timore et nō nisi cogente
manifesta necessitate talia attēpta/
re securū est. Quo in loco nimis de/
lirant quidā iuristarū q tertib' suis
adeo fixi adeo pressi coherēt q ad
leges naturales et diuinas pm qs
adequari humanas atqz modēari
necesse est nō assurgūt. Deniqz mi/
xtio atqz cōcursus variorū dñiorz
in eadez psona pape multos facit
paralogisare dū illa a se ipis secer/
nere vel nolūt vel nesciūt. Habet
itaqz papa pmo dñiū superioritatis
a xpo supra totā ecclesiā cū plenitu
dine ptātis in eis q spūale regimē
ecclesie ꝓprie dictū respiciūt. Ha
bet preterea secūdo ptātez canoni/
cā sup res ecclesie que dicūt impro
prie spūales quē admodū sūt colla
tiones quedā beneficiorū et iurisdi
ctionū quasi tpaliū atqz ꝓuentuū.
Habet tertio ptātez ex consensu
tam pncipū presertim impatorz qz
aliorz subditorz in quadā tpalium
appropriatione quā ei ostat iure di
uino nequaqz conuenire. qm̄ et si di
ceret dñs esse omniū in tpalibus nō
tamen omnimodā dominationem
ciuilem haberet in eis quin aliquis
modus possidendi eidē posset no
uiter aduenire sicut de facto Cōstā
tinus aliquo modo contulit impe/
rium romanū quo modo pape an
tea nequaqz debebatur. Habet
quarto potestatem qualem iure na
turali superior hz ad subditos spis
vero potestatibus correspondent
sibi mutuo seruitutes ad quas obli
gatur ex istarz assumpta qualibet
potestatum. neqz em̄ est dominatio
in quocunqz preter deū absqz pro/
portionabili obligatione seruitu/
tis ꝓpterea sicut papa ē superior oim
ita oim est seruus nō ficta hūilitate

De vita spirituali anime

ꝗ metaphica et morali atq; theologica veritate nōinat vt si gliek i dño gloziek q nō d ptāte tumeat ꝗ timeat de annexa huitute Prima potestas ognosciť ex euāgeliis q actibus aplozū et ex eis que p successiuā relationē cozū ad nos tanta certitudine sūt deuoluta vt merito temerari' et scandalosus imo scismatic' iudicek qui ptātez hāc vel abolere vel diminuere p̄sumpserit. De hac ptāte sūt ius ouocandi ocilia vha. ius determinandi cum cōsilio questiones fidei p modū articulorū omēs generaliter obligantium. Correctio insup p̄latorū inferiorū et eorum si demeruerint totalis destitutio et similia que vel vniuersalē ecclesie statū tangūt. vel finalē sup̄mā q; determinationē respiciūt. Et hec ptās in ecclesia immobilis p̄seuerat quātūcūq; p̄sona pape per mortē naturalē vel ciuilē mutarek. aut quātūcūq; vsus talis ptātis a papa remanente tollerek in pte vel i toto seu p ignauiā seu p aliā sicut possibile est iustā rationē. xp̄s enim optim' legislator si nō taliter ecclie sue in eis que religionis sūt p̄uidisset ipe policiā ecclesiasticā nō optime qd nefas est sentire ostitutā reliquisset. Sed et text' euangelic' et ofiliorū generaliū determinatio et ecclesie vniuersalis osensus tantus et assertio. imo q ratio naturalis p̄suposita fide p hac supiozitate tā aperte faciūt vt otra eū qui se pro catholico gerit negātē hoc magis sit destitutōe q; disputatione certādū. hmōi sūt qui dicūt quemlibet in sua diocesi esse papā supremū aut q plures esse papas licet vel expedit. aut q nō oporteret querere papā vnū p ecclesia et similes. hec potestas tā immediate a deo collata est vt tota ecclesia illaz neq; destruere. neq; nouiter si tolleretur edificare valeret. Ea tn cōcessa pōt ad ipaz ds assumi fm leges positiuo iure canonico latas per electionez hāc vel illā sic vel sic celebrataz. Amplius vero secūda ptās pape p canonicas institutōes que sūt humane et variabiles robur habz. he ptātes due tantū differūt vt dūaz nōiatim ipi greci primā cōcedētes scdam abnegēt. errant q; illi d mi/scēt hāc coequationē quadā cū p/cedēti. Etem ds nesciat xp̄m et petrū et successores multos absq; tali potestatiuo exercitio circa tpalitatē eccie in papali culmine plene fuisse stabilitos? vt ergo talia exēcitia ad papā diuino iure saltē immediate nō cōpetāt dicere cōsequens est. Magis vero de tertia ptāte istō diceretur cū qua potestate et eius exercitio in obseruando eaz qm̄ p/mixta est ptās excōmunicationū q iure diuino et primo competit pape. subsecuta est magna turbatio et horror quidez ecclesie nimis officiens. Demū quarta ptās naturali iure pape oueniēs hz et reqrit vt tanq; supior q tutor atq; ofuator honorek et iuuek ab omib'. quam

ptātem posset eccia si deesset ordi/
nare aut aliter cōmutare sicut alte/
rius policie mos habet. Papa
vero qui nec ipeccabilis est neqz dfir
matus in gratia sbditus est legib⁹
dīnis et naturalib⁹ et in qbusdam
ad leges hūanas obligat. pterea
si peccet corripi pōt iure dīno q na
turali fraternalit. Huic em legi di/
uine sbditus est q si nolit corrigi pt
tandez denūciari eccie psertim vbi
denunciatio illa non plus afferret
detrimenti qz vtilitatis. vbi pterea
vitia talia essent qui notabili scan/
dalo pturbarent ecciam. qp si recusi/
tus. nolit legitime dciliū celebrare.
et nihilominus pseueret in delictis
pōt ipse haberi tanqz vere ptinax
non patus audire ecciam. De vero
papam casus iste et dsimiles subsi/
ciant eccie tanqz minor sit iure di/
uino quicquid hūana verba sona/
rent liquet ex hoc qp membr deuia
bile et potens infici minus est cor/
pore residuo qd a sanitate nequit
totum destitui. Similit psona de/
uians regulā habere debet et iudi
cem indeuiabiles. qbus mediātib⁹
ab exorbitatōe possit arceri. Regu
la hec indeuiabilis est lex diuina. Iu
dex incorruptibilis saltē circa ea que
iuris dīni sūt est eccia aut dsiliū ge
nerale ecciaz repsntans. Porro vbi
psona pape mortua eēt aut morte
corpali aut morte ciuili quā ptina/
cia notoria et cōuicta in suo crimie
destruente ecciam manifestat. con/
cilium generale robur haberet ex
sede apostolica et xpi approbatiōe
qui in necessitate tali vellet nob nō
deesse. hoc forte intelligunt qui di/
cunt onexionem membrorum eccie
ad vnum caput xpm essentialē esse
et non ad eius vicariuz papā qui
est caput secūdariuz qm ipso desti/
tuto nihilomin⁹ manet vnitas ec/
clesie qzqz referri potest hec vnitas
ad vnitatē sedis apostolice que in
suo formali iugiter pseuerat. Iuxta
dictum cuiusdā distinctōis ponen/
tis in papatu aliquod esse formale
quod est papalis dignitas. aliud
materiale quod ē psone dignitatē
hanc repsntans. Ceterum de ptāte
secūda et tertia pape dicimus eam
per easdem causas posse destitui p
quas exorta est vtputa secūda per
cōcilia generalia. q tertia p dissen
sum dnorum tpalium causis occur
rētibus legitimis pro vtilitate ma
nifesta. Diutius spe nostra tenuit
nos sermo de hac ptāte summi pō
tificis. qm tēpestas psis ad hoc im
pulit pro qua magis necesse est po
testatem hanc ad clarum dinoscē
atqz secernere qz olim antea pserti
ad videndū subtractionis facte iu
stificāde vel cassande rōnem psup
positis eis que facti sunt. Nunc tan
dem de abdicatōe dominij qdam
subiūgamus qz tum hoc liceat vel
expediat ostendentes et in primis
rememorandum est ex prioribus qp
neqz dominium caritatis qd ab ali
qbus euangelicū dicit neqz dnium
naturale neqz originale neqz bea/

tificum cadit sub abdicatõe volun
taria et licita. De solo igitur dñio
politico coerciuo siue illud sit natu
rale siue dinum siue humanũ sermo
hñdus est. Et q̃dem vniuersali ver
bo dicere possum' ꝙ omne dñium
tale politicũ licenter in casu vel re/
nuitur vel abdicat. Et de papatu
quia quondã fiebat dubitatõ illa
per determinatõem expssaz sopita
est. Celestin' itaqz resiguit et digni
tatez quoqz illam beatus gregori'
et aliozuz plurimi q̃tum in se fuit
nõne legũtur depulisse de regnis.
Preterea et alijs dominijs abdicatis
certa et approbata exempla sunt.
Attñ abdicatõnes iste suis vestiri
circũstãtijs dẽnt vt fiant sicut opz
et quãdo oportet et auctozitate q̃
oportet neqz enim ptinacit et abq
alia lege priuata spũsanti retinen
dum est superiozi sarcinaz alicuius
dominij ceruicib' illius qui sibi sb/
ditus ẽ rõnabilit imponẽti. alioq̃n
periret hũilitas periret obedientia
periret qñqz reipublice vtilitas.
Ceterũ abdicatõ cuiuslibet domi/
nij ciuilis et appropriatõis heredi/
tarie in ꝓprio et cõmuni fieri põt
cum merito sic ꝙ solo vsu pro eo
q̃ titulo naturali q̃ caritatiuo talit
abdicans otẽt' sit hẽ dicim' titulũ
naturalẽ ad quẽ dsequit ius nutriẽ
di corpus sic ꝙ in eius necitate oia
sibi fiunt ad hoc cõia. Non est ãt
necessitas si per se possit de victu
sufficiẽti ꝓuidere sibi per laborem
q̃ ꝓ et in hoc casu mẽdicare neces/
saria vite sue sit res licita de genere
que meritoria fieret. si nulla ex cir/
cũstãtijs adhibẽdis defuerit. Hec
autem abdicatio totalis in ꝓprio q̃
cõmuni de se plus habet similitudi
nis ad statuz innocẽtie et patrie et
priozum quozũdam heremicolarũ
q̃uis non habeat mẽdicatõem de
necitate coniũctam. Patuit hoc in
heremitis qui viuebant ex laboze
nihil tñ appropriãtes sibi. sed erant
quasi nil hñtes parati scz oia relin
quere prius q̃z pro eis repetendis
iudicialit aut aliter decertarẽt. stat
cm abdicatio talis cum quãtalibz
bonozũ vbertate. que sibi in nullo
anim' paup appropriat nec secm
leges ciuiles eadem occupat cum
obligatõe scz vel non ad repeten/
dum ea cum iurgio vel aliter si re/
pararẽtur defendendũ. ad hoc q̃z
voto sese põt astrinxisse. Quãquã
igitur abdicatio cuiuslibet ꝓprieta
tis in ꝓprio et in cõi similioz sit pfe
ctissimis statibus hũane creature.
nihilomin' p̃suppositio pctõ et mõ
rerum se hñdi in policia ecclastica
q̃lem experimur viuere de ꝓprio in
cõi. videt regularit esse status salu
brioz atqz securioz. Itaqz multa
decẽt vnũ statũ vtputa statũ inno/
centie que alteri nequaqz expediẽt
vt viuẽ in nuditate. filios ꝓcreare
nullũ coercere ad bonuz et similia
honestabãt naturã prius institutã
Qua lapsa in pctm otraria his q̃/
dam decent q̃dam expediũt q̃daz
exigũtur. Ꝓtẽa fallax est argumẽtũ

Status iste pfectissimis similior ē. ergo pro impfectis expedientior. Aliter enim opinio socratis q̃ omnia sint cōmunia videret sustinēda. Qualiter vero ea que hūtur in cōi liceat a q̃libet suum dicere aut qūo repetere si auferātur et similia dissgressiōis nimie formido suadet ne tractet. Sed de onere plationuz p tales prietarios tum iurisdictōes tuz possessiones q̃d onus impitiz inexpti honori et exoneratoni deputant et quousq̃z teneat prelatus pro talibus tuendis vel augendis iudicialiē contendē ceteris omissis spiritalib' exercitijs. simili ratione ptransim'. pfecto dinitus vel enūciatū est vel enūciari potuit de talibus venenū est effusuz in eccia dei.

Lectio quarta

Postquā descriptiones atq̃z distinctōes materie necessarias pcedētes lectiōes posuerunt tum de lege pure naturali tum de lege pure diuina pceptiua tum de lege soluz humana et simul oñdimus que leges et quot sunt diuine. que et quot sunt pertinentes ad dinam et que imptinentes. Supadim' quid et quot modis ius et dñium' et iurisdictio vocarent. Supesse video vt ad declaratōem vnice dclusionis nostre cū suis seq̃lis diuertat sermo noster. Erit igit hec dclusio. Anima rōnalis sicut a deo solo ispirāte et influente habet vitā gratie que est baptismus in spūscō. Sic ipso deserēte solūmō pdit anima vitā hmōi pbabitam dum pceptiue legis sue puaricatrix inuenit. Prima ps de se pspicua est et ante deducta in secūda lectiōe. Secūdā ptem suadem' ex hoc q̃ alius a deo sicut non habet ptātem infundere grām sic nec eripere. Ipse preterea solus habet claues vite et mortis eterne q̃ aperit et nēo claudit. claudit et nemo aperit. Ista vero dcludūt q̃ solus pōt dare pcepta affrmatiua aut negatiua sub pēa mortis eterne. qz illam infligē solus pōt. null' ergo pdet grām. nullus reatū dānatōis eterne incurrit nisi pro quāto dine legis pceptiue trāsgressor extiterit. Ad hoc est auctoritas ang' describentis pctm̄ actuale cōmissionis. Pctm̄ inq̃t est dictū factū vel cōcupitū cōtra legē dei eternā. Ad hoc inducit illud apostoli. Stipendia pcti mors. Nulla trāgressio legis naturalis aut hūane vt naturalis est vl hūana. est de facto pctm̄ mortale. Et appellam' hic pctm̄ mortale q̃d pene eterne reatū opatur ꝑm cursū a deo iam institutū non qui posset institui. Addim' pterea vt naturalis est vel hūana qz eadē lex talis sepe cōicat cum dina patet corollariuz ex pmissis. Et ex alioqz lex naturalis et hūana vt tales sunt non pñt attingere ad cognitōnem eternitatis in pēa vl pmio. Nō ergo ferūt ad finē talē supnalem q̃ plusq̃z hūanū

Rursus frustra darent leges cum appositõe penarꝫ quas legislatoẽs infligere nequirent imo nec de eis in foro suo cognoscere. Alioqn poterit legislator oẽs ferre leges suas sub pena quãtalibet possibili vl impossibili quã absurditatẽ dicere ds auderet. Sic est de q̃cunqꝫ lege naturali vel humana q̃ neqꝫ natura neqꝫ homines prelati vel p̃ncipes possent trãsgressores suarum legũ plectere pena dãnatõis eterne. nec de ea ad examen suum per testes aliter deducere. Hac rõne fulciunt se doctores noiatim Purãdus ponentes p̃ceptum non posse imponi per p̃latos aut p̃ncipes sup actib' intrinsecis et occultis quia videlꝫ illos traducere nequirent ad forum iudicij sui qd̃ non nisi publicũ est et de manifestis. Itaqꝫ secus agere velle esset hoim ꝓprium officiũ ignorantiũ et frustra conantiũ. imo ꝛ dñium temeritate culpabili dãnabiliter vsurpãtiũ. Ex hoc oseqnter inferunt q̃ actus ofessionis sacramentalis nequit directe cadere sub p̃cepto eccie sed indirecte dũ iubet aliquid ad quod digne exequndum requritur confessio de lege diuina. cuiusmõi est susceptiõ corporis xp̃i semel in anno. Idem dicim' de q̃libet actu interiori aut de exteriori qui taliter secretus est q̃ publicari licite non potest per testimonium duorum aut trium. Iudices vero qui de taliter secretis interrogare et cognoscere presumunt errant vt diximus p̃sertim vbi nihil aliud habent de publicis actib'. accusat policiam suam ledẽtibus ex q̃bus ista secreta rõnabili ꝛ vehemẽti p̃sumptione deludant sicut est fama. publica vita q̃q̃ nec sic fas habeat iudicialiter addicere supremo supplicio non duictos neqꝫ dfessos diuino ad ꝗ obstante p̃cepto. Null' legislator ecciasticus vel ciuilis habet directe auctoritatem p̃ceptiuam super istud vt interiori actu diligatur deus sup omnia aut q̃ in eum speretur vel credatur. patet ex immediate p̃cedẽtibus. Et ex oseqnti dicimus q̃ quantũcunqꝫ legislatores intẽdant per suas leges suos sbditos debere fieri meliores interius et sanctiores quo ad diuinum forum occultum. tales tamen intentiones sue non cadunt sub eorum p̃cepto. Itaqꝫ si fiant actus exteriores suorum iussorum etiam cum puerissimis intẽtionib' et finibus occultis. non erit ibi trãsgressio humane legis vt hũana est sed diuine. et ita si dicam horas meas canonicas cum q̃cunqꝫ mentis euagatõne et nulla attẽtione. Si iciunem in q̃dragesima tm̃ mõ vt sanior fiam vel vt posimodũ voracius et inde voluptuosius comedã. Si feram tonsurã clericalẽ aut vadam dñicis diebus ad ecciam audituꝫ missam pro vana gloria aut fraude alia. Similiẽ de alijs actibus extrinsecis preceptorum. ago q̃dem male apud deum peccans in legem suam. me tamen

p transgressore humanor preceptorũ nullꝰ accusabit. Et hic accipiũt fundamentum dicẽtes q̃ in casibꝰ pmissis nõ teneret aliq̃s horas iterare sicut nec aliã missã audire. sed sufficit de pcco in deũ omisso oteri confiteri et satisfacere ad arbitriũ defessoris. Hec aũt sententia mitis est pro scrupulosis circa hũanor observationes preceptor q̃s iugit inq̃etat oscientia de iterando si id quod faciunt non semper attente et devote perficiant. Stat simul aliquẽ observare p̃ceptum humanũ et tñ peccare mortaliter sicut aliq̃s merendo apud deũ poterit humani precepti violator accusari. Ptz primũ in casibꝰ porib' vbi fit actꝰ precepti humani ad finẽ puersum Ptz secundũ vbi aliq̃s habens excusationẽ sufficiẽtez interius de qua tñ nõ pot facere fidem exteriꝰ. omittit aliquid de opibꝰ p̃ceptis p ecciaz quẽadmodũ damnat ab ecclesia ille qui nõ vult redire ad societatem mulieris quã fide despõsauit in facie ecclesie. Sed obiicitur p illud apli. deus qui iustificat quis est qui odemnet? Respondemus q̃ alio et alio respectu deꝰ ipe iustificat et cõdemnat. vult quippe legislatores publicos de publicis tñmodo sententiare. et ad iudicium suũ occulta reseruari. Propterea idem opus sicut est occultũ ecclesie et manifestũ deo. sic aliter et aliter poterit iudicari. Ex ipsis fortius opponit. Nullũ est iudicium rectũ nisi pro quãto diuine legi conformat. qõ est dictamẽ pme regule et recte rationis. Quis ãt dixerit diuinã legẽ falsam esse. aut quis dictamen recte rationis crediderit erroneũ. vt igit quelibz lex vera sit necesse est. aut si falsa erit. lex nõ erit. Est aũt falsa ratio dum iudices errant. vt q̃ petrꝰ quẽ supponimꝰ apd deũ innocentẽ sit p homicida condemnandus. et q̃ petrus sit cõpellendus reddere debitũ nõ vxori sue q̃ existẽs i caritate. et ex hinc de societate sanctor sit excõicatꝰ. Tenet hoc idem deuotꝰ Bernũ. in de precepto et dispensatione. qui simplicez oculũ quo totũ corpꝰ operationũ luciduũ fiat dicit oportere rectũ et verũ esse qr nec veritas sine recta intentione. nec recta intentio sine veritate sufficiunt. alioq̃n non inculpasset apl's quosdã qui habebãt zelũ nõ ꝑm scientiã. nec xp̃s condemnasset interfectores martirũ qui arbitrabant se ob sequiũ prestare deo. sic oppõni respondẽtes ocedimꝰ pro regula q̃ nullũ dictamẽ particulare practicũ imperat actio est rectuz nisi simul in veritate subsistat. Sed q̃ñ ex falsis bñ sequit verũ. concedimꝰ multa esse iudicia practica vera que ex falsis deducunt. Exempli grã fiat hoc argumentũ. omnis homicida pñs est suspendendꝰ. petrꝰ est homicida pñs. ergo petrus est suspendendꝰ. Maior est lex hũana vt supponit. minor pbata est p falsos testes qui tñ repelli non pñt vt etiã supponit. et oclusio sequens est

dictamē istud. petrus his stantib⁹ ē suspendendus. quod vtiqz verum est apud concedentes ignorantiaz inuincibilem in eis que facti sūt aut iuris humani. Altera est responsio q forsan rationabilior q magis ad intentionem beati Bernardi dicēs minorem precedentis silogismi aut alterius similis non esse istam. Petrus est homicida. sed istam. Petr⁹ ꝓbat homicida p testes incōuincibiles de falsitate et hec vera esset apud eos sicut maior. Si igitur cōclusio vera sit talium nullus mirabitur. Verūtamen hoc loco p diuersitate opinionum de ignorantia si sit inuincibilis aliqua. aut si nulla esset consequēter varietas responsiorum. et quicquid sit de ignorantia facti aut iuris humani et naturalis positiui concors est sententia. Nullam in his que legis diuine sunt cadere ignorantiam inuincibilem. qm̄ facienti quod in se est deus semper assistit paratus illustrare mentem quantum oportebit ad salutem et erroris euitationem. Quocirca palaz est ratio cur martirisantes apostolos credēdo se prestare deo obsequium oculum simplicem non habuisse culpantur. sicut nec illi quos apostolus arguit habere zelum nō ꝑm scientiam. Juxta hec aperitur intellectus ad cognoscendum si fides inclinare possit ad falsuz et caritas ad maluz. Constat q̄ non immediate et sub falsi et mali ratione. Sed an mediate consideret studiosus inquisitor. Ex incidenti dicim⁹ q̄ nullus fidelis credit articulos de futuro contingenti sic absolute quin sciat deum id posse non facere. deus ergo si per potentiaz absolutam faceret nihil fore futurū. non videtur exhinc assensus fideliū falsificari qui potentiā nō absolutā sz ordinatam iuxta legem datam intēdunt quēadmodum false non fuerūt assertiones Jone ad Niniuitas et Jsaie ad Ezechiam. nam subuersi ad demerita niniuitaruz q moz Ezechie ad cursum nature cōis referebantur. non enim misericordiam dei ad correctos. et potentiam supra cursum nature hi ꝓphete secludebāt. Jta nec catholicorum fides excludit potentiam dei absolutam. et non faciendum ea que fieri ordinata ei⁹ potentia stabiliuit. Omissio horarum canonicarū. transgressio ieuniorū ecclesiasticorz et generaliter omniū statutorum et regularum et canonum nunqz est mortale peccatū nisi pro quanto diuine legi preceptiue dissonans inuenitur. Et ita quantum lex aliqua habet admixtum de lege diuina preceptiua tantundem et non amplius est eius transgressio mortaliter vitiosa. Quāobrem decernere de legib⁹ omnibus manifestū est spectare principaliter ad theologiam velut ad scientiā supiorem q architectonicā q̄tin⁹ recta ratio separet illud q̄d iuris diuini est in eis ab illo quod humanū est siue positiuum. tanqz si

aurifaber peritissim⁹ secernat aurū
ab argento. et argentū a plumbo.
Et qm̄ multi hāc precipuā artificē
theologiā vel ignorāt vl negligūt
vel spernūt que tñ de se ipa dicit le/
gū cōditores p eā iuste decernere.
ideo turbationes in policijs et con
scientijs sepe oriri opertū est Idcir
co preterea legislatoēs ecclesiastici
et ciuiles plerunq; sua potestate et
auctoritate noscuntur abuti. pre/
sertim ecclesiastici illi qui quicq̄d or
dinant. quicq̄d monent. quicq̄d p̄ci
piunt volunt p diuinis legib⁹ ha/
beri par equale quoq; robur habē
p interminationē damnatōis eter
ne. neq; tñ accusauerim omēs legis
latores taliter et talia loquentes:
Presumo em̄ q ad rectaz regulā et
diuinā sapiētiā sermones suos vo
luerunt glosari. interpretari et reci/
pi Q. si non hoc intenderunt pro/
nuncio non ego sed aplus q nihil
pñt ctra veritatē sed neq; ctra ca
ritatē. Deniq; suū est talib⁹ vti ver
bis in suis institutionib⁹ q a vero
neq; deuient neq; simpliciorib⁹ q
ignaris timores et scrupulos va/
nos ingerant quasi videlz ipi ligen
tur vbi liberi sunt. tanq̄ p̄terea gra
ui iugo premant vbi ad leue iugū
et suaue vocauit eos xp̄s Ex hoc
q aliquis peccaret mortaliter trās
grediēdo ostitutiones aliquas hu/
manaz traditionū nō sufficient cō
cludit q ille constitutōnes obligēt
ad mortale delictū ¶ Declarabim⁹
istud et argumentantes a simili vel

minori. Sit aliq̄s perit⁹ medic⁹ or/
dinat⁹ p re publica. dicat ille petro
Petre do tibi legem p tua sanita/
te. quā si transgressus fueris statim
dissoluet corpus tuū quod eā oser
uando qualescet Non bibas vinuz
purum hoc triduo. Nullus nescit q
medic⁹ vt medic⁹ caret facultate cō
dendi leges obligantes ad pecca/
tum mortale. et tñ in casu transgres
sor huius legis sue damnationē in/
curret Poneret similе in materia de
ebrietate aut furie periculo. Si me
dic⁹ denunciet ignorantib⁹. tale vi/
nū ne biberitis alioq̄n vel in ebrie/
tatez vel furiā incidetis. quis nescit
transgressores temerarios crimina
liter delinq̄re. nō quidē ꝓter medi/
ci preceptū quāuis in casu si nō ita
p̄cepisset nō peccasset excusāte eos
ignorantia. Sed qz p̄uaricatores
sunt hoz p̄ceptoz diuinoz et simi
liū. nolite inebriari vino. nolite vos
occidē ꝛc. Nō ꝓsus dissimiliter est
in ꝓposito. quāuis em̄ leges huma
ne et ciuiles vt tales sunt sint soluz
p ordinatione policie humane ec/
clesiastice vel ciuilis in eis que cor/
pus respiciunt. et ita solum merent
punitionē tpalez violatores earū/
dem et obseruatores premio tēpo
rali donant. Nihilomin⁹ ex osequē
ti q mutua colligatione ac mixtiōe
quā ad leges diuinas hñt resultat
crimen faciens reos eterne dāna/
tōis ipos cōtemptores. ¶ Si aliq̄
lex humana canonica vel ciuilis nō
possit ocludi ex lege diuina nisi co/

assumendo ꝓpositionē vel ꝯsequen
tiā legi diuine imptinentē. ꝯsequē/
ter imptinens est. an transgressio il
lius legis sit mortalis. an nō mor/
talis patz ex precedentib⁹. Ex hiꝭs
prelatoꝝ veller hmōi legem aut di
ceret habē robur legis diuine sibi
fas esset per theologos aut alios
hoc cognoscentes resistere in facie
et dicere ꝙ non recte ambulat ad
veritatez euangelij Ex quo ampli⁹
videt non esse secuꝝ asserere tot le/
ges et canones et regulas quot re
periunt omnes obligare ad pecca/
tū mortale tū ex multis causis infe
ri⁹ assignandis. tū nominatim ex eo
ꝙ multe hmōi ꝯstitutiōes imperti/
nētes sunt legi diuine q̄ in euange/
liꝭ cum suis expositionib⁹ sufficien
ter tradita explicata ꝗz est. Et
hic notandū est pro resolutōne ma
terie ꝑm quaz resolutionem omnia
dicta et dicenda volo intelligi ꝙ
precepta affirmatiua dei quāuis
obligent ad semp. non tamen pro
semp vt est omunis regula mgr̄oꝝ
Obligāt g⁹ sub q̄dā disiūctione ad
hoc faciendū vel illud ꝑ isto vel il/
lo tpe ꝑ put casus incidit et sapiens
determinabit. Sicut exempli gr̄a.
Occurrentib⁹ duob⁹ in extrema ne
cessitate famis quoꝝ soli possū suc
currere. teneoz succurrere isti vel illi
sub disiūctione. q nō ambob⁹ simul
Et qm̄ i cōitate xp̄ianoꝝ pauci sūt
qui scirent iudicare de tpe certo qm̄
precepta affirmatiua facienda sunt
Propterea plati q̄ sapientes sunt li
mitant illa p̄cepta tanqꝝ sub qua/
dā disiūctione obligantia ad cer/
ta opa et tpa determinata. Exēpli
gr̄a. Lex diuina vult vt aliqm̄ cult⁹
latrie exterioz deo psoluat. ne igit̄
peccarent homines aut ꝑ ignoran
tiam aut ꝑ desidiam et inaduerten
tiā limitauit ecc̄ia certū tps q cer/
tū modū exequēdi preceptū istud
scz diem dominicū q cessationē ab
opib⁹ seruilib⁹. et misse auditionez.
Quo adimpleto impletū ē p̄ceptuz
illud affirmatiuū. ꝙ si peccat quis
mortaliter transgrediendo limitati
onē istā ecclesie. hoc nō est ꝓprie ex
hoc ꝙ ecc̄ia sic precepit. sed qz sic li
mitare expediebat ꝑ cōitate vt iaz
homo fit ꝯtemptoz diuini precepti
et suoꝝ supioꝝ quib⁹ sponte se sub
misit aut sūmittere debuit ꝑ vtilita
te sui et cōitatis cui⁹ est ps. quāuis
adhuc in talib⁹ limitationib⁹ q̄daz
adducunt magis ad quādā decen
tiā q̄z precepti necessitatē. Et nō p̄t
vniuersalit̄ dari regula nisi vt equi
tas q̄ aphis ꝯz epykeia iudicabit
vez est em̄ illud psalmiste. Omnia
mandata tua eq̄tas Nulla lex
appellanda est neqꝝ ferenda tanqꝝ
necessaria ad salutē eternā q̄ nō est
de iure diuino in aliq̄ quatuoz gra
duū quos lectio p̄cedens exposuit.
Oppositū sentientes aut facientes
moliunt iugum imponere grauissi/
mū sup ceruices hominū et sparge
re laqueos pedib⁹ eoꝝ lapidē q scā
dalū. Quāobrez theologia que est
lex euangelica. dicaz melius eius

doctrix et explicatrix debet in omnibus precedē plates ecclesiasticos in suis constitutionibus et decretis ne vel obsint preceptis dei Pter multitudinez onerosam iustia improperiū xpi factū phariseis vl ne credantur ligaē ad penā eē nam vbi pena ciuilis sola repitur Doctrina hec pcipue locuz habz in materia excōmunicationū late sētentie Nā q̄ pro sol incōmodis tēporalibus euitandis aut omodis politicis oseruādis eternam vult infligere mortē cui q̄so silis erit? Illi nimiz q̄ volens abigere muscam a fronte vicini eā securi pcutiens vicinū stolidus excēbrauit Aut ei parem dixerim qui studens curationez modici vulneris in pede equi sui pedez ofestim abrupitz scidit equū qz pemit Sola itaqz otumacia vera vel pſumpta renuens stare iudicio ecclesie redit hominem pro xpiano se gerentem dignū excōmunicatione Nā si paratus est audire ecclesiā q̄lē velut ethnic' nob erit z publicanus? Porro differt plurimū qual' est otumacia et qz damnosa ecclesie p qua materia et circa quā incurritur Nam peior est otumacia in materia fidei z religiōis qz pusille questōis de paucis denarijs. vbi nūqz tātū prodest obediētia quātū obest excōmunicatio separtiua a spiritalibus suffragijs et sociētate sanctoz Ita vt longe mitior sit processus qui fit in curijs secularibus p punitiones corporales seu tēporales qz vbi p platum pscindi queritur aia a deo vita sua et dari sathane in interituz non solum carnis h spūs ne iam salu' fiat ab aliozū auxilijs destitut' ¶ Occurrente dubio pbabili de aliqua lege vtrū diuina sit aut diuine onera seu ptinens tuti' est legem illam pro diuina suscipe qz pro humana negligē Tene certū osulit Augl. et dimitte incertum Est itaqz regula mgr̄alis q exponens se discrimini peccati mortal' peccat mortaliter. et hāc fundat dictum sapientis Qui amat picu lum pibit in illo Nō tamē de omni dubio h pbabili et vehemēti hoc verū est Totā in h loco materiā de conscientia erronea quō ligat et quō nō Et de pplexitate an sit possibilis et de scrupul' quō fugādi sūt aut deponēdi tractare ptinens esset nisi q alium locum hāt et ad euentū festinam' Hoc vnū generale dam' documētū credē scilicz faciliter sapiētioz et bonorum iudicio et cōtra omnes eoz sētētias nō leuiē sibimet formare scrupulos anxios et timidos Fallor si nō ita iubet sapiēs Fili ne innitaris prudētie tue Et rurs' Noli trāsgredi ēminos q̄s posuerūt pres tui Hoc pcipue necessarium est apud religiosos respectu superiorū suoz. h et apud ignaros diuinaz leguz q̄n etiā apud iuniores qzqz theologicis lris imbuti talē

debent reuerētiā senioribus i quibus vita cū scientia cōcordarunt Et vix ꝓpter aliquas nouas suasiones quātuncūq; apparentes ꝓtinax vnq; feratur cito cōtra decerminationes eorūdez assertio. Vt quippe qualez habebāt genitā ex multis expientijs lōge certiōr arte iudicat et opatur Porro iudiciū rationis sicut obtenebrat et lūiosa eius radiatio diuersis viciatur apparentijs ꝑ interpositionez nubilosarū passionū et prauoꝝ affectuum etiam in lrātis Juxta similitudinem solis visi ꝑ nubes Sic ꝑ paucā instructionez intellectus in scientijs prestim diuinis causāt nō nūq; errores in eis q̄ se totos deuotioni tradē crediderūt dum voluerūt plus sapere q̄z sibi satis erat Ad presens corollariū inducamus exemplū iam inductuz de medico cuiōr cōsilio aliqn̄ parē debemus sō pena peci mortalis dū ex trāsgressione sui osilij vel scimōr vt ꝓbabiliter et vehemēter credimus nos inebriādos q̄ osequēter trāsgressuros legē dei Saluberrimuz est sapiētis documētū q̄ ait que tibi p̄cipit deōr illa cogita semper et in pluribus opibus eiōr ne fueris curiosus Ateni ꝓter ignorātiā diuinoꝝ preceptoꝝ quā plerūq; gignit supuacua occupatio circa traditiones hūanas aut curiosa iuestigatio rerū penitōr inutilium. cōsurgūt ex osequenti facilē trāsgressiones diuine legis q̄ si h̄ damnabile sit apd̄ omnes quātā precor damnationez sibimet accumulāt culpabiles in h̄ vicio vel ecclesiastici rectores vt religionū professores Mirat' sū aliqn̄ q̄ ratione ipsi ecclesiastici presertim ordinati et religiosi ꝓhibentur a scientia medicine et nō remouent de facto a studio traditionis humane ipā corp' lōge melius ē q̄z terrena substātia cui traditiones iste deseruiūt q̄ si ꝑ alios corpus potest curari nōne similiter ꝑ vicarios et alios de ecclesia otēptibiles pro vt iubet aplus possēt tēporalia ministrari Nōne sancti' ē ecclesiasticū ꝑ se deo seruire. et mūdo ꝑ vicarium q̄z ordine puerso imo cōuerso vicarijs ostitutis ꝑ spūalibus se ipz negaē deo q tradere totū mūdo? prorsus ita esse et fuisse sp cogitando Merita/tes omnes vniuersales in quib' fundatur legislatorū hominū potestas sonātes q̄ parem habent auctoritatem traditiōes sue cū lege diuia. Et q̄ eas spnit dcū sperniit et deo resistit. necessario debēt intelligi si et qn̄ potestate sua nō abutūtur et dū legib' diuis sufficienter innitūtur Auctoritates q̄q; sanctorū et canones pontificū sūmorū quotq̄t allegent sic q abs q̄z numero possūt induci nihil aliud pnt confirmare Quāobrem dicimus pro regula quātū et qualē licet dubitare de potestate alicui' ꝓt̄ defectuz debite electionis sue

aut abusuz sue auctoritatis tm̃dē
et taliter licet dubitaē de obliga/
tione traditionū suarū vt sue sunt
p̃scise Addim' adhuc ꝙ nulla tra
ditio vel regula vel lex vel deter/
minatio puri hominis q̃ in talib'
fallē potest ⁊ falli obligat vt p̃sci
se talis est ſbditos ad credendum
eam tanq̃z veritatem fidei a diui/
nā legem licet obligare possit sub
pena politica ad exteriorem eius
receptionem et ad nō impugnan/
dum eā Exinde patet via ad iuesti
gandū pticulariter q̃d oportet
determinatiōes sūmoꝝ pōtificum
q̃d odemnationes articuloꝝ pa/
risius vel alibi facte. poterit fiq̃dē
fieri vt absq̃z pcō mortali imo
cū merito magno sic aliq̃s theo/
logus vel ali' prudēs q̃ dissētiet
corde ab hūanis determinationi
bus a traditionibus q̃ tñ obliga/
bitur ꝓpter euitationem scādali vl
alteri nō repugnaē exteri' Nā pt
aliquarū publicatio veritatū p
hiberi et aliquarū falsitatū dog/
matisatio pmitti Volumus tñ vt
notetur vigilāter mod' loquendi
noster de traditiōibus hominum
vt taliū p̃scise sūt q̃ fallē i illē ⁊ fal
li possunt qm̃ determinatiōes ec/
clesie vniuersaliū eis que fidei sūt
ab ꝗ numero secludūtur in quib'
nec fallere potest nec falli. Fieri q̃/
q̃z potest vt determinatiōes a le/
ges hūane pticipent cū diuinis ⁊
hac ratione eas esse pro diuinis
suscipiendas nescit nemo Sequit

deinceps ꝙ sic ad fidem ita ad le
gem diuinam preceptiuā nō possz
aliquis prelatoꝝ q̃cq̃z adhīcē. q̃d
non esset prius de fide vl lege di/
uina q̃z uis non esset ꝗ auctorita/
tiue declaratū aut hūano p̃cepto
sancitū. Traditiōes ecclesiasti/
cas et hūanas sic fatuū esset om/
nes pro lege pure diuina suscipe
Ita nihil in omnibus velle de di/
uinis legibus agnoscere nequaq̃z
scādalosa temēitate vacaret Se/
cūda pte qr notissima ē ⁊ ocessa
ab omnibus indiscussa Ad p̃maz
ptem inducamus id sapiētis No/
li esse nimis iustus quia qui nimis
emūgit elicit sāguinē Et vt therē
tianū puerbiū est Nō nūq̃z sūmū
ius sūma iniustitia fit et sic esse in
ꝓposito plane docebim' Nec audi
ar ego ꝗ xp̃us. qui mādatum dei
dixit phariseos fuisse trēsgressos
ꝓpter mandata hominum Dixit
insup eos allegare onera ḡuia et
importabilia ceruicib' ſbditorū et
claudē eis regnū celoꝝ Verū est
quippe illud Julij Cesaris apud
salustiū vbi intēdētis ingeniū va
let a qua sentētia vulgat' vsus nō
discordat Plurib' intēt' minor est
ad singla sēsus Subditi vo simpli
ces ⁊ timorati q̃ tot traditōib' in
tēdē cōpellūt a supiorib' suis q̃d
mirū si minus capaces reduntur
diuinorū preceptoꝝ qr et minus
in eisdem eodocentur Nūquid non
acerrimo supplicio a acerbissima
obiurgatione punietur q̃q̃z pro

puula inobediẽtia legis hũane q
absq; omni reprehensione peccaẽ q/
tidie cõtra legez dei enormiter p/
mitteret Nõ habem' necesse exẽ/
plis immorari crebriora cernim'
q; vellem' Ex his elicio pro do
ctoribus theologicis doctrinam
salubrem ne sint faciles asserẽ acti
ones aliquas aut omissiões esse
pcã mortalia presertim sub vbo
vniuersali et dũ p̃dicãdus erit ad
populũ Nl frato q̃dã et expto vi/
ro accepi pniciosã esse in omni ar/
te vel doctrina assertionẽ audacẽ
et extremã maxime vbi obserua/
tio cõmunis obnititur obuiat q;
Itaq; debz q̃libz nunq; obliuisci
q; incerta est sciẽtia nostra ita vt
idem sepe homo breui momento
tẽporis nũc in hãc nũc in opposi/
tam feratur sentẽtiã Fit p̃terea
qñq; vt p tales assertiones publi/
cas nimis duras generales q stri
ctas p̃sertim in nõ certissimis neq
q; eruũtur homines a luto pcõ/
rus ꝗ in illud profũdius q; despe
ratius immergũt Varie p̃terea
subortiũtur et q̃si infinite cirũstan/
tie pro quaꝝ diuersitate diuersifi/
cari debet iudiciũ ita vt vix possit
aliq̃ in mozib' generali regula tra/
di que in pticularib' casib' excep/
tionem nõ admittat Peniq; ge
nerant ex hinc scrupuli inquietati
ui cõscientiarũ simpliciuz vt in eis
sit solidum nihil Nam et si beatus
vir q̃ sp est pauidus et q̃ veretur
omnia opera sua. obseruãduz est
tñ sũmopere illõ therẽcianũ ne q̃d
nimis Et vt idez loquit ne in scir
po nodum querant. ne q̃q; eis im
ppere illõ eiusdẽ Quid si celuz
ruat Demuz q̃d prodest imo
quid nõ obest coartare pl' iusto
mãdatũ dei q̃d est latum nimis?
Quid insup expedit amari' q̃ui'
q; illud reddẽ iugũ xpi q̃d suaue
est et onus ei' leue? Nam et si con/
temptus ex hac laxatione et dul/
cedine apũd quosdam improbos
maior oriatur hñtes velamẽ ma/
licie libertatẽ Ast apud alios be/
ne institutos q̃tiarũ resonabunt
actiones Prestabitur etiã seduli'
obsequiũ dño et pri tante mãsue/
tudinis cui' mãdata q̃uia nõ sunt
et q̃ vult nos non temptari et nõ
grauari sup̃ id q̃d possum' Si/
cut pene restringẽde sũt ita leges
humane grauiter penales nõ sũt
absq; manifesta vtilitate multipli
cãde In prima pte cõcors ẽ om/
niuz iuristarũ traditõ q̃s tñ aliqs
miratus sum dũ eos audiui ratio
nem reddentes cur nomẽ h̃ excõ
municationis si solũ ponitur ma/
iorem significat excõmunicationẽ
Excõmunicatio inquiũt nõ pena
est sed medicina At vero si excõ/
municatio non est pena q̃d aliud
penã appellabim'? Nescio vere. nõ
solũ pena est ꝗ dãnosissima pena
Nec obstat huic dicto q medici/
nalis esse debet. h̃ nempe propriũ
est omnis pene presertim nõ exter/
minatiue Secũda pars sequens
ex p̃ma iũctis priorib' cõdemnat
eos qui tanta leuitate ne dicã te/
meritate fulminant excõicationes
et irregularitates cum innumera
rabili multiplicatione statute p q̃
vix aliquis non dicam adimplere
non dicam retinere intelligere et
concordare sed vel legere tõ vita

sufficeret. Itinā attēderem⁹ oēs
et imitaremur benignitatēz salua
toris nr̄i dei Poterat nec est dubi
um exigere a nob̄ iuge seruitium
in preceptis longe plurib⁹ ḡuiori/
buscz ꝗ condescendens fragilita
ti nostre certū et paucū numerum
dereliquit preceptoꝝ que si cōple
uerim⁹ cz̄cz̄ inutiles serui sum⁹ p/
seruant a morte Et q̄quid super/
erogauerimus conuertit ad dele/
tionem precedētiū delictoꝝ a cu/
mulata gloria remunerat Testa/
tur sapiens p timorem dei homi/
nem recedē a malo Ita sane me/
lius cz̄ p austeritatem hūanarū
legum Nolum⁹tñ nec debem⁹ícul
pare deuotionem religiosoꝝ qui
pfectionis viam aggressi tāto p/
cepta diuina diligētius implent
quāto consilijs et alijs obpuatiōi
bus salutiferis semet astrinxerunt
Sunt fatemur vincula taliuz alli/
gatura salutaris q̄rum discretus
vsus non impedit ꝗ expedit gra/
dientes viam mādatoꝝ dei Attñ
qui potest capere capiat quia nō
omnes capiūt ꝟbum istud Iocir/
co aliud de cōitate hominū aliud
de paucitate est iudiciū ¶ Omis
lex hūana vel positiua pt abroga
ri in eo q non necessario pticipat
rum naturali et diuina Hec autē
abrogatio fit vel p osuetudinem
oppositā iuxta qd dicunt iuriste
et verum est q osuetudo est opti/
ma legum interpres Nec vnquam
dicenda est corruptela nisi vbi le/
gem diuinam a naturalem ledere
cōuincitur Nam sic osuetudo di/
citur altera natura sic lex osuetu/
dinalis quasi lex naturalis hūda ē
Fit etiam abrogatio per expressā
aut interpretatiuā reuocationem
factam ab illo q̄ condēdi habuit
potestatēz Fit denicz abrogatio
cā mānifeste damnositatis si lex il
la seruaretur Patent hec omnia
ex descriptione et conditionibus
legis bone quoniā honesta eē de/
bet. iusta. possibil. iuxta naturam
et osuetudinē pṡie. loco. tēpori q
oueniēs. necessaria. vtil. et manife
sta vt hētur ex dictis ysi ¶ Ex his
liquide cōstat cz̄ temerariū est et
iniquū velle omnia decreta siue
ecclesiastica siue ciuilia ad omne
tempus ad omnem gentem et pa
triam extendere quoniā lex q̄ pro
vno tempore et loco aut psonis
esset vtilis, esset i alijs tempore. lo
co et psonis impossibil aut dam/
nosa Imo velle sic omnia statuta
stabilire, hoim ē delirantiuz et q̄si
otēdētiū vt opposite leges simul
obseruenē. Hic fundāt se q̄ dicūt
nō ita expedire vnū impatorē do
minari oibus ciuilie sic vnū papā
spūalie qm̄ lex fidei vna est apud
omnes. nō ita leges fori. Preterea
positū est in decretis dist. iiij. q leges
instituunē cuz pmulganē. fir/
manē cū moriḃ⁹ vtentiū approbā
tur. Igie p argumentū a otrario
sēsu Si moriḃ⁹ vtētiū nequacz̄ ap
pbanē ille nullū hñt firmamētū.
et ita pplus hz multū in sua ptāte
dare robur legib⁹ a tollē psertim
ab initio Sē āt ꝗ qōnes difficiles
q̄lis. s. debeat eē osuetudo ad ab/
rogandū legē aliquā q̄nti tpis
nñ possit osuetudo itroduci otra

legē illā quam cū renouatione iu/
ramenti quilibet intrās aliqz poli
ciam ꝓfitetur. et quid sit interpta
tiue renouare Dixim⁹ autē ꝙ vbi
non est taxatū temp⁹a legib⁹ alijs
debet fieri abrogatio pro vt sapi
ens iudicabit nūc tardi⁹ nūc citi⁹
iuxta necessitatis aut vtilitatis q̄/
litatem Nob insup dicendū vide/
tur ꝙ multe sūt institutiōes ad q̄/
rum obseruatiōes homines se q̄ti
dianis iuramētis astringebāt q̄s
tñ obseruare non tenentur non ꝙ
piurū sit licitū ꝫ qz iuramēta tlia
sūt sp intelligenda ciuiliter Pro/
cū exempla sumere possum⁹ i pclara
vniuersitate parisien et in ecclesia/
rum alijs collegijs Constat ꝙ no/
uiter intrātibus dictā vniuersita/
tem vel collegia legūtur explicite
ostitutiones alique inter ceteras
que nullaten⁹ obseruantur Quib⁹
lectis petit ab eis Multis ista iu
rare Qui respōdent ita iuro. nec
aliquid excipiunt Q̄ si quis dixe/
rit omnes psētes tam eos qui exi/
gunt q̄z illos qui prestant iuramē
tum criminalit deficē. videat quō
tot et tales sūme lrature et ꝓbita
tis viros possit absqz temeritate
damnare Propterea omni iuramē
to vt oditiones multe sbintelligā
tur nece est Primo in oi cōstitutio
ne p supiorem edita reseruat sem
per eius auctoritas. imo nec pt ex
cludi quātuncūqz aliquis iuret se
nolle vnqz i postez vti dispēsatio/
ne seu relaxatione p supiorē faciē/
da quin superioris auctoritas sit
in b superior Et ita vsus habz in
priuilegijs per sūmos pontifices
collatis tam in vniuersitatib⁹ q̄z
officiarijs dñorū. q̄uis autem vi/
deretur cē tutius explicare suā in
tentionem in principio iuramenti
istud tamē non exigit ad euitatio
nem piurij Nam a lege sufficiēter
explicat Rursus iuramentū sicut
et votum nō obligāt vbi vergūt
palam ad deteriorem exitum. id/
circo recipiūt dispensationem aut
relaxationem aut omutationē vt
sapiens pcptim supior iudicabit
Ampli⁹ iuramētū nō pl⁹ debz ob
ligare q̄z voluerit a rationabiliter
velle debuerit obligare ordinator
talis iuramēti et in cui⁹ fauorē fit
Hinc saluatur qd dictū est de p/
statione iuramenti apd vniuersi/
tates q collegia sup mltis q̄ ma
nifestū ē nlło mō custodiri Habē
da ē itaqz psūptō ꝙ exigētes tlia
iuramēta nō intēdunt obligare ad
ea q̄ nec ipi nec pres eorū obsua
rūt Ptz sbintelligit sp q si nō expli
cet hec a filijs additio Si q q̄ntū
rōnabilit tlia cadūt sb iuramēto
iux osuetudinē q vtilitatē policie
De b rursū ij. dicet Etsi p pcez cti
am possit aliq lex abrogari a per
malicia sbditorū Puto cni ꝙ sic q
ꝙ ad multa agenda vel omitten
da platus aliquis potest obliga/
ri ꝓpter generalem malicia aut er
rorē sbditorū q̄z opposita aliqn
agē vl omittere tenetur. sic i mate
ria nc currente dixisse et scripsisse

memini q̃ etiã vbi via cessiõis fu/
isset min' bona tñ acceptaẽ eã de
bebat. dñs Bñdict'. s. Petrus de
luna attenta deliberatione regis
francie et aliorꝫ subditorꝫ sue obe/
dientie Bz de his alibi ꝛ Postre
mo cẽsend' est supior reuocaẽ su/
am legez positiuã de q̃ semp loq̃/
mur qñ cognoscit subditos passim
et publice illã transgredi et patiẽ
neqꝫ contradicit ꝛ si otradicit tñ
dãnose cõtradicit ꝛ solis vbis cũ
deberet vti factis Notetur b san/
ctus Thomas Idem ganõ Ad
hoc Corollarium principale est
exemplum multiplex in corpore
decretorum vbi magna pars etiã
eorum que statuerunt generalia
consilia nõ seruãtur Nam et in p/
mo vigore ecclesiastice discipline
multa seuero rigore statuta sunt
que modo defluentibus in peio/
ra moribus non solum inutilem
sed impossibilem haberent execu/
tionem sed hoc attendẽs legislator
noster xp̃us vtiqꝫ sapientissimus
iudicialia omnia tanqꝫ variabilia
reliquit illorꝫ iudicio Quib' dixit
Qui vos audit me audit ita tamẽ
vt nouerint se positos ad edifica
tionem non ad destructionem et
vt secundum legem dei que regu/
la est generalis omñ xp̃iane reli/
gionis professorum sub vno abba
te xp̃o ipsi iudicent. eam non ãpli/
antes neqꝫ restringentes neqꝫ du
riorem faciẽtes q̃z expresserit chri
stus qui Jugum suum dixit eẽ sua/
ue et onus leue Non enim plus ha
bent in potestate prelati ecclesie li/
gaẽ subditos ad aliqua que nõ sũt
tradita in regula euangelica pro/
fessa ab omnibus christianis q̃z
habent abbates super religiosis
suis ad obligandum eos preter
regularem professionem suam de
quibus tamen est sententia sancti
Thome et aliorum doctorũ dicor
diter q̃ non potest abbas mona
cho precipere aliud q̃z in regula
sua p̃fess' fuerit Hoc enim est vo/
ti obedientie interpretatio q̃ eius
professores secundũ regulã obe/
dientes se prestabunt . ¶ Velle
omnes excommunicationum et sus
pensionum et irregularitatuꝫ isti/
tutiones que scripte sunt pro non
abrogatis exequi videtur irratio
nabile et legibus tam diuinis q̃z
humanis aduersum. Constat eni
omnes huiusmodi constitutiones
aut fere omnes esse de iure positi/
uo pure Constat preterea mltas
earum in dissuetudinem venisse p
non vsũ aut vsũ cõtrarium scienti
bus prelatis nec obuiãtibus imo
nec obuiare debentibus Constat
deniqꝫ q̃ tanta est huiusmodi isti
tutionuꝫ multitudo q̃ si tenereẽ i
suo rigore maxima pars ecclesie
damnaretur et caritas que est fi/
nis totius legis etiam diuine le/
deretur Attamen omnis lex tãtũ
precise habet de bonitate et stabi
litate quãtum pticipat de carita
tis lege que est finis p̃cepti et p̃m

quā deberēt cetera moderari Et quoniā materia ista de excōmunicationibus pplexa est ofuseqz tractata Ego aliquas ꝓpositiōes examinationi supior ac prudētior decreui ponēdas absqz assertiōe carū quas ipi asserendas iudicauerint ad quos spectat Prima ꝓpositio Expediēs videretur nullam excōmunicationis ferri sētentiam nisi pro manifesta otumacia qua se mōstrat aliquis audire ecclesiam non patum Ratio est qm̄ dum semp paratus est audire ecclesiam Cur habebit sic ethnic' q publicanus Cur ab eadem pscindetur. Hoc tenet Scotus in iiij. sententiarū distinctione quarta q allegat ad h̄ textum rpi in q̄ fundata est auctoritas excōmunicandi et correctionis fraterne Et hic sumitur validū a cōtrario sēsu argumentū Juxta h̄ videre est q̄lit impossibilitas parendi mādatis ecclesie facit vt quis apud deum nulla sit excōmunicatione ligatus Q̄ si talis impossibilitas notoria sit impedit ne quis possit ab ecclesia p excōmunicationis sententiā iuste separari Ad h̄ videt vl' ecclesie dum quis excōmunicatus pro debitis absoluitur dum cedit bonis suis omnibus qz facit in hoc vltimū eius qd̄ potest Cetez dū aliquis ex ignorantia q̄qz culpabili aut ex infirmitate et passione viciosa. non tamen otumaci facit aliquem actum pro q̄ statuta est sententia excōmunicatiōis late sētentie ab aliq̄ prelatorū. vocāt Juriste et iudices si tal' possz dici excomunicat' ipo facto cū semp sit et fuerit prompt' stare correctioni ecclesie sup delicto suo pro vt supponitur qz nō ex otempru claui et iurisdictionis ecclesiastice ꝗ aliunde motus vt dictum est malum fecit Non enim quelibz in obediētia otumacia reputatur ꝛ

Secūda ꝓpositio Expdiens videret vt nullus teneretur aliuz vitare quātuncunqz excōmunicatum a iure nisi postq̄z denūciatus fuerit esse tal' a suo iudice In omni quippe alio casu fere pt homo rationabiliter plumere proximuz suū nō esse excomunicatū q oppositum faciens exponit se frequēt discrimini peccati mortal' alienuz seruū temerarie iudicando Exēpli gratia Video sortem interficē sacerdotem aut eū vulnerare Si iudico sortē excomunicatū possū errare quoniā vl' a iudice potuit habere mādatum vt h̄ faceret vl' ebrietas aut furor eūdez excusat aut aliquid aliud interuenit ꝓt qd̄ in iudicio otentioso dum ad illud venerit absoluetur Preterea quicqd̄ fit in presētia facti nescio. tam̄ infra biduū an a suo iudice fuerit absolut' quā absolutionez neqz mihi neqz ceteris teneī nūciare. Secus est dum iudicialiter est condemnatus qz iudicio publico debet absolui si non vult euitari.

Quereret aliquis quid operantur tunc excomunicationis late sententie per canones Respondebo sicut accepi a preceptore meo eas tantūdem operari vt absq; processu alio iudiciali aut noua constitutōne possit iuder statim pbato facto vel cōfessato ferre iuris sententiam et eandem publicare.nō sic vbi canones essent solum ferende sententie quoniam monitiones et pcessus scdm terminos iuris prēqrerent multiplices. Ex eadē radice videt q̄ null' parochianus debet euitare curatū suū a suis se ministēs publice separando nisi preuia sui supiozis sentētia fuerit publicat'.debet enim tolli quantū possibile est a subditis occasio rebellionis ad superiorē ⁊ diuisionis inter se et temerarie dñjudicationis cuiuscū q̄z alterius qm̄ ista sunt peccata grauissima. Sed dare licentiā vel preceptū ofusuz q̄ subditi vitent curatos suos non p̄uia sententia ⁊ publicata est eos predictis pcōz periculis exponē Jteq̄z cū laici clericis sint infesti poterunt leuiter dicere de suis curatis q̄ sint fornicatores publici si forte colloquiū vel ofortiū modicum viderint apud eū cum mulieribus Rursus ⁊ si curatus fuerit heri fornicator potuit tamen penitere et p̄m iudicium sui superiozis et cōfessozis obtulit se dimissurū concubinā suaz tempore et loco.quia non subito tenetur semp̄ hoc facere.sicut nec penitens astringeret remouē subito a se q̄c quid fuit aut ē occasio peccati. tūc parochianus vitando istū vere absolutū qūo non peccabit non autē debet leuiter suspicari nunc aut als q̄ vero careat beneficio absolutionis nisi dum per sententiam iudicis fuerit vt talis pmulgatus. Ez tūc tamdiu vitabit quoadusq̄z fuerit publica denunciatione nouiter absolutus.adde q̄ stabit tunc esse die dominicū dū parochianus primo inciperet suspicari vel iudicare q̄ curatus suus est fornicator publicus et ita vitādus quid aget in hoc casu.aut vitabit eum et hoc erit ōtra preceptū ecclie de audiendo missaz die dñico.qz aliā vt suppono nō poterit illo die pcurare. aut cōicabit et hoc erit ōtra cōscientiā et edificabit ad gehennā. Poterit etiā falli vt dictū est de impenitentia sacerdotis forte penitentis et absoluti. Judicādo imo eū poti' debet iudicare penitentē et bonū q̄z oppositū. cū subito potuerit a spūsancto visitari et penitere ⁊ cōfessionē actu vl voto pficere. Postremo quis non videat hanc licentiam esse fomitez scismatū inter subditos alīs dicentibus de curato quia bonus est alīs nō sed vitand'. qz nec est par omnium affectio.nec par discretio nec par eoz que iuris ⁊ facti sunt cognitio Obīcietur fortasse nobis illa decretalis cū suis glosis.quesitum de cohabitatione clericoruz et mulierum vbi per argumentum a contrario sensu trahitur q̄ forni/

cator notorius qui scz nulla tergi
uersatiõe negari potest esse talis vt
tandus est etiã non expectata supe
rioris sentẽtia. Sic dicim⁹ aliqua.
vel q̃ ꝯsuetudo oppositaꝫ plator
ignorãtia siue tolerãtia q̃ nõ execu
ta est hanc decretalẽ in curatos et
subditos interpretate sunt illam le
gem non esse seruandam. vel q̃ añ
sententiã supioris et q̃ꝫdiu tolerat
nihil ꝓtic dz ita notoriũ crimen a
subditis reputari q̃n aliq̃ possit ter
giuersatõe negari Juste quidẽ aut
ꝓter inspirantẽ gratiam vt dictũ
est que nescit in visitãdo tarda mo
limina. aut quia nescit operantis
intentio a causa. Nonne posset mu
lier in casu frequẽtari a curato pro
sua cõuersione sicut egerunt aliqui
sanctor erga publicas mereterices
Sic presbiter etiaz meritorie tradi
posset morti. Ad hoc facere videt
decretalis immediate precedens.
Multa insuper decreta que non lo/
quũtur in hac materia nisi de sacer
dotibus sententialiter ꝯdemnatis
si bene videant. aut si aliqua sonẽt
aliter potest eis non incongrue in/
terpratio talis aptari Et videant
obsecro oppositũ sẽtiẽtes q̃ irratio
nabile sit vt plat⁹ cõicet cũ curato
parochiali saltem duz tolerat eum
scitum esse talez. et parochiani cun
dem euitare non dico poterunt sed
debebunt. Q̃ si quesierit aliq̃s q̃o
valebit g⁹ ista distinctõ famosa int
fornicatorem notoriũ et non noto
rium Plane ad hoc q̃ notori⁹ põt
absq̃ alio iuris ordine ꝓtin⁹ con/
demnari p iudicem. Alius non nisi
testib⁹ legitimis iuris ordine prius
victus Jurta hoc elici forsan põt
intellectus q̃ debet fornicarius no
torius euitari quia ipse põt aut dz
statim iudicialiter p cuitando iudi
cari. Judicari dico non a subditis
sed prelatis. consuetudo imo et vti
litas publica vident pro hac inter
pretatione militare et hanc redde/
re non distortam. Pro dictis omni
b⁹ sũt glose ordinarie aug⁹. q̃ amb.
super illo prima ad Chor. v. Sicq̃s
frater nominat ꝛc Similia dicerem⁹
de sententijs ꝓmulgatis generali
modo loquendi absq̃ nominũ ex/
pressione per ecclesias. vt dicendo.
excõmunicam⁹ omnes sortilegos
omnes impedientes iustitiã eccles/
asticã. omis q̃ talẽ rẽ surripuerũt ꝛc
Talis modus loquendi generalis
et ꝯfusus non ligat vt videt audiẽ
tes ad euitandũ illos quos in par
ticulari tales cognouerũt nisi p iu/
diciũ tales esse nominatim ꝓmul/
gent. Nõ em parẽ habet efficaciaz
generalis modus loquendi cũ spe/
ciali. Sicut sacerdos litteratus po
test dicere q̃ omnis fur est suspen/
dendus nec irregularitatem incur/
rit. qua innodaretur si diceret hic
fur suspendio meruit interimi. Alie
cause patent ex predictis Deniq̃z
ratio ad propositionem est quoni/
am magna esset pena. magnum in
super esset discrimen conscientiarũ
apud innocentes si ꝓter aliorum

ipi passim et absq; iudicio tenerenť
excōmunicati. Iudiui de papa Ur
bano quinto q̄ gloriabatur se pa/
pam esse ob hanc precipue causam
q̄ nullis penis excōmunicationum
et irregularitatū erat obnoxius. q̄
si dilexisset primos suos sic se ipm
et hoc aduertisset relaxasset fortas
sis tot laqueos, tot onera, tot peri
cula ab eor ceruicib' vt aliquali et
si non pari ad ipm libertate gratu
lari potuissent. Tertia positio.
Expediēs videretur vt omnes sen
tentie excōmunicatiōis quar vsus
nullus est aut plus obest q̄z psit tā
in ecclesia vniuersali q̄z in puncīs
et diocesibus expressa reuocatione
cassarenť. Rationabilitas patet ex
premissis. Et si considerem' q̄ excō
municatio quelibz medicinalis esse
debet sicut finis amare potionis ē
sanitas. Ita finis excōmunicatōis
est emendatio aut oseruatio carita
tis et vnionis in subditis. Pterea
q̄ficunq̄z excōmunicatio verisimili
cōiectura non presumitur vtilis rei
publice nec subditor correctionem
afferre illa debet omitti. Tūc enim
locum habet q̄d dicit Augustinus
li.ij. ctra epl'am Dermeniani in de
cretis. xxiij.q.iiij.i.q.viij quotiēs. s
e Ipa pietas et.ix.q.i.ordinatōes.
Reuera cū cōtagio peccandi mul
titudinē inuaserit ofilia separationis
id est excōmunicationis et inania
sunt et perniciosa atq̄z sacrilega. qz
impia et superba sunt et plus ptur
bant infirmos bonos q̄z corrigant

enimosos malos. Et Gregl. de cui
busdam peccantib' ait. vñ nec a ta
li cōsuetudine auerti pñt et ideo cū
venia suo ingenio relinquendi sunt
Et Matb. xiij. dicebat xps dimittē
da esse zizania ne eradicaret triticū
sic palea dimittit cū grano donec
illud introducat in horreū. Sic sa
gena ecclesiastica omne gen' piscīū
ogregat nec separat pterq̄z in litore
finalis iudicij. sic iudas cū apostolis
dimissus ē. sic Jebuseus inter filios
israel. sic pessima dicit s. Jerony
m' sp cū optimis iūcta esse. sic tole
rati sunt filij israel dare exteris ad
vsurā et vti libello repudij. Sic ho
die permittunť meretrices ne vitijs
deteriorib' omia ofūdanť. Pterea
dicit Aug'. vbi pus. Nō pōt esse sa
lubris a multis correctio nisi cū ille
corripiť qui nō habet sociā multitu
dinē. Cū vero idem morbus pluri/
mos occupauēit. nihil aliud restat
bonis q̄z dolor et gemitus vt per il
lud signū quod Ezechieli sācto re/
uelatū est. illi sic euadere ab eor in
festatione mereanť. Descendendo
ad particularia possunt conclusio
nes morales elici ex locis q̄ tempo
ribus quando expedit. q̄ quando
non in peccatores vt sunt fornica
rij et scismatici et vsurarij et symoni
aci excommunicationes promul/
gari. Prelati enim non solum pos
sūt imo debent ab excōmunicatio
nib' aut irregularitatib' ferendis
desistē. aut iā latas tacite vel expsse
reuocare ctra viciosos vt sunt for

nicatores publici vel scismatici si vi
tiū tale adeo in quibusdam parti
bus inualuerit q̃ per excōmunica/
tionū vel irregularitatū sententias
nullo modo presumitur corrigi sed
deteriores effici delinquentes. Et
in hoc veritatē habet quod dictū
est. prelatos ad multa non teneri
ꝓpter incorrigibilitatem subditorꝫ
ad quorꝫ opposita ipi si corrigibi/
les haberent subditos/ tenerentur.
Porro quid sit reuocare tacite tam
diximus corollario. xiij. Et his vi/
detur aliquibus tempora mala osi
derantibus q̃ non expedit ferre sē/
tentias excommunicationū gene/
rales in fornicarios sacerdotes et
iubere q̃ a subditis euitent. Rigor
enim ecclesiastice discipline vix cre
di potest quantum laxatus sit sed
ꝛ nulla ꝛ rara fit electio in sacerdo
tum introductione. ꝓterea maluꝫ
istud tam late serpit q̃ multiplican
tur iuuenes inutiles et lubrici in sa/
cerdotes de quibus stultissimū est
sperare q̃ post susceptum sacerdo/
tium castior sit eorum vita et ho/
nestior et nō potius dissolutior q̃n/
to iaꝫ habent illud a quo prius ex
mala vite fama formidare pote/
rant expelli Quāto stulti' igit imo
iuxta verba Augustini. qnanto per
niciosius iniquius et sacrilegio simi
lius est velle tales effrenatissimos
per excōmunicationū sentētias cō
pescere que profecto non tam eos
corrigunt q̃ inficiūt non solū ꝯ pa
rochianos cum eis conuersantes.
Nonne melius esset nocentes quol
dam impunitos remanere q̃ puni
re innocentes. Iuste quidē potest
aliquando malicia tolerari. innocē
tia puniri nunq̃. Puniuntur autē
parochiani dum conuersatio cura
torum eis interdicitur dum seru/
pulis grauissimis conscientiarum
inquietātur Sed dicēt aliquis pec
cata igit vis remanē impunita. sic
absq̃ freno pene corruent omnes
in flagitia. sic omnis ecclesiastice di
scipline rigor abscedet? Absit vt ꝯ
velim. laudo medicinam sed nō eā
que vulnus augeat aut vitam tol/
lat. fiat a radice morbi curatio.
non eligantur ad sacerdotium in/
corrigibiles. non indisciplinabiles.
alioquin sibi deputent prelati qui
tales elegerunt Etsi tales deū quo
tidie in suis preceptis tam impudē
ter contemnunt quid mirandū aut
vindicandum si leges humanas et
statuta nihilipendunt quas etiā vi
dent a suis latoribus non seruari
cum tamen recte iussum sit patere
legē quā ipe tuleris? Deniq̃ si cau/
sa sit vt meretrices tolerētur dicūt
sic opinantes q̃ maior est ratio to/
lerandi sacerdotes focarios nec
rigorē talem seruandi sicut ab ini
tio quemadmodum ante tempora
Gregorij noni maiori rigore. hec
vt alij dicunt disciplina tenebatur.
hinc respondent ad quedam dicta
sanctorum vt Thome et aliorum
peccare eos dicentium qui a forni
carijs notorijs missaꝫ audiunt. nec

excusari eos ꝓpter negligentiam
prelatorum Tunc enim vel vigebāt
āplius timor dei et disciplina xpi/
ane religionis ita vt possit leuiter
talis lex exequi. vl inexpti forte e/
rant hi doctores q̃z generale et
q̃z radicatus sit hoc malum q̃ quō
deteriora flagicia circa vxores
aut filias parochianorꝫ q̃ abomi
nationes horrende in alijs pue/
nirent apud multas pr̃ias rebus
stantib' vt stāt si q̃rerenť p tales
censuras arceri Scandalum certe
magnum est apud parochianos
curati ad cōcubinā ingress' ꝫ lon/
ge deterius si erga parochianas
suas non seruauerit castitatē. mlt/
tos itaq̃z comptū est ex sāctis do
ctoribus fuisse quos inexpientia
tēporū fefellit et locuci sūt nō q̃d
fieri posset aut expediret Sed q̃d
stricta iuris diuini vel humani re
gula faciendū esse dictaret. hi dū
ad expientiā difficultatū et tēpo/
rum et hominū incorrigibilitatem
veniūt mutāt plerūq̃z sentētiā di/
centes q̃ nisi talia mala sunt que
agūť a sūditis tolerare tamē ma/
gis illa expedit q̃z cū periculo de/
teriori ea velle ad vnguē resecaē
Quo circa peccant nō mediocriť
quidā ex religiosis solitarijs qui
dum vitā attendūt prelatorū. dū
subditorū effrenatā maliciam intu

entur cōfestim murmurāt et mor
inaudita pte ipsi cōdemnationum
ferūt sentētias in absētes eos q̃d
rodūt et deuorāt non aduertētes
scilicet inexperti rerum q̃z difficile
et frequenti' impossibile sit omnia
ad normā equā flectere Utinam
hi saperent et sup se ipos oculum
retorquētes intelligerēt q̃t lites
amaras quot defect' culpabiles
tolerare cogitur quilibz in se ipso
nec sufficit tali solicitudine se vnū
sufficienter emendare Ipsi vtiq̃z
partius alios arguerent q̃ beluā
tot capitū vnam loquor diocesim
aut regnū non p omnia regulatam
haberet et pfecto iuxta comici sē
tentiam Si hui'modi essent in lo
co. s. prelatorum aliter sentirēt aliť
iudicarent Hec dicimus non ad
excusationem inertie damnabilis
quorūdam superiorum destruētium
pessimis exēplis viuēdi q̃ morib'
factisq̃z reprobissimis vitā sūdi/
torum ꝫ vt boni. q̃z q̃z in multis
deficiant nō acerbius iusto mor/
deantur ¶ Quarta ppositio Ex/
pediens videretur institutio q̃ iam
institutorū talis interpretatio vt
solus excōmunicatus aut suspen
sus a iudice q̃ non a solo iure con
traheret irregularitatē immiscē/
do se sacris et solus talis iudicia
liter cōdemnatus a potestate ab/

soluendi in foro conscientie spoliatus cēseretur Primū ideo dicimus quia non statim aduertit aliquis se excōmunicationem a iure de facto latam cōtraxisse ꝙ si in tali nescientia immiscuerit se sacris aut aliorū consortio se iunxerit duruz videret talem esse irregularem et tali irregularitate a qua solus papa posset absoluere. hinc otemptus apud multos aut scrupuli varij et periculum maiora q̄z dici possūt oriunt. De excōmunicatione minori quoad irregularitatem. non cōtrahendam. est expressa decretalis. Similiter de suspensione patet quoniam oppositum non est expressum in iure Pene aūt nequaq̄z ampliande sūt. Circa quod miranť aliqui qūo decretalem illam. Cū medicinalis. quidam retorquēt ad probandum ꝙ omnis suspensus a iure sit irregularis si se sacris immisceat. qm̄ ibi fit sermo de vna tm̄modo specie suspensionis et in casu certo. Alia aūt decretalis ab eisdē allegata loquitur de suspensis ab homine. Secundaz partem ꝓpositionis idcirco posuim⁹ quoniā si oppositum teneatur attētis rebus vt turbate sunt in ecclesia. tota fere cristianitas fraudata est beneficio confessionis sacramentalis Quod sic ostēdimus. Si omnis excōmunicatus a iure. aut suspēsus aut irregularis perdit potestatem absoluendi sacramentalit̄ qz perdit vt dicūt iuriste iurisdictionē omnē in alios. talis in foro osciētie nequaq̄z absoluit. Sed maxima pars eorū qui confessiones audiūt incidit sepe in suspensionez aut irregularitatem et excōmunicationem et hoc vel participando cum suis parochianis excōmunicatis vel tenendo publice concubinas. vel dū sunt infamati vicio aliquo publico vel symoniaci. vel mercatores publici vel ex alijs centum radicibus. tam apud religiosos q̄z alios formidabunt Igitur semper subditi an fuerint rite et vere sacramentaliter absoluti q hoc rationabiliter in tanta sententiarum multiplicitate. Hoc autem asserere quantuz sit periculum et scandalum prelati viderint et iuriste Pro hac parte secunda propositionis facit decretalis que monet vt in necessarijs subditi cōmunicent cū curato suo quitamen quandoq̄z suspensus est vt pote cum fornicario publico Constat autem ꝙ confessio est necessaria. Si vero non potest absoluere sacerdos excommunicatus aut a iure aut suspēsus. fit illusio talibus subditis quoniam. nec sacramentaliter absoluentur nec finaliter aliud reportant q̄z scrupulos dum postmodum audiunt sacerdotes suos potestate absoluendi caruisse

¶ Quinta ꝓpō. Expediēs videret vt nulla sētētia excōicatōnis ferre/ tur nisi pro contumacia facta in re/ bus pure spiritualibus et vbi trans gressio vergit manifeste in dissipa/ tionē fidei et sue libertatis sicut est de hereticis et scismaticis eorumq; fautoribus sicut de interdicto dice rem'. Excōicatio siquidē baculus ē pure spiritualis. ꝓterea nō videre tur rationabiliter assumenda ad ꝓ tectionē rer temporaliū q̄ q̄i ꝓbanar qm̄ res tpales nō debent oseruari vel repeti cū maiori detrimēto eor a quib' repetunt q̄z fit vtilitas ꝓueniens apud repetētes. Sed ex cōicatio maius damnum infert q̄z fit vtilitas alia tempalis. Preterea non debet ecc̄a grauius punire de linquentes ciuiliter q̄z secularis po testas. O ꝓpositū tñ fit dū ꝓter cō tumaciā cadentē in causa rer tem/ poraliū iudex ecclesiastic' incarce/ rat et ligat animas grauissimis ex/ cōicationis vinculis Judex vero se cularis sola corpor detentōne cō tent' ē. Rursus nō ē vsq̄quaq; cer/ tus an ius diuinū ocessēit prelatis iurisdictionē tpalez immediate aut saltē eius exercitiū sicut xp̄s illud a se abdicauit. aut si hoc cōstare pōt remanet tñ incertū si iurisdictionez secularē ex osuetudine vel dono p̄n cipū ocessā sibi possit ecc̄ia ꝓ iuris dictionē suā pure spiritualez exerce re prosequi et defendere. sicut hz ec clesia iurisdictiones tpales habeat ipa et carceres et alios coercendi modos etiam corpales. que coer tio corporalis licet apud grosse in telligentes et carnales austerior iu dicaret quis tñ fideli mente ꝓspici ens negauerit excōicationem penā longe deteriorē excellē. imo p̄m di cta sanctor morte corpali deterio/ rē existere. Si aūt non ꝓ qualibet otumacia infligit mors apud prin cipes seculares q̄ est ista ecclesiasti ce libertatis māsuetudo vt passim ꝓ similib' aut minorib' culpis spi/ ritualē inferat mortē. Deniq; dixe/ rim ista non ad detrahendū factis p̄latorꝝ sed vt occasio prestet matu rius in hac re statuēdi q tollēdi tot vexationes incredibiles quas pau perib' laborātib' ꝓmotores curia/ rū et alij quidem his baculis fulti prestāt in otemptū dei. damnatōez p̄latorꝝ. et ecclesiastice iurisdictiōis irrisionē Ampli' ista nō sūt ad de/ terminandū que dixim' in his ꝓpo sitionib' p̄sertim vbi textus iuriuz palā repugnare videret. Sz datā volum' esse occasionē studendi iu/ ra illa et mitiori interpretatione ea dñudicandi q̄z faciant quidam ad pauca aspicientes et q̄ de facili enū ciant ꝓ aliorꝝ illaq̄tione. illiberta tione et damnatione ¶ Sexta ꝓpo sitio. Expedienti' est in multis dele ctib' illos vel tolerare vel ad bo/ nū finem ordinare q̄z ꝓ fulminatio nes sentētiarꝝ et odemnationū. aut ꝓ p̄dicationes rigorosas eos cona ri fundit' exturpare. Ratio patz ex p̄missis. vñ p̄cedētia facta sanctorꝝ

nos docent qui multa que male fieri videbant q̃ nequibãt corrigẽ vel tolerabant vel ad aliquem finẽ bonũ ordinabãt. Sic idolatrarũ superstitio facta in februario ob honorẽ februe transiit in honorẽ virginis matris. Sic honor Augusto cesari prestat' in honorẽ Petri est conuersus. Sic pantheon templũ omniũ idolorũ vertit papa in ecclesiã oim sãctorũ. Forte tali arte possent encenia que prima die anni mittunt homines ad bonũ finẽ trahi: Sic natiuitatis sue celebratio apud quosdã ꝓncipes xpianos ad gaudium de suo baptismate posset retorquẽi. Hec eñ agere facili' est q̃z currentẽ ꝓsuetudinẽ ꝑtinaciter omitti velle. Hoc modo docendi sunt omnes habere oculũ simplicẽ. oculũ intentionis rectũ. quo habito merebunt in multis vbi alias graui se delicto cõstringerẽt. Exẽpli grã ꝺ celebrãtib' missam sumpta pecunia de euntib' ad horas canonicas in ecclesijs et ad obit' spe distributionũ. de dantibus et accipientib' curas et bñficia ad censũ annuũ. de recipientib' pecunias in collatione ordinũ. de predicantib' ꝑ mercede. de querẽtib' placẽ i suis actib' et sermonib' publicis et artificialiẽ ob ꝗ ordinatis. de habẽtib' plura bñficia et similib' in quib' peccãt multi ob defectũ doctrine et rectificationis sue intentionis quib' alioq̃n merces deberẽt. Tangam' hic ad extremũ ꝑfunctorie modũ rectificandi aliq̃ ex premissis. Piq̃s celebrat missam aut aliud quodcũq̃z opus spirituale pagit et inde sperat mercedẽ tpalez. Constituat ipe sibi mercedẽ illã nõ tanq̃z preciũ spũalis illi' opis. Nõ eni esset equa ꝗmutatio. Sz accipiat illud tpale ꝑ sustentatõe ministri. Nõ debet itaq̃z quisq̃z suis stipẽdijs militare. Et qui altario fuit sicut dicit aplus de altario viuere debet. Hoc titulo q̃ dicit sustẽtatio ministri. saluat omnis receptio moderata rerũ tpaliũ ꝑ spũalib'. iuxta sententiã dñi Durandi in hac materia. Hec aũt sustentatio qualis aut quanta esse possit nõ cadit sub arte generaliter diffinire. Sed hoc loco sicut et in omni virtute meduũ sumi debet ꝓut sapiens iudicabit. attẽtis circũstantijs omnib' aut prout hominẽ vnctio ꝺina docebit. Hãc eandẽ sentẽtiam dicũt alij sub alijs verbis. q̃ omnis res spũalis ꝓter tpale lucrũ tanq̃z ꝓter motiuũ minus principale aut ꝓter finẽ deo subordinatũ qui dici põt finis ꝺsecutiu' licite queri. diligi vel exerceri põt. Ad hoc nimirũ est illud ꝓphete. Inclinaui cor meũ ad faciẽdas iustificationes tuas in eternũ ꝓter retributionẽ. Existimo neminẽ dubitare q̃n posset deus diligi a me q̃z exorari vt mihi det vite sustentationẽ ad liberius eidẽ seruiendũ. Ad' autez magis spũalis qualis est q̃z dei dilectio vel ad eundem oratio? Fas habz insup aliquis exercere se vel in vna religiõe vel cura vel alio

spirituali opere vt inde sustentetur ad vite necessaria non quidem sistē do in hoc sed vlterius referendo in deum vt habitis talibus vite necessariis ipse deinceps liberiori mente valeat deo militare. Dicūt docto res. nominatim dominus Anthisiodorensis. q̃ nullus predicare debet. hoc est predicationem suaz ordinare tanq̃ medium ad habendum vite sustentationez. Esset inquiūt hic ordo peruersus. si dignius ad indignius ordinaretur. Horuz dicta sic accipiēda sunt vbi ad illud temporale figeretur intentio principalis et finalis et ad dei honorez ipa nequaq̃ vlterius referretur. dum ātē non est finis principalis sustentatō hec ministri quesita p̄ aliq̃s actus spirituales. ꝗ est vel motiuū quoad vaz. vel finis minus principalis in alterum finem rursus ordinatus. nullum videtur hic de symoniaca peruersitate periculum imminere. Ista sic elucidare tutius est ad serenandum conscientias simplicium q̃ pro rectificatione suarum intentionuz q̃ tragica aut satirica reprehēsione omnes generali symonie lepra reddē infames velle. Hac intētiōe p̄t teneri cura ad censum annuū p̄t haberi respectus ad lucrum distributionū. Pōt in casu recipi moderata pecunia ab ordinatis sub prelatis. si sit aliūde nimis pauper. nec immineat scādalum. quoniā omnes decretales sup̄ hoc confecte. sūt de iure humano quo ad multa quas potest abolere consuetudo ad oppositum dum fuerit oculus simplex modo dicto. Sic possunt obtineri. duo vel tria bnficia p̄m eorū tenuitatem et si sine scandalo fiat. attenta persone obtinentis qualitate. et ipi' ad ecclesiam vtilitate. Sic potest imo sepe debet querere predicator aut alius placere hominibus in suis actibus non propter se. sed vt videntes glorificent deum. et vt libentius monita salutis accipiant Neq̃ tamen sum nescius quin in p̄dictis sepe cadit vilis questus atq̃ symoniacus. vt siquis habeat aliūde sufficienter vnde viuere. ipe multiplicat sibi per talia opera spiritualia grandiores diuitias superuacuas aut preterne cessarias. aut suaz beneficiorū pluralitatem. causa rationalis non excusat.

Lectio quinta

HAc determinationē solidiorem materie quam tractandam suscepimus super q̃ditate peccati mortalis et distinctione eius a veniali multa quasi iam fundamenta iecimus perscrutando funditus quid sit lex ꝓprie diuina. quid naturalis

quid humana et de conditionibus
vtrarunq3. Hic est viuax fundus
totius difficultatis. Porro iam nõ
nulla diuerticula quasi superedifi/
cantes adiecimus. Perscrutandum
rursus esse video ne nos equiuoca
tio fallat. q vt edificij nostri structu
ra certius surgat. si forte sit aliqua
lex diuina que non sit obligatoria.
Nam de obligatoria sermo duntaxat habitus est. Videt nempe lex
diuina totidẽ modis dici. quot mo
dis diuina voluntas nominatur.
Dicit autem magister in primo sen
tentiarum. ꝙ quinq3 sunt dei volun
tates. sumendo signum pro signa/
to: Et he sub hoc metro complexe
sunt. Precipit et prohibet permit/
tit consulit implet. De voluntate
preceptiua et prohibitiua multa iã
dixim⁹. De permissione vero memi
ni me alio loco distinxisse. ꝙ aliqua
dicitur permittere deus primo ꝙa
non vult prohibere aut precipere
oppositum. hoc modo permisit libel
lum repudij et vxorum pluralitatẽ
in antiqua lege. Secũdo modo per
mittit quia non punit pena tempo/
rali. hoc modo permittit mala fieri
que non punit in iniustis. Deinde
tertio aliqua permittere dicitur. nõ
quia non puniat. sed quia non im/
pedit ea fieri cum id vtiq3 posset.
quanq3 hoc iustissime faciat elicien
do ex his malis bona ꝑm potentis/
simaz sapientiã suam attingẽtẽ a fi
ne vsq3 ad finem fortiter et per in/
scrutabilem abyssum iudiciorum su
orum. Deniq3 quarto potest aliq̃o
permitti non quia iudicetur facien/
dum aut ꝙ non denuncietur per le
ges et statuta punien duz. sed quia
de facto non exequũtur leges puni
tiue contra delinquentes tales ne
deteriorez exitum res habeat. Hoc
modo tolerantur quandoq3 hereti
ci et scismatici et alij inter xp̃ianos
dum scissura deterior ex eorundem
exterminatione verisimiliter timere
tur. De hac igitur lege permissiua.
similiter et de impletiua que dicitur
esse efficax operatio dei et que non
est de per se obligatiua in tantũ di
cta sint. Superest dicere de consi
lio quod lex appellatur. nõ ꝙ liget
ad obseruationem sui. eam quippe
descrens penam non incurrit. Im/
pletio tamen eius premium mere/
tur et coronam. Eam preterea le/
gem consiliorum diuinorum nihil
pendere velut inutilem et tanq3 ob
seruatores eorum non inde perfe
ctiores fiant improbare damnatio
nem non euadit. Hec lex potissimũ
respicit tertiam vitam quaz esse po
suimus cõfirmationis stãbilite aut
eorum qui tali vite iamiam q3 ap/
proximant vt sũt viatores perfecti
Hec summatim memorata sint ex
eis que de quintuplici signo volun
tatis diuine que est lex p̃ma docto/
res tradiderunt. Ceterum legem al/
teram si superadiderimus mediã
inter consilium et preceptũ que mo
nitio vel mandatum vel ordinatio
aut alio nomine absq3 cõtrauersia

nominetur forte videbimur ꝓtinus
transgredi terminos quos posue/
runt patres nostri.sed non ita est.
consonabimus potius eorum tra/
ditionibus et eas apertius intuebi
mur.Apparentes quoqz contrauer
sias inter ipos de peccato veniali
et mortali nos faciliori nexu i vnū
opingim' ¶ Loquūt itaqz nōnulli
scōꝝ de peccato veniali tāqz sit cō
tra preceptum diuinum.vt Bernar
dus in libello suo de precepto et
dispensatione.et Gandeñ idem po
nit ex auctoritate Augustini in suo
quodlibet.l.iij.q.xxi. Aliorum ē opi
nio contraria vt Thome et cōmu/
nis schole dicentium veniale non
esse contra sed preter preceptum.
Primi facilius et expeditius lo/
qui videntur ponentes quodlibet
peccatum esse contra preceptum.
quoniaz profunda consideratio re
perit nihil esse peccatū nisi quia ꝓ/
hibitum. Preuaricantes reputaui
omnes peccatores terre.inquit pro
pheta. Prohibitum dico. vel lege
diuina immediate naturali aut hu/
mana voce scripto vel mente. Naz
non habentes legē ipi sibi sunt lex.
ad Rhomanos Preterea frequens
vsus est in omni lege Jus in an/
tiqua .ius in noua. ius in religioni/
bus et vniuersitatibus vt multa sta
tuantur sub nomine precepti et vo
ti et iuramenti ꝛ cōminationis eter
ne mortis quorū aliq̄ omittere vel
oppositа facere non facit hominez
reum peccati mortalis. Ponne da
ta erat antiqua lex iudeis in prece/
ptum.perspicuum est hoc Deutro
nomij.vij et.viij. Et adduntur ma
ledictiones.c.xxvi Idē Jeremie.xi.
habetur Insuper Deutroñ.xxvi.
quomodo ipi profitebantur anno
quolibet totam legem. Deniqz po
situz est Josue.xxiiij.qualiter popu
lus iudeorum expressa voce se ipm
obligauēit ad omnia faciēda q̄ do
minus mandauerat. Attamen quis
diceret eos in omni transgressione
cuiuslibet contenti in illa lege mor
taliter deliquisse? Agebant nihilo/
minus vt videtur contra preceptū
et votum ꝛ professionem maledicti
onis interminatione vallatā Prece
ptum vtiqz habebant sicut et nos
non mentiri.multa tamen esse men
dacia sola venialia nullus negat.
Similē facit rationē Bernñ. libello
predicto de eis que in euāgelio cō
tenta sunt.vt ꝯ non sit irascendum
fratri.non grauanda corda crapu
la et ebrietate et curis huius seculi.
non dicendū verbū ociosū neqz iu
randū.et similia quoꝝ act' crebro
venialeſ sūt. Ita in statutis religio
num quantumcūqz iuramento aut
voto firmatis. Quod vt manifesti
us fiat accipiamus aliquem qui
iuramento aut voto vt sepe fit se
astrinxerit. Fit itaqz ꝯ fideliter ꝛ
diligenter adimpleuēit opus iniun
ctum. aut ꝯ in omnibus suo tali su
periori honorē seruabit. Nullus ar
bitror audebit condemnare istum

sic iurantem pro quacunq; negli/
gentia aut irreuerentia ad mortale
delictum. cum possit intercidere ne/
gligentia et irreuerentia. nunc ex ig
norantia aliquantulum crassa et su
pina. nunc ex impotentia et infirmi
tate. aut absq; consensu perfecto.
aut quia transgressio talis non est
notabilis damni seu contemptus
apud eos quib' ipe fideliter seruire
et quos honorare iurauit. Attamē
omnis negligentia cōtrariatur pri/
mo iuramento. et irreuerentia secū/
do. nisi quis glosauerit iuramenta
hec prout infra docebimus. Quid
dicemus ad hec? Nunquid est spiri/
tus dissensiōis in cordibus sancto
rū dei vt quod vnus approbat ali/
us damnet. Studeamus ergo con
trauersiam hanc verbalem quia de
re satis constat. q conuenit ad con
cordiam adducere. Ita eñ agere
hic et alibi modestius et salubrius
subtiliusq; est q̄ vni parti vel alte
ri tam pertinaciter inniti ꝓ altera
condemnetur Intolerabile siq̄dem
est confestim existimare de sanctis
sapientibus et tanta sedulitate veri
tatem scrutantibus eos in reb' nō
vsquequaq; difficilibus dissonis as
sertionibus errauisse. Hos contra/
uersie nodos facilius enodare po/
terimus si aliquam prius dederim'
similitudinem ex visibilibus ꝑ quā
quasi per scalam ad inuisibilia con/
scendamus. Comparem' ergo pec
catum ad morbum. et vitam spiri/
tualem ad corporalem vt ab initio
fecimus et repetamus dicentes. ꝓ
vita anime quadruplex ē. s. nature.
gratie. actionis meritorie. et confir
mationis stabilite. Sm hoc ponunt
alique ꝓpositiones. primo de pcto
dehinc de merito. Prima ꝓposi
tio. Peccatū mortale et veniale nō
sunt contra vitam primā sic ꝓ eam
prorsus enecent. Hec eñ vita con/
sistit in bona dispositione naturali/
um vt sunt viuax ingenium. tenax
memoria et similia. aut i donis gra
tuitis non tamen gratum facienti/
bus vt sunt scientia multiplex q ha
bituationes quedam bone ad vir/
tutes solum morales. Hec vero et
si leuantur q̄q̄q; per peccatum nō
tamen ea funditus expelli necesse
est. alioquin nullus in peccato mor
tali viueret vita nature predicta
Secunda ꝓpositio. Solum pecca
tum mortale est contra vitā secun
dā tanq; sibi omnino incōpassibi
lem Cū eñ vita anime spiritualis
ꝓprie dicta sit ipe spiritussanct' nō
quidez formaliter sed intima qua
dā vnione q illapsu viuifico nobis
inexplicabili. Hec vita tādiu et nō
vltra est in anima q̄q̄ diu manet in
eadem ipa armonia charitatis et
aliorꝫ donorum per eam formato
rum cuius armonie spiritualis fa
cta dissolutione deus discedit ab
anima et morit illa morte de qua
ꝓpheta denunciat. Ne mors pecca
torum pessima. Est igitur peccatū

mortale quasi vulnus letifer aut ci
bus pestifer dissoluens qualitatiuã
illã dispositionẽ oplexiõalẽ i q̃ vita
ofistit Sed peccatũ veniale nõ est
nisi morbus quidam aut vulnus ci
tra mortem. et sicut ex mille vulneri
bus non mortiferis homo nõ mo/
ritur nisi ex illor multitudine gene/
retur quidam morbus alius morti
fer vt sepius obtingit Ita ex quot/
cũq̃ venialib' pcĉis vita gr̃e neq̃q̃
amittit licz bene disponant ad ge
nerationẽ mortalis. videt tñ oppo
sitũ voluisse dñs Anthisiodoren̄. si
non caute intelligat. Juxta hãc sili
tudinẽ taliter et nõ aliter dicit esse
veniale peccatũ contra vitam gra
tie qualiter morbus aliquis circa
mortem vel languor febrilis tertia
nus. aut leue vuln' ꝗ eẽ contra vi/
tam in corpore ¶ Tertia ꝓpositio.
Actus peccati venialis rationabili
ter põt dici contrarius vite tertie
que est actionis meritorie. quã vitã
appellam' vitam secundã gratie. si
cut opatio viuentis sua vocat ab
aristotele vita secunda Actus itaq̃
peccati venialis non opatit secũ in
eadem anima et ꝑ eodem tpe acti
onem meritoriã a vita gratie ꝓce/
dentem. Nunquid nõ impossibile ẽ
simul eandẽ animã agere libere ex
gratia et non ex gratia. Sic idem
actus non põt esse meritorius ⁊ ve
nialis. nec eadẽ anima simul agere
meritorie ⁊ venialit demereri Hãc
intẽtionẽ sicut opinor habent do/
ctores qui dicunt peccatuz veniale
non esse contra caritatẽ. sed cõtra
caritatis feruorem. appellantes fer
uorem actionẽ ex caritate veniẽtẽ
que quidẽ actio ꝑ tunc impeditur
dũ actio venialis cõmittit. Exinde
patz deductio qualit peccatũ veni
ale fugibile est cuz impediat opus
actionis meritorie que in magnum
cederet augmentũ glorie. Sic for/
te rationabiliter dicerem' morbos
aliquos magis esse cõtra vitã ani/
malis scdaz q̃z primã. licet in vita
prima spũali hec sit dissimilitudo
ad corpalem ꝙ tota et subito per/
ditur vel integra retinet nisi quis
diceret ꝙ armonia vite spũalis q̃
est caritas non parũ stabilit ꝑ ali/
as dispositiões virtutum qualitati
uas quibus debilitatis aut perdi/
tis caritatẽ leuius expelli ofequẽs
est. Signanter vero locuti sumus
de actib' peccatorz venialis ⁊ mor
talis qm̃ habitus dicti bene stant
cũ actib' oppositis vt habit' auari
tie cum actu gratie . ¶ Quarta
propositio. Actus et habitus pec/
cati cuiuslibet repugnat quarte vi
te que est vita ofirmationis stabili
te p̃sertim in patria qm̃ in via for
te põt esse ofirmatio aliqua opati/
ens veniale. Nunc ad ꝓpositũ sicut
habemus in precepto aut non in
precepto habere vitas predictas
Ita peccatum veniale affirmabit
aut negabitur esse contra p̃ceptum
Propterea sic sola vita gr̃e gratũ
facientis cadit sb̃ p̃cepto sic ꝙ ha/
bita ea fuat hõ legẽ totã ⁊ ea nõ

habita non pfecte custodit eā. Ita peccatū solū mortale dicēt isto modo otrariari p̄cepto. Ecce quo pacto diuersis respectib⁹ veniale dicit vel negat esse p̄cepto otrariū. q̄z respectuū illi istū alij ex doctoribus aliū habuerūt ¶ Quinta ꝓpositio Nullum meritū vite eterne pcedit a sola vita prima. Ratio in pmptu est. qz talis vita non includit caritatem que est radix meriti. Demeritū vite eterne sicut pcedere pōt a vita prima et similiter meritū boni tē porālis. sic vita altera gratie. s. nullum demeritū vite eterne. licet bene meritū. et demeritū boni solius tem porālis opatīt. Declarem⁹ ea in quib⁹ pōt esse ambiguitas et dicamus q̄ in pura vita nature qualez dixim⁹ possibile est hominez eterne mortis esse reū. et tñ boni alicui⁹ tē porālis facit eū de⁹ gratis participem de ogruo ꝓter quandā adequationē operz suoz bonorum de genē ad bo^m aliqd̄ tpale. Quāuis em̄ pcōr indign⁹ sit etiā pane quo vescit dicente Augustino. q hoc de rigore seuere iustitie. Tamē iustitia dei misericordie tante diuncta ē vt nō sinat bonū etiā de genere absq̄z decore remūeratōis saltē trāsitorie Cetez nihil impedit q̄n hō viuens vita gr̄e q̄ñq̄z bonos actus producat nō ex vita scda gr̄e. non ex caritate. sed ex sola vita ꝑma. s. nature. quo casu mereī homo iustus nō minus q̄z iniustus. nō tñ vsq̄z ad meritū beatitudinis eterne. qz nō est su⁹ actus a vita gratie radicaliter elicitus. mereī ergo solum bonū tpale. Reliqua patent intuenti. Hic preterea dicendū videreī de merito solius boni temporalis quo ad vitaz secundā que est actionis meritorie sicut de merito veniali dixim⁹ Qz videlicet eodē momento tpis non se opatiunt nō de p se ex malitia act⁹ sed de p accidens ex imp̄fectione eius. qm̄ agere simul ex gratia non ortingit et ex sola vita nature ꝛc.

Sexta ꝓpositio. Hoc itaq̄z determinatis p similitudinē animaduertere possum⁹. quid sit peccatuz mortale. quid veniale. quid meritum et demeritū aut boni eterni aut solius tempalis. Omnis itaq̄z act⁹ libere elicitus aut dissoluit principalez armoniā in qua consistit vera anime vita que deus est. et sic est mortalis et demeritori⁹ vite eterne aut impedit tm̄ modo de p se vitā secū daz gratie q̄ dicit actio meritoria. aut vitā nature turbat et obscurat et sic est peccatū veniale et demeritorū boni tpalis dixi de p se causa dicta Similiter omnis actus libere elicitus si fiat ex vita gratie est meritorius vite eterne. Si fiat ex sola vita nature cū circūstantiis eandē vitaz ocernentib⁹ est meritori⁹ boni soli⁹ tpalis q sepe de cōgruo ad vitā gr̄e predisponit. ¶ Placet iterum alias similitudines sub maiori compendio stringere. dicit ꝓpheta de deo. quia ipse ē dñs deus noster nos autem popul⁹ eius. Est igitur

q̃dã policia inť deũ et nos sic inter dñm et sbditos. Vide' ãt i oi policia leges institutas eẽ tãqz ꝓuacces vite ciuil. subditoꝝ inť se et ad dñm. Istaꝝ legũ i policia hũana q̃ exẽplata ẽ a ꝑina aliq̃ ferũť sub pena mortis. ido capitales ac mõrles nõiantť Alie sb minori pena q̃ nõ ẽ exẽminatia. ⁊ ꝑ pẽa ciuil. Ipas ꝟo leges oẽs võt vl' cõis edicta. ⁊ ꝑcepta et iussa seu ꝓhibitões. Ꝓterea oñter hñt dicẽ sic loquentes q̃ ois trãsgrediẽs aliqz legũ ꝑdictaꝝ peccat i legẽ et ꝑtra legẽ ꝑncipis. hic q̃ dẽ capitalic. B solũ ciuilic Ecce quõ ꝑt eẽ pcẽm vẽiale i policia spũali dici ꝑtra legẽ fieri ꝓhibẽtẽ illõ ñ sub pena mortis ꝗ alia mitiori. Alia cõparatio esset tertia. amici ad amicũ. pris ad filiũ. sponsi ad spõsã. vtrobiqz eñ repire ẽ q̃dã vincula amicicie q̃ ẽ vita ciuil inť eos. Offensarũ ꝟo q̃dã sũt dissoluẽtes amicicia. q̃dã dũtaxat illã turbãt et ledũt. dũ q̃ndã indignatõez adducũt. nõ tñ vsqz ad odiũ. Prime offẽsaꝝ carẽt ven a q̃i sint mõrles. alie nõ ꝛc. Quata situdo poneret ꝏ arboꝛe mala respcũ fructuũ mortiferoꝝ q̃ a radice cupiditatis. nõ nisi p trũcũ ꝑsens' liberi generãť. Pñt itaqz gigni alia q̃dã spuria vitulamia ⁊ iutiles plãtule vt fit in ꝑdicta radice. nõ tñ p ꝑncipalẽ trũcũ. ꝗ velut a latere Fruct' illi sẽ pcca mõrlia. plãtule ꝟo ille sẽ act' veniales. Actꝟo q̃sdã intueoꝛ q̃b' nõ satisfcm ẽ p has situdines de pcci mõrlis ⁊ veniał distinctõe. ꝗ nõdũ elucet inq̃unt ex ꝑdictis sb regla generali de actu q̃libz qñ erit mõrlis et qñ venial. ꝗ est incertitudo q̃lis ꝑus. aut q̃ a posteriori magis q̃z a ꝑori dra hec assumpta est Ad hec rndem' dicẽtes ꝑmo q̃ petẽs hmõi regulã generalẽ facientez ꝑticlariť ⁊ infallibiliť scire de q̃libz actu si ẽ mõrlis aut venialis. siť petit ac si q̃rẽt a medico docẽi se vno ꝟbo regule generalis de õib' morbis et venenis et cibis et vulneribꝰ qñ et qñ nõ mortem inferrẽt. Certe vt ad singulares circũstãtias et ad ꝑticularia legis ꝑcepta diligẽs nra ꝑsideratio descẽdat / optet. Quib' ꝑpẽsis loquẽdũ est vt sapiens iudicabit Idem cib'. exẽpli gra. Nonne q̃so ꝑt vni mortẽ certã alteri egritudinẽ leuẽ inducẽ? Vide q̃ venenuz fortissimũ mortis inductiuũ ipi cõpositoꝛes tiriace ad mortis euasionẽ ꝓficiũt Porro igiť diuerꝗ hõib' imo eidez hõi varijs tpib' q̃s nesciat eũdez cibũ nũc salutiferũ fieri nẽ mortẽ celeriť operari Quid igiť inq̃es sup his ꝓnoscẽdis doctrina p̃dẽit? Multũ p oẽz modũ Nã regle generales fũdamẽtaliť tradite dũ ad ꝑticularia vẽtũ ẽ oñdũt q̃d de singularib' iudicãdũ ẽ. Singularia q̃ppe ad regulas illas vles resoluẽ ꝑuenit q̃ facto ꝟitas elucescet Carẽs ãt notitia hmõi regulaꝝ vlim qñ ꝑcoꝛ ipe poterit his resolutõib' vti? Qñ mẽsurabit ad regulas q̃ regulas nõ habet Proderit tñ nec negam' circa spẽs pccoꝝ regulas apponẽ qualiť in vulgari iã fecim' et examiatius in latino tradere si de'

annuerit proponimus Ceterū al
tera nos obiectio fortius premit
dū q̃rit vt a priori inter mortale
et veniale secernam⁹ Beat⁹ Ber.
in loco p̃allegato de pre. et disp.
nititur vt p̃ma facie apparz dubi
tationem hanc absolué p hoc q̃
omne pcēm qd̄ fit ex otemptu est
mortale si fiat ãt etiã contra p̃ce
ptum aliq̃s act⁹ et nõ ex otemptu
venialis reputat Quã distinctio/
nem vt ego melius intelligerẽ con
sului sũmam dñi antisiodorensis
vbi loquit de otemptu et dicit q̃
contempt⁹ est appreciari rẽ minus
iusto Alio mõ est rẽ negligẽ q̃ de
ea non curat vt dū peccãs habz
circũstãtias retrahẽtes ꝫ eas nõ
curat aduertẽ claudit q̃qz oculũ
q̃dãmodo q̃ vertit tergũ ad eas
Tertio mõ est irasci rei tanq̃z vili
et eam aspernari Primũ malum
secũduz pei⁹. tertiũ pessimũ Di
cam⁹ g̃ q̃ in omni pcẽo etiã venia
li cõmittatur contempt⁹ dei Pri/
mo modo vere vl interpretatiue.
secũdus otemptus interuenẽ p̃t
tam in mortali q̃z in solo veniali.
tertius otemptus circa deũ p̃cipi
entẽ et erga prelatũ suũ in quãtũ
prelat⁹ est non videtur vnq̃z fieri
cũ deliberatione completa absqz
pcẽo mortali et hoc vocat ꝓpre
contemptus Nihilomin⁹ aduertẽ
dũ est diligenẽ q̃ refert plurimũ
dicere aliq̃d fieri ex contemptu et
aliquid esse cuz contemptu Sicut
refert fieri aliq̃d ignorãter et ali/
quid ex ignorãtia Dicit q̃ppe ali/
quid fieri ex contemptu qñ cõtẽp
tus est principalis causa tal actio
nis sic q̃ illo nõ existẽte non fie/
ret actio Ita quis operatur ex ig
norãtia qñ illa non existẽte nullo
modo fiẽt id qd̄ fit. Prouenit au
tem actus nõnũq̃z cum otemptu
vere vel interpretatiue. nõ tamen
ex otemptu quia contempt⁹ non
est in causa ꝫ vel infirmitas q̃ de/
bilitas aut ignorãtia aut affectio
alia viciosa aut libidinosa q̃ dñã/
tur Sic peccat aliquis qñz igno/
rãter ita tñ q̃ nõ min⁹ operaretur
qd̄ operatur si illud cognosceret
Propterea palam est tũc ignorã/
tiam non esse causam agentẽ sed
circũstantẽ quẽadmodũ otingit
in subditis q̃ dicũt se scãdalizari
de factis supiorũ quos tñ ab acti
onib⁹ malis nõ compesceret scan
dali cessatio et prelatorũ vita bo
na sed ita sibi blandiũtur et super
alios querũt excusationes i pcẽis
Ex his omibus non videt regula
generalis posse sumi de distinctio
ne inter mortale et veniale penes
hoc qd̄ est eẽ vel non esse ex con/
temptu quoniã si capiatur cõtẽp
tus primo modo non est necesse
omnem actum factũ ex cõtemptu
esse mortalem dũ. s. de⁹ vl platus
appreciatur min⁹ iusto solũ venia/
liter et ex contemptu tali mentit a
liquis aut ociose iocatur aut lẽte
resistit primis motib⁹ Similiter ex se
cundo otemptu potest cueniẽ q̃z/
uis non ita leuiter nec frequẽter
Deniq̃z actus q̃ p̃uenit delibera

te deliberatione completa ex tertio contēptu est vt mihi videtur semp mortalis. Hoc enim fit qñ peccans attendit ad precipiētem et ad preceptū eius licitū. sit de⁹ sit prelat⁹ ⁊ ꝓter vilipensionem ⁊ aspernationem precipientis sui q̃ precepti assurgit effrenate ad actū talez faciēdū vel omittendū. alioquin non facturus vl̄ non omissurus. hoc ꝓprie est agere ex contemptu tanq̃ si dicat vt aliqui. ego in despectum vr̄i et qz sic precipitis agā in oppositū Verūtamen non omne pccm mortale tali circūstātia vestitur. Et ita cōuertibiliter non sunt idem peccare mortaliter et peccare ex contemptu. sic nec peccare venialiter et peccare nō ex ꝛtemptu Vellē ergo aliquid posse offerre lucidius ad illustratōnem huius materie ⁊ forte possumus nō inutiliter dicere ꝙ in quolibet precepto attenditur q̃dam plex latitudo. Magna. parua. minor et minima. Magnam dicimus infra quam consistit iustitia qualez a nobis requirit deus sub pena incurrendi odium suū cum reatu mortis eterne Extra hanc latitudinem non stat rectitudo quaz qui transit egredit agēdo vel omittendo. ipse in tortuositatē peccati mortalis sp elabitur. Hec latitudo magna est et medium virtutis quale posuit Aristot. esse diuisibile tanq̃ signū ad sagittam. Conformiter ad hoc loquitur Oratius. Est modus in rebus sunt certi deniq̃ fines. Quos vltra citra q̃ nequit cōsistere rectū Pcōm hanc precepti acceptionez strictissimā. peccatum solum mortale et nō ipm veniale est cōtra preceptum. Aliam assignabimus latitudinem paruam et precedente strictiorez. infra cuius limites consistit iustitia seu rectitudo qualem exigit a nobis deus mediate vel immediate si volumus euitare nō tantūmodo odium suū cum reatu pene eterne ꝑm legem. sed etiaz offensā eius qualēlibet aut nō retardari a vita eterna. aut temporaliter non puniri. Exorbitatio ab hac latitudine p̃cepti constituit aliquando peccatū veniale tantūmodo. dum videlicz deuiatio non est tanta ꝙ exeat primaz latitudinem. nec ita parua ꝙ maneat infra secūdaz Hoc modo qui considerat preceptum palam habet dicere ꝙ veniale sit contra preceptuz siue sit veniale ex genere. cui⁹scz obiectū non est de per se notabilis malicie vt mentiri officiose aut loq̃ ociose. Siue sit veniale. q̃a fit contra conditionez nature ꝑmitus institute vt sūt omes primi motus preuenientes rationē Siue sit veniale ex defectu plene deliberatōis et ꝛsensus. vt sunt cogitationes illecebrose non morose aut sicut euenit in pueris et infirmis et alijs nō habentibus plenitudinem vsus rationis. in quib⁹ ea sepe venialia sūt que apud viros grandiores merito criminalia dicerentur Adducam⁹ exēpluz vt manifestior sit sermo

noster de hac latitudine duplici p/
cepti. Sic istud preceptuz honora
deū et parentes. vide q̃ potest ali/
quis non honorare deum et paren
tes multipliciter. Uno modo quia
p tpe et loco quib' honorandi sūt
ipe dum cogitat de eis spernit eos
consensu pleno q̃ deliberato aut sci
enter cū deliberatione perfecta. illa
tūc omittit que ad honorē debitū
ptinerent. Erit igitur hec latitudo
precepti sic explicabilis. Honora
deum q̃ parentes loco q̃ tpe quib'
cogitabis de eis sic q̃ sensu pfecto
ac deliberato eos nec malignāter
inhonores. nec honore suo volūta
rie. scienter atqz notabiliter priues.
Quisquis exierit hoc mediū virtu/
tis eam qz latitudinez. ille profecto
tenebit reus deuiationis tortuose
criminalis. Ceterum quia contingit
aliter inhonorare deū et parentes
vel non honorare. Erit rursus alia
latitudo precepti sūpta per epikeiā
ex alijs circūstantijs. Potest itaqz
inhonoratio talis contingere q̃ nō
erit notabilis malicie in genere suo
vt esset leuis gestus aut risus aut
verbū aliquod minus sobriū in pre
sentia sacramentoz dei aut paren/
tū suoz etiā cū deliberatione q̃ dū
actualis habet ad ista cōsideratio.
Potest nihilomin' talis inhonora/
tio reperiri que licet ex se sit notabi
lis. caret tū consensu pleno moroso
et deliberato ob eratem. infirmita/
tem. ignorantiaz surreptionē ve. vt
facientes primā inhonorationē. dū
tū absqz scandalo fiat alioz. quis
auderet culpe mōrlis arguere? Se/
cundam similiter nullus opinor vt
mortalem accusabit. Ita in omni fe/
re precepto reperire est. Ex hinc eli
citur euidens necessitas virtutis illi
us quā Aristl. epykeiā hoc est inter
pretatiuā legū appellat. Cui' est cō
siderare non nude de se preceptum
sed circūstantias omnes partitula/
riter ipm vestientes Ex hoc osequē
ter habet modus ocordandi rigo
rem iustitie atqz seueritatez discipli
ne cū leuitate misericordie et fauo/
rabilis indulgentie. Imo sic neces-
se est vt in omni actu nostro ad alteru
trū cantem' dño misericordiā q̃ iu/
diciū. Alioqn iustitia in iniquitatez
q̃ seueritas in crudelitatē ouertet
quēadmodū siquis paruulū suū fi/
liū damnare vellet ad carceres q̃a
puerili ira mot' matrē pcussit. Ita
de ebrio aut fatuo aut inadueretē
Quis nō agnoscat hanc pnā esse
iniustissimā quā in aliū grandeuū.
sobriū et deliberatū liceret inferre?
Quare ocludit q̃ preceptū si sub p
ma latitudine explicata cogitetur.
aliter obligat q̃ sub secunda. Et
hec distinctio ocordat doctores in
hac materia. vtunt enī pcepto pm
primā latitudinē illi qui dicunt ve/
niale non esse otra preceptū. ꝗ ipm
compati Alijs placet nomen prece
pti ad secundā latitudinē extendē.
cui' rectitudo otraria est cuilibet ob
liquitati veniali Et qz de re constat
discolum esz pertinaci animositate

de verbis ostendere. forte tñ ofusio
et hec apparens strouersia docto/
rum vitarēt amplius si suū cuilibet
latitudini nomen approparem⁹. vo
cantes primā latitudinē preceptū
et phibitionē. Secda aūt latitudo
mandatū vel statutū vel ordinatō
vel monitio diceret. Et placet no/
bis amplius hoc nomen monitio.
qz sonat vt ratio sit peruigil vt nec
venialib⁹ deturpet hoc est ꝓ diectu
rare volebam⁹ dū imaginabamur
quandā legem mediam inter prece
ptū et ofiliū que plus ligat qz con/
siliū et minus qz preceptum tanqz si
dicerem⁹ in omni policia illam legez
duntaxat esse preceptū cui⁹ trāsgres
sio ꝓm omnes circūstantias pensa/
ta extremo mortis supplicio plectē/
da cēset. Illiqd legi monitōis no⁹
approbare darem⁹ cui⁹ transgressio
circūstātijs omnib⁹ ponderatis ve
niam habet aut tpalem solum puni
tionē demēret. Supest deinceps
assignare in preceptis et mandatis
duas reliquas latitudines. minorē
et minimā. conformando sermonē
ad premissa. quāuis nō vsqquaqz
loquendi proprietas iudicio multoz
seruabit. Nc si res placet satis est
Est itaqz tertia latitudo oplectens
non solum duplicem priorem recti/
tudinez iustitie. sed pariter finis cō
secutionē aut meriti rationem. hoc
est si volumus consequi finem nrm
vel meritū. nos vt taliter agamus
necesse ē. Isto modo actus boni so
la bonitate morali et qui non proce
dit ex caritate quāuis sint infra p/
mā et secundā latitudinē rectitudi/
nis prioris. quoniam non sunt pec
cata mortalia aut venialia. nihilo/
minus quia per eos neqz meremur
neqz vitam eternā cōsequemur / di
ci possunt non esse conformes pre/
ceptis ihāc latitudinē intendebat
xps. cum ait. Si vis ad vitā ingre/
di serua mandata. Igitur per argu
mentū a contrario sensu mandata
non seruantur si per ea nō ingredia
mur ad vitam. hoc est si non merea
mur. Non aliter dicerem⁹ de prece
ptis policiaꝝ ꝓ si operātes ea nō
attingāt finem et intentionē preci/
pientis. non implent precepta hoc
modo q̄ strictus est. Sic nec agēs
bene solum moraliter pro tempore
quo non astringitur ad opus ex ca
ritate. quia dum ad hoc obligatur
tam non bene ageret etiam morali/
ter si ex caritate operari desisteret.
Demū quarta latitudo omniū stri
ctissima assignatur. que non solum
obseruationem sed obseruationis
exigit perfectionem. Hoc modo di
cere videtur dominus. Estote inqt
perfecti sicut ꝛ pater vester celestis
perfectus est. Et si vis perfectus es
se ꝛc. Ad hunc intellectum ponebat
Augustin⁹ preceptum de dilectione
dei non posse a viatoribus hic im/
pleri. Tertia latitudo dici posset cō
silium. quarta perfectionis comple
mentum. Quāobrem vtendo nomi
ne precepti in quadruplici hac lati/
tudine quaruz vltima stat velut in

indiuisibili ad' qlibet liber nõ solũ
mõlis a venialis ꝗ q̃ est bon' sola
bonitate mozali. aut impfectus in
bonitate meritozia diceret a prece/
pto deuiare nec illud implere. quia
tñ actus boni mozaliter aut impfe/
cti meritozij licet sint quedam imp/
fectiões deformitate tñ carent cul/
pabili. non hab et vsus eos dicere
esse cõtra preceptũ. Qm̃ insup pec
cata venialia nequaqz tollunt ami
ciciam dei nec inducunt mortẽ eter
nam. vsus fuit omunioz doctoz di
cere ea non contra sed preter prece/
ptum. quanqz alius modus loquẽ/
di tolerabilis sit attendendo q̃ sũt
obliquitates quedaz iniustitie de/
formitates et offense et res illicite
et monitionib' sãctis aduerse

Lectio sexta

Multa iam dixim' sed p ma
gnitudine et vtilitate rei ve
reoz ne pauca. verũtamen
vtcunqz iter patefecim' ad vlterio
ra pergere volentib us et valentib'
Aperuim' insup fenestrã ad viden
dũ magis a priozi distinctõnẽ moz
talis a veniali. Et quidẽ sicut volũ/
tatis diuine nulla est ratio queren/
da prioz. sic de duabus offẽsis cur
istam velit carere venia et alteri ve
niam prestare non possum' ab alio
priozi qz a voluntate diuina rectissi
me iudicante sumere rationem. Cui
aũt placuerit curiosioz in hoc pscru
tatio legat Brad. in summa contra
pelagianos Pozro iuxta humanã
rationem et equitatem ciuilis apud
nos policie (qua ratio et eqtas ex/
emplar suũ a deo trahunt) deduci/
mus aliquẽ actũ esse dignũ mortis
exterminatiue. qz de p se est dissolu/
tiu' amicicie legalis. aut illi' qui est
sui ipi' ad principem suũ. aut alioz
cũ se ipo. vel ipoz ad inuicẽ et ad
principez vt est crimen lese maiesta
tis. vt est seditio et scisma et ciuium
crudelis dissipatio et heresum do/
gmatisatio cũ similib'. Pũ vero ta
lis amicicie legalis ordo nexus qz
solũmodo turbat paulisp p aliq̃
actum aut tenuiter impedit aut ha
bet circũstantias aliquas excusan/
tes. tunc iudicio nostro illi actui so/
la debetur ciuilis punitio tpalisqz.
Sicut cm̃ natura abijcit a se peni/
tus que sui ipius destructiua essenti
alia opescit moderat et corrigitur
Ita corpus mysticũ policie resecat
ex toto partes putridas et otagio
sa pernicie nocituras alijs saniozi/
bus. Egris vẽo partib' nõ tñ viq̃/
quaqz corruptis medet leuiozibus
penaz ferramentis atqz cauterijs
neqz pari punitione vtitur apud
eũ qui leuibus verbis iniuriat pro/
rimo et qui occisoz ipi' est. Ita non
pmittit recta ratio vt p quibusqz
noxijs et leui ostitutionũ trãsgressi
one possit a supiozib' statui pena
mortis. quanto min' ipi pñt aut de
bent imponere reatũ mortis eterne
ex friuolis causis et ex qualibet vio
latione constitutionũ suaz quaruz

multas aboleri plus haberet vtili/
tatis q̃z nocumẽti. Hinc opinat' est
vnus ex doctoribus q̃ p̃ furto sim
plici non est aliquis morte plecten/
dus. qm̃ dñs qui dedit hanc legem
Non occides. nõ excepit in sua lege
rigoris et talionis casum furti sim/
plicis. quãto minus hoc in lege mi/
titatis. ita fatuus essz prelatus qui
pro sui libidine aut motu capitis se
putaret habere ptãtez mor excõi/
candi aliquẽ. Quãuis de primo ca
su possit habẽi ratio sufficiens exce
ptionis ab hac lege. Non occides,
dum furtũ nimis et nimis inualesce
ret in policijs si non tali rigore pu/
niretur quẽadmodũ de falsis mo/
netarijs dicunt. Est em̃ lex dei q̃ na
ture vt auferatur malum de medio
nostri si corpus totũ mysticũ nimis
inficere aut perdere formido sit. Ex
pedit opinor quia particularia ma
gis erudiunt ad eadem descendere
non quidem ad omnia. hoc enim
quis facere speraret? sed vl̃ ad pau
ca ex quibus poterit iuxta vniuer/
sales regulas ante dictas assumi ꝯ
reliquis securiori facilitate iudiciũ
Dicam' igit̃ q̃ nõ omnis profi/
tens legem euangelicam et ad ob/
seruationem sui se obligans peccat
mortaliter in omni trãsgressione cu
iuscũq̃z otẽti in eadẽ lege. Hoc p̃us
deducebat̃ in antiqua lege. et equa
liter est de noua. Hui' ratio est. qm̃
in lege antiqua et noua multe sunt
traditões que quandoq̃z precepta
quandoq̃z mandata. quandoq̃z iu/

stificationes. quandoq̃z leges diui
ne nominantur. quaꝝ tamẽ aliqua
sunt precepta stricto nomine secõm
primã latitudinem. Alie sunt moni/
tiones bone iuxta secundã latitudi
nem. Alie sunt consilia. Alie osũma/
ta iustitia. Non est autem par trãs/
gressio in primis q̃ in tribus reliq̃s
Ex siquis dicere voluerit q̃ profi/
tens xp̃ianã religionẽ in baptismo
et ad eius obseruatõnẽ semet astrin
gens non intendit se obligare nisi
ad illa que cadunt sub precepto p̃/
prie dicto Reliqua vero obserua/
bit prout mandantur. monitiones
scz vt monitiones. consilia vt osilia
et ita de consũmata iustitia Talis
itaq̃z sic loquens conuenit in re no
biscum. Non em̃ aliud dicim' intel/
ligendum fuisse apud antiquos iu
deos dum sub voto et professione
et anathematisatione iurabãt exp̃s
se et publice se oia obseruaturos q̃
lex mãdabat. hoc ẽ q̃ legislator de'
mandare q̃ qualiter mandare vole
bat. Quis em̃ tunc vel modo pos
set absq̃z manifesta temeritate iura
re q̃ nunq̃z peccaret venialiter. q̃
a nullo consilio euangelico recedẽt
q̃ perfectam in omnibus iustitiam
sequeretur. Non minor esset teme
ritas omnia accipere pro preceptis
p̃prie dictis que lex euangelica con
tinet et que professi sumus. Sic em̃
omnis ebrietas. omnis crapula.
omnis cura seculi. omne verbũ oci/
osum. omne mendacium. omnis va
na gloriatõ. et solicitudo p̃ tpalib'

et talia sine numero fieri possent nō absq; periurio et preuaricatōne p fessionis sue. Adijcimus subinde q̄ in nulla religione quantūcunq; voto firmata cadit obligatio sub pena peccati mortalis ad omnia seruanda que in regula continentur. Oppositum asserentes pharisaica presumptione delirarent qui traditiones.suas plus q̄z legem euangelicam obligare defenderent. Itaq; si in euangelica lege quedam mandantur sub quadruplici latitudine rectitudinis preexposita nullus mirabitur si sāctī patres ad exemplar illius legis multa statuerūt nō sub rigore precepti ꝓprie dicti.sed quedam vt monitiones.quedaz vt cōsilia.quedaz vt perfectiones. Quis nesciat plures esse constitutiones in qualibet religione. imo et policia que magis sunt ad quandā decentiam et honestatez ad perfectionis inductionem q̄z ad necessitatē? Cuius ponit exempluz magister Nicolaus de Lyra.super illud Math.xv. Non lotis manibus manducare ꝛc. De hoc genere sunt fere omnes institutiones regulares in religionibus.vt de silentio tenendo.de disciplina in claustro.in mensa. incapitulo seruāda.et generaliter de omnibus preceptis que Berñ.facticia nominauit. Ierū arguat ita aliquis. Omnis violans iuramentum aut votum peccat mortaliter. Nam quis negat omne periuriū esse mortiferum? sed Johannes monachus iurauit et vouit hec et hec omnia seruare que sunt in regula. non em̄ fecit exceptionem sicut nec cum iurauit et vouit i omnibus obedire suis superioribus. Igitur in omni transgressione huiusmodi voti q̄ iuramēti et obedientie peccat mortaliter. Propterea loquela eius in claustro erit mortalis inobedientia. Similiter cuicūq; mandato sibi per abbatem facto. Alioquin quid adderet super seculares professio regularis? Rursus si secularis vouet vel iurat q̄ ibit cras pergere ad nostraz dominaz.aut q̄ die mercurij abstinebit a carnib⁹.aut aliquid huiusmodi prius indifferens si transgrediat vltra. nōne criminaliter deierabit? Nonne fractionis voti reus tenebitur? Cur non similiter religiosus in votis regule sue? Respondem⁹ ad hec primo dicētes.q̄ sicut in preceptis ita in votis et iuramentis q̄ obedientia quadruplicem latitudinē rectitudinis fas est assignare. et proinde aliqua impletio iuramenti erit de necessitate.aliqua de ꝛgritate.aliqua de consilio. aliqua de perfectione.similiter de voto et obedientia. Et quidem de obedientia cōmunis est apud doctoēs talis distinctio.vt aliqua sit de necessitate. aliqua de perfectione. Consequenter diceretur non omnē iuramenti aut voti aut obedientie transgressionem esse mortaliter imo nec venialiter culpabilem.licet semper imp̄fectā. Sicut e regione dicim⁹ nihil

esse adeo cōsilium ḡn in casu cadat
in preceptum imo ad preparationē
animi semper ligat. ¶ De si quis
abhorret hunc responsionis modū
accipiat alterꝫ. sciat tamen vtriusqꝫ
similem esse in re sententiam. Jura/
mentū ergo q votum nunqꝫ ita pfe
runtur absolute quin interpretatio
nes. conditiones. glosas. et ciuiles
intelligentias suscipiant vt sapiens
epikes iudicabit. hoc iam supra di
xisse meminim⁹. Nec desunt iura ad
hoc. Cum em̄ finis omnis legis sit
charitas ꝑm apostolū. Cum prete
rea religiones et auctoritates pre/
latorꝫ date sunt ad edificationem.
non ad subuersionem et illaqueati/
onem fidelium se qꝫ eis summitten/
tiū. quis audeat dicere vel cogita/
re ꝙ sancti viri spiritusancto pleni
supra iugum xpi suaue et facilitatē
legis sue adꝗcere voluerint onus
grande tot et talium constitutionū
sub obligatione pari ad precepta
pure diuina. hoc est sub reatu dāna
tionis eterne. Hoc se baculo respō/
sionis tuebatur olim dominus Pe
trus abbas cluniacensis in epistola
missa ad sanctum Bern̄. vbi dedu/
cit omnem regularem institutionez
inuiolatam manere quantūcunqꝫ
mutetur duz charitatis lex et regu
la in his que fiunt custoditur. Quā
obrem esus carnium et vsus pellici/
oruz et aliorꝫ hmōi quibus licet re/
gularis institutiōis superficies ad/
uersari videtur. eidem consonat in
casu charitatis q necessitatis. Cui⁹

simile in libello de precep. et dispē.
dicit Bern̄. ꝙ vbiqꝫ regulariter vi/
uitur vbi cōsuetudines laudabiles
pro tempore et loco obseruantur.
Jta vt ex his ego videam conclu/
dendum ꝙ aliquando monachus
abstinens a carnalibus dum scru/
pulosus obseruator regule videri
vult. erit eiusdem violator. et hoc si
tanqꝫ singularis ferus turbet alios
et quasi reus sue abstinentie putati
ua sanctitate condemnet. quos ma
gistra charitas aut charitatis co/
mes necessitas. aut consuetudo lau
dabilis per superiores tolerata vel
imposita excusat absoluit qꝫ. Sed
heu rarus valde casus talis. vtinā
crebrior non esset transgressio per
excessum qꝫ per diminutum. ¶ Pro/
pterea non diximus ea que dixim⁹
ad laxandum frena luxurie. gule. et
inobedientie. non ad dissoluendum
rigorem regularis discipline. nō ad
habendum velamen malicie liberta
tem. seorsum a nobis hoc sacrilegi/
um. Sed ꝙ interim querimus inue/
stigare quousqꝫ et quantuz obliga
tio regularis extenditur ne vitare
cupientes. scillam nimie laxationis
precipitemus nos et alios in cary/
bdim false et austere obligationis.
quoniam displicet infidelis et stul/
ta promissio Infidelis si non imple
tur. stulta si discretione non salitur.
¶ Predicabam aliquando pecca/
catores non obligari statim ad cō/
fitendum post peccatum. sed certis
temporibus vt semel in anno et in

articulo mortis et dum suscipiendū est sacramentum. quanqz confessio crebrior proficeret. Inculpatus super hoc ab aliquibus quasi laxarē habenas peccantibus Respondi primo q̃ deus non indigebat meo mendacio ad conuertendū cito peccatores. Deinde addidi. Quid p̃ficeret inquam imo quid non obesset generare conscientias erroneas apud populum. quia nec illis se cōformarent magis prius eundo ad confessionem et ita peccarent nec ad gratiam suscipiendam nisi in cōfessione se disponerent. quomā hoc posse desperarent. Ita dum sanare vulnera false putarez. ego vere illa lacerarē et augerem. Deniqz iusto strictior conscientia quādoqz nocet amplius q̃z laxior Et q̃ Gregoriꝰ ait. Bonarum mentium esse illic agnoscere culpam vbi non est. Glosatur agnoscere id ē formidare exemplo Job qui verebatur omnes actꝰ suos. Ex predictis deinceps ad alia clarescit respōsio. Fatemur itaqz iuxta prefatum responsionis modū q̃ omnis violatio iuramenti et voti et obedientie mortalis existit vt in maiore sumitur. sed minorē negamus q̃ iuramentuz et votum cadant isto modo super omnia que in regula continentur. Super que igitur cadunt et super que non tu forsan inquires? Accipe regulam generalem super sola precepta proprie dicta hoc est p̃m primaz latitudinē considerata. cadit hoc modo votū et iuramentum profitentis regulaz Plane quicquid aliud verba sonāt interpretatio talis habenda est. tuz per rectam rationem. tum p̃pter superiorum discretionem. tum deniqz per legem que maior est. legez diuinam legez charitatis. Obiicies forte tasse de multis simplicibus imo et litteratis qui religionem intrantes et regulaz audientes putant ex intentione vouere se et iurare seruaturos absqz exceptionis et conditionis adiectione omnia que illic contenta sunt. Respondemus q̃ si humiles sunt sicut esse debent non ita adherēnt sensui suo q̃n explicite vel implicite actu vel habitu parati sint stare in talibus ad interpretationē et iudicium prudentiorum. Propterea sicut in adoratione imaginū p̃ ecclesiam et aliis pluribus simplicitas aliquorum errat quos saluat tamen pia fides et intentio saltē generalis faciendi ea et nō aliter quam et qualiter ecclesia tenet. Non secus in istis existimandū puto. et iam ita superius respondisse memoramur de iuramentis factis in vniuersitatibus et collegiis que ab hominuz memoria nunqz impleta sūt. Ita dicimus ne repetere nos oporteat de omnibus statutis collegiorum vniuersitatum et capitulorum cum dicitur alicui. Tu iuras seruare inuiolabiliter omnia statuta. iura. priuilegia libertates. consuetudines laudabiles. nec ipsis quomodolibet contraire clam vel occulte. directe vel indi-

recte.et obedies tali et tali superio
ri tuo in omnibus licitis et honesti.
De hinc particularia legunt quo/
rum non est numerus. O qz horren/
dum onus. qz intolerabilez sarcinā
angelicis etiam humeris formidā/
dam. O iugum plusqz ferreum. O
laqueum quem intrans nullus eua
dit.si sic accipiatur tale iuramentū
vt nuda verba sonāt. etsi nulla in/
terpretatione mitigatur. sed nō ita
est.mitigatur plane. Alioquin pre/
ter iam dicta nullus fere intrat au/
steriorem religionem exempli gra/
tia qz vniuersitatez parisiensem Ut
tento q opinio probabilis tenet sci
licet non minus obligare iuramen/
tum qz votum. Cogimur ergo cer/
ta ratione tale iuramentuz interpre
tari ciuiliter.aut in illo quasdam la
titudines statuere modo supra di/
cto in precedenti lectione. Est autē
interpretatio hec aut similis q iu/
rans seruabit ea sicut a legislatori/
bus ordinata sūt et ordinari debu
erunt vtputa precepta proprie dcā
vt precepta. monitiones sicut mo/
nitiones.consilia sicut consilia.q in
super obediat in omnibus licitis et
honestis superiori suo. Verbi cau/
sa.sit ille rector.obediat inqz in eis
que ad officium rectoris spectant.z
que pro vtilitate manifesta policie
cui preest sibi precepit ꝯm institutio
nes et consuetudines laudabiles
eiusdem policie et nisi valeat legiti/
ma excusatione vel exceptione se tu
eri. Ut quia plus alijs gratis one
ratur.aut q ab alijs vrgētioribus
impeditur. Q si nō possit ita iurās
docere sufficienter de impedimento
legitimo ille quidez punietur per re
ctorē ciuiliter de inobedientia Cete
rum deus qui cor intuetur eundem
liberabit Deinde patet q non
omne impositum fieri generaliter p
iuramentum et sub omni pena vt fi
unt nunc passim conuocationes ge
nerales vniuersitatis obligat semp
sic vocatos et iuratos ad mortale
periurium dum omittunt. Si quis
aliter dicendum putauerit videat
quid dicat Ego interim sic dici pos
se opinor in humilitate mea parat'
ad correctionem Ceterum quod
arguitur de votis particularibus
secularium dissimilitudinem habet
ad vota cōmunitatum. quoniā vo
ta in cōmunitatibus interpretāda
sunt magis ad intentionem cōmu/
nez que illic habetur aut haberi de
bet qz ad particularem intentionē
vouentis. Vouens autem particu
lariter in re propria sicut est auctor
iuramēti.ita est suus interpretator
ex intentione propria quāuis inten
tio si sit palam erronea aut stulta
peccat certe nec a voti ligat imple
tionē.imo q superioris auctoritas sp
reseruetur.habet vsus generalis ec
clesie. Alioquin nunqz presumeret
vota subditorum sic mutare dispen
sare relaxare. Deniqz queritur.
ad quid proficiet institutio regula/
ris qsi videlicet nulla possit eē salu
britas institutionū qrūlibz nisi trās
gressores eaz horrendissima mor/
te mox afficiat mulctet z poat.qi p

terea nullum sit dare medium inter peccatum mortale et meritum. quasi postremo sancti patres vt Augustinus. Benedictus et alij voluerint esse mordarij vt vulgo dicitur animarum. suorum qz filiorum necatores perniciosissimi non pij nutritores. Dum preterea querunt deo statuere filios regni fecerunt eos gehenne filios non iam in duplo sed millecuplo plus qz prius. Q. si hoc sentire nefas est. nefas vtiqz erit dicere qp viam mandatorum dei ipsi nō faciliorem effecerint. sed vndiqz spinis horrentib' et laqueis ac precipitijs in inferna mergentibus opleuerint. Voluerunt ergo constitutiones suas non habere robur par ad legem dei obligatiuam pure preceptiuam. quando nec deus hoc de omni lege sua voluit. Voluerunt insuper suas institutiones in quantū addunt ad precepta dei explicite accipi vel vt monitiones salutares. vel vt consilia. vel vt mādata temporaliter penalia quorum transgressio aut nullius aut breuis discipline temporalis obnoxia essz Quis nesciat eos non nescisse dandum esse timori dei locum et nō totum humano pauori iuxta consiliū sapientis? Q. insuper per timorem declinat omnis a malo. Ita vere fructuosius qz terrore punientis viri. quanqz q hic terror nōnunqz vtilis est sed ne nimis. Quis rursus abnegauerit tales patres spiritusā to plenos. Benedictum. Augustinum. ceteros qz nō fructuosius ea que recta sunt qz eorum successores longe imparis auctoritatis atque sanctitatis statuisse? Constat autez nouissime iam in multis religionib' expresso verbo cautum esse vt voluens regulam nulla transgressione cuiusuis humane sue institutionis reus sit ad noxam. sed tm̄ ad disciplinam. ordinis constituta z. hoc videlicet vtile esse diuinus Augustin' et sapientissimus non vidit et hoc isti cognouerunt? Non ita est. Hoc plane et vidit et sensit Augustinus hoc Benedictus. hoc alij sanctorū patrum. At quia sufficiēter ex recta ratione et lege diuina et modo traditionis. sic interpretandam esse regulam suam presumebant expressione hac nō vsi sunt. quā tamen istis diebus propter scrupulosos q simplices vtilem esse non negamus Vellez nobis dicerent austeriores illi religionum censores. si quesisset aliquis ab Augustino. Ecce iubes pater vt non loquamur in claustro vt in gestibus corporis nos cōpositos. vt in nutibus oculorum nos castos habeamus. Vis ne igitur vt quisquis contraria horuz fecerit que aliunde ex xpi libertate licerēt. ille fit reus capitalis criminis. vis vt infernali eterne mortis supplicio contradat? Noui mansuetudinem animi tui pijssime pater Augustine. noui prudentissimā discretionē tuā quā audire mihi videor rñdētē et cū q̄dā horrore animi ac fricatōne

faciei dicentez. Absit hoc o filij. qui vos iudicat dominus est. Ego interim quod salubre est dedi monitum vel consilium. Ego si transgredi cognouero disciplina regule erit super vos que vos liberabit Itaq; volo ad suaue iugū xpi teneriores vos adhuc quasi iuuenes assuescere non necare. erudire non perdere. Hec eniz tali viro digna responsio

¶ Proinde ne quid scrupulositatis hereat quin radicitus extirpetur. queram' a nobis ipis quid addit obligatio regularis ad xpi seruitutem cui seruire summa ingenuitas est. libertas et regnum? Ne quis etiam existimet velle nos culpare disciplinam laudando libertatez. Addit. affirmamus. hec regularis institutio multum per omnez modum. Primo quia ad penam ab ordine aut superiore taratā religiosus trāsgressor etiam inuitus licite cogi potest. non ita secularis. habet hec ratio locum in omni obligatione politica vtputa in vniuersitate parisiensi. Siquidem cogi potest suus iuratus ad multa facienda. et si non sub pena peccati mortalis in omnibus que iurasse videtur. sub penis tamen per vniuersitatem infligēdis vsq; ad priuationem q̄ resecatio nem inclusiue. vsque etiaz ad penas que dantur periuris. quanquaz ille apud deuz nullius periurij reus haberetur. Porro etsi foret hoc absq; culpa sua criminali. non tamē absq;

causa. ipe ideo nec oqueri neq; murmurare et obniti deberet. Hoc maxime verum est in policijs quorum finis immediatus est bene regulare homines in vita ciuili et politica in eis scilicet que vite huic corporali deseruiunt si finis est temporalis Et nonne medium agens aut ordinans ad illum finem vt talis est esse temporalis debet. Propterea per reatum pene eterne non obligabit princeps politicus de per se et proprie ad obseruationez legis sue vt talis est. Sed in sacramentalib' et diuinis exercitijs plus habetur scrupulositatis sicut ad finem supremū directius et immediatius ordinat. quanq; multa sint in eis plus monitoria q̄ precepta sicut in religiosis

¶ Amplius secūdo si religiosus cōtempserit regulam suam. et sui superioris auctoritatem. etiā in his que appellamus monitoria et pro quibus sola disciplina ordinis statuta aut superiorum est arbitrio derelicta ille peccat grauiter. quia et monitum contemnit ait Bern. et remedium. Quid autem sit contemnere supra docuimus. Itaq; si passim et absq; pretenso qualislibet ignorantie vel fragilitatis vel impotentie velo. sed pro sola libidine transgrediendi que monita sunt. religiosus effrenis est ad omnia velut vnus ex secularib'. palā est q̄ cōtemnit presertim si super his ipse addiderit pertinaciam que recuset disciplinā.

Sic accipiendum reor illud Bern. et aliorum cōmuniter dicentium talia esse criminalia si contemnantur. vel si fiant ex cōtemptu. Carent autez hoc contemptu qui ex fragilitate humana vel quadam leui curiositate frangunt silentium aut talia agunt opposita his que monita sunt Vel fm Bern. facticia. precipue qz parati sunt ad disciplinam. ordinis si q dum illa iuste requiretur ab eis conformiter ad regularem institutionem et consuetudinem bonam in talibus obseruatā. Nostrū ideo sermonem sic moderamur quia nō liceret abbati seuerius iusto preter regulam et consuetudinem punire talium monitorum transgressores. Multo minus in vniuersitatibus et collegijs. ceteris qz policijs. nam in talibus consuetudo legem facit Juxta hoc videre est quali reatu constringuntur transgressores ieiunio/rum ab ecclesia instituorum horarum canonicarum et festorū q similium. Et si pro libito potest prelat' absqz consensu subditorum imponere eis iuga magna festorum aut aliorum exercitiorum spiritualiuz preter manifestam vtilitatem et necessitatez cultus dei pro loco et tēpore Sic absqz osēsu occidētaliū nō fuissent apud suos sacerdotes interdicta matrimonia. Nam orientales quia dissenserant ipi vt nubāt licz. ita de plurimis in qualibet policia.

Rursus tertio religiosus qz non sibi soli viuit sed ceteris tam benefactoribus viuis et mortuis qz consortibus et coadiutoribus suis. Reliquū ē vt ipe regularius viuat sub iugo quodam obligante eum cum ceteris. alioquin scandalisaret suos et ita melius esset ei vt suspenderet mola asinaria secularium negociorum ad collum suum et demergeretur in profundum maris angustie et tribulatiōis. Hec societas q hoc scandali periculum faciunt vt sedulius aliqua facere vel omittere teneatur. Potest insuper astringi p bono totius communis religionis ad aliqua que si solus esset libera mente respueret. Quid mirum de religioso q̄ndo ipe princeps secularis potest quosdā ex subditis multos ad aliqua compellere p manifesta necessitate cōmunitatis. ita in vniuersitatibus et collegijs. Ex hoc preterea silentium frangere erit in casu scandali grande delictum aut similiter aliqua talium offensarum aliunde leuium dum nouicij vel tota religio inde turbantur. ita vt negligendo minima ipe religiōis vigor paulatim decidat. et in magnis etiā totus abscedat. Verum est itaqz qd apud Salustium dicit Julius cesar In maxima fortuna minima est licentia Sic in maximis viris vel ordine vel sanctitate vel gradu subleuatis tāqz positis in exēplar aliorum multa quādoqz nō licēt in publico saltem que aliunde vel in occulto

licerent. Sic forte carthusien. absq; peccato mortali in casibus multis posset vti carnibus si solus hoc posset. et si paratum est cor eius discipline ordinis subiacere. hūc tamen rationabiliter debet tunc opescere et scandali formido et alior pspectus. Pterea puniunt tanta seueritate defect' qui fiunt circa mysteria sacramentor maxime in missa contrectando hostiam sacrosanctaz et indumentis mysticis ornando se. quanq; illic possit negligentia surripere venialis non mortalis sed ita placuit scandalū sedare seueritate vindicte. Qz siqs ex sacerdotib' dixerit quo pacto potuit absq; consensu prio fieri super se statutū ne matrimonio iungerer. Respōdem' q neq; hoc factū est. Sed si cōqueritur imputet sibi qui talem statum spōte delegerit. Quis cogebat eū? Sed et quis cogere poterat? Null'. si non forte necessitas publica aut reuelatio diuina aut culpa pria q̄ sic arceri merebat accessisset. ante votum libertas. per votuz facta est necessitas. Qz si dixerit iter q̄ osensus mutuus viri ad feminam facit matrimoniū de iure naturali. Constitutio igit pure positiua quo pacto valuit inualidare ius illud. sed neq; inquit expresse quicq; voui Respondemus ad vltimū q nō solum vouit sed votum solennisauit p ordinis susceptionem. si nesciuit sciat. Ast primū turbat quosdam ex doctoribus nominatim Duranoum.

Dicimus autez ex quo sic incidit q ecclesia vel habuit hoc ex inspiratione spūsancti a quo regitur. vel qz consensus in quantū quodāmodo politicus est subest auctoritati superioris. q̄obrem potuit ex certa necessitate phiberi ne fieret et inualidari si fieret. Hoc in alijs osensib' politicis venditionū et emptionū palam constat. Sed ad rem nostrā redeo. Dixim' q monita salutaria sunt in religionibus. quibus adhibentur pene temporales vt seruentur. Que est hec religio. opponet aliquis velle homines timore non filiali sed plane seruili ad obsequiū diuinū trahere? Respondemus q nemo repente fit sūmus a timore seruili concipitur filialis. Quinetiaz timor iste seruilis radicaliter est filialis ex voto pmo qd ex caritate supponitur processisse. Ob hoc nō absurdum mihi videtur si dicant act' inde pullulātes etiā dum pro hora solo timore discipline complentur laudabiles esse et suo premio non carere. Vulneratus adest aliquis horz manum medici. timet cedere doloribus. postulat vt ligetur. et si postmodum ipe ligatus reclamet et nexus excutere satagit. sanatur tamē et laudatur. sibi quoq; sua necessitas in iocunditatem vltroneaz cōmutatur. Sūmurmurātes adhuc aliquos audire videor ex his qui potestatem habere super alios et ipi nihil subijci gloriantur. Tu totam inquiunt superior auctoritatē

in subditos eneruas.eis sup alios
quid relinquis. Tu subinde magnā
et liberaz inobedientie viā pandis
quaz in tāta pnitate puaricationū
arta'e debūtas. Deniqz ex hoc mul
tiloquio tuo.ex inuolutione sentēti/
arum sermonibus imperitis nihilū
magis qz antea docti sumus dum
ad particularia veniendū est. Audi
ant qui tales sunt ex ecclesia pasto/
rem ecclesie.non dominantes ait in
clero.sed forma facti gregis et illō
dñi per Ezechielem improperium.
Vos cū austēitate impabatis eis
Illud quoqz xpi. Imponūt onera
grauia et importabilia ꝛc. Intelli/
gant tandem esse preceptū omnib'
vt nihil addat aut diminuatur ex
verbis ōi si se velint audiri. Audi/
ant pmo dñm in lege sua.et id qō
audierint tanqz precones et interp
tes alijs minus instructis denunci/
ent.non sua sed dei auctoritate. Ita
demū qui eos spernet deuz spernet
eterne qz mortis reū se faciet. Nec
in ceteris que xpi lege nequaqz fir
mata sunt.que preterea magis ad
ciuilitatem hui' vite pficiunt statu
ant ipi que statuēda vtiliter agno
uerint. Ita tñ qp statuta hec inquā/
tuz sua sunt haberi velint quasi mo
nita et facticia quoq infirmi trans/
gressores/temporali nō eterna mul
ctatione plectendi sint. Ceterū pa
ralogisant qui sic argumētant. Nō
est potestas nisi a deo.et quicquid
precipim' vice dei precipim'. quic/
quid iubemus in terris illud appro
bat deus in celis. Omnia igitur pre
cepta nostra diuina sunt et paris
ad euangeliuz auctoritatis. Plane
sic deludēt quicunqz princeps etiā
pagan' se ipm habere auctoritatez
eterne vite et mortis. Sic cōclude
ret omnis licentiat' in theologia q
decretis se habere potestatez inter
pretandi sacram scripturam q iura
non solum scholastice sed et doctri
naliter.ꝫ et apostolica auctoritate.
Sic libri omnes ab ecclesia appro/
bati omnes essent articuli fidei sicut
biblia. Fatemur itaqz datam pre/
latis et principib' potestatē a deo.
sed refert qualiter et qualem. Do/
ceāt nos exempla posita licētiādo
in theologia et decretis dat a pa/
pa auctoritas. qualis auctoritas!
exponendi et interpretandi sacraz
scripturam.non tamen vt expositio
illa sit auctoritas apostolica sed est
declaratio quedam magistralis et
scholastica. Libros sanctoz appro
bat ecclesia.non tamē vt robur au/
ctoritatis teneant par ad ecclesiaz
sed vt sciantur in multis esse vtiles
ad edificationem. Non secus est in
proposito. Prelati siquidem et princi
pes habent auctoritatem a deo re/
gendi populum suū per leges et in/
stituta vltra leges diuinitus inspi/
ratas.non qp leges sue et institutio
nes censende sint diuine.sed recipiē
de sunt vt salubria monita nec leui/
ter contemnenda. Alioquin trans/
gressio penā habet nō qualēlibet ꝫ
q̄lez possibile fasqz ē hōies infligē

Propterea concludim' maiorē de/
beri obedientiā prelatis et principi
bus in eis in quibus sunt solū velut
precones et nuncij q̄z in illis q̄ suo
relicta sunt arbitrio statuenda. Ex/
emplū manifestū est in preconibus
denunciantib' populo legem regis
¶ Nouissime q̄ inculpāt nos tan/
q̄z dilatem' viam inobedientie. q̄
insuper nihil edocem'. Mirū nil ac/
cidit Quid eñ vel dici vel scribi vl
fiēi pōt a calumniis alienū? Scim'
q̄ reprobis etiā omnia cooperanť
in malū. omnib' abutunť. omnia in
laqueos et decipulas pedib' suis
vertunt. Nihilomin' solem et pluui/
as null' dicet inutiles. qr ex eorum
actione sicut germinant vtiles plā/
te. Ita plures infertiles pullulant.
nec flos vineaz ideo exterminād'
est quia bufones necat. Plane ma/
lus tā laxo q̄z stricto fune laborat.
iuxta verbū Flacci. hoc est in ma/
lum suū trahit doctrinā tam laxam
q̄z strictam in moribus ¶ Peinde
multo minus ammiramur dum di/
cunt se nihil a nostro multiloquio
doceri. nos noui nihil attulisse. Ex/
cusat me pfunditas materie quaz
Augustin' tā pspicaz doctor quo/
dam loco dicit. aut non aut vix in
hac vita attingibilē. Consolať me
ptēa dictū cuiusdā hismenij a Hie/
ronimo repetitū. Mihi cecini q mu/
sis. etsi nemo alius audierit. quāq̄z
de nōnullis alič spero. Hos alios
vero quoz oculos mētis et corpo
ris obuoluit crassa nubes desideri/
oz et fantasiaz carnaliū quib' nō

schola sed discola vanitas nō veri/
tas placet quos cure iuges viciose
q̄z confundunt. Nunq̄z expecto vt
aliquid tenue. aliquid eleuatum et
resolutum accipiant. nō si ipm etiā
solem digito vt aiunt prodiderim'
Neq̄z tamē vsurpo mihi tale alič
tradidisse qd ab alijs dictum nō sit
prius. Hoc ego potius in laudem
mihi deputo quod dicta sāctoz et
doctrinā que omunis est in ore et
cordibus hominū in his verbis ex
plicui et veritatis lucidā sententiaz
quasi de quodā inuolucro fumoso
discordiū verboz feci splendescere
dicā modestius. facere conatus suz
Qd an pfecerim illoz sit iudicium
qui pspicaciores visus habēt. Tibi
precipue inclite preceptor cui sicut
prefaciūcule initiū. ita finem huius
operis dedicamus

Finitū est hoc opus Anno domini
.1231.17. die Januarij

¶ Impressum vero. 1487

Ecquo in prologo hui⁹
prescripti tractatus mētio facta est
de tribus partibus ꝛc. et solum pse
cutio facta ē vni⁹ partis. et ꝓterea
apud plurimos dubitari poterit.
vbi de alijs tractatū sit ꝛc dignum
visū fuerit hic sūmittere que scribū
tur in tractatu octauo sup Magni/
ficat partitione prima circa finem.
In hunc modū ¶ Discipulus. Ve
nit in recordationē illud scriptum
tuū p ser lectiones vbi dictū apo/
stoli tractans In ipo viuim⁹ moue
mur et sumus. distinctisti quadrupli
cem vitam spūs. Porro de motu q
statu nostro in deo prestolabantur
aliqui sermonem. Nunc aduenit oc/
casio loqui de motibus impulsuum
bonorum et malorꝝ dum nunc im/
pulsos et depulsos suscepit contre/
miscens morientium terra velut in
quodaz stationis serene sinu ¶ Ma
gister Centilogiū accipies seorsum
de impulsibus. Tras preterea duz
suppetit hora. plurima rursus me lo
quente et te auscultante de bonorū
cōtra malorꝝ angelorꝝ officio quie
tus accipies

Incipit prologus sup

cōclusiones de diuersis materijs moralibus vtiles valde precipue curatis posite per magrm Johēz Gersō. doctorē theologie eximiū ac Cācellariū parisien. Et primo ponit certas oclusiones super cognitione pccōr venialiū ꝛ mortalium ꝛc. Secdo cōclusiones de. vij. pccis capitalibus Deiñ de. x. pceptis. Tandē de vij. sacramētis

Egamus nūc interi. qd natura et imitatrix nature ars solent. nos ab imperfecto sumamus exordiū. vt inde si de' anuerit ad pfectiora cōsurgamus. Itaqz videre est naturā in florigeris apibus pmuz ex apricis locis materiā fauor colligere. de hinc collectā digerere in aliam formā qz vnde sūpta est. demū in alueolo ostipant miro ordinis artificō ptes singulor Quid vēo ars? nōne pcessus in ea similis agnoscit. Puidet sibi in pmū de materia copiose. ipam deinceps in ptes diuidet. porro dat ptibus formā. primū rudē deinde politiorē Postremo qd ē oim difficillimuz ptibus sparsim positis et politis ordinez collligationēqz tribuit. per qd tandez opi suo pfectio cōsūmata donatur Segregam' in hūc moduz ptes aliqs velut e silua grandi et pre diuite minera sacre scripture qbus formā aliquā addim' Noli igit lector siquis forte occurreris despicere. si iaceāt interea he ptes absqz ordine sine vinculis et calce quas dū sic erūt. regulas aut doctrinas aut ōsiderationes poterimus fortassis dño ꝓpicio poterit ꝛ eis in posterū ex decoro ordine libelli pulcritudo donari qd si datum nō fuēit nihilominus arbitramur nōnihil pfecisse si materiā pparauerimus alijs ad ea q libuerit fabricāda. aut sub alio tropo. nō frustra sudauerimus si ex agro florētissimo sacre scripture apes cogitationū nostraꝝ collegerint. digesserint qz buccellas quasdam faui mellis ad lumē cognitōnis ꝛ ad deuotōnis dulcorē atqz p medicamento desiderioꝝ infirmorū quas pticulas liceat postmodum in alueolo libri vnius decoro artificio speciosius ordinare.

Explicit prologus.

Incipiūt cōclusiones

Ea que tibi precepit de' cogita semp Qm quilibz obligatur scire. illud absqz cuius notitia nō pōt euitare pccm. Culpabilis ignorātia iuris diuini nō cadit in facientē illud qd in se est. qm sps scūs talē hoiem de ncarijs ad salutē que vires suas excedūt. docē imediate paratus ē Ignorātia inuincibilis excusat in eis pservtim que sūt facti. nō autē crassa vel su-

pina que puenit ex negligētia sciē di et faciendi qd in se est. Dicitur aūt inuincibilis. nō quin vinci possit. aut q ex ea nce sit tūc opari q quia opans sufficiēter ꝑm casus euentū diligentiā apposuit sciendi illud quod nescit. ¶ Ignorātia iuris humani sufficienter pmulgati nō libēat subditos a pena in foro exteriori. licet frequenter quo ad deū excuset a culpa quosdā ignorantes. ¶ Non quilibet teneť scire de quolibet pcto mōrli an sit tale licet expediat istud inq̄rere ⁊ scire iuxta vni⁹ cuiusq̄ vires et statū. et plus ecciasticos q̄z laycos. Et inť ecciasticos plati ex officio tenenť q̄ sint pati omni poscenti reddere rōez de ea que in eis est fidei spe. ¶ Nemo vtens rōne. diu ab ignorātia pncipioꝝ moraliū excusať. forte eni morulā ad cōsiderandū apponere fas habet. ¶ Omnis doctrina et omne studiū dñt de curiositate vana aut noxia culpari que nō ordinanť actu vel habitu. mediate vel imediate ad bene moraliter gratuiteq̄z viuendū. ¶ Dare studiū suū rebus inutilib⁹ aut noxiis. vtilioribus sciēter omissis curiositas est damnabilis. ¶ Vtile et inutile noxiū et innoxiū dicūtur in moralibus nō absolute. sed per respectuz ad nos cū circūstantiis finis loci et tpis officij atq̄z cetērū. ¶ Omnis obligatio finaliter reducit ad dictamē. libēi arbitrij diuini sic volētis obligare creaturā qd dictamen nobis innotescit vel in lumie fidei vel grē infusarū vel in lumie naturali signato sup nos. Nā practica iudicia rōnis hēm⁹. Aut p lumia sciarū tā diuinaꝝ q̄z humanaꝝ ex duplici lumie priori emanātiū aut postremo per experientie multiplicis luminosuz documentū. per qd fit vt virtus quam ars certius opetur. ꝓpter qd vtuosus bene iudicat de omib⁹ et est suo iudicio vtutis mediū assumendū. ¶ In principiis moralibus fit pcessus q̄nq̄z a notioribus et q̄si a posterioribus vt ex his q̄ videm⁹ in hūana policia. assurgendo ad diuinā legē. q̄nq̄z fit ecōn a priori considerādo eas leges que naťe sūt notiores q̄lis est lex eterna. ¶ Eqtas quā nomiat phs Epykeiam pponderat iuris rigori. Est autez equitas iustitia pensatis omibus circūstantiis pticularib⁹. dulcoremie tpata. hoc intellexit qui dixit Ipe etiā leges cupiunt vt iure regať. Et sapiens. Noli esse iustus nimis. Alioq̄n sūma iustitia sūma iniustitia fit. Omnia mādata dei eqtas et cū equitate pēsanda. ¶ Bonarū mentiū est ibi agnoscere culpam vbi culpa non est. agnoscere inq̄z nō per assensū firmū. hoc eni stultuz piculosūq̄z fieret sed sic. vt doleat aut peniteat hō postmodū q̄si veraciter in culpa teneretur. Nullū est pccm mōrle actuale absq̄z osensu libero rōnis vero vt interptatiuo. Interptatiuū osensuz tūc esse dicim⁹. dū habuit rō tpūs sufficiēs deliberādi et refugiendi

ea circa que vitāda esse puigil te/
nebatur qualiter dicit lex forensis
Qui tacet dsentire videt. dū vide
licet repugnare deberet ¶ Cōsen/
sus in actū solū venialiter malum
est tm̄mō venialis loquēdo de ve
niali ex genē suo. vt est ꝓbū ocio/
sum ¶ Nullū pccm̄ est adeo venia
le quin ip̄m vel sibi sic fiat mōrle
dū placet. hoc est dū cōsensus ad/
ditur. si tn̄ illud veniale erat actus
mōrlis ex genere suo. et ex eo q̄ n̄
fiebat ex consensu libero et pfecto
venialis reddebat ¶ Nullus est
actus adeo mōrlis q̄n ip̄e vel sibi
similis sit nō mortalis dū displicz
vel si nō placet cōsensu pfecto de/
liberatoqz ¶ Nihil est adeo dsiliū
in lege euāgelica. quin in casu pos
set esse obligatoriū. et ita quilibet
vtens rōne teneť ꝑm ꝑparationē
animi ad q̄libet consiliū. vtputa
martyriū vl dimissionē oim suoꝝ
et similiū. si et vbi nēcitas imineret
hoc agēdi Obligat insup q̄libet
cōsiliū quod nō dtemnať tāq̄z nō
sit salubrior ꝓuatio eiꝰq̄z oppositi.
¶ Nullus ita consilijs seruandis
astringiť q̄n ab eo aut possit aut
debeat in casu eoꝝ obꝓuatio ver
balis q̄n̄q̄z ꝑtermitti. vt de nō ha
bendo duas tūicas. de prebendo
pallio. tunicā auferēti ⁊ sibibus
Omnis agēs dtra cōsciaz edificat
ad gehēnā vel mōrliter si dsciētia
sit fixa. q̄ illud q̄d agiť est mōrle
vel venialiť solū. q̄ntū est ex parte
vnius circūstantie. que est facē cō
tra dsciam si cōsciētia iudicet illd
esse solū veniale ¶ In nullo casu ē
aliq̄s pplexus inter duo pcca q̄n
ei pateat exitus absq̄z nouo pcco
Nā si iurauerit quispiā se occisuꝝ
petrū innocentē. et nō occidat eū
ip̄e nō peccauit nouiter ꝗ iam pec
cauerat in iurādo Si aūt dicet si/
bi cōscia erronea q̄ petrꝰ innocēs
est statim occidēdus ab eo. dimit/
tat hanc cōsciam et liberatus est.
Si postremo incidāt duo p̄cepta
incōpossibilia ex culpa sua. agat
illud q̄d de se magis est obligato
riū et a nouo pcco imunis existit.
¶ Exponere se periculo pcci mor
talis est pccm̄ mōrle. vel sic agē in
certū et dimittere certū in matēia
morali est pccm̄ mortale. si tale sit
incertū q̄ sit mōrle nō solū p cōie
cturas leues aut ex suspitione tre/
pida et scrupulosa. pueniēte ex ni
mio timore cadēdi in via dei. Ꝗz
intelligiť. dū tale est vehemēter et
ꝓbabiliť incertū. eque sicut oppo/
sitū vel magis. tūc enim illud q̄d
agiť nō carebit mortali culpa. alr
nō oportet ¶ Cōsiliū salubre ē fre
quēter agere contra scrupulos le
ues et trepidos vitando eos ad
alioꝝ iudiciū. q̄tenꝰ ex dsuetudine
fiat hō robustꝰ solidus et trāq̄l/
lus in exercitio spūali Exemplū in
domificatoribꝰ et funibularijs
Dans operā rei illicite ad se non
spectāti. nō excusať per ignorātiā
de pcco sequēti. p̄sertiz quo ad pe
nā in foro exterior de rigoē soluē
dam. ꝗ apud deū sepe nō imputa
tur ad nouū aut maius peccatuz

Sicut interfectio homis p ebziuz
nō vtentē rōne.nō habet culpam
maiozē qz fuerit talis ebetas Sic
aliqui dicerēt de pccis dānatozū
Ambulandū est in vtutū doctna
via regia.vt nec strictius fiat dei
mandatū nec lati' qz ipe māvaue
rat.qzuis inde sumere possint aliq
aut malicie velamē libertatez aut
ecōn in dispationē cozruere Non
tñ oibus p omni tpe et loco previ
candā asserim' quālibet veritatē.
¶ Ho qui tenetur repmere illece
brā añqz sit mōzlis pmo omisit re
pmere et cuitare.et hoc imputabi
tur ad culpā mozalē in primo in
stanti nō esse gre.et esse pcci moz/
talis.et añ nūqz fuit verū dicē iste
mōzliter omittit ¶ Pccm veniale
magis possz dici cohibitū qz phi
bitū et esse contra institutionē seu
monitionē qsi mediū inē pceptum
et osiliū.qz absolute otra pceptū
cōmunius tñ dicit eē citra aut pē
pceptū q pter dilectionē dei q nō
otra ¶ Omnes pmi mot' qui apti
sūt insecq rōem q per eā regulari si
eā puenerint dici pnt pcca.etiā in
puulis et fatuis qz sunt pter ozdi
nē nature pmit' institute tñ recti'
hoc dicit de adultis rōe vigētib'
in eis.insup circa q ratio peruigil
esse debet ¶ Omnis infideliū vita
pccm est.et si dum ex infidelitate
opanē.alē non optet qm possint
bñ mozalē opari.sicut de fidelib'
extra gratiaz sñia rectioz tenet
Qui mima negligit paulati decei/
dit Nā veniale pccm q si nō pimit
de p se vitā gre infirmat tñ opati
onē ei' q est vita scda.q ad mortē
si multiplicat disponit retardatqz
a pfectu meriti q ab acceleratiōe
visionis dei. In via eniz dei nō p
gredi regredi est fac interim scz
duz es in pcco mōzli quicqd boni
pōt vt deus illustret coz tuū.nam
bonū op' de genē q mozale etiam
factū ex charitatē vtilitatē affert
multā.sicut nocet veniale qm per
tale opus disponit hō ad opera
vtutū.q ad facili' resurgendū tra
hitur seu p aduersa seu p pspera
iurta qd expedire noscit deus.
Nullus actus de genere mozis in
hñte vsuz rōnis est simplr indiffe
rens neqz quo ad bonitatē mozz
neqz quo ad meritū vel demeritū
saltē boni tpalis ¶ Quantū obli/
gamur et qtiens ex diuina aucto/
ritate qrere salutē nram eternam.
tm et totiēs obligamur bñ opari
ex gra Et qa nō p quolibet mo/
mēto tenemur actualiter tendere
ad beatitudinē eternā.cuz hoc sit
pceptū affirmatiuū.idcirco nō sp
culpabiliter omittim' dū ex gram
aliquid opamur ¶ Solus deus q
nullus alius absqz eius cōmissiōe
pōt directe q per se obligare quē/
cunqz hoiem etiā sibi subditū abs
qz eius cōsensu libero ad actus in
teriozes et latentes habēdos.sol'
quippe deus pōt de talibus iudi
care.alij aūt nō nisi de eius māda
to et reuelatione.sed tñ de exteri
oribus Nōnter vero dicit directe
et per se.et absqz cōsensu libēo.qz

indirecte et de per accñs vel ex cõ
sensu subditi hoc põt fieri duz vni
iubet actus exterior. qui nõ pt fiẽi
nisi ab interiori pcedat. ¶ Nemo
absqz culpa sua aut cõsensu suo li
bero põt de p se obligari ad ea q̃
sibi alꝭ esset licita vel cõsilia. Põt
autẽ hoc fieri de p accñs p mani/
festa vtilitate reipublice. cuius est
ps vel ex eius culpa saltẽ quo ad
forũ exteri⁹ ¶ Qm̃ rõnabile est vt
null⁹ hõ aliq̃d pcipiat nisi illõ de
quo pt cognoscere iudicialiẽ ꝑm
modũ suũ in foro suo Idcirco fi/
nisq intẽtio legislatoris nõ cadũt
sub obligatiõe sbditorũ ꝗ tm̃mõ
opatiões exteriores pceptoz Et
ita dicens horas aut ieiunans in
pcto mõrli aut intentione sinistra
vel absqz attẽtione absoluit se a p̃
cepto ecẽie ꝗ non apud deũ de ne
gligẽtia aut puersa intẽtione sepi⁹
excusat ¶ Precepta dei affirmati
ua. q̃a obligãt ad semp sed nõ p
semp eoz obligatio est sub q̃dam
disũctione ad hoc tps vl ad illõ
q ad hãc spẽz opatõis vel ad illã
Sicut colere deũ latria exteriori
nõ pl⁹ de se obligat ad hãc spẽm
cultus exteriorís. q ad hanc diem
qz ad illã ¶ Ad eruditionẽ atque
cẽtificationẽ fideliũq vt oformis
sit in ecẽiastica policia cult⁹ diuin⁹
ꝑlati ecẽiastici tãqz sapiẽtes statu
ti sũt p qõ expedit illud quod est
sub disiunctiõe ad aliq̃d vnũ cer/
tũ et cõe xpianis limitare. sicut q
dei cult⁹ exterior de die dñico q p
cessationẽ ab opibus ꝑuilibus ex/
oluatur ¶ Ecẽiastici ꝑlati respcũ
pceptoz diuinorũ q regule euan/
gelice nullo mõ oditores sũt sed
dũtaxat quidã interptatores. ex/
positoẽs. pcones. doctoresqz.
Interptatio et limitatio vel expo
sitio ꝑlatoz in lege diuina q̃z diu
prelati nõ cognoscũtur abuti sua
ptãte. suscipiẽda est reuerenẽ tan/
qz lex dei. Abuterenẽ aũt. si mani
feste imponerẽt onera nimis ĝuia
ceruicibus ꝓpl xpiani. vt si ad fe/
stiuandũ q̃tidie. aut ad statuta q̃/
lia religiosi hãt omnes passim asẽn
gi q̃rerenẽ ¶ Dispensatio ꝑlatoz
que est iuris cõis q̃dam relaxatio
seu mitigatio. locum habet pcipue
circa pticulares casus et psonas
singlares. qm̃ aliq̃ statuta sunt p
cõitate que huic persone vel illi. q
in isto casu vel illo nõ ita. sic̃ oppo
sita ogruere dinoscuntur ¶ Pene
sũt restringẽde. sic ꝙ absqz vtilita
te reipublice vel eius cui infligũẽ.
neqz institui neqz institute exequi
deberẽt. et peccãt oppositũ facien
tes. vel eas cũ hoc sciuerint q insti
terint nõ tollentes ¶ In omni re/
publica tolerari pñt aut debent
vicia. q̃ absqz deteriori piculo. ne/
qz corrigi. neqz extirpari valerẽt.
qñ aũt illud est. et qñ nõ difficile
est q sepe impossibile generaliter
diffinire. nisi put circũstantiis pti
cularib⁹ inspectis ꝑlati supiores q
sapientes determinabũt Exemplũ
est de meretricib⁹ et vsuris et simi
libus. que qñqz pmittunẽ Et ita
de ocubinariis sacerdotibus pro

loco et tpe staret forte esset faciē/
dū. ¶ Cōis error facit iusad hūc
sensū vel intellectū. et sicles ꝓ pla/
ti et ꝓncipes sepe aliq̄ facīūt aut
ꝓmittūt iustissime ob errorē subdi
tor cōem. q̄ alias si fierent aut p
mitterent ad culpā eosdē obliga
rēt. ¶ Cōis inobediētie culpa qm/
qz absoluit de p accās ab obedi/
entia ⁊ a culpa ꝓ futuro. et hoc ī
legib⁹ positiuis vt tales sūt Alio/
quin nō videt in multis. qm̄ lex la
ta ⁊ iurata posset p nō obꝑuatio
nē aboleri. ¶ Cōsuetudo est optia
legū inēpres si de positis ꝑmo fi/
at. ¶ Cū osuetudo sit altēa nata
leges assuete ⁊ q̄si iā in naturales
ꝓse nō dñt absqz mānifesta vtilita/
te vel nēcitate vel tolli vel mutari.
¶ Cōsentire cēsendi sūt supiores
saltē inēptatiue in abolitōne legū
suarū positiuaruz. qm̄ passim eas
diu nō obꝑuari scire pñt ⁊ nec ver
bo nec facto reclamāt. ¶ Lex nō in
stituit nisi duz ꝓmulgat. neqz vi/
gorē habet nisi cū mozib⁹ vtentiū
approbat. Et hoc si sit lex pure posi
tiua ad ꝓpli regimē. Nec⁹ de ōina
atqz natali dicet. cōn q̄s nō est p
scꝑtio. vel ad oppositū osuetudo
ꝗ tm̄ corruptela. ¶ In oi lege q̄n/
tūcunqz positiua bn̄ instituta. ali/
quid est de iure natali et ōino vt
ꝓ expedit hoies legib⁹ regulari.
ꝓ qui ptāti resistit. dei ordinatiōi
resistit. ⁊ sicles. ¶ Decernē ius diui
nū et natale a positis. sicut ē diffi
cile. ita maxie nēcariū est ⁊ vtile in
omni doctna moralī politica. ⁊ ꝗ
fieri ꝓfecte neqt absqz sac sapia. q̄

legibus ecnis innitit atqz fundat.
¶ Cōpatio pccōr ad inuicē ꝑm
grauitatē maiorē ⁊ minorē gene/
ralit sumi neqt. nisi oparent in ge
nere suo ⁊ certis parib⁹. qm̄ ꝗz ali
as circāstantias ꝓticlares se hnt
plīmū vt exceuentia ⁊ excessa.
Quātificatio pccōr a posteriori
sumit a pena licet nō sufficiēter vi
qzquaqz. et a ꝓori penes gen⁹ ob
iecti ⁊ intētionē finis. et libidinez
seu conatū volūtatis maiorē vel
minorē. et cām motiuā. tpūs et lo
cum. ⁊ penes dāna inde sequētia.
q̄ peccās puidebat aut puidere te
nebat. ¶ Omis actus cui⁹ finis in
tentus est pccm mōrle. mortalis ē
siue intendat actu siue hitu. quod
scit. si opans interrogatus. cur hoc
facit. ⁊ aduertēs tandez rndebit.
ad hūc finē feci. ¶ Actus q̄ aliū de
nō esset mōrlis et fit ꝓpter finē so
lū venialē videt esse solū venialis
nisi forte pstituat finis ille vt vlti
mus ⁊ q̄etans. ⁊ non solū vt inci
dens ⁊ min⁹ ꝓncipalis actu vl ha
bitu. ¶ Nō ois actus pcci ē fruitō
creature. vel vsus ei⁹. sed qnqz est
abusus solū venialis. qnqz mōrl.
Nō eni optet vt in omni pcco crea
tura ostituat finis vltimat⁹ abute
tis ea. ¶ Si q̄s mouet occasionali
ter solū ex pcco mōrli ad aliquem
actū faciendū. nō optet illū actuz
esse pccm mōrle. Secus si cā ꝓnci
palis hui⁹ actus esset mortale de
lictū. ¶ Diligi pt deus ꝓpter finē
mercedis qui ipe est vl put li ꝓpē
dicerz finē subordinatū sub vltio
fine aut put cām motiuā minus

pncipalē denotaret.als nō. Sicr de euasione dānationis dicēt.
Bonitas naturalis osequitur ad ens.et hec nō habet oppositā malicia. Bonitas vo q malicia morales de genē sumūtur ex obiecto.ꝫ totalis bonitas moralis spēaliē pēdet ex circūstantijs finis q alio/rū simlī adunatis Malicia vēo ex vnī illarū circūstantiaꝝ carentia ponimus resultare Ceterū bonitatem gratuitā q meritoriā grā gratū faciēs opat. Circūstantiaꝝ alie sūt solū ocomitātes actū q he nec addūt nec diminuūt ad pcēm Alie dicūtur informātes.quia ad actus vt moralis est.integratōez et informationē exigunt q intrāt. Multa ex genē mōrlia sūt ꝓruz silia pñt effici bona dū trahuntur extra rōez suā.quēadmodū dolē deliberāte de bono alcius est mortale delictū Si vero hoc fiat p zelo iustitie boni cōis cui cōnriū est tale bonū.ille dolor vtus erit.
Plerūqz multa ex genē bōa essēt que ex aliq circūstantia puersa fiunt mala et spēm moralē mutātia Nō omis deliberās agit ex deliberatione.sicut nec ois ignorās agit ex ignorātia aut otemnēs ex cōtēptu Pōt eni aliqs pgredi in actū pmoꝫmotuū dū actu deliberat qd agendū.nō tñ ex deliberatione aget.ꝫ ex effreni appetitu et ex motu passiōis Dicit aūt aliqs agere ex aliq causa.qñ si nō esset illa cā ipe ab agēdo cessaret accipiēdo large agere,put ad amittē ptendit Duob bonis positis qñqz ad nullum obligor qñqz ad vnum illoꝝ nō ad aliud.qñqz ad ābo sub disiunctione solū In quo casu nō teneor simplr eligere maius bonuz si sit mihi difficilī.neqz etiā si sit facilius q habeam rōnabiles causas illud dimittēdi.q aliud agendi Exēplī grā ad expiendam pria libertatē Qm ars pfecta non deliberat.sicut ex virtute agit aliqs bñ qsi subito.sic ex peruersa assuefactione viciosus quasi repēte pcipitat in culpā.q ita male habituat in vicijs vt in iurādo ocupiscendo.odiendo.inuidēdo: et silibus fere demerēt cōtinue sic virtuoso assidue merces crescit vt verū sit.qui iustus est iustificēt adhuc.et qui sordidus est sordescat adhuc Nullū desideriū rei illicite factū tñmō sub oditōne actualiter vel hitualiter adhibita.est de per se mōrle delictū.de per accis tñ pter appetitus sensualis omotionē nimiā.que sciēter dimittitur inualescere.ex talis desiderij cōtinuatione libera.pōt ipm inē mortalia deputari.qa qui amat picu lū pibit in illo Nullus agēs bñ pm omes circūstantias dici debz dare scādalū altēi.qntūcunqz scādalisetur alius Scandalū eni est dictū vel factū minus rectū pbēs alteri occasionē ruine Naz in via omino recta siquis ceciderit non ex scandalo vie.sed ex pprio defectu pueniet Sol āt ille scādalisat actiue,qui aduertēs aut aduertē

debens alios ꝑniores esse ad pec
candum ex mō suo agendi qui sibi
nō est in ꝓcepto. nihilominus ipse
opari nō desistit. secus in casibus
hic exclusis vbi malicia ꝓpria est
scādalū gratis acceptū. vbi ꝓtēa
nō est aduertētia nec esse debz de
scandalo alteri⁹. et vbi quis ad il
lud opandum teneret ¶ Ille dicit
ex malicia sua peccare et scādalū
accipe. nō ex actu alteri⁹ qui infor
matus sufficienē de bonitate hui⁹
mōi actus. nihilomin⁹ cadit in rui
nam. vt si ex voto religionis emis
so. ꝑntes post sufficientē de religi
onis ꝑfectiōe informationē se scā
dalisari oqueranē. scandalū est ꝗ
nō iā pusillorꝫ sed pharisēorū. ac
ceptū scz nō datū ¶ Quilibet ab
omni actu cui nō est astrictus aliun
de tenetur desistere. qñ timet aut ti
mere debet ꝗm vehementē diectu
ram scādalū pusillorꝫ. quousq; de
illo cōpescendo diligentiā cōple
uerit. nisi forte ꝑ cōi vtilitate vn
ctio spūssancti doceat illud tunc
agendū. vt xpūs fecit in publicati
one veritatis sacramenti.

De vij. peccatis mortalibus Et ꝓmo de supbia Ca. ij.

Appetitus glorie si
est de vera gloria et ꝓpter
deū. virtuosus est Si de vana ci
tra deū et nō cōn deū vt in bōis
fortune nature vel gre venialis ē.
tā ex genere q̄z ex more si sit ad fi
nem bonū. vt pro euitatione infa
mie. aut ꝑ magno bono edifica
tionis aliene. ille appetitus discre
tus est q meritori⁹. si gloria sit fla
et de pcco mōrli aut ꝑ fine malo
ꝓncipaliē q vltimate tūc mōrlis ē
¶ Presūptio Arrogātia. Jactan
tia et ypocrisis generaliē et ꝓprie
sūt de illis q̄ nō oueniūt homi ta
liter se hñti. si illa hre vel credit vl
inordinate appetit: ꝓpterea semp
hñt errorē vel maliciā inuolutam
qñq; venialē et sepe mōrlē ꝗm ge
nus obiecti et iux circūstantias in
tentionis et finis atq; ceteroꝝ
Presumēs de dei mia q̄ saluabiē
q̄liter cūq; peccauerit q in pcco ꝑ
seuerauerit errat in fide. si ꝗ iudi
cet ꝑ intellectū. et in morib⁹ mōrli
ter si taliē afficiē ꝑ volūtatē abso
lutā. q̄a de odicionata non optet
Et ita distingui possit in valde mi
tis de intellectu q affectu q̄a ꝗm ꝗ
pcca varia naturā sortiūtur. vt di
cant vel errores vel mali mores
vl vtrūq; ¶ Presūptio de mltis
meritis q gratijs fla est q temera
ria si nō insūt Si aūt credat et sē
tiatur q̄ ex se sūt ꝓncipaliē impia
est. q̄ntūcunq; ꝓpus haberent. q̄ si
singlariter eas hre q̄s gloriet pe
stifera est atq; pharisayca ꝑsūptō
¶ Credere et sētire qd ex meritis
ꝓcedētib⁹ aliqd bonū aut ꝑmiuz
osequat nō est ꝑsūptio vel error
si ad deū tanq̄z ad originale ꝓnci
piū actu vl habitu solū referatur
Deus enī miseret. cui⁹ miseret. ꝗ ē
gram dat. vt ex illa aliā gram lar
giatur ¶ Celare pcca sua nō ē ex

se ypocrisis.sed cautela prudēs ⁊ debita.sec⁹ si fiat hoc ex appetitu laudis false.aut alteri⁹ malicie principaliter.vel si ad malū finez vltimate referat.secus etiā si p mendacia operū vel signoꝝ vel ꝟbo/rū talis absconsio queratur fieri. quēadmodū si ad celandū pcca sue luxurie.fingat se aliq̄s opere signo.aut verbo luxuriā maxime detestari.et castitatē āplexari.cū sufficere debeat.vt illam nō ostendat Ita de supbia ⁊ ceteris possz dici ¶ Presumptio arrogātia.iactantia.⁊ ypocrisis.circa bōa nature aut fortune minus habēt peccati et piculi q̄z circa bona grē p̄ sertim grē gratū faciētis.cum illa minus cognosci possit in esse.

Pertinacia in opinionibus ⁊ actibus ꝓprijs per quā quis nō ē paratus corrigi.dānabilis ⁊ vix sanabilis est p̄sumptio.et dum in rectores aliorū aut apud religiosū est.cuncta turbat et perdit ¶ Nō est seruitus sed libertas parere legibus.qm̄ obligatio per votum aut preceptuz ceteris paribus auget virtutis et meriti rōnē.vtrobiq̄ enim additur circūstantia bōatie in voto latrie in pretepto obedientie ¶ Subditi obligātur obedire superioribus in his duntaxat respectu quoꝝ sūt superiores.et duz regulas sue dominationis nō excedūt ¶ Nullus actus debet ab homine prohiberi sub pena peccati mortalis alicui inuito etiā sbdito nisi ad illum iam sit obligatus per legem diuinā explicite vel implicite virtualiter vel in forma. Nam solus deus est qui habet imperiū eterne vite ⁊ mortis ¶ Stultum ⁊ iniuriosū pro superioribus ē credē omēs institutōnes factas quales videmus respectu subditorū obligare ad peccatū mortale.sed sunt multe accipiende vt cōminatiōes multe vt monitiones multe vt cōsilia.multa vt quedaz decentie et honestates ⁊ facientes ad finem dsequēdū.mlte vt tpalē hāc vitā solum regulantes et ad penā tpalem si trāsgrediant solū obligant ¶ Jurans vel vouens in aliqua religione vel communitate adimplere omnia que per regimen tal religionis aut cōitatis ordinata sūt aut erūt.nō per hoc cēsendus est esse obligatus sub pena pcēt mōrlis ad obseruationē illoꝝque diuina lex nō vult taliter obligare q̄a nec humana lex taliter obligare intēdebat.si recte vt supponitur intēdebat ¶ Displicet deo infidelis et stulta pmissio Infidel que nō seruat Stulta que discretionis sale nō ꝑditur Propterea stultū est dicē.de ingrediēdo religionē cōsiliandū nō sit ꝗ ad p̄mā inspiratiōz ingrediēdū ¶ Pōt sincero et rēo dsilio religiōis igress⁹ dissuaderi ꝗbusdā ad tp̄s.alij̄s in eēnū Sic de p̄lature susceptiōe a stat⁹ ꝟginitatl.diceret Attamē modestissimā cautelā in dissuadēdo scim⁹ exhibendā ¶ Omīe votū et iuramentū ad hoc q̄ obligatoriū

sit et discretū hz ordiniones impli
citas.quaꝝ aliquas inutile.aliq̃s
vtile esset in iurando per expressū
apponere Una conditio est que
reseruat superiorum auctoritatez
Secda q̃ iuramentū nō sit aut ver
gat in deteriorē exitū.scz ad mor/
tale vel veniale pccm nunc aut in
posterū Tertia q̃ nō sit in salutis
dispendiū.hoc est in pfectiōis im
pedimentū.vt esset vouere nō in/
trare religionē.nūq̃z suscipe prela
turā:aut nō loqui cū parētibus ꝛ
silia.que licz possint licite q̃nq̃z di
mitti.nō tñ passim iuramēto aut
voto vallari Quādo aliq̃s nec
actu nec habitu p verba sua intē/
dit iurare.nō est reus piurio apd
deū nec etiā apud homes.si sufficiē
ter hoc ostiterit.pt tñ de incauto
mō loquendi vel scādalisandi vel
asserēdi vel de intētione fallendi
culpari Hoc facit p religiosis et
q̃busdā alijs qui iurāt per votas
suas et p aiam canis irrisorie. Et
pro burgūdis ꝛ assuetis iuratori
bus pter oēm intentionē obligan
di se iuramēto Institutiōes hu
mane nō dñt tales interptatōes
aspnari.q̃les iuramēta ꝛ vota hz
ordinem doctoꝝ sñiaz recipiunt
etiā dū ferrent absolute. Alioq̃n
in laqueū et magnū salutis dispē
diū verterent Si otemnere ali/
quā rem vt auctoritatē superiorū ē
ipam vere vel interptatiue nullā
aut vilem aut min' iusto reputaē
Omis peccās etiā venialit cōtem
nit.q̃uis non omis talis agat ex
ontemptu Sicut nec omis superbus
agit ex superbia.et ita in alijs mul
tis Cōtmnēs auctoritatē supe/
riorū nō ex passione vel fragilita/
te vel ex ignorātia.sed ex otēptu
qui est pncipalis causa aut finis
transgressionis sue/reus pcci mor
talis existit.vt dū quis dicit supe
riori in eo q̃ superior Ego in despe
ctu vro h agā q̃d inhibetis alias
nō acturus Ad euitationē pcci
nō sufficit bene sentire ꝛ iudicare
de agendis.nisi volūtas ꝛ affect'
tali iudicio oborment Afficit enī
sepius voluntas ad aliqua et illa
taliter exequit. ac si suus intelle/
ctus taliter agendū dictaret Sup
hoc incōtinētes circa q̃libet vi/
ciū tā carnis q̃z spūs apertū dāt
documentū.pserim in carne eui/
denti' q̃z in spiritu ꝓter difficilez
reflexionē sup actus interiores et
latētes.et hec abscōsio crebro fal
lit etiā ipos spūaliter ābulare vo
lentes Ponētes intellectū libeꝝ
vt talis est.ponerēt osequenter in
eo pccm ꝓprie Alij ad negligētiā
aut maliciā volūtatis hñt referre
crimen omie suū Nulla est negli
gentia vel omissio criminaliter cul
pabilis.absq̃z osensu vero vel in/
terpretatiuo comitāte vel preuio
Quid āt sit osensus intptatiu' di
ctū ē Et hec in āgelis et in adam
videt orīgo fuisse pcci Passio
naturalis vt ira.amor.gaudium.
odiū.inuidia.fames.sitis.delcātō
desideriū.et similes si fiant absq̃z
omi consensu nullū peccatū sunt.

si vero cū osensu ꝗ nō ex osēsu inc
venialia deputanc Similiter de
actibus rōnis tā in portōne supi
ori vt est blasphemia qꝫ in inferio
ri.vt ē appetitus vindicte vicerec.
Si in p̄ceptis penalibus pena sit
addita p modū disiunctionis ad
actū p̄cepti.sufficit penā soluē dū
actus omittit Si vo sit imposita
pena.vt solū accessoria ꝛ inducēs
ad p̄ceptū p solutionē ei⁹ nō excu
satur p̄cepti trāsgressio.sed bñ ali/
qñ opensat Judicare altexan
qꝫ malū si fiat ex officij iudicio et
p testes legitimos nō est ex se ma
lum sed vtuosū.etiāsi per ofessio/
nem aut alic sciret esse per iudicē
innocēs nec per illud pateret effu
giū qn suo fungerec officio Ju
dicare ꝓpria estimatiōe aliū ex ap
tis signis exteriorib⁹ que nō pñt
bñ fieri nō est ex se pcēm mortale
licet qñqꝫ sit curiositas venialis.
qñqꝫ mōlis dū hō ab alijs meli/
oribus aut debitis nimis impedi
tur.aut dū p hoc in supbiā erigit
Judicare altex leui p̄sūptione
ꝑm p̄sūptiones exteriores p̄sertiz
vehemētes nō est ex se mortle Se/
cus si fixa assertione interiori vel
exteriori illud fieret in magnū p/
rimi dedec⁹ et malū Nullus in
vita iudicādus est tanqꝫ dignus
inferno.qñ spūsāct⁹ opat ꝑbito.
facta igit.non psona sūt a nobis
iudicāda zelotipia q̄ est vebe
mens amor suspiciosus nō satis si
dens de re amata ꝛ alie suspitōes
maliuole.vt dū aliqs semp putat
irrideri ꝛ falli vt quidā meiācoli/
ci.et quidā ex religiosis facilit ca/
dūt si nō reꝑmanc Sed si addat
cōsensus liber sūt vt plimū morta
lia delicta aut mōliū delictoꝝ ve
hemēs causa Idolatria que est
exhibitio honoris vere vel interp̄
tatiue aut attributiue dum alicui
creature aliter qꝫ sibi pōt opetere
Et apostasia que ē recessus a va
religione et murmur otra diuinā
puidētiā Et blasphemia deo in/
digna ascribēs.qñqꝫ fiūt ex sup/
bia intellect⁹ nolētis se captiuare
in obsequiū fidei.ꝛ tūc ibi ē error
in fide Aut solū fiūt per depuatio
nem affectus.et tūc sūt malicie ex
se criminales.licet ex circūstātijs
dici possint qñqꝫ veniales Sicut
est aliqs honor diuinus ꝓprie.ali
quis solum per attributionē aut
pticipatiōz aut analogiā Ita ꝑm
hoc varie sūt spēs idolatrie.q̄dā
ꝓprie quedā solū analogice dicte
omnes tñ ex genere suo mortales
existūt.vt in inuocatōibus demo
nū In astrologia de iudicijs cir
ca ea que depēdent pure ex libēo
arbitrio In nigromātia ꝛ piro/
mancia ꝛ generalit in supstitioni
bus oibus ꝓhibitis atqꝫ nepha/
rijs.quaꝝ effectus neqꝫ a miracu
lo.neqꝫ a natura rōnabiliter expe
ctari pñt Nulli facienti quod in
se est ꝗ est bene vtēti donis dei iā
bitis.deest de⁹ i ncārijs ad salutē
siue sint illa credēda siue opanda
Volēs credere.et fātasias ad
oppositū fidei tolerās inuit⁹ sicut
in plerisqꝫ videre est nō est infidel
ꝗ merec Ita de volēte penitere et

deū diligē aut aliud bonū facē ex affectu. quē indispositio corpalis impedit p regula diceremus. Tollat supbia a viris deuotis et abstractis. qr sentire ꝓsolationes spūales in affectu non est signū infallibile q̃ charitas insit. Sic caꝛ carētia charitatē deesse nō cōclu/dit. Nā assuefactio et oplexio aut diabolica illusio cause sūt cur ta/les affectus qñqꝫ vel insūt vel nō insūt. Adorās adoratione deo debita absolute. idolū vel diabo/lum trāsfigurantē se in ãgelū lucl. seu xp̄m. a mōrli crimie neq̃t excu/sari. Neqꝫ hic ignorātia inuincibi lis locū habet. sed pbādi sūt sp̄s si ex deo sint. Sec' si sub cōditione implicita vel explicita hec adora tio fieret. Ubi pbabilis dictura de sic agēdo ꝓtingeret q̃ admodo hostiā nō sacratā imo lapidē ho/stie sikem casus aliq̃s licite faceret adorare. Dia intētio faciendi et tenēdi p̄m intentionē ecc̄ie si nō ex cusaret multos ex xp̄ianis simpli/cibus. idolatre cēserenť in adora/tionib' imaginuz. citius pulcre qꝫ turpis. et veteris qꝫ noue q̃si nu/mie aliq̃ ille magl. qꝫ alie repleret.

De Inuidia

Ca iij.

Inuidia que est dolor de alieno gaudio. vel gaudiū de malo ex genē suo mōrlis est quia cōtra charitatē. Et p̄p̄tim si dolor sit de bōis spūalib'. Sed ex defcu deliberatōis vt in p̄mis motibus vel ex malicia oplexionis melāco lice. aut q̃a dolor ille trahit extra gen' inuidie p̄t nō esse mōrlis vt dū dolet aliq̃s ex iusta cā et fine bono. Detractō q̃ est diminutō fame alteri' occulta. vel diffama/tio q̃ est publica vel cōtumelia et exp̄bratio que fiūt in facie ei' qui ledit. sunt ex genere suo mōrles si damnū vel dedec' sit nōbile. etsi nō trahant extra p̄ziā rōem. vt si fiant ad cautelā alioꝝ ne seduc/cant. aut pro bono reipublice vel cōitatis alicui'. aut p correctōne fraterna. Sed apud imperfectos ista bñ agere. scilz alios rēce incre/pare. sicut et se digne laudaē diffi cillimū est.

De Ira

Ira per zelū que est de malo culpe. dicit ex se laudabil ꝫ ex mō p̄sequēdi p̄t fieri vitupabi lis. dū nec tp̄ūs nec locū nec mo dū nouit obs̄uare. p̄sertim qñ p/tinacie diūcta est. et turbantiū se/ditionū magis adductiua q̃ se/datiua. Ira que est mot' dicta/tus ad inferendū vindictā p ma lo sibi vere illato. si sit p̄m ordinē iuris nō est de se vitupabilis: sed reducit ad iraz zeli. vt in iudice vel p iudicē. secus si ex libidine p p̄zie vindicte p̄ncipalit. vel si iniu/ria nō sit vere facta. sed ita leuiē et irrōnabiliter estimat. Ira est qñqꝫ naturalis passio vt in melā colicis et colericis. qñqꝫ p̄m' mo tus. qñqꝫ sola impatientia absq̃ appetitu vlteriozis vindicte. qñqꝫ

refrigeratio q̃dã charitatis erga primũ.citra odiuz. In q̃bus casibus aut nullũ est de se aut vẽiale pcẽm ¶ Ira que est appetitus deliberatus vindicte ꝓprie.ꝑter aut cõtra iuris ordinẽ ex se ⁊ vt sic est mortalis ꝑsertim si vindicta sit notabilis detrimenti.

¶ De acidia ¶ Ca.liij.

Acidiam dicimus esse tediũ interni boni que ex genere suo venialis est q̃a cõnriatur nõ charitati ꝗ eiusdẽ feruori ꝓfit aũt mõrlis dũ ꝑ eam aut ex ea mortale crimẽ incurrit vt omissio eorꝝ q̃ sũt de ncitate salutis.aut desperatio de diuino auxilio aut suꝗpsius interfectio ¶ Sola negligentia mortalis est ꝑ quã id quod sub ꝑcepto cadit obmittit q̃uis culpabilior in exercitijs spũalibus ⁊ hierarchicis vt in missa q̃ꝗphanis ¶ Ociũ sanctũ vite ꝯtẽplatiue et studiose debet hõ q̃ntũ ex se est magis appetẽ q̃ officia vite actie ꝑsertim cũ obligatiõe.iminẽte tñ manifesta ncitate aut supioris ꝑcepto rõnabilit accñte dimittendũ ẽ ociũ pro charitate primorũ ¶ Inhabilis ꝓsus ad ociũ cõtẽplatiue.laborет ipe exteri' ad sui aliorũq̃ ꝓfectum Etsi aliquis ad vtrũq̃ valet velut ãbidexter magna ꝓfectio est.et mixturã hãc in statu pñtis indigẽtie optimã iudicam' ¶ Euagatio mẽtis tpe orõnis.ex ꝑcepto debite si fiat ex deliberato ꝯsẽsu.atq̃ teneat.illa sola interrũpit intentionez debitam orõnis ⁊ facit vt ꝑceptũ nõ sufficienẽ adimpleat.nisi rursus itereт qõ ꝑ euagationẽ hãc infectũ est. qõ tñ fieri aliqñ neq̃ debet neq̃ expedit.neq̃ põt in missa.aut dũ hora ꝑterꝗt Ibi dũ euagationẽ. q̃ntũcunq̃ multa sit ex deliberatione tenere nõ volum' tũc ritualis ꝑmaria ⁊ ritualis intẽtio ꝑhabita de orãdo vt debem' iugit vna manet Exẽplũ est de pegrinatiõe ¶ Conuersio cordis ad deũ tẽpe orõnis q̃uis sit laudabilior certis parib'.si ꝑm rba et sensũ orõnis fiat Attamẽ istud nõ est ncitatis qõ de illitteratis ostat.et impfẽcetiã ꝯtẽplatiuis nõ rarũ ẽ. ¶ Impacietia et languida mollicies et effeminata ꝯpassio ⁊ mutabilitas ad oẽm ventũ.sũt ex se vitupẽabiles ⁊ in culpã mortalẽ vergũt dũ exinde ea q̃ iussa sũt fieri vt exeq̃scz et vitas vite doctrine atq̃ disciplinę relinquũtur ¶ Tediũ bõi pueniẽs ex difficultate opis.aut ex malicia cõplexionis.absq̃ culpa plus in Iobe q̃ in Petro auget meritũ ⁊ laudẽ iobis.si et dũ in certis ipe cũ petro eq̃liter operet ¶ Difficultas in opere rtutis ex assuefactõne viciorũ pueniẽs pl' de ꝑ se dirimit rõez laudis ⁊ glie meritiq̃ augmẽtet ¶ Tamẽ male habituatus quin nisi ex maiori conatu opus simile ad bene habituatum perficere nequit. magis inde redditur incidentaliter cõm

mēdādus. ¶ Pusillanimitas quaq̃s otra iudiciū supioris suiq̃ prudentis sui reputat se min⁹ iusto ad aliqua faciendum. et pinacit̃ refugit officia a supiore imposita ad inobedientiam supbā imputat̃ q̃a iudiciū suum nimis p̃fert et innitit̃ prudētie ꝓprie Secus si ducat̃ p ꝓprie lege spūssancti de qua debet esse certus Sec⁹ pterea si sciat piculū suū euidēter. de quo fidem facere supior nequit.

De auaricia Ca.v.

Auaricie obiectum est immoderata possessio q̃d ex genere suo nō videt̃ eē mortale vniuersaliter ꝗ in mōrle trāsit dū ex deliberatiōe efficaci et absoluta appetūt̃ vel q̃runt̃ vel rapiūt̃ aut retinent̃ alicna inuitis dñis q̃ licūq̃ mō fiat. clā vel palam vi vel fraude. osilio vel auxilio ꝓsertim si res sit nōbilis detrimenti ¶ Dū appetitu suffocante rōem et a dei seruicio penit⁹ impediēte etiam licita vel ꝓpria bona nimia libidine vel solicitudine appetūtur q̃rūtur seu retinent̃. q̃si in eis spes toti⁹ auxilij velut in deo poneret̃ mortale est. quā auaricie spēm apl̃us ob hoc appellauit idolorū seruitutē

Nō debet aliq̃s dici tenere rē alienam inuito dño q̃uis nesciēte q̃ dñs p̃sumit̃ rōnabiliter osēsurus ex familiaritate vel aliūde dum sciuerit. aut si iuxta dictamē recte rationis ita debet osentire quemadmodū in extrema nēcitate aut dum cū notabili detrimēto reddentis. et cū modica vtilitate recipientis alienum. q̃d damnū sub pua expectatione pōt cuitari Nullⁿ pterea gladiū arreptū diceret reddendū in manⁿ dñi dū furit. quāq̃ illum instantius repeteret Sub furibus aut sacrilegis aut raptorib⁹ oprehendūtur quo ad crimis eq̃litatē quicq̃d sit de restitutione faciēda. ipius aduocati fouētes cām quā credere dñt iniustā. aut per culpā pdentes iustā. q̃ medici infidelem et iudices mali q̃ plati qui p̃ficiūt officijs publicis q̃ bñficijs p̃ptim curati. illos q̃s scire dñt eē raptores. q̃ aiarū destructōes. bōis spretis Ipi prsus osiliarij dñorū ad tallias iiustas. q̃ genēalit̃ q̃ talia agūt aut etiā osentiūt agentibus

¶ Adquirere medijs illicitis illicitū est plus vel min⁹ iuxta malicia medioꝝ. variare insup ꝑm naturā contractuū in adquirēdo Ita vt q̃ñq̃ trāseat res in verū dñiū peccantis q̃ñq̃ nō. Cōtractus enim q̃ñq̃ irritat̃ diuino iure vl humano. q̃ñq̃ pmittit̃ vt infra dicēdū est ¶ Symonia que ē studiosa volūtas emēdi aliq̃d spūale vel ānexum spūali ostat q̃ de genere suo est mōrlis plus vel min⁹ ꝓprie vel impꝓprie iuxta naturā ei⁹ q̃d dicit̃ spūale Tpalitates eni eccie q̃uis ei dicate sūt. ꝓprie tñ spūales non existūt. nec symonie nomē. nisi positiuo iure recipiunt ¶ In actibus qui sūt symoniaci solo iure positi/

uo. cadit pscptio vt in receptione moderata p sigillo. aut lra aut sustentatione ministrorꝝ in collatione ordinū. in alijs nō ita ¶ Faciēs aliquod opus spūale. et inde mercedē tpalē expectās aut ecōn q̄si vnuz sit rōnabile pciū alterius symoniacus est. aut iesita corde vel ore vel ope ¶ Dicit autē tpale quicq̄d pt pcio tpali opari. vt est obsequū curialiū q̄ filia ¶ Sustentationem suā moderatā in tpalibus aliūde nō habitā si q̄s expectat ex opere spūali nō incurrit ex hoc symoniacā puitatē. q̄a dign' est oparius mercede sua ¶ Caueat tamē turpis questus et scādalosus. et intētōis ocul' oseruet incorruptus. vt nō ibi statuat pncipalis finis in mercede tpali sed subordinat' ad deū aut nō ordinat deū Ita de pdicatōe imo de dilectione dei sup oia dici posset. q̄ de bñficiorꝝ appetitu Symoniaco ex pacto vel ope nullū ius adq̄rit in bñficio vel fructibus ei'. q̄n restituere teneat. secus si steterit in sola volūtate q̄a iam nō diceret studiosa Sicr de hereticis puniendis ordistingue ¶ De ludo taxillorꝝ de torneamētis. de vsuris varijs et palliatis dicūt iuristarū plēs irritatos ab ecclesia illic esse oratus Secus in mereticio et histrio natu. et symonia interiori ¶ In missis cantandis et alijs quibusdā. vt forte in clericis mercaturas aut medicinā aut auocatiā absq̄ dispensatiōe exercētibus Bñficiatus iusto titulo si simplr omittat diuinū suiciū in oibus. nō videt adq̄rere ius in fructibus apud deū ¶ Multa faciūt ad hoc vt aliq̄s faciat fructus sui bñficij esse suos in foro exteriori. imo et q̄ restituere nō teneat que aiam a pcco mōzli nō liberant vt intrare sūto certis horis ad ecclesiam et intētione solū q̄stuosa q̄ similia ¶ Si certa bona bñficiatus habeat instituta p paupib' q̄ illa osumit ad alios vsus. ipe ad restitutionē obligat. Secus si totū sit omissum fidei sue. vbi et si peccet grauiter et sacrilege q̄ñq̄z abutendo bōis illis luxuriose. tñ restituē nō tenet ¶ Si teneat q̄s plā bñficia ex dono supiorꝝ in casib' non excusātibus hāc plalitatē peccat pōt vterqz: oferēs per indiscretionem Recipiēs per ābitionē Nihilomin' occupās restituere pcepta nō tenet Sed nisi peniteat q̄ p futuro preuideat nō erit ei salus.

Quātūcunqz multa bñficia aliq̄s teneat auctoritate superiorꝝ illa pñt dici vnū bñficiū. sicut plures tunice in magnis frigoribus vna tūica et hoc vnitate moralī. si illa omnia nō sint nisi ad sufficientē decentiaz status occupantis. secluso scādalo et impossibilitate officiandi p se vel aliū nō exñte ¶ Bñficiū dat ꝓpt officiū nō q̄dē in dicēdis horis solū alioq̄n duplex officiū ad duplices horas obligaret Sed officiū ē quicq̄d eccie q̄ prio p̄dest ꝓz q̄ magl. bñficiat' ē magl. obligat ¶ Si oib' circūstātijs h

inde pensatis. iudicare debeat p/
latus petrus esse sufficientiorē no
tabilīt et simplr ad hāc curā obti
nendā. et det scienter insufficienti
peccat mōrliter q̄a nō habz rectū
oculū Secus si nō sit nōbilis dōra
¶ In collatione bñficij presertim
nō curati hr̄i pōt respectus licite
ad obseq̄a licitaq̄ honesta alicui'
et ad genus et ad spēm pficiēdi
in futuro et alia multa. dū tñ intē
tio pncipalior et finis sit deus et
vtilitas eccie. q̄ scandalū euitetur
¶ Insufficiēs ad obsequiū eccie
psertim de quo nō est spes de bre
ui pfectu q̄cūqz si pmoueri q̄rat.
peccat mōrliter. et eum pmouēs
sitr. si hoc scire tenebat. ¶ In mo
ralibus id qd modicū est. p nlło
reputat. tñ diuiti modicū ē quod
paupi nō parū Nec insup modicū
dicendū est apud deū. illud quod
efficacit̄q̄ pncipalr inducit aut in
duci queritur ad aliud q̄z deberz
Secus si parui sit incitamēti q̄ ve/
lut occasionalis in intētione reci
pientis et dantis. Fm hoc q̄ntifice
tur munerū receptio in iudicibus
q̄ plātis ¶ Raro licet alicui q̄rere
plāturā. sicut raro cōtingit. vt ali
quis possit absqz psūptione iudi
care se talē. qualē dicit apls opor
tere epm esse Tamē nc̄itas euidēs
eccie et pbabilis diectura fidē fa
ciens de sufficiētia sua. pñt appeti/
tum talē aut excusabilē aut lauda
bilē efficere ¶ Liberius pōt hō lit
teratus licentiā in sua scia q̄z pla
turā appetere. secōm itaqz exigit p/
fectionē in gratuitis de qua non
ita licet psumere. sicut de eruditio
nis q̄litate ¶ Duz curatus bapti
sare puerū sine pecunia. aut sepeli
re mortuū nollet. liceret alicui gra
ue piculū in mora videnti. daē pe
cuniā nō vt pciū sed intētione re/
rationē suā redimēdi. pecunia tñ
iret cū curato nō in dñium et ius
tanqz vere data sit. sed in poitōm
deberet qz ipa restitui Sile de pla
to et iudice damus iudiciū. in eis
que gratis ministrare deberēt.
Studiū lr̄ar̄ psertim auctoritate
superiōris et ad pficiendū pro se q̄
alīs in posterū nō ad ociū vel cu
riositatē susceptū. excusare pt pla
tum vel curatū a residētia psona/
li pro tpe. vbi de vicario sufficiēti
puisum est. Alioq̄n studere est se
mercēnariū et lupū ouib' exhibē
¶ Ad vigilias mortuorū et alia
suffragia que in ecclesīs pz distri
butiones q̄tidianas instituta sunt
bñficiatus studens aut legittime
absēs nō tenet ¶ Horas canoni/
cas adaptare horis diei vt pmā
pme. tertiā tertie q̄zuis singlarib'
psonis sit cōgruū nō tñ nc̄arium.
Horas eni q̄sdam puenire vl sub
sequi pia intentione seu vtilitate
phas est. vt de sero dicere matuti
nas p mane sequenti ¶ Isū eccie
sue cuius suus ē pncipalior titul'
aut quā actualit incolit bñficiat'
regularit insequi debz nisi dispen
set vel superiōris auctoritas vl pau
pertas vel pia diuiētiū charitas
atqz vtilitas. ¶ Isura Apie dōa

que iuri diuino et naturali cōtraria tur. et de se mortalē culpaz habet est aliquid recipe ex pacto vltra sortē. Sortē vero estimam' appellatā. ius qd habet in re per venditionē aut emptionē. aut aliuz modum. pm quē transit dñium rei in ementē et fit sua. ¶ Quia ius vendi pecunia ad tpūs vel pro semp. nō transit in aliquē absqz eius dominio. Pterea in matēia pecunie cōmodatio et venditio coincidūt et illic sepius vsura collocat. Ibi eni aliquis pro re iā sua aliud dare opellitur. ¶ Recipiens ad vsuras nēcitate cōpulsus sub intentione dandi illud qd est vltra sortez tanqz suū. et ad redimendū verationes suas et damna. non videtur mortaliē delinquere. qa nec prie cū vsurario dānabiliter exigente pticipat in crimine. Sed nec per B ius habet vsurari' in dato obstāte eccīastica auctoritate que receptionē hanc irritat. ¶ Omnis fere cōtractus vsurarius ex genē pōt per piam intentionē dantis q recipientis transferri a suo genere in op' pietatis. vt si causa succurrēdi pncipaliter indigentie proximi ex vna parte. q pseruādi se indemnem ex altera. petat aliquis vltra sortē. nisi infra tale tpūs sua sors ei detur. sic q mallet teste osciētia suā sortē apud se manere nūc. sine illo pcio. qz tūc cū tali pcio eanō recipe ob dānū certū vl pbabile qd ex solutiōis dilatione sortiē. Sicut in redditibus sensualibus recipiendis p dños certis ēminis qñqz pēa pecuniaria imponit nō soluētib' die assignata. ita q pōt aliqs intentione et pro securitate solutiōis taliter statuere in pticulari otractu vel cōcessione ad ēminū. Est aūt pro securitate illius intentionis signū. si mallet creditor id qd ocessum est die statuto vel prius recipe qz terminuz elabi vt emendā lucrarē. Sic de ementib' redditus sub libertate redimendi iudicam'. ¶ Mēditōnes ad terminū et ad tpūs cariori pcio. Simlr omutationes in qbus per diligentiā vendētis res in nullo meliorātur cui tñ certū lucrū afferē absqz piculo damni. sūt frequētius peccata mōrlia qzuis nō semp vsura prie dicta. ¶ In guerris faciēdis q malis innumeris plene sūt. nūc ad istos innocētes nunc ad illos sola vtilitas reipublice eas excusat a mōrli que vtilitas est vnio ciuiū cū pncipe et adinuicē. et cōseruatio pprie aut euitatio damni publici notabiliē peiorīs qz sit dānū pticulare ex guerra pueniens. Guerre iniuste scite esse tales. aut que tales dñt iudicari nō excusāt. a furtis. ab homicidiis q rapinis qn restitutionē aut emendas fieri nēce sit qntuz erit possibile. ¶ Seruitutes pprozū in eis que nō sunt otra legē dei q nature. poterūt ex suis vel patrū demeritis. vt ospirationib' et rebellionibus rōnabiliter introduci vt tallie quedā angariationes et similia. sicut iudeis

De floribus regularū moralium sive de

postulantibus regem. dñs impo/ suisse videt. ¶ Acceptio psonarū in gubernatione reipublice ⁊ gene raliter apud omnē iudicē et pnci/ pem. de se illicita est. nūc mōzliter nūc venialiter ex circūstantiis et obiecto et policie cuiuslibet maxi me turbatiua. Non est autem acce/ ptio psonarū nisi vbi debitū est ⁊ paritas vtrobiq; Quia in gratiis faciēdis. vnū capere. aliud dimit tere. nō est acceptio psonarū. aut si res nō sunt pares Retinē tri/ buta et subsidia rōnabiliter intro ducta. peius est furto simplici in subditis. et exigere violenter aut fraudulenter subsidia indebita a subditis per pncipem rapina dā/ nata est. qñ aūt hoc est. et qñ non generali regula tradi neqt. ¶ Mu tatio monetaruz pōt esse par aut maius delictū ex se. q̄z essz in casu falsam aliquaz fabzicare. qm̄ pm damnū reipublice opus tale qlibet assumit modū culpe. Q̄ si pn ceps dicat se dñm monete esse. sit ergo dñs bonus dispensator. nō tirānus dissipator. ¶ Omnia sūt pn cipis. nō quidē pprietario iure nec pro se. sed pro necessitate reipub/ lice Et quid mirū. cum necessitas facit persone etiam singulari alie/ na esse sua. ¶ Omnia beneficia sūt pape tanq̄z ordinatori supmo nō tanq̄z dño aut possessori. imo nec tanq̄z immediato dispensatori re/ gulariter et vniuersaliter. nisi plā/ torū inferior iniquitas. aut mani festa ecclesie vtilitas. casibus cer/ tis istud exigeret ¶ Ab vsurariis et raptoriby quos constat ex alio iusto nihil habere. stipendia serui/ ciorū suscipe nō licet sub pena re/ stitutionis faciende et participa/ tionis in crimine. ¶ Ab vsurariis et raptoribus quos habere con/ stat aliud ab vsuris ⁊ rapinis suf ficienter pro sustentatione tot ser uitorū vtputa quattuor et nō plu rū potest seruitor sibi necessarius vnus ex illis quattuor stipendia obsequij sui recipere. aliter non Non dimittitur peccatuz nisi resti tuatur ablatum. hoc est nisi volun tas efficax restituendi assit dū pos sibilitas et oportunitas accesserit et prout sapiens presertiz ofessor prelatus determiabit. vt ꝓ veris dominis si supersūt. aut heredib' suis aut si fieri nequeat. quia non sunt. aut ignorantur in pios vsus referātur ablata ¶ Nemini de bo nis alterius ipso inuito licet ducē statum vltra parcam necessitatez sui et suorū. maxime vbi posset la/ borare aut etiaz in casu mendica re. ꝓpter hoc bonorū omniū cessi/ onem pro finali remedio iura cō stituūt ¶ Fur aut raptor nō soluz tenetur restituere ablata. sed dam na inde sequentia omnibus rite o pensatis Similiter retētores testa mentorz aut plus iusto differētes eorū completionē in graue iactu/ ram animarū ¶ Nemo de necessa riis suis simplicit tenetur elargiri

smo nec de necessariis ꝑm statum suū. ⁊ nec de superfluis suis vt sua sūt sub pena peccati mortalis. nisi vbi grauis necessitas circa alterū ipo ꝑsumere debente q̃ alius non succurret imineret. ¶ Necessitas eni extrema primi preferenda est soli decentie priī status. q̃nto magis supfluitati ¶ Sciēter dimittere superflua sua notabiliter ꝛsumi per putrefactionē aut aliis poti⁹ q̃ in vsus pios ipsa largiant. vix a culpa mōrli aut nunq̃ potest excusari ¶ Thesaurizaē de se nō est illicitum sed puidū. q̃uis ex circūstantiis pōt fieri criminale. vt si fiat ex alieno. aut desperando de diuino auxilio. aut in grande p̄iudiciū rei publice. aut si aliis pereūtibus nō succurrit ¶ Vendere rem cari⁹ q̃ empta est. si notabilis sit excessus in lucro. omnibus miseriis et picuis et industriis hincinde cōpensatis. est regulariter de se malū. ⁊ peius si ꝓter indigentiā primi hoc fiat Et si res vendita ex sua industria meliorē cōditionē nullā adepta est. nec in se nec extrinseca cōsideratiōe. vt quia pinquior. et ad vsum facilior. ⁊ similia ¶ Defect⁹ rerū vēdendarū quos quilibz ad extra ꝑsumitur cognoscere de facili. sicut nec abscōdendi sūt fallacibus cautelis. sic nec eos dici nēce ē ꝑsertiz quo ad fori extrinseci iudiciū et quo ad deū. etiāsi precij q̃ntitas proportionabiliter ad defectū minuatur ¶ Damna que aliquis nō ex culpa ⁊ negligentia sua mercādo incurrit potest vēdendo deducere Presertim si damnū sit pertinēs de se et quasi regulariter ad mercaturā. alioq̃n nō oportet. vt si demeritorū merces ignis fortuitus assumpserit. Sec⁹ ꝑterea vbi ex culpa vel sponte aliq̃s merces defectuosas cōduxerit vt in equis et mulis fieri solet. sed non licet vt vendatur pro integris. neq̃ deus irridet ¶ Deceptione ob mediū iusti precij contractū initū. leges interimūt In aliis vero casib⁹ etiā si peccent vendētes res suas enormiter tamē restituere nō tenentur ementibus. quantū regulariter occurrit iudicandū ¶ Legitime prescribens in re prius aliena illā neq̃ quo ad deū reddere cōstringit Secus si fraus in ꝑscribendo fuit vt defectus bone fidei. que fraus si pateat in iudicō exterior ad reddendū ꝑscribens impellitur. q̃nto magis apud deū si lateat aut pateat ¶ Mercatores earundē rerū si cōspirent adinuicē q̃ non nisi ꝓ tali precio notabiliter excessiuo merces suas tradent. ipsi quo ad forū exterius si sciatur. et quo ad interius damnādi sunt ¶ Solutō decimaꝝ sacerdotibus est de iure diuino. quatin⁹ inde sustētent. sed quotam hanc vel illam assignare aut in alios redditus commutare positiui iuris existit ¶ In redditibus advitā emendis aut gregib⁹ ouiū prestandis ad moduz lucri.

sic in mercaturis.sic in similib' re/
gulariter otractibus qui nō peni
tus ex vno latere claudicāt.quia
videlicet ad vtrūlibet nūc lucrum
nūc damnū iminet.nunc vendenti
nūc ementi.nulla videtur esse mali
cia de genere.ꝗ circūstantiis aliis
vestiri male posse nullus nescit.
¶ Campsores pro cētū francis red
dentes certā quotā in fine āni cū
integra pecunia.q similiter merca
tores.difficile ē ab illicito otractu
liberare.nisi bonificauerit hos cō
tractus causa pia.quod fieri non/
nūqz posse nō negamus.sed secu/
rius est oppositū ¶ A rebus q̄ vsu
peiorant.a rebus insuper quaruz
vsus translatione dominij fructū
affert certū licitū est preciū locatō
nis adipisci ¶ Emptionē decē so/
lidorū ad perpetuū supra fundū
aliquez centū librarū.aut sub obli
gatiōe.totius magne hereditatis
difficile esse.dicūt aliqui p directū
iustificare.per indirectū aūt possz
aliquis totuz fundū vendere pro
viliori precio Postea ipm cariori
recipere vsqz ad deductionē illoz
decem solidorū.

De Vicio gule

Capitulū.vj.

Vale que est appe-
tit' imoderat' comedēdi.
nō cōpetit ex suo genē q̄ sit mor/
talis:nec etiam delectatione inde
cōsequenti Fit aūt mortalis tripli
citer Aut si omestio est cōtra phi
tionē vel votū siue hoc sit ratione
cibi seu tpis.seu loci Aut secō qñ
alia q̄ fieri p̄cepta sunt.ob gulam
scienter vere vel interp̄tatiue omit
tūtur.vel ppetrant phibita. Aut
tertio deniqz qñ corpus aut ratō
notabili detrimēto per gulā scien/
ter vere vel interp̄tatiue p̄grauat
¶ In moralibus ille dicit interp̄/
tatiue scie aliquid.q̄ndo etsi actu
scire negligat.scire tamen debet q
discrimini nō semet obijcere Vo/
camus insuper scientiā.nō per de/
monstrationē sed per vehementē
et probabilē diecturā. ¶ Ieiunijs
ecclesie vel alteri abstinetie nemo
cū notabili et p̄cognito grauami
ne sui corpis et vsus rationis ob/
ligatur.secluso scandalo Nemo tā
leuiter sibi fingat grauamina ex
ieiunij abstinentia.qm̄ ex ipa pau
ciores perēūt qz ex gula. ¶ Pueri
et senes q pregnātes et nutrices q
infirmi et paupes nō hntes vnde
semel refici possint.q laborantes
nō hntes aliūde statū cōpetentē.
et itinerantes auctoritate plati.et
alij consuetudinē dyocesis in qua
sūt insequētes.ab ecclesie ieiunijs
regulare ius excipit ¶ Votū car/
thusien de nō esu carniū.voruz in/
super aliorū religiosoz de multis
obseruationib' duris als licitis
votū deniqz particularū psonaz
de certis cibis nō edendis in eter
nū vt de capite.in certis casib' ne

cessitatis extreme probabiliter si vota hec tenerent imminentis dñt immutari Nõ enim licet aliũ contra dei pceptũ occidere. ãnto min' se ipm. secludimus tamẽ in omibus scandalũ pusillorꝫ ¶ Deterior autꝫ piculosior est abstinẽtia immoderata. ꝗz voracitas aut ebrietas si dicta abstinentia vsqz ad turbationẽ cerebri et vsus ratõis notabiliter et sciẽter vergat ⁊ adducat ¶ Peccata regulariter ãnto sunt spiritualiora. et quãto sũt sub maiore specie boni palliata. tãto periculosiora sũt et a sanatione magl. distant ¶ Habẽtes impedimentũ de nõ ieiunãdo legitimũ. qõ non est exceptũ a iuribus per exp̃ssum securius agũt. quanꝫ nõ sit nẽce si dispensationẽ p̃lati q̃sũuerint. ⁊ ꝓ secrete agãt id quod agũt. ne alij scandalisent ¶ Charitas frãgere cõcedit omestionẽ als illicitã. qñꝫ ꝓter hospitẽ. qñꝫ ꝓt infirmi osolationẽ. qñꝫ ꝓter obsequiuz p̃standũ vt in seruitoribus monachorũ: et etiã p̃ncipũ pregustãdo ⁊ etiã p̃gustantib' cibos eorꝫ esus cõceditur ¶ Preceptũ dei ieiunio ecc̃ie potest aliqñ seruari dũ ostra deũ mõrlis gula omittitur. Sic in multis dicendũ est ¶ Ebrietas ãt mortalis est et generaliter omnis delectatio cibi et potus. qñ aliqs tanta libidine comedit et bibit ꝓ postponit deum. sic ꝓ vbi etiã dei p̃ceptuz vno modo vel alio debẽt a se violari. nihilomin' a tali delẽtione nõ cessaret Secus si delectetur etiã ex cõsensu libero citra deũ nõ hoc facturus si deus ꝓhiberet tũc enim vel nullũ est. vel tm̃ veniale delictũ Et habet hec regula in multis alijs materijs vtilem locũ suũ. ¶ Probabile est comedentem ter in die ieiunij sine causa nõ esse preuaricatorẽ p̃cepti. in tertia comestione. sicut in secda. ꝗꝗz oppositũ tenere sit securius ¶ De comestionibus speciezꝫ ⁊ similib' osuetudo teneatur et delectatiõis nimia libido vitetur ¶ Inebriare aliũ scienter vt vsu careat rationis in eius notabile detrimẽtũ peccatũ mortale est

De peccato luxurie

Capitulũ. vij.

Luxuriã ex generẽ suo mortalẽ dicim' ꝓter corruptiõz generatiue virtutis maiorẽ ꝗz nutritiue. ac minorẽ eius necessitatẽ et ꝗa cõtrariat huic p̃cepto Nõ mechaberis. et vt p bõam m̃rimonij actus iste quereret excusari ¶ Cõsensus in delectatõez luxurie circa obiectuz sibi ꝓhibitũ. est mõrle pccm̃ siue sit in cogitatione seu in vbis aut in visu. a' tactu. aut nutibus aut opatione. Quãobrẽ familiaritas magna hoim carnaliũ mutuo. p̃sertim ad nudũ. ãntũcunqz sint eiusdẽ generis aut sex' aut diuerse etatis piculo ꝓxima ẽ

ideoq; vitanda est. ¶ Grauitas
pccōr luxurie ex genere sic ordia
tur. ꝑm grauius et min⁹ graue q̄z/
q̄z ex circūstantijs possit eor grau
itas alit̄ variari Bestialitas cū
brutis Sodomia cum eodē sexu.
aut in vase nō ordinato Mollici/
es secum Sacrilegium dicatarū.
Incestus parentuz Stuprū virgi
nū Adulteriū ligator Fornicatio
solutorū Luxuria generalit̄. ¶ Li
citū est suā castitatē sicut ꝓpriam
vitā defendere. vim vi repellendo
¶ Delectatio viri cū vxore licita
est causa ꝓlis causa reddendi de
bitū. cā ꝓseruationis ab incōtinē/
tia ꝓhibita Et si sola delectatō q̄
ritur. infra metas tñ vinculi mri/
monialis. sic q̄ extra nō q̄reretur
neq; fit cū circūstantijs aliūde ꝓ/
hibitis illud aut nullū aut tm̄ vēi/
ale pccm ē; ¶ Vxorator alē pec
care pōt mōrliter in mrimonio. si
cū detrimēto nōbili ꝓlis cōcepte
aut generande scienē fiat vt tēpe
mēstruor. si ex vas. si cū desidēio
absentis q̄si pñtis. alteri⁹ nō sui. si
principaliter ex causa aut ex fine
mōrliter noxijs ¶ Facili⁹ est sepe
ab ope carnali totalis abstinētia
sicut in virginibus q̄ viduis. q̄z mo
deste maritalē copulā exercere. sic
febrīs potu et ignis flatu. et pruri
tus attactu tandez magis succen
dūtur ¶ Quia corp⁹ sacerdotis si
vxorat̄ esset vxōis sacerdos q̄
totus esse debet dño dsecratus et
expeditus a cura rerū familiariū
et solutus legib⁹ ciuilibus q̄ ordini
iugiter vacaē ratōnabiliter astrin
gitur voto castitatis.

De preceptis decalogi

¶ Capitulū. viij

Diligere deū super
omnia ex toto corde. ex to
ta aia. et ex tota virtute. q̄ntū suffi/
cit viatori ad salutē. est taliter affi
ci. ad deuz actu vel habitu. q̄ dei
amicicia. cuiuslibet alterius rei di/
lectioni anteponit Sic q̄ ꝓ nlla
dilectione sui vel alteri⁹. charitatē
vellet deserere ꝑ trāsgressionē cu/
iuscū q̄z ꝑcepti diuini ¶ Nemo ꝑm
legē tenet̄ poti⁹ eligere ānihilatōz
seu damnationē eēnā. q̄z peccare
mōrliter. Neutrū quippe pōt eligi
licite. stante lege de ꝑcepto hñde
charitate. cū q̄ neq; ānihilatio stat
neq; dānatio ¶ Proposita alicui
viatori ista q̄stione q̄ sibibus. an ci
tius pateret̄ esse in igne per vnuz
diē. q̄z pcō mōrli dsentire. nō te/
netur circa hoc deliberare absolu
te de altera ptiū. sed teneat suspē/
sum iudiciū dsiderādo fragilitatē
suaz et fidendo in diuina mia que
vel nō patiet̄ cū in talē tentationē
incidere. aut si patiat̄ deus. faciet
cum tentatione ꝓuentū. vt possit
sustinere ¶ Propositis hmōi q̄sti/
onibus. q̄d hō faceret tentatione
forti ꝑsente Aliud est optare q̄ de
siderare illud q̄d est melius q̄ iudi
care illud esse eligibilius aut min⁹
fugibile altero Aliud deliberare

absolute. q ipe sic faceret et sic eli
geret qm̃ pmũ est pie et fidelis aie
scõm de psumptione et temẽitate
culpatur ¶ Jurare per deũ qd̃ est
eũ testẽ veritatl. adducere. fit licite
imo meritorie. dũ vitas subest. et
reuerentia comitat. et pia nẽcitas
ex humana infirmitate cõsurgens
impellit ¶ Jurare in vanũ. est p/
prie deũ in falsitate. cui' esse testis
neqt inuocare. imo dũ ex delibẽa
tione fit. semp est mõrle. ¶ Exigẽ
iuramẽta ab his de qbus vehemẽ
tior est presumptio. qz de opposito
apud exigẽtes q deiurabũt. ꝛ ad
hoc ex deliberatõne inducere. vir
aut nunqz caret mõrli delicto nisi
forsã qñqz apud iudices quib' ex
officio sic exigere nẽce est ¶ Neqz
nẽce est neqz vtile ꝛ sepe criminosũ
exigẽ iuramẽta ab his qui q̃stio/
nant in iudicõ exteriori ecclĩastico
vel ciuili. qñ psumi põt vehemenẽ
q quidã deierabunt et qñ eor iu
ramẽto nullaten' statur ¶ De re
penitus occulta que scz nõ potest
pbari testibus duobus neqz rem
publicã scãdalisat. nullus in foro
exteriori licite põt ab alio inuito
iuramentũ extorq̃re ¶ Quamuis
semp. nõ tñ pro semp obligemur
colere deũ nõ solũ mentaliter sed
etiã signis exteriorib' Illa tamen
signa p varietate tpis et hominũ
pñt variari sicut sũt orõnes genu/
flexiones thurificationes pstrati/
ones et pñtationes cãdelarũ. vi/
dime et similia ¶ Signis exterio/
ribus nũqz bene colitur deus. qñ
illa vel nequeũt fieri bono aio vel
scãdalisant ex similitudine sui ad ido
latriã. aut aliã inhonestatẽ. quem
admodũ fit i insanijs stltor apd̃
multos. et in istis delationibus
baculorũ p mulieres sacris orna/
mentis indutas ꝛ qbusdã similib'
que omnia plothers solicitudo tene
retur abradere ¶ Obseruatio sab
batismi q ad circũstantias tpis ꝛ
modi ꝛ loci pro maxia pte relicta
est determinatõi platorũ. q̃ ogno
scitur. tũ ex eor institutis. tũ ex cõ
suetudinib' per eos legitime tole/
ratis ¶ De opibus seruilib' non
exercẽdis diebus dñicis ꝛ festiuis
plus vt frequẽter determinat cõ/
suetudo loci et psonarũ a platis
tolerata qz alia lex scpta ¶ Cõsue
tudo exercẽdi opera seruilia. hec
ab istis. hec ab illis in dieb' festis
tũc maxie dicenda esset corrupte/
la qñ totaliter a seruitio dei et a
cultu festor ꝛ maxime ab auditu
misse reuocaret. qñ pterea hec ser
uilia magis ex cupiditate qz pia
nẽcitate reipublice ptractantur
Joci et alie recreatiões corpales
apud vulgus diebus festiuis qz/
qz sepius ãmixtas habeãt malici/
as otra dei legẽ nõ tñ p directuz
ecclĩastic. obuiãt institutis ¶ Opa
seruilia plerũqz fructuosius fierẽt
si nõ ea phiberet ecclĩa. qz illa que
vulgares in festis exercẽt pterea
platorũ interest attendere circa fe
stiuitatũ multitudinẽ ne sit illa ad

cumulū pcēi poti⁹ q̃z ad cultū dei.
¶ Diligere primū sicut seipm est
velle primo ea omia que ꝑm rēaz
rationē homo vellet similiter pri/
mū suū velle sibi. hec aūt sūt indis/
pensabilie bona charitatis et glo
rie. Quia bonis fortune ⁊ nature
et grē. gratis date pñt homies
abuti in pniciem sui vel aliorū. nō
q̃libet tenet velle illa cuicūq̃ prio
suo. sed aliqñ nō velle. quia et ꝑm
rectā rationē ita deberet hō velle.
de se ipo Sic iudex cū amore pri/
mi necat ipsum aut bonis spoliat
Sic ingenium et scientia et diuitie
pñt deliberari isti vel illi primo ñ
adesse dū nocitura credunt ¶ Nñ
religionis ingressū teneor puidē
nēitati parentuz meoꝝ extreme si
possū dū nō aliūde patet eis pui/
sio. nec excusaret me religionis in/
gressus. q̃n peccē intrādo. et post
introitū profitendo Si tñ nēitas
illa nō fit extrema aut patet aliū/
de puisio. nō teneor pro iuuando
exire religionē iā professam ¶ Su
periorib⁹ nr̄is qui omnes dici pa
tres pñt obediendū est de rigore
in eis solū in q̃bus superiores sunt.
magis aūt ei cuius auctoritas po
tior est. attentis circūstantijs psōe
tpis reipublice ⁊ vtilitatis in istis
vt in cōcernētibus rem publicam
plus obediendū est ꝑncipi q̃z pri
secus in re domestica. ꝓportōnabi
liter de monacho respectu pape ⁊
ep̄i et abbatis et ꝑncipis tpalis
distinctio locuz habet ¶ Quanto
plures dilectionis cause ocurrunt
circa aliquē primū vt est habitu/
do p̄lationis et subiectionis adin/
uicē. bonitatis. ⁊ ratio ognitiōis
beneficentie. cōsorcij. patrie ⁊ simi
liū. tāto ceteris paribus ille debz
plus amari et p̄ferri tamē obliga
tio legibus cauta seruanda est
Ab inimico parato totaliter satis
facē de iniuria ego teneor satisfa/
ctionez suscipe vel indulgere tamē
verbū meū aut societatez solitam
aut alia dilectionis signa possum
interdicere ad mei et sui cautelā ⁊
nō ad rancorē ¶ Inimicū nō pa/
ratū corrigi diligo q̃ntum sufficit
ad salutē si ei nolo malū damna/
tionis. neqz damni tpalis p iniu/
sta media ¶ Inimico meo incorri
gibili optaē fas habeo. vt taliter
sibi sit in anima vel in rebus. quali
ter sufficit ad hoc q̃ neqz mihi ne/
qz reipublice iniustū dānuz possit
inferre ¶ Jure naturali. vim vi re/
pellere licet. sic q̃ impetitus aliqs
a qualicūq̃ persona cuiuscūq̃ di/
gnitatis etiā papalis via facti. et
nō hñs iuris remediū. fas habet
iniurianti de facto resistere ꝑm q̃li
tatem iniurie. scz quantū requirit
et sufficit cōtra illū. ad sui tutamē/
tum ab hac facti via ¶ Casus mi
ti esse possunt in quibus aliquis se
gerens pro papa et pro tali habi
tus ab ecclesia poterit a subdito
licite vel occidi vel incarcerari. vel
per modū quendā appellationis
ab eo. vel subtractōnis a sua obe

dientia declinari nisi forte obstaē monstrek cōstitutio aliqua nō humana solū. sed diuina atqz reuelata huic naturali iuri p̄iudicans Nunqz pro saluatione vite aut cuiuscunqz rei sue licet alicui mortem alterius de per se sciēter via facti p̄curare. et maxime illius qui nullam infert iniuriā. ¶ Nunqz p salvando vitā suā corpalem sunt innorij via facti a se perimendi vt si nō aliter euadere potest aliqs se p̄sequentē qz cōterēdo paruulos viam obsidentes mors potius est expectāda Ita dum quis est in extrema famis necessitate nō debet ab alio similiter famelico panem necessariū extorquere.

¶ De Sacramentis

¶ Capitulū. lx.

IN omni sacramento si desit intētio actualis vel habitualis faciendi illud quod xp̄ūs instituit. et ecclesia intendit nihil agik. Similiter si forma amittik aut corrūpitur. etsi materia debita aut si minister idoneus defuerit Ex hoc p̄cise q aliquis scismaticus est vel hereticus vel p̄scisus q excōicat' vel degradatus nō reddik impotens ad efficiendū vel cōferendū sacramenta nisi desit aliū de. vl potestas ordinis. vel intētio debita vel materia vel forma. qzuis exercendo talia in casibus p̄hibitis. grauis delicti reus teneak ¶ Fiat semper qd melius erit de possibilibus dum circa sacramētorū ministrationē dubitatio aliqua cōtigerit. aut suppleatur caute id quod omissum fuerit. et sub quadā cōditione si nō erat illud iterandum ¶ Cerimōialia seu figuratiua legis antique ante xp̄i passionē erāt iudeis necessaria. postmodū p aliq̄ tēpore licita sed inutilia tandem vt nūc obseruantibus. et spem in eis ponentibus mortifera. nec ab eis sumendū est efficax argumentū. q modo talia in aliquo casu agere debeamus ¶ In casu dubio vehementer an aliquis sit vl nō sit baptisatus. vt si sit expositus vl baptisatus in nomine xp̄i tantū aut alio tali dubio. iteretur baptismus sb hac cōditione Si tu es baptisat' ego nō te baptiso. Etsi non es baptisat' ego te baptiso In noie patris q filij q spūsāncti ¶ Baptismū sanguinis dat martyriū. et flaminis. cōtritio de peccatis aut satisfactio gratuita. p̄mus nō reiterak alter ab obligatione baptismi fluminis si facultas affuerit. non excusat ¶ Ea que sūt de decentia sacramentorū notabili. instituta q p mulgata ab ecclesia. nec abolita sunt per non vsum. etsi non sint de necessitate sacramēti ad faciendū id quod intendik. sunt tamē de necessitate p̄cepti ad obligandū ne

scienter et negligenter absq; ratio
nabili causa dimittant. ¶ Forma
in omni sacramēto potest corrum
pi. aut per additionē aut p subtra
ctionē. aut variationē. aut interru/
ptionē notabilē. quia modica nō
impedit Similiter additio. subtra
ctio et variatio. si neq; trahāt for
mā ad sensum aliū. neq; in intelli/
gibilem reddant. licet indiscrete ⁊
culpabiliter fiant. sacramentū ta/
men nō ānullant ¶ Hec in baptis/
mo sunt de necessitate sacramenti
Minister idoneus. materia que est
aqua elementalis fluida. ad dīaz
lutiq aquarū que sūt artificiales.
intētio actualis vel habitualis fa
ciendi quod ecclesia intendit. intin
gendo nō submergendo ex aqua
illa baptisandū. aut eius partem
principalem nudam. ⁊ ꝙ aliquali
ter cōsentiat scilicet actu vel habi/
tu vel in parentibus. dicendo simꝶ
hanc formā Ego baptiso te in no
mine patris et filij et spiritussāctī
Amē. ¶ Minister idoneus baptis
mi regulariter et extra casum ne/
cessitatis est ex ecclesie precepto
sacerdos qui premittere habet
exorcismos et cathezizationem et
alia obseruare que in libris cōtinē
tur Sed de necessitate sacramenti
requiritꝶ ꝙ minister sit viator. ad
excludendū āgelos vel demones
qui similiē possunt intingere ⁊ ver
ba proferre quod etiā dicitur ad
excludendū mancū et mutū Aliū
a se quia nemo se ipm baptisat Et

intendēs dare actualiter vel habi
tualiter quod ecclesia intēdit etiā
si nihil credat de effectu ¶ Bapti/
sandus idoneus ē quilibet viator
nō baptisatus. qui cōsentit interp
tatiue baptisari. vel in fide paren
tum vel offerentiū eiz vel ecclesie
si nunqz fuerit capax rationis vt
paruuli Si autē fuerit aliquando
capax rationis et dissenserit conti
nue baptisari. aut si nullo modo o
sentiat. dum vtitur ratione bapti/
sari nō debz Nec si p āte cōsense
rit nec reuocauit quia presumitur
ab ecclesia nūc cōsensurus si rōne
non careret ¶ Baptisandū nō est
fas confiteri sacramentaliter. cuz
baptismus sit ianua sacramētorū
et de originali contritio actualis
nequaqz exigitur. de actualib' vēo
sufficit displicentia in generali abs
qz obice male voluntatis Ponen
tis actualiter se peccaturum. quo
obice postea cessante baptismus
efficaciā suam capit ¶ Baptism'
dimittit penā et culpā ex integro
loquēdo de pena debita pccis nō
ex ciuili institutiōe. vt sūt irregula
ritates et mortes pro delictis cer
tis. loquēdo pterea de pena debi
ta per se. quia penalitates huius
vite debite originali per accidēs
manent vt sitis fames ꝛc. quorum
causa est peccatum originale. sine
quo non venissent ¶ Si paruuli
infideliū baptisentur. inuitis pare
tibus in fide ecclesie. illi sunt vere
baptisati. nec debent reddi paren

tibus.si periculū timeatur Similiter illi qui metu inducūtur ad interi° cōsentiendū baptismo.quanq̄z talia agere.communis vsus ecclesie non approbet ¶ Baptismū flumi/nis differre licz.quādo et vbi non apparet ꝑm verisimiles iecturas proxima morz.et speratur possibilitas seu cōgruitas maior.recipiēdi in posterum quo casu.etsi subito baptisādus moreretur saluus esset ¶ Sacramentū cōfirmatōis ad robur institutū tenetur quilibz christianus habens vsum ratiōis nō contemnere.presertim imminente periculo confessionis christi coram infidelibus faciende ¶ Eucaristie sacramentū duplicem habet formam et materiā de necessitate sacramenti Forma consecratiōis corporis christi est ista Hoc ē corpus meū Et forma sāguinis.Hic est calix sanguinis mei aut huic equiualens quod dicitur propter grecos Materia corporis christi ē panis de tritico pro maiori pte Materia sanguinis vinum de vite non transsbatum in aliam speciez vt in acetum ¶ Celebris consuetudo et ordinatio superior in eis q̄ ad solennitatem misse et generaliter omniū sacramentorꝝ spectant obligant ad non cōtemnendū huiusmodi cōsuetudinem et ordinationem quas libri solent habē.obligant preterea vt negligentia frequens et crassa fugiatur ¶ Facta diligentia solita fieri in talib° circa materiā corporis et sanguinis si per maliciam aut negligentiam ministri aliter oblatū fuerit q̄z debeat vtputa aqua ꝑ vino penite/at in omnē euentum sacerdos.etsi reus non sit et quod omissum est suppleat vel emendet presertim vt integritas in confectione et perfectione sacramenti conseruetur.

Discrimen noui peccati mortalis in celebrādo vitaē.si post discussionem conscientie que regulariter in talibus haberi solet et celebraturus nō habeat conscientiā firmā aut eque firmaz sicut de opposito ꝙ sit in peccato mōrli vel alio legitimo impedimēto.vt est irregularitas.et hec vocatur certitudo moralis vel ciuilis.ꝙ homo sufficienter probatus est. ¶ Existente casu quo homo potest celebrare licite.et a celebratione licite desistē laudabilius est cetēis paribus celebrare.tū quia opus de se priuilegiatum est et fructuosum.tū quia a nobiliori virtute ꝓcedit celebratio que fit ex amore.q̄z omissio q̄ ex timore generaē ¶ Laudabili° ē q̄z oppositū ceteris paribusq̄ cessante legitimo impedimento q̄tidie celebraē ¶ Pollutio nocturna tollens sufficientem deuotionē.recollectionē et reuerentiā ad sacramentum.eo ꝙ anima magis inde hebes et carnalis effecta est.impedit a celebratione quādiu talis carnalitasq̄ hebetudo regnauēit

nisi casu necessitatis vrgente vt si sacerdos sit vnicus et missa parrochialis fuerit celebrāda. Homo qui propter habitus virtutū et facilem sui recollectionem vel aliunde manet deuotus ad sacramentū. q reuerens post nocturnam pollutionē non videtur per eam impediri quin celebret die sequenti confessione tamen in omnem euentū precedente. quoniam nulle sordes corporales impediūt nisi pro quanto. vel sunt peccata. vel sunt in horrorez et scandalum assistentiū. vel deuotionē debitam tollunt. Vir enim leprosus et vir menstrua patiens a celebratione secreta non arcentur. In omni adoratiōe sacramenti altaris sub intelligitur conditio ista vl similis si consecratio rite et debite ꝑm institutionē christi fuerit celebrata. Ac pinde adorans alienus est ab idolatria. quāuis celebrans et nō consecrans esset in culpa. Apparente figura circa sacramētū alia a figura solita panis et vini. nō conuenit sacramentū sumi sub illa forma. neqz sine cōditione implicita vel explicita debet adorari. Positis pluribus hostijs super altaē si sacerdos intendit generalit̄ omnes consecrare ille ꝑsecrate erunt ꝓi tātū duas ex illis quas determinate signat ille due sunt tm̄mō consecrate ꝓi illas duas intentio sua non determinat nihil ibi cōsecratur obstante confusione intentionis. ꝓpter quam ista nō magis qz illa potest dici consecrari. Regulariter vituperabile est et sepe criminale q sacerdos a celebratione et catholicus habēs vsum rationis ab eucharistie susceptione totaliter abstineat. Illi pueri sūt idonei suscipere eucharistiā et ad hoc ligari videntur semel in āno qui ꝑm leges cēsentur habiles ad nubendū. Potest quoqz deuotio etatem hanc preuenire sicut in quibusdam etatem supplet malicia. Audire missam integram est de obseruatione sabbati hoc est dierum festorū pro tēpore legis euāgelice. nisi per impedimentū legitimū aliquis se tueatur. tale vēo impedimentū ꝑm loca et tempora q etates et consuetudines varie iudicatur. Obligatuz celebrare ꝓ quolibet duorum vnam missam. nō absoluit vna celebratio. vna quippe missa virtute operis opati ex quo finiti valoris est. non tantundē tollit de pena. nec tantū redimit quantuz due. In anniuersarijs ecclesiarū et receptiōe missarum pro vno precio sue sustentationis et in similibus. interp̄tatio viri sapientis locum habet. Alioquin non videtur. quomō sex aut septē āniuersaria in ecclesijs cathedralib' licite sil̄ eadē die iūgerent. Obligatū ad subsidia spūalia. tutū est dirigere intentionez suam

ad deū. sic ꝙ dignet dispertiri de
valore sacramētorū vel suorū be/
nefactor qualiter q quantū videt
se apud benefactores esse ostrictū
¶ Charitatis maioris ē spūalis
elemosyna que gratis distribuit
merita sua satisfactoria ad libera/
tionē animarū. q̃z elemosyna cor/
poralis Et quanq̃z talis nō inde
minus habiturus sit de p̄mio eēn/
tiali. tardius tamē inde de ꝓprijs
pccis ceteris paribus satisfacit
Fallūtur plurimū hi qui potentes
aliūde viuere. obligāt se ex bonis
ecclīasticis vel alijs ad satisfacien
dū pro alienis delictis cū hoc ce/
dat in retardationē satisfaciendi
pro ꝓprijs. et hec sola radix im p/
bare beneficiorū pluralitatē suffi
ceret ¶ Expediens videt vt nulla
excōicationis sentētia ferretur de
facto a iure vel iudice neq̃z pro p̄
senti neq̃z pro futuro. nisi pro ma/
nifesta ōtumacia qua se monstra/
uit aliquis non paratū audire ec
clesiam. alias qualiter haberet sicē
ethnicus et publicanus si audire
ecclesiā paratus nō est ¶ Expedi/
ens videt vt nullus teneret aliuz
vitaē q̃ntūcunq̃z excōicatū a iure
nisi postq̃z a suo iudice fuēit denū
ciatus esse talis Siquidē in omni
casu alio videt possibilis excusa/
tio et interp̄tatio eorū que aliq̃s
cōmittit vnde excōicari dignus
est ꝙ nō debeat euitari a particu
lari p̄sona et hoc tolleret magnā
in politica ouersatione cōfusionē.

¶ Expediens videt vt omnes sen/
tentie excōicationis late sententie
in iure scp̄to quarū vsus nullus ē
aut plus obest q̃z prosit. expressa
reuocatione tam in ꝓuincijs q̃z in
diocesibus et in ecclesia vniuersa/
li cassarenū ¶ Expediens videtur
institutio aut iā institutoris talis
interp̄tatio vt solus excōicat' aut
suspēsus a iudice et pro tali denū
ciatus ꝓtrahere diceret irregula/
ritatē immiscēdo se sacramētis. et
ꝙ solus talis a potestate absol/
uendi in foro cōscientie spoliatus
censeretur. Scrupulus eni a subdi
tis vix aliter auferibilis p̄sertim
in materia sacramētalis cōfessio/
nis hoc auferret ¶ Expediens vi
detur vt nlla sn̄ia excōicatōis fer
ret nisi p ōtūacia fēa in reb' pure
spūalib'. vt vbi trāsgressio verget
manifeste in dispōnē fidei q sue
spūalis libertatis Nō eniz debet
vt videt grauior esse in foro exte/
riori punitio trāsgressionis q̃z dā
num fuerit illatū. ¶ Expediētius
est in multis defectibus illos vel
tolerare vt ad bonū finē ordina/
re q̃z per fulminatōnes sententia/
rum et cōdemnationū aut per pre
dicationes rigorosas eos conari
fūditus extirpare. vt de encenijs
prima die anni de capellanis mer
cennarijs et similibus.

¶ De Penitentia

¶ Capitulū. x.

Diuina lex et non sola cōstitutio obligat ad cōfessionē sacramentalē post peccatū actuale. vt fiat semel añ mortem. Hec ocurrere simul tpe ad iustificationē impij nēce est. que sūt Infusio charitatis. expulsio culpe cōuersio liberi arbitrij in deum. et pēci detestatio. Homo nō semp tenet imediate ofiteri pēcm. imo nec oteri sb pēa noui pēci mōrlis. dat enim spaciū pñie deus. qle scit fragilitati nre sufficere. et illud qn tum sit in omib'. generalis regula diffinire nulla pōt. Omissio in ocernentibus cōfessionē sicut in alijs actibus pceptorū. nō vocat omissio nisi sit respectu actus pncipal dū deberet fieri. et nō respectu circūstantiarū qui vel antecedūt vel comitant vel subsequūtur. alioqn omissiones in vna omissione nūerarent infinite. Omis contritio includit confessionē in actu vel in habitu aut in ꝓposito vel in voto. Eam vēo fieri actu cessante impedimēto alio. qdruplex casus ostēngit Primus institutio eccie semel in āno. scdus susceptio eucharistie vel celebratio. et sacramētorū alio rum susceptio sm quosdā. tertius piculū mortis verisimilit imminentis. quartus osciētia q alias non hābitur oportunitas pēca ofitendi. In recordatiōe pēci mōrlis dū missa iā puenerit vsqz ad hoc vt cōmode sine scādalo deseri vel interrūpi nō valeat. aut dū sacerdos ali' deest. et vrget nēcitas sufficit cōtritio includēs ꝓpositū confitendi. Circūstantiarū qdruplex est dra. qdā imptinentes quedaz minuētes. qdam augentes. qdaz pēcm in aliā spēm transmutantes Et he vltime nō solū sūt circūstantie sed pēca Ideo sūt de necessitate sub exp̄ssione ofitende Primas nō expedit dicere. nec scdas regulariter. tertias exp̄mere sepi' vtile est. et qñqz sm quosdā necesse.

Circūstantiarū exp̄ssio in ofessione talis vel in talibus verborū circūlocutionib' exp̄ssa sufficit p quā cōfessor de magnitudie pēcorū ei' qui ofitetur ꝓ absolutione. et penitentia discrete oferendis instruat. Expedit nōnūqz circūstantias dearticulati' vel inqrere vel dicē. tū ad verecundā humiliationē cōfitentis. tū ad eius qetationē post modū magis hñdam q oia dixerit. tū qa circūstantie multe quas esse nullas aut veniales arbitrabatur ofitens pēca sūt mōrlia. tū deniqz ex hoc q vna circūstantia habita ofessor de alijs cōiecturat quas ofitēs pudore pressus celat. Cognito statu eius qui confitetur. qñqz nocet plurimū nimium sup circūstantiarū pticularitate interrogatio/p̄sertim in pēcis carnalibus. tū ne cōfitens verecūdia mot' qñqz mētiat vt pueri. et puelle et b in his q nō eēnt nēaria dici tū ne scandalisent. et inflāment in

noiatiõe pccõr ꝑ̃ pus incognitorũ
Propterea discretio maxia reqrit
et semp a generalioribꝰ inerroga
tionibus ad spealiores gradatim
q sensim ducuet inuocandaqz ma
nus eius. quo obstetricãte educit
coluber tortuosus ¶ Secretuz cõ
missũ fidei alteriꝰ celare/est de iure
naturali hoc enim rõnabiliter ꝗlibz
sibi vellet fieri q aliter socialis con
uictus depiret Multo ãplius sigil
lum ofessionis secretũ esse debz q
nullo casu signo aut ꝛbo reseran/
dũ ¶ Cõfitens debet regulariter
in pccõr suorũ explicatione celaẽ
oplices suos. nisi dũ aliter ofiteri
nõ põt sicut in incestu cũ mre vel
vnica sorore. Aut nisi sic dicat et
apud talẽ. ꝙ reuelatio debeat p/
desse nõ obesse eis qui detegũtur
Quo casu nihilominꝰ magna cau
tela requirit apud ofitentẽ q con
fessorẽ ne zelo ꝓficiẽdi indiscreto
fallant ¶ Omnia ad ofessionẽ pti/
nẽtia vt penitẽtia iniũcta et inero
gationes facte q cetẽa nõ inducẽ
tia ad malũ. sũt de cõfessionis se/
creto. ꝓter qõ peccant si nõ excu
sat eos ignorãtia illi qui peniten/
tias suas et ea q̃ sacerdos eis di
xit passim dicũt. et qui etiaz super
hoc inquirũt qm̃ talia p indirẽm
causãt aliqñ irrisionez sacerdotis
aut ofessi culpã ¶ Qui seduxit ali
os ad pccm tenetur p posse eos
postmodũ ad viaz virtutis redu
cere. nõ minꝰ qz de damno tẽpali
illato Sic de infamatione q simili
bus q ad hoc debet ofessor indu/
cere cõfitentẽ ¶ Cõfessus volens
pccm suũ reuelari p cõfessorẽ si pe
tatur illud extra confessionẽ dete
gere valet Neqz tñ adhuc est tutũ
cõfessori illud onus assumere si re
mediũ possit aliter incõmodis ad
hiberi ¶ Nullus semel rite sacmẽ/
taliter absolutus sup vno crimie.
põt nisi de ofensu suo libero obli
gari ad amplius cõfitendũ Si fit
oppositũ in q̃busdam regionibus
aut casibus institutiones positiue
quibus hõ sponte se subdit hoc fa
ciũ ¶ Si ofessor ꝑsumat tũc verisi
militer solicitare aut solicitari ad
pcca. vtputa ad lubricitatẽ ꝓsona
hoc timẽs debet ab illo si sit suus
curatus petere licentiã alteri cõfi
tendi. qua nõ obtenta põt nihilo/
minus alteri cõfiteri et absolui.
De statu eorꝝ qui cõfessi sũt tutiꝰ
est vt cõfessor nihil dicat neqz ad
vituperiũ sicut cõstat. neqz ad lau
dem ne inde cõfessi supbiant. ne p
terea ipi et alij in ypocrisim ficte
cõfitẽdi dilabant. ¶ Iudex cogẽ
volens ad reuelationẽ cõfessiõis
peccat et tenet ꝑsbyter sibi nõ re/
spondere aut dicere hoc non esse
de foro suo Qꝛ si opponat qm̃ ta/
cendo q nõ negãdo notare videt
ꝙ cõfessus sit in culpa. Rñdendũ
est ꝙ sacerdos aliter agere nõ ꝑt
Ideo nullũ scandalũ suo vicio de
putatur ¶ Peccatori quãuis non
sufficiẽter penitenti vt q̃a ꝓpositũ
habet actuale peccãdi in futurum
vtile est confiteri q abstinẽtias cer
tas recipe Qui tñ ofessor expresse

iterū et iterꝫ ꝓtestet ꝙ neqz absol
uitur neqz pōt.neqz penitētie tres
aut talis ofessio eundē liberāt q̄n
iterum eadē pcca ofiteri teneatur
¶ Mitis ē opinio pro pccoribus
dicēs.sufficere ad absolutōnis sa/
cramētalis fructuosā susceptionē
ꝙ ofessus nō habeat actuale ꝓpo
sitū peccandi hoc eni dicūt esse nō
ponere obicem Sz alia sīnia ꝙ re/
quirit actuale ꝓpositū positiuū nō
peccandi in futurū ꝓbabilior est
atqz securior ¶ Virtute clauiū et
meriti xpi dant in qualibet ofessi/
one sacramētali indulgentie.ꝗ q̄n
te nouit deus ſit etiaz vt attritio
minus sufficiēs fiat in ofessione o
tritio ¶ Soli actu ofessi de pccis
suis capaces sūt indulgētiaꝝ illa/
rum que dant vere penitētibus q
cōfessis ¶ Nisi dicat sufficere esse in
gratia et mēbrū eccie.et ita ly cō
fessis ibidē sumit pro ofessione in
ꝓposito vel in voto ¶ Dies indul
gentiarū referūtur ad penitētias
pro vita hac iniūctas.sic eni text'
sonat Videt tn ꝙ iniūctio genera
lis que bene fiēi solet vt omnia bo
na facienda cedant in remissionē
prosit in hoc et sufficiat vbi etiam
penitētia spēalis totidem dies q̄t
sonāt indulgētie neq̄qz iniūxissent
¶ Indulgentias nō recipit ille q̄
nō porrigit man' adiutrices iuxta
otentū bullarū.et ita diues melio
ris oditōnis est quo ad aliqua q̄z
religiosus et mēdicus ¶ Claue sa
cramētali nō nōbiliter errante in
impositione penitētie.ofessus per
illam pniam si fecerit absolutus ē
a pena q culpa virtute cōpmissio
nis cuiusdā liberalis q arbitrarie
dei et pccoris in psonā sacerdotis.
¶ Tutius est cū parua penitētia
que sponte suscipit et verisimiliter
adimplebit ducere ofessos in pur
gatoriū qz cū magna nō impleōa
pcipitare in infernuz ¶ Renuens
penitentiā in hac vita stulte facit.
nihilomin' absoluēdus est si ꝗ nō
ex infidelitate qua credit non esse
purgatoriū aliud hoc faciat ꝗ vel
ꝓter tenerituinē corpis aut in/
firmitatē aut pauptatē vel aliud
simile ¶ Nulli inuito iniūgenda ē
penitentia publica pro pcco secre/
to.secus de publico Sicr nullus p
castigationē scādalisandus ē pub
lice pro peccato occulto.secus ꝓ
publico vbi si scandalisetur pecca
tor scandalum illud nō imponēti
sed sibi qui meruit imputetur.
Diuisio confessionis si ad ypocri
sim aut pro nimio pudore fiat im/
pedit virtutez absolutionis secus
vbi auctoritas superioris in casib'
reseruatis et bona fides simpliciū
hoc faciūt et excusant Aut vbi cō
fessor forte psumeretur scādalisa
ri ex peccato cōfessi q nō haberet
pro tūc confessor alius secret' cui
absqz ꝓbabili scandalo pcca oia
reuelari posset.aliqua tn possent.
Videat tamē quilibet qz rōnabi/
liter oscientiā scandali sibi fingat
¶ Dū nescit cōfitēs de quibusdā

actibus an fecerit illos. aut qua intentione et quomō fecerit vt sepe cōtingit. dicat sub conditione scrupulos suos vt sic neqz mentiatur neqz absolutione defraudetur.

¶ Curatus obligat' parrochiano semel in anno dare eucharistie sacramentū tenet ei dare si petat publice q̄ntūcunqz sciatur nō penitē nisi causa refutationis fuerit nota. vt pote excōicatio publica vel pccm notorium de quibus nō satisfecit publice ¶ Secus p̄terea de sacerdote in secreto vl' qui non tenetur ministrare vel pro tēpe quo ad hec nequaqz obligat ¶ Forma absolutionis ab excōicatione ista est q̄ debet p̄mo fieri ¶ Ego absoluo te a sentētia excōicationis q̄ restituo te sacramētis ecclesie In noie p̄ris et filij et spūsancti ¶ Deinde sequit absolutio pro peccatis si in excōicatione peccatū includit necessario ofitendū sacramētaliter ¶ Ego absoluo te a peccatis tuis In nomine patris et filij et spūsci amen ¶ Tutius qz ē i istis formis nihil immiscere ¶ Materia sufficiens in sacramento ofessionis est hō pccor cōtritus de pccis sponte subijciēs se suo sacerdoti. que subiectio nō est p̄rie iurisdictionis. alioq̄n papa nulli ofiteretur sed est volūtaria que potest nihilomin' impediri vel artari per supiorē vt nō q̄libet pccor cuilibet sacerdoti possit se subijcere pro peccato ¶ Epūs nō minus habet auctoritatē cōstituendi coadiutores cōfessores in sua dyocesi q̄z curatus in sua parrochia ¶ Caueat tamen epūs p̄turbare eccīasticaz hierarchiā tollendo directe vel indirecte potestatē curatorū absqz culpa eorū vl' causa manifesta ¶ Cōfessio ficta reiterari ex integro debet ꝯm p̄babiliorem opinionē. q̄uis durior ē q̄a nō habet effectum suū postmodū cessante fictione sicut baptism' et hoc quia penitētia reiterabilis est nō sic baptismus tū etiam q̄a nulla absolutio sacramētalis fuit. sed poti' noui peccati additio ¶ Nō est fictio si peccator dicat omnia quorū actu recordatur. q̄uis non omniū recordet sed est fictio duz scienter celat aliquid aut in p̄posito peccandi perseuerat. aut scit et scire debet q̄ a tali nō p̄t absolui. ¶ Penitentiaꝝ alia est recōciliās q̄lis fieri nequit nisi in gra. ¶ Alia ē satisfaciens vel exoluēs qualis fieri pōt extra gratiā sic q̄ illi' iteratio nēcaria nō existit. imo et talis solutio respēu q̄rūdā penaꝝ tpaliū debitarū forte ponet i inferno ¶ Satisfactionē p̄rie vt talis est operātur sola opera penalia. que scz volūtas naturaliter refugit. et hinc penā habet iuste equidem vt peccatū voluntariū inuoluntaria pena redimat ¶ Per omnia spiritualia qualia sunt cōtemplatio et amor dei potest fieri satisfactō. tū quia annexa est pro statu isto. fatigatio corpis. tū quia cōtra p̄riā

De floribus regularū moraliū

inclinationē cōmodi. intellectus ꝛ voluntas abnegat se in obsequiū fidei et charitatis ¶ Unū ꝑ altero posse satisfacere cōcedit liberalitas dei dum causa subest vel ex impotentia illius pro quo fit satisfactio. vel de mādato suo ꝛ charitate satisfacientis. vel superioris auctoritate taliter ordinātis

De Matrimonio

Capitulū. xj.

Consensus mutuus expressus per verba de p/senti quo transferē pro perpetuo corpus viri in potestatē mulieris et ecōtra et in eis ꝓpē que coniunctio talis ordinatur causat matri/moniū de iure naturali et diuino limitatur cōsensus ad certas ꝑsonas cū certis circūstantiis Et ḋc/quid aliter fuerit attemptatū pōt illō iualidaē superioris auctoritas ¶ Notū solēnisatū per susceptōz ordinis vel religionis. nō magis ex natura sua videt dirimere ma/trimoniū iā contractū. q̄z simpler. sed hoc ꝓuenit ex ecclesie ostituto maxime cuz in illo dispēsare posse papā ꝓbabilis sit opinio ¶ Mri/monialis cōiunctio vni mulieris cum pluribus viris repugnat iuri naturali. nō ecōtra. qm̄ corp viri plus valet pro quāto plures fecū dare sufficit Et ita oliz pluribus licebat fungi vxoribus Prima tm̄ in hoc dsentiēte cui corpus vir iā cesserat in suū ius Nūc aūt ad statum primeue institutionis reduxit xpūs mrimoniū vnius cū vna. Notū simplex castitatis non dirimit mrimoniū iam contractū. peccat tamē qui vouit dū ꝑmo cōtrahendi voluntatē habuit voti contrariā. nō autē postea duz reddit debitū. vt est concors sentētia iu/rispitorū sed negant petitionē debiti posse fieri sine fractione voti. Cuius oppositū ex eo videt verū. quia votū nō cadebat directe nisi sup hoc. ꝙ ē nūq̄z dtrahere. et nō super hoc ꝙ est nūq̄z dmisceri carnaliter alteri Alioq̄n dum nūc cōmiscetur etiā reddēdo debitū reefficitur voti fracti Alioq̄n ꝑterea esset sors talis diuq̄ nimis dura ¶ Religiosus ꝓfessus aut sacerdos vtentes copula carnali ꝑter matrimoniū et si grauissime transgrediuntur mandatū dei non tamen videntur voti fractores Notum quippe est solum ꝓprie de rebus alias licita. qualis non erit extra matrimonialis cōiunctio Ista cōclusio licet apud simpliciores videatur extranea tamen apud intelligentes quid nomis voti ē clara Notū quippe solū fit de operibus superogationis ad que quis alias nō tenebatur Sic religiosus ꝓprie loquēdo vouet ꝙ nūq̄z vorabitur quod ātea licebat illi Nullus autē ꝓprie dicit vouere ꝙ nunq̄z fornicabitur aut adulterabit. qz

ex p̃cepto ad hoc iã omis homo obligatur. ¶ Vir et vxor neq̃unt absq̃ mutuo cõsensu vouere castitatem. imo nec vir tute voueret se nunq̃ petiturũ debitũ ab vxore. cũ ꝓter verecundiã petendi ipsa in deterius labi posset. ¶ Sponsalia dirimũtur vel mutuo consensu cũ auctoritate supiorꝭ. vel si altera persona interiꝫ fornicata fuẽit vel per votũ solennisatũ p̃ quod matrimoniũ etiã contractũ. nõ tamen carnaliter consũmatũ posset infra duos mẽses solui. ¶ Cõtrahens ficte in foro ecclesie quantũcunq̃ carnalis copula sequat eadem fictione remanẽte non coniũgitur matrimonialiẽ. compelletur tamen ab ecclesia in foro exteriori tanq̃ si vere fuisset mr̃imoniũ. Secus in interiori cuius est consiliuꝫ vt potius omnes sententias eccie toleret q̃ peccato cõsentiat. Põt tamẽ nouo dsensu adhibito fictũ matrimoniũ si nil aliud obstiterit in veruꝫ cõmutare. ¶ Persona induta p̃ metũ cadentẽ incõstantẽ virum ad cõsentiendũ interius in prolatione verborũ matrimoniliũ. vt quia nõ vult mentiri. Potest postmodũ mr̃imoniũ dirimi tãq̃ nullũ sed de seductione per blanditias non ita. ¶ Impedimentum perpetuũ in altẽo cõiugũ. per qõ nequeũt se mutuo carnaliẽ cognoscere. impedit mr̃imoniũ iam contractũ drahendũ et etiã dractũ dirimit nisi antea sciat de fẽo. tũc

eni ostendit q̃ aliũ finem querit q̃ ita cõtractus stat. ¶ Nullus cõiugũ tenetur reddere debitũ in detrimentum notabile et certum sui corpis. vel fetus nascituri et ꝑm hoc cognoscit qñ leprosis vel p̃gnantibus aut menstruatis aut furiosis aut ypidimiacis et similib' casibus reddi vel nõ reddi debitũ oporteat. ¶ Tempus et locus sacer nõ videt excusare quin alter coniugum teneatur alteri petenti reddere preuia tamẽ quadã amicabili monicione de nõ exigendo

De extrema vnctione

Capitulũ. xij.

Extrema vnctio habet materiã et formã in libris suis expressam et obligat nõ cõtemnere dũ finis vite ꝑm ꝓbabiles cõiecturas per infirmitatem expectatur. que preterea reiterari põt simili causa rursus veniẽte Extrema vnctio rite suscepta delꝫ venialia imo videt q̃ absoluit ab omi culpa. cõiuncta petitione recipientis ita q̃ digne recipiẽs etiã ab omi pena liberetur. tũ virtute sacramẽti. tũ quia petit pie p̃seueranter pro se et iuste.

De sacramẽto ordinis

Capitulũ. xiij.

De ordinis

ORdinis sacramē tuz plures formas habet plures q̃ materias. imo et sacer/ dotiū duabus formis completur vna qua datur sibi ptās sup cor/ pus xpi verū Altera qua dat po testas super mysticū Q̃ si fuerit defectus vel dubiū in aliquo pōt illud sub ditione caute suppleri

De potestate pape

Capitulū. xiiij.

PLenitudo iurisdi ctionis residet apd papā et in alios ꝑm eius determinatōz diriuat Attendere tñ debz sibi eā illam potestatē nō in destructiōez ecclesie datā sed eius edificationē ¶ Si papa diceret dñs omniū in spūalibus quod constat. et in tpa libus quod alij negant. nihilomi/ nus dotatio eccie in iurisdictiōib' et dominijs ꝓprietarijs tpalibus et exercitiū in illis neqz esse de iu/ re naturali neqz eidem repugnare vident Nam christus neqz exercu/ it talia dominia neqz per expssum successoribus phibuit. sed reliquit potestatē eorū discretioni pro va rietate tēporū et deuotione xpia/ norū sic vel sic exercendi ¶ Papa nō potest puertere ordinē hierar/ chicū. vniuersalis ecclesie sic q̃n in multis casibus liceret eidē resiste/ re in facie. et dicere. cur ita facis vtpote in exemptionibus manife/ ste nociuis Et si platos et eccias sibi subditas honorare sūptibus intolerabilibus. vel libertatib' pe nitus spoliare otenderet

regularū moraliū

Explicitū cōclusiones de diuersis materijs moralibus vtiles valde posite per Magrm Johez Gersō doctorē theol. eximiū ac. Cācella riū eccie beate Marie Parisien

Liber Magistri petri de Eliaco epi Cameracen q Cardinalis. doctoris sacre theologie de potestate eccliastica.

Christi noie iuocato cui data est ipo teste omis potestas in celo q in terra Mat. vltl. de eccliastica prate ab eo deiuata tractatu breue aggredior. exordium faciens a verbo Apli ad tytu pmo. vbi doces qlem oportz esse epm inter cetera amonet. vt potes sit exhortari in doctrina sana. et eos qui condicut arguere. Qui/bus verbis expmit duo esse opa catholici doctoris. Primu sanam doctrina pdicare qd est exhortari i doctrina sana. Scdo falsa doctrina reprbare. quod est eos qui contradicut arguere. Hec sut pm Aristo. duo sapientis opa. Primuz no mentiri. de qbus nouit. Scdm mentiente manifestare posse. Hac igit cosideratione pmotus Ego petrus sce Rhomane eccie Cardinalis Cameracens vulgarit nucupatus. minim' sacre theologie p/fessor osiderans. et no sine cordis amaritudine recogitas nonullos in graue hui' concilij Constan in/iuria plurimos qnqz in pmonib'. qnqz in alijs actibus errores seminare. aduersos quos cum dixisset aplus q eos qui condicut argue/re cam subiuxit Sut enim multi in/obedientes vaniloqui q seductores Proposui ad honore hui' sacri cocilij aliqs vitates catholicas stabilire. et inde errores plimos ofutare Et vt hoc salubrit fiei valeat xpm supplex exoro vt sua stabilit' gra potens sim iuxta verbu apli exhortari in doctrina et eos qui condicut arguere. In quo qdez verbo cosideranda nobis e qp notanter dicit aplus in doctrina sana. qz non sufficit doctore theologu exhortari in qualibet seu qntu libet vera doctrina. nisi et ipsa sit doctrina sana id est ad sanitatem anime spualem scz ad virtute q salutem edificatiua. qualis e doctrina scpture sacre in qua sup omne alia doctrina singularit consistit vite spualis virtus. et salutaris. sanitas anime. Apterea dicit ipsa liber vite Ecci. xxiiij. et de doctoribus eius scribit Multitudo aut sapientiuz sanitas est orbis terraz. Ubi diligenter nondu est qp sic sanitas corpis osistit in quadam Apportione media. inter extremas qlitates cotrarias. sic virtus moralis que magna pars est sanitatis anime pm pbm. ij. etb. consistit in medio. s. inte duo vicia extrema conria. Et qdam portionalit doctrina scpture sacre in qua coplementu est totius sanitatis spualis. cosistit quasi media inter errores plurimos et sepe inter erroes cotrarios Na plurimu contingit

q̃ volentes vitare errorez aliquē periculosius in errorē contrariū dilabunt Inter quos duos erro/ res doctrina sana in medio ꝓsistit Sic enī in libro de duab' naturis q̃ vna ꝑsona xp̄i oñditur q̃ fides medīū tenet inter duos errores cō/ trarios Nestorij scz et Euthicetis Contra mō circa eccīasticā ptātez medīū docet vitas catholica inter duos errores Nā error waldēsiū fuit q̃ successores ap̄lorz scz pape q̃ ꝑlatis eccīasticis repugnat oñi/ um in tpalib' nec eis liceat hr̄e di uitias tpales Unde eccīam dei q̃ successores ap̄lorz et veros prela tos eccīe durasse dicūt tm̄ vsqz ad Siluestrū a quo donatione facta eccīe per Constātinū impatorem dicūt incepisse Rhōnā eccīaz que mō est. que ꝑm ipos nō est dei ec/ clesia. ꝗ dei eccīam defuisse dicūt nisi q̃ntū in ipsis est cōtinuata vel repata per ipos Ad qd inducūt auctes euāgelij que suadēt ꝓsiliū euāgelice pauptatis Ex q̃bus q̃si de cōcilio volētes facere ꝑceptuz dicūt eccīe ꝑlatos ap̄lorz successo res non debere in tpalib' diuitijs hr̄e oñiū Et hūc antiquū errorez nouiter suscitare nisi sunt duo pni cioſi heretici Jpēs wicleff in an/ glia et eius discipul' Johēs huss in bohemia. nouissime i hoc sacro ocilio cōdemnati Alius vēo er ror fuit herodianorz Sh̄eodes enī audiēs xp̄m natū regem. credidit ipsum regem esse terrenū Ex quo deriuari videtur error quorundā qui in tm̄ ad oppositū ꝑdicti erro/ ris waldensiū declinant vt asserē ꝑsumant. papā in q̃ntū est in loco xp̄i in terris. ab ipo imediate ha/ bere ꝑmariā auctez dominiū q̃ iu risdictōz in tpalibus bonis. nō so luz eccīe donatis vel als iuste ad/ quisitis. sed etiā principib' secula/ ribus subiectis. licet dicant q̃ pa/ pa in his nō habet executionē im mediatā nisi in quibusdā casibus notatis in extrauaganti Qui filij sūt legi. per venerabilem Inter hos autē duos errores cōrios. vitas catholica medīū tenet Ui/ delicet q̃ pape et ꝑlatis eccīe. nō repugnat habere dominiū in tpa libus et iurisdictionē contra ꝑmū errorē Nec tm̄ debet eis per se rōe status sui in q̃ntum sūt vicarij xp̄i ap̄lorz successores cōn ꝑm errorez Sed eis conuenire pōt habere ta lia. si eis ex deuotione collata fue rint. vel aliūde iusto titulo adqui/ sierint Sic consimilit in hoc sacro Cōcilio errores cōrij circa eccle siasticā ptātem a nōnullis ꝑiculo/ se seminati sūt Et inter ceteros er/ rores. quidā pape et rhōne eccīe auctem taliter extulerūt. vt ptātē generalis concilij eneruarent Alij vero ecōtra sicut melius inferius apparebit Ido inter hos aliosqz errores cōrios medīū veritatis catholice tenere cupiens. hoc op' aggredi xp̄o auxiliāte decreui.

Huius autē tractatus tres erunt

partes. Prima de pmeua origine
eccĩastice ptãtis. scda de iure mi/
nistrorꝫ eccĩe qd hñt in eccĩastic.
bonis. Tertia de papalis ptãtis
plenitudine. et hãc subñcit iudicio
concilij generalis. Prima pars cõ
tinebit ꝗtuor capla. Primũ. xij. p/
mittit oclusiones fundamentales.
Scdm ad eas inducit humani iu/
ris allegationes Tertiũ circa sta
tum hierarchicũ eccĩe fundat. xij.
Pões Quartũ de aucte Rhõne
eccĩe deducit. x. corollarias oclusi
ones ¶ Scda pars que ẽ de iure
ministrorꝫ ecclesie qd hñt in eccle/
siastic. bonis duo cõtinebit capla
Primũ circa hoc ponit. xviij. Põ/
nes in iure naturali. diuino et hũa
no fundatas Scdm ex premissis
infert. x. Pões corollarias ¶ Ter
tia ps ꝗ est de papalis potestat.
plenitudine. et hãc subñcit iudicio
cõcilij generalis. iiij. habebit capi.
¶ Primũ de hac qõne. Utrũ ple
nitudo ptãtis eccĩastice resideat i
solo rhõno pontifice Scdm vtrũ
papa subñciat concilio generali.
nõ obstañ pdicte ptãtis plenitudi
ne. Tertiũ circa hoc recitabit opi
nionẽ cõnriam veritati catholice.
Quartũ ponet verã decisionem ꝛ
re pbationẽ opinionis pmisse.

¶ Ca. primũ prime ptis

Quia fm pbm. Scire ẽ
rem per cãm cognoscẽ
ideo que. qualis et ꝗn/
ta sit ptãs eccĩastica sa
cilius appbendit si eius prima et
originalis causa pnoscat Ea ꝓ
in hui⁹ tractatus principio de ori
gine eccĩastice ptãtis aliqs cõclu
siones pluriũ dubiorꝫ exclusiuas
breuiter recolligere dignũ duxi
Prima est q̃ sex eccĩastice ptãtes
legunt in euãgelio a christo. suis
aplis et discipulis pro ipisꝫ eorꝫ
successoribus ministris eccĩasticis
fuisse collate ¶ Prima ptãs conse
cratiõis que interdũ dicit caracẽ
vel ptãs ordinis quã cõtulit dñs
qñ dixit hoc facite in meã cõmẽo
rationẽ Luc. xxij ¶ Scda ẽ ptãs
ãministratiõis sacmentorꝫ. et pci
pue sacmenti pñie que ẽ potestas
clauiũ vel spũalis iurisdictiõis in
foro oscie Et hec ptãs pmissa fu
it petro. tibi dabo claues rgni ce
lorꝫ Mat. xvi. pmissa fuit etiã oi/
bus ibi Amẽ dico vobis quecũqꝫ
ligaueritis ꝛc. Mat. xviij. Collata
vero fuit ibi Accipite spm sanctũ.
quorꝫ remiseritis pcca remittunt
eis ꝛc. Job. xx. ¶ Tertia est ptãs
seu auctas aplatus siue pdicatio/
nis quã tradidit eis dñs dicens.
Euntes pdicate ꝛc. Mathei. x.
Quarta est ptãs iudiciarie corre/
ctionis in foro exteriori per quaꝫ
timore pene pcca corrigunt preci/
pue q̃ sunt in scãdalũ eccĩe Et hec
data est eis ibi Si peccauerit in te
frater tuus ꝛc. etsi non audierit te
dic eccĩe si eccĩam nõ audierit. sit
tibi sicut ethnicus et publican⁹. et
sequit Quecũqꝫ ligaueritl. Ma. 18.

¶ Quinta est ptās dispositōis ministrorꝝ. quo ad determinationez iurisdictōnis eccīastice. vt euitet ꝛ fusio. ꝛ dissensionis mātia in ꝓlo et inter ministros. si ipi equalit et indistincte de oi populo curaz haberent Et hec ptās collata est petro. et successorib' eius vbi ei specialiter dictū est pasce oues meas ꝛc. Joh. vlti. ¶ Sexta ptās est accipiendi nēcaria vite ab his q̄bus spūalia ministrabāt Et hec ptās declarata est vbi dicit Euntes p̄dicate Et subdit dignus est operarius cibo suo. vel mercede sua Ma. x. et Luc. x. Aliaz igit ptātem p̄ter illas sex nō acceperunt discipuli a xp̄o nisi miracula faciendi. ad cōfirmationē fidei. in qua non nēcario succedunt eis epi et alij p̄sbri. qz nō indiget fides miraculis cōfirmari ¶ Secda oclusio q̄ p̄dicte sex ptātes a p̄ncipio omnes fuerunt. et quasi pares oibus aplis p̄ter quintā que petro spēalit collata est Nam ptās iurisdictionis licet quasi equalit collata fuerit omnibus aplis. ꝛ sine determinatōne vbiq̄z ꝛ in quēlibet poterat q̄libet ea vti sicut paulus vbiq̄z sine determinatiōe populū hierarchisabat. tñ qz ex hoc cōfusio seq̄ poterat vt dictuz est Ideo dñs hoc p̄uidens otulit petro pro se ꝛ suis successorib' auctem disponēdi ministros eccīe et determinādi iurisdictionē dicens pasce oues meas id ē sis pastor et p̄latus genēalis ad quē ptineat dispositio ꝛ regimen generale. ouium et ouilis Et sic q̄z uis omnes apli eandē habuissent a xp̄o ptātem et equalē clauium et iurisdictionis. nō tñ iurisdictionē siue materiā subiectā p̄m aliquos habuit nisi petrus et cui cōmittere voluit Et ita p̄m hūc intellectum in petro fuit illa plenitudo ptātis quā tñ postea diuisim alīs dedit vocās eos in ptem solicitudinis ¶ Tertia cōclusio sequit ex p̄dictis q̄ sicut apli et discipuli sic epi et p̄sbri eccīe ministri a xp̄o immediate ptātem eccīasticā suscepe runt. tanq̄z ab eo qui solus ē ꝓpie et maxime caput eccīe. tñ nihilominus petr' et quilibet eius vicari' pōtifex summus. potuit dici caput eccīe inq̄ntū p̄ncipalis est inter ministros. a quo tanq̄z a principali hierarcha et architecto aliq̄ mō depēdet totus ministrorꝝ eccīasticus ordo Jñ licet ceteris aplis generalit dictū sit Quecunq̄z ligaueritis. tñ q̄a hoc ei singularit dictum est Ideo specialiter dicit claues accepisse ꝓpter p̄ncipalitatez quā a xp̄o pre ceteris immediate suscepit ¶ Quarta cōclusio est q̄ petrus prius fuit pontifex sūmus q̄z epūs rhōnus. vtrunq̄z tñ ēpatum a xp̄o immediate recepit. Pro cuius declaratione sciendū ē q̄ qñ xp̄ūs petrū ostituit pontificez sūmū dicēs. pasce oues meas simul et eisdem verbis dedit ei potestatē eligēdi sedē vbicūq̄z vellet

et ibi esset particularis epūs. Nā sicut eccīastice tradunt historie et sanctorū patrū decreta testantur. Petrus q̄tuor annis tenuit cathedram ecclesie. nullā sibi particularem ecclesiā eligendo, sed tanquā prelatus et caput omniū fidelium sedebat vbicunqz volebat. Inde in hirlm vbi legit. Jacob' statim post passionē dñi a petro q̄ apl'is fuisse epūs ordinatus. petr' licet ibi omnibus p̄fuerit tamē illā ecclesiam tanqz sibi specialē nō elegit. sed post q̄tuor fere annis anthiochie sedit annis septē. et illā sibi ecclesiā appropriauit. Deinde vero apparente sibi xpo et eidē reuelante. sedē suā rhome transtulit. et ibi factus est Rhoman' epūs. Et ita ex tūc in petro et suis successorib' duo epatus cōcurrerūt. videlicet vlis ecclesie. et pticularis ecclesie rhomane. Ex quib' sequit quinta cōclusio. qui p̄us anthiochena et deinde rhōna ecclesia sup ceteras ecclesias obtinuit principatū. Et a tpe quo petrus q̄ sui successores sūmi pontifices fuerūt q̄ erūt epi rhomani. ipa rhōna eccia fuit et erit caput omni ecclesiarū particularū ac totius vlis eccie. hac videlicz ratōne. qz eius pticularis epūs est caput vlis ecclesie eo mō loquēdi quo vna metropolitana eccia dicit caput omniū eccīarum suffraganearū. qz epūs eius est caput seu Archiepūs earūdē. Et in hanc sñiam concordant eccīastice historie ac sāctorū patrū decreta. Inde ad hūc sensum negare rhomanā eccīam esse caput omniū ecclesiarum est hereticū sicut negare summū pontificez esse caput eccie.

Sexta cōclusio licet nomiā papatus et Cardinalatus tpe petri et aliorū apl'orū. nō fuerint in vsu ecclesie. sed postea crescente eccia in titulū honoris ex deuotione fideliū hec nomia. sicut et noia patriarchaū p̄matū Archiepōrū et epōrū in vsum venerūt a sācis p̄ribus approbatū. tñ eccīastice potestates dictis noibus papatus et Cardinalat' nūc designate ex tūc in apl'is p̄fuerūt videlicz in petro papalis dignitas. et in ceteris apostolis Cardinalat' auctoritas.

Pro cui' declaratiōe sciendū ē q̄ sicut ptz ex decretis historie actuū apl'orū q̄ alīs eccīasticis historīs ac sācorū p̄fm decretis. aū diuisiōz apl'orū per quā ad diuēsas mūdi ptes dispersi sūt apl'i. petro tāqz papale officiuz gerenti assistebāt tanqz cardinalat' ministeriū exercētes. sicut nūc pape assistūt Cardinales tanqz ei' p̄ncipales assessores et p̄siliarij atqz coopatores in regimine vlis eccie. Postqz vo apl'i a petro separati in opus p̄dicationis. diuersa mūdi loca plustrātes spēales sibi dioceses. ex tunc epale officiū exercuerūt. Inde ex hoc p̄t inferri q̄ dicti apl'i prius fuerunt Cardinales qz epi. seu q̄ prius exercuerūt cardinalat' mi/

nisteriū q̃z ep̃ale officiū. de quorū
cardinalatu spū aliter intelligi p̃t
illud ꝓpheticū. Dñi sūt cardines
terre. et posuit sup eos orbem Ex
quo iterū sequit q̃ prius fuerunt
cardinales orbis q̃z vrbis Nam
sicut petrus p̃us fuit papa orbis
id est vr̃is ecclesie anteq̃z ep̃s rho
mane ecc̃ie vt dictuz est. sic et apl̃i
prius fuerūt cardinales orbis q̃z
aliqui fierent cardinales rhomāe
vrbis In lignū xo hui' distinctio/
nis in inuestitura papatus dicit
pape Inuestio te de papatu rho/
mano. vt presis vrbi et orbi In
vtraq̃z vero tā vrbis q̃z orbis p̃si
dentia. coassistunt pape cardina/
les tanq̃z spēales ip̃ius coadiuto
res vice et nomie tā rhomāe ecc̃e
q̃z vr̃is Et ideo papa ante suā cō
secrationē ꝓfiteri debet sāc̃te rho
mane ecclesie cardinaliū consilio
ꝛsensu directiō. et rememoratiōe
ministeriū suū gerere atq̃z pagere
vt patz in ꝓfessione quā fecit Bo
nifacius octau'. Ex p̃missis fun
datur septima conclusio Qꝛ sacro
collegio vel senatui apl̃orum succe
dit in ordine hierarchico sacrum
collegiū cardinaliū videlz quātū
ad primū statū quo apl̃i coassiste
bant petro anteq̃z post eoꝛ diuisi
onem fierent p̃ticulariū ecclesiaꝛ
ep̃i Statui aūt apl̃oꝛ inq̃ntū fue
rūt ep̃i succedit ordo ep̃oꝛ Et ita
intelligunt dicta sanctorū ex q̃b'
sumitur illa glo. Luc. x. super xbo
Designauit q̃ alios. lxxij. ū. vbi di

citur q̃ sicut in apl̃is forma ep̃oꝛ
sic in lxxij. discipulis forma est mi
nistroꝛ sc̃di ordinis Et omis po
testas sacerdotalis ad hos duos
ordines reducitur Si vēo obij/
ciatur q̃ cardinales diaconi non
succedūt apl̃is. cū omnes fuerint
p̃sbyteri Rñdet q̃ licet non succe
dunt in ordine p̃sbyterat' tā succe
dunt in ordine diaconat' et nihi/
lominus succedūt eis q̃ntū ad or/
dinē hierarchicū cardinalat'. ad
intellectū supius declaratū. Iñ
q̃ntū ad hoc cardinales diaconi
nō solū iure p̃dicto sed etiā ex lau
dabili ꝛ approbata consuetudine
iam p̃scripta. p̃cedunt ep̃os licet
ordo ep̃alis vel sacerdotalis dig
nioꝛ sit ordine diaconat' sicut xbi
gratia Archidiacon' licet non sit
p̃sbyter tamē p̃est pluribus p̃sby
teris suo archidiaconatui ordine
hierarchico subiectis Predēcā aūt
cōsuetudo p̃cessit vt verisimiliter
creditur ex traditione apl̃orum ꝛ
suoꝛ successoꝛū sicut patet ex ap
batis ecc̃iasticis historiis Naz in
historia damasi de plurib' sūmis
pontificibus dicitur q̃ fecerūt or
dinationes. vt tot p̃sbr̃os tot dia
conos. tot per diuersa loca ep̃os
Ubi patet q̃ p̃sbyteri et diaconi
rhomani preferuntur ep̃is Secdo
patet q̃ ad pōtifices rhomanos
p̃tinet ep̃os ordinare Ex q̃bus
sequit octaua cōclusio q̃ ātiquissi
mo iure et p̃scripta ecclesie ꝛsuetu
dine. que pro lege habenda est ad

Rhōnū pontificē de fratrū suoꝝ cardinaliū cōsilio ptinet epos ordinare et instituere Sic enim petr' de ōsilio aplōꝝ Jacobū hierosolimitarū epm ordinauit Sic et de Inceps factū est de alijs epis. et p petrū et per alios suos successoēs rhōnos pōtifices Per hoc tñ nō totaliē excludunt iura electionum vt patebit ex dicēdis Nona cōclusio Q: ad sce rhōne eccie cardinales de iure naturali et dino. aliquo mō ptinet rhōni pōtificis electio. Et dici aliq̄ mō hoc ius ad eos ptinere. qz ad eos solos de iure naturali et diuino non ptinet hmōi electio Sed ꝓ ad eos totaliter ptineat hoc est de iure positiuo In quo ex cā rōnabili cadere pōt iusta dispensatio. ¶ Pro cui' declaratione sciendū est. ꝓ qz sūmus pontifex nō pōt sibi successorem sicut alios epos eligere vl ꝓstituere. optet ꝓ per alios eligat Et idō inq̄rendū est ad q̄s hmōi electio ptineat de iure naturali et diuino ¶ De hoc aūt aliqui pbabiliter dicūt ꝓ large sumēdo ius naturale et diuinū. videlicet p oi illo qd ex suppōne est naturaliter rōni ōsonū. et in diuinis scpturis explicite vel implicite oprehensuz Sic rhōni ex iure naturali et dino hoc mō large sūpto hñt ius eligēdi rhōnū pontificē Ex hac nanq̄ suppōne ꝓ aliq̄bus sit aliquis plātus vel pnceps vel rector pficiendus. naturali rōne euidēter colligitur ꝓ nisi per illū vel p illos cuius vel quoꝝ interest ordinet cōnriuz Illi q̄bus est pficiendus. hñt ius eligendi pficiendū eis Inde nullus debet eis dari ipsis inuitis Et hoc multis exēplis et rōnib' pōt pbari quas dimitto cuz igit rhōnus pontifex quodāmō spēaliter pficiēdus sit rhōnis. q̄a non hñt alium epm. sequit ꝓ ipi iure p dicto ex suppōne. s. ꝓ dñt hre epz hñt ius eligēdi ipm. in quo iure participāt rhōne eccie cardinales cū ipsi rōne suoꝝ titulorū sint principaliores in clero rhōno Et ꝗ vtiq̄ verū est. nisi p ipsos rhomāos vel aliuz supiorē rhōnis qui hēat in hoc ptātem. cōnriū statuat vel ordinet Si vo dicat ꝓ ex pdicta rōne sequit ꝓ cū rhōnus epūs in q̄ntū sūm' pōtifex pficiat vl ecce videt ꝓ ius eligēdi ipm ad vlem ptineat eccīam. vel ad generale ōsiliū ipam repñtans potius q̄z ad rhōnos Ad hoc pm pdictā opionez rñdet ꝓ licet vniuersa fideliū multitudo seu generale ōciliū eaz repñtans hret ius eligēdi summū pōtificē tñ in q̄ntū ipe est rhōnus epūs publice vtilitati magis videtur expedire. ꝓ vacante sede romana ius eligēdi ptineat ad romanos. vel ad aliq̄s qui hanc ab eis habeāt ptātem. qz illa vlis ac generalis multitudo aliqñ nō posset in vnū locū ogrue euenire. vel in vnā psonā idoneā cōsentire Ex pdictis sequit decima oclusio Q: rhōni ad euitandū ofusionez multitudinis rōnabiliē potuerūt

et debuerūt transferre dictuz ius
suū eligendi sūmū pontificē in ali
quos paucos ex rhōnis. vel i cle/
rū rhōnū aut aliqs ex ipis Sic.n.
ab ātiquo electiōes plato ꝛcesse
fuerūt clericis qz licet oēs clerici
et laici habuerūt ius eligēdi de ꝛ
sensu tñ laicoꝝ qz clerici erant sa
pientiores q sāctiores respcu mul
titudinis. ꝛcessū fuit et ordinatuz
q ipi soli eligerēt. Ex eadez ra/
dice sequit. xi. ꝛclusio Qz rhomāi
rōnabilit potuerūt et debuerunt
transferre ius et ptātem instituēdi
electores rhōni pōtificis in aliqs
paucos vel in vnū solū. vtpote in
pontificē rhōnū Sic eni papa ali
qñ ꝛcessit qbusdaz regib⁹ ius eli/
gendi summū pontificē. vel aliqñ
alīs Sed ꝑm opionē ꝑdictā hoc
nō fecit qz ipe solus habuēit ptā
tem hmōi ius ꝛcedēdi. ꝗ qa rhō/
ni. vel in eū solū. vel in eū et alios
simt qui gesserūt vices rhōnoꝝ ꝑ
dictū ius transtulerūt Sic Doria/
nus papa vt habet in decreto nō
solus. ꝗ ipe et synodus celebrata
rhome in q̄ plēs fuerūt rhōni tra
diderūt karolo regi ius q ptātez
eligēdi sūmū pontificē. et ordinā/
di aplicā sedē. Sic etiā leo papa
vt in decretis legit nō sol⁹ sed cū
multo clero et pl̄o ius ꝛcessit Ot/
tori ꝑmo theutonicoꝝ Regi sum/
me aplice sedis ptātem ordinādi
Sic deniq; Nicola⁹ papa nō sine
ꝛsensu rhōnoꝝ in q̄dā rhōna sy/
nodo. c. et. xiij. epoꝝ hāc elēonis
ptātem. cardinalib⁹ ꝛtulit q ptās
plibus iurib⁹ et ꝛsuetudinibus ꝑ
scpta firmata est. Hic tñ nōnōū
q ꝑ ꝑmissa non tollit q̄n papa ec̄
ex ordinatiōe xpi. et ex ptāte col/
lata sibi a xpo. in aliq casu hēat
ptātem ordinādi. qui debeant eli
gere successorē suū Cui⁹ rō est qa
xpūs sufficienē puidit ecclie in oi/
bus nēcariis Jō ꝛmittēdo ecclam
suā brō petro dedit ei et successo/
ribus ei⁹ plenitudinē ptāt. i spūa
lib⁹ q̄ ad oia nēcia ecclie sue. saluo
tñ iure alioꝝ qñ debite volunt et
pñt vti iure suo ita vt papa in oi/
bus nēcariis possit supplē in spūali
bus defēm illoꝝ qui nolūt vel nō
pñt vti iure suo Et idō qz ex iure
dīno rhōni hñt ius eligendi ēpm
suū. papa nō habz ptātez ordinā
di de electōe eadē in pīudiciū rhō
noꝝ q̄n ipi vellēt et possent ad bo
nū cōe vti iure suo Solus g⁹ pa/
pa pōt hre ius ordinādi de elēo/
ribus et mō electōis sui successori.
si rhōni trāstulerint ius suū in pa/
pā Vel etiā si rhōni in ordinādo
de electorib⁹ rhōni pōtificis inue/
nianē in detmentū ecclie negligen/
tes Et satis ꝓbabile ē q rhōni
tale ius aliqñ trāstulerūt in papā
Et iō ex tūc potuit papa solus ꝛ
cedere ptātem eligēdi sūmū pōti/
ficē vel impatorib⁹ vel regib⁹ vel
vicinis ēpis vel clero rhōno. vel
canonicis ecclie rhōne vel alīs et
marie cardinalib⁹ put ei visū fue/
rit vtilitati ecclie ꝛuenire. Ex p/
missis ꝑm opionē ꝑdictā infertur
xij. ꝛclusio Qz qz res de facili ad

naturā suā reuertēt. si elēctores rhōni pōtificis. siue cardinales r'alij in ḋs rhōni ius suū trāstulerūt ex culpa sua ius ac ptātem hmōi p/derēt. In ꝶ casu reuerteret ad rhōnos. nisi papa hns in hoc rhōno/rū ptātem. alit ordinaret de elēctoribus hmōi. Et ido si sede vacāte casus p̄dictus ōtingeret. tunc ius eligēdi et ordinādi de electorib⁹. ad rhōnos ptineret ꝑm opionem p̄dictā. Sed tñ ꝓbabili⁹ videtur posse dici ꝙ in casu p̄misso ius p̄/dictū ptinēt ad generale cōsiliū. si facilē et oueniente posset ogregari. aut si de facto esset sufficiente cōgregatū. Et ꝶ marie ptz ex illa rōne sup̄ tacta. qz papa nō soluz est rhōnus cp̄s. ꝶ etiā sūm⁹ pontifex vlis eccie. q̄ in cōcilio repñtari cēsetur. Ex oibus p̄missis pz mā/festa reꝓbatio cuiusdā fle opinionis quā recitaui in tractatu de reformatione eccie videlz q̄rundaz statum cardinaliū nimis rigorose de primentiū. ipmqz reꝓbantiū sicut reꝓbat⁹ est stat⁹ chorieporū asserentiū ꝙ cardinalat⁹ nō sit grad⁹ ecclesiastice hierarchie. nec statui apl̄orz q̄uis mō succedēs. quē errorē aliqui in hoc sacro ocilio suscitare ac renouare nisi sunt.

Ca. ij. prime partis

HO ofirmatiōez p̄dictarū oclusionū nōnlt̄as hūani iuris allegatiōes expedit inducere. Circa p̄mā oclusionez sciendū est ꝙ prima et scda ptās ꝑm aliq̄s sūt vna ptās ꝑm essentiam. sed differentes ꝑm diuersos actus respectu corpis xpi veri et mystici imo totā ptātem traditā apl̄is a xpo videnē canones cōp̄hendere sub ptāte ligādi q solvēdi. Et in hac ptāte iuxta scdaz cōclusionē omnes apl̄i cū petro pari osortio honorē acceperūt vt. xxi. di. In nouo Vbi etiā fit mentio de ptāte p̄dicandi de qua. xix. di. Ita dns Vbi oclude ꝙ hui⁹ muneris sacrm ita dns ad oim apl̄orū officiū ptinere voluit. vt in beatissimo petro apl̄orz sūmo p̄ncipalē collocaret. vt ab ipo q̄si q̄dazꝛ capite dona sua velut in corp⁹. omne diffūderet. Vñ etiā iux tertiā oclusionē in dicto ca. In nouo dicit ꝙ epi successerūt loco apl̄orz. Et iō licet hēant ptātem ordinis vel cōsecratiōis parē cū papa q̄ ad plenitudinē exercitij ipius ptātis. tñ nō hnt parē amministrationē q̄a iuxta scdaz conclusionē solū vōti sūt in ptez solicitudis q̄ ad suas dioceses. papa vero in plenitudine ptātis quo ad totū mundū vt ij. q. vi. Qui se scit. et de vsu pallij ad honorē. Vñ etiā iux tertiā cōclusionē petr⁹ fuit p̄ncipalis inter apl̄os quia etiā fuit maior alijs in amministratione vt ij. q. vij pu/to. vbi dicit Aug⁹. ꝙ in petro fuit principatus apostolatus. Solus enim petrus inter apl̄os p̄matum gerebat ij. q. vij. paul⁹. et cephas id est caput dictus est quia principatuz teneret apl̄atus vt. xxij. di.

Sacrosca ad.idē de elcone fūda/
mēta.lib.vi.Dis itaqz atqz plib'
iuriū ocordātijs tres pme oclusi/
ones simul pbate sūt Circa qr
tam oclusionē vide.vij.q.i./Muta/
tiones.vbi dicit q petr' de āthi/
ochia trāslat' est rhomā.vt ibidē
poti' pficēt Idē.xxij.di. Sacro/
sca Et hec translatio iubente dño
facta est.xxiiij.q.i.Rogam' Et id
canō facit p q̄nta oclusiōe q̄a ibi
dr q Anthiochena sedes q olim
erat pma cessit rhōne sedi q nulla
est sedes q nō sit eidē rhōne sbie/
cta Qz aūt hēticus sit qui negat
rhōnaz ecciam esse caput ecciarū
habet.xxij.di.Oēs Circa sextā
oclusionē nota q aliqb' videt q
siluester fuit pm' qui cardinales
vōuit vt ij.q.iiij Presul q fuit illō
capl'm oditū in generali ocilio vt
ibi patz Alijs videt q marcellus
papa Et de b p Archi.de elcone
vbi mai' lib vi.Et in hoc ñ refert
qz debz attēdi effect' et nō vōbu/
lū De xbo signi. Intelligētia.cū
trib' capl'is sequtibus Et nota q
hostien.et q̄dā doctores canōiste
multa ponūt de aucte cardinaliū
tā sede vacañ q̄z plena vt in.c.ad
liberandū de iudeis in.c.cū ex eo
de peñ.q re. In.c.Antiq.de priui.
in.c.null'.lxxix.di.in.c.ego. N.de
iure iurā.in.c.fūdamēta.de electi.
in.c.ij.de officijs legati li.vi.in.c.
Ad aplice.de re iudi.e.lib.q in ex
uagañ.execrabilis Circa septi/
mā oclusionē nō q cardinales ec
nō epi.pcedūt epos.q̄a opantur
senatorib' q erāt pmi post Impa
torē et dicebanť pres oscpti. De
hoc p archi.de offi.lega.c.i.l.b.vi
Et p hoc.xcvi.di Cōstantin' vbi
ocedit Cōstantin' vt vtanť orna
mentis senatoz Et dato q nullo
iure pbaret.sufficit q sic est rece/
ptū a tpe de cui' cōtrio nō ē me/
moria Nā tale tpūs habz vim le/
gis de pscp.c i.li.vi.Et hoc facit
p octaua oclusiōe Itē cardiales
etiā non epi hūt in suis titulis ius
epale vt nōt Io.mōchi de maio.
et obe.c.vno.lib.vi.Nec obstat de
cardinalib' diaconis qui miores
sūt in ordine sacmētali Nā stat q
aliqs sit cū alio par vel etiā mior
in ordine et tñ maior in āministra
tione sicut archidiacon' a psbro
vt xxv.di.plectis.vñ sacer ille se/
nat' cardinaliū.a cardine nomen
accepit vt.xxij di.sacrosca super
verbo.Cardo notat archidiaco/
nus Circa nonaz oclusionē nō
q electio pape ptinet ad cardina
les nō solū de iure ẖ etiā de cōsue
tudine diu obtenta vt nōt hostien
de elec.licet Et hec osuetudo pm
pbm dr altera naťa et hz vim le/
gis.et legez interptať et corrigit
vt de osuetudine Cū dilect' Itez
ad cardinales ptinz hec elcio tan
q̄z ad cleruz rhōnū seu pucipales
de clero rhōno Argu.xxiij.di.ca.i
fac.lxxix.di.c.i.q.c.Sicqs pecuniā

Ca.iij.prime partis

Sed vltra pmissa iura hu/
mana et positiua restat in
iure diuino fundare statū
hierarchicū cardinaliū et eorum

auctem ¶ Ubi pmo supponendū est q̃ xpūs eccīam suā instituit. statibus. officijs. et gradibus varijs hierarchice distinctā iuxt illd apli ad Epb. iiij. Unicuiq; nrm data est grā pm mensurā donatōis xpi Apter qd dicit ascendēs in altum dedit dona hoibus Et ipe dedit quosdā quidē aplos. quosdā aūt Apbas. alios vēo euāgelistas. alios aūt pastores q̃ doctoēs ad cōsūmationē sanctorū in opus ministerij in edificationē corporis xpi quod est eccīa Et eadē sīnia habetur. i. Chorl. xij. Et hec pfecta et opleta statuū distinctio maxime in die ascensionis instituta est vt notant pmissa verba apli allegantl. illud psalmi Ascendēs in altuz dedit dona hominibus Ex quo sequitur q̃ varietas officiorū statuum. graduū et dignitatū in eccīa non pncipalie ex institutione eccīe aut cuiuscūq; puri hois aūcte pcessit q̃re nec eam destituere potest siue destruere ¶ Alteri' supponit q̃ pmissa officiorū varietas ad sui pulcritudinē et ordinē requirit q̃ inē aūctes eccīe regitiuas. sit hierarchica subordinatio Et q̃ vna scz papalis aūctas sit supma ex xpi institutione. q̃ nō tm hūana aūcte sed diuina iuxta illud Job. xx pasce oues meas Ubi licet pluraliter dicat apls dedit aplos seu epos ꝛc tm ad inuendū id qd dictū est pmisit vnicuiq; nrm data est grā pm mensurā donatiōis xpi q̃ di cat vni plus q̃ alteri min' donatū est. et vni supmū regimē eccīasticū sit omissū Jdo dicit idez apls. ij. chorl. x. Nos ñ i imensū gliamur sz pm mensurā regule quā mensus est nobis de' vbi glo. Usurpantes sibi regimē aiarū. sine omissione xpi aut sui vicarij. vel ptātem pmissā vltra ēminos sibi pmissos excedentes nō pm mensuram regule sz in imensū gloriantē ¶ Ex pmissis inferē q̃ sicut stat' pape. sic post eū status cardinaliū ad ordinē hierarchicū eccīe ex xpi institutione ptinet Nā ipi q̃ntū ad hunc statū statui aplico imediate succedūt ¶ Pro cui' declaratiōe sciendū est q̃ apli triplicie pñt ōsiderari Primo vt xpo pñtialiter astiterunt añ eius ascensionē Secdo vt astiterūt petro tanq̃z pmo pastori añ aplorū diuisionē et separatōez a petro Tertio vt ex pcepto xpi postea a petro separati per mundū se diuiserūt vt in. vi. oclusiōe tactū est In pmo statu apli fuerūt paēs nec petr' eis perat In secdo q̃ tertio statu perat eis petr' Et q̃ntū ad pmū et secdm statū cardinales repñtāt aplos in q̃ assistūt pape qui ē xpi vicari' q̃ peē successor Sz q̃ntū ad tertiū statū epi succedūt aplis vt in dicta. vi. oclusione oñsū ē Et q̃ nouit apls distinguēs stat' eccīe qz cū distinguit statū pastoralē cui incūbit cura aiarū pticlarie a statu aplico ad q̃ spectat regim et ordinā' toti' eccīe generalr

Et iuꝗ hāc sñiam dicit archi.xxij di.ca.sacrosca.q̃ papa se debet inter cardinales ānumerare.rōne status aplici in quo sūt.odiuīden do eū a pastorali statu licet etiaz apli fuerūt pastores.sed status in se sunt diuersi Et prius fuerunt in statu aplico per xp̄m instituti q̃z in pastorali p petrū qz añ passiōz omnes.xij.fuerūt apli.ꝗ post passio nez institutus est petrus a christo omniū pastor.et tūc status pasto ralis ordinatus.cuz aplicus stat' ante fuisset Petrus igitur q̃ sui successores.vtrūqz retinuerunt sta tum sed Cardinales aplicū dūta/ rat Et ista diuersitas inter nunc vocatos cardiales.et archiepos et epos qui in statu aplico vario modo succedūt episcopis.notat̃ in glo.p̄.Chorlij.super illud di/ ctum fidelibus Omnia vestra sunt siue paulus siue appollo siue ce/ phas Nam vt dicit glo. Paulus erat apls chorinth. Appollo erat archiepūs eoꝝ Cephas id est pe trus omnibus maior ēat Inde vlterius sequitur q̃ ad statū car/ dinaliū tanq̃z ad statum aplorum p̄mo ptinet vna cū papa regimē et ordinatio totius ecclesie. Nam sicut pfectio epalis status in hoc cōsistit p̄m sāctū thomā secda sede q̃ q̃uis ex diuina dilectiōe se ob/ ligat ad hoc q̃ curā primorū ge rat.et saluti eoꝝ insistat.videlicet eoꝝ qui suo epali regimini spēali/ ter sunt cōmissi Ita pfectio stat' cardinalat' in hoc consistit q̃ ex ca/ ritate se obligant.vt cum capite suo xp̄i vicario generaliter fidem et xp̄ianitatem vsqz ad sanguinis effusionē defendāt. In cui' signū capelluz rubcū portare dicunt Ex q̃bus sequit q̃ cardinales sūt in statu pfectionis altioris q̃ sit generalit status pastoralis.qz in feriores pastores tenent se expo/ nere p grege pticulari.ꝗ cardina les tenent se exponere p eccia vli qd est pfectius q̃a bonū q̃nto cō munius tāto diuini' vt dicit phs Ex eodē fundamēto patet q̃ ad sedē aplicā.i.papā et cardinales p̄ cetis sedib' pticularibus ptinz declaratio xitatū nēariaꝝ ac vti/ liū ad salutē.siue q̃ztū ad fidē siue q̃ntū ad vtile regimē eccie milita/ tis quia in hoc succedit petro et aplis cetis.q̃ntū ad statū aplicū p̄mitiuū de quo dcm est Euntes docete omnes gētes Ex quo vl/ terius sequit q̃ vbi nēcitas a vtili tas imminet p̄ oseruanda fide.vel p̄ bono regimie eccie ad papam vel in eius defectu ad cardinales ptinet generale ocilium ouocare. Et ꝗ eis ouenit.nō tā humana q̃z dina institutiōe vice et noie toti' vlis eccie q̃a ipi cardinales succe dētes aplis in ministerio generali xbi dei q̃ deputati ex statu suo ad instruēdū generalr fideles de his q̃ ptinēt ad salutē.licz in ꝗ officō sint instituti a papa vice tñ xp̄i xi/ tates nēarias orbi docere tenent

Et in illa paritate in qua a sāctis doctorib' paulus dicit fuisse par petro p̄dicationis scz legis euangelice succedunt paulo Et exēplo ipius ad gal.ij.successori petri manifeste in p̄iudiciū xpiane religionis oberranti pñt resistere.qz licz generalis sit vicari' xpi q̄ officio et aucte plationis maxim'.tamen in ministerio p̄dicationis q̄ doctē/ne christiane onumerare se debet alijs aplis vt notat archidiaconus vbi sup̄ ¶ Ex p̄missis oibus patet q̄ si attendat ad ꝓditionez status in quo cardinales sunt ex xpi ordinatiōe instituti.valde magna ꝓgruētia est.vt ad eos pertineat electio pape.xpi vicarij.q̄a videlz in hoc succedūt aplis xpi. hoc tñ ius p̄ncipalit et originalit ptinet ad ecciam vlem seu generale ꝓciliū ipam repñtās sicut tactū est in fine.xij ꝓclusiouis ¶ Pro cuius mackie declaratione sciendū ē q̄ licet papale officiū sit ex xpi institutione tamē modos ipm per electionē obtinēdi xpūs nō docuit explicite et exp̄sse.licet aūt xps leges obtinēdi eccīastica bñficia seu dignitates nō exp̄sse docuerit tñ videt q̄ eas suo vicario instruendas reliquerit.vel immediate p se ipm.vel mediate per alios iuē eccīasticas sanctiones subordinatos ¶ Sed de papatu qualiter q̄ quō debeat q̄s surrogari.est specialis difficultas ¶ Circa hoc ꝓo est multiplex opinio Una ē q̄ qñ xps p̄fecit btm̄ petr̄ oib' xpianis dans sibi ptātem vt vbi vellet. sedem eligeret. Ita vt ibi esset quodammō ꝓprius illor̄ epūs.nō p̄uauit illos iure illo naturali large sumpto.quod omnibus competit. quibus est aliqua preficiendi potestas.siue secularis siue ecclesiastica videlicet eligendi sibi rectorez nisi per illos quibus est p̄ficiendi hui'modi potestas vel per eorum superiorem.contrariuz ordinet Ergo cuz beatus petrus elegerit sedez rhome.sequit q̄ rhomani habent ius eligendi successorē beati petri.qui eis preficiendus est Et hoc habēt rhomani ex iure naturali large sumpto.vt supra tactuz est.et per ꝓsequēs ex iure diuino. extendēdo ius diuinū ad q̄cunq̄z ius naturale ex eo scz q̄ tle ius ē a deo cōditore naturale ¶ Alia opinio ē q̄ pari vel maiori rōne sicut ad vniuersitatē rhomanorū ptineret de iure naturali vel diuino electio pape tanq̄z rhomāi pōtificis Sic ad vniuersitatē fideliū simili iure naturali et diuino pertineret electio pape.tanq̄z summi pōtificis vlis eccie vl ad generale cōciliū ipam repñtans.qz vlis ecclesia vel ꝓgregatio eā repñtans originalit q̄ p̄ncipalit habz a xpo ius eligendi sibi caput seu rectorē cuius tamen capitis auctoritas seu potestas non ab ecclesia sed a christo immediate dependet. Et hec opinio verior reputatur

Ex quo sequit q̃ si vniuersitas rhomanorũ.naturali aut diuino iure habeat potestatẽ in electione summi pontificis hoc est vice et nomine vniuersalis ecclesie cuius summus pontifex est particularis rhõne ecc̃ie epũs Et q̃a vniuersitas rhõnor vel aliqui eius auc̃te facilius et ꝯmodius pñt cõgregari.q̃z tota ecc̃ia vel cõciliũ generale.p quib' facit.lxv.di si forte Et ibidẽ.c.ij.de tempo.ordi.Si archiepũs.q.xxiij.distin.In nomie domini q.lxxix.di c.primo q.c.Si q̃s Inde vlteri' sequit q̃ papa illã ptãtem quã habet sup ordinatõe de electione successoris habz vice et nomie ecc̃ie vlis cui' ipe est caput.et eã aliquo mõ repñtat Et ideo modus instituẽdi papã nõ ẽ datus p auc̃tez ecc̃ie exclusa z inclusa auc̃te papali in ocilijs.s.generalibus Quare nec per auc̃tem papalẽ siue auc̃tẽ ecc̃ie pt destitui qr cuius est instituere.eius est destituere Et in hui' rei signũ.decreta siue iura que sũt de mõ eligẽdi papã fuerũt per sũmos põtifices in cõcilijs generalibus ordinata vt.c.In nomine dñi.xxiij.d.et.c.si quis.99 di.et.c.licet de electione in antiquis et.c.vbi maius lib vi. et.c.Ne rhõni lib vij.cũ suis ocordantijs / Ex quibus infertur.q̃ sede vacante.si ad electiõz summi pontificis fuerit pcedendum illa electio nõ erit facienda exclus car dinalibus.quia vt ex pmissis ptz ad eos multiplicit̃ ptinet electio sũmi pontificis.nec istud ius sufficienter abolitum est.aut aboleri posse videtur vt quidã dicũt sine suplori auc̃te pape qui caput ẽ ecclesie Alioq̃n si sine eo possent talia fieri sine nc̃aria et euidenti causa.eadẽ ratõne posset ecc̃ia seu generale conciliũ in omnia que sunt papalis officij.quod ꝓm aliquos est absurdũ sed hec gr̃a breuitatl. omitto de his remittens ad ea q̃ notauit pe.bertrandi in.c.vbi maius de elec.lib.vi Hic tamen p speciali huius materie declaratione dico.q̃ licet ad solos cardinales ptineat regulariter pape electio.tamen hec regula in certo casu et ex rationabili causa exceptõnem seu dispensationẽ habere potest.vt tactum est in nona conclusione p̃ncipali primi capit̃ Et hoc specialiter locum habere videtur in casu presentis scismatis.super q̃ sunt aliqua considerandа Primo quidẽ non videtur expediẽs stante hoc generali sacro concilio.solum sacrũ collegiũ cardinaliũ futurũ summũ pontificẽ eligere Nã attenta conditione p̃sentis scismatis.et ꝯsiderato presenti statu ecclesie.apparet conueniẽs q̃ in hac electione huius concilij concurrat auctoritas Et ad hoc spẽales rõnes posset induci.Pcdo nõ videt expediẽs p h̃ sacr̃ ocilij dcm collegiũ ab hac electõe tolit̃ excludẽ qr hoc esz verisimile dare occasionẽ

nouo scismati. qz nō est clarz quō
posset hoc iure puari. vt statim ta
tum ē. Et supposito q̄ in aliquo
casu cardinales essent priuati iu/
re eligendi remaneret dubium ad
quos deuoluerek ius seu potestas
hmōi. cuz aliqui magni doctozes
teneāt q̄ rediret ad rhōnos que
opinio licet nō esset vera nec tenē
da tñ posset verisimilik eē occasio
generādi nouū scisma. de q̄ opini/
one tactū est sup̄ in nona oclusiōe
p̄mi capli et sequētibus. et i nona
et decima ꝓnōibus in hoc capko
p̄missis Tertio nō videk expediēs
q̄ ociliū nō cōsentiente dicto car
dinaliū collegio. statuat vel decer
nat noua iura cōtra iura antiqua
de electione pape cōdita in gene/
ralibus conciliis. p̄sidente papa z
in pace ac vnitate ecclesie congre
gatis Et hoc clare patet ex supza
dictis Nam circa electionē summi
pontificis. noua iura condere. no/
uo scismati posset verisimilik occa/
sionem p̄bere. Quarto ex p̄missis
ocludik q̄ omino expediens est in
materia ista. sacrū conciliū cuz sa
cro ofiozū cardinalium collegio.
vnanimiter ocozdare ad obuian/
dū omnibus dubiis. et imminētib'
inde periculis et scandalis. vt oia
in pace fiant. et excludank vie ma
lignandi turbatozibus vnionis.
quod vtiqz fiet auisādo aliquos
modos rōnabiles z iuridicos. ac
antiquis iuribus nō cōtrarios. z
ex illis eligēdo cōcozditer modū
conuenientiozē in futura electiona
obseruandū Et ad hoc cōsentien
dū. tenetur dictū sacrū collegium
de iure naturali et diuino. attenta
cōditione p̄ntis scismatis non ob
stantibus q̄buscunqz iuribus posi
tiuis si q̄ viderenk in cōnriū mili/
tare Sed de hac materia particu
lari' dicere nō est p̄ntis opis.

Ca. xiij. prime partis

Ex his que in p̄cedētibus
capkis acta sunt. restat oñ
dere q̄ licet auctas conci
lij generalis merito extollenda sit
et magnificanda adeo q̄ rhōna
eccia pticularis. eius iudicō subest
in capite z in mēbris. tamen dicte
eccie rhomane auctas et p̄eminē
tia nō est in hoc sacro ocilio dep/
menda atqz paruipendēda Ad
qd declarandū ponūtur. x. cōclu/
siones infra scripte multoz et ma
gnozū p̄latozū atqz doctozū exa/
mine cozrecte et approbate Pri
ma oclusio est Rhōna eccia secōm
canonicas sanctiones. christi tra
ditioni confozmes omniū eccia
mater est z magistra Et oppositū
dicere est heresis implicita Se/
cūda Rhomana ecclesia sicut oim
eccīarū magka est sic earū caput
merito dici pōt Tertia Rhōna
sic rhomani sui pōtificis sūmi oim
ecclesiarum caput dicitur Sic p̄m
aliquos potest dici caput cōcilij
generalis imo vkis ecclesie que ex
oib' pticularib' ecclesiis integrat

¶ Quarta cōclusio Rhōna eccia
pmissā capitis q auctatis peminē
tiā obtinz ñ tā hūana traditōe qz
diuina Et hoc rōne petri apli xpi
vicarij et cuiuslibz sui legitimi suc/
cessoris qui ex xpi institutōne. sub
eo tanqz sub pncipali capite. tam
rhōne qz vlis eccie caput fuisse vl
esse dinoscit Ufi ex hoc patet q
auctas pape seu rhōne eccie. q cō
cilij generalis immediate ē a deo
pncipaliter. licet fit ab homie seu
depēdeat ab humana ptāte mini/
sterialiter Nā papa fit per cardi/
nalū electionē. et cardinales per
pape auctē et generale cōcilū p
pape aut alteri legitie ptātis cō
uocatiōz ¶ Quinta oclusio Rho
mana eccia. q in papa et cardina
libus pncipaliter repntatur pars
principalis siue mēbrū est concilij
generalis in quo. vel suus vicari
ipo absente psidere debet. nisi ma
nifesta cā et in iure diuino fūdata
obsisteret ¶ Sexta Rhōna eccia
vlem eccīam repntat. qd nulli al
teri pticulari eccie. nisi vli ocilio o
petit ¶ Septima Rhōna eccia pa
pa absēte in generali ocilio. p car
dinales ibidē pntes repntari cen
setur. maxie si aplica aucte ad h
vocati sūt ¶ Octaua Rhōna eccia
tāte auctis est q fm aliquos sine
ea vel eā repntantibus. in genera
li cōcilio nihil decerni aut diffiniri
debz nisi cā rōnabil obsistēt. Ufi
patz q in decernēdis in concilio.
pape et cardinalū osēsus vbi hri
potest omnino recri et reuerenter
suscipi debet ¶ Nona Rhomana
eccia. tantā auctatē habz. q in ei
et aliaz eccīarū reformatōe nō ē
a generali cōcilio repellēda. h re/
uerenē audiēda qn agē de refor
matiōe toti corpis in capite et in
membris ¶ Decima Rhōna eccia
totū qz generale conciliū ad vlem
mēbrozeccie refōrtionē. dñt vna/
nimiter cōcurrere. et vnicuiqz sta/
tui in ei reformatiōe audientiam
dare. q de se ipo diffinitm cōicare
iudiciuz. vt impleat illud apli Si
nos ipos dñjudicarem non vtiqz
dñjudicaremur Ufi patet q vane
voces nō sūt in hoc cōcilio audiē
de quorundā pplariter loquentiū
atqz dicentiū Nos vocabim car
dinales qn nobis videbit. sed nō
qn de eoz refōrtione agē. cuz tn
ad cardinales nō min pticeat il/
los vocare et reformare qz ecōn.
Et in cuiuslibet status refōrtione
finguli audiendi sint. nec a iudicio
cōcilij repellendi. h magis ad mu/
tuā charitatiuā correctionē indu
cendi ¶ Ad fūdandū aūt pōcas
oclusiones et inde sequētia vltra
rōnes et allegatiōes iuris in pōi/
ctis caplis positas. spēaliter p p
ma q scda oclusione facit. xxij. di.
per totū Ubi pbat q rhomana
eccia habet de oibus alijs ordina/
re cū sit mater oim aliaz Et cum
fm supiozitatē et inferiozitatē sūt
ad inuicē ordinate. inter eas ecca
rhomana tenet primū graduz

Itē ꝓ rhōna eccia caput sit oim aliaꝝ eccīarū. sicut petrus omniū apl'oꝝ ꝓbat. iij. q. vi. dudū. Et B specialiē facit pro. iij. et. iiij. cōclusionibus. Facit etiā pro. v. oclusiōe quo ad pēsidentiā pape. et pro eadem facit spēaliter. ca. significasti. de elec. cū suis cōcor. Ex quib' fūdātur. vi. et. vij. oclusiones seqntes ¶ Pro. viij. et. ix. cōclusionib' facit ꝓ rhōna eccia habet alias in ptē solicitudinis, nō in plenitudie potestatis et. ij. qsti. vi. decreto Facit etiā ad idē ꝓ rhōna eccia pōt de omibus alijs iudicare vt. ix. q. iij. patet. Facit etiā ꝑ pōdictis ꝓ romane ecclesie osuetudo circa institutiones eccīasticas ab omibus ē seruāda vt. xi. di. ca. Quis nesciat Et qui eius ꝓuilegia violat hereticus hnōdus est vt. xxij. di. Omes ¶ Sed occasione pōdictaꝝ oclusiōnū hic occurrūt aliqua dubia q̄ circa ordinē hui' sacri cōcilij apō nōnullos magnā ꝑplexitatē indurunt ¶ Primū dubiuz An q̄ttuor nationes in hoc sacro ocilio sic distincte. videlicz ytalica. gallicana Germanica q̄ Anglicana. excluso dicto cardinaliū collegio faciant generale cōciliū cū sint plura cōsilia ꝑticularia valde inequaliter et im ꝓportionabilr diuisa. q̄ ad ptē deliberāda. que deliberatio exclusa deliberatione dicti collegij. et ñ facta in cōi sessione. collatione notorū videt multis nō esse cēsenda deliberatio cōcilij generalis collegialiter facta ¶ Secōm dub ū An q̄ttuor nationes que sūt noua collegia ꝑticularia que multis videt cōtra vel ꝑter osuetudinē ātiquā sacroꝝ cōciliorū instituta. licet ex ratōnabili causa sub debitis circūstantijs ita instituī potuerit. habeant a iure diuino vel humano auctoritatē ꝓuandi rhōnā eccīam q̄ sacrū collegiū ipam repñtans qd̄ est antiquū collegiū. q̄ in antiquo iure et sacris generalib' concilijs q̄ sanctoꝝ pfm decretis fundatū. ꝓuādi inq̄z iure suo. habēdi videlicet vocē in sacro ocilio et summū pontificē eligēdi ¶ Tertiū dubiū suppōsito ꝓ dicte nationes possēt noua iura circa electionē pape. cōtra antiqua iura vt pmittitur statuere Ita ꝓ eis absolute B liceret An pro nūc expediret. cū ꝑm doctrinā apl'i multa liceant que minime expediūt Ñ attento pñti statu eccie. et osideratis predictis dubijs nō videt expediēs aliqua noua iura condere que nouo scismati possent verisimilit occasionez ꝑbere ¶ Quartū dubiuz occasione ꝓmi dubij orit circa modū distinctionis hmōi nationū Nā Bñdictus xij in exuaganti vas electionis distinguit obedientiā papalē in q̄ttuor generales ptes siue nationes et in seda pte sub natione germanica ponit Almaniā Angliam Ungariā et plura alia regna Ex quo iure patz ꝓ ñ hoc generale conciliū Cōstantien rōnabilit

debeat diuidi p natōnes. oueniēs
tius diuidit per q̄ttuor q̄z per plu
res qz talis diuisio seu distinctō ē
iuri ac rōni cōformior Ideo mul/
tis videtur q̄ adueniēte natione
hyspanica ad hoc generale conci
liū. natio Anglicana deberz redu
ci ad nationē Almanie cui ipa est
pars. et ei immediate cōiuncta vt
patet ex iure p̄dicto Unde q̄ hec
natio anglie hucusqz diuisa fuit a
natione almanie p̄missū fuit vt sic
essent in isto cōcilio q̄ttuor natio
nes. et hoc ex certa q̄ spēali causa
q̄ maxie cessabit. adueniente dicta
natione hyspanica. qua adueniēn
te si dicta natio anglica remaneat
quinta. eadem q̄ potiori rōne alic
tres natōnes p̄dicte deberēt p̄por
tionalit distingui in plures natio/
nes. dicte nationi anglicane equa
les Ideo qz adueniente dicta na/
tione hyspanica iuxta vnū ex ca/
pitulis tractatis in narbona. sta/
tim fiet vnio ipius ad nos pro fa
ciendo vnū vle cōciliū et per ōnis
hoc facto sicut illud erit quasi no/
uū ociliū et nouiter ex ipa et nob
integratū. sic ad illius natiōis ho
norē debebit fieri nouus ordo seu
ordinari nou modus p̄cedendi.
imo verius renouari mos ātiqu
in distinctione nationū obseruat
et vt p̄mittit iuri et rōni oform is
Ad ofirmationē aūt p̄dictorum
facit. qd idē Bñdictus. xij. distin/
guit terras et p̄uintias subditas
obediētie rhōni pontificis pro ca
pitulis mōchorū nigrorū p̄uincia
libus celebrādis In p̄ma rubrica
sui opis in fine eiusdē distinxit p/
fatas terras et regna in. xxxvi. p
uintias. et inter illas in regno An/
glie p̄ōit Cantuariensē et Eborā/
cen. pro vna p̄uincia Ex quibus
multis videt q̄ nec iuri nec rōni
osonū est equare seu equipare re/
gnū Anglie regno Francie in cō
cilio generali. vel nationē gallica/
nā generalit sumptā. nationi āgli
cane. et multomin nationē ytali/
cam. germanicā. vel hispanicam.
Quare omino absurdū esset dictā
nationē anglicanā fieri quintam
partē seu nationē huius sacri con
cilij. cū ipsa p̄m iuris dispositionē
sit. xxxvi pars siue p̄uincia totius
obediētie rhomani pontificis Ió
videtur q̄ adueniente dicta natō/
ne hispanica. cessare debet natio
anglicana et fieri pars nationis
germanice vt p̄emittit Vel si p̄
non placet consequēs videtur q̄
dicte tres alie natōnes distinguā
tur singule in plures nationes pri
culares dicte nationi anglicane p̄
portionabiles iuxta iuris dispoſi/
tionē. vel ad euitandū talem mul/
tiplicationē nationū. q plures ali
as difficultates. expediens vide/
retur redire ad ius cōmune et ad
antiquū modū p̄cedendi et oclu
dendi in concilijs generalibus In
quibus non legitur facta fuisse ta
lis nationū distinctio Quintuz
dubiuz occasione predictorū orit

videlicz qui hre debeat vocem in
cōcilio generali Maz quibusdā vi
detur ꝙ auctas iudicādi statuen/
di. q diffiniēdi ptinet ad epos seu
maiores plātos Quod pbant ex
diffinitiōe cōcilij generalis p quā
differt a cōcilijs pticularib' siue p
uintialib' quam ponit hugutio. et
post eū bar. brixen. xvij. distin. c. i.
Iniuersale inqt est quod a papa
vel eius legato cum omnibus epis
statuit Alij vero dicunt ꝙ qntum
ad illa que ptinet ad exterminati
onē pnitis scismatis dnt hre etiaz
vocē oclusiuā oes illi qui ad pns
conciliū fuerūt aplica aucte vōti
imo pm aliquos oes qui ad esse/
dum vnionis eccie vellent huic c
cilio interesse Pro quo inducūt ꝙ
sicut a tpe nascentis ecclesie circa
electionē sūmi pontificis varij fue
runt modi obseruati sicut patet p
iura et antiqs historias sic in mō
cōgregationis et deliberationis
cōciliorū generaliū Nam sicut pa
tet in actibus aplorum et in histo
ria Eusebij. que actibus aplorum
immediate subnectit. qnqz in cōci/
lijs cōgregabat tota cōmunitas
xpianorū. qnqz epi presbri et dia/
coni. Qnqz soli epi sine abbatib'.
qnqz cū epis abbates. qnqz Im/
perator vocabat et cōgregabat
conciliū et psens erat. etiā absēte
papa de cuius causa agebat sic
hec varietas pōt pbari ex histo/
rijs supra dictis. tam qttuor cōci/
liorū in actibus aplorz celebrato/
rum qz ex dicta historia eusebij li:
vi c. xxxij. lib. vij. c. xxv. et. c. xxvij.
et xxviij. et li. x. c. v. vbi multa ad
propositum pnitis materie vtilia reci
tantur Sextū dubiū cōsequens
ad pmissa est circa modū oclude/
di ex deliberatione nationū Nam
licet attenta conditione presentis
scismatis ad eius radicē excluden
dam. que in diuersis nationibus
et regnis varie radicabant expe/
diens iudicatū fuerat prevere p
deliberationes nationuz in quib'
vota singularū personarū nō mi/
nus bene et libere poterat scru/
tari qz in generali turba seu publi
ca sessione. tamen multis videtur
iuri esse consonū ꝙ in tali delibe/
ratione nationū non solū attendē
dum est ad psonaz deliberantiū
numerū. sed et ad meritū. Et ideo
referendo vnius nationis delibe/
rationē notāde sūt persone q eaz
status Vt quot sunt maiores pla
ti. quot abbates. quot doctores.
quot Ambasiatores. quot pcura
tores q quales Etsi aliqui cōndi/
cant notādi sunt. quot q cuius sta
tus Nec repellendi sūt. qn in pub/
lica sessione possint motiua sua
seu rōnes allegare vt doceant vl
doceāt qz ñ sufficit vni' natōis q
pluriū referre deliberationē ꝫ om
nino in arduis expedit allegare
rationē. vt non sint vota quasi vo
lūtaria sed rōne vallata. et ꝫ ma/
xime qñ nō esset plena oim natio/
nū ocordia. Facit ad hoc ꝙ qnqz

in cōcilijs generalibus vni⁹ psona deliberatio causa fuerit reducēdi multos ab erroze ideo ex lib ysiō edito de mādato pape damasi in cōcilijs debet legi prefatio in qua dicit q si forsan aliqs aliter q̃z dicta fuerint sensēit sine aliquo scrupulo ꝓtentionis ea de quib⁹ dubitauerit cōferendo a reducat. vt deo auxiliante aut doceri possit vl doceat Hec aūt dubia ad robur huius cōcilij ꝓposui. qz iacula ꝑuisa minus feriūt. vt sic sup his taliter deliberet et ꝓuideatur q in futurum. acta huius cōcilij nō possint ab emulis reꝓbari.

Ca. i. scde partis.

HO cōfirmandū ea que de origine et ordine eccīastice ptātis ꝑdicta sunt. aliq̃ cōuenit subiūgere de origine iurl. quod hñt clerici qui eccīastici dicunt in bonis que eccīastica nominant. Ubi p⁹ suꝓnendū est q bō ecclesiastica vt eccīastica. sūt q fuerūt collata. cōitatibus. q nō ꝑsone singulari Uñ fundatores ecclesiaꝝ intenderūt diuinis. q ꝓrietatem bonoꝝ que dabant trāsferre. ꝑmo et directe. in cōmunitatez collegij. scz talis ecclesie ad vsum deo seruientiū. q nō in aliquā ꝑsonam singularē vt. xij. q. iij. Pontifices Et ita intelligūtur oblata esse xpo id est ꝓmunitati fidelium que est corpus xpi vt. xij q. ij. Nulli Ex quo sequit manifeste q cōitas ipa sola habet immediatū q verū dominiū in hui⁹mōi bonis et non prelatus aliquis aut quecuis ꝑsona singularis. verbi gra ecclesia ꝓstantien vel alia huiusmōi ꝑticularis habet dñiū vel ꝓrietatē in istis bonis sibi collatis vt sibi sūt ꝓria. persona aūt singularis. nō vt singularis. sed vt pars et membrū huius cōmunitatis habet in ipis ius vtendi ad suā sustentationem. ꝑm exigentiā et decentiā ꝑsone et sui status Sed inter mēbra cōmunitatis est differētia. quia ē aliqd membrū simplex. et min⁹ ꝑncipale vt simplex canonic⁹ q istud habet simplex ius quod dictū est. Et est aliud membrū quod est ꝑncipale et caput cōitatis. vt epūs. alꝭ nō esset congregatio vna nec ordinata. nisi esset vnū caput q ꝑncipale membrū Et istud nō solum habet vsum in bonis cōmunitatl. ꝑm exigentiā sui status mō ꝑdō sed habet administrationē et dispensationē generalem. omniū bonoꝝ ꝓmunitatis. a ꝓriās cuilibz quod ei debet ꝑm debitaz iustitie ꝓportionē dispensans etiā pro cōmuni bono collegij bona fide. vt sibi videt expedire. Et ita est eps in qualibz eccīa cathedrali de cōiure ꝑmitiuo Et sic ꝑm hostien dicuntur. epi ꝓcuratores hui⁹modi bonoꝝ et nō dñi. seu ꝓrietarij vt de dona. c. xi. et de ꝑben. c. iij. Qz vero nō solū quelibet cōgregatio eccīasticoꝝ est vna spēali vnitate,

imo omnes eccĩastice ogregatiões
hñt q̃ndã generalẽ vnitatẽ inq̃n/
tũ sũt vna eccĩa sub vno capite vi
delicet papa cui incũbit cura eccĩe
generalis Ideo ipe vlis dispensa
tor tanq̃ supmũ membrũ ecclesie.
oim generalit eccĩasticorꝝ bonorꝝ
spũaliũ et tpaliũ nõ quidem ꝙ sit
eorũ dñs.sed sola cõitas ecclesie
vlis.dña est et ꝓprietaria illorum
bonorꝝ generalit.et singule cõita
tes eccĩe.dñium hñt in bonis si
bi corrñdentib' Persone ãt singu
lares nõ habẽt ius dominij.ꝗ ius
vtendi aut ius dispẽsandi vt dẽm
est Et hec notauit Innocl.et facit
xij.q.i.videntes et c.ex his et.ca.
Epũs.et ca.pcipimus ¶ Ex his
apparet error eorũ qui dicũt ꝙ so
lus papa habeat ius vel dominiũ
in bonis ecclesie.et nõ solũ est ad/
ministrator et dispensator ecclesie
vlis.sed bonorũ eius.verus dñs
et ꝓprietari'.Ceteri vero prelati
alij nõ habẽt in his dñium ꝗ solũ
sunt taliũ bonorꝝ ꝓcuratores at/
q̃ dispensatores.Hoc eni appet
falsum nõ solũ ex pmissis.sed etiã
ex verbis Apli.i.corl.vbi non ex/
cludens petrũ vel papã dixit Sic
nos existimet homo vt ministros
dei et dispensatores ꝛc.Et ipemet
petrus ait Non quasi dñantes in
clero.sed forma facti gregis Fac
de pbeñ.c.ij.vbi dicit ꝙ papa ha/
bet plenariã dispensationẽ omniũ
beneficiorũ.et non dicit dominiũ.
¶ Ex quo vlteri' sequit ꝙ papa
nõ põt ad libitũ detrahere bona
eccĩarum Ita vt quicq̃d ordinet
de ipis teneat.hoc eni verũ appa/
reret si esset dñs.sed cũ sit minister
et dispensator bonorꝝ cõitatis in
quo requirit bona fides.non ha/
bet sibi collatã ptãtem.sup bonis
ipis nisi ad nĉitatem.vel omnez
eccĩe vtilitatẽ Jõ.ij.corl.xiij. dicit
ꝙ ptãtem dedit deus ad edifica/
tionẽ et nõ ad destructionẽ. Jñ
vlteri' cõcludit ꝙ si papa ꝑ libito
detrahat bona eccĩe et nõ dispen
sat ea bona fide.de iure nõ tenet.
et nõ solũ tenet tũc ad penitentiã
de pcĉo q̃si ꝓter abusũ rei sue.ꝗ
infidelit agit et ad restitutionẽ te/
netur.si aliũ de hret cuz sit defrau
dator rei aliene. Secus si eet dñs
qz in re sua quilibet est legitimus
moderator.et arbiter.vt de sepul.
de his Et in glo. ¶ Ex quibus vi
detur posse ꝛcludi.ꝙ sicut mõaste
riũ posset agere ad depositionem
abbatis.vel ꝓticularis eccĩa ad
depositionẽ epi.si cõstaret ꝙ dissi
paret bona monasterij vel eccĩe
ꝙ infidelit nõ pro bono cõi sed ꝑ
uato ea detraheret Sic et de pa/
pa si admonit' nõ corrigeret Nã
xl.di.c.Si papa.vbi dicit cũctos
iudicaturus a nemine iudicãdus.
Jbi dicit glo.ꝙ si deꝑhendat in
quocũq̃ alio vicio et ãmonit' nõ
corrigat et scãdaliset ecclesiã idez
posset fieri.licet forte ꝑm aliquos
per solũ conciliũ generale Nr.di.
xxi.c.Nũc aũt Et in hoc sacro Cõ

stantien cōcilio oclusum atq; pra/
ticatū est Ex pdictis patz q̄ si
papa non habet dñium in bonis
ecciasticis clericorz. multo minus
habet dñium in bonis tpalib' lai/
corū. imo nec in illis est dispensa/
tor sicut in bonis ecciasticis. nisi
forte in vltima ncitate ecclesie In
qua etiā ncitate eccie nō est ppie
dispensator. sed magis dici pt iu/
ris declarator Pro quo cōsiderā/
dum est. q̄ exterioza bona laico/
rū nō sūt collata cōitati sicut bōa
ecciastica. sed sūt adquisita singul
psonis arte. laboze. vel industria
ppria Et ideo psone singlares. vt
singulares sunt. hnt in ipis ius et
ptātem ac verū dñium Et pt qui/
libet de suo ordinare. disponē. dis
pensare. retinere. alienare p libito
suo sine alteri' iniuria cum sit dñs
vt sup de sepul. De his Unde
sequit q̄ nec pnceps nec papa ha
bet ppie dñium vel dispensatōez
in talibus qz talia bona non hnt
ordinē et onexionē inter se nec ad
vnū cōmune caput qd habeat ea
dispensare et disponere cū q̄libet
rei suc fit ordinator pro libito. Qz
vero ppter talia bona exterioza o
tingit interdū pacē cōem turbari
duz aliqs qd est alteri' vsurpat.
qz etiā interdū homes que sua sūt
nimis amātes ea nō omunicāt p
ut ncitati vel vtilitati publice oue
nit Ido posit' est pnceps a ppo
qui in talibus pest vt iuder. decer
nens iustuz et iniustū et vt vinder
iniuriarū. et vt mensura iustitie in
accipiēdo bona a singulis. sm iu/
stam pportionē pro ncitate vl vti
litate cōmuni Et quo sequit q̄
papa qui est q̄si supmū caput nō
solū clericorz. sed generaliter oim
fideliū vt fideles sūt iux illd pasce
oues meas. qd de omnibus fideli
bus generalit dictuz est tanq̄ ge
neralis oim pastor. q̄ informator
fidei ac morū. in casu sūme ncita/
tis eccie In quo casu oim fideliū.
bona cōmunia sūt id est pro com
muni vtilitate omunicāda. habet
iure dino bona exterioza omniuz
fideliū dispensare. q̄ vt exponēda
decernere. put expedit cōi ncitati
fidei. vtpote qz alis subuertere fi
des. ppter impugnationē infideli/
um vel hui'mōi Et posset esse tan
ta et tam euidēs ncitas. q̄ posset
exigere decimas vel determinatas
portiones a singlis fidelibus. sm
tñ debitā pportionē. ne aliqui sine
ratōne plus grauarent q̄z alij Et
posset rebelles vel cōdictores p
censurā ecciasticā opellere ad suc
currenduz cōi necessitati eccie Et
talis pape ordinatio nō esset nisi
iuris declaratio. Uñ extra hmōi
casū ncitatis pro cōi bono spūali
nō habz papa dispositionē bono
rum aliquorz tpaliū in laicis nec
cōpulsionē in eos. licet in casibus
vtilitatis spūalis pōt eos exhor/
tari et spūaliter inducere vtpote
oferendo indulgētias. vel alia spi
ritualia bñficia pro adiutorio cō

ferendo Posset tñ papa ex causa et in certo casu bona cõfiscare eĉ laicoꝝ vt de hẽticis Cũ ꝑm li.vi. de penis.c.li. ¶ Ex ꝑmissis ꝛcludit ꝙ cũ in casu papa habeat iure diuino disponere et ordinare circa bona tpalia laicorũ vt dictum est multo magis et in plurib' casib' habet ius ⁊ ptãtem circa bona ⁊ iura eccĩastica clericoꝝ Et ido nõ solũ in casu nĉitatis.sed etiã in casu vtilitatis ⁊ honestatis publice nõ solũ vlis ecclesie.sed etiã ꝓ cõueniẽti statu psone sue.inq̃ntũ est psona publica repñtans ecclesiaꝝ et generalis pastor ac vlis administrator eccĩasticoꝝ bonorũ rõnabilit põt facere sibi fructus suos ex bonis cõibus pinguiores. ꝑm exigentiã sui status q̃z prelati inferiores qui in ptẽ solicitudinis vocati sũt ¶ Cui' rei exemplũ pre cessit in veteri testamẽto.qr cuz leuite pro sua sustentatõe reciperẽt decimas.sũmus sacẽdos decimã decime a leuitis debebat recipere vt ptz Numeri.xviij. Iñ silt iure videt ꝙ papa possit recipere ab ẽpis ꝓmotis cõia seruitia.q̃ võntur vacantie Et de minorib' bñficijs ꝓmos fructus seu alia hmõi subsidia ex q̃bus ipe ⁊ sibi in ecĉe seruitio assistentes possint oueniẽter sustentari Et ista nõ soluz sibi cõueniũt iure ꝑdicto sed etiã iure ꝑscriptiõis.quo etiã aliqui inferiores in silibus vti ꝛsueuerũt.vt in plibus regionib' manifestum est. Facit de decimis.c.i.et.c.ij. In gl. Et dicũt doctores.ꝙ loco dĉarũ decimaꝝ succedũt decime q̃ dant pape ¶ Iñ vlterius sequit ꝙ papa iure potuit ordinatõnes maiorum.⁊ electiuaꝝ dignitatũ ac collationes alioꝝ beneficiorũ sibi et sedi aplice reseruare.q̃a hec antiquissimo iure sibi ꝛpetebãt.vt in ꝛclusione sup̃ dictũ est. Hec etiam nõ solũ iure vlis administratiõis papalis potuerũt ꝛpetere ꝗ etiaz ex spẽali cã.rõne materie subiecte vtpote qr inferiores electores in suis electionib'.⁊ ordinarij collatoes i bñficioꝝ collationib' abutebant.et per potẽtiã laicalẽ sepe iure suo nõ libere vti ꝓmittebant seu alia aliqua speciali rõne. Pro his facit qd̃ notat de elec.quãq̃z li.vi.in glo.et.xxij.di.c.t. ¶ Ex q̃ subinferit ꝙ cũ sedes aplica in premissis ꝑspicerit.supposito ꝙ sũmi pontifices in hoc abusi fuerint vt excesserint.nõ ꝓpter hoc est ab eis hmõi ius tollendũ sed abusus tollendi et excessus restringẽdi sunt. Et hoc fieri põt per rõnabiles ꝛstitutiones sacri concilij generalis Pro hoc facit ꝙ ex statuto papa fundate sũt electiones vt.xvi.q̃sti vltl. Congregatio.et de elec.c.i.et ca Cũ eccĩa ¶ Pro cuius declaratione vlterius dicendũ est.ꝙ licet papalis dignitas a deo sit.quae ab homie nec maior nec minor fieri potest.tamẽ vsus plenitudinis potestatis ad excludẽdũ abusus

potest consilij generalis aucte re/
stringi Ideo ãtiquo iure institutũ
est ꝙ papa pfessionem faceret vt
patet ex libro diurno Facit.xvi.d.
Sca octo.ex de iureiurã.Ego N
xxv.q.i.satagendũ Cõuenit oez.
d.c.Ego ludouicus Et hui°mõi
pfessio per lapsũ tpis ampliata ẽ
vt patet ex professione Bonifacij
octaui que incipit Ego bñdictus
gaietan' Similis quoqz pfessio
iurta rerũ exigentiã in hoc sacro
Constantien cõcilio ratõnabiliter
potẽit ãpliari Ez adhuc ad re/
gulandũ vsũ plenitudinis ptãtis
et excludendũ abusũ eius dẽ consi
derare cõuenit ꝙ nõ expedit ecce
que habere dicit regale sacerdo/
tiũ.ꝙ ipa regatur regimine regio
puro.ꝗ mixto cũ Aristotratia et
democracia Et capit hic democ/
tia generaliter pro pncipatu ppli.
et nõ stricte put cõnriatur policie
que est species quedã regimis vl
pncipatus tpati ꝑm virtutẽ vt ca
pit Aristotl.in politicis Pro cu/
ius declaratione sciendũ est.ꝙ lz
regimẽ regiũ(in quo vnus.single
pncipatur multitudini)ꝑm virtutẽ
sit melius quolibet alio regimini
simplici vt oñdit pbs.iij.politico/
rum.tamẽ si fiat mixtũ cũ Aristo/
cratia In qua plures dñant ꝑm
virtutez.et cũ democratia in qua
popul°pncipatur.tale regimẽ me/
lius est in ãntũ in regimine mixto
omnes aliquã partẽ habent in pn/
cipatu Et etiã quia licet regimen
regale sit optimũ in se.si nõ corrũ/
patur.tamẽ ꝓter magnã ptãtem
que regi ocedit de facili regimen
degenerat in tyrannidẽ nisi sit in
rege perfecta virtus.quc raro et
in paucis repitur In cui°rei signũ
in populo israel.cui succedit ꝓplus
xpianus.deus instituit quodãmõ
regem licet nõ cũ plena potestate
vt patz in moyse et Josue et eorũ
successoribus qui licet toti illi po/
pulo ꝑerant vt ptz Numeri.xxvij.
Et Judicũ.ij.licet aũt in eis esset
regimẽ regale.in ãntũ vnus pnci
paliter ꝑerat omnibus.erat tamen
aliquid de Aristocratia in ãntuz
sub illo vno.lxxij seniores eligeba
tur vt patz Deuẽ.i.Erat etiã ali/
quid de democratia.in ãntũ.lxxij
eligebantur de omni populo et
ab omni populo vt ibidem dicit.
Sic etiam manifeste videtur ꝙ
esset optimũ regimẽ ecclesie.si sub
vno papa eligerent plres.de omni
et ab omni puincia.et tales debe/
rent esse Cardinales qui cũ papa
et sub eo eccĩam regerẽt et vsum
plenitudinis ptãtis tẽparent. Et
hoc notari videt in.c.Per venera
bilẽ ex Qui filij sũt legi.in verbo.
Sũt aũt sacerdotes leuitici gene/
ris Ad idem facit ꝙ Cardinales
sunt pars corpis pape.et eius co/
adiutores vt de iureiurã.Ego.N
et de elec.c.Fundamẽta.lib.vi.
Ex quo clare ptz ꝙ status cardi/
nalũ est in ecclesia valde vtilis et
necessarius.si debite suo fungant
officio Ad quod generale cõciliũ
debet sũmopere laborare atqz ꝓ

uidere. ꝙ de cõibus ecclesie bõis.
pro cuius generali vtilitate labo/
rare tenenẽ eis decenter. ouenien
terq; subueniãt. non minus q̃z in/
feriorib⁹ prelatis Et pro his fa
cit sexta ptãs euangelica de qua
sup̃ in prima oclusione ꝓncipali di
ctum est Cui ocordat sñia Ap̃li. i
cor. ix. ex qua sumit Q̃ qui altari
seruit. de altari debet viuere. Et
ex̃ de p̃beñ. Cũ ꝑm. xij. q. i. Et his
et. xij. q. ij. Quicunq; de sepul. ca. i.
cum suis similibus Unde patz ꝙ
papa et cardinales iure diuino q̃
naturali. cui euangelica doctrina
ocordat. ab inferiorib⁹ eccĩasti/
cis debitaz sustentationẽ recipere
debeant ostẽdit scus Thomas in
scda scde. q. lxxxvij. ar. iiij. vbi dicẽ
ꝙ in veteri lege p̃micie dabantur
sacerdotibus. decime leuitis Et
quia sub sacerdotibus erãt leuite
dñs mandauit vt ipsi loco primi/
ciarũ soluerent summo sacerdoti
decimã decime ptz Numeri. xviij
Unde nũc eadem ratione tenenẽ
clerici. summo pontifici dare deci
mã partem decime si exigeret Na
turalis eni ratio dictat vt illi qui
habent curã de omuni statu mul
titudinis p̃uideatur vnde possint
exequi ea que pertinẽt ad omunẽ
salutẽ Et idem Thõs in. iiij. de re
gimine ꝓncipũ Nucte pb̃i in poli/
ticis. dicit ꝙ etiaz gentiles in suis
policĩis. vnam partẽ possessionuz
applicabant illis qui ministrabãt
in sacris Et ideo ministris ecclesie
in cultu dei. ista debentur. nõ tam
iure positiuo q̃z iure diuino et na/
turali.

Ca. ij. scde partis

EX premissis tam Jure na
turali et diuino q̃z etiã hu
mano stabilitl. corollarie
sequũtur. x. ꝓpositiones a nonnul
lis doctorib⁹ examinate q̃ ꝓba
te. ex quibus manifeste patet com
pendiosa responsio ad dispendio
sissimã. q̃ innũerosissimã scripturã
per aliquos factã. contra appella
tionem procuratoris fiscalis. pro
tuitione iuriũ rhomane ecclesie. et
camere aplice Prima ꝓpositio
est ꝙ status summi pontificis. et
sacri collegij dñorũ cardinalium.
sibi collateraliuz. fundatus est in
ecclesiastica hierarchia subcelesti
immediate a xp̃o Nec humana in
stitutione seu p̃sumptione potest
destitui cui statui qui pertinaciter
derogat. cẽsendus ẽ iuxta sacros
canones heretic⁹ atq; sacrilegus
Secũda ꝓpositio Status p̃di/
ctus dotandus est et fouẽdus ꝓ
debita et honesta sustentatõne tẽ
poraliũ. sine q̃bus in hac misera
vita spũalia nõ diu subsistunt q̃/
admodum alter status quicunq;
eccĩastic⁹ inferior seu subdit⁹ dota
tus ẽ vel dotãdus iux̃ sui q̃litatẽ
Tertia ꝓpõ Stat⁹ p̃dẽs nõ id
p̃dit iura sibi oueniẽtia q̃ posuit
ꝓpõ dupler p̃cedẽs. si forsã fuerit
abus⁹ aliq̃ p̃sõles oli vl nũc inuẽti

Alioquin sic argueret aduersus omnē statū nedū ecciasticū sed tē porale. q̃ dissipandus est deserendus ⁊ pdendus. qm̃ in multl. offēdimus omnes ¶ Quarta ꝓ positō Status p̃dictus potuit et pōt in subuētionibus. tpalis et honeste sustentationis p̃scribere de certo modo vel quota subuentionis sic prelati vel curati inferiores respectu subuētiōis facte per subditos in oblationib'. decimis et siliibus etiaz vbi status p̃dictus aliunde dotatus esset ex p̃rimonialib' bonis vel alijs q̃ admodū in p̃latis dicimus et curatis ¶ Quinta ꝓ Status p̃dictus dū recipit ⁊ q̃rit subuētiones ꝯsuetas in oblatiōibus decimis vel annatis et siliib'. nō debet eo ipo de symoniaca p̃uitate notari. nisi forte viciū aliud in exactionis modo ꝯcurreret q̃ viciū corrigi debet nō obinde status minui. destrui. culpari. vel Juribus aliūde debitis defraudari. sicut ab infirmo morbus tollendo est. nō subiectū vel corp' destruendum Oppositū vero ptinaciter imponere notādo generaliter de symoniaca prauitate totum statum istum temerarius error esset nec ferendus ¶ Sexta ꝓ Status p̃dictus pōt et debet rōnabilit̃ resistere per viā appellatiōis. vel alis. si aduersus p̃dicta voluerint aliq̃ de facto pcedere. p̃sertim dū pso ne de illo statu subijciūt se ⁊ statū suū debite regulationi sce mris ec clesie si forsā aliqua fuerint in eis reformāda Et hec agendo. nedū nō scandalisāt actiue. vel peccāt h̃ merent tanq̃z defensores iuriū nō solū suoz psonaliū vel ecce pticularis rhōne sed vtis ecclesie et ad vtilitatez. honestatē q̃z totius rei publice xpiane. que cōsistit in suo decore mēbrorū maxie p̃ncipaliū ¶ Septima ꝓ Deniq̃z debz sic fieri q̃ subuentio nūc existens ⁊ a pore deuotione ecciasticoz introducta. de p̃mis annatis et siliibus pmaneant quousq̃z p̃us aut simul saltē fuerit alia forte salubrior p̃uisio. vel sanctior rōnabili' adinuenta. et effectualiter practicata. ex ordinatione pape ⁊ concilij generalis ¶ Octaua ꝓ Postremo facientes cōtra p̃missa nō ofōnt se. sed manifeste obuiant institutōnibus Regis francie Ecce galli/cane. ⁊ vniuersitatis parisien̄ sicut ptz eas intuentibus ¶ Nona ꝓ Ex quibus sequit q̃ erronea est scādalosa ⁊ piculosa vna oclusio q̃m in macia symonie posuit q̃dā prelatus et doctor. videlz q̃ solutio vacantiarum siue pactionata siue nō. siue ante siue post. siue āte traditionē bullarū siue post. q̃cunq̃z mō exacta. est pure symoniaca ¶ Ad p declaratōne hui' macie nōnda ē quedā doctoralis distinctio. quadrifaria de intuitu vt're spectu cōmodi tempalis p spūali Primo p̃t intuitus ferri ad tpale omodū tanq̃z ad p̃ciū rei spūalis

quasi sit adequatio valoris vni rei ad alterā sicut est in emptione et venditione cuiuslibet. Scdo pt ferri intuit ad omodū tpale tanqz ad motiuū pncipale. dādi spiritualia vel ad finez vltimū in quo sistit intuitus spūalia conferentis. Tertio pōt ferri intuit omodi tē poralis tanqz ad motiuū min pncipale vel ad finē sōordinatū sub vltimo fine. Quarto pōt ferri intuitus omodi tpalis. tanqz ad rē debitā iure dīno pro sustentatiōe illi qui spūalia subministrat iuxta doctrinam xpi et apli. Dignus est operarius mercede sua. Decima oclusio Tūc ad positū dicimus pro rnsione succincta et solida. Qz pmus intuit et scdus sūt vere symoniaci. de iure dino et humano etsi cōcurrat error intellect qd sez talia possint fieri sicut in pmo dx. qd vel licite fiāt sicut ponit in vtroqz mō. tunc incurrit heresis prie dicta. et hīdi sūt symoniaci. tales heretici prie dicti si sint ptinaces Dicim oñter qd si ferat intuitus tertio q ārto mōis Ille pōt esse licitus imo laudabilis et meritori ac debitus. hoc tñ attento qd obs uetur illud apli Ab omni specie mala abstinete vos. hoc est qd administratio spūaliū facta sub altero tali intuitu non appareat fieri ex modo suo pmo vel scdo.

Ca. j. tertie partis

Ptia hui tractat pte In pmis breuit tāget qstio qm als ad quū/dam egregioz doctorū instantiā disputare proposui. Videlz vtrū plenitudo ptātis eccīastice. resideat in solo rhōno pōtifice Ad pte negatiuā arguit ex triplici radice Primo qz hmōi plenitudo ptātis residet in eccīa vli. Scdo qz hec plenitudo residet in rhōna eccīa pticulari. Tertio qz ipa etiaz residet in ocilio generali ergo nō residet in solo rhōno pontifice ofitia de se patz. et ans triptitū pbatur vnica rōe. p qua supponit qd rhōnus pōtifex est caput ēplicis eccīe Primo et principalit eccīe vlis respectu cui dr sūmus pōtifex siue pastor iux illud pasce oues meas ꝛc. Et pasce agnos meos. qd nō de his vel illis pticularit. z de oibus generalit dictū est. Scdo est caput rhōne eccīe particularis. respectu cui dr pōtifex rhōnus q in vtroqz epātu. tā vlis qz rhomane ecclesie succedit petro qui pus habuit primū epatum qz scdm Tertio est caput cōcilij generalis qd vlem ecclesiā representat. respectu cuius tamē. ipm est queda pticularis ecclesia. sumens vnitatē ab auctoritate summi pontificis. in eo actualiter vel virtualiter presidentis. vt patet ex. c. Significasti. de elec. cum suis cōcordantijs Ex qua suppositione patz hanc triplicem ecclesiā esse tripler corp mysticū. cui papa est caput imediatum. sed constat qd non est minor

ptās in toto corpe q̃z in eius pte
sez in capite.imo videt maior esse
qz omne totū est maius sua parte.
et per ons si plenitudo ptātis est
in sūmo pontifice cadē vel maior
plenitudo ptātis erit in quolibet
corpe cui' ipe est caput q̃re ꝛc. Fac
ad hoc illud hiero. Si auctas q̃ri
tur.orbis maior est vrbe vt.xciij.
di.c.legim' vbi dicit glo.q̃ hic su/
mitur argumentū q̃ Statutū cō
cilij p̄iudicat statuto pape. Cōfir/
matur ista ratio.q̃a aliqua ptās
vel auctas est in eccia que nō ē in
papa Igit in eo nō est ptātis ple
nitudo onītia ptz.q añs ꝓbat q̃a
cōfirmatio in fide de qua dicit q̃
ecclesia nō pōt errare Iuxta illud
Petre rogaui pro te vt nō defici/
at fides tua.non est in papa.qz ꝗ
nō est dictū de fide psonali petri.
cuz ipe erraucrit.sed de fide eccie
de qua dicit Et porte inferi nō p̄
ualebūt aduersus eā sez ecclesiam
Nō eni dictū est aduersus te scilz
petrū. Igit spēale p̄uilegiū est.et
singularis auctas eccie q̃ non pt
errare in fide.qd̄ p̄uilegiū aliqui
extendunt ad rhōnā eccīam Aliq̃
ad ociliū genēale. Aliqui vo solū
restringūt ad auctē vlis ecce ꝗ nō
pt extēdi ad papā vt dez ē q̃re ꝛc.

Ad ptē affirmatiuā qōnis ar/
guit qz canonica iura clamāt pa/
pā hre plenitudinē ptātis.cetēos
aūt vōtos esse in ptez solicitudis
Nec repit ius canonicū qd̄ dicat
hanc plenitudinē esse in aliq̃ alio
singlari supposito vel pticlari col/
legio Cōfirmat ista rō.qz q̃libet
pticularis ptās eccīastica est vel
esse pōt in papa que nō est nec eē
pōt in vli.aut q̃cunqz pticulari ec
clesia seu collegio Igitur in papa
solo residet eccīastice ptātis pleni
tudo onītia patz et añs ꝓbat qz
papa pōt quālibet eccīasticā ptā/
tem exercere qd̄ nō pōt vlis eccia
seu qd̄cunqz collegiū pticulare.q
vt de exercitio ceterarū potesta/
tum eccīasticarum taceamus.suffi
cit exemplū dare de potestate cō
secrandi corpus xpi.vel altēa po
testate pure sacmentali.quia con
stat q̃ talis nō potest exerceri nisi
a persona singulari et per con/
sequens nec ab ecclesia vniuersali
nec a rhomana ecclesia pticulari.
nec a concilio generali quare ꝛc.

Ad hanc questionem se sua hu
militate respōsurū exhibuerat ve/
nerabilis pater.et egregi' sacre
scripture doctor Magister mauri/
cius de praga et posuit tres con/
clusiones Prima q̃ plenitudo po
testatis ecclesiastice inseparabilit
residet in rhomano pontifice Se/
cunda q̃ plenitudo potestatis ec/
clesiastice inseparabilit residet in
vniuersitate ecclesie catholice Ter
tia cōclusio q̃ plenitudo potesta/
tis eccīastice repnītatiue residet in
generali cōcilio Ex his infert co/
rollarium q̃ q̃stio vt ponitur est
falsa.patet a negatione vnius ex/
ponentis ad suam expositam.

¶ Ad pmissas aūt rōes. sufficiēs erat dictus magr rndere. et super his suā intentōez vtilit declarare Sed quidā vitatis aduersarij. timētes ne per ipm⁊ deiñ per qsdā alios sacre theologie doctoēs in disputatiōib⁹ ac detminationib⁹ impugnarent. aliq errores in hoc sacro ocilio delati. conspirauerūt ac pcurauerūt dictā disputationē impediri ¶ Cōtra quos publice. vbo et scpto ob reuerentiaz fidei ptestatus sū. q doctoribus sacre theologie maxie in ocilio genēali vbi agit de errorib⁹ extirpandis. nō debet inhiberi disputatio aut scholastica detminatio, p declaratione catholice veritatis. et reprobatione cōrrioz errorū Alioqn qui de facto sec⁹ facerēt. redderēt se suspectos de fautoria heretice prauitatis Quia igit dict⁹ magr. sic impeditus fuit ab hac rnsione Ego hui⁹ qōnis nodū breuit explicabo ¶ Primo dico q iura q loquūtur de plenitudine ptātis intelligunt de ptāte iurisdictiōis. et nō de ptāte ordinis sacmentalis qz hec fuit equalis in omib⁹ apostolis. vt sup tactū est vbi sup illo vbo Pasce oues meas. dictū ē q ibi data est petro ptātis plēitudo videlz iurisdictiōis ¶ Secdo dico q hec plēitudo iurisdictiōis pprie loquēdo solū residet in rhōno seu sūmo pontifice pet successore. qz pprie aliq ptās. plene debz esse in aliq qui illā pt generalit exercē ⁊ ministerialit in oēs dispēsare. hoc aūt est in solo papa. et nō pprie in aliq cōitate qz fm pbm Actiones sunt suppositorū ¶ Tertio dico q hmōi plenitudo ptātis tropice. et aliq mō equoce. est in vli eccia ⁊ i ocilio generali ipam repntante Pro cui⁹ declaratiōe sciendū ē q qntū ad ppositū ptinet. aliqd triplicit dr esse in alio. Primo tanqz in subiecto sicut virtus est in aia et accns in sbiecto subiectiue. Secūdo mō tanqz in obiecto sicut aliquis effect⁹ dr eē in sua cā. vel in suo fine. qz in illū tēdit tāqz ad suum obiectū finale. Tertio tāqz in exēplo sic res visa. dr eē in specto vel aliq doctna in libro. qz ibi est repntatiue ¶ Primo ego plenitudo ptātis est in papa tāqz in subiecto ipam recipiēte et ministerialiter exercēte. Secdo est in vli eccia tanqz in obiecto. ipam causalit et finalit otinēte Tertio ē in genēali ocilio tanqz in exēplo ipam repntante ⁊ regularit dirigēte Primū ptz ex immediate dcis. qz pprie loquēdo est minister. hāc ptātem sbiectiue recipiēs. et administratiue dispēsans iux illud xpi Luc. xrij. q pcessor ē in vob fiat sic mistrator. Secdz pz qz plēitudo ptātis nō ē cālit ppe papā. q papa ⁊ ei⁹ ptās pter eccīam et ad eā ordinat. sic ad finē id est ad eius edificatōez qz fm sntiam apli. ij. cor. x. et. c. vltimo hāc ptātem dedit dns in edificationē eccie et nō in destructōz

Tertiū patet ex eodez verbo aplī
qz si papa vtereť hac ptāte ad de
structionē eccie generale ociliū est
exemplū vel speciū dictā vlem ec
clesiā repñtans et eiʼ vice et noie
abusū hmōi plenitudinis ptātis
coercens.regulās et dirigēs. Et
hec omia plenī patebūt ex dicen
dis in vltio capło huius opis Et
pm pmissa et inferius dicēda.rō/
nes hinc inde supius facte facilie
soluūtur ¶ Ex pmissis patz q sie
plenitudo ptātis est in generali o
cilio repñtatiue ita aliquo mō li/
cet nō eqliter est in rhōna eccia qz
ipam vlem eccīam repñtat.et in o
dendis eccīasticis iurib' seu cano
nibus ipius vicē gerit.et ꝗ sibi cō
petit rōne sui capitis.i pape qui
huic eccie spēaliter pest.vt tactuz
est in pma rōne qstiōis Et iō rho
mana eccia dicit sedes aplica.qa
in ea sedet aplicus id est presidet
apostoli petri successoz.

¶ Ca.ij.certie partis

Restat videre vtruz papa
subjciať iudicio cōcilij ge
neralis nō obstañ sue ple
nitudinis ptāte ¶ Ad quā qōnez
breuiter rñdeo affirmatiue Nec so
lum ei subjcit in casu quo accusa/
retur de crimie heresis pprie dicte
sed etiā in qbusdā alijs casib' qui
possēt qdāmō reduci ad heresim
large sumptā.et hoc rōne obstina
tionis et incorrigibilitatis in cri/
mine Hec aūt oclusio in cōdēna/
tione et depositione Jobis pape
xxiij.practicata est per hoc ociliū
generale.cuiʼ determinationi cōndi
cere nō licet Pro qua facit id qd
pdcm ē in octaua ppōe pmi capli
scde ptis Sed magis declarabit
hec matia in vltio capło huiʼ ope
ris ¶ Quia vero nōnulli aduersa/
rij veritatis et erroris defensores
hāc mihi imposuerūt infamiā.q
disputare volebā de plenitudine
ptātis rhōni pontificis vt eius ac
rhōne eccie ptātem extollerē q de
primerē auctem cōcilij generalis
Jdo ad hanc materiā expurgan/
dā declarabo.qliter nō solū nūc.
sed etiā dudū generale cōciliū sta
bilire nisus sum.et spēalie in huiʼ
cōcilij initio.vñ tūc graue q picu/
losum dicti Jobis pape odiū in/
curri.tū ppť aliqs oclusiones qs
posui ad hūc finē ne pñs conciliū
dissolueretur.donec et quousqz in
ipo plene congregato essz tracta
tum de perfecta et integra vniōe
ecclesie.et eius debita reformatione.
in capite et in mēbris Et q oppo
sitū dicere aut facere saperet fau/
toriā scismatis et heretice praui/
tatis Tum etiam quia quidā eiʼ
fautores et impugnatores dicta/
rum conclusionū aduersus me qs/
dam accusationes confinxerūt.et
eidez scripserūt sub hac forma
Casus sup q Reuerēdissimʼ dñs
Cardinalis cameracen ociliū ha
buit cū sacre theologie magistris
regularibʼ et secularibus diuerso

rũ studior est iste Si errores cõ/
tra fidẽ Job. wicleff. xlv. damna/
ri debẽt per summũ pontificẽ sub
hac osueta forma als in concilijs
obseruata videlicet. Nos hoc sa/
cro approbãte cõcilio damnam⁹
ꝛc. Aut damnari deberet sub ista
forma ab ipo cõcilio absq; expssi
one sũmi pontificis Sacrosãctus
cõciliũ damnat reprobat ꝛc. Et ibi
per eũ allegato. q̃ per conciliuz ꝛ
nõ per papã. qꝛ ociliũ est maiꝰ pa
pa cũ sit totũ. et papa sit ps eiꝰ dẽ
Et ita ex actibus apl̃orꝛ. et quibꝰ/
dam decretis sanctorꝛ magis con
sonũ videbit̃ scp̃ture sacre verũ et
magis theologicũ Facta est oten
tio int̃ sup̃scp̃tos magros q̃zũ de
numero. xl. duodecim fuerunt sue
opionis. ceteri vero viriliẽ sibi re/
sterũt in faciẽ dicentes Conciliũ
nullã per se auctem hre nisi ex ca/
pite. et per oñs non debere senten
tiare neq; diffinire tanq; pncipa/
le. sed caput cõcilio cõsentiẽte In/
de deuentũ est verbis verba tra
hentib⁹ q̃ ipe oñs cardinalis asse
ruit q̃ cõciliũ est sup̃ papã. et pot
eũ deponere. alijs paucis exceptis
sibi in faciẽ viriliẽ cõdicentibus.
Ijñ remansit in suo Proposito cũ in
tentione illa Ponẽdi ocilio Do
dictã vo cedulã rescp̃si dicto dño
Jobi offerẽs me rñsurũ coram do/
minis cardinalib⁹. oñib⁹ magris
in theologia ouocatis et tũc pa/
tus fui rñdere ponẽdo sex Pões
in forma que sequit ▼ Pro rñsiõe
ad dictam cedulaz Dico pmo q̃
querere an errores cõn fidem in
hoc sacro cõcilio. damnãdi. debe
ant per sũmũ pontificẽ damnari
sub hac forma Nos hoc sacro ap
probante ocilio damnam⁹ ꝛc. Aut
damnari debeant sub ista forma
Sacrosãctũ ociliũ damnat ꝛc. nõ
est questio inutilis. aut supuacua.
nec ad materiã fidei que tractat̃
est imptinẽs. ptz qꝛ vtraq; forma
in decretis generaliũ ociliorũ re/
perit̃ Nam sicut tũc fuit allegatũ
scda forma cõdemnãdi habet̃ in
multis locis libri cõcilior. et etiã
decreti et decretaliuz vbi sic dicit̃
Placuit sancto ocilio vel conciliũ
diffinit Vel statuit sẽm ociliũ Pa
pa etiã q̃ñq; dicit. Sacri auctẽ cõ
cilij et osensu atq; reliquor fide/
liũ et cũctor osiliator nr̃orũ con
sultu diffinitũ est. Et pma habet̃ i
multis ostitutionib⁹ Synodalib⁹
et marie in iurib⁹ nouis. Scdo
dico q̃ theologi dicẽtes pmã for
mã eẽ conuenientiorẽ q̃z scdam et
theologie magis osonã vel oforme
nõ incõuenient̃ aut impbabi/
liter loquũtur. nec p hoc repbãt
sed appbant pmã formã esse oue/
nientẽ. sed q̃ alia sit theologie cõ
formior patz. q̃a in actib⁹ apl̃orꝛ
auctas diffinẽdi attribuit̃ ocilio
et nõ spẽaliter petro Ibi dicitur
Placuit nobis collectis in vnũ ꝛc.
Et beatus gregl. xv. di. iij. c. Sic.
vbi dicit̃ se. iiij. ocilia sicẽ sãcti euãge
lij q̃tuor libros venerari Subdit

causā qz vlī cōsensu cōstituta sunt
Nñ videt sequi q̃ auctas diffini/
endi.marie in materia fidei ptinz
ad conciliū generale Et idē dicūt
aliqui qñ agit de facto pape.qd
patet in ocilijs synachi vbi dicūt
epi Decernim⁹ et synodali aucte
roboramus et synodalis ordina/
tio vigeat Et i subscptionib⁹ epo/
rum dicit ibis ostitutis synodali
bus a nobis pbatis atqz firmati.
et multa alia hmōi Tertō dico
q̃ ex pmissis sequit q̃ dicta cedu
la est erronea.et in qntū in se ē de
structiua auctis cōcilij pysani q̃ p
osequēs auctis dñi nrī pape et p
sentis ocilij.que ex illo dependet
Patet qz dicta cedula ponit q̃ ap
probat ociliū.nullā per se auctem
habere.nisi ex capite videlz papa
et per oñs nō debere sententiare
neqz diffinire tanqz pncipale ꝫ ca
put concilio osentiente Nā cōstat
q̃ conciliū pysanū nō habuit au/
ctozitatē sentētiandi et diffiniēdi
a papa tanqz ex capite qz auctozi
tate pape nō fuit ogregatū ꝫ ma
gis ipo cōdicente.cū ibi duo cō
tendētes fuerūt odemnati quozū
alter ēat sicut tenebat cōiter eccia
xpiana. Quarto dico cōn pdi/
dam cedulā quod etiā ex pmissis
sequit q̃ sicut cōcilium pysanum
ita et aliud conciliū in aliq̃ casu
esse pōt sup papā et potest eū de/
ponere.patet nō appet maior rō
de vno cōcilio qz de alio Quin/
to dico q̃ cōcilium ñ te papa q̃
ipm cōciliū vocatum est.est velut
vnū corpus mysticū.cui⁹ papa ē
caput et alij sūt mēbra Et ido pm
aliquos nō solū falsū sed fatuum
esset dicere q̃ maior sit auctozitas
vni⁹ ptis qz totius corpis Ex/
pto ex pmissis sequi videtur pm
aliqs q̃ falsa est quozūdā iurista/
ruz opinio dicentiū q̃ in concilio
generali papa dūtaxat iudicat et
diffinit etsi eo ñte ibi aliqua sta/
tuent.cōciliū nihil statuit.sed sua/
det et cōsulit.nec papa tenet seq
deliberationē vel suasionē cōcilij:
sed q̃ standū videret sentētie pa/
pe.si cōdiceret eccie vel concilio
patet qa vlis ecclesia a xpo.q̃ nō
a papa hoc puilegiuz auctis hēt
q̃ in fide errare non pōt. Et hanc
etiā auctem pm aliqs habz conci
liū.hanc vlem eccīam repñtās qz
talē auctem nō habet papa cū er
rare possit in fide ergo in hoc ma
ior est auctozitas cōcilij vel eccie
qz pape Ñ oppositū dicere mul/
tis videt esse hereticū.et ex iurib⁹
male intellectis erronee cōclusum.

Ca.iij.tertie partis

Sed adhuc restat circa p/
missa recitare opinionem
cuiusdā magni plati q̃ do
ctozis.quā in finali capto pbabo
esse cōtriā catholice veritati.hoc
aūt eius opinio per qndā cedulā
scptā manu ꝓpria.et suo noie sub
scptā et dicto Johi pape directā
postea innotuit.cui⁹ cedule tenor

sequit et duas continet qōnes
Prima qstio vtr papa catholic'
subjciat dcilio generali ¶ Ad qd
sub determinatione sactissimi dñi
nri pape. dico q nō. rōnibus seqb/
tibus Et primo. qr ptās eccie ira
fuit data per xpm corpi xpi mysti
co eccie militātis vt sic eaz voluit
ad oim aplorz officiū prinere. vt
in btissimo petro aplorz omnium
sūmo pncipalit collocaret vt ab
ipo qsi quodam capite dona sua
velut in corpus ome diffunderet.
teste beato leone papa In canōe
ita dñs. xix. di. cui dcordat cōiter
Alexander de halis et alij docto/
res sacre theologie. z nō reperit
testimonio autētico q btūs petr'
aplus vel alius in ei' sede aplica
successor aliquā ptātez dederit. p
fato generali cōcilio sup papam
Igit pfatū dciliū in papā nullaz
habet ptātem. et per dñs papa il
li nō subjcit Etsi impugnaret di/
ctus canon Ita dñs. qsi fidem nō
faciēs. dstat impugnationē hui'/
mōi efficacia carere. testimonio sa
crorz eloquiorū. de qbus habet i
canone Sca rhōna. xv di. et in. c.
nulli fas. xxv. q. i et. c. violatores
et. c. Omia et. c. huic dsona. e. cā. et
q. In qbus hylari'. damasus. et
greg'. rhōni pontifices impugna
tionē hmōi damnāt et impugna/
tores puniri decreuerūt. qbus cō
cordāt ca. pm de dsti. et. c. Siquis
oem. i. q. vij et. c. Si rhōni. xix di.
Quinimo cauere dnt impugnato
res dicti. c. Ita dñs. seu aliorū ca
nonū a rhōnorū pōtificib' edito/
rū a snia ecce p Nicolaū papā in
canōe. oes. d. xxij d. plata p quā
conātes auferre priuilegiū rhōne
eccie ab ipo sūmo oim eccīarū ca
pite traditū. in heresim labi decer
nūtur ¶ Secdo qr nō ab aplis. et
sic nec a corpe eccie seu cōcilio ge
nerali. sed ab ipso dño Jhu xpo.
rhōna eccia primatū accepit inqt
Anacletus papa seruus Jhu xpi in
canone Sacrosca. ea. d ¶ Tertio
qr papa habz plenitudinē ptātis
ij. q. vi. decreto de vsu pallij ad ho
norē Ergo alij etiā simt dgregati
illi subjciūt et nō ipe eis ¶ Quar
to qr cōcilia recipiūt ptātem a pa
pa et nō papa a dcilijs. c. Significa
sti de elec. xxvij. d. per totum.
Quinto qr ipe oes iudicat q null'
ipm. xxij. di oes ¶ Sexto qr aplī/
ce sedis iudiciū. cui' aucte maius
nō est a nemie est retractandū In
canone ptz. ix. q. iij ¶ Septimo qr
alior hoim cās. debuit voluit p
hoies ēminari. sed sedis aplice p/
sulē suo sine qōne seruauit arbitio
vt in cañ alior. e. causa et. qst.
Octaua qr etiā si papa cateruati
aias ad inferos deducēt. null' nisi
de' hac culpā in hoc mūdo ēdar/
guere pt. qr cunctos ipe iudicatu/
rus a nemie est iudicādus. nisi de/
phendat a fide deui' vt in canōe
Si papa. iij. di. et cōcordāt nōta
p hostien et ei' seqces in. c. Posuit
de dcel. pbeñ et p Jo. an. in. c. Ad
aplice de re. iu. li. vi. in pri. glō.
Nona qr etiā qñ agit cōn papā

cōciliū nō pt illū iudicare sine eiꝰ
aūcte vt in.c.Nūc aūt.xxi.di.q in
Hinc etiā.xvij.di. ¶ Decimo qz
papa catholicꝰ caput est eccie vt
xpi vicariꝰ vt ptz in dicto canone
Ita dñs. Et ocordāt nōta p Jo.
an.in clementi. Ad nrm.in magna
glō de heretic. Igit per corpꝰ se/
paratū ab eo.qd sine capite vtu/
tem nō habz.c.cū nō liceat de p/
scptionibꝰ iudicari nō pt sicut nec
epūs a suo capto.c.cū inferior de
maio.et obe. Nec obstāt rōes qs
quidā in cōtriū psuadere nitunt
vt ptz ex sectibꝰ Et pmo ad pri/
mū cū dr q qñ petrꝰ claues acce/
pit eccias significauit vt in canōe
qdcūqz.xxiij.q.i. Rndet illd intel
ligendū fore pm doctrnā dicti ca.
Ita dñs.xix di ¶ Ad scdm cū di
citur q papa subiicit ocilijs vt in
c. Sicut sci.xv.di. Rndet illud vm
quo ad obpuantiā articloꝝ fidei
vt ibi notat per glosatorē Et ad
ca. Que ad ppetuā et.c. Sūt qdā
q ad alia silia.xxv.q.i.dr q vel lo
quuntur de honestate.vel referri
dñt ad obpuantiā articloꝝ fidei
Et ista rnsio roborat per nōta p
glosatorē in dto ca. Pūt quidam
Ibi nōt q papa qñqz dispensat
cōn generale statutū eccie et etiā
cōn aplz qd intelligo qñ sic dispē
satio nō offendit articulos fidei sic
dicit per glosatorē in dto ca.sicut
sancti Nec obstāt nōta p glōm in
c. Si duo cōn phas.lxxix.di Ibi.
dū dr q in intentione papatꝰ.oci/
liū pōt esse iudex Et idē videt sen
tire huguti et Jo.an.c.i.de rensi/
cia.li.vi.in nouella.qm dta opio
repugnat iurib sup in qone decu
tis nisi pretenderet cōn intendētes
scisma importās heresim sic fcm
fuit cōn petrū de luna.et erroriuz
Nec obstāt nōta p glōm in dto.c
Si papa.qz iura pro cā allegata
nō pbant intētū glosatoꝝ ex he/
resim xpie suptā ¶ Scdo qrit si
diffinitiōes et statuta fienda in B
sacro ocilio generali sub noie pa
pe vel cōciliij vel vtriusqz fieri dñt
¶ Ad qd rndet q sub noie pape
fieri dñt.qz a papa pcedit vtusqz
aūctas ocilij.vt ptz p ia dicta sup
in pma qōe Poterit tñ ad ci sacro
a xpbante ocilio sicut antiqtus in
alijs ocilijs obpuari osueuit Et q
sub noie pape fieri debeant tales
diffinitōes sacro a xpbāte cōcilio
ptz in.c.dānamus. Nos autē de
sūma ctitate. In antiqs et in ca.
vnico eo.ti.li.vi.et in ca.vbi maiꝰ.
de elec.et.c. Ad aplice de re iudi.e
lib.et in.c.vno.de sūma ctitate in
clemēti.et Ad nrm de heretic.q.c
i.de vsuri.in clemen Item q talia
fieri debeāt noie pape pm tpa an
tiqua ptz in.c. Adrianꝰ. Sed d et
in c In noie dñi.xxiij.di. Nec ob/
stant scpta in qbus dicit Cōciliū
diffinit sic ꝛc.qm vel locuz tenens
tūc papa deprehendit a fide deuiꝰ
ptinaciter.ne obstet.c.nūc aūt.xxi
di. Vel si sit catholicꝰ cū in ocilijs
papa nō erat.sed als illis aūctez
pstabat Vel si erat.qm sic fiēt ex
sui humilitate pmittebat.et ad B

auctoritatē pstabat sicut factū fu it in cōcilio congregato cōn Sy/ machū papā de quo habet in di/ cto §. huic etiā. xvij. di. Etsi dicat q cū de reformatiōe capitis eccie agitur. nō videt honestū q papa sit psidens et iudex Rndet q aliq̄ ipe hoc casu non pōt esse iudex iuxta iā dicta in pma qōne nisi ex sui hūilitate (qd facere nō tenet de nēcitate) alijs hoc omitteret et ad hoc auctem pstaret. cessat q̄ hoc casu doctrina illius tituli. C. Ille Quis in causa sua. qm̄ in pa/ pa nō habet locū vt ptz in dicto ca. Si papa. et alijs iurib' ad hoc sup allegatl. Et hec sint dicta sub correctione ac determinatione vre sanctitatis Jobes priarcha An/ thiocenus deuot' orator vester. Et p dicta cedula sic subscpta pz q sicut latet anguis in herba. sic iste inter fautores et pfatos adu latores dicti Job. pape latitabat qui eū lacte errorīs nutrientes ad extremitatē deduxerūt cōn illd psal/ mi Corripiet me iustus in miseri/ cordia. oleū ār peccatoris nō im pinguet caput meū.

Ca. liij. tertie partis

De remissā vero opinionem erroneā eē. et policie xpia ne periculosissimā satis ptz ex actis in hoc sacro concilio. Verū est tn q post publicationē pcedentis capli Drefat' Reueren dus pater. dns priarcha in psen/ tia sacri collegij se excusauit. q. il/ lam cedulā nō scpserat determina/ tiue. sed solū arguitiue nihilomi' ad robur et ofirmationē concilij pbare intēdo Jure naturali diui nor hūano. q papa subest in mul tis casibus iudicio cōcilij general et hoc declarabo ex his q̄ scripsi in tractatu. quē dudū cōpilaui de cōcilio generali. pte secda circa fi/ nem. vbi allegaui q de cā pape ñ liceat subito diffinire vl ei' facta iudicare vt. ix. q. iij. c. Nemo. q. ca. segtibus. cui' capli occasione. qa ibi de papa dicit nec ab oi clero iudex iudicabit Videt aliquib' q papa nō possit etiā p conciliū generale iudicari vñ ibi dicit glo sup vbo Ab omni clero. qd hic est argumētū. q ociliū nō pōt papā iudicare ex de elec. Significasti. Nñ si totus mūdus sñiaret in ali quo negocio cōn papā. videt q sñie pape standū esset vt. xxiij. q. i. hec est fides Sed est argumē tum cōn qr orbis est maior vrbe. vt. xciij. di. legim'. Licet aūt glosa nō soluat nec ocorret hic ista cō/ traria. tñ in eodē ca. remittit ad. c Si papa. xl. di. vbi de hoc determi/ nauit Ibi aūt dicit text' Si papa sue et frne salut. negligēs dephē/ ditur inutilis q remissus in opib' suis ꝛc. et sequit tñ hmōi culpas redarguere psumit hic null' mōr/ liū. qr cūctos ipe iudicatur' a ne/ mine est iudicādus nisi a fide dep hendat deui' ꝛc. Et ibi super vbo deui' a fide dicit gl. q B intelligit hugutio. cū papa nō vult corrigi

Si eni esset patus corrigi nō posset accusari vt.xxiij.q.i. Apte cuz suis sikibus ¶ Sed q̄rit gl. p̄dicta q̄re papa nō pōt accusari. de alio crimie q̄z de heresi Ponam' eni q̄ notoziū sit crimē ei'. vel p̄ ofessionem. vel facti cuidentiā q̄re nō accusak vel de crimine symonie. vel adulterij. et cū āmonek incorrigibilis est. et scāda lisak eccia p̄ cām ei' seu crimē Et ad hoc rñdendo dicit gl. Certe credo q̄ si notoziū est crimē eius qd cūqz. et iñ scāda lisek eccia. et incorrigibilis sit. q̄ iñ posset accusari Nā obumacia dr̄ heresis vt. lxxxi. di. Si qui p̄sbr̄i et cōtumax dr̄ infidelis vt. xxvij. di. Null'. hic tñ fit mētio spēaliter de heresi Idcoqz etsi occulta eēt heresis. de illa tñ posset accusari. sed de alio occulto crimie non posset Et intelligo hic crimia occulta. i. q̄ nō sic sūt scāda losa. vt ex eis tō turbek eccia iux̄ modū loq̄ di glo p̄dicte Et osikr intelligēdū est. ca. Nemo cū suis sikibus Vel p̄t dici q̄ ibi illud ꝟbū Nec ab omni clero iudex iudicabik. nō capik collectie p̄ toto clero vl. seu ocilio genēali ꝟ capik distributiue. vt sit sēsus q̄ a nullo clero. i. nulla pte. seu a nullo pticlari collegio cleri. papa iudicādus est Vel capik ibi ois clerus p̄ collegio cardinalū seu toto clero rhōno. vel rhōne dioceß Ex q̄bus oibus cōcludik q̄ papa p̄t in certis casib' p̄ generale cōcium iudicari ¶ Sed cōn ꝟ obiciūt aliq̄. q̄ maior nō iudicak a minori. nec supior ab inferiori vt. xxij. di. Quia ergo. sed papa ē maior q̄ superior ocilio. ergo nō iudicak ab eo imo vltra dicūt q̄ in cōcilio generali papa duntaxat iudicat et diffinit. etsi eo pñte ibi aliq̄ statuātur. ocilū nihil statuit ꝟ suadet et cōsulit. vt de bap. c. fi. vbi dic papa Sacro ocilio suadēte. districte p̄cipim'. et in. c. Ad aplice de re iudi. lib. vi. dr̄ de concilio Cōcilij et circa fi Nos itaqz cū frib̄us nr̄is. q̄ sco ocilio nro deliberatiōe p̄habita ꝛc. Et aliq̄ sikia hñtur in Jure Ex q̄bus nōnt aliqui doctoēs canoniste. q̄ papa non hz nce sequi deliberationē vel suasionē cōcilij. q̄re multo min' p̄t ab eo iudicari. Iñ Jo. an. in nouella. c. Significasti de elec. dic sr̄ ꝟbo robur. ēgo videk stādū sñie pape si cōdicat eccie vel ocilio ¶ Ad hāc aūt rōz Rñdek p̄mo q̄ maior rōis licz regularik sit vera tñ qñqz fallit. Nā Rex francie qui est maior et superior in toto regno suo. sepe in aliquibus casib' iudicak. et cōn eū ferē sñia in suo plamēto. Sikr papa in foro oscie a simplici sacerdote iudicatur. Etiā in foro exteriori p̄t iudicari. ab inferiori suo. si se ei spōte subijciat vt. ij. q. vij. Nos si incōpetenē aliq̄d egimus ꝛc. Ubi leo papa loquēs Imperatori dic vro cūcta volum' iudicio emēdare Secdo ad p̄dictā obiectionē dicit q̄ minor rōnis non est vera. scz q̄ papa est maior et supior ocilio. lz sit maior et supior in ocilio. cuz sit

caput oim mēbrorꝝ Et ad hoc p/
bandū videt esse rō euidēs.qz oē
totū sua pte maiꝰ est loq̄do de to
to respcu suarꝝ ptiū integraliū.ꝗ
papa est pars cōcilij sic caput ps
corpis.ergo totū ocilīū maius ē
papa et per oñs auctas totiꝰ cō/
cilij maior aucte pape Unde dic
Piero⁹ Si auctas q̄rit orbis ma
ior est vrbe vbi dicit glo.in ca.Le
gimꝰ sup allegato.q̄ hic sumit ar
gumentū.q̄ statutū concilij p̄iudi
cat statuto pape et xix.di.c. Ana/
stasius dr q̄ multi clerici se a cōio
ne ipius abegerūt.eo q̄ sine conci
lio eporꝝ cōicasset cū Fotino here/
tico vbi dic gl.q̄ papa tenet rec/
rere ocilīū eporꝝ vbi de fide agit.
et tunc synodꝰ maior est papa vt
xv.di.Sicut.et.xxiiij.q.c.i. Acha/
tius sup xbo Quicūq̄z in heresim
semel damnata labit.dic glō.ꝗ ē
casus in q̄ papa in canonē late sē
tentie incidit Nec obuiat regula
illa.qz par parē soluere aut ligare
nō pt.qz si papa heretic⁹ est.in ꝗ
minor est q̄libet catholico.xij.q.i
Scimꝰ.multo magis ergo minor
et inferior generali cōcilio Ter
tio ex his sequit q̄ illud ftm ē qd
vltio in illa rōne assumit scz q̄ in
ocilio generali solus papa iudicat
et diffinit qz licet in ocilijs genera
libꝰ cōiter pferat sniam.tn aucte
et ocensu cōcilij Nec bn cōcludūt
illi doctores qui arguūt.ocilīū cō
sulit et deliberat.ergo non diffinit
vel iudicat.nā cōnriū legit in mul
tis locis expsse.libri ocilioꝝ.et ec
decreti et decretaliū vt sup allega
tū ē ca.ij.iij.partis. Quarto dr
ad ofirmationē dicte solutiois.q̄
illi q̄ vt pmissū ē sic depmūt auctē
diffinitiuā ocilioꝝ exaltādo ma
gnificādo auctē sūmorū pōtificū
ñ solū docet cōn iura hūana pal/
legata,ꝗ ec cōn ius dinū Nā in p⁹
ocilio celebrato hierosolimis de q̄
hetur Act.xv. Jacobꝰ q̄ erat eps
hrlymis.etiam pñte petro ptulit
sniam Uñ ibi dic Propē qd ego
iudico nō inq̄etari eos ꝛc.Et ibid
scpta est epla cuiꝰ initiū est Apli
senioes fres his qui sūt Anthio/
chie ꝛc Placuit nobis collectis in
vnū eligē viros ꝛc.Sequit Visuz
est spū sco et nob nihil vltra ipo
nere Ex q̄bꝰ oibus ptz q̄ auctas
diffiniēdi seu decminādi in ocilio
nō ibi atribuit petro q̄zuis eet ca/
put ecce ꝗ toti ocilio apl̄oꝝ q̄ se/
niorū q̄rū ocensu lata est et publi/
cata snia Quito ex his ocludit
q̄ auctas et decminatio ocilij atri
buēda est decminatiōi spūsancti
qz ibi dr Visū est spū sco et nob
ꝛc.Cui ocordat qd dr.xxv.q.ij.c.
Igit.vbi dic leo papa Scoꝝ pa/
trū canōes spū dei cōditos.et to
tius mūdi reuerētia osecratos Et
hinc trahit ꝑm aliq̄s q̄ ocilīū ge/
nerale nō pt errare in his q̄ sūt fi/
dei.qd etiā pbat ex illo xbo xpi
Petre rogaui p te.vt nō deficiat
fides tua.qz ꝗ nō est dcm de fide
psonali pet.cū ipe errauerit.ꝗ de
fide vlis ecce q̄ repntat in ocilio
generali Pe q̄ etiā dcm est q̄ poz/
te inferi nō pualebūt aduēsus eā

scz eccĩam Nõ eni dictũ est aduer
sus te scz petrũ ¶ Ex q̃bus pz q̃
iudiciũ ocilij p̃ferendũ est iudicio
pape. cuz ipe in his que fidei sunt
possit errare. sicut et petr' de quo
dic̃ paul' ad gal. ij. q̃ ei restitit in
faciẽ qz reprehensibilis erat. nõ rẽe
ambulãs ad veritatẽ euãgelij ꝛc.
Ñ ꝑm aliq̃s hoc est spẽale p̃uile/
giũ vlis eccie q̃ nõ p̃t errare in fi
de. licet hoc idẽ pie credat̃ de cõ
cilio generali videlz qñ innitit̃ di/
uine scripture vel auctĩ que a spũ
sãcto ꝛspirata est. als sepe errasse
legit̃ ¶ Sexto ex his infertur q̃
q̃uis papa cõcedatur esse caput
eccie. tñ hoc est sub principali et
eẽntiali capite xpo. q̃ ideo subordi
natio corpis eccie ad papã est so
lum accñtalis. ꝫ eẽntialis ad xpm
a quo imediate hẽt auctem. et il/
lud p̃uilegiũ q̃ nõ p̃t errare in fi/
de qd̃ p̃uilegiũ ñ hz a papa Et id̃
licz auctas pape in illis q̃bus nõ
errat sit a iure dino imediate iux̃
vbũ xpi Et ego dico tibi qz tu es
petr' et sup hanc petrã edificabo
eccĩam meã. tñ ex h̃ non sequit̃ sic
aliq̃ volũt ocludẽ q̃ reliq̃ auctas
et tõ ptãs eccie sit a papa imedia
te Nã hoc p̃t multiplicẽ pati calũ/
niã. Dzio qz auctas sacerdotalis
q̃ q̃ntũ ad ptãtem ordis sacmen/
talis maior ẽ in eccia. nõ sp imme/
diate deriuat̃ a papa cũ stet aliq̃
esse papã q̃ nõ sacerdotẽ q̃ p oñs
tũc nõ posse ꝓprie oferre ordinez
sacẽdotalẽ. Scdõ et magl. ad ꝓpo
sitiuz q̃ nullo etiã exñte papa. hẽt
eccia multiplicẽ ptãtem tã ordis
q̃z iurisdictiõis. q̃ tũc nõ deriuat̃
nec dependet a papa. Tertio hãc
auctem hz vlis eccia vt dictũ ẽ q̃
in fide nõ p̃t errare. q̃ hoc nec me/
diate nec imediate a papa depen
det. qz illã nõ hẽt ¶ Ex q̃b' oib'
sequitur q̃ ptãs seu auctas eccie
imediate ẽ a xpo et nõ a petro Et
hoc nõtur in vbo xpi. qz nõ dicit
tu es petr' q̃ sup hanc petrã edifi
cabis ꝫ edificabo. nec dic̃ tuã sed
eccĩam meã Itẽ ad h̃ facit qd̃ ait
Aug'. lib de agone xpiano. c. xxij.
vbi dic̃ q̃ eccie claues ꝗgni celoꝝ
date sũt cũ petro date sunt. et qd̃
ei dr̃ ad omnes dr ¶ Septimo ex
hoc vbo et alijs p̃cedentib' inferẽ
q̃ eccia debz obedire petro et eius
vicario tanq̃z capiti suo in his q̃
ptinẽt ad eccie edificationẽ. et nõ
ad ipius destructionẽ. qd̃ etiaz ex
p̃sse dicit apls. ij. cor. x. vbi ait Nã
si ãplius gliatus fuero de ptãte
nra. quaz nob dedit dñs in edifi
cationez et nõ in destructionẽ Et
ideo vbi papa vtit̃ potestate sua
in edificationẽ eccie. mlta spẽalia
p̃uilegia hẽt. que sibi soli opetunt
que in. c. Cuz ex generali p̃uilegio
de translatione epoꝝ. nõt gl. Sz
hoc p̃uilegia nõ hz papa in destru
ctionẽ eccie vt. xxv. q. ij. ca. Si ea
destruerẽt ¶ Octauo ex oib' p̃mis/
sis ocluditur q̃ tã de iure hũano
q̃z dino ocedendũ est papã posse
ab vlĩ eccia vel a generali cõcilio

eam repñtante. in multis casibus iudicari et odemnari. et ab eo ad cõciliũ in multis casib⁹ posse appellari. videlz in casibus eccie. destructionẽ tangẽtib⁹ ¶ Et ꝗ vltra p̃missa ꝓbat rõne qz aliter seqrẽt ipm rp̃m. verũ et sup̃mũ caput ecclie. q institutorẽ ei⁹ sapiẽtissimũ eã nõ pfecte q sufficienẽ ordinasse qd est hereticũ et cõn illud deuẽ. xxxij. ¶ Dei pfecta sũt opera q tñ pz ñtia. qm illa cõitas nõ est sufficiẽter ordinata. que perditioni sue et demolitioni publice. nõ põt occurrere. sed sic esset de eccĩastica policia. in casu quo papa per heresim manifestã aut tyrannidẽ apertaz aut aliud notoriũ crimen. conaret eã subuertere. et nemo ei dicẽ posset cur ita facis. scz per viam iuris eidẽ resistendo. i. ab eo appellãdo. eũ accusando. q p ociliũ iudicãdo ¶ Hoc enĩ esset pape cõcedere ptãtem nõ in edificationẽ ꝗ in destructionẽ. qd est cõtra p̃missã sñiam apli quã nõ soluz verbo docuit. ꝗ exẽplo firmauit qñ scz petro restitit in faciẽ vt dictũ est ¶ Ubi cõsiderandũ est ꝙ licet petr⁹ a paulo fuerit rep̃hensus et rõnabilit rep̃hensibilis. qz scz nõ recte ambulabat ad veritatẽ euãgelij. tñ nec ex textu vel glosa appet. ꝙ petr⁹ fuerit hẽticus. vel erraucrit erroze heresis. q̃re silr papa in aliq̃bus casibus vbi nõ est heresis põt rep̃hẽdi et corrigi ¶ Nec oppositũ sufficiẽter pbãt aliq̃ ex illis caplis sup̃ allegatl. l. ex. c. Oẽs et ex. c. Si papa imo magl. sequit ꝓpo⁹ ex illis vbis nisi a rẽa fide exorbitauerit. q nisi deph̃endat a fide deui⁹. qz tũc sp papa a recta fide exorbitat et deuiat qñcũq̃z nõ recte ãbulat ad veritatẽ euãgelij. cũ veritas euangelij sit recta fides ¶ Sed hoc põt contingere in multis casib⁹. q̃z in casu heresis sicut in illis in q̃bus scandalose turbaret et manifeste destrueret eccĩam et per oñs in illis posset corrigi. accusari. q iudicari ¶ Et si q̃rat si papa in his casib⁹ recuset cõuocare ocilũ quid fiet. ¶ Rñdet ꝙ in ꝗ casu. si hoc recuset sufficienẽ req̃situs faciendũ eẽt sicut si sede vacante silis occurreret nẽcitas ¶ Et ad ꝗ est euidens rõ qz nisi vacãte sede vel etiaz papa renuẽte. ociliũ celebrari possz. aut per eccĩaz remediũ adhiberi. req̃tur ꝙ eccĩa non hẽret sufficientẽ fẽcũditatẽ. et fecundã virtutẽ ad se o seruandã et otinuandã. et sic penitus posset deficere policia xp̃iana qd est cõtra dictum xp̃i ¶ Ego vobiscũ sũ vsq̃z ad osũmationẽ secli. et tñ patet oñtia qz si nullo exñte papa cardinales obstinati essent et nõ vellent eligere ¶ Uel in eccĩa seditionẽ facere vellent. vt eaz hostiliter pturbarẽt ¶ Uel etiã si a noua electione essent a p̃ncipibus tyrannice impediti. aut carceraliter detẽti vel omnes mortui ¶ Aut si papa et ip̃i fierent heretici manifesti ¶ Cõstat ꝙ si in talib⁹ vel silibus casibus. residuũ xp̃ianitatis qd tũc esset ecclesia. nõ posset ociliũ facẽ

et nouũ papam et alium clerũ eli
gere.et contra casus p̃dictos aut
similes salubriter p̃uidere necesse
esset perire et deficere ecclesiasticã
policiã Qua p̃ter cõsequẽs est vt
ad obuiandũ tãto discrimini de/
datur vlem ecclesiã posse auctori/
tate xp̃i generale cõciliũ in p̃dis
casibus cõgregare Cui cõcordat
illud dictũ xp̃i Vbi duo vel tres
cõgregati fuerint in nomine meo
in medio illorũ sum In qua aũcte
considerandũ est.q̃ super omnem
aũctem iuris humani ponderan/
dũ.quod ait xp̃ũs In nomie meo
Non ait In nomie petri.vel noie
seu auctoritate pape.sed in nomie
meo.quod est nomẽ Jhũ.i.salua/
toris et salutis iuxta illud ei⁹ simi/
le dictũ. Quodcũq̃ petieritis pa
trem in nomine meo.i.quicq̃d pe/
tieritis p̃tinens ad salutẽ Ex quo
datur intelligi.ad salutem ecclesie
posse cõgregationẽ fidelũ fieri.si
illi ad quos regulariter p̃tinet.nõ
possint aut velint hoc exequi.
Sed quia in dicto.c. Significasti.
dicitur q̃ eccie rhomane nulla cõ
cilia legem p̃fixerũt.et q̃ in eis et
eorũ statutis.rhomani pontificis
excipitur aũctas Rñdetur q̃ B
cum suis similib⁹ regulariter et in
pluribus verũ est.sed tamẽ in ali/
quibus fallit.que p̃ticulariter de/
clarare nõ est p̃ñtis operis In ca
sibus aũt p̃missis manifesta est in
stãtia sicut rõne et diuina aucto/
tate probatũ est. Predicta aũt
omnia que breuiter in hoc capto di
cta sunt in p̃allegato tractatu ple
nius declarant Hec igitur ad de/
cem capta in p̃logo huius operis
p̃posita mihi pro rñsione videtur
sufficere.que tamẽ non diffinitiue
determinãdo sed doctrinaliter sua/
dendo posita sunt Nam huius rei
diffinitionẽ sacri cõcilij determina
tiõi summitto Offerens nihilomi
nus ad veritatis elucidationẽ me
illis qui contra p̃missa opponere
voluerint responsurũ.

Finis

Gerson De potestate ecclesiastica Cxxxiij.

Sequit tractulus dñi Cancellarij Parisien de potestate eccĩastica Et de origine Juris et legum. editus Constantie tempe Concilij generalis.

Potestas ecclesiastica dēt ab eccĩasticis. quidq qualis et q̃nta sit agnosci. ĩhabz B itaqz fieri. vt et honorek cognita. cũ de' dederit talẽ ptātem hoib'. et vt i suis k̃minis honorata bueť ne plus debito false eā opiniones vel dep̃mant vel exaltēt Qm̃ primũ est sacrilege impietatis Alterz de adulatiõe pestifera suspectũ est

Cõstat igiť q̃ de ptāte eccĩastica disputare vel inq̃rere nedũ licz sed decet q expedit tm̃mõ sit intẽtiõis ocul' simplex et rĉus. Quidni sic liceat. cũ de ipius oipotẽtis dei ptāte crebro fiat absqz omi te/meritate oquisitio ſ hec me cõsideratio mouit vt de ptāte eccĩastica sub pauculis osideratiõibus disserem q̃tin' maĉia que q̃dammõ videť infinita. sicut tractari solet ab aliq̃bus p auĉtes et allegationes. resolueret ad paucos. certos q claros k̃minos. p descp̃tiones q diuisiones resolutiue p̃cedẽdo allegationũ ofusione dimissa. q̃les apud doctores inuenire. nõ ẽ difficile Ceterũ nõ vsurpo nũc in hoc opusculo vel alijs. me dicturũ aliquid qõ alibi nõ inueniať sciens illud comici Nihil est dicendũ qõ nõ sit p̃us dictũ Satis est si ex bñ inuẽtis et doctrinis aliorum ego meis ẋbis. meo ordine fauũ aliq̃ ẋitatis instar apũ p̃pria q̃dam arte opingã fiet aũt initiuz a quidnois k̃minorz. qm̃ B ignorato palogisanť faciliter inq̃sitores ẋitatis Erit vero finis de origine Juris et legum

Prima cõsideratio

Potestas eccĩastica ẽ ptās q̃ a rp̃o supnaturaliter et specialiť collata est. suis aplis et discipul'. ac eorz successoribus legitimis. vsqz in finẽ secli ad edificatiõez eccĩe militantis. p̃m leges euãgelicas p osecutiõe felicitatis eťne Hec descp̃tio data ẽ per cãm q̃druplicẽ p̃m quã distinguiť ptās eccĩastica ab alia q̃libz ptāte Ptās ibi poniť p gene Est aũt ptās. facultas p̃pinq̃ ad exeũdum in actũ Propinq̃ inqz qz p̃m facultatẽ remotã et obedientialẽ nõ est impossibile apud deũ omẽ ẋbũ Porro notať cã efficiẽs p̃ncipalis cũ of A rp̃o supnaturaliter collata Cã ẋo maĉialis vel subiectiua signať cũ subdiť. suis aplis ꝛc. Cã fõzlis insinuať cũ dicit p̃m leges euãgelicas dãt enim fõrm vtendi. Deniqz cã finalis ocludit Ad edificationẽ eccĩe militãtis p osecutione felicitatis eťne Noditũ est B adverbiũ spẽaliť. ad exclusionẽ donorz supnaturaliũ. q̃ omi viatori p̃ñt esse cõia. sic sũt fides

spes.charitas.prophetia.timor pie
tas et filia Nñ et eccia contracte
sumit dñ loqmur hic de eccíastica
ptate.pro illis videlz qui speciali
qdã signaculo dedicati sũt ad di/
uinũ seruiciũ.a clericatura que in/
fimũ tenet gradũ.vsqz ad supmũ
quo papa decorat. Falloz si nõ
sit hec descptio propria.operes omni
et soli eccíastice ptati.qm cis alia
ptas.vel est naturalit indita.quo
ad cam efficiente.vel est pm leges
naturales aut humanas regkata
quo ad cam formale vel est ad fi/
nem naturale imediate et pncipa/
liter ordinata. Ut deniqz quo ad
cam subiectiua radicat in habẽti
bus ea pm dona naturalia.etiam
vbi supnaturalia nõ adessẽt.qlia
sũt fides.spes.et charitas Unde
ptas seckaris ouenit alis qz xpia
nis baptisatis Ptas aũt eccíasti/
ca de ncitate fundat in dono sup
naturali sicut est caracter baptis/
malis de cõi lege.qui caracter in
viatoribus.eos de eccia militãte
reddit.facit insup idoneos et ca/
paces eccíastice ptatis. Fatemur
itaqz qp charitas seu gra gratum
faciẽs valde decẽs est in susceptu
ris.vel iã hntibus eccíasticã ptã/
tem.nõ tñ erigit pro dãdo titulũ
qsi sine ea nequeat in aliquo fun/
dari vel subsistere ptas huiusmõi
Hoc eni fuit erroz vetus walden/
sium et pauperũ de lugduno qui
per wycleff et sequaces suos fno/
uari qsitus est.sed iuste damnat'.
Cur ita? Ne hierarchis' ordo ptã

tis ecclesiastice maneat instabilis.
vagus et incertus cuz nemo sciat
an amore vel odio dignus sit Et
min' hoc de gra predestinatiõis cõ
stet qm ponũt radice necariã p ti
tulo vel iure cuiuslibet ptatis.
Hac igit descptione psuppositã p
intelligẽtia quid sit eccíastica po/
testas in genere.descendemus ad
spes Pro quarũ notitia mltiplex
animaduertenda est distinctio.vt
differẽtie q addite genẽi ostituũt
speciem innotescant

Cõsideratio.ij.

Potestas eccíastica secerni/
tur prima sui diuisione in
ptatem ordinis q ptatem
iurisdictionis Rursus potestas
ordinis.duplicẽ habz respectum.
Unus est sup corp' xpi mysticuz
verũ.quo ad consecrationẽ eius.
Alter est sup corpus xpi mysticũ
seu mẽbra ei' Et hoc duplr.vel q
ad administrationẽ corporis xpi
veri.vel quo ad ministrationẽ vel
exhibitionẽ alteri' sacmenti sicut
est ordo vel ofirmatio.vel penite
tialis absolutio. Ptas iurisdictio
nis duplex est.vna in foro exteri/
ori Altera in foro oscie interiori.
Rursus ptas iurisdictõis in fo
ro exteriori dupliciter osideratur
vno mõ put immediate tradita
est a xpo pm legẽ euãgelicã. Alio
mõ put supaddita ẽ ex humana
cõstitutione vel dono per princi/
pes seculares aut alit. Subinde
ptas iurisdictionis in foro inteiori

consurgit ex duplici radice Uno
mō ex pte homis vltro se subīciē/
tis tali ptāti sicut cū sponte con/
fitens subīcit pīsbīro. et ordinan/
dus epo Ali' subiectiōis modus
osurgit ex aūcte supiorīs. hūc vel
illū. tali vel tali subīcientis qō fie
ri pōt nō ad arbitriū illi' qui subī
cit Et sic inē duplicē hāc subiectio
nem dīa magna ptz Et quoniaz
ad pauca aspiciētes de facili enū/
ciant. et enūciantes se ipos vel di
cta sua nō resoluūt sed ofundūt.
eorz doctrina reddit vel erronea
vel iintelligibilis. vl difficilis q p/
plexa. doctna vero sapientū facil
teste sapiēte. qz resolute et ordina
te p distinctiones tradūt omia se/
parātes pciosū a vili et pcauētes
ne lucē veritatis tenebrosa nubes
errorīs inuoluat. sed sit ignis sine
fumo ¶ Declarationē multiplicl.
hui' distinctiōis melius alr dare
nō possum' qz si sua. cuilibet mem
bro donet descptio vel specialis
notificatio ¶ Dicam' igit q po/
testas ordis pmo mō osiderata ē
ptās eccīastica respiciēs pncipalr
et eēncialiter cōsecrationē corpis
xpi veri. qua. s. pōt hīs eā osecra
re corp' et sanguinē xpi virtute ver
borz sacmētaliū. Ponit hic ptās
eccīastica p genē. q ptās quid et
qlis sit imediate pdixim'. cui' de/
scptionē hic et in oibus ofter di/
cēdis absqz alia repetitōne suppo
nimus duz vtemur h tmino p ge/
nere ptās eccīastica Additur hec
clausula respiciēs pncipaliter ꝛc.
tanqz p dīa specifica. distinguen
te eā a qlibet alia eccīastica pote/
state Hec ptās de lege cōi inabdi
cabilis est. inauferibilis. et illimi/
tabilis in sua cēntia qm quisqs ē
sacerdos rite osecratus si tēptet
cū intentione. et cū fōr et materia
debitis osecrare. cōsecrat vtiqz ec
si excōicat'. si hēticus. si quōcūqz
degradat' extiterit. peccaret nihi
lomin' in hoc casu nec ad vtilita/
tem suā sed dānationē hoc agēt.
Juxt qō vtiliter distingui solet. q
aliq sūt de ncitate executionis hu
iusmodi ptātis duplr Una est ne/
cessitas solius pcepti cuius trans/
gressio graue pccm est. sicut q ex/
cōicatus nō osecret. veruntn hec
trāsgressio nō impedit osecratio/
nis effectū pncipalē qui est trans/
ubatio Altera est ncitas osecratō
nis vel sacmenti. cōsistens in hoc
q minister sit rite ordinatus. hīs
intentionē osecrandi cū forma et
materia debitis. qō si alteruz de/
fuerit. nihil efficit. et peccat Hāc
potestatē tradunt doctores con/
corditer parem esse in omnib' qui
cōsecrati sunt sacerdotes. que po
testas collata fuisse creditur in ce
na dum dixit christus apostolis
hoc facite in meam commemora/
tionem Ubi doctores cōmuniter
sentiunt q Judas illic fuit sacer/
dos constitutus sicut pus electus

in apstatum potestatē p̄dicandi q
faciendi miracula susceperat.
Et hic sumit argu^m^ q ptās eccia/
stica nō ncario fundat in fide vl
gra. ꝗ in caractere baptismali. q
de lege cōi ncario p̄supponit

Cōsideratio.iij.

Potestas eccīastica ordis
alio mō cōsiderata put
respicit ministrationē cor/
poris xpi fidelib'. q ministrationez
sacrōr ordinis q ofirmatiōis Cō
secrationē insup vginū Abbatuz
et eccīaꝝ. et institutionē ministro/
rū eccie. nō est cōliter in quolibet
sacerdote Cui' rō est qm̄ simplex
sacerdos iux cōem doctor sñiam
nō pt ordines oferre. neqz sacrm
cōfirmationis dare neqz osecrare
vgines ꝛc. Etiā de fco sic q si tale
aliqd tēptet agere. nihil tñ efficit.
qz neqz ofirmat neqz ordiat Eps
aūt si volentē ofirmari. si volentē
pterea ad ordines promoueri. qui
sit eor susceptibilis. qd dr pter
sexū muliebrē tēptauerit vel cōfir
mare vel ordinare. ordinat vtiqz
vel ofirmat de facto licz excōica
tus. licet irregularis. licz degrada/
tus extiterit. Et i hoc par in oib'
epis. ab infimo vsqz ad supmū q
papa dr/ptās ordinis Nō aūt in
sacerdotib' miozibus ē hec ptās
vt dcm est saltē in tali plenitudie
seu pfectiōe q h̄ possint. licet oce
dereē cū maiozi pte doctor q su/
pra sacerdotiū simplex. nulla ē al/
tera ptās ordis. neqz in epis ne/
qz in papa Sed aliē est in epis et
papa aliē in simplicib' psbris. sic
exēplificāt. q eadez est hūanitas
in hoie dū est puer. et eadē dū fa
ctus est vir. vir nihilomi' generaē
pt sibi sile. puer nequaqz Cū igit
fuerit inē apstos et discipulos tal
distinctio. sic inē epos q simplices
curatos sacerdotes. sicut nōt ysi.
q magr in. iiij. di. xxiiij. ca. vij. alle/
gans. eū pspicua est vitas hui' o
sideratiōnis Si vo loqremur de
ptāte iuris iux qd dici solet Illd
possum' qd de iure possumus. cer
tior adhuc est ista cōsideratio. qa
nullus sacerdos rite ministrat ali/
quod sacrm. secluso ncitatis casu
nisi iurisdictiōnē habeat sup illum
cui ministrat Sed sup hac re da
bitur cōsideratio sequēs. satis sit
interim aperuisse. qliter sit vl non
sit equalis ptās ordinis in omni/
bus psbyteris. qui quo ad conse
crationē corpis xpi veri. eandem
habēt sacerdotes omnes ptātem
Quantū vero ad sacmentorū mi/
nistrationem. dispar est in epis et
simplicibus psbris potestas seu
facultas. tam de iure qz de facto
Similiē in ministror eccīasticorū
institutione. que est ptās operēs
pmis hierarchijs. de pmo ordie
q secdo. nō aūt inferiorib' quēad/
modū sūt curati. qui licz purgare
illuminare q pficere possint plebē
suam. prout inferior angelorum
hierarchia purgat. illuminat. et

pficit subcelestē vel humanā hierarchiam.nihilominus hec ptās curatorū nō extenditur ad hierarcharū spēalem institutionē.de instituto cōi Adam⁹ q̄ et si p̄mus hierarcha.summ⁹ pōtifex.vel alij ōnter suo mō possint p rōnabilicā vl ncitate.dare suis inferiorib⁹ adiutores ad exercendum hierarchicos actus qui sūt purgare.illuminare et pficere plebes sibi sūditas sicut inuenit de pñiarijs et p̄uilegiatis ꝗ tū sine manifesta rōe vel ncitate facere nō debet vel cū eorundē deiectione.irreuerētia et vilipensione apud illos q̄bus honori dñt esse.et a quibus debitaz sustentationē recipe p suo statu ⁊ ministerio pñt Quis enim tutorē deberit adulto prudenti et potēti.se nolēte/Nec tandē claudicare dz. obligatio mutua ēporū vel curatorū ad plebes suas Claudicat ātū plebes eximūtur et libertanē si ista libertas nō iniqtas est.dū eligere sibi pñt hierarchisantes eos in foro oscie.vel in p̄dicatiōe aut sacmentorū aliorum ministratione Prelati vēo maiores vel minoēs remanēt hac obligatiōe cōstricti. vt nō liceat eis plebib⁹ suis negare quicqd in p̄dictis qsiuerint.tanqm nedum deo.ꝗ eis rōem reddituri sint.etiāsi pestilēciali si epydimiali si q̄uis alia abominabili oraglōe morbi laborauerint Preterea si tales vice pastorū dati.luporū accipiāt officiū.si seducāt subditos. lacerēt et deuorēt.nulla relinquit eis obuiandi vel p̄mouēdi ptās. nisi forte dicat q̄ hi superiores hñt p iudicib⁹ Sed apta est rñsio p̄latorū de q̄busdā Inimici nri sūt iudices Attēdat lector circa cōsideratiōnē istā de ēpatu.si sit ordo vel sacerdotiū Qz apud theologos et iuristas ē dcordia in re bñ dcipiēdo.ꝗ explicatio diuersa est Quia iuriste vocāt ēpatū esse ordinē.qm̄ pōt vltra sacerdotium Theologi vo dcedūt scōm scz q̄ ēpatus est ptās hierarchica sup̄ sacerdotiū.ꝗ qz nihil addit potestatis.sup̄ corp⁹ xpi verū.p̄pterea nō dicūt q̄ sit nouus ordo sed bñ noua ptās et hoc redit in idē. Rursus attēdat q̄ de dfirmatiōe dicit scus thōs eā cōmittl posse a papa simplici sacerdotl.p̄pter btl gregl.q̄dā dcm.plibus tū ꝗ non placet.et dicunt illos de q̄bus loquitur greg⁹ nō fuisse dfirmatos tolerati aūt sunt sic manere.quia dfirmatio.non est ncitatis sacrm Deniqz datur rō per doctoēs cur mulier nō sit susceptibilis cui⁹cunqz ordinis qm̄ subiectiōis sex⁹ est.non hierarchice dñatōis

Cōsideratio.iiij.

Potestas eccīastica iurisdictionis in foro exteriori.ē ptās eccīastica coerciua. que valet exercerī in alterum etiā inuitū ad dirigendum subditos in finē beatitudis ecne velut in finem p̄primū et p̄ncipalē intentuz Nodita ē fatemur hec vltia clau-

sula descriptionis ad expssionem
magl. qz ncitatē qm hec includit i
hoc noie posito pro genere. ptās
eccīastica. sicut in descriptione sua
nōtū est. Attendat aūt q iuris/
dictio dicit noie generali qsi iuris
ditio. i. ptās dicendi ius. vel est iu
risdictio qsi iuris dictio id ē pmul
gatio vel notificatio seu pnuncia
tio Proprie vero dicit iurisdictio
facultas seu ptās pinqua dicēdi
vl sñiandi ius in altex etiā inuitū
Et hec dupler est Tpalis et spūa
lis Tpalis exercet pm leges ciui/
les ad finē quiete diuersatiōis hu
mane p hac vita Spūalis aūt ex
ercetur pm leges canōicas ad fi/
nem pncipalē eterne btitudinis o
sequēde. Ceterū ptās hec iuris/
dictionis eccīastice adeo vicina ē
iurisdictioni seculari et politice q
laicis imo et mulierib' plerūqz et
in multis casib' cōicari pōt execu
tio vel omitti. Ibanc ptātem cōtu
lit xpūs Mat. xviij. dū dixit petro
vice oim Si peccauerit in te frat
tu' vade et corripe eū ꝛc. Sequit
q si te nō audierit dic eccie q si ec
clesiā nō audierit sit tibi sicē ethni/
cus et publican' Quo in loco fū/
datur iuridica ptās ercōicādi vel
indicendi ab eccīasticis sacmētis.
et cōione fideliū rebelles q inobe
dientes eccie sicut vsus est apls q
idē hortat' est ad tytū. iij. scribēs
hereticū hoiem post pmā q scdaz
correptionē deuita Et sile dixit p
me ad cor. v. Si qs frat noiatur
inter vos ꝛc. sequit Cuz hmōi nec
cibū sumē Fūdat rursus absqz oi
calūnia ponibili in hoc textu ple/
nitudo ptātis. gladij spūalis q exe/
cutio ei' in eccia sup quēlibz xpia
nū qui est fr nr. etiāsi papa fuerit.
Nec accipiendū est hic. dic eccie. i.
pape Qm xpūs petro loqbatur.
qui nō dixisset sibi ipsi Itē qz sīū
ctum est pluralit Quecūqz ligaue
ritis sup terrā ꝛc. Deniqz si nō
hret eccia talē ptātem et executō/
nem frustra dixisset xpūs. dic eccie
qz potuisset impune nō audiri. cō
tra illud qd sequit Si ecclesiā nō
audierit sit tibi ꝛc. Fūdatur etiā in
hoc textu nedū ptās exercēdi. sed
ptās diffiniēdi decmināndi statuē/
di decernēdi. ostituēdi pcepta le/
ges et canōes Procedēdi deniqz
cōn nō obediētes vsqz ad sñiam
excōicatiōis inclusiue. imo pm ca/
nones nūc institutos. vsqz ad in/
uocationē brachij secularis. quia
dr in textu q si eccīam nō audiēit
ꝛc. Audire igit debet eccīam quili
bet frater nr qui dicit ad deū Pr
nr sicut explicat alibi xpūs Qui
vos audit me audit. Confirmās
hāc sñiam. statuta et practicata i
hoc sacro Constañ ocilio preser/
tim vi Aprilis anni M. cccc. xv. in
sessione publica Quius inter cete
ra sunt hec decreta duo prima:
Et primo declarat q ipsa in spū
sancto legitie cōgregata. genera/
le conciliū faciens. et ecclesiam ca
tholicam militantem repzesentās

ptātez immediate a xpo habz cui quilibz cuiuscūqz status vl dignitatis.etiam si papalis existat obedire tenetur in his que pertinent ad fidez.et extirpationē dicti scismatis ac generalē refōrtiōz eccie dei in capite et in mēbris ¶ Item declarat ꝓ q̄cunqz cui⁹cūqz stat⁹ vel dignitatis etiāsi papal existat qui mādatis statutis.seu ordinationib⁹ aut p̄ceptis hui⁹ sāte Synodi et cuiuscūqz alteri⁹ ocilij generalis legitie ogregati sup p̄missis.seu ad ea ptinētibus.factis vl faciendis obedire otumaciter cōtēpserit.nisi resipuerit odigne penitētie subīciat.et debite puniat. etiā ad alia iuris subsidia si opus fuerit recurrēdo ¶ Cōcludit autē ex p̄missis ꝓ si ptās p̄dicta.sit ecclesie data ociliū generale repsentans eccīam.habz illā.imo videt ꝓ eccia vt sparsim osiderata non hēt illā ptātem.nisi in q̄dā matia/li seu potētiali.sed ogregatio sua et vnitio q̄ fit in concilio generali vat ei formā sicut in alijs cōitatibus exēplū dari pōt Et fundat p̄dicta ptās eccīastica iurisdictōis in vnitate vel vnione tali.quēadmodū notasse videt eleuatus Augustinus ꝓ claues eccie date sunt vnitati ¶ Veruntā hoc nō impedit q̄n date sint petro tanqz monarche.legitimis qz successoribus suis p̄ncipalius tā eccie Pro rōe indeuiabilitatis.qz porte inferi non p̄ualebūt aduēsus eā.nec deficiet fides ei⁹ nō sic de papa. Secūdo rōne regtabilitatis.qm̄ habz regulare vsū ptātis papalis.nō sic ecō uerso Tertio rōne multiplicitatis qm̄ eccia otinet ptātem quālibet eccīastica.etiā papalē nō sic papa p̄sertim in extensione Quarto rōe obligabilitatis.qm̄ eccia p̄t odere leges obligātes et regulantes eē ipm papā tā quo ad psonā qz respectu vsus sue ptātis Nō sic ecōn p̄t papa iudicare totā eccīam vel vsū sue ptātis limitare.imo si papa condat leges et canōes videt obtuandū illud qd̄ sīialiter dicit Aug⁹ Leges instituūtur cū pmulgant.firmant aūt cū morib⁹ vtentiū approbant Hoc eni dicit ad reprmendū p̄sumptionē quorundaz sūmoꝝ pontificū.vel eis adulantiū.qui vident voluisse debē seruari pro regta imutabili de papa respectu cuiuslibet puincie vel totius eccie Qd̄ placuit p̄ncipi legis habz vigorez.q̄si nullū superesset examē sup̄mū Nodita est xo pro inobedientiū coertione.penat excōicatio Et sūt qui dicūt penam hanc esse vltimaz quam infligere possit eccīastica ptās iurisdictōis ex institutiōe xpi sola p̄maria sic ꝓ nō extendit ad incarcerationē. nec vt alicꝗs adiudicet morti vel flagello corpali sed facit hoc ecclesiastic⁹ dū facit.ex ocessione p̄ncipum quemadmodū multam ob eorum deuotionē iurisdictionis tēporalis auctoritatē clerus accepit que nihilominus iurisdictio vel cēsura dicit spiritualis sicut et

ecciasticorꝫ bona tpalia. ꝓpter de
dicationē et applicationē ad eos
qui ministrāt ecclesie sicut panes
ꝓpōnis. ꝑmicie et decime. vasa in/
sup tēpli vestes et sūtia dicebātur
in lege veteri sacra vel sancta. sicq
noua lex hoc retinet Ac pinde cō
surgit. q̄ ecciastica censura quaz
xpūs cōtulit q ꝑmulgari voluit
vbi ꝑus Mat. xviij. ōnter post do
tationē eccie in bonis tpalib' ap
plicata est ad defensionē coerciuā
volentiū vendicare sibi. vel impe
dire tpalitatem hmōi per excōica
tiones videlz et interdicta que pe
na vel censura videt ꝑmitus insti
tuta cōtra ꝓtinaces scismaticos
et hereticos et alios incorrigibi/
biles viciosos Cui legi tanqz di/
uine et naturali papa subjcit. sic
et frater est. potens delinquere.
Hec aūt applicatio. gladij spūal.
ad defensionē tēporaliū. si confu
sionē magnā in ecclesia. si vilipen
sionē vel otemptū euāgelice hui'
censure sue que est excōicationis
gladius extreme formidabilis Si
veniqz laqueos aiabus multorū
magis q̄z salutē spūalem induxe/
rit vel inducat experientiā testem
voco Itaqz sicut tpalitas addita
est ecclesie pro dote sua. videri po
test aliq̄bus q̄ ad eius defensiōm
similiter advere suffecerat adversus
impetitores penā vel cēsurā tpa
lem vt est mulctatio pecūiaria vel
corpalis detentio vel arrestatio
bonorū ꝓpriorū.

Cōsideratio. v

Potestas eccīastica iurisdi
ctōnis in foro interiori q̄
ñ ē ꝓprie coerciua. ḡ magl.
spontanea quo ad subjcientes se
eisdē. est ptās eccīastica sup corp'
xpi mysticū illumiando et pficien
do ipm p doctrinā q sacmentorū
ministrationē et purgādo p bap/
tismi et pñie sacmēta Advertē
dū est itaqz q̄ hec ptās iurisdictō
nis q̄ radicaliter fūdat in ptāte or/
dinis sacerdotal' et epālis. duz in
sua generalitate considerat. respicit
multiplr corp' xpi mysticū. qd ē
fideliū eccīa. q̄s fideles optz ꝑm
tres actus hierarchicos regere q̄
sūt ꝑm dionysiū. purgare illumia
re. et pficere Purgare p inflictiōz
penalē excōicationis vel interdicti.
si rebelles inueniant. qd spectat
ad iurisdictionē coerciuaz de qua
ꝓdictū est. q̄uis hec purgatō fiat
p baptismū et p sacmentalez ab/
solutionē. nō tñ coerciue Oportz
insup illmiare. p ꝓdicatōez et do
trinā Optet demū pficere p alio
rū sacmētorꝫ ministratiōz Porro
talis ministratio sacrorꝫ nō hz ꝓ
mata debita res solū insēsibiles
put est in ōsecratione corpis xpi
vbi ꝓ mata debita reqrit q suffi
cit panis triticeus et vinū Nec re
fert quo ad ōsecratiōis nēcitatē si
panis sit ipius ōsecrantis vel al/
teri' Secus est in ministratiōe sa
cramentorꝫ vbi requirit q̄ psona
cui fit ministratio sit ministranti

sbdita pterqz i baptismo qd ē nci
tatl.sacrm ñ itēabile Siklr in sacro
ofirmationis et ordis qb' indele
bilis caracter impmik inde sufficit
de ncitate sacmēti.nō tñ precepti
sbiectio volūtaria suscipiētis hec
sacmēta ab illo qui oferre pt illa
peccāt tñ dans atqz suscipiēs.si ñ
assit subiectio per supiorē ordiata
Sec' aūt est in pñie sacro.vbi de
ncitate sacri et pcepti reqrik pdi/
cta duplex sbiectio.iux cōiorē do/
ctorz sñiam.sic ꝙ alicui nō dak ab
solutio etiāsi dari tēptek.qz mate/
ria deficit.q̄ est pccor sbdit' Sub/
ditus inqz nedū voluntaria subie/
ctione.ꝫ aliena supiozis aucte.
Hoc rite statuit prim' legislator
xps.hoc ecca sic elucidauitq tradi
dit.ne ofūderek eccīasticū regimē
et ne hierarchic' ordo quē tradit
dionysius talē esse.vt infima fou
cank ad supma p media turbarek
Videre est igitur qadmodum
ptās hec eccīastica iurisdictionem
qndā exigit cui ouenit ꝙ libēa sit
et spōtanea.vere vel interptatiue
circa psonā in quā exercek hec iu/
risdictio.aut saltē ꝙ nō feratur in
inuitū Quis enīz dicēt ꝙ aliquis
inuit' vel baptisak.vel ofirmatur
vel absoluik in foro oscie.vl ordi/
natur.et ita de reliqs? Hinc est ꝙ
papa qui nulli psone pticulari sb/
est.vt coerceri iuridice possit in ex
teriori foro.subest tñ quo ad iuris
dictionē hāc annexā ordini sacer/
dotali ofessori suo.et ordinatori
suo.si ātea sacerdos nō fuerat vñ
et ab hostieñ osecrak epo q̄ mior
est Proficit aūt sup modū.tkis
distinctio duplicis iurisdictōis co
erciue.s.et nō coerciue.cui' ignorā
tia vel inaduertētia gignit ofusio
nē apd aliqs infinitā Nā cū vsus
doctorz cōis hēat dicere ꝙ ptās
ordinis.eqlis est in oibus sacēdo
tib' et plātis.accipiūt ofiter occa
sionē errozis.ꝙ quilibet sacerdos
possit quelibet absoluere.possit p
dicare nō miss'.possit eucharistiā
ministrare Inuenim' aūt ꝙ hec
iurisdictiōis ptās pmissa ē aplis
añ passionē xpi Mat.xviij. Amen
dico vob q̄cunqz alligauerit.sup
terrā.erūt ligata et in celis ꝛc. Et
pmissa fuit petro Mat.xvi. Tibi
dabo claues regni celorz Sed p'
resurrectionē suā collata est aplis
qñ insufflās in eos dixit Accipite
spm scm quorz remiseritis pcca re
mittūk eis ꝛc. Io.xxi. Et ibid vltl.
dictū est petro Pasce oues meas
Addita est seu poti' ofirmata po
testas pdicādi.cū ptāte oferendi
baptismū vel poti' iā date ptātl.
executio iussa est Mat.vltl. Eūtes
in mundū vniuersū.pdicate euām
omni creature baptisantes eos in
noie pris et filij et spūsci. Ñ lz
in casu ncitatis.q̄libet viator ba/
ptisare possit.B tñ faciūt ex officō
vel eccīastica ptāte soli sacēdotes
Huic aūt ptāti iurisdictōnis q̄
in latitudine sua osiderata.neduz
ad sacrm pñie.sed ad aliorū sac/
mētorz ministratiōez.et ad pdica
tionē extendik.ānexa est ptās ius

seu facultas. accipiēdi vite nēcaria
Mat. x. et Luc. x. qd apls ofirma/
uit. i. cor. ix. qz dign' est oparius
mercede sua Cōsequenē fundaē
iu hac ptāte sumendi vite nēcaria.
rōnabilitas dotatiōis ecciastice.
loco decimarz et primiciarū legis
ātique Denqz ptās faciēdi mira
cula etsi videaē ānexa fuisse p xpz
licentie pdicandi vbū dei. qm misit
discipłos ad pdicādū et dixit eis
Infirmos curate. demonia eijcite
ꝛc. Nihilomin' videē hec ptās do/
nū gratis datuz. ouenire potens
cuilibz ex fidelib'. put ad edifica
tionē eccie iudicabit expediēs sps
scus q distribuit singulis put vult

Cōsideratio. vj.

Potestas ecciastica cōside
rari pōt et debet triplicē
Uno mō fōzliter in se et
absolute sine respectu Alio modo
materialiē seu respectiue put ap/
plicaē ad hanc vel illā psonā. iure
legitio. qd cōiter fit p osecratōez
et electionē. qz sicut dicit apls Ne/
mo sibi assumit honorē hz qui vōē
a deo tanqz aarō Ptās hec dicē
institutio ministrorz tam actiue qz
passiue Cōsideraē tertio mō quo
ad exercitiū vel executionē. qz fru
stra est potētia pm pbm si non ha
beat actū Proficit hec osideratō
que distinguit et resoluit modos
loquēdi varios. tā theologorz qz
canonistarū de ecciastica ptāte cu
ius resolutiōis ignorantia. vel in/
aduertentia. falli plerūqz facit et

fallē qm aliē loquēdū est de eccia/
stica ptāte. dū in se osideraē fōzliē
et absolute Aliē dū cōsideraē ma
terialiē seu respectiue. Aliē dū osi/
deraē q ad exercitij vsū vel execu
tiue sic infra docebiē Notemus
pterea modos eēndi in qs in me/
taphysica posuit Aristl. quorū in/
aduertētia facit oberrare quosdā
dū inqriē In quo vel in qbus sit
plenitudo ecciastice ptātis Un'
mod' eēndi in est sicut ps integra
lis in suo toto Ali' sicut totū inte
grale in suis ptib' Terti' sic spēs
in genere Quart' sicut gen' in spe
cie Quint' sicut fōz in maēia. que
fōz ēplex est. eēntialis accētalis et
mathematicaē Sext' sicut effect' in
sua cā efficiēte. dirigēte vel regēte
vt regnū est in rege. Septim' sicut
ordiata in finē sūt in suo fine. quē/
admodū vtus in btitudine Octa/
uus sic locatū in loco Ex q pti
nus distinctiōe manifestū est q hz
qdruplex gen' cāe qdruplex repiē
et adaptaē mod' eēndi in. licz ad/
daē et alij Subiūgam' itez disti
ctionē de vsu ptātis ecciastice Est
eni vsus aliqs licit' et ratus. Est
vsus illicit' et ratus Est vsus lici/
tus et nō ratus Est vsus illicit' et
irritus Ex^m pmi dū sacerdos ose
crat vel absoluit cū circūstantijs
oibus ad h reqsitis de nēcitate. vel
sacri vel pcepti Exēplū secdi dum
sacerdos osecrat in pccō mōzli vl
cū trāsgressione pcepti Exemplū
tertij dū sacerdos qntū in se ē bō
fide et intētione credit absoluere

cōfitentē sibi. vtens in hoc bñ cla
uibus. qui ofitens qz mentiť in o/
fessione sua. vel obicē secreto pōit
nequaqz absoluiť. Exm q̄rti in ca
su ꝓzi si sacerdos sciēter q̄rit vti
claubus erga aliq̄. cuius fictionē
agnouerit. et qui nequaqz sibi sub
iectus est. Colligiť oñter alia di
stinctio valēs ad intelligentiā pre
missoz et sequentiū duz queritur
an ptās ecciastica sit eq̄lis in oib'
Quia q̄riť de ptāte vl' fci vl' iurl.
Facti sic ꝙ dum attēptať fieri. fit
siue bñ siue male Juris vēo dū bñ
fit iuxť iā allegatū Jo possum' qd
de iure possum'. Redit autē hec
distinctio ad alterā ptactā de nci
tate duplici. in osecratōne corpis
xpi Qm altera est sacri Altera est
pcepti Et hec filr distinctio pt ex/
tendi ad ecciasticā ptātem super
corp' xpi mysticū. q̄ ad ministra/
tionē sacroz q̄ caracterē impmūt
sicut sūt baptism'. ofirmatio. z or
do. qm sicut in ptāte ordis super
corp' xpi verū sufficit aliqd de ne
cessitate sacri. qd nō sufficit de ne
cessitate pcepti qz peccat qui cōn
vel pter ordinationez ecčie conse
crat. Sic inuenim' i ptāte ecciasti
ca sup corp' xpi mysticū. psertim
quo ad ministrationē triū sacroz
q̄ dicta sūt. Ibis distinctionib' z
alijs que pdicta sūt attētis. poss
statim inuestigari qd et in quo sit
plenitudo ecciastice ptātis Nihilo
min' ātea iuxť pozē distinctionem
trimēbrē. tres assignabim' cōside
rationes septimā
octauā. z nonā

Potestas ecciastica si consi
dereť in se fōzliť et abso/
lute ipa est inuariabilis. et
eade a pncipio nascentis ecčie vs/
qz in finē pseuerat. Eccia siqdez
dū sic osiderať in suis ptib' essen/
tialibus et pmanētib' q̄ sūt papa
tus cardinalat'. priarchat' archi
epatus. epatus sacerdotiū. habet
integrari ex his oibus. sic ꝙ abla
ta penit' vna tali ptāte. iā nō ma
neret ecčia put a xpo seminaliter.
et velut in qdā germie suo. pfecte
fuit instituta. vt si papat' per ima
ginationē pscindať a reliqs ptāti
bus inferioribus. id qd supest nō
dř ecčia Proptēa q̄rere si papať
auctas sit maior qz ecčia vel ecō/
uerso. redit in idē acsi petereť. nō/
ne totū mai' est sua pte. vel ps mi
noz suo toto Proinde sequiť. ꝙ
si generale ociliū repñtet vlem ec
clesiā sufficienť et integre. nce ē vt
includat auctez papalē. siue papa
sit siue desierit esse p mortē naťalē
aut ciuilē Sic dicim' de potestate
rhōne ecčie vel sacri collegij Sic
de ptāte epali sic de sacerdotio
qd est ptās curatoz qui sūt in ec/
clesia plati miozes Si vo vellet
aliqs curiosus inquirē. qliter hēt
fieri talis abstractio ptātis ecčia/
stice Etsi sit aliqd vle reale speci/
ficū et qditatiū. pter oez opatō
nem intellect'. sicut inqriť de aiali
tate. et humanitate. remittim' ad
metaphysicā Cōcedim' itaqz ꝙ
abstrahētiū nō est mendaciū pm
Aristl. licet negauerimus hec vlia

realia.sicut nec mathematici men
tiunt.siue pūcta sint realiter siue nō
Nā dicim' ḡntū nob hic satis est
q̃ vltas est in opatiōe q abstra/
ctione quā facit intellect'.ex rerū
singulariū exteriori ognitiōe videt
do q̃lit ipe res ad invicē cōveniūt
vel dr̄unt eēntialiter vel accētaliter
vt q̃ q̃libet hō ouenit eēntialiter in
hoc cum altero q̃ est aial rōnale
qd intellect' attendens.abstrahit
innata sibi vtute.filitudinē hāc.q̃
nō ē extra nisi singulariter in singul'
hoibus.q denudat eā a loco.a tē
pore.et ab omni generaliter accētiū
ofusione.et ita remanet vlis q ab
solut' cōceptus hois in aia.q̃ ni/
hilomin' originat ex rebus ad ex
singularib' Sic de eccīastica ptā/
te sentire possum'.dū in se fōrliter
et absolute oiderat Omnes enī sa
cerdotes oueniunt in sacerdotio.
oēs epi in epatu et ita de reliquis
Queret forte aliq̃s quo pacto
ecclesia rhōna dicat eadē isto mō
cū ab initio fuerit petr' in anthio/
chia Rnsio facil ē si fiat abstractō
tat a onotatione loci.et dicam'.
q̃ eccīa rhōna est illa diocesis p/
uincia vel sedes.q̃ peculiariter hēt
regi p auctē papalē.et eam ple/
ditur Sic veritatē habz vulgata
vox.vbi papa ibi roma Nec in du
biū verti debz q̃n isto mō rhōna
sedes q eccīa sit caput.mr̄.q mgr̄a
cetera ꝓ.qz suprema petri ptātem
includit.

Cōsideratio.viij.

Potestas eccīastica oiderā
ta respectiue et q̃dammō
materialiter put applicatur
ad b vel illud suppositū dici pt va
riabilis.et auferibilis in casib' mt/
tis sed hoc pspicuū est q̃tidie duz fi
unt imutationes.nūc p nouā ore
rationē nūc p nouā electionē vel
institutionē ministrorꝫ Ita oñter
dicere possum' de ptāte papali q̃
mutabilis est q auferibilis p mor
tē naturalē sicut ostat vt per ciui/
lem videlz p depositionē.saltez q̃
ad plenitudinē sue iurisdictionis
q̃ depositio qualiter et ex q̃b' caus
fieri possit lati' in alijs opusculis
apertū est Nā sicut papa renū/
ciare pōt papatui.et dare libellū
repudij eccīe etiā sine culpa ipsius
sponse licet b facere non debeat
sine cā Sic eccīa pōt hūc vicariū
sponsi sui dimittē.q ei libellū rpu/
dij dare etiā sine culpa sua licz nō
sine cā Exēplificauim' als in sex
casib' in q̃bus verus papa depo
ni pt ex culpa sua.etiā vbi nō esset
realiter hereticus ad intra q̃uis ad
extra talis iudicaret Exēplifica/
uimus in alijs sex casib' q̃bus de/
poni pōt papa sine culpa sua licz
nō sine cā.etiā pter liberā ei' cessio
nem Tractatul' intitulari pōt de
auferibilitate pape ab eccīa et in/
cipit Veniēt aūt dies cū aufere
ab eis sponsus.ꝓterea breuitatis
amor hic ista nō repetit Ierū po
testatez hanc eccīasticā q̃ respicit
institutionē ministrorꝫ eccīe a sū/
mo vsq̃z deorsum.cōfūdit magna

caligine cupiditas ābiciosa q̄rēs que sua sūt et q̄ crescentib' bñficō rū dotationibus impudenē excre uit Ita vt vix discerni mō possit. q̄d ex p̄maria institutiōe xpi. vl̄ in uariabili iure dīno tenendū sit in hmōi ministrorꝝ ordinatione Mi ra siquidē q̄ ad vsum talis ptātis varietas incessit. q̄ ex cronicis sū morꝝ pontificū ⁊ ex tenore genēa liū ociliorꝝ decretaliū et decretorꝝ se oñdit Nec est opusculi pñtis. p hec oia discurrē ¶ Sed dicamus hic alīē esse discernēdū in ecc̄iasti ca politia. dū est ordinata cōplete sub q̄dā explicatiōe pfecta et nūe rosa mēbrorꝝ suorꝝ in ministris. p stat'. gradus. et officia Aliter dū ab initio firmata est ecc̄ia in magē tā ecc̄iasticorꝝ q̄z fidelīū paucita te. velut in q̄dā seminario. vel ger mine seu botro Potuit enī tūc rō nabilīē. supm' ille pontifex petrus hfe facilīē pñtiā ocilij general. sic in electiōe mathie et cessatiōe lega liū Potuit et instituere ministros. per diuersas p̄uintias et loca de mādato suo. sicut ad eum facilis patebat access' Nec vigebat aua ricia quia p̄mi p̄mo petebanē ad mortē. q̄ oñia cessāt in hac taz co piosa fidelium multitudine post tot iura tot leges tot decreta et decretales summorū pontificum et generaliū ocilior editas ad re gendā felicīē ecc̄iam. ¶ Suppetit hoc loco oueniētissime cōsiliū Je tro datū moysi exo. xviij. quod sic habz Stulto labore osumeris. tu et p̄plus tuus qui tecū est. vltra vi res tuas est negotiū. solus illō su stinere nō poteris Sed audi vba mea et osilia mea. et erit dñs tecū Esto tu p̄plo in his. que ad deū p tinēt vt referas que dicunē ad eū ostēdas q̄z p̄plo cerimonias. et ri tum colendi. viā q̄z p quā ingredi debeāt et opus q̄d facere. p̄uide aūt de oñi plebi viros potētes ⁊ timentes deū. in q̄bus sit vitas. et qui oderūt auariciā. et cōstitue ex eis ēbunos ⁊ centuriones q̄nqua genarios et decanos. qui iudicēt p̄plm in oñi tpe Quicq̄d autē ma ius fuerit referāt ad te. et ipi faci lioza tm̄mō iudicēt. Leui' q̄z tibi sit ptito in alios onere. Si hec fe ceris implebis impiū dei. et p̄ce pta ei' potueris sustinē. ⁊ ois hic p̄ls fuerteē cū pace loca sua Qui b' auditis moyses fecit oñia q̄ ille suggesserat ¶ Edocemur ex hac scp̄tura calamo dei scp̄ta de mēt. Spēaliē q̄ si moyses loquēs deo familiariē sic amic' ad amicū. obe dienter audiuit ociliū gentilis ho minis in regimine totius synago ge. q̄nto magis debz hoc sūmus pontifex ad dictamē totius ecc̄ie vel generalis cōcilij suo nomie Rursus si iudicia minora reꝑbāē in moyse videam' in sūmo ponti fice. et curia sua q̄d de tot p̄phanis simis et indignissimis causaꝝ et li tigiorū cōtinuis et antrijs occupa tionib'? ¶ Quid de bñficiorū q̄ rūcunq̄z etiā minorꝝ collatiōibus et signationib' manu pape Quid

de ānatarū exactionib⁹ Quid de innumeris sibus dicendū iudicabitur relicta omni cura solicitudine vel studio de omni eo qd spūale ē. qd diuinū est. qd deniq; fidē ocernit. et religionē xpianā Conclu dim⁹ tandē ex dato moysi cōsilio et pcepto legis deuē. xvij. et ex institutōe xpi Ma. xviij. q nulla fuit acten⁹. nec erit in posterū pniciosior pestis in eccia. q; omissio generalū ociliorū et puintialiū vel in re ipa vel aūcte Aūctas itaq; nulla erit. si solus sūm⁹ pōtifex. omia velit inferior eccīastico rū vsurpare institutiōes iura. stat⁹. gradus et officia Meminerit itaq; sūmus pontifex. datā sibi a deo ptātē supremā in eccia ad edificationē ei⁹ put sapiēs iudicabit Iudicat aūt sapiēs de ptātis vsu variabilē in uariabilis exrīs. sicut est generale ociliū. et h̄ p tpm. locorū. reliq; q; circūstantiar diuersa q̄litate. Teneat ergo suū iudiciū. et manear eccīastica policia optimo regimine. quale fuit sub moyse gubnata. qm̄ mixta fuit ex ēplici policia Regali in moyse Aristocratica in lxx̄ij. seniorib⁹. et in tymocratica dū de ppło et singulis tribub⁹ sub moyse rectores sumebant Ideo opponūt plūmi nolētes ad ordinarios remitti ministrorū eccīastico rū institutiōes neq; per electionē. neq; p collationē Exptū est inquiunt q turbarēt omnia. venderent dissiparēt. ptim cupiditate carna/

li. ptim seculari ptāte tracti. de literarū q̄z studīs actū esset Nec in pmpto est rīsio. corrigerz sūmus pōtifex abusus hmōi. et aūctis seueritate supma. vigilanē adhibita. poneret aspera in vias planas deponeret potentes intrusos de sede. et exaltaret humiles. sine pce vel munere hoc est eni architectoris officiū Dū vero peccat in his sūmus pontifex q̄s ministrorū corrigere. vel psumet vel poterit. Dices q hoc poterit generale conciliū Nide qr nec crebro. nec faciliter habeē Nix eni statuit libēter aliq̄s sibi correctionis iudiciū Deniq; si ppter abusus ordinariorū in ministrorū institutiōe putēt aliqui sublatū esse ab eisdē hoc exercitiū. silem in papa rōnem. q ab eo debeat vl⁹ tolli nūc inueniri dī ab alīs. maxie dū recipit ānatas qm̄ ex hac copula q̄z diu pseuerauerit orieē inuitabiliter. leprosa pestis symonie inficiēs sua contagione. nedū caput. sed pene singla eccie mēbra Supest vt apponatur sicut apponi queritur in reformatōne prouisio

Cōsideratio. ix.

Potestas eccīastica si ordinetur quo ad vsū vel exercitiū. illa mutabilis est et multiplicē variabilis Hec cōsideratio cū duab⁹ pcedentib⁹ soluit protin⁹ qōnem hanc. Si ptās

ecciastica sit imediate a deo. vel mediate ab hoibus Naz osiderā do ecciastica ptātem pmo mō. cō cedēdū est absqz vlla dubitatōne q illa fuit et est immediate a deo homie xpo. sic q a nullo altēa fuit instituta Nec congregatio totius vniuēsitatis hoim. secluso xpo potuisset sibi ptātem hmōi instituere Qadmodū potuit vel posset insti/tuere sibi ptātem imprialem super omes. ptātem regalē. ptātem du/catuū. comitatuū et baloniaruz q ita de reliquis ptātibus pure secularibus Nō aūt potuisset sibi instituere sacerdotiū. nec papatū sicut habet eccia Nec similiē destituere. sicut nec mutare segē xpi. que mu/tatio sequiē de ncitate, put arguit Apls. q translato sacerdotio nce est vt legis translatio fiat. Si vēo ptās eccīastica osideret scdo mō tūc in pncipio nascentis eccie collata est immediate a deo tā petro qz aplis et discipulis. qbus immediate xpūs otulit sacerdotiū sup corp' suū verū et sup mysticū. vñ et apls dic se recepisse euāgelium nō p hoiem. et silr mysteriū q ministrationē corpis xpi Ego inqt accepi a dño qd et tradidi vobis ꝛc. Et ita oñter pbabile est q sicut xpūs imediate otulit hāc ptātem pmit' suis aplis et discipulis ap/licādo. s. eam istis et nō alijs. sicq imediate ocessit vsū. actū vel exercitiū. qz dans fōm dat oñtia ad formā Dicim' tādē his nō obstātibus vlita se hñtib' q successores petri et alioz aplōz de cōi lege. secluso miraculo. vel noua rue latione. fuerūt et sunt instituti me/diate p hoies. vt p osecrationē et electionē vel aliā institutionē Isū silr vel exercitiū receperūt atqz recipiūt mediate. per hūanū mysteriū vel ocessionē Et forte quo ad vsū vel exercitiū ptātis eccīastice. sic euenit ipis etiam aplis et discipulis. q post imediatā ocessionez vtriusqz. s. ptātis. et vsus. factā a xpo postmodū crescēte numēo fideliū fuit ad tollendū scisma q ad exēplar dandū posteris. limitatio facta talis ptātis quo ad vsum q hoc per petrū summū pontificez de osensu totius eccie pmitiue vel generalis ocilij. vt nō quilibz posset in quēlibet vti ptāte sua atten/ta xpi ordinatione primaria qua voluit eccīaz suā regi pncipaliē sō vno. q ab vno monarchice sicut ē vna fides vnuz baptisma. et vna ecclesia. vnitate capitis. tā prima/rij qz vicarij. qm iste est optimus pncipatus. psertim in spiritualib' ad cōseruationē vnitatis fidei ad quam obligantur omnes Non sic autem est de legibus ciuilibus q debeant esse similes et eedē apud omnes nationes propter varietatem morum et conditionum in diuersis prouintijs. Quid insuper gladius ecclesie spiritualis est vi/delicz excōicatio que pt extēdere se qntūlibet in lōginqs nationes

¶ Johis de Gersono

Alik est de gladio materiali Propterea nō oportuit nec forsitan expediuit. ꝙ in tpali ptāte essz vna pseuerās monarchia p orbē vniuersū. sicut de spūali ptāte pōtifi' institutū fuisse iure dīno primitus in psona petri Jo. vl. Pasce oues meas put sci doctores et eccia tenēdū tradiderūt ¶ Sumam' exm materiale. oforme vt tradit dion spūali qd inueniē in sole. qui fons lumis est. nō illuminatus ab alio corpe sed illuminās Deinde sunt aliq̄ que ab eo illuminanē q̄ oñē illumināt. nōnulla vo q illuminātē sed illuminādi vtute carēt. qm̄ in ipis lux occūbit. ¶ Exēplū aliud est in Angelica triplici hierarchia vñ licet quo ad naturaz. grām. et gloriā. sit qlibet āgelus imediate fōrtus a deo. nihilomin' quo ad exercitiū actuū hierarchicoꝝ qui sūt purgare illuminare et pficere. tres pmi ordines hierarchisāt nō hierarchisati ab alijs Tres medij hierarchisantur et hierarchisant. Tres infimi hierarchisanē. et non alios āgelos hierarchisant ¶ Papalis auctas suo mō cū cardinalibus imitatē triplicē pmā Alterā vero mediaz. imitatē Priarchalis Archiepalis. epalis et sacerdotalē auctas in hñtib' sbiectos sibi Qd dī pter curatos. vel etiaz pter solos titulares epos carētes plebe Ultimi sūt instar tertie hierarchie. qui hierarchisanē in eccia sed nō alios auctiue hierarchisāt ꝙ admodū sūt ppli et simplices religiosi pm dionysiū.

Cācellarius Parisien

¶ Cōsideratio. E.

Potestas eccastica i sua plenitudie ē fōrliē q sbiectiue in solo rhōno pōtifice Supponē itaqz pmo ꝙ licz aliqs possit eligi in papā nō sacerdos. sic eligē aliqs in epm Ipe nihilomin' appellari nō pt aut dz sūm' pōtifex nisi fuerit in sacerdotez q epm dsectus Et q̄uis ex electiōe posset aliqd iurisdictiōis hre. non tā hz añ dsecratiōz in epm plenitudinē eccīastice ptātis tā ordis qz iurisdictiōis vtusqz. qd pspicuum est ex ēminis ¶ Hic aūt cōsurgit equiuocatio nō modica Pter dños iuristas qui loqntes de plēitudine ptātis papalē solū loq̄ videnē de ptāte iurisdictionis ex q̄ locutōe videē hec absurditas seq̄ ꝙ pure laic'. imo q femia possz eē papa q hre plenitudinē eccīastice ptātis ¶ Supponē insup ex iā dictis ꝙ ex institutiōe xpi nullus in eccia dz dare vel suscipe gradus hierarchicos qui sūt purgare. illuminare et pficere. si non inēueniat vere vl interptatie auctas supmi hierarche vel monarche in eccia sca dei q̄ten' in ea viteē dfusio et optimo regimie gubneē ad exemplar eccie triūphantis. pter qd dicit Jo. in Apo. se vidisse nouaz ciuitatē hierlm descendisse de celo Et moysi dictū est Vide vt omia facias iuxta exemplar quod tibi ostensum est in monte ¶ Supponitur rursus illud pbi ꝙ actiones

sūt suppositoꝝ Tandē ex his pre/
cedētibus possum' describēdo di
cere Q. plenitudo ptātis eccīasti/
ce est ptās ordis et iurisdictionis
q̄ a xp̄o collata est supnaturaliter
petro sic vicario suo et monarche
p̄mo p se et suis successorib' legi/
timis vsqꝫ in finē seculi. ad edifica
tionē eccīe militātis. p ofecutiōe
felicitatis ekne Dicit in hac de/
scp̄tione supnaturalit. ad differen
tiā ptātum vel iurisdictionū. q̄ suc
cessorib' petri potuerūt cōuenire
p̄m leges hūanas ciuiles q politi
cas. vel dictamē iuris natural qd̄
vult vt sup̄m' in aliq̄ policia gau
deat multis honorib' q p̄uilegijs
sup alios vel ex spēali dotatione.
seu donatione p̄ncipū q aliorū se/
cularīū vel tandē ex ipīus ecclesie
seu cōciliorꝝ generaliū fauorabili
ocessione. sicut cōitas pfecta. suo
capiti nat̄aliter dare p̄t Cui' con
cessionis vna fuit rō nō mala. q̄tl.
honorek in interp̄tandis iurib' et
emergētib' q̄tidie dubijs circa re
gimē eccīasticū qr facilior ē recur
sus ad papā cum curia sua q̄ ad
ip̄m generale ocilium Que cā mo
uit ab initio. reges instituere q eis
ptātem. leges odendi et interp̄tā
di tribuere Ob hanc aūt distinctio
nē nō attendētes aliq̄ putauerūt
omnia q̄ nūc sūmis pontificib' cō/
ueniūt. opetere ex primaria xp̄i in
stitutione et imutabili iure d̄no
qd̄ fkm est. qm̄ staret aliq̄ eē vex
papā et pfectū qui carēt actualit
multis talib' p̄uilegijs et honori/
bus in q̄bus nō cōsistit plenitudo
eccīastice ptātis. q̄lem in petro fu
isse descp̄sim' et quā nullus hoim
p̄ter xp̄m imo nec eccīa tota ofer
re potuit ita nec auferre sicut in o
fideratiōe. vij. notatū est Cōten
dūt nūc aliq̄ pollētes lr̄is. q̄ post
institutas p generalia ocilia regu
las sup electionib' faciēdis. q bñ
ficijs p ordinarios oferēdis iux
fūdatoꝝ intentionē q̄admodum
obseruat̄ de iure pfonatus apud
laicos. nequaqꝫ licitum fuit pape
tales cassare regulas. p̄sertim ita
generalit et passim p reseruatio/
nes. et alit sicut visum est a centū
ānis vel vltra Non licuit p̄terea
facere. tot et tales nō obstantias
eorū que ostituta sūt in genēalib'
ocilijs. quot. et q̄libus nō obstan
tijs vti solet passim in bullis suis.
adeo quidē vt Alexāder quintus
inductus fit in p̄tensis quibusdā
bullis ponere non obstantiā hui'
saluberrimi ac celebrit obseruati
statuti Omis vtriusqꝫ sex' Ut
vero rñdent alij. nō ad originē ec
clesiastice potestatis positā a iure
diuino. tantūdē cōsiderātes. q̄ntū
respiciūt decretales cū glos alle/
gationib' cōcordātijs sine nūero
doctorū vni' ad altex vt ouium
gregi mos est. Respōdēt inqꝫ per
vnicū verbū q̄ semp intellexit cō/
ciliū generale. auctē sūmi pōtifici.
exceptā esse in omi cōstitutōe sua
q̄liunq̄ Nimirū quia posuerunt

isti papalē auctem sup̄ ociliū. aut saltem nō imparē Est aūt certum apud eos q̄ par in parē. et min' in supiorē nō hz impiuz Bñdi/ctus aūt de' qui p hoc sacrosc̄m Constañ ociliū illustratū diuine legis lumie. dāte ad hoc ip̄m vera/tione pñtis scismatis intellectū. liberauit ecc̄iam suā. ab hac pestifera. pniciosissimaq̄ doctrina q̄ sēp manēte. pseuerasset sēp scisma nutritū ab ea Declaratū nempe decretū qz est q̄ et sine papa. generale ociliū cōuocari. et a ocilio papa iudicari certis casibus pōt Q̄ insup habz auctem generale cōciliū p̄scribere leges seu regl̄as p̄m q̄s plenitudo ptātis papalis non quidē in se q̄ semp eadē est sed in vsu suo moderāda regulanda qz est Neqz putandū est insup concilia genēalia sic excepisse papalē auctem in ostitutionibus suis. vt eidē pmitterek effrenis libtas ea destruēdi leuissime. que tanta gra uitate et digesta sapientū maturitate odita sūt Intelligik ergo papalis auctis exceptio. facta p̄ut occurrens nc̄itas. vel euidēs vtilitas postulabat. vbi p̄tūc recurs' ad generale conciliū non patebat Alioq̄n nō erat ibi vti plenitudie papalis ptātis ꝗ abuti plenissime Ustrū vero validū fuerit et ratum quicq̄d ex abusu tali p̄cessit diffinire sub vna generalitate. nō audeo. Scio q̄ multa fiūt inique mlta inexpedienk. multa in deford/tionē ecc̄ie q̄ tñ fc̄a tenēt Ceteruz

videk apponēda p ꝗ sacrosc̄m ge/nerale ociliū talis declaratio per quaz appeat q̄ pacto auctas papalis et q̄usq̄z ognoscak excepta. in ostitutiōib' vel iā fc̄is. vl̄ de nouo odendis. qm̄ vt aiūt. nō est ad p̄terita lex Oim deniq̄z male gestorū p̄teritl. tp̄ib' cassatio vel annullatio neq̄z facilis neq̄z forte iuridica. et inexpediēs plane videk. Attēdank r̄gl̄e q̄ sequūk faciēs ad elucidatiōz p̄cedētiū de legū vl̄ ostitutiōm inkp̄tatōe Prima leges humane dank p̄m illa q̄ vt in pl̄ibus accidūt Qm̄ oēs casus p̄ticulares enūerare. et remediū spēalis legis apponē neq̄z possibile est hūano legislatori. cū sint in infinitū variabiles. ꝗ nec expedit p̄ter ofusionē fastidiosissimā imo et pplexā. q̄ ex illa multiplicitate osurgeret Erit aūt lex ꝗz ysi. honesta. iusta possibilis seruari. a p̄m osuetudinē patrie. loco. tp̄i q̄z oueniēs. nc̄ia. vtilis. manifesta q̄z ne aliq̄d p obscuritatē in captiōe otineat. nullo p̄uato omodo. ꝗ p cōi ciuū vtilitate oscp̄ta Alēa regl̄a. leges hūane q̄ ferunk generalik pñt et dñt exceptionē recipe dū deficit rō legis. qñ videlicz legislator si adesset. vel alī' p̄udēs inkrogatus. exciperet a generali cōstitutione casū particularē. qui taliter aut taliter occurreret Hec autē exceptio multipliciter nominatur qñq̄z Epykeia. sicut ab aristotele. q̄ndoque Juris interpretatio. sicut a legistis. qñq̄z dispen/

satio sic a canonistis. quinq; bona fides sicut a politicis. dicentibus bona fide esse vbi non sit aliquid vnum et aliud agit. quinq; dicit equitas sicut ait apostolus domino omnia mandata tua equitas. hoc est secundum equitatem implenda.

¶ Tertia regula Triplex inuenit iuris interpretatio vel exceptio Quedam est iudicialis partis. spectans ad legislatorem et iudices quadmodum dici solet Cui est condere eius est interpretari. Quedam est doctoralis auctis. spectans ad illos quibus data est auctoritas sumi pontificis licentia inchoandi scholastice iura vel quod supplis interpretandis. scia pollet arte vel expientia iuris illud Cuilibz experto in sua scia credendum est. Et iterum Unusquisq; bonus iudicat de quibus nouit Quedam interpretatio est ineuitabilis necessitatis. potest cadere circa quelibet. dum certitudinaliter videt imminens periculum suum nisi vim vi repulerit. et egerit contra genera/lia verba legis. quo casu est sine culpa apud deum. quis dolere debeat qui incidit in hanc necessitatem Etsi docere per legitimis testimonijs apud iudicem humanum absolutus erit. aliter non. quam apud illum idem est de illis quod non sunt. et que non apparent. ¶ Quarta regula Juris interpretatio. seu dispensatio. vel exceptio quod est iudicialis partis hoc operatur. quod agens. contra verba legis non punit apud homines in exteriori foro Sed apud deum in foro oscie. peccabit vterq;. scz dispensans et cum quod dispensat. si tamen non fuerit qui dispensat. quemadmodum describit

rpsis fidelis et prudens fideli ne omo dum primum fauorem vel honorem quisquam fuerit derelicto domino vel comi bono. Prudens vt circumspiciat vnusquisq; rationem legis. et legislatoris intentio ¶ Est enim dispensatio. omensuratio seu distributio boni comis. quemadmodum est lex. ad singulos secundum legis intentionem. put circumstantiarum varietas occurrerit quod dispensatio si non fideliter et prudenter fiat eam appellat Bernardus dissipationem non dispensationem. intellige quod ad deum et osciam. si hoc constiterit aut ostare debuerit Tenet verbo frequenter apud homines secundum exteriora iudicantes hec dispensatio si non contineat errorem apertum Nut nisi fuerit superiori lege prohibita. quod dicit propter statuta fieri possibilia circa papalis vsum partis per generale oscilium ¶ Quinta regula iuris interpretatio vel exceptio quod est doctoralis auctis. releuat primum. non obedientes nudo legis verbo. tam quo ad iudicia forensia. sicut est ab expensis releuatio. quod in foro oscie et diuino iudicio presertim duz sunt doctores famati. plures et expti in arte sua. et in morum honestate probati Alioquin sepe metitur iniquitas sibi. dum corrupta est pce vel pcio Excecant enim munera. etiam oculos prudentium Etsi credit Aristotili expientie verba loquenti Malicia facit errare. nedum circa conclusiones elongatas a primis principijs sed in ipsismet principiorum moralium ianuis. quemadmodum reputabat olim latrocinium apud almanos

licitū. teste Julio de bello gallico
Ne pecūm innaturale et sordidum
apud rhonos pm aplm ad eosdē
Et ita de plibus hoibus datl. in
re pbū sensū. pro varietate dāna/
tionis vicior ¶ Sexta regula Ju
ris interpratio. vel exceptio. dispē
satō. similr exigit dū fit altēo pdi
ctor modorū iudicialiē vel doctr/
naliter ꝓ habeat duplex intuit'.
vnus ad bonū dinū et publicum
Alter ad pticulare omodū illius
pro quo fit iuris interpratio vel
dispēsatio Euenit itaqz sepi' ꝓ dū
passim laxat rigor legl. ex qdā vt
fingit opassione. et misericordi cō
descensione ad aliqs pticulares
positos sub lege deperit ex altēa
pte stabilitas et vigor discipline.
qui vigor est pcipue in omni lege
seruādus Docuerūt hoc rhōni q
prios etiā filios occiderūt. qui i
se ipos rigorē legū suar exercue/
runt. quatl. disciplina militaris. et
obediētia legalis inuiolata mane
ret ¶ Docent hoc frres Carthus
qui sūp esu carniū. vel nūqz vel ra
rissime dispensationē recipiūt. Ac
pinde disciplina regularis. viget
apud eos que qntum sit collapsa
apud religiōes quasdā alias pas/
sim dispēsationib' vtentes videre
stupor et dolor est Sup qua re iā
Bernardi p tpe suo qrela nasce/
batur Quid mō dicendū putabi/
mus de tā facili vt appellāt dispē
satiōe p papā et plato sup iura/
mentis licitis Sup votis rōnabi/
libus Sup imensa bficiorū pla/

litate Super geneali cōcilior nō
obstātia Sup puilegior et exem
ptionū cōe ius puantiū ocessiōe?
Quis oia dinumeraret p q nunc
vigor ecciastice. imo et euāgelice
discipline tota vere languit. emar
cuit. euanuit? Prouideat sup oib'
sacrosām hoc Cōstan dciliū ¶ Fū
dat in hac radice stabilitas legū.
ꝓ dsuetudo est optia legū positi/
uarū interpres Ita si neqz iuri di
uino neqz naturali fuerit cōnria.
fundat et illud Aristl. politisātis.
Nō esse dandū pmiū inuentētib'
nouas leges. qzuis in se melior es
extiterint. qm mutatō legū freqs
causat instabilitatez. neqz pmittit
eas in dsuetudis fixa radice robo
rari Hoc aniaduertāt qui ad oēz
motū capitis ad omne qd bonum
agi fātasiatū fuerit condere sata
gunt nouas leges. penas penis
adhicere. qsi sup oi re q bona est si
fieret. bonū sit et expediēs legem
penalē addere. Nō eni res publi/
ca regit p si ¶ Fūdatur in eadem
radice. rōnabilitas abolitiōis vel
abrogatiōis. qrundā legū positi/
uarū p oppositos mores sbitor
qui versi sūt in naturā ¶ Fundat
et rōnabilitas pmissiōis qrundā
malor. nō vt a pbent. sed ne pūi/
ta ruāt in deteri' ¶ Fundatq ius
pscpionis puniētis. ne fiant incer
ta dnia negledtores rer priarū.
ac iuste trāsferētes etiā apd deū
et dsciam tale dnium in bōe fidei
possessorē et pscriptorē legitimū.

Cõsideratio.xj.

Potestas eccĩastica in sua plenitudine est in eccĩa sicĩ in fine et sicut in regulãte applicationẽ et vsũ hmõi plenitudinis eccĩastice ptãtis per se ipaz vel p generale ociliũ ipaz sufficiẽter et legitime repñtans. Cõstat itaqz datã fuisse petro plẽitudinẽ eccĩastice potestatis a xpo ad edificationẽ eccĩe sue sicut ofozmiter ad aplm ponit descriptio. Propterea loquiť Aug' cũ alijs q̃busdam. q̃ claues eccĩe date sũt. non vni sed vnitatí. et q̃ date sũt eccĩe. Et hoc ouenienter pt intelligi modis quos explicat cõsideratõ. qm claues date sũt ꝓpter ecclesiam et vnitatez ei'. tanqz ꝓpter finẽ. Põt etiã dici in eccĩa vel in cõcilio hec plenitudo eccĩastice ptãtis neduz in se fõzliter. ꝗ alijs duob' modis videlicet quo ad applicationẽ ad hanc vel illã psonã. Et q̃ ad vsuz regulandũ. si fortassis in abusum verti q̃reret. Cõstat his ĉbus modis plenitudinez eccĩastice ptãtis esse in eccĩa et in generali concilio tanqz in gerẽte vices ei'. Et q̃dez de duplici mõ/primo q̃ scdo. nõ est difficultas. Pitr nec de tertio si cõsiderem' descptionẽ plenitudis. eccĩesiastice ptãtis. vbi poniť q̃ data ẽ ad edificationẽ eccĩe. Cuz igiť sũm' põtifex hũs eam sbiectiue sit peccabilis. et possit hanc ptãtem in destructionẽ velle ouertere. Pitr sacrũ collegiũ qõ ei datum est. et coassistit q̃si cõitas aristocratica. nõ est in gra vel fide ofirmatũ. superest vt aliq̃ sit relicta inobliquabilis et indeuiabiľ regula ab optimo legislatoze xpo. ꝗm quã possit abusus hmõi ptãtis reꝗmi dirigi atqz moderari. Hec aũt regula ẽ vel eccĩa. vel generale cõciliũ. Ifi cũ mediũ ꝗtutis alr non habeať nisi ꝓut sapiens iudicabit. finalis resolutio. ad hanc sapiam. fiet ad eccĩam vbi est sapia indeuiabilis vel ad generale ociliũ. Hic fundanť ea multa que p hoc sacrũ ociliũ et cõstituta et practicata sũt. Ut q̃ papa iudicari pt q̃ deponi per cõciliũ. Q̃ eidẽ in regulatõne sue ptãtis q̃ ad vsũ subñciť. et sibi pt dici. Cur ita facis. et ita de pluribꝰ q̃ recollecta sũt in illo ꝗmone. Prosperũ iter faciet nob deus. Possum' ad hãc osiderationẽ adere q̃ plẽitudo eccĩastice ptãtis. si osideret in sua latitudie. ipsa nõ est in solo papa. nisi q̃dãmõ fontaliť. ptãtiue et originaliť suo mõ. Hec eni latitudo ptãtis oplectiť in se alias ptãtes eccĩasticas collectiue. a sũmo vsqz deozsũ. Et est in eis plenitudo eccĩastice ptãtis papalis tãqz ps integralis in suo toto. et ita nõ est maioz. vl supioz ad totã eccĩaz. sicut nec ps maioz toto. Si vero cõsideret hec plenitudo in sua supmitate. tunc absqz vlla dubitatiõe plenitudo eccĩastice ptãtis papalis. supioz q̃ maioz est ad reliqs sed iam illud qõ reliquũ est. nullo pacto pt constituere

generale cōciliū iuxta illud quod
dictū est ꝑ pus ꝙ generale ociliū in
sua rōne fōzli includit de ncitate.
papalē auctem siue papa sit siue ñ
sit. qz si papa est et vult facere de/
bitū suū de ouocādo cōciliū certe
debet auctorisari ꝑ ipm Si vero
ꝑtinaciter renuit in destructionez
eccie. iā tūc agendū est acsi nō eēt
et remanet in eccia ptās se ipaz o
gregādi. q sibi ꝓuidēdi ac ordinā
di de ptāte papali. scdo et tertio
mōis quo ad applicationem et ad
vsum sicut de capło et decano. vel
de vniuersitate et rectore suo mō
dicerēt Sed occurrit difficultas
ꝑncipalis quid mortuo papa. vel
eiecto. possit ipz ociliū? Potest
itaqz ꝑmo cōstituē sibi papā vnū
mō solito ꝑ electionē dñoꝝ cardi
naliū. vel alio mō per ꝓmissuz
vel ꝑ viā spūssancti. si ꝓbabilr ita
sperarēt posse fieri ꝙ omnes con
cordarēt in vnū Vel forte per ex/
pectationē dīni miraculi sicut fuit
in electione mathie Et de hac pri/
ma ptāte ocilij non est difficultas
ḡn sibi possit facere caput vnum.
Alia multa sūt q̄ papa mortuo vl
eiecto. ꝑt exercere cōciliū ꝑ se ipm
vel ꝑ organuz aliqd vice oim q̄/
admodū sepe practicatū ē in hoc
cōcilio de diuersis sñjs q decret.
respiciētib' exercitiū iurisdictōnis
coerciue sicut in vocatiōe et depo
sitione pape sicut in excōicatione
et interdicto. relaxatione et absolu/
tione factuz est in cā tridentina et
Argētina. in q̄bus oibus introdu
citur sca Synod' loquens. decer/
nens. diffiniēs Sic inuenit in pri/
mis cōcilijs. tēpe apłoꝝ et aliorū
ꝙ ociliū loq̄bat et nō papa etiaz
dū viuebat Jñ dixerūt apłi q se/
niores Actuū. xv. scribentes acta
illi' cōcilij Visū est spūi scō q nob
Et sile notat act. vi. de ouocatiōe
eccie ꝑ. xij apłos Et in cōcilijs ge
neralib' tales inueniunt modi lo/
quēdi Placuit scō cōcilio Vel cō
ciliū diffinit. vel statuit sem ocilij
vel sacri aucte ocilij vel Synodal
ordinatio vigeat Et ita in silibus
Deniqz tertio sūt alia que non
pñt exerceri nisi ꝑ suppositū deter
minatū iux iā allegatū ꝙ actiōes
sūt suppositoꝝ Circa que distin
guēdū est. qz vel illa sūt talia. q̄lia
null' pōt exercere nisi sit papa. nec
ꝑ omissionē nec alit Vel sūt talia
q̄ cōmitti pñt ꝑ aliq̄ vel aliq̄s per
quos hoc exerceri non posset sed
ali' capax ē. Exm de curato nō sa
cerdote. qui pōt omittere simplici
sacerdoti nō hñti plebē aliquā. ꝙ
in cura sua celebret missā q conse/
cret Qꝫ audiat ofessiones q absol
uat. ꝙ ministret eucharistiā. et ita
de reliq̄s spectātib' ad sacēdotiū
Poterit igit silr cōciliū cōmittere
sacerdotib'. vt agant talia q̄ nec
ociliū per se nec illi sacēdotes sine
omissione vl licentia cōcilij posset
exequi saltē licite Quo circa re/
stat cognoscendū de illa oditōna
li si sit aliq̄ ptās i papa que possit
in aliquid in qd nulla altēa ptās
eccīastica ꝑt attingere neqz de fa/

to neqz de iure Et videt pma fa/
cie q nõ.iurta cõtorẽ doctoz sen
tentiã.qui dicũt ptãtez ordis esse
equalẽ in oibus sacerdotib' opte
hendẽdo more apli epatũ sub sa/
cerdotio Nõ cni videt q sit aliqs
actus ordinis in quẽ possit papa
lis auctas.quin in illũ possit de fa
to ptãs epalis Ceterũ de ptãte
iurisdictiõis quõcunqz fiat sermo
videt q ociliũ possit illã cõcedere
in defectu pape vt in subñciẽdo ñ
epo.tales ꝓlos ꝗles voluerit.p
sacroz licita et rata mistratõe Et
ita practicauit hoc conciliũ circa
Samaytas legatos eis dãdo.q
licite possent oia que sũt ordinis q
spũalis iurisdictionis ¶ Proinde
quid de largitiõe indulgẽtiaz te/
nendũ sit lectori interim obideran/
dũ relinq.si soli' pape ocessiõe.me
diate vel immediate tradi possint
Putãt aliqui q ptãs hec respicit
claues in foro pñie Propterea cõ
uenit in eodẽ foro cuilibet sacẽdo
ti maxie epo.si nõ fuerit hec ptãs
a supiore.quo ad vsũ limitata aut
oueniat illi qui hz curã cõitatl.ecce
ꝑm thõm Cõciliũ xo talẽ curam
hz Porro iuxta hũc dicẽdi modũ
pt occurrere scandalũ trahẽs ad
hoc incõueniẽs.q eccia posset bñ
regi vsqz in finẽ seculi sine papavt
si generale ociliũ daret licentiam
oibus epis sacerdotib' cuilibz su
pra plebẽ suã absqz vlla iurisdicti/
onis limitatione vel restrictiõe.qz
sic epũs posset ostituere sacerdo/
tes.imo q epos licite et rate.q vti
clauibus et ita de reliqs omibus
hierarchicis actibus ¶ Rñdemus
q etsi ad tpũs aliqd generale cõ/
ciliũ possit aliqd tale facẽ.qm ha
bere papã est pceptũ affirmatiuũ.
obligans ad semp.sed nõ p semp
sicut apparuit dũ vacauit sedes p
duos aut tres ãnos sicut et nunc
vacat Nihilomin' generale ociliũ
neqz deberet.neqz posset talem de
fectũ capitis vsqz in finẽ seculi to/
lerare.stante lege.põt tñ supplere
dũ ncitas vrget.vt suadet euidẽs
vtilitas.et hoc vel p vnũ epm qui
vicariuz.vel per plures.simul aut
successiue Et hoc mõ dicit esse ple
nitudo ptãtis eccíastice in ecclesia
suppletiue ¶ Cognoscimus et his
q false sũt et iniuriose ocilio gene
rali.tales assertiones que negant
ab eo vel ab eccia.executionẽ po
testatis supme iurisdictionis Ne/
gant insup decernẽdi vel diffiniẽ/
di ptãtem dum papa est.reponen
tes in eo solo hãc auctem diffini/
endi.cũ ex multis concilijs et cer/
ta ratione cõstet oppositũ Unde
et apli miserũt in Samariã petrũ
et Jobem tanqz subditos ecclesie
Et Jacobus ꝓtulit diffinitiõz sa
cri concilij sup cessatione legaliũ.
de quo Actl.xv.notatuz est.qndo
tamẽ petr' psidebat.et residebat
in eccia legitime.cũ esset in gratia
cõfirmat' die pentecostes ¶ Pos
sumus tandẽ canones apparẽter
discordes sup laude plenitudinis

ptātis papalis rōnabiliter ad cō
cordiā reuocare. si distinctionē tri
membrē acceptiōis eccīastice ptā/
tis acute viderim⁹ ſpanc eni pote
statē fōrliter et in se ōsideratā pri/
mo mō nemo iudicare pt neqz Au
gust⁹. neqz ꝓplus. neqz tot⁹ clerus
imo nec vlis eccia Secus in alio
duplici mō vñ sicut ex ōsideratiōe
ptātis hui⁹ stupende et miracklose
impatores etiā et reges pcūbunt
ad oscula pedū pape Et inde cō/
surgit aliqñ ex humana fragilita/
te arrogās supbia in psona pape
referentis ad se qd impendit po/
testati Nō alit existimandū est de
horibus scis pribus. extollentib⁹
papā miris mōis Et inde sborta
est in qbusdā sūmis pontificibus.
arrogantia maior debito. quod ē
vsurpare id qd iure non poterat.
¶ Hinc cuidā gloriāti q pedib⁹
suis cōculcaret impatoris caput.
retudit hāc arrogantiā acriter sa
tis Impator hoc mordaci verbo
Nō tibi inqt sed petro ¶ Hinc fit
pterea q absqz mendacio vl adu
latione papa nequissimus pōt ap
pellari sanctissim⁹. potest adorari
cultu dulie. vsqz ad oscula pedū ⁊
ita de reliqs honoribus Sic ecca
que maculā nō habet neqz rugaz
que instar marie virgo est et mat.
introducit qñqz tanqz peccatrix ⁊
sordida nō quidē pro se. et in se. ꝗ
pro peccatis filiorū sicut aia sana
fert et regit corpus egrotū.

¶ Cōsideratio xij.

Potestas eccīastica papal
non ita habet dominia et
iura ēreni sil ⁊ celestis im
perij. q possit ad libitū suū. de bo
nis clericorz. ⁊ multo min⁹ laicorz
disponere. qzuis cōcedi debeat. q
habz in eis dñium qdā regitiuū
directiuū. regulatiuū. ⁊ ordinatiū
¶ Declarationē hui⁹ ōsideratio/
nis quā discretō moderatrix atqz
mediatrix ponit inter errores op
positos dum facere meditarer. oc
currere visa est ptinus in ipo me/
ditationis mee secreto duplex im
proba pestis Nomē vni⁹ detractō
liuida Nomē alteri⁹ adulatio sub/
dola Prima ptātem eccīasticā de
primēs. subjciebat tpali Altēa su/
stollebat i immēsū. velut ad sititu/
dinē altissimi ōfundēs iura cuius/
libet alteri⁹ ptātis Tolle tolle cla
mat detractio tpalitatē oēm ius
vel dñiuz ab ecclesiasticis Quare?
Quia sic instituit xpūs. cuius ista
vox est Nisi quis renūciauerit om
nibus que possidet non pt meus
esse discipul⁹ Sic imperabat Ju
lianus apostata xpianis. rapiens
eorū facultates Odit detractio
q eccīastici nequaqz capaces sūt
iurisdictiōis tpalis. etiāsi pncipes
alij oferre voluerint Inducit apo
stolū qz nemo militans deo. impli
cat se negocijs secularibus Odit
detractio Nihil habē eccīasticos.
neqz decimas. neqz oblatiōes qn
to min⁹ alias dotationes vel pos/
sessiones. nisi ex pura elemosyna
donantiū? Et q ab eccīasticis pec

cantibus saltē habitualiē. possent per secularez ptātem optimo iure tolli. qz data ē ptās hec secularis in vindictaz malefactoz. neqz sine causa gladiū portat Novit ārto nitens apli vbis habētes alimē ta. et qbus tegamur his otenti si/ mus qz qcqd hnt ecciastici vltra simplicē victū et vestitū. totū illud est paupm. cui' retentio nedū fur/ tū vel rapina simplex est. sed sacri/ legiū put detorquet ad hāc sniam tā hieronymi vba qz bernardi Mult tandē detractio eccīasticos omes ad illā aplos et discipulos pmā paupatē. sine equis. sine the/ sauris. sine calciamētis sine posses/ sionib' de nēcitate salutis redigere crecrās in eccīasticis pompā oēm vel seruientiū. vel cibos vel eqzuz vel indumētos Cōsurgit ex ad uerso blandiēs et subdola adula/ tio. q ad aures eccīasticos pcipue sūmi pōtificis insusurrās O qnta est. qzta sublimitas eccīastice ptā/ tis tue O sacer clere. qz nihil ē secu laris auctas tue oparata Qm sic xpo collata est ois ptās in celo et in ēra. sic eā xps oēm petro suisqz successorib' dereliqt Jn et nec cō stantin' qcqz Siluestro pape otu lit. qd nō esset pus suū. ꝗ reddidit iniuste detentū. Porro sicut nō est ptās nisi a deo. sic nec aliq tpalis vel eccīastica impialis vl regalis nisi a papa in cuius femore scpsit xpus Rex regū. dns dnantiū. De cui' ptāte disputare. instar sacrile/ gij est. cui neqz quisqz dicere pōt. Cur ita facis Siquidē tpalia omia si eccīastica bona. atqz dnia muta/ uerit. diripuerit. distraxerit Menti/ or si nō inueniunt hec scpta ab ill etiā qui sapiētes sūt in oculis suis Si pterea nō inueniūtur fuisse per aliquos sūmos pōtifices hec cre/ dita Notū est illud Satirici Nihil est qd credere de se nō possit cum laudat dijs equa ptās. Et illd co mici de adulatore Hic pfecto ex stultis insanos facit. Sentiēs aūt adulatio. qnqz nimis se cognosci. studet quasi modestiori pmone de pressius vti. vt credibilior appare/ at Cōcedit seculari ptāti possessio nes et iurisdictiones ppias quas tollere nequit pro libito papa Re/ cognoscit Constantinū vel alios pncipes aliqd eccie nouiter contu lisse Nihilomin' tradit q sūmus pontifex supremus est monarcha nedū in spūalibus. sed tpalib'. ha bens ptātem hāc imediate a xpo. sed alij reges oēs et pncipes suaz recipiūt dnationē ab eo. et solum mediate a deo. Alioquin vt mon struosus esset hic mūdus. si habēt tot capita que nō sub vnico rege/ rentur Rediretqz manichei delira/ mentū ponētis duo pncipia Unū bonoz et spiritualiū Aliud malo/ rum et tpalium vnde et sicut coz/ pus est ppter animā. et ab anima viuit et regitur. sic potestas secula ris ppter spūalem a qua recipit su um esse legitimū Quā auctoritatē

spualez qui negant vel impugnat
sint intus sint foris eccliam. possut
gladio vel spuali excoicatonis sic
catholici vel debellatonis sic infi
deles feriri Et eorz dnia vel bo in
alios trasferri Hac existiatoez
habuisse visus est Bonifaci⁹ octa
uus in quada decretali Et in hac
fundari putat ab aliqbus dnorū
prutenorz aduersus infideles de/
bellatio. suorz qz bonorū et dnio/
rum coquisitio Putat ab alijs de/
positio vnius Regis francie p pa
pam zachariā. hic esse fūdata tā/
qz papa sit qui transferre possit re
ges et regna Rursus aniaduer/
tens. adulatio. durum esse multis
hūc sermonē. et ideo minus credi/
bile studet loqui restrictius conce
dens q sicut ante petrum fuerunt
apud infideles vēa dnia qadmo
dum irrefragabilis auctas sacre
scpture et euagelice narratois te/
stis est Sic no oportet nunc post
petrū vt omis prās impialis Re/
galis vel altera secularis sit imme
diate robur hns a sūmo pontifice
sicut rex francorz xpianissimus su
periorē hoc mo no habz nec reco
gnoscit in terris Idcirco trasfert
verbū suū adulatio. loqui de dig/
nitatibus officijs et bonis eccliasti
corū q omia sic subjicit sūmo poti
fici vt quicquid circa ea placuerit
disponere mutado transferendo.
appropriando hoc possit h teneat
et ratū sit. licet hoc sine causa. licet
cū pcco suo peregerit qzuis pccm

circa hoc vult adulatio loge a pa
pa sic facere. vt eū symoniā posse
neget omittere. qm sua sūt omnia
eccliastica bona Concedit insup q
super ius est potes ab altero ius
suū tollere. et q nec ab eo appella
ri neqz eū iudicialiter euocari. nec
obedientiā ab eo subtrahi. pserriz
extra casū heresis sit aliquatenus
possibile Hic solus symbolū fi/
dei condere hic solus causas eius/
dem fidei et maiorez ceteras tra/
ctare pōt solus vt iā tactū est. diffi
nitones. regulas. leges. q canones
condit. Alioqn quicqo per alios
diffinit. decernit. editur. statuitur
irritū est et inane Nec aliqo ex eis
que statuerit. pōt nisi p ipm quoli
bet cassari vel infringi Falloz si no
ante celebrationez huius sacro sce
Constan synodi sic occupauerat
mētes plurimorz. lra'iū magis qz
lratorū ista traditio vt oppositorz
dogmatisator. fuisset de heretica
prauitate vel notatus. vel damna
tus huius rei signuz accipe. quia
post declarationē ex theologie pn
cipijs luce clariorē. q quod vrgen
tius est post determinationem et
practicationē eiusdem sancte Sy/
nodi inueniūtur. qui talia palam
asserere no paueant. taz radicatū
et vt cancer serpens taz medullit⁹
imbibitū fuit hoc prisce adulatio/
nis vir⁹ letiferū Tandē miserā/
te deo moderatrix discretio. collu
strata lūine legis euagelice media
ac regiā viam tenēs inter deuios

errores extremos. detractionis et adulationis ponit dictā hanc cōsi derationē duodecimā cū porib'. tanqz signū aliqd ostensiuū itineris recti. ne forte offendāt ad lapidem erroris. pedez sue inqsitionis scrutatores vitatis ¶ Nūc dicim' ecciasticos et capaces esse bonorz temporaliū. et multa eis ex debito. non ex elemosyna pura opetere. q non debere eos coerceri. vel spoliari p secularez ptātem. nisi vocata sit in sui iuris subsidiuz. qd dicit pter hereticos et rebelles. Possūt ipsi denicz cū diuitijs alit qz apl'i viuē cōuersari vel incedere pro tpm locorū q aliarz circūstantiaru varia qlitate put sapiēs iudicabit Nec ita sūt hierony. vel bernardi vba. generalit ad omēs ecciasticos tāqz priū habeāt nihil detorquēda Monachis aūt qbus loqbantur. alia lex est Vitam' ex aduerso stultas et falsas adulatiōis insanias. attribuētes sūmo pōtifici plenitudinis ptātem. qualē descpsimus q tāta est qntā sapiētissim' legislator xpūs puidit sufficere ad edificatōnem ordinuā eccie dilectissime sponse sue. quā pria morte firmauit q dotauit Cui ptāti detrahere. esset impietas sacrilega indignissima qz Sed glorificent deuz qui potestatē talē dedit hoibus. misericordissima pietate sua que ptās qzto sublimior est pulcrior et dignior. tāto ne vertatur in abusū vilē. turpem. et indignum. puidere debet sūmus pōtifex et eam vt sapiens iudicabit regulare Quid autē sapientius in terris generali cōcilio qd et spū sancto regit. et cui' agi frenis sūma libertas est preclare dixit Crist. Non esse seruitutē obedire legib' ¶ Addam' sūmū pōtificē cū collegio suo ita psidere bonis ecciasticis. vt de eis statū hre sufficientē q decentē oporteat Sz nō ita vt caput grauidū membra reliqua obruat mole sua. neqz velit vsurpare ordra naturā singlaris mēbri oia officia mēbrorz quibus singulis vt ait apls priū datū est officiū Nā si omia ocul' vel caput vbi pes? vbi man'? Cōcernit hoc collationē bnificiorz mltiplicitatē emptionū odiosissimā. plenam erroris et ofusionis in ecciastica hierarchia et ita de reliquis Reseruationē pterea tot casuū. tot excōicationū in foro oscientie. euocatōmtā facilē oim causarz ab ordiarijs siue cāe ille phane sint sacre fidei qles fidei cās oēs ab ordinarijs singulis psertim in doctrinis notorie scādalisantib' dioceses suas. q vbi vigēt studia lrarz velle phibē qd aliud est. qz ianuam grandē errorib' aperire? Postremo suis se ēminis ita ptās ecciastica coerceat. vt memierit ptātē sclarē etiā apd infideles. sua hre pria iura. suas dignitates suas leges sua iudicia. de qbus occupare se ecciastica potestas nō psumat vel vsurpet. nisi dū redūdat abusus ptātis secula/

ris in impugnationez fidei et blas
phemiā creatoris.et in manifestā
ecciastice ptātis iniuriā.cūc eni at/
tendere ouenit vltimā hui' cōside
rationis duodecime pticulā.q̄ in
his eccīastica ptās habet dñium
quodā regitiuū.directiuū.regla/
tiuū et ordinatiuū. Concludunt
hoc q nihil fere aliud rōnes q alle
gatōnes omēs inducī solite q̄ ple
nitudo ptātis papalis superior ē
ad oēm aliaz eccīasticā et tpalem
Quāuis sub hoc respcu ptās vlis
eccie vel generalis cōcilij legitime
ogregati.dici possit maior in āpli
tudine vel extensione.maior in in
fallibili directione.maior in morū
refōrtione in capite et in mēbris.
maior in coerciua ptāte.maior in
cāx fidei difficiliuz vltimata deci/
sione.maior deniqz qz copiosior.
oplectit eni saltē virtualiter omnez
ptātem.et omē politicū regimē.pa
pale.impiale.regale.aristocraticū
et tymocraticū put als deductuz
est ex descptione cōcilij generalis
q̄ talis est. Cōciliū generale ē o/
gregatio legitima aucte facta ad
aliq̄ locū.ex oi statu hierarchico.
toti' eccie catholice.nulla fideli p/
sona que audiri reqrat exclusa ad
salubrit tractandū et ordinanduz
ea que debitū regimē eiusdē ecclie
in fide et morib' respiciūt. Dica
mus ꝗ aliq̄ circa diffinitionē hāc
cōcilij generalis Et pmo q̄ ogre/
gatio legitia aucte facta dicit re/

gularit a papa.sicut sonant decre
ta et decretales innumere Excipi/
untur tñ tres casus.vbi ogregatō
concilij generalis fit legitime sine
papa. Un' dū desijt esse p mortē
naturalē vel ciuilē seu canonicā.q̄
est depositio. Vel si cadat in ppe
tuā maniā Aut si ad eū captiuatū
nō pateat accessus Alius dū suffi/
cienter reqsitus de ouocando cō/
ciliū.renuit otumacit in pniciē ec/
clesie pserim si tangat ipm Tertō
si cōciliū postqz est a papa legitie
ogregatū statuat certū tpūs q lo
cū pro celebrādo generali cōcilio
sicut infra trienniū vel de decēnio
in decēniū.etiā vbi papa renueret
Nec refert in pmo q scdo casu per
quos euocet cōciliū.dūmō cōgre
getur.q̄ admodū fuit pisis Nihi/
lomin' expedit decernere,p futuro
modū ouocatiōis sicut in refōrtō
ne salubrit est auisatū Utinam et
synodalit iā eēt diffinitū Dicam'
z' iux pbabilē valde sniam q de
statu hierarchico ecce nō sūt pzie
nisi duo stat' Prelatoz maioz vi
delz qui succedūt aplis.q sunt epi
archiepi Et ita sursū Et minoz.q̄
successores sūt lxxij.discipuloz Et
dicunt plati scdi ordinis dignita/
tis vel honoris.q̄les sūt curati q̄/
bus ex statu et ordinario iure.oue
niūt tres act' hierarchici.pmarie.
eēntialiter et imediate a xpo.q̄ sūt
purgare p correctionē Illumiare
p doctrinā et pdicationē Perfice

p sacrorꝫ ministrationē fundatur
hec sñia Mat.xviij.vbi postq̃ xp̃s
dixerat dic eccie.subiunxit de q̃b⁹
loq̃batur dū ait Quōcunqꝫ solue/
ritis sup erā ꝛc Cōstat āt q̃ nedū
aplis ꝗ q̃ discipulis loquebat iuꝫ
glosas doctorꝫ in ꝗ loco Et Mat.
x.et Luc.x.vbi fit sermo de missio
ne.lxxij.discipulorꝫ q̃ Mat.xvi.vbi
xp̃us petro dixit p oibus Quōcū/
q̃ ligaueris Et iterꝫ sup hanc pe/
trā edificabo eccīam meā.q̃ porte
inferi nō p̃ua.aduersus eā Con
cordāt Aug⁹ Hiero.ysid.Beda
Magr vbi prius.et expresse multū
Damasus papa Nō amplius in/
quit q̃ duos ordines inter disci/
pulos dñi esse cognouim⁹ id ē.xij.
aplorꝫ et.lxxij.discipulorū Unde
iste p̃cesserit ignoramus.et quod
ratōne caret extirpare nēe est.loq̃/
tur ꝛtra coepiscopos Dicam⁹
tertio naturā generalis ꝛcilij talē
esse vt null⁹ fidelis qui audire vo/
luerit.debeat excludi ab audiētia
q̃tenus vl doceat vl doceat sicut
legitur in p̃ncipio concilij Pistin
gui tamē solet de hñtibus vocem
in ꝛcilio Quidā hñt ꝛsultiuā Alij
diffinitiuā Primi sūt q̃b⁹ inest no/
titia taliū q̃ tractant.etiā vsq̃ ad
mechanicas artes Ut si querat
de mō reparationis eccīarꝫ mate/
rialiū esse poterit in lathomis vox
consultiua Sic in aurifabris et fa
bris Sic dū fit questio de philo/
sophicis et moralibus disciplinis
vt sūt p̃cepta decalogi.p̃ñt secula
res eruditi in p̃bia legib⁹ et mori/
bus dare ꝛciliū.et aliq̃ salubri⁹
q̃ nōnulli p̃latorꝫ vel curatorꝫ vl
etiā theologorꝫ.vsqueadeo.q̃ in
generalib⁹ ꝛcilijs contra Arrium
tpe Athanasij fuerit inerrogatus
gētil p̃bus de materia nedū pure
morali.ꝗ q̃ tāgebat beate trinita
tis eandē essentiā Ceterū de voce
diffinitiua quales eā habeāt non
est dubiū de ep̃is et superioribus p̃
latis sicut iuxta p̃dicta practicatū
sepius inuenit in p̃oribus cōcilijs
Sed neqꝫ videt ābiguitas esse de
minoribus p̃latis qui sūt curati q̃
hiēarche Neqꝫ de illis qui ad hūc
duplicē prelatorꝫ ordinē reducun/
tur.quibus non ex priuilegio solo
sed ex statu et ordinario iure com
petit animarꝫ cura quēadmodum
sunt multi Abbates decani p̃po/
siti cū similibus. Facit ad hoc det/
minatio sacre facultatis theolo/
gie parisien.nuper edita.cōtra te/
meritatē extollentiū p̃uilegiatos
super curatos in p̃dicationibus q̃
cōfessionib⁹.vbi sic dicit in duob⁹
p̃mis articul Dñi curati sunt in
eccīa minores p̃lati et hierarche ex
p̃maria institutiōe xp̃i.q̃bus cōpe
tit ex statu ius p̃dicandi ius con/
fessiones audiēdi ius sacra eccīa/
stica p̃m exigentiā sui status q̃ pa/
rochianorꝫ ministrādi ius sepultu
ras dandi.ius insup decimas et
alia iura parochialia recipiendi.

Johs de Gersono

Ecos articulus ꝓ ius ꝑdicādi et confessandi competit prelatis et curatis ꝑncipaliter ⁊ eēntialiter et mēdicātibus de ꝑ accñs ex ꝑuilegio qm̄ sunt introducti. vel admissi ex cōcessione et beneplacito dñoꝝ ꝑlatorū Dicam⁹ postremo. ꝓ licet ea que statim dicta sūt ꝛsonare videāt iuri ꝛino ⁊ obseruationi. ꝑorū cōciliorū atq; ratiōi Nihilominus ꝛciliū pōt certis de causis et ad tpūs ꝛstituere voces diffinitiuas in plūbus. vel paucioribꝰ. ⁊ in alijs q̄z ꝛca sint satis sīr ad illa que facta sūt ⁊ fieri possūt vario mō circa institutionē ꝑlatorum eccīasticoꝝ maiorū ⁊ minoꝝ que qñq; fiebāt a toto ꝓlo et clero. qñq; a toto clero soluz. qñq; a solis canonicis eccīe cathedralis. et nouissime crebrius ꝑ solū papā sicut plurimoꝝ est iudiciū

Cōsideratio. xlij.

Potestas eccīastica sicut et alia quelibet originat a ꝑma iustitia ꝛm quam iura omia. leges iurisdictiones atq; dominia pultra ordinis varietate fūdant Describit itaq; iustitia ꝓ est ꝑpetua et ꝛstans volūtas. ius suū vnicuiq; tribuēs Hec aūt descriptio ꝛpetit ꝑncipaliter iustitie diuine. in ordine ad suas creatas Deus nēpe solus est qui voluntate ꝑpetua et ꝛstanti. dat vnicuiq; rei qd̄ suū est. suū inq̄z nō ex debito rigoris. sed ex liberalissima et dignātissima donatione creatoris.

de origine iuris.

Sic in q̄libet re tātū dē est de iure. q̄ntū de entitate. Habet eniz res q̄libet ius seu titulū id habēdi. qd̄ habet ex dictamie rectissimo ꝑme iustitie Jus vero sic describitur ius est ptās seu facultas ꝓpinqua ꝛueniens alicui ꝛm dictamē ꝑme iustitie Porro dictamē hoc lex dr̄ quia lex est regula ꝛformitatē habens ad dictamē recte rōnis Dictamen ꝛo recte rōnis ꝑme. et iustitia conueniunt in eo synonime. Proinde dictū est in descriptione iuris ꝓ est facultas ꝓpinqua ꝛ ꝑpter illa que in potentia obedientiali ꝛuenire possunt cuilibet creature. quod posse dicere possumus vel obedientiale vel logicale ꝛm quale nō dicīt ꝓprie res habē ius vel legem sicut nō dicim⁹. ꝓ damnati ius habeāt ad ꝑtitudinē eternā Nec ꝓ stella ius suuz seu facultatē habeat in tanta luce quanta refulget in sole licet in potētia obediētiali creature vel absoluta dei possint hec omia fieri Cōsequēter ab hac āplissima iuris et legis acceptione. sicut vtitur scriptura dum ait Ipe sunt leges celi et ꝛre ꝛ et alibi pluries et apud boetiū Legēq; pati sydera cogis. fit decensus restrictior. ad ea que creaturam rōnalem respiciūt vt rationalis est Fit subinde distinctio de iustitia qr̄ quedā est eēntialis et ꝑmaria. q̄lis ꝓescripta est. Altera est participata seu deriuata. et attributiue dicta que sic describitur Justicia est habitus vel tanq̄z ha/

bitus ꝺformis diuine iusticie.eius
q̃ imitatiu⁹ ꝑ participationē.quo
habitu inclinat hñs eā.facere ius
vel reddere Ita q̃ ius ē velut act⁹
vel vsus vel effectus vel titulus ta
lis iusticie Rursus de iusticia sic
accepta ꝓticipatiue dicim⁹ q̃ q̃dā
est iusticia ꝓginalis quedā regni
celestis vt ibi Primū q̃rite regnuz
dei et iusticiā eius Et hec duplex
est.quedā gr̃ie.q̃dam gr̃e Altera
itez est iusticia legalis.alia ciuilis
Iusticie ꝯo ciuilis alia distributia
alia ꝺmutatiua Et ita de reliquis
acceptionib⁹ iusticie spēalibus.
Iusticia legalis est omis ꝯtus sic
charitas est tota lex xpi Porro iu
sticie distributiue ꝺtrariant ꝓmo
tiões indigneq intrusiones in offi
cijs reipublice q bñficijs eccie Cō
mutatiue aūt cōtrariant cōtractus
illiciti.vsura et fraus in tpalibus.
Symonia et gyezia in spūalibus
de q̃bus non est hic dicendū ꝑ sin
gula Dicam⁹ ꝓterea tot esse le/
gū varietates.q̃t mōis iura vari/
antur ꝑm dictamē ꝓticipate iusti/
cie Proptēa sunt q̃dā leges ꝓprie
ꝺine q̃dazꝓprie naturales.q̃dazꝓ
positiue vel hūane q̃rū alique sūt
canōice vel eccīastice alie sūt ciui/
les seu politice Et q̃buis pauce re/
perianť leges.q̃n mixte sūt ex pti/
cipatōne diuersazꝓ.nihilomin⁹ de/
noiat lex a p̄dōnanti seu a p̄ncipali
ori qꝺ in ea repit Quib⁹ p̄supposi/
tis dicam⁹ vlterius descp̄tiones
hmōi legū Et qm̄ lex dr̄ a ligādo
id ē obligādo vel a legendo id est

dictādo q̃ꝺ agendū sit Cōformit
ad hāc obligationē seu dictamen
rce rōnis describem⁹ p̄ncipalit le/
ges obligatorias.qz de consulto/
rijs et pmissiuis.etsi q̃ sint alie.fa
cilis hēbit ex his cognitio Lex
ꝺina obligatoria ē signū vez rue
latū creature rōnali notificatiuū
rce rōnis ꝺine volētis teneri seu li
gari illā creaturā ad aliq̃ꝺ agen/
dū.vel nō agendū ꝑ ꝺsecutōe feli
citatis eēne Dicit B et infra Sig/
nū notificatm̄ qm̄ ꝓprie nulla lex
obligat liberū arbitriū si notifica/
ta nō fuerit Hoc aūt signū ēplex
est q̃ꝺdā mentale q̃ꝺdam vocale
q̃ꝺdā scp̄tū sicut est lex scp̄ta pla/
ta indita lr̄alis.vōlis mētalis De
mētali scribit in psal⁹ Signatū est
sup nos lumen vultus tui dñe Et
ad Rhō.ij.pulcre ꝑ totū Et iterū
in psal legez tuā in medio cordis
mei Lex naturalis obligatoria
describit q̃ est signū naturalit ha
bitū.notificatiuū rce rōnis ꝺine.
volētis creaturā rōnalē humanā
teneri seu ligari ad aliq̃ꝺ agendū
vel nō agendū.ꝑ ꝺsecutione finis
sui naturalis qui est felicitas hūa/
na siue monastica siue iconomica.
siue politica Dicit aūt signū pure
naturalit habitū.illud quod indi
tum est cuilibet homi.nō impedi/
to in vsu debito rōnis Impedit
aūt per corpus.ꝑ errores.ꝑ vicia
multa Notificatur ex hac duplici
descp̄tione.differētia q ꝺueniētia
diuine legis ad naturalē p̄ncipalr
ex mō adquisitiōis.et ex ꝓte finis

Lex eni diuina de rone sua habet
pmo vt adquirat per reuelationem
Deinde q ordinet de primo et p
se ad felicitatem eternam Lex vero na
turalis etsi possit sic adquiri.et or
dinari sicut patet in datione pce/
ptorum decalogi.in vtraq lege ve/
teri et noua.hoc tm non habet de
rone sua vt naturalis est.z transit
in diuinam Lex canonica describit
q est signum habitum per humanam
traditonem notificatiuum rcte ronis
diuine.volentis creaturam ronalem
humanam teneri seu ligari.ad ali/
quid agendum vel non agendum prin
cipalit pro consecutione felicitatis
eterne Per hanc vltimam clausulam
ouenit lex canonica cum diuina.et
differt a naturali Et per pma ab
vtraq sub sua rone.que est vt ha
beatur eius cognitio q robustior per
humanam traditionem magis qz per
puram reuelationem.vel naturalem cui
dentiam Lex ciuilis describit q e
signum habitum per humanam tradi/
tionem positiuam volentem q homo tenea
tur seu ligetur aliquo agere.vel no
agere pro consecutione finis sui na
turalis qui est humana felicitas.
vel monastica vel iconomica vel
politica Patet descriptio ex prio/
ribus Sed diligenter attendendum est
q sicut in speculabilib' sunt primo
principia naturaliter nota. Eunt se/
cundo conclusiones euidenter ab illis
principijs demonstrate Sunt inter
tertio conclusiones tmmo probabiliter
deducte ex prdictis vitatib' circa
quas e solum opinio Tande quarto
sunt alie propones sic elongate a pri
mis veritatibus q non apparet q
ex illis sequant vel repugnet vt si
astra sint paria vl imparia Pro
portionabilit suo mo dicendum est
de vitatibus moralib' sub hac di
stinctione qoruplici Et iux vupli/
cem pmum gradum accipit ius pure
diuinum si vitates sint certitudina/
liter reuelate.vel ex reuelatis ma/
nifeste deducte Sed si ognoscant
per euidentiam.naturalem.accipitur
ius proprie naturale Circa tertium
gradum et quartum proportionabiliter
sumit ius canonicum et ciuile.ad vita
legislatoris aucte.q facit vt pro
moralis aliud de solum probabilis vel
imptinens legib' proprie diuinis vel
naturalib' robur habeat.et vim
obligationis ad alterum finem vel sup
naturalem.et sic est lex canonica vl
naturalem.et sic lex ciuilis vel poli/
tica nomiat Rememorandum est
tamen id q iam dictum repetit.pau
cissimas inueniri leges que non se
mutuo participent.sed rato distin
guit eas et secernit Transeamus
osequenter post pmonem de iustitia
de iure.de lege.loqui de iurisdicti/
one.de dominio.et de policia Ju
risdictio describit vel interptat
q est iuris ditio id e potestas seu
facultas exercendi ius Vel dicit
iurisdictio quasi iuris dictio id est
pnunciatio seu promulgatio iuris.
Que iurisdictio qoruplex est iuxta
qoruplicem legem Diuina.s.natural

canonica ciuilis Itaqz iurisdictio
diuina est ptās exequendi ius. qd
opetit alicui ꝑm legē ꝓprie dinam
q hoc in altex vel tanqz in alterū
Nō eni ꝓprie dicit hre quis iuris/
dictionē in semet ipm. nisi forte osi
dereť tanqz alter sit vt vellet ali/
cui de penitētia dicere ¶ Propor
tionabilis est descriptio triplex
triplicis alterius iurisdictiōis ꝑm
triplicē legē Diuidit aūt qñqz iu/
risdictio in coerciuā que scz fertur
in inuitū. q in directiuā seu regula/
tiuā et ordinatiuā q̄is fuisset etiā
in statu innocētie. et qualis est sa/
pientis ad insipientiores. pfectio/
ris ad impfectiorez. vt in angelis
etiā posuit dionysius ¶ Subiūga
mus de dñio. qd ita describi pōt.
Dñium est ptās ꝓpinq assumendi
res alias vel vt alias in sui facul/
tatē vel vsum licitū ꝑm iura vel le
ges rōnabilit instituta ¶ Inuenit
aūt ꝗ mō dñiuz sextuplex Beati/
ficū. originale. gratificū. euangeli
cū canonicū politicū Btificū est
dñium ꝑm leges glorie Originale
dñium est ꝑm leges originalis iu/
stitie Gratificū ē dñium ꝑm leges
gre gratificātis Euāgelicū est do
miniū ꝑm legē ꝓprie euangelicam
Et ita de reliqs duobus suo mō.
Primū fundat in titulo glie. scdm
in titulo origialis iusticie. et ita de
reliqs suo mō Possum' aūt otra/
dius loqui de ēplici dñio q̄ vnū
fūdat in titulo charitatl. gratificā
tis Altex in titulo alicui' gre sup/
naturalis solū gratis date nō ītifi

cantis. tertiū in titulo doni alic'
pure naturalis. sicut est electio vl'na
turalis successio ad aliq principa
tū Describit āt dñiū qd appellat
a multis euāgelicū p ꝓpriationē
qd est dñiū imediate a deo institu
tū. opatiēs secum ex equo q̄libet
dños et inabdicabile seruata cha
ritate se extendēs ad oia De hoc
dic Apl's q nra sūt oia. qz diligē/
tibus deū omia coopant in bonū
qm̄ ad titulū charitatl. adhīciūtur
oia abūde. ad fruendū vel vtēdū
q̄ in celis sūt et in tra in mari et in
oibus abissis ¶ Describereť oforo
miter dñiuz original' iustitie q est
donū dei q̄ creata rōnalis ius hz
imediate a deo assumē alias res
inferiores in sui vsū q obuationez
plibus opetēs ex equo. et inabdi/
cabile ꝑuata originali iustitia. seu
integritate naturali Hoc mō habu
it adā dñiū sup volucres celi q pi
sces maris Describeť ꝓportōna
bilit dñiū libtatis create q est fa
cultas ꝓpinq resultās ex liberalissi
ma odescēsione dei se donātis ad
agendū vel nō agendū cū aia rō/
nali in ꝓductōe suoz actuū elici/
tox vel in eox suspēsione ad finē
osequēde btitudinis ordiata. por
ro qd sit dñiū aliud fūdatū in gra
supnaturali so' ītl. data pt apparē
osideráti naturā gre talis sic dic
apl's q spūs ꝓbax subiecti sunt
eis. et fides informis facit miracu
la Cōtracti' tñ locuti sum' i ꝑma
osideratōe dū ptātē ecclīastica de/
scꝑsim' q dñiū ecclīasticū dici pōt.

Preterea ciuile dñium seu politicũ est dñium/pcci occasiõe introductũ nõ opetens plurib' ex equo retinibile ⁊ abdicabile. seruata vl nõ seruata charitate fundatũ in legibus ciuilib' et politicis ꝑm q̃s põt abdicari. vendẽdo. donãdo. negligẽdo. ꝑmutãdo Jñ et apõ eccĩastícos inuenit tale dñiuz suo mõ Nec fundat in charitate. nec i fide qm̃ apud infideles et iustos pccores. iuste manet tale dominiũ

Postremo tandẽ habito ꝑmõe de iustitia. de iure. de lege. de iurisdictione. de dñio. loq̃mur aliquid de policia. describẽtes eã ꝙ ẽ cõitas ordinata ad finẽ aliquẽ pfcm Est aũt ordinatio vel ordo. pariũ dispariũq̃z rerũ sua vnicuiq̃z ẽbuens dispositio Cõuenit igit prius ordo cũ iustitia que dat vnicuiq̃z qd̃ suũ est Propterea diuine fuit enũciatũ ꝑ ꝓbam. ꝙ opus iustitie ẽ pax. Cur ita? Plane q̃a nihil aliud est pax q̃z ordinis trãquillitas ihanc ꝛo trãquillitatẽ ordis facit iustitia. ius suũ vnicuiq̃z ẽbuens. qua in re dictũ est Justitia et pax osculate sũt Policiarũ vẽo alia est celestis. de q̃ nihil ad pñs Alia est humana duplex viatorũ. Una que vulgato ⁊ a ꝓpriato nomine dicit eccĩastica Altera secularis Secularis aũt diuiditur ab aristotele politisãte in tres Quaꝝ ꝑmã võt regnũ. scdam dicit aristocraciã. tertiã noiat võbulo generali appropriate policiã. quã dicere possumus tymocraciã De scribitur regnũ qd̃ est policia sub vno bono Vel expssius ꝙ est cõgregatio cõitatis pfecte sub vno ꝑm leges suas bonas ꝑ republica. Dicit autẽ vnus ille bon'. vel rex vel impator seu monarcha q̃ nõ ꝓpriũ ꝑncipalit sed cõe bonuz intendit in suo ꝑncipatu Describitur aristocracia ꝙ est policia ꝑ paucis bonis. vel expssius ꝙ est ogregatio cõitatis pfecte. ꝑ paucis. bonũ reipublice per leges suas ꝑncipaliter intendẽtib' vt Senatus Describit policia appropriato nomie seu tymocracia ꝙ ẽ policia ꝑ plurimis bonis Vel expressius. ꝙ est ogregatio cõitatis pfecte sub plimis vtilitatẽ reipublice per leges suas ꝑncipalit intẽdentibus. Dicit pfecta cõitas ad dñam iconomice eõuersationis q̃ sibi pfecte nõ sufficit Dicit ꝑm leges suas. qm̃ in hoc attendit ꝑncipatus dñantis. si ꝑz leges suas inuenat vltro regere policiã alicna lege nõ artatus Omnis idcirco policia eccĩastica siue dominet vnus. siue pauci. siue plures boni. dicit ꝓprie diuina. qz ꝑm leges supernaturales debet quilibet regulationẽ accipe Et ita pspicuũ est. ꝙ tres iste policie vniũtur in eccĩa alr q̃z in ciuili policia ꝓter dine legis vnitatem. Perspicuum est dñter qõnez hanc sapere blasphemiam et heresim pelagianam. si in ecclesiastico regimine theologia preponi debeat alteri scientie naturali vel humane. Non enim

simplr hic eccia p tēplo materiali
qd edificare meli' sciret lathom'
qz theologus aut iurista. Nec de
eccia tmmō debz fieri sermo p so
lis puētibus q redditib' et iurisdictionib' eccīasticis. ad tpalitatē
q vitā hāc ciuilē respiciētibus. qm
esset hoc pure gentilīt sapere Ita
tn aiales etiā de eccia plerūqz oci
piūt. put opibus et vbis insinuāt
extollentes vsqz in celū. sicqs epūs
aut abbas laborauerit vt stēt me
nia et ꝓdia cū suis iurisdictionib'
et pmittat ruere sbditos p errorē
deuia in fide catholica et bonis
moribus. Sic aūt posset secularis
vn' expertus iconomus. iudicari
frequent vtilior in eccīastico regi
mine qz theolog' aut iurista Cōsi
derari igit debet eccia put institu
ta est a xpo sup firmā petrā fidei
ad finē supnaturalē. ꝑm legē euan
gelicā. et sacre scpture dīnit' reue
late ꝑm quā debz regulari iudiciū
de fide et moribus subditorē. qm
rectuz est. iudex sui et obliq Pro q
fide oseruāda si deberent in curia
rhōna ostitui auditores causarū
fidei in theologia peritissimi nec
corrupti moribⁿ. qs cās omēs di
cūt aliq ad sedē aplicā referēdas
esse. licet ꝑ nimis generalīt intelli
gant Attendat si hoc eq rōnablr
fieret. sīc auditores eārē phanarē
sūt ordinarie q collegialīt institu
ti Possum' oformīt ad ꝓdictā
pbi policiā triplr distinctā in na
turali regimine. policiā eccīasticā
diuidere ꝙ Alia est papalis Alia
collegialis Alia synodalis seu cō
cilij generalis. papalis imitat re
gale Collegialis dnōrē cardina
liū imitat aristocraciā Synodal
generalis imitat policiā seu tymo
craciā Vel potius est pfecta po
licia q resultat ex oibus Sūt ex
aduerso policie si taliter appellari
merentur. que nō libero et tanqz
pīnali regimine ducunt. sicut pce
dentes. ꝗ despotico et seruili iugo
trahūtur. vel ex ꝓprio demerito p
mittēte deo qui regnat facit ypo
critā dicente Job ꝓpter pcca po
puli Vel aliunde iusto eiusdē dei
iudicio Vocat autē eas Aristotl.
primā Tyrannidē Alteram obli
garciā Tertiā democraciā In ty
rannide presidet vnus. ꝓprīū tan
tummodo bonū inquirēs volens
subditos impotentes. indoctos q
diuisos ab inuicē esse In obligar
cia president pauci. similis oditio
nis super alios In democracia p
sidet sibi ipsi multitudo nequā vbi
querit vnusquisqz que sua sūt. nō
que cōmunia Cognoscet ex his
studiosus lector. si possit in eccia
stica policia tale aliquid triplicīt
et ꝓportionabilīt inueniri Deniqz
de politijs mixtis nihil expressim'
quoniā fere nulla ē que mixtionē
excludat. sed a ꝓdominātī talis vt
talis nominat. Hec vero lati' ex
plicata st in tractatu qdā de vita
spūali Et in sermone illo. Dedit
ei pr omnia in manus

Johs de Gersono de origine iuris.

Epilogus premissorũ.

Epilogando dicim' q̃ a ꝑma iustitia deriuat Jus generaliter in oẽm creaturam. spẹaliter in creatucã rõnalẽ et ꝗ ꝑm multiplices leges Scõm ꝓprie diuinã. ꝑm ꝓprie naturalem ꝑm canonicã ꝑm ciuilẽ ꝓfundat iñ ꝓticipata iustitia imitatrix diuine

¶ Dehinc iurisdictio q̃duplex ꝑm quadruplicẽ legẽ. ꝓprie dinã. ꝓprie naturalẽ. canonicã et ciuilez Et de q̃libet harũ dupliciter hr̃i sermo põt Qm̃ alia est coerciua i inuitũ Alia doctrinalis. directiua vel arbitraria seu spontanea dici põt Porro ꝑm leges et iurisdicti/ones fũdant dñia Unũ glie. Alterũ iustitie originalis Aliud gr̃e gratificãtis Aliud euangelicũ ꝗz leges ꝓprie dinas Aliud euangelicũ ꝑm leges canõicas Aliud politicũ vel ciuile. ꝑm leges ciuiliter datas ¶ Ampli' vero fũdant ꝑm ꝑdicta. diuerse policie Una regal' seu libera Altera seruilis et despo/tica Et vtraqz diuidit in ecclĩasti/cam et secularẽ Secularis libẹa ⁊ bona diuidit in Regnũ. in aristo/cratiã et tymocraciã Seruilis et mala in tyrannidẽ In obligarciã et democraciam Ecclĩastica bona diuidit ꝓportionabilit in papatũ in cardinalatũ et synodum Mala vero re ipsa magis huic aduerso triplici mõ ognoscit q̃z noie Tandem sub ecclĩastica policia otinet appropriato noie ptãs ecclĩastica que ꝑmo diuidit qm̃ vna ẽ ordis Altera iurisdictiõis Potestas ordinis duplex. vna sup corpus xp̃i verũ in ꝛsecratione Altera super corp' xp̃i mysticũ in sacmentorũz ministratione Ptãs iurisdictõnis duplex Una in foro exteriori Altera in interiori Ptãs in exteriori duplex vna coertionis seu correctionis ꝑm legẽ ꝓprie diuinã q̃ est excõicatio Altera ꝑm leges positiuas. canõicas seu ciuiles q̃ iurisdictioni seculari subis est Kurs' potestas iurisdcõis in foro interiori duplex est Una clauiũ scientie et ptãtis in absolutione seu remissione culparũ Altera in pene omutatione per largitionẽ indulgẽtiarũ

¶ Postremo triplicit habet ꝛsidẹrari ptãs ecclĩastica Uno modo in se fõrliter vel absolute Alio mõ vt in hoc vel illo supposito matẹialiter seu subiectiue. Tertio modo vsualit vel exercitatiue Usus ꝛo q̃duplex est licitus et ratus. licitus et nõ ratus Illicitus ⁊ ratus Illicitus et irritus Ratus ꝛo dupliciter. vel de iure. vel de facto

Explicit tractatulus magis ad inquisitionẽ veritatis q̃ ad decmi/nationẽ editus et pnũciatus Cõstantie tpe generalis Concilij propte Cancellarij Parisien Anno a natiuitate dñi. M.cccc.xvij. die. vi. Februarij.

Cõcordia ꝙ plenitudo

ptãtis eccĩastice sit in summo põ/
tifice.et in eccĩa.q̃uis non omino
silr.et hoc sub triplici oclusiõe Cu
ius declaratio pz ex tractatu cui⁹
titulus est de ptãte eccĩastica ꝙ de
origine iuris et legũ ¶ ꝑa ocko

¶ Plenitudo ptãtis eccĩastice cõ
plectit̃ in se plenitudinez duplicis
ptãtis scz ordinis ꝙ iurisdictionis
taz in foro interiori q̃z exteriori.q̃
circa quẽlibet de eccĩa p̃t imediate
et absq̃z limitatione exerceri claue
nõ errante Sed si errat p̃t p solã
eccĩaz.synodalit̃ ogregatã.error
iudicialiter corrigi.et ne fiat vlte/
rius lex imponi.cui tenebitur hñs
hmõi ptãtem reuerent̃ obedire sic̃
matri.et sponse xpi et sicut regule
a spũ sãcto directe. Za.ocko

¶ Plenitudo ptãtis eccĩastice sic
Prie sũpta.non p̃t esse de lege or
dinata.nisi in vnico sũmo põtifice
forliter ꝙ subiectiue Alioq̃n eccĩa/
sticũ regimẽ nõ esset monarchicũ
et habẽ posset multiplex caput ex
equo.qd̃ apte est hereticũ Nec tñ
plenitudo ptãtis papalis.sic itelli
genda est imediate super omnes
xpianos.ꝙ pro libito possit ime/
diate iurisdictionẽ in omnes per se
vel alios extra ordinarios passim
exercere.sic enim p̃iudicaret ordina/
rijs.qui ius hñt imediatius.imo
imediatissimũ sup plebes eis com
missas actus hierarchicos exercẽ
di Extendit̃ igit̃ plenitudo ptãtis
pape sup oẽs inferiores.solũ duz

subest nĉitas ex defectu ordinari/
orũ inferior Vel dũ apparet eui/
dens vtilitas eccĩe q̃admodũ di/
ci p̃t de epis respectu plebanorũz
seu Prior sacerdotũ.quorũ pñt
supplere defectus za ocko

¶ Plenitudo ptãtis eccĩastice dũ
ponitur in eccĩa synodalit̃ cõgre/
gata cũ plenitudine executõis hu
iusmõi ptãtis.fit variatio vel eq̃/
uocatio de hoc qd̃ est esse in.quia
nõ eodẽ modo est plenitudo ptã/
tis eccĩastice in papa et in ecclesia
Fatendũ est tamẽ ꝙ est vtrobiq̃z
et p̃ncipalius in eccĩa suo modoꝙ
hoc q̃druplici respcũ scz indeuia/
bilitatis.ac indefectibilitatis ertẽ
sionis.regulationis ꝙ generali ob
ligationis.cui subijcit̃ etiã ipe pa/
pa tanq̃z imperatrici sponse regis
sũmi que põt cõdere canones et
diffinire etiãsi fuerit papa pñs

¶ Faciũt auctes subsequẽtes pro
vtraq̃z pte scd̃e oclusionis cuz pri
ma et tertia Dicit enim Bonauẽtu/
ra pte sexta ca.v.sui breuiloquij
ex dictis Augustini Sic igitur ba
ptismus põt esse extra eccĩam.mu
nus aũt beate vite nõ nisi intra ec
clesiã reptur.que sup̃ petram fun
data est.q̃ ligandi et soluendi cla/
ues accepit ihẽc est vna que tenz
et possidet omnẽ sui sponsi et dñi
ptãtem per quã diugalẽ ptãtem.
etiã de ancillis parere filios põt.

¶ Item stephan⁹ papa sic scribit
Gualberto p̃riarche Nũc vo itẽa
to tibi sep̃sim⁹.nolentes alic⁹ eccĩe

¶ Johs de Gerlono

ꝑuilegiū infringere.licet aplica ꝓ/
rogatiua possum' de q̃libet eccia
clericuz ordinare ꝓtenť decreta
cū suis glosis Q. etsi papal' ptās
extendatur ad omnes immediate.
supple in casu nc̃itatis vel euiden/
tis vtilitatis.non tñ vult alicuius
ecclesie ꝑuilegiū infringere.supple
quia nec ita velle debet

Prohemiū quod expe

dit inquirere de eccĩastica ptāte

¶ In prima cōsideratione describi
bitur ptās ecclesiastica per causā
quadruplicē

¶ In secda distinguiť ptās eccia/
stica.mltis mōis q̃ oñdiť q̃ ptās
ordinis est equal' in omibus sacer
dotibus quo ad consecrationem
corpis christi

¶ In tertia ostēditur q̃ potestas
ordinis nō est simpliciter equalis
in omibus sacerdotibus et ep̃is

¶ In q̃rta oñditur quid sit ptās
iurisdictionis in foro exteriori

¶ In q̃nta oñditur quid sit ptās
iurisdictionis in foro interiori et
de duplici subiectione

¶ In sexta pomť q̃duplex distin
ctio vtilis et nc̃aria pro intelllectu
sequentiū

¶ In septima quid dicendū sit de
eccĩastica ptāte dum ꝓsiderať for
maliter et absolute

¶ In octaua quid dicendū sit de
eccĩastica ptāte ꝓut consideratur
respectiue.et quodāmō materialť
seu subiectiue.

¶ In nona quid dicēdū sit de ec/
clesiastica ptāte.dū ꝓsiderať quo
ad vsuz vel exercitiū.et illic fūdať
sup̃ma plenitudo eccĩastice ptāt.

¶ In decima ostendiť q̃ in papa
est plenitudo ecclesiastice potesta
tis et describitur

¶ In vndecima oñditur qualiter
plēitudo eccĩastice ptātis sit in ec/
clesia vel generali concilio.

¶ In duodecima ostendiť de ple
nitudine ptātis papalis ꝑ respe/
ctum ad bona eccĩasticorum atq̃
laicorum.

¶ In tertiadecima fundať omis
ptās a ꝑma iustitia varijs et mul
tis membris.

¶ Et sit epilogus premissorū

Sermo pro viagio regis romanorũ Cluñ

Sermo factus per dñm Cancellariũ parisien. xxi. die Julij

Anno dñi M.cccc.xv. sup processionibus faciẽdis pro viagio Regis Rhõnorꝫ ad petrũ de luna. ¶ In quo ponũtur. xij. oclusiones seu regule practice in sacro generali Cõstantien concilio.

Prosperũ iter faciat nobis deꝰ salutariũ nrorum Ita loquit ps. in psal. lxvij. cuiꝰ initium est Exurgat deus et dissipentur inimici eiꝰ ꝛc. Fiat itaqꝫ qsumus prosperũ iter. faciat nob deus salutariũ nrorꝫ Auxiliãte te btissima virgine In qua est omnis grã vieꝝ veritatis. quã implorem⁹ et salutem⁹ dicẽtes Aue maria ¶ Prosperum iter faciat nobis deꝰ salutariũ nostrorꝫ Ita fieri credim⁹ q̃ spamus O dñe deus salutariũ nrorũ Nec mirandũ si spamus et credimus qm̃ te donãte assum⁹ Ecce ordinationi sãctissime nup facte quam inspirasti. fit ouẽtus iste celeberrim⁹ et deuot⁹ ad orandũ q̃ depcandũ faciẽ tuã plenã grãꝫ et dicendum Dñe saluũ fac regẽ Iterqꝫ suũ in salutis tue prosperitate dispone.

Sed q̃re nobis prosperuꝫ iter fieri petim⁹ viri prẽs et frẽs Reuerendissimi sapientes illustres atqꝫ doctissimi. et in oim virtutũ decore pclari Nobis incꝫ prosperũ iter quo pacto fiẽi petim⁹. etiã q̃ loco manemus nec moueri quoqꝫ ex disponim⁹? Sed profecto videmur iter agere. duꝫ facit iter nobis. hoc est ad vtilitatẽ nram ad obsequiũ nostrũ. ad vlem eccie pacẽ Serenissimus rhõnorꝫ rex protector eiusdeꝫ eccie fidelissimus Prosperũ sit iter suũ supplicit et salubriter imploremus qm̃ in prosperitate sua salꝰ nra reponit Ita eni prosperũ facies iter nobis o deus salutariũ nrorꝫ si pedes eiusdẽ regis nri in viã pacis direxeris. si decesseris eũ redire cũ exultatiõe portantẽ vberes vnionis profecte manipulos Sic eni fas habebit ex sntia dicere cum abrae seruo q̃ prosperũ feceris iter suũ q̃ pterea fueris secuꝫ in oibus ad q̃ prexit Ambulet igit ipe rex via regia p arma iustitie a dextris et a sinistris. te duce q̃ te comite qui es via veritas et vita te dicẽte ad eũ Intellectũ tibi dabo et instruaꝫ te in via hac qua gradieris firmabo sup te oculos meos Mãdes deus angelis tuis vt custodiãt eũ in oibus vijs suis. portẽt eũ in manibꝰ tue protectionis vt nõ offendat ad lapidẽ cuiuslibet obstaculi. vel ob durationis ptis aduerse pedẽ suũ zelũ suũ Sic eni prosperꝫ iter facies. nedũ sibi ꝫ nobis q̃ hoc ad vtilitatẽ nram tu deꝰ salutariũ nrorũ

Potuerat sermo nr plixius extendi. qui deuotas pro regis itinere prospo fũdẽdas. orões admonefaceret atqꝫ suaderet. ꝫ inspicio vrm

Sermo pro viaglo regis rhomanor̃ ſine

deuotiōis ardorē. qui vt cōtinuet vel in maiorē deſiderior̃ flammā erūpat nō eget flatu verbor̃ meorū exiguo. p ſe eni ſatis in meditatione vr̃a exardeſcet ignis. piorur̃ ſcor̃q; deſideriorū. vt iugit̃ leuatis ſurſū cordib' vt tractis ex imo pectoris ſuſpiriis atq; gemitibus dicat vnuſquiſq; apud ſemet ipm Proſperū iter faciat nob deus ſalutariū nr̃or̃. faciet p faciat. nā ⁊ apud hebreos vt Nicola' de lira dicit futurū in oicatiui. p optatio ſolet poni. Diuertat nūc paululū ⁊ pgat ad alia nō aliena ſermo nr̃. Ecce q̃ offert in ipa meditatione mea iter q̃dā non terreſtre quod agit̃ pedib' corpis. ſed ſpūale et celeſte iter eternitatis q̃d pagratur pedib' mentis qui ſūt ognitō pes ſiniſter in intellectu. et volitio pes dexter in affectu. Hoc iter quale ē ſi q̃s interrogauerit. rn̄deat Pheta id eſſe viā mandator̃ dei. quā nedū ābulaſſe ſed cucurriſſe gl̄iabat ipe cū ait. Viā mādator̃ tuor̃ cucurri cū dilataſti cor meū. Et rurſ' In via teſtimonior̃ tuor̃ delectatus ſum ſicut in oibus diuitiis. Et talia ſūt in hanc ſnīam abſq; nūero. Eteni tu qui pegrinaris hic a dño. ſi pgendo vis ad vitā ingredi. ſerua mādata. Hec eſt eniz via regia. hoc iter p ſperū hec opendiosa ſemita que ducit ad vitam.

Atuero videre mihi videor dñter in ipa meditatione mea. collectur̃ eſſe ſacroſcm pñs cōciliū. vt viam iſtā p̄paret et dirigat vt p ſperur̃ hoc iter nr̃m faciat. ocedente deo ſalutariū nr̃or̃ Iam de mundo a ſcādalis. de hoſtilib' inſidiis. ſup q̃bus eſt illa pphete conq̃ſtio In via hac qua ābu. abſcon. ſupbi laqueū mihi Et rurſus iuxta iter ſcādalū poſue. mihi Quis aūt omnia iuxta iter mandator̃ dei poſita ſuperbor̃ demonū. carnis et mūdi ſcādala dinumeret? Quis omnes laqueor̃ nodos. artes et modos agnoſcat? Quis nō cū Anthonio paueſcēs exclamauerit Ibos dñe laq̃os oīnes. hec ſcandalor̃ retia q̃s euadet? Atqui bn̄dictus deus ſalutariū nr̃or̃ qui p ſperū nobis fecit iter ſpūale. mādatorū ſuorū. dū volūtatē facultatē q; dtulit cōueniēdi ſeniores in vnū. cōuocādi cetū. ogregādi ecciam vt videret quid facto opus eſſet. ad tollēdū tot ſcādala poſita in vij ſyon ita vt lugerent eo q̃ nō eſſet qui veniret ad ſolennitatē. Hinc offendebat ſcandalū ſciſmatice diuiſionis Hinc ſcandalū multiplex hereticeprauitatis Hinc multiplicata ſup numerū ſcādala offenſiones et rerria cuiuſlibz viciſitatis Obſtodebat pcipue. hoc iter ſpūale mōſtrū horrendū ingēs mole potēs ſupbia. et filia eius impbiſſima. dira dñandi libido. prohibuerat toto malignitatis ſpiritu et aſtu ne celebrarek generale dciliū q̃d efficaciſſimū erat. ⁊ pene vnicū. aduerſ' hec omnia ſcandala remedium

¶ Exultet vero nūc omnis fidelium turba Nūc magnifice grias reféat deo salutariū nrōr qui psperū fecit iter mādatorr suorū. dū otulit celebrari sacrosctm hoc genēale ocilīū. sufficiēs ad scismatū sedatōz ad heresū extirpationē et ad morū refōrtionē Et hoc ex paucis in hoc eodē practicatis ocilio. nō tā declarare. qz sūmatim narrare vel ānotare curabo Nō accurato qdē sed doctrinali qtidiano quidez sermone satis erit ita loqui vt intelligar ¶ Cōsiderans itaqz mētalib' oculis pnis generale ocilīū q acta eius Inuenio q ipm ab itinē spirituali remouit pmo qdruplex scandalū. obstans scismatis sedationi Remouit aliud qdruplex scādalū nocēs heresū extirpatiōi Remouit altez qdruplex cōtrians morū reformationi. et ita cōtrians. vt iaz nō esset psperū ꝗ infaustū iter pacis. fidei et vtutis ¶ Conformiter ad hāc triplicē qternitatē scādalorū numerem' xij. cōclusiones. regłas aut leges. q in hoc ocilio. vel explicite vł implicite stabilite sūt. qsi tidē directiōes salutares p quas psperū iter fecit nob deus salutariū nrōr. vt in B itinere sit vnitas rōne pmi. sit vitas rōe scdi. sit bonitas respcu tertij Sit insup modō spēs et ordo Sit deniqz mensura. nūerus et pōd'. Cōformiē ad potentiā sapiam et bonitatē pris et filij et spūsci. Hoc mō psperū iter facit nob deus scz vt sit iter planū iter lucidū. iter pulcrū. duz iustitia ponit in via gressus suos dū vestigia sua relinqt impssa qsi circa tidē signa. ne oberremus vel erorbitemus nob data. ¶ Assignet p pma pte que ē de via pacis. pma lex siue directio liberās iter nostrū a pmo scādalo. q data est in sessione publica. v. Aplis anni pnitis Cōciliū generale ptātez a xpo immediate habz. cui qlibet cui'cūqz status vel dignitatis. etiāsi papal' existat obedire tenet in his q pertinēt ad fidēq extirpationē scismatis. ac genēalē refōrtionē ecce dei in capite et in mēbris. Cōscribēda psus esse m videret in eminētioribus locis. vel insculpēda per omis eccias. saluberrima hec determinatio. lex vel regła. tanqz directio fūdamētalis. q velut infallibilis adversus monstruosum. horrendūqz offendiculū. qd actenus positum erat per multos de eccia in itinere mandatorr dei determinātes ex textibus grosse. nō ad regulā euangelicā q eternā acceptis. papā nō esse subiectū generali cōcilio. neqz iudicari posse per ipm Q pterea generale conciliū totū ab ipo robur immediatū sumebat Nec poterat sine eo casu quocūqz vel convocari vel stabiliri Q nemo poterat ei dicere Cur ita facis qm solutus erat legibus et sup ius Et ita de plurimis per que blāda fallax et subdola adulatio fouebat libidinē dominādi. et tyrannidē eccie destructricē. papatū seu eius vsum

Sermo pro viagio

cõuertebat ita vt non pateret via reductionis seu pacis. Scripsit sup hoc erroze vel scãdalo Reue/ rẽdissim' pr dñs Cardinal' came/ raceñ pceptoz me' inclitus dudũ et nup anteqz fieret hec ostitutio reputãs esse pniciosissimũ sic asse/ rere. sicut et de multis dictis p qs/ dã innitẽtes suis iurib' positis an notauit Nũc exq iã lex posita est nec iaz licet dubitare. pbationes omittam' Sola hec pbatio suffi/ ceret Si eccĩaz nõ audierit sit tibi vt ethnicus et publicanus.

Scda directio sine lex salutaris.

Cõciliũ generale põt eũ quẽ re putat sũmũ pontificẽ. nedũ osulti/ ue inducere ꝗ auctiue opellere ad offerendũ viã cessionis vel ad ce/ dendũ papatui etiã sine culpa sua licet nõ sine cã Qualis cã mltiplex esse pt. qadmodũ i publicis bmo nib' tactũ fuit in ꝗ concilio Spec lex p hoc sacrũ ociliũ. decminatie statuta est et in papa Johe. xxiij. practicata qui viã cessionis vrgẽ/ te ocilio primũ obtulit. deiñ cessit Tollit ex hoc scãdalũ dicẽtiũ viã cessionis practicari non posse inui tis otendẽtib' de papatu Tollit deniqz collusio seu ẽgiuersatio vo lentiũ inuito generali ocilio vel ec clesia. pniciose papatũ detinẽt. nũc aut quõlibet in futuꝝ Eteni si põt sũm' pontifex dare libellũ repudij eccie spõse xpi sicut egit Celestin' et laudat. cur nõ viceuersa potẽit regis rhomanoꝝ sine sponsa xpi repudiare. non dicam sponsũ suũ ꝗ sponsi vicariũ. pprim vbi subest vel culpa vel causa?

Tertia directio

Cõciliũ generale sic ẽ sup papã q ei' bullas et pcessus vel ozdia/ tiones et statuta pt irritare vl an nullare Põt insup translationẽ cu rie rhõne a loco concilij impedire. Cõpellere rursus papã stare cũ o cilio et ita de siib' Hoc decmina/ tũ est in publica sessione et mltipli/ citer practicatũ Tollit ex hoc scã dalũ quo per indirectũ quereret nunc aut alias dissipari generale concilium.

Quarta directio

Cõciliũ generale sic est super le ges oẽs positiuas vel a sũmis põ tificibus. vel a generalib' cõcilijs editas q eas pt interptari mutare vel tollere. p qnto viderent impe dimentũ vel scandalũ esse ad iter eccĩastice vniõis Hoc practicauit pñs ociliũ tollẽdo pẽas oẽs q in/ habilitatões et suspẽdẽdo insup futurã sũmi põtificis electionẽ Re ciplẽdo deniqz ad cautelã q hũilt qdã odescẽsione. ptensã ofirmatõ nẽ cõcilij a nõ papa cũ multi. siib' q et qlia iuriũ positiuoꝝ rigoz nõ admittit

Secunda ps principa

Elis de via veritatis Exposuim' in hac pte pma qtuoz scandalozũ genera

quibus obstitit presēs conciliū vt
psperū iter faceret nob, de salutariū nrōr ad dirigēdos pedes nostros in viā pacis q ad sedationē scismatice diuisionis. Trāseam' p scda pte ad destructionē alterius q̄duplicis scandali quo videbat impediri declaratio vitatis. et heretice prauitatis destructio

Prima directio salutaris in via catholice veritatis

¶ Conciliū generale pōt et debz circa oēm psonā cui' cūqz pēminētie vel status existat absqz fauore vel timore. vel psonarū acceptione iudiciuz in cā heresis exercere. ptz ex tenore omissionis date Reuerēdissimis pribus dñis q̄tuor cardinalibus. et alijs de q̄libet natione Hoc insup practicatū est circa inquisitionē fcam de papa Johe. xxiij. et circa Johem huss. qui q̄uis essz status parui. habuit tñ fautores plimos fortes acres et potentes Hoc aūt est psperū et efficax iter ad extirpationē errorū nullis parcit. sed cōstanter pceditur ad emendationē. vel si corrigi noluerint ad punitionē et exterminationē errantiū Alioqn nō satis destruūtur errores. si pmittunt libēi et impuniti patētes et notorij. verbis aut factis heresū defensores. Si pterea pdicatorib' catholice veritatis nō subest plena libertas elucidādi legē scam Tollit ex hoc pñti ocilio dēm pbi illi'. qui leges

opabat tel araneaū. eo q̄ debiliores muscas retinent transmittūt fortiores

Secūda directio siue sexta lex in ordine

¶ Conciliū generale pōt q debet assertiones hereticas et erroneas in fide et moribū q̄ fuerūt et sūt in scandalū publicū diligenē examinare reprbare et damnare etiā nō fco. pus vel sil pcessu aduersū assertores Hoc pluries practicatū ē in hoc cōcilio vt de assertionibus q̄ cōicandi erāt laici sub vtraqz specie Et de ista assertione quilibet xpianus pōt q debet ꝛc Deniqz tū rōnes q̄z similitudines manifeste. et exēpla scōr pbant idē. vt de falso numismate et famoso libello. Tollitur ex hoc scandalū vel tolli debet eōr qui p bono accessorio qd in facto ohstit. elucidatiōz veritatis vl ipediūt vel pcrastināt B aūt pcrastinare qd nisi ipedire ē?

Tertia directio

¶ Cōciliū generale pōt damnare pōnes mltas. cū suis auctorib'. licet hfe glosas aliqs vl expōnes vel sēsus logicales veros possint Hoc practicatū est in B ocilio de multi. articul wicleff et Joh. huss. q̄rū aliqui poterāt vl de vi logice vel grāmatice. defensionē aliquaz recipere. vt in articulis qui sunt in definite traditi. vel qui loquūt. de possibilitate put posse logicū ē q̄ ū

Sermo pro viagio

phicũ Vel qui possẽt ad aliq̃ sen sum verẖ trahi. si seorsũ ponerent

Sed cõciliũ hoc solerter atten/ dit ꝓmo q̃ iuxta hilariũ Intelligẽ tia dictoꝝ ex causis est assumẽda dicẽdi Iterũ illud Augustini Libe ris ꝟbis vtunt phi et in rebus ad intelligendũ difficillimis offensio/ nem piarũ auriũ non ꝓtimescunt. Nobis aũt scilz theologis ad cer tam regulã loqui fas est Illõ de/ niqz vulgatũ fundamentũ in Ari/ stotele q̃ ꝓmones accipiẽdi sũt ꝑz materiã ſbiectã Iñ morall scia su mit. Ea ẽ ei dine forme ſba vt q̃ nec i extrẽa dilabat nec i se extneũ aliqd ipa suscipiat. sed sicut de ea ꝓmenides ait Ierũ orbẽ mobilẽ rotat dũ se immobilẽ ipa cõſuat. qõ si rõnes q̃z nõ extra petitas ꝗ intra rei quã tractabim⁹ ãbitũ col locatas agitauim⁹ nihil est quod ãmirere cũ platone sanciente didi ceras. cognatos de q̃bus loquit rebus oportere esse sermones. iij. de ꝟsolatiõe vltl. psa in fine Sicꝛ theologia suã habz ꝓpriã logicã et sensũ lꝛalem. aliter q̃z speculati/ ue scie. Hec directio vel lex preser uauit actenus ꝑclarã vniuersitatẽ parisien a plurib⁹ erroribus dum scholasticos suos semp ad certaz regulã fidei loqui iussit et cõpulit Vtinã i alijs studijs hec disciplia sicꝛ teneat. Mala libertas ẽ male et erronee loqui posse

Quarta directio siue octaua in ordine.

regis romanorũ siue

Conciliũ generale põt et debet damnare ꝓpõnes multas vl assertiones hmõi q̃uis nõ possẽt ex so lo et nudo textu expresso sacre scri pture patent reꝓbari. seclusis ex/ positionibus doctoꝝ vel vsu cele bri eccie et ceteris Hoc practica/ tum est in hoc concilio in multis assertiõibus Jobis wicleff q Jo. huss. imo et de ista q̃ est cõicandũ per laicos sub vtraq̃z specie pãis q vini Hec directio vel lex ꝓspeꝝ facit iter ad heresum et hereticoꝝ exterminationẽ qm̃ heretici quos vidim⁹ defensionẽ suã vt plurimũ accipiũt quia nolũt hereses abso/ lute reuocare sed tm̃ ꝟditionaliter si videlz ex rigoẽ textus sacre scri pture cõuincant errare. dicentes q̃ expositiones doctorũ. decreta decretales sint apocrife. neq̃z de il lis curandũ est Hec aũt ꝑsumptõ q̃z late pateat ad errores. nẽo nõ intelligit.

Tertia pars principa lis de via morũ vel virtutũ

Declaratis vl narratis scã dalis quattuor obuianti/ bus errorum extirpatio/ ni. loquamur pro tertia et vltima parte aliquid de remo/ tione totidem scandalorũ obstan tium morũ reformationi in capite et in membris. narrando quadru plicem legem vel directionẽ pra/ dicatã in hoc concilio vt prosperꝝ iter faciat nobis deus salutariuz nostrorum.

Prima directio salutaris in via morū et virtutis

¶ Cōciliū generale sic est sup̄ papā ⁊ aliū quēlibet de eccia. q ipm papā pt deponere ꝓ q̄cūq; crimine. de quo notorie et incorrigibiliter scāvalisat eccia. Hoc ē practicatū duum de papa Joh̄e. xxiij. et nūc de Joh̄e. xxiij. In cui⁹ deiectione nō inserit q fuēit heretic⁹ vt a fide deui⁹ Et si ita actū ē de cedro libani. q̄re nō timebit humilis herba deserti? Accusatus tū int̄ cetēa fuit et cōuictus q fuerat notorie symoniac⁹ Et quo ofunditur illa q̄undā temeritas. qui papam in collatione bñficiorū nō posse committere symoniā vel disputabant vel diffiniebant. (decima lex

Secūda directio siue

¶ Cōciliū generale q̄uis nō possit nec debeat plenitudinē ptātis papalis omissā a xp̄o petro et successorib⁹ eius tollere vel minuere sed de ea grās agere deo qui ostulit. eamq; reuereri debet et āplecti Nōt nihilomin⁹ vsū ptātis illi⁹ certis legibus et statutis limitare in edificationē ecce Hoc practicauit pfs ociliū. tū in multis. tū spēalit in h q legē pfixit in eligēdo papā futurū ⁊ suis electorib⁹ q Reuerēdissimū pfem dñm Angelū corario. ob laudabilitatē sue cessionis spōtanee. null⁹ papa futur⁹ posset eū a collatis. cardinalatu ⁊ ptāte legati p h ociliū deponere. nec eū sup̄ preteritis q̄buscūq; factis quōlibet impetere vt punire Jure q̄dē et indulgēti odescensione hoc fēm ē vt exēplū posteris det̄ vltro cedēdi dū illō efflagitat ecce vt pia vtilitas. vel vrgēs nēcitas ¶ Expedit aūt nūc aū sūmi pontificis electionē ita fieri circa multa generalem statū eccie cōcernētia In q̄b⁹ sūmi pōtifices vsum plenitudinis sue ptātis passim nimis verterunt in abusū. vt q; noluerūt genēalia celebrare ocilia Nec inferioribus plātis ordinaria iura relinq̄re Q; q; in statutis generaliū ociliorum nūc cassādo ea. nūc mutādo. nūc ad libitū interpētādo. nūc p̄uilegia ⁊ exceptiones largiēdo palam et absq; manifesta rōne vel vtilitate deuiarūt. Ñ sic in vsu dispēsationū. ocessione p̄uilegiorū. innouatōne decretaliū nō expedit vsum potestatis papalis sic restringi. vt in omni casu tali. fiat ad cōciliū generale recursus. ꝓter difficultatez ⁊ raritatē sue ouocatiōis. qualis nō erat in p̄mitiua eccia q̄n cōi cōsensu dicente hieronymo fiebāt omnia Sic nō expedit talē laxationē fieri que vim et robur generaliū ociliorū in suis cōstitutiouib⁹ passim tollat et eneruet Cōsiderari posset in hoc loco Arist. traditio de triplici policia Regali scz ⁊ monarchica In q̄ vn⁹ bñ pest cui tyrān⁹ opponit Altera ē aristocratia. vbi dominantur pauci et boni.

cui opponit oligarcia Tertiã pōit tymocratiã in qua plus bñ dñat que opositã hz democraciã. Essz aūt inter istas politias illa melior qz aliq̃ singlaris que ex Regali et aristocratia oponeret vt in regno frãcie vbi Rex instituit plamentũ a quo iudicari nõ refugit Essz vero oim optima et saluberrima policia. q triplicẽ hanc bonã oplectere regalẽ. aristocraciã. et tymocraciam Est aūt generale cõcilium politia talis oposita hñs suã directionẽ. magis ex assistentia spẽali spũsci. et pmissiõe Jhu xpi. qz ex natura vel ex hũana sola industria

Hinc est illud qd pdixim̃us. q ipm ẽ saluberrima et efficacissima regula ad regimẽ toti' eccie tranquillũ. vel oseruandũ vel reformãdũ vel inueniendũ tanqz supm' et sufficiẽs legislator vlis et potens epickes. Preterea legitim' q securus nec suspect' rõnabilit ab aliq̃bus xpianis. cũ pcedat oim vl q̃i oim cõi osẽsu vel assẽsu Quid ãt ẽ generale ociliũ alias descptũ ẽ q repeto Cõciliũ generale est cõgregatio legitia aucte facta ad aliq̃ locũ. ex omni statu hierarchico. totus eccie catholice. nulla fideli psona q audiri requirat exclusa. ad salubriter tractandũ et ordinãdũ. ea q debitũ regimẽ eiusdẽ eccie in fide et moribꝰ respiciunt Deduci posset ex hac descptõne cũ pñtibꝰ q̃liter plenitudo ptãtis papal collata est a xpo. in his q sup̃ naturã sũt In alijs etiã que leges naturalis. canonica et ciuilis sibi tbuunt vt monarche supmo. stat et cõcordatur cũ ptãte ocilij que dicta est qm̃ in cõcilio papalis ptãs includitur. qzuis aliter sit hec ptãs in papa. aliter in ocilio Sicut aliter claues petro tradite sũt alit eccie Jñ ociliũ in multis que papã respiciũt. habet auctem cõsiliatiuam et dictatiuã. papa exercitatiuã et executiuã Nõ eni posset concilium per se ipsum. vel absoluere foro cõscientie vel presbyteros ordinare. vel corpus christi conficere vel debellare manu armata infideles. et ita de multis. sed ad ipsũ spectat. circa hec huiusmõi consulere vel dictare. cuius dictamini qui repugnat cõtumaciter. repugnat spiritui sancto. cuius est ipsum ocilium in dictando vel cõsulendo dirigẽ. Exemplũ in homine. vbi ratõ potestatẽ habz dictatiuã q osiliatiuã volũtas exercitiũ et executionẽ.

Tertia directio

Conciliũ generale põt de dissẽsionibus et guerris inter pncipes xpianos seuiẽtes in pnitiẽ totius xpianitatis et pditionis hoim in anima et corpe. aucte legitima cognoscere. phibẽdo eis vias facti q ad suscipiẽdũ vias iuris et rõis p cẽsuras eccĩasticas opellẽdo Hoc practicare pposuit Serenissimus rex rhõnoꝝ semp Augustus qui pus qz recederz ab hoc ocilio

ad locū ouentionis cū rege Dra/
gonū.et petrū de luna.ozōem ad
deputatos habuit.omni religiosa
pietate.et vera xpiana religione
plenissimā.quā his auribus non
sine pia opunctione letus audiui.
Narrauit illic.xpositū suū esse.ten/
dere post sedationē scismatis.ad
pacificationem Regū Francie et
Anglie maxie per aūctem huius
cōcilij Narrauit de pacificatione
Regis polonie cum pruten is De
hinc de passagio hierosolimitano
precedente pacificatōne regis po
lonie ꝛc ¶ Fundamentum seu re/
gulā pcurauit.inducēdo quālibz
ptiū vt se generali concilio.sueqz
diffinitioni prsus sūmitterēt. cui?
aūcti ipemet rex quēadmodū tūc
et pluries antea.sub attestatione
diuini nomis prestatus est debe/
bat et volebat esse subiectus.et ꝗ
in speculum ⁊ exemplar eternum
cuiuslibet pncipis catholici tpalis

Quarta directio sive

lex duodecima et vltima.

¶ Cōciliū generale pt et debet o
stituere crebriozē generaliū ocilio
rū celebrationē qz retroactis tpi/
bus fuerint celebrata.vt de decen
nio in decēniū.pfixa futuris sum/
mis pontificib? ista lege.quā trās/
gredi nō liceat Fundat in pmissis
hec osideratio.et p argumentū ex
oppositis.qm si tot et tā enormia
discrimina puenerūt eccie dei.dū
cessatū est a ocilijs generalib? qn/

ta demū erit salutaris vtilitas ex
frequētiozi celebratione pspicuū
est Quis itaqz nesciat ꝙ iñ supio/
rum pcca min? vigebūt.dū mino/
rem sibi sentient esse peccādi licen
tiam.vel impunitatis spem.dum
scz redituros se rōnem coram iu/
dice suo.generali cōcilio pspiciēt
Sunt quippe nōnulli.qui etsi deuz
nō timent.homies tamē reuerent.
Deniqz si non sit assidue lex viua.
dirigens regēs et actuans leges
mortuas ad effectū.ipe non satis
pficiūt.vñ et pbus tradere sata/
gens mediū virtutis nō potuit il/
lud efficacius inuenire qz vt dicēt
put sapiens iudicabit. ¶ Notuc/
rant ex pmissis omibus velut ex
fundamētalibus qbusdā regulis
directionibus et signis in via mā/
datoꝝ dei.leges elici pticularia/
res.ad tollendū scādala impediē
tia psperū iter pacis fidei et vtu
tis. ad sedationē scismatum q ad
pmū.ad extirpationē errozū quo
ad scdz.⁊ ad reformationē moꝝ
quo ad tertiū.sed neqz tpūs neqz
locus sufficiūt Quia tetigerūt in/
sup multa ex eis prudentes et stu
diosi suis in scriptis Quia rursus
debēt hmōi leges et ostitutiones
pticulares.magis per mutuā col
lationē omniū de concilio agitari
tractari et diffiniri.iuxta regionū
aut patriarū varietatē Quia de/
niqz decreta et decretales viderē/
tur abūdanter sufficere.si per legē
viuā fieret efficax executio Dlioqn

multiplicatio ostitutionū hui'mo
di.etiā penaliū.qñqz plus onerat
et aggrauat qz subleuet aut profi/
ciat. Faciamus tandē in orōne
finem verbis.vt ratio reuolet ad
alia.et dicamus obsecrātes. Pro/
sperū iter faciat nobis deus salu/
tariū nostroz Iter nedū terrestre
sed spūale et celeste.iter eternitatl.
ad deū salutariū nostrozū qui est
deus benedictus in secula Amen

Sex Cōclusiones

Prima

Eccīastica vnitas ad vnum ca
put xpm.fiet et oglutinat.p amo
rosuz spūs sancti vinculū.mediā/
tibus diuinis carismatib' tanquā
qualitatiuis dispositionibus red/
dentibus in corpe mystico cōple/
xionaliter armoniā viuificā et de/
centē ad opa spūalis vite sufficiē/
ter exercenda.

Secunda

Eccīastica vnitas ad vnum ca
put secdm qd dicit sūmus pōtifex
xpi vicarius secdario.est multipli/
cior est copiosior et maior qz fuēit
ogregatio synagoge et qz sit con
gregatio ciuilis sub vno rectoē vl
rege vel impatore

Tertia

Ecclesia habet ptātez seu facul
tatem.ex viuifico germine sibi insi
to per spiritū sanctū.q se ipm pr
otinuare et in integritate ꝛ vnita/
te mēbrozz suozū.tam spūaliuz qz
fōzlium qz materialiū atz fluentiū

Quarta

Ecclesia habet sponsum indefe
ctibilem xpm sic q lege stante.nec
xpūs pōt ipi eccie sue sponse dare
libellū repudij nec ecōuerso

Quinta

Ecclesia nō ita ligatur matīali
vinculo ad vicariū defectibilē spō
si sui.quin mutuo possint se absol/
uere et dare libellū repudij

Sexta

Ecclesia vel generale cōciliū eā
repñtās ē regla a spū sco directa
a xpo tradita vt cuilibz cuiuscūqz
status etiāsi papalis existat ei au/
dire.vel obedire eidem teneatur.
Alioquin habendus est vt hereti
cus et publicanus patet ex immu
tabili lege dñi Mat.xviij.allegāte

Finis

De auferibilitate pape Clvii

Libellus de auferibilitate pape ab ecclesia iohānis de Gersonno Cancellarij parisienſ.

Veniet aūt dies cum auferet ab eis sponsus. Marci.ij. Circa quē textū pro materia nūc currēte Queritur. Si auferibilis sit sponsus ecclesie a filijs suis vel ab ea. Et ponantur hic ꝓsiderationes.

Prima consideratio

Auferibilis non est sponsus ecclesie christ' homo. ab ipa tota ecclesia lege stante. Siquidem caput ecclesie christus. ad epb. iiij. et colob. i. et .ij. Puto āt nemo ꝓcesserit ꝙ absq; capite valeat pmanere corpus aliquod verum vel misticuz. Sed ecclesie corpus misticū manere sē per vsq; ad ꝓsummationez seculi necesse est lege stante Matb vltio et. xxiiij. Hoc ergo fiet p viuificū influxū capitis i ipsū Pro quo facit parabola qua xps se viti ꝓparat discipulos palmitibus. Q. si q̄s dixerit oppositū dicens eccam incepisse ab abel iusto ꝑm grego. quo tpe nondū xps erat incarnatus. Rñdeat iobes in apoc. q̄ dicit agnū fuisse occisuz ab origine mundi ꝑuisiue scz q acceptatiue a deo licz nondū corporalit exhibitiue. quia nec ipsis antiq̄s erat salus nisi in fide multū tñ implicite generali mediatori. q capitis ecclesie xpi tunc futuri q̄bus erat necessarium credere scm illud symbolū qd deus est q qd est remunerator in se credentiū. Rursus deducitur quod dictū ex ipsa ꝓditione matrimonialis vinculi inter xpm spōsum q ecclesiā sponsā. sicut iobes in apoc. Ecclesiā sub typo ciuitatis noue ihrlm vidit descendentē de celo sicut sponsam ornatā viro suo Nam ad exēplar celestis ecca terrena formata est. Qd āt deus ꝓiunxit homo non separat. ita vt lege stante non posset aut debeat dari libellus repudij inter sponsū et sponsā ꝓiunctos legitime Que aūt cōiunctio matrimonialis magis legitima q̄z xpi sit ad eccaz cōfederatio. ꝓptēa dicit p osee. Desponsabo te mihi in eternū. et per alterū ꝓpbam. Si potest obliuisci mater ꝙ nō misereat filio vtēi sui ego tamē tui non obliuiscar Loq̄tur de ecclesia sponsa sua. Nam relinquet homo patrem q matrem et adherebit vxori sue Sic et christus ecclesie. cum mrimoniū carnale iō sumat indissolubilitatē q̄a sacramētū magnū est in xpo q eccia q̄a est illius mrimonij sacrū signū

Scda consideratio

Auferibilis ē absolute loquēdo sponsus eccie christus homo ab ipsa ecclesia. Neq; enim minus hoc est possibile q̄z ꝙ xps desinerz eē homo

sicut spontanea voluntate verbū caro factū est. aut ꝗ desineret eē nedū ecclesia ipsa ꝗ omnis generaliter creatura Porro sicut non est absoluta ⁊ inauferibilis habitudo cuiuscūqz creature ad alterā creaturaz. neqz tanqz finibilis ad suū finē. neqz tanqz effectus ad suam causā sic nō est hoc modo essentialis vel inauferibilis habitudo ecclesie ad xpi hūanitatē quā vtiqz ofitemr creaturā Et ita staret absolute xpm hoiem esse ⁊ ecclesiā sikr esse. nec tñ ipsā a xpo ut homo est vitales influxus suscipe est viator. Altera pars disiuncti sequitur ex pma ofideratōe ⁊ eius deductione qm ⁊ oim collectio nihil aliud ē qz eccāstici corporl. indissolubilis opago quēadmodū dici solet. totū nihil aliud ē qz sue partes simul sūpte. ꝗ hec opago manet in eternū lege stante

Tertia consideratio.

Auferibilis est spōsus militantis eccie xps a quolibet suoz filioz hic i via. licet non ab omnib' collectiue qz diu pmanebit militans eccia ⁊ lege stāte sic deinceps loqui ponimus Perspicua ē pma ps h' disiuncti qm nullus est homo viuens q̄ non videat mortē et si hoc non sufficiat quia dicit apls ꝗ siue viuim' siue morimur ⁊c. aut pinde nunqz separamur a xpo. Constat tñ ꝗ fit separatio p mortem talē. qua desinit esse q̄s viator et de ecclia militante. Cōstat pterea ꝗ qz diu manebit hic aliqs in via sicut potest pficere ita deficere culpabilie et a xpo vera vite vt palmes aridus et obustioni soli aptus separi nisi tñ fuerit p ofirmatōez quodammō positus extra statū put

Quarta consideratio

Auferibilis nō est sponsi' ecclesie xps ab ipsa quin influat quotidie tā p modum meriti ⁊ impetratōis vt alij sci et pl' qz ipsi qz etiā p modū dignatie odespiratōis ⁊ viuificationis. p spiritsanctū suum fidē spem et caritatē cum ceteris dotib' infundēdo gratuitis. virtutū donorū et beatitudinū ⁊ maxime sacramētoz Itaqz sicut nō permanet corpus aliqd verum ⁊ viuēs nisi habuerit q̄litatiuas dispositōnes reddentes oplexionē armoniacā et decentē p manutenentiā forme cū corpore organico pm exigentiam ipsius ac forme actiuitatis ⁊ operationum suarum. cur aliunde probauerim' non alie sentiendū ē de corpore mistico ecclesie? Ipse eniz spūssanctus q̄ est spirit' xpi est ec suo modo forma corporis eccie xpi. prebēs ei vitā vnitatem ⁊ motū et hec non pmaneret cessantibus qualitatiuis dispositiōnibus prenominatis diffusis p totum corpus ecclesie et per membra varia put vnicuiqz membro

donatū est ⁊ pro vt opus habet ad edificationē corporis vniuersi Tradit hoc apl's clarissime scribēs ad ephesios iiij. Soliciti inq̃t seruare vnitatem spūs in vinculo pacis. vnū corpus ⁊ vnus spūs sicut vocati estis in vna spe vocationis vre Unus dñs vna fides vnū baptisma vnus de⁹ ⁊ pater oim. sequitur. Unicuiq̃ ãt nostrū data ē gratia ꝑm mensurã donatiõis xpi. sequit. ⁊ ipse dedit q̃dã quidem apl'os ꝛc. quinetiã articuli q̃tuor principales apostolici symboli fundãt illam considerationē Un⁹ est. Credo in' spiritū sanctū ⁊ viuificantē Quid viuificãtē? nisi sanctã ecclesiã sicut protinus addit. ⁊ in sanctã ecclesiã catholicã. Deinde sequit. sanctorū hoc ē sacramentorū cõmunionē. ac deinde remissionē peccatorꝫ itellige consequimur.

Quinta consideratio

Uiferibilis non est ab ecclesia militante sponsus suus xpus homo q̃n semp influat in eãdem ecclesiã sponsam suã ꝑ membra varia. grad⁹ hierarchicos officiorū ⁊ ãministrationū ⁊ dignitatū ⁊ statuū ab ipso cõstitutorū dñ ecclesiã fundauit primit⁹ ⁊ edificauit. Si eni permanebit ecclesia vsq̃ ad cõsũmationē seculi. permanebit vt perfecta. dei eni perfecta sũt opera. nõ solũ in inchoati

one ꝗ magis in cõseruatiõe ⁊ consũmatione. Sed nemo dubitauerit quin ablatio vni⁹ mẽbri a corpore diffoꝛmitatē grandē ⁊ imperfectionē inducat Manebit ergo sp ecclesia cũ suoꝫ integritate ⁊ perfectione mẽbrorũ. Scribit de his apl'us prima ad corintheos xij. Diuisiones inq̃t gratiarꝫ sũt. idem aũt spũs ⁊ diuisiones ministrationũ sũt. idem autē dñs ⁊ diuisiones operationũ sunt. idem autē de⁹ qui operat omnia in oibus Unicuiq̃ autē dat manifestatio spũs ad vtilitatē. alij quidē per spiritũ datur sermo sapiẽtie. alij aũt sermo scientie ꝑm eundē spiritum. alteri fides in eodē spũ. alij gratia sanitatũ in vno spiritu. alij operatio virtutũ. alij ꝓphetia. alij discretio spirituũ. alij genera linguarũ. alij interpretatio sermonum. Hec autē oia operat vnus atq̃ idem spũs diuidẽs singlis put vult Cõcludam⁹ ex his pauli ꝓbis. Qꝫ assiduus erit in ecclesia vsus ministrationũ ⁊ gratiarũ gratis datarũ quas enumerat ⁊ hoc quantũ expediat ei⁹ decursui ⁊ edificationi sic erunt sapientes sic ꝓphete sic discretores spirituũ quibus ex officio hierarchico omisso eis a xpo ⁊ spũ sancto conueniũt tales actus ita vt ab hũana q̃is auctoritate nequeat impediri suspẽdi vel ꝓhiberi. sicut nec stat⁹ papalis nec apostolicus vel pastoralis. Fuerũt eni primit⁹ velut in

De auferibilitate

quodam seminario viuifico posi/ti in ecclesia per xpm q postmodū crescente ecclesia discretio talium magis innotuit velut si stipes vi nec se i folia q flores q ramos ex/plicuerit.

Sexta consideratio

Auferibilis non est spon/sus ecclesie xpus ab eccle sia taliter ḋn semper habe at in se viuificū semen quo potest per successiones generatiōis q ge nerationis sese continuare in cor/pore toto q in mēbris presertim officialibus. Similiter q in filijs traducitur ad hoc illud xpi. ma/thei xxiiij. Amen amē dico vobis non preteribit generatio hec do/nec omnia fiant loquens de gene ratione iustorum que contrariat illi de qua dictū est amen amē di/co vobis ꝙ requiretur a genera/tione hac omnis sanguis ab abel iusto. Itaqz si dns in rerū mutabi lium creatione singulis indidit se/mētē ꝑm genus suum ad ꝓpagati onis sue generationē. Si tam i le/ge nature qz in lege moysi status sacerdotalis durabat vel in pri/mogenitis vel ꝑ successionē here ditariā filiorū pro patribus suis oportuit multo ampli⁹ legē gra/tie pfectissimam habere in semet/ipsa fecunditatē ꝓ sui continuati one legitima. Ad qd inducit apo stolus ad romanos ix. textū pro/phete euangelici Isaie .i. nisi dns

pape

exercituū reliquisset nobis semen quasi zodoma fuissemus q quasi gomorra similes essem⁹ Hoc aūt quid aliud debet intelligi qz vis insita spūalis q ars quedam viui fica in vniuersū corpus ecclesie ꝑ quā ierarchic⁹ ordo suus potest vsqz in finem subsistere. Et ex his ꝓtinus infert ꝙ ecclesia vel conci liū eam repreſentās potest istitue re vel eligere vel designare sūmū pontificem in sacra sede petri. po test insuper modum determinare vel limitare eum taliter vel taliter instituendi siue designandi. ita ꝙ non spectat hoc ad solum pontifi cem sūmū. alioquin ipso vel mor tuo vel nolente dare legē eligēdi successorem posset ecclesia perma nere iugiter sine summo pontifice quod neqt fieri lege stante. Dz si quis dixerit Modos qui nunc ob/seruātur pro electione sūmi ponti ficis determinatos esse ꝑ sūmos pontifices Placet. ꝗ ecclesia ꝯsen su suo vero vel interpretatiuo ap/probauit aut i defectu qualē pre/diximus. null⁹ fas haberet immu tare q ita fas vt in contrariū nul lius posset cuiuscūqz pōtificis au ctoritas legem dare.

Septima cōsideratio

Auferibilis nō est spōsus ecclesie xpus ab ecclesia spōsa sua q filijs ei⁹ sic ꝙ remaneat ecclesia in sola mulier imo nec in solis mulieribus oībus

imo nec in laicis solũ lege stante
q̃ non facta diuinitus noua insti
tutione. Da oppositũ. ecclesia de/
ficere posset in suis gradibus q̃
officijs ierarchicis. In suis etiã sa
cramentis vsq̃z in finẽ Patet hoc
p̃supponendo ꝓ sacerdos a nõ sa
cerdote q̃ episcop' a nõ ep̃o neq̃t
institui. imo nec a tota multitudi/
ne laicorũ aut mulierũ simul con/
gregata. si per casum mortui es/
sent omnes sacerdotes. Addit ũ ẽ
nõ facta diuinit' institutiõe noua.
quia spũ sancto dictãte q̃ opante
noua prestari posset auctoritas
qualis nõdũ collata ẽ quẽadmo/
dũ priusq̃z deus instituisset sacer/
dotiũ nouũ supremũ q̃ alios infe
riores gradus ierarchicos in ec/
clesia non dubiũ q̃n hoc potuerit
Porro nulla cõmunitas vel vni/
uersitas hoũm mortaliũ simul con
gregata talem aliquẽ gradũ nul
lo modo istituere potuisset cũ po
testate. qualis in quolibet reperitur
q̃ supra naturã existẽs ipsam sibi
p̃supponit q̃ substernit q̃dãmodo
sicẽ forma materiã. Nec opinor ꝓ
aliquis doctorũ theologorũ sen/
serit in hoc contrarie quãuis ver
ba quedã epistole cuiusdã tracta
tus de cõcilio generali videri pos
sunt aliqualiẽ hoc sonare nisi be/
nigno interprete foueanẽ. Deduc
itur pinde ꝓ nec hieronim' nec
aliquis alior dicens ecclesiã vel
aplos sibi cõstituisse petrũ. vt sup̃
mus esset q̃ princeps inẽ eos ad

scisma tollendũ nõ intelligũt hoc
nisi ꝓ ecclesia vel aplꝰ declaraue/
rũt ita esse cõstitutũ a xp̃o q̃ hoc
tenendũ fidelibus tradiderunt q̃
ita saluatur illa que videẽ sup̃ hac
re inter hieronimũ q̃ ceteros va/
rietas.

Octaua consideratio

Heuferibilis est aut muta
bilis lege stante quelibet
politia ciuilis monarchi/
ca seu regalis vt fiat aristrocra/
tica q̃ non sic de ecclesia que in
vno monarcha sup̃mo p̃ vniuer/
sum fundata est a xp̃o. Posset de/
duci consideratio tam a priori q̃z
a posteriori deducendo variati/
ones que fuerunt in alijs politijs
quia nullam aliã politiã instituit
xp̃us imutabiliter monarchicã. q̃
quodãmodo regalẽ nisi ecclesiã.
Et oppositũ sentiẽtes de ecclesia
ꝓ scz fas ẽ esse plures papas aut
ꝓ quilibet ep̃us est in sua dioce/
si papa vel pastor sup̃mus equa/
les pape romano errant in fide q̃
vnitate ecclesie contra articulum
illũ q̃ in vnã sanctã ꝛc q̃ si pertina/
ces maneant iudicandi sũt hereti
ci. Sicut martinus de padua q̃ q̃/
dã aliorũ. Cõsonat ratio q̃a sicut
ad vnam fidem q̃ ad eadẽ sacra/
menta obligant omnes viatores
Sic oportet vt nõ esset scisma re/
ductionẽ finalem fieri ad vnũ su/
premũ. Secus vbi cõmunitas re/
gitur legibus solis naturalibus

De auferibilitate

q traditionib' humanis que pro varietate tempor q locor lauda bili' q vtilius varianť qz vt vno tenore ligēt omnes quēadmodū tradit aristoteles exēplificās de regula lesbie. Quo circa dicam' ex incidenti osequenť q nec sūm' pōtifex nec aliqs alior debet co/ nari vt canones positi vel alie tra ditiōes hūane obseruenť vbiqz p totā ecclesiā q p omnes inuaria/ bilit̄ natiōes. Oppositū satagere debit forte occasionē grecis dis/ cedēdi a latinis. dat pterea quo/ tidie materiā multā litiū scrupu/ lorum grauiū dum equali tenore querit̄ obseruari lex humana siue sit illa canonica secularis vel ciui lis quēadmodū custodiri diuinā absqz vlla variatione necesse est. Inde venit illa xpi qstio mathei xv. Irritum fecistis mandatū dei ꝓpter traditiones vestras.

Nona consideratio

Auferibilis est vicari' spōsus ecclesie p voluntariā eius cessionē aut renunci/ationē a papatu. Fuerat eni olim dubitatio post renūciationē Cele stini nūquid talis renūciatio iure subsisteret. tū ꝓpter votum quo se papa obligat ad ecclesiam. Tum ꝓpter desponsationē q matrimo/ niū quoddam spirituale inter pa pam q ecclesiam. Tū pterea quia papa diuino iure statutus ē i hoc gradu. q sicque sunt alie rationes.

pape

occasione cuius dubitationis fa/ cta ē decretalis determinans affir matiuā q hoc licet Et ita licet q ex hac humili renūtiatiōe cum ce teris patribus Celestinus annu/ meratus est catalago beatorum Sūt aūt casus aliqui etiam p iuri stas expressi quando licitū ē pre/ lato imo qñqz debitū cedere sta tui suo. vnus est grāde scandalū subditorū qd nō expectatur alio modo ꝓbabiliter terminandū qz per cessionē. Alius casus est dum occupatio seu retentio plature pa tenter vergit in detrimētū salutis ꝓprie. Nam qd prodest homini si vniuersū mundū lucret̄ anime do sue detrimentū patiať aut quam dabit homo p anima sua cōmu/ tationē. Alius casus est vbi mani feste talis retentio impediret ma/ ius bonū vel in prelato vel in sub ditis. Multiplices essent casus in pticulari ꝑm illud triplex genus. Sed breuitati nostre satis sint ista pro nunc per que dissoluitur pma ratio que fiebat de voto qd non obligat dum vergit in detrimētū salutis vel exitū deteriorē. Altera rationē soluit dissimilitudo que ē inter matrimoniū carnale q spūa/ le. licet cōueniant in multis. Dissi/ militudo est quantū ad hoc q in spūali nō est sacramentū ex q con surgat indissolubilis nexus ex in/ stitutiōe diuina. Quēadmodū de carnali ē expressa lex. qd deus cō iunxit homo non separet. q sacra/

mentū hoc magnū est. Dico aūt in xpo ⁊ ecclesia inquit apostol' Ac perinde soluit ratio tertia qr solus xpus est ꝓprie sponsus ecclesie. Alij sūt tantūmō vicarij q̄s p humanam designationem vel electionē voluit institui q̄uis officium sit diuinū ⁊ sola auctoritate diuina primitus ordinatū.

Decima consideratio

Hiferibilis est in casibus dabilib' vicarius spōsus ecclesie ab ipsa ecclesia ⁊ hoc p eam vel per conciliū generale repsentās eam vel per aliq̄s ad hoc per eam institutos siue cōsentiat ipse vicarius vel nō cōsentiat sue cessioni. Sumit in primis argumentū pro hac cōsideratiōe ex veritate precedētis. Nam si vicarius spōsus pōt resignare spōte ipsi ecclesie dando ei libellū repudij cū sponsus ⁊ spōsa nō debeāt q̄ ad hoc impari iure censeri. poterit similiter repudiare spōsū talē. ipsa ecclesia sponsa. dum par ratio vel potior adducit p ipsa cōtra spōsū vel q̄a prostituere queritur eam q̄tū in se ē vel tirānide seua tractare laniando eam vel plicitādo bona sua dissipādo vl' qr abuti conat ea in pernitiē filiorū. Nullū quippe statū nullum gradū dignitatis nullū ministratiōis genus dedit deus nisi i edificationē suā ⁊ vtilitatē cōmunē patet ad epheſios iiij. ⁊ ad corinthios vi.

Dedit vtiq̄ ad pacem eius cui' fines posuit pacē fm psalmistam. Et hāc operat dilectio ꝓpter q̄d finis legis ab apło ponit dilectio in qua etiā fundauit xpus officiū pastorale. Si diligis me inq̄t xps petro pasce oues meas iohānis vltimo. Sed q̄s nō videat casus multos esse possibiles quoꝝ aliq̄ nunc tacti sūt in quib' ecclesia nō edificaret sed destrueret nō vniretur ꝫ dissipareť nō pasceret sed depasceretur. si non cederet volūtarius vel eijceret inuitus hic qui i vicariū spōsū ecclesie rite ⁊ canonice fuerat ordinat' Nec sit cuiq̄ illud āmirationi q̄d dicimus quasi contrariantes illi iussioni. Nolite tangere xpos meos quō etiam vni singulari persone fas esset in casu violentie attentate p papā verū contra castitatē suā vel vitā vim vi repellere cū appositione inculpate tutele ⁊ ita licite stabit q̄ tāgat papā violenť. vel in mare deijciat Cur similiť i casu nō liceat idem toti ecclesie pro defensione sua ⁊ violentie attentate tanta repressione.

Vndecima cōsideratio

Hiferibilis est in casu vicarius ecclesie per cōciliū generale eo non consentite vel inuito celebratū Fateamur prius q̄ regulariť conciliū generale non est celebrandum de iure etiam diuino non vocāte vel ap/

De auferibilitate

pbāte papa si ē vnicus nec aduer
sus eū allegatio legitia ꝓz regule
generales bene suscipiunt excepti
ones sic ī grāmaticalibus ita q̃ in
moralib' pserti vbi cas' pticulares
incidūt modis variabiles ifinitis
ad q̃s exceptiōes ordiata ē lex su/
pior iterps aliaꝫ quā aristoteles
vocat epikeiā v.ethicoꝫ. Et alia
diuinior quam gnomi appellat in
vi.ethicoꝫ. Hec aūt lex semp ha
bet locū in iterpretatiōe legū ali/
arū particulariū vbi deficere cer/
nit ratio q̃ finis istitutiōis ipsarū
finis autē legū oim nedū hūana
rū sed diuinarū est dilectio q̃ vni
tatem operat. Sit ergo casus vbi
legis alicui' obseruatio dissiparet
vnitatem q̃ obesset publice salu/
ti. Quis ratione vtens diceret eā
tenere oportere. Nimirū nec sibi/
ipsi quisq̃z vellet hoc fieri quanto
minus tota cōmunitas rationabi
lit hoc fugiet. Ꝓ sicq̃s interroga
ret qua auctoritate fulcietur vel
vtet huiusmodi conciliū accepta/
lum vt videtur sine papa. Respō/
dendū ꝓ auctoritate xpi capitis
sui q̃ idefectibilis spōsi auctoritate
pōtifica legū suarū tam diuine q̃z
naturalis q̃ hāc licētiā vel necessita
ti vel manifeste caritati vel religi/
ose pietati ocedūt ꝓ q̃ facit text'
Mar.ij. De excusatiōe discipuloꝫ
vellentiū spicas i sabbato ꝓ legē
necessitatis cōfirmatā exēplo da/
uid q̃ comedit panes ꝓpositionū.

Hēc cōsideratio

Auferibilis est in casu vi/

papē

carius sponsus ecclesie per eccle/
siam vel concilium generale ne/
dum cōciliatiue aut dictatiue vel
denūciatiue ꝫ auctoritatiue iudici
alit atq̃z iuridice. psupponam' ꝓ
iurisdictio idē est ꝓ iuris ditio seu
potestas vt iurisdictio q̃ facultas
ꝓpinqua dicendi ius Et solet re/
stringi ad actiuaz iurisdictionē q̃
ferē vel dicit i alterū ctiā inuitū.
Sequit ꝓtinus ex hac descripti/
one cōsideratiōis veritas quō ec
clesia seu ociliū habet i casu facul
tatē ꝓpinquam vel autoritatē seu
potestatem dicēdi ius etiam in al/
terū q̃ i papā fuit rite suscept' q̃
electus. nolum' tū ipugnare quin
sūmus pōtifex habeat potestatē
regitiuā q̃ auctoritatiuā. respectu
oim hoim quantū xpus voluit q̃
cognouit expediēs sibi dare pro
exercendo eam nō ꝓ se tantūmō
ꝫ magis ad vtilitatē ecclesie q̃lē
auctoritatē ecclesie nō habet totū
ecclesie residuū nisi ifinuatiue q̃dā
mō uel electiue. Et ex ista diuinōe
verū est ꝓ claues date sūt nedum
vni ꝫ vnitati. Ex hoc tū nō habe
tur q̃n ecclesia tota vel ociliū ab/
sente papa pserti suo demerito
nō possit auctoritatiuā iurisdicti/
onē exercere sic lex q̃dā diuina q̃
idoneiabilis ad reducēdū ipsū vel
corrigēdū vel cōpescēdū ne noce
at ipse ne dū ecclesie ꝫ sibimet tā/
quā frenetic' vel vt pessima ma/
larū passionū ebrietate seduct' sic
eni tradit aristoteles v.politice.
ꝓ ad coitatē totam spectat pnci
pis vel correctio vel totalis destri/

tutio si iemēdabil' pseueret q hec
ptās iauferibilis vel inabdicabi/
lis ē a coitate libera q̄ de reb' suis
facere pōt ad libitū nec p appria
tionē vel aliquā legē pōt suspēdi
quātomagis ꝗ habebit eccia. Iu
daizabat oli petrus p dissimulationē
paulus ei restitit in faciem ad ga/
latꝫ ij. Introducebat petr' rē no
uā i ecclesia dei ad cēturionē gen
tilē itrauit actuū xi. subortū ē mur
mur i ecclesia ita vt cōpulsus sit pe
trus doctrinā insecq̄ quā tradidit
scriptis vt scz patus esset coza to
ta ecclesia rationē reddere de ea
q̄ in ipso erat fide q spe alioq̄n nō
sibi credidisset eccia. Quāto fo/
tius q rationabili' possūt duo cō
tēdētes diffamati apud bonos q
graues de scismate de periurio de
heresis suspitione cōpelli rationē
reddere si se cognouerit inocētes
Sic simach' sic beat' marcell' sic
spe gregori' sic alij plures iudiciū
subiere cōcilij neq̄qz ex hūili de/
scēsione sic fingūt aliq̄ ꝗ ex debito
q' obligatiōe. q̄rū multos qz cōci
liū nō repit ouictos de crimine re
liqt causā eoꝝ examini iudicis dei
terminādā. Fundat in hac radice
possibilitas rationabilis limitādi
plenitudinē papalis' ptātis p scō/
rū ociliū nō quidē vt tollat vel di
minuat ipsa ptās i se ꝗ i vsu suo
virtuoso decēti licito q expediēti p
tota ecclesia i se vel i suis ptib' ac
cipiēdo mediū virtuosū huiusmōi
ptātis i vsu suo prout ecclesia vel
scōꝝ ociliū eā repsentans iudica/
bit. Est eni finalis reductio nedū

agēdoꝝ ꝗ q credēdoꝝ ad ipsā ec
clesiā tāqz ad iudicē ideniabilē tā
ociliatiue qz determiatiue. hinc ē
illud augustini. Euangelio nō cre
derē nisi me auctoritas ecclesie cō
pulisset. Spernens igit cōcilium
ecclesiā spernit q illū a q̄ dirigit q
ita cōsequent apparet enormis er
ror dicētiū q deliberatio pape p/
pōderat sup deliberatiōe q ocilio
ecclesie seu cōcilij generalis nec te
netur conciliū insequi aut eidem
acquiescere nisi velit.

Peciaitia cōsideratio

Hauferibilis non ē vicari'
spōs' ecclesie p eccias aut
ociliū generale q̄ ad ea q̄
st ordinis sacri cui' cūqz q̄n sp re/
maneat vel sacerdos vel epus si i
talē fuerit aliqñ osecrat'. Similiter
etiā de papatu. Si diceret ordinē
a sacerdotio vel episcopatu distin
ctū. Dudū tpe bti Cipriani mar/
tyris i africa tū sanct' cornelius
papatū rome gerebat fuit error
multoꝝ etiā magnoꝝ q̄ scismatici
q heretici excoicati q simoniaci de
ficiebāt ab oi gradu q dignitate
q ordine ita q̄ nulli remanebāt sa
cerdotes. nec epi retinebāt episco
palē gradū. nec diaconi diacona
tū q ita de similib' imo adhuc ma/
gis vt diceret ab eis q̄ tales nul
lo mō valebāt baptisare ꝗ bapti/
sabāt hi q̄s baptisauerāt. Similit
nec osecbāt nec ordinabāt q̄ totū
p' ea diceret iterādū in q̄ dicebāt
p seipis multos pass' scripturaꝝ
vel scripture vt illud Maledicā be

De auferibilitate pape

nedictiōib' vestris ꝛc. Affirmabāt
iniq̄ ꝙ tales spiritū sanctū dare
nō poterāt quē vtiq̄ nō habebāt
Notata sunt hec in decretis cau/
sa prima. ⁊ in quarto sententiar
distinctione xxv. ⁊ distinctiōe xiij.
vbi magister non tenetur. licz lo/
quatur magis recitatiue q̄z deter
minatiue. Illustrissim' ꝯo doctor
augustinus post cipriānū materi/
am hanc declarauit cōformiē ad
concilia generalia ante eū ⁊ post
celebrata ⁊ hunc insecuti sūt do/
ctores theologi dicentes ꝙ ea q̄
sunt ordinis stabilia sunt ⁊ indele
bilia ꝓterea dicūt hi imprimi ca
racterem quē appellant indelebi/
lem ⁊ non iterabilē. Attamē pro
concordantia diuersarū sententi
arū in hac parte proficit duplex
distinctio. Ep̄us itaq̄ heretic' ⁊
degradatus ab ecclesia aut inten
dit dare ⁊ facere cōformiē ad in/
tentionē eccl̄ie dū vel baptisat vel
consecrat vel ordinat vel confir/
mat. materiā insup ⁊ formā debi
tas obseruat aut deficit in aliquo
istorū. Intentione scz corrupta ⁊
erronea vel in materia vel in for/
ma. ꝑm hāc distinctionē ꝓcedūt
multe auctoritates sanctor q̄rū
aliqui dicentes ꝙ sacerdotes he/
retici nihil agāt intelligūt de his
qui secundo modo deficiunt qua/
les erant plurimi hereticor vt ar
riani ⁊ errantes in ipsa substātia
sacram̄tor. Alij dicētes oppositū
sic augustin' ⁊ ecclesia de ꝓnub'
intelligūt. Rursus alia ē distinctio
de efficatia sacramētorū collato/
rū ab indignis sacerdotib' ⁊ ab
hereticis. Nā ꝙ talia sūt efficatia
pōt intelligi vel q̄ ad vtilitatē vel
q̄ ad veritatē. Si ꝓmo mō illa di/
cunt esse nulla qr neq̄z prosūt faci
entib' imo scient recipiētib' obsūt
poti'. Si secūdo mō sic cōsecrati/
ones hereticorū sacerdotū effica
tiam habere ⁊ veritatē fatendū ē
Tandem ex hac consideratione
cū suis probationib' q̄ latiori de/
ductione ponunt ab autoribus.
seq̄tur ꝙ durante p̄senti scismate
nō oportet dubitare q̄n vtrobiq̄z
fuerint consecrati ⁊ sint veri ep̄i ⁊
sacerdotes per mutuā successionē
vsq̄z in presens. nec est difficultas
in collatione sacramentor nisi de
sacramēto penitētie i q̄ iurisdictio
q̄dam requirit quā non habēt he
retici ⁊ scismatici vel excōmunica
ti sacerdotes. Sz hec difficultas
redūdat similiē i illos qui añ scis/
ma fuerūt ordinati ⁊ ꝑm estima/
tionē illorū q̄ iudicarent hāc vel
illam partem esse scismaticam ⁊
ex consequēti nō habere sacerdo
tes nisi excōmunicatos ⁊ suspen/
sos ⁊ ita vanū est ⁊ forte scanda
losū gloriari ꝙ presbiteralis vel
episcopalis ordinatio suscepta fu
erit ante scisma p̄ns poti' q̄z hoc
tēpore. Si p hoc velint hui'mo/
di gliantes vocare se veri' esse sa
cerdotes ⁊ ep̄os q̄z posteriores.
Si velint ꝓterea dicere sic aliqui

dixerūt ⁊ scripserūt tēporib' istis
ꝙ vera sacramenta ⁊ veri sacer/
dotes ⁊ veri ēpi ⁊ verū corpus
xpi ⁊ verus baptismus cum simili
bus non sint in hac parte obedi/
entie vel in illa.

Decima quarta consideratio

Hauferibilis est vicari' spō
sus ecclesie ꝑ ipsam eccle/
siam aut generale cōciliū
quo ad executionē licitā eoꝝ oim
que potestatē ordinis respiciūt id
est ꝙ non licite talia aget. Data
quippe est papalis potestas ipsi
ecclesie ⁊ sua est sicut ē ipsius pa/
pe. quāuis alio ⁊ alio mō. Sua
est inquam ⁊ pape ad edificatio/
nem ecclesie nō ad destructionem
potest ergo vsus talis potestatis
tolli vel suspendi per ecclesiam ab
eo q̄ vellet vti manifeste in ꝑniti/
onem ecclesie aut membroꝝ suoꝝ
tali dignitate. vnde ⁊ si potestas
ordinis sit imediate a deo. sit etiā
indelebilis. tñ vsus ipsi' multum
dependet ab ecclesia ⁊ a rectori
bus suis q̄ vices ei' exequunt. Et
hic fundabilis ē possibilitas sub/
tractionis vel suspensiōis obedi/
entie ab aliq̄ in papā rite electo.
Nam ꝙ obediēcia tali ꝑstet ē pre
ceptū affirmatinū qd nō obligat
ꝑ semp nec in ꝑnitiē ecclesie. Si
viderit ergo ecclesia ꝙ prestare
nūc obedientiā pape in ammini

stratione ordinū sacramentorum
⁊ similium fieret ecclesie pernitio
sū ⁊ pape in instrumentum malitie
tur non suspendere ꝑt hmōi obe/
dientiā q̄usq̄z nullu in obediēdo
cadat piculū? hec aūt subtractio
obedientie magis adhuc funda
bilis. est in his q̄ sūt tēporalis am
ministratiōis. Sed vtrū hec obe
dientie subtractio vel suspēsio va/
leat per alium q̄z ꝑ ecclesiam vel
generale cōciliū forte videretur
respōdēdum negatiue ꝑsertim si fi
at sermo de subtractiōe generali
⁊ auctoritatiua ⁊ q̄ ligat oēs de
ecclesia in hoc stare. Secus est de
subtractione ꝑticulari q̄ ad hos
vel illos que non ferē auctoritati
ue. Sed vel doctrinaliter ⁊ insinu
atiue vel necessitatis q̄dam indu
ctione iubebit. Exēpli gr̄a summ'
pontifex coram theologis expertis
iubebit ꝙ fideles credant spiritū
sanctū nō ꝓcedere a patre ⁊ filio
dicim' ꝙ theologoꝝ erit doctri
naliter resistere ⁊ dicere ꝙ sibi nō
obediatur Jubebit aliter sūmus
pontifex ꝙ vastet regnū francie
igne ⁊ gladio. dicim' ꝙ regis erit
resistere ⁊ iubere ꝙ ei nō obediat
sed resistatur hoc eni fas est age/
re cuicūq̄z i quē vim illicitam vel/
let inferre etiam verus papa Nō
est pax. iubebit ipse idez ad pacē
ecclesie ne q̄rat vsis cōuenientib'
⁊ congruis aut etiā ꝑ eū iuratis
aut ꝙ ecclesia nequaq̄z congrege
tur ne forte ipm eijciat Dicim' ꝙ

De auferibilitate pape

omniū catholicorꝫ erit resistere ⁊ nō obedire. Ꝓ si sit aliquis q̄ totam presidentiā suā ⁊ papalē dignitatem conuertere velit in instrumentū nequitie ⁊ destructiōis alicuius partis ecclesie in tēporalibus vel spiritualib⁹ nec pateat sufficiēs remedium aliud nisi subducendo se ab obediētia talis potestatis seuientis ⁊ se ipsa abutentis ⁊ hoc ad tempus vel quousqꝫ ecclesia vel ꝯciliū prouiderit. hoc fas erit. dū tamen illud agere piaquedam impellat necessitas. nō libido seu cupiditas assumēdi improbe vel velamen i malitie libertatem. Fatemur enim duo illa nullo modo debere fieri nisi manifestis causis vrgentibus ne in toto corpore ecclesie deterior ⁊ generalior scissura fiat ⁊ inducat dum pticularia membra consuescūt nō obedire. Sicut notat aristoteles i politicis pessimū esse consuescere nō obedire principi siue regi. quāto magis erronea ⁊ dānanda est assertio q̄ licet vnicuiqꝫ subditorū mox vt aliquis ē tirānus ipsū vñs oibus fraudulentis ⁊ dolosis sine q̄uis auctoritate vel declaratione iudiciaria morti tradere. p̄sertim si adhat hec assertio q̄ tirānus ille omnis est qui non prest ad vtilitatem subditorum sed de hac re alibi de qua viderint assertores.

Quintadecima consideratio

Auferibilis ē vicari⁹ sponsus ecclesie p̄ ecclesiā aut generale conciliū ꝑpetuo vel ad tempus quo ad ea omnia que sunt iurisdictiōis. Satis indirecte deductio ꝯsideratiōis istius patet ex p̄cedenti. Nam possūt ab aliquo rite in papam electo tolli tam de iure q̄ꝫ de facto subditi in q̄s debet iurisdictionē exercere. ⁊ ita per indirectū nō subsistet. vtrū ꝯo directe ⁊ absolute possit omnis potestas iurisdictionis a papa rite electo remoueri posset ē duplex imaginatio quo ad aliq̄s iurisdictiōes qualis est iurisdictio respiciens sacramentalē absolutionē que alterius est rationis q̄ꝫ alie respicientes forū exteri⁹. hanc eni iurisdictionē habet confessor pape sup ipsū cui tamē nō posset cōmunicari iurisdictio in foro exteriori sup papā vt q̄ eū posset excōmunicare. hanc insup iurisdictionē habet in casu necessitatis ois sacerdos apud peccatorē sibi volentē cōfiteri. Diceret ergo aliq̄ de hac spūali iurisdictiōe sic de potestate ordinis q̄ licz inauferibilis sit i se ⁊ i sua essentia tñ ē su⁹ vsus ipedibilis modis tactis. sic etiā ipediūt scismatici ⁊ heretici p̄scisi ab ecclesia ne quisqꝫ eis nisi i casu ncitatis debeat ofiteri. Diceret alij q̄ talis iurisdictio nō solū impeditur in suo vsu sed etiā tollit

ministerio ecclesie ⁊ prelati superioris dum degradatur hereticus aliquis prelatus vel sacerdos ⁊ hoc quia condescendit deus tollere ab illo sacerdote potestatem diuinitus sibi collatam p̃ ministerium tale tanq̃ p̃ causaz sine qua non. sicut imaginant doctores multi de potentia collata sacramentis respectu gratie quam figurat. nõ enim attingit illa virtus actiua sacramento p̃ substantiam gratie sed tamen sunt causa sine qua non talis gratia nequaq̃ crearet. Sicut preterea dicimus de infusiõe anime in embrionem dispositum. ⁊ magis ad propositum de recessu anime a corpore per inductionem discõuenientem qualitatũ presertim si imaginemur q̃ anima sicut creabatur prius ita nunc annihilaret consequenter ad has dispositiones vel ad alias vel exemplificem' de annihilatione gratie per peccatũ mortale. Aduertam' tamen in hac materia q̃ oportet nos concepere consequenter ad p̃missa ⁊ ad factũ celestini qui cessit papatui q̃ papatus non dicat ordinem sup̃ sacerdotium vel episcopatũ. q̃ insuper nõ dicat iurisdictionem inabdicabilem humana volũtate supra episcopatum. Alioquin tunc temporis remansissent duo habẽtes papalem dignitatem aut talem q̃ fuisset superior ad episcopalem vel archiepiscopalem Oportz vt videt cõsequenter dicere q̃ mortuo vel cedente bonifacio q̃ in locũ celestini successit ipse celestin' potuerat assumi in papatum sine noua alicui' ordinis vel potestatis iuridice essentialis ⁊ inabdicabilis collatione quemadmodũ dicimus de episcopali dignitate in his qui fuerũt degradati vel deiecti qui iterum possunt restitui nulla cõsecratiõe noua facta. Ne aũt cõsideratiões p̃ficiunt studiosis ad cognoscendum magis ⁊ magis quid dicat vel importet ⁊ quid non papalis dignitas. ⁊ qualiter potest exercere iudiciũ ecclesia circa papam. Notetur bonauentura in distinctione xxv. vbi querit si episcopatus sit ordo sup̃ sacerdotium ⁊ ponit q̃ neq̃ episcopatus neq̃ papat' dicit nisi plenitudinem aliquam vel dignitatem in ordine ⁊ ordinem nouũ nullum addit.

Decima sexta consideratio

Hauferibilis ẽ vicari' sponsus ecclesie p̃ ecclesiã aut generale cõciliũ vt dictũ est. ⁊ dum hoc euenit. p̃babile est q̃ magis fiat destitutiue ⁊ iuridice q̃ solũ declaratiue seu dictatiue seu cõsiliatiue. Fuerũt due opiniones vt alias tãgebat de destitutiõe pape Vna ponit q̃ papa duz labit in heresim iam damnatã ẽ in eo facto p̃ deũ deposit' ⁊ p̃dit iure diuino papalem digni/

De auferibilitate pape

tatem siue hec heresis sit secreta ut ampliāt aliqui siue sit manifesta vt placz alijs loq̄ ſtricti' Credūt alij q̄ null' rite in papā elect' redditur p̄ aliquod crimen eo facto depositus licet bene sit deponendus q̄ manet talis rite electus semp̄ papa vsq̄ ad sententiā depositionis latam contra eum per ecclesiā vel generale concilū aut nisi cesserit sponte sua quēadmodum in alijs episcopatib' q̄ dignitatibus minorib' dicunt esse certū Ita q̄ resolutio finalis hui' opinionis quā nunc dicimus probabilem stat in hoc q̄ sicut nullus efficit papa lege stante q̄ nisi fieret noua reuelatio vel miraculosa institutio. nullus inquā talis rite efficitur papa nisi p̄ legitimā electionē dñor̄ Cardinaliū aut alior̄ quibus hec potestas collata fuerit per ecclesiā aut p̄ generale ocilium sic nullus talis rite electus desinit esse papa nisi per destituti/onē legitimā factā ab ecclesia vel concilio vel alijs quibus voluerit conferre ecclesia vel concilium huiusmodi potestatē qualis nondū collata esse reperitur Probabilitas huius opinionis fundata est. alias i alio opuscło Et nūc breuiē repetamus dicētes aliq̄ Primo q̄ status hierarchicus i ecclesia debet esse certus q̄ constās. Da oppositum. Iam ecclesia non fuisset sufficienter instituta quia subditi remanerent semp̄ expositi discrimini peccati mortalis inobediendo vel non obediendo suis superioribus cum non posset eis constare sufficienter quando superiores ius perdidissent in presidendo vel ipsum retinerent. Ac proinde dicimus consequenter q̄ titulus ecclesiastice dignitatis vel auctoritatis non est fundatus in sola sanctitate quemadmodū dixerunt heretici qui nominabantur pauperes in lugduno q̄ alij similes sicut deducit bonauentura in distictione xxv. quarti. Alioquin nihil cēt certū in actib' hierarchicis. Sicut nemo scit an odio vel amore dignus sit. Ex eadem ratione pateat q̄ per prescientiā vel reprobationem eternam nō datur vel aufertur prescise titulus ecclesiastice dignitatis. Nam iudas p̄scitus fuit apostolus q̄ multi predestinati carēt tali dignitate. Sequitur amplius q̄ titulus ecclesiastice dignitatis nō est fundatus in donis gratuitis latentibus in anima quia de illis constare non potest subditis nisi forte per reuelationem q̄ presertim si sint dona q̄ statim habita statim perdi possūt quod dicitur propter caracteres indelebiles postq̄ semel habiti sunt. Et de quibus presupposita fide potest haberi sufficiens certitudo dum aliquis. rite suscipit sacramenta imprimentia tales caracteres. Nodam' rursus q̄ sicut iniustus homo sine

caritate et in peccato mortali ꝓt
iuste dominari tẽporaliter et esse
rex vel princeps iusto titulo. Sic
eẽ potest esse episcopus vel sacer
dos ⁊ hoc sequtur ex prioribꝰ ꝯtra
imaginationẽ aliquorũ nostris
tpibus in anglia et alibi q̃ posue
runt omne dominiũ ⁊ omnẽ dig/
nitatem fundari in iusticia chari/
tatis et sine ea nihil potest esse iu
stum neqꝫ iuste fieri neqꝫ posside
ri. qd̃ vtiqꝫ ꝛpugnat assertionib⁹
sacre scpture in locis plurimis in
q̃bus idolatre et pessimi homies
⁊ reprobi appellant reges. vt Ba
ul Sirus ⁊ achaz. vnde ⁊ xp̃s do
cuit ꝙ phariseis ⁊ reprobis dare
tur obedientia in doctrina eorꝫ dũ
ait. Super cathedraz moysi sede
runt scribe ⁊ pharisei q̃ dicũt faci/
te ꝛc. Dicam⁹ ꝯr ꝙ dignitates
ecclesiastice nõ fundant in fide in
teriori neqꝫ in spe sancta neqꝫ in
caritate patet ex eisdez fundamẽ
tis. Ac pinde sequtur vlterius ꝙ
deficiente fide in/aliq̃ prelato nõ
est ꝯs ut mor pdiderit pastora/
lem dignitatem quia nec fides est
necessariũ eius fundamentũ. Pa/
tet amplius ꝙ canones sacre scp
ture ac sũmorũ pontificũ dicẽtes
hereticos eẽ vitandos tanqꝫ etb
nicos ⁊ anathematisatos. verũ di
cunt dum ostat eos tales esse et
maxime p sniam iudiciariam aut
ꝓpriam ꝯfessionez a facti euiden/
tiam nihilominus ꝙ tales sint eo
facto depositi a dignitatib⁹ et ꝙ

eas pdiderint sine destitutiõe nõ
hẽtur ex eisdem canonib⁹. Aut si
aliq̃ canones videant hoc sonare
de notorꝫs ⁊ manifestis heretic.
q̃ sunt eo facto depositi intelligi/
possent. ꝙ ꝯra tales nõ requirit
processus iuridicus ordinat⁹ ad
degradandũ eos per sententiam
diffinitiuã sicut in occultis ⁊ non
ꝯfessatis oporteret. Dicamus er
go ocludentes ꝓbabiliter ꝙ sic
humana electio dat ius ⁊ tituluz
ad papalem dignitatem. si homo
sit capax hui⁹ electionis atqꝫ dig
nitatis et si sit viator baptisatus
sic per humanã destitutionẽ per/
dit illam presidentiã ⁊ non aliter
eo inuito siue sit hereticus siue sit
scismatic⁹. Et dum opponitur ꝙ
hereticus non potest eẽ membrũ
ecclesie quanto min⁹ potest eẽ ca
put ei⁹ vel vicari⁹ su⁹ aut sponsus
et multa in hanc sententiam. Re/
spondetur ꝙ hec ratio vel similis
si bene perpendatur omnino fuit
illa que fundauit omnes errores
de quibus ꝑtactum est ꝙ solus
iustus iuste dominatur vel est sa/
cerdos vel consecrat ⁊ ita de simi
libus. Notemus ergo sine pres/
su longiori ꝙ multe sunt conneri
ones membrorꝫ in corpore misti
co ecclesie sicut diuerse sunt in eo/
dẽ corpore vnitates. Una est eni
vnitas caritatis. Et ita soli ha/
bentes caritatem dicuntur vere
membra ecclesie. Aliq̃ quantum/
cumqꝫ fideles/sunt vel vt prescisa

De auferibilitate pape

velut arida ⁊ emortua membra imo sunt proditores domini sui. nec de familia eius hoc modo dici possunt nec sũt digni pane quo vescunt. Alia est vnitas in donis nature sicut omis homies onectũtur in intellectu ⁊ in rõne. Alia est vnitas in simili participatione sacramẽtorꝝ et presertim in vnitate baptismatis in q̃ caracter imꝑmitur. in q̃ vnitate cõnectunt omis q̃ baptisma rite susceperũt. Etiã vbi fidẽ actualem vel habitualẽ poidissent. ⁊ hec vniovidet absolute sufficere ad hoc ꝙ aliquis rite in papã electus maneat caput eccie quousq̃ fuerit p sententiã diffinitiuam deposit'. Nolo tñ ꝓterea dicere ꝙ semp sit obediendũ tali heretico vel non sibi resistendum Aut ꝙ sine appellatõe papalis dignitatis honorand'. qm̃ in casu sicut iã tactũ est posset papa ver' manens papa licite etiã ligari vel incarcerari vel in mare demergi quãto magis posset obediẽtia sibi vel reuerentialis noiatio denegari.

Consideratio .xvii.

Auferibilis nõ est vicari' sponsus eccie rite ꝑus electus quin posset creare veros sacerdotes ⁊ epos ⁊ alia facere q̃ ordinẽ suum respiciũt in tali plenitudine receptũ absq̃ hoc ꝙ iterari debeant ea que fecisset quia valida sũt iure diuino q̃uis peccauit ipse cũ ꝓticipibus suis si hoc attẽptauerit. Consimilie ea q̃ iurisdictõem puraꝝ respiciunt illa possunt dici valida q̃ egerit talis q̃diu tolerat ab ecĉa ⁊ hoc iure seu approbatõe totius eccie vel pcedentiũ pontificũ ⁊ oiliozũ generaliũ institutione. pserim nisi aliunde ex culpa subditozum talia redita fuerit inualida: quia participant in crimine. Rñdet hec oideratio multis dubitatõnibus q̃ potuerũt oriri durante hoc postifero scismate tam in collationib' ordinũ q̃ in dependẽtib' ⁊ collationib' bñficiorꝝ ⁊ similib' vbi facilius se expedit opinio quã ꝓbabili modo posuim' in pcedẽti oideratione circa obiecta. Multũ pdest insup eadẽ oideratio ad celeriozẽ ⁊ expeditiozẽ terminatõꝝ scismatis p viam cessionis omissa qualibet discussione faciẽda.

Consideratio .xviii.

Auferibilis est vicari' spõsus ecclesie tanq̃ heretic' aut scismaticus etiã vbi in casu ipse non est veracit ⁊ mentaliter tal. Assignem' sũmatim casus aliq̃s circa psonas alias. qui similie possunt in papam cadere. Duos inuenim' in iuribus expsos. Unus est dũ aliquis sustinet excõmunicationẽ vltra annũ et citatur sup materia fidei nec respõdet. Alius dũ citatus coram iudice renuit prestare iuramentũ. talis a

liq̃s poterit manere semp verus
fidelis Attñ ipse tanq̃z hereticus
iuris presumptione damnabitur.
Tertius assignat casus si timore
mortis vel alia passione mor' q̃s
vocaliter negat ea que sunt fidei.
nec possit aut velit sufficiēt se pur
gare. Quartus casus vbi p actus
hereticales aut idolatricos habe
bitur presūptio vehemens cōtra
aliquē q talis nec poterit aut va/
let sufficiēt se purgare. Dicūt aūt
actus hereticales vel idolatrici q̃
sunt cōtrarij vel oppositi actibus
quibus solet fieri professio fidei
q religionis xp̄iane q cult' diuini
sicut est genuflexio corā sacramen
to altaris q ingressus templi q si/
milia q in hoc multum valet vsus
hoim. sic talia signa vel talia ac/
cipientiū. vnde si quis exhibet ta/
lia in honorē machometi vel ido/
lorū aut si oppositis factis dete/
staretur sacramentū altaris q tē/
plū dei q sacras imagines q simi
lia faceret. haberi deberet de he/
resi q idolatria suspectus q hoc
vel vehementē vel grauiē vel leuiē
ꝓm ꝙ plures cause suspitionē ag/
grauantes q fortiores releuātes
cōcurrerēt. Et hic esset longus ser
mo de modo accusatiōis taliū co
ram inquisitore qñ scz q qñ non
veniūt iudicialiē in materia fidei
vel idolatrie ptractandi. Casus
q̃ntus inueniē vbi q̃s per falsos
testes accusat atq̃z cōuinciē fuisse
relapsus in heresis iam dānatas

Ille plane dānabiē q iuste dāna/
bitur p ecclesiā que nō iudicat de
occultis sed de allegatis q pba/
tis per sententiā. Sext' casus inci
dens cū quarto vbi quis etiā leui
suspitione notatus de fide vocat'
fuerit ad iudiciū q venire neglexe
rit seu contēpserit aut forte nō po
tuerit de qua tñ ipotentia fidē fa/
cere nō valebit. Qū enī sūmus pō
tifex iuxta probata prius. possit
tam doctrinaliē q̃z iudicialiter de/
nūciari deferri q accusari corā cō
cilio generali i materia fidei q cul
tus diuini nō repugnat cas' istos
q similes in ipso posse reperiri qui
circūdatus ē infirmitate sic dicit
aplus Expientie fossam locās.

Decima nona conside ratio

Hiferibilis ē vicari' spon/
sus ecclesie p ecclesiā etiā
sine culpa sua q̃uis nō si/
ne causa. Tangam' similiē casus
aliq̃s vbi corā tota ecclesia vel cō
cilio generali ponereē q pbare/
tur per testes ꝙ papa qui forte ē
detent' inter saracenos iam obiit
q cū ecclesia iam nō possit cōmo/
de diuti' remanere sine papa. vi/
detur oino ꝙ in hoc casu conciliū
poterit creare nouū papā q cum
nō possint esse duo simul. videē ꝙ
primus erit destitut' per conciliū.
posset etiā destitui vbi ostaret de
vita si de eo ablata esset spes ois

redeundi. Alter casus ē vbi q̃s rite electus in papā efficietur adeo inutilis ꝓpter indispositionē corporalē ac ꝓpter carentiā ꝑpetuā vsus rationis q̃ per dciliū iam ꝑ cū congregatū dum sane mentis erat expediret aliter prouideri de sūmo pōtifice. Alter casus ē vbi post electionez canonicā alicuius in papā per cardinales/ipsi cardinales oēs moriēt ꝑusq̃z possent electionē suā canonicā publicare. constat q̃ ecclesia nō tenet hunc recipere ꝑ papa q̃ ita posset ad electionē alteri' procedere. Alter casus similis stat cū ꝑori vbi nullo mō cardinales etiam viuentes possent facere fidem sufficientē de electiōe canonica facta circa vnū qualis casus videt esse q̃ fuisse in scismate presenti si bene ꝑpendat. Et ideo circūstātia eius multū iustificat ꝑcessus habitos contra illos contendētes q̃ aduersus cardinales. Alter casus ꝓpter communem errorē aut estimationē sūditorū aut ipsoꝝ malitiā generalē de quib' nō ē ꝑsumēdū q̃ vnq̃z debeāt obediētiā prestare tali qui fuit in papā rite elect' tū alteri nouiter eligendo parati sūt vt forte si greci vellēt ad vnitatē ecclesie redire dūmō tollerēt papa iam existens q̃ nouus rite canonice crearet. Confirmat ꝗ imaginatio casus illi' iuxta positionē innocentij q̃ alioꝝ iuristaꝝ q̃ dicūt hoiez expresse ꝓfessū in religiōe posse vxorem ducere ꝑ obedientie magne gentilis ad fidē conuersiōe. Cur nō similiē ꝑ aliq̃ tāto bono zelo q̃ integra charitate? Casus alter sextus esset vbi ꝑ iuramētū q̃ votū aliq̃s in papā rite elect' seipsū ad cessionē obligasset ꝗ differret hoc adiplere i scādalū populorū putātiū ex tali facto pape q̃ neq̃z iuramētis suis obligāt neq̃z votis qualē casū habere videmur in manibus. Deniq̃z q̃ si casus notati in hac q̃ precedēti cōsideratiōe vix aut nūq̃z visi fuerint nihilominus expediēs ē tangere ad inquisitionē illorū q̃ in iurib' suis scriptis oia particulatim q̃ sufficientē arbitrant esse decisa.

Vicesima cōsideratio

Auferibilis nō ē vsq̃z ad consūmationē seculi vicarius spōsus ecclesie q̃n aliquis certus q̃ vnic' ꝑficiat q̃ hoc lege stante q̃ ꝑsupposita mūdi vtilitate, lōgissima Deū oppositū. tūc ecca manēt iperfecta vsq̃z ad cōsūmationē seculi nec suoꝝ gauderet integritate mēbrorū q̃ presertim mēbri ꝑncipalis. Quocirca cōcludam' ꝗ q̃druplici corollario morali cōformiē ad ꝑdicta q̃ ad alias cōsideratiōes alibi notatas sup eadē materia. Et dicamus ꝑmo q̃ hi repugnāt ordinatiōi xꝝi. q̃ spiritui sancto rebelles sūt q̃ ꝑsentis scismatis terminationē ipediūt modis talib' q̃s sciūt

aut scire debēt ad pacē ptin' redu
cēdā.eē vel iutiles vel nociuos vt
sibi credat fieri pax p reductionē
vni' obedientie ad alterā vel per
vim armatā vl p dispositionē iu/
ris q̄ nō sūt pbabilit q salubriter
expectāda. Nec sufficit dicē.habe
mus papā xp̄m.sufficit vt creda/
mus in eū.nam talis vnio ad xp̄m
q si sit necessaria non tñ vsqz q̄qz
sufficit vt in ea stemus non procu/
rando quātū in nobis est vnionē
alterā ad vnū vicariū suū i terris
de q̄ constat ecclesie. Addim' con
sequēt p secūdo corollario q̄ hi
fallūt q fallunt q̄ ꝓter affectionē
qualemcūqz cōmodi vel honoris
vel amicitie circa alterū contēden
tiū tenderēt impedire suā cessionē
pro impletiōe iuramentorū q vo/
torū suorū q pacis datione.si nol
lent suā delectionē vbi hoc agere
renuerēt imo prorsus quāto ma/
gis aliq̄s fuerit amicus tanto am
pli' debet hoc querere vt eoz spi
rit' saluus fiat.q vt pateat oibus
qz nō zelo malo zelati sūt eos ali/
qñ ꝗ zelo charitatis licz forte vel
error vel deceptio i iudicio pticu/
lariū agendorū interuenire potu/
erit. Dicamus preterea p tertio
corollario q̄ hi nutu dei q spirit'
sancti(sic credendū est) inspirati
one tracti fuerunt q̄ ad cōuocati
onē sacri cōcilij pisis celebrandi
dederūt operā q promptitudinē
prestiterunt prestāt q prestabūt.
Ille orādo.ille exhortādo.hic p/

tegendo ille compando q ita de
singulis. Impeditores si q̄ essent
numerādi sūt inter illos de quib'
nūc tetigim' qui rei sūt detrimen/
torū oim tam temporaliū q̄ spūa
liū ex hoc scismate horrēdo nascē
tiū qualia vix suffecerit tractatus
grādis vel sūmati enarrare. Nā
quō patus esset audire ecclesiā q̄
suā congregationē vel nollet dā/
nabilit.vel dānabilius ipediret?
Hāc cōuocationē p finali scuto
sue protectiōis ad deū quesiuit in
morte rex francie karolus q̄ntus
Ad hanc esse debet finalis resolu
tio oim q̄ de scismate nolūt incre/
pari apud deū imo adoptanda
neutralitas accepta si bene capia
tur. Dicamus ad extremū pro q̄r/
to corollario q̄ hi qui sacrū con/
ciliū pisanū constituerāt sufficien/
tem habebāt auctoritatē deñsciēdi
duos cōtendētes aut suos cōpli/
ces si noluerint carere dictatis p
hoc cōciliū in cessione faciēda ta/
liter q de facto q cito q alijs redsi
tis.poterūtqz procedere ad electi
onē vni' tertij vicarij q̄ terti' q in/
dubitat' ab ecclesia poterit q de/
bebit reputari.etiam vbi nō oēs
obedire vellēt sic electo qd tñ nō
ē indebite ꝓsumendū. Ecce ergo
viginti ꝯsideratiōes q̄dā ordine
geometrico se sequentes q̄ iūctis
alijs sedecim in q̄rū qualibz iniciū
ē vnitas ecclesiastica.additis q̄qz
alijs quattuor dudum darastene
ꝓdicatis redduntur xl ꝯsideratiōes

Considerationes

Et he quale possint afferre studi osioribus cognitiois materia sit eorum iudicium q̃ viderit postulem⁹ tande vt inauferibilis spōsus ecclesie xp̃us vicariū certū ⁊ vnicū nobis instituat ad gloriā nois sui ⁊ nostrā oim salute prestāte eode q̃ ē bn̄dict⁹ in secla seclorum. Amen.

Explicit libellus de auferibilitate pape editus a venerabili quōdā cancellario parisien. Magistro Johanne Gerson sacre theologie professore doctissimo.

Sequunt quattuor cōsideratiōes eiusdem de pace predicate durastene.

Prima consideratio

Finis politie ecclesiastice ⁊ cuiuslibz legis eā regulātis est pax salutifera hoc satis expressit diuinus noster p̃bus paul⁹ q̃ finē legis ⁊ p̃cepti nūc dilectionē esse dixit nunc ibm. intelligens in dilectiōe pacē. in ibu salutē vt sit finis pax salutaris neqz opus ē anxia deductiōe alia cū natura doceat quodlibz non min⁹ suam vnitatē aut pacem appetere qz entitatem bm deductionē diuini dionysij augustini ⁊ boetij ita q̃ pax sit bonū qd̄ oia appetūt adeo q̃ pticularis ordo nature plerūqz mutat in reb⁹ vt vnitas conseruet. Manifestat hoc ascensus grauis sursū ⁊ descensus leuis deorsū. Si in corpore vero cur nō in mystico pōt vicissitudo talis queri vt p̃ pace retinenda fiat deorsū qd̄ sursū est. Cum igit bm exigentiā finis cetera debeāt moderari ⁊ finis est q̃ iponit necessitatē reb⁹. necessitas bo legē nō habet p̃spicuū nūc est q̃ nulla lex habet aliqd firmitatis si pacis faciende vel cōseruāde inuenit contraria. Sed debet vel interpretari vt seruiat paci vel penitus aboleri. Alioqn iurta dictū comici sūmū ius sūma ē malitia. conformit ad iussionē sapientis noli ēē iust⁹ nimis. Sic athenien. fecerunt ad temp⁹ leges ligurij nō ēē vt supessent. ⁊ nalita scipio dū cōsul inqt iuris ordinē sequit id agit vt cū oib⁹ legib⁹ romanū corruat imperiū. Nullo pacto igit seruat lex nō seruato legis fine q̃ est pax. Sic in simili xp̃iana doctrina scribens augustin⁹ deducit pro regula memoranda q̃ nullus text⁹ sacre scripture in sua expositione retinet sensum spiritussancti nisi ille charitatē edificet ⁊ qm̄ huius scismatis tam extranea videt esse pestis vt tale nūqz visū fuerit min⁹ habēs p̃uisionis hūane remediū docente hoc sua indies radicatiōe. Expedit ad eius expulsionē institutio nouorū canonū. cum eaque de nouo emergunt nouo egeant auxilio vel iam conditorū necessaria est moderatio. Sed qua/

lis ⁊ per quid moderatio? Bene per regulā infallibilem ⁊ inobliq̄bilē legis diuine cuius sectatorib⁹ ⁊ amicis pax multa est si ꝓphete creditur ⁊ non est illis scandalū. Ex quib⁹ elicit conclusio saluberrima ꝙ nulla via proficiens ad sedationē scismatis repudiāda est quātūcūqz iura vel leges hūane videantur opponi vt de electione sūmi pōtificis ꝙ est sic celebrāda ⁊ similes dūmō diuinū mandatū vel ius maneat inuiolatū qd̄ scire ad illā spectat scientiā p quam legū conditores iusta decernunt legem eternā imitantes. hec est lex euangelica q̄ si cōtēnat ab aliquibus illi sūt inepti pacis ecclesiastice tractatores quēadmodū inutiles sūt hoies ita adherētes nudis textib⁹ vt epikeiā hoc est equitatē ignorēt quales aristoteles noiauit immāsuos i opinionib⁹ ꝓprijs Ex his deniqz quis nō videat qz impiū ē pīsertim apud eos q̄ se ecclesiasticos dici volūt si peritos i euangelica lege vel nō consultare vel abjicere vel maiori sacrilegio haberi ꝓbre cognoscant. hinc errores hinc pīsūptuose assertiones hinc perplexitates inexplicabiles hinc obstinate defensiōes adinuēnionū humanarū in pniciē ecclesie ⁊ pacis salutifere finis sui surgūt vt ꝙ nō licz disputare de potentia pape qz nō pōt sibi dici cur ita facis cū tū sit peccabil. ꝙ non pōt in aliq̄ casu ecclesia sine eo cōuocari vel aggregari. ꝙ hic est fidei articulus. Benedict⁹ ē papa exempli gratia. ꝙ nō pōt in aliq̄ casu ad deciliū papa vocari. ꝙ absqz eo nō stat salus cū tū salus ecclesie in solū deū ordinet absolute ⁊ essentialit ⁊ i hoiez xpm de ordinata lege. Sed accidentalit ordinat in papā mortalē alioq̄n dū vacat sedes per mortē pape vel naturalē vel ciuilē vtputa si sit heretic⁹ deposit⁹. q̄s hoim salu⁹ esset. Alij papā predicāt impeccabilē. alij oipotentem. alij sine vlla exceptiōe credunt extra salutis statū quēlibet sue parti nō obedientē qd̄ quāta temeritate dicatur ipsi viderint assertores.

Secūda consideratio

Quelibz in ecclesiastica ierarchia potestas in pacē salutiferā ordinat. hec inferk ex ꝓma Cū igit non sit data potestas in destructionē ꝗ edificationē teste apl̄o. Si q̄s abusui potestatis hoc est tirānidi resistit ille nō resistit dei ordinatiōi ꝗ obedit q̄ iubet malū tollere de medio sui ⁊ partē scādalisātē abjicere. sicut ⁊ licet cuicūqz erga quēcūqz vim illatā vi repellere cū appositione moderate cautele ipec ꝗsideratō facili deductione traducit q̄rū dā scripta sup obediētie laudibus ⁊ inobediētie penis ad oppositū illius qd̄ ꝓsuadē conat. Nā si obediendū ē hoib⁹ quāto magis deo

Elucet pterea q̃ si salutifera par tollat ex eo q̃ in iohãne exempli grã. ptãs ecclesiastica q̃dã remanet q̃ repudiata par rediret. abscere ptãtem in hoc casu. est eadẽ bñ vti. retẽtio ãt vertere ĩ abusũ Addito q̃ nulla ptãs inuenit hic in via que non subsciat legi diuine q̃ naturali q̃ q̃ non sit peccabilis q̃ auferibilis vel abdicabilis. aut p tpe ab executiõe suspẽsibilis. Fũdat i hac ꝓsideratiõe dictũ illud memorabile q̃ vere dignum sũmo põtifice qd̃ his aurib' pluries accepi ab ore dñi nri. h̃ sine adulatiõis spũ refero. paratus sũ ĩt etiã vsq̃ ad mortẽ vl ignominiã ꝓpter corpis si ita res exigat ecclesiasticã vmonẽ ꝓcurare quãto ampli' vsq̃ ad ꝓpter stat' abdicationẽ. Nam qñ daret vitã q̃ nõ deserẽt vestẽ aut vittã coronã seu mitrã? Velẽt aliq̃ rursus obiicẽ cõtra ep̃laz anglicanã q̃ via cessiõis in effectu reddi possit ꝑtica bilis casu ꝓposito inuitis etiã ꝓtẽdentib' de papatu q̃q̃ si habeat hic allegationẽ rõnabilẽ coactio. ipsi viderint vel int itaq̃. nemo cogit. At vo q̃cq̃d de hoc sit cõstat viã cessionis esse possibilẽ imo in casu necessariã ad cui' laudem spectat qd̃ scribit dionysi' nõ ille ari opagita ad donatũ. recitatiue in ecclesiastica historia Dionysi' donato fratri salutẽ. Si inuit' vt ais in hoc venisti offendis i eo si dimiseris volẽs. oportuerit quidẽ etiã pati oia p eo ne scinderet ecclesia dei q̃ erat nõ inferior gloria sustinere martyriũ p eo. ne scinderet ecclesia q̃z ẽ illa ne idolis imolet imo ꝓm meã sententiã maius hoc puto martyriũ esse q̃z illud q̃ ibi vnusq̃sq̃z p sua tm̃ aia. In h̃ vo p oi ecclesia martyriũ sustinet hec ille. Peniq̃z plura sequerent de q̃bus nõ est dicendũ per singula.

Tertia consideratio

Quilibet ratiõis capax obligat ꝓm vocationẽ suam pacẽ ecclesie salutiferã ꝓcurare. Ille orando hic disputando hic ꝓdicando hic exhortando hic agendo vel quolibz mõ alio sumerent argumẽta p hac ꝓsideratiõe ex radice filiatiõis ad ecclesiã q̃ ex radice dilectiõis q̃ iustitie ad primũ. ex radice pietatis seu religiõis ad deũ. Nulla siquidẽ in presenti scismate põt serpere deterior labes q̃z inertia querendi pacẽ. siue illa pueniat ex ãbitiõe vel adulatione vel timore aut alia occupatione nõ admittẽte curã hãc salubriorẽ. pectora nr̃a duas non admittẽtia curas ait satiric'. Audiam' a sapiẽte q̃d pigrities stulta opat i agro vel vinea ecclesie. Per agrũ it̃ viri pigri transiui q̃ p vineã viri stulti. q̃ecce totũ reple uerãt vrtice. operuerãt faciẽ eius spine q̃ maceria lapidũ destructa erat q̃ si pestiferũ ẽ q̃ maledictiõi primũ negligere opus hoc dñi

qz criminosũ est qz nepharũ labo
rantib⁹ non applaudere sed irasci?
Ꝓterea stat aliquẽ adherentẽ iu/
ste pti plus esse de scismate culpa/
bilẽ qz alterũ q̃ adhẽt pti false. vt
si prim⁹ aliq̃ passione vitiosa tra/
ctus obsistat quo minus fiat par
nec audire parat⁹ sit ecclesiã. Dli⁹
q̃rit cũ oi solicitudine vias pacis.
Ꝓmptũ habens animũ obediẽdi
ecclesie iudicio seu vitati dum sibi
clarescceret. Ea nãqz q̃ dissensionẽ
afferunt in presenti scismate sũt ta
lia que in facto maxime consistũt.
in quib⁹ errare sine piculo salutis
põt nõ solũ iste vel ille. sed etiã in
talib⁹ ecclesia fallere dicit q falli si
cut dũ multo tempore feminã pro
papa coluit. Porro manifestari
potest ex radice hac q̃les excusan
tur a vitio scismatis q ꝙ stat sci/
re ꝙ scisma est in ecclesia q tñ nesci
re q̃s in ea sit scismatic⁹. Ex hoc
dsequent aperit quales sũt ana/
thematizandi q vitãdi q q̃les nõ
Nã velle oẽs indifferent pti fal/
se extra ecclesiã q salutem trudere
q̃le sit iam tetigim⁹. Dis ex reb⁹
pspicuũ fit deinceps quãta laude
quib⁹ pconiox titulis cõmendan
da reddit partis nostre diligẽtia
presertim in inclitissimo francie re
gno q quãtũ a scismatis obstina/
tiõe procul existat vbi quesita est
acten⁹ par salutifera tanto labo/
re tot expensis tot legatiõib⁹ assi/
duisqz cõsiliis. Nec ẽ ꝙ aliqs op/
ponat q̃sdã vel zizanias vel pa

leas malarũ actionũ in quibusdã
ortas inter hanc virtuose opera/
tionis segetẽ vel ꝙ nõ satis effica
citer diligentia respondit ad vo/
tũ. ascribat hoc humane fragili/
tati. Raro eni nascit granũ virtu/
tis sine palea aliqua defectuosita/
tis. Nihilomin⁹ habet pfecto pl⁹
vere laudis zelus ille diligens qz
aliox negligẽs torpor qm̃ scisma
si dimittit absqz agitatiõe pferet
radices malas alt⁹ q ieuulsibiles
q productas roborabit. Nam ma
la p longas conualuere moras.
doceat nos scisma grecox qd iã
non curatur. nemo non desperat.
Quo i loco grãdis offert ad lo
quẽdũ materia sup laudib⁹ parisi/
en̄. vniuersitatis pclarissime studi/
orũ. sup zelo feruido ipsi⁹ q̃ nõ ces
sauit hacten⁹ eniti pedib⁹ vt dicit
q manib⁹. aliter qz desides aliq q
inutiles qui facere nihil volũt. vel
nesciunt obstrepũt tñ facientibus
solis otumelijs feroces q armati.
Sed silentium imperat tum beni/
gnitas tũ modestia ne in ei⁹ lau/
de videamur ꝓpriã querere. Ecce
aũt quis est qui nõ dicat qui non
clamat par par fiat par pacẽ vo/
lo pacem sup oia concupisco. Dt
vo nonne irridet deus qm̃ simile
est pacem non velle q illã vel inu/
tiliter q desidiose velle vel ipossi/
biliter velle hoc est medijs ad eã
impossibilib⁹ cõtendere vt si que/
ratur vnio aliqualit qualiter ha/
beri non valet neqz via debellati/

onis neqz via ratiōis seu reducti/
onis neqz via anathematizatiōis
seu separationis neqz via conde/
scensiōis aut similiter. Cum itaqz
pastor teneatur nimis reuocare
oues quas iudicat errantes nōne
debet vt fiat vnū ouile modū pos
sibilē q verisimilē hoc agēdi velle
ꝓseq̄ etiā cū dimissiōe gregl. ꝓprij
q obediētis sibi ꝑ ḣ seruaḡ q vnīḡ
grex vterqz Nec ē ḣ deserē gregē
more mercenarij q fugē. ḣ saluare q
vt vere sic dicam' fugiēdo manē.
Ez hec cessio dicit aliōs fiēt ꝓniti
osū posterl. exēplū fatemur id pos/
se dīgē. Nā q̄b' reb' nō dīgit ab
uti! attū ꝓ icerto maloꝝ. euētu nō
eēt tam certū q optādū pūtis pa
cis bonū repudiādū vel negādū.

Quarta consideratio

Antū est pacis salutifere
bonū vt pro eius adepti/
one neqz mundanus ho/
nor neqz status neqz gradus ne/
qz propria vtilitas debeāt aliquē
deterrē q nihil prorsus nisi pecca/
tum contra legē dei eternā. Hec
consideratio posita est contra il/
los qui dicunt. Obseruetur honor
partis nostre. habeamus victori/
am. confusionē euitemus. Ecce q̄/
lia sustinuit opprobria sūmus pon
tifex xp̄us vt faceret vtraqz vnū
reconcilians in suo sanguine ea q̄
in celo sūt q in terra factus opprō
briū hoiuz q abiectio plebis q nō
dicens seruet honor meus. Suffi
ciebat ei testimoniū bonū consci/
entie ad deum Igit vt par habe/
atur nulla plane via repudianda
est q̄ potest absqz peccato deduci
q quanto breui' tanto salubrius.
Quanto insup patenti' tanto ac/
ceptius apud omnes qm̄ res tan/
git omnes q veritas lucem amat
Quocirca vie per dōm nostrū ob
late (proferā hoc sine adulatiōis
oleo quo non indiget q salua pa/
ce oim) qz nūqz mihi vise sūt iuri
diuino palā oraire nūqz vise sēsi
milē penit' reprobande. nisi forte
struaḡ calūnia ex iuramēto suo. q
ex toti' obediētie sue cōsensu iudi/
cio q requestis aliorsū tendētib'.
Proptēa rurs' nō i ꝓbabile vide
tur attentis circūstātijs offerētib'
se in presenti scismate si pars iusta
possit a iuris sui ꝓsecutiōe desistē
vt ad iustā ius suū trāsferret q fi/
ret iusta seu ꝑ nouā electionē itru
si seu ꝑ aliā viā in iure scripto non
habitā dūmō ius dinū vtrobiqz
iuiolatū maneret. q hec via ꝓ ē ti
morē inhonoratiōis mūdane nō
esset penit' abhorrēda. Nam q̄d a
maluolis iterp̄tib' diceret. desup
resideret inspector cordiū deus q
iudex. veritas q charitas abunde
remunerās. Nōne laudata. nōne
victrix effecta. ē mater illa vera in
fantis apud salomonē q̄ filiū ma/
luit integrū abijcere. illoqz carere
q̄z diuisus i suā caderet portionē!
Peniqz in laude. Q. fabij maximi
Hclarissimā dixit cirine' q nō po
nebat rumores ante salutē. Nōne

sancti? ē vltro dare gfe. dare cha
ritati fraterne. ⁊ paci honorē suū
caducū imo vitā ꝓpriā cum meri/
to q̄z sine laude et pace mor na/
turalis necessitas vtrūq̄z diripiat?
Concedat ergo libenē gratie id
qd̄ velit nolit obtinēs ꝓtinus re/
linquet nature. Ampli? nō videt
impbabile q̄n expediat in casu ec
clesiā ad temp? sūmo pastore ca/
rere vt interim p tractatū vel alit
adeptio pacis. celerior haberet. Q̄
si canones oppositū sāxerūt lex di
uina non dissonat. Nam ex dicto
pōt absq̄z papa mortali stare sal?
Q̄ si timet infamatio partis illi?
vel illius. Iam responsū posuim?.
Cōsequent deducim? q̄ ꝓter ti/
morē succūbendi aut inhonorati/
onis hūane q̄ vtiq̄z vitiosa nō sūt
cōciliū generale vniuersalis eccle
sie nō videt repudiādū. ⁊ piā est
credere q̄ i tractatōe pñtis mate
rie nō erraret. Audiamus rationē
cōstat itaq̄z q̄ i materijs fidei ter
minādis error nō cadit in genera
li ocilio. Rationē dāt doctores ex
speciali assistētia spūs sancti. ⁊ xpi
regentis ecclesiā nec ꝑmittētis er/
rare in his ad q̄ hūana inuestiga
tio puenire nō pōt. Secus in his
q̄ vel facti sunt vel hūana ratione
terminari possūt. Nunc autem scis
ma pñs q̄z q̄z in his que facti sunt
plurimū hereat ei? nihilomin? ter
minatio tam ꝓplexa cernit tam q̄z
difficilis vt sup̄ hominū vires in/
genia inuentiōes ⁊ cōcilia videat

Ubi vo deest hūanū pōt ⁊ debet
absq̄z temeritate diuinū auxilium
etiā miraculosū expectari. Ita enī
de sortib? mittēdis in casu deter/
minat augustin? dū seuientib? ti/
rānis iquirit q̄s de multis p̄latis
p gregis salute remanebit q̄ rece/
dēt. Nōne igit absq̄z piculo causa
illa cōmitti deo ⁊ vniuersali oci/
lio posset absq̄z formidine q̄ ma/
ior ps vincēt si eēt iustior ⁊ maxi
me in pnicie ecclesie qd̄ adeo qm̄
i casu cois error faceret ius. p̄ser/
tim error facti vel ex facto ortum
habens. Auxiliū tale miraculosū
nōne i bello corpali iudas macha
be? nōne moyses nōne fideliū alij
talit expectauerūt qm̄ p̄sequebat
vn? mille ⁊ duo fugabāt decē mi
lia. q̄nto securiori fide p ꝗ scisma
te finiēdo pōt i opitulatiōis dine
assistētia spāli p tractatū vniuer/
salis ocilij spes haberi. Et q̄s ob
secro tāte p̄sūptiōis iueniri pote/
rit vt determinatl. p tot viros ce
lebrimos ꝓpriā opinionē vel p̄fer
ret vl eorꝝ dictamē ñ imitaret? Di
um q̄q̄z sētire ē vt ñ nisi viā mediā
viā pacificā ⁊ vtrobiq̄z hōrabilē
sentētiaret ocilū. Neq̄z tñ ignoro
multas circa hec ⁊ alia sbouiri dif
ficultatū nebulas q̄z eas oēs lux
dine legl. suis radijs facilit eijcēt.
si non vltra crimiosa cōtradicēdi
libido obstiterit. Si oculos rōnis
neq̄z segnities iq̄rēdi clauserit ne/
q̄z ruditas obtuderit neq̄z eos libi
do carnalitatl. neq̄z cura ꝓ puluis

neqz fum' presuptiois suffuderit
neqz postremo malitia secauerit
quo min' apparere possit gratia
dei saluatoris nostri. Ita studiosi
tas per zelum stimulata pgebat
in longius. Cuius ego sermonem
interrupens ⁊ finiens exclamaui
appareat o vtinā bone ihu pa
nra. salus nostra. appareat tandē
aliqñ gratia tua vt p' illustrationē
sincerā ⁊ agēda videam' ⁊ ad ea
q̄ viderim' implēda cōualescam'
Res q̄ppe i obscuro nimis demer
sa est. nam ⁊ nobis caligines pul/
uereqz difficultatū ābulando spō
te suscitam'. deest insup apud mul
tos gratia hūani auxilij q̄ simul
apparē ⁊ coopare debuerat gra/
tie dei. obfuscat eā pterea vel ab/
scōdit amor ꝓprius querens que
sua sūt ⁊ incircūciso corde ambu/
lans post desideria carnalia atqz
secularia neqz sobrie neqz iuste ne/
qz pie viuens in hoc seculo quasi
non expectaret beatam illā spem
que sola desideranda est. Sola
velut enceniū diuine gratie iugiē
postulāda prouideat meliora vi/
ciniorazqz saluti gratia eadem dei
⁊ saluatoris nostri hic nos iustifi
cās ⁊ glorificās in futuro Amen.

Finis

Sententia Magistri Johannis Gerson de modo habendi se tempore scismatis.

HD tollẽdũ q̃ũdã in p̃senti scismate ptinaciã i ꝓbitatẽq̃ nimiã. spãliẽ in patria flãdrensi q̃ ꝓmeritl. ꝗ falsis assertiõib⁹ suis certissima ꝗ pernitiosissima scismata formãt ꝗ fraẽnã violãt charitatẽ dũ hoies ab obediẽtia debita suoꝝ supioꝝ auertũt. Dũ postremo ꝓ istabili sua opiniõe ꝗ humana traditiõe legẽ dei sanctã ꝗ stabilẽ deserẽ otẽnẽ ꝗ violare cõpellunt. Dignũ duxi q̃dã fũdamẽtalia ꝓme posita saluo sp i oib⁹ supioꝝ ac sapiẽtioꝝ iudicio. nũc ꝑ aliq̃ꝝ oclusionũ cõpẽdio ponẽ. Quocũq̃ de papatu otẽdẽtiũ demonstrato nõ ẽ hereticũ dicẽ D nõ est papa. In casu ꝑdicto stat aliq̃s eẽ apud q̃s istud ptinaciẽ asserẽ D nõ ẽ papa sapet hẽsim. In scisma/te p̃ti tã dubio temerariũ iurio/sũ ꝗ scãdalosũ ẽ asserẽ oẽs tenẽtes istã ptẽ vel alterã vel oẽs neutra/les etiã absolutos esse vniuersaliẽ ex statũ salutl. vel excoicatos vel rõnabiliẽ de scismate suspectos. In scismate p̃ti licitũ imo cautũ ẽ p̃stãtib⁹ obediẽtiã isti vl illi ea ꝑ oditiõe tacita vel exp̃ssa tribuere Quacũq̃ pte demõstrata temerariũ ꝗ scãdalosũ ꝗ sapiẽs hẽsim ẽ asserẽ sacmẽta eccie suã efficaciã nõ habẽ aut sacerdotes nõ eẽ ordinatos. sacmẽtũ altarl. nõ eẽ ofectũ ꝗ fiꝑia. In scismate p̃ti temerariũ ꝗ scãdalosũ ẽ asserẽ q̃cũq̃ pte demõstrata ꝗ nõ licet audire missas eorũ. vl sacmẽtl. nõ coicare p̃serti attẽta diuersitate locoꝝ tẽpoꝝ atq̃ ꝓsonaꝝ. Possibile ẽ aliq̃s vere pti assentiẽtes eẽ vocariẽ scismaticos. ꝗ aliq̃s false pti mõ ꝑdicto assentiẽtes scismaticos nõ existẽ Salubri⁹ iusti⁹ ꝗ tuti⁹ ẽ querere vnionẽ eccie iustẽdo ẽca otẽdẽtes de papatu ꝗ ꝑ ꝓ viã cessiõis vtriusq̃ vel ꝑtractiõis obediẽtie vl alteri⁹ licite coactiõis q̃ ꝑditos ꝓ excoicati/onis cẽsurã vel aliẽ vexare seu turbare. ꝗ ꝓ vna ꝓs xp̃ianitatl. ab alteri⁹ coione ptinaciẽ sepeẽ. Rõ ꝓme oclusiõis hec ẽ qm̃ nulla ꝓpositio ad cui⁹ vificationẽ exigiẽ vitas vni⁹ ꝓpositiõis otingẽtl. ꝗ ad fidẽ iptinẽtl. ẽ de necitate ꝗ integritate fidei. Nã siẽ ꝓpositio copulatiua cui⁹ vna ꝓs ẽ otingẽs. ẽ tota otingẽs. cui⁹ vna ꝓs ẽ falsa ꝗ ipossibilis. ẽ tota falsa ꝗ ipossibilis. sic i ꝓposito. Cõstat aũt ad vificationẽ illi⁹ D ẽ papa exigiẽ non solũ vna ꝗ multe otingẽtes pure eẽ veras. vt ꝓ electio sit rite celebrata ꝗ ab illis q̃ habebãt ptãtẽ ꝗ cõsimiles multe. Ex simili rõe colligiẽ ꝓ q̃cũq̃ sacerdote demonstrato ista nõ ẽ hẽtica ꝗ osequenẽ sequiẽ ꝓ nec ista ꝑ nõ ẽ corp⁹ xp̃i i altari ꝛc. Rõ secũde ꝓpositiõis qm̃ ꝓpositio diciẽ sapere heresim. qũ ex ipsa coassũptis aliq̃b⁹ veris q̃ rationabiliẽ negari nõ possunt seq̃ẽ

De mō habēdi le tempore

erroz in fide. ꝗ possibile ē aliquos
hoies p reuelationē vl aliē sic cer
tificatos eē. ꝙ oia rite facta sūt i
electōe ⁊ osecratiōe ei' i papā N
ꝙ rōnabiliē dubitare tūc nō pñt
Si negēt N eē vel fuisse papā ici
dūt in erroze illū ꝙ rite electus ⁊
cōsecrat' in papā nō est nec vnqꝫ
fuit papa. ⁊ ꝙ nō succedit petro
⁊ similia q̄ sūt heretica. Rō ēt ie
oclusiōis qz multi sūt ex vtraqꝫ p/
te ⁊ neutrales q̄b' nō est materia
ista clarificata quin rōnabiliē pos/
sint negare vel dubitare istā ꝓpo/
sitionē q̄cūqꝫ cōtēdētiū demōstra
to N ē a fuit rite elect' N nō ē scis
matic' aut heretic' ⁊ osimiles ad
q̄s seq̄t N ñ ē papa. Assūptū do/
cet expientia ⁊ tot doctoꝝ diuer/
se aduerseqꝫ sentētie Et ostat mul
tos eē simplices q̄ ad talia dubia
iuestigāda nō tenēt alios seq̄ nec
mouent fauore vel odio seu q̄stu
ad nō osentiēdū huic parti vel illi
⁊ parati sūt obedire vitati suffici/
ent agnite nec sūt ptinaces. igitur
nec excoicati nec de scismate rōna
biliē suspecti. Tota ratio fūdat in
b ꝙ nunqꝫ fuit tam rōnabilis ve/
hemens causa dubitatiōis in aliq̄
scismate sic in isto. Cui' signū eui/
dēs ē varietas opinionū doctoꝝ
⁊ inē doctissimos ⁊ ꝓbatissimos
ex vtraqꝫ pte q̄netiā suppletis eis
q̄ facti sūt ocessis adhuc restarēt
q̄stiōes iuris ad vtrūlibz disputa
biles. q̄ oia icertitudinē rōnabilē
generāt in b scismate ⁊ ab erroze
pnitioso plures se excusāt. Potest
igiē illud dici rōnabiliē dubitabi/
le qd plurimi ⁊ maxime sapiētes
dubitabile reputāt ⁊ p̄dicāt. Ra
tio q̄rte cōclusiōis colligiē ex pre/
cedēti ⁊ p simile de adoratiōe ho
stie i altari dū occurrit aliq̄ dubi/
tatio ꝙ presbiē celebrās nō com/
pleuerit oia rite ad osecrationē re
q̄sita sufficit eni adorare sb oditi/
one implicita imo sp debet sbūgi
oditio iplicita ista videlz vel simi
lis. si oia rite facta sūt sint ꝑm in/
stitutionē xpi ⁊ eccie. Cur igiē in
casu p̄sentis scismat. tā dubio ⁊
qd nō tā ꝓprie tāgit statū salutis
⁊ fidei. nō poterit aut debebit ap/
poni oditio ista vel osimilis. si ta/
lis fuerit canonice elect' ⁊ osecra/
tus ⁊ nō sit heretic' aut scismatice
deprauatus? Ratio quinte con
clusionis manifesta est aduertenti
qm̄ neqꝫ scisma neqꝫ hereses neqꝫ
aliud qdcūqꝫ vitiū obstat in mini
stro ōn sacramētoꝝ collatio ha/
beat suā efficatiā dūmō oferētes
intēdāt id facē qd xpus ⁊ eccīa
instituerūt ⁊ recipiēs illud recipe/
re sic rōnabiliē p̄sumi debet de oi/
bus. Rō sexte oclusiōis manife
stat ex p̄cedētib'. qm̄ nihil debet
rōnabiliē a talib' ipedire excoica/
tio lata si nō assit ptinacia. Nūqꝫ
excoicatio intēdit ferri nisi i ptina
ces q̄ nō sūt parati audire ecclesiā
Alioquin frustra ferretur excoica
tio. imo dānabiliē ⁊ in ecclesie de/
structionē. Nō aūt data est ptās

ministris ecclesie q̃b uslibz ad de/
structionem. ꝗ ad edificationē ꝑm
apl'm. quēadmodū medicina dat̃
put cōferre possit sanitati. ⁊ sani/
tas ratiōi. Pic finis excoicatiōis
est subditorū emēdatio. q̃ si clare
p excoicationē videat̃. aut videri
debeat nō sequi emēdatio. vel fru
ctus dānabilis i opposito cōferri
vide at̃ ꝑm augustinū i parabola
de zizanijs/Mat. xiij. cū ibidē nota
tis. Rursus ista oclusio apte tra/
hit̃ ex tertia ⁊ q̃rta oclusionibus.
Si eni multi ex vtraqz pte sunt in
statu salutis ⁊ non ptinaces. imo
parati stare ⁊ mori in vitate agni
ta sufficienter. aut qui sub conditi/
one etiā false parti assentiūt. q̃ cō
ditio etiā eosdē ab erroze dāna/
bili reddit excusatos. ostat ꝙ ta/
les nō debuerūt nec potuerūt ra/
tionabilit̃ excoicari. ⁊ per conse/
quens nec eoꝝ coicationē ꝓhibe
m'. Si dicat̃ ꝙ etiā excoicatio
iniuste lata timenda ē. Hec ꝓposi/
tio male itelligit̃ a plerisqz. ⁊ scru/
pulos varios ⁊ piculosos inge/
rit. Tū q̃ztū ad presens sufficit. re
spondet̃ ꝙ si lator nō reputet̃ iu/
dex. eadē executiōe qua ꝗ fit pōt
osequent̃ excoicatio nō tenere. Et
qz multi tenētes vnā partē debēt
rationabilit̃ tenere ꝙ alij sint i sta
tu salutis nō ptinaces. ⁊ pati sta/
re iuri agnito. imo q̃ forte suo pa
pe assentiūt ꝗ oditiōe. pñt ex hoc
coicationē eis impendere. Nō eni
debēt suo pape tale crimē ipone/

re ꝙ voluit hoies nō ptinaces ex
coicare. vel eos qui tenēt antipa/
pā ꝗ oditiōe tū rationabilit̃ ap/
posita. si ⁊ inq̃ztū fuerit rite elect⁹
⁊ nō alit̃ a coione ecc̄iastica cano
nica segregare. Nō septime cō
clusiōis ē qz stat aliquē vere parti
assentiētē ⁊ ptinacē eē ꝙ vel ꝓpter
questū vel ꝓpter vanā gloriā qui
aliā causā nō habet animū para/
tū ad obediendū veritati agnite.
⁊ p ecclesiā vel aliter repiret̃ eun/
dem errare vel etiā dū in tāto du
bio inuoluto ꝓ sua assertiōe susti
nēda separet se a mēbris veris ⁊
viuis ipsi⁹ ecclesie. Casus sūt mul
ti de parte opposita vt dictū ē. Nō
eni scisma tātū in separatiōe mēbro/
rū a capite. ꝗ etiam in separatiōe
ptinaci mēbroꝝ ab iuicē. Ex quo
cōsequent̃ habet̃ ꝙ temerariū ⁊
periculosū est ptinacit̃ vnā partē
vel alterā impugnare ⁊ ab eiusdē
coione eā detestando declinare.
Altera pars cōclusiōis patet ex
tertia cōclusiōe. Nō octaue cō/
clusiōis perspicua ē ex p̄cedētib⁹
qm̄ vbi radix ⁊ orīgo talis. vt̃ pn
cipalis ipsi⁹ scismatis consistit ibi
eradicatio fieri debet aut ātidotū
sumi ꝓ vnitatis adeptiōe. Ipsi
eni sic q̃ peccauerūt. alij āt q̃ oues
sūt quid meruerūt. Ipsi sūt ꝓpter
q̃s tempestas orta ē in mari. De/
derūt denicqz ⁊ dāt scādalū ꝓpter
quod ad illud remouendū de ne/
cessitate salutis obligant̃. Non ne
gandū tamen est ꝙ quilibz pro

pte sua obligat ꝑm donū a deo
ibi prestitū querere que ad pacē
sunt hic orando ille monendo alē
docēdo. Ultima pars q̃ nō ex/
pedit vnā partē generalē vitare
alterā ⁊ facere scissurā in ꝓncipa/
liorib⁹ actibus religionis xpiane
⁊ fraternā charitatē violare. pa/
tet ex precedentib⁹ ⁊ principaliter
ex quinta conclusione ⁊ sexta. Ve
rū est enim q̃ singularitas in opi
nione propria contumacē alios
condēnans incōparabilē videt
esse periculosior ⁊ deterior q̃ cōi/
catio fraternalis. per charitatē q̃
est cōpago membrorū ecclesie sb̄
intentiōe semper recta ⁊ firma de
obediendo ecclesie. Eteni qui ali
ter agit pro icerto ꝛo ille se expo
nit certe violationi fraterne chari
tatis. Nec oportet allegare iura
sup̄ periculis ⁊ maledictionibus
eor̄ qui non obediūt preceptis ⁊
institutionibus sūmi pontificis ⁊
sententijs. Habet eni locū taliū al
legatio apud illos qui nulla pos/
sunt rationabili causa excusari q̃n
sciant vel scire debeāt talē vel ta/
lem esse suū supiorē. Si ꝛo ē igno
rantia ꝓbabilis sicut ē in presenti
scismate apud multos de vtraq̃
obedientia. ⁊ apud neutros nō re
putant talibus sententijs allega/
ti. Ex omnib⁹ predictis videntur
posse elici quedā documenta. Pri
mū est quod est in presenti scisma
te potest apud plurimos applicari
rationabilē documentū ambro/
sij ad augustinū de ieiunādo vel
nō ieiunādo sabbata ꝑm diuerſi/
tatem tempor̄ loco r̄ ⁊ p̄sonarū.
Potest sine periculo scismatis aut
dānationis nunc illi nunc isti mo
dis istis obedire. ⁊ nūc cum istis
nūc cum alijs coionē prestare. Et
hoc totū dicitur ꝓter probabilē
ignorātiā iuris istius vel illi⁹ par
tis. Et supposito q̃ ab initio scis/
matis forte tentanda fuisset alia
via ad sciendum se per excoicati
ones aut predicationes vel aliter
omnes ad vnā obedientiā trahi
potuissent. Attā cognito p̄ experi
entiā q̃ talia nihil proficerēt imo
nocuerūt q̃ de die i⁹ diē maior in/
uolutio sequit videt faciendū vt
dictū est. Secundū documentū q̃
inter omnes eiusdē obedientie ex
pedit adherere sententijs latis a
suo superiore credito. alioq̃n non
esset vinculū charitatis. Tertium
documentū ē de cauib⁹ reseruatis
pape de dispensatiōib⁹ ⁊ alijs in
foro cōscientie vel publico possūt
hoies ꝑm credulitatē sue ꝓtis ⁊
seipsos q̃etare pro facto tenēdo
id qd̄ eor̄ superior credit⁹ fecerit
Neutrales aūt vident habere suf
ficientē recursum ad ordinarios
apud q̃s ꝑm eor̄ opinionē coiter
loquendo est ptās deuoluta. ℣.
Fac pacē xpe de q̃ tractatul⁹ iste
Disputat. atq̃ pia mediatrix esto
maria Pastor ecclie de⁹ grex ba/
lat ad te re⁹. Ergo causa tui nūc
miserere sui.

Explicit.

Tractatus Johis de gersonno Qualis fuerit status ecclesie in veteri et nouo testamento. ⁊ qualiter ecclesia fuerit erecta tpibus predictis ⁊ q̃t scismata ⁊ q̃t intrusiones fuerunt in ecclesia romana ⁊ qualiter in scismatib⁹ preteritis fuerit actũ ꝑm veras chronicas.

Postquã superior status et effect⁹ presẽtis scismatis ac acta ⁊ agẽda in vniuersali ecclia ⁊ specialiter in roma ꝑm veros ꝓphetas digesta ⁊ notata sũt. ꝑ pleniori noticia ꝑdictorũ occurrit solũ vt ꝑm veras cronicas a ꝓbatas. Et specialiter antistitis nostri reuerendi archiepi nr̃i. Eusontini vrsini antiquitatũ relatoris ⁊ fratris tholomei de luta venerabilis cronistę status ⁊ acta ꝑterita i dicta ecclesia lucidi⁹ cognoscant̃ et sciant̃ a lectorib⁹. Inuenim⁹ eni ego theofor⁹ et socius me⁹ charissim⁹ frater eusebi⁹ in ꝑdictis et alijs cronicis vt infra dicit̃ fidelit̃ referendo q̃ eusontin⁹ et tholome⁹ gesta et acta romane ecc̃e denotarunt a natiuitate xp̃i vsq̃ ad ãnũ dñi M cccc xvi. a quo tpe citra nullũ scisma fuit i ecclesia dei vsq̃ ad istud nouissimũ tempus petri de luna et angeli carorio Ex quarũ cronicarũ lectione clare reperimus q̃ in ecclesia tam in veteri testamento q̃ in nouo exigentib⁹ peccatis ⁊ malicia sathane multas tribulationes passa est. Tamen ab omni tribulatione ipsam semper deus liberauit cum ipsi humiliter et contrito corde ad deum conuersi sunt veniam petentes et maiorem quietẽ Aliqua in no. test. habuit ecclesia dei a destructione friderici imperatoris secũdi vsq̃ ad tempora bone memorie dñi ꝓgregl. pape. xi. q̃ quies et abundantia diuitiarum reduxerũt ecclesiam in peccata ⁊ vitia propter que ecclesia patitur presens scisma et multa discrimina et maiora patietur. In ve. aũt test. ecclesia multas tribulationes passa est. Primo decẽ plagas dũ fuit in terra egypti. Itẽ in tempore habite possessiõis terre promissionis vsq̃ ad templi edificationẽ xl. persecutiões passa est ecclesia. Item post templi edificationem suscitauit duriſſimam iacturam et scisma quod fuit inter roboam ⁊ ieroboam Item suscitauit trãsmigrationẽ totius sacerdotij et destructionem templi in babiloniam per patrem nabuchodonosor Itẽ passa est tempore nabuchodonosor quo tẽpore multi fuerunt pseudo pontifices maximi et scismata clerus magnã ꝑsecutionẽ passus et fuit vltima in veteri testamẽto.

Scismata quot fuerunt

Cui persecutiōi presens ⁊ persecutio friderici tertij ⁊ magni vltimi antixpi futuri similes erūt ꝑm abbatē ioachim libro de vltimis tribulatiōib⁹. In nouo aūt testamēto ecclesia etiā varias ⁊ diuersas ꝓsecutiōes passa ē exigentib⁹ peccatis ⁊ ope nature hūane hostis In primitiua eni ecclesia sūmi pōtifices apl̄i ꝓlati ⁊ alius cler⁹ opprobria dāna ⁊ iiurias ⁊ mortis diuersa martyria passi sūt. Itē cessantib⁹ martyrijs ⁊ crescēte dicta ecclesia a cōstantino magno ⁊ ab alijs ꝓncipibus a populo xp̄iano inceperūt hereses menandri ꝓmi heretici. Arrij ⁊ aliorꝫ hereticorū maxima scādala generātes in ecclesia dei. Postqꝫ autē in ecclesia multiplicate sunt ⁊ dñijs tēporalibus ⁊ spiritualib⁹ inceperūt intrusiones ⁊ scismata in romana ecclesia ꝓter que dñia ⁊ ptātes continue fuerūt odia ⁊ rancores inter sūmos pontifices imperatores romanos ⁊ dños tpales q̄ scismata fuerūt xx. cū presenti ⁊ intrusiōes xli. Quorū primū scisma incepit anno natiuitatis dñi cc xliij. inter primū cornelium ⁊ nouacianum. Secundū scisma fuit anno ccc liij inter liberiū ⁊ felicē. Tertiū anno ccc lxxiiij. inter damasū primū ⁊ vrsinū. Quartū scisma fuit anno cccc xxxvij. inter bonifacium primū ⁊ eulaliū ꝓsbiterū. Quintū anno d xvi. inter simachum primū ⁊ laurentiū. Sextū āno dcc xxiiij. inter bonifaciū ⁊ dioscorū. Septimū dcc xliij. inter stephanū tertiū sanctū virū ⁊ constantinū. ij. qd̄ scisma si bene videatur q̄si per omnia simile est instāti scismati ⁊ pl⁹ assilat̄ ꝓsenti scismati qꝫ alia ꝓterita. Octauū scisma fuit āno dccc xlviij. inter eugeniū secundū ⁊ siū/mū. Nonū fuit dcccc xxx. inē leonē q̄ntū ⁊ xp̄oforū presbiterū. Decimū fuit āno dcccc lxij inē iohānē secundū nobilē romanū ⁊ leonem octauū. xi fuit dcccc lxiiij. inē gregoriū q̄ntū ⁊ iohānē ep̄m placēti nū. xij dcccc xcix. inē bñdictū nonū ⁊ leonē predictū. xiij M xxxvi. tpe benedicti octauū q̄ a romanis eijcit̄ ⁊ alius intrudit̄ postea benedict⁹ restituit̄. xiiij scisma fuit āno M lij. tēpore benedicti q̄ cū iā sediſset multis ānis alijqꝫ sunt electi expulso benedicto. xv fuit M lxxviij. inē alexādrū secundū ⁊ cōdullū ep̄m pmēsē. Decimū sextū fuit M lxxxv inē gregoriū ⁊ ep̄m permenſ. xvij scisma fuit m c. inē pascalē secundū ⁊ tres prelatos q̄ nomē ⁊ officiū occupauerūt fauore heretici imperatoris. xviij fuit M c xl. inter gelasiū secūdū ⁊ bitodinū hispanum. xix fuit M c xxxi. inter innocentiū secūdū ⁊ petrū leonis. xx anno m c xlix. inē alexandrū tertiū ⁊ q̄tuor scismaticos xxi scisma fuit tempore ludouici de bauaria qui ludouicus veniente ⁊ regnāte iohanne xx qui iohānes assumptus fuit ad papatum

Anno dñi.1319 fecit fieri antipapā fratrem petr de carbario ordinis minor a quo coronā imperij recepit. Tñ facta dictorū antipape et antiimpatoris annullata sunt infra annos ¶ Vicesimū secundū scisma pñs est et melius colorātū aliquo alio. Aphetatū a spūsancto p punitione cleri et reformatione ecclesie. Circa quor intrusionē scismatū cōfictionē pcessuū ordinationē ablationē et finē ex flore supdictorū notū est. Et pt notari singlariē q oia et singula scismata et intrusiones pdicta ficta fota et nutrita sp fuerūt ope ingenio et inuidia pessimorū sacerdotū q cleri dei. sibi sp fauentibus et auxiliantibus imperatoribus et populo rhomano excepto karolo magno. et tribus Ottonibus pmis de saxonia qui ecclesiam multū afflictā sp erexerunt. ¶ Itez notam' q in omni scismate sp ille vicit et obtinuit qui habuit ius siue pmo siue secūdo elect' fuisset. Et sp antipapis et sequacib' male successit ¶ Itē in omni scismate iste papa visus est habē ius et obtinuit q elect' fuit a maiori parte electorum et habentiū vocē in electionē papat' ¶ Item notam' q de conuersione magni Constantini circa et postq rhoma et maxima pars fidem xpi agnouit q imperatores rhomani vel pls rhoman'. xxv. veros summos pontifices expulerunt de rhoma et ipos diuersis penitentijs affixerunt iniuste. Quorū summorū pontificū nomina sunt hec. Julius prim' symach'. Siluer' prim'. Vigilius prim'. Martin' pm'. Leo tertius. Eugenius scds. Jobes octauus. Leo qnt' vel sext'. Jobes decim'. Benedict' octau'. Jobes decimusquart'. Jobes decimussextus. Gregori' qnt'. Benedict' nonus. Gregori' septim'. Victor tertius. Pascalis scds. Alexander tertius. Bonifaci' sext' ¶ Itez notatū fuit q reges francie qui p tpe fuerunt nunqz in aliquo dictorū scismatum adheserunt scismatico sed sp veris pontificib'. imo qd plus est reges francie octo summos pontifices de sede expulsos posuerunt et reduxerunt in rhomā in sedem apliā quorū sūmorū pontificū sunt hec nōia Vigilius vel Eugeni'. Leo. zacharias. Stephan'. Calixt'. Innocēti' Alexander terti' et Paschalis. Itē singulariter notatū est q qficū qz ecclesia in scismate vel alio modo vacillauit semp ecclesia erecta fuit p aliquos principes seculares vt p karolum magnū. Ottones de saxonia. Reges francie ¶ Pisanos et diuersos alios. Nunqz em ecclesia relapsa vel vacillans suis operibus vel viribus se erexit. Item singulariter est notatum q nunqz in scismate per ecclesiam consilium generale fuit vocatum. Sed illi qui fuerunt in scismatibus veri pontifices vocauerunt consilia particularia in diuersis locis prout videbatur sibi expedire

Tamen nō reperio aliqō scisma si/
ne ocilio aliquo fuisse ablatū. Itez
reperio ꝙ tpe Gregl.vi. et Clemen
tis.ij.quo tpe erat scisma i ecclesia
qñ sb.imperator ouocauit et con/
gregauit ocilīū genēale nō vocatl.
papa nec cardinalib' q̄ erāt discor
des. Et qō ibi ordinatū fuit valuit
et seruatū fuit in ecclesia nō obstan
te absentia pape et cardinaliū. Itē
notatū est ꝙ aliqui in sede aplica ꝛ
tenentes pacē iuste suis tpibus re/
gnauerunt sine scismate quoꝝ noia
sē hec Jobes.x. Jo.xvij. Siluester
ij. Damasus et Victor.ij. Itē notā
dū est ꝙ leo papa.iiij. dubitans ne
eius electio eēt bona renūciauit pa
patui.tñ Cardinales videtes eius
bonitatem relegerūt ipm. Et idem
dtigit Honorio.ij.natione bonoñ.
Scismata sup̄ dicta fideliter extra/
cta sunt a supra dictis chronicis q̄
patent oibus volentib' eas audire

Finis

De vicijs ministrorū

Traccatus Nicolai de Clymenges de vicijs ministroꝝ ecclesie.

Quum hesterno die sacroꝝ eloquio rū codicez arripuis sem et q̄ prima fuit obuia primā petri epistolaz legē cepis sem incidi in ea ꝓba q̄bus aplꝰ ait Tempus est vt incipiat iudiciuz de domo dei.que nō sicut partes cete ras eplē in transcursu puolaui. ꝗ le ctionis impetu aliq̄ntuluz remora/ to.ocussam horrore quodaz quasi repente suborto/ mentē in his meā herere coegi atq̄z in se ꝓba illa alti us tenaciusq̄z defigere. Occurre/ rūt ilico animo satis horrenti et p/ turbato pssure ac calamitates q̄s nunc ecclesia pferꝛ quascunq̄z ma iores multo (nisi falsū mens conjci at) passura ē. Occurrerūt ꝛ pariter cause tantoꝝ maloꝝ iustissime. Nā cū ecclesie ipsius ministros quoruz dos et possessio christus esse debet ab omni ordagione ērene cupidita/ tis excussos esse oporteat. cū puri/ cos esse cōueniat ꝛ ab omni inqua mento carnis q̄z petulātia alienos q̄ celestia sacramenta preciumq̄z di gnissimū redemptōnis humane tra ctant. oficiūt alijsq̄z oferūt. Cū pij esse debeant qui pijssimū iudicē vi caria sorte repzesentant. Cū iusti q̄ iustissimū. humiles q̄ humillimū. cū

cordes et pacifici qui pacis atque
cōcordie inter deū et homies esse
dñt conciliatores ac mediatoēs Do
stremo cū eos deceat oi luce virtu
tū clarescere qui in specula positi
forma et exēplar viuēdi ceterl. esse
debēt Sed p his atqz alīs qb'
adornari deberent virtutibus. oim
colluuione vicioz cōtaminati sūt.
Quid tandē mirū si illis multa ad
uersa aduenīunt aut si auersus ab
eis de' suorū imanitate facinoruz
dicat p verba psal. odiui ecclesiaz
malignantiū Atqz vt pauca de vi
cīis ipoz qbus ab irato deo iure
affligi meruerūt enumerādo pstn
gam pmū a cupiditate q omnium
fomes ac radix est malorū initiuz
sumamus

Causa primitiue fūdationis et dotationis ecclesiaruz et monasteriorū

NEmo est vt opinor qui nō
satis audierit et mēte tene
at qntuz xpi eccie ministri
Viri vtiqz pbata virtute clarissi
mi oiqz tpe laude merito celebran
di. terrenā opulentiā contempserint
qz nulla cura vel labore tpalia cō
moda qsierint. solis victuq vestitu
abūde contenti. hntes inqt apls ali
menta et quib' tegamur his oten
ti simus. qntū liberalit rē familia
rē si aliūde vberior obuenerat ad
inediā paupm subleuandā eroga
re curauerint. Me turbant pfecto
deuotissimi hoies. solā rexcelestiū
meditationē animo gerentes ne si

ad hec trāsitoria amplectēda suū
paulo lati' affectū adiecissent. tāto
anim' eoz a spūali contemplatione
cui se totos deuouerāt auocatus.
min' in deū ferret qnto esset ad in
feriora curāda atqz cogitāda ma
gis inflexus. Doctī insuper celesti
magisterio deo pariter q māmo
ne fuire nō posse Sed dīna agen
te grā qnto magl. aspnabant tpa
lem sbam aut gliam tāto ill abun
dātius omni ex pte affluebat instar
vmbre q sequentē fugit Ntuero si
bi fugiens semp indefessa comes
insequit Cernētes eteni seculares
homies tā pncipes qz alī locuple
tes ei' mōi viroz dei scam et since
ram conuersationē ab omni crena fe
ce igne dīni amoris excoctā certa
bant vndiqz illis copiosissima bo
na cōgerere vt ab omni cura soluti
feruori possēt deuotiōis absqz in
terruptione liberi' incūbere. bea
tos se existimātes si aliqd qd de su
is opib' in vsus istiusmōi contulissēt
recipe dignarent et p se suorūqz
expiatione pccoz apud dīnaz cle
mentiā incessores fieri Sic multl.
pclaris dotib' opibus qz magnifi
cis eccia aucta et insignita est Sic
fundata cenobia. conuētus instituti.
extructa capla atqz collegia. sic se
des pōtificales et parochie exor
te. sic tēpla sic basilice pulcerrime
sumptibus ingētissimis q mirabili
ope ex pncipū plebiūqz impēdio
fabricate. sic deniqz oēs gradus
vniuerse qz pfessiōes hoim eccia
sticoz in āplissimas copias excre

uerũt. quas primitiui illi pres qui suis eas adqsierũt vtutibus nõ in ꝓphanis vsibus qadmodũ nunc plerique dsũpserũt ꝗ aut in elemosynis et hospitalitate ceteris q̃ charitatis ac pietatis opib' impendebant aut siqd istis opibus mense q̃ frugali superat in cellas edificãdas si fortassis alij fres celitus inspirati religiõis gra aduenissẽt inq̃ alia panda qb' pandis op' erat ouertebanť Null' his thesaurus erat nisi bonoꝝ opm ꝗ ãplissimus ille et refertissim' Nulla argẽtea vasa nec aurea. in stãneis et fictilib' bibebať Nullus magnorum eq̃ꝝ phalerarũ q̃ apparat' nulla histrionũ turba pambula Nullus calamistratoꝝ a comatoꝝ iuuenũ comitat' virgatis mõstriferis habitib' patulis et ťra ten' defluentibus manic. qsi ritu barbarico idutoꝝ Felix eat his incolis mũd' plene vrbes et agri ꝓpꝗs quos nulla aut rara lues assumebat. plena armẽtis stabula pecora fetubus. pomis arbores sata frugib' qꝛ et celi tpies ťrã in suo influxu ad apta queq̃ germia fecũdabat Et terra nulli obnoxia maledicto. sed vbťi bñdictiõe. hoꝝ inťuẽtu donata q̃i vltro ferax erat oibus bonis. viuebãt diu hoies ꝓspaq̃ valitudine fruebanť. nulla erat domi seditio. null' foris met'. pacata oia tuta et tranqlla vigebãt in hoibus illi' scťi. charitas innocentia. fides pietas iustitia. sincera amicicia. rara fraus a calũnia primo fiebat qm̃ in sca vita et salubri doctrina pastorũ toti' boni exẽpla suo gregi emulãda relucebãt Tãta siquidez apud deũ erat taliũ viroꝝ ex vite integritate potẽtia vt sue inťcessionis obtẽtu bona mũd' ãplissima adipiscẽť. q̃ aduersa pauca sẽtirẽt

De insolẽtia oratꝝ

affluẽtia rerũ tpaliũ in ecclesia

Vbi do vt fere assolet. paulluz ex diuitijs rerũq̃ secũdaꝝ affluẽtia lux' et insolẽtia in ecciam subiere tepescere sensim cepit religio. vt' hebescere. solui disciplia. charitas minui tolli hũilitas. pauptas o ꝓbrio esse. fiť q̃ parsimonia. ꝗ vt põpis et luxui res subesset. auaricia crebrescẽ q̃ nõ suis diu otenta finib' aliena non mõ ãbi re ꝗ rape et inuadere moliret inferiores oppmere q̃ taz iure q̃ iniuria spoliare Et qm̃ latissimũ hũc campũ ingressi sum' licz de execrabili hac peste q̃ eccíaz iã adeo dsũpsit vt pauca restent dsumẽda paulo lati' cloq̃ Qrdiri aũt rectissime a ꝓphico possum' oraculo et cũ sco ꝓpha hieremia de ministris nris verissime hodie dicere a mimo vsq̃ ad maximũ oẽs auaricie studẽt et a ꝓpha vsq̃ ad sacerdotẽ cũcti faciũt dolũ Quid enim satis dicẽ de eoꝝ auaricia inexplebili possum' q̃ laicoꝝ oim negociatorũ cupiditatez supare videtur imo q̃ secarib' vniuersis. seu principes seu plebei sint ois iiustitie doli fraudis q̃ rapine ꝓuocatio est q̃ incitamentũ. dũ simplices ouicule pastoꝝ suoꝝ exẽpla imitãtes que

eos agere viderint sibi licere arbi
tranť Ez nos istius pestis nepha
rie ab ipo sūmo vertice vsqz ad pe
des originē et pgressum videam⁹
Postqz sic iam dicē ceperā ex rerū
opulentia studiū tpaliū mētes ser
uorū dñi occupare cepit deo simul
et māmone duob⁹ dñis tā aduer/
sarijs nō potuerūt piter deseruire
fuit itaqz ncariū. vt qntū diligētie
in vni⁹ fuicio impenderēt tm altēi
subtraherēt. qzto vero āplius aim
ad tēpalia lucra adsecerint tanto
magis illa sitire. tāto ampli⁹ imer
gi in illis sicqz a celesti amore lon/
gius auerti ceperūt ihāc eni diui/
tiaz naturā nouim⁹ vt quo vberi⁹
hñtur eo abūdanti⁹ aim ad sui sp
incrementū maiori accēdere soleāt
ocupia Ita igiť factū est vt paula
tim extincto in cordib⁹ eoz spū fri
gescēte charitate. tepēte deuotōe.
deo deniqz oblito solis ťrenis fru
ctib⁹ capescēdis inhiarēt sola in di
gnitatibus bñficijs qz alijs emoli
menta pensarent Nulla psus ho
dierna die in assumēdis pastorali
bus sarcinis in cura qz aiaz subeū
da. de fuitio dino. de salute subdi
torū aut edificatiōe mentio hētur
de puētuū vbertate tmmō q qnti
tate qriť. nec ho tātope qriť qnti
sit pñti hoi et in eccia rite seruienti
valor bñficij. qz qd suo possesso/
ri longi⁹ ocia agēti et ppetuo for
tassis ab futuro ānuo puentu reo
dē valeat. Quis ei bñficiū nūc po
stulās. neqz eni cuiqz qztūlibet me
rito absqz postulatiōe instāti q im
portuna tribuiť qs inqz tal quis

scus venereť in eccia p eū reqsita
inuestigauit q illic scorzdotes que
capse q reliqe hēanť Quis de qli/
tate plebis cui preesse expetit de
morib⁹ aut vicijs inťrogat. Quis
mōsteriū cupiēs de regle in illo ob
seruatōe. de tenore religiōis. cultu
cerimoniaz de subditorū discipli/
na pcūctať Quis humeroz suoz
vires librat. an sufferendo oneri
cui se supponē qrit sufficiat. Quis
sua aut subditorū picula osiderat
Quis eis predicat aut euāgelisat.
Quis viā per quā ad salutē pueni
ant fēo aut ꝓbo demōstrat. imo vēo
qs hodie plator nō quacūqz via
pōt suos vndiqz subditos spoliat
Quis eoz miserеť inopie paupta
ti condolet. sbuenit indigētie imo
quis indigentiā ipoz nō iure q in
iuria āplificat Et vt ita rē se hře a
supmo ecce vertice vsqz ad mēbra
humilia doceam⁹. pmū de ipo ca/
pite a quo cetera pendēt si placet
inspiciamus

De tribus vicijs ex qui bus cetera mala orta sūt in eccia.

Postqz ergo affluentie rerū
mūdanarū exuberantia q
maioz ꝓtutib⁹ postpositl.
imensa auaricia cuz ceca ābitione
viroz eccīasticorū inuasit aimos
quo ad ꝗ dñis fuerat vt fastu ela
tionis atz dñationis extolli cepe/
rint et luxu effeminato resolui. tri/
bus itaqz dñis exactorib⁹ vtique
infestissimis fuit satisfaciēdū luxui
qui delicias vini sōni epularū mu/

ficorū ludorū effeminatorū lenonū
scortorūq; exposcebat. fastui q̃ do
mos excelsas castella arces palla/
cia lata et abūdantissimā supelle/
ctilē vestiū charissimaq; equoq; fa
miliariū pōpaticā req̃rebat osten
tationē. ⁊ sue cupiditati q̃ ingētes
ad hoc thesauros studiosius ode
batvt ad p̄missa explenda suppete
rent aut si satis aliūde explicanda
eēnt ad pascendā saltem ex figure
numismatis aspcū oculoq; delcā/
tionez. q̃rū ꝓculdubio dñoq; insa
ciabiliū ad exequēda mādata de/
sideriaq; pficienda. aurea vt in fa
bulis est saturni secula si orbi hac
tēpestate recurrerēt nec sufficē pos
se viverent Qm̄ ergo ad ea agen
da q̃ he tres rapaces arripe erq̃/
rebāt. nullꝰ q̃ntūlibet opimꝰ ⁊ reo
ditibꝰ āplissimus p̄sulatus sufficē
posse opertus est subsidia aliūde
q̃bus eis satisfacēt excogitata sūt

De exorbitancijs per

sūmos pōtifices in ecc̄a itroducti.

Summi eteni pōtifices vt
tandē ad eos veniā q̃ q̃n/
to p̄matu et aucte se vide
bāt cetis p̄stare tāto in hui⁹ p̄ma/
tus ⁊ sup̄me ptātis argumētū ple
rūq; se sup alios libidine dñandi
extulerūt cernētes emolimēta for
mā epatus petriq; p̄rimoniū sup
regna queq; āplissimū. licet eorū
ignauia satis iā attenuatū ad sta/
tus reuerentiā. vltra impatoēs ⁊
reges oimq; gentiū p̄ncipes in ex
celso extolli statuerūt nullo modo
suffectiua in aliena ouilia lana ⁊ la

te copiosa incurrerūt

De abolicione electio/

nū et reseruatione bñficiorū

Omniū q̃pe ecc̄iaq; vacan/
tiū q̃cunq; p orbē terrarū
xp̄iana religio ꝓtenditur
oim p̄sulatuū aliaq; dignitatū ele
ctione fieri solitarū iura ⁊ collatio
nes sibi attbuerūt. electiōes ipsas
a scis olim p̄rib⁹ in tāta vigilātia
⁊ vtilitate institutas cassas atque
irritas eē decernētes vt vel sic sua
vberi⁹ oplere posset marsupia ex
omniq; p̄uintia xp̄iano noie vica/
ta molē auri atz argenti infinitam
ad sue opus camere sedula nego/
ciatione ogregare

De camera apostolica

Que camera q̃nti ostiterit
q̃ztū vniuersas ecc̄ias re/
gna piter et p̄uintias ex/
hauserit et inenarrabile est ⁊ p̄ri⁹
incredibile Sed forte rhōne sedis
antistites creationē pontificū. col
lationēq; supioq; graduū ecc̄ie id
circo abolitis electiōib⁹ ad suū re
uocauerūt arbitriū vt sua p̄uisiōe
salubri⁹ osulerēt ecclesiis rectores
q; in illis tū vita laudabiliores tū
doctna p̄stantiores instituerentur
Forsan ita factū hac de tā q̃s cre
deret. nisi res ipa ex aduerso recla
mās apti⁹ docēt postea q̃ hec fa
cta sūt. ignaros inutiles q; hoies
dūmō pecūiosos ad ḡdus sblimi/
ores ecc̄ie p̄rocinio simonis eue/
ctos qui suscepta creditaq; ouilia
qualiter administrēt posteri⁹ dicā

De expectatiuis et q̃li

tate currentiũ ad curiã rhõnam

Ed de sũmis põtificib' in choatus sermo ꝓus mihi absoluẽd' est qui vt regifi co luxu suũ ꝓadmodũ hẽbat sup oẽs mõrliũ magnificentias statũ exaltaret. nõ solũ ea egerẽt que de electiõib' audistis vex vt aurei ri uuli oi ex pte deriuati suaz vberi' curiaz irrigarẽt oibus diocesanis et pr̃onis pñtandi facultatẽ oferẽ di q̃z libẽtatẽ q̃quo ve alio mõ de suis bñficijs disponẽdi. ademerẽt. inꝺicẽtes illis sub pena anathẽa/ tis ne ausu temerario sic enim suũ loq̃t ritũ iaz freq̃tiori vsu resq̃tũ sub q̃uis bñficio sibi ꝓiecto aliq̃ instituẽ p̃sumerẽt q̃z diu q̃s occur/ reret ex illis q̃s sua aucte bñficia illa expectare ocesserant qui illud adipisci vellet Quãtus vero deus optie expectantiũ nũer' ex illo tpe et q̃liũ vndiq̃z effluxit atz ibi p̃sto fuit nõ tñ a studijs aut schola. sed ab aratro etiã q̃ ꝓuilibus artibus ad parochias regendas ceteraq̃z bñficia passiz ꝓficiscebãt q̃ paulo plus latie lingue q̃z arabice intelli gerẽt imo qui et nihil legere q̃ qõ referre pudor alpha vix noscerẽt ab etha discernẽ Ut morũ incom/ positio hãc forte ignorãtia excu sabat imo si paz docti negligẽti' morati vtpote qui absq̃z literis in ocio educati nihil nisi impudicici/ as. ludos. comesationes. iurgia va niloq̃a insectẽtur Inde oib' in lo/ cis tot sacerdotes im̃pbi q̃ miseri

atz ignari qui ruine q̃ scãdalo sua turpi ouersatõne subditi sũt Inde in ore vulgi tantus sacerdotũ con tẽptus. tãta vilipensio Inde toti' ordinis ecc̃iastici. dedec' ignomi/ nia o ꝓbriũ q̃ nimis erubescenda si erubescere sciret ꝗ frõs multorũ attrita erubescẽ nescierẽt. Olim sũ/ mo in honore apud sc̃lares sacer/ dotiũ erat. et nihil venerabilius p̃ sbr̃ali ordine Nũc vero nihil abie ctius aut despicabilius

De vacãtqs et alijs

vectigalibus ecc̃iam oꝓprimẽtib'.

Diecerũt aũt sũmi põtifi/ ces p̃sonis ecc̃iaꝝ et eccle sijs ipis vltra p̃missa one/ ra. vectigalia alia ad illam suã ca merã. imo poti' caribdim fulcien/ dã Statuerũt nãq̃z vt q̃tiẽs aliq̃ virũ ecc̃iasticũ q̃cunq̃z foret digni tate vel oditiõe ex ista luce migra re ꝗtingeret aut suũ cũ altẽo quo/ uis q̃lecũq̃z bñficiũ ꝓmutare toti/ ens omñs ꝓuẽtus p̃mi ãni secuturi certã ad sũmã suo arbitratu taxa/ tos sua memorata camera accipe ret Q̃ si illã fortassis sũmã annua fructuũ collectio. aut ex diminutõ ne fructuũ aut alia calamitate cõ ficere nõ posset triennali vel q̃ñq̃z q̃driẽnali fructuũ exactiõe ad sũ/ mã ipam ꝓtingi voluerũt Quid p̃ latoꝝ spolia. q̃o creberrimas de/ cimas oibus ecc̃iasticis indictas. q̃o angarias alias omemorẽ. q̃o ocessas p̃ncipib' sup clero vniuer so a papa ex põtificib' exactiões

cũ seclari i illos soluẽdi coertione
q̃o retentas ꝓcuratiões ⁊ sine vl/
la visitatiõe ab ipis epis et archi/
diaconib⁹ ibi subtractas. q̃ nescio
an maiorẽ plagaz eccia sustineat.
Quãte eni pniciei est eccias visita
tiones rectorqz reformtiões penit⁹
suppssisse atqz extinxisse. de politie
eccias tice destructõe q̃stũ atz emo
limẽta pcipe Quid infinita alia q̃
tidiana onera ĉbutor ab inforta/
natissimis eccias ministris exacta
q̃ longũ esset exeq̃ pticulati referã

De institutõne collector ⁊ ma
lis per eos illatis.

Ho hec aũt oia erigẽda et
ad illã seu camerã seu po/
ti⁹ caribdim dixeri trans/
portãda suos p oẽs puincias col
lectoẽs instituerũt. illos videlz q̃s
scirẽt in extorquẽdo argẽto vl̃ in
dustria aliq̃ vel diligẽtia vel natu
re acerbitate acriores. et qui nulli
oino pcerẽt. nullũ eximerẽt. sed vl̃
ex silice aur elicerẽt q̃b⁹ et aũctez
annuerũt. q̃scũqz etiã plados ana/
thẽate feriẽdi ex qz cõtionẽ fideliũ
exturbãdi. nisi intra pfinitos dies
de postulata pecunia satisfactõne
curassent. q̃nta aũt hi collectores
mala egerint q̃ntũ paupes eccias
ac psonas oppsserint ne vnq̃z ex
loco isto pateat exit⁹ vtilius est p
terire Hinc ille tot q̃rimonie infeli
ciũ eccie mistror q̃s audiuimus ⁊
cernim⁹ sub importabili iugo inge
portare misteriũ. imo fame pereũ/
tiũ Hinc ille suspẽsiones ad min⁹
ille a tẽpli liminib⁹ interdictiões il
la anathẽata grauissima totiẽs ex
aggerare q̃ nõ nisi rarissimo vsu
ꝓ horrẽdo scelere a prib⁹ infligi
solebãt. cũ p ea hõ a fideliũ cõtu
bernio segregat⁹ in ptãte sathane
redigit. ꝗ hodiernis dieb⁹ adeo in
ualuerũt vt passim p leuissimo q̃si
delicto sepe etiã p nullo inferant.
sicqz in nullũ timorẽ ꝗ i extremũ p
uenerẽt otẽptũ Hinc prẽa ille tãte
eccias ruine Illa tot mõsterior ex
cidia Ille sacras ediũ tot in locis
solo equatas deiectiões. dũ ea q̃
in illis instaurandis ac reficiẽdis
impẽdi solebãt. in his tot vectiga
lib⁹ exoluẽdis impẽdunt. q̃ etiam
vt optũ est ex illis q̃b⁹ res accidit
sacrosce relique plerisqz in ecclesiis
p hor redditiõe ĉbutorũ cruces
calices feretra aliaqz pciosa orna
menta veneerunt Quis nescit tot
abbatib⁹ totqz alis plat. cũ decef
sisset camẽ p inopia obnoxii nega
ta funeralia negata exequarũ solẽ/
nia negatam humationez nisi for
te in agris aut ortulis aut ꝓpha/
nis alis sedibus clanculo tumu/
lati sint. Coguntur vt videm⁹ sa
cerdotes pre angustia rei familia/
ris suas villas sua loca sua bene/
ficia deserere et famelici passim
victũ q̃ritare laicis qz hoib⁹ in p/
phanis officis ministrare Tulert
aliqz diu hec onẽa pingues adhuc
et vberes eccie ꝗ iã fere oibus lõ/
go emũgendi vsu exhaustis vltra
portare nequeũt

De litigis curie rhomane.

Preterea mlta alia me pre/
rire nõce ẽ si ex B veli abisso
emergẽ qd̃ in rhõna curia fit Sic
nãqz illã võbat q̃uis lõge a rho
ma distaret. fraudes enim q̃t doli
q̃t calũnie q̃t p illos litiũ vẽtores
pecũia corruptos cõn inocentũ iu

ra.insidie qt. venalia illic iudicia
qntū ibi aurū valet ad cuertendū
iustitiā qz raro paup optatū finē
de lite referret.si mō aduersarium
opulentū nact' eet.cū tā pauci ad
modū qcūqz niterent titulo absqz
lite7 aduersario bñficiū obtinent

De regul' et ostōnib' cācellarie

Nam qd he tot noue regle
et ostitutiones p vnū qqz
pōtificē edite vltra qz ātiqua iura 7 pr̄nas sāctiōes obseruari iusse.nisi qdā captiosi laquei sūt.atz vberria litiū macia qb' illi cauillosi curiales sophisticiqz iuriū puersores ad exuscitatiōem infinitarū litiū cōtra ius et vitatē mille nocēdi artib' abutūt vt vix aliqs inueniat etiāsi titulū sole lucidiorē demīraret qui absqz otrauersia beneficiū tulit.

De psperitate curie rhōne

Taqz nāqz florē7 felicē eē suā illā affirmat curiā si multl.vndiqz cāis litib' qrelis 7 ocertatiōib' clamoē insanissio psultet cōn vo inutilē de deptā inopē si litibus sit vacua.si pace gaudeat si suis possessorib' sua pacifice iura pmittant. Nihil itaqz hodie vl' paz inest q pacto bñficiū qs hēat vez ne vero ostio ver' pastor introeat an dolose alitunde vel latro erūpat Q. si explorator aliqs intelligēs liqde possz discrimie vtrorūqz inēnoscē nūez nō ē apd me dubiū.plures nūc latrones in ecēia reptū iri qz veros pastores vt iam vera sit xpi sñia q ait ad negociatoēs de domo sua eiectos dom' mea domus orōnis ē vos āt eā fecistl.spelūcā latronū

De statu 7 itroductiōe cardialiū

Am vo cardinaliū q pape assidet
spūs vba tumētia gest' insolētes
vt si artifex qlibet vellet supbie si/
mulacrū effingē.nlla ogruēti' rōe
id facē possz qz cardialis effigiez
oculi intuentiū obiectādo.exortis
tū infime clericatu in hāc elationē
cū sedis aplice pōpat' incremēto
puenerūt.qppe qb' id olim ēat ne/
gocij vt efferēdis mortuis sepultu
reqz mādādis inseruirēt Nūc vo
philateria sua in tm̄ dilatauerūt vt
non mō eos qs episcopellos so/
lēt passim vōre ꝗ p̄riarchas p̄ma/
tes ꝗ archip̄sules velut infra se po
sitos despiciāt.imo se iā ab ill' sup
plicib' pp̄e modū adorari sinant.
qnetiā reges ipos eqpare contē
dāt Qz hac eorz omissa vanitate
qs imensā7 inexēcabilē voraginē
sue ocupie vbis eqre valeat nulla
pt' ad ꝗ vba sufficiūt nullū inge
niū nlla facūdia.qm̄ de re ista ple
ne disserere non nr̄e facultatis est
pauca solū sūmatim attingam ex
aceruo grandissimo excepta.

De multitudie bñficiorz cardi/
naliū et eorū incōpatibilitate

Teqz in primis qnte illud
auiditatis ē q tantā mlti
tudinē bñficiorū inuicē re
pugnantiū tenēt.q mōchi simul 7
canonici sūt reglares et seculares
q sub eodē hitu oim religionū or
dinū pfessionū iura et gradus et
officia bñficiaqz possidēt Nō qdē
duo vel tria decē vel viginti.ꝗ cē/
tena et ducētena et inēdū vsqz ad
qdringenta vel qngenta aut āpli'
nec pua vel tenuia ꝗ oim pinguis
sima et optia qbus si otenti essent
postqz ad summā illā numerosam

puentuz esset. nec vltra ꝗrerent p
spere cū paupib' clericl. qui relicq/
as eoꝝ expectāt agerek. ꝗ ꝗntū cū
ꝗ ad numerū aut sūmaz venerint
ad ampliorez festinant et assiduo
festinant et ardentius festinant.
Nouas indies grās. nouas ocessi
ones petūt ꝗs cuz senserint ad fi/
nē ꝓperare integrā reformari aut
denuo in mai' augeri sine vlla ces
satione exposcūt sic oia vacantia
que alicui' sūt momenti āplectunk
omia rapiūt oia auferūt nihil om
nino saltē qd fructuosū sit vel pau
culū nimis alīs ptiendū relinqui/
tur Nec tñ sitis illa vnda tāta bñfi
cioꝝ extinguik. ꝗ vehemēti' arder
q arentes ai fauces magis sp ac/
cendit nō mō in illis fructib' oim
ecciaꝝ toto orbe ostructaꝝ ꝗ neqꝗ
tota auri mole ꝗm tagus suis are
nis secū vehit quā ꝗ pactol' vol/
uit inexplebiles (niacis

De cōtractibus symo

Ernentes igit inopes alīq
et calamitosi ecciastici ni/
hil se posse oseq ꝗ oi prs'
spe alic' boni nisi his auctoribus
destitutos non hntes qd faciant
aut q se vertāt ad hos ipos se cō
ferūt. et aut cū symoniaca puitate
bñficia ab eis mercank. aut pēsio/
ne ānua qd eq symoniacū ē ab ill'
redimūt. aut vestigīs eoꝝ aduolu
ti in suā familiā admitti postulant
vt vel lōgo famulatu sepe ec igno
minioso aliq in ecca titulū pariāt
Nā qd hodiēna die est qd sibi ali/
qs de pbis moriib' vel eruditiōe

quo pmoueri valeat blādiak Nō
iā his artib' vt qndā apud maio
res fieri solitū esse accepim' ad ho
nores eccie ascendik. ꝗ illis ꝗs mō
reuli. quasqꝗ de sclariū ptātuz fa
mulatu et importūis petitionib'
paulo post relatur' sū (dinaliū

De statu bñficiorū car

In mōasterīs aūt et locis alīs in
qbus bñficia cardinales occupāt
quō deo fuiak. quō dom' et edifi
cia labētia reparenk. res ipa loqk
omia illic corruūt. oia labunk. oia
peunt adeo vt sepe opteat oez ab
eis administratiōz p laicā manuz
subtrahi donec repatiōes ibi nca
rie q nūqꝗ als fierent explete sint.
Quō ibi viuak. qlis disciplina aut
regula obseruek. nihil ad eos atti
net dummō suoꝝ pcuratoꝝ soler
tia bursa sua numis multl. onusta
redeat Sed iā diuti' qꝗ optuerit.
leuiora reꝝ mediocriū detrimēta
ꝗrimur. ruinā poti' vlis eccie ex di
ra ābitione horū pboꝝ virorū p
fectā ꝗramur Quis ei nesciat ferā
truculētissimā oia exēminantē cō/
sumentē pfligantē. sectiōis scz scis
matice horrendā pestē p nequitiā
cardinaliū in eccie gremiū iniectā
fotā auctā ꝓpagatā tādiu inuetēa
tā q ꝗnta cuz pnicie p tres ferme
et viginti ānos eccīam oibus viri
bus oi laude oi honore nudauēat
ꝗntū eā in pfundū oim miseriarū
maloꝝ dimiserit vix tullius si reui/
uisceret satis eloqui posset

De omissione multipliciū viciorum.

Transeo symoniacas apō papā incessiōes. transeo procinia venalia. transeo corruptiōes aut pmotiōes turpissimas et dānatissimas q̄ oēs fere istis auctorib' et suasorib' fiebāt. transeo mercedes et stipēdia tpaliū dñor q̄ cū maxio eccie dispendio cupiebant vt in eor negocijs adiutores et curatores et ofiliarij forent magl. illis pculdubio q̄z ecclesie osuletes imo dū eis placerēt eccie incōmoda minime curantes Nec enumerare volo eor adulcia stupra fornicatiōes q̄bus rhōnaz curiā etiā nūc incestāt Nec referre obscenissimā sue familie vitā a dominor tñ morib' nullaten' absonam Sed nec illud etiaz refero q̄ vsuras et omertia publice exercēt q̄ mercatoribus ac numularijs suas, p mutuo mutuāt pecūias. quae cā numularios. supme table nō incōgruenē appellat hec oia aliaq̄z pmulta etiā grauiora q̄ longa nimiū narratione onerosam redderent orationem. pterea

De pmotionib' ad instantiā pncipū p papā solitl. fieri

Sed me pterire nō deceat pus q̄z de hac curia egrediar q̄ntā et q̄z abominabile fornicatiōz papa et hi sui fratres. cū secū pncipib' inierint Nāq̄z vt sua dñia imo ro vt suā tyrānidē oibus nec iniuria sup̄ moduz inuisā. incōcussa stabilitate confirmare posset. sicq̄z tuto qōcunq̄z libitū eēt pagere. tpaliū pncipū ad q̄rū se imitationē oponē atz ofor mare in aim induxerant captare amicicias fauores cōquirē. q̄cūq̄z posset industria studuerūt. nūc mlta bñficior his p q̄bus exegisset largitione. nunc encenijs et donis nūc pmissis vberrimis. sepe assentationib' q gnatonice dockne versutis fraudulētijs. Itaq̄z ne lōgū faciā adeo se et eccīam vlem eorū arbitrio subiecerūt atz deciderūt. q̄ vir aliquā puulā p̄bendam nisi eor mādato vel ofēsu in puincijs eor tribuere ausi eēnt Si epūs aliquis obierat si decan' vel p̄posit' vel alia q̄libet psona eccīastica q̄s inde mortui locuz surrogari appetens nō pus ad regē q̄z ad papā ibat imo ro q̄s ita insan' vt absq̄z regijs lr̄is ad papā postulaturus accederet Mirabile dictur' sū et q̄z q̄z vir credibile veruntñ sic q̄s pape ncarius pinqu' familiaris aut q̄libet alio titulo dilectissimus pro sua apud eum pmotōne institisset. regales añ omia ab ipomet pontifice iubebat lr̄as q̄rere. alioquin se frustra niti omniaq̄z tentamēta in vacuū abitura q̄ntūcūq̄z ad gr̄am illi faciendā. pape eēt p̄cliuus aim'. q̄z ro importūe q̄z impbe q̄z manu vt ita dicā ensifera ēreni ipi dñi p suos solicitati papā per suas q̄tidianas lr̄as vrgebāt neq̄q̄z credibile foret. nisi res vsu assiduo pmulgata certitudinem faceret. plus eni p̄ceptorijs q dominatorijs scptis res agebatur q̄z cōmendatorijs vel precatorijs quibus si decertassent pōtificibus

obtpare et alteri q̃z p quo peteba
tur otulisset certũ erat illũ nõ reci/
pi. sic itaqz oes vacãtes psulatus
omia bñficia fructuosa. seclaris il/
la familia oim rerũ eccie mysterio
rumqz ignara vi atz importũitate
extorq̃bat. nulli eruditi viri de lite
rarũ sacrarũ eruditiõe loq̃r. nulli
pbi iusti ꝓtuosi qui curiaꝫ limina
rari terũt. ad supma dignitatũ fa
stigia veniebãt. ꝗ ãbiciosi quiqz ꝗ
adulatores sed histrionici ꝗ oib'
vicijs imbuti q̃les in aulis pncipũ
frequẽtes ospicim' Naz quot' q̃s/
qz hodie est ad põtificale culmen
euect' qui sacras vel pfectorie lite
ras legere audierit didicerit imo
qui sacrũ codicẽ nisi tegumẽto te/
nui vnq̃z attigerit cũ tm̃ iureiuran
do illas in sua institutione se nosse
ofirment. aut põtificia tenent ho/
mines ignari et illr̃ati. aut siqui li
terati sũt. hi solũmõ tpalia impia/
liũ legũ p̃cepta sacerdotib' inter/
dicta lucrosas qz scias secuti sunt
nihil omino de lege ꝓdina vel spiri
tuali eruditione qua plebs ad sa/
lutem eruditenda est sentiẽtes

Qd cõgregatio pecu

nie ẽ p̃cipua cura p̃dictoꝝ platoꝝ
Igitur iuꝫ more suarũ pfessionum
sũmo vndiqz studio ad lucrũ inhi
ant nõ quidẽ aiaꝝ sed crumenaꝝ
poti' q̃stũ vbiqz explorãt. questu
flagrãt questũ pietatẽ putãt nihil
omino agũt nisi qd̃ ad colligendaz
q̃cũqz ex occasione pecuniã suffra
gari posse crediderint p ipa alter/
cank certãt iurgank litigãt multo
eq̃nimiter locuti iacturã decez mi
liũ aiarũ q̃z decẽ vel duodeci soli/
dorũ ꝗ me iure rep̃hẽdo qui eq̃ni
mius dixi. cũ nullo ai motu vl'tur
batõe aiarũ dispẽdia de q̃bus nõ
mõ nulla apud eos cura sed neqz
cogitatio est excipiãt. damna vẽo
sue rei familiaris etiã leuia. furia/
ta ꝓpe mẽte sustineãt Deniqz siq̃s
fortassis pastor surrexit qui nõ h̃
more incedat. aut qui pecuniã cõ
temnat aut auariciã damnet qui
deniqz nõ omi via seu iusta seu ini
qua. aurũ a suis subditis extorq̃/
at. aut salutari exhortatiõe vl'p̃di
catione aias lucrifacere studeat q
plus in lege dñi q̃z in legib' hoim
meditẽt exẽplo in morsus ipi' om
niũ dentes acuent Illũ prsus ine/
ptũ nec dignũ sacerdotio clamita
bũt. q̃ꝓpe qui legũ hũanarũ nesci'
iura sua defendere nõ idoneus sit
suos subditos regere militaẽ q co
ercere p canonicas cẽsuras nõ no
uerit nihil qz aliud didicerit nisi in
erti ocio aut ꝓmocinationi incũ/
bere. q̃ officia mẽdicantiũ palã eẽ
astruũt nlla tpali cura vel admi/
nistratiõe q̃ vtiliori occupatõe su
os aios teneat fũgentiũ Iã itaqz
sacrorũ eloquiorũ studia cuz suis
pfessorib' in risũ atqz ludibrium
oibus versa sũt et p̃serti qd̃ magl.
prodigiosum est pontificibus qui
suas traditiones diuinis longe
mandatis anteponũt. Iam illud
egregiũ q preclarissimũ p̃dicandi
officiũ solis quondã pastoribus
attributũ eis qz maxie debitũ ita
apud eos viluit vt nihil magis in

dignum aut magis sue dignitati erubescendū existiment

De vicijs prelatorū

Sed ecce dū aduerto ꝓpri/os curie Rhōne egredien/tes ad ea q̄ vna secū alijs etiā plātis cōia sūt vicia delapsus sū q̄ tñ magis in ꝑticulari qz loc' incidit succincta relatiōe ꝑtractare volo. Ꝑncipio nulli debz alienū vl mirū videri. si corrodēdis omni ex ꝑte pecunijs nr̄i plati sūmope in/uigilēt. si macri tenues atz inaniti succo lana et lacte suarum ouiū se incrassare studēt q̄bus pastoēs fie ri cū caro ostitit musce eni vt in p uerbio est macre confecte aspius mordēt cūcta q̄z aiantia esurie in/anita auidi' in p̄da ferūtur. Quis eni añ susceptā curā pastoriā locu pletissimi eēnt. neqz ad ꝗ indigen/tes solent admitti tñ ex ministerio sibi collato suos saltē maxima ex ꝑte euacuari loculos optuit q̄re eque nō imerito sūmo iterū laboē replere insistūt Exēplo qz sapiētis agricole cum cremēto et grādi fe nore iacta semina colligere q iterꝝ recupare iminutā ꝑam et sedulo āpliare possint more vigilātissimi negociatoris vniuersas merces su as oibus qui eis indigēt venales ponūt Si quis apd eos clericus pro furto p homicidio p raptu a sacrilegio aut alio q̄uis enormi crimie in carcerē dictus fit. tristis qz et aq̄ edulio addict' tādiu pe/ne subiacebit et tanqz reus sua cō missa luet. donec p mō sui census

aut suoꝝ q̄sitā a se pecuniā psolue rit Ubi vo id egerit liber q velut innocēs abire sinet. ois nora ois error. omia maleficia etiāsi capita lia sint p pecuniā laxanē ac delen/tur Mā q̄d loquor de exercitio sue iurisdictiōis q̄ ita violenē et tyrā/nice regit vt magis hodie hoies eligant tyrannoꝝ immanissimoꝝ qz subire iudicia ecclesie.

De pmotoribus iurisdictionis eporū et coꝝ abusibus.

Oci nō pōt q̄nta mala fa/ciant illi scelerati explora/tores criminū q̄s pmoto res appellāt simplices et paupcu/los agrestes vitā satis innocuam in suis tugurijs agētes et fraudis vrbane nescios in ius sepe p nihi/lo vocāt cās et crimia cōn eos se/dula ofingūt vexant terrent inimi canē sicqz eos p talia se oponere et pacisci cogūt. qp si facē renuēnt crebris eos citatiōibus q̄tidie qz impetūt et sup̄ modū infestant De si sel q̄libet occasione ꝑpediti opa rere desierint cēsura ilico anathēa tis vt rebelles et otumaces feriū tur Si vo ad die venire q̄tiēs vo cati erūt pseuerauerint eoꝝ audiē tias apud iudicū ēbunalia impe/dient moras qz et subēfugia dila/tionū et interlocutionū captabūt que pfacile a foris ecciastici obtinentur quo vel sic longo tedio longaqz sui tpis iactura fatigati sup futurā vexationē atqz impen/sam pecunie pactiōe redimere co/ganē an sit p leui vel pro delicto

nullo p exiguo debito infinitarū cumulus expensarū.

De exactionibus pro concubinis tolerandis

Iam illud obsecro quale est q̃ plerisq̃z in diocesibus rectores parochiarū ex certo et oducto cuz suis plātis p̃cio. passim q̃ publice ocubinas tenēt. q̃ subditoꝝ excessus et vicia oia q̃z officia que iudicijs p̃esse sūt solita publice venūdant sed ad hec bona sūt hec.

De collatione symoniaca sacroꝝ ordinū

Illud vo quo ferendū q̃ nullꝰ ad clericatū vel ad sacrū ordinez vel ad quēcunq̃z gradū ecclīasticū nisi mercede accedit. q̃ nulli sacralem grām req̃renti manꝰ imponūt nisi qui certū ātea p̃ciū dederit. q̃ oēs ofessiones absolutiōes dispēsationes venales faciūt. q̃ si aliq̃ bnficia sue sint dispositōni deuoluta p q̃stu ea oferūt vel suis ea spurijs aut histriombꝰ donāt. aut si quis forsā eis illud euāgelicū obiecerit gtis accepistis. gratl. date nō deest qd̃ ilico rnd̃eant se mime gratl. accepisse. q̃re nequaq̃z astringi ex vbo illo vt gratis tribuāt Illos deniq̃z solos antistites. esse aiūt q̃ istius mōi sūt sñia ligati qui pastorale officiuz absq̃z vllo suo dispendio sortiti sunt.

De indiguis et indigne promotis.

Non est igit q̃ quisq̃z nisi a ministroꝝ vero valde deuius gratiam putet ab eque tribui. quomodo eniz grā si nō gratl. data? nisi falso putabimꝰ. magnū illuz pestifeꝝ vira maledictiōe a petro reprehensum q̃ donū dei pecunia possideri estimauerat Ex isto aūt fonte pfluit illa copiosa viliū atz indignissimoꝝ p̃sbr̃oꝝ multitudo. vt eni ex suis ordinibꝰ maiora lucra p̃cipiāt omīs quotq̃t aduenerint nullo aut puo admodū discrimie ad eos q̃s petierint titulos admittūt nisi forte si qui adeo egestate p̃munt vt soluendo nō sint. nlla de vita añacta p̃cūctatio est nulla de eoꝝ moribꝰ q̃stio De lr̃is vo et doctrna quid loq̃ attinz cū oēs fere p̃sbr̃os sine aliq̃ captu aut rerū aut vōbuloꝝ morose sillabatiq̃z vix legē videamus q̃ ēgo fructū quā exaudītōz ex suis orōibꝰ siue sibi siue alijs impetrabūt. q̃bꝰ barbarū ē qd̃ orat; Quō p suas p̃ces dñm alēnis ꝓpiabūt q̃ sibi ip̃is sua ignorātia et sue feditate vite. p suū ministeriuz infensū faciūt Si q̃s hodie desidiosus ē si q̃s a labore abhorrens si q̃s in ocio luxuriari volēs ad sacē dotiū cōuolat quo adepto

et cāpanulas seduli freq̃tātis potando omesando pranitādo cōuiuādo cū tesseris et pila ludēdo tpa tota osumūt Crapulati vo q̃ Inebati pugnāt clamāt tumultuāt nomen dei et sc̃oꝝ suoꝝ pollutissimis labijs execrant sic q̃ tandē opositi ex meretricū suaꝝ oplexibꝰ ad diuinū altare veniūt

De ppetua absēcia prelatorꝫ ab ecclesijs suis.

Sed redeo ad nros episcopos qui in omni lubrcitate ab ineunte adolescentia educati tales testes vt dixerim ministros in ecclesiam inducunt intus quorū gesta memorabilia. Illud a me ptermitti nō debz ꝙ multi ex illis q̄ pastorali apice potiunt p qꝫ annosa tempora potiti sunt. nunqꝫ ciuitates suas intrauerunt. suas ecclesias viderunt. sua loca vel diocesses visitauerūt. nunqꝫ pecorū suorꝫ vultus agnouerūt. vocē audierunt vulnera senserunt. nisi ea forte vulnera que ipsi suis vberibus spolijs p alienos mercenarios eis intulerūt Alienos dixi. qz et ipsimet mercenarij sūt. qui nō gregis sui custodiam salutē. pfectū querūt. ꝗ solū tpalis mercedis retributionē Itaqꝫ ipsi vere sunt mercenarij. tm epi habentes nomen qz res p nomen signata pcul abest. Nomen etenim epi speculator sonat vl supintendens. speculatorem inqt ꝓba posui te domui isrl. Hi vo sup omniuz profectu nihil prorsus intendunt. nihil speculant. nihil prospiciunt. sui corporis curā agūt. sese et nō oues pascūt. nō magnopere pensantes q̄s ouibus casus accidat vtrū morbo vl ieiunio dsumpte pereant dū sibi vel ex eaꝫ morte aliquid capescāt.

De prelatis i curꝫ prin

cipum residentibus

Hc enim dicet forsan aliqs Iure eis ignoscenduz est si raro suas diocesses adeunt aut suas tardi' reuisant plebiculas qm̄ p consilio a principibus accersiti magna regni negocia tractant innixamqꝫ suis humeris rempublicaz regunt. tutanť. sustinent. alioq̄n grauissime collapsurā. qd̄ vtiqꝫ laudabili' videť esse q̄ꝫ sue priuate rei consulere. Primū illud nequaqꝫ eis dederim ꝙ ipsi vltro a principib' tanqꝫ dsiliarij cuocenť. quinimo magnis sumptib' amicorūqꝫ intercessionib' hoc impetrant. nō q̄dem zelo aliquo vel cura reipublice cuius nulla apud eos charitas ē. sed Pter stipendia et larga munera q̄ exinde eis pueniunt. vt alieno sumptu viuētes suarū puentus ecclesiarum in eraria recondant. Demqꝫ qualē reipublice languenti imo extincte et iam pe sepulte vtilitatem efferunt. vtinā nullā q perniciem afferrent. Nunquid ea re queso psūt ꝙ omniū tributorū onera quibus hodierna tempestate popul' vrgeť suis callidoitatib' q suggestionibus multis reperiūt. et repta incumulāt et tam in longū pducta? Indeq iā pridē vsus in regno isto inoleuit ꝙ aliq̄ epi taliuz exactionib' presunt. de causis etiā et querelis eorum decernunt. Num idcirco psunt ꝙ ad contionē vocati. q suā iussi dicē sententiā. magis ea que principi sciunt placitura q̄ꝫ reipublice pfutura p/

suadent. ꝙ sepe largitiõe. sepe gra
sepe odio sepe etiã timore ducti nõ
iusta vera sincera sed peruersa atq;
noxia fallacib' adepta blanditiis
dñor aurib' suggerũt. Porro an ea
adiuuãt rẽpublicã ꝙ rectorib' eor
qui eam administrant annonã et p̃
uate sup annonã cõis inculcãt. qd
em̃ ipi faciũt osequens est vt osulti
alios etiã facere hortenť ne turpi
inter se pugna. vẽba eor atq; acta
dissideãt. Deniq; q̃s ex illis paupe
rũ defensator est. quis afflictor cõ
solator. quis oppressor subleuator
quis p pupillo patron'. quis pro
inope vidua otra calumniatorẽ p
tector. imo vero quis magis a cõ
passione atq; miseratione quorũli
bet miserabiliũ alienus. Pulcre de
eis Isaias et vere loquiť sub ima
gine principũ synagoge quor isti
et si successores tpe in flagitiis. iure
tñ forte precessores dici pñt. Princi
pes inquit tibi infideles socii furũ.
omnes diligunt munera. sequũtur re
tributiones. pupillo nõ iudicant et
causa vidue nõ ingredit ad eos

Qs tales prelati mer
cenarij dicendi sunt.

Iruz aũt q̃d illud sibi vult
ꝙ nunc fere quilibet ponti
fex ab ecclesia cui presidet
sex vel septẽ aut decem milia aureo
rũ annuatim accipiat. a rege vero
p stipendiis mille ad sũmã aureos
sue tñ ecclesie q̃ ouilis sibi creditl cu
ram p regni famulatu derelinquit

Nonne saltẽ vt mercenari' dãti ma
iorẽ mercedẽ seruire debebat. ꝗ sua
ad hec responsio in promptu est. Li
cet em̃ ampli' sit qd̃ ecclesia tribuit
q̃z qd̃ ꝓnceps. attñ munus illud cũ
maiori adiunctũ sũmaz cumulatio
rem cõstituit. duo q̃z bona potiora
sunt vno. Deniq; fruct' qui a rege
prebenť nisi regio lateri assistant sci
unt sibi nõ datum iri. ac illos qui
ex ipis veniunt longe etiam posi
tis et ab omni seruitio immunibus
nihilomin' tribui Quid ꝙ suã pro
motionẽ rege instante factam. regi
ipi et nõ deo nec ecclesie imputant
Qua ꝓpter vt grati homines illius
p quẽ gr̃az adepti sũt nequaq; im
memores ei merito libenti' ꝑm vicis
situdinem obsequij q̃z illis referunt
Quid ꝙ regib' seruire et non deo
nec ecclesie didicerũt. Quid ꝙ non
intentione alicui' officij in eccia exer
cendi sed quietis et inertie in maio
rũt. Quid ꝙ ꝓpter assueta stipẽdia
multa aperte minima. multa etiam
aperte exilia importunitate assequi
sperãt. que q̃z in suis ecclesiis serui
entes nõ assequerẽť At saltẽ inqes
suis illic ecclesiis ne grauentur aut
opprimanť subueniunt. imo suas et
alienas ipi et opprimũt dũ p arbi
trio secularium potestatum tributa
sup eas annuũt Ne em̃ ab optima
tib' quor negocia agitant oñiaq;
frequẽtant ecclesiis plus iuste fauẽ
arguanť quotiens de re ad eccias
pertinente agi contigerit grauius

aduersus illā q̃z aliq̃s sclariū insul
tant.rara his caliginosis afflictio
que nō a suis filij̃s originē trahat

Q̃ utilior est talium

Q̃ uo q̃o eor tan/ (pñtia
plator absentia a suis ecclesij̃s q̃z
tore a suis sedib' abñtiaz
accusam' cū per suā si illic
adessēt pñtiā visibilius obesse q̃z p/
desse possēt? Quid eni oro illi psūt
qui toto elabēte ano suā bis a ter
intrant eccīam qui totos in aucu/
pio et venatu in ludis et palestra
dies agūt qui noctes in conuiuij̃s
accuratissimis i plausib' q choreis
cū puellis etiā effemiati insomnes
transeūt.qui suo turpi exēplo gre
gem p deuia.abducūt in p̃cipiciū
qui imberbes adhuc adolescētuli
vix ferulā egressi ad pastorale cō/
uolāt magisteriū.et tantundē de il
lo quantū de nautico sciūt officio?
Difficile itaq̃z satis ē statuere. qui
eor magis incōmodēt suo gregi.
hi qui ne deserto eo lupis q̃z expo
sito cū scurris et parasitis in aula
versanť.an hi poti' qui corā positi
eū per rapinā vexāt piturū negli
gūt per errorem ducatū p̃cipitant
q̃z uis eni mercenarios vtrosq̃z iu/
re optimo appellauerim.pro re tñ
min' paruz diri lupi ābo accōmo
dati' dicēdi sūt vtriq̃z eni q̃d lupi
est agūt vexāt dispgūt lacerāt di
ripiūt ipi quidē p seipos.illi vero
p seipsis per alienos. Sentio me
diuti' q̃z initio putauerā his nr̃or

angelor (ita eniz sacre lr̃e p̃sules
appellāt)p̃claris misterij̃s immo/
ratū ꝗ tante rer multitudini.quā
breuiori ꝓpendio pcurrē mihi cō/
mode nō licuit.ignosci optz.reliq̃
si per singla referrenť.sūt multa ꝗ
ea paucis in generali expediā

De capellanis et cano

Q Uid eni de ca/ (nicis
pellanis et canōicis lōgū
me trahere p̃monē nce est
cū vno vbo dicē liceat sires ep̃or
p suo mō canonicos eē.indoctos
symoniacos cupidos ābiciosos
obtrectatoēs.sue vite negligētes.
aliene curiosos scrutatoēs ac rep/
hensores.adhuc aūt ebrios incon
tinentissimos.vtpote qui passim q
inuerecūde plez ex meretricio sus/
ceptā et scorta vice diugum domi
tenent.vaniloquos p̃terea garru/
los tp̃ūs in fabulis q nugis teren
tes qz nihil vtile nouerunt aut ho
nestū in quo occupenť.et ꝓtēa in
re sua seu p fas seu nephas agen/
da in cura vētris et gule in carnis
voluptatib' hauriēdis sue vite fe/
licitatē vt porci epicuri ostituūt

De pace q fraternitate

Canonicorū:

Q Uam vo pacē inter se ha
beāt.aut quā fr̃nitatē de/
clarāt secte q seditiōes oi/
bus mō in ecclesij̃s per infernales
furias excitate vt iam illa inferna
lis yora scismatica in eccie vertice

ab eminentiorib' stabilita nimia fe/
cũditate germinãs omnia fere col/
legia suo viperio semine inficerit

De causa exemptionũ
pcurationũ vitanda.

Et hos ergo canõicos ali
quis vocabit qui sic ab oi
canone hoc ē ab omni regu
la abalienati sũt qui vt licenter et
impune oia que ferret aim' flagi/
tia admittē possint. ab oi se casti/
gatiõe et disciplina suoꝝ platorũ
maria vbiqꝫ redēptõne exemerũt
fraudãt itaqꝫ mutuo fraudãt pau
peres. fraudãt subditos ⁊ sic pau
lus loquit iã inter dispēsatores ec
clesiarũ merito q̃rit vt fidelis q̃s
inueniat. quas oēs fraudes et ra
pinas cum fecerint nõ est qui eos
puniat. ad papã eni quē solũ iudi
cem. pleriqꝫ eoꝝ se hre iactant. nõ
patet paupi accessus.

De vita ⁊ moribus mo
nachorũ sue pfessiõi repugnãtib'

Et monachis aũt et mõa/
sterijs late patꝫ ad loquē
dũ matia. nisi iã me dudũ
tederet in tot tantaꝝqꝫ abomina/
tionũ enumeratione demorari. ne
tñ ficto vt aiũt pede intacti abeãt
paululũ aliq̃d dicere nce est. Quid
aũt omēdabile de ipis dicē possu
mus qui q̃nto magis inter ceteros
ecclie filios ex votis sue religionis
pfecti esse debeãt tãto magis ab/
stracta cura sclariũ q̃bus abrenũ
dauerũt et in sola celestiũ cõtēpla

tione suspēsi et q̃nto magis otinē/
tes magis obediētes min' vaga/
bũdi et a claustroꝝ septis rarius
egrediētes in publicũ tãto ab his
oibus rebus licet eos videre ma/
gis alienos. magl. videlꝫ tenaces
magis auaros magis seculari rei
versis retrorsũ animis imixtos. ma
gis insup lubricos indiscipliatos
dissolutos inquietos magis p loca
publica et inhonesta si mõ frena
laxentur discursãtes ita vt nihil il
lis eque odiosũ sit q̃ad modũ cel/
la et claustrũ lectio et orõ regla et
religio. quocirca monachi quidez
sũt exteriori habitu ꝗ vita sed opi
bus. sed interne cõscie spurcicia a
pfectione quaꝫ habit' ille demrat
lõgissime disiuncti. Fallit aũt illos
nimiũ sua opinio Nã q̃nto sua p
fessione reiecta crenis magis ad/
piscendis inhiant tanto paucioza
hñt. tãto qꝫ dotes ⁊ redditus sui
magis semp in nihilũ fluũt Ecce
oim cenobiorũ vberrimos olim
fructus ita hodie attenuatos cer/
nimus vt vñ centũ homies viuere
solebãt vix decē nũc egerrime vi/
uant videm' omnia labi oiaqꝫ solo
equari. nõ suppetēte copia q̃ saltez
ãtiqua edificia a ruine defendant
iniuria. qõ q̃dē merito illis euenit
Quãdiu eni iuste sobrie caste inno
center viuēdo ꝑm regle sue institu/
ta. regnũ celoꝝ et non hec tpalia
q̃rere studuerũt. tãdiu eis oia illa
satis supꝫ qꝫ fuerũt adiecta. Primũ
inq̃t saluator q̃rite regnũ dei et iu/
stitiã ejus et hec omnia adijcientur

vobis vbi vero a vite innocētia et a querēdo regno dei.p nepharia opa destiterūt recte ab eis illa abducta sūt que veris iusticie cultoribus.regni q̄ q̄sitoribus fuerāt.p/missa Regnuz inq̄t historic' facile ḡsdem artibus retinek.q̄bus initio partū est.verū vbi pro laboze desīdia.p otinentia et eq̄litate libido atq̄z supbia inuasere fortūa fit cū moriḇ' immutak.et q̄d de regno dictū audis de opib' et honoriḇ' ceteris q̄z fugacibus bonis dictū intellige

De mendicātibus et eoꝝ inani iactatione et gloria.

Venio nūc ad mendicātes qui ex pfessione artissime pauptatis veros se xpi discipulos veros q̄z imitatoꝛes esse iactant atq̄z gloriātur.quippe qui osiderantes vt ipi aiūt illud euāgelicū.si vis perfectus esse vade et vende omnia que habes et sequere me.et itē illud Nisi q̄s renūciauerit oibus q̄ possidet.nō pōt meus eē discipul'.oim possessionū suaꝝ re/rūq̄z tpalium spreta sarcina onere q̄z grauissimo.qui eruditi p̄terea i ḋinis lr̄is quibus pene soli hodie insudāt.pabulū verbi dei quo populi reficiank assidua p̄dicatōe ministrāt.viā eis salutis ecne quā nemo ali' docet apiūt.iustoꝝ digna p̄mia impioꝝ q̄z supplicia demonstrāt.sic q̄z aias ab interitu sempiē no per verā pniam reuocatas ad deū ouerti faciūt. Veniq̄z soli ipsi vt asserūt ceteroꝝ oim ecce segnie dormitantiū officia peragūt exercent eorū q̄z delicta ignorantias et negligentias supplent

Questio de pfectione mendicantiū.

Quid libet ab eis querere si hūc gradū supme pfectionis xpo q̄z ꝓpinquissime attigerūt.q̄d est q̄ suis eā verbis ita magnificāt q̄ insolenter adeo inde se iactāt.q̄ vniuersis ꝓterea vana gloriatione scp̄serūt.imo q̄ alios oēs sui status cōpatione ab omni pfectione euacuāt.decebat ei vt alieno ore et nō ꝓprio suo.illa etherea et āgelica in ēris perfectō laudarek.si mō solidā laudez non vanā suspectā odiosam cupiebāt. Nōne hec est pfectoꝝ vera iusticia vt nūq̄z arbitrenk se pfectos imo vero quo iustioꝛes fuerint eo magis in hūilitate de se sētiētes lōge se a iusticia abesse estimāt. Nā dū de eo q̄d hr̄e se p̄sumūt inanik super se efferunk et id ipm q̄d habebant.si quid tñ virtutis habebāt euanescit. (damētū pfectionis.

Q̄d humilitas est tum

Nonne humilis publican' sua deo pcca ofessus iustificatus a tēplo redire meruit et q̄m orabat veniā impetrare Supbe aūt pharise' sua merita p̄dicans et pauptulū despiciēs re pbus abscessit et inexaudit' q̄m deus supbis resistit.et humilibus

dat grām Videt ātē hec pabola.
cōtra hos questuarios verbi dei
adulatores ogruētissime inducta
qz sic synagoga suos phariseos
habet aduersus quos in euange/
lio acerrime xpūs semper inuehit
ita nimirū hi noui q subintroducti
apli eccie pharisei cēsendi sūt qb'
omia a xpo de phariseis dicta et
forte alia plma nescio an deteriora
oueniūt de quoz sacrilega impie
tate qz nō multa breuiādi studiuz
dicere cōcedit paucas xpi saltem
sniias.per quas ab eorū insidiosa
versutia nos cauere admonet au/
diamus Dit itaqz de eis saluator
sue fontē patefaciens nequitie At/
tēdite a fermēto phariseoz quod
est ipocrisis Et rursū attendite a
falsis ppbis qui veniūt ad vos in
vestimētis ouiū intrinsecus aūt sūt
lupi rapaces An nō lupi rapaces
sūt velamia ouiū gestantes.q oia
que hui' mūdi sūt verbo suo se de
seruisse asseuerāt.facto aūt ipa tē
poralia incredibili ardore ocupie
insidijs fraudib' atqz mendacijs
vndiqz exquirit An nō lupi rapa/
ces sūt ouicularū vellere amicti q
vite austeritatē.castitatē humilita
tem sanctam simplicitatem exteri/
ori specie simulant. Intus vero
exquisitissimis delicijs et variaruz
copia voluptatū vltra oēm mun
danoz luxuriā exuberāt An nō lu
pi rapaces sunt sub ouili imagine
latitantes.qui more sacerdotū be
lis in suis penetralib' oblata de/
uorāt mero se ac lautis epulis cuz
nō suis vroribus licet sepe cū suis
puulis auide insatiantes cūcta qz
libidinib' quaz torrentur ardore
polluētes An nō lupi rapaces sūt
foris ouē mentiētes qui ea que fa
cienda sūt dicūt et nō faciūt.et cū
alijs pdicauerint sua ipa pdicatō/
ne re pbi efficiunt An non lupi ra
paces sūt ouiū similitudinē falso pre
tendētes qui cū angeli lucis pmo
aspectu appeant.nō sathane tam
vt pauli verba sūt nō xpo dño.q
suo ventri seruiūt et per dulces ser
mones et benedictiones seducunt
corda innocentiū Sz audi adhuc
quid de illis ad ppositu saluator
dicat ve vobis o scribeq pharisei
ipocrite qui mūdatis qd de foris
est calicis q pabsidis Int' aūt ple
ni estis rapina et imundicia.qui si/
miles estis sepulcris dealbatis.q
a foris appent hoibus speciosa in
tus vero plena sūt ossib' mortuoz
et omi spurcicia Quid de eis veri'
dici pōt quid aptius qd lucidius
qz qd celesti ore dictū audis.q et
paulus gentiū doctor pnoscēs in
spū taliū circa extrema tpa suber/
sorū ingressū et eccīam p eos mul
ta tandē vulnera sēsurā ad thimo
theū suū scribens illos summo stu
dio declinādos hortat Naz post
qz dixerat q aūt scito q in nouissi
mis diebus instabūt tpa pickosa
et erūt hoies seipos amātes cupi
di elati supbi blasphemi et multa
que his addit ab his seductorib'

nō abhorrentia.tandē qō eis est
Ꝑriū subtexuit hītes quidē spēm
pietatis.virtutē aūt ei' abnegan/
tes q hos deuita Ex his eniz sunt
qui penetrant domos q captiuas
ducūt mulierculas oneratas pec/
catis que ducūt varijs desideriis
semp discentes.et nunqz ad sciam
veritatis pueniētes hoies corru/
pti mēte reprobi circa fidē Rursus
quoqz idē apls ad eūdē suū disci/
pulū loquens spūs inqt manifeste
dicit quia in nouissimis tempibus
discedēt quidā a fide.attendētes
spiritibus errorīs et doctrinis de
moniorum in ipocrisi.loquentium
mendaciū et cauteriatā habentiū
suā osciam.que nemo ābigere de/
bet de his nouis phariseis eē seri/
pta Mlta qz alia de istorꝫ pseudo
Ꝑhaꝫ operta iniquitate qua do
mū dei pfodiūt q polluūt.sacra in
pluribus locis scriptura cōmemo
rat.satis eorū pfidiā qntū ad no
strā ptinet breuitatē detegere vi/
detur.de qua si quē libeat āpliora
agnoscere cirillū videat et illic mi
ra de eis inueniet.ad fideliū istru/
ctionē longe anteqz oirenē spiritu
sāto reuelante pdicta.qzqz nec ali
qui alij scptores etiā defuerūt qui
de his subdolis illusoribus mlta
valde vtilia et pclara post eorum
introitū ad eccie pmunitionē q p/
monitionē pideruūt.

De impudica uita q cō uersatione monialiū.

Estant nūc sole moniales
vt nram narrationē quē/
admodum polliciti sum' a
sūmo capite vsqz ad extrema ve/
stigia nullo ptermisso gradu de/
ducam' De his aūt plura dicere
etsi plura que dici possent suppete
bant verecūdia phibet necnō de
cetu virginū deo dicataꝫ ꝗ magis
de lupanarib' de dolis et pcacia
meretricū de stuprisq incestuosis
opibus pudendū pmonē prolixe
traham' Nam qd obsecro aliud
sūt hoc tpe puellarū mōsteria nisi
quedā nō dico deo scūaria.sed ve
neris execrāda pstibula sed lasci/
uorꝫ et impudicorū iuuenū ad libi
dines explendas receptacula vt
idē hodie sit puellā velare quod q
publice ad scortandū exponē?
Hec sūt que de nro clero referēda
visa sūt qbuis multa sciēs pterij q
silentio suppressi q si per singla am
plecti vellē et in imensū res pgre/
derē nec modum hitura esset orō
Que cū ita sint nemini debz mirū
videri.si eccia ex talib' aggregata
multis molestiaꝫ aculeis multis
qz aduersis turbinib' quatiē Miꝫ
potius et stupendū videri debet si
tot vitijs atqz impuritatib' huiēs
a flagellis immunis euaderet

Comparatio virorū mo/ dernorū cū moribꝫ priscorꝫ patrū

Hinc et cōfer hanc vitam
hos mores hec regimina
cū pmeua pīm disciplina.

cū maior charitate obtinētia sobe
tate districta seueritate. videbis ni
si talpa cecior es. tantā inter eā di
stantiā. q̄ntā inter lutū et aurū. tā
siquidē his dieb' nr̄is in q̄s fines
seculor deuenerūt ab aureo capi
te illi' p̄grandis statue quā vidit
in figura nabugodonosor paula
tim semp in deciora p argentū es
et ferrū plabendo ad partē pedū
luteam ac fictilem peuenimus

Conuersio auctoris ad deū

Ita vero deus optime vi
neā tuaz electissimā quam
tua olim dextera ipe plan
tasti cui sepē ꝗ obustā maceriā ad
ferarū malignaz coercendā incur
sionē circūdedisti Ita ne inquā de
structa sepe. diruta maceria despe
ctam ac degenerē effectam Ita ne
veprib' ꝗ spinis opletā Ita ne p
vuis dulcibus q̄s ex ea p̄stolaba
ris labruscis scelerib' onustam vt
vix per eā transiēs eādez esse reco
gnoscas quā tāto oliz studio tāta
cura et cultu nobilitaueras. Ecce
iā vniuerse fere eā diripiūt omnia
agri pecora conculcant. hinc aper
de silua exterminat. inde fer' singla
ris vniuersa impetu vastās ac per
stringēs egregia queqz depasciē.
Auerte obsecram' dñe iram tuā ꝗ
virgā furoris tui a vinea tua ꝗ de
celo sēo tuo miserētibus oculis su
per eā respice etsi non ꝓpter nos q̄
indigni sum' saltē ꝓpter nomē tuū
ineffabili clemētia gloriosum Scim'
nr̄is impietatibus hec et maiora
deberi supplicia Scimus pcēa nr̄a
sup arenā multa sup oēm acerbi
tatez grauitatē qz grauissima. ꝯ ec
scim' e regione tuā imensam miaz
omnia hoim pcēa nō mō que ppe
trata sūt. sed q̄ p̄nt in mentē cadē
sūma incerta supgredi Scim' tuā
benignissimā pietatē nunqz igno
scendo defessā. tuū semp aduenire
iudiciū imo sup tua opa vniuersa
p̄stare Scim' te pentē esse. nos q̄n
tūlibet degeneres attā filios. pro
magno aūt pcēo filij. satis ē patri
parū supplicij. ꝯ scio q̄d obsistit q̄
min' nobis miserearis ꝗ ignoscas
id ipm volēs et appetēs qz nequa
qz resipiscim' ab erratis. qz ad te
ingemiscētes reuerti nō volumus
qd vtiqz p seruos tuos ꝓphetas
tue in nos vindicte p nūcios tātū
cū diligentia nos admones. legē
hāc nobis qua misereri debeas p
eos insinuās Sed nos qui ad tua
mādata dura sum' ceruice ꝗ indo
mabili corde ad veniā vocantem
nō audim' te excitantē. obtenimus
te suadentē. aspnamur te ꝓmptū
atqz volūtariū ad preterita oia. si
mō p̄teritor peniteret ordinādo
per noua et peiora facinora quo
tidie ꝓuocam' Proinde ad voces
nr̄as obsurdescis tuā qz manū ad
huc extentā a nr̄a pcussione nō re
uocas. sed nouis pou' obtumacijs
noua indefinenē flagella cumulas

Excusatō auctoris sup

generali deformitate accusatõnis ecclesiasticorũ.

Nolo aũt vt quis existimet per ea que eccĩasticorũ pre missa sũt me omnes prius eccĩasticos nullo excepto ꝓphẽdere velle Scio illum nõ mentitũ esse nec mẽtiri posse qui dixit petre rogaui p te vt nõ deficiat fides tua Nec sũ nescius in singulis q̃busq̃ statibus aliq̃s et forte plurimos bonos iustos innocẽtes esse ab illq̃ maleficijs que sup̃ mẽorata sũt separatos Sed tãta est impborum in singlis pfessionib' exuberantia vt vix inẽ mille vnus reperiatur qui id qd̃ sua pfessio exigit sincerẽ faciat. q̃n etiã si simplex aliq̃s. si castus. aut frugalis in collegio aliq̃ vel iuuentu latã et lubricã poitorũ viã nõ secteẽ. fabula et ridiculũ ee teris efficit Insolens q̃ q̃ singularis insan' aut ipocrita cõtinuo appellat vsi et multi qui ad bonam frugẽ deuenirẽt. si cũ modestis et bonis degerẽt. hac rõne abstracti per malorũ sortia ad malũ trahũtur dũ talia inẽ suos iutubernales noia subire verenẽ Inde ẽ illd̃ ps vtiq̃ verissimũ cum electo electus eris et cũ puerso puerteris

Quare de bonis uiris

auctor silet

Quamobrẽ nemo admireatur si rari hoc tẽpe sinceritate aut innocẽtia fulti in eccĩa sint. tot sceleratis in oi loco ad mala impellẽtibus et per mille insidias solicitãtibus Itaq̃ ꝓter multitudinẽ neq̃tie. ita p̃uilegiate. de bonis siletur. qui alij compati paruo nimis in numero atq̃ momento sũt vt dũ sermo de policia eccĩe aut de mẽbris eius incidit tãta turba p̃uaricatorũ totã eccĩam in tyrannidẽ adducit eo loquẽdi more quo plerisq̃ in locis scp̃tura vtitur in genesi nanq̃ legit oĩs caro corrupat viã suã et tñ eo tpe quo ꝓter pcĉa hoim cataclism' erupit Noe vir iustus coram dño reptus est et ꝓterea cũ suis in arca saluatus Rursus in libro psalmorũ scp̃tũ est oĩs hõ mẽdax oẽs declinauerũt nõ est qui faciat bonũ et tñ idẽ ipe qui hoc dixit deiñ de se testioniũ habet q̃ inuenisset eũ dñs virũ ꝓm cor suũ

Qd̃ stat' ecĉiasticus merito patitur

Igitur cũ ad hũc modũ magrat' eccĩarũ et ceĉa officia se hẽant. q̃s dubitat nisi dei aniauersione. mala eis q̃ patiunt accidere Res mira vt sup̃ dixim' et insolita videri debẽt si quid eis pspe accideret Nõne p totã dinorũ voluminũ seriem bõa nob̃ hoc pacto a deo p mittunt. si legẽ ipius ꝓuem' mãdata teneam'. in p̃ceptis ãbulemus fedus nobiscũ ab eo initũ nõ irritũ faciam' Q̃ si nepharijs opib' testamẽtũ ei' ꝓphanem' pactũ q̃ legem irritemus iussa q̃ traditiones postponam' qua fronte bona ab eo petere aut sperare p̃sumemus?

Necesse ē sortē alterutrā subeam⁹. aut pspozū pmia si mādatis obedierim⁹. aut suppicia si trāsgressores sum⁹. qz nunqz mētiri nouit. q̄ pro opm q̄litate. vtraqz tribuēda spopōdit Quid synagogā que tipus eccie fuit ꝓm q̄ paulus dicit omnia illis in figurā otigisse. Quid eā inqz pstrauit. deseri qz a deo ꝛ cladib⁹ oppimi nisi eiusdē malicia fecit? Si igit iuxta pabolā ezechielis de duab⁹ sozoribus oolla ꝛ ooliba. sozori maiozi filia gessit. imo eā flagitijs et fornicatiōibus amplius insaniendo supauit. quomō sibi crederet impune cedere? Expgiscere tandem aliqn̄ ex longiozi tuo somno O infelix sozor synagoge. expgiscere inqz aliqn̄ et tue ebrietati diu satis vt ita dicā edormite modū impone pphetā qz istum et ceteros vide lege intellige. si tamē nō vsqzquaqz tua ebrietas pbe testimonio coz absozbuit Si ergo vlla in te sani cozdis scintilla supest pphetaz dicta sedulo reuolue Tu inqz illic statū et tuā ofusionē nō vtiqz dormitantē. sed e vicino impēdentē ofidera. videbis q̄s te exitus expectet. qzqz male et periculose in his sozdib⁹ tādiu iaceas Qz si pphetas nō audis nec de te dū tot mala nūciant locutos arbitraris. ipa te fallis et periculose nimiū erroze desipis. de te eni illi locuti sūt. ꝛ q̄ minant onera super te nisi desipis relapsura debes agnoscere Sed faceoz vaticinia alio spectare q̄o de tua pphetia de iohānis scz in apoc. censes An non illā saltē ad te aliqua ex pte ptinē putas? nō pudozē ita cū sensu pdidisti. vt hec neges Illā ergo intuere et lege damnationē magne meretricis sup aquas multas sedentis. illic qz tua facta pclara otemplare et tuos futuros casus

Qd ecciasticus status

Pter supbiam tendit ad ruinā

Pro cū oia impia ꝛ rgna gentiū q̄ntūcunqz potentia magna vel dura ob suas iniustitias et superbias deleta audias. euersa videas atqz pessundata. Tu q̄ solidā humilitatez sup quā fundata eras nullos impet⁹ turbinū metuentē tam longe abiecisti. tuū qz cornu tam in altum extulisti. quando exciso atqz auulso tuo humili fundamēto tantā supbie molem quā desuper extendisti non ruituram putabis? Cepit iam duduz tua superbia nequaqz se ferens palam sed lente quidē et pedetentiz. et propterea a plurimis ruina illa nō est percepta Nūc vero in modum torrentis tota in pceps ageris. et ex illo pcertim tempore quo abominādū hoc scisma te inuasit quod pfecto ad pmas tuas opmēdas neqtias intoleabiles ꝛ insanias falsas diuina super te iracundia venire permisit. quo vel sic regnum tuum deo graue gentibus odiosū iuxta euāgelicā

veritatẽ in se ipo diuisũ desolaret.
fractũ qz et dissipatũ ocideret.nõ
quidẽ ꝓ fides eccie in hoc mũda/
no cõflictu militantis cursu pcli/
tari debeat que fũdata sup firmã
petrã stabilis ⁊ inconcussa mansu
ra est Sed loquor de tpali poten/
tatu de gloria et delicijs quibus
vsqz ad nauseam et obliuionẽ sui
ipa eccia inebriata est.de quibus
in damnatione meretricis vindici
bus angelis pcipit q̃ntũ glorifica
uerit seꝫ in delicijs fuit.tantũ date
ei tormentũ et luctũ Nã vt ea que
longinqua sũt de grecoꝝ a nobis
discidio ꝓter nr̃oꝝ supbiã ⁊ aua
riciã.orto.de cõtractis limitib⁹ ca
tholice religionis per totam pene
orbis terraꝝ vastitatẽ olim porre
cto vt hec inqz et alia nõnulla vul
nera pdem eccie infligi cepta non
repetã Nõne saltẽ ruina illa.qua
vrbem rhomanã sedẽ ac caput ec
clesie sic ruere ac collabi videmus
eccie ipius et totius ei⁹ impij deso
lationẽ ꝓinquare nũciat sicut de
structionẽ hiꝛm secuta de primo
est iudeoꝝ et synagoge dispersio
Quõ eni diu stabit aut vigebit q̃
sua destructa statiõe ⁊ capite pdi/
to vaga ⁊ instabilis p orbẽ discur
rit et q̃si iã pegrina aut hospes in
mũdo de vno loco ad aliũ migra
re cogit; Ex illo plane suã cladem
imminere pnosse debuit ex q̃ ꝓpẽ
suas fornicatiões odibiles romu/
li vrbe relicta auinione ofugit vbi
q̃nto liberius tanto aptius et im
pudenti⁹ vias sue symonie et psti
tutionis exposuit.pegrinos qz et
puersos mores calamitatũ indu/
ctores in nr̃am galliã inuexit.r̃cis
qz vsqz ad illa tpa moriib⁹ frugali
bus disciplina instãte.nũc vero lu
xu pdigioso vsqz adeo solutaz vt
merito ambigere possis vtrũ res
ipa auditu mirabilior sit an visu
miserabilior.verũ alias forsan de
gallia nũc de eccia loquamur que
maligno nescio quo pacto loca q̃/
bus insederit.suo fermẽto inficere
osueuit.casus qz pniciei ac ruine il
lis esse q̃z q̃z nõ gratis aut absque
vltione vicem eniz ei debitã italia
reddidit que nudaz et suo primo
nio paulo min⁹ spoliatã suis sedi/
bus eiecit.mala vero ipsa gallia
inops per ea facta redire incipit
vt impleat illud ꝓphetie psagium
ofunderis ab egipto sicut cõfusa
es ab assur.et illud filia babilõis
misera beatus qui retribuet tibi re
tributionẽ tuã quaz retribuisti no
bis.postqz eniz importabili sarci/
na pccoꝝ exigẽte furiale malũ scis
matis irrepsit in eccíam vt omittã
q̃ per alterũ tũc apud de papatu
ostendentẽ gesta sũt.poti⁹ hec scri/
benda illis relinquã q̃ cũ eo ouer
sati certi⁹ mores suos atqz suoruz
enarrare possũt quid clemẽte nr̃o
dõ aduixit miserabili⁹ qui ita se ser
uũ seruoꝝ gallicis pncipib⁹ adie/
cerat.vt vix iniurias ⁊ contume/
lias que sibi quotidie ab aulatis
inferebantur deceret in vilissimũ

mancipiū dicī. cedebat ille furori. cedebat tpi. cedebat flagitātiū importūitati. fingebat dissimulabat largiter pmittebat. diez ex die ducebat ihis bñficia dabat illis verba oibus q̄s aut ars assētatoria aut ludicra iniurijs acceptis fecerat sūmope placere. studebat cos beneficijs pmereri. quo taliū pōcinio dñor gr̄am et fauorē assequerēt et silia ꝛc. ihis itaq; et iuuenibus nitidis et elegātibus q̄z maxime osortio gaudebat singlos fere vacātes ep̄atus ceteras q; p̄cipuas dignitates impēdebat deniq; vt p̄ncipū beniuolentiā facilī assequerēt assecutā foueret. fotam q; oseruaret. cōseruatā āplificaret plurima vltro donaria atq; renia illis dabat. quascūq; sup clero exactiones petere voluissēt ānuebat vltro sepī etiā ingerebat Sic omnē clerū secl'ariū magr̄atuū dispositioni ita subijciebat vt papa magis q̄libet coꝛ q̄z ip̄e putarēt. in hac tristissima seruitute nō dico p̄sidentia tria vt sup̄ tpm lustra cū icredib bili eccie attritōe osūpserī

Qd eccia prius humilianda est q; erigenda.

Quia eccia se ip̄am hūilia/re vel tot flagellis attrita otēpsit recte ab illo q̄ pl' equo exaltata humiliat. elisaq; et hūiliata erigit. p̄us humiliāda ēat vt in gr̄az a qua exciderat rediret postea erigenda atq; subleuanda p̄us desolanda postea osolanda.

p̄us p̄cutienda postea sanādaſ Nā quid ad reintegrandā ip̄am ecclesiam. funesto hoc scismate dilacēta tam attinet. frustra aliq̄d per nos effici spamus. nō hoc humāis opibus nō vlla arte. in gr̄a agendum est. altiorē plane manū res ista deposcit. et necesse ē si vnq; vnīri debeat. idem ip̄e medicus sit qui vulnus intulit. qz et tā acerbū tam q; imedicabile vuln' est vt nulla opa altera curari valeat Multa super hac re tractata sūt multa agitata vel cogitata multa oscripta mlta cōsulta. multe legationes suscepte verū quo plura miscuim' q moliti sumus eo res assidue implicatior atq; turbatior euasit. deo laboēs nr̄os irridēte imo iugiter irritāte. qui nr̄a fine ei' adiumēto solertia suū illud opus explere credidim'. Adde q̄ indigni sumus et pacem ab eo impetrare pacez habere. qz non est pax impijs dicit dñs. qui rursū per ꝓpha ait. erit op' iustitie pax Deniq; nato i carne dño angeloꝛ exercitus pacē suo p̄dulci carmine in terra denuncians. solis eam homibus bone volūtatis futurā nūciauit

De duabus virgis dei quibus gregem suū pascit

Quod aūt a dño hec pesti. scismatica p̄cesserit ex quibusdā in zacharia scp̄tis liez apte colligē legimus siquidē in illo ꝓpheta qui multa de futuri. tpib' q nouissis ecce ebulatōibus

sub ꝓbico velamine preteruit ꝙ
deus sūmus pastor oimq; aliorū
caput et regula in duabus virgis
pascit gregē suū q̄ sūt decus ⁊ fu
nicul' qr decoris moribus ⁊ ffna
charitate ꝓditi esse dñt qui volūt
in eccia ꝓlus ꝑesse Charitatis eni
que est vinculū pfectiōis funicul'
triplex est qui difficile rūpit q̄a in
deū et primū et seipm tēdit. verū
si aia pastoris ōinis minime iussis
obtpans sua ⁊ nō que dei sūt q̄rit
et turpi in deū opatiōe variauēit
ꝛtrahit aia eius sup eos pcidens
q; ꝛgas suas ab eis subtrahit ꝙ
decore ignominiā et indec'. ꝙ ne/
ctēte aūt funiculo scismata ꝛtētio
nes ⁊ virulēta dimittēs discidia. ⁊
hoc pacto irritū facit fedus suum
cū pastorib' ꝓiter ⁊ ouibus pcus/
sum. germanitatē q; inē eos disso
ciat qr plerūq; pro culpa supiorū
ipi etiā subditi puniunt sicut ꝓpter
reatū dauid in ꝓli nūeratiōe po/
pulus plaga pestilētica pessima p
cuss' legit Cōstat āt pmā virgā q̄
dec' vocat ꝓpter vicia pastorū iā
aū ānos multos ab eccia pcisam
ac sublatā eo videlz tpe q̄ ꝓbro/
sos illos moēs de q̄bus ātea me/
mini indueret Ex illo siquidē fluere
infirmāe lāguescere retro ꝓlapsa
ferri cepit eccia. q̄ppe que vernā/
ti exuta decore. pallidā ⁊ obscura/
tam in terrā q; deiectā facie gere/
bat. postq; eiusmōi languor nulla
fomēti opitulatione medicatus. ⁊
diuturna incuria neglectus adeo
ꝓ morā tpis inualuit adeoq; mē/
bra vniuersa ꝓerrādo totū corp'

occupauit. sicq; obsessuz tenuit vt
iā vix vltra sibi inuicē mēbra ipsa
coherere possēt Et vere esset illud
ꝓbicum. a planta pedis vsq; ad
verticē capitis nō ē in eo sanitas.
sublata est ꝛga scda funicul' qui
inuicē mēbra eius colligabat. que
nūc rupto pacis vinculo nefandū
scisma horrēdūq; ꝓrsus dissociat

Quod fuit suiciū conculcationis ecclesie.

Plurimū q̄ppe nōnulli qui mlta de ō scismate et futura
eccie p ipm desolatiōe di/
uino vt credit instinctu iā dudū p
locuti sūt teterrimaz eccie toti' ex
eo conculcationē incredibilēq; vasti
tatē p ēreni violentiā impij cui' mlta
sibi iura occupauit obruituraz
q̄ ērenis tandez exuta copijs que
aliēa glutierat. male trita euomat
filios q; fornicationū q̄s cū pnci
pū importūitate cum impbissimo
mercatu plūmos genuit. morte fu/
ga exilio fame et captiuitate op/
pressos lugeat. q̄ fortassis pfecutio
maturi' q; plerq; putāt ceruicib'
eorr incubitura. ē magna eni eius
fundamēta nisi valde obcecati su/
mus iā iactata sūt q̄ q̄tidie magl.
ac magis a ēra surgē et in aptam
iāq; lucē erūpe nemo ē si mō sensū
hēt qui nō valz aduertere Et p
fecto iustissimo dei iudicō tāta ma
lorr inundatiōe obruenda ⁊ con/
quassanda ē que in tātā oim abo/
minationuz insaniam excreuit vt
nulla alia via castigata. aut ad
priorez innocentiam redigi posse

vtoeat. Precesserũt infinita signa admonitõnes ꝟminationes increpationes clades ꝟbera flagella q̃ ipam ad sanã mẽtem/ne instantia talia pateret reuocaret. sed nihil ẽ oibus his actũ imo incassũ omia ꝟsũpta. frustra inq̃t ꝓba ꝟflauit ꝟflator malicie eorꝫ nõ sũt ꝟsũpte fronte eni cõn deũ obseruata oia ꝟtempserũt et velut equ⁹ infrenis post suas cõcupias rapidiori sẽp impetu concurrerũt

Si ecclesia florere ⁊ fructificare habeat nẽcaria est in omi statu ecclesie morũ reformatio.

Quis igit tibi o xpe mod⁹ restat si tuã eccĩam a tãta sorde scorie in quã argentũ eius ⁊ aurũ versa sũt emũdare disponis multa. vt totam scoriam ipam. multa cõflatili arte aut purgatorio igne in aurꝫ repandũ ab eccie fornace ꝓficias. et puro illic nitore rutilãtia. metalla iterum inducas Etsi tuam pterea vineã labruscis sẽtuosis q̃z ꝟgultis palmites suffocãtib⁹ obseptã infructiferam. vis ad naturam reducere. q̃s melior mod⁹ id agẽdi q̃z inutiles stirpes eã sterilẽ efficiẽtes que falcibus ãputate pullulãt. radicitus euellere. vineã q̃z ipam alĩs agricolis locatã nouis rursũ ac feracibus et fructiferis palmitib⁹ insere re Neq̃z te ipo teste a de spinis pnt vue colligi. aut de ẽbulis fic⁹. ꝫ et arborẽ nullũ fructũ ferentem excidendã ipe sanxisti et igne cremandã. Fallit igit quisq̃s laborẽs ⁊ dolores eccie his malis que iaz patimur finiri estimat. Hec nõ nisi exigua sũt dolorꝫ inicia. et suauia q̃dã eorꝫ que supsunt pludia Sed tpũs erat vt portũ ingruente. iam tempestate peterem⁹. nre q̃z in his piculis saluti ꝟsulerem⁹. ne tãta procellarꝫ vis q̃ lacerã petri nauiculã validiori turbinis impulsu q̃z vllo als tpe ꝟcussura ẽ in medĩs nos fluctib⁹ cũ his qui merito naufragio pituri sunt absorbeat

Deuota oratio auctoris pro salutifero fructu reformationis rõsequende

Quũ in fine opusculi q̃d iã lõgius tendit. te benignissime Jhu supplices exoramus vt q̃cũq̃z tua sup eccĩaz futura sũt iudicia. Magna enim absq̃z dubio futura sũt. nõ ea in seuerita te vltionis. ꝟm ipius iniq̃tates immensã iã mercedẽ ei rebuas. sed iuxta inenarrabilẽ tue clemẽtie lenitatẽ et in penarꝫ exactiõe. quam nõ meret pietatẽ largiri digneris sic q̃z ea q̃ noxia sũt aut supuacua rescinde. ne pauca q̃ nõ vsqueq̃q̃z inutilia sũt cũ his etiã piter excindas Ita igit ꝟme ne prius opprimas Ita attere ne prius obteras Ita castiga. ne prius extinguas. ꝫ saltẽ ne sodome et gomorre sibis sit semen ei aliq̃d relinque. memor tm̃ tui sactissimi ꝟbi quo te cũ illa futuruz pmisisti oibus dieb⁹ vsq̃z ad cõsummationẽ seculi.

Explicit tractatus de vicijs ministrorũ ecclesie Job de Gersonno.

De cōmunione sub utraqz specie Clxxxvij

Incipit tractat⁹ magistri Jobis Gerson ꝺtra heresim de communicatione laicoꝝ sub vtraqz specie.

Olaturus iuxta seniorꝝ hꝰ sacri ꝺsilij Constantien. monitionē generalē. nōnulla que cōcernūt expugnationem heresum et hereticoꝝ nr̄i tp̄is. nominatim secte nouiter exorte et ꝑtinꝰ iudicialiter ꝺamnate ꝺe necessitate cōicādi laicos sub vtraqz specie. panis scz et vini ꝓfero cū euangelica pauꝑcula duo minuta que ꝺici possunt duplex ille ꝺenarius quē samaritanꝰ ꝓtulit et ꝺedit stabulario ꝑ cura vulneratī. vnus ꝺenariꝰ ꝺecē regulas speculatiuas. alter ꝺecem ꝑticas hz inscriptas. Scriptura sacra est fiꝺei regula. ꝺtra quā bn̄ intellectā nō est admittenda auctoritas. ratio hominis cuiuscūqz. nec aliqua ꝺsuetuꝺo. nec ꝺstitutio. nec ꝺbseruatio valet. si ꝺtra sacrā scripturā militare ꝺuincat̄. hec regula fuꝺamētū est ꝺmune nobis et hereticis quos impugnare conamur Propterea ꝺcedimꝰ et ꝓbamꝰ omnes vel auctoritates vel rationes que hanc ꝓbant ꝑ quāto nō ad aliuꝺ ꝓbanꝺū ꝑ eos ꝺucuntur vel inꝺuci quererent̄. Quāobrē sacra scriptura ꝺebet ꝺsiꝺerari quasi sit vna ꝓsitio copulatiua ꝺnectēs singulas partes. et vnā ꝺfirmans ꝑ alterā elucidans et exponēs. qm̄ si ꝓsitio aliqua sacre scripture posita assertiue ꝑ auctorē suū q̄ est spiritussanctꝰ esset falsa. tota sacre scripture sicut ꝺicit Augl. vacillaret auctoritas. qz similis. est ratio assentiē ꝺi ꝑ fiꝺē cuicūqz ꝓsitioni signate in sacra scp̄tura. ita vni sicut alteri scz auctoritas ꝺiuine reuelationis que vtrobiqz ꝺmunis est ratio creꝺēꝺi. Scp̄tura sacra ꝺū ꝺsiꝺerator in aliqua sui parte vel ꝓsitione nō est tenenꝺa in solis terminis illiꝰ ꝓsitionis aut in illo sensu q̄ illa ꝓsitio sic per se et nuꝺe ꝺsiꝺerata facit. Sed ꝺferenꝺa est et concorꝺanꝺa ꝑ ꝺpationē ꝺ alios sacre scp̄ture passus. Patet hec regula ex p̄cꝺenti et ꝑ exemplaꝺ manifesta qualia sūt innumēa. Dixit itaqz xp̄us Matb. vltī. Qui creꝺiꝺerit et baptisatꝰ fuerit saluus erit. In hac prescisa forma vel stare sentētia nō ꝺmissa quacūqz collatione ip̄ius cū alij̄s. sicut inuentos aliquos esse tales notat Augl. ꝺe ci. ꝺei. xxi. Cōstat q̄ errabit manifeste ponēꝺo q̄ sola fiꝺes sufficit i baptismo ꝺ salutē sine alij̄s virtutibꝰ. sicut trahe/rent alij̄ ex simili verbo xp̄i. Qui creꝺit in me habet vitā eternā. Amplius arguenꝺo ꝺ hōies sic. Induceremꝰ illuꝺ xp̄i Job. vi. Ego sū panis viuus qui ꝺe celo ꝺescenꝺi. sic̄q̄s māducauerit ex hoc pane viuet in eternū. Attā ꝑm istos nō suffic̄ māducatō solius panis. i. sumptio corporis. sed requirit̄ bibitio sāguinis

¶ Sacra ſcriptura pōt et debet in ſuis partibus et partialib' aſſertio nibus reuerenter et humiliter et di ligenter expoſitionez recipere ꝛcor dando paſſum cū paſſu et vnū per alterꝫ iudicando. Sequit̃ ex p̃ceden tibus. Et qz ſic fit in omnibus alij̃s ſcientij̃s et doctrinis in quib' inten tio et ſenſus vnius dicti trahit̃ ex alij̃s ex quib' apparet intētio dicēt̃. qm̄ ſm ſ̃ hilariū intelligētia dicto/ rū ex cauſis eſt aſſumenda dicendi Alioq̃n plura eſſent mendacia ⁊ cō tradictiones in qualibet ſcientiarū: et p̃cipue in ſacra et diuina q̃z eſſēt veritates in omni modo loquendi omuni. ¶ Scp̃tura ſacra in expoſi tione partiū ſuaꝫ req̃ſiuit et req̃rit homines primo preditos ingenio. ſcdo exercitatos ſtudio. tertio hūi/ les in iudicio. quarto immunes ab affectato. patz qm̄ ex oppoſito alte rius iſtoꝫ q̃tuor ſolet facillime fal/ ſus intellect' ſcripture ſuboriri. vt ſi ſit homo hebetis ingenij̃. ſi iners ⁊ neglector ſtudij̃. ſi ſupbi et arrogā tis iudicij̃. ſi deniq̃z fuerit infect' et deprauat' ex affcū alicui' vicij̃. qm̄ excecat tales malicia eoꝫ. Poſſent iſta et iſtoꝫ quodlibet tam auctori tatib' q̃z exemplis et rationib' mul tipliciter declarari. que qz nota ſūt doctis ⁊ alibi ſatis inueniunt̃ breui tatis amor linquit. ¶ Scriptura ſa cra in ſui p̃maria expoſitione habu it homines eruditos nō ſolū huma na ratiocinatione vel ſtudio ſed di uina reuelatione et inſpiratione ſpi

ritu ſ̃ ſ̃cti. Patz de apoſtolis et alij̃s de quib' loquit̃ lucas in actib' apo ſtoloꝫ. c. xiij̃. Et paulus plures enu merat diuiſiones grāꝫ inter quas interp̃tatio ſermonū et ſermo ſcien tie et ſermo doctrine. Cōpandi igi tur ſūt doctores in expoſitiōe ſacre ſcripture cū doctorib' vt illi q̃s cō ſtat habere ꝛditōes poſitas in p̃ce denti regula preferendi ſūt non ha bentib'. Similiter habentes reuela tionē. nō habentib' eam. Et dona gratis data poſſidētes. nō poſſidē tib' ea. ceteris parib'. Et p̃inde cō uincit̃ ac deph̃endit̃ quorūdam ar rogantia modernoꝫ vſurpantiuz ſibi illa de pſalmo. Sup omnes do centes me intellexi. Et itez. Super ſenes intellexi. Et itez. Sup inimi/ cos meos prudentē me feciſti. Sed vtinā aduēterēt ſi vere ſint eis cau ſe q̃ iniungunt̃ quia teſtimonia ex/ quiſiui et lex tua meditatio mea eſt ⁊ reliqua. ¶ Scriptura ſacra nō ita recipienda eſt nude ⁊ in ſolidū con temptis alij̃s traditionib' hominū q̃n debeat ad intelligentiā veram ip̃i' habendā iurib' humanis ⁊ ca nonib' et decretis et gloſis ſancto rū doctoꝫ frequēter et humilit̃ vti Patz ex p̃cedētib'. patz etiā ex modo quē tenent heretici quos nūc impu gnamus qui doctores valde impu nant. diligenter allegant pro ſuis aſſertionibus colorandis et cor/ roborandis. Et tales qui ſunt ali/ q̃ nulli' auctoritatis vel ponderis ſicut ſūt aliq̃ gloſatores decretoꝫ

et decretaliũ. et nõ sancti nec multũ in theologicis eruditi. Et similiter aliqui q̃s de numero trahunt theologoꝝ. vñ sic arguit aduersus eos Si doctorib⁹ et pitis in sua arte credendũ est cur doctorib⁹ p nos allegatis nõ vultis credẽ q̃s allegatis q̃ bñ intellecti sũt p nobis et alij q̃ absqz vlla oratione plures sunt et clariori sermone dicẽtes nr̃am sententiã. Si vero nõ talib⁹ in aliquo credendũ est. cur eos p vobis in cõfirmatiõe erroneoꝝ spũuz et sensuũ vr̃oꝝ tã curiose et exq̃sitissimo studio queritis allegare. vñ cũqz colligẽtes et discerpentes quãlibet rentat. ¶ Scp̃tura sacra recipit interp̃tationẽ et expositionẽ nedũ in suis ꝓbis originalib⁹ ꝯ etiã in suis expositionib⁹. ptz ex p̃cedẽtib⁹. vñ si allegat Aug. exẽpli gr̃a q̃ dixẽit i vna glosa sua sumẽdũ esse sanguinẽ xp̃i in cõicatõe laicoꝝ. et hoc de necessitate salutis. Et alibi dicat vel obseruet oppositũ ꝑm intellectũ q̃ p̃ma facie colligerẽt ex ꝓbis attẽdendũ ẽ ex dictis alij̃s qualit̃ est ocordãd⁹ sibi ipi Inuenit̃ em̃ dixisse. Crede q̃ mãducasti. et ita dicẽ potuit. crede et bibisti. ¶ Scp̃tura sacra dũ p nouellos hões inducit̃ tanq̃z credenda sit in suis nudis terminis absqz alteri⁹ interp̃tis vel expositoris admissione. exponit̃ grauib⁹ piculis q̃ scãdalis nisi solerter p̃uideat̃ et cõfestim occurrat̃. Ptz ex p̃cedentib⁹. Et qꝛ ad ꝓbitatẽ tales implicãt semetipos i dictis suis. put deductũ est sexta regula. Dũ aliqñ p se inducũt doctoẽs et inductos ꝯtra se nõ admittũt. Dũ p̃terea vitare volũt glosã omnẽ incidũt aptissime i multiplicẽ ꝯtradictionẽ et vltra q̃z iudei lr̃ales iudaisant q̃ recipiũt i antiq̃s traditionib⁹ leges expõnes suoꝝ doctorũ multas et varias q̃ rabi salomonis q̃ rabi moysi q̃ aliorũ quẽadmodũ traditũ habẽt in lege Deut̃ xvij. sub mortis interminatõne sacerdotib⁹ leuitici generis esse credendũ et obediendũ. Ex hac p̃terea radice pestifera orti sunt q̃ q̃tidie crescũt errores begardorũ et pauperũ de lugduno et oim̃ similiũ q̃z multi sũt laici habentes in suo vulgari translationẽ biblie i grãde p̃iudiciũ et scãdalũ catholice ꝓbitatis quale ꝓpositũ ẽ in reformatorio eẽ tollendũ ¶ Scp̃tura sacra in sui receptione et expõne autẽtica finalit̃ resoluit̃ in auctoritatẽ. receptionẽ. et approbatõez vl̃is ecclesie. presertim p̃mitue q̃ recepit eã et eius intellectũ immediate a xp̃o. et reuelante spũsancto in die pentecostes et alias pluries. Ptz. qꝛ q̃ Mathe⁹ scp̃serit veracit̃ euãgeliũ et Nicho dem⁹ nõ. solũ habem⁹ ab auctoritate eccie. Juxta illud Aug⁹. Euãgelio nõ crederẽ nisi me auctoritas ecclesie opulissz. hec em̃ est ineffabilis regula a spũsancto directa q̃ i his q̃ fidei sũt nec fallẽ p̃t nec falli. Probationes omitto. Et qꝛ hoc ẽ p̃mũ et p̃ncipiũ in fide tenendũ. quo nõ credito non superest arguẽ contra sic

negantẽ ſicut nec otra negantẽ pri
ma principia in mozalib⁹ et ſpecula
bilib⁹ arguẽdũ eſſe tradit ariſtl. Ad
dit oſecutiue q̃ ſacra ſcp̃tura i ex/
poſitione hz. ⁊ hẽ oz in reuerẽtia
et auctozitate maiozi oſuetudinem
vl̃s eccie circa ea q̃ fidei ſacra re/
ſpiciũt et diſpenſatiõez ipoz q̃z au/
ctoz tatẽ doctozis vni⁹ pticularis.
etiã ſãcti. Et ſic tradit ſcũs Tho. in
illa queſtiõe. qua q̃rit. vtz pueri in/
fideliũ ſint inuitis parẽtib⁹ baptiſã
di in rõne ad oppoſitũ. Jñ valde
mirandũ videt apud aliq̃s oſidera
tiuos dũ videt vt doctoz aliq̃s cõ/
poſuit vnã lecturã vel vnã opoſiti
onẽ aut gloſaz ſup decretalib⁹ aut
decretis redegit i ſcp̃tis. habet illa
gloſa ſeu lectura in reuerẽtia tali q̃
allegat auctẽtice in ſcholis ⁊ iudici
is. Qui doctoz ſi viueret nõ eſſet cõ
pand⁹ mille et mille q̃ iã ſũt in vita
Et tñ ſi tota vna vniuẽſitas exẽpli
gr̃a q̃ hz doctozes i omni facultate
pitiſſimos declararet aut determina
ret vnã expõnez circa vnũ paſſum
ſcp̃ture ſacre vel decretoz aut de/
cretaliũ vir reputabit aut recipiet
hmõi teſtificatio. q̃i videz ſcp̃tura
mortua ſit maiozis auctozitatis q̃z
viua. Et ſi oppõat q̃ i viuis puẽtit
iudiciũ ꝓpt puerſionẽ affect⁹. cur nõ
ſit p̃t dubitari q̃ in mortuis regna
uit dũ viuerẽt hmõi paſſiones iudi
cij ſubuerſiue? Scp̃tura ſacra pa
tit in ſuis lectozib⁹ pmittẽte deo q̃
errãt et pterue agãt q̃tin⁹ q̃ pbati
ſũt fiãt mãifeſti ſicut dicit apl's. Et
vt ſtudia doctoz multiplicit excitẽ
tur put notat Hugl. et vt pticula/
res vitates q̃tidiano exercitio inue
niant et eliciant. Juxt illud Pertrãſ
ibũt plurimi ⁊ multiplex erit ſciẽtia
Et illõ. Declaratio ſermonũ tuoz
illũiat. cũ ũlib⁹ mkt. Nihilomin⁹ dũ
ſacra ſcp̃tura patit i ſuis lectozib⁹
aut allegatozib⁹ puerſũ et pteruũ
intellectũ aduerſus illa q̃ manifeſte
ſũt in eadẽ ſcp̃tura addita et q̃ de/
clarata ſũt p eccias vl̃z et ita rece/
pte p fideliũ obſeruatõez oz habẽ
defenſionẽ ſuã magis iudiciali ſeue
ritate et executione punitiua q̃z ra/
tiocinatõe curioſa p ſcp̃turas aut
vba. Oz ex p̃cedẽtib⁹ Verificat ei
in talib⁹ q̃ ſtult⁹ vbis nõ erudiet.
qõ et expientia quotidiana manife
ſtat Illa q̃tpe tales negãt p q̃ ſola
pñt et debẽt ad viã veitatis reduci
et ſi nolũt aliq̃ credẽ niſi q̃ repiunt
in biblia. inueniant illic ſi poterunt
formam ſacroz et q̃ xp̃us miſcuit
aquã cũ vino qõ cõſecrauit. et ita
de plurimis. Sequit alter denari⁹
regulaz practicaz in expugnatiõe
erroris et errãtiũ circa materiã de
laicoz omunicatõe faciẽda de ne/
ceſſitate ſalutis ſub vtraq̃z ſpẽ. De/
bet poti⁹ hoc ſacrũ generale ociliũ
inuocare auxiliũ brachij ſecularis ſi
opus fuerit q̃z p rõcinatiões otra
tales attẽta ſua determinatõe q̃ iam
trãſit in rẽ iudicatã. nihilomin⁹ i ex/
pugnatiõe tali pñt aliqui doctozes
de cõcilio vel aliũ de ſcribẽ vel alit
agẽ otra tales errozes ⁊ errantes
p rõnes et pſuaſiones et allegatio
nes quẽadmodũ ſit nunc p erroũ

ꝺfutatione pñs opusculũ sub gene/
ralib⁹ regulis que pñt lati⁹ trahi et
particulari⁹ appellari ꝑ rões deducꝯ
tas ante decretũ dicti concilij. In
expugnatione hmõi ꝺz in ꝑmis cõ
cedi ꝓteruientib⁹ aduersarijs quic
ꝗd est theologice et rõnabilit cõce/
dendũ vt accepto illo in quo est cõ
trauersia facilius et ꝑpediosius ad
erroꝛis depositionez induci possit.
debet enim ꝺcedi sicut et sancta syno/
dus ꝺcedit ꝙ aliqñ potuit fieri et
factũ est sine pccõ.imo cuz merito.
ꝙ aliq laici ꝺmunionez sub vtraqz
specie sicut aliqñ fiebat ꝺsecratõ in
fermẽto ne iudaisare videret eccia
sicut ꝛ xpꝰ ꝛ forsan pluries post eũ
ꝑmitiua ecclesia ꝺsecrauit et dedit
hoc sacramentũ post cenã. Cõceda
tur etiã ipis ꝙ ꝺtra sacrã scꝓturaz
nec auctoꝛitas humana nec ꝺsuetu
do aliqua robur habet. sed adhuc
ꝙ interꝓtationẽ vl expositionẽ ipa
recipit sicut in regulis deductũ est.
¶ In expugnatione hmõi principa
le illud circa qd versat difficultas
sicut in pũcto centro vel cardine est
Si cõicatio talis sub vtraqz specie
fit iussa generaliter a xpo sub debi/
to salutis eterne et indispẽsabiliter
ab hõie quẽadmodũ dicim⁹ ꝙ ba/
ptism⁹ aque est de necessitate salutꝭ.
indispẽsabili ꝑ hõiez sic ꝙ nulla au
ctoꝛitate vl ꝺsuetudine possit intro
duci vel institui vt certi hõies non
baptisarent baptismo aque ¶ Dif
finit aũt sacrũ ꝺciliũ et verissime ne
gatiuã sicut nec sumptio sacramen
ti talis est necessitatis añ cibum vel
etiã post cibũ. Circa qd ẽ rememo
randa distinctio necessaria ꝛ notã/
da. ꝙ circa ministrationẽ vel institu
tionẽ sacramẽtoꝝ q̃daz sunt de ne/
cessitate sacramẽti et d iure diuino
q̃daz vo sũt tmmodo de necessita/
te ꝓcepti et de iure hũano seu positi
uo. Exemplũ in materia nra ꝙ fiat
ꝺsecratio ꝑ talẽ verboꝝ formã. ꝙ
in tali materia panis. ꝙ ꝑ sacerdo
tẽ. hoc est de necessitate sacramenti
et iuris dini. Qꝛ ãt fiat in tẽplo seu
altari sacrato. ꝙ cũ talib⁹ vestib⁹ et
cũ lumine. ꝙ cũ talib⁹ oꝛõib⁹. epla
et euãgelio. et ꝙ ieiuno stomacho.
ieiunio etiã nature Hec inqz omnia
atqz similia sunt de solo ꝓcepto hu/
mano et variabili. Sic qz eccia pos
set ex causis rationabilib⁹ etiã ꝑmis
sa omnia vel aliqua taliũ immutare
et immutata sub ꝓcepto tradere sic
ꝙ tũc peccaret homo faciẽdo illud
in quo nũc meret. et ꝙ transgrediẽ/
do peccaret ¶ In expugnatione ta
li declarari pot faciliter apud nolẽ
tes ꝓteruire vel ex affectu prauiter
errare ꝙ sũptio sacramẽti sub vtra
qz specie a laicis modo nõ est aut
vnqz fuit de necessitate ꝓcepti iuris
diuini sub pena dãnationis eterne
Attñ dũ fiebat a laicis precipiente
vel ꝑmittente vel ꝺsulente ecclesia
bñ fiebat. sicut dũ ꝺficiebant sacer/
dotes in fermentato. Nũc vero dũ
certa ratione inoleuit opposita con/
suetudo ꝑ ecclesiaz laudata et iussa
que iussio pz ex tali ꝺsuetudine que

est optima legũ interpres. Sũptio
talis temeraria est q presumptuosa
scandalosa seditiosa et ecclesiastici
ritus turbatiua. et ex osequenti eter
ne damnationis inductiua Nec va
let cũ inducũt ꝙ laici plus merent
sumẽdo sub vtraqz specie qz sub so
la forma panis. Respondet falsuz
esse. qz melioz est obedientia qz vi/
time. Et qz pt eccia prohibẽ aliqua
q pnt aliqñ meritũ augere in aliqui
bus ꝓter melius bonũ cõe adipi/
scendũ vel malũ declinandũ. In
expugnatione tali dicendũ est ꝙ as
serentes talez sumptionẽ esse licitã
et vtilẽ laicis sub vtraqz specie tan/
tũ errãt quantũ illi qui dicunt eam
esse necessariã de necessitate ꝓcepti
diuini et iuris indispensabilis quasi
sacri Dtz qm̃ isti scdi damnãt aper
tissime de heresi omnes et singulos
qui nõ volũt laicos taliter esse cõi/
candos et ponũt eos extra ecclesiã
Et ita osequẽter reputãt ꝙ sola ge
nẽalis ecclesia sit apud eos sic olim
fuit tpib' Augustini de donatistis.
q̃ qz horrẽda sit psumptio vide stu
por est. Et valde notandũ est ꝙ ex
hac auctoritate xpi. Nisi manduca
ueritis carnẽ filij hõis et biberitis
sanguinẽ nõ habebitis vitã in vo/
bis Joh. vi. volũt ocludere ineuita
biliter errorẽ suũ et nõ attendũt ꝙ
in eodẽ capitulo xps premisit. Ego
sũ panis viuus siquis manducaue/
rit ex hoc pane viuet in eternũ. vbi
nihil loquit de potu. et ideo mẽda/
cẽ faciũt xpm. Si requirat etiaz cũ

manducatõne sacramentali panis.
sumptio etiã vini sacramẽtalis. qm̃
dictũ suũ est vna oditiõalis Sicqs.
cui' oppositũ osequẽtis stat ꝑm eos
cũ antecedẽte. sumpto in se et scdm
verba sua. imo osequẽs hoc modo
repugnat antecedenti Est insup mi
rabile ꝙ ex illo vno verbo volunt
ocludere ꝙ sacramentalis sumptio
corpis et sanguinis xpi cadat sub
tanta necessitate salutis et iuris di/
uini sicut baptism' aque. cũ opposi/
tũ manifeste pateat ꝑ doctores qm̃
sine tali sumptione stat salus. saltez
in paruulis et pueris citra pfectum
vsum rõnis sicut obseruat ecclesia.
quãuis reperiat ex quadã epla Ci
priani ꝙ paruuli quatuor annorum
recipiebant aliqñ corp' xpi. Ponit
eim ꝓ miraculo puer vnũ talẽ q̃ ob
lato cibo idolis immolato nolebat
aut nõ poterat comedere sed bene
de pane cõsecrato gustabat si bene
memini In expugnatione tali re
spondendũ est ad auctoritates ad
uersarior inductas. ꝓmo ꝙ alique
ocedunt ꝓ quãto fundamentũ ve/
ritatis dicũt esse sacrã scpturã ꝛc ꝯ
rite intellectã. Alie similit cõcedunt
ꝓ quãto dicũt sacramentũ altaris
aliqñ sumptũ fuisse a laicis sb vtra/
qz specie qzuis ꝓbabili' videat ꝙ
hec obseruatio nunqz a tpe docto/
rum omunis apud omnes extiterit.
Alie que dicũt sacramentũ altaris
integre sumi debere sicut expressius
inter omnes allegatos tradere vi/
det Gelasius papa de osecr. dist. q̃.

cōperim⁹.debēt exponi de sacerdo
tib⁹ ecclesie qui celebrant pro toto
populo apud quos semp fuit et est
de necessitate precepti saltem eccie
q̄ sub vtraqz specie omunicarēt in
tantū q̄ plus obligant hoc facere
qz q̄ ieiuni celebrent iuxta osiliū do
ctoꝝ dicentiū q̄ vbi homo veniēs
ad preceptionē sanguinis reperit p/
mo ibi aquā quā putās fuisse vinū
degustat et ita frangit ieiuniū natu
re.debet consecrare nouiter vinū ⁊
ita sumere.Et ita dicit ꝓpl's sangui
nē bibere qz ministrantes p eis illū
bibūt put intelligunt auctoritates
inducte ex canonib⁹ ecclesie.et iuxta
verbū Augustini predictū. crede et
bibisti.Est em manducatio et bibi/
tio iuxta omunē distinctionē duplex
Una spūalis p fidem et amorez q̄
necessaria est in adultis Alia est sa/
cramentalis que si sit sine spūali ne/
dū nō pficit sed officit.Cadit tn in
precepto dū eius sumptio nequaqz
otemnit.put de ofirmatione et ex/
trema vnctione dicit a doctorib⁹ q̄
dicunt esse sacramēta non necessita
tis.Et de hoc sacramento notetur
quid egit venerabilis hugo de san/
cto victore i morte sua. Ex quo col
ligit sumptionē sacramētalē nō esse
necessitatis sicut baptismū.et ex ali
is notatis sup quartū sententiaruz
p doctores dis.xi.et p glosas Job.
vi. Et pme ad Thoꝝ.xi. In expu
gnatione tali sunt inducende aucto
ritates doctoꝝ sacre theologie qui
scripserūt in hac materia quas hic
omittim⁹ partim qz fuerunt sufficiē
ter allegate i hoc sacro ocilio ante
damnationē errorīs predicti. ptim
qz mlte sūt vulgate ⁊ note. Deniqz
qz stat p parte hac expientie testi/
moniū vbilibet diuulgatū quale q̄
negaret debet nō ratione sed sensu
et flagellatiōe compesci In expu
gnatione tali pficere videret q̄ se/
renissim⁹ rex rhomanoꝝ inuocat⁹ a
sacro concilio acciperet factū illud
psequendū et terminanduz sicut et
alias hereses in bohemia cū poten
tia etiam brachij secularis Attento
precipueq̄ pns fuit et est in cōcilio
vbi facta sūt decreta in hac parte.
Attento pterea q̄ in regno fratris
sui cui⁹ ē successor hec heresis habz
exordium.et nisi puideat serpet in
longinquū In expugnatione ta/
li videret multū pficere presertim
apud bohemos si conciliū aut sup/
posita ei⁹ palā ostenderent nedum
verbis et epistolis.sed factis et exē/
plis.q̄ non ex odio vel inuidia pce
dit otra eos sed zelo solo fidei ⁊ sa
lutis animaꝝ. Et hoc tunc fiet eis
psuasibile si videant et sentiāt in fa
ctis q̄ querit in hoc ocilio extirpa/
tio omniū erroꝝ sine acceptione gē
tis alicui⁹ vel psonarū. Et q̄ nō so
lis eis fiat sicut nec fiet dño ocedē
te psecutio et non alijs.deteri⁹ aut
nō min⁹ errantib⁹ detur fauor dissi
mulatio aut etiā defensio In ex/
pugnatōe tali videret maximū esse
preiudiciū si nō libere oueniret the/
ologi collatōes mutuas cū caritate

et absq; contentione frequenter habituri cũ pro causis minorib⁹ et p/phanis fiat quotidie alior ouẽtio Rursus oportet q stilus procedendi theologicus obseruek.nõ.litigiosus aut ꝓphan⁹. Super qua re alibi scriptũ repik amplius. In expugnatione tali viderenk idonei esse quantũ ad expugnationẽ doctrinalem theologi vniuersitatum illaruz que nõ debent a dñis bohemis de odio vel inuidia haberi rationabiliter suspecti.et quos cõstare põt in alijs materijs sinceriter ⁊ veraciter et ostanter actenus decertasse sine nota heresis vl errorꝛis in alijs materijs.et ad hoc nõ dubiũ est parati sunt.inter ceteros theologi de alma vniuersitate parisiensi q magno in numero pñtes sunt in hoc concilio. Sunt et de alijs vniuersitatib⁹ preclaris tã numero q; merito theologi p̃cellentes.vnde dicunt eorũ plurimi qui sup hec fuerũt simul cõgregati q osuetudo licite et rationabiliter fuerit introducta de non omunicando laicos sub vtraq; specie presertim post multiplicationez fideliũ.et hoc ꝓter euitationẽ multiplicis periculi irreuerentie et scandali circa susceptionẽ hmõi bñdicti sacramẽti. Primũ piculũ in effusione.secundũ in deportatiõe de loco ad locum.tertiũ in vasoꝛ sordidatione que deberent esse sacrata nec passim tractata vel tacta a laicis. Et multo minus deberet vinũ cõsecratũ vendi apotecis sicut fit apud tales vt dicik. quartum in barbis longis laicoꝛ.quintũ in oseruatiõe p infirmis qm̃ possit in vase acetũ generari et ita desineret.ibi esse sanguis xp̃i nec suscipiendũ essz nec nouiter osecrandũ sine missa. Et fieri posset q dareк acetum purũ p sanguine xp̃i.addito q in estate bibiones aut musce generar enk q; tũcũq; esset vas clausũ.qñq; etiã putresceret aut fiẽt velut abominabile ad bibendũ.et hec ratio est efficax valde. Et ex alia ratione qñ alij multi prebibissent. Et querik in quo vase fieret osecratio tanti vini quantũ requireк in pascate p.x.aut.xx.milibus psonaꝛ. Sextũ damnũ esset in sumptuositate vini saltẽ apud multas partes in quib⁹ vix inuenik vinũ ad celebrandũ.et alibi care opatur. Esset preterea periculũ in cõgelatione. Esset rursus periculũ in false credulitatis inductõe.et hoc multipliciter. Primo q tãta esset dignitas laicoꝛ circa sumptionẽ corpis xp̃i sicut et sacerdotũ. Scõo q hoc facere semp fuit et est necessitatis ⁊ ita pierũt omnes. et pereunt aliter sentientes facientes aut docentes. Et omnes generaliter tã clerici q; doctores ⁊ prelati qui non posse tenus opposuerunt se tali osuetudini verbis scriptis aut sententijs. et q sacram scripturã omnes illi puerterent. Tertio q virtus huius sacramenti nõ est principalius in osecratione q; in sumptõne. Quarto q ecclesia rhomana nõ rite sentit de sa-

ramentis nec in hoc ess imitanda Quinto q concilia generalia et specialiter Constan. errauerunt in fide et bonis moribus Sexto multipliciter occasio ess seditionũ et scismatũ in xpianitate nostra sicut experientia nũc manifestat in bohemia que seditio nedũ ad spũales. sed tpales dissipationẽ nisi dei ꝓuidentia q regis rhomanorꝫ pruidentia prouideant et previsponant

Explicit tractatulus mgri Jobis Gerson cancellarij Parisien. aduersus nouam heresim Bohemorꝫ. de necessaria omunicatiõe laicorꝫ sub vtraqꝫ specie.

Incipit tractat⁹ eiusdẽ magistri Jobis Gerson de probatione spiritũ

Probate spiritus si ex deo sũt iubet discipulus ille quẽ diligebat Jhs. Neqꝫ enim nesciebat illam coapostoli sui sententiã. Angelus sathane trãsfigurat se in angelum lucis sic vt fiat demoniũ meridianum dum pro tenebris errorũ quas ad tempus celare permittitur lucem veritatis claram se fingit offerre. Patuit hoc apud sanctũ Martinum visibiliter patet apud alios plurimos inuisibiliter dũ teste Bern. sub specie magni boni et arduí grande peccatũ operit sugerit et inducit. Probare spiritus si ex deo sunt non cuilibꝫ datum est. sed aliquibus per spiritũ sanctum qui vnus existens diuisiones gratiarum distribuit singulis prout vult ad edificationem corporis xpi quod est ecclia cui nunqꝫ defuit in necessarijs. Sicut igitur non omnium est prophetare nec euãgelisare omnium est nec omniũ interpretari sermones. sed aliquorũ ex officio vsqꝫ in finem seculi. Sic non omnium est probare spiritus si ex deo sũt. sed quibus datum est. quales sũt spirituales quos vnctio docet de omnibus qui et de omnib⁹ iudicant etiã inter diẽ et diẽ. Quale donũ beatus martinus q antho nius et plures alij legunt habuisse. Probare spiritus si ex deo sunt ꝓtingit multipliciter Vno quidem modo per modũ artis et doctrine generalis sicut p eruditionẽ sacrarũ scripturarꝫ diligenti pio qꝫ studio adquisitaꝫ. Sũt nimirũ scripture in quib⁹ putam⁹ nos fidẽ habere ꝓtinẽtes artẽ falsos ꝓphetas a veris et ab illusionibus reuelationes cognoscendi. Alius inuenit mod⁹ p inspirationẽ intimã seu internũ sapore siue p expimentalẽ dulcedinẽ quandam siue per illustrationem a montibus eternis effugantem tenebras omnis dubietatis. hoc autem est manna absconditum et nomen

nouū in calculo scriptum quod ne/
mo nouit nisi qui accepit. hoc Gre/
gor. in dialogo. hoc August. in de
confessione de se ipo et matre. hoc
Hugo de arra anime. cuz pluribus
alijs notauerunt. Probare spirit'
si ex deo sunt per regulam artis ge
neralem et infallibilem pro particu
lari casu aut non potest aut vix po
test humanitus fieri. sed requiritur
donum spiritussancti. quod aposto
lus nominauit discretiōem spirituū
quo dono fit vt mens nedum in se
et de se sciat probare spiritus si ex
deo sunt. sed etiam de alijs et in ali
is noscit. Hic āt est modus tertius
alius a predictis probandi spirit'.
quoniam primus est doctrinalis. se
cundus est experimentalis. tertius
officialis scz officio gerarchico at/
qz spūali dono ocessus. Itaqz sic ne
mo nouit que sunt spiritus nisi spiri
tus. Ita nemo cognoscit infallibili
certitudine ea que per solaz experi
mentalem notitiam vel sentimentū
interius et sensum aguntur in alteri
us animo. Quemadmodum ergo
tradere regulaz generalem que dis
tingueret infallibiliter inter visionē
somnialem et illā que fit in vigilia
nullus facile posset ꝓter varias si/
militudines inter vtrasqz visiones.
multo magis in ꝓposito. Scit nihi/
lominus homo vigilans se certitu/
dinaliter et experimentaliter vide/
re. qzuis non ignozet se habuisse in
somnijs visiones valde vicinas et
sikes sue vigilie adeo ꝙ somniū su
um narrare somniando quandoqz
videatur. quāuis dicat seneca esse
vigilantis somniū narrare. Scit si/
militer homo spiritualis in vigilia
vere lucis diuine posit'. videre se di
uina que videt. vere sentire. odora/
re et sapere. Quare? quia vigilat.
Potest nihilominus recogitare ex
se vel alijs que nonunqz patitur
in quodam somnio naturalis cog/
nitionis aut diabolice illusionis q
dum sic se habet quodāmodo dor
mit ad diuina. putare potest ꝙ vi/
gilet ad ea. sic qz falli. Vidit hec be
atus Gregorius asserens spiritus
ꝓphetarum non semper esse in pote
state vel distincta cognitione pro
phetarum. Probans hoc per Na
than qui ad dauid cogitantem edi
ficare domū dei respondit. Omne
quod est in corde tuo vade et fac.
qm̄ dominus tecum est. Cuius con
trarium ipa nocte reuelauit ei deus
Probare spiritus si ex deo sunt
ex primo modo (qui magis est ad
ꝓpositum videlicet per scripturā sa
cram et eruditos bonos in eadem
quia de peruerse viuentibus qua/
le iudiciū nisi peruersum et illusoriū
reportare sperabimus?) contingit
multiplicit̄ et sufficiēter quantū ad
p̄sentez spectat militiā et ad statuz
cōmunē viatoꝝ. Qua super re ne
dum vnū et ab vno sed plures a di
uēsis tractatus opositos inuenim'
quos nūc manualiter habē fas eēt
q diligent̄ inspicē dū in h̄ sacro oci
lio q̄rit̄ tractari de canonisatōe san

ctor et examinatione doctrinarum
suar. presertim vnius que Brigida
nominat assueta visionibus quas
nedum ab angelis sed a xpo et ma
ria et agnete q ceteris sanctis fami
liaritate iugi sicut sponsus ad spon
sam loquitur. se asserit diuinitus sus
cepisse. Est autē vtrobiq vel in ap/
probatione vel in reprobatione pe
riculum. Approbare enim falsas et
illusorias aut friuolas visiones p
veris et solidis reuelationibus. qd
indignius. quid alienius ab hoc sa
cro concilio? Reprobare vero nunc
eas q multifarie multis qb modis
quaqua versū p diuēsas nationes
probate dicuntur non parua exin/
de scandalorum in xpiana religione
et deuotione populorum formida/
tio. Peniq in ipo etiā silentio et dis
simulatione. exquo res in medium po
sita est non nihil esse discriminis p/
timescimus. Inuenire vero medium
aliquod vel expediens inter hec ex/
trema. laudabile quidem sit aut af/
fectabile sit nec dum satis cernimus
exploratum. Probare spiritus p
modum artis et doctrine sicut tota
deinceps versabitur intentio nemo
perfecte potest per solam sacre scri
pture eruditionem qui non etiam ex
pertus sit in semet ipo variam affe
ctionū spiritualium pugnā tanquā
ascenderit nunc in celos nunc descē
derit in abyssos et viderit mirabi/
lia dei in profundo. Nam qui naui/
gant mare hoc mysticum diuersar
affectionū quasi collidentium se flu
ctuum. enarrant mirabilia eius. In/
expertus autem talium quid nouit
eorum? Hic autem est quartus mo
dus probationis spirituum. Ceterū
puto differentiam inter homines
quos loquimur vnum theologum
alterum contemplatiuum tales esse.
qualis est inter peritum in arte me/
dicine. et inter expertum seu practi
cum in eadem qui duo posse conue
nire in eodem nullus dubitauerit.
Sic fit q fieri potest domino propi
tio vt idē sit in scripturis sacris eru
ditus qui simul in contemplationis
exercitatōne probatus est. Hūc ve
ro talem habere vult materia pñs.
sicut alias scripsisse dum de tracta/
tu quodam spiritualium nuptiarum
sermo fieret meminimus. Proba
re vero spiritus isto modo doctri/
naliter dum querimus in aliquibus
quarū corda neqz videri neqz scru
tari datur. oportz vt ab operibus
signa sumamus. dicente xpo. A fru
ctibus eorum cognoscetis eos. Fal
lit tamen vnum signum vel pauca
si non in vnū plura conglobaueri/
mus. Ita eni tradit tullius. ita Bo
etius. ita Aristoteles in coniectura
li causa faciendum. Sed quoniam
infinita est quidē huiusmodi signo
rum cōfusio coartemus ad paucio
ra et dicamus sub hoc metro. Tu
quis quid quare cui qualiter vñ re
quire. Quis est cui fiat reuelatio.
Quid ipsa otinet q loquit. Quare
fieri dicit. Cui pro consilio detegit.
Qualit viuē q vnde venire reperit

Probatio spirituũ dum queritur
fieri cõsideretur in primis persona
suscipiens visiones si sit boni et dis/
creti iudicij ratõnis naturalis quia
leso cerebro turbatur iudiciũ ratio/
nis. Si lesus fantasias patiatur nõ
magnopere querendum est a quo
spiritu veniant melancolice illusorie
q̃z visiones vt patz in freneticis in
egrotis varijs qui vigilantes se ta/
lia videre putant audire gustare ꝛc
qualia somniantes patiuntur. Pa
bet preterea quelibz passio profun
data suam lesionem. suam ebrietatẽ
suum vt Origenes loquitur demo/
nium Patet in philocaptis. in zelo
tipis ⁊ iracundis. in inuidis ⁊ aua
ris. Unde poeta. Ut qui amant si/
bi somnia fingunt. Queritur ergo
si persona sit nouitia in zelo fidei.
quia nouitius feruor cito fallitur si
regente caruerit presertim in ado/
lescentibus et feminis quarum est
ardor nimius. auidus. varius. effre
nis. ideoq̃z suspectus. Rursus pluri/
mũ refert attendere qualis sit ⁊ fu/
erit persona. qualiter erudita. qui/
bus assueta. quibus delicata. cum
quibus conuẽsata. si diues vel ege/
na. In prima superbiam vel secretã
voluptatem. in altera fictionem ti/
mebimus. Hoc super omnia conue
niet obseruare ne lateat interior su/
perbia spiritualis quam Bernard⁹
vere nominat subtile malum quoni
am ⁊ hec de humiliatione sua nasci
tur de sordibus et cilicio. ꝯ ieiunijs
et virginitate. imo et de sua morte
suo q̃z contrario trahit originem.
Quid igitur erit tutum a superbia
cum nec ipa virtus tuta sit ab ea?
Est autem superbia quedam in in/
tellectu dum non vult subijci alieno
iudicio sed innititur proprio. Que
dam in voluntate dum renuit obe
dire. et hec citius deprehenditur
ideoq̃z facilius corrigitur q̃z prima
Probatio spirituum respicit ne
dum personã que visiones patitur.
sed visionum qualitatem si vera sũt
omnia etiam vsq̃z ad minimaz pro
positionem. quoniam in spiritu ve
ritatis falsitas non est. in spiritu au
tem mendacij mille quando q̃z sunt
veritates aperte vt in vnica latenti
falsitate decipiat. Hac ratione phi
buerũt a testimonio veritatis quaz
fatebãtur xps demoniacos ⁊ pau
lus phitonissas. Si pterea sit in vi
sionibus sapientia que de sursuz est
cuz suis titulis quos Jacobus enu
merat pmũ inquit pudica est. dein
de pacifica. modesta. suadibilis bo
nis consentiens. plena misericordia
et fructibus bonis. iudicans sine si
mulatione. Si rursus excedant he
visiones quẽq̃z intelligendi modũ
vel in scriptura sacra posituz vel in
ratione naturali vel morali collo
catum. Qui si non videretur illud
ascribi frustra reuelationi quod in
scriptura semel locutus est deus si
cut Job loquitur io ipsum non re
petit Onerosuz quippe esset ne dica

mus vanū visiones super visiones in immensum multiplicatas debere recipere tanqz ab ore dei prolatas ac deinde certissima fide credendas. Sic qz demū nostra fides nostra qz religio quam deus teste Augustino voluit sub paucissimis contineri articulis redderet plus absqz vlla comparatione qz lex vetus onerosa. Hinc clare memorie magister Henricus de hassia compmendam esse tot hominum canonisationem scripsit. Hinc alia ratio sumitur q omisso diuinarum scripturarum studio magna pars christianorum ad has visiones ideo placentiores quia recentiores conuerterent oculos et aures prurientes sic qz necessaria nescirent. quia iuxta Senece verbum superuacua didicissent. Sint oportet in omni reuelatione moyses q helyas hoc est ꝓm venerabilez Richarduz testimonia legis et prophetarum per totum. alioquin suspecta est. et inde fit perspicuum qz necessarij sint theologi in canonisationibus sanctorum et examinatione doctrinarum. Probatio spirituum requirit vt persona cui visiones huiusmodi recitantur habeat se prudenter et cautissime. presertim in principio consideret acriter quare mouetur hec persona secretum suum pandere. super quo fiet ista consideratio. Caue ergo quisquis eris auditor aut consultor. vt non applaudas tali persone. non obinde laudes eam. non mireris quasi sanctam dignam qz reuelationibus atqz miraculis. Obsiste potius. increpa dure. sperne eaz Cuius sic exaltatum est cor et elati sunt oculi vt ambulet in magnis et mirabilibus super se vt digna sibi videatur que non humano aliozuz moze operetur salutem suaz per doctrinam scz scripturarum et sanctorum cum dictamine rationis naturalis. nisi consilium habere presumat et putet nedum ab angelis sed a deo. Nedum semel in necessitatib' sed pene iugiter velut in quotidianis collocutionibus. Caeem admone nō sublime sapere. sed sapere ad sobzietatem. quoniam verissime ait qui dixit. Superbia meretur illudi. et eo dignius quo instar pharisei latentem herentem qz ossibus suppiaz sicut nec pthisicus febzilem calozem superbus attendit. Quis enim facilius qz se vilissimuz peccatozē dicere sed veraciter simpliciter qz ita sentire ex intimis hoc diuini muneris. non humani soli' exercicij Enarrentur exempla sanctozuz patrum qui curiositatem huiusmodi visionum vel miraculozum pernicioſissimam fallacissimam qz refugerunt. A qua se Augustinus liberatum in suis confessionibus glozatur in domino. quam preterea dominus bonauentura abhozrendaz

nimis esse determinat. toto qz conatu repellendam. nunc orationibus nunc increpationibus seu flagellationibus proprie mētis q corporis. exemplo illius qui vt temptatione careret superbie quesuit et obtinuit a domino vt per tres menses demoniaca vexaret obsessione. Alter sāctorum patrum dum sibi demon trāsfiguratus in xpm diceret. Ego sum xps psonaliter te visitās qz dignōes. ofestim clausit ocros vtraqz manu vociferās Nolo hic xpm. satis est ipm in gloria si videro. mox qz disparuit. Alter sub alijs verbis similez in huiusmodi illusione seruauit humilitatem. Vide inquit ad quem missus sis. ego certe talis nō sum qui dignus sū hic videre xpm. Alterum quia nolebat intrare templum dicens sibi satis esse quia oculis corporeis asperissz xpz. colligauerunt catenis. soluē ieiuniū. cānib' vesci vinū qz bibē opulerunt. sic qz tumore oppresso sanat' est ¶ Opponet forsitan aliquis ex apostolorū bente. Nolite inquit spiritum extinguere. Si sit ergo visio a spiritusancto qui nihilominus repellitur. qo hoc est nisi spūisancto resistere suaz qz nascētem gratiā suffocare? Sed pfecto spiritussāctus qui se dat humilib' nequaqz ex humiliatiōe quā poirim' se subtrahet. Intrabit potius et in beneplacito suo deducet victor super excelsa animam hanc in oculis suis vilem et absqz vlla ruga fictionis humilem et simplicem. Porro dici non potest quantū hec curiositas vel cognoscendi futura et occulta. vel miracula videndi vel faciendi fefellit plurimos et a vera religione frequenē auertit. hinc superstitiones in ppls q religionē inficiunt xpianaz dū sic olim iudei sola signa qrunt. dū imaginib' exhibēt latrie cultū. dū insup hominib' nec dum canonisatis. scripturis quoqz non autenticis plus qz sanctis in euangelio prestant fidez ¶ Probatio spirituum considerat quare fieri dicuntur visiones presertim quo fine nedum proximo. nedum aperto sed occulto et longinquo. Pōt itaqz finis primus apparere bonus et salubris et deuotus ad edificationem aliorum qui tandem prolabetur in multiplex scandalum duz vel non respondebunt vltima primis vel aliud falsum fictum qz deprehēdetur in personis fuisse tam reputate sanctitatis et deuotionis. Docuit hoc etas nostra de predicatōibus dominorū Johannis de varēnis et Johannis huss et similium. Rursus dum aliquid fieri potest p humanam industriam. fit hoc in vita. fit in doctrina. quare necesse est vel querere vel expectare diuinam celit' allocutionē. Hoc nēpe tēptationi dei qz honorationi apparet similī'. Cetez finis attendendus est quare fit cōmunicatio taliū visionū alteri psone. vtz ad oñsionē vl' ad

ncitatem. vtrum ad dandum vel recipiendum consilium. vtrum fiat ex perto vel inexperto talium. q̃ si videatur hec persona querere tãtummodo consilium ne fallatur videndum est si parata se monstrat obedire consilio. alioquin iam de curatione vix spes erit. quoniam vt dicit Johannes climachus non iam eget demone tẽptante se q̃ fact' est sibi demon Actuero dicit aliq̃s. hec idcirco ꝑsona nõ credit alieno iudicio q̃ de suo certa est ꝑ reuelatiões intimã et secretã. sed ꝓfecto nõ est diuisionis deus vt timẽti se reuelet vni et ꝑ alteꝝ similiẽ timentẽ eũ vt dicat vnũ ꝋtrariũ. Itaq̃ si visio ex deo fuit nõ dissipabit in humiliãte se sub alieno iudicio ꝓter deũ sed vigorabit amplius et vincet. Quo circa tradim' ꝑ cautela q̃ in hmõi visionib' nedũ suspensũ teneat iudiciũ exemplo beati Ambrosij et Luciani presbiteri. Sed dicat reuerenter cũ Petro. Exi a me dñe q̃ peccator sũ q̃ vilis sũ. q̃ visionib' tuis indign' sũ. quas hic neq̃ quero. nec accepto. ꝯ repello. sit in celo nõ i ꝯ seculo visio tua tota ꝛices mea dñe de'. Et sufficit quid ad me de visionib' tuis in hac vita. quid de supiorũ meoꝝ monitionib'. mitte potius obsecro quẽ aliq̃ missurus es. et me me' spũs humili tegat obscuro q̃ loco Altera ꝑt addi supꝑ hmõi visionib' recipienda cautela qualem de somnijs tradidit vn' dicens. Si monitiones alique bone inquit fieri videant in somnijs vel ex ꝑsona defunctoꝝ vel aliũde recipiantur. eas non quasi somnia penitus abijciendo. neq̃ eis ex aduerso velut autenticis vel diuinis adherẽdo recogitẽtur potius tamq̃ remorationes alique ad faciendũ bona vel mala declinandũ iuxta somnioꝝ qualitatẽ Probatio spiritum considerat qualiter q̃ quomodo persona que visiones se habere dicit conuersatur. an in secreto vel in publico. an in vita actiua vel cõtemplatiua. an in deuotione nimia que notam affert in vestimentis et ceteris. aut si cõmunem habet conuersationem accõmodam his quibus cõuiuit. Hoc precipue considerare necesse est si sit mulier qualiter cuꝝ suis confessoribus conuersatur q̃ instructoribus. si collocutionibus intendit continuis sub obtentu nũc crebre confessionis. nũc prolixe narrationis visionum suarum. nunc alterius cuiuslibet confabulationis. Expertis crede nominatim Augustino ac domino bonauenture vix est altera pestis vel efficacior ad nocendum vel insanabilior. qd̃ si nihil haberet aliud detrimenti nisi temporis preciosi latissimaꝝ hanc consumptionem. Aliunde diabolica satis esset. habet aliud scitote. habet insanabile videndi loquendi q̃ interim de tactu silentiũ fit pruriginẽ Euenitq̃ illud de didone apd̃ poetã Hẽt infixi pectoẽ vult' Iẽbaq̃ nec placida dat mẽbris cura q̃etez

Cū tñ in pace sit dei locus. Nullus idcirco mirabit. si tles ad fabulas uersi auertunt a veritate. Si preterea mulieres he curiose agentes sē q̄ les notat apls sp discentes ⁊ nunqz ad sciaz veritatis pueniētes. vbi ēt nō ē veritas sit vanitas et falsitas necesse ē. Probatio spūum ostendit vnde spūs veniat aut q̄ vadat. Itaqz Bernā. testat h̄ in se nūqz sciri datū esse. q̄ tñ exptū se pluries asserit humiliter sancti spūs pñtiaz ex intimo motu cordis siue mentis. Mirabit igit fortassis aliq̄s. q̄ pacto psona status inferioris dicat se frequent agnoscere vñ spūs veniat presertim cū dixerit xpus Nichodemo. Vocem inquit eius audis et nescis vnde veniat aut quo vadat. Quid porro q̄ in spiritib⁹ diuersis multa in inspiratōib⁹ inuenit simlitudo? Est em spūs de⁹. spūs angelus bon⁹. spūs angelus malus. spiritus human⁹ tā rōnalis qz aialis. Pōt aūt similis visio spirari p quēlibet hunc spiritū suo modo. longe qz tamen diuerso sed diuersitate faciliter percipi quedaz similitudo nō finit apud inexpertos talium qui neqz per se ipsos ex acumine ingenij. neqz p eruditionez in theologicis vel philosophicis disciplinis. neqz p alioz traditionē sciūt talia distinguere. Certe nec mirandū cū paucissimos inueniam⁹. qui plene sciūt secernere cogitatōes et affectiones sue rationalis anime vt ratōnalis est ab illis que sūt animales. videlicet in sensu omuni vel organo fantasie Quē inuenies precoz ex timentib⁹ deū pcta qz fugientib⁹ q̄ sp et in omib⁹ ad liquidū pspiciat dū temptatōes vigent si sensus eorū sit tātūmodo in imaginatōe vel osensus in ratione. Adeo nō facile est discernere sensū a osensu. Quāto plus habet difficultatis probatio quadruplicis prenōiati spūs dū videlicet instinct⁹ vn⁹ vel inspiratio vehemēs tangit mentez si sit a deo vel ab angelo bono a malo vel a Prio spū humano? Cui⁹ rursus sensus portio dupler supior ⁊ inferior ascripta est. Cui⁹ sentire diuisionez pfecte dat illud verbū dei qd̄ ptingit vsqz ad diuisionē spūs ⁊ anime Qualē in se diuisionē passa erat q̄ exclamauit. Magnificat aima mea dñm. Dehinc secernens spiritū ab aia subiūxit. Et exultauit spūs me⁹ in deo salutari meo. Hec interim sub opendio cursim notata sint q̄tin⁹ dū ad singularia descēdēdū erit facilius hac occasione sapiētiores dijudicent. persuasum habentes viuere hominē cui⁹ nomen sit in libro vite cui pluries et in plurib⁹ psonis hui⁹ tpis datū est expiri et practicare omnia que dicta sunt.

Explicit tractatus de probatione spirituū mgri Jobis gerson cācellarij parisien. in Constantia. Anno dñi. 1415. tpe generalis osilij inibi celebrati edit⁹. Pter aliq̄ q̄ de canonisatōe Brigide in prefato osilio oriebantur sub xij. osiderationibus comprehensus

De examinatione doctrinarũ Excoi

Tractatus Johannis Gerson Cãcellarij parisien. de examinatione doctrinarũ.

Attendite a falsis prophetis. clamat xpus sũmus doctor nr̃. Cui cõsonat aplus su' doctor in veritate. Doctrinis inq̃t varijs q peregrinis nolite abduci. Patres q fratres q̃ habet aures audiendi audiat. qz nulla monitio salubrior. nulla si negligat poterit esse periculosior. Quia sicut venenũ corp' enecat. sic ꝓphetie false sic doctrine varie q pegrine trahunt aias ad interitũ nõ qualẽcũq̃z sed eternũ. Turbant insup ecclesiã politias demũ oẽs tẽporales q spiritualeſ euertũt. Quapter occasiõibus intra cor ab extraq̃z susceptis. ꝓposuit nostra sedulitas opusculũ oponẽ. q̃duplici mõ de examinatione doctrinarũ. Primo theologicaliẽ. 2° exẽplariẽ. 3° phisicaliter. iiij° p̃ticaliter. Prim' mod' q̃ p̃ntis ẽ opusculi sex ꝓsideratiões de examinatoribus idoneis doctrinaꝝ q totidẽ examinatiõis arte pstringet q̃ notãt i his ꝗsib'. Cõciliũ papa p̃sul doctor bñ doctus. Discretor quoq̃z spirituũ de dogmate censent. Qualis sit doctrina docẽs q̃s q̃q̃z sodales. Si finis sit fast' questus siue libido. Protestamur in p̃mis nihil nos in docendo vel narrãdo fore dicturos intentiõe corrupta fauore vl' odio sed tanq̃z in articulo mortis positi corã iudice deo volum' cautelas insinuare cõtra falsas ꝓphetias suspectasq̃z doctrinas maxime diebus istis malis q̃n studiũ theologie refriguit q̃n magna ex pte dissipatũ est vbi potissime florere solebat. Fiet insup sermo p̃sens talib' q pro talib' qualis fuisse laudat iob qui sũt simplices q recti ac timentes deũ q recedentes a malo ne diabolus cuius nõ ignoram' astutias ꝓpuisos forte reperiat seducatq̃z. Tales allo q̃mur venerãdos patres carthusien. q celestinos q̃s afflictos vt iob oportet esse in terra hus q̃ sonat cõciliũ. Cõuenit q orientales esse p susceptiõe luminis gloriosi q̃bus testimoniũ ꝓhibendũ est de lumine. Dia deniq̃z iusti ãnunciat aliq̃n vera. plusq̃z septẽ speculatores constituti in excelsũ ad speculandũ. Quib' añ locutis discuram' per vnãquãq̃z cõsideratiõẽ xij. veritates aliq̃sq̃z cautelas miscendo

Prima consideratio

Examinator auctẽtic' q si nalis iudex doctrinarũ fidẽ tangentiũ est generale conciliũ. Deducit hec cõsideratio ꝓmitus auctoritate generalis concilij cõstantien. cui forte par in duratiõe nullũ fuit forma decreti sui

satis habet q posita ē in tractatu de potestate ecclesiastica q i opusculo ſm̄ liceat appellare a papa. Sumitur insup ab euāgelio cū ratione talis ofirmatio Christ' fuit suprem' q optim' institutor ecclesie nō deficiēs in necessariis qui q dixit Ecce ego vobiscū sū vsqz ad ꝯsūmationē seculi. Oportuit igit in ecclesia relinquere regulā ifallibilem pro fide seruanda q dubiis emergentib' terminandis. nō aūt reperit in terris altera talis ifallibilis regula nisi generale conciliū legitime congregatū. nam psona q̄libz singularis de ecclesia cuiuscūqz dignitatis etiā papalis circūdata est infirmitate q deuiabil' est vt fallē possit q falli. Propterea nō imparē posuit augustinus auctoritatē in ecclesia q in euāgelio dicens. non credere euangelio nisi me auctoritas ecclesie cōmouisset. Opponet aliquis q i agibilibus q cōstitutiōib' humanis vel sententiis vel sanctorū canonisationib' ecclesia falli potest q fallere ꝯm iura q expimentis plurimis. Respondet sec' esse in his que sūt facti vel iuris humani q in his q̄ sunt iuris diuini de necessitate salutis cognoscendi cuiusmōi sūt veritates fidei p̄cipue articulorz. propterea assistit spālius vbi non sufficit humanū auxiliū. sicut i determinatiōe veritatū fidei q̄z in aliis in quib' nō necessario stat salus. Nihilomin' attendēdū ē multiplicem esse doctrinarū p ecclesiā seu cōciliū vice sue appbationē. Quedam approbant vt certitudinaliter vere necessarioqz credende. Quedam vt vtiles ad moralē religiosamqz doctrinā sine mixtione falsitatis noxie nō tū sunt sic vt credant obligatorie. ꝗ dicuntur de pietate fidei. Quedam vo solū permittunt vt legant. non quin sint mixte falsitates sed habēt aliū de plurimas vtiles doctrinas sic sūt scripta multorz doctorz. Et ita augustin' sua scripta recipi volebat. Noli inquit meis litteris quasi canonicis scripturis de se deseruire. Et iterū negare nō possū nec debeo sicut in ipsis maiorib'. ita multa eē i tam multis opusculis meis que possunt insto iudicio q nulla temeritate culpari. Sumit ꝗ dupler veritas. Canonisatio psone non compellit firmit adherere doctrine sue. Patz etiā in martyrib' vt in btō Cypriano Patet de pluribus canonisatis. quorū quotidie positiones a scolasticis non tenentur sed palā negant aut cum reuerentia si fieri potest exponūt.

Altera vitas Debet cū maturitate maxima q non sine grandi necessitate reipublice determinatio fieri in materiis fidei maxime condendo articulū vniuersaliter obligantē Alioquin formidandū ē de scandalo vel scismate non faciliter exterminabili si qui dissenserint. Doceat nos scisma grecorū

hac ratione sacre theologie facultas parisien. frequenter dum queruntur ab eadem decisiones dubiorum quasi neutrorum. solet non per se totam dare determinationem sed deputatos p concilio dando suos committere. Quanto amplior hec auctoritatis grauitas est in generali concilio necnon in summo pontifice conseruanda? Neqz tamen ita declinandum est ad nihil determinandum quod apertum in fide q mo ribus scandalum radicet ꝛc.

Secunda consideratio

Examinator iuridicus doctrinarum fidem tangentium papa supremus est in terris post generale concilium vel cum ipso deducitur auctoritate canonum cum ratione morali presupposita fide. Quoniam supremus in omni politia iuris habet dubia circa politiam emergentia determinare vel interpretari vel declarare cum appositione penarum in rebelles hoc autem est iudicium auctoritatiuum. Dicet aliqs non oportet ita fieri. cum papa sit deuiabilis non eni est magis confirmatus qz petrus erat. Inde reprehensus est a paulo eo q non recte ambularet ad veritatem euangelij. Confirmat hec obiectio considerationem precedentem z plus infert qz oportet. Neqz enim potest assidue concilium generale haberi presentialiter p decisione dubiorum nec expediret passim ita fieri. Supremus autem

ecclesia facilier adit. Qui si nollet oio pertinacier ea que sunt fidei declarare. vel erraret declarando superest iudicium concilij. Porro non sequitur papa potest in diffiniendo fallere vel falli igitur non est iudex idoneus sicut in alijs patet instantia. Concluditur tamen ex hac radice duplex veritas. Prima q determinatio solius pape in his que sunt fidei non obligat vt precise est talis ad credendum. Alioqn staret in casu q quis obligaret ad contradictoria vel ad falsum contra fidem. Secunda veritas est q sententia pape ligat omes fideles ad non dogmatizandum contrarium nisi per illos q apud illos. qui manifestum contra fidem deprehendunt errorem. q scandalum grande fidei suo silentio fieri si non opponerent se cognoscunt. Q si fieret prosecutio sententiarum q penarum contra eos sciant beatos esse qui persecutionem patiuntur propter iusticiam. Superest qz remedium concilij generalis cuius finalis auctoritatiua. iudicialisqz potestas fundata est indestructibiliter in illo verbo xpi de correctione fraterna. Q si ecclesiam non audierit sit tibi sicut ethnicus q publicanus. Cui legi haud dubie subest papa. licet actenus multis hec veritas non placeret. propter inordinatum fauorem ad summum pontificem. vel scripta sua male suscepta plus qz ad xpm q euangelia Nunc autem opposita falsitas est

heresis expresse damnata per con cilium constantien. cū alijs multis in vtilitatē totī politie xpiane.

Tertia consideratio

Examinator iuridicus q ordinarius doctrinarū huiusmodi est prelatus in sua iurisdictione cui cōmunicat inquisitor. Deducitur hec consideratio per canonicas monitiones q censuras prelatorū exhortatiuas vt dioceses suas extirpare studeant ab hereticis q heresibus pnitiosis qz doctrinis. Sumit pterea ratio proportionalis ad auctoritatem pape nec nō per ordinē ierarchicū figuratū in concilio dato moysi per iethro socerū suum. Sed notetur h duplex veritas. Prima q nullus epus inferior potest condere articulū fidei catholice qui videlicet ad totam ecclesiam se extendat. Non enī potest in eos obligationē ferre quos non habet in iurisdictione subiectos. Differt igit determinatio pape qm generalis est. q ad omnes catholicos se extendit quo ad penam. Sic intelligere debent dicentes nullū preter papam condere posse articulū. Alioquin fallerent qm in suis diocesibus prelati ius habent cum appositione cauti concilij. Pro quo sit secunda veritas distinctione premissa. q alique sūt doctrine palam hereticales apud omnes. alie dubie simplicibus q manifeste sapientibus q peritis. Tertie veluti neutre habentes p se doctores cū rationib' ad vtrāqz partem pbabilib' nec in vna tm diocesi vel paucis. sed apud omnes xpianos aut longe plurimos. Est ergo veritas. q in primis q secundis auctoritas inferiorum prelatorum se extendit q ad suos tmmō. Ad tertios vo neqqz qm merito dicuntur maiores cause fidei pter difficultatem decisionis cum periculo scandali. ideo sūt ad sedem ecclesie. vel ad sedentem in ea sūmū pontificem referēde. Juxta illud. Si quid ambiguū vel difficile ꝛc. vocans causā grandem. non ratione materie. sed ambigue difficultatis in terminatione Cuius distinctionis ignorātia vt dissimulatio culpabilis. non paucos depulit in errores scandalosaqz iudicia. contra ordinariam q doctoralem potestatem nostra tēpestate.

Quarta consideratio

Examinator partim autēticus ptim doctrinalis huiusmōi doctrinarū est quilibet in sacre theologie facultate licenciatus aut doctor. Deducit hec consideratio per formā verborum quibus datur licentia magistralis. Ego auctoritate apostolica' dicit cancellarius do tibi licentiā legendi regendi disputandi docendi in sacra theologie sa-

cultate B q vbiqz terrarũ. In nomine patris q filij q spiritꝰ sancti. Amen. Ex hoc absqz vlteriori deductione sumitur duplex veritas. Prima ꝙ doctores theologici nõ sunt arcendi sine causa rationabili ab exercitio predictorum actum. quoniam papalis auctoritas licentiam confert eis. non ita tamen quin diocesani seu locorum ordinarij possũt obsistere vel non consentire pro rationabili voluntate. Exemplum de potestate sacerdotali que equalis est in quolibet quo ad corpus xpi verum sed diuersificatur quo ad mysticũ quod iurisdictionis respicit potestatem. Exemplum in magistris in artibus qui non legunt semper artes vbi volunt. nisi scolasticorũ consensus habeatur. Ut vo sumik ex hac declaratione veritas altera. Q doctores theologici nõ obligantur precise ex potestate sibi tradita predictos actus legendi predicandi ꝛc. passim exercere. Secus de prelatis ordinarijs quoz officio pastorali annexum est debitum vel obligatio predicãdi ꝛc. subdito sibi gregi sicut iũgit apostolus hec duo pastores q doctores ꝙ ratio manifesta conuincit. Oportet enim quosdã eẽ in ecclesia qui sint ex officio instituti tales actus exercere. Alioquin non fuisset instituta perfecte contra illud dei perfecta sunt opera. Non aũt sunt alij sic obligati per officium. qz pastores simul q doctores q non soli doctores. Possent consequenter inferri veritates multe salubres de necessitate studij theologici nisi silentium breuitas indiceret. Dictũ est precise q passim quoniam aliunde potest doctor theologus obligari predicare vel docere vel scripturas interp̃tari verbo vel scripto dum necessitas imminet. hereticos q heresis repellẽdi. aut quia videret ingratus donis dei quemadmodũ loquuntur querentes si sacerdos non beneficiatꝰ possit sine peccato ab omni celebratione cessare. Additur tertia causa dum specialiter mittitur per ordinarium suum quo casu tenetur sibi de sustentatione sua sufficienter prouidere qua data iam contrahik obligatio quasi pastoralis in prefato doctore. Neqz enim tunc dicere potest in sui velamen ocij. Nemo me conduxit.

Quinta consideratio

Examinator huiusmõi doctrinarũ est per modũ doctrine quilibet in sacris litteris sufficienter eruditus. Deducitur hec consideratio per illam maximã a sapiente q philosopho positam. Q eorum que quisqz nouit est iudex bonus. Iterum quia nullis existentibus quibus conferretur gradus licentie. quia vel nollent recipere vel nemo conferret. Possent nihilominus prelati

secum assumere pro plebis eruditi
one q fidei concilio sufficienter in
sacris litteris eruditos. Hoc ta/
men obseruato ꝓ dignus est mer
cenarius mercede sua cõtra illos
qui precijs q magnis pensionib'
conducunt procuratores q aduo
catos vel solicitatores causarum
prophanarũ. theologos ẋo vix
vel gratis dignantur assumere.
Adeo terram sapit animalis ho
mo. adeo querit non que dei sunt
sed sua. nec tam sua frequenter ex
abusu. Jungatur huic considerati
oni cum sua declaratione duplex
veritas. Prim. astaret ꝓ aliquis
simplex non auctorizatus. esset
tam excellenter in sacris litteris
eruditus ꝓ plus esset credendum
in casu doctrinali sue assertioni. q̃z
pape declarationi. Constat enim
plus esse credendũ euangelio: q̃z
pape. Si doceat igitur talis eru/
ditus veritatem aliquam in euan/
gelio otineri. vbi q papa nesciret
vel vltro errarer patet cuius pre
ferendum sit iudicium. Altera
veritas. Talis eruditus deberet
in casu si q dum celebraretur gene
rale concilium. cui q ipse presens
esset illi se opponere si sentiret ma/
iorem partem ad oppositum euan
gelij malicia vel ignorantia decli
nare. Exemplum beatissimus de
dit hilarius. Unde q̃uis ab ini/
cio militantis ecclesie que compo
nebatur ex apostolis q immedia
tis successoribus nouiter q certitu
dinaliter a xpo doctis. de multis
que non sunt scripta plus esset cre
dendum auctoritati talis ecclesie.
q̃z euangelio cuicunq̃z priusq̃z eet
ab ea receptum vel auctorizatum
Nihilomin' post approbationem
q auctorizationem quattuor euã
geliorum per dictam ecclesiã plus
esset credendum euangelio q̃z alte
ri cuicũq̃z humane auctoritatis. Nõ
dicitur q̃z totius ecclesie. quoniaz
illa est auctoritas dei q euangelij
Nec põt errare in fide lege stãte.

Sexta consideratio

Examinator huiusmõi do
ctrinarum. Est omnis ha
bens discretionẽ spiritũ
q̃tum hoc donum spiritus sanct'
in eo vult extendi. Deducitur ex
terminis quoniam spiritus sanct'
in manifestatiõe veritatis intima
nec fallere nec falli potest. quẽad/
modum theologi fundant ꝓ nec
fidei nec sensui litterali scripture
subesse potest falsum. Alioquin ni
hil auctoritatis ad credendum ni
hil roboris ad persuadendũ sibi
subsisteret. Est autem sensus litte/
ralis non solũ grãmaticalis sed
nec stricte logicalis. Verum ille
quem spiritus sanctus principaliẽ
intendebat. qui ex circumstantia
littere cum causis dicendi q mo/
dis exponendi magis patet. Un
de generaliter in parabolicis lo/
cutionibus sensus litteralis ẽ nõ
qui per verba sed per res q facta

designatur vt de lignis constitu/
entibus sibi regem ꝛc. Porro do
num discretionis spirituum quan/
doq; datur ad priuatam instru/
ctionem recipientis quasi priuata
lex. De qua canon tradit eos qui
priuata lege ducunt generali non
teneri. Est autem operatio sua fa
cere quodam intimo sapore cum
illustratione certa cognitam esse
veritatem. Exemplū de Monica
matre sancti augustini ꝑm relati/
onem eius in confessionibus. Da
tur aliquando discretio spirituū
principaliter ad edificationem ec
clesie sicut ⁊ donum prophetie vl
linguarum vel gratia sanitatum
cum similibus. Et hoc reperitur in
reprobis ꝑm apostolum ⁊ euāge/
lium. Quibus si semper ⁊ quomo
do credere debeant fideles gran
dis questio est. Quam videtur sū/
matim absoluere canon dicens.
Nemini dicenti se missum desuper
oportere credi nisi de sua doceat
missione exemplo iohannis bapti
ste. Juxta quod sumitur prima ve
ritas. Et habendi sunt suspecti vl
non statim admittendi in doctri/
nis suis maxime si sint extranei. ta
les qui se dicunt discretionem ⁊ vi
sionem spirituum dono sancti spi
ritus possidere. Alioquin qui cito
credunt leues sunt corde ⁊ faci/
les ad errorem. Quid fiet igitur?
Certe iudicium expectabitur ꝑm
premissos quinq; gradus exami/

nandi doctrinas ab infimo vsq;
tandem ad supremum. Quod est
consilium si res apparuerit priori/
bus ambigua. ⁊ vrgens decisio
reputetur. Altera veritas nemo
facile debet estimare se priuata le
ge moneri. quin humano se para/
tus sit subdere parereq; iudicio.
quoniam non est dissensionis de⁹
Neq; formidet qui huiusmodi est
si cum humilitate consilium que/
rit alienum se propterea decipien/
dum. vel a spiritu sancto deseren/
dum. exemplo ꝓdicatoris nostre
etatis egregij magistri vincentij.
Concludit dominus bonauentu/
ra pro ꝑmissis vbi querit si quis
possit excusari adorando diabo/
lum ostendentem se vice xpi Et ne
quaq; Ratio quia superest tali ca
su triplex remedium. videlicet sus/
pensio iudicij proprij. petitio alie
ni consilij. aut tandem implorato
diuini auxilij. quod non deerit fa/
ciendo quod in se est. Primis du/
obus modis. Exemplo beatissimi
martini. ⁊ aliorum plurimorum.
Obijcit ioē bonauentura de ado
ratione eucharistie quandoq; nō
cōsecrate in manibus sacerdotis
Respondet casum istum cōmunē
esse. qui semper implicitam habet
consuetudinem. vel presumptionē
ꝙ sacerdos fecerit ꝑm debitū ec/
clesie ritum que conditio non de/
bet exprimi in adoratione. Salua
tur tamen adoratio ne peccatum

sit propter morem fidelium. Exemplum de adoratione imaginū. Non sic de adoratione panis in mensa etiam si conditio poneretur dicendo adoro te si tu sis consecratus. Non enim sunt tales circumstantie prout in altari. Sumitur inde cōsequenter cautela pro laicis circumstantib' altari ꝓ hostiam non adorent quantūcunq; videatur in manibus sacerdotis. nisi cum eleuatur ⁊ postmodum. Sed nec sacerdos caute facit nō abscondendo visionem a populo dum consecrat. Aut cortinarum vsus deberet apponi. Aut a circuitu altaris arcēdi essent alij maxime populares.

Secunda pars principalis Prima consideratio

Hutendendū est in examinatione doctrinarū Primo ⁊ principaliter si doctrina sit conformis sacre scripture tam in se q̄z in modi traditione. Declaratur ex auctoritate beati dionysij dicentis in sententia. Nihil audendum dicere de diuinis nisi que nobis a scriptura sancta tradita sunt. Cuius ratio est quoniā scriptura nobis tradita est tanq̄z regula sufficiens ⁊ infallibilis pro régimine totius ecclesiastici corporis ⁊ mēbrorū vsq̄z in finem seculi. Est igit̄ talis ars. talis regula vel exemplar. cui se non conformans alia doctrina. vel abijciendа est. vt hereticalis. aut suspecta. aut impertinens ad religionē prorsus est habenda. Hinc glosa quedam super illud Apparuerunt moyses ⁊ helyas loquentes cum eo scilicet ihesu in transfiguratione. Suspecta est omnis reuelatio quam nō confert lex ⁊ prophete cum euāgelio Que tria significant moyses helyas ⁊ xp̄us. Alioquin delusiōes demonum. aut potius proprij capitis fantasiatiōes q̄z reuelatiōes habeantur. Talibus idcotis obijciatur illud xp̄i. Erratis nescientes scripturas. Ait vo dicet aliq̄s Ecce ꝓ a principio ⁊ vsq̄z nūc doctrine salubres tam verbis q̄z scriptis inserte sūt. quas scriptura sacra non continet? Imo continet respondemus fm aliquem graduū veritatum catholicarū. quos gradus quoniam alibi explicauimus breuitas ꝗ non apponit. Queret alius quid sibi vult finis huius cōsideratiōis loquens de modo traditionis scripture. Nunquid potest alia salubris doctrina taliter tradi ꝓ redderet inepta ⁊ nociua. Potest vtiq̄z? Ponitur ad presens exemplū de doctrina raymūdi lulli que quidē alta ⁊ vera ⁊ co

piosa multa continet. non tñ in multis absqꝫ ponibili calūnia de q̃b⁹ nihil ad pñs. Hoc vnū placet inserere tempib⁹ nostris in sacra theologie facultate parisius institutū. Habet ipse lulli modū traditionis specialē sub magnis voluminibus ad certa nomina ad caracteres ⁊ figuras. Sensit eadem facultas nō nullos de suis suppositis. vt proni sum⁹ ad nouitates. velle traditionē huiusmodi multiplicare p studiū. Nam ⁊ in arrogonia dicit edoceri Constituit p/tin⁹ statutū qd patrib⁹ carthusien. prope parisius significauit per litteram. habent enī copiā librorum dicti lulli. Quo statuto phibebat omnibus suppositis suis ne derelinquentes modū doctrinalē sanctorū doctorū p ecclesiā approbatorꝫ. ⁊ q̃ tentus est acten⁹ in sacra theologie facultate transiret ad nouam hanc fantasiandi curiositatem. Elicitur ex his cum precedentibus duplex cautela nedum pro examinatorib⁹ sed receptoribus doctrinarum maxime religiosis. quos sua sancta non dicam rusticitas cum hieronymo ꝫ humilis ⁊ deo amabilis simplicitas cōmēdat. Nā qui ambulat simpliciter ambulat confidenter. Simpliciter intellige non ignoranter non infantili sensu. non negligenti. vl hebeti intellectu. sed absqꝫ plica dolositatis. versutie. curiositatis superbie. Alioquin qui ignorat ignorabitur. Prima cautela sit eis. nullā recipere doctrinam absoluto iudicio. nisi altero sex modorum prime partis approbatam. ⁊ eo magis si sermo vel modus sit extraneus. a cōmuni sermone doctorum. q̃z/uis sententie graues apparerēt morales vl philosophice. Theologizat aliquādo demon. ait climacus ⁊ patet in euangelijs etiam coram ihesu quem tentare presumpsit ⁊ dicere. Scriptū est. Angelis suis mandauit de te ꝛc nihilomin⁹ phibuit xp̄us Cui paulus ⁊ alij se cōformāt ne testimonium quantūlibet in superficie verum acciperetur a demoniacis vel phitonib⁹. vel simulachris ⁊ prophetis insanientibus. vt sibille sunt ⁊ ventiloqui. cum ceteris magicis maledictis Nam que cōmunicatio lucis ad tenebras. ⁊ xp̄i ad belial Ratio prima quia sunt excoicati. Secūda qz nullū verū bono fine dicunt. Tertia qz dtinuo aut tādē falsitatē ingerūt. Et si mille premiserint veritates. Non est enim doctrina fallēs. q̃ vera non misceat ꝫm bedam. Altera cautela est. Cōferre protin⁹ doctrinā q̃ termi/

nos habet extraneos. vel sen/
tentias nouas q peregrinas.
ad terminos doctorum cõmu/
niũ q sentẽtias eorũ. Hoc chri/
stus cõtra diabolum egit. Hoc
magn⁹ antonius docuit. Hoc
paulus intellexit cũ diceret ad
discipulũ. Phanas vocum no
uitates deuita. Hoc Augl. vo
bis inquit ad certam regulam
loqui fas est. Hoc hieronym⁹.
Ex verbis inquit iordinate p/
latis oritur heresis Hoc serenis
sime custodiuit sacra theologie
facultas parisien. Cuius vnum
e multis sit hoc exemplum vn⁹
licenciatus posuit in vesperijs
Qꝰ pater erat causa filij id est
pater generat filium. Confe/
stim oppressum est os eius ne/
q̃ sibi permissum est talibus vti
terminis. licet ostenderet expo/
nendo se verum tenere sensum.
Sic augustin⁹ loquẽs de fato
iuxta philosophorũ aliquorũ
veram sententiam q deus erat
fatum. Tene inquit sententiam
sed corrige linguam.

Secunda consideratio

Attendendum est in ex/
aminatione doctrinaꝫ
cuius sit cõditionis do
cens seu publicans siue scribẽs
Declaratur quia non modicũ
refert inter doctuz rei quam lo
quitur et inter indoctuz inter se
nem et iuuenem inter mozigera
tum q dissolutum inter hominẽ
boni naturalis iudicij et pacien
tem in cerebro vel imprudentẽ
Demum inter virum et mulie/
rem Fuit galienus in arte sua
peritissimus medicine. Memini
dum puerulus studerem in arti
bus ipsum irrisum quia posuit
quartam figuram in silogismis
Mittit inquiunt falcem suam in
messem alienam quia non logi
cus sed medicus est. Loquitur
aduersus eundem rabbi moy
ses medic⁹. Quia p̃sumens de
scientia medicine. presũpsit con
sequenter de multis tanq̃ illa
sicut medicinam cognosceret in
quibus turpiter ipsum errasse
notauit. Et hic error familia/
ris admodum sapientibus hu/
ius seculi qui dum se vident ho
norari pro aliqua scientia. sit le
gum. sit canonum. sit industrie
mundialis. laxant faciliter ora
de sermonibus quos nesciunt
vt de theologia quasi verecun
daretur aliquid ignorare. Aut
aliquando maiori dementia q̃
non cognoscunt in se. despiciũt
in alijs tanq̃ superuacua q no
ria ne videant ea que sunt vti/
lia nequaq̃ cognoscere. Quan
to consulti⁹ iubet sapiens. Pru/
dentie tue pone modũ. quoniã
magna ps scietie ẽ dicit hiero/
nymus scire q̃o nescis. Magne

demum modestie taliter agnosce re Porro differentie patent reli/ que. De senibus expertis quibus ideo est sapientia. De bene mori/ geratis quasi hominibus. De na turaliter prudentibus respectu iu/ uenum. quos ait aristoteles. null' eligit cum constet eos nō esse pru dentes propter inexperientiam. Respectu quoq; maliuolorꝝ quos excecat malicia. Respectu deniq; melancolicorum qui seipsos rege re vel propriam domum nesciunt decipientes in manifestis. Postre mo sexus muliebris ab apostoli/ ca prohibet auctoritate ne palaz doceat. doctrinā intellige seu ver/ bo seu scripto nomine suo publi catam maxime si fuerit ad viros. nec qualescunq; sed sapientes sed eruditos sed status in deuotione vel religione precellentis. Senten tia est gregorij presumptionem es se velle docere sanctiorem doctio/ remq;. Culpat hieronymus eos qui discunt prohpudor a feminis quod viros doceant. Quid si ta/ lis sexus apposuerit ambulare in magnisq; mirabilibus super se. vi siones quotidie sup visiones ad/ dere. lesiones quoq; cerebri p epi lentiam vel congelationē. aut ali/ am melancolie speciem ad mira/ culum referre? Nihil deniq; dice/ re nisi vice dei. sine medio reue/ lantis? Appellare sacerdotes dei filios suos. docere eos professio/ nem suam in qua nutriuntur as siduе qualiter obedire superio/ ribus deberent etiam vbi dia/ bolus esset incarnat'. Q; si do lent in aduersis pro sensualita tis amore sunt imperfecti cum nec paulus nec maria imo nec xpus haud dubie perfectissimi fuerint dolorис expertes. imo si desūt pene sensus. qualis erit patientie virtus? Dicit altera se annihilatam fuisse pro moru la temporis. Altera q mirabi liori vnione deus vniebatur si bi qz humanitati suscepte chri stus iungebatur. cum talibus sine numero que nec magnis voluminib' plene referrentur. aut relate conuincerentur per singula. Dictum est grauiter a poeta varium q mutabile sem per femina. Quales describēs apostolus vitare docuit curio/ sas q verbosas ductas varijs desiderijs. Et ve parenti nostre prime. que primo verbo super relatiōe diuini pcepti bis men/ tita est. Precepit inquit deus ne comederemus q ne tangere mus. hoc addidit ne tangere/ mus. sequitur ne forte moria/ mur. Ecce incertū retulit quod erat certissimum. Neqz tamen ista dicentes derogamus gra/ tie dei neqz mulierum quas ele git priuilegiate sanctitati. Ez no/ bis vigilandum est aduersus

astutias diaboli iam ab initio ceptas. Et cautela duplex inter alia sumēda est. Prima omnis doctrina mulierum maxime solennis verbo vel scripto reputanda est suspecta nisi prius fuerit altero sex modorum quos prima pars refert diligenter examinata q̃ multo amplius q̃z in doctrina virorum. Cur ita? Patet ratio. Quia leuios cois nec qualiscūqz. sed diuina tales arcet. Quare? Quia leuius seductibiles. quia pertinacius seductrices. quia non constat eas esse sapientie diuine cognitrices. ¶ Aliud quoqz est garrire que venerint ad fantasiam. Aliud de scripturis sanctis proferre sermonem. istud cum artis stabilitate subsistit. Aliud vilabit̃ sine firmitate. Vbi sunt scripta tot deuotissimarū eruditissimarum qz feminarū sicut paule sicut eustochium? Certe nulla supersunt. quia nulla presumpserunt. Secunda cautela que tacta est. Conferatur statim doctrina per singulas sententias q̃ verba si sit conformis ad doctores approbatos q̃ si sic quid addit ad illos in pondere sententiarum. vel religionis edificatione pensek̃. Sunt enim doctrine quedam habentes folia verborum quasi speciosissima. que si discutiantur inueniunt̃ similes ficulnee cui maledixit dominus. quia sunt sine fructu aut profectu. Redduntinstar pomorum sodome solum cinerem quo turbatur sensus. non reficit̃ affectus. nec tandem illuminatur intellectus. Notetur ad extremum q̃ sancti prophete q̃ doctores iā vniuersaliter approbati recipiunt in suis verbis obscuris vel ambiguis interpretationē. qualis non debetur nouellis propheta̅tibus de corde suo aut priusq̃z constiterit quasi de suo q̃zuis diuino.

Tercia consideratio

Attendendum est in examinatione doctrinarū cuius conditionis sunt. huiusmodi doctrinas vel audientes vel conducentes. vel recipientes. Dixit sapiens de principe id q̃d ad omnes trahi potest. Qui libenter audit verba mendacij omnes ministros habet impios. Quid nempe est efficacius ad corrūpendam omnem doctrinam quā adulatio subdola. vel consulentium vel conscribentium. vel audientiū vel recipientium cum indiscreta q̃ inanita laude. gloria simul cum admiratione. O quotiens vidimus impletum illud comici de adulatione hic profecto ex stultis insanos facit. Quod in de amicicia vetuit cicero dicens homines adulationis impletos vento sibi su-

mere species improbissimas vl̄ er
rore suo fundatas vnde nihil su
perest ipsis nisi discrimen q̃ perdi
tio dum tales hi se reputant qua
les audiunt doctos sapientes. de
uotos eloquentes. Quo contra
nihil est optabilius ad virtutem
humilem q̃z libenter nedum audi
re. sed inquirere diligenter. que di
cat ei cum omni libertate verita
tem. Sint in exemplum nobis lu
cifer cum angelis suis. quos quid
aliud q̃z propria fefellit adulatio?
Sint homines quasi tanq̃z deos
hac tracti vesania coli iusserūt ex/
torseruntq̃z. Ut vo quid ad rem
spectat que nunc agitur queret ali
quis? Multū certe per omnē mo
dum quod sub cautela duplici no
tabimus. Sicut nullum habet vir
vel mulier efficacius apud se reme
dium pro delusionibus cuitandis
quam eas cum humilitate sedula
fugere. nec querere per miracula
vel reuelationes regi spreto hu/
mano sapientum concilio. sic alio
rum respectu nihil fugibilius ha/
bere debet q̃z adulationem indo/
ctorum vel prauorum nihil quoq̃z
desiderabilius q̃z herere comiti/
bus. sint confessores. sint alij qui
sine plica dolositatis ingerunt as
sidue simpliciter. q̃ humiliter sape
re. Talem habuisse beatum ber/
nardum fratrem suum gerardum
referunt. qui nec in manifestis si/
gnis applaudebat beato bernar
do. Sed cum aspernationis ca/

chinno reñsciebat. non ad nequiti
am proteruam. sed humilitatem
piam agens. Sunt confessores q̃
de non nullis quos vel quas au
diunt. verba faciunt in bonum. O
q̃z pura mens q̃z integra q̃z sine
mortali delicto. Essem talis vti/
nam cum mei similibus. non ad/
uertentes qui taliter agunt se per
indirectum. culpas reliquos con
fitentes eis. quos non ita previ
cant. simul q̃ occasionē dant suis
laudibus non qualitercunq̃z. sed
in confessione mentiendi. Esset ꝗ
habendus sermo latior presertim
in materia canonisationis q̃ testi
ficationis sumpte per confesso /
res. Sed super his q̃ alijs particu
larior erit inquisitio facienda dū
modus exemplaris id est per nar
rationes exemplorū tractabitur.
Sed altera cautela pro prelatis
q̃ specialiter doctoribus apud in
feriores presertim ideotas ac sine
litteris mulierculas. Caueant qui
dari sunt in regimen q̃ exemplum
ne leuiter suis verbis aut factis
approbent doctrinas earum vel
miracula seu visiōes isolitas ipsis
maxime scientibus seu coram eis.
Nulla plane posset altera dari ta
libus ad fugiendum fortior occa
sio. Experti pluries loquimur. q̃
gregorius xi. testis fuit idoneus
sed tardus nimis. hic positus in
extremis habens in manibus sa
cramentum christi corpus prote
status est coram omnibus vt ca/

uerent ab hominibus siue viris siue mulieribus sub specie religi/ onis loquentibus visiones sui ca pitis quia per tales ipse seduct⁹, dimisso suorum rationali conci/ lio se traxerat et ecclesiam ad dis crimen scismatis imminentis nisi mi sericors prouideret sponsus ihe/ sus ꝗ horrendus vsq; huc nimis heu patefecit euent⁹ ꝛc. Hic pa/ pa cum esset in auinione per ka/ therinā de senis inductus est qua liter se romam transferret, cardi/ nalibus ⁊ ceteris dissuadentibus Quo cū veniret circa dimidiū an num obiit. Extūc cepit scisma qd citra xl. ānos durauit vrbano vi. ⁊ suis successoribus in roma vide licet. bonifacio ix. innocentio vij. gregorio xij. alexandro v. johan/ ne xxiij. ⁊ martino v. vsq; ad con/ ciliū constantiensē. In auinione ꝓ clemente vij ⁊ benedicto xiij. qui ⁊ petr⁹ de luna electis. Hoc can/ cellarius non ponit nec vsq; eam nominat. Sed dñs stephan⁹ olim prior carthusie in scits postea pa/ pie asserit propria manu et kathe rine proprio ore easdem litteras scripsisse ad papam ꝛc.

Quarta consideratio

Attendendū est quis finis sit hujusmodi publicati/ onis doctrinarū ꝓm alte/ rum triū finiū qui sūt bonū hono rabile vtile delectabile. Et primo de honorabili vt de fastu descri/ bens augl. hereticū dicit eum esse qui alicuius temporalis cōmodi ⁊ maxime glorie. ꝓcipatusq; sui gratia falsas ⁊ nouas opiniones vel gignit vel sequitur. Notat sū/ ma de vitijs ⁊ virtutib⁹ in tracta/ tu de fide causas octo cōfectiōis heresum. Remittam⁹ ad illas quā libenter h ⁊ alibi cōmemoramus sūmā quoniā et optimis vndecū/ q; collecta est. Cuius auctor con/ temporane⁹ satis fuit guilhelmo parisiensi. ⁊ sancto thome vir sine gradu de conuentu predicatorū lugdunensi. Hic nihil in cōpilatione de fantasia proprij capitis sed de cōmuni aceruo scriptura ꝗ doctri nam nectit. Cui si comparentur nouelle visiones nostrarū vel no/ strorū o sapientissime deus quan tum solidiores, nō vmbratiles in/ uenirentur. Ab eis tamen quibus aduersus sapientis concilium nō est persuasū ꝗ aque furtiue dul/ ciores sunt ⁊ panis absconsus su auior. Quicq; magis ea mirant, q̄ vel non intelligunt vel insolita sūt separatum volentes habere con/ uiuiū. Similes athenienſibus vo lentes semper audire aliquid no ui prurientes auribus. Quo con tra sit cautela dupler. Ruminet al sidue docens vel scribens vel stu dens quis suus sit finis intentus. Pauci sunt admodum qui non respondeant vt tandem saluus fiam. Sed sepe sub generalita/ te mentitur iniquitas sibi dum

ad ꝑticulares ⁊ primos venit fi
nes ⁊ ſ̃ negocio charitatis agit
negocium vanitatis. Tentationē
ſuꝑbie reputauit auguſtinus ideo
difficile cognoſcibilem q̃ nō ha/
bet homo fas experiri quēadmo/
dū parat' eſt gloriā contēnere. ſi/
cut non eſt fas homini male viue/
uere ne laudet. Accipiebat enī ſibi
quidā noſtri temporis ſignū tale.
Querebat a ſeipſo coram deo de
doctrinis ꝓpriis quas vel ex offi/
cio vel ꝑ laudabili contra ocium
iners exercitio. vel pro queſiti di/
ſtributiōe talenti. vel ꝑ temporis
neceſſitate ſcribebat. Ecce ſeruet
integra tibi merces ait a dño. con
ſeruet ⁊ aliunde ſua primis tuis
edificatio. per alienā doctrinā ſeu
ꝑ tuā velut alienā quaſi mortuus
ſis a corde. quid reſpōdes? Nun/
quid nō adhuc in publicū prodire
tua cuperes ſcripta? Si tandē in/
ueniebat in cōſciētie ſerenitate. q̃
equo animo celari ſcripta ſua tali
caſu vellet. gratias agebat deo.
tanq̃ excuſſus a palea vanitatis.
Sinautem gemebat ſub pondere
gloriationis vane. Queſiti fuerūt
a beato gregorio libri ſui Remi/
ſit ad libros auguſtini ſuadēs in
illis potius exerceri. Altera caute
la ſuadet habere ꝓmptitudinē. q̃
doctrine q̃s aliquis legit aut ſtu/
det aut ſcribit publicū ſubeant ex/
amen ⁊ poti' in vita q̃ poſt mor
tē. vt ſi q̃d erroris deprehenſū fu/
erit corrigat viuens. Ponāt hanc
ꝓmptitudinē ꝓteſtatiōes fieri ſo
lite in actibus ſacre theologie pu/
blicis. Hoc intēdebat q̃ dixit he/
reticare potero. ſ̃ hereticus non
ero. Quare? Quia nēo niſi ꝑtinax
heretic' ē. Nemo q̃q̃ ꝑat' corrigi
ꝑtinax ē. Reſpicit hec cautela ve/
nerabilē ⁊ deo ſacratū patrē cui'
occaſione ſūptū eſt preſens opuſ/
culū qui libros. alias ſui tempo/
ris nouellos voluit examē habe/
re Reſpicit ⁊ omnes in cōe docto
res. q̃tenus ea ſtudioſitate doctri
nas cōponāt ſuas tanq̃ protin'
interrogandas ab omnibus. Fuit
iſte vt arbitror non puus ſtimul'
beato hieronymo qui ſe tot aſpi/
ciebat habē obſeruatores ⁊ emu/
los. vt q̃ optime ſcribēt vel tranſ
ferret.

Quinta conſideratio

Intendēdū eſt in examina
tione doctrinarū de fine.
Si ſit ad cōmodū tempo/
rale vel queſtum. Dici nō poſſet
q̃ mendax eſt cupiditas nec diui/
nis parcet nec humanis. Hoc in
aduocatis pluribus eruditis ad
mendaciū qualibet in cauſa. Hoc
in doctrinis vſurariorum ⁊ ſymo
niacorū. hoc in queſtorib' publi/
cis ſuper confictione miraculorū
vel reliquiarū vel indulgentiarū.
Hec heu doloroſius quo perniti/
oſius ⁊ indigni' in predicatorib'
nō null' ad ꝑplm ſuas vltra modū
cōceſſiones ⁊ priuilegia dignita/

tes p̃iudicialiť amplificantib⁹ vbi
q̃q̃ crebro videre miserabiliť est
quemadmodũ sathanas i se diui
sus est habet doctrinas suas suo/
rũq̃ mutuo preferũt exaltant per
fas nefasq̃ defendũt. Ac proinde
quot in fide. quot in bonis mori
bus scãdala. quot errores etiã cir
ca nob naturaliť impressa prima
legis videritetas nostra plange/
re nũc magis q̃ in mediũ reduce
re libet duplicẽq̃ notare cautelã.
Prima cõsulit simplicitati deuoto
rũ quoꝝ nõ interest curiosos esse
sup intentiõ ib⁹ occultis scribentiũ
quaten⁹ expeditã regiãq̃ viã ince
dãt legendo scripturas q̃s sciunt
ab ecclesia tota receptas. quales
vtiq̃ sufficiũt. Aut si pro dubiorũ
decisione nõnũq̃ occurrentiũ ha/
bendũ sit conciliũ. querãť ab illis
tales quos min⁹ est probabile. fa
uore vel odio questu vel fastu tra
hi. quales sũt iam mortui viuẽtes
in scriptis suis si materiã q̃ queri
tur attigerint. Si pterea fuerint i
illa tam intenti q̃ experti. Multi ni
mirũ multa scribũt velut in trans/
cursu multa q̃ñq̃ nõ satis ad suã
spectãtia facultatẽ vt si theolog⁹
pur⁹ vellet de punctis exquisitis
canonũ pure positiuoꝝ aut pur⁹
canonista de apicib⁹ theologie de
clarandis ferre sententiã. Cuilibz
in arte sua potior ẽ danda fides.
si nõ alia ratione pactũ vt aiũt re/
formetur. qd̃ mediocrũ est. Pmit/
tunt medici: tractant fabrilia fa/
bri refert ab Oracio hieronym⁹:
Grãdis aũt cõquisitio caderet h
de doctrinarũ hereticaliũ cogni
toribus atq̃ iudicibus qualis sit
aptior sciẽtia Nũquid theologica
vel canonica? Sed distinctio con
cordiã facit que suũ cuilibz tribu/
it officiũ theologo de veritate ca
tholica aut opposita heresi. iuriste
de penis q modo iudicij confert
partes suas. Cui⁹ declarationẽ
alibi traditã h non inserim⁹ secun
dam ilico cõponentes cautelam.
Prouidẽdũ est sedulo p rectores
r pianitatis ne studium theologie
veritatis depereat sed alicubi resi
deat velut in fonte. Alioq̃n timen
dũ est ne supseminent heresũ ziza
nia pter varitatũ tot capitũ tot
insuper passionũ diuersarũ. vnde
multiplicatio sequiť iudiciorũ vbi
si desit recursus ad theologos nõ
depravatos q in vnũ collectos.
quis oro puidebit? Si dicerit ali
quis fiet recursus ad sedẽ q curiã
sũmi pontificis. Nõ negabim⁹ hoc
si theologia illic habuerit suos do
ctores nõ ptiales nõ seductos nõ
fastuosos nõ questuosos aut mui
dos. nõ potestati seculari nõ spiri
tuali plusq̃ veritati fauẽtes. Alio
q̃n tolerabil⁹ esset nullos habere
q̃ tles pati Acclamãtes h q de/
ridẽtes nouim⁹ h de satrapis ec
clesiarũ. Quid nob q ecclesie de
theologis? Nam per quos alios
heresis oriunť q orte sunt. certe p
eis similes quotidie. q si nõ in pri

catiõe saltẽ in verbis domesticis
q opatione. Sed esto pueniãt he
reses p theologos deprauatos.
nõ enĩ theologia sicut nec canoni
ca scientia cõfirmat hominẽ in ve
ritate. Nunquid eo casu plus enĩ/
ti cõuenit suscitare cõtra tales re/
ꝓbos q noxios plures alios po
tentes obsistere suis heresib' palli
atis q̃s soli theologi vel deprehẽ
dere vl cõuincere sufficiũt. Illi do
culpanẽ rationabiliter. hereses in/
troducere qui ex officio resistẽ de
bentes facti sũt speculatores ceci.
canes muti. naute stulti nauẽ ec/
clesie naufragijs oib' exponẽtes
quã regẽ nec sciunt nec volũt. Sci
entib' deniq̃. volentib' q̃ succur/
rere. viã claudunt. ipsos abijciunt
infamãt spernũt.

Sexta consideratio

Attendẽdũ ẽ in examinati
one doctrinaꝝ de fine. Si
sit bonũ delectabile vl car
nale seu spũalis lux'. Et sicut ma
nifestuz est q̃ ois excellẽs affectio
trahit ad se iudiciũ rationis. Ne
rũtamen sicut nulla ẽ vehemẽtioz
q̃ luxuriosa libido. sic ad errãdũ
falsũq̃ docendũ nulla pnitiosioz
Patuit i sectis turelipinoꝝ q̃ꝝ se
q̃ces nõ desk vsq̃ hodie. qñq̃ vbi
latere putauerint serpũt vbilibet
Epicurei sb tunica xpi. q̃ mulier cu
lis pmo deuotionẽ fingentes spẽ
tenus. paulatim eis fidẽ tanq̃ lu/
mẽ q oculos tollere querũt q̃ten'
eas licẽti' ad desideria sua mali/
gna pstituãt. Non est nostrũ fedi
tates horrẽdas detegere. obiderã
tes illud apli. Que in oculto fiunt
ab eis turpe ẽ dicere. Porro lux'
spũalis accipit ois curiositas im/
pba sciẽdi. q nõ oportet vl pl' q̃
oportz iuxta psone q̃litatẽ. Sit
igit pma cautela nõ pl' sapẽ vel/
le q̃ oportet. ꝫ ad sobrietatẽ. qz
nõ oib' oẽs doctrine oueniũt. Sz
studẽtib' alia iubent cognosci. q̃
vel a religionũ pfessorib'. vel ab
hoib' parũ idoneis ad apices do
ctrinarũ sblimiũ pbibent. quibus
lacte opus ẽ nõ solido cibo. q̃ dili
genti' ad inflãmationẽ affect' piã
q deuotã nutriẽdi sũt. q̃ intellect'
eruditionẽ. Nõ q̃ spernẽda sit itel
lect' seu ratiõis illũiatio. sine q̃ p/
ceps i seductiõis baratꝝ. cec'iret
affect'. ꝫ curiositas in cõcessa scien
di supba vitet. vñ generalẽ finalẽ
q̃ statuim' cautelã. ꝑpositũ apli
verbũ. Doctrinis varijs q pegri
nis nolite abduci. Qd vt prudẽti'
obseruari valeat non minimã da
bũt pmisse cõsideratiões occasio/
nẽ. Jũcta sedulitate solertiaq̃ su/
periozis in oi collegio vel vniuer
sitate vel mõsterio. Sz puiderint
nõ minozi solicitudine. q̃les apud
suos doctrine frequẽtẽt ad aie fo
mẽtũ. q̃ panis q̃lis apponat ad
corporis nutrimẽtũ. Supsũt alia
plurima eo fortassis accõmodati/
ora q̃ sermo de moralib' pticula
rit q exemplarit seu practicabilit
traditus q citius accipit in estima
tione. q plus heret in recordatiua

Tractatus de examinatione.sed ad presens ista cursim dicta sufficiant

Exemplum quoddam

de seductione mulieris quod accidit.anno dñi M.cccc.xxiiij.

Recitatus est nup Lugduni gallie coram clero processus cuiusdam mulieris delate et detēte Burgi in breyssia que est notabil villa ducis sabaudie Circa quā est domus Bellionis ordinis carthusien ibec mulier sub pallio deuotionis ꝗ reuelationū fingebat mirabilia. Astruebat enim se esse vnā de ꝗnqꝫ feminabus missis a deo opassiue pro redimēdis innumeris aiabus de inferno.Et iaꝫ sua collusione subdola deceperat in rligione illa qꝫ plurimas simplices mulierculas. Sciebat videndo frontē peccata q̄ fecerat vnusquisqꝫ.hoc eniꝫ ꝑm Augl.etiā diaboli malicia scire ꝑt et suis reuelare.nō aūt ea que futura sūt absolute.siue que in secreto cordis latent et nllo exteriori motu aut signo sese produnt. Habebat etiā supra dicta mulier duos carbones in pede qui eam afflixerant quotiēscunqꝫ aliqua aia ad infernū descēdisset Quotidie tres aias ab inferno liberauit.vnā vel duas sine difficultate.aliaꝫ seu alias cū pena maiori vt dicebat.Mētis q̄qꝫ excessus seu extaticos frequenter hēbat.in q̄bus mirabilia p reuelationem dividerat.Eratqꝫ mire abstinentie.singularissime etiam vite.Plura ꝯo alia de ea scribenda forent Nup autem cū spiritus alnus sāde sue ecclesie rector verus vt credit hunc spiritū falsū detegere vellet.hec mulier capta. et penis vt torqueret est addicta. que oēm veritatem dfessa est.qualiter predicta cupiditatis occasione finxisset. vt hoc modo se nutriret et sue paupertati subuēiret Aut fortasse p huiusmodi diabolo seminam in famulaꝫ dedicauit Inuenta est insuper morbuꝫ ca ducū habere ac eundeꝫ sub extaticis excessib⁹ quos finxerat palliare.De qua cū varia opinio eēt an tanqꝫ heretica cōdemnaretur. indicatū est a doctis ad penitentiam eam admittendam. nec esse hereticam q̄a illa que fecerat dimisit nec obstinata permansit.

Explicit tractatus de examinatione doctrinarū Magri Jobis de Gersonno Cancellarij pariſ.doctoris consolatorij.altero die ante festū Margarethe virginis Anno M.cccc.xxxiiij.

De libris quorundã cautelegendis

Admonitio quedam

breuis et necessaria Quomõ caute legendi sũt quorundã libri ꝑ errores occultos venerabilis magistri Jo. gerson.

Prohemium

Quia omnis ẽ necessariũ optimus et eternus sufficẽ debꝫ q̃renti bonas margaritas vt tandẽ inueniant vnã ⁊ venditis omnibus comparet eã. Hec me ꝓsideratio ꝓmouit sepius facere orationẽ in mari et in aquis multis sacre scripture noinatim hodie ꝑma octobris anni M.cccc.xxv. dũ ꝓscrutatus scripta Hubertini relegendo q̃d sup illud canticus Symeonis Nũc dimittis seruũ tuũ dñe notauerit apparuit ꝗ sic et als aspectu perfunctorio grande nimisq; profundũ quid dã super meditatõne Jesu christi et pacis sue mysterio Et dũ magis et magis introrsus asperi singlaq; notaui manifestarunt se vulpes paruule que demoliunt vineas maxime dũ vinea floruit. Fuerũt tpe Hubertini illi hereses alique radicẽ accipientes ab abbate Joachim ⁊ ꝓsequent pullulantes in spuria vitulamina diuersoꝝ errorũ etiaꝫ prohdolor vsq; ad tempora nostra. Vnus error et ꝑncipalis fuit de suscitatione et publicatione euangelij eterni. Fingens ꝙ sicut pater habuerat suaꝫ legẽ tempore Moysi et legis scripte Filius ẋo tempe legis gre et euangelice Ita spũsanctus legem inspiraret ꝓsummatam sub paupertate legis euangelice sicut expresse notare videt dictus Hubertinus expositione dicti cantici Nũc dimitti. ꝛc. Fuit alter error de lege vel spũ libertatis sub qua begardi et begarde nefãdaq; abominabilia ꝑpetrarunt facinora. Ponit error iste ꝙ aia ꝑfecta reducta in deũ ꝑdit suũ velle. ita ꝙ nihil habet velle vel nolle nisi velle diuinũ quale habuit ab ẽkno in esse ideali diuino. Quo adiecto dicunt se ꝓsequenter posse agere q̃cquid carnalis affectio deposcit sine peccato vel crimine cũ non habeant velle et nolle. Diuersificat aũt modus iste qm̃ sufficit aliq̃b' vt sub deo solo suam totaliter vel taliter abnegent voluntatem. In qua abnegatione dicũt summam ꝓsistere perfectionem. Sunt alij rudiores idiotaq; simplices qui seduci per astutos faciunt hãc sub negationeꝫ ꝓprie voluntatis per modũ ꝓfessionis et obedientie in manibus suis. Qua facta promittunt astuti tales et peruersi ꝙ amplius peccare nequeunt sub quo pretextu perpetrant innumerabiles nec referendas abominatões. Fuit alter error ꝙ hõ perfectus nullam curam debet habere de rebus humanis quõcunq; vadant imo nec de se ipso si damnetur vel

De quorundã libris

saluet sed in omnib' et singulis di
uinam expectare volũtatem debz
et in illa oplacet siue saluet siue da
mnet. Quia etiaz quicqd velit vo
lũtas dei fiet. Habet error iste ra
mos plurimos pullulantes ex di/
ctis apli. Augustini et similiũ ma/
le intelligentes super predestinati
one dei q sue prouidentie infallibi
li firmitate. de quibus non est hic
scribendũ per singula. Suffecerit
igitur ad presens commonuisse le
ctorem predicti Rubertini sicut q
alioz extranea tradentiũ sub spe
cie subtilitatis vel excellentis do/
gmatis ꝓ omnia regulet q exami
net iuxta veritatem euangelicam.
q doctores communiter approba
tos. alioquin nouerit se periculis
maximis erroriũ et heresum prori
mum fore. Deniqz nuper super
hac re compositum est opusculum
de examinatione doctrinarum. et
aliud super doctrina Raymundi
lulli Et qui de singulis erroribus
cuz originibus suis particulares
vellet facere tractatus nusquaz fi
nis Scripta sunt insuper dudum
aliqua super libro qui dicit Cly/
macus de triginta gradibus per
fectionis cuius radix est error sto
icoriũ ponentiũ virtutes esse insen
sibilitates sez ad nihil passionabi
liter affici contra illud apli taz ge
neraliter expertum Sentio aliam
legẽ in membris meis ꝛc. vnde eti/
am reperiunt in doctoribus theo
logie qui subtiles et profundi no/
cante legẽdis

minati sunt quedaz positõnes mi
nus sobrie vt ꝓ deus vult q facit
nos peccare. Q̃ in ordine ad deũ
omnia necessario veniunt q ita ne
cessario peccamus. Q̃ diuina vo/
luntas prius vult res esse q̃ suus
intellectus indicat eas fore. Q̃ in
eodem instanti temporis. licet nõ
nature duo contradictoria simul pos/
sunt stare. Q̃ multa sunt ẽtna pre
ter deum. Q̃ quicquid intellectus
cognoscit vniuersaliter vel abstra
ctiue vel precisiue licet correspon/
dentiã talẽ in re sicut in deo dũ p
scindit intellectus sapientiaz a bo
nitate. et ita de reliquis quorum
plura damnanda articũ parisien/
ses ordinauerunt.

Explicit

De distinctione veraꝝ visionū a falsis

Tractatus de distinctione veraꝝ visionū a falsis Mgri Job. de gersonno Cancell. paris

Quper vnā ex lectionibus meis sup non esu carniū apō ipos carthusienꝭ recensui eisdēq; trāsmisi. Nūc aliā quandā similit recensens tibi germane ff mitto. Hec lectō generali quodaz tropo aperit quēadmodū numisma verū diuine reuelationis a falsato denario diabolice illusionis secerni pt. ne fallat nos angel' sathane p trāsfigurationē sui in angelū lucis. Ꝓbem' spūs si ex deo sunt. et qō bonū est obediētes apō teneam'. Hec doctrina et cuilibet xpiano vtilis est. Viris tñ religioniq cōtēplationi dedicatis ōlem te pf celestis elegit saluberrima imo necessaria iudicat. Bene vale ff cordis mei in eo q̄ te iugit custodiat et in q̄ bñ valē pres q fres tuos celestinos vehement exopto. cōmēdans me orōnib' eoꝝ. atq; ea q̄ tibi deputo volens eē ipis cōia vtinā q vtilia fiant. Hec āt lectio sic hz

Fuit Jobes baptisans in deserto. In hac pticula cōmēdatio Jobis pcursori. ex trib' oñdit ex fama p nomē expressa. ibi Fuit Jobs. gl. gra dei. A gra incipit. nec noiari solet nisi famosi. Secō ex sua opatione virtuosa qz dr baptisans. tertio ex loci cōgruentia. In deserto. Circa nomē vidē est ipm reuelatū fuisse celit' ꝑm historiā Lu. i. scriptā. Et nō est hec mediocris laus hre nomē qō p angelū. et talē angelū q̄lis ē gabriel os dñi noiauit. Concludit nanq; mirabil' vite pfectio futura ex ꝓnuncia seu plaga miraculosi nōis assignatōe. alioq̄n frustra fieret in noie miraculi opatio si nō in re ipsa aliq̄d magnificum supq; naturā excelsuz designaret. Sz insurget stati curios' inuestigator. et q̄ret q̄ pacto scit hanc pnūciationē nois isti' fuisse angelicā pl'q; illusionē diabolicā. Eteni angel' sathane ꝑm apm trāsfigurat se nōnūq; i angelū luc. Ista ē dubitatio q̄ in nouissima lectione ē tactaq dilata ad tps alterū que petit arte discernēdi reuelationes angelicas ab illusionib' demoniacis. Quocirca dicam' in ꝓmis sic vera religiōis assignatio p sophisticasq fallaces hēticoꝝ argumētationes impugnat. sic per mēdaces angelos miraculoꝝ veraꝝq scāꝝ reuelationū auctoritas fcis q̄busdā sophisticis q magoꝝ ꝓstigis querit infringi hoc dicit Petrus apuo clementez in itinerario suo. Cur ita? q̄ten' p hoc abdicantur hoies a spūalis veritatis cognitione q̄ p miraculoꝝ aut reuelationū media tradita ē qñ ad falsitatē sibi videt introduci. Dicamus ꝑterea qm nō ē hūanitus regula general vel ars dabilis ad discernēdū sp q infallibilit q̄ vere sūt q̄ false aut illusorie reuelatio

De distinctione verarū visionū

nes Tūc enim nō haberek solū fi/ uersi ad fabulas seducēt multos.
des de nrīs ꝓphetīs et ꝛsequenē De multis iā audiui q̄z q̄libet si/
de tota religione ꝗ esset euidentie bi reuelatū esse ꝑ certo iaz hēbat
certitudo. Nā q̄ sciret euidenē ali ꝙ erat futur' papa Jnē q̄s q̄daz
q̄o eē a deo vel ei' angelo reuela bñ lr̄atus ⁊ famos' hoc etiā ꝓria
tū sciret ꝓfecto alīē q̄z ꝑ solā fidē manu in scriptis q̄ legi teliq̄t ⁊ ar
illud eēt verꝝ Quēadmodū sic̄ gumētis ꝛiecturis q̄z plurimis as/
hēret sciam clarā de dissolutōe fal serere conat' ē. De alio silīē lr̄ato
laciaꝝ ⁊ argumētationū ꝛtra ve/ ꝑ relationē accepi. ꝑmo ꝑsuasū cē
ritatē fidei peccantiū eandēq̄z im sibi ꝙ foret papa. dehinc antixp̄s
pugnātiū. hēret vtiq̄z noticiā non saltē ꝓcursor antixp̄i. nouissime vt
tm̄ certaz ex fide ꝗ ex demōstratione se ipm̄ perimēt instigat' ē vehemē
de fidei articulis euidenē. Cōstat ter ne videret tantū afferre nocu/
igīē nō esse querēdū a catholico mentū ꝓ ꝛo xp̄iano Tandez deo
vt sibi fiat elucidatō ꝑspicua ⁊ eui miserāte ad saniorē mentē ꝛueri'
dens de ꝓnūciatione h' nois Jo ista de se scp̄sit ad eruditionem et
hānes facta zacharie q̄līē ꝓbabi/ cautelā alioꝝ Porro de alīs mul
līē sciek eē reuelatio angelica. De tis in religione et austeritate vite
hoc eni fides ēt nō scia Et sic nō ꝛstitutis. incredibilia fere sē ea q̄
oim ē fides ꝗz apl'm ꝗz ꝙ ē donū idoneis testib' referētib' agnoui
dei. sic nō oēs verā a falsa reuela/ Si veniat igīē alīq̄s q̄ se reuelati/
tione sēcernūt. ꝗ aut verā spernūt onē hūisse ꝛtēdat quēadmodum
⁊ falsaz amplectunē. vel sacrilega zacharias ⁊ alīj ꝓphetarū cogno
impietate ⁊ incredulitate talia ne scunē ex historia sacra ꝛcepisse. q̄d
gant reprobāt ⁊ ꝛtemnūt Nihilo agem'? q̄ pacto nos hēbimus? Si
minus alia est questio q̄līē ꝓsuppo statim negem' ꝛia vel irrideem'
sitis eis q̄ fidei sūt cognoscē nos vel inculpemus. videbim' infirma
fideles poterim' ⁊ ꝓm doctrinam re auctoritatē diuine reuelationis
Jobis ꝓbare spūs si ex deo sunt q̄ nūc vt olim potens ē. neq̄z cniz
ne fallamur. Et in hāc qōnem sci/ man' ei' abbreuiata ē vt reuela/
ens incidi ꝓpē illusiōes plurimas re nō possit Scandalisabim' ꝓte/
q̄s nro tpe cognoui cōtigisse. Et rea simplices dicētes ꝙ ita de no
etiā in hoc senio seculi Jh hac ho stris reuelationib' et ꝓphetīs po/
ra nouissima in ꝓcursione antichri terunt esse calumnie ⁊ censendo e/
sti mund' tanq̄z senex delir' fanta runt fantasie vel illusiones Tene
sias pluresꝝ illusiones somnīs si bimus ergo medium. ⁊ ꝓm apl'i Jo
miles pati hz. et multi dicent. ego hannis documentū Nō credem'
sū xp̄s ⁊ recedētes a veritate con omni spūi ꝗ ꝓbabimus spūs si ex

deo sint⁊ obedientes apl̃o qd̃ bo
nũ ẽ teneam⁹ Erim⁹ sic̃ numularij
seu cãpsores spũales ad solerter
⁊ acute examinandũ numisma p/
ciosũ⁊ extraneũ diuine reuelatio
nis ne forte demones q̃ monetaz
quãlibet diuinã⁊ bonã quãlibet
falsare satagunt/subintroducant
p̃ vera moneta ⁊ legitima falsa/
tã⁊ reprobã. eẽt hoc in dẽmentũ
nõ mediocre ecc̃astici fisci vel era/
rij seu thesauri imperialis dei. Et
tanto ampli⁹ quãto moneta p̃cio
sior ẽ⁊ rarior quẽadmodũ sẽ act⁹
vtutũ heroicaꝝ atqz supnaturali
um visitationũ. Tanto igit̃ vigilã
tior adhibẽda ẽ ad discernendum
cautela q̃nto esset iactura damno
sior. Et qm̃ silitudo hec satis ido/
nea est ad id palpabili⁹ oñdendũ
qd̃ intendim⁹ p̃sequamur eã dicẽ/
tes Primũ. q̃ examinator huius
monete spũalis debz eẽ theolog⁹
arte parit̃ vsuqz perit⁹. nõ q̃les sẽ
q̃ sp̃ addiscẽtes nũqz ad sciam ve
ritatis pueniũt. q̃les garulosi ver
bosi p̃terui ostentiosi. morib⁹ deni
qz pessimis dediti⁊ pl⁹ ad epulas
vanaqz gustu discernendũqz act⁹
suos d̃ñudicandũ industrij⁊ sedu
li q̃bus ois sermo de religione fa
bula ẽ siue onus Postremo q̃cq̃d
lingua magniloqua oñdit vita q̃
mentiri nescit ostradicit⁊ blasphe
mat Apd̃ tles numularios noua
q̃libet moneta diuine reuelatiõis
sic incognita est ⁊ barbarea vt cõ
festim ad se deductã tã grandi ca
chinnoz indignatione reñciant ir

rideant⁊ accusent. Alij sũt nec ne/
go q̃ ex aduerso in oppositũ ruũt
viciũ q̃ supsticiosa etiã⁊ vanaꝝ il
lusoria deliroꝝ boim facta ⁊ som
nia. necnõ egrotantiũ ⁊ melãcoli/
coꝝ portẽtuosas cogitationes re
uelationib⁹ ascribũt Istis leue cor
nimis ad credendũ. alijs nimiũ in
tractabile ⁊ asperum esse videns
scio certissimum esse qd̃ apud Na
sonem scribitur Medius tutissim⁹
ibis Est aũt moneta ista spũalis
reuelationis tanqz aurea in q̃nqz
p̃ncipalit̃ examinãda. s. in pondẽ
in flexibilitate. i durabilitate. in cõ
figuratione. ⁊ in colore. ⁊ hoc p̃m
q̃nqz vtutes ex q̃bus sumit̃ argu/
mẽtũ monete spũal̃ legitime. Hu
militas dat pond⁹. discretio flexi/
bilitatẽ. patientia durabilitatẽ. ve
ritas ofigurationẽ. charitas dat
colorẽ. Has q̃nqz vtutes legim⁹
Mariã hũisse in angelica reuelati
one sibi facta. siliter in zacharia ⁊
elisabeth cõcludunt̃ extitisse ex se/
rie euangelij Luce duz Iobis no
mẽ fuit reuelatũ Itaqz quo ad p
mã oditionẽ si cognouẽis aliquẽ
q̃ p̃ superbã curiositatẽ ⁊ vanam
laudẽ atz presumptionẽ sanctita
tis/cupidus sit hr̃e reuelatõnes in
solitas q̃ se dignũ istis reputet q̃
in talib⁹ de se narrandis glorabũ
d⁹ delectet̃. scito qm̃ illudi meret̃.
Neqz magnipendas si aliquã ha
buisse reuelationẽ iactanter affir/
met. deest enim pondus hũilitatl.
Preterea de sanctis pribus habe
mus narrationes plurimas sup

tanta hũilitatis obseruatione cõ
positas Cuidã ex pribus demon
apparuit trãsfigurat' nõ soluz in
angelũ lucis ꝗ in xpm dixit se ad
hoc venisse in mundum vt ab hoc
pre videret q adorareť. Cogita/
bund' aliqndiu mãsit scũs ille pr
instar Marie vrginis q cogitãs q
lis esset ista salutatio. Dicebat in/
tra se Nunquid nõ adoro qtidie
xpm. qd sibi vult talis apparitio?
Et ad hũilitatẽ ilico ofugiẽs. ait
ad demonẽ Vide ad quẽ mittere.
Nõ eni dign' sũ ꝗ videre xpz Quo
dicto tãhũili demon ofusus q pu
dibund' abscessit. Ali' pr clausit
oculos in re sũ Nolo inqt xpm vi
dere in ťris. illũ in celis videre oten
tabor Et btũs Martin' ex supbo
demonis ornatu falsitatẽ loqle di
abolice qz se xpz dicebat agnouit
Est igiť hõib' salubrimũ ofilium
ora tales demonũ illusiones põ
dus hũilitatis obseruare. se repu
tare intellectu pariť q affectu indi/
gnissimũ q sup alios hoies reuela
tionem accipiat. q pre alijs a deo
mirabiliť visitet Et sique talia pre
ter solitũ euenire circa eũ otigerit
reficiat a se cũ sancto hũili verecũ
doqz pudore Deputet talia vel le
sioni ꝓprie fantasie q se hre aliqd si
mile freneticis q maniacis aut me
lancolicis reformidet Vel caueat
ne ꝓpť enormitatẽ pcedẽtiũ pcõ/
rũ dat' sit in reprobũ sensuz vt ta
lib' illusiõib' seducať. Si talia sint
diaboli machinamenta seu tenta/
mẽta ex hũilitate hmõi euanescẽt
Aut si velit de' q in his toleran/
dis exerceať nõ nocebunt. Si vo
sit diuina reuelatio non ficta/hũili
tas pie renitens magis ꝓparabit
locũ ad ipsius susceptionẽ q audi
re merebiť Amice ascẽde superi'.
qnto in loco pl' infimo recũbere
conabiť Habes in exodo qtiens
Moyses a se repulit diuinã iussio/
nẽ dũ ad pharaonẽ mitteret Ob
secro inqt dñe mitte quẽ missurus
es ꝛc. Et hieremias clamat A a a
dñe de'. ecce nescio loq quia puer
ego sũ. Et Johs baptista non au
det sẽm verticẽ xpi tangẽ. ꝗ eũ a
se repulit dicens Ego a te debeo
baptisari. Et apls paul' se primũ
inť peccatores deputat qui nec di
gnus sũ inqt vocari apls Et ficqs
obiecerit q aplus suas reuelatio
nes iactanť aperuit atqz diuulga
uit. Rndent sancti doctores inter
qs Chryꝗ. sub hac ſnia Aliud est
inqunt ex quadam necessitate vel
habendi ofilij. vel ad vtilitatẽ au
dientium secretas grias suas. aut
vrtutes suas prodere seu mãifesta
re. alid sine quauis sua aut aliorũ
vtilitate talia p inanem gloriã vẽ
tilare. Ifi Maria virgo q oserua
bat oia verba hec oferens in cor
de suo. postmodũ apls pserti Lu
ce sacra mysteria sibi soli credita
disseruit. nõ ad iactãtiã qz nõ tan
tũ tardasset cũ viciũ omne pceps
sit ꝗ ad ecce religionisqz edifica/
tionẽ Quinetiã deuot' Bern q to
tiens iussit vt hõ vrtutes suas pl'
abscondat etiã familiarissimis et
deuotissimis qz alij vicia sua oc/
cultare satagunt. pluries de suis
donis q gratijs p otemplationez
adeptis palam nedũ loq ꝗ scribẽ
nõ esse supbiã arbitrat' est. Quo
pacto sic? qm hoc agẽ cõpellebat

nō vanitas ꝗ charitas. q iā in hu
militatis terra radicē virtutis. ne
iactantie aura vellereť alte demi/
serat. Hec charitas q edificatiōis
necessitas a p̄sumptionis suspitio
ne btm̄ paulū absoluunt qz subin
troductos falsos apl̄os q̄ glorio
sos se mōstrabāt auctoritatis sue
pond̄ impulsus ē ꝓpalare. quāqz
plura sint in ei̇ etiā laudatiōe ple
na hūilitatis q recognitionis pro
prie fragilitatis q ignorantie. An
in corpe inq̄t vel extra corpus ne
scio. dė scit. Et iterū fact̄ sū inst/
piens ꝛc. Ist igiť nō q̄libz manife
statio reuelationis sibi facte arro
gans vl supba ꝗ ea tātūmō q̄ fit
inaniť vaneq̄ absqz fructu edifica
tionis vel ofilij ꝗ fit ad exoneran
dū tumorē animi a vēto iactantie
q̄ pleṅ est. Ad scalpendū deniqz
pruriētes aures astantiū curiosa
hmōi narratione vanitatum. Etsi
nō aliud afferret hec loq̄citas in/
cōmodū. abūde illō ē qd magna
reiq̄ inappreciabilis fit osumptio.
duz scz tp̄s inutiliť delabiť. Quo
circa nō parū ad rē attinet si res
de qua ferť esse reuelatio sit vtilis
ad mores. ad rēpublicaz. ad diui
ni cultus honorē vel augmentuz.
aut si sit supuacuis reb̄ seu narra
tionib̄ immixta. Proinde in secu/
larib̄ historijs q actib̄ humanis
sic reperire omuneq̄ laudare se p̄t
hō absqz culpa iactātie dū sue de
fensiōis vrget necessitas. Sic Tul
lius rogando ne pelleret in exiliū
oseruationē ciuitatis romane a se
factā aliaqz egregia opa sui osu/
lat̄ omemorauit. Sic african̄ sci
pio triumphū quē de cartagie ꝗ
iugata reportarat in defensionis
sue p̄ociniū ptra accusatores su/
os allegauit. q vtrolibet absqz im
putatione ad iactātiā. Refert de/
niqz plurimū sicq̄s nouici̇ fit in ex
ercitio virtutū a veteran̄. qm̄ virt̄
dū incipit leuissimo flatu ouelliť.
Inueterata āt sua stabilitate ni/
ta osistit. Habes ex his p̄mi signi
q̄lēcūqz delucidatione p qd̄ oju
dicare p̄t spūale numisma vere re
uelatōis a falsato denario diabo
lice illusiōis qd̄ sig̃m ē pōd̄ hūili
tatis. Et nōne ꝗ pond̄ hec hūit
reuelatō fēa zacharie q elizabeth
sup Johis noiatione. Lege histo
riam q videb̄ q vicini q cognati
vocabant puerū noie p̄ris sui za
chariā qz nō garrula q vana curi
ositate sup noie pueri parētes vul
gauerūt. Illā vicē sola extorsit ne
cessitas dū in circūcisione puer eēt
nomē acceptur̄. Sz q elisabet sēo
hūili verecūdo qz pudore ornata
occultabat se mēnb̄ sex. Et zacha
rias tāte hūilitatl. fuisse ouincit vt
ad vbū aspectūqz angeli stupid̄
q gelido timore ocussus vix credi
derit nūciāti. Addendum tm̄ ē qd̄
vult btūs Gregl. dialogl. Ihūilita
tē verā nō eē ptinacē ꝗ obtpantē
cū tremore quēadmod̄ de q̄dā li
bertino ffert q̄ rogabať q adura
bať renitēs suscitare puerū. Vir
tutis inq̄t pect̄ nō eēt si ꝗ caritas
nō vicissz. Et plane nō iā hūilitas
ꝗ supbū de sua estiatōe ē iudiciū.
sicq̄s p̄tendēdo hūilitatē obtēnat p̄
latū aliqd opis arduī p̄cipientez
Neqz hoc ei ageret si nō eēt sapi/
ens in oculis suis. si nō prudentie

prie innitens poti⁹ q̃ superioris
sui iudicio. sensui. ⁊ arbitrio subij/
ci parat⁹ existeret. Vide q⁹ quēad
modū pusillanimitas ex superbia
generet. Addit ipe Gregl. p regu
la q̃ miraculū ⁊ hūilitas duo sūt
signa q̃ ad manifestandā alicui⁹
sanctitatē sufficiūt. Neq̃ enī mira/
cula p se valēt cū a mal' iusto dei
iudicio pmittunt fieri in edificati
onē ecce. Mens que diuino spū im
plet mḡt gregl. hz euidentissime si
gna sua. veritatē scz ⁊ humilitatē.
q̃ si vtraq̃ in vnā mentem pfecte
cōueniūt liquet q̃ de pnūtia sancti
spūs testimoniū ferūt. Quanq̃ re
fert multū si miraculuz fiat in atte
stationē fidei vere. aut ad sāctita
tis alic⁹ manifestationē. Nā ⁊ ma
li pmo mō faciūt miracula vt scri
bit Math. vij. Qm̄ veritas a q̃cū/
q̃ dicat a spūsancto ē. nec eā vin
cit malicia. Sed in approbationē
sanctitatis prie malis absq̃ dei
ꝟtradictione publica ⁊ sufficienti
nullo mō euenire pt miracloꝝ ope
ratio. alioq̃n de⁹ esset fallax testis
mēdacij. Quare ficlqz signū prie
man⁹. i. potentie a se solo factibile
appenderet lris falsis ptense san/
ctitatis nec reclamaret. Addit h
nec reclamaret pt antixpi mira/
cula q̃ nōnulli vera fore ꝟtendunt
ad pbatōnē electoꝝ ⁊ reproboꝝ
subuersionē. Licet tū antixps mini
ster miraculi mēdacissim⁹ erit ⁊ in
vita sceleratissim⁹. Sz de⁹ ipsi suis
q̃ miracul' ne crederet p suas ali
ozūq̃ pnūciatōnes innumeras re
clamauit atq̃ cōtradixit. pt qd

inexcusabilis erit sibi credens.

Secundū signū in legitimo
numismate spūali ē discre
tio q̃ dat flexibilitatē Jn/
telligo promptitudinē ad creden
dū ꝟsilio q̃ est hūilitatis filia. Si
videris aliquē exemplo zacharie
⁊ elisabeth incedentē via regia ⁊
corde simplici in oib⁹ iustificatiō
bus dei q̃ nō vult ambulare i ma
gnis neq̃ in mirabilib⁹ sup se Sz
medio q̃dā tenore regias viuēdi
sequit a prib⁹ institutas. nec trās
grēdit fines q̃s pres sui posuerūt.
de tali noli credē leuit q̃ fallat p
demonū illusiones quē ⁊ credē cō
silio ⁊ in oib⁹ ceteris moderamen
discretionis obsuare perspexeris
Ꝟtro sūt alij q̃b⁹ placet prua sen
tentia duci ⁊ ambulāt in adinuen
tionib⁹ suis. Ducit eos periculosis
sim⁹ rector aut veri⁹ impellit pria
opio. ieiunijs sup modum se mace
rant. ptēdūt vigilias. lachrymis
pl⁹ q̃ oportet cerebrū turbāt ⁊ ex
tenuāt. Et inē hec nullius credūt
monitis. ꝟsilio neminis adēscūt
vt tēperati⁹ se habeāt. Doctores
pterea ⁊ i lege peritos audire seu
ꝟsulē nō curāt. ⁊ ꝟsultos spernūt
Mirū qz magnū iā aliq̃d esse p
suaserūt sibi ipsis. ⁊ q̃d eos agere
oueniat pl⁹ oib⁹ sape arbitrantē.
De tlib⁹ pnūcio qz cito plabunt.
in oēm demonum illusionē. cito im
pingūt ad lapidē offensionis. q̃a
ceca pcipitatōnē ⁊ nimia velocita
te rapiunt. Propterea q̃cq̃d de re
uelatōnib⁹ insolitis pnūcieuerint
tacito suspectū. Pauci si mēles

dñ eraz Petrebati. audiui de qua
dã muliere diuugata q̃ habente li/
beros q̃ aliq̃ndiu p̃ duos dies.
nõnunq̃z p̃ q̃tuor q̃ ampli⁹ mane
bat absq̃z cibo. erat pinde multis
ammiratõni Feci vt loq̃rer cũ ea.
examinaui eã mltis p̃monib⁹. rep
peri hãc abstinẽtiã nõ sobrietatẽ
ꝗ vanã supbãq̃z ptinaciã Nã q̃ p⁹
tale ieiuniũ dira fame excruciata
inexplebili voracitate comedebat
Nullã insup̃ asserebat solidã cãm
q̃re sic ageret nisi q̃ se indignã di
rebat q̃ pane vescerẽt. Fatebat p̃
terea neq̃z a dfessore suo neq̃z ab
altero hr̃e hãc viuẽdi regulã Nã
a dimidio anno q̃ ampli⁹ nulli⁹ ha
buerat dfessor vel absolutionem
vel dsiliũ Expaui fateor q̃ exhor/
rui. dissimulãs tñ cepi ondere de/
monis hos eẽ laqueos. et cã peri
culo insanie vicinã esse Nã q̃ erat
vultu attonito. q̃ color silis iam/
iam moriture videbat Petebaz si
sciret aliq̃s q̃z auctoritas fides q̃
prudẽtia maioris eẽnt ponderis
q̃ reputationis apud eaz q̃z p̃rie
estimationis iudiciuz. Rñdit ilico
suspirabũ daz gemẽs demissis hu/
mi oculis se miserã. se peccatricez
se indoctã pl⁹ oib⁹ q̃ insciam Sub
inde q̃rens si vere ita de se sẽtiret.
q̃ pacto siue cui⁹ alteri⁹ dsilio taz
insolitã q̃ ab alis sanctioribus et
fortioribus non obseruatã abstinẽ/
tiam seq̃reẽ? Cepit nescio q̃s rñsio
nũ ambages volue q̃z q̃uis eua/
dere ne sciret/ deerat humilitas et
possidebat mentẽ ei⁹ quedã arro

gãtia q̃ se victã erubescebat dfite
ri. Tandẽ monui eaz bona fide q̃
sub attestatione maximi discrimi/
nis sui in anima et corpore vt fa/
tuã desereret hãc ieiunãdi obstina/
tionẽ q̃ absq̃z peritorũ dsilio nihil
singulare q̃ ab alis inobseruatuz
sequerẽt maxime q̃a viro suo dis/
plicebat. et peior erat edacitas in
saturabilis sequens. Nõ rñdit ad
hec plane. discessiq̃ q̃o postmodũ
egerit ignoro. Hec idcirco intro/
duxi vt exemplo perspicuũ facerẽ
q̃ntũ est in q̃busdam discretionis
defectus q̃ nõ permittũt flecti ad
credendũ dsilio. Nõ mirandum si
numisma qd̃ a talib⁹ fabricatuz ẽ
repudiat tanq̃z si ex ferro sit non
aureũ Qua in re saluberrimũ ẽ sa
pientis dsiliuz ne homo sit sapiẽs
in oculis suis. et ne innitat prudẽtie
p̃rie ꝗ agat oia cũ dsilio. in eternũ
nõ pẽitebit. Nec sufficit q̃tidianis
interrogationib⁹ fatigare pruden/
tes vt fides q̃ obediẽtia p̃scire ne/
cesse ẽ. alioq̃n stult⁹ erit hõ hmõi
put loquit sapiens qui non reci/
pit ꝟba prudentie seu dsilij nisi ea
dixeris q̃ versant i corde suo. Est
sane donũ nõ mediocre spũsãcti.
ẽ hoc donũ dsilij q̃ sez dari posset
vel hr̃e vel credi recte dsiliuz: Nit
traq̃z Job̃s clymaci de gradib⁹ p̃
tingendi ad deũ q̃ hõ arrogans
q̃ se ipm ducẽ sui dstituens nõ in/
diget demone tentante qz factus
est sibi ipsi demon Estimo deniq̃z
q̃ nunc maximorum malorum cu
mulus quem in scissmate patimur

ꝛ experimur ab hac indiscretiōis
peste ꝓcesserit nulli' acq̃escē ꝏsilio
ꝓmittētis. De hac discretiōis vir
tute tractat abūde Cassian' in col
lat. pm Vandē in ꝑsona magni
illi' Antonij ꝛcludit solā hāc virtu
tē eē q̃ impturbato calle deducit
ad regnū ꝛ ab insidijs ꝛ seductōnib'
demonū tutos reddit. Subiun
gunt exempla q̃b' hoc astruit. Mi
serabiles ꝑterea exit' illoꝝ q̃bus
hec virt' defuit mēorant. Itaq̃ ad
par exitiū vgunt abstinētia nimia
ꝛ cōpulsa voracitas nisi q̃ irreme
diabilior ē excessus in abstinētia.
Morbos enim affert incurabiles ex
lesione cerebri ꝛ rōnis ꝓturbatiōe
q̃ fit vt ꝑ maniā ꝛ furiā vl' ceteras
passiōes melācolicas sic ꝓfundāt
ꝛ intime radicant fantasmata in
teri' reseruata in cerebro eē repu
tant vere res extrinsec' apparētes
ꝛ audire se putat hō videē vel tan
gē qd nllo sensu exteriori ꝓcipit.
Inualescit aūt hec passio vsq̃ ad
hāc aliqn insaniā vt iudicet se hō
aliud eē q̃z est. Quēadmodū rep
tus est q̃ se murilegū. ali' q̃ se gal
lū. ali' q̃ se asinū. ali' q̃ se mortuū
reputaret Nisi fuerūt nōnulli do
ctoꝝ q̃ hac egritudine ꝓcussuz ar
bitrati sūt fuisse ipm nabuchodo
nosor vt brutū aial eē se credēt et
nō veracit induēt corp' beluinuz.
Pleni sē medicoꝝ libri portentuo
sis hmōi apparitionib' ꝛ iudicioꝝ
corruptionib' ex lesione virīū inte
riorū nascentib'. De his ait hiero
nym' q̃ magl. indigent fomento
Ipocrl. q̃z alio ꝏsilio. Mltos taliū
vidi. multos etiā examinaui ꝯrū
aliq̃ in plerisq̃z negocijs sanissimā
videbant hēe sentētiā. desipiebāt
tñ in certis casib' ꝛ rñsionib' vbi
phātasie sue lesio certi' eminebat
Ceteꝝ q̃ ꝑscrutant acuti' artiū ma
gicaꝝ traditōnes sacrilegas ꝛ im
pias facillie noscit plurima ibidē
obfuanda ꝓponi sup immovera
tis ieunijs ꝛ alijs q̃ si aliud q̃z ad
sensus ꝛ rōnis ꝓturbationez. q̃ fit
vt etiā plerūq̃z talib' deviti cadāt
in insaniā. ꝛ vult' oculoꝝ q̃z horro
rē ēriticū patiant. Attī neq̃s ea
q̃ dīca sē ꝏtra Jobez baptistā ꝛ ei'
abstinentiaz valeat retorqre sic
aduertēdū ē diligent q̃ hoim di
uerse sē gre tū ex naturali bonita
te ꝏplexionis. tum ex dono illi' q̃
diuidit singul' put vult Quocirca
fieri ꝑt q̃ absq̃z culpa ꝛ nota indis
cretionis arripiat vn' mod' viuē
di austeriorē q̃ nō oibus oueniret
Exemplū hēmus in Jobe nro. fu
it ille ꝏplexionis optie natural et
armoniā virīū inferiorū ad supio
res quāta natura lapsa patiebat
pulcrā integramq̃z possedit. Qui si
cui forsan sit hoc ambiguuz sciat
qm̄ ꝑm scꝑturā dei ꝑfecta sē opa
Ez nōne Jobs nr baptista a deo
miraculose ꝓduct' est? Semē igit
materiale ex q̃ corp' ꝓpagināū
erat nec durū nimis nec rurs' flui
dū abūdāti' fuit ꝗ tēe ꝓsus q̃le
disponē ꝛ mistrare talē ꝛ tātū de
cebat artificē deū Dic aliquē de
fectū mōstruosū incidisse q̃d seqt
Jā nō natuē q̃ opabat. ꝗ deo mi
rackose causāti fuisz imputata ta

lis impfectio qd dicē nefas ē Ex
hoc ampli⁹ liquet q̃ Jobis ople
xio nō melācolica ꝗ sāguinea fuit.
q̃ p in sua oceptōe q̃ annūciatōe
ostellatōnib⁹ celi neq̃q̃ subdebat
fefellerūt insup aut fallē potuerūt
regle astronomoꝝ de iudicijs cir
ca eū nec ad ipm extendi potuerūt
Apta est rō oceptionis miraculū
Ex his q̃d rursū ocludit Mirū
vide q̃ Jobes dū puer heremuz
ocupiuit q̃ introiuit. hoc nō ex lesi
one cerebri. nō ex melācolica pas/
sione egit ꝗ poti⁹ a spūsco ductus
ē in desertū Similiter vict⁹ sui singla/
ritas q̃ cetera hmōi (q̃ etiā aū ei⁹
oceptionē pnūciata sē) virtuosa
sagacitate obseruabant a iobe q̃
ab alijs āmirari poterāt ꝗ nō cū
discretionis vtute penit⁹ imitari.
Nō oim auiū par ē volat⁹ ad aq̃/
lam. nec bestie oēs cursu tigridem
equāt Sic in vtutibus dispar est
cuiq̃ partitio Nōne scūs Bnōdict⁹
desertū locū puer incoluit. ipsi⁹ tñ
documentū ē vt nō pmittant pas/
sim q̃ p libito mōchi solitudinem
aggredi. Nā q̃spiam adhuc tyrun
cul⁹ nec exptus leuiores insult⁹ pu
gne spiritalis quō tute cōmittit se
bello ḡuiori gigātis? ipsaz q̃ cōem
vitā agūt in societate. magis ex/
periunt bella mūdi q̃ carnis tāq̃z
rudiores potentiores q̃z pugnarū
ogressus. Qui āt solitarij degunt
ātra gigātē immanissimū diabo/
lū dimicaturi q̃ fraudib⁹ subtilioz
bus atq̃z fortiorib⁹ aggrediēdi fa
tigandi q̃ nisi discretionis gr̄a suc

currerit turpit deijciēdi exponunt
Agnoscitis igit q̃ncaria ē discre
tiōis vt⁹ quā parit nutrit q̃ saluat
hūilitas vere obedie copkata. Ex
pediam⁹ reliq̃ ꝗ breuitate maiori

Certiū igit signū in numis/
mate spūali dixim⁹ eē pa/
tiētiā q̃ dat durabilitatez
dū p igne ēbulatōnis examinant
et duz p otumelias q̃ pbra pulsat
Doctrina viri inq̃t sapiēs ex pati/
entia cognoscit Siq̃s itaq̃z ex ma
nifestatiōe illoꝝ q̃ sibi dicit fuisse
reuelata reportet nō nisi defectio/
nē irrisionē et opprobria facili⁹ in
ducit credē sibi q̃z vbi suspitio de
vane laudis captatiōe rōnabilis
exorit fallax Unde ē hoc signū nō
dubito nisi cautissima circūspecti/
one cum alijs adiūctis examinet
Nā q̃ obstinatio sepe patientiā si/
mulat. et nōnulli ex otumeliaꝝ fa
tua ppessione glant Quēadmod
ipse etiā sordes vestiū q̃ ciliciū ali
qñ supbie vermem mordacissimū
generāt q̃ nutrunt Arbitrant isti se
iustis et sanctis eē similes quibus
tot aduersa otigerūt vel q̃ egerūt
similia Impleri rursus in se putāt
illā christi pmissionē Beati q̃ pse/
cutionez patiunt qm̄ ipsoꝝ est re/
gnū celoꝝ Nō satis aduertentes
qm̄ addit xps ppē iusticiā ꝗ tante
cecitatis ē ipsa mētis arrogantia
tā silis eē vtrib⁹ vult videri teme
ritas Ceterū nunq̃d non obsecro
reperiunt q̃ de suis etiā defectib⁹
de negligentijs q̃ ncitatib⁹ impro/
bissime glant absurdū dictu. ꝗ ita

De distinctione
glant certe deputates sibi talia a
deo pmitti ne cū paulo magnitu/
do reuelationū aut virtutū eosdez
extollat. Et vide q̄nte ꝓscientie ar
rogantis calamitas qz nec humi/
liat nec a suis defectib' spoliatur.
Naz qz vtili dispensatione sibi da
tos putat stimulos negligentiaz
culpabiliū vt eis careat nequaqz
enitit. q̄nporti' in sue pfectiōis tra
ducit argumentū

Quartū signū ē veritas q̄
oat ꝓfigurationē ꝛ inscri
ptionē legitimā Est nāqz
sac̄ scriptura loc' vel officina vbi
cunus regi' monete spūalis recō
dit qz si in aliq̄ vel minimo pūcto
denari' discrepet in sua figuratio
ne ꝛ supscriptione ab hoc cuno re
gis absqz vlla dubitatione falsa/
tus ē. Attamē tāta ē nōnunqz sili/
tudo denarij falsi ad verū vt vix
nisi a doctissimis possit falsitas
deprehendi qz inē tot veritatis line
as ad fraudē positas non statim
vn' falsitatis punct' semet aperit
Nisi sē heretici q̄ magnos catho
lice doctrine ꝓpingebāt libros vt
solaz heresim inē tot veritates la/
tenē insererēt ꝛ cautiozi efficaciozi
qz fraude publicatēt. Hoc res in/
dicat ex q̄nta nēitate talis q̄libet
moneta reuelationū insolitaz de/
bet a theologis pusqz admittat ex
aminari. quoz pcipue inest inter
verā et falsā religionez. mozesqz
ꝓcernēs discernē Malaz est insup
qz perniciosa sit scpture sacre rele/
ctio et ad antichristi susceptionē p
paratio certissima Hoc signū qr

veraz visionū
tū manifeste trahit in lege Deut.
xiij. et xviij. Et p elucidatione ma
iozi placet h repetē q̄tuoz ꝓditi/
ones vere reuelationis q̄ ad veri/
tatis inscptionē als p me positas
et pnūciatas in quadā collatōne
de angelis Prima ꝓditio Null'
angeloz sāctoz siue ꝓphazz ꝓcqz
ē futuz pnūciat q̄n veracit futu
rū sit in sensu quē ipse vel spūsēs
intēdebāt Sic nō est rnsum demo
nū qz et fallūt et fallunt. et hec cō
ditio habet Deut. xviij. Si tacita
cogitatione rnderis Quō possuz
intelligē verbū qd locutus ē dnis
Sequit rnsio Hoc habis signū q̄
in noie dni ꝓpha ille pdixit ꝛ non
euenerit hoc dns nō locut' ē. h p
tumozez animi sui ꝓpha confinxit.
Cōtra hoc videt ēē instantia fo/
tis de Jona q̄ predixit destructio
nē niniuitarū. et de Jsaia respectu
mortis ezechie. et de Nathā Pro
q̄ ponit secda ꝓditio Si id ipsum
qd angel' aut ꝓpha pdixit nō ex
mō q̄ vocalit ptendebat eueniat
pl' sup hoc a spūsco reuelationez
accipiet de ꝓphetia aut reuelatio
ne sic vel sic intelligēda ꝓditiona/
lit aut mystice vl lralit. Sic factū
ē in Jona ꝛ Jsaia. als debuissent
lapidari ꝓm legez Deut. xviij. scri
ptā. hoc ē qd prius appellaui deū
reclamare vel ꝓtradicē vel de suo
intellectu salubrit informare Ter
tia ꝓditio nihil bonis mozib' aut
sincere fidei ꝓtrariū angeli sāctī
ꝓphe veri predicūt aut pcipiunt.
Nō sic demones vel antichristus
quoz signa dicunt signa menda/

ch̃ qz ad mendaciū credēdū indu
cūt. Hec oditio habet Deut. xiij.
Sicq̃s instet de precepto dato Ab
rae sup immolatione filij. Rñsio
ē q̃ deo iubente seu dispensāte nō
fuisset illicita mortis hui' inflictio
Sz ita dicēt ptinax idolatria im
molans filios suos ⁊ filias suas
demonijs. Pro q̃ ponit q̃rta odi
tio Reuelatio angelica siue ꝓphe
tica sup aliq̃ qd̄ bonis moziḃ' ob
uiaret. nisi diuina inꝯuenuret iussio
siue dispensatio. talit circūstantio
nata est aut esse debet q̃ de ea re
uelationē accipienti vel eis ꝑ qui
bus fit reuelatio dubitare nō lice
at. Oportet eniz vt tam clare cog
noscat reuelatio eē a deo q̃z clare
scit aliq̃d eē scripture sacre vel ra
tioni oforme. Et in hoc casu maxi
me nēariū est donū qd̄ aplus vo
cat donū spūuz. Queres q̃d agit
hoc donū qd̄ discretionē spirituū
appellam'? Agit equidē vt sapore
quodā intimo et illūinatione qua
dā experimētali sentiat hō differē
tias inter veras reuelationes et de
ceptorias illusiones. Hoc tradit
brūs Gregl. in dial. Hoc idem de
se ipso brūs Bernā in suis miracu
lis fatebat. Sentiebat enī et vt sic
dixerim gustabat intēno quodā af
flatu et odore qñ ad faciendū mi
racla sibi ꝗtus aderat vtpote ad
sanitates operandū. Quēadmo
dū de dño nro Jesu christo dicit
euangelista q̃ sensit ꝗtutē de se ex
isse dū sanata est mulier ex otactu
fimbrie vestimēti. Alioq̃n idem et

alij similes nulla rōne visi fuissent
aliqñ excusabiles a temēitate aut
a tentationis diuine pcēo dū ad
opandū miracla semet ingerebāt
Augl. q̃z refert in suis ofes. mrem
suā isto mō inter veras ⁊ falsas no
cturne q̃etis imagines ⁊ visiones
discreuisse. Cur igit aliq̃s si regla
vniuersalis aut doctria certa ⁊ in
fallibil nequeat tradi sup hac ma
teria de discretione spūum aut de
reuelationū veritate cum ista res
pl' in experientia ⁊ oditionū par
ticulariū q̃ infinite st̄ ocursu q̃z in
arte versetur? Videam' similē in re
pari imo longe facilioꝛi difficulta
tē. Ridebūt ad exemplū forsan ali
qui ꝗ artēdāt ne semet irrideant.
Petam' ab aliq̃ dari nob sub arte
⁊ doctrina vniuersali ꝑ quaz sciri
poterit cuidenē de se ipso vel alio
semp qñ somnijs illudit aut veris
vigilijs exercet. Attende in ꝑmis
q̃ visiones somnioꝝ plerūq̃z dis
cursiue sūt rōnales ⁊ sup se reflexe
Nā q̃rat hō si somniat. vtrinq̃z in
sup arguit. et tandez de libertate
oludit q̃ vigilat. Dde q̃ tāta ē
somnij ad vigiliā ꝓpinq̃tatis simi
litudo vt hesitet hō etiā vigilans
ac visa secū retractans si tūc vere
dormiebat. Rursus apd q̃sdam
dormientiū put scribit phs ⁊ ex
periētia loquit vigilantiū opa in
cursu voceꝝ alijs plurimis repetē
necesse ē. Deniq̃z tot ⁊ tles aliqñ
occurrūt similitudines somnij ad
vigiliā q̃ solū videt expientia ad
discernēdū sufficiens. Interroga

aliquē de vigilātib' quō fit an vigilat? Respōdebit ilico forte insulsam hāc q̄stionē tuā. ꝗ vrgere non desinas respōdebit sōstomachās bñ scio. Persiste vltra ⁊ dic quō bñ scis. dicet ꝙ maxima ē inē somniū suū. ⁊ vigiliā dissimilitudo si similitudines varias adduxeris q̄s ptegim'. estimo ꝙ null' sue responsioni ali' erit exit' q̄z vt dicat certe scio qr sic experior. Sed perge vltra insistē ⁊ affer ꝙ similē crebro habere se indicat experiētiā. dum somniat credēs. scilz loq̄. legere ⁊ audire imo ⁊ non somniare. Ad hec q̄d iste respōdebit nisi dicē verū ē ⁊ tūc decipior. Si ampli' pteruire ⁊ cōtraniti voluerl. dicēs ita nūc. O bone vir etiā tu fallerl. quāq̄z ignores. Videat ipse q̄d vltra obmutire aut sufficienē allegare valeat ad liberandū pedes suos ab hoc labozinto pter solā expimentalē noticiā ipsi' vigilie. q̄ valde dispar ē a somnis. fortior scilz atqz lucidior. p quā non se tā opinaē q̄z scit ⁊ intelligit vigilare Trāsferaē hec similitudo. q̄ videē puerilis ad rem sōlimissimā q̄ tradaē cōprimeē p eā si nō erro insolens arrogans q̄z hūana curiositas. q̄ fidei sacramenta si nō penetrat indignaē. qñ nec quotidiana puerilia ⁊ ludicra sufficit attingere. Ihec etiā nos cōsideratio cautiores efficiet nō in reuelationibus tñmō secernendis ꝗ in oib' generaliē nris actib' dñiudicādis O q̄ tiens sibi videē hō sapiens sibi in

stus sibi humilis. et sibi dicit qr diues est in virtute ⁊ nescit ꝙ miser ē ⁊ miserabilis ⁊ pauper cec' ⁊ nud' Preualet in vanitate sua ⁊ in multitudine spūalium diuiciaꝝ suarū gloriaē. dicit in excessu suo nō moueboz in eternū Sz p certo alto somno pressus falliē qr oia hec aspicit nō in lūinose vitatis vigilia ꝗ sub simulacro somniculose vanitatis experiē hāc fraudē. Tūc pmū hō dū deo ꝓpicio excitaē a somno peci. et nihil inuenit diuiciaruz somniatarū in manib' suis. Fit hoc dū regrediē ad lūinosū et pfulgidū diem humilitatis ⁊ sibi vigilat q̄ vanitati dormiebat. videt tunc errozē suū et illū secū diuqz retractans q̄ ipse patiebaē. q̄ vere desipiat obstupescit. Nā ⁊ vere superbū et arrogantē ⁊ tumidū aut aliē viciosuz se fuisse deprehendit quanq̄z aliē prius existimabat Quare sicē Quia mentiebaē inicitas sibi Et q̄d miꝝ si mentiē inquitas sibi pl' q̄z si somnias de somnis. ⁊ maniacus de furia. et stolid' de sapia corruptissime iudicarit. Sic ē plane ꝙ vicios de ꝓprijs vicijs vt de tenacitate parcus. de arrogātia superbus puerse diecturāt. et tanq̄z acrisia percussi palpant in meridie. Quāobrē elucescit quantū imo q̄z necessariū sit eis alieni osilij ducatū habere ⁊ sequi. quia de somniante alius vigilans perfectius iudicat Ideo ve soli quia cuz cecideriit non hz subleuantez. et ve ceco si cecatū ducat impietas et illusio

qz ābo in foueā cadūt O formidā
tes ergo iugiť fraudes q̄s non ex
paueſcet O fallaces vbilibz mille
deceptionū tendiculas quis has
euadet. Quis arto tramite ſic ob/
ſcuro ſic obſeſſo ſecurus ābulabit?
Profecto ſolus ille btūs q decies
btūs humilisq paupcul' q̄ ſapiēti
obediēs ſemp eſt pauid' qui in dei
timore inſtanť ſe tenet ne cito ſub/
uertať dom' ſua Putas ne fuerat
hoc eryptus qui dicit Cuſtodiens
puulos dñs hūiliatus ſū et libera
uit me? Peniqz hoc teſtať oraculū
illud digne d̄ūnū et ſēpiterne mēo/
randū de hūilitate Antonio mon
ſtratū Cōformiter ad qd iurat de
uotus Bernard' taliū exptiſſim'
ſup cātica In vitate inqt didici ni
hil eque efficax eſſe ad grāz dei p
merendā retinendā recuperandā
qz ſi omī tpe inueniaris corā deo
nō altū ſape ꝗ timere. btūs homo
qui ſemp eſt pauid' Hanc hūilita
tis lucē quiſq̄s intrauerit p medi/
os tentationū laqueos q̄ntūlibet
abſcōditos tutus incedet. fruſtra
rugiet aduerſari' vt leo. fruſtra cir
cuiet q̄rens quē deuorret fruſtra in
ſidiabiť in ſpelunca ſua vt rapiat
pauperem et pauperculū et contritū
qm̄ tibi dñe derelict' eſt ille paup
et orphano adiutor es Hoc eſt p/
mū et p̄cipuū ſignuz inē ſigna nre
monete ſpūalis diſcretiuū Moni/
tiones omnes itaqz intrinſece oēs
inſtinct' vehementes omnes reue
latio omīe miraculū ois amor ex/
taticus. omīs ꝺtemplatio ois ra/
ptus. ois deniqz nra interior exte
rior ve opatio ſi hūilitas p̄cedit q
comitať q ſequať ſi nihil eā pimēs
miſceať Crede mihi ſignū hñt q
a deo ſūt aut bono ei' angelo nec
falleris Si vero p̄dictor aliquid
ſumat originē a ſupbia ſi eaz ſecū
duxerit ſuſpecta habe oia Humi/
litatis ergo ſignū ſi pfecte noſce/
retur fruſtra multiplicarenť alia
qm̄ ſuperbia et hūilitas numiſma
ſpūaliū opationū ſufficiēter cōdi/
ſtinguūt Hac nihilomin' ſōlimiſſi
mā puitatē et pauptatē ditiſſimā
ſed in deo hanc ſapiētiſſimā vt ſic
loquor inſipientiā q̄ ſibi de ſe diffi
dit que nemi ſe p̄ponit q̄ idcirco
ſuaſibilis eſt et nemini detrahēs ꝛ
indignās diſponit omīa ſuauiter.
Hāc inqz quiſq̄s ꝓpria virtute ſtu/
dio vel induſtria adipiſci et ꝓuare
crediderit/errat Pculdubio etiaz
ſupbiſſim' eſt. p̄parat ſe hō ad eā
nō negabo ꝗ ab eo ſolo gratis in
fūdť et cuſtodiť a quo oē donum
optimū eſt. et ꝗ ſcire et ſētire iā ma
gnū dei donū eſt et hūilitatis ini/
tiū Ecce magri venerabiles q fra
tres dilectiſſimi ecce q̄ relapſus ſū
de q̄rto ſigno ad p̄mū. ita ē. ꝗ nū
qz pfecto ſatis crebro nūqz vbis
ſufficiētib' p̄t apd nram elationē
potiſſimā inculcari laus hui' vtu
tis. nūqz nimis ſub pedib' rep̄hen
ſionis vela aduerſa ſupbia deſici
oculcari et cōteri O monſtrū hor/
rendū ingēs O portētuoſiſſimum
ſupbie negocium Nam heu calca/
ta reſurgit fortior inſtar fabuloſi

De distinctione verarum visionū

Anthei euulsa repullulat vberior. sua demū rescissōe velut ydre poetice caput redit fecundior. Sic ex suo nedū cōnrio vt ex hūilitate ex sordib' ex palloze ꝗ ex sua morte reduiuia generat Ꝗtuero tandez reuertamur si placz ad q̄rtū signū in quo eram' Qd̄ diximus eē veritatē q̄ dat ꝯfiguratōez legitimā monete nr̄e spūali Ubi q̄so anim aduertē neq̄q̄z omittam' ꝙ aliq̄ sic se hr̄e pñt vt q̄ꝗuis nō sint palā et directe obuiantia siue cōnria diuine oipotentie que p scp̄turā sacrā extollit q̄n absolute possint fieri. sunt nihilomin' reuellenda tāq̄z inania et fatua et dine sapie incōgrua nec testionio dīvat]. legitime formata sed aliū de ꝓtracta q̄admodū siq̄s dicēt sibi esse reuelatuz ꝙ tot' mūdus mouebit cras motu recto ꝙ vn' āgelus ānihilabit postmodū recreabit nō adducendo aliā vtilitatē ꝙ quilibz plato/rū debet sol' et nudus incedere et baiulare crucē mactialē sup humeros suos als tota pibit ecc̄ia Talia inq̄z velut delira q dina reuelatione indigna stati abiciendā sūt. Neqz eniz relucet tm̄ mō in diuinis opib' potētia ꝗ bonitas et sapia quā effudit sup oia opa ei'. Omnia inq̄t ps. In sapia fecisti Ad ꝗ referē qd̄ ātea dēm est de narratōibus supuacuis fātasticaz apparitionū et de inutili p eas tēporis cōsūptione Pro hoc valet qd̄ habem' ex determinatiōe doctoz et glō mat. iiij. sup illo si filius dei es mitte te deorsū Miraculū si pia vtilitate aut nc̄itate careat eo facto suspectū ē aut reiciendū. sic fuisset xp̄m volare per aera et vt cōiter sūt oia magoz sacrilegia p̄stigia fuit nr̄is tpibus mulier in talib' famata reuelatiōib' quā ꝗ signuz nīl falloz diuinasse cōuincit

Quintū signū

Expediam' nos ad postremū de q̄nto et vltio signo Illud ē si meministis. charitas seu dīnus amor qui dat colorē aureū numismati ꝓ hoc signuz nō vsqueq̄z stati sufficiēs est Ꝗ sophisticū et fucatū colorē aureū vane seu carnalis dilc̄onis Siq̄dē exptū est mulierculas q̄sdaz fuisse q̄ circa deū vl alios viros sāctos magl. afficiebant dilc̄one viciosa ignorant q̄z vera sc̄a et sincera caritate mouerent Et de idolatria ostat qz deū se diligē licz errātes existimāt Proptēa p̄mū ꝗ incidenter infero nō eē tutā mulierē q̄ntū/cūq̄z sc̄am cū viris etiā religiosissimis cohabitatōez familiaritatē Quare sic: Qz pōt fieri vt amor aspū incipiat ꝗ vehement̄ formidādū est ne p blādicias sensum carne dsūmat Nō deerit inq̄t hiero. visc' diaboli Nā et ferreas mētes libido domat q carpit vires. Vritqz videdo femia inq̄t vgili' Quocirca scp̄sit q̄dazz deuota mulier nihil ita se hr̄e suspectū sic dilc̄oez q pl' q̄z diabolū etiā dum circa dina et psonas pbate sc̄itatis Vsat ꝗ nō muliebriē traditū ē qm̄ passio seu motio q̄nto vehemētior tāto pci/

pitatio facilior inuenit et regi difficilior. Amplius hanc obedientiā inter ceteras vident errasse begardi et begarde ob industriā dilectionez nōie deuotionis palliatā. Argumēt̄ huiʼ rei est in quodā libello increbili pene subtilitate ab vna feia opposito que maria de valētianas dicebat. hec agit de prōgatiua et eminētia dilectionis diuine ad quā sicq̄s deuenerit fit p̄m eā ab omni lege preceptoz solutʼ. adducens pro se illud ab apl̄o sūptū. Caritatē habe et fac q̄d vis. Recolitis opinor vt apud Virgiliū in bucolicis. questiue ponit. An qui amant sibi sōnia fingūt. Et certe res sic se hz. q̄m amor inter oēs aie passiones magis penetratiuʼ et alienatiuʼ. et si verus est castʼ et sanctʼ iuuat incogitabilit̄ ad ognoscendū celestia. Si vo autem vanʼ sit errone aut libidinosus varias sibi format illusiōes ita vt credat vidē seu cogitare q̄ p̄sus ignorat. Exp̄imentuz huiʼ rei in amore hereos ospicimʼ. Etem̄ si p̄dōa maria nō d̄ viatozibʼ vtiq̄z ligat. ad p̄ceptoz d̄inoz impletionē ꝗ d̄ statu btōz dilectionē quā scribebat applicasset vir altius quicq̄z de d̄ina fruitione quo ad aliq̄ dici potuerat sed fallebat eā sua tumiditas animi tāte passioni dilectōis immixta. Putabat igit̄ se frui deo dum vigebat hec passio fortis circa deū in eiʼ animo quantūcūq̄z a diuinis p̄ceptis longe esset. Accepi a narrante q̄dā carthusiensi. se ab vno magno viro

audiuisse. ꝗ in ꝗ stultʼ erat q̄ pcēm mortale nō sp̄ corrūpebat charitatē nec impediebat dilectōez dei supoia imo ad grās agendū et d̄inaz āmirandū laudandū ocupiscendū nōnunq̄z inflāmabat. exēplū dabat de fornicatōis dilectione. Errabat vtiq̄z delirʼ ille q̄ sic fantasiabat dū motū oēz amoris passionalē vel ex cōsuetudine vel aliunde genitū. ita deū vocabat caritatē q̄ nō gaudet sup iniq̄tate et q̄ deo p̄ inobediētiā p̄cepti cuiʼ uis nequaq̄z iimicat. Noui hōiez q̄ ex deuotōe et sapia plane laudabili cuiusdā v̄ginis religiose amicicia eiʼ in dño familiarē amplexatʼ. deerat p̄mo fotʼ ois carnalitatis. tandē paulatiz ex duictu crebro accreuit amor ꝗ nō penitus in dño vsq̄z adeo vt ab ea visitanda aut recogitāda sibi ab ea vir diuelli valeret. Nihil tm̄ p tūc carnale. nihil subdolū nihil fraudis diabolice suspicabat donec aliqn̄ discedendū fuit longiʼ ab ea. sensit ille vir tunc p̄mū q̄z nō pura et omino sincera q̄ casta fuerat hec dilectio. et q̄ magno malo nisi deʼ p̄piciʼ auertisset approximabat. Ois q̄ p̄pe vehemētia est ad virtutē piculosissima comes vt ad dilectionē. ad zelū. ad correctionē et siles. Verissime p̄tēa qui dā enūciauit q̄ dixit male cūcta ministrat ipetʼ. hec demū fraus apd̄ illos frequēs est q̄ in cultu aut dilectiōe p̄primoz decorē corpis. florē etatis. aut diuitias aut alias fortune dotes attēdūt. Ac inde vehemē/

tius ad eoꝝ dilectionẽ accendunt.
Qui pfecto cauẽ habẽt ne sordide
aut et carnaliter exurant. Alioqn si
tm̃modo virtutẽ diligũt sedẽ ei⁹ vni
cã spm̃ videlicz qualecũqz corpuscu
lũ inhabitet eque amẽt colant ꝛ fre
quentent. Non aduersor vsq̃quaqz
poete dicẽti. Gratior et pulcro ve/
nies et corpe virt⁹. Adiuuat sed af/
firmo ꝙ si gratior. non ob hoc tuti
or aut sincerior inuenit. Veniqz vt
sentias q̃z nihil tutũ sit in ipa etiam
dei dilectõe dũ pegrinamur a dño
recogitatione pfunda circumspice
ꝙ apud exercitatos in amore et ce
teris ꝓtutib⁹ suboriri pt horribilis
deceptõ. Et qualis deceptõ? Talis
quippe vt ipi deuoti iusta sed occul
ta dei pmissiõe aut p erudiẽdo aut
p pdendo eludant a demonio me
ridiano supbie trãsfigurãte se in an
gelũ lucis sub specie grãdis boni.
declinat tunc ab eis de⁹ et veste nu
ptiali charitatis spoliat. Omnia tñ
poris deuotionis et dilectiõis indi
tia sentire et habẽ psumunt errãtes
vtiqz in via et expiẽtia mor q̃ad/
modũ siq̃s aberret aptis oculis in
via pedũ. arbitrant itaqz ꝙ agan/
tur spũ dei dũ ex solo informi habi
tu et vsu virtutis poris nondũ abo
lito mouent. Et q̃s nõ obstupescat
hoc audiẽs Quis nõ vehement ex/
horrescat. Quis nõ obtẽperet apl̃o
dicente. Qui se existimat stare vide/
at ne cadat? Credo dẽplat⁹ ꝗ fue/
rat sapiẽs q̃ dicebat. Est via q̃ vi/
det hõi iusta. et nouissima ei⁹ ducũt
ad mortẽ Et ille qui ait. Nescit hõ
an amore vel odio dign⁹ sit. Sup
hãc abyssũ multã iudicior dei ver
terat aciem dẽplatiõis sue qui pa
uescens exclamat. O altitudo diui/
tiar sapie et scie dei q̃z incõprehẽsi/
bilia sũt iudicia ei⁹. Et alter inq̃ens
Terribilis in dsilijs sup filios ho/
minũ. Et ad hũiliatõez nre miserie
hec dsideratio si non sufficiat quid
ergo aliud erit satis ignoro Porro
nõ est ptereundũ ꝙ eadẽ psona sic
nũc pt esse bona et ornata caritate
nũc declinaẽ in vitiũ et rursus a ma
licia in iustitiã ouerti. Sic possibile
est eandẽ psonã nũc veris reuelatõ
nib⁹ visitari. nũc fatigari vl tempta
ri falsis illusionib⁹. Nã et ꝓbe nri
vt Dauid helize⁹ et nathan non sp
ad nutũ presto habebãt ꝑm Gregl.
et historiã ꝓheticũ spiritũ. Unde
nathan ex frequẽti vsu ꝓhetice vi
sionis credidit ꝓriã estimatõez eẽ
reuelatõez. dũ ipi dauid q̃renti de
edificatõe tẽpli respõdit. fac q̃cũqz
habes in corde tuo dñs tecũ ẽ Ma
let hoc exẽplũ ad ea q̃ ꝗ vsu dilecti
onis dine ptacta sũt. Quãobrẽ qui
in talibus se existimant ꝓrio sensu
ar te vl industria discerne videat ne
erret qm̃ si psũptõis spũs obrepse/
rit subintrabit facile vanitas illusio
nis. Caue tñ ꝗ audiẽs et pauescens
ne deteriorẽ infidelitatis aut despe
ratõis foueã incurras tanq̃z vide/
licz nulla sit aut fuẽit in sanctis reue
latõib⁹ et bone spei certitudo. Sic
ꝗ reuelatõe ꝗt apl̃s. Prio horiez ꝛc
Et de spe inq̃t. Certus sum qz neq̃
mors ꝛc. Habet sane certitudo ꝗ a

ōino lūie nō hūana solū inuestiga
tōe aut estimatōe. Scis ꝑ tēa qz nō
seqt. cadit deceptio ⁊ illusio i iudicā
do de somno et vigilia. igit nulla ē
de vigilatōe certitudo. nulla qꝫ ad/
hibēda vigilātib' fides indubia. vi
gilabāt sācti i ōino lūie. nos pccis
obruti et obuoluti plerūqꝫ portēta
vitioꝝ aut illusionū somniam' nimi
rū si fallimur. illi nequaqꝫ. Noui ho
minē q̄ post multū tēptatiōis inuo/
lucꝝ sup vno ex fidei articlis. in tā/
tā subito lucē veritatis et certitudi
nis introduct' est vt nulli p̄sus re
fideret dubietatis relicte. nulla vacil
latio. ꝗ serenitas multa. iubēte eo q̄
fluctib' imperat. Addebat ꝙ nō. ex
rōe aliq̄ noua sic tunc se interroga
bat et optie meminit. ꝗ ex sola hūili
atōe et captiuatōe intellect' in ob/
sequiū fidei et omipotētie dei istud
meruēat vt nō pl' dubitaēt ō illa fi
de qꝫ de sui existētia. q̄rebat rōnem
tāte soliditatis et pacis in credēdo
Nihil aliud repiebat nisi ꝙ sic expi
ebat et in aliū transfudisse nescisset
Nō credēt forsan mūdani sapiētes
tales fiēi illūiatōes qm̄ verissime p
nūciatū ē ad deū ꝑ ꝓbaz. Illumi/
nās tu mirabilit a mōtib' eternis t.s.
o. in. s. t. Qui nō sapiūt videz q̄ cor
dis sūt et spūs q̄ nec secū habitant
in corde suo. ꝗ foris in plateis vani
tatū. Sic ostat iustos in spē sue salu
tis certā erigi. certā dico nō in se. ꝗ
i eo q̄ afflatu secreto dicit amen. sa
l' tua ego sū q̄ i medijs mētis qꝫ tē
prationū hūanaꝝ fluctib' ancoraz
spei firmā figit. q̄ etiā dilectā in trā
q̄llitatis cubiculū ex tot irruētibus
hūane vicissitudinis turbinib' intro
ducit. Hec sūt plane mirabilia dei i
pfūdo hūani cordis q̄ videt illi q̄
descēdūt mare ōtritōis amare ⁊ fō
tis i manib' virtutis ⁊ p ōtēplatiōz
et meditatōez sedulā nō curiosā. ꝗ
piā et fidelē faciūt opatōez. in aḉs
multis tā ōinoꝝ iudicioꝝ qꝫ huma
noꝝ affectuū. vis videē hāc visionē
magnā vis ad ista ōscendē nō op'
est virib' hūanis tuū posse. nō ē pos
se tuū scire vt socrates dicebat. est
qō nescias. tua iustitia. nihil de iusti
tia tua cōfidē. Quō sic? Accede ad
cor altū et tibi exaltabit de'. videb
ꝙ nō tu sol' ꝗ oēs gētes iux dictuz
Ꝓphete q̄i nihilū et inane sūt in con
spcu ei' ecce tuū nihil posse. Excla/
mabim' nihilomin' cū ꝓba. Mira
bilis fca ē scia tua ex me. ōfortata
ē et nō potero ad eā. Ecce tuū scire
nihil fateberl. Veniqꝫ cū alio ꝓba
Oēs iustitie vre q̄i pān' mēstruate
sic sūt añ te. Ab hac imbecillitatis
tue valle. Ab hac insipiētie caligine
Ab ꝗ puluē hūilitatl. et stercore vil'
reputatōis. vōbit te de' in mōtē lo
ḡs tibi ō caligie. atz suscitās ō pul
uē egenū ⁊ de stercore pauperē eri/
gēs. Sz dices. scio iā me nihil posse
nihil sciē. nihil deinceps hre iustitie
nihil tñ tale q̄le pollicēris experior
Verūtñ p̄cor attēde qūo scire dixe
ris. videto ne audias illō improp
riū. Ex ore tuo te iudico serue neqꝫ
Nā si va ⁊ absqꝫ vlla dubitatōe ita

esse iudices forte p intellectũ ⁊ p rõ
nẽ vt fere oẽs. cur affectio. cur opa
tio otradicunt. cur vel nõ oformit
afficeris et agis. aut cur sic afficeis
et sic agis q̃i possis tuis virib⁹. tua
industria. tua q̃z iustitia dignũ aliq̃d
opari. laudo iudiciũ tuũ q̃le diristi
ꝗ expimẽtalem gustatõez coerigo.
Aliter q̃ppe iudicãt se nescire idiote
q̃ difficultates scie alicui⁹ nũq̃z attẽ
dũt. alit sapiẽs ⁊ expt⁹ q̃ sciẽdi ipos
sibilitatẽ ex ipa rei oditõe aut rõnũ
pplexitate. osiderat sentit et masti/
cat. Nullo pacto insup culpo neq̃z
phibeo te conari. te opari. te totis
virib⁹ exerceri. ꝗ arrogãtiã in istis
penit⁹ execroz et exulo. Alioq̃n noli
mirari si tua spes nutat et fluctuat
dũ vel in modico tuis virib⁹ q̃s fa/
teris inualidas innitit. Si ptẽa cũ
venẽit tibi pes supbie claudicas et
corruis. vbi ceciderũt oẽs q̃ opant
iniq̃tatẽ. In deo q̃ sol⁹ est immuta/
bilis spes dũtaxat figẽda ẽ cũ illo
q̃ dic mihi adherẽ deo bonũ est ꝛc
Intellige ptẽa vt ad cepta ꝛgredi
ar vñ diuerti longi⁹ psequẽdo sup
biã. intellige inq̃z q̃d salomon repi/
ret dũ solo hũane industrie studio
ad ognitõez dinoꝝ nisus ẽ ptingẽ
q̃lis ẽ pñs inq̃sitio d veris atq̃z fal
sis reuelatõib⁹. Cũcta inq̃t tẽptaui
in sapiẽtia dixi sapiẽs efficiar et ipa
lõgi⁹ recessit a me multo magis q̃z
erat et alta pfũditas q̃s iueniet eã
Et nunq̃d non aspicitis doctissimi
viri. nunq̃d nõ aiaduertitis sike ali/
q̃d in ꝓposita q̃stione. q̃ plane tãto
ãpli⁹ ñ visa ẽ exaltari q̃z to pl⁹ q̃sita

est penetrari Et ibi vẽ deficiũt scru
tãtes scrutinio. Attñ bñ actũ ẽ. non
pdidim⁹ operã vos audiẽdo ego
loquẽdo. si de nobis non de dei mu
nẽ diffidim⁹. si pinde iugiter hẽam⁹
ad dñm sursũ corda petẽtes ne fal/
lam⁹ et fallamur. Nã hõi bono i cõ
spẽu suo dedit de⁹ sapiaz et sciẽtiã
inq̃t Salomon. Si monete spũaliũ
reuelatõnũ nos examinatores esse
dtingit studeam⁹ esse q̃les descripsi
m⁹. Adhẽam⁹ deo et scpture ei⁹ p
quã et in q̃ semel loq̃t nobis de⁹ et
idipm nõ repetit. Debem⁹ in eo q̃/
dẽ iudicio tũ in oib⁹. tũ pcipue i ista
examinatõe nõ pcipitare sñiaz sed
vsq̃z ad plenissimã examinatõez sui
pensũ tenẽ iudiciũ maxie nisi flitas
aut fatuitas ognata fallitatis ap/
ta sit. vbi vo nihil pmo aspẽu falsũ
vel delirũ dspicit. nõ solũ explorare
duenit q̃ acta sũt ꝗ exitũ expectare
Nã pmittit aliqñ demon veritates
plimas et post tpis tractũ qñ psua
sit hõib⁹ tũc id qd fallit sũministrat
et hoc vel ad deceptõez singularis
psone vel ad impugnatõez miracu
losaꝝ opationũ nre religionis q̃b⁹
fides immixta subsistit. vel ad vitu/
periũ toti⁹ deuotõis aut ad scãda/
lũ vbi dini. Etem dũ cadit vn⁹ quẽ
dia magni eẽ nõis taliũ reuelatio/
nũ fama vulgauit. Irridẽt ipi dein
ceps seculares secularitet viuentes
vnũquẽlibz q̃ religiosa simplicitate
vitã agẽ decreuẽit. Dipellat dfesti
illusor et illusus clamat. fãtastic⁹ exi
bilat papelard⁹ begosus ⁊ begard⁹
et sic occasione accepta irridet iusti

simplicitas. Sed q simplices per ta
lia palaz decepti aut vix aut nunqz
possunt ad viam veritatis reduci.
Que causa est. qm̄ neqz audiūt cle/
ricos quos ipocrisi inuidia et mali
gnitate laborare credunt. neqz emē
dank̄ p laicos quos ignorantes vt
se ipos esse cognoscunt. Predictoz
omniū hec sūma est vt examinek̄ nu
misma diuine reuelatiōis si habeat
pondus humilitatis absqz curiosi/
tate et tumoris vanitate. Si flexibi
litatē discretionis absqz supstitiosa
estimatione et abiectione osilij. Si
durabilitatē patientie in aduersis
absqz remurmuratione et ficta emu
latione. Si veritatis ofiguratione
absqz mendosa aut inepta assertio/
ne. Si colorē viuidū et sincerū diui/
ne charitatis absqz canalitatis sco
ria et fece. Et qm̄ hec omnia circa eli
sabeth et zachariā extiterūt in reue
latione eis facta de Jobe q ei' nōie
Cōmēdari nō irratiōabiliter dict'
est ipe Jobes tanqz habens nomē
reuelatū quod os dñi nōiauit. qd̄
notari dignū in pma nostri textus
particula fuit Jobes ꝛc Cui' meri/
tis ab omni nos erroze custodiat
ipa veritas xps Jbs qui ē bñdict'
in secula seculoz Amen

Explicit tractatulus sup distinctōe
verarū visionū a falsis magistri Jo
hannis de Gerson ꝛc.

Prohemiū In trigilo

gio astrologie theologisate

Sapientiā que a dño
deo est. que et de se p/
dicat. Per me reges
regnant quaz vsitato
nomine theologiā di/
cim' nullus recte existimabit otra/
riā esse cuicūqz vere scientie. omne
em̄ verū omni vēo osonat. Quinetiā
theologia scientias omēs alias sibi
subditas hz velut ancillas in quib'
siqd̄ pulcrū est illud approbat q de
corat. siqd̄ noxiū et turpe illud abij
cit et mundat. Porro siqd̄ supfluū
est resecat. supplens quicqd̄ fuēit di
minutū. xpterea nō est hoc negādū
ab astrologia quā esse scientiā no/
bilē et admirabilē pmo patriarche
adam et sequacib' reuelatā theolo
gia nō abnegat Jeptā hanc ancil
lā suā astrologiā nōnulli tot vanis
obseruationib' tot impijs erroziib'
tot supstitionib' sacrilegis deturpā
tes maculauerunt nesciētes in ea so
brie sapere ac modeste vti. q̄ apud
bonos et graues reddita est nedū
infamis sed religioni xpianoz suis
qz cultoziib' pestilēs et nociua. Huc
currendū igit̄ existimaui huic erro
ri precipue xpter te pnceps illustris
sime Delphine qui supes vnic' he/
res xpianissimi regni francoz q iu/
re regens ipsuz quatin' seduci non
possit optia indoles tua ab extra/
nea muliere q̄ mollit sermōes suos
ostentatione prescie futuroz et ope

Trigilogiū

rationis mirādor Astrologiaz loquor quorūdā prophanor se philosophari dicētiū. Hāc ego nūc a domina sua theologia veluti modeste compositā mundatā et ornatā sub triginta ꝓpositionibus quasi cum totidem monilibus preciosis deducendam fore salubriter iudicaui coram celsitudine tua ꝯsiliariorūqz tuorum prudentissimor claro intuitu de quo sapiens rex qui sedet in solio iudicij intuitu suo dissipat omne malū Opto deniqz nitor et supplico quatin⁹ per prosperū religiosuz verum et deuotū regimen regni dominus noster Jhūs xp̄s rex regum et domin⁹ dominantiū te ꝓprio sanguine suo redemptuz perducat ad eternum

Sequūt trigilogiū astrologie theologisate cum cōmētario lo epilogor doctrinis a dño Jobe de Gersonno cancellario parisieñ. compilatū Lugd.

Prima propositio astrologie

Celum a deo glorioso libere contingenter et cuz tempore constituuz esse Quoniam dixit et facta sunt

Cōmentū Errauerunt hic multi astrologi non illuminati p fidem qui posuerunt perpetuitatem mundi eo ꝙ deus agit immutabiliter. et inde posuerūt animas rationales cū non pūt actu eē infinite numēo aut migrare de corporibus in corpora vt plato pithagoras virgilius et alij plures. Aut ꝙ generant et corrumpunt cū corporibus vt Alexander et epicurus Aut ꝙ vnicus est intellect⁹ in omnibus hominib⁹ vt Auerrois imponit. vnde timēdū est ne nimis astrologisare aut philosophari volētes. sicut Origenes in fine vite sue incidant in predictos errores vel aliq̄ eor atqz sequentiū.

Secūda propositio

Celum esse velut instrumentum dei gloriosi et per ipm machinā mundi corruptibilis regulariter gubernari

Cōmentū Errauerunt hic aliq̄ dicentes celum nihil agere sed tm̄modo signum esse allegantes illud. Et erunt in signa et tēpora. Dicitur autem mundi corruptibilis ꝓpter animas rationales. que reguntur a deo immediate fine celo quo ad naturam quo ad gra-

tiam quo ad gloriam et generalie quo ad omnia dona et illuminati/ones supnaturaliter infusas. Addi tur autem regulariter ꝓter mira/cula facta tam in celo q̃z in terra si/cut in statione et retrogradatõe so lis temporibus Josue et Ezechie et in eclipsi tempore passionis. in di luuio generali. in sacramento alta/ris. et in alijs sine numero miracu/lis

Tercia proposicio

Celum nihil in creatione ani marum rationalium influe/re et ipas aliter post q̃z an/te lapsum regi

Cõmẽtũ Errauerunt hic Pauicẽ na ⁊ sui sequaces quo ad primaz partem. Et quo ad secũ dam omnes tam astrologi q̃z alij qui nõ posuerunt corruptionẽ pec cati originalis putantes nullũ sta/tum esse nature lapse sed illius tan/tũmodo que primo instituta est vt nunc sumus ꝑm eos morti scz passi onibus de necessitate subiecti. Con stat autem ꝙ si adam non peccassz tunc nec fuisset infernus. qualis nũc est pro hominibus. nec xpus fuisset incarnatus saltem ad moriendum nec spiritussanctus fuisset datus in varijs linguis. et ita breuiẽ de omni bus nostre reparationis mysterijs Attamen est probabilis opinio et subtilis ꝙ deus prescius futuri ca/sus hominum descripsit in celo quas

dam congruentias concurrentes in decursu totius mundi vsq̃z ad fi/nale iuditium. Et hoc intenderunt illi qui voluerunt concordare astro logiam cum theologia sicut reuerẽ dissimus pater dominus cardina lis Cameracens. et illi quos indu cit loquẽtes de sectis et de diluuio sensisse videtur. Facit ad hoc ꝙ vir reperitur aliquod miraculum fuisse factum quin in circumstantijs con currerit aliqua naturalis actio.

Preterea fides quãuis sit superna turalis non refutat rationes ⁊ con gruentias naturales. nec charitas supnaturalis motiua naturalia ad amandum quoniaz talia faciũt ad consolationem fidelium atq̃z mũn danorum. hoc tamen obseruare cõ uenit ne fidelis dei amicus vtatur talibus rationibus et obseruationi bus tanquã principalibus et cogẽ tibus motiuis ad credendum deo sibi q̃z per charitatem inherendum Alioquin meritum fidei perderetur et irrisio maior apud infideles ⁊ hu manos sequeretur scientibus illis ꝙ talia non cõuincunt. Et sub hoc sensu dicitur in epilogo. ꝙ mysteri um nostre recõciliationis nihil ha bz in celo. hoc ẽ cui principaliẽ intẽ dere debeamus vt ille qui nasonem impudicissimum introducit ob hinc credidisse deniq̃z obsecrat nequid nimis. Sz qm̃ Virgili' ait. Solem q̃s dicẽ falsũ audeat. Offerẽ hic ꝑ scolasticoꝝ exercitio sylogism'tis

Trigilogiū astrologie theologisate

Ostenso itaq; celo p statu sue creationis ante lapsum pmi hōis arguitur sic. Celū presignabat incarnatōnē filij dei cū multis alijs effectib' factis ꝓpter repationē hōis peccātis. et prim' homo nō peccabit nec fiet eius repatio cū suis effectibus. ergo celū predixit falsū. ona est necessaria. et aficedēs p illo erat tūc possibile et sibi opossibile. qm̄ maior est necessaria. cū sit de pterito vera. et scda tūc erat possibilis. ergo osequēs est possibile s. q celū dixit falsū. et ita cū celū fuēit immediate creatū a deo de' dixisset falsuz per celū qd blasphemiū videt

Quarta propositio.

Celum virtutes a deo diuersas p varietate suaꝝ partiū stellaꝝ planetaꝝ et motuū recepisse ꝗ eas ab omnib' oprehendi nō posse

Cōmentū Errant et expientiā negant sentiētes oppositū cū celū sit sicut horologium pulcerrimū opositū ab artifice summo. cū sit etiā liber sententiosissim' exemplat' ab exemplari libro vite infinite et eterno qui nominat mundus architip'. in quo id qd factū ē vita erat. Porro de stellis dic ꝓpheta. Qui numerat multitudinē stellarū et omnib' eis nomina vocans. Hec aūt vocatio quid aliud est q̄z distincta virt' et operatio stelle cuilibet attributa. Nomen quippe sumitur a ꝓprietate rei. Et qm̄ innumēabilis est hmōi ꝓprietas. Exclamat. Magn' dōs noster et magna virt' eius et sapientie ei' nō est numer'

Quinta propositio

Celū obedire ad nutū deo glorioso atq; ipm opibus humane recreationis seu reparationis inferi' et subditū esse

Commētū Errauerūt hic multi astrologi et pbi qui posuerūt deū agere de necessitate nature et qui negauerūt mysterium nostre redemptionis a seculis absconditū ꝓpter quod nedū celuz corporeū sed etiā angeli q intelligētie sūt sicut dicit apls in ministeriū missi. Tradit insup moyses Deut. iij. q solem et lunā et omnia astra celi creauit deus in ministeriū cunctis gentib'. Ipm et describens creationē mūdi posuisse prius fuisse virgulta terre q̄z sol vel stelle formarētur vt ostēdēt deū posse agere sine sole et stellis. Tū igit homo sit quodāmodo finis omniū sicut Aristo. videt posuisse. ij. pbicoꝝ oportet ꝗm variatōnē hōis cetera variari sicut prius tangebat de statu nature integre q lapse. Et sicut apparet in miraculis factis supnaturaliter vt homines supnaturalem suū finē adipiscerent p fidem spem et charitatez

Propositio sexta

Celū generale influens esse et remotū et actiones suas in patiente dispostio recipi

deum vero nedum vniuersaliter et remote sed singularissime et propinquissime operari

Cõmentũ Errauerũt hic astrologi quidam vt Alkindus de radijs q similes ponentes res inferiores nihil agere sed tantũmodo deferre radiosas influentias celi et inde fieri effectus similes numero prius istum q̃z illum ꝓpter determinationez celi vt in productione graduuz caliditatis quã determinationẽ alij solum referunt ad diuinum beneplacituz libere cõtingenter agens. conformiter ad secundam partem propositionis ꝙ deus est agens immediatissimũ et propinquissimũ. non obstante coefficientia causarum secundarum Et hic errauerunt aliqui doctores etiam catholici ponentes deum esse causam non immediatam in omni effectu. quoniam inquiunt alie causse superfluerent. Esset preterea de causa immediata actuũ voluntatis tam bonorum q̃z malorum. et ita esset auctor peccati. Sz pro nobis ẽ articulus parisienꝭ dicens ꝙ deus sit causa remotissima sic ꝙ non propinq̃ssima. error Nihilominꝰ offert hic ꝓ scholasticorꝫ exercitio silogismus talis ad probandum. Qu si deus immediate agat actum voluntatis deus facit et vult peccatum signando sortez qui facit substantiã alicuius actus contra prohibitionem dei et vocetur. A. Tunc arguitur sic. Sortes facit. a. actum. et sortes habet preceptum dei de non faciendo. a. actuz. ergo sortes peccat consequentia est necessaria. et deus vult q facit quamlibet partem antecedentis. ergo et totum antecedẽs cum partes sint sibi compassibiles. ergo deus vult et facit totum consequens scz sortem peccare. quod videtur blasphemium

Propositio septima

Celum effectus nedum varios sed compositos vel oppositos in inferioribus facere pro diuersitate materie rationibus seminalibus plene

Cõmẽtũ Errauerunt hic astrologi illi qui volẽtes iudicare de natiuitatibus vel morte vel alijs inferiorum conditionibus respiciendum esse dicunt ad solum celum et constellationes eius vnde et experientia cõuincit eos. sicut deducit Augustinꝰ. v. de ciuitate dei de duobus geminis diuersarũ fortunarum. Sicut q experientia docz de terra et luto et similibus. Et de varietate sine numero diuersarum herbaꝫ et plantaꝫ in eadẽ puula parte agri Qu si dixẽint varietates tales fieri ꝓpter diuersitates angulorꝫ influẽtialiuz celi qui terminant velut i indiuisibili et inde diuẽsificãt

in partibus loci suos effectus. Ex hoc saltem habetur quemadmodū de geminis concludit Augustinus contra responsionem de rota figuli mota et percussa q̃ iuditium cuiuscunq̃ astrologi ferri non potest super tanta incertitudine et ignorantia diuersitatis huiusmodi imperceptibilis influentiarum angularium velut indiuisibilium. Deniq̃ videmus regulas astrologie de ventis et plantis et alijs naturalibus effectibus aliter et aliter verificari seu falsificari pro diuersitate situum et figurarum et dispositionum huius terre vel illius.

Propositio octaua

Celum cum sideribus et planetis in omnibus suis combinationibus motuum directionum.retrogradationum.oppositionum cum reliquis circūstantijs multo plus ab hominib⁹ ignorari q̃ sciri

Cōmentū Errauerunt hic quidam iactantes se de omnibus scire respondere vt Gorgias. Contra quos fuit Achademicorum disciplina.et si non verior tñ plus sobria dicentiū se nihil scire Nec mirum de toto celo cum nec minimū folium arboris tantū sciatur ab hominibus quantuz ignoratur cum continet numeros et figuras et earum combinationes infinitas. Preterea sunt aliqui mot⁹ octaue spere et planetarum prius ignorati ab astrologis et satis nouiter inuenti. Deniq̃ presupposita creatione mundi cuius duratio nondum est septē milia annoꝝ fm veritatez fidei non potuit per obseruationes astrologicas inueniri saltem quo ad effectus calculatio magni anni quem Plato posuit.xxxvi. millium annorum. Et ita de calculationibus aliarum constellationū que non potuerunt totiens repeti vt facerent experientiam certam et naturalem astrologis de talibus vel talibus effectibus consequētibus huiusmodi constellationes quaruz aliquē nunquaz fuerunt.aliqueraro. aliq̃ semel aut bis. Ꝓtēa finxerunt astrologisātes pagani et infideles arabum et indorum infinitam vel velut infinitam annorum multitudinem vt Albumasar et Marcianus scribunt. Potuerunt igitur per solā diuinam inspirationem factam ade vel abrae vel similibus dari vere regule vel de tota virtute celi quātū voluit deus reuelare et nos scire sine curiositate Valde autem pauca sunt talia pro statu presentis miserie que ordinata est ad visum beatitudinis eterne vbi videbitur deus omnia in omnibus

Nona propositio

Celum habere cõmensurabiles vel incommensurabiles motus signorum insuper et planetarum dominia huic vel illi gẽti prorsus incertum esse.

Cõmentũ Errauerunt vt experiẽtia docuit certitudinem afferre volentes vbi solam posse haberi rhetoricam probabilitatem deducit magister Nicolaus oresme et post eum dominus petr' cardinalis Cameracensis sumens exinde radicem vnam difficultatis astrologicorum iudiciorum. Et inde forsan est ꝙ nondum videtur reperta precisa quantitas anni solaris aut ex qua radice procedit. Celerum varietas assignantium huic vel illi plage terre talia vel talia signorũ dominia satis incertitudinẽ esse monstrat.

Propositio decima

Celum cum sideribus et planetis suum lumen influxiuũ pro varietate fractionis ꝛ refractionis radiorum luminarium ex diuersitate mediorum diuersificare et non veros situs aspicientibus ad terram monstrare

Cõmentũ Errauerunt hic pauci vel nulli qui sciunt cum astrologia perspectiua vnde sumitur radix altera difficultatis astrologice iudicationis. Inuenitur et alia difficultas ex collatione zodiaci. vtrum videlicet sit in primo celo quodcunqꝫ sit illud. an in firmamento ꝑm figurationem stellarum fixarum in eo. Compertum est enim firmamentum moueri contra motũ primi mobilis. Et ita osequẽter zodiac' mutaret. Sunt et alie difficultates motionis planetarum in suis augib' epiciclis ecentricis ꝑm ascẽsum. descensum. stationem. retrogradationem. titubationem. circũgirationem in centro ꝓprio que omnia punctualiter obseruare poterit nemo. in quibus ꝛ similibus diuina se sapientia ludere dicit et ostendit

Propositio undecima

Celum cum sideribus et planetis illos quantũ in se est culpare et in abusum trahere qui de singularibus effectib' predicere presumit compertum esse et eos crebro falli et fallere posse

Cõmentũ Errant tales ex ignorantia vel ex fraudulẽtia vel ex arrogantia. Et quia non attendunt veritatem vnius propositionis precedentis ꝙ celum est solum influens generale. Cuius ratõ particularisatur vel singularisatur aut a deo solo. aut a dispositione materie. Si autem obijcitur ꝙ inueniuntur predicere multa vera. Respondetur ꝙ multo plura falsa. et ideo vera dicũt vel a casu vel a multitudine eorum que dicunt vel a malis que presagiunt que sunt vt in

pluribus apud homines vel a fantasiatione et obseruatione eorũ qui audiunt vel a cognitione secretorũ maxime dominorum et eorũ quos frequentant que inuestigant diuersis medijs p fautores suos. et hoc est frequens et expertum. Tunc fit denicq ab intermixtiõe opationis demonũ ꝓpt seducendos taz predicentes qz fidez adhibentes in talibus per damnabilem curiositatez sciendi futura et ea que pater solus habet in sua potestate. Hinc vulgat' auctor ait. Quod deus intendit noli perquirere sorte. Quod statuit de te fine te deliberat ipe. Hinc rursus. Mitte arcana dei. Conformiter ad sapientez. Que tibi precepit deus illa cogita semper et in pluribus operibus eius ne fueris curiosus. Hec si obseruaueris miscebit se tibi tuis qz actionibus angelus bonus. Signum autem immixtionis diabolice actõnis est q̃ iuxta dictũ cuiusdam magni viri sepe in iudicijs astronomicis vbi minus est de ratione naturali et nihil de miraculo ibi crebrior euentus inuenitur. quod esse signum pactionis cũ demonibus Augustinus tradit secundo ō doctrina xpiana. Et sacre theologie facultas parisienſ. alias declarauit contra idolatricam prauitatem. Notetur hic Augustinus libro de ciuitate dei satis circa principium. Hoc inquit omnibus consideratis non immerito credit cũ astrologi mirabiliter multa vera respondent occulto instinctu fieri spirituũ non bonorum quorum cura est has falsas et noxias opiniões de astralibus fatis inserere humanis mentibus atque firmare non horoscopi notati et inspecti aliqua arte que nulla est

Propositio duodecima

Qlum super somnia q̃ super auium volatus et garritus multam vim habere sed nõ ob hoc somnia vel auguria vel traditiones magicorum se super celestem virtutem fundantium nigromancia. chyromãcia. piromancia. cum similibus obseruandas esse

Cõmentũ Errauerunt hic quoad partem secundã omnes fere gentiles et idolatre. romani. arabes. Indi et ceteri. errant et supstitiosi xpiani. sortilegi et magici et eo damnabilius quo per fidem verã sunt illuminati et per eaz prohibiti ne talibus intendant vel vtantur. Cum etiam videant seueritatem iudiciorum contra tales per ecclesiasticos ad incarcerationem perpetuam. per seculares ad ignez. per deum ad gehennam

Sequitur propositio tredecima

Propositio.xliij.

Angelos vel intelligētias nō aiare ꝗ regere celū cuꝫ siderib' ⁊ planetis ad dei gloriosi voluntatē.

Cōmentū Oppositū dicit fēisse Plato ⁊ q̄dā alioꝝ dicentiū totum mundū esse animal magnū Sed tenēda est fide certa nr̄a ꝓpositō cui ꝯcors est phia Aristotl.

Propositō.xliij

Angelos seu intelligentias per imperiū et voluntatē influere in sperā corrupti/biliū frequēter cum celo et aliq̄ sine celi adminiculo.

Cōmentū Oppositū sensisse videt maior ꝑs phoꝝ dicentiū cōtra fidei veritatem. ꝙ angeli nō agūt nisi mediāte motu celi cum suis orbibus. vñ et per orbem Lune dari posuerūt formas in inferiorib' virtute actōnis sue intelligentie et supiorū Sꝫ ꝙ per imperiū et voluntatē agāt intelligentie concedere videt Ratiōna ponens libertatem cōtradictionis in angelis et magis q̄ꝫ in hominibus sicut est veritas fidei. Quāuis Albertus philosophisās cōformiter ad peripatheticos vt quosdā astrologos voluerit hoc impugnare deducendo ad hoc ꝙ tunc nō possent haberi determinate regule de actionibus vel influētijs intelligētiarū ex quo libere cōtradictorie agerent Hoc autē esse incōueniens reputassent astrologi ⁊ phi quos sequit Et similiter idolatre omnes qui per carminatōnes et magicā artem posuerunt demones in idolis concludi vel alligari posse quēadmodō tradit Hermes trimegistus de egiptijs qui nō habentes quomō crearent animas inuenerūt artem quomō spiritus includerent et inde miracula facerent ac responsa darent Veritas autē fidei cōcedit ꝯsequentiā ⁊ cōsequēs illatum per Albertuꝫ Dodens demones nō cogi per artes magicas. sed ita fingere se cogi vt colantur sicut dij ⁊ homines fallacia multiplici decipiant.

Propositio.xlv

Angelos seu intelligentias ad creationē anime rōnalis nequaq̄ꝫ attingūt. sed nec eidem illabi possunt

Cōmentū Oppositū senserūt aliq̄ philosophātium et hereticoꝝ ponentiū aias rōnales ex traduce fieri vel corrūpi Ceterū quicq̄o dixerint aliqui de energuminis lunaticis ⁊ similibus. ꝙ demon oppimit animas eoruꝫ quasi subintrans eas Quicquid ꝑterea dicat veritas catholica ꝙ demones sunt incensores viciorum et boni sūt illuminatores animarū nihil istorum fit per illapsum qui soli deo ꝓprius est possidens animā ad suū plenū imperiū

Propositio.xvi.

Angelos vel intelligentias ad imutationē humane libertatis naturalitē et imediate p statu vie nequaqz attingē

Cōmentū Oppositū videtur posuisse Auicēna et Catholicoz aliq dicētes aiam rōnalem superirradiari et supillumināri imediate etiā pro statu vie per lumia supioza dei et angloz nō ocurrentiū sensuali vel fantastica visione Et inde conati sunt saluare ꝓphias tā in seipo qz in vigilia et puisiones multas occultas p energumios Et ita se saluabat machamet' epileticus q cadebat nō potēs ferre illuminationē ãgelicā Sed Arist. cui fides osentit ē pro nra ꝓpōne dicēs nce est q̄ cunqz intelligentē fātasmata speculari oās signū hui' q deficiente nob a natura vno sensuū deficit ⁊ nob scia de illo sensu Stat nihilomin' q aia rōnalis in sui creatiōe susce/pit formationē seu illustrationem desup a deo in qua et per quā cognoscit vitatē ꝓncipioz ꝓmorum sine ꝓma acceptiōe per sensus seu fātasmata q̄uis in actū nō exeat fātasmatibus nō puisis Ad qd referri posset Boecij de aia verbuz ex platone. sūmā qz tenens singla (poit

Propositō xvij

Angelos omēs esse administratores spūs et a deo glorioso bonos in ministe/riū p hoibus qui hereditatē adepturi sunt salutis datos esse.

Cōmentū Oppositū qui vie est hereticus si se gerat p xpiano cōdicēs exp̄ssis vbis ap̄li Et hec est magna cōsolatio illoz qui tenent veraciter et sine fictione fidem Jhu xpi et qui captiuāt oēz intellēm in obsequiū fidei qz si fiduciā capim' de hoib' peritis in medicina vel astrologia aut arte alia q adiuuare nos possint q̄nto magis hoc facere possumus de angelicis spiritibus

Propositio.xviij

Angelos bonos ⁊ malos inter cās liberas et alias q̄s de' sic instituit vt eas ꝓprios mot' agere finat numerādos esse

Cōmentū Oppositum nullus fidelis aut aliqs rite philosophisans dicet Et inde fit q absqz tentatione dei possum' ad angelicū subsidium recurrere sicut ad peritū medicū et eū qui potest iuuare nos in necessitatibus nris de cursu communi et naturali Excipitur angeloz malorum osultatio et inuocatio quoniā nō est licitum participare cū eis tanqz excōmunicatis a deo et ecclesia tota ⁊ quia fallaces sunt/ fallere semper cupientes. nō iuuare nisi ficte. Nā iuxta prouerbiū vulgi ludunt ad falsam societatem.

Propositō.xix.

Angelos celum et terram iu
xta qd exigit electorum dei
dep̃catio salus q ordo deo
iubente vel permittente posse muta
re. vt solem facere stare. et ignez nõ
ardere

Cõmentũ Oppositum putant omnes astrologi in
fideles et pagani negãtes vera mi
racula posse fieri nec illuminati cuz
pheta dicẽte. Omnia quecunqz vo
luit fecit deus in celo et in terra in
mari et in omnibus abyssis. Nesciẽ
tes preterea vel negantes miracula
veteris legis et noue qualia legere
promptum est in biblia et auctenti
cis xp̃ianorum libris.

Propositio. xx.

Angelos p deuotas ad deũ
preces potius qz per curio
sas inspectiones vel obser
uationes constellationuz posse con
ciliari et per ipos opem hominib'
dari. vnde et per fidem sancti vice
runt regna.

Commẽtũ Oppositum dicen
tes conuincuntur
ex premissis iuncta promissione dei
dicentis. Quecũqz orantes petitis
credite et fiet vobis. cum similibus
multis. iuncto q non semper expe
dit nob̃ habere prospera que peti
mus. sed magis aduersa que fugi
mus. Nec oportz in recursu ad eos
et deum tempus orationis per con
stellatiões obseruare vt Guilhelm'
parisiensis notanter ait et deducit.

Propositio. xxi.

Angelos presertim malos
in artibus magicis q omni
bus superstitiosis operatio
nibus que nec rationem naturalez
nec miraculum verum habent sed
ex pacto noto vel occulto non du
bium operari et effectum sortiri

Commentum Oppositum po
suerunt qui ne
gauerunt demones esse contra ex
pressam sacre scripture litteram
in veteri et nouo testamento. Fu
erunt etiam experientie multe in op
positum et etiam doctrine sãctoruz
nominatim Augustinus qui notã
ter dixit. Omnes tales obseruatio
nes tanto magis suspectas et fugi
endas esse quãto sepi' videntur suũ
sortiri effectũ. Etsi allegẽt q frequẽ
ter multa iubent illic obseruari in ar
tib' magicis vel sortilegijs que sunt
sancta et honesta. vt ieiunare. castũ
esse. dicere pater noster et euãgeliũ
Rñdebat vn' vere et catholice sup
stitionẽ tãto peiorẽ esse quanto plu
ra miscent bona. qm̃ vnde deberet
honorari de' honorat diabol' Ne
mo tñ ex hoc intelligat obseruatio
nes xp̃ianoz reprobatas esse q̃ vel
ab eccia ostitute vel ab eadẽ rõna
biliter tolerate sũt. quãuis nõ appa
reat ratio hui' magis qz illi' nisi vt
ex volũtate seu auctoritate instituẽ
tis. vel a deuota q̃dam imaginatõe
faciẽtis q̃ se exercet vt in tali nume
ro orõnũ. in pegrinatõib'. in noue

nis et oblationib' nunc candelarū
nūc panis nūc gallor nūc in gesta
tione reliquiar q bibitione ablutio
nis ear In quib' pia fide factis nō
min' se pt immiscere bon' angelus
qz malus in impia et phibita fide
fcis Fortassis et empēica medicor
tolerari pñt Hanc generalē haben
tia rationē fortificationez s. imagi
natiue virtutis. mendar assertio ta
men desit

Propositio. xxij

Angelos mediate et inclina
tiue seu dispositiue posse su
per intellectū et voluntatez
p immutationē sensuū tā interiorū
qz exterior p dei iussu vel pmissio/
ne multipliciter opari

Cōmentū Oppositum pauci vel nulli senserī ex astro/
logis phis et catholicis. qui cōsen
serunt angelos vel intelligentias es
se. Nā et sup hac radice fūdāt astro
logi regulas interrogationū et re/
sponsionū et alias multas. sed fallū
tur in plurib' ex pactis causis. qa
ponūt angelos influere pure natu/
raliter nec satis attendūt liberi ar/
bitrij potestatē dei et materie diuer
sitatem

Propositio. xxiii.

Angelos vel intelligentias
in suis actionib' et influxib'
liberis ponere sub certis re
gulis coartari tradi et ognosci te/
merariū et impiū necnō a vera phi
losophia et theologia alienū esse

Cōmentū Oppositū dicentes cō
uincunt ex pdictis ma

xime pter arbitrij libertatem in an
gelis regētib' et i hōib' gubernati.

Propositio. xxiiij

Angelos et deū cui' ministri
sunt illos offendere q regu/
las et traditiones preiudi/
cātes influxui libero dei et angelo/
rū imo et homini libertatē palliant
sub nomine astrologie vel alterius
naturalis scientie. et talib' auctori/
tatē vel approbationis occasionez
dari non debere

Cōmentū Oppositū dicētes cō
uincunt ex premissis
iuncta lege dei tam vetere qz noua
Juncto preterea p secda parte illo
qd dicit apls. Ab omni specie mala
abstinete vos. hoc est ab omni scan
dalo dante occasionem ruine

Propositio xxv.

Humanā rationem posse et
debere astris cognitis vel
incognitis domiari nec ab
eis in vitium trahi

Cōmentū Concedūt istā sapiē
tes astronomor vt
Ptolome'. maxime de sapiēte qui
pcognoscit celi ostellationes incli/
natiuas. qm pt adhibē remediū cō
tra noxias sic facim' regularie otra
hyemē puidendo de calefactione
et domibus. q otra calores estatis
puidēdo de refrigerationib'. q ita
de pestilētijs. diluuijs. bellis q siblib'
Tradūt itaqz vere et bene iudicia
astronomie tenē mediū inter neces/
sariū et impossibile qz secz sūt de cō

tingētib⁹ et possibilib⁹ aliē se habē
Sz etiā ꝓ humana rō vñeē stellis
incognitis nec trahaē in vitiū. pba
tur ex libertate arbitrij. q ex adiuto
rio dei libero qō daē timētib⁹ eum
et ex libero angelo⁹ ministerio. qō
adiutoriū dei et angelo⁹ impetrāt
sup oēz dispositionez stellaꝝ fides
spes et charitas q̄b⁹ dēlictis euenit
frequēter vt volētes infortunia vi
tare in ea ipa se trudět et inuoluāt
vt ꝓhendaē sapientes in astutia
sua

Propositio. xxvi.

Humana rōz indignū esse per
vanitates et insanias falsas.
aut saltē incertissimas in sua actiōe
se captiuaē et melācolijs q̄tidianis
anxijs et piculosis agitari.

Commentum Cōcedūt hoc
expti et inē alios Tulk. in fi. li. de dīnatōe. Et hoc
dicebat dñs petr⁹ cardinaē Came
racen. cū obseruatōes hmōi repro
baret. Ad dēs se timē regis adole
scētie ne talib⁹ imbueret et post ab
eis nō posset auelli

Propositio. xxvii.

Humana rōez debē p osulta
tōes pbatoꝝ et exptoꝝ viro
rū. p leges insuper morales et diui
nas se i suis actōib⁹ maxie in guber
natōe reipublice spretis supstitōib⁹
fallacib⁹ regulare.

Cōmentū Cōcedūt istā q̄ attē
dūt ꝓ nō frustra de
dit nob⁹ de⁹ rōez liberā pl⁹ q̄ brutis

Dedit insup leges dīnas naēales
et politicas. prudētiā q̄z p expien
tias multas generatā. Q̄ ergo hu
mana rō libertas et prudētia cētuz
vel mille hōiz imo vni⁹ regni dēlin
quāē ad insequēdum opinionē vel
deliratōez vni⁹ vel duoꝝ aut pau
cissimoꝝ fingētiū se scire mirabilia
ex astris vl aliūde Nescio qūo pro
fantasia capitis sui sup euētibus et
agēdis i republica vt ꝓ nō ē bellā
dū vsqz ad tres mēses vel vnū ānū
cū hostib⁹ q̄ tñ destruūt oia et ita
de silib⁹ absqz numero. Q̄ inqz ꝓpē
paucos tales dēlinquaē hūana rō
et prudētia indignissimū ē fatuū et
delirum imo merito dei iudicio pu
niendū et in stultū finē ꝓcipitandū.

Propositio. xxviii

Humanā rōez ꝓpē hōies viles
et ignotos et de corruptela
iudicij multipliciē suspectos. pessime
qz vt in plurimū fortunatos et sine
fide q̄les in tenebris susurrāt indi
gnissimū captiuari vel dimitti.

Commētū Cōcedūt istā q̄ ꝓce
dētē attēdūt et ex
ēminis suis se verā esse demonstrat
ꝓsuppositis his q̄ ponit q̄ tñ sunt p
expiētias quotidianas manifesta

Propositio. xxix.

Humanā rōz ꝓpē sui ocausati
onē liberā non posse vel debē
p qualescūqz expiētias cuiuscunqz
tpis sub necessarijs euentuū regu
lis vel arte concludi.

Cōmētū Cōcedūt istā qui rex onexiones attēdūt. et hi qui didicerūt ex logica. q̃ omis ꝓ̄ copulatiua oposita ex plurib⁹ necessariis cathegoricis vl̄ ypothe ticis reddīt otingēs si otineat vni rā ꝓ̄oez otingētē ac pinde sumīt efficax argumentū contra regulas astrologie sūptas ex q̃ntiscūqz expi mētis si liberū arbitriū cōcurrebat vt cā diūcta ad effectū req̃sita. Po suit em̄ sp dici de effcu tali q̃ indif ferēs erat ad sic fieri vl̄ nō fiēi. nec inde ligari alteri⁹ arbitriū potuisse

Propositio. xxx

Humana rōez ad deū gloriō ū q̃ nutu libero cūcta tpat et ad finē supnaturalē hōim gen⁹ p̄ci pue ordinat debē sedulo cōuerti p fidē spē et caritatē. Per adiutoriuz insup angelo⁹ et scō⁹ q̃s liberalīē et libē vult de⁹ agē et ad eos recur sū hre q̃tin⁹ ordie. gerarchico infi ma reducant ad supioza p media.

Cōmentū Cōcedūt istā oēs ve ri et nō solū nomine xp̄iani reputātes talē p̄uidētiā dei et ita liberā q̃lē insinuauit xp̄us di cēs. q̃ nec foliū arboris nec passer vn⁹ cadāt in terrā sine pre deo. dū rursus ait. Petite et accipietl. Et si habueritis fidē sic granū sinapis ie Imo et tota veteris testamēti seri es legalis et historica atqz ꝓbalis p̄cipue in psalmis et orōib⁹ sāctoz scā⁹ qz vir aliud nobis inculcaē vl̄ pfiteri videt. vñ Jacta in dño cu rā tuā et ipe te enutriet. Nō dicit. ia

cta curā tuā in celo. Qm̄ in me spe rauit liberabo eū. nō ōt in celo. Be at⁹ vir cui⁹ ē nomē dñi. spes ei⁹. nō dixit i celo. imo vetuit cū addit. Et nō respexit i vanitates et insanias falsas loquēs de curiosis q̃ defece rūt scrutantes scrutinio. Et supad dit de miraculis tā noue qz veteris legis. Multa fecisti tu dñe de⁹ me⁹ mirabilia opa tua. Deniqz si paul⁹ opponat dicēs. Inuisibilia dei p ea q̃ facta sūt ognosci. Rñdendū ē q̃ hec scala creaturaz nō ē ampli⁹ ne cessaria fidelib⁹ tenētib⁹ dei solium nūc in luminosa spe. tādē in aperta visione. Ex ponam⁹ illud qd̄ rarissi me p̄t inueniri tpib⁹ istis. Ponam⁹ q̃ ples sciētifici in astrologica disci plina oueniāt q̃ sūt graues viri in morib⁹ et honestate vite. et tales q̃ multa sint expti in iudicis astrono mic traditis sm̄ verā pbiaz et i na turali rōne fūdatis. nunq̃d erūt ta les otēnendi nec audiendi ab vno p̄ncipe corā suo ofilio Rñdet plane q̃ audiēdi erūt ex nō ita penit⁹ inse quēdi q̃n ex aduerso velut in equili bra ponāt rōes hūane prudētie sū pte p expiētias et circūstātias hūs m regiminis inferioris Hadmodū etiāsi oueniret ex vna pte astrologi q̃ ex altera pte medici sup curatōe alicui⁹ egroti. Dicāt igit exēpli grā prudētes astronomi ocordit dū fi at questio de bello ineūdo otra ho stes regni. Ecce ostellatio talis no ria ē phibēs nō tñ ex necitate iniri bellū p frācos otra āglicos. dicāt ex altera pte prudētes capitanei et

milites expti ꝓ necesse est vel expe/
dit francos inire bellū ꝟtra angli/
cos pensatis circūstantijs hinc et
inde pueniētib' ex inferior disposi
tione vel radice. Tūc omnib' his in
eqlibra positis debebit assumi oclu
sio q̄ ps ꝓpōderabit et exequenda
erit. Nō enim oportet vt omne ꝓsus iu
diciū ex radice superiori celi sumptuz
ꝟtēnat. Sed nec expedit vt pl' pō/
dereť q̄z oportet vbi et qn̄ et ꝑ quos
seu ꝓter quos nō oportet

Epilog' premissor:

Epilogantes tangam' duodecim
radices ab astronomor iudiciorū
curiositate arcentes

¶ Prima est dei gloriosi libera pri
meritas in agendo

¶ Scda angelor tā bonor q̄z ma
lor sub deo libertas in exequendo

¶ Tertia radix est celestiū lumina/
riū sola generalitas in influendo

¶ Quarta est celestiū ꝟbinatōnū q
situū incōprehensibilis varietas in
concurrendo

¶ Quinta radix mediorum diuersi
tas in radiando

¶ Sexta. seminaliū rationū parti/
cularis diuersitas in ꝟncipiando

¶ Septima libētas hōiz q̄ diūcta
quotlibet causis necessarijs ꝟtingē
tiā reddit in effectu suo

¶ Octaua legalis et ꝓbalis seue/
ritas talia iudicia ꝓhibens et irri/
dens. sacror insup veterq̄ nouor
doctor diligens taliū reprobatio
maxime ꝓť fomitis corruptionez

scientiū ꝗ ad here'es idolatrias et
supstitōes ē hūana inclinatio ꝓna.

¶ Nona. Karitas studentiū et peri
tor in vera astrologie disciplina cū
tā in iudicijs dandis multiplex sup
modū ꝟsideratio requirať vel ob/
seruatio.

¶ Decima. Misterij a seculis abscō
diti repatōis videlicz nr̄e recogita
tio q̄ nihil hz in celis quicq̄d reuēi/
sans auctor libri de vetula dixerit
et false ascripserit Ouidio

¶ Undecima. Hōis ad finē sup/
naturalē ordinatio. et ideo medio/
rū supnaturaliū p̄uisio vt supnatu/
ralis spes habeať in deo aliter q̄z
bobus aut brutis oueniat aut hōi/
b' siue deo

¶ Duodecima. Miraculor q̄ legez
ꝟmunē nesciūt crebra et pene quo/
tidiana ꝑ illos et ꝓter illos q̄ ad
finē supnaturalē electi sūt ostensio.

Eliciuntur sex doctrine

notātes moraliť q̄d expedit obser/
uare sup iudicijs astrologie nomie
colorātis.

¶ Prima doctrina ¶ Expediens ē
xp̄iano cuilibz imo necessariū ad sa
lutē ꝓ nō adhibeat fidē supstitōib'
et sortilegijs merito suspect. d̄ opa
tōe demonū vel inuocatōne aut de
pacto cū eis secreto vel exp̄sso. sunt
leges et decreta et biblia ꝑ hac do
ctrina locis innumeris

¶ Scda doctrina. ¶ Expediens ē
cuilibz catholico diligenť ꝟgnoscē

Rationes a curio
prius si effect' q̃ pmittit vel expe/
ctat fieri p aliqs obseruatões hẽat
aliqz cãz naturalẽ vel miraculosaz
Quia si nõ. tũc vehemens ẽ suspitio
q̃ talis effect' puenit ex opatõe de
monũ fallaciũ et ex pacto cũ eis la
tẽti vel apto. et hoc pmittẽte ḋino
iudicio in deceptõez ꝯsulentiũ vel
cõfidentiũ in talib' ꝓter curiosita
tẽ noxiã aliqd habẽdi vel sciendi
Tertia doctrina Expediẽs est
nõ adhibẽ fidẽ hõib' pmittẽtib' q̃
faciãt effect' magnos et mirabiles
nisi ꝑus ostiterit q̃ sint xp̃iani q bo
noꝝ morũ. et q̃ velint et offerãt di/
cta sua vel artẽ deducẽ ad examẽ q
iudiciũ pitoꝝ in pbia naturali q in
medicina iurib' et theologia. alio/
qn hri debẽt merito suspecti de fal
latia vel ignorãtia vel hẽtica prauí
tate. nã sicut lucẽ veritas amat. sic
odit falsitas.
Quarta doctrina Expediẽs ẽ
ꝑ ꝑncipib' maxie et ꝑ sua republi
ca q̃ nec ipi nec sui familiares inti/
mi et secreti dent fidẽ q̃buscũqz iu/
dicijs etiaz sub nõie astrologie vel
alteri' scie palliatis nisi ꝑus habitũ
fuẽit ꝯsiliũ vel examinatõ p viros
mltos q graues viros in regimine
reipublice vbi pruḋẽtia maxie locũ
hz q̃ innitit ꝯsiljs ex dictamine ra/
tiõis et exp̃iẽtia multa collectis nõ
ex supstitiosis obseruatõib' q̃ dedu
xerũt sp in malũ finẽ ꝑncipes con/
fidentes in eis sicut modo et xpe sa
pis et nimis exptũ est.
Quinta doctrina. Expedit illos

ficate astronomicoꝝ
q̃ se dicũt futura ꝯnoscẽ vel mira/
bilia secreta facẽ p astrologiã ꝑus
examinari diligentẽ de ꝯnitõe ipo
rũ et de libris q̃les sũt et q̃lit habi
ti q vñ ꝯpositi. qz nõ credẽdũ ẽ cui/
libet dicẽti se astrologũ. ꝗ ꝓbandi
sũt q i publico audiẽdi sic fit d̃ me
dic. et artificib' alijs. Alioqn si ta/
les nõ audeãt in publicũ offerre di
cta sua debẽt haberi merito suspẽ
de supstitione vel fallatia vel hẽti/
ca ꝑuitate. Aut q̃ non q̃rũt nisi pe
cunias vel honores sic introducto
res vel fautores eorũdẽ faciũt put
millies exptũ est in curijs ꝑncipũ
et adhuc probdolor d̃z inueniri
Sexta doctrina Expediẽs est
amatorib' ꝑncipũ et tot' reipubli
ce materiã istã astrologicoꝝ decla
rare vel declarari facẽ frequẽter tã
scptis q̃z sermonib' publicis et do/
mesticis. Alioqn negligẽtia sciẽtiũ
et scire debentiũ nocet hostiliter p/
sonis ꝑncipũ et eaꝝ saluti tã tpaliẽ
q̃z eterne. Nocet regnis et policijs
publicis. Nocz deniqz ipis negligẽ
tib' vel impeditorib' ad discrimen
damnationis perpetue a qua nos
eripiat dñs Jõs xp̃s. Amen.

Dñc questio cōcernens

omnia que dicta sunt in trigilogio astrologie theologisate. Si libri cōpositi p astrologos pſertim infideles et idolatras sint a catholicis tolerandi vel penit⁹ extirpandi. Pro cui⁹ dissolutione ꝛ precedentiū eluciatōe notenť ꝓpōes q̄ sequūtur.

¶ Prima ꝓpositio

Libri astrologici in quib⁹ plura vera et vtilia ꝺtinenť q̄z inutilia supstitiosa et falsa pñt tolerari seu tolerabiliť relegi seruādo illud apostoli. Omnia ꝓbate qd̄ bonū est tenete Tales āt vt plurimū sūt libri q̄ de motib⁹ et mēsuris et cōiunctionib⁹ corpoꝝ celestiū sunt editi et ex geometricis demonstrationib⁹ cū experientia fundati sicut est gloriosus Almagesti

¶ Propositio secunda

Libri astrologici in quib⁹ plura inutilia supstitiosa et falsa imo impia et sacrilega cōtinenť q̄z vera et vtilia debent a xp̄ianis omnib⁹ euitari damnari et penit⁹ aboleri Tales āt erāt libri d̄ quib⁹ scp̄tū est Act. xix. vbi ꝺr Multi āt ex eis q̄ fuerūt curiosa sectati ꝺtulerūt libros q obuserūt oēs corā omnib⁹ et ꝺputatis p̄cis illoꝝ inuenerūt pecuniā denarioꝝ quinquaginta miliū ita fortiť crescebat verbū dei et ꝺfirmabať

¶ Propositio tertia.

Libros astrologie multum expedit discernere quatin⁹ appareat q̄ sunt et q̄ nō sunt tolerādi. Cōposuit sup hac re magn⁹ albert⁹ opusculū qd̄ appellať speculum alberti narrans quō tpib⁹ suis voluerūt aliqui destruē libros Albumasar. q quosdā libros alios. Videť āt saluo tanti doctoris honore ꝙ siť in exponendis libris phicis pſertiz peripatheticoꝝ nimiā curā apposuit. maiorez q̄z xp̄ianū doctorē expediebat nihil adhiciēdo de pietate fidei. Ita et in approbatiōe quorūdā librorꝝ astrologie pſertim de imaginib⁹. de nativitatib⁹. d̄ sculpturis lapidū. de caracterib⁹. de interrogatōib⁹ nimis ad partē supstitionū ratione carentiū determinauit. Sanct⁹ aūt Thomas in suis opib⁹ minus attribuit hmōi supstitiōib⁹ imaginū. caracterū. inťrogatōnū. imo et ex intentōe cū efficacia rationū reprobauit.

¶ Propositio quarta

Libros astrologicos qui toleranť et leguť apud xp̄ianos sicut Ptolomei Albumasar et Haali. nō ideo optet in auctoritatē talē adducere vt credendū vel tenendū sit quicq̄d ex eis vel deducitur vel allegatur. Fallunť in hoc plures astronomorꝝ et simpliciū xp̄ianorꝝ vel aliorꝝ nō imbutorꝝ lr̄is sacris qui ꝓtin⁹ vel leguť vel audiunt aliqua de libris taliū credūt et assentiūt cū tñ repianť illic errores cōtrarij fidei. Nec mirū cum etiā in libris Aristotelis Auicenne Auerrois q alioꝝ q̄ quotidie leguť simile inueniať. Ꝑz cautissima religiositate prouisum est in

Rationes a curio
ſitate aſtronomicoꝝ

ꝓclara artiū facultate pariſienſi vni
uerſitatis tā per articulos pariſienſi.
q̃z per ſtatutū iureiurando firma/
tum per quemlibz qui licentiatur in
artibus vbi ſententialiter ſic habet
Jurabitis q̃ dum cōtingit vos de
terminare queſtionē aliquā de pbia
illam ſemper pro parte fidei deter
minabitis et rationes pbi in oppo/
ſitum factas diſſoluetis. Quanto
magis hoc eſſet obſeruandum in li
bris aſtronomicis qui de iudicijs
compoſiti ſunt per infideles et ido
latras vbi multa poſita ſunt ex ſu/
perſtitionibus idolorum et cultib⁹
demonū et fallacibus reſponſis eo
rum. ex quibus preſſit modus com
poſitionis idolorū quos deos ap/
pellabant loquentes et ꝓphetātes
et mirabilia operantes prout loq̃/
tur Hermes termegiſtus. et refert
Augueſtinus Unde et multa tradū
tur in dictis libris que nullam peni
tus inducunt rationem niſi per mo
dum narrationis q̃ in tali conſtel/
latione ſic eueniet. et in altera aliter
Et tamen aſtrologi ſuperſtitioſi plus
inuenire ſe dicunt veritatis et certi
euentus ex talibus regulis q̃z ex il/
lis que naturali ratione fundantur
ſicut de ventis et pluuijs et alijs im
preſſionib⁹ metherologicis. Cum
autez pauci ſunt aſtrologi. imo nul
li intromittētes ſe de iudicijs aſtro
nomicis qui nō inſequantur tanq̃z
pro fundamentalibus regulis pre
dictos libros aſtronomicos q̃ ſimi
les. Concluditur hic pro doctrina
xpiana q̃ ſalubrius tutius et deo
acceptius eſt contemnere talia iudi
cia cum ſuis auctoribus q̃z dimiſſis
alijs vtilioribus ſtudijs ſuam tali/
bus cognoſcendis et practicandis
curam dare. Rurſus additur et al/
tera doctrina q̃ ſalubrius tutius q̃
deo acceptius eſt nō requirere imo
nec permittere fieri iudicia publica
ſuper euentibus humanoꝝ actuum
quēadmodū dicunt aliqui in italia
et ſtudijs vniuerſalibus attempta/
re. Ratio quia miſcent multa falſa
et ſupſtitioſa et otra experientias
inſequentibus manifeſtas. et terrēt
inde reges q̃ regna principes q̃ pn
cipatus et homines de omni ſtatu
et per vanos timores vel ſtultas
pmiſſiones malorꝝ vel bonorꝝ euē
tuū eos aliter agere q̃z vera et re/
cta ratio moralis dictaret inducūt
Porro magnum faceret obſequiū
xpianitati collegium aliquod theo
gorum. Si libris aſtronomicis dili
genter inſpectis notarent ſigillatim
paſſus ſuſpectos aut palam erro/
neos et hereticales orentos in eiſ/
dem quēadmodum factum reperi
tur nedum de libris Ariſtotelis aui
cenne et auerrois. ſed etiam de qui
buſdam libris catholicoꝝ ſicut no/
tati ſunt paſſus vel articuli in qui/
bus magiſter omuniter non teneē.
Postremo ſi libri magicoꝝ et ſu
perſtitioſoꝝ aliorum ſub velamine
aſtronomie vel pbie ſe palliantiuz
qui iam inueniuntur fuiſſe damnati
cum ſuis auctoribus cuſtodirentur

alicubi sine periculo manifestatio/
nis vel abusus videretur expediēs
quatinus resurgentibus vel occur/
rentibus materijs similibus confe/
stim haberetur damnationis facte
modus. Sicut euenit parisius de li
bris Johannis de barro magici su
perstitiosi combusti quales reperiū
tur adhuc in ꝓpyspania sub titulo
semmaforas. Sicut insup notatus
est rotulus quidam magus quem
ingerebat clamdestine quidam in
vespertilionē se nominās Et in pro
hemio articulorum parisieñ. aliqui
tales notati damnati qz sē. ¶ Sup
addamus illos nedum fatuos esse
sed peruersos xpianos qui solent
quasi iocando dicere. Qualis m̄ cu
ra est quis me sanet. quis victoriaz
quis honorem. quis diuitias det.
quis deniqz adiuuet. sit deus sit di/
abolus dūmō pueniat illud mihi
quod opto. Dum ergo dicitur ali/
cui ex principibus. Ecce domie ta/
les homines per suam artem sciūt
multa facere magna et mirabilia q
futura predicere et victoriaz de ho
stibus promittere si credatur eis et
si fiant ea que iusserint. Respondeat
princeps plena fide et inquirat.
Sūt ne tales homes sancti dei qui
ex reuelatione et gratia sibi diuini/
tus concessa hoc pmittūt Et si ta/
les sunt credi poterit eis dum pro
babunt et dum nihil videbunt nisi
sanctū q diuina lege cautū maxime
si fuerit dictis eoꝝ vita concors et
probata nedum vulgari rumore ꝗ

iudicio sapientū qui freneticas illu
siones a veris sciunt reuelationib⁹
separare. Si vero tales homines
mira promittūt se facere p pb̄icas
disciplinas vt p medicinā vl' perspe
ctiuā vl' geometriā. Respōdeat p̄n
ceps q̄ studentes de vniuersitati
bus publicis magis in tali re sunt
credendi si ratio dsonet naturalis.
Demū si tales pmissores mirabi
liū neqz miraculis neqz ratione na
turali se fundant illos habeo suspe
ctos. superstitiosos repellendos.
Auertat domin⁹ a me xpiano ser
uo suo vt velim abnegare fidem su
am vel in eius legem qūolibet pec
care p quocunqz cōmodo tpali cō
sequendo. siue sit sanitas corporis
siue victoria in bellis siue opulentia
in diuitijs. Non em̄ nego talia qñqz
deo pmittente puenire ministerio
demonū et hominū eis deditoꝝ. si
cut magi pharaonis multa fecerūt
similiter ad moysen. Sed non est
bonū mihi relinquē baptisma meū
fidem meā legem meā. etiā vsqz ad
mortem ꝓpicius sit mihi de⁹. Amen

Explicit opusculum de astrologia
theologisata editum a venerabili
magistro Jobe Gerson Cancella/
rio Parisieñ.

Cōtra supsticiosaz obseruationē diez

Sequit ab eodez cancellario Parisiensi cōtra supstitiosam dierum obseruationem presertim Innocētū similit Lugduni opilati.

Qvlpat apostolus eos qui dies obseruabant et annos quales multi sūt qui dies egiptios putāt infaustos imo et diem innocentum per totum anni circulum pestiferuz esse credunt. Contra quos fit talis argumentatio. Si dies innocentuz dicit infortūatus vel infaustus ad aliquod inchoandū. et alij dies cōsequenter per totum annum similiter situati oportet dare causam radicalem huius infortunij. quia nullus effectus est sine causa faciente. Sumetur ergo causa altero modorum sequentiuz sufficienti diuisione Primo vel ex dispositione siderum ꝑm astrologiam. Secundo vel ex dispositione corporum inferiorum ꝑm medicinam Tertio vel a formali conditiōe seu a tota specie ꝑm naturalē phiaz. Quarto vel ex dispositione morum ꝑm moralez disciplinam. Quinto vel ex diuina ordinatione ꝑm theologiaz. Sexto vel ex sanctorum innocentum merito seu operatione ꝑm religionem xpianā. Octauo vel ex obseruantiū fātasia vel imaginatione que allegat experientiam. Sed nulla causaz istarū sufficiēs est aut rationabilis vt hec ponatur obseruatio nec omnes simul. Talis ergo obseruatio vana est et reprobanda. Et primo de quinqz prioribus causis arguitur per indirectum et per locum ab auctoritate ꝙ vari non possint. vnde si detur causa per astrologiam. Interrogandi sunt astrologi et inuenitur hoc esse contrarium suis regulis atqz principijs. quoniaz astrologi variant sua iudicia ꝑm varietatem horoscopi id est positionis siderum ita ꝙ non possit confici almanach vniforme perpetuum. Quia dies lune exēpli gratia que modo est indisposita vel infausta ꝑz regulas eorum si etiam erunt vere erit in hebdomada sequenti dispositionis alterius. Attento maxime ꝙ in cis que concernunt arbitrij libertatem astra non imponunt necessitatem Juxta dictum Ptolomei ꝙ sapiens dominabitur astris. Et hec ratio fieri solet efficaciter contra signationem que reperitur in kalendarijs de dieb' egyptiacis seu periculosis. Consequēter per locū ab auctoritate sic argueret. de medicis. sic de philosophis naturalibus. sic de philosophis moralibus. sic de theologis. Naz cuilibet experto in sua arte vel scientia magis credendū ē qz idiotis et inscijs. Nec oportet satagere ad reparationez subtilem per principia predictarū scientiarum contra tales inexpertos. qz nec intelligerent. nec assentirent. Si autem credere nolunt eoctis

gratis errant.et vltro se seducunt.
Supest igiť discurrē p alias tres
causas.et ꝑmo de actione demonū
Si allegetur ꝙ causant infortuniū
hoc manifeste vergit in idolatriam
Si queranť placari per nihil agen
dum tanꝗ plus in hoc timeanť qꝗ
deus ipe et sancti sui. Rursus qr nō
in his tm̄ diebus sed assidue. sicut
dicunt petrus et paulus. Aduersa/
rius noster diabolus circuit q̄rens
quez deuorет cui resistendū est for/
titer in fide nō in noua supstitione
Preterea deducunt sacri doctores
precipue Augl. tales agere illicite
et ꝺtra baptismalē sanctitatē ita ꝙ
euenit iaz baptisatis p tales obser
uationes illud de euangelio. Dum
immundꝰ spūs exierit ab hōie scz
in baptismo.sequiť ꝙ reuertens ad
ducit septem spūs nequiores se. et
fiunt nouissima hominis illiꝰ q̄ eos
recipit peiora prioribꝰ. Meliꝰ est em̄
veritatē nō agnoscere qꝗ post agni
tionē peruerse viuere eam qꝗ factis
aut verbis abnegare. Rursus attē/
dať hic nullā diem esse que non ple
na sit infortunijs nūc istoꝝ nūc ali/
orū p quibus tñ non est dies quili
bet euitandꝰ aut timendꝰ.sed homi
nū infelicitas vel miseranda est vel
culpanda quoꝝ opationes male
faciunt iuxta verbū Augustini ma
los dies. Deniqꝗ nihil est fallacius
stulti vulgi traditionibꝰ qui vt sepi
us faciunt de non causa causā. Ex/
empli gratia precipitabiť aliqs ab

equo effreni et indomito in via lu/
brica.vel in flumine sūmergeť.con/
festim vulgares vt audierint assi/
gnabunt hmōi infortunij causas.
diuersi diuersimode que tamen nul
latenus cause sunt huius casus Di
cet vnꝰ ꝙ in exitu domus obuiū ha
buerat vnū cattū vel leporē. vel ꝙ
in egressu hospicij offenderat pedē
vel ꝙ mane camisiā euersam indue
rat.aut calcius dexter p sinistro ac
ceptus fuerat.quod signū cesar au
gustus sibi reputabat infaustissimū
Dicet alius. Ego sic somniaueram
Crocitabat corvus super tectū aut
bubo cum stridore super uolitaue
rat.vel gallus preter horam vocē
dederat. Dicet alius Ecce mala di
es erat et infortunata vel egra. Di
cet alius. Luna quarta erat vl septi
ma.aut sol in ortu nubibus obuolu
tus palluerat.aut stella decidens p
aerem micauerat. Vel sicut apud
comicum legitur. Introijt in edes
ater alienus cattus. anguis p im/
pluuiū decidit. De tegulis gallina
cecinit. Interdixit ariolus aruspex
supple vel astrologꝰ vetuit ante bru
mam noui negocij aliquid incipere
Alij vero traducent ad mores dicē
tes.homini tali non poterat bene
contingere qui sic et sic egerat. vel
rapiendo bona vicinorum.vel frau
dando.vel blasphemādo. aut quo
niam ex iniustis aut reprobis parē
tibus trahebat originē. Longū esset
oia psequi q̄bꝰ fallūť ꝛ fallūt hōies

inducentes p se expientiã quasi certã. et fundant ofictiones inanes et falsas. Si aũt allegeť altera causa q ꝓpter rationẽ occisionis innocentũ puenit istud infortuniũ i tali die nedũ in ꝓrio et solo festo sed cõsequenť p totũ annũ. Istud caret ratõe. alioq̃n theologi ⁊ viri religiosi atq̃ deuoti deberent istã obseruãtiã magis cognoscere et custodire. cui⁹ oꝓpositũ inueniť qꝫ dissuadent illã reprobãt et irrident. Dicũt ꝑterea q hoc agere nõ cedit in honorẽ dei vel sanctoꝝ innocentũ vť ad salutẽ corꝑalẽ aut spũalẽ. ꝗ vergit ad ꝺtumeliã dei et sanctorũ innocẽtũ et pniciẽ corꝑorũ et aiaruꝫ. Rursus talis honor magis deberet si esset rõnabilis dño nr̃o Jhũ xp̃o ⁊ gloriosissime matri sue in suis et p suis festiuitatib⁹ q̃ꝫ in festis innocẽtũ. Relinquit ergo p causa octaua ⁊ vltima. q talis obseruatio ꝺfingitur vel teneť vel exerceť ex sola hominũ fantasiatõe ⁊ melãcolica imaginatõe. Et hec fantasiatio supstitiosa et corꝛupta puenit in hac materia sicut et in mille. imo in mille milib⁹ alij̃s similib⁹ ex varij̃s seductionibus seu corꝛuptela multiplici virtutis fantastice in hõib⁹ tã ex lesione intrinseca cerebri sicut testãť medici q infinite sũt spẽs melancolie sic̃ in somniantib⁹ ita frequenter in vigilantib⁹ et semidormiẽtib⁹. ⁊ manifeste in multis egritudinib⁹. Proꝛuenit rursus hec lesio ab intrinseco iusto dei iudicio pmittẽte p diabolicas illusiões sicut p auctoꝛitates et historias posset introduci. Sunt ꝑterea cause particulares alique tã p se q̃ꝫ p accidẽs que tales fantasias et supstitiones et p vulgo diciť sorcerias causant ⁊ nutriũt q̃ oẽs ad duas radices p̃missas possunt trahi Prouenũt eni hmõi false credulitates ⁊ ꝺficte obꝑuatões q̃ñq̃ꝫ Primo ex demonũ suggestione et illusione ad animarũ damnationẽ et fidei xp̃iane subuersionẽ et sãctorũ infamationẽ Vel scõo ex gentiliũ ⁊ paganorũ ⁊ aliorũ infideliũ derelicta in p̃ncipio ꝺuersionis ad fidez xp̃i supstitione. Vel tertio ex poetarũ ꝺfictione. Vel quarto ex magicorũ maligna traditõne. Vel quinto ex fomitis originalis corꝛuptione. sicut in vi ꝺcupiscibili. ita et in rationali. Vel sexto ex fantasia et imaginatiõe vel imaginatiue virtutis debilitatione Cui⁹ signũ est q vetule pueri et puelle idiote proniores sũt ad tales supstitiões credendas vel obseruãdas. Jñ ortũ habuit illud de vetulis epitheton Vetule sortilege gallice vielles sorciers. Juꝝ qd̃ vn⁹ p̃dicãs aliqñ corã rege et nobilib⁹ dixit. Solebat eni approꝑate dici vielles sorciers. Videãt dñi nobiles ne trahãt ad se vt dicãť gallice nobiles sorciers nobiles sortilegi. Et qui vidit testimoniũ phibuit. Attendendũ illud psalmiste ad dñm. In manib⁹ tuis sortes mee. Qui dat p ꝗ intelligi. nõ in supstitõib⁹ ⁊ sortilegij̃s hmõi

fictis et plerunq; noxijs esse confi/
dendum. Retrahunt enim spem a
deo q̄ supstitionib' se occupant. In
moribus inquietant. obsunt aliqñ
reipublice et viā ad hereses apiunt
Vel septimo puenit hec corruptio
iudicij rōis ex pmeua a puēo p stul
tas matres et meretrices enarrati/
one. Delectanť em dicere fabulas
āmirabiles. et puēilis etas imbuta
talib' vix repellit. qr qd̄ noua testa
rapit inuetēata sapit. Vl octauo ex
hūano timore et diffidentia diuini
auxilij et curiosa sciendi futura libi
dine. sicut patuit in Saul et in alijs
sine numero. Vel nono ex supba p
sūptione hōim q̄ volūt reputari sci
re mirabilia et despiciunt eruditos
in sciētijs et inducūt p auctoritate
q̄cq̄d imaginanť. et maxime si fue/
rint in terris longinq̄s et audierint
stultitias aliaꝝ sectaꝝ aut hōim si/
bi similiū. Vel decimo ex cēta ⁊ ex/
cogitata ondcōe ad fallendū alios
⁊ irridēdū q̄admodū fit apud ali
q̄s puēos scolasticos vel alios tru
fatores. Vel vndecimo ex lectione
quorūdā romancioꝝ id est librorꝝ
opositorꝝ in gallico q̄i poeticorꝝ d̄
gestis militarib'. in quib' maxima
ps fabulosa est magis ad ingeren
dū quādam nouitatē et āmiratōz
q̄z veritatis ognitōz. Vel duode/
cimo ex inobediētia ad dīnā legez
et ex modica ei' reuerētia vel ogni
tione. Cui' signū est q̄ tales supsti/
tiosi citi' crederēt verbis vel scptis
vel narratōib' fabulosis quātūlibz

inapparētib' q̄z diuine auctoritati
⁊ suis doctorib'. imo ⁊ facili' indu
cunť difficilia opari valde vt in ie/
iunijs et certis orationib' et certis
votis put dicunť vota sāte kathe
rine q̄z possent induci seruare legis
xpiane facilia sicut sūt ieiunia p ec/
clesiaz instituta qualia omnia citius
frangerēt q̄z dimitterēt suas supsti
tiones longe difficiliores q̄ nec vti
les sunt sed in damnationē aiaꝝ ⁊
sepe corporū vergūt. que pterea fa
ciūt et accersiūt infortuniū sicut di
cit q̄ imaginatio fac casū Prorsus
vnū p talib' est salubre remedium
credere peritioribus et eis qui in lege
dei recte viuūt et docent. alioq̄n tali
bus put supra tangebať fiūt incas
sū ratiocinationes et portabūt iu/
diciū suū. Ex vtinā soli nō volūta/
rie se seducūt et alios secū trahunt
put vnus pncipū tpe nostro dum
inducereť et q̄reret osiliū a sapienti
bus q̄s sciebat esse tales et sibi beni
uolos. vtrū licite essent supstitōnes
quas exercebat et credebat. Rñdit
Cur inq̄rerē a talib'. Ego em scio
q̄ discōsulerēt mihi ego tā sic agere
et sic credē penit' disposui nec omit
tā. Et in hac infelicitate posit' et p/
uent' morte repētina destitit. vellet
nollet. Nūc agnoscens qm̄ odit do
min' obseruantes vanitates supua
cue. Et econtra. Beat' vir cuius est
nomē dñi spes eius et nō res. in va
ni. et insanias falsas.

Explicit

¶ Cōtra supsticionē cuiusdā medici

¶ Item ab eodē cancellario. viij. decēbris. 1428. Lugduni. aduersus doctrinaz cuiusdā medici delati in monte pessulano sculpentis in numismate figurā leonis cū certis caracterib' p curatione renū ꝛc aliud opusculū ꝛc.

Quius est imago hec q supscriptio. Conformiē ad casū positū de leonis imagine p curatōe renū dicunt. xij. positiones cū addits que sequūtur

¶ Prima positio. Imaginū que astrologice nōiant fabricatio q vl' suspect' est plurimū de supstitione et idolatria seu magica obseruatione patebit ex sequentibus.

¶ Secūda positio Imaginum hmōi fabricatō q vsus rōnabiliē p hibit'ē p sacros doctores q eccīaz

¶ Tertia pō ¶ Imaginum hmōi fabricatores pñt q debēt p suos superiores phiberi inquiri et culpari. et si parē noluerint. odemnari. nō obstātib' palleatis allegationib' suis sub titulo astrologie. maxime qñ nō sūt hui' scie multū periti fm terminos a veris astrologis non idolatris ostitutos

¶ Ponunt ad istaz pōnū declarationē quedā regule fundamentales. Et est quarta positō in ordine Omnis obseruatio cui' effect' expectat aliter qz p rōnez aut p diuinū miraculū debet rōnabiliē rep̄bari et de pacto demonū expresso vl' occulto vehemēt haberi suspecta Sic determinauit tpe nro sacra theologie facultas parisien. vniuersitatis

¶ Propositio qnta ¶ Omis obseruatio quātūcunqz sācta et salubris videat in decē aut viginti aut cētū pticulis si habeat vnicā particulaz de idolatria vel de heresi vl' de apostasia suspectā aut infectā debet tota suspecta et infecta reputari nisi fiat manifesta separatio p̄ciosi a vili.

¶ Propositio sexta ¶ Omis obseruatio pticularis sup effectib' mirabilib' et extraneis sub titulo veraz artiū palliata debet examinari ex circūstātiis libroz et auctoz q ob suationē hmōi pticularē traideřt

¶ Ponunt osequentē pōes seu regule ad declaratōez p̄missoz q ad particularē applicatōez sup imagine leonis de qua fit inq̄sitio. Et est p̄ma. septima in ordine. ¶ Caracteres seu figure vel lre nō habent vel sortiūt ex causa pure naturali q corporali efficatiā sic nec entia mathematica cuiusmodi sunt figure et caracteres sūt de potentiis actiuis. q i eis fm phm nō ē bonū neqz finis

¶ Propositio octaua ¶ Caractēs seu figure ꝛc nō habent de ratione sua q ordinent ad aliqs effect' nisi mediāte rationali vel intellectuali substantia. Significare enī est rem in intellectu ostituere.

¶ Propositio nona Caracteres hmōi si habeāt vl' habē credunt efficaciā opter q hoc fit a cā spūali nō a pure naturali et corporali qlis causa est celum cum suis influentiis in corpora. Accipiat ex p̄cedentib'

vel regulis consiliū quid agendum sit in materia pñti de imagine leonis cū circūstantijs ¶ Et sit hec

¶ Propositio pma. decima in ordine ¶ Constat in pmis ex inspectione q̄ ibi sunt caracteres: lre. figure et dictiones que nullū habēt effectū naturalē pure corpalē ad curationē morbi renū et similiū p̄m ꝓpositionē septimā p̄cedentē Iuxta qd̄ notet in speciali sanct⁹ Thomas q̄ tribuit astrologie quantū rationabiliter dari p̄t ad exemplar Alberti magni magistri sui cōsone tamen ad fidem catholicam. Notet inquā in ij. et iij. ꝑtra gentiles. i multis capitulis. a. cxiij. et specialiter. cxvij. et cxviij.

¶ Propositio. xi Cōstat q̄ talis obseruatio nō est posita ab eccia et sacris doctorib⁹ tanq̄m eueniat effect⁹ sperat⁹ p miraculū diuinū. imo nec p sanctos angelos dei qui sunt administratorij spūs ꝓpter electos dei ad vitā eternā magis q̄m ad curā corpalē. et medic⁹ et astrologus ver⁹ nō habet se multū intromittē de actōib⁹ sanctorū angelorū circa hōies. ptz ex immediate p̄cedēti cū inspectiōib⁹ iuriū. et ratio satis est manifesta.

¶ Propositio. xij. Cōstat q̄ si talis obseruatio nitat et expectet effectū a malis angelis seu demonib⁹. Illa est manifeste penit⁹ reprobanda. etiā si videat finis bonus vtilis vel honest⁹. q̄nto magis si esset malus vel suspect⁹ sicut est inter alios finis quest⁹ p simulatōes astrologie aut mirabiliū effectuū. sup q̄b⁹ admirant hōies pauce religionis aut fidei. Verūtā circūstātie p̄dicte magis apparebūt iuxta practicā p̄marū ꝓpōnū si repiat diunctio istī⁹ obseruatōis de imagine leonis cū aliis obseruationib⁹ ꝑtentis in auctorib⁹ vel libris tradētib⁹ hmōi figurationē. Et hoc ideo dr. qm̄ tpib⁹ nris inuent⁹ est liber magn⁹ ꝑtinēs tales obseruatōes q̄ aliq̄ videbātur pie et vtiles. alie vero manifestissime erant ꝑdēnande et supstitiose et idolatrice et de heresi suspecte vehement. et vt tales fuerūt etiā igne tradite pio zelo. Tales multe sunt obseruatōes apud hyspanos in libro senaforas Tales apud iudeos innumere. tales apud xpianos supstitiosos sic de Nescio quo sydrac. Tales deniq̄ practicai querunt nedū p vetulas sorcerias sed p multos arma sequentes

¶ Propositio. xiij. Postremo totiens occurrit ista materia q̄ si pro quolibet casu scribendū essz. scribēdi null⁹ esset finis. Poterit inter alia videri tractatul⁹ de astrologia theologisata specialiter circa finem

¶ Concludit tandem ex omib⁹ practica sup hoc casu pticulari postq̄m facta fuerūt que dicta sūt sūmarie et de plano sine inuolutōe ꝓcessuū maxime si delat⁹ reddiderit se obedire paratū sine ꝓterua defēsione, ꝓhibeat ei de futuro q̄ non amplius vtatur. sed antidotis medicine

Cōtra supsticionē

cuius dicit pfessor. De preteritis aūt sufficiat sine quauis infamia delati q̃ honor iudicij fidei cū prelato et officiarijs suis maneat stabilit'. Et ita in catholica et fraterna caritate osulendū est q̃ delatus taliter obediat sine strepitu et figura iudicij. et p̃ iudicez ita fiat. Si aūt inueniat pterua defensio. nō pterue rigor. sed iustitie vigor fiat. Particularis modus reparandi poterit eē talis. postq̃z melius ⁊ plenius informatus sū de fabricatione et vsu taliū imaginū q̃ non sunt ꝓm catholicam traditionē pmitto bona fide q̃ deinceps nequaq̃z vtar illis. aut si miti' iudex velit agere dicat hoc per aliū in tertia psona. Postq̃z talis delatus ꝛc fuit melius informat' ꝛc promittit ꝛc Iudex finaliter poterit declarare sentētias excōicatōis ꝯtra tales ꝛc Proinde nō valet allegatio quorundā ex historia scolastica. q̃ moyses fecit imagines. vnaz p obliuione. alterā p memoria Et salomon exorcismos quia viris sā/ctis ocurrebat miraculū. vel si salomon iam erat puersus ad idolatriā p vxores potuit datus in reprobū sensū excogitare magicos rit' sicut de nectanabo legit et zoroaste qui nascens risit et postea magicas artes exercuit. Deniq̃z Quicl. et sīles de actiuitate anime rationalis i materiā exteriorem ⁊ fascinatione non sunt audiendi in modo ponendi.

Explicit Lugduni. viij. decēbris ꝛcz8. per Jobez cancellariū parl.

cuiusdā medici

Duersus doctrinaz cuiusdaz medici videlicz ꝯtra magistz Jacobū angeli medicum studij insignis ville mōtispessulaneñ. qui sculpebat in numismate figuram leonis cū certis caracterib' pro curatione renum

Prima conclusio

Omne opus dei sanctū est ⁊ laudabile. Probat ratione et auctoritate Ratione sic. quia a bono et optimo non exit aut pcedit nisi bonū. deus altissim' omniū creator est summū et optimū bonū. ergo oia ei' opa bona sunt. Auctoritate pbat cōclusio p illud sacre scripture Geñ. pmo ca. Vidit deus cuncta que fecerat et erant valde bona ꝛc.

Secūda conclusio

Omnes dies anni sūt opa dei altissimi. deducit cōclusio ex textu sacre scripture Geñ pmo. vbi p totum capitulū describunt opa sex diez. Et qualiter pma dei opa fuerunt dies et anni. Primū āt bonū a bono incepit opari. Hoc idē testat regius ꝓpha Dauid. ita dño. Tu' ē dies. tua est nox tu fabricatus es aurorā et solem. Quocirca canit ecclesia. Eterne rerum conditor noctem diēq̃z regis et temporum das tempora vt alleues fastidium

Tertia conclusio

Omnes dies anni boni sūt. Ista cō clusio clare apparet et sequit ex du/ abus prioribus. quia dies et anni sunt opera singularia summe et infi nite bonitatis. optimi autez est opti ma adducere. Dicere ergo aliquez diem esse natura sua malum est iniu riari deo qui artifex est diez et an/ norum. Opus nanqz malum malici am arguit opificis et artificis

Quarta conclusio

Omni anno omni die et hora diei bonum et laudabile est opera que/ libet sancta licita q honesta inchoa re facere operari et perficere. Patz conclusio quia sicut dies et anni et etiam hore diei a deo creatore pro ducunt et ducunt. Sic et omne op° sanctum licituz q honestū qd omni die et hora inchoatur et perficitur a domino dirigitur inchoatur et p ficitur. Dicente xpo. Sine me nihil potestis facere. Et rursus euange lista Johannes ait. Omnia per ipm facta sunt q sine ipo factuz est nihil Intellige. oclusionem nisi precepto dei vel ecclesie illud opus inhibeat sicut in diebus festiuis aliqua ope/ ra laboriosa prohibentur. alias bo na nisi prohiberent operari festo die

Quinta conclusio

Supstitiosa et vana religio ac me/ rito redarguenda est non inchoare operari vel perficere certis anni di/

ebus opus bonum vel sanctum ab ecclesia non prohibitum. Istud est expresse de mente apli ad Gallatb. iiij. capitulo. vbi arguit et reprehen dit illos de Gallacia ita dic s Ob seruatis dies et menses et tempora q annos. Sequitur. Timeo autem vos ne forte sine causa laboraueriz in vobis. Item si timet aliquis vel recusat bonum aliquod opus age/ re vel inchoare certo die. vel hoc ē propter reuerentiam et sanctitatez diei qz vult diez illū sanctificare. et si sic multo magis deberet abstine/ re ab inchoatione alicuius operis diebus solennibus vt sunt festa san ctissima Natiuitatis xpi. Resurrecti onis dominice. Ascensionis et Ad/ uentus spūssancti quod non faciūt obseruatores dierum et annorum. Vel talis obseruantia fit propter deuotionem ad sanctos quorū di/ es agitur vel quorum celebritas ta li die colebatur. q talis deuotio nul lum habet fundamentum. nullā ha bet rationem nisi solam voluntatez obseruantis tales dies. Q si dicāt se tales dies obseruare ꝓpter euen tus et pericula que consueuerūt eue nire his qui inchoāt aliquod opus vel iter aliquod hoc vanū est et su/ perstitiosum ac sine aliqua ratione. Quolibet em die anno et hora diei et bona et mala contingunt. Sic er go periculū diceretur quolibet die aliquid inchoare. vel dicatur ratio a talibus. quia hoc obseruāt quod nec phi nec medici. imo nec astrolo/

qi docent tales obseruantias de
festo innocentum vel alijs festis. vo
luntaria igitur est q absq; apparentia
rationis alicui' talis obseruantia

Sexta cõclusio

Sicut vera et xpiana fides mirabi
lia operatur in bene credentibus.
Sic et falsa q mala credulitas deo
permittẽte eucntus malos interdũ
operatur vel potius demerek. Pri
maz partez ad longum deducit p
exempla ꝯplurima Apostolus ad
Hebreos. xi. Ez et de virtute fidei
ipa euangelista multa loquitur. Re
liqua pars conclusionis experitur
quotidie in male credulis quos ita
deus punit propter malam fidem.
Imo dum cognoscit dominus ni
mũ adherere aliquibus vanis ob
seruantijs permittit aliquos euen
tus contingere. et ita eos plus con
sequẽter firmari in tali opinione vt
maior fiat cecitas eorq; in laqueũ
cadant quez sibi fecerunt. Preterea
dũ imaginatio taliter obseruantiũ
dies q annos actuatur vltra nimis
circa tales dies quicquid mali eue
nit tali die imputãt malicie diei. nec
aspiciũt ad ea que bene aut prospe
re successerunt tali die a deo. Et oc
cupatur vis imaginatiua circa ali
quos euentus minus bonos q nõ
potest conuerti ad alia bona q illo
die contingunt. Quare periculũ est
[illegible] fidem vel credulitatez que
firm[illegible]mne iudiciũ et oez rõez ad
tollit [illegible]n. Unde merito permittit
oppositu[illegible] deus tales decipi et in laqueos sue
credulitatis vane incidere. Deficiat
ergo fides catholica ac iudiciũ ex
pertorum seu virorum litteratorum
tales vanitates q superstitiosas ob
seruantias

Septima cõclusio

Victoria belli nõ diei sed soli deo
attribuenda est. Patet qz attribue
re tantũ opus vt est victoria diei ẽ
tollere honorem deo debitũ cuius
est vincere. Qz autem victoria sit so
lius dei habetur in multis locis scri
pture sacre. In libris Regum. Pa
ralipom. et machabeorz. Hoc testa
tur. et rex sapientissimus Salomon
puerborz. xxi. sic dicẽs. Equus pa
ratur ad diem belli. dominus autẽ
salutem tribuet. Propterea dauid
rex deuotissimus quotienscũq; pu
gnaturus erat auxilium dei et con
silium quesisse et inuocasse legitur.
Inde est puerbium vulgare. Les
hẽmes font la guerre et dieu la vi
victozie

Explicit

De statu curatorꝫ et

Incipit tractatus venerabilis Magri Job Gerson Cancellarij parisien de duplici statu in ecclesia dei Curatorũ et ꝓuilegiatorꝫ Et ꝓmo de statu curatorꝫ ponũtur.xvi.oclusiones

Incipit ꝓlogꝰ in eũdẽ.

Pax quã oẽs cõseruare cõuenit cũ omnibus xpianis cũ circa ministeriũ sacre religionis nũqꝫ solidius subsistat.qꝫ si veritate et iustitia tanqꝫ sororibus fulciat Nam si nõ in vera iustitia et iusta veritate reddat vnicuiqꝫ qd suũ est nõne scisma ꝓtinus irrumpens pacẽ exturbabit? Nudiamus idcirco sub breui oclusionũ numero.qd curati.quid mẽdicantes religiosi possint quilibet de suo ministerio veraciter asserẽ. ne trãsgressio finiũ ꝓpriorũ seu dilatatio nimia separet iustitiam ab osculo felici pacis.ac ꝓinde lites fedas vt assolet introducat

Cõsideratio prima

Status curatorũ succedit statui.lxxij.discipulorꝫ xpi qui quo ad legem nouã et figuratus est in antiqua lege ꝑ leuitas Ac ꝓinde status curatorũ ẽ de institutiõe xpi et apl̃orꝫ suorꝫ a ꝓincipio fũdationis ecĉie que institutio per declaratiões sũmorꝫ põtificũ.et synodorũ tã generalium qꝫ spẽaliũ magis ac magl.inotuit

Cõsideratio.ij.

Status curatorꝫ est de eẽtiali ac intrinseca ecĉie hierarchia sicut status prelatorũ.qꝫuis inferior sit et pro sua ꝑfectione variabilior Qua ratõne curati simplices.nõ eque ꝓprie dicũtur sponsi sicut epi.liberiusqꝫ ꝑmittũtur cedere vl renũciare curi.(suis

Cõsideratio.iij.

Status curatorꝫ institutꝰ ẽ ad regimẽ aiarũ dirigendarũ in finẽ vltimũ per cõmunionẽ sacrorꝫ.q pccorꝫ rmissionem et ꝓmotionẽ ad virtutes.

Cõsideratio.iiij.

Status curatorũ annexaꝫ habet obligationẽ docendi et publicãdi verbũ dei suis parochianis saltem quodam generali tenore legis euangelice quo ad credenda et agenda.ꝑm statũ sue simplicitatis.sicut maioribus ꝓlatis ouenit ex obligatiõe scie.reddere rõem ꝑticularius de ea que in eis est fide et spe apud omnes.tã qui deforis sũt qꝫ qui intus/fideles scz et infideles hec eni obligatio osequit ad obligatõeꝫ ꝓorem que est de spũali regimine subditorum.

Cõsideratio.v.

De statu

Status curatorꝝ est status perfectionis nō solū adquirendo. ꝫ etiā exercendo. cū sibi cōpetat tam obligatio q̄z auctoritas reducēdi alias ad deū p̄z hierarchicos act'. qui purgare illuminare p̄ficere nominant

Cōsideratio. vj

Status curatorū superior e hierarchice eccie. ad statū simpliciū religiosorū sicut diuinus dionysius et hiero. in p̄cedente osideratōis determinat rōne

Cōside. vij.

Status curatorꝝ eccias parochiales sibi deputatas habet in tali libertate q̄ nulli alteri sacerdoti fas est ipsis inuitis a fine eorꝝ licētia p̄dicare i eadē Presertim dū p̄dicare voluerint ipi. ꝫ nec ofessiones illic audire. nec sacmēta ministrare salua spaucte vel rōnabili ordinatōe superiorū prelatorꝝ

Cōsideratio. viij.

Status curatorꝝ habz ius et titulū recipiēdi decias et oblationes q funeralia aut alia emolimenta loco illorum p sustētatiōe sufficiēti stat' sui Et hoc sic tā de iure dino q̄z naturali p̄supposito dñio Determinatio autē hui' vel illius quote vel omutatō in aliā s̄uentōez hz fieri solo iure positiuo

Cōsideratio. ix

statu

Stat' curatorꝝ sicut habet de sibi subditis ouib' cogitare in ministratōne sacrorꝝ vt sce suscipiant. sic decz marie vt q̄libet parochian' se p̄us ostēdat suo curato generalie vel spēalie in foro oscie q̄z eodē sacra suscipiat. Pōt insup edictū generale vl spēale suis parochianis sup B p curatos ne alie se ingerāt pmulgari

Cōsideratio. x.

Stat' curatorꝝ securius et iustius eligit q̄ntū est de se et ceēis parib'. p ofessiōe sacmētali faciēda a parochianis. q̄z ali' status p̄sertim qui nō superior p̄m institutionē eccie hierarchicā. pz qz mutua et correlatia ē obligatio parochianorꝝ ad curatos vñ vicissim magis obligant Collusiones ptēa hinc inde possibiles fieri magis et hoc euitant Deniq̄z remedia spūalia celeri' et cōsulti' in casib' mult. exhibent Pōt nihilomin' apud p̄uilegiatos q̄ñq̄z rō potior inueniri

Cōsideratio. xi.

Stat' curatorꝝ s̄cus q salubris nō debz inculpari vl infamari p q̄scūq̄z. si in eo q̄ñq̄z sint p̄sone min' idonee ad debitum regimē aiarꝝ Ālioq̄n null' ess̄z status in ecca militāte qui culpari non deberet sicut null' absq̄z macula quorundaz. de vllo statu visus est diu stare

Cōsideratio. xij.

De statu curatorꝫ et

Status curatorꝫ pōt suffi/cienter regere suos paro/chianos si polleat bona charitate et simplici morꝫ honestate. etiā vbi lr̃atura magna deesset Propterea nō leuiter se eis ꝓpo/nere debēt alieni quis inuenianꝫ magis litterati.

Consideratio. xiij.

Status curatorum pt cuꝫ facili studio hr̃e ea et scire que ad parochiā suā regēdā sufficiūt. maiora maiorib' prudēter remittendo Hoc aūt si agnoscē neglexerint debꝫ apud eos correctō eꝑalis maxie vigil eē. vt astringā/tur seuerius. tenorē hr̃e in scriptis eorꝫ q̄ scire dñt in pūctis regimis tam institutiones sinodales positiuas q̄ ceteras.

Consideratio. xiiij.

Status curatorꝫ pt obuē/tiones ordinatas licenter exigere Veruntā tali mō et tpe q̄ simoniaca ꝑuitas vel ei' suspicio nequaq̄ incurratur. vt q̄ Ꝑter negationē tpaliū. spirituali/um interim ministratio non negeꝫ nec interueniat q̄stuosa mercatio.

Cōsideratio. xv.

Status curatorꝫ debet cū bona gr̃a. suscipe statū ꝑ/uilegiatorū tanq̄ coadiu/tores missos. hñtes a superioribus licentiā ꝑdicandi. et ofessiōes au/diendi si non appareat rōnabilis

priuilegiatorꝫ Cxxx.

cā. aliquē talē repellendi. vtpote si detractor. si collusor. si corruptor. si q̄stuosus. si seductor appareat. Aut si parochianorꝫ multi iā veniunt in otēptū curatorū Aut si tūc curatus per se ipm id agere circa parochianos suos qd agendū sit satis potuerit qr videreꝫ ꝑferēd' nisi legitima fieret exceptō cōn eū

Consideratio. xvi.

Status curatorꝫ vix pōt a parochianis sine pcō sic contemni q̄ eorū licentia neqꝫ in generali neqꝫ in spēali ꝑsquerat. dū alibi ofiteri aut missas vel sermones audire. tpe dīni seruitij dieb' dñicis et festiuis voluerint. que licentia si sine cā rōnabili deneget sufficit excusare frequenē eos qui alibi ofitentur licētia non obtenta sed petita.

Sequūtur. x. considerationes q̄ ponunt ꝑ statu r̃ligiosorꝫ

Consideratio prima

Status ꝑuilegiatorꝫ ad ꝑdicandū et ofessiones audiendū statut' est p' ꝑmariā eccie institutionē rōnabiliter ordinatus. ad subleuamen eorū qui hierarchicos in eccia stat' habent Presertim post talē q tātā in tpalibus ditationē que secū attulit mstam occupationē

Cõsideratio.ij

Status pulegiatorꝫ debꝫ cũ bona charitate licentia sua vti Nõ ad q̃stum non ad emulationẽ nõ ad ambitionẽz. nõ deniqꝫ in preiudiciũ tpale vel spũale curatorũ sed instando clam et palã apud parochianos.q̃ten' honorẽ debitũ ac sustentationẽ suis reddãt curatis Alioq̃n faciunt qd̃ sibi fieri nollẽt Meritoqꝫ repellunt hi de q̃bus aliẽ ostiterit et excõicationẽ a canõe nõnũq̃ꝫ incur/ (runt

Cõsideratio.iij

Stat' pulegiatorũ et oim generaliẽ religiosorꝫ phibẽt sub pena excõicatiõis late sñie ne sacrm eucharistie ministrent.et mrimoniũ solennisent.

Cõsideratio.iiij.

Status pulegiatorꝫ habꝫ q̃ in suis locis et publicis ꝑdicare pñt.dũ plat' nec ꝑdicat nec ꝑdicationẽ instituit Similiter ꝫ pñt in ecclesijs parochialibus de licentia curatorũ.

Cõsideratio.v.

Status pulegiatorũ hoc habꝫ vt idonei pñtati sufficientẽ per superiores suos ad platũ diocesanũ valeant in locis suis cõfessiones audire diocesanorũ.et eos absoluere cum tali ptãte.et in casibus talib' q̃admodũ curati parochiales ordinarie fungũtur et nõ ãpliori.nisi de speciali gratia plati.maior eis fuerit elargita potestas

Cõsideratio.vi.

Status pulegiatorꝫ habꝫ hoc vt q̃.uis sacrm pñie possit pluries super eadẽ pcca suũ effectũ sortiri.saltez q̃ ad augmentũ gre.cũ sit sacrm iterabile q̃ licꝫ meritorie eadẽ pcca pluribꝰ ofiteri.nec sit repugnãtia q̃n adhuc possit tps obligari.nihilominꝰ cõfessi pulegiatis nõ tenentur inuiti eadẽ pcca ãpliꝰ ofiteri plus qꝫ si suis curati.eadẽ ofessi fuissent q̃ntũ est ex pte efficacie sacmẽti ꝫ eni p Jobẽz.xxij.fuit declaratũ.q̃ vsus cõmunis hoc obtinuit.

Cõsideratio.vij

Status pulegiatorũ ꝫ habet vt a ofessis sibi nõ debeant curati nouã extorq̃re ofessionẽ de eisdẽ pccis.pserim si secreta sint.nec dñt phibere parochianos.cuꝫ talia voluerint eis ofiteri Fas sit curatis imo tutũ inquirere a parochianis suis qñ et qualiẽ.a q̃bus ofessionẽ receperit Quibus vitatẽ rñdere siq̃s parochianꝰ negauerit.vix in statu salutis esse credi posset Ipsiqꝫ in hoc casu petẽti eucharistie sacrm rõnabiliter denegareẽ dicẽdo.nescio si cõfessus sis ab hñte ptãtem.et an in hoc te decipias.vel alter te

Cõsideratio.viij

et priuilegiatorꝫ

Status ꝑuilegiatorũ ꝗ habet.dũ de pccis publicis absoluũt parochianos vt ipi debeãt facere fidem de absolutione.et absoluẽdi ptãte.si super ꝗ a curatis parochialib⁹ fuerint req̃siti.sub pena denegãdi rõnabilit̃ talibus cum se dicũt absolutos eu charistie sacramentũ.

Consideratio.ix.

Stat⁹ ꝑuilegiatorũ hoc hz vt nõ debeãt inducẽ voto vel ꝓmisso alios ad eligẽdũ sepulturã in ecclesijs et locis suis Vel ad psistendũ in iam electa ibidẽ Et hoc sub pena excõicationis late sñie Dñt ꝑterea reddere q̃rtã ꝓtem legatorꝫ seu funeralium curato parochiali ipius defuncti que pars canonica nominat̃

Consideratio.x.

Status ꝑuilegiatorꝫ ad ꝑdicandũ debz ꝑm q̃litatẽ auditorꝫ formare ꝑmonẽ ne coꝝã laicis et subditis detegat vicia clericorꝫ atqꝫ dñorũ Hoc ei esset nõ extirpare vicia.ꝗ nutrire rebellionẽ.scz murmuratiõis ꝛ cõtempt⁹ apud audiẽtes Fiat insup ꝑdicatio ꝑncipalit̃ de pũctis nr̃e religionis.in fide spe et charitate cũ ceꝗis ꝟtutibus Sed et ꝑsertim ꝟfessiones mulierꝫ ꝛ iuuenum non nisi locis patẽtibus et publicis audire nec ꝟẽticula in cameris ꝛ angulis agere ꝑsumant.ab omni specie mala abstinentes se

De utroqz statu simul

Stat⁹ vterqꝫ curatorũ scz et ꝑuilegiatorꝫ inuigilet ꝟgnoscere casus ꝓseruatos ꝓlatis.ne seducant̃ et seducant si trãsgrediant̃ limites sue ptãtis q̃ꝫ uis expediret pauciores casus presertim occ̃tos reꝑuari vt sũt pcca illa carnis que frequẽtissime commissa vix ꝟfitent̃.ꝑsertim ꝑ mulieres et adolescentulos

Considera.ij.

Stat⁹ vterqꝫ studeat alter alteri⁹ onera portare.sine contẽtione et emulatione de rebus predicatis vel alijs ne si inuicem more cornicũ se morde/ant ꝟsumant̃ ne ꝑterea surgat feda opio ecc̃iasticorꝫ apd̃ laicos ꝛ vitupet̃ ministeriũ ꝟbi dei Nonne deus q̃so abũde diues est ꝓ oib⁹? Nõne pacis est de⁹ nõ diuisionis? Deniqꝫ q̃d ꝓdest pharisaica dẽtio de stat⁹ ꝑeminẽtia.q̃n sanctius ẽ dare opam.vt q̃s ꝓfect⁹ inueniatur.q̃ꝫ si iacẽs in imis de ꝓfectõne stat⁹ glie̅t Attẽto ꝑsertim q̃ ꝟcilio rũ ecc̃asticorꝫ obꝑuatio nõ ꝑt ita ꝟcludi sũ regl̃is q̃buscũqꝫ.q̃n nẽ fit recurrẽ sepissime ad glosã sapientissimi Augl.tractã ex opib⁹ xpi videlz q̃ talia dant̃ in obꝑuãda animi ꝑparatiõe.ꝛ nõ sp opis exhibitione Que animi preparatio. ꝑt apud oẽm statũ et ꝑsonã xpiane religionis si vult inuenirl.

Explicit de duplici statu in ecc̃ia dei.curatorũ et priuilegiatorũ.

De modo viuendi

Incipit tractat⁹ eiusdē Cancellarij parisien de mō viuendi omniū fideliū.

Ad Nobiles Considerratio prima

Regula prima que spectat ad nobiles potētes q̄ scabinos. ne paupes videlz per potētiā suā opprimāt. et a subditis suis opprimi pmittāt. Malos vsus in villis suis destruant. Causas paupm viduarꝝ et orphanorꝝ libēter audiāt. et cito iuste iudicēt. Munera pro iudicio faciendo vel festinando. aut retardādo nō accipiāt. Nil a sbditis suis extorq̄ant

Ad Milites Cōsideratio

Regula ad milites tāgitur luc. iij. Neminē cōcutiatis scz in psona per potentiā indebite. Nemini calumniā faciatis. in rebus quam per miliciā facere possetis. Et otenti estote de stipendijs vris id est redditib⁹ vris multis tpibus. accipiēdo vo ad defēdendā priam. ij. Machab. xv. Accipe gladium sanctuz munus ꝛc. Romanorum decimotertio. Non sine causa gladiū portat

Ad simplices Cō. iij.

Regula simplicium quo ad ecciam vt ieiuni ad missaz veniant. In missa non loquant nec circūspiciāt. Ante missā orare dñt vt grāz dei recipiāt. In missa memoriam passionis xpi habeant. Ante euangeliū sancti Job nō exeant. Sermones libent̄ et diligent̄ audiāt. et referre post missā gratias deo satagant

Ad Epōs et prelatos

Regula Epōrū et plātorū satis patet ad Thimo. iij. Oportet epm sine crimine esse sicut dei dispensatorē. Et Mat xx. Qui maior est vrm sit vr minister. i. Cor. vi. Hortamur vos ꝛc.

Est aūt officiū epi malos corrigere et arguere bonos et pusillanimes pacificare. Quia sic dñs petro in persona cuiuslibet plati ait. Pasce oues meas. Et Thessal. v. Fratres corripite inquietos cōsolamini pusillanimes. De istis. ij. ad Thimo. iiij. Predica verbuz. insta opportune. importune. obsecra arque increpa in omi patiētia et doctrina. et gal. vi. Si poccupat⁹ fuerit homo in aliquo delicto ꝛc

Ad Clericos

Regula clericorū ē hre doctrinā sanā. vitā sanctā famaz odoriferā. heb. v. Sacerdotes hnt hostias pro delictis suis offerre. Et Aug⁹ in regula sua. Sit vobis coz vnū et anima vna in dño. psal. Sacerdotes tui indu

antur iustitiā Coloß.iiij. Induite vos sicut electi dei.viscera miseri/cordie et pietatis hñtes

Ad religiosos

Regula religiosoꝝ est viuē in obedietia.castitate.⁊ pauptate Et debēt deuote orare ⁊ otempla ri.⁊ carnē mortificare cōtra vicia et ocupiscētias Jn Aug' in regu la monachorū In omibus et sup omnia amet et honorificet deus. Et hugo de sancto victore de clau stro anime Sūma religiōis regla in hoc dependet.vt plati custodi/ant subditos suos.subditi platis benigne obediant. deuoti sint se/nes.iuuenes vero laboriosi Sit ho nestas in habitu.mediocritas in victu Sint in claustro assidui et ad iniuriā rari Nō sint ciuiles sed claustrales Sint intenti psalmis nō causis Nō sit rumor in claustro sed dilectio In capitulo non lites sed confessio In choro sit sac̄ sim/plicitas et circa altare reuerentie honestas

Ad diuites

Regula diuitum ne aliquio iniustū adquirant Ne ꝓpē diuitias suas pauperes vicinos suos despiciāt.pauperes sustineant Operariis suis bene et cito persoluant Adulatores neqꝫ adulatrices in mensa recipiāt Di/ligenter et libenter ad concordiā vicinorū suorum laborent.

Ad paupes

Regula pauperū vt diuiti/bus libēter et fideliter ser/uiant.nec diuitibus ꝓpter diuitias suas inuideant nec ꝓpter pauptatem adulatione vel detra/ctione peccent Nec impatiēter sed gratanter paupertatē sustineant. nec iniuste ditari cupiant.nec eccle sias propter diuites vitent. Nihil furti a familia suorū vicinorū nec ab alijs retineant

Ad Virgines

Regula virginū Non sint loquaces.ꝫ simplices cor/de et habitu Ad virginita tem matris christi cogitent.et eaꝫ diligant. Choreas vitent Jnter iuuenes non sedeant.nec se ab eis palpari permittant Nō ament ali quem illicito amore Adulatores neqꝫ adulatrices recipiant nec au diant Orationes libenter dicant. Sordida verba et inhonesta fu/giant.

Ad Viduas

Regula viduarū est vt cō/tinentiā diligant.et in ve/stibus humiliter se habe/ant. et orationibus libenter insi/stant Homines suspectos in ho/spicio suo non recipiant De con/silio proborū se gubernent et vi/uant Sanctam Annam et Elisa/bet viduas cogitēt. Familiā castā

habeant.parũ per vicos currant.

Ad nuptas

Regula nuptaꝝ est thimo. honorare supiores.diligẽ maritum.regẽ familiã. diligenter gubernare domũ et se ipam honestam et irreprehensibilẽ ostendẽ siue (exhibẽ

Ad mulieres

Regula mulierũ est ꝙ non se indecenẽ ornatas ostendãt Aures.collũ.guttur. et caput tegant Humiliter in eccã et vbiqz se habeãt.nec alias mulieres per supbiam suam iuuent

Ad maritos et vxores

Regula virorũ ad vxores et ecõuerso ponit Eph.vi Viri diligite vxores vestras.sicut et xpũs dilexit eccĩam suã.vxor aũt timeat virũ suum.ij. Cor. Viri cohabitãtes ꝟm cõscientiaz.quasi infirmiori vasculo muliebri impertientes honorem

Parentũ ad filios

Regula parentũ ad filios Eph.vi.Et vos pres nolite puocare ad iracũdiã filios vros.sed educate eos i disciplinaꝝ correptõne de.iij.Cor.xij Nõ debẽt filij thesaurisare parẽtibus.sed parentes filijs.

Filiorũ ad parẽtes

Regla filiorũ ad pentes ẽ ꝙ pentes honorẽt et eis in bõis obediãt nec eis sua furentur Ante eos non rñdeant In maledictionib' oino se caueãt Cũ parentibus aliqñ ad eccĩam vadãt libẽter in negotijs pentũ suorũ fideliẽ laborent

Dñorũ ad seruos

Regula dñorũz ad seruos Eph.vi. Vos dñi eadem facite illis remittentes minas.et soluite dño qd iustũ est.et equũ seruis prestate.scientes ꝙ et vos dñm in celis habetis Ecci.vij Ne ledas seruuz tuum in veritate opantem Seruus sensatus sit tibi dilectus qñ aia tua.nõ defraudes illũ libertate.neqz inopem derelinquas illum.

Seruorũ ad dominos

Regula seruorũz ad dños Coloseñ.iij.Serui obedite dñis carnalibus.nõ ad oculũ seruiẽtes.quasi hoibus placentes.sed in simplicitate cordis timentes deum.scientes ꝙ a dño accipietis retributionẽ hereditatis.i.Petri.ij.Serui subditi estote in omni timore dñis vestris non tantũ bonis ꝛc

Ad familiã

Regula ad familiam. Ne fraudem dominis suis in seruiendo.negligendo. faciant fideles sint in rebus suis custodiendis. Nihil ab eis auferant occulte nec alios facere permittant.Nuncium malũ non faciant.

vxori vel filijs dñi sui. de male rñ/
dendo caueāt Malos rumores fu
giant. vñ in domo malū oriri pos/
sit sed discordias etiā reportare vi
tent Missi cito reuertant Mercedē
suā in supbia vestiū nō expendāt
Ita viuāt in humilitate. vt labor
eorū sit eis i ꝓmissione ꝓcorū suorū

Ad mercatores

Regula mercatorū ē vt nō
i die dñica mercent nec p/
iurent ab illicito sibi caue/
ant lucro. nec ad diem vendāt vel
carius ꝓter dilationē vt debitū
suū tpe ꝓmisso soluāt Nec scientes
mentiant Equā staterā habeant.
equa pondera et equā mensuram

Ad tabernatores

Regula tabernatorū est ne
ꝓmittant ludere ad taxil/
los in tabula sua. neq; in
taberna sua Deū blasphemare nō
ꝓmittāt Nec meretrices recipiant
de nocte Plenā mensurā dent om
nibus Vinū cū aqua ad venden/
dū nō misceāt. nec aliq; pocula vel
fercula aliq; mō ad vendendū de/
(fraudēt

Ad hospites

Regula ad hospites est q̄
malos in hospicio suo nō
ꝓmittāt vl sciēter recipiāt
Nec hospitib' suis furent auenaz
vel fenū Nec sustineāt q̄ hospites
scienter fornicent in hospicio suo
Iustā. bonā. rōnabilē ꝓputationē
cū hospitibus suis faciant.

Ad senes

Regula ad senes est. In ec
clesia libēter iaceāt Iuue/
nibus bonū exēplū ꝓbeāt
De maledicēdo siue malefaciēdo
ipos reprehēdāt Turpia ꝓba ñ ha
beāt. nec laudēt malicias corā iu/
uenib' Mulierculas a bono nō re/
trahant. nec iuuenes laudent in su
perbijs suis

Ad omnes

Regula ad omnes. est vt ex/
cōicatos vitent. nō se ine/
brient. paupes pro posse
suo sustineāt. sacerdotes et religio
sos et eccīam vbiq; honorēt. q̄ de/
uote ab eis doctrinā audiāt. festa
bñ custodiāt. decimas rite soluāt.
detractionē caueāt Ab adulatōe
a blasphemia. a mēdacio. a periu/
rio. ab assiduo iuramento. a turpi/
bus verbis. et maxie a luxuriosis
verbis se abstineāt. q̄ circūstātes
et audientes ab eis inflammant.
Precepta eccīe teneāt penitētias
sibi iniūctas diligenter impleant.
Alter alterꝫ ad bonū opus inuitet
et de malo reprehendat Dent liben
ter elemosynas. quia sicē aqua ex/
tinguit ignem ita elemosyna extin
guit pccm Missas sermones et cō
fessiones libenter colant q̄ frequē
tent Ablata restituāt. quia nō di/
mittit pccm. nisi restituat ablatuz
vt dicit Aug' In vespe id est in fi
ne vite tormēta inferni. et gaudia
paradisi cogitent.

Triptitū

Regula omniū ponit Mat xxviij. Baptisātes omīs gentes in nomie pris et filij et spūsancti. vt ꝑm illud Joh. i. omīes credēt per illū i pet. iij. In fide aūt omīes vnanimes In orōe estote compatiētes. fraternitatis amatores. misericordes modesti humiles. nō reddentes malū pro malo. neqz maledictū pro maledicto. sed ecōtrio bñdicentes ꝛc. Ecclesiastes vltl. Deuz time et mandata eius obserua. hoc est omnis homo ꝛc. Mñ ad Gal. vi. Qui hāc regulā secuti fuerint. pax sup illos et misericordia.

Explicit

Johis de gersōno

Opusculū triptitū De ꝓceptis decalogi De Cōfessione Et de arte moriendi

Christianiti suus qualiscūqz zelator prosperū ad virtutes vicijs depulsis incremētum. Salubre duxi sequēs opusculū triptitū de ꝓceptis de ofessione. de scia mortis. breuitate qua potui tradere. q̄tuor ꝑsertim xpiano generib' ꝓfuturū Primo sacerdotib' et curatis illr̄atis atque simplicibus qui ofessiones audire dñt Secō indoctis q̄buscūqz ꝑsonis secularibus aut religiosis que eccie solitis sermonib' aut ꝓicationib' ꝑ diuinoz ꝓceptorū notitia interesse nō ꝓnt Tertio pueris et iuuenibus qui a rudimentis infancie/circa fidei nr̄e generalez tenorē et ꝓncipalia puncta ꝓmitus debēt eruditi Quarto ꝑsonis domos dei vel hospitalia loca frequentantibus et infirmorū solicitudinē gerētibus. Quocirca ad huius doctne publicationē q̄nupler ꝑsonaz stat' debz vigilare Primo prelati quos inferiorū curatorūz regimē de propinquo concernit. quibus insup curatoz ignorātia crassa diuine legis. et insufficiens eruditio simplicis populi imputabitur in pcm Secō parētes pro filijs apud scholaz rectores insta

re deberet Tertō domoꝝ dei ⁊ locorū hospitaliū gubernatores et magri Illi q̄rto generaliter qui in ꝓbis aut factis et alijs signis alios ad peccandū induxerūt. qui q̄z ex officio alios docere debuerant et id agere negligūt Ipi nanq̄z sūptibus suis et diligentijs per hui⁹ aut similis doctrine publicatōez dñt aliorū correctionē ꝓcurare ꝗ eniz agere penitētia q̄dā. ꝗ ē satisfēcio. hoc opus mie deo accepti⁹ q̄z elemosyna corpalis Agant igit pnominati ꝓdoctrina hec libris inscribatur tabellis affigat tota vl per ptes in locis cōibus vtpote in parochialibus ecclesijs in scholis in hospitalibus in locis religiosis Deniq̄z expediens videret vt sup hoc fieret a pncipātibus edictuz. aut ꝓ ab eccie plātis indulgentie oferrent. Ductor ꝓo se ipm exonerat apō te xpianitatē sanctissimā. agat q̄libet qui in te et de te gliat qd bonū ee cognouerit. Glia sit altissimo deo in cui⁹ nomie psens aggredior opus ad salutē fideliū aiarū ordinatū ad eruditionē pcipue rudis et idiote ppli et eoꝝ qui bus dsuetis eccie pmonibus et pdicationib⁹ minus inesse aut informari dcedit In quo veluti tabella quadā et opendio breui tenore fidei xpiane lucide poterunt inspicere et dina pcepta phibitiones q̄z vt ex his q̄d agere quid vefugere debeant possint distinctius agnoscē ¶ Cōtinet āt pns tractatulus capla. xviij. q̄uz q̄libet in duas vel tres vel q̄tuor pticulas cōuenienter subdiuidi posset

Primuz capitulū affirmat mūdū a deo fuisse creatū ⁊ q ipe deus vnus sit et trin⁹ ¶ Cur etiā aut ad quē finē homo creatus sit

Firmissime credendū est et nlla ten⁹ dubitādū q solū vnus est de⁹ omps oia sciens et oem pfectionē hns. in ebus psonis distinctis. q sūt pr et fili⁹ et spūsscus. qui mūdū creauit ⁊ creatū regit et gubnat sola sua liberrima volūtate ⁊ dignātissima bonitate Spēali aūt puidētia hūanā gubnat et dirigit creaturaz dans viris et mulierib⁹ aias immōrles creās eas tpalit tūc cū eas corpibus infūdit. ⁊ ad imaginē et similitudinē suā formās eas vt creat⁹ hō suū oditorē deū ognoscat diligat venerett. et ei⁹ pceptis in hac mōrli vita obediēs p opa bōa ⁊ meritoria vitā tandē immōrlē btitudinis plenaz. in ala et corpe ppetuo osequat et ita sit bonis āgelis sociat⁹ et in loco malor āgloꝝ siue demonū substitut⁹ Qui demones ꝓpt pcēm in has inferiores ptes terre corruerūt dānatiōis sniaz sustinētes Cū q̄b⁹ etiā iustissime dānabunt hoies inic̄ dinis pceptis inobediētes et more bestiali q̄i nō hrent aiam rōnalē suis voluptatibus seruientes

Scdm capitulū ostēdit humanū gen⁹ ꝓpter pmor pentū trāsgressionē et pcēm multiplicem incurrisse miseriam

Triptitū Johis de gerlōno

Fidei veritate credendū ē
primos pentes nros adāq
euā qui ad tā nobilē finez
dsequēde btitudinis creati fuerāt
clausisse paradisi ianuā q beatitu/
dinis introitū toti sue posteritati
generis hūani Qm per pccm ino/
bedientie donū iusticie originalis
quadā hereditaria possessione p
se et suis posteris acceptū a deo
ipsi pditores pdiderūt Quo do/
no gratuito originalis iusticie cō
seruato nos omes a culpa immu/
nes fuissemusq ab omi miseria fa
mis et sitis aut infirmitatis abso/
luti et ab alia qualibet penalitate
liberi adeo q omis alia corpalis
creatura nobis pacifice sbiecta fu
isset et tandē absqz mortis pēa in
paradisū fuissem' trāslati Hoc autē
dono per pccm primorz pentū vt
pmissū est pdito nos moriēdi nci/
tatem et vniuersam quā patimur
penā atqz miseriā incurrim' quia
nascimur in pccto originali scilz in
pdicte originalis iusticie carentia
cōtra qd pccm tanqz remediū effi
cax a xpo institutū est baptismi sa
cramentū.

Tertiū capitulū decla/

rat qliter a deo redēpti fuerimus
quis etiā sit generalis tenor xpia/
ne fidei et credendorz a singulis

Omnipotens dns ac pissi/
mus pr nolēs humanum
genus totq tātis subiectū
miseris in eternū pire et a regno
paradisi in ppetuū exulare. ocurrē/
te iusticia simle et mia his remediū
decreuit adhibere Voluit fidēez
idē pissim' pr vnigenitū filiū suū
absqz corruptione carnē sumere q
hoiem fieri intra intemerate virgi
nis marie imaculatū vterū Tāta
qz et tammirabilis vnio fca ē dua
rum naturarz diuine q humane in
vna psona filij dei vt vere de' hō
diceret et homo deus Ipe est ihs
xps saluator nr piter et redēptor
Qui ātea quidē a priarchis et p/
phetis denunciat' nouissime in fi
ne tpm in hac vltia mūdi etate o
ceptus et nat' a pastoribus ē co/
gnitus. a tribus regibus orientis
adoratus. a simeone sene et alis
qz plurib' pdicat' q a btō iohe ba
ptista digito demstratus Idē de' et
dns nr ibus xpūs circiter annorz
triū spacio legē dinam xpianāqz
religionē pdicauit et docuit eā in
numerabilib' miraculis ofirman
do quā et in scpturis qtuor euan/
geliorz nobis p suos ministros ex
hibitā obduandā reliquit Ordina
uit insup septē sacmenta eccīastica
que sūt baptism' cōfirmatō ordo
eucharistia penitētia mrimonium
vnctio extrema Ipe postremo vt
nos redimeret q saluaret sub pon
tio pilato supplicio crucis acerbis
simā sustinuit passionē et mortem
sepultus deinde et tertia die resur
gens spacio dierz. xl. discipul suis
veritatem sue resurrectiōis decla/
rans frequēter apparuit. q tandez
videntibus apis celos ascendens
sedet ad pris dexteraz in excelsis

venturus est postremo idem dei fi/
lius Jhs xps in fine mundi p ignē
finiendi et in melius immutandi. iu/
dex generalis hōim cūctor in aia
et corpe resuscitādor redditur sin
gulis pmia meritor. bonis siqdem
celeste regnū pennis beatitudinis.
pccorib' vēo penale supplicīū ignis
eterni. Hic est generalis tenor or
thodoxe fidei xpiane quā firmiter
credere tenēt catholic' qlibet rōne
vtēs absqz curiositate. pure atqz sin
ceriter sine falsitate q certitudinalit
reiecta dubietate et nolens pl'sape
qz optet. sed occurrētib' difficulta/
tū dubijs hūiliter se sūmittat credu
litas simplicīū intemerate fidei san/
cte matris ecclesie. sapientū platorū
et doctor ac omniū scōr et sāctar
q in testimoniū hui' inuiolate fidei
vsqz ad mortē dimicauerūt. Cōtra
hāc fidē illibatā grauissime peccāt
heretici. scismatici. idolatre. sortile/
gi. incantatores et magici. ceteri qz
artib' a lege diuina phibitis vten/
tes. aut demonū inuocatores. q ge
neraliter q articulos fidei nre tota
liter aut in parte palam vel occulte
derident. Illi preterea qui non cre/
dūt deū omnia iustissime regere sua
liberrima volūtate sed poti' asserē
tes oia nature vel fortune vel fato
subijci. Preterea malor quādamo
dum bonor finalē saluationē affir
mantes. Illi deniqz qui nostrorum
actuū imputabilitatē ad meritū vl
demeritū negant. q dei predestinatio
nē vel reprobatōez dicūt oper no
stror tollere libertatez. Ibor silēs
otra fidē orthodoxā sunt errores
innumeri precedētes ex intellectu su/
pbo hūiliare se deo recusāte. aut ex
falsa phia vel poti' melācolia fan
tastica. aut demum ex voluptuosa
carnalitate rationis iudiciū et affe/
ctus pietatem subuertente

Quartum capitulum

māifestat qd de' nobis obseruādū
pcepit enumerās. x. pcepta decalogi

Igit vt in supiorib' habi
tū est deus optim' atqz iu/
stissim' nos hōies vltra sup
qz irrationales creaturas adeo ex/
cellent dideriit ad imaginē suam.
scz dās memoriā intellectum atqz
voluntatē vt cognoscam' eū seruia
m' et amem'. Misericordissime pre/
tēa redemerit. passionē p nobis ta
lē pferēdo qualē nec ipi p delictis
nris sufferre vellem'. pfecto iustissi/
mū ē vt ipi deo fidelit huiam' tāqz
subiecti supmo dño. sic filij natura/
les pri legitimo. et velut serui ex do
minio pcti. carcere. morte qz redem
pti saluatori liberalissimo. Attento
q nobis ei' pcepta seruātib' glia
inercogitabilis ab eodez pmittit.
trāsgressorib' do inestimabilia tor
mēta rebuant. Cognoscēs nihilo/
min' ipe pissim' pr nraz fragilitatē
q exiguā potētiā reqrit a nob ome
seruitiū qd pm iustitie rigorē exigē
posset. dedit qn poti' certū numer
pceptorū qr obseruatio sibi suffici
ens ext. q ec legis decalogo dinēt

Qua ꝓpter ad hec precepta scienda et intelligenda tenetur quilibet ꝑ se vel alium diligentiā apponere ꝑ eō seruatione vite spiritualis quantuz ꝑ vite corpalis sustentatiōe poneret et eo maiorem quo immortalis aia est corpe prestātior. sine q̄ꝑ notitia nullus ꝑt oueniēter prēca vitare aut ab eis resurgere. et q̄ꝑ ignorantia ex desidia pueniens nō excusat sed accusat et odemnat. Sūt ātem hec decē precepta his metris oprehensa. Unū crede deū nec iures vane per ipm. Sabbata sanctifices et venerare patres. Non sis occisor. fur. mechus. testis iniquus. Vicini q̄z thorꝑ res q̄z caueto suas.

Quintū capitulū

PRimū preceptū ē. Diliges dōm deū tuū ex toto corde tuo. ex tota mente tua. et ex tota virtute tua. Hoc est nō voles scienter rem quācūq̄z amare pl' q̄z deū ꝑpter quod dei amorē perdas Hoc aūt preceptū oueniēt ab homine seruat̄ q nō aliter si legē dei q alia p̄cepta opib' impleat. Quisq̄s cm̄ mortaliter peccat preceptū hoc infringit. qz voluntatē suā dine volūtati oppositū p̄cipienti anteponit

Specialiter aūt otra hoc preceptū agunt hōies ingrati otra diuina iudicia et ordinatōnes aut regimē erga se vel alias creaturas murmurātes q̄i non esset de' omino iustus bon' atq̄z misericors et totus amabilis atq̄z desiderabilis. Illi ite qui in foueā despēatōis seipos precipitāt ꝑ impatientiā. Illi prete rea qui vrgente infirmitate aut necessitate aliqua sortilegos osulunt et diuinatores. vtētes ponis inscriptis aut breuibus cartulis siue cedulis collo suspensis aut caracteribus et alijs quibuslibet vanis credulitatib' q̄i de' ipe nō esset vsque quaq̄z bon' potens et sapiens ad eis succurrendū quantū sit eorū necessitatib' expediens. Faciat igitur homo in necessitate ostitut' quātū potest ꝑcurans remediū naturali industria nō tēptando deū qd̄ grave pcēz est aut noua miracula expectando desiderando q̄z. Reliquum verò qd̄ nature vires excedat deo plena fide omittat et indubitanter de' qui nosit omia qui q̄z optim' est illud qd̄ optimū ē omodissimū q̄z fuerit hōi oferet. Sepe equidez infirmitas pauptas aut alia q̄uis tribulatio ē hōib' vtilior q̄z nimia ꝑsperitas qua faciliter abutimur. Scit nāq̄z pr̄ q̄d filio ꝑsit. mgr̄ q̄d discipulo oueniat. et medic' patiēti de remedio opetenti nouit melius ꝑuidere. Peccāt insup otra preceptū hoc illi qui mūdano quodā timore irrisoꝑ aut oblocutoꝑ ꝓba formidātes dīnis p̄ceptis obedire verent̄. Qua ꝑpter etiā grauissime peccāt hmōi irrisores. ꝑsonas diuino ꝓuitio deditas in statu religionis. ꝓginitatl. ꝓ viduitatl. ostitutas ꝓ studio theologie deputatas affectōe carnali a bono ope ꝑtrahētes

¶ Hoc rursus p̃cepto nob p̃cipit̃ honor et reuerẽtia sanctis exhibẽi spẽaliter v̄gini marie et bono angelo custodi nostro vt nihil turpe ipo videntе et p̃ite faciam' quod p̃itibus homibus agere refutare mus. Deniq̃ sanctor reliquias loca sancta et beator imagines debem' venerari nõ pro ipis ꝗ quia videndo eas honorẽ impendim' rebus repñtatis p eas iurta rituz sancte mr̃is ecc̃ie. alioq̃n peccatũ idolatrie omittit̃ imaginem p̃m se adorando, credendo ipam imaginem pulcrã siue turpem nouã aut veterẽ plus aliq̃d hr̃e virtutis et quicq̃ numis includere vel diuinitatis ¶ Huic p̃cepto plurimũ cõtrariat̃ nimi' honor dñis tẽpalib' aut magnatibus adulatione siue malo aliquo fine exhibit' Omnis etiã simlatio vl̃ ipocrisis ad inanẽ hoim gloriã aut fallacẽ deceptõz ordinata. Immoderat' itẽ amor pentũ erga filios et generalit̃ auri q argenti aut alicui' creature sic ꝓ homo ibi sistat et in eis ofiden tiam ponat. Nõ eni hec omnia ab infernali morte nos poterũt libẽare solus quippe de' est verus et fidel amic' qui in extrema nẽitate opẽ p̃stare põt vñ et sup oia ofidẽter cũ cordis sinceritate honorari debet adorari et diligi ꝛc.

¶ Capitulũ. vj. est de secũdo precepto

Secundũ p̃ceptũ est nõ iurab' p nomen dei tui in vanũ et sine cã ¶ Cõn preceptũ hoc p̃ncipaliter agũt qui scienẽ quod falsũ est vel falsũ esse credũt iurãt piuriũ omittẽdo Ialde nãq̃ hoc graue pccm̃ est cuz deus assumat̃ tanq̃ testis falsitatis et qui artificiose iurat falsũ. artificiose deierat q̃q̃ eni pro loco et tpe oueniẽter vẽitas possit subticeri non tñ dici falsum sciẽter et piuriũ cõmitti. Peccant etiã grauiter cõn p̃ceptũ hoc qui turpia faciunt iuramenta deum blasphemãtes et aias suas iurando demonibus deuouentes quiq̃ de humanitate rp̃i et sãctis inhoneste loquũtur Cõn q̃s omis sic piuros et blasphemos statute sũt leges punitiue tam a terrenis p̃ncipibus q̃ a p̃latis ecc̃iasticis vñ dolendũ est ꝓ ꝓter negligentiã ipor q̃bus penas exequi pertinet nõ sortiũtur effectũ ¶ Multum vero diligẽter q̃ p̃missa deberent attẽdere hi qui cã lucri de facili iurãt q̃ admodũ mercatores q mercatrices Illi etiã q̃ absorpti passione aut ebrietate in ludis frequẽter inhonestis siue ꝓhibitis vt ẽ tartilorũ ludus enormiter iurãt q generaliter quicũq̃ puersa osuetudie aut inclinatiõe p̃uenti iuramentuz emittũt In talib' quippe sepe piuriũ cõmittit̃ ꝓter qd̃ etiam tales aliqui peiores sunt in hoc saracenis aut iudeis q min' deũ honorãtes ¶ Ad ꝗ aũt genus pcc̃i piuriũ scz r̃oucit̃ votor fractio q solutio fidei mr̃imonialis et generalit̃ in

fidelitas qua in alteri' piudicium secretū ipm reuelat siue per ofessi/ onē ipius siue alio mō secreto co/ gnitū. lege nanq; dina et naturali secretū teneri debet qd in secreto acceptū est nisi alia via fuerit sibi detectū ¶ Postremo cōn pceptuz hoc reductiue peccāt qui vouent aut pmittūt ea que sūt de se illici/ ta q si pmissa talia ope cōpleant grauius inde et dānabili' peccant

¶ Capitulū. vij. de tertō pcepto

Tertiū pceptū est Tu obs uabis dies dnicos et festi uos ab eccia seruari pcc/ ptos Hec obseruatio aut venera tio multiplicit accipiēda est pmo quidē vt quilibz rpianus illo die dnico vel festiuo legitimo impedi mēto cessante missā audire teneat Secdo vt quilibz eo die abstineat ab omni labore aut mercatione et alio quis laborioso ope pm ritū q osuetudinē patrie quā inhabitat quā osuetudinē platus spualis lo ci illius cognoscēs nō phibet Q. si apud aliquē sup tali osuetudine seruāda aut alijs casib' dubietas occurrat cōsulat ille supiores q pi tos ne p amplā nimis aut strictā osciam in pcēm cadat Tertio ac/ cipienda ē hec obseruatio vt vn' quisq; illo die ppriā vitā q osciam discutiat de omissis crimib' a deo veniā petens Recognoscē dz tūc rpian' multiplicia beneficia sibi a deo pstita nō in aliquo murmurā/ do aut sibi guerraz de bonis suis faciēdo sz grias referendo Debet tūc audiri vbū dinū q spualis do ctrina pacifice atz reuerenē absq; irrisione aut impedimēto qcunq; Meditet pterea qlibet q corā oculis cordis qntū pōt ostituat mor/ tem sibi de ppinquo imminentē in fernū atq; padisū. mortē etiā por hoim qui in hac vita pfuerūt. fca etiā mēorabilia scor et sāctar Di cat pr nr Aue maria Credo q ali as si qs didicēit orōnes deuotas Onias intūctas sibi diligēter pfici at Recqrat insup dinū auxiliū intē/ cessione mediāte scor et sanctarū a qbus velut paup et mēdicus ele mosynā spualem postulet nūc ad vnū nūc ad aliū se ouertens quo/ usq; bonū aliqd spuale in saccum sue pauptatis cōgesserit Preterea doceat quisq; curā alior hns fili/ os aut filias et alios huitores die bus solēnibus et festiuis sistia facē hor eni omissio culpabilis ē defe/ ctus ¶ Predictis tn nō obstātib' licite pōt hō diebus dnicis q festi uis aliquam recreationē et spacia mentū vel ludū honestū cā solacij assumē plus qz alio tēpe dūmō p pcēm mōrle nō offendat deus co/ medēdo bibendo corisando aut aliū ludū exercēdo Quāqz frequē tissime in talib' ludis grauia pcēa cōmittant qpadmod periuria rixe dissensiōes desidēia. carnalia opa vba et carmia luxuriosa cōn deū et equitatē iusticie. adeo vt sepius die dnico min' malū esset arare qz talia ppetrare Cōn pceptum h

peccāt grauiter impedientes p̄di/
cationez aut d̄inū seruitiū verbis
aut factis intra eccīaz aut ex̄ Qui
q̄z circa eucharistie sacr̄m irreuerē
tes sūt aut erga alia eccīastica sa/
cramēta sicut baptismi.et mr̄imo/
nij celebrationē quidā sūt irriden
tes.⁊ sacr̄a d̄firmationis ⁊ vnctio
nis extreme suscipe d̄temnētes
Ceterū cōn idē p̄ceptū valde gra
uiter delinquūt hi qui in certis so/
lēnitatibus anni irreuerētias mul
tas et abominabiles ꝓpetrāt Illi
etiā qui talia faciētibus dant con
sensū illi p̄sertim qui ex officio pos
sent et deberēt talia impedire nec
excusari possūt ludi p̄textu Asserit
nāq̄z veridicū ꝓuerbiū nō patitur
ludū fama fides oculus

Capitulū. vij. de quarto loquit p̄cepto.

Honora ꝓentes tuos ē q̄r/
tum p̄ceptū Hoc aūt acci
piendū est nō tm̄ de ꝓenti
bus carnalib⁹ sed et de p̄latis ec/
clesiastic⁹.et curatis nr̄is qui nos
in christo regenerauerūt et gene/
raliter de alijs ꝓpositis et supio
ribus magr̄is scz bn̄factoribus et
terrenis p̄ncipib⁹ Consilr etiā de
mortuis ⁊ defūctis intelligendū ē
quo ad hoc q̄ꝓ ipis deū rogare
tenemur. Cōn p̄ceptū h̄ grauit
peccāt hi qui sine cā rōnabili suis
supioribus q̄buscunq̄z detrahunt
aut maledicunt et eos ꝓdunt vel
mortē eis optant q̄admodū mali
filij ꝓentū mortē frequēter deside
rant vt eoꝝ hereditatē possideāt

Trāsgrediunt etiā p̄ceptū h̄ q̄
d̄tēnunt p̄cepta sce mr̄is eccīe ve
luti excōicationis sn̄iam puipen/
dētes et ieiunia indicta ab ecclesia
sine cā rōnabili soluentes cū tn̄ ea
obseruare possēt sine sui corporis
nōbili grauamic Sicuti etiā lib̄ta
tum eccīe violatores que libertas
eccīe d̄cessa est nō taz fauore mini
stroꝝ eccīe q̄ntū intuitu diuini ho/
noris nō eni ꝓpter maliciā aliq̄ū
ministroꝝ eccīe debet a quoq̄z fi/
deli r̄pīano status p̄latic⁹ aut eccā
sticus diffamari aut ledi.nec ꝓdit
d̄trutē suā baptism⁹ aut missa cele/
brata siue aliud sacr̄m ꝓpter mali/
ciā ministroꝝ Tenet p̄terea hoc p̄
cepto laic⁹ fidelis q̄z q̄z aliq̄ eccīe
ministri mali sint debituz reddere
missā audire decimas et oblatio/
nes et alia iura reddere ordinata
ꝓ sustētatione eccīe ministrozuz q̄
vacādo d̄ino seruitio totī reipub/
lice seruiūt.plr̄imis alioꝝ hominuz
ꝓpter tpales et nēarias occupatō
nes ab hoc ministerio p̄peditis. q̄
sic eccīe debitū reddit liber et imu
nis deo nō hoibus seruit Poz/
ro p̄ceptū hoc infringūt qui leuit
nimis et insipient redarguunt tre/
nos p̄ncipes sup eoꝝ actib⁹ publi
cis siue d̄stitutionibus et statutis
nō attēdentes sepi⁹ eoꝝ onera et
sarcinas graues q̄s subdit⁹ ꝓplus
nō pōt nec debet cognoscē q̄ ꝓpt
nec eos de facili iudicare dz.mul
ta poti⁹ examini d̄ino reseruātes
corā quo sūt ipi principes actuum
suoꝝ rōnez reddituri Deniq̄z sol/

uũt hoc p̃ceptũ qui nolũt supiorꝫ
suorꝫ aut sapientiorũ adq̃escere
filiis ꝓpriis iudiciis innitẽtes Pro/
uenit quippe graue pcẽm ꝗ ex ino
bediẽtia ꝛ designãti supbia in er
rorẽ ꝛ deceptionẽ hoiem inducẽs
Cõtingit nanqꝫ sepi⁹ vt aliq̃s hõ
taliter deceptus supbia tãte se re/
putet scitatis vt hũano ꝯsilio nõ
indigẽ se credat Fit pinde vt de/
ceptus hõ ille ꝓpter austerã nimis
et indiscretã abstinẽtiã quã bonã
esse credit capitis furiã aut aliam
infirmitatẽ incurabilez malo fine
periturus incurrat

Capitulũ.xx. De quinto precepto

Quintũ p̃ceptũ est Nõ oc/
cides hoiem Et est intelli/
gendũ ꝙ nõ est interficien
dus hõ aucte ꝓpria vel pticularí ꝛ
p viã facti. ptermissa via iusticie et
equitatis Hoc p̃cepto districte p
hibet omne puersuz odiũ. et deside
riũ vindicte seu mortis aliene. ma
lũ itẽ cõsiliũ et iniquus ꝯsensus in
alteri⁹ nocumentũ. lesionẽ vel mor
tem Q. si psona lesa eccĩastica fue
rit aut in statu clericali constituta
graui⁹ est pcẽm et incurrũt eo fẽo
fic agentes et ꝯsentientes excõica
tionis sñiam Cõn p̃ceptũ ꝗ gra
uiter delinquũt hi qui odio vel rã
core p̃ncipaliter moti aut intuitu
vindicte aut alieni grauamis po/
tius q̃z zelo iustitie instigati prios
suos per placitationes et pcessus
aut iudicia publica multiplicẽt ve/
xant etiã qd suũ est req̃rẽtes Põt
nihilomin⁹ hõ qd suũ ẽ in iudicio
publico repetere et ordine iurĩ. ser/
uato emendã rõnabilẽ sue damni/
ficatiõis requirẽ absq̃ hoc ꝙ odi
endo primũ mõrliter peccet q̃q̃z
sepe ꝓ pace ꝓria et trãquillitate
et attenta primi indigentia eligi
bilius esset oẽm emendã absq̃ lite
publica remitti Vulgo nãqꝫ dicit
In denario litis nõ ẽ obul⁹ ãoris
Multũ ꝛo is qui ledit aliuz debet
attẽdere ꝙ ex alẽius mutilatiõe vl
occisione siue lesione q̃cũq̃z cõtin/
git interdũ lesũ cũ suis heredibus
depaupari i quo casu ledẽs q̃ad/
modũ fur aut latro ad oim bono
rũ perditorꝫ restitutionez tenet
Preterea cõn p̃ceptuz hoc grauit
peccãt qui q̃quo mõ impediũt ex
ꝯmixtione viri ꝛ mulieris fetũ na/
sci aut abortiuũ ꝓcurãt seu pcussi
one violẽta vteri. aut nimia inglu/
uie aut ꝓpter angustiã vestimẽtorꝫ
ad lasciuiã ordinatã. aut aliã q̃n/
cunqꝫ negligentẽ fetus custodiam
ꝙ si fetus iã erat aiatus grauius
pcẽm est tũc eni vere homicidiũ p
petrat Insup cõn p̃ceptũ ꝗ spe
cialiter peccãt inuidi detractores
odio pleni et iracũdi. tunc p̃cipue
cuz inẽ affines aut alios. guerras
aut discordias implacabiles exci/
tant ex q̃bus mala plima oriunt
adeo vt is qui litẽ mouit eam cuz
vellet nõ sciret aut valeret sedare
vñ et apud deũ damnorꝫ inde p/
uenientiũ reus ꝯstituit Occurrit
deniqꝫ cõn p̃ceptũ hoc dãnabilis
et horrenda ꝯsuetudo in aliquib⁹

obseruata puinctis.qua pro vni delicto tota ipsius pgenies i mortem et psecutionē pquirit. Hoc tandē pcepto interdicit oē duellū mōzle aut tozneamentū qb mortis verisimiliter imminet periculū.

Capitulū.x. De sexto loqtur pcepto

Sextū pceptū ē. Nō furtū facies Et est furtuz vel latrociniū rē alienaz rapere siue retinere.alio cui est ignozāte sic q ipi hoc cognoscēti displicēt. Hoc pcepto districte phibet ois iniusta mercatio.cultura quelibet terre aut labor infidelis et fallax qōlibet aut mendosū artificiū ffictus etiā diete labor.et rerū venalū inutiliuz quōlibet pro vtilibus venditio siue venditor earum.eas emēdo decept fuēit siue nō Nō ei qz deceptus sū licite possū aliū decipere. Prohibet itē hoc pcepto omnis vsura.falsa aduocatio aut procinacio placitatioqz vel lis nō rite assūpta.fraudulēta pcuratio aut iniustuz iudiciū.et generaliter omis deceptio manifesta aut falso colore velata qua qs alēi damnū facit qd sibi nollet fieri. Aggrauat aūt pccm hoc furti vel latrocinij ex circūstātijs loci et tpis psone.z filibus.q admodū si rem sacrā in loco sacro.aut tpe orōni deputato qs auferat Si etiā psona dānificata paup fuerit et in se vel suo statu aut in suis heredib ex hoc graue detrimentuz patiat. Requirit aūt ad psone sic aliuz dampnificātis absolutōez vt ablata z damna ex integro dānificato restituat.fm iudicium boni viri q admodū citius et omodius poterit. Qd si facultas nō sit oia reddere.saltē qd poterit restituat.etsi dānificatus ignozet ablata nihilominus in pios vsus et elemosynas distribuat fm iudicium supioris. Hoc etiā pcepto phibet ois symonia que ē sacroz venalitas. plitas itē bnficioz absqz rōnabilicā.et formatio vel vsus false monete. Itē rē aliquā ad cētos ēmi nos ad credentiā plus iusto vendere.et ois otractus illicit. Preterea phibet hoc pcepto omnis detractio et diffamatio qua alteri fama bona oi argento pstantior alteri iniuste tollit. Debet equidē sic diffamās alteri famā ablatam fstituē qntū pt.publice qnqz vitatē ofitēdo et se male fecisse asserendo et multo magis si cōitatē a totū aliq statū iniuste diffamauerit.

Insup hō pceptū infringunt qui a subditis suis vltra iuris equitatez et reipublice nēcitatem tpalia bōa violēter diripiūt.qui etiā iniustas leges aut pcepta condūt contra deū z eccīam qui in eo facto excōicationē incurrūt. Amplius hoc trāsgrediunt pceptū adultere mulieres illegitimos filios ad legitimoz hereditatē succedere facientes.que qz viroz suoruz bona eis ignorātibus sūptuose nimis cōsumūt. Conflr delinquūt filij pentū bona eis nesciētibus inutiliter ex

ponēdo. seruitores etiā et dispēsatores dñorū suorū aut magrorū bona infideliē ministrādo. ecclīastici viri ecclie bona luxuriose aut pōpatice. aut ea in thesauros cumulando. Illi itē qui ēminos agrorū dilatāt proximos defraudando. Qui tributa iuste instituta soluere renuūt. Et hi q̄bus omissa est testamētorū executio. elemosynas et cetera legata in piudiciū defūctorū implere differētes. aut soluere ꝓcusantes. Plūmi sūt horum modorū sīles q̄ et p̄cedentib' imoderatis sūptib' pueniūt. cū q̄s multipliciter vltra redit' q̄ puētus p̄rios sūptuosū gerit statū. sumptuosus nāq̄ status sūptuosas requirit expensas. Postremo cōn p̄ceptū hoc grauissime peccant. hi qui pecunia aut p̄ce violēta pentes p̄ quos aut seruitores p̄ncipaliē intuitu seruicij ecclie bona occupare p̄curāt cū p̄sertim ecclīastica bñficia dignis q̄ sufficiētibus debeant et pure nō symoniace oferri debeant. Alioq̄n in bñficio nullum ius adquirit. nec a crimine liber eē p̄t quousq̄ bñficiū simpliciter ꝓsignet symoniace p̄motus ꝛc.

Capitulū xj.

Septimū cōtinet p̄ceptū.

Septimū p̄ceptū est. Non mechaberis nec luxuriosus eris. Hoc p̄cepto inhibet sub pena pēcī mōrtis. omis societas et carnalis omixtio viri et mlieris excepta mrimonij lege spui' nāq̄ oppositū asserere est error cōn fidē

Prohibet etiā p̄cepto hoc tam in mrimonialiē diūctis q̄ in solutis luxuriosus attactus mēbrorū genitaliū quo non seruat naturalis ordo inditus a natura. vel nō rite copulant ptes ad generatiōs a natura deputate. Et tāto pēcm hoc graui' est. q̄nto a naturali ordine lōgius recedit. siue inē p̄sōas solutas. siue qd crimen aggrauat diunctas mrimonialiter. siue fuēit huiuscemōi attact' in se vel in alia p̄sona. aut respectu bestie in altēa specie. p turpissimā et illicitā complacentiā cōsūmat'. si veniq̄ spēaliter attactus ipse innaturalis p̄ueniat a fedissima vilissima q̄ delēatione q̄ mollicies vel pollucio dr. Si quis aūt in his vel aliq̄b' horum culpabilis est. sufficiēter intelligere pōt q̄d isti mōi genēales loquēdi significēt. nec eni p̄ticulari' extra cōfessionē est abominabilis hec immūdicia explicāda. ne caste aures pure et innocētes horū p̄us ignotorū noticiā adquirāt q̄ scandalisenē. Sūt etiā casus isti enormiū cōn naturā pēcorū p̄latis maioribus. epis scz et suis penitentiariis ad absoluendū reseruati. q̄rū aliqui p̄m leges ignis pēa plectūtur. Nec pōt aliq̄s q̄tcunq̄ bona aut elemosynas opetur in eternū saluari si pudore mot' hec pēca reticeat vel adeo celet vt non possit ofessor pēcī spēm distinctius ppendere. Peccati nāq̄ ppetratō debuit maiorem pudorem inferre q̄ eius reuelatio p̄sertim in cōfessiōe

Incidit aūt homo in horrendū
pccm hoc varijs de cāis. aliqñ q/
dem ex sola malicia alteri' impellē
tis. siē iuuenes aliqui puersi alios
innocētes frequenē decipiunt Alij
ex nimio ocio. frequēter ex sūptōe
nimia pot' aut cibi potuū p̄sertim
aut ciborꝝ excessiue nimis supcale
factiuorum Sepe ex inhonestis
rbis. aut aspectib' radicatis aut
fixis Quīqz ex diuturna cogitatōe
circa carnalē actū vel omissionez
viri q mulieris. aut inordinato ap
petitu carnalis cōmixtionis cū ta
li vel tali psona Interdū etiā ex p
uersa doctrina parentū. seruitorū
aut ancillarū. siue qd magnū faci
nus est magrorꝝ. cū qbus iuuenis
aliquis oversat aut nutrit. vel po
stremo ex sola pccī malicia Tetez
ꝓpter detestandū pccm hoc olim
mūdus osūptus est vniuersali di/
luuio. et qnqz ciuitates sodome et
gomorre igne celesti succēse. vt ha
bitatoēs earū viui descēderent in
infernū. Propter idem pccm hoc
quod diuinā exclamat vindictam.
veniūt sepi' fames. guerre. pestes
mōrlitates inundationes aquarū
ꝓditōes regnorꝝ. q alie multipli
ces clades ꝓut scripture testātur.
Principale vēo et efficax cōtra
pccm hoc et generaliter aduersus
luxuriā fmediū. est sobrietas vict'
malorū vitare osortia et ociū. ma
las et noxias cogitationes statim
repellere ne figātur in corde. ex to/
to conatu p̄ces ad deū. virginem
mariā. sanctos sāctas qz dirigere
cogitationes suas aliorsū diuertē
et interdū corpalem penā libenter
assumere. qadmodū quidā pitus
linguā ꝓriam mordēs et tentati/
onem alloquēs spuendo dicebat.
phy. phy. phy. horrēda immūdi/
cia. et tu nequissime demon ausus
es mihi hāc illusionē pntare Sū
ius deniqz peccati luxurie plurime
sūt alie spēs ꝑm varios hoim sta/
tus. quēadmodū carnalis commi
xtio affiniū. pentū. aut aliorū reli/
giosorꝝ Itē psonarū viduarū aut
rginū cōstuprratio. qñqz rapt' vio
lentus ex quib' infinite clades ori/
untur. vt q psona aliqua in via p
ditionis ostituitur. aut perpetuaz
incurrit infamiā. vel se ipam occi/
det. aut infantē ex stupro natū oti
nuo nō baptisatum iugulabit. aut
deniqz tot' vnus status aut cōi/
tas infamiā aut ruinā patiet Sē/
timus postremo hui' pccī in sōno
fātasias et illusiones. tūc tñ ē pccī
periculū. cū quis antea vel post in
vigilia. in nocturna fātasia vl pol/
lutione delectatur.

Capitulū. xlij. de octauo ca nit precepto.

Octauū p̄ceptū est Nō flm
testimoniū dices. Hoc p/
cepto omne mendaciū phi
betur illud quod in alteri' pniciez
omittitur. q si iuramentū inūene/
rit grauius peccat quia piurus ē
Nunqz eni pro salute etiaz homis
corpali vel spūali debz qs piuriū

cōmittere.siue coram iudice siue seorsum Periuriū vero qd quis in iudicio publico cōmittit est casus epo ad soluendū reseruatus Cōtra pceptū hoc grauiter peccant qui in ofessione mēdaciter pccm celant. aut aliū inique accusāt Insup contra pceptū hoc agunt qui delectabiliter nimis adinuentis nouitatibus aut alioꝝ diffamationibus aures credulas pbent.occasionē iſi peccati assumentes.asserentes nimia leuitate de prīs mala Zelotopi pterea vel suspiciosi prios q actus eorū male et sinistre iudicantes aut interptantes adeo vt ex huiusmōi credulitate falsa.iniusta bella vel lites sepius moueant.

Capitulū.xiij.

Nonū ābit preceptum

Onū pceptū est Non concupisces vxorē primi tui et cōsimiliter nec femina virū cōcupiscat Hoc precepto districte phibet omis modus vel gestus exterior malus.quo trahitur alius vel solicitat ad pccm luxurie.siue per internūciū.siue p missionē lrarum.siue per minas violentas siue etiā per munera.per pmissiones. per mendacia.aut fictas adulationes.aut insup supfluo vestimentorū ornatu.inordinato aspectu vel incessu.verbis turpibus aut denique attactu quolibz luxurioso.sicut frequēter ptingit in āplexibus q oscula Sciendū est nāq; q ois concupiscētia carnalis omixtionis pē mrimoniale vinculū.etiā solo volūtatis cōsensu plenarie ppetrata est mōrale pccm.vbi carnalis copula minime subsequet. Quidē vēa est hec regula magralis Omis cōpleta volūtas siue bona siue mala pro facto reputat Mala volūtas pro facto reputat In pcci genē peccare pōt psona mrimonialiter alteri copulata quēadmodū et soluta vt si mulier alteri q viri sui carnalē societatē cōcupiscat Ois etiā osensus plenarius q deliberatus quo quis in turpibus et carnalibus cogitatiōibus delectat.vbi etiam deest volūtas,actū exteriorē ppetrandi.sm plres doctores est mortale pccm Patet igitur ex pmissis omes āplexus oscula et cōsimiles attactus pncipaliter ex luxuriosis cogitationibus pus enumeratis pcedentes.sūt grauia delicta.tantoq; grauiora si psone fuerint affines.aut religiose.vel eiusdē sexus. et quod enormius est.si in talibus attactibus vel osculis talis nō seruetur honestas.qualis in publico seruaret Quamobrē si quis in premissis attactibus vellz alteri vim inferre.deberet alius ex aduerso quēadmodū pro vite corpalis tuitōe viriliter resistere.siue vbis siue factis.aut validis clamoribus aut denique factū tale psonis ipm in hoc iuuare valētibus et ad hoc astrictis reuelando Alioqn talis quisquis ille est nō sinceriter suā diligit castitatem et honorē

Capitu. xliij.

Decimū declarat preceptuz

Decimū p̄ceptum est. Non cōcupisces rem primi tui hoc est alterius cuiuscunq; Et intelligit hec cōcupiscentia phiberi quēadmodū sup̄ vt in sexto p̄cepto de furto et latrocinio explicatū est Prohibet eni hec cōcupiscentia et volūtas mala. cum mala volūtas vt paulo ante dēm est pro facto reputatur Tali nanq; cupiditate cadit frequenter hō in inuidiā. et in impatientiā sui status. et dei blasphemiā apud se nō recte cogitās bona tpalia se iustiō meruisse q; talis suus vicinus. q; idcirco deus iniustus est. et sibi nō nisi frustra ꝛ inanit̄ p̄uiendū est. q; si incōmodū aliqd̄ aut damnū alteri ōtigerit. stult̄ ille letat̄ et gaudet asserens pro suis demeritis et occulta malicia hoc eidē accidere

Cōtra preceptū hoc reductiue peccāt operū mie taz corpaliū q; spiritualiū seu elemosynarū retentores. veluti paupibus indigētibō cū facultas adest. et occurrēte euidente nēcitate non subuenientes. et spēaliter pentes p̄rios. q̄s pudē dum est mēdicare. aut debuientes esurire aut egere pmittētes Cōsist peccāt qui p̄uitoz suozū salarium vel lucrū iustū iniuste retinent. qui in elemosynarū p̄textu. aut fundationis eccīaz occupāt inique aliorū bōa. dicētes p̄rietarios nimis diuites esse et eisdez abuti. nec eis p̄terea restituēda fore Condemnat eos nāq; ap̄probata pauli regula affirmās nō esse faciēda mala vt inde bona eueniāt Nec quoquo mō per pcēm offendēdus est deus. eius trāsgrediendo p̄ceptū qualecunq; bonuz inde prouenire contigerit.

Capitulū. xv.

Ondit qualit̄ in his decez p̄ceptis velut in mūdo quodā speculo. facies ōsciarū nostraz debemus inspicere

Hec igit̄ sūt decē legis precepta diuine supius enarrata. in q̄bus q̄si speculo quodā polito terso et mundo religionis xp̄iane veritatē plegere. et toti' vite nr̄e ac aiaz ōsciarumq; nr̄az pulcritudinē atq; feditatem possumus distincte cōspicere sh̄is mediātibus cognoscit homo vite sue decursuz. qualiter diuina p̄cepta seruauerit. q̄ntūq; deuiauerit. q̄bus mōis p̄m varias pcēoz species deū offenderit. qualis deniq; pcēoz confessio habenda sit Qui p̄dictoz aliq̄ a quoq; nō plene intelligant̄. cōsulat sup his sapientes potissime ac deuotos viros. Omis nanq; p̄sona postq; ad annos discretionis puenerit si cōsensu voluntario plenario et deliberato horū alicui p̄ceptorū per cōtemptū inobediens extiterit. dilectioni dei amorē creature p̄ponēdo. ex̄ salut. statū efficit̄ ꝛ in dāna tiōis periculo statuit̄. nec ēt̄ū aliqd̄

Opus tripertitum

deo dignũ beatitudine operatur Quamq̃z si tentationẽ grauez aut diuturnã ire siue luxurie vel alteri peccati quis incidat. si ipa tentatõ homini displiceat aut eidẽ homo resistat. vel non plene q deliberate dsentiat. mortaliter nõ peccet. imo sepe nullo modo peccat ꝗ magnũ erga deum premiũ meretur tentationi viriliter resistendo Vbi iaz prospicere clarum est quibus vijs et modis decem hec precepta infringantur. septem mortalibus et capitalibus peccatis. que sũt superbia. inuidia ira. auaricia. gula. luxuria. et acidia. Quinqz item exteriorũ sensuũ ministerio qui sũt visus. auditus. olfact'. gustus. et tactus Sic qz quisquis in his decẽ preceptis speculi vite. se diligẽter intueꝫ recte se cõspicit. vere se cognoscit. se qz paruipendit et his obediens discrete sapit

Capitulũ .xvj. explicat

qualiter triplicem veritatẽ ore vel corde dfitendo. a statu pcci mortalis ad statũ gre resurgimus.

Tiens nihilomin' noster misericordissimus pat deus. et cognoscens nostrã fragilitatez permaximã. et ad malum pronitatẽ. multiplicibus vijs mortali vita durãte paratissimus est nobis delicta remittere et gratiam conferre. si duntaxat veracit et ex corde sibi tres subscptas veritates porrigamus Prima veritas est Domine sic vel sic cõtra vestram bonitatem peccaui quod mihi displicet. ratione cuius et penitentiã ago quia vos offẽdi. qui totus estis venerandus et colendus. quodqz mandatum vestrum transgressus sum Secũda veritas est Domine bonũ habeo propositũ q desideriũ vestro iuuamine mediante. mihi in futurũ precauẽdi ne incidam in peccatum et occasiones peccatorũ iuxta possibilitatem viriium euitandi Tertia veritas est Domine bonã habeo voluntatẽ peccatorũ meorum cõfessionẽ integraliter faciendi pro loco et tempe ꝑm tuũ q sancte matris ecclesie mandatũ et preceptũ. Has veritates quisquis qualicũqz loco et tempe sinceriter nõ ficte aut mẽdaciter ex corde pnũciauerit secur' existat se in salutis q gre statu dsistere. et vitã eternaz meriri. q̃uis omia enarrata ꝑ us crimina commisisset Si etiã talis absqz alia dfessione dtinuo decederet in absẽtia sacerdotis. dormiẽdo aut alio q̃uis mõ morte subita ꝑuent' idem finalit saluareꝫ. acerbissima purgatorij pena mediãte. Et q̃ nõndũ et salubre consiliũ elicit vt xpian' q̃libet singulis diebus bis aut semel sero q in mane. aut saltẽ festiuis diebus redeat ad cor suũ consciam examinãs. an tres pmissas veritates pferre valeat cum cordis sincẽitate. sic qz intra statũ salutis se esse confidat. Qõ si eas pura mẽte fateri nõ valet obstãte volũtate peccandi. qua actualiter

delectat aut iniquo ꝓposito quo quis occasiones pccoꝝ vitare renuit ꝗadmodũ illi qui pccis carnalibus mersi resurgere nolũt.aut vsuras suas aut iniustas mercationes et lucra ꝯtinuãt.vel iniuste retinent alienũ Qui ꝙ alteri⁹ odio ꝙ vindicte desiderio flagrãtes in nocendi ꝓposito pseuerãt Certissime scient hi et consimiles nõ ep̃m aut papã tales absoluere posse ꝗ ꝗ talibus salutare ꝯsiliũ detur vt ꝑ se ip̃os vel alios bona que poterint ꝯpenẽt orando vel elemosynas dando.quo de⁹ corũ corda illuminet et ad bonũ dirigat et conuertat Nullũ est enim bonũ adeo exiguũ qd̃ nõ tandẽ deus eterna vel tpali mercede remuneret Multo ꝗ melius est tpale bonũ ꝙ minimũ ꝗ omino nullũ ꝓmereri. Salluberrimũ est etiã laudabile ꝯsuetudinẽ illesam seruare.ne eã semel dissoluendo nunꝗ in eternũ forte resumat.

Capitulũ.xxij.ostendit

quis sit cõfessionis modus et dat circa hoc vnũ breue documentuz

Notiensqnqꝝ accedit hõ ad cõfessionẽ pccorum explanandã.hoc ẽ de ncita/te semel in anno circa solennitatez paschalẽ.aut cuz mortis imminet periculũ.aut in sacmentoruz susceptione Ad frequentiorẽ enĩ ꝯfessionẽ regulariter nõ tenemur ꝗ ꝗ sepius ꝯfiteri multũ ꝓdest ad augmentũ grẽ.et distinctiorẽ cognitionẽ.et explicationẽ peccatorum. debet p̃meditari cõfessurus quid aut in quo deliquerit.cũ examine diligenti cõsciam discutiens.ac si magnũ inde tpale bonũ reportaret Accuset se postmodũ peccator humiliter nõ irrisorie.veraciter nõ ficte.vitupando se nõ laudando. pure recte atꝗ sinceriter facta imptinentia dimittendo.discrete insuper vt non reuelent hi quos consortes et socios habuit in pcco. De his enĩ cõfessor inquirẽs graiter etiã peccaret.nisi forsan sodales hmõi causa petendi consilij ad corꝝ pellendã violentiã cõfitẽs detegeret.aut fortassis ad explicandaz pcci speciẽ necessitas eos manifestari posceret vt si quis cũ sola sorore carnaliter cõmixtus fuerit in quo casu querendus esset confessor psonã in cõfessione detectã ignorãs Super casibus aũt ad absoluendũ ep̃o reseruatis.aut superiori remittat sacerdos inferior ꝯfitentẽ ad p̃latũ vel supiorez eũ potentẽ absoluere.nisi forsitan cõfitenti mortis piculum imminere aut magnũ aliqd̃ scãdalũ ex hoc oboriri.vel pcti reuelationẽ sequi cõiectura ꝓbabili formideẽt. Hoc vero pro regula certa ꝙ documento salubri teneat vt nunꝗ ꝑ pcco secreto vel occulto pñia publica penitentibus iniungatur.nec penitẽtia iponat quã neqant ꝛ nolint sufferre Nõ debet rursus cõfitens

mūnctā sibi pñiam faciliter reuela re. quo cōtingit interdū pccm suū ꝓdi. aut ofessor. dēca a inērogata nimia leuitate detegē Hec eni oia secrete ofessiōis itegritatē ocernūt nisi qd absit pccor penitentem ad malū aliqd hortaret. Est ꝓtēa vtile et efficax remediū diligētius retinendū ab his qui puersa incli/ natione vel oiuetudine incidūt in aliqd enorme pccm a quo non de facili retrahūtur. ꝙ scilz seipos ad penā aliquā pecuniariā vel aliam vsqz ad certū tpūs ꝑfixū cū certo rōnis moderamie ostringāt. quo/ tienscūqz in id pccm incidere cōti/ gerit Dicūt nanqz sepius insipien tes aliqui se a pccō ire. luxurie. piu rij. etsi qd est simile abstinere non posse. qui tū hoc ipo salubri reme/ dio velut mēdaces facillime ofu/ tātur cū vni' albi vl franci in emē da cuiusl.bet trāsgressionis eis in/ flicta pena. ipos a ꝓpetratione in iusti opis retraheret Iñ manife/ ste cōuincitur eos diuini ꝑcepti et ꝓprie salutis intuitu a cōsuetis vi/ cijs abstinere posse. nisi fictā et per uersā hrent voluntatē. et tales ve/ lut fatui vitati nō credūt nec obe/ diūt quousqz supplicia luāt et deli ctoꝝ suorū serā et infructuosā pe/ nitentiā agāt Fitqz iusto dei iudi/ cio vt qui penitere de omissis cuz possūt nō volūt. cū velint neqant operandum.

Capitulū. xviij. conclu/

dit nō esse quēqz ab alio ad pccm impellendum. ꝗ ad bonum potius

Postremo quicqd agat hō in persona sua. supme ca/ ueat aliū ad male agēdū solicitare. aut verbis aut fcis. exē plis vel cōsilijs aliquid agere qd de se sit occasio ruine peccati spēa liter coram iuuenibus aut personis innocētibus Hoc eni ꝓprium est sin/ gulare qz demonū officiū. quēad/ modū bonorum angelorū interest specialiter homines inducere ad bonū Comptuz est etiā frequenē accidere ꝙ homies alioꝝ ad ma/ lum impulsores vir aut nunqz de/ licti sui cōdignā penitentiā assecu/ rantē ꝑficiant. quia nequeūt eos corrigere ad bonuz quos decepe/ runt. iam forte damnati sunt vin/ dictam a deo postulantes eēnam qz eis maledictionē iugiter impre cantes Sicuti ex opposito iaz sal/ uati aliorum doctrinis et fcis aut opera diligēti. qua nullū deo op' ad sacrificiū acceptius esse potest. et ad peccata delendū validius ꝑ suis adiutoribus preces indeficiē/ ter effundūt Curet etiā ꝓterea fi delium quis. iuxta cognitionis et virtutis a deo sibi concessaꝝ facul tatem monitionibus et exemplis aliuz ad bene agendū incitare. pr̄ filium. doctor discipulū. et sapiens instruat ignorātē Rogem' tandē pro mutua pace q vnanimi inuicē charitate quo post mortē corpis h' perennis btitudinis ꝓticipes sumus. quā nob ocedat de' vnus essentialiter et ꝑsonaliter trinus qui

De examinatione cōscientie

est benedictus in secla sclorꝝ amē.

Sequit examinatio cōscientie.

Quisquis a morte peccati ad salutis et grē statū voluerit resurgere. qꝫ vt actus et intētiones ad vitā eternam vtiles sint et meritorie nēce ē. p delicta sua recogitet et cognoscat dolēs de cōmissis atqꝫ ponat autiliante deo a pcco mōrli sibi pcauere et abstinere in futurū firmū pterea ac sincerū positū habeat opetentibus loco q tēpe pcca sua saltē mortalia distincte et integraliter ofiteri Qd vt cōmodius fiat pus qꝫ ofitens crimina sua reuelaturus accedat ipse circa ea maturа morosaqꝫ diligentia pmeditari tenet qsi magnū aliqd emolimentum tpale inde reportare se crederet. vt cōplete magis ipa cōfessori suo ac lucidius expmat Quia vēo plurimi simpliciū ob negligentiaz aut ignorantiā nō excusantē ꝯ potius accusantē modos et spēs nescīt pcorꝝ pns confecta est tabula quā inspiciētes cōfessuri cogitatione puia instructi sufficienter ad salutē poterūt sua pcca cognoscē memoriē qꝫ tenere et ofessoribus vtiliter reserare Procedit autē tabula hec pm numerꝝ et ordinē peccatorū mōrliū que sūt supbia inuidia ira auaricia acidia luxuria gula Cōfessurus ergo tuā primitus ofsciam examinans interroga

cōscientie

te circa pccm supbie. Si vanā tui laudē et priā excellentiā quesiuisti aut optasti. pter bona fortuita et caduca. diuitias scz aurū et argentū terrenas qꝫ possessiones aut pter naturalia bona scz corporis pulcritudinē fortitudinē iuuentutē et similia seu etiā ratione gratuitorꝝ donorū sicut est dei cognitio vel affectus deuotio Si alios otempsisti pter alicuius horꝝ bonorū pceuentiū defectū Si aliqua opa fecisti vt inde mundanā laudē acciperes vel vt alīj te meliorem qꝫ ipe sis reputarēt et multo magis si hoc fecisti ptextu ipocris ficte. qꝫ vt alīs esses exemplar in bonū vel eos a malo retrahēs Si nimiū ptinaciter innisus es opinioni prie vel credulitati. alterius consiliū cōtemnendo spēaliter in materia fidei q xpiane religionis. ex hac enī radice pullulāt hereses fortilegia et false credulitates. Si per iactantiā aut inanem gloriam opera bona recitasti vel te alīs pñtibus inculpasti vt ob hoc humilis et deuotus credereris. Si gloriatus es corde aut ore de malo vt qd aliū defraudasti vel ei iniuriā intulisti qdqꝫ per te et tuos cōplices ad male agendū potens existis. Si supioribus tuis inobediens extitisti q eos otempsisti pcipue carnales parentes q spirituales Si intra confessionem mentitus es peccatuz tuū aut eius speciem mūdano pudore celādo. tal

eni cōfessio inutilis est sed q nouū crimē incurris Si pccōr tuorum excusationes q̄siuisti aut minuisti culpā tuā socijs aut oplicibus imponēdo Si te p inobedientiā q o temptū excōicari pmisisti aut leuiē nimis excōicatis pticipasti Si i iudicio publico vel alibi ob pudorē veritatis reuelāde piuriū omisisti Si a bōis opibus aut verbis abstinuisti ꝓpter obloquētiū q̄rundā fatuorū timorē Si indignādo contempsisti pccōres paupes ignorātes. impotentes aut infirmos eos p̄cipue qui tibi genere ꝓpinqui sūt aut si eosdem irrisisti Si signis aut ꝟbis otēpsisti eos qui student deuotioni Si p̄sumptione mor' aggressus es arduā/sciam tuam aut potentiā excedētia aut tuo statui vel studio indecentia.

Circa peccatū Inuidie

Si de alterius incōmodo letat' es cū ei infortuniū aliqd̄ oligerit. aut si diffamationē seu p̄secutionē incurrerit Si de bonis alteri' doluisti. quia bene famatus bon' pulcer sapiēs eloquēs deuot' aut religiosus existat Si malū altēi p̄optasti vl bonaz famā ipius minorasti/verbis iniquis de eo publice vel secrete manifeste aut fraudulenē ꝓlatis. eius ꝟba et opa sinistre iudicādo aut in peiorē ptem frequenter interpretando.

Circa peccatū Ire

Si diu cū cōsensu irā cōtra primū tenuisti cuz desiderio vindicte vel appetitu nocendi per te vel p aliū verbis factis Si ira vel odio cōn quēcunq̄z cōtumelias ptulisti aut in reb' nocumentū p̄buisti vel irrisisti si eū p̄cussisti vulnerasti occidisti Et attēdat diligenē an lesus sacerdos aut cleric' extiterit Si a lesis a te vel iniuriā passis veniā petere renuisti cū p̄sertim eq̄les tibi forent aut in nullo subiecti Si arma inuasiua ad nocēdū tulisti Si alēi mortem siue lesionē illicite minatus es etiā apposito iuramēto Si secretū alienū reuelasti. Si humiliter a te veniā petētibus indulgentiā denegasti Si mor' ira iurasti nequiter vel piuriū omisisti aut si deū blasphemasti. ludū alearū aut aliū exercēdo Si odio vel rancore poti' q̄z iusticie zelo placitationibus vl litibus aliū vexasti Si alēi maledixisti p̄sertim pentib' aut ꝓpinquis

Circa peccatū auaricie

Si alio nesciēte vl nolente retines illud qd̄ est suū Si furtū rei sacre aut eccīasti te vel alteri' cuiuscūq̄z intra ecclesiam vel locū sacratum omisisti Si cōn deū ingrat' indignaris q̄ nō tibi sicut et ceēis puenerint diuicie nec ad votū ꝓspere succedūt oia si ob hoc imemor dei beneficiorū sibi seruire contemnis Si communia bona dominorum vel parentuz laute nimis in vsus proprios

sūpsisti aut mercenariorū et seruiorum iustum lucrū non eis dez tribuisti Si falsas ⁊ iniustas mercaturas exercuisti et modum inquiras. Si falso et mendaci artificio vsus es modum querere. Si symoniā in te vel in alio perpetrasti Si omutatione vsuraria cuz alio cōtraxisti. aduertat mod⁹ Si fine lucri piurus fuisti Si ludis ꝓhibitis vt est taxillorū ludus auaricia motus te imiscuisti Si festiuis diebus spe lucri manualē laborē aut mercationē p te vel aliū fieri cōsensisti Si omissa tibi in testamēto vl aliē legata vel elemosynas pficē et distribuere neglexisti Si opera mie et elemosynas occurrente nēcitate. oblationes et decimas pficē aut soluere cōtēpsisti Si ficta adulatione vel intētione pecunias extorquēdi aliū decepisti aut etiā irrisisti Si pentū vel mariti bōa eis inscijs abstulisti Si ꝓprias et alienas possessiones inutiliē osūpsisti Si alieni damni cā vel occasio volutarie et gaudenter extitisti vt lucrum inde vel omodū reportares vt exēpli gr̄a si inē duos rixā moues vt ex eoꝝ mutua lite aut verbere vel occisione emendā iudicia riā aut pr̄ocinij lucrū feras Si fame aut pestilentiā optas vt p eaz diteris aut de pentum morte gaudes vt suam hereditatē accipias aut si piuras aut aliū ad piurian dū impellis vendendo et emendo Si in artificō q̄cūqz inutiles adinuenis nouitates vt ditat⁹ abūdes

Circa peccatū acydie

Si missā ⁊ horas vel aliud diuinū officiū seu seruiciū omisisti celebrare ad q̄ dicenda tenebaris Si in festis spēaliter ab ecclia obꝑuari preceptis a als p tristitiā negligentiā vanitatem aut ociū ecclasticū officiū predicatiōes et ꝑmones audire cōtēpsisti Si ocessū tpūs diebus p̄sertim festiuis in ꝓbis aut fact. ociosis inutiliter osūpsisti aut ecclasticū officiū sermōib⁹ garrulis turbasti Si idē p̄stitū tp̄s excessiue dormiendo in lecto tuo demorando vel aliē male occupasti Si p negligentiā aut incuriā sc̄as hr̄e meditatōnes mortis iudicioꝝ et bñficiorū dei erga te p̄termisisti Si p bñfactoribus tuis viuis et defūctis p̄ces fundere neglexisti Si omissorum tuo regimini et cure nō recte solicitus extitisti Si negligēter de pcc̄is cōtritus es aut cōfessus vel ante ofessionē circa pcc̄a tua p̄meditationē hr̄e noluisti Si pcc̄orum tuoꝝ oblitus es vel iniunctā penitētiā min⁹ debite pfecisti Si q̄libz vota vel ꝓmissa infringēdo trās̄gressus es ⁊ attendat modus Si deniqz preceptoꝝ ecc̄ie fuisti transgressor vt si publicam cucharistie sumptionē vel alioꝝ sac̄mentorum susceptionē distulisti Si non recte ip̄a sac̄menta recepisti vt si non p̄missa debita integrali ofessione.

Circa peccatū luxurie

De septē peccatis mortalibus

Si morosas cogitationes circa carnalē actū cū complacētia et delectatiōe noctū in corde tenuisti Si cogitatōnibus talib' carnalibus vel aspectibus aut verbis aut signis aliq̄bus motū carnis excitasti nec eō sufficienē restitisti Si hui' pcci occasiones nō fugisti aut qd' dcēius est easdē pcurasti Si p tales tentationes vel motus in luxuriosum ɔsensū cecidisti affectando exteri' opus si posses vl' auderes pficere Si attactū aliq̄ inhonestū vl' pruritū in mēbris pudēdis exercuisti et quo carnalis delectatio secuta sit et modus diligēter aduertatur Si taliū pccōr erga alios causa vel ruine occasio fueris ꝓbis osculis āplexib' aut alijs signis vl' forte picturis et figuratiōibus inhonestis Si dormiēdo hanc carnalē delectationē vel pollutionē incurristi Si cū alia psona carnalez cōmixtionē incidisti et attendat cui' gradus vel conditionis foret persona aut vrorata alteri. a' virgo. si genere ꝓpinqua q in quo gradu si scimonialis rligiosa aut in sacrl. ordinibus cōstituta si tibi cōsensit aut ei violentiā intulisti Si deniq̄ eiusdē tecū sexus aut alterius erat et exp̄mat modus Si luxurie peccatū ope ɔsūmasti alio ordine q̄ natura dictauerit Si mrimonij legitimā honestatē nō obꝑuasti rōe opis in se vel circūstantiar q̄ magis in ɔfessione certis sūt interrogationibus cognoscēde q̄ ꝓbis vel scp̄turis q̄buslibet in publico reserāde Si dieb' festiuis minoribus aut min' solēnibus talia pcca perpetrasti aut forsan in sacris locis Si abortiuū ꝓcreasti aut fetū ex vtēo nasci impedisti aut ob strictura vestimentor aut per agitationē corpis immoderata vl' choreis vel alijs plibus inusitatiorib' modis Si dissolutis q inhonestis aspectibus et choreis aut gestib' incōpositis vel innata pulcritudie aut fuco mēdaciter colorata vel deniq̄ vestimentis supfluis alios ad malū allicere voluisti aut te cōcupisti ab eisdē affectari Si a tibi mrimonialiter diuncta psona carnalis copule debitum infirmitate aut alio legitimo impedimēto cessante denegasti.

Circa peccatū gule

Si ieiunia ab eccia obꝑuari mādata trāsgressus es cessante infirmitate impotentia vel alia rōnabili cā Si ex nimia cibi vel potus sūptione ebrietatē luxuriā dissensiones aut corporis infirmitatē incurristi Si ob eandē cām studiū laborē mercacionē vel aliud opus ad qd' agēdū tenebaris omisisti Si per nimios sūpt' in potib' et cibis te vl' tuos heredes indigere aut mēdicare coegisti Si deniq̄ nimis auide aut abūdanter cibū sūpsisti vel delicata fercula curiose ꝓparasti aut horam comedēdi pueniſti. sic q ex h ꝓceptū aliqd' dei vl' eccie solueret

vel grāde aliqd̄ corpis incōmodū
sequereť. Per hec ār oia q̄ de septē
pccis mortalib' iā explicata sūt pt
homo cognoscē quib' modis q̄nq̄z
sensuū exterior ministerio otra de/
cē legis p̄cepta. cōtra misericordie
opa ⁊ duodecim nr̄e fidei articl'os
deliq̄rit. vt nō sit op' hec posterio/
ra p̄ozib' addere nisi q̄s enumera/
tis p̄ozib' specialioza et particula/
rioza adiungere voluerit

Ad plenarium autem

precedentiū intellectū vt agnoscať
qualiter rite sit facienda. notanda
sunt aliqua.

Primo q̄ de omuni regula
est ⁊ ecclesie p̄cepto tenetur
quilibet ad min' semel in an
no circa pascha pcca sua ofiteri. cū
etiā eucharistiā aut aliud sacramē/
tū suscipe intēdit. tūc etiā cum mor
tis imminet piculū. Qū p̄terea ipe
q̄ pccorez absoluere p̄t adest. cui' p̄
sentia nūq̄z in posterū haberi formi
dať. quāuis sepi' cōfiteri p̄sit. q̄ter
videlicz annuatim. vel mēsib' singu
lis aut quolibet solenni festo iuxta
p̄sone facultatē et statū. Secō q̄
cōfessio in loco patenti vel publico
fieri debet. ne occasione secreti loci
et p̄textu deuotionis. impellat dia/
bolus ad malas cogitatiōes. et ini
qua verba vel opa. nunq̄z etiā con/
fessor ofitētis vultū aspiciat. Ter
tio q̄ multa sūt crimina a q̄b' pcco
rē sacerdos simpler absoluere non
p̄t. nisi penitētiari' fuerit. aut a p̄la/

to supiori ptātez acceperit quēad/
modū sortilegiū. qd̄ aliqn̄ p abusū
sacraz rez omittiť. aut ex alijs re/
b' friuole causa queriť q̄ nō ē causa
intēti effect'. q̄ p res sacras omitti
tur. sacrilegiū qd̄ est furtū rei sacre
vel intra locū sacrū. p cussio violēta
sacerdotis vel clerici. simonia. here/
sis. cetera q̄z crimina quib' eo facto
excōicationis sententiā incurrūt de
linq̄tes. homicidiū. p cussio patris
aut mr̄is. piuriū in iudicio publico
omissū. adulteriū signanť notoriū.
mulierz rapt' violentus. deflorati
virginū. ostupratio sanctimonialiū
et incest' cū osanguineis intra quar
tū gradū. votoz fractio. oppressio
paruloz infantiū ob negligentez
custodiā. peccatū itē turpissimū et
abominabile qd̄ otra naturā diciť
siue in ꝓpria p̄sona p mollicie ppe/
tratū sit siue in alio omissū q̄ eius dē
sexus existit vl' in p̄sona alteri' sex'
si fiat in alijs mēbris q̄z natura ad
generatōez deputauerit. vel si deni/
q̄z in alia specie admissuz sit. Talia
nanq̄z crimina grauioza sunt q̄z sit
esus carniū in sacrosancto die vene
ris. vñ et de eis teneť pcōr expresse
confiteri sub pena eterne damnatō
nis. Quarto q̄ p̄sona ofitens oz
hr̄e volūtariū ꝓpositū. oia pcca sua
iuxta vires integraliť explicandi et
ad interrogata veritatē sine mēda/
cio respondē ad sui accusationē vel
excusationē. Item celare etiā debet
pccm alteri' nisi fortassis aliter suū
peccatū reuelare non possit. vel nisi

psonā talē ad suū omodum spūale
ofessori detegeret absq; preiudicio
cuiuscūq;. Q. si plat' supior vel pe/
nitētiari' nō singula pcca ofitentis
integralīt ꝗ solos casus reseruatos
audire voluerit. reseruet pccor alia
delicta minori sacerdoti ptātez sup
his habēti ofitēda Quinto ꝙ nul
lus iniunctā penitētiā recipe dz nisi
quā pficē voluerit. quā et celare te
neē vna cū alijs a ofessore, platis a
inērogatis. nisi forsan qd absit idē
cōfessor ofitētem verbis aliqb' ad
malū inducere vellet. Sexto ꝙ
si grāde ḋo alicui restituendū sit. et
is ignoretur cui debet restitui. vel
etiā si votor omutatio aut relaxa
tio faciēda sit. cōsulatur plātus su/
pior vel ali' hor ptātē habēs non
tm sacerdos inferior Septimo ꝙ
sup pccis in generali supi' numera
tis si casus speciales occurrant vel
numer' delictor. teneē hoc ofitens
explicare tūc pserti m qn pticulari/
tas casus vel numer' specialē habe
ret annexā maliciā mortalē. vt cum
ḋs decē frācos abstulit paupi vxo
rē et filios habēti. vel in loco sacro
grau' pccm est ḋz furtū pcise in ge/
nerali omisisse. Et pariformiter in
alijs casib' pticularitas exp̄matur.
put ofitēs meminerit p̄m bnplaci/
tū ofessoris. omissis circūstātijs ali
is ad pcci grauitatē imptinētib'.
Octauo. ꝙ si psona ofitēs in peccā
di proposito pseuerat vl de nouo pec
catū iterare disposuit. aut ꝙ ablatū
alteri p̄m facultatē suam nō vult di
mittē vel restituere. aut ꝙ a carna/
li pcco luxurie recusat abstinē. vl ꝙ
nocendi iniquū propositū retinet. nul
lus hāc psonā a pccis ofessis pōt
aut dz absoluē. quāq; tali psone sa
lubriē osulat vt bona q̄ poterit in/
terim pficiat q̄tin' eā de' in viaz re
dtā dignē illustrare Nono noteē
ꝙ pccm quodlibet tāto pei' ac de/
teri' est. quāto plurib' intulit nocu
mentū. Propterea siḋs fuēit alteri'
ruine causa et occasio. vt innocētes
pserti m iuuenes aut puellas suo cō
silio. hortatu vl alio quouis modo
solicitādo ad pccm. agat hui' rei di
strictā penitētiā et pcuret decepto
rū a se correctionē aut emēdatōez
totis viribⁿ. pcurādo et p se et ali/
os eos ad viā veritatis et sanā do
ctrinā reducēdo. In hoc em cōsistit
portio principalis sue satisfactionis
et penitentie Decimo. ꝙ siquis
post oscie sue examinatōez diligen
tē. ipe pccor quorūdā etiā morta/
liū a se omissor nō reminiscat. tunc
per solā generalē ofessionē de ipis
absq; alia speciali saluabit. si tm ea
pus oblita postmodū ad memoriā
redierint. ea specialīt certis tpe et
loco ofiteri teneē. Qua in re piculo
sū est omissor a se delictor morta
liū p negligētiā atq; desidiā imme/
morem fieri.

Absolutio

Forma absolutōis sufficiēs q
reḋsita p pcco de quib' ofes/
sor intendit et pt absoluere ofitētē.
Ego absoluo te a peccatis tuis In

noie pris ⁊ filij ⁊ spūssancti Amē. Etsi cōfessio fiat de excōicatione tm̄mō. dicatur sic Ego absoluo te ab excōicatione tua In noie pris ⁊ filij ⁊ spūs. s. Amē. Etsi cū hoc fiat absolutio de pcco ꝓpter qd̄ lata est excōicatio vl de alijs adatur forma prior Additiones quedā alie ꝺditionales aut inuolutius dimittunt.

Tertia ps huius opusculi de scientia mortis

Si veraces fideles q̄z amici cuiuspiā egroti curaz diligenti agant p ipsius vita corpali fragili et defectibili conseruanda. exigunt a nobis multo forti deus ⁊ charitas p salute sua spūali solicitudinē gerere spēalez. In hac enim extrema mortis nēcitate fidelis p batur amicus Quippe nullum est opus misericordie maius siue cōmodosius qd̄ et tanti apud deuz meritij ⁊ āpliorīs frequenē estimat quēadmodū ꝓsone nri saluatoris Jesu christi si in ēris nobiscum degeret impensū seruitium corpale. Quāobrē cura fuit pñti scpto cōponere breuē quendā exhortationis modū habēdū circa eos qui sunt in mortis articlo ꝺstituti. valentē etiaz generalē oibus catholicis ad artem ⁊ notitiā bene moriendi cōquirendam. Continet āt hoc opusculuz breue quattuor particulas. s. exhortationes interrogationes. orones. ⁊ obseruationes. Prima ps ꝺtinet q̄ttuor exhortationes Prima est

Amice dilecte a dilecta considera nos oēs subiectos esse potenti manui dei et ipsius volūtati. oēs nos cuiuscunq̄z ꝺditionis aut status reges. pncipes. diuites ⁊ pauperes mortis tributū soluē necesse est. venim' in munduz peregrinoz more. vt ex eo trāseam'. nō vt māsionē in eo stabiliam' q̄nꝑotius vt B bene ⁊ meritorie viuētes ⁊ deo seruiētes horribiles inferni penas euitem'. ⁊ glaz eternā habeam' Recognosce diligenē cū grazz actione a deo tibi cōcessa bñficia. q̄ tibi etiam in hac extrema hora sui cognitionē dederit. nec te morte subita ꝓoccupauerit grās p his ⁊ alijs innumeris donis nūc eidez referad suā infinitā misericordiā cōfugiens. et de ꝺmissis a te criminib' veniā hūiliter poscens. Solicite cogita te i vita tua plūma delicta ꝑpetrasse q̄b' penā ferre meruisti. vñ ⁊ h' infirmitatl. ⁊ mortl. penas patienter tolerare debes rogans deū vt pñtis dolorl. acerbitas remissionē opēt pccoz et purgatorij horribilis cruciat' in hanc afflictionē tuā p suā misericordiā commutet Tolerabili' ē nāq̄z B pñtialiter q̄z in futuro puniri. q̄ si sic corde ꝺtrito patiens penā necessariā tanq̄z volūtariā feres ⁊ oēz penā ⁊ culpā remittet de' cert' q̄z paradisū introibis. Alioq̄n p impatientiā eternā penā ⁊ damnati-

onē incurres. Sup omnia in hac extrema hora cōstitut' meditare circa tuā spūalem salutem. nunqz eni fortassis in futuruz h' meditationis occurret oportunitas. oēz aliā solicitudinē et rep̄ ērenarū curā relinque. quas relinqui necesse ē. q̄ etiaz nec ab inferni precipicio corruentē eripe valent. plena fide te deo omitte et ei q̄ oipotens bonusq̄ sapiens ē tem tuam tuop̄ regenda prebe. Oēm p̄terea cogitatū tuū in eū dirige. astātes solummōd̄ supstites rogās. vt p salute tua deū precibus exorent.

Scda particula sex habet interrogationes.

Dilecte aut dilecta Vis tu mori q̄ viuere in soliditate fidei xp̄iane respectu dei q̄ dñi nr̄i Jesu christi tanqz verus fidelisq̄ obediēs sancte mr̄is eccie fili'. Rñdeat. volo. Petis a deo veniaz pcōp̄ tuop̄ omissop̄q̄ omissop̄ q̄ ōtra eiusdē amorē. maiestatē. atqz bonitatem egeris. Nec eū put debebas honorasti. Rñdeat. peto. Habes ne sincerū ꝓpositū q̄ explicitā volūtatē vitā tuā in meli' cōmutare atqz corrigē. si vita comes supfuerit. Rogas etiam deū vt tibi gr̄am p̄stet hoc ꝓpositū ōtinuādi verāqz ōtritionē habēdi. Es tu oscius tibi ipsi alicui' pcī mortal' vel crimis de q̄ nō sis ofessus. Optas ne etiā cor tuū illūinari ad oblitop̄ criminū sique sint habendā noticiam. etsi tu libenter cōfitereris ea. Vis ablata p te restitui integraliē q̄ntū ad id teneris iux̄ tuarū facultatū valorē. eē vsqz ad oim bonorū tuop̄ cessionē et renūciationē. vbi alias satisfactio fieri nō valeret. q̄ corā deo et hōib' veniam iniurie petis. Indulges ex corde oib' q̄ tibi nocumentū intulerūt ob veneratione et amorē dñi nr̄i Jesu xp̄i a q̄ et veniā speras. petis filiē indulgeri tibiq̄ remitti ab his q̄s xbis a factis lesisti. Do has oēs p̄missas inērogationes affirmatiue rñdeat. volo.

Tercia particula breues ministrat orationes.

Primo dicat infirmus ex corde deū orans. De' meus p̄ñssime p̄r̄. miserē mei. De' me' p̄ñssime p̄r̄. In man' tuas omēdo spūm meum. p̄r̄ misericordiap̄ miseicordiā fac huic paupercule creature tue. Adiuua me nūc etiā in hac vltima necessitate. Succurre dñe iā anime egenti et desolate. vt nō a malignis spiritibus captiueē. et a canib' infernalib' deuoreē. Dulcissime Jesu ob honorē et virtutē tue bñdictissime passionis iube me recipi intra numerū electop̄ tuop̄. Saluator meus et redēptor me'. reddo me totū tibi nō me renuas. ad te venio nō me repellas. Dñe paradisū tuum postulo non ob valorē meop̄ meritop̄ ꝫ in xtute q̄ efficacia tue bñdictissime passionis p quā me

miser redimere voluisti q mihi paradisū precio tui sanguinis emere dignat' es ipm mihi oferre festina ꝓter quez nec tue diuicie aut potētia minuenť. nec ipse paradisus āgustior q minor inuenit Salutet postmodū beatissimā ꝟginē Mariam dicens Regina celoz mater misericordie. ofugiū pccoz reconcilia me vnigenito filio tuo. ei' clemētiā p me indigno pccore interpella vt ob amorē tui mea remittat crimina pducēs in gloriā suā. Angelos deinde pcib' inuitet inquiens Spirit' celoz angeli beatissimi assistite queso m̄ migrāti ex hoc seculoq potenť eripite me ab oib' aduersarioz insidijs q aiam meā in vr̄m osortiū assumite. Tu pcipue angele bone custos meus Post hec inchrať ab infirmo cui sāctoz vel sanctarū magis deuot' extiterit vt illi pcem offerat dicendo O glorissime sancte vel sancta singularē in te dū viuerem spemq ofidentiā reposui/ succurre nūc m̄ in hoc extremo nēcitatis articulo laborāti. nūc anxior supra modū tps nūc instatq hora. iā in adiutoriū meū intende.

Quarta pars quasdā obseruatōnes edocet vt sciať qualis pdictoz vsus habendus sit

Si patiēs nondū eucharistiam aut extremā vnctionē suscepert. inchroget an eadē sacra deuote parat' ē recipere Si etiaz sup inchrogationib' pmissis verisimiliter appareant respōsiones patientis non vsquequaqz sufficiētes existē. medium apponať q̄ntuz id omodi' fieri poterit. vel per ministrationez sacroz ofessionis. eucharistie. aut extreme vnctionis vel eidē manifestādo periculū qd incurrit nō plene satisfaciē do petitionib' sup fide suaq salute conscientie prolatis Moneatur vt decedat tanquā verus q fidelis christian' Attendať si infirm' ipse excōicatōis vinculo astrictus teneať q ꝓterea sūmittat se toris virib' ordinationi sce mātris ecclie vt absoluať Si moritur' plixū tpis spaciū. ad suā recollectionez habeat. ne morte festina p ueniať legēde fozent coram eo abastantib' historie q ofones deuote. in q̄bus sanus q viuens amplius delectabať. vel recēsenda eēnt diuina pcepta vt pfundius meditetur sicd aduersus ea negligenť oblituz deliquerit vel presens coram eo instructio reticeť. Si patiens vsū loquēdi perdiderit habz tā sanam q integram noticiaz ad inchrogationes sibi factas vel orationes coram eo recitatas signo aliquo exteriori vel solo cordis consensu rndeat. hoc enim sufficit ad salutē. Presenteť infirmo imago crucifixi vel alteri' sancti quē san' q incolumis specialiť venerabať. Si nō oia premissa dici breuitas sinat pponēde sūt ofones. illa presertim q̄ saluatori nro Jesu christo dirigiť. Nullaten' aut minime si fi

De cognitione

eri possit morienti amici carnales vxor. liberi. vel diuicie. ad memoriam reducant nisi inquantum id exigit patiētis spūalis sanitas q dū alias oueniēter omitti nequit. Nō det infirmo nimia spes corporal' salutis osequende. ingerat poti' eidem pma monitio superi' explicata Sepe nanq p vnā talem inanem q falsā osolationē q incertā sanitatis corporee ofidentiaz certā incurrit hō damnationē. Quin imo hortand' ē patiens vt p ortritionē. q ofessionē anime sanitatē pcuret q et ad salutē corporis si sibi fuerit expediens valere. poterit q inde securior atq; qetior erit. Quia vo frequent corpalis infirmitas ex anime languore ortū hz papa p expressā decretalē cuilibz medico corpis districte pcipit. ne cuiq; egroto corporeā oferat medicinaz pus qz de spūalis medici ofessoris scz requisitione eundē monuerit. Hinc expediēs videret vt in qbuslibet pauperū hospitalib' vel domib' dei statuto firmaret. neqs ibidē eger suscipi posset qui nō primo ingressus die ofessionē faceret vel idoneo sacerdoti ad h ipsū deputato parat' ofiteri se cōtinuo pnitaret hic in domo dei parisiensi laudabilit obseruat

Tripertituz opusculū Mgri Jo. de gersonno Cancellarij parisiensis Anno gre M.cccc.lxxxiij. finit.

venialiū peccatorū et

Tractatū sequentē de differentia peccatorū venialiuz et mortlium edidit Egregi' sacre theologie pfessor dns Johs de gersonno Cancellari' pariß pro quarundā psonarū laicarū simplicium eruditione in idiomate ppio scilz lingua gallica Sed p aliorū eruditione alius qdam ipsuz transtulit a gallico in latinū

Incipiūt Rubrice cōsiderationū tractat' sequentis

.i. Declaratio generalis qd ē peccatum mortale aut veniale

.ij. Quomodo in oibus peccatis reperi pt pccm ttimō veniale

.iij. Qñ vana gloria est peccatū mortale aut veniale

.iiij. Qñ superbia est pccm mortale aut veniale

.v. Quando iudicare est peccatum et quale.

.vi. Quando otemptus superiorū est peccatum et quale

.vij. Quando inuidia est peccatum et quale.

.viij. Qñ ira est pccm q quale

.ix. Qñ acidia ē pccm q quale.

.x. Qñ auaricia ē pccm q qle.

.xi. Qñ gula est pccm q quale.

.xij. Qñ luxuria ē pccm q qle

.xiij. De mentiendo.

.xiiij. De iurando

.xv. De correctione fraterna

.xvi. Qñ otra oscientiā facere ē peccatū mortale q quando non.

.xvij. Quomodo de duobus malis minus est eligendum.
.xviij. Qñ ignorãtia est pcẽm
.xix. De confessione plura documenta. Cantijs
.xx. De peccatis que fiũt in mer
.xxi. De bona credulitate fidei nostre
.xxij. De excõmunicationibus
.xxiij. Qñ vitari debet sacerdos de audienda ei⁹ missa ⁊ qñ nõ.
.xxiiij. Quale malum facit veniale peccatum
.xxv. Exemplum generale declarans quid est peccatũ mortale aut veniale.

Prologus in tractatũ sequentem

Qui bene considerat bonitatez dei erga nos causam habet magnifice regratiandi ⁊ laudandi deũ. Cum eniz de iusticie rigore deberemus seruire ei quotidie meliori modo quo possem⁹ sine cessatione. nihilomin⁹ nr̃e opatiẽs fragilitati cõtentari voluit certũ dare nob̃ numerũ mandatorũ. ⁊ in certo tpe. Que si oplemus gr̃am eius habeamus et sufficit ei. ⁊ adquirimus paradisũ Melius tñ facientes amplius ⁊ magnificẽtius remunerat. Necessitas est igit̃ scire mandata obligãtia ⁊ que nõ. Alias eni vel trãsgrediemur ea p ignorãtiã vl̃ in custodiẽdo ea habebimus magnam nimis de transgressione dubitationẽ. ⁊ dubitabim⁹ vbi dubitandũ nõ erat. p qd̃ perderem⁹ totã oscientie tranq̃llitatẽ putando nõ pcẽm eẽ pcẽm. ⁊ ecõtrario de pcẽo qd̃ nõ eẽt pcẽm Et q̃uis nescirem in oibus casib⁹ dare regulã spẽalem qñ vn⁹ act⁹ pcẽm fuerit mõrle ⁊ qñ nõ. tñ dari pñt aliq̃ documẽta in generali p que iudicari melius põt de factis specialibus Propter qd̃ studui scribẽ vobis osideratiões aliquas breues ad sciendũ qñ peccat̃ mortalit̃. et qñ nõ. in plurib⁹ casib⁹. In oibus eni casib⁹ ad longuz eas tradere g̃ue esset aut impossibile. imo hoc qd̃ vobis scribã plene non intelligetis sic̃ credo ꝓpter suaz breuitatem nisi habeatis q̃ vob̃ declaret. Volo ergo vt de his q̃ nõ intelligetis diligenter inquiratis.

Consi. prima

Declaratio generalis q̃d est pcẽm mortale aut veniale

Inter alia mãdata dei aliq̃ sunt q̃ facẽ debem⁹ sub pena pdẽdi gr̃az suã. incurrẽdiq̃ ppetuã mortẽ Et sẽ illa q̃ debitã deo oseruãt subiectionẽ. ⁊ int̃ hoies societatẽ sicuti ẽ amare deũ omni tpe ⁊ loco ⁊ nõ odire eũ. Sicuti ẽ non occidẽ pximũ suũ innocentẽ. ⁊ nõ auferre ei sua violent̃. Alia p̃cepta vel cõstitutiones ⁊ ordinatioues sẽ q̃ non obligãt nos. nisi ad penã tpalem qz trãsgredi ea non dissipat subiectionẽ deo a nob̃ debitã nec societatẽ quã tenemur h̃re ad homies

Contra ꝑma facere ꝓcepta pcm̃ mõrle ē. ⁊ ꝟtra alias ordinatões pcm̃ est veniale Quēadmodũ videtis ꝙ rex aliq̃ ꝓcipit sub pena mortis aut capitis. ⁊ aliq̃ sub pena tpali vtpote argenti vel carceris ad tempus

Consi. scda Quõ in omnib⁹ peccatis ē inuenire peccatũ veniale tñ

Aliqñ preterit ꝓceptum ex deliberatione et certa scientia ⁊ ꝟsensu expresso. aliqñ nõ sic ꝫ ꝑ ignorãtiã vl' ex ꝑmo motu absq̃ pleno ꝟsẽsu Et in hoc casu nõ est aliqd̃ ita strictũ mãdatũ q̃n aliqñ transgredi possit nõ peccãdo mõrliter ꝑ eo ꝙ ꝟsensus ē id qd̃ ꝑncipalit facit pcz. Hinc apparet ꝙ nõ noiant septez pcã mõrlia. s. supbia. inuidia. ira. auaritia. acidia luxuria. gula. ideo ꝙ ois supbia aut ois ira ⁊ sic de alis fit pcm̃ mõrle. imo sepe ē veniale sicut statim dicam

Cõsi. iij. Qñ vana gla ē pcm̃ veniale aut mortale

Vna gloria de se nõ ē nisi pcm̃ veniale. qz opus aliqd̃ si ē vanũ nõ est ꝓpter hoc mõrle Sz vana gla pcm̃ est mõrle ꝓpt vnã duaꝝ causaꝝ scilz ꝓpt finẽ ꝓpter quem vana querit gla aut ꝓpt materiã aut op⁹ in q̃ querit vana gla Quantũ ad primã cãm ē sciendũ ꝙ queri ꝑt gla ꝑ altera q̃ttuor cãrũ. Primo ad vitãdã infamiã falsã vt si diceret ꝙ ego sũ latro. bñ possũ ꝟtrariũ asserẽ. ⁊ velle ꝙ sciat ꝙ ego sũ alius. Quis hoc fieri non possit sine laudatione mei Et sic nõ ē pcm̃. solũmõ nõ habeat intentio corrupta siue admixta sic facillime ꝟtingit. imo q̃ñq̃z tenemur querere seu velle ita laudari ⁊ ē prudẽtia ⁊ iustitia. Secdo laus seu gla queri ꝑt ꝑ aliq̃ spũali ꝑfectu ad gloriã dei ⁊ ad edificationẽ ꝓximi sic sanctus paul⁹ semetipm̃ laudauit Et q̃ bñ scit hoc tpez loco ꝟuenientibus facẽ sine alia intẽtione mala admixta/magnũ ē meritũ. nõ aũt pcm̃ Tñ difficile ē ꝙ hoies q̃ nõ sũt ꝑfecti ⁊ in hũilitate fundati. sciant hoc bñ facẽ ꝓpt alit in publico facili⁹ fit hoc in secreto int̃ amicos i colloq̃o q̃ se mutuo diligũt deuote ac pure. ⁊ bona sua facta reuelãt inuicẽ. q̃ñq̃z ꝑ habẽdo ꝟsilio aut ad dãdã ꝟsolationẽ Tertio querit talis gla ꝓpt auaricia vel ꝙ habeatur maior licẽtia vel via malefaciendi ⁊ decipiẽdi. ⁊ sic est pcm̃ mõrle q̃a finis est pcm̃ mortale. Similiter ē ꝑ oia Quarto vana gla querit ⁊ laudatio ꝑ fine aliq̃ q̃ nõ est nisi veniale peccatũ sicuti q̃n captat aliqua leuis placentia in laude alicui⁹. ⁊ hoc ē pcm̃ vẽiale nisi aliud malũ se admisceat Hoc dico ꝓpt illũ q̃ ꝑ tpe illo ꝟdinare deberet laudẽ suam ⁊ regratiari deo vel ad aliũ ꝑfectũ ad quẽ tenet ꝑ tũc ⁊ ipse hoc omittit. Secda cã ꝓpt quam vana gla eẽt pcm̃ mortale ē ꝓpt opus vel materiã ꝑ quã vana queritur dora Et fit ꝗ trib⁹ modis. qz vel op⁹ ē malũ de se ⁊ ē pcm̃ mortale sicuti q̃rere glam de occidendo ꝑ bũ hoiem. de igne imposito. de ra

piēdo feminas bonas. exprobra/
re alteri. vel vindicando se iniuste
de altēo. Aut op' de se bonū ē vt
ē facē elias. ieiunaē orare. Et ibi
attendē oportz quō vana querit
gla vel. s. p fine pncipali. ⁊ hoc ē
pccm mortale. qr ꝑm recta rōnem
op' bonū nō debz ordinari in pe
ius op'. sic in finē pncipalē quēad
modū pccm mōrle ꝓz doctores ē
sicq̃s ꝓdicet p victu habēdo pnci/
palē. ⁊ tñ vnū ⁊ alter ē ꝑm se bo
nū. ꝗ ordinatio puersa ē ⁊ reuersa
Si āt gla surripit i dicto virtuoso
ope nō q̃i pncipalis finis a pnci/
palis cā ad faciendū idez op' nō
est pccm mōrle. Nihilomin' osiliū
bonū ē auferēdi eā ⁊ expellēdi qn
tū pōt ad finē q̃ totū puri' fiat ⁊
ad vitandū periculū ponēdi pnci
palē intentionē in illa laudatōne.
Ampli' etiā caueri debz istō in spi
ritualib' bonis q̃z tpalib' p tāto
q̃ pciosiora sūt. Postrēo op' bo'm
pt eē indifferēs. ꝗ ē dictu q̃ de se
nec bonū ē nec malū. vt est hre tu
nicā nouā diuicias a pulcritudinē
Et in his reb' hre gloriā de se nō
ē mōrle pccm. Et dico nōnter de
se qr alia pñt eē picula que caueri
debēt vt scz si mulier q̃dā scit q̃ p
tunicas suas dat alijs occasionē
peccādi. a p suū pulcrū sermonē.
a p nimis oñdēdo suā pulcritudi/
nē aut p bñ chorisare. ipa teneť di
mittē Qñq̃z ecca phibet tlia opa
sicut torneamēta aut choreas i cer
to tpe ⁊ loco Nō dico ego cauē/
dā oēz occasionē p quā ali' pecca
re possz qr fieri nō pt. ꝗ nihil fieri
debet ad hūc finē qō p stultā pla
cētiā aut fatuū desideriū aut aliē
ali' peccet. Etsi scik p certo q̃ dak
cā alteri ita peccādi caueri debet
ꝑm posse Mulier eni nō teneť neq̃z
debz deformare ⁊ defigurare se a
vestire de sacco aut nunq̃z ire pl'
ad eccam quanq̃z sciat q̃ aliq̃ stul
ti stulte eā ocupiscūt. tñ sic dictū ē
displicē ei debz. Per hec q̃ dca sē
pt sciri qñ ipocrisis aut iactātia sē
pcca mōrlia aut nō. Quātū est de
inobedia a de iudicādo aliū spēa
les faciā osideratōnes. Et de otē
ptu ⁊ dedignatōne ⁊ supbia q̃ ha
beť erga deū sic lucifer ⁊ pharisei.

Consi. iiii. Qñ supbia ē mōr/
le pccm a veniale

Supbia erga deū hri pt
p ꝗ q̃ putak hri gra quā
q̃s non hz. Aut p ꝗ q̃s
putat eā/ aut vult hre de se ipo. s.
p suā sapiam. aut fortitudinē aut
pulcritudinē. Aut p ꝗ q̃ putat eā
bñ meruisse erga deū. q̃i de' ita te
neak facē. ⁊ q̃ alie faciēdo iniuste
facēt. Aut p ꝗ q̃s putat ⁊ vult
hre graz a deo q̃i p se solo ⁊ de ꝗ
ipe supbit sic peccauit phise' q̃ reo
debat gras deo de bōis suis. qō
bñ factū ē. ꝗ in ꝗ ipe deficiebat q̃
gaudebat q̃ alij nō hēbāt illa vt
publican' Et ꝗ signū erat q̃ pu/
tabat clare q̃ bō sua essent de se.
nō āt de deo solūmō. Alias eni ñ
se pl' glificassz q̃z si bō illa fuissēt
in alio In ēb' vltimis casib' sup
bia sp est pccm mōrle si assit deli/
beratio ⁊ plen' osēsus. quēadmo/
dū sp intelligo qñ de pcco mōrli
loquor ⁊ añ ⁊ p' In pmo casu est
psūptio q̃ pt eē pccm veniale so/

lū Solū dico qñ ipsa ꝺtingit p ig
norātiā. ꝛ ipm putare nō ē certum
neqꝫ affirmatū Exempli grā Ali/
q̃s pōt cogitare ꝙ ꝺfessus sit aut
bñ penituerit. qr sciz ad hoc satis
bonas hz apparētias quanqꝫ for
te nō sit ita. Est itaqꝫ securꝰ nō se
simplr assecurare in talibꝰ q̃n sp
habeat rōnalis timor diuinoꝝ iu
dicioꝝ ꝛ hūane fragilitatis. Et i
hoc peccauit scūs petrꝰ q̃ tenebat
ꝙ moreret p xpo iesu ꝛ plures alij
ꝺformit q̃ putāt ꝙ ꝺtra tentatio
nes mirabilia facerēt. Est etiā bñ
ꝺsiderandū ꝛ aduertendū in hoc
pcēo ꝛ in alijs ꝙ scz aliqñ recte iu
dicat ꝛ ꝺr ꝙ oia habeant a deo ꝛ
sine ipso nihil valeret. ꝛ tñ totū fit
in ꝺtrariū p eo ꝙ volūtas nō est
iudicio rōnis ꝺformis Et dici pt
talibꝰ ꝙ ipsi se ipsos ꝓprio ore cō
demnāt. Si enim dicit ꝙ totuz hēs
a deo. cur gloriaris tu ꝛ despicis
aliuz acsi de te ipso hres? Hoc a/
perte videmꝰ in luxuria ꝙ hō iudi
cat ꝛ bñ scit ꝙ talis res ē pcēm. et
tñ facit. Mitēdū ē itaqꝫ ꝙ rō ꝛ vo
lūtas sp sint ꝺcordes i bono ꝛ to
tū psperabit

Consi. v. Qñ iudicare alium ē pcēm ꝛ quale

Iudicare aliū venit de supbia. Po
test aūt hoc iudiciū fieri de opib̄
alterꝰ vl de ipsamet psona Et ꝶ
fit duobꝰ modis Uno mō p cer
titudinē. altero p psumptionez le/
uē solūmodo ꝛ suspitionē Judica
re aliū firmit eē malū erga deū et
iuste damnandū. pcēm ē mōrle cō
tra bonitatē spūsci qr in vno mo
mēto spūsc̄s pt hoiez facē bonū.
sic paulo fecit. Marie magdalene.
ꝛ mltis alijs ꝛ pt hō eadē hora pe
nitere Estqꝫ stultū ꝛ iniustuz iudi/
care ꝺ hoc qꝺ nescit qꝺ citius iu
dicari debz ad bonū qꝫ ad malū
Judicari de opib̄ pt esse qñ opa
de se ipsis sūt talia ꝙ q̃cunqꝫ mō
ipsa nō pñt bñ fieri. nec p bonam
intentionē nec alio mō. Et ibi pt
bñ p certo iudicari ꝙ sūt mala et
ꝙ alter male fecit. Si opera sē in/
differētia. vel talia ꝙ pñt bene et
pñt male fieri. iudicare p certo ꝙ
mala sint. nisi alit appareat ē pcēm
mōrle. qr tācito. imo citius iudica
ri debz bonū qꝫ malū qñ fieri po
terat bene. In hoc tñ casu ꝛ in
alijs hrī pñt sine mōrli pcēo aliq̃
suspitiones ꝛ iudicia leuia quanqꝫ
bonū sit eas cauere. Et caueri de
bet bñ ne in tali casu quis malum
loquat aut diffamet aliū p tales
leues psumptiones. ꝛ spēalit in af
firmādo eas plꝰ iusto. aut contra
bonū alterꝰ Sicuti ad faciendu
mori hoiem. ꝺuenit certissimū hre
iudiciū ꝛ silit in exulando siue rele
gādo extra patriā hoiem. vl i au
ferendo sibi bonā suā famā nota
bilit In paruo tñ damno nō ē ta
le periculū. Secōm ea q̃ hic ꝛ prī
antea dicta sūt sciri potest qñ hre
dedignationē de primo est pcēm
mōrle aut nō ꝛ etiā p ea q̃ dicent
de inuidia ꝛ ira Et sciendū ꝙ iudi
care suos superiores. mlto peius
est qꝫ de alijs.

Consi. vi. Qñ ꝺtempt superi ꝺrū ē pcēm ꝛ q̃le.

Contemptus seu despectus superiorum et p hoc nō obedire est speciale pccm supbie et est sp mortale qm ex certa scientia fit transgressio mandatorum suorum superiorum principalit et solum mō p eo q ipsi hoc pceperunt qa ibi ppie est otemptus Aut qm nō reputant. nec fit vis de preceptis eorum. acsi ipsi hoc nō precepissent. et p hoc nō obedit. Qm tm transgressio fit mandatorum a superioribus datorum pro aliqua fragilitate aut p alia cā. nō ē hoc notandum peccatum p otemptum Et hoc valde osiderandum spēaliter int religiosos. q generalit erga oia precepta facta p homines non p deum sine medio Sepe enim transgredi ordinationes eorum et regulas non est pccm mortale. Et dicere alit esset nimis durum Sed tm qm otemptus accedit qualis dictus ē nō erit excusatio mortalis peccati. sed hoc in loco scire debetis q non tenemur obedire superioribus nris nisi in casibus in quibus ipsi sunt nobis superiores. et in quibus dei ordinatione aut nostra volūtate nos eis sūmissimus. Quia si eps me percipet ingredi religionē. ego nisi vellē nō facerē nisi publicū fecissē pccm p qd hoc meruissē Silit dico de abbatibus. de dnis tpalibus. de pre q mre.

Consi. vii. Qm inuidia est peccatum q quale.

Inuidia de se est peccatum mortale qz contraria ē charitati

qz de bono dolet alieno q gaudet de malo Tm osiderandum est q inuidia aliqm surgit ex motione naturali. quēadmodum aliq ex natura sua corrupta sē inuidi. sic videmus int canes Et siliter de alijs vicijs Et talis motus inuidie nō ē pccm. qz nō est in nra ptate Et siliter dico de oibus motibus quos a natura habemus Et hoc intelligendum est qm osensus non iungit. Secō inuidia subrepit per deliberationē quandā. nō tm pfectā nec plenam seu opletā. Et hec appellat primus motus. qm nō aufert qcito qs facere posset. quanqm auferat antequm habeat plenus osensus. q incipit displicē. et hec non est nisi veniale pccm. Et siliter est in omni pccto generalit. 3° dolor de bono alterius pt otingē sine inuidia videlicet qm dolor hmōi iō est. qz tale bonum euēit ad damnū alterius bone psone. a ppli q nō demeruit. vt si malus hō hēat ptātem grandē p quam mala faciat pōt hri tristicia p eo q talē hz ptātē. Quarto dolor ille de bono alterius accidit ex volūtate deliberata q certa scia sine cā bona. q hec ē sp pccm mōrle. Per hoc bm possumus scire qm detractō est mōrle pccm aut nō Detractionē dico de altero male dicē p odium vel inuidiā Quia maledicē de alio p fine bono ad cauendū ne faciat malū. a p eius correctione. a causa officij facere vel dare testimoniū veritati non est peccatū. si alia mala volūtas nō admisceat.

Etsi hoc fit solum ꝑ facilitate loquendi. sicut sepe contingit. ⁊ malum qd dicit nō cedit ad magnū damnū alteri' vl fame ipsi' pccm est veniale. Sz tm̄ damnuz posset esse tale ꝙ facilitas loquendi non excusaret. Quia cauēda ē leuitas dicēdi qm̄ ad damnum grāde alterius cedit. Conformiter videre possum' qm̄ deridere alteruz aut maledicē. pccm ē mōrle. aut nō/ꝑm malū qd inde venit ⁊ intentionez faciētis. et irā quā alter inde suscipit. aut potest recipere verisimilit. aut rōnabiliter.

Conclu. viij Quādo ira ē peccatum et quale.

Ira de se est mortale pccm qz ira ē desideriuz vindicte ⁊ male volendi alteri qd est charitati ꝛtrariū Tūc sic in prehabitis ita ⁊ hic debz ꝛsiderari ꝙ qm̄/qz ira accidit ꝑ bonā causaz ⁊ ad bonū finē. qd fit qm̄ ds irascit ꝑpter vicia/non āt ꝛtra ꝑsonā. Et sic etiā irasci debemus ꝛtra ꝓpria vicia ⁊ cōtra aliena dlibet iuxta se ⁊ ꝑm statū suū. sicuti iudices qui debent punire malos de suis malefactis Et dlibet tpe ⁊ loco debz se opponē aduersus mala que videt fieri. siue ꝑ p̄ces siue ꝑ bonas exhortatōnes aut ꝑ siles modos Ira aliqm̄ nō est nisi ꝓua aut nlla affectio amoris erga aliuz. vti qm̄ nō desiderat ei nec bonū nec malū. ⁊ est hic defect' aut diminutio charitatis Nec ē pccm mōrle nisi qm̄ proxim' videt i extrema necessitate. qz tūc adiuuād' ē sub pena mortalis pcci si fieri ꝑt. Qm̄ qz ira nō accidit nisi ex ꝙplexione naturali sic hoies antiq ⁊ melācolici sē de sua natura iracūdi. et ira talis nō est pccm Ira qm̄qz venit per subitū motū ⁊ impfectā deliberationē ⁊ nō ē nisi veniale pccm Sz si venit ꝑ ꝛsensionē ꝓfectā pccm erit mortale Nihilomin' ira non dicit qm̄qz desideriū vindicte ꝗ est quedā impatientia de facto alterius absqz hoc ꝙ desiderek ei malū. Hoc nō ē ꝓprie ira. nec ē mōrle pccm. si impatientia nō sit talis ꝙ ex toto impediat rōnem ⁊ opationē alioꝝ bonoꝝ Alteri' ꝛsiderandū est ꝙ bene ꝑt desiderari ꝙ malefactū alteri' puniak ꝑ iusticiam ⁊ ꝑ iudices ad hoc ꝛdinatos ⁊ ad finez ꝙ ds gaudeat iure suo ⁊ hoc nō est pccm. tm̄ se nō admisceat mala volūtas. hoc est ꝙ nō plus desiderek damnuz alteri' qz recupare iura sua. Et ꝑm ꝗ ꝙ dictū ē. iudicari ꝑt/qm̄ minari vel vilipendere alterum ꝑ iram. ē pccm mortale. aut non. ꝑm scz ꝙ per talia facta recipit vindicta. et nocek proximo. Etiam quō maledicere alteri per deliberationē imprecando et optando ei maluz grande ē peccatū. Et quomō etiā blasphemare. despicere. ac denegare deuz et sanctos ⁊ sāctas eius/ causa ire sue est blasphemia ⁊ villanuz mortale peccatū. si ꝑsona tūc scit aut scire debet hoc quod dicit ⁊ facit

De iuramentis dicēt in sequētib⁹

Consi. ix. Qñ acidia est peccatum. et quale

Acidia ex se nō est mortale pcēm qz nō dicit nisi tedīū boni spūalis. sicqz nō est nisi diminutō feruoris charitatis. Si tediū hoc ē de bono spūali laboriosō tūc ē naturale. Natura eni refugit laborē. ⁊ hoc non ē pcēm qz motus iste nō est in nr̄a ptāte. Etsi osentit tali motui adhuc nō est nisi veniale pcēm. Pro generali ḡppe regula tene ꝙ osensus ad id qd solūmō est veniale pcēm. nō est nisi veniale pcēm Sz si tediū est tale ꝙ p ipm omittit fieri hoc. ad qd ḡs tenet p p̄ceptū clarū est ꝙ ibi ē mōrale pcēm. Aut si tediū ē tale ꝙ displiceat etiā viuere. ac p hoc cadat ḡs in desperationē sic faciūt hi q̄ se ipsos occidūt. pcēm ē mōrale Denes ꝗ osiderari pt qñ acidia dicēdi horas ⁊ audiendi missā pcēm ē mortale aut nō Quia siqs tenet dicē aliqd p p̄ceptū aut p votū ⁊ p acidiam omittit pcēm ē mortale Si tñ ps dimittit vel omittit parua. vl si fiant aliq leues defect⁹ p hoc ꝙ nō bñ attendit. nō oportet dicē ꝙ sp sit mortale pcēm Et q̄uis bonuz sit attendē. tñ siqs de certo ꝓposito nō impedit se ab attēdēdo. faciēdo aliqd qd tōliter auferat intentionē siue hoc fiat p cogitationē siue p opus. nō oportet reincipere. nec ē mōrale pcēm q̄uis aliq cogitet Sz si p certā deliberatio-

nē in dicendo horas q̄s p̄cipit se impediri ab attentione ⁊ ita vult remanere. ita se impedire cogit̄ re incipe. qz sic soluēdo nō quitatur q̄s. ḡppe qz tollit bonū ꝓpositum qd in p̄ncipio habebat ad seruiēdū deo. Estqz sciendū ꝙ quelibet persona xp̄iana de rōnabili etate debet audire missā dñicis diebus ⁊ festis p̄ceptis nisi hēat excusationē rōnabilem ꝓm ordinationē ⁊ osuetudinez patrie. vbi ipsa est et quā plati volūt ⁊ ordināt ⁊ suffe-rūt vel permittunt.

Consi. x. Qñ auaricia ē pcēm ⁊ quale

Auaritia est inordinat⁹ appetit⁹ hñdi aliqd. Et fit hoc qñqz in retinēdo. qñqz in adq̄rendo. qñqz in desiderādo. Aliqd desiderat q̄nqz modis. Primo bonū alteri⁹ ⁊ talit ꝙ auferret si fieri posset. ⁊ ibi ē pcēz mortale qz est furtū cogitationis Secdo desiderat aliqd illicitū per certā sciam ⁊ deliberationē opletā. vti scz aliquis nō dignus desiderat ꝓpositurā aut eē iudex de q̄ sentit aut sentire debz ꝙ ad hoc ē indign⁹ ⁊ ibi ē mortale peccatuz Tertio pt appeti bonū alteri⁹ vel res nō licita p volūtatē nō absolutā. ꝗ sub ditione expressa vl intellecta. vt dicendo vellez hoc vel hoc si possez hr̄e absqz offensione dei a sine damno alteri⁹. vel si eēm dign⁹. Et hic nō est pcēm vel ē veniale pcēm. Nec oportet ꝙ sp cogitet ditō sufficit ꝙ sbintelligat

Est etiam intelligendū ꝙ ꝑ tales optatōnes aut desideria nō omittat fieri hoc ꝙ ḋs facē tenetur de bonis alibi. ⁊ ne generent in corde mali mot' q̄ postea auferri nō possint. sic cōtingit in isto pcto auaricie. ⁊ plus in pcto luxurie q̄a in tali casu p̄t esse mōrle peccatū. Quarto desiderat res nō nc̄arie ⁊ supfluitates. ꝑ desideriū nimis ardens ⁊ tale ꝙ mens impeditur tōliter ad cogitandum de ꝓpria salute. ⁊ ibi ē cupido vel solicitudo pessima q̄ est in euangelio ꝓhibita. ⁊ ē pccm mōrle Quinto desiderat ꝑ amorē nimis magnū. nec tñ talē ꝙ ḋs vellet offendē vel omittere ad cogitandū de ꝓpria salute ⁊ ibi ē pccm veniale. Et p̄t amor sic eē tēperat' ꝙ nō erit pccm. imo meritū ꝯm bo^m finē intētū Auaricia in adq̄rendo ē mltis modis Adq̄rit enī aliqñ ꝑ iniusticias et fraudes et vias illicitas ⁊ ibi est pccm mōrle. qñ ars qua adq̄rit ē pccm mōrle sicuti in ꝑiurādo aut trāsgrediēdo mādata dei. sicuti ē de stultis mulierculis. vti ē de vsurariis. ⁊ falsis ñicatorib' q̄ mentiunt. ⁊ iurāt suas ñices alias esse q̄ꝫ sint. vti i ludis ꝓhibitis. quēad modū etiā qñ omittit fieri debitū dieb' dñicis de audiēdo missā ꝑ ñicando nisi aliud excuset vti esse p̄t in aliqb' casib'. Adq̄rit aliqñ ꝑ media q̄ nō st̄ nisi vēialia pcta. vt ꝑ ꝟba ociosa ⁊ iocosa ⁊ mēdacia ad risū dños ꝓuocātia. ⁊ pōt esse ibi sepi' veniale dūtaxat peccatū Etsi aliqñ facēnt sic fistulatores aut ioculatores aut sic qui illia exercent ad lucrandū vite necessaria quia aliam artē non sciūt. non auderem dicere ꝙ cēnt extra statū salutis. Quia dñi ad auferē dū eoꝝ melancolias q̄ eis supueniunt occasiōe magni oneris q̄ portant capiūt inde solaciū ⁊ deductionē in talib' reb' ⁊ aliqñ etiam ꝓ̄ꝑ ſpic posset audacter sermo fieri de ñicantiis qñ peccat in eis ⁊ qñ nō ⁊ de modis omittēdi vsuras. ꝗ cā breuitatis trāseo illa facilit ad pñs. Auaricia est in retinēdo qz si retinet alienū scienē ⁊ ꝯtra placitū ei' cui' res illa est. talit ꝙ si ipse sciret non sibi placēt ⁊ nō habet volūtas restituēdi tē porē ⁊ loco Sz si res talis ē ⁊ istiusmodi hois ꝙ certam habeo ofidentiā ꝙ ille cui' res ē non habēt displicētiā ꝙ ego hr̄em. ⁊ me cū illa iuuarē. Vel ꝙ ad pñs nō hēo omoditatē restituēdi sine aggrauatōne magna. ⁊ alter de hoc nō damnificat grandit. ⁊ hēo voluntatē restituēdi tpe ⁊ loco. ibi nō ē in retinēdo pccm mōrle. Secdo retineri p̄t id q̄d nc̄ariū ē ꝑ se ⁊ ꝑ suis ꝯm ꝙ req̄rit ad statū ⁊ dignitatē ⁊ alia q̄ iuste exercent ⁊ habētur. ⁊ hic non est pccm Tertio retinent supflua ⁊ q̄ nihil ꝓficiūt ad nc̄itatē ⁊ ad statū hois ⁊ ibi sepe ē pccm mōrle. ⁊ spēalit qñ hoc fit ꝑ ardēs desideriū hñdi vl' adq̄rēdi q̄d saciari nō p̄t. Et h' signū ē ꝙ pl' eligit ꝙ res putrescat ⁊ vastet q̄ꝫ ꝙ tradat ad vsū ⁊ fructuz Sed tamen amor retinendi, talis

nō necessaria pōt esse ita paru' q̃
nō erit nisi pccm veniale. Et specia
liter si tūc nō occurrat vel opareat
paup q̃ sit in periculo mortis nisi ei
succurrat. qr tūc tenet aliqs iuuare
primū tā de supfluis q̃z de his q̃
sūt necessaria simplicit ad victū qr
meli' debeo me amare et vitā meā
q̃z alteri'. Et ibi data est generalis
regula qñ dari debet elemosina sb
pena pcci mortalis tunc scz qñ vi
det alius in piculo mortis nec vide
tur qūo ei succurrat p aliū Tūc em
tenet qs occurrē sb pena pcci mor
talis si facē pōt sine periculo tali in
quo alter est quod nominat extre/
me necessitatis

Consideratio.xi.

Qñ gula est peccatum et quale.

Gula est desideriū aut appe
tit' deordinat' in manducā
do. Et est de se veniale. Et
pōt euenire ḋnq̃z modis. Aliqñ ap/
petit' est solū ex natura qñ natura/
liter desiderat manducare et bibē.
qñ fames aut sitis habet. et in hoc
nō est pccm. nec in delectatiōe q̃ na
turalit ē in māducādo. qr h nō ē in
nr̃a ptāte. Secdo vltra desideriū h
iungit qñq̃z desideriū volūtariū et
placentia in delectatione. et ibi est
peccatū veniale. Tertio qñ fit trās
gressio alicui' mandatorꝫ dei vel ec
clesie sicut ieiuniorꝫ statutorꝫ p gulā
sine causa rationabili. Qñ tñ psona
grandit se grauaret in ieiunando.
scz vel ꝓpter ei' senectutē vel infir/
mitatē aut nimiā iuuentutē. aut ꝓpē
laborē q̃ est ei vtilis et necessarius.
vt qr nō hz vñ pascat vna vice. aut
qr habet infantē quem lactat et nu
trit. In casib' istis et similib' nō te/
net psona ieiunare. imo peccaēt ali
qñ si ieiunaret. qr aliqñ grauaēt na
turā suā et oplexionē nimis. Quar
to qñ tale placitū habet in mandu
cando q̃ preponit diuino amori.
hoc est dictu q̃ poti' fieret trāsgres
sio mandatorꝫ dei q̃z q̃ abstineret
a manducando. et ibi est peccatum
mortale. sicut si aliqs ꝓpter suū gu/
losū manducare: vult rape alienuz
aut nō vult ire ad ecclesiā qñ ad h
tenet. aut qñ scienter omittit facere
aliqd mandatorꝫ dei ꝓpter nimiaz
suā repletionē aut inebriatōnez. Et
hic scit qñ ebrietas est pccm et qñ
nō. Quia siqs cadit in ebrietatē for
tuitu p potationē maiorē q̃z sit ra/
tionale vel forti' vinū q̃z putauit.
peccatū ē veniale. Si āt psona bñ
pcipit et vidit et scit malū qd acci
dit ex inebriatione. et nihilomin' p
gulositatē inebriat se scienē ipe pec/
cat mortalit. Et similit facit ille qui
aliū p malicia inebriat aut p inebri
ati malo scz vel ad decipiendū. vel
ad insaniēdū. Est q̃z osiderandū q̃
si psona tenet p votū aut p genē
le pceptū ecclesie. aut p pniam ieiu
nare. et accidit sibi vnū aliqd de su
pmemoratis ipedimentis p q̃ gra
uaret bonū ē q̃ petat osiliū de non
ieiunādo a suo plato vel ad min' a
suo curato. aut ofessore si opetēter
fieri pōt q̃ requirit ad habendā ma
iorem securitatem.

De cognitiõe

Cõsideratio. xli.

Qñ luxuria est peccatũ et quale.

Luxuria de se est otra mandatũ dei. et fit mltis modis qz aliqñ nõ est nisi in primo motu cogitatõis. et ibi est pccm veniale. qz osensus nõ ê pfect'. Secdo pt haberi osensus ad delectationẽ q̃ est in ope luxurie qd̃ esset pccm mortale. et ibi est pccm mortale. Et similiẽ accidit in alijs pccis vti' aliquis posset tantũ delectari in cogitando qũo su' iimic' habẽt magnũ dolorem aut infortuniũ. ꝙ peccaret mortaliẽ posito ꝙ hoc maleficium nõ vellet facere suo inimico. Similiter psona pt cogitare de delectatõne quã habẽt illi q̃ peccãt p luxuriã et in hoc habẽ bñplacitũ p deliberationẽ pfectã ꝙ peccabit mortaliter posito ꝙ nolit tale op' facẽ Aliud esset siqs accipet delectationẽ i. his q̃ de se nõ sũt nisi veniale pccm. qa osensus in pccm veniale nõ est nisi veniale pccm Tertio pt haberi consensus ad opus carnale extra matrimoniũ. et ibi est sp pccm mortale Quarto aliqñ non solũ tenet mala volũtas in corde. imo etiã nutritur ipa a foris in videndo et loquendo vel tangendo se vel aliã psonaz. et ibi sp est mortale pccm. sicuti voluntas ex qua sequit opus. est peccatũ mortale. Ecce videtis quot peccata mortalia fiũt sepe qñ tenet mala volũtas et specialiẽ in choreis ꝛ in alijs iocũditatib' seculi. Aliter dicẽ

pccõr venialiũ

dũ fozet si non habeat mala voluntas ab int'. qz videre pulcritudinẽ mulieris fieri pt sine pccõ vel ꝙ nõ erit nisi pccm curiositatis. Debz et cauere psona. feminaz dico ꝙ non det causã peccãdi alteri p visũ. aut transitũ suũ. aut sermonẽ aut tactũ qz ibi esset peccatũ posito ꝙ nõ vellet peccare carnaliẽ. qz etiaz caueri debẽt picula que cueniũt p malos mot' q̃ inde exurgũt. Quinto cogitari pt de pccõ carnis ad confitendũ vel ad cauẽdũ vl solũ p cõditõnẽ dicẽdo si nõ esset otra mandatũ dei talis res fieret aut talis. et ibi sepe nõ est peccatum. vel nõ est nisi veniale. sed tñ ꝙ caueat malus cõsensus otra mãdatũ dei. et ꝙ talis cogitatio nõ inflãmet se nimis. De hoc pccõ scripsi diffusi' alibi in vno tractatulo nõiato speculũ anime

Cõsideratio. xlii.

De mendacio et quale peccatũ est

Mentiri ad damnũ magnuz alterius est pccm mortale. Mentiri p iocũ aut ad vtilitatẽ sua vel alteri' sine damno alteri' est pccm veniale Et sciendũ ꝙ bñ pt celari aliqua veritas sine mẽdacio et sine pccõ. Sz tñ omne mendaciũ ê malũ et peccatũ. qz fit abusus loquele q̃ ordinata est ad hoc manifestandũ qd̃ est in corde. et pncipaliẽ ꝓter hoc qz si dareẽ licẽtia mẽtiẽdi sine pccõ destrueret tota fiducia societatis q̃ ê inter hõies. qz nesciret qñ vitas diceret et qñ non

exquo mentiri posset licite in aliq̃ casu. Quātū ad opa bñ pōt fieri aliq̃d ad aliā intentionē q̃z ad eā ad quā accipiūt videntes ad celandū se in certis casib' sic faciūt qui insidias aptant⁊ faciūt in bellis

Consi. xliii. De iurādo ⁊ qñ est mortale.

Iurare falsū scienter in omni casu est pccm mōrle sive in reb' serijs sive in iocis. Sed si p inadvertētiā aut facilitatē loquēdi peierat pt esse veniale pccz. quanq̃z mala cōsuetudo nō excusat eos q̃ p ipsam piurāt. Ibi vides q̃z grande malū est assuescē se iurationib' Et accipit iuramentū ad intentionē ei' cui fit. ⁊ sm vsū cōem intelligendi qz q̃ arte iurat falsū. arte piurat. Et q̃ntū ad iuramentū de futuris psona statim piurat tūc cū hz voluntatē firmā nō implendi vel q̃a nō complet de facto.

Consi. xlv. De correctione fraterna.

Nos tenemur sb pena mortalis pcci corrigere bonis rimū qñ scit q̃ malefacit. ⁊ certū tenet q̃ p illā correctionez q̃ ei fiet ipse se ordinebit. ⁊ alit nō. Sz si estimat q̃ nihil pficiat. ⁊ q̃ forte peius facēt vel psequeret vel odiret is q̃ talē instrueret. tūc non tenemur proximuz corrigē nisi sim' iudices vel publica officia habentes. qz estimo q̃ malefactor irascatur. aut nō ipse ē puniend' nisi eēt q̃ forsitan ꝓpter hoc maius malū adveniret reipublice a bono omuni. Et intelligit etiā hoc qñ publica sunt peccata

Cōsi. xlvi. Qñ facē ovra oscientiam est peccatuz mortale aut nō

Secunq̃z psona q̃ firmā hz oscientiā de aliq̃ q̃ sit pccm mōrle. ⁊ in illa cōscientia ipa hoc facit/peccat mōrlit q̃ntūcūq̃z res illa sit nō mala. Sz tales false oscientie sepe refutari debent. ⁊ auferri ad iudicium magis sapientiū. Et est intelligendū qd dr de oscientia firma qz ꝓpter quasdā faciles dubitatōnes q̃ habent ⁊ quas non est facile auferre qñq̃z nō oportet q̃ hoc qd dictū est habeat locū exquo habet fortior oscientia ad contrarium

Consi. xlvii. Quō de duob' malis minus est eligendū.

Notienscūq̃z p suū factū aliquis cadet in tales laqueos q̃ effugē non pōt absq̃z peccando. tūc debz omittē ⁊ cauere ne faciat id qd de se ē peius. Quēadmodū siq̃s iurasset occidē aliū. ipse debz nō tenere suuz iuramentū ⁊ nō occidē aliū. Et similit dico de oib' iurationib' ⁊ de oibus minis. pmissionib' ⁊ votis p que peius fieret ea seruādo q̃z omittēdo ꝓpt supuenientes casus fortuitos. vel qz facte sunt stulte ⁊ improvide

Consi. xlviii. Qñ ignorātia ē pccm ⁊ quomō.

De cognitione

Gnorantia accidē ꝑt aut ꝑ negli gentiā nō volendi apponē laborē ad sciendū id qd debet sciri. ꝛ ad finē ꝙ liberi⁹ peccēt ꝛ iocūdi⁹ Et iste ignorātie non excusant pccm. imo aliqñ graui⁹ efficiūt. Alia ignorātia qñ ḋs fecit suā diligentiā ꝑm statū suū ꝛ suū intellcm ad sciendū id qd sciēdū eat ꝛ tñ nō scit totū hoc qd expediuit sciri ad suum statū. Et talis ignorātia excusat ex toto pccm sic ignorantia facti. Si aliḋs putaret māducaē pisces i sexta feria ꝛ danē ei carnes in silitudine pisciū talis māducando nō peccat nisi alic sciat. Et silit̄er in plurib⁹ casib⁹ qz ignorātia de se nunqz est peccatū: ꝗ negligētia et cōtemptus sciendi facit peccatum

Consi. xix. De ofessione multa documenta

Nos tenemur ofiteri postqz peccauim⁹ mortaliter tm̄mō in casibus q̄ sequūtur. videlicz vna vice in paschate ꝓ ordinationem ecclesie Secdo qñ recipi debet sacramētū eucharistie. ꝛ ꝑm quosdam omnia sacramenta. baptismo excepto. Tertio qñ quis est in periculo mortis ꝗz verisimilē coniecturā ꝛ humanaz dubitationē sicuti in periculo grauis infirmitatis aut belli aut maris Quarto qñ habeē ofessor qui absoluē potest de peccatis ꝛ putaē siue credē ꝙ nunqz habebit. nisi forte nūc vt accidē ꝑt in casibus ꝑlatis reseruatis Quinto qñ firmā hz ḋs osciaz quā nō deponit ꝙ debet cōfiteri. Et est hoc intelligēdū qñ hr̄i pōt presbyter talis q̄ possit absoluē. et q̄ nō sit qui ofessionē reuelet. nec horteē ofitē tē sibi ad malū faciendū. Quia in tli casu fieri debet acli nō haberēt talis sacerdos. etiā esset ipse ꝓpri⁹ us curatus Et q̄zuis materia ista de ofessiōe sit bñ vtilis ad diu tracandū. tñ ego breuiter trāseo dicendo de ea q̄ sequunē. Primo de pccō veniali nemo teneē ofiteri q̄zuis sit bñ factuz ꝛ pfectio. Et siliter dico de circūstantiis et dictionib⁹ q̄ de se nō sē pcca mōrtia. Itē celari debz pccm alteri⁹ in cōfessione sic ofitens vellz ꝙ celareē suū pccm. et nō debz obediri ofessori q̄ hoc vellet inq̄rere. et spēaliē si nō scireē bñ ꝙ ofessor vellet ꝓficē alteri et nullo mō nocē. sic fit qñqz ad retrahendū alium a suo pccō singularie extra confessionē. nisi forte in casu q̄ ꝓpriū pccm dici nō posset ꝑsbytero cuicūqz sine accusando Itē q̄ nō hz otritionē. hoc est ꝓpositum ꝛ desideriū absti nēdi a pccō. talis non absoluē. ꝛ debz postea integre ofiteri. ꝛ etiā de ista fictione se simulasse scilz q̄ habuerit bonā otritionez. Et ꝑm aliḋs sufficit ꝙ non habeat pñs volūtas peccandi Itē bonū ē breuem facē ofessionē sine faciēdo lōgū ꝓcessū ꝛ sine dicendo longā q̄ fabulā Sufficit ꝙ ofessor sufficien

pccōz venialiū

ter intelligat hoc ꝙ ofitēs fecit ⁊ ꝙ omittat id qd ad ḡuitatē pcti nō ptinet. Et spēaliē hi q̄ sepe ofi tenē. aduisare debēt hoc de q̄ hñt spēaliē ofciaz ⁊ hoc ipsū dicē ⁊ re siduū in generali ⁊ breuiē. nisi fo/ te aliē fieret ad habēdū ofiliū aut osolationē Itez ꝛtingit ꝙ aliqs ignorat de aliqb' factis vtz faci at vel non nec etiaz scit vtrū mor taliter peccet aut nō et in tali ca/ su pōt ofiteri sub ꝛditōe dicēdo Ego dubito de tali facto aut de mō facti ⁊ de intētiōe p q̄nto ego peccaui ego cōfiteor qz i ofessiōe mentiri nēo debet nec affirmare ꝗ de q̄ ē dubiū Tñ bonū ē et secuz de talib' penitē acsi q̄s cert' esset Itē siq̄s sētit se p frequēter ofite/ ri ꝙ minorē ex ꝗ habeat deuoti onē occasiōe consuetudinis/ talis debet abstinere ad aliqd tēp' Et siliē dico de recipiēdo sacramēto corporis dñi nostri Jesu xpi. Ez q̄ se sētit pficere ex hoc magis et magis et habere maiorē cōsciēcie pacē pōt oi die confiteri et oi die cōicare. Itē nēo pūmē dz ꝙ pos sit aut sciat se ponē in statū talē p diligētiā cōfessionū q̄n sp iueniat de puluē defectuū venialiū qz in ipsamet cōfessiōe peccat venialiē Itaqz i vacuū talis fatigaret se q̄ nimis vellet de talib' defectibus cōfiteri ⁊ circa eos imorari Quia etiā quitatur hō multis aliis mo dis q̄z p confessionez vti est dicē pr nr aut pcutē pectus suū

Consi xx. De pcīis que fiūt in mercanciis

IN mercantiis caueri debēt alique ꝛditiōes specialiē videlicet ꝙ nihil iureē ab aliq̄ nisi qd tenē velit et nisi teneat qz aliē piurat et peccat mortaliē q̄ scienē facit Et est hoc dura res p nris mercatorib' de frācia Itē ꝙ videē mēdaciū ⁊ spe cialiē dānū alteri' in laudando su as merces mlto plus q̄z iudicenē esse laudāde Itē si i mercibus siue venalib' sunt magni defect' q̄ sciri nō possūt a pcipi siue respiciendo siue tāgēdo nō debēt celari nec vē di debēt acsi ꝛdictos defect' non haberēt Aliter eni fieret deceptio alteri' grādis ⁊ aliē q̄z q̄s rōnabi liē vellet ꝙ sibi fieret Itē ꝙ p mer cātis suis q̄s nō ꝛdat fruitiū dei ad qd teneē per ꝛceptū dei aut ec clesie et spēaliē ꝗm patrie ꝛsuetudi nē in q̄ est et quā plati sciūt ⁊ susti nent. Itē ꝙ custodiaē bona fides ꝗm ꝙ merces ꝛstiterint et p q̄nto vēdi possint saluo sufficienti lucro ꝗm labores factos et ꝗm tēp' qd currit Et ꝙ ꝓpter simplicitatem al terius aut bonā fidem non fiat ei peius Itē ꝙ non vēdaē cari' ad credulitatem q̄z ad argentum nisi forte habereē damnū magnum i non habendo argentum Et in ca su isto et in ōnib' similib' debz hō suā examiare ꝛscientiā Quia si iu dicat ꝙ plus diligeret suā pecuni am vel etiaz minorem. q̄z expecta re et plus habere propter damnū qd recipiet. ego teneo ꝙ rōnabili ter pt vēdere carius ꝗm damnum quod scit aut intelligit se habiturū

De cognitione pccōꝝ venialiū

Propter quod in multis casibus scirī pōt quādo erga deuz fit vsura et quando non. qz intentio est que facit peccatū erga deū q̄cq̄o fit de iuditio ad homies Propterea fiḋs cari' vēdat ad credulitatem siue expectantiā et ꝓpter hāc causaz non vellet statim solui vsura est Item ad cauendū piuationes et mendacia et alia pcca ego consulo seruari consuetudinē quorūdā bonoꝝ q fidelium mercatorum hoc est nō suꝑferre suas merces ꝗ eas vendē ad vnū ꝟbū Et qñ videbit hec osuetudo citius q breuius emet q fiet placitū deo

Consi. xxi De bona fidei nostre credulitate.

Quilibet hō qui habet rōnem q discretionē debet p ꝑ ꝑsuz credere articulos nostre fidei et veritates que ei cōiter ꝓdicant et ānūciantur tam p vsū sancte ecclesie vti est in colendo festa q p auctores a ꝓbatos et p suū curatū Sicuti est q ē vn' solus de' in trib' personis qui oia creauit et qui habet iustū et sapiens regimen toti' mūdi Et cōformiter de alijs articulis et veritatibus Nec debēt simplices homies magnas facere iquisitiones de talibus veritatibus ꝗ eas credere humiliter qz pessima superbia est nō velle intellectuz suū sūmittē ad credendū et se inclinādū in id q̄ deus precepit Contra ꝗ faciūt illi q murmurāt de ꝗ q de' facit vni et nō alteri acsi sit iniust' aut nesciat quid faciat Contra hoc faciūt sortilegi q sortilege Etsi eueniat q inimic' tibi afferat vel mittat tibi fantasias et cogitatiōes cōtra aliquas virtutes fidei et tu sentis q eas repellere nō potes. non reputes/ et cōtemne eas. tm̄ cura q bonum habeas desideriū q volūtatē credendi id q̄ credēdū est q ꝑm q teneris Et ista bona voluntas reputat tibi ꝓ facto et erit tibi meritoria Nec hoc dico q̄n etiam rogare debeas deū q libereris de tali tentatione Et etiā habere cōsilia sapiētū Quanq̄z frequent nō fit aliud cōsilium q̄z q̄ dixi sicuti aliqua vice plani' scripsi de tētationibus. blasphemijs Et sicut fuit dictū sancto anthonio qui aliquādo posuerat se ad pēsanda diuia iudicia q̄uo vn' est bonus alius ē malus. q̄uo tot et tanta ē q̄ntitas dānandoꝝ respectu saluādorum Et similit de alijs iudicijs dei. Et tūc dictū fuit ei Anthoni anthoni de te cogita et deū dimitte oueni re cū suis creaturis Satis eni sapiens bon' et potens est ad faciē dū id q̄ faciēdū ē etiā absq̄z ꝗ q tu doceas euz aut introeas secreta eius Sicuti ei dicebat. fac bene et bñ habebis

Consi. xxii. De excōicatione q de remedio ei'.

Quilibet ꝓsona que scienē se ꝓmittit excōicare et nō apponit q̄z to potest remediū pro sua absolutione ipsa peccat mōrlit ꝓ otēptu sui ꝓlati q cū hoc ꝓdit bō q̄ fiūt in sca eccia q̄ est ꝓditio horribilis. Et est hoc in

telligendum vsqꝫq̃ peniteat ⁊ cõfite/
ar̃ et habeat suã absolutionez ad
min⁹ a deo Qd tũc fit qñ q̃s ab
ecclesia excõicat⁹ ẽ nec põt oueniẽ
ter apponere remediũ ad habẽdã
suã absolutionẽ ita statim et incla
mat misericordiã a deo Et tũc nõ
est expulsus habẽdi ptẽ suã de bo
nis que fiũt in ecclesia sca generali
ter. q̃nqꝫ adhuc non debeat intra
re ad officium diuinũ nec alia sibi
phibita facẽ q̃usqꝫ suã ab eccia
habeat absolutionẽ ¶ Et debz vi
tari ois hõ excõicatus ab ecclesia
qui ẽ nominatim excommunicat⁹
⁊ denũciatus ⁊ per hoc scitur ꝙ
ipe excepto in q̃busdã casibus vti
huitoz pt seruire dño suo excõica/
to. vti etiam potest eis fieri sermo
pro correctõne eorꝫ. vti in casu ex
treme nẽcitatis et sic de alijs casib⁹

Consi. xxiij. Quõ sacerdos vitari debet ne missa eius audiat.

Vitari non debet sacerdos in suis missis aut alijs officijs nisi sit excõicat⁹ per suũ nomẽ et talis denũciatus. Alias quãtũcunqꝫ sit peccator et tenens cõcubinas aut alia faciens mala. Querit exquo plati supiores in ecclesia dei hec sustinẽt nẽo tenet tales vitare Etsi sũt aliqua iura que vident dicere eos vitandos illa sic vt premissũ ẽ intelligẽda sũt Aut defecerunt et nõ tenẽt per non vsũ. et ad pei⁹ cauẽdũ. et ne homines frequẽter eleuẽtur et facilit cõtra suos curatos ꝓpria auctoritate Tñ hic nihil affirmoz

ex cã. De hoc alibi largi⁹ scripsi

Consi. xxiiij. Qd malũ facit peccatum veniale ⁊ vnde venit

Quãuis pccm veniale nõ auferat grãm dei tñ p ipsum veniũt plura et magna dãna ꝓpter qd cauẽdũ ẽ et abstinẽdũ ab eo ꝑm posse quia per ipsum adquirit pena. et perdũt plura bona alia q̃ fieri possẽt. ⁊ grandia merita que lucrari possent. et ruitur citius in pcca mortalia. Et vere bon⁹ filius non solũ cauẽ debet patrẽ suũ prodendo vl tradẽdo offendere, vñ perdat amorem patris. Ꝫ etiã custodit se ⁊ abstinz se facere quicd̃ non est ad placitum patris Quãuis itaqꝫ in pluribus casibus vti dictũ ẽ posset aliqd malũ fieri absqꝫ mortali pcco vel absqꝫ pcco aliq̃ quia scz ad bonam intentionẽ. et ꝓpt bonũ finẽ fit sicẽ dixi in desiderando laudem mũdanã aut de volẽdo alteri malũ tpale. nihilo min⁹ bon⁹ ꝑu⁹ dei plurimũ imo plus dubitat ⁊ timet decipi et defectũ cõmittere in talibus casib⁹ qꝫ in illis q̃ clare ⁊ manifeste sũt mala ⁊ que bene fieri nõ pñt Scit enim inimic⁹ ꝙ bon⁹ dei ꝑuus nũqꝫ omittẽt aliqd̃ qd sciret aut qd in aperto clareret ẽ malũ et ideo conat coopire malũ sub vmbra et similitudine boni. Portat enim qñqꝫ q̃rere falsã laudem sub vmbra vitandi infamiã vl ꝓficiẽdi alteri. Et inde veniunt male iactantie et vane excusationes.

De cognitione pccōꝝ venialiū

Conformiter in corrigendo aliū vel inquirēdo vl desiderādo malum alterius sicut tetigi superius Ecce i oclusiōe videt. ꝙ nihil ē securitatis in hac vita q̄ nō est nisi tētatio Propter hūiliare debem⁹ nos in timore trpato cū spe ꝓ dei nri boni prīs gubnamien expectare ꝙ sp erim⁹ in tētatōe vsq̄ ad vltimā mortis horā sic affirmat sca scptura. Et scus Antoni⁹ ꝓ dic̄ nos videm⁹ ad oculū q̄libz die Et hec ē sufficiēs cā tenendi nos q̄tidie in custodia nri i vero timore hūilitate. sic captiui suā sñiaz q̄libz expcantes horam nō sciūt q̄lis futura sit vl qualis sit i iuditō dñi sui

C. xxv. q. vltīa. Generale exemplū declarās q̄d ē pccm mōrle aut veniale.

Ad meli⁹ intelligēdū oēm .s. dictam materiā accipiam aias nraz ꝙpando eā per exēplū vni regine. q deū regi alicui spōso ei⁹ q inimicū traditori regis. q tentationes ad sikitudinē nūciorꝝ Pono ergo ꝙ regina frācie sit cū rege in camera sua sic ei⁹ spōsa q amica singular. veniet aliq̄s gartio a famul⁹ nūti⁹ miss⁹ ab regi. inimico ad loq̄ndū rgine ad inducēdū q inclinādū eā vt dimittat regē q se donet inimico ei⁹ Sit p exēplo rex anglie Regia pt sex modis a statib⁹ se hre erga nūciū q q̄rit eā dehōestare Prim⁹ stat⁹ ē tal ꝙ nec velit nec dignet recipe talē nūciū q eā reqrit dehonorare nec audire verba ei⁹ nec recipere ipi⁹ dona imo faciat turpē. malū. q durū vultū q expellat eū forl. domū suā turpit. Vah de te. et vah de tuo dño fuge hinc. fuge i mala hora veneris Et ꝙ regia stati reuertat ad regē suū sponsū q dicat magnā turpitudinē q iniuriā quā su⁹ inimic⁹ reqhiēit ad faciēdū q petat ab eo vindictā q de tāto teneat se regina ꝓpi⁹ ad regē q firmi⁹ in ei⁹ amore. sēp reqrendo adiutoriū ei⁹ cōtra tales infideles nūcios quos nec vidē dignat Secōs stat⁹ pōt ē ꝙ regina non refutabit statim audire talē nūciū q forte apportat ei donaria ex pte hostis rgis aut aliq̄s placētias hābit. tñ displicet eidē regine ꝙ venit. q p̄diligēt ꝙ nō fierēt sibi tales pñtationes seu dona. nec dicēnt tales nūciatōes Et non recipit eas ex toto imo conat tādē q nūciū refutare. Terti⁹ stat⁹ ē ꝙ regina libēt videbit talia xenia q dona q audiet ꝓba nūcij q eaz solicitat ad inhonesta q ad dimittēdū suū spōsū regē. et cōsētire suo hosti q̄q̄z nō vellet assētire dicto nūcio i ꝓ q ꝓ ille ab ipa petit. nec ire de facto ad hostē regis. ꝓ tñ bñ placz ei ꝙ talia ꝓba sint sibi dca et tenz colloq̄um suū intra camerā in pñtia regi. cū dicto nūcio Nec curat ipa de recurrēdo ad regē ad petēdū adiutoriū suū. otra tles infideles suasiones. Quart⁹ est qñ regina p ꝓba dsētit q facit q conat ad ꝓ ꝙ faciat voluntatē regis āglie q recipit dona q bonū facit vultū nūcio ei⁹ q ex ꝓ incipit

ex toto dimittē spōsū suū regē frā
cie⁊ dat seipāz hosti ei⁹ Quit⁹sta
t⁹ ē qñ regina nō ē otēta solū cō/
cordasse ad io qd ab ea rex āglie
petit⁊ recepisse suū nūciū cū bono
vultu ꝯ etiā pgit ipm q̄sitū sponte
ꝓpē odiū qd iam ocepit otra suū
spōsū.⁊ malū amorē.⁊ stultū.quē
hz ad hostez. Que etiā nitit facē
ei⁹ volūtatē⁊ vltronea req̄rit eū si
cut grā effrōs vl effrenis ⁊ stulta
femina exposita. Sext⁹ stat⁹ ē qñ
regina talit ē fixa⁊ traducta in ta
lē statū sic iā dixi ꝙ ꝯ q̄ncūqz rē q̄
ei dici possit aut fieri ipa tamē nō
vult inde abstrahi nec ꝓcussiōib⁹
nec blādimētis.factis.sibi a suo spōso
nec ꝯ duricias q̄scunqz rex āglie
ei faciat in suo ꝓuitio nec ꝯ verecū
dia nec minis nec ꝯ q̄cūqz re que
sibi possz accidē imo ē obstinata
Int istos sex stat⁹ ꝑm⁹ est bon⁹⁊
ꝓtuos⁹⁊ laude plen⁹ custodiens fi
dē regine et fidelitatē et amorē ei⁹
et ꝯ ꝗ magis diligit regē et diligi
tur ab eo In scdo regina custodit
fidelitatē suā erga dñm suū ꝯ in ꝗ
deficit ꝙ nō pellit foras ita stati
ta dure nec ita turpit ꝓdcm nūci
um q̄ eā q̄rit ad dehonoratōez sic
ipa debēt et in ꝗ est sepe pccm ve
niale In ctio statu regina peccat
grauit cōtra dñz suū qm in ei⁹ pre
sentia ipa libent audit ꝓba aduer
sariorꝯ ei⁹ et eorꝯ accipit munera⁊
recipit malas placentias q̄zqz nō
velit abscedē de facto osentiendo
ad habendū societatē ad eos Et
in ꝗ sepe est mōrle pccm et perdit
grāz dñi sui Quia nō oz ipa bene
placitū accipē nisi in ipo nec se po
nē ad piculū hñdi osensū ad op⁹
In trib⁹ alijs statib⁹ sp ꝯdit regi
na grāz dñi sui ⁊ pei⁹ in q̄nto q̄z i
q̄rto statu et pei⁹ in sexto q̄z in q̄n
to Quia i tli casu regina ē incorri
gibil⁊ occidēda vl ardēda sine re
medio Per ꝗ exēplū si volum⁹ bñ
pēsare.possum⁹ meli⁹ vidē in q̄libz
tētatōe qñ ꝯdim⁹ grāz dei ꝯ mōr
le pccm⁊ qñ nō Scire ei dēm⁹ ꝙ
q̄libz tentatio nūci⁹ ē inimici infer
nal q̄ nos req̄rit ad ei osētiendū⁊
vt aia nr̄a ꝯdat ⁊ rūpat fidelitatē
suā quā deo et dño suo debz⁊ spō
so Et ꝗ ꝙ aia resistit a pl⁹ a min⁹
ꝗz ꝗ ipa custodit meli⁹ a pei⁹ fideli
tatē⁊ grāz aici sui Et osideret dili
genē iste mod⁹ in q̄libz pcto.hñdi
se.aut resistē scz.aut osētire. et inue
niet q̄libz istoꝯ sex statuū eē possi
bilis Sciatis etiā ꝙ ēci⁹ stat⁹ est
difficilior ad bñ ognoscēdum pro
eo ꝙ est int duos stat⁹ q̄ꝯ vnus
est pccm mōrle scz q̄rt⁹ ⁊ alter nō
Et ē sciēdū ꝙ qñ aliqd est ꝓhibi
tū sb pena pcci mōrl et aliqs hoc
nō vult facē ꝯ exteri⁹ op⁹ et nihi/
lomin⁹ ꝯfectū osensuz hz in corde
ꝙ vellet tale op⁹ facē si tēp⁹ patē
tur et loc⁹ aut nō obesset vēcūdia
talis peccat mortalit Q si nō ha/
bet talē osēsū pccm. et nihilomin⁹
libent ꝛmemorat diu in cogitādo
tale ccm qd ē ꝓhibitū.⁊ accipit cō
placētiā magnā⁊ inordinatā. pec
cat etiā mōrlit ꝯ tñ nō ita guit sic
añ. Si aūt op⁹ a ccm tle sit qd nō
sit ꝓhibitū sb pena mōrl pcci gene

De eruditione

raliter quemadmodū mulier aliq̄ maritata possz cogitare de mari/ to suo q̄ eēt absēs ⁊ accipet cōpla cētiā in memoria societatis ei⁹ aut sicuti aliq̄s cogitaē possz ad cibū quē mādūcatur⁹ ē in p̄ndio ⁊ hr̄e oplacētiā sine tali pcēo mōrli. Qz oplacētia aut delectatō nō ē pcēz nisi in h̄ qd est p̄hibitū aut quod de se trahit ad prohibita. Alteri⁹ osidera in exēplo p̄us posito quō regina desiderare pōt cōtinue eē in amore regis dñi sui. Et ido ipa odit oia suo amori cōtraria. Aut ipa nō diligit eū imo magis timz penāⁿ irā regis et vellet q̄ nō eēt pñs aut mortu⁹. ad finem q̄ alibi possz q̄rē oplacita sua. In p̄mo statu sūt boni q̄ amāt deū p̄ter suaz bonitatē sic̄ boni filij suū p̄rez. In scdo statu sūt illi q̄ solūmō pro ti/ more dānatiōis abstinēt a malefa ciēdo et vellēt deū nō hr̄e ptātem aut volūtatē eos puniēdi etiā con tra sua mādata faciētes

Explicit Deo gratias.

Tractat⁹ de arte audi

endi ofessiones Magri Jobis de gersonno Cancellarij parisien.

Si virtus quam assuefactio gignit certi⁹ q̄z ars opeⁿ non nihil tamen p̄ dest artis traditio apud eos qui nō/ dū p̄fecti sunt in virtute. Hoc i ar

confessor siue

te q̄libet perspicuū est. Et q̄m ars artiū est regimen aiarū presertim in confessionibus audiēdis. Stu/ dui q̄sdā generales osideratiōes tradē breuiⁿ distincte q̄s eē p̄ficu as expientia doctrice ognoui. In duxit h̄ agē me nō mediocriter q̄ paucos acten⁹ reperi q̄ p̄fecte nū q̄z integre cōfessi fuerūt causa ex istente in multis vl negligentia vl ignorātia ofessor

Prima osideratō Prouide at ad oia ofessor pur⁹eē q̄ purgādis aiab⁹ inuigilat ppem q̄z sui laboris ⁊ p̄ficiēdi cir ca alios nō in p̄pria ḡ dina virtute reponat. Meminerit igit̄ q̄m neq̄z q̄ plantat neq̄z q̄ rigat ē aliq̄d ḡ q̄ incremētū dat crist⁹. Et q̄ nisi spūs sēs cordi assit audiētis in vanū la borat lingua loquētis vel ofessio nē audiētis. Oret igit̄ crebro pro vt sapiens de corpali medico osu lit q̄ten⁹ dirigat op⁹ suū a deo vt eiusdem virtute roret ⁊ crescat.

Cōs. ii. Collocet se ofessor in ar ce seu specula rationis abstrahēs semetipm q̄ntū potue/ rit ab hoie exteriori tā in se q̄z i ali/ is vt spū ābulet ⁊ nō carne ne for te illect⁹ formis corpor fiat ipse laque⁹ p̄ditiōis sibi ipi. tot⁹ in aia/ rū p̄spiciēda q̄litate spūalit̄ inuigi let nō attēdēs discretōnem sexuū vl formar. Alioq̄n q̄d ei p̄derit si vniuersū mūdū lucret. anime vero sue detrimētū patiat?

Consi. iii. Cōpleat erga quēli bz sibi ofitētē solici

ti ofessoris officiū nihil p̄cipitanē
aut in solo trāscursu puolās ꝗ mo
rositate puigili omnia plene exami
nās d̄ñudicansqz. mēorie q̄qz ofi/
tētis q̄ dicēda oponēda ve fuerit
ea diligēti repetitiōe reponēs infi/
gat. Quippe eligibili' est paucos
audire oplete q̄z m̄tos impfēce cū
osciētiaꝝ scrupulis nō tā expedire
q̄z impeditos plexqz relinq̄re Imi
tek in ꝗ deū cui' perfecta sunt opa
Mallem nāqz si curat' essē multoꝝ
differre ofessiōes post pascha etiā
vbi q̄doz non redirent q̄z q̄ cecos
cec' seducerē dū p vere absolutis
ipsi non recte absoluti se gererent.

Con. xiij. Oñdat cōfessor i opi/
b' ofessis nihil q̄rē p/
ter salutē aiaꝝ suaꝝ q solutōez libe
raz a laqueis pccōꝝ vt nihil agat
ad q̄stū. recolēs illud Gratis acce
pistl. ḡtis date. Nihil ad mūdanaz
ostētet gloriā. paupib' eq̄ sic diui/
tib' se tradat q offerat. turpibus q
pulcris. indoctis vt doctis. nisi for
te p q̄nto maior inde fruct' honor
q̄z dei sperarek seq̄. Proderit sup̄
modū hec sincēitas rēe intētōis vt
velut magnes acus spūalis ferrea
etiā ipli corda d̄tuosi' ad se trahat

Conc. v. Expedit vt ofessor
zelans aias obtine/
at a plato sbditoꝝ suā in casib' re
ꝑuatis ptātē seu relaxatiōem p̄ci/
pue nisi sint cas' publici q scādalo
si Repiūk itaqz paucissimi q̄ nō in/
cideruūt i aliquē taliū casuū q̄ eō
reꝑuāk Sciētes ꝗo ipsi ofessi se ip
sos nō debē remitti deiceps ad al
terū magis se pronos pmptos q̄z
reddūt. nam vni ofessionē suam li/
bētius q citius detegūt. Confessor
etiā siliter eos p̄sumit liberi' inēro
gare. de singulk pleni' q̄z sanare si/
mul q semel ipos absoluēdo ofidit

Conc. vj. Sciat confessor oia
pccōꝝ genera q spe/
cies tāq̄z medic' doctissim' spūali
um egritudinū. Preterea q̄lik hoies
diuersoꝝ statuū q varioꝝ officioꝝ
peccare pñt nullaten' ignoret Et
quanq̄z ad hec cognoscēda facti
sk tractatki. attñ aliq̄ sk q̄ nō tuto
omittunk scpto aut ꝗbo pblico p
pter euitādū q̄rūdā scādalū. ꝗ ea
secrete discāt ipi q̄z inkest ꝗ nō ne
sciē. sic medicos morboꝝ varieta
tes ouenit nō ignorare. Nlik nēpe
q̄ pacto sibi ofessos prudenk ac di
ligenk inērogabit! Instruetqz ofes
sor ad suoꝝ rmemorationē crimi
nū ꝗ marie ē in pccis carnis ex or
dinarijs q̄lia exptū ē vix vnq̄z di
ci in ofōne a culpabilib' in eis nisi
cautissima arte p̄moneank. inēro/
genk capiankqz Et certe necē ē vt
ofessor hēat artē hāc obstekcādi
spūalē ad educēdū colubꝝ tkezpe
stifeꝝ tortuosū q virulētum ab aia
ipi'. a ipa sine dubio piclitabik q
vt crebri' ekne moriek. Nec reputo
audiēdos in hac re eos q̄ nihil in
terrogādū a inq̄rendū esse dicunt
a ofessis p̄ptiz cū ꝗ ipm velint re
q̄rātqz ofessi Alioq̄n nō satis osu
lik vēcūdie ignorātie q fragilitati
peccātiū nec impleē illud scripture
Alk alteri' onēa portate q silia

Consi. vij. Cõiecturet ofessor post inꝛogatiões quasdaꝫ pambulas sup etate. statu. oditione. studio. vel officio confessi. Vtꝫ ipe verecũd' sit q nimio pudore detet' qr forte puer ẽ vl femina vl exilis oplexiõis. Apud tales p ceteris psuadẽdũ ẽ pmit' et figenduꝫ in aio q̃ admo ꝺ ofessio secretissima ẽ q omiscienti deo magis q̃ hõi fit. nõ ad fuelãdũ a accusandũ q̃ri pcca sua ꝗ ad euitandũ q absoluẽdũ q ppetue q̃ttãdũ. Mallẽ ofessorẽ mori q̃ aliq̃d dicẽ dor detegere. Tollat igit oẽm talẽ suspitionem. Nec reformidẽt q̃ ꝓpt dicenda ofessor sit eos postmodũ habitur' odio. a ꝺtẽpturus accusatur' imo teneri' eos diliget sic filios charissimos et q̃ sue fidei se totos omiserũt

Con. viij Laboret ofessor pp̃ tim erga iuuenes q puuulos hr̃e ofessões eor generalẽ qr vix a nũq̃ integre ofitent nisi forte p̃ docti a tali ofessore q̃lẽ describim'. q̃netiã illꝺ eet vtile apꝺ grandeuos rurales q simplices q feias. Qr si nõ pnt leuit induci ad ꝗ. poterũt ab eis fieri inꝛogatiões tles. Vtꝫ fca est tibi oscia de tali b' pccis q de tali etate q de societatib' talib'. Et pm rnsiones poterit aiaduertẽ prudẽs ofessor si plena fuerit tal ofessio. Et si nõ tũc nitat eã pficẽ q ofitẽtem ad ꝗ inducat.

Consi. ix. Precaueat sũmope ofessor ne fit auster' ab initio tristis q rigid'. mox enim p hmõi claudit os obstinati pcco ris. Primo fit affabil' locutio. etiã si aliq̃n ita res exigat sup pccis q̃/ usq̃ fãiliaritas q̃dã ꝺtracta fit. de hic oñdat q̃nte inid̃tatl. ẽ q ipocrisis pessime q̃cq̃ velle celaẽ i ofessione corã deo q quãdomꝺ ꝗ agẽ ẽ se ipm turpit fallẽ. Esse q̃z melius dicat si nõ ofess' abscedẽ velit q̃z fingere cõfessiõem imperfectã.

Cõ. x. q̃rat sacerdos a ofitentitẽtib' nõne velint expurgari penit' ab õi suo crimine. Et q̃ nisi ꝗ velint fas hnt recedẽdi ne tẽ p' incassũ imo noxie detineãt. Si volũt/ dnt igit iuuare se q ꝗ meli' q celeri' fieri neq̃t q̃z si ad inꝛogata vitatẽ plenã rnderit. Si vo dephẽdũt velle mẽtiri q celaẽ vt sepe fit p discretũ cõfessorẽ/ arguãt vehemẽt q acrit. q opellãt veniã statim q̃rẽ sup hmõi mẽdacio. qꝺ post q̃z fecerit. rurs' blãdeq lenit monent nihil deinceps mẽtiri a celare. Si vo bis a ter rursus mẽtiti fuerint poterũt remitti q deferri vsq̃z ad tps alter. iniũgẽdo vt meli' si bi puideãt. Sepe fit vt in altẽa cõfessione libẽti' apiãt oia dũ putãt mẽdacia pora magl. imputanda eis ad inaduertẽtiã q̃z in malitiã.

C. xi. Applaudat ofessor dicẽti b' vitatẽ sup delictis suis q̃nto magl. enormissima q abominãda videbũt. Collaudent de vitate. de religiõe. de tiore dei. de zelo ꝓxie salutl. ꝺ ofidẽtia ad sacerdotẽ q ofilib'. Et q̃ audacẽ pgãt ad alia nil hesitãtes. Fit aliq̃n n̄ inutil qõ si fuerint alias ꝺ tlib' ofesi. Et si nõ. q̃lit inde ãpli' letari de/

bere & do gras agere q̃ tale eis ebuit
volũtatem & optunitate. Conueit q̃z
vt p̃ confessore gras p̃tialiter agere
moneant p̃ modũ tendat ad alia

Consi. xii. Jubeat confessor ne
confessi crimina dete
at alios nominando eos vel sig
ns certl. notificando nisi forte pec/
cata talia sint q̃ nullo mõ aliter pos
sint apiri vt si sororem vnica frater
male cognouerit a vir vxorem Non
sit p̃terea curios' in inq̃rendo pticu
lares circũstãtias peccorũ q̃ nõ mlt
tũ augent vl variãt guitate in eis
qm̃ nasceret inde aliqm̃ vl tentatio
giculosa vel turpitudo nimia a su
spitio retardatiua confitendi sibilo
min' vtile iudicam' p̃ serenatione
cõsciaꝰ illoꝰ q̃ confitent qz forte p'/
modũ grauiorib' vrgerent stimul
q̃ nõ bñ integre pcca sua confessi
fuisset vt plen' explicet oia q̃ tũ
quisq̃ iudicauerit confessor expedire

Consi. xiii. Arguat reprehen
dat acriter ipe cõ
fessor pcca enormia p' q̃z ista ple
ne cognouerit & condat q̃nta puni
tione peccor dign' e Attn̄ cauen/
dũ e ne rurs' peccor cofugere possit
ad negãdũ ia confessa sic pluries fie
ri reptũ e etiã p' confessione completã
pus Jdcirco habeat certissima ex
plicatio peccorũ. Deniq̃z dicat in
confessione direct sacerdos sit ipe sp
in fine mãsuet' atq̃z benign' infun
dens oleũ consolatiõisq̃z compassiõisq̃z
bone spei. Potest insup aliqm̃ dicere
confessor. exq̃ talia & tha confess' es q̃
sit guissima. noli deinceps celare

aliqd ꝗ oia dic vt te sic expedias

Consi. xiiii. Procedat confessor i
inquisitione peccorũ
& spealiter peci carnalis qd a mlts
cũ sũma difficultate vix p̃t extorq̃
ri Primo pedetentim & a genealio
rib' incipiat q̃ nlt̃z aut paucaꝰ
videnter includere culpam qz si pccor
vult metiri a fugere sepe deceptiter
p̃ talia q̃ naturaliter accidũt oib' a
rarissime repit oppositũ q̃lia si sta/
tim neget cstat eũ timere dicere gran
diora Hoc mõ noui plures fuisse
decepteos q̃ interrogati negabãt se
vnq̃z passiones mebri pudendi ha/
buisse calefactione vel pruritũ vel
erectionez qualecunq̃z vel tentati
one vel cogitatiõez malã de qua
cũq̃z muliere Et dũ cuicti fuerũt
de hõ medacio q̃rebat nõne illud
erat turpe sic dimittere qd agebas
tu & sepe respõdebãt illud qd q̃re
bat credentes ex mõ loquendi cofes/
soris q̃ illud nõ imputaret ad cul/

C. xv. pam ꝗ ad laudem.
Sciat confessor genealitates
istas esse & sites fuisti vnq̃z a tpe q̃
cognouisti te in societatibus famu
loꝰ aut sociorũ et spealiter in lecto.
Si sic audisti vnq̃z malũ vt sepe fit
loq̃ tibi d impudicitia & mulierib'
Si sic/loq̃bar. tu silit̃z si mala de
siderabas Si sic/vtrũ voluerit vn
q̃z alt̃ q̃ tangeres eum inhoneste
vel ipse te Si sic. fiat pcess' vlteri
or sb velamine tli q̃ intelligat an
omissa fuerit ibidem mollicies siue
pollutio Et hoc pcem bñ omittit
etiã añ pubertat. ãnos Jmo & sp

imputat̃ i vigilia dū opleta trāsit
delectatio etiā pollutiōe nō exñte

Cōsi. xvi. Poterit cōfessor dū
inhoneste loquēdus
erit dicē. Amice non cures si loqr
turpiē qm̄ optz oia i ofessiōe dicē
lōge aliē dicerē a certe silerē extra
ofessionē Et dicant tūa satis ostā
ter q qi p̄scita aut p̄sciātur a ꝓ nō
reputant̃ ita ḡuia. Nec aspiciātur
fixe vult' ofitētiū ꝗ diuertat ofes/
sor vultū qi nō curās aut fere nar
rās fabulā dicēdo sic Ego bñ vi/
deo tu fecisti sicq sic. osequent̃ dic
g' totū in noie dñi ego tibi indul/
geo si nō alias feceris. q si diceres
oia mala mūdi nō inde pei' hr̄es
dic ergo audacē Imo q qri pote
rit si velit ofitēs vt sup omib' dili
gēter interrogeē q si sic sbinferat̃
ꝓ ergo dicat in oib' veritatem

Consi. xvii Accidit aliqñ li
cet rarissimum sit
apud circūspectū q puidū ofesso
rē ꝓ apiūtur qdā spēs pccor̃ car
naliū a qdā circūstantie viles qr̄
pccor nō ē osci' a culpabilis. Et
hinc forte scādalisabit̃ vl docebit̃
veinceps agē silia. licz p certo nō
videam' istd ita eē timēdū quēad
modū aliq̄ tradūt ꝓ ꝓpē d̄ deat
omitti diligens inq̄sitio peccator̃
Utinā mala a pueris q alij̄s tā di
ligent̃ ofitent̃ qz sciunt̃ q agūt̃ ab
eis Nec inq̄rēda esse iudicam' qsi
nesciāt. ꝗ qr forte ea nō tā grauia
eē credūt qnta sē apd deū a ꝓ a/
lit̃ nolūt mānifestare ea Ntñ i hoc
casu debz cū sūma detestatiōe pec
catū tale dānare qi nō cadēt etiā
in hoiez tale aliqd agē Sed ꝓ il
lud dicebat̃ ad expiēdū discretio
nē pccor̃ an sciat distinguē inter
ea q fecisset q nō fecisset Sūt eni q
dā male respondētes affirmatiue
ad oia q ofessor interrogat

Consi. xviii. Pergat ofessor
vt dixim' a gene
raliorib' ad spēaliora a min' turpi
b' ad turpiora q ꝗ qi a cāis gene
raliorib' ad effect' ear̃ spēales vt
hito ꝓ aliqs conat' fuerit se a ali/
uz sociū luxuriose attrectare qrat̃
qzdiu. q qz sepe. q cū qt accidit. q
qnto tpe i tō vita Etsi aliq erāt ex
suo genē q finalr i q pte corpis o/
pleta ē libido sua vl alteri' Demū
ad alterā hmōi pccī spēm peiorē
successiue potēit inq̄sitio ptrāsire.

Cōsi. xix. Cōgruit put expt'
sū ꝓ paruuli et ado
lescētes masculi pri' inerrogent̃ mō
dicto de cohitatōe socior̃ q famu
lor̃ tāqz de his q p̄ma facie min'
horrēt qr min' insolita sē Postmo
dū qrat̃ de cohabitatiōe mulierū
Et p' si vnqz i etate. v. vl. vi. ānor̃
vl eo circa iacuerī cū ācill' sic mos
ē pueror̃. Et sic ofortmē inq̄ratur
ad p̄dca q certe repient̃ horrēda.
Cōseqnt̃ inq̄rant̃ ñ solū de ancill'
ꝗ de genē primiori ad q̄lia nō de
scēdit̃ nisi q̄si sbito q a latē dicēdo
sine mutatōe vult' O bone video
qr tu silē fecisti cū tūb' q tūb' sicq
sic. vt heu sepe fit. p̄us qz dearticu
let̃ aliqd ampli' fiat p̄ctica oside/
ratōis vndecie p̄cedētl. de collau
dādo pccorem dū pccm aperuit.
Postmodus suadeat̃ p bono suo

De arte audiēdi cōfes

dicere circūstantias ōnes in parti
cularī sic de ancillis pdixit ostēdē
do ꝙ pudor ille ad magnuz meri/
tū sibi cedet futurā ꝗ opabit cō
scientie trāquillitatē ex q̄ nunqꝫ al
teri deinceps reuelare cōpelletur
Estimo autē ꝙ feminis ouerso or
dine faciende sūt inērogatiōes p/
us scz de cohabitatōe mutua secū
Postmodū cū viris puulis a ado
lescētib⁹ ꝗ expientiā tōlem nō hēo

Cōsi. xx. Reprehēdz forte aliqs
audaciā hāc ofessorl.
q̄ talia psumit apire que vix credi
bila sūt et fere icogitabilia nisi ab
exptis aut aliū de doctis. Sentiat
alius qd voluerit ego coram do
testor me plures talib⁹ remedijs
induxisse ad cōfessiouē q̄ fatebāt
nūqꝫ etiā in articulo mortis fuisse
talia dicturos cuicūqꝫ Laudabāt
tñ deū totis viscerib⁹ grās agen
tes ꝙ ita se apuerant. Quidaz et
paucissimi retroire volebāt aliqñ
ꝗ tandē redierūt fatētes illusionē
eē demōis q̄ claudē os semel aper
tū rurs⁹ satagebat Alij iā cōfessi
ppē omissionē hmōi inērogatōis
rurs⁹ ad ofitedū inducti aptuz ñ
fecerūt iudiciū ꝗ nēaria sit hmōi
inq̄sitio

Consi xxi Judicabit ali
qs se talia ne
scire vel nolle inquirere qz forte ē
vt chyrurgic⁹ timid⁹ et inexptus
pallescēs a spasmū patiēs in aspe
ctu fedoz diroz qꝫ vulnez Fate/
or cautelā esse nēariam q nō leuiē
debē fieri descēsū ad talia abomi/
nāda vl ofitēda. pcedētia videāt
velut inferre talē ocionē Dz siqs ne

sionem Clviii

sciat vti cautela tli/ dimittat osulo
neq sibi noceat q pccorem si semel
negauerit neqꝫ deprehēsus fuerit
scandaliset q vix in futurū ouinci
queat Quale ꝛo debeat vniuersa
le remediū tradi apud oēs. nōdū
scio qm̄ pdicatiōes generales nō
sufficē satis puto In hac tñ interi
sū sñia ꝙ tles cas⁹ secreti p puulis
xiiij. ānoz q infra. q p mulieib⁹ ne/
q̄qꝫ reꝑuari deberēt Alioqn non
video qn mlti ex ꝗ defectu ofessi/
onis integre pditi sē Ad nlros ve
ro ampli⁹ qꝫ ad plātos spectat re
mediū eē damnās si claudāt regn̄
celoz a p negligētiā a p hmōi ri/
gidiorē obseruationē occultoz

Consi. xxii. Videret saltē ex/
pediens ꝙ in q̄li
bet cura notabili curat⁹ si discret⁹
esset aut ali⁹ loco sui vicari⁹ aut a
lius vice adiutor ordinaret q̄i pēi
tētiari⁹ in talib⁹ et circa tales Ffz
insup diligēs audiē ofessiōes par
uuloz iuuenū q̄cūqꝫ tpe vellēt et
sibi vacarēt euocādo nē vnū nūc
alium qz puecte etatis hōines ad
ꝗ forte non possēt induci. puidēt
tñ qūo caute q circūspecte ābula
ret q̄ talis eēt ne culpabiles sedu/
cētes hmōi puulos pseqrētur eū
directe vl indirēe p malitias exq/
sitas q forte ofingēdas p puulos
q̄nqꝫ securitas maxia. circa ꝗ eēt
puritas oscientie q intentionis et
ꝙ neqꝫ ꝛbo neqꝫ signo aliq̄ quo/
mōlibz reuelaret q̄ dicēntur q ad
nō reuelādū vñs oib⁹ induceret
neqꝫ daret penitentiā per quā pos

De arte audiendi confessionem.

sent paruuli de q̃cũq; notari apd̃ eos circa quos ꝑuersant. Peniq; circa hoc meli' videt hr̃e plures ꝓfessores min' discretos in penitẽ tijs iniũgẽdis q̃ reseruãdo casus mltos discretis paucis et ad hoc hoiez ducẽ pudore cogẽte ne tali b' paucis ꝓfiteant in ecl̃ñ sic̃ tolerabili' ẽ sumẽ pñiam in purgatorio q̃ vt ifinita patiant in infẽno

Consi. xxiii. Remanet aliqñ i sacerdote scrupul' sup ꝓfessione pccoris q. s. nõ dixerit oia ⁊ b̃ hz vl̃ qz scit aliũ de q̃ p ꝓfessionẽ vl̃ qz tenet certa p̃ncipia et iam ꝓfessatis q tke pccm omiserit aut alijs modis. Quo casu vel remittat pccorẽ p auisãdo se vt dictũ ẽ. vel si absoluat predicat sepius iterũ et iterũ q si celet aliquid confessio sua et absolutio penitus inualida ẽ ⁊ irrisoria. Dici deniq; poterit vt si mallet alteri cõfiteri pergat in noie domini tã tũmõ fiat integra ꝓfessio sua Suffficit hoc nec aliud exq̃rit aut redeat si velit alias cũ puisiõe meliori

Consi. xxiiii. Petat cõfessor a pccore si ꝓponit ampli' abstinẽ cuz auxilio dei deiceps a pcctis Itẽ si caret odio cõtra aliũ Itẽ si vult realiter duz poterit alienũ restituere. Itẽ si occasiones certas peccatorũ vitare ꝓponit vt ocubinatũ et vsuras et similia Si aliqd̃ istoꝝ defuerit nõ valz absolutio neq; tradi debz si hoc pccor non velit facẽ Suadeatur tamẽ sibi agẽ interim bona q̃ poterit vt de' illũinet corꝝ ipius

Idẽ dicim' de ꝓuocatõe seducto/rũ malis ꝓsilijs ⁊ moribꝰ p eũ ⁊ de diffamatis iniuste ⁊ hl̃ib' nõ req̃ rẽdo tã vltra illud qd̃ verisimilit̃ fieri p̃t ad talia reparãda.

Consi. xxv. Iniũgat ꝓfessor pñiam nõ aliam q̃ de ꝓsẽsu pccoris ⁊ de q̃ speret impletionẽ nisi forte pcca eẽnt publica et scãdalosa p q̃b' ad reparationẽ cogi debẽt inuit'. Cetez p̃t aliqñ dare pñiaz' de nõ peccãdo tali vl̃ tali crimine p certũ tp̃s futurũ sb̃ pena aliq̃ vel pecuniaria vel corpali efficacit̃ soluenda aut sb̃ debito redeũdi ad ꝓfessionẽ infra biduũ p' ppetratõnẽ delicti q̃ aliqd̃ hmõi Cõmoneat tã ipe cõfess' ne pñiaz hãc vl̃ aliã quãlibz acceptet si nõ eam ꝓponat se firmiter impleturũ Ignouerit enim se in purgatorio q̃ in b̃ mũdo grauio ia soluturũ. Ceterũ de celando pñiam suã ⁊ ea q̃ in ꝓfessiõe acta dictaq; fuerint et de nõ rñdendo ea curiose inꝛogantib' moneat.

Deniq; reliq̃ mlta tradi potuerãt q̃z nõnulla iã ꝓscripsi ptim latino eloquio. ptim in gallico in varijs tractatul̃ Et alij doctores longe ampliora vtiliora q; Ad̃ hec interim p sui breuitate ne fastidio sint sufficiãt. Et qz sic̃s ad opus hoc salubrimũ bona fide p cesserit ille pl' exercẽdo et orãdo q̃ legendo eruditet atq; ꝓficiet.

Explicit. M. CCCC. lxxxiij
altero die post Laurentij

De absolutõe cõfessio

Opusculũ. Johis de Gersonno. Cancellarij parisiens sup absolutione cõfessionis sacramentalis

Gracia tibi et pax frat charissime. Petis primo si apd aliquẽ doctorem reperiat forma auctentica absolutionis sacralis Rñdeo q̃ sic. Et de hoc videat sũma ofessor vel bertelina sup hoc verbo absolutio in .i. qõne. Itrũ forma absolutõis debeat fieri sub modo indicatiuo ⁊ ꝑm illa que reperiunt ibidez patebit satis rñsio. Ad illud q̃ secdo petis scz que sit forma sufficiens. Deinde ad tertiũ qd̃ querit vnde tot varietates i forma ista absolutõnis Rñdeo q̃ ex ignorãtia vel negligẽtia sufficient inq̃rendi q̃ agẽda sũt circa sacramẽta ꝓz cur? Quid plus inquis circã istaz formã q̃z circa alias? Rõ vna est qz alie forme dicunt publicez inueniunt scripte sic qz legunt. Hic ãt occlte ⁊ absqz libris ⁊ arbitris fit negociuz. Potest ⁊ illa rõ dari qz act' ofessionis ⁊ absolonis est q̃dã act' iudicialis vbi videt sufficẽ q̃ sacerdos iudex explicet sẽtentiã suã q̃buscũqz vbis dũ tñ intẽdat absoluẽ. sic dicim' in mrimonio q̃ osẽs' interior amboz. significat' exteri' q̃libuscũqz vbis. imo ⁊ signis. sic i muto sufficit ad mrimoniũ otrahẽdũ. Deinde ꝑ solutione alioz q̃sitoz ⁊ declaratõne ꝑmissoz scribã tibi modũ q̃ vtor in hmõi absolonib'. Jñ si nihil dubitat de excõicatione otracta Dico ꝑmo ꝑ modũ impcationis q̃ de ogruo ꝑmittit Dñs nr Jesus christ' te absoluat. vel parcat tibi de'. vel dũ mora maior ẽ Misereat tui omps de'. ꝛc. Deinde sd̃ iũgo cũ intentione interiori absoluẽdi. q̃ntũ possũ ⁊ ꝑm auctoritatẽ m̃ omissã. Et dico Ego te absoluo a pccis tuis In noie pa. ⁊ fi. ⁊ .s.s. Amen. Nec oportet aliud addere. nec istd̃ ꝓno' alijs. nec istud adiectm̃ oibus. nec istud oblitis. nec illud oĩtis. imo ꝑt nocẽ si ponit ꝗ adiectm̃ otritis cũ vtus sacralis absolonis valeat sup pcca solũ attrita licz nondũ otrita. Et ita ẽ additio q̃dãmõ distrahens q̃ ꝑsupponit otritionez ꝑcessisse q̃ nõ sp ꝑeqrit vt dictũ est. Itẽ nec oportz addẽ q̃ntũ possũ ⁊ adhuc min' istd̃ in q̃ntũ debeo qz sepe sacerdos nõ tenet a' debz absoluẽ. ⁊ ita ẽ additio distrahẽs. Itẽ nec oportet addẽ auctẽ m̃ omissa ꝛc. oia eni talia sufficient fiũt ⁊ valẽt ꝑ intẽtionẽ interiorẽ quã hz sacerdos vel habuit in volẽdo absoluẽ. Jñ ꝑ regla teneat q̃ forme sacroz debẽt eẽ absolute ⁊ nõ cõditionales. Etsi opponat q̃ in baptismo dr qñqz Si tu non es baptisat' e.t.b. ꝛc. Rñdeo q̃ illa oditio non se tenet nec tenẽ debet ex pte forme ꝗ solũ referẽda ẽ ad explicationẽ intẽtiõis quã hz sacer-

nis sacrãlis CCliꝗ

Sup absolutione cõfessionis sacrãlis

dos quã intẽtionẽ iõ explicat ne puteť velle baptisare puer tã baptisatũ. ⁊ ita facẽ iniuriam sacro. Nã apd deũ sufficẽt intẽtio interior sine tali explicatõe. nisi ꝗa sic ecĉa voluit fieri cã dicta. Simile eẽt in dubio qd aliqs hẽret de hostia posita añ eũ dũ celebrat ⁊ nescit plane si consecrata sit iam vel non vtputa quia nescit si protulerit sufficienť ꝟba ꝛc. Tũc si nẽcaria sit securitas amplior sufficiet ꝙ homo cũ intentione ista ꝙ non intendit osecrare istã hostiã si sit osecrata/ dicat ꝟba osecrationis ꝗuis talis ꝛpetitio nõ sit passim facienda. nec eẽt in hoc assuescendũ Addať ꝙ ꝑdicta forma absolutionis sacrãlis sufficit in ꝗcunqz absolutione ꝑ pccis siue fiat ofessio p' vnã absolutionẽ iã datam siue nõ. Nec oportet dicẽ Absoluo te ab isto pccõ ꝛc ꝫ sufficit sicut pri'. Deniqz tutius obseruať breuis ⁊ succincta forma absoluendi prediĉta qz dũ fiunt tot additiones q̃ vel sunt supflue vel qñqz distrahẽtes aut impeditiue Ceterũ quo ad absolutionem de excõicatione Rñdeť ꝙ in foro publico nõ sacmentali nlla certa forma requirit sufficit ꝙ ille q̃ habet ptãtem iudiciariã significet intentionẽ suaz q̃ vult talẽ absolutũ eẽ. Porro quo ad sacrãlem absolutionẽ q̃ vlterius reqrit ⁊ circa cuius omissionẽ multi deficiũt. precisa forma non ita requiritur sicẽ in alijs sacramẽtis. Nã cũ ista forma sufficit intẽtione interiori sicut prius explicabať Ego absoluo te ab excõicatione vel excõicationibus ꝛc. Et pr adui. licet non sit necessariũ. ista Et restituo te sacramentis ecclesie et orationibus diuinis In nomie patris ⁊ fi. ⁊ s. s. Verũ quo ad minorẽ excõicationẽ que otrahit participatõne cũ excõicatis sufficit eadẽ forma ꝗz q̃ ad excõicationẽ lãgo noie dictã q̃ otrahit ꝗlibet pccõ mõrli qd sepat hoiez a deo. puto ꝙ nõ reqrit spẽal' formula ꝫ sufficit alia q̃ dicta ẽ ꝑ peccatis. Ampli' ꝟo q̃ ad irregularitates otractas celebrãdo i excõicatõe vel alio tali mõ sic habeť in ostõnib' decretaliũ. fõr nõ ẽ certa ⁊ ꝑcise req̃sita. cũ sit q̃dã ať' iudiciał magl. q̃dãmõ ꝗz ordinis. Nihilomin' ꝑt ogrue sic dici sicẽ etiã pñiariorũ vl' hz Ego absoluo te ab irregłaritate vel irregularitatib' si sint pluẽs. ⁊ ꝛstituo te sacris ecĉe. ⁊ dispẽso tecũ. Et ꝫ ponit ꝑ futuro tpe vt hõ legitie possit celebrare vel vti sacris Deniqz addit In noie pa. ⁊ fi. ⁊ spi. s. Amen. Tãdez ad id qd inq̃ris si sit expediens in iniũctione pñie dicẽ Oia bona q̃ facies sint tibi ꝑ generali pñia. Rñdeo ꝙ sic qz ꝑ hunc modũ oia tłia bõ hñt vim satisfactoriã. lz nõ tãtundẽ sicẽ si spẽaliter iniũgerenť oia sic debẽ fieri ꝑ periculuz trãsgressionis et culpe seu inobediẽtie inde osequẽtl. Tenor qõnis de qua fit superius mentio in sũma ofessoꝝ li. iij. titulo. xxxiij qõne ꝛc. habeť.

Finis.

Incipit epistola domini

Jobis Gerson cãcellarij Parisien. sup moderatõe casuũ reseruãdorũ in foro penitentie

Pontificali dignitati su' qualiscũq; zelator clauibus bene vti pastoralis auctoritas in casib' reseruandis que ad forũ cõscientie sicut et alia quelibet ptãs data est prelatis in edificationẽ ecclesie nõ in destructionẽ sicut dicit apls q in fauorẽ populi xpiani p salute sua. Constat aũt certissime p plures exptos in ofessionib' audiendis tpe isto q reseruatio stricta quorundã casuũ psertim in grauioribus et occultis specieb' pcci carnalis retrahit innumeros a cõfessione taliũ peccatorũ sicut sũt pueri et puelle et mulieres verecundissime et curiales idiote a quib' vix põt extrahi ofessio taliũ pccorũ quãtũcunq; ofessor sit solicitus humilis morosus et discretus. Q; si remittant ad prelatũ vel penitentiã de longinquo vel in publico refugiunt et horrent. Exptuz q; est millesies q nõ vadunt sed nec ducẽti nec trecenti. imo nec mille penitẽtiarij sufficerẽt aliqũ in vna diocesi ad tales casus plene audiẽdos absoluendos q;. Peniq; qd pdest et certe obest plurimũ addere verecũdiã onera grauia sup onera. q difficultatẽ ofitendi talia peccata super difficultatẽ que tanta est vt vix credi posset. Et hoc precipue qñ pccm secretũ ẽ et tale q auctor perpetue celabit ipm si velit vt nec epus nec alius inde punitionẽ vel notitiã inueniat. Si diceres. talis si nõ reuelabit damnabit. fatemur quidẽ sed obuiandũ esset huic damnatõi modis omib' poti' qz addenda sit occasio. Exptũ est itaq; q hic terror reseruationis nullos aut paucissimos cohibz sic peccare. innumẽos aũt sic retrahit cõfiteri. Hec' est in pccis publicis quibuscunq;. Talia sola pm quosdã doctores olim iura condita reseruabãt. Ad qd nimirũ vt taxaret pena grauis et publica p supiores talib' in exẽplũ et terrorẽ alior. Hz i occultis cessat hec ratio. qm p talib' nulla pnia iniungenda est quã nolit ofitẽs recipere Qm iuxta memorabile dictũ Guilhelmi parisien salubri' est ofessũ cũ pauca leuissima pnia acceptata relinquere in manu dei puniendum in purgatorio qz cũ magna nõ adimplenda detrudere ipm in infernum Prouideat igit deiceps solicitudo tua pia q põtificalis dignitas. Noli claudẽ regnũ dei. caue onera grauia ceruicib' debilib' et casuris alligaẽ. Quãobrẽ a taliũ casuũ occultorũ reseruatõe q probdolor vix veniũt ad cõfessores quoscũq; licz celeberrimi sint. Postremo si non placet casus oẽs occultos qz de publicis nõ ẽlinquũt relinqre passiz cuilibet ofessori vt p omni etate ofitẽriũ saltiz hoc expedire videt. primo q null' casus iudicaret esse reseruat'

ꝗ ad minores seu .xiiij. ānos qz nō
hnt pfēm vsū rōis nec facilē rēsistūt
temptationib⁹ suis vel malicijs ali
enis nec leuiter audēt coza psonis
audētīcis et extraneis oparē. ānto
min⁹ nō audēt de tā pudēdis ofite
ri. Cōsulēdū est insup verecūdie cē
parentū si crebro vel publice vel de
longinquo ad penitētiarios mitte/
rent. Et expedit deniqz facilē et cī/
to relinqre ptātē sup occultis casī/
b⁹ curatis et ordinarijs et genēalē
omib⁹ q bona fide voluerint et sci/
uerint pficē aiab⁹ nō ad questum
vel subuersionē. imo tales diligenē
inqrendi essent et inducēdi et rogā
di ad laudē dei ꝛ salutē ppl. pdica/
tores p descensionē bonitatis in
hoc tpe pessimo qn nimis expimur
heu illud Gen. Corrupat ois caro
viam suā. Sdinc horrendū est vbiqz
flagitioz naufragiū in quo saluat
arca penitētie cui⁹ arce introitū ido
pl⁹ expedit āpliare ꝗ nimia artitu/
do sua phibeat eos q ad ingrediē
dū allici. imo iuxta parabolā euan/
gelicā qi opelli debuerunt. Expedi
ret insup in speciali dū pax vlis ha/
bebit dño ppicio ꝙ qlibet de qua/
cūqz obediētia fuerit habeat licen/
tiā generalē et expressā ꝙ possit ab
solui nec dū iudice ꝗ sacramētaliter
a quocūqz discreto sacerdote super
omib⁹ in omni euentu qui peccauit
circa materiā hanc ordinandi dē
papatu. dirigat omnia de⁹ qui ē be
nedictus in secula. Amen.

Finis

Tractatus de remedijs
ordra recidiuū peccati mgri Jobis
Gerson cancellarij parisien:

Nbet hoc ppriū ars qli/
bet vt faciliori opendio
ad finē ducat optatum.
Ammirari pterea nemo
debet si in aiaz regimine qd ē ars
artiū expti in ea faciliora quidem
sciūt ꝛ dant remedia ordra morbos
vicioz pscrtim in foro ofciētie vbi
maxime locū hz illa xpi formidabi
lis sentētia. Si cec⁹ ceco ducatū p/
beat ambo in foueā cadūt. Placuit
idcirco scriptis mandare breuez se
habēdi formā quā qdaz mgr i the
ologia parisien. fide morib⁹ et do/
ctrina pbat⁹ obseruabat et obser/
uare osuleba pcipue ordra recidiuū
in pcto vel pctis ad q ofessus se ni
mis sērit iclinatū De pteritis ita
dabat satis tolerabilē pniaz atten
tis moribus ꝛ etatis ofitētis ꝛ nō
nisi de osensu suo vt etiaz fine cami
sia vno die in hebdomada p annū
vl tres abstinē aut vti cilicioꝛ silla
Itē p pma vice ofessionis alicui⁹
pcti inueterati seu detestabilis ob
recordatōez facte gre ꝙ viciū illd
detectū erat aptū et sanatū iniūge
bat vt toto tpe vite sue ofessus di
cēt qualibet die pater noster ꝛ aue
maria semel in mane ꝛ semel in sero
Aut miserē mei de⁹. vel simile aliqd
Et i istis si cadebat obliuio aut im
pedimentū legitimū bñ volebat vt
alio die posset fieri sile vel eqlē

Sed ad puidendum futuro casuꝰ et recidiuo in morbū pccī qui semp est deterior maiorē operā dabat q studiosius inuigilabat sic agēdo vt simul etiam de preteritis penitētiaꝫ daret inquantū resistere pccō dsue to penalitatis multū habet et meri ti. Iniungebat igitē ꝯ perpetuo ꝗ ad tpus certū longi' aut breui' ꝑm voluntatē et dispositionē dfitentis ꝙ idē dfitens ꝓ qualibet vice qua incideret tale pccm qd volebat ex toto sanare, aliqua de subsequētib' adimpleret vel omnia ꝑm tres satis/factionis ptes. Primo ꝙ in casu il/lo teneret vno die feꝙti infra tres dies i pane et aqua ieiunare. Scdo diceret certū psalmoꝫ numeꝫ. Ter tio si foret sui iuris daret i ecclesiā certū iocale aut aliud bn̄ carū sibi aut sūmaꝫ pecunie ꝑm qualitatē di uitiaꝫ suaꝫ infra tres dies. Quar to infra illud trū dieꝫ spaciū tenē/tur dfiteri. Quinto nōnunqꝫ adde/bat ꝙ siquis vehemēter temptaret facē pccm tale q nō deliberaret in/tra se sic agere, nihilomin' antea te neret dicere sub iuramento septem psalmos, aut flectere genua pluri/es ante imaginē crucifixi aut beate virginis aut alicui' sanctoꝫ prius ꝗ opus illud nefariū perpetraret. Sic em̄ forsitā miserebit de' et orā/do sic vel humiliando se faciet in tē ptatione dnis puentū et mitigabit maris fluct' suscitatos. Comptum est remedia hec cū adiutorio diuine gre esse efficacissima tā in foro pe/nitentie qꝫ extra si velit homo bo/na fide q non illusorie ouerti a via sua mala et saluari. Sic etem̄ fieri videm' in foro exteriori publico vt pene certe tarent̄ ad rebelles dpes/cendū. Sic dne. sic in chamo et fre/no maxillas eorꝫ dstringe qui non approximāt ad te. q dpelle intrare si vocare parū ē. Sic quēadmodū Naso ait. Vt corp' redimas ferrū patieris et ignes. Vt valeas ani/mo multa ferenda tuo. Causā vero vtilitatis penitētie talis reddebat a ꝑori idem magister. Qm̄ inquit ꝑm Aristotl. et experientiā Incōtinēs aſi temptationē bn̄ deliberat et eligit. seo adueniente et vrgente tempta/tione vincit̄ labit̄ et succūbit. Tur/bat̄ quippe iudiciū ratiōis et obnu/bilat̄ ꝓter tractū motū qꝫ sensitiui appetit' ita vt nō posset habere co gitationē de deo et honestate pfe/ctā et integrā et solidaꝫ quēadmo dū siquis somnolentia quadā sero premat̄. Est preterea saluberrimū vt p aliqd terribile pnis aut quasi pnis ipe terreat. et qi sopit' suscitet̄ viuificet̄qꝫ ad non dsentiendū tem ptationi. Neqꝫ em̄ aliqs est taꝫ acri temptationi pulsatus in carne vel aliter qn ex toto vel magna pte de sisteret ab impletōe temptatōis sue si ꝓ certo crederet ꝙ in corpe vl in mēbris vl bonis graue damnū sta tim esset incursur' Vigilaret siqdeꝫ tunc rō intra se q forti voce clama ret. qd cogitas. qd tibi vis. quorsū tendis. Nūquid vis ꝓ quadā leui

De modo se habendi cõtra

temptatione aut delectatione sordi
da q̃ subito in penã et fastidiũ con
uersa erit hoc vl illud subire decmẽ
tũ. Nõ tibi sic expedit. Inter hec a
lia verba resilire incipiet a cogita/
tione maligna et auertet paulatim
oculos rõis ab ea. Fiet q̃z istud cũ
adiutorio rõis et cũ ofessione pcõ
rum vel alijs cõgruis remedijs vt
cesset illud miserabile tẽptatiõis in
cendiũ. qz et cessabit cogitatuũ sor/
didoꝝ sufflatõ. Deinceps rñdebat
idẽ mgr ad duas obiectiones fieri
possibiles. qm timor ille seruilis vi/
det euacuare mẽitũ resistendi pcõ
Est illic pterea transgressionis peri
culũ. De pmo dicebat q̃ erquo pe
na ista vltro imposita erat et ꝓpter
deum ex illa radice primaria bona
germinabat pullulabat qz merituz
Quãuis em nõ ita sincera atqz lau
dabilis sit hmõi resistentia et cessa/
tio a pcõ in casu pdicto quẽadmo
dũ est in virtuoso q̃ precisc ꝓt deũ
pcã deserit nihilomin' resistẽtia ta
lis bona est q saltẽ inductiua vtutis.
Sicut de timore seruili respectu ti/
moris casti. doctores determinant.
Quãqz ibi nõ sit timor tm mõ serui/
lis. ẽ in sua radice pmaria filialis et
castus. Resultat insup meritũ ex ap
probatiõe sequẽti dũ gaudebit in/
cõtinens transacta temptatõe non
osensisse pcõ. Demũ qualiẽ ibi essz
timor simpliciẽ seruilis cũ posset cõ
fessus ab ista liberari pena non im/
plendo pniaz attũ implet. qz deo et
sacerdoti suo vult obediẽs esse. Et
hic sumi pt grata q pulcra osidera
tio ꝓ sponte vouentib' religionem
intrãtib' Ad alterã obiectionẽ dice
bat sic fieri posse ad improbationẽ
omniũ religionũ omniũ qz votorũ
salubriũ. Si sic omis pnie susceptõ
piculosa esset. Sic q de' et sapiores
in suis pceptis, et legib' culparent
Euitat etiã piculũ sufficient p hoc
q̃ nõ nisi osensu habito ofessi et ad
tps nõ ppetuo tales pnie siue obli/
gatões imponũtur. Siue igit fiat
p tps ista transgressio aut si diabo
lo purgẽte fieret pene solui possũt
et. ideo hõ a mala transgressione li/
ber erit imo q opus bonũ faciet. q̃
si transacto tpe statuto remediũ vi
deret inefficax aut in deteri' vertat
poterit omitti. Si ho sit vtile sic spe
randũ ẽ rursus valebit iterari. De/
niqz et si salubre antidotũ ob egro
tãtis inobedientiã pestiferuz fiat.
medic' culpa caret Subinde predi
cat' mgr aliud adijciebat documen
tũ Itaqz si videbat pueros aut ali
os simplices min' cogitare pcepta
dei. et ex hoc liberi' peccare. redde
bat eos magis timidos et cautos
ꝑtra pcm p pmissiones expressas
i manib' suis fcas de cauẽdo Dein
ceps de tali vel tali pcõ p hoc eni
pmissionẽ in baptismo factã de ob
seruatõe legis xpi tanqz abolitaz a
memoria vel transgressam renoua
bat et p modũ cuiusdã recognitio/
nis iterũ pmittendo repabat. Sic
moyses et Josue respectu filiorum
israel. Sic plerũqz hõies post pmã

ōsideratione fed' antiquū retractāt et ineūt. Neqz arbitret aliqs pmissionē talē parē discrimē aut fractionē ei' esse casū specialiē reseruatū. qm̄ nullū ibi votū ē. cū nō nisi respectu illoz q̄ alias essent licita et quibus cōfitens implicite vel explicite pmissionē talem facit aut renouat sez q̄ ōtra dei p̄cepta de cetero mortaliē nō peccabit. Erit attā transgressio de p accidēs deterior qz et ōgnitō diuini p̄cepti iā sibi effecta est lucidior. Rursus idē mgr̄ puidebat diligentē ne ōfessus suus esset deinceps occasio p̄marie corruptōis aliorum p̄sertim iuuenū. et q̄ sibi sufficeret damnatio p̄ditio qz pria. specialiē in pcis grauiorib' et abominādis imo nec nominandis palā. ne pias aures polluat. Occurrebat diligenter puidendo vīs omibus omina tione penaz et obligatōe. ne cōfessus trāsiret in deteriorē spēz ex societate seu cōmūicatōe puersa. Et explicabat qm̄qz pticulari' sicut claz et secrete fieri p̄t dū videbat oportunū. Malebat em̄ ōfessū suū dimittere q̄ tolerare in sua libertate quo ad pcā aliq̄ min' grauia q̄z ita eū dē vrgere ab omni pte vt ad deteriora laberet. Qm̄ āt q̄ qualiē illud fiendū est magis docebit virtus q̄ ars et vnctio sanctispūs q̄ circūstātiaz omniū particulariū cōsideratio q̄z scriptis aut verbis possit edoceri. Postremo dabat ōsiliū idē mgr̄ vt ōfitētes nō refugerēt h̄ p dono maximo reputarēt h̄re pitos ōfessoēs

morib' et scia et longo expimento pbatos. q̄ querēnt nō questū p̄priū sed sincero corde salutē aiaz. Et iterū p ōgruis remedīs ōtra singula vitia. laudauit plurimū sūmaz sez de vitīs et virtutib' Laudabat deniqz p bonis affectib' generandis libenter ōuersari cū viris bonis et deuotis. qz vox diuina ē. Cū sāctō sanct' eris. Eoz itaqz colloq̄a sunt ignita vehemēter q̄ stimulantia ad virtutē. Sez et sanctoz patrū vite et exempla frequenter et attente lecta. vehemenē pficiūt ad infundendū cordib' nr̄is diuini amoris affectū vt deū in omnib' et sup omnia diligentes pmissiones suas que omne desideriū superant seq̄mur. Amen.

Finis

Deterea ille circūstantie q̄ habenē p hūc versū inquirende sūt in ōfessione a ōfessore Quis q̄d vbi quib' auxilīs cur qūo qm̄. Per quis intelligiē an sit iuuenis vel senex. cleric' aut laic'. solut' aut ligatus. Per quid an sit res sacra vl' nō Per vbi an sit in loco sacro vel non publico vel p̄uato. Per quib' auxilīs an cū pugno baculo aut gladio Per cur qua intentione an ratione vindicte inferende vel iniurie repellende. Per qūo an pcusserit aliquez fortiter vel remisse. Per qm̄ intelligitur an in quadragesima aut in alio tpe sancto vel aliter Tempus loc' met' numer' mora scientia etas.

De opusculū d̄ indulgētijs

Magistri Jobis Gerson

Quecūqz alligaueritis sup terrā erūt ligata et in celis. Et quecūqz solueritis sup terram erunt soluta et in celis Math. xviij. Collata ē āt ptās hec hic pmissa dū post resurrectionem xp̄s apparēs discipl̄is suis insufflauit in eos et dixit. Accipite spm̄iscm̄ q̄z remiseritis pcā remittunt eis. et q̄z retinueritis retenta sūt. Joh. xx. Specialit āt et excellent data ē ista ptās clauiū ecclesie pmissa p̄us Petro ibi. Tibi dabo claues regni celoz Math. vi. Dū post resurrectionē ter inerogat' de dilectione dixit xp̄s sibi ter rn̄denti q̄ cū diligeret, pasce agnos meos. pasce oues meas. Fūdauerat āt xp̄s ptātē alligādi iuridice p excōicatōez dū dixēat Q̄ si eccīaz nō audiēit it. Fundat deniqz sup p̄missis ptās ois indulgētias oferendi. Sup q̄b' qz varij varie tradiderūt. Placuit sequētes annotare pauculas ōsiderationes

Ptās clauiū eccie iudicialis q̄ forinseca nō extēdit se simplicit et directe ad remissionē culpe. Ratio qz reqrit sacr̄alis cōfessio q̄ absolutio q̄ nō fit in publico et iudiciali foro.

Ptās clauiū iudicialis et publicanō extendit se p̄ncipalit q̄ directe ad diminutionē pene nisi illi' quaz inflixit aut infligē potuit cuiusmodi sūt pene excōicationū et quarū cūqz irregularitatū inhabilitatōnū circa legitimos act' ecclesiasticos aut ciuiles. Ratio quo ad partez q̄ excipit q̄ affirmat. qz cui' est cōdere hui' est destruere vel interp̄tari. Sz negatiue pz p idē argumentū a cōtrario sēsu deductū. Ptās clauiuz eccie sup indulgētijs ocedēdis modis quib' osueuit vti eccia vel ecclesie p̄lati a sūmo vsqz deorsū p quotationē diez et annoz presupponit necessario remissionē vel indulgentiā in foro secreto oscientie seu ofessionis sacramētalis. de facto vel in voto seu p̄posito et sepi' in facto in xta tenozē bullaz quib' inserit hec clausula. vere penitētib' et cōfessis. nisi collatoz indulgentiaz intendat satis esse q̄ homo sit in caritate cōtritus scz cū p̄posito tpe et loco cōfessionē facere actualem. Esset autē ista fauozabilioz interpretatio siue concessio q̄ licet. Potestas clauiū ecclesie sacramentalis et in foro cōscientie eminentioz est vtilioz q̄ eligibilioz in collatione indulgentiarum q̄z potestas sola iudicialis. Ratio patet ex precedentib' qm̄ sine cōfessione sacramētali de facto vel in voto seu p̄posito nulli dies indulgentiarum vel a pena vel a culpa sortiūtur effectū. Sol' papa supremus xp̄s cū patre et spūsancto pōt dare plenaria auctozitate indulgentiam omnimodā a pena q̄ culpa quā dū cōfert dat innumerabiles et infinitos indulgentiaz dies. Ratio quia vel absoluit et quitat totā penā de

bitā pcō mortali siue sit originale siue actuale. Et hec quidem est infinita extensiue atqꝫ duratiue. aut si mutat xp̄s penā illam debitā mortali eternā in tpalē. Patz adhuc ꝙ hmōi remissio se extendit ad infinitos dies indulgentiaꝝ si tales dicere possum⁹ dies infinitos vel eternos. Juxta illud Dies eternos in mente habui

¶ Solus papa xp̄s gratis et absqꝫ merito alio qꝫ suo facit hmōi cōmutationē pene perpetue in penaz tpalez vel in plenā absolutionē Ratio qz si talis remissio fieret ex merito illi⁹ cui remittit ipa nō esset iam pure gratuita. sed quodāmodo debita vel ex opib⁹ vendita. nos autē hoc intelligim⁹ de merito ꝑdigni

¶ Solus papa xp̄us in iustificatione impij prius nature infūdit gratiā qꝫ remittat culpaz. Prius insup dimittit reatū pene eterne p infusionē hmōi gr̄e qꝫ homo mereat a peccato resurgere vel ab hoc reatu liber esse. Quocirca nō satis aduertebant qui dicebant primū actū ꝓtritionis post peccatū esse plus incōpabiliter meritoriū qꝫ aliquē posterius elicitū. Fūdātes se in hoc ꝙ cōtritio merebat liberationez a pena eterna. et ꝓsecutionē vite eterne. nō ita ꝓsequētes merebant hmōi remissionē. quia iam facta erat

¶ Solus papa xp̄us pōt illam tot diez et annoꝝ mille miliū indulgētiam ꝓcedere qualis posita reperit in diuersis ꝓcessionib⁹ sūmoꝝ pontificum vel alioꝝ sub varijs temporibus locis et causis. Et forte talis enormitas ꝓcessionis ab aliquib⁹ questuosis aut aliter male motis cōficta est.

¶ Indulgētiarū ꝓcessio rōnalis p̄ supponit in cōferente auctoritatē a xp̄o fundatā. et in euangelio vel ex ipo explicatā. Presuppōit idoneitatem et adimpletionē conditiōis apposite in indulgentijs vt ꝙ sit ver⁹ contritus et confessus et faciat hec aut ista ꝛc. Presupponit tertio causam concessionis seu distributionis hmōi indulgentiarū legitimā claues scz ecclesie non errante. neqꝫ xp̄o reprobante vbi nō certa ꝛ euidēs notitia requirit. sed estimatio bone fidei et ꝓbabilis ꝓiectura. quemadmodū in distributione thesauri materialis. de fisco regio vl ecclesiastico papa vel rex vel alius distributor attenderet.

¶ Indulgentiaꝝ ꝓcessio p tot milia nedū diez sed ꝛ annoꝝ videtur difficulē saluabilis post remissionē eterne pene ꝛ ꝓmutatōnē in temporalem. Constat em̄ ꝙ nec homo singularis in hac vita pōt aut debet ad tot annos obligari penitentiaz agere. cū nō victur⁹ sit p millesimā partem tot annoꝝ. et nemo ad impossibile obligat Constat preterea ꝙ dū mund⁹ finez habebit cessabit purgatoriū. et ex ꝓsequenti dies penarum suarum

¶ Indulgentiaꝝ ꝓcessio non extendit se ad penas ex corruptione na-

ture otractas p peccatū originale. Certū est eñ q papa non absoluit a siti a fame ab infirmitatib⁹ et a a morte. Extendit igit se hmōi absolutio ad penas suprādictas et infligēdas iusto p materialis satisfactionis iudiciū p peccatis actualibus vel hic vel in purgatorio. qm in inferno nulla est redemptio. Utrū vero claues ecclesie se possint extendē nō solū sup terram sed sub terra in purgatorio maxime quo ad remissionē pene aut venialis culpe aut excomunicationis p̄us late dū viuerz reus nunc existens in purgatorio. sunt opiniones ad vtranqz partem p̄babiles. Et fauorabile est dicere q sic. saltē p indirectū p̄ter omunionem in charitate. Sed neqz debet aliquis sic inniti indulgentiis ocessis in toto vel in parte a pena et a culpa q̄n studiosus sit satisfacere p se et alios hic in vita.

Indulgentiarū ocessio nō est pui pendenda seu otemnenda sed amplectenda deuote in fide spe et charitate dñi nr̄i Jhu xp̄i qui ptātē tale clauiū ecclesiasticarū dedit hōib⁹ Constat eñ q fructuosior est et acceptabilior deo et hominibus operatio. talib⁹ innitens indulgētiis q̄z altera. et hec ceteris parib⁹ nō innitens. Consiliū est igit solū et sanum q absqz curiosa discussiōe de p̄cisa vel euidenti et certa quātificatione seu mensuratiōe hmōi indulgentiarū studeat homo pius tales adquirere p̄m qualitatem sue vocationis Pondus āt valoris illi relinquere qui omnia facit et fecit in numero. pondere et mensura. Postremo cōcedentes indulgentias taliter et in intentione et in verbis vel in scp̄tis suas ocessiones moderentur vt nec diuine iustitie cū misericordia vergēt nec scandālū maxime pusillorū p̄rebeat: vel ne facilis ocessio maioris indulgētie p minimis vel exiguis causis pariat in arduis et legitimis p ecclesia vel republica negotiis detrimentū.

Siquis petit p se et p̄seueranter et pie. hoc ē ad salutē et ex caritate efficax est eius oratio. patet hoc ex regula magistrali que fūdatur super hoc verbo xp̄i. Siq̄d petieritis patrē in nomine meo dabit vobis

Siquis petit indulgentiā pcōrū fieri sibi in hac vita potius q̄z in purgatorio rite petit et pie. qm pena purgatorij longe grauior est et min⁹ habens imo nihil habens demerito. Deducit ad hoc petitio p̄s. nō tās de triplici foro iudiciali seu punitiuo. Dñe ne in furore tuo arguas me. Quo ad infernum vbi regnat horrenda et quodāmodo furiosa iustitia p̄ter effectum. nō obiudicātis affectum. Neqz in ira tua corripias me. quo ad purgatoriuz vbi sedet iustitia quodāmodo rigorosa et irata. Miserere mei dñe qm infirmus sum. quo ad p̄ñtem vitam vbi sceptrū tenet et thronū gr̄e dulcis misericordia

Siquis petit indulgentiaz pecca

torum suorū fieri in hac vita ex ca
ritate et pseuerāter obtinebit vtiq;
et moriens statim euolabit ad celū.
Sequiť ex pceden tib⁹ quia vel per
martiriū vel alijs modis deo ogni
tis purgabitur in hac vita et longe
mitius q̄z in altera puniret simul et
premiū essentiale p patientiaz mere
biť augmentari. Siquis petit dila
tionē satisfactōis sue fieri nō in hac
vita sed in purgatorio pōt hoc cō
tingere culpabiliter ꝓter debilita
tē fidei de penis purgatorij. aut qz
nimis amat delicias et honores vi
te pnītis vel aspitates exhoret. Si
vero veniat hec petitio ex cōsidera
tione fragilitatis ꝓprie et debilitate
sue patiētie in aduersis ne succūbat
et peccet. tolerabilis videť eē timor
iste licet impfect⁹ sit. Colligiť aūt ex
hac consideratione quadruplici ra
tio moralis et theologica. Cur viri
sanctissimi tot flagellis atterunť in
hac vita. qz ofidentes in dei miseri
cordia ꝙ faciet eis cū temptatione
puentū petūt hic puniri et non in si
nem. peccata. s. etiā venialia differri
purgāda. quoꝝ de⁹ petitionē exau
diens omutat sententiā q penā pur
gatorij in penā temporalis hui⁹ exi
lij et in augmentū essentialis premij
scz cū acceleratione paradisi. Hinc
est illud Augustini. Hic vre. hic seca
vt in eternū parcas. Poteť de mau
ritio impatore qui elegit hic puniri
et pditorie occisus est. Sic aliqui iu
sti viuūt et moriuntur ignominiose
quo ad mundū. sed mors iusti subi

ta quā precessit bona vita non mi
nuit mēita si moriať ita. ꝓterea nil
temere iudicandū Certissimū signū
indulgentie salutaris est bona face
re et mala pati

Sequūtur alique consi

derationes eiusdem pro amplifica
tione materie super indulgētia pec
catorum ¶ Consideratio prima

Eligibilius est orare pro vi
uis q̄z pro mortuis vt libe
rentur a culpa et perseuerēt
in gratia. Accipiť aūt oratio nomi
ne geneali p omni adiutorio spūali
quale intelligiť fieri tribus modis.
Per amicabilē intercessionem. p me
ritoriam actionē. p recōpensatoriā
satisfactionē. Patet igiť osideratio
quia mortui sūt extra terminū vite
qui si sint in purgatorio vel in celo
non indigent liberari a culpa. ma
xime a culpa mortali et sunt in grā
confirmati. damnatis vero nō pro
dessent

¶ Eligibilius est orare p mortuis
existentibus in purgatorio vt libe
rentur a pena q̄z pro viuis. Ratio
est quia plus indigent. quia minus
se iuuare possūt. Recompensabunt
preterea cum eis bene fuerit in glo
ria quando habebunt vocem in ca
pitulo. Veniq̄z non potest pro ipīs
esse talis oratio frustra cum sint in
gratia. cum preterea fiat ex sua mis
sione vel ordinatione pncipali. Mul
ti rursus ita fieri meruerunt dum
erant in via. bona sua largiendo.

Et ita de plurib' causis seu motiuis
Porro amicabilis intercessio spectat
maxime ad sanctos in gloria q̃ sũt
extra statũ merendi et satisfaciendi
Sed meritoria actio pertinet ad so
los viatores. Recompensatio simili
ter satisfactoria spectat ad eos. tam
p viuis q̃ p mortuis qui partici/
pes esse possunt. Expedit demũ vt
omnis oratio nra ecclesie omũioni se
coniungat

Eligibili' est hõi viatori pcura
re sibi iuuamẽ spũale in vita sua vt
liberet a culpa ⁊ pena q̃ expectare
p fũdationes aut alia pia testamẽ/
torũ legata post mortẽ q̃ talia sibi
fiant Sequit ex ꝓsideratione predi
cta. qz post mortẽ ista nõ poerunt
sibi ad melius nisi q̃ liberet a pena
si sit in purgatorio. Nunc aũt dũ vi
uit sibi poesse possunt ad liberatio
nẽ culpe ⁊ inuentionẽ gre. necnõ vt
in gra finaliter pseueret. Rursus ex
alio qz liberalius et difficili' est da
re in vita q̃ relinquere post mortem
distribuendũ.

Eligibili' est ceteris parib' agẽ
opus satisfactionis ex charitate p
viuis aut mortuis q̃ opus solũ me
ritorie actionis aut amicabilis int/
cessionis. Patz qz satisfactio includit
tria simul et non ecõtra. Juncto q̃
opus meritoriũ simul et satisfacto/
riũ nõ min' meret de premio essen/
tiali vel augmẽto gre ex hoc q̃ est
satisfactoriũ p certa liberatione a
pena q̃ si nõ esset alicui' pene dele/
tiuũ. alio qn non expediret satisfacẽ
si in diminutionẽ glorie que incom
pabiliter melior est q̃ a pena libera
tio vertereť. Noditũ est ceteris pa/
rib'. qm̃ opus meritoriũ nõ penale
⁊ p ꝓsequens nõ satisfactoriũ. vt sic
posset fieri cũ maiori caritate ⁊ cir/
cũstantijs alijs meliorantib' actio/
nẽ q̃ liberatio a pena nõ equiuale/
ret augmento gre in pñti vel gle in
futuro. Transfereť he consideraci
ones ad omne genus suffragiorum
etiã illoꝝ que habẽt efficaciã ex vi
operis operati vt in sacramẽto mis
se. Concludit insup ex premissis q̃
non semp eligibilius est adquirere
indulgentias p liberatione a pena
vel satisfactiõe q̃ alijs opibus va
care dũ pñt fieri cũ maiori charita
te. Et ita diceret de opib' vite acti
ue vt de ieiunijs aut alijs afflictioni
bus penalibus et tñ satisfactorijs.
Patz item fatuitas illoꝝ q̃ solo intu
itu laute sustẽtatõis habẽde se one
rãt opib' satisfactorijs p aliẽis Sec'
si ex magna ⁊ sola charitate primõ
rũ hoc faciũt. Et dũ sentiũt se vtili'
et accomodatius iuxta vocationẽ
suã occupari circa talia opera q̃
circa puras et altas meditationes
et excessus mentales qui paucorum
sunt valde. Aut subinde qz sunt ob
ligati pter receptionem sustentati
onis corporalis p fundatores vel
alios taliter exerceri. Collige ergo
q̃ indulgentie peccatorum proue/
niũt multis modis. Primo est satis
factio pria volũtarie fta. Secõo ẽ
satisfactio pria in ꝓfessiõe suscepta

Tertio est satisfactio p aliū p se p so
luta in corpe vel in donis. presertim
cum auctoritate omutantis. Quar
to p indulgentias ecclesie seu plato
rū. Quinto p omunicationē suffra/
gioꝝ omuniū sicut in monasteriis
et ecclesiis Sexto p patientiā in ad
uersis cū obsecratione q in partem
sue purgationis ouertant. nā dñs
in tribulatōne peccata dimittit. Se
ptimo p omne opus ex caritate fām
quātūs spectet ad otemplationem
si iungat intentio vel oratio q vale
at ad indulgentiam pccoꝝ. Sic em
dictū est de maria magdalena quia
dimissa sunt ei pcca multa qr dilexit
multū. Et ad seruū. Omne debitum
dimisi tibi quia rogasti me. Valet
octauo vehementer omne opus mi
sericorditer primis impensū scōm
opa misericordie tā spūalia. qz cor/
poralia quoꝝ quelibet ad septena/
riuz redigunt. Sic em dictū est. Da
te et dabit vobis dimittite et dimit
tet vobis. Postremo pietas gratui
ta dei sanctoꝝ qz suorū pūenit ⁊ cō
fert sepe indulgentiam qualē nullis
precedentibus meritis haberemus
innitendo eis

Explicit tractatul' de indulgētiis:

De oratione cclxv

Incipit prima pars et

manuductio in ipi' orationis consi
derationes ostendēs pprie pinere
ad monachi vocationē et pfessio/
nē orationi insistere. in qua qualis
esse debeat ipm instruit

Oportet sp orare et nō
deficere. scripsit Tull.
accuratissime cōmēta/
riū fratri suo de petiti
one rhomani cōsulat'
suadens vt in omni loco sedens et
ambulans recogitet secum assidue.
Quis es tu qui petis quid petis et
a quib' petis. Subijt animū scribē
tibi germane carissime de petitione
nō terrestris osulat' sed celestis in/
colatus. Ad hoc em pfessionē tuā.
vocationē tuā. sacerdotiū tuū dedi
cata esse memineris Proponas igi
tur in omni meditatione tua. in omi
operatione tua. loco ⁊ tempore. qs
et qualis es qui oras. quē vl quos
oras. quid vel pro quibus oras.
Ceterum quodlibz istorum cōstrin
gito sub consideratione quadrupli
ci ne confusionem infinita quedam
mentis euagatio parturiat ꝛc

Prima consideratio

pprietatem indignitatis consciētie
docet orandū virtute virtutū theo
logicarū donorū et beatitudinum
pfessionis consecrationis ex prece/
pto ecclesie et indulgentiarū ratio/
ne ministerij et vinculo amicicie cū
tota cordis humilitate

De oratione et eius

Qui quis es qui oras. Si ad
propria merita respexeris in/
cert' es an amore vel odio
dignus sis. Incertus idcirco an tre
menda cadat super te illa sententia
Cū is qui displicet inquit beatus
Gregl. ad interceedendū mittit irati
anim' ad deteriora provocat. Porro
certus dicere poteris cū Isaia Oēs
iustitie nre quasi pann' menstruate
Certus preterea dicere potes cum
Daniele. Nō in iustificationib' no/
stris prosternim' preces nostras ante
te. Nihilomin' tibi oscius esse potes
si fidez. si spem. si dilectionē. si dona
tibi cetera quedā dtulit de' que sci/
re que recognoscere potes esse gra
tis data quāuis si gratū te faciant
et nō potius ofundant ingratitudi
nem tuam prorsus ignoras. Ora ta
men in meditatōne tua cū humilita
te et virtute donorz celestiū gratis
datorz qm̄ prius motus illorz est
impetrare magna sicut fidei etiā in/
formis facere miracula sicut spei li/
berationē impetrare sicut dilectōis
dilectionē reciprocā extorquē quo/
dāmodo. Iurta illud puerbij. Si
vis amari ama. Et ita de relicis vir
tutib' donis beatitudinib' suo mo
do dici pōt. et hoc qz late pateat vi
des. Secō recogites in ipa medi/
tatiōe tua pfessionē in monasterio
q i sacerdotio osecrationē videbis
te ostitutū et peculiariter dedicatū
vt sis veluti questor aliquis qui p
languentib' et indigentib' in hospi
tali magno totius orbis. etiaz vsqz
ad carceres purgatorij querere de
beas elemosinā nō tā corpaliter qz
spūaliter sustentantē. Petas igit ne
respiciatur indignitas tua. ignauia
tua. sed aliena miseria pro cuius
subleuamine queris misericordiam
quā vt nō impediat propria miseria
tua supplex pete. Proinde tertio ver
setur meditatio tua quib' verbis vt
operibus oras deū. Naz multa sūt
priuilegiata que sortiunt efficaciaz
nedum ex operante sed ex quadaz
vi operis operati put in euchari/
stie ofecratione et sumptione. et alio
rū sacramentorz ministratōne quā/
dam vim suscipiunt ex parte diuini
et ecclesiastici mandati. Sicut q ora
tio dominica quā de' p se fecit sicut
horze canonice vel cetere orationes
quas ecclesia dicendas instituit.
Alia etiā sunt opera p quib' indul
gentias pontifex dedit. Dic igitur
deo dic ecclesie. Exurge in pcepto
qd mandasti. Demū quarto medi/
tationē tuā duerte quorz sis mini/
ster ad orandū videlicz deū missus
institut' rogat' vel obligatus. Sit
hec ex genēis propinquitate. sit ex ele
mosinarz susceptōe. sit ex amicicie vi
cissitudine seu reqsitione qm̄ si mittē
tes sūt in gra quēadmodū sūt oēs
in carcere purgatorij et plurimi ex
hospitali magno pnis secū tua nō
erit ingrata neqz prorsus inefficax ofo
et iāsi pccor sis. Dat exēplū dū mit/
tit ad Duū neqz a dno bōe intētōis
elemosinā petētib'. Vides igit qs
et qlis sis q oras. qz donis gtuitis

nō omnino cares Nā mediator in/
stitut' es qr dei preceptū et ecclesie
mandatū et thesaurū habes qr ab
alijs missus et iussus es

Secunda consideratio

docet orandū esse fiducialiē ꝓter
dei immensaz bonitatē et ad scōꝝ
ofugiendū suffragia et ad quos vl
quales ꝑ quo vel ꝓter quid q ad
quē finem etiā in ecclesia militante

Aterū pncipale qd ipa tibi
meditatō tua debz suggerē
est quē vel quos oras. Et
quidē de omnipotētis dei immensa
liberalitate cui ꝓriū est misereri sp
et parcere qui omnipotentiaz suam
parcendo maxime et miserādo ma
nifestat cui' indulgentiā nulla pec/
catoꝝ: nulla flagitioꝝ. nulla sceleꝝ
quātūcunqz multiplicatoꝝ enormi
tas supari valet. multū ꝓfuerit hec
ex intima cordis hūilitate fide sub/
nixa viuaci meditatione ruminasse
etiā vbi nihil in se qd nō merito dis
plicere possit inuenēit. Eterū quia
mos human' hoc habet vt media
tores et intercessores querat dū po
tens aliquis rogand' est. Qm̄ pre/
terea recte pnūciauit Dionysi' hāc
esse legē diuinitatis vt ad suprema
reducant infima ꝑ media Tu iuxta
ofiliū Job ad aliquē scōrum ouerte
re. Qd agere potes sub quadrupli
ci meditatione. Conuertere igit ad
aliquē sanctorū vel sanctam qr deo
primior est in glorificatione sicut q
maioris meriti fuit. quēadmodum

de anima xpi. de beata virgine ma
tre dei. de iusto Joseph sponso suo
de beato Johanne baptista et san/
ctis aplis et de sublimib' angelorū
ordinibus. martirib' et ofessorib'.
virginib' et continentib' satis con/
stat. Aut ideo certe scdo ad aliquē
sanctorū ouertere qui familiariori
quadā deuotione tibi cognitus est
vt patron' ecclesie in qua baptismū
suscepisti. aut in qua beneficium vel
ordinē sortitus es. vel cuius ingres
sus es sanctū templum Est orādus
preterea sanctus cuius nomine insi/
gniris. Est orādus ille cuius virtu
tes et vitam imitari soles et colere
cognitaz ex litteris. Denqz mira fi
ducia semper adorandus est ange/
lus ꝓrie custodie deputatus. Aut
tertio rursus ad aliquem sanctorum
conuertere ꝑ necessitatibus aliqui/
bus subleuandis vel pro impetran
da speciali quadam gratia qui san
ctus vel sancta prūuilegiatū donum
recepisse memorat a deo vt pro ta/
libus opem ferat. Diuisiones enim
gratiarum sunt sicut tradit aposto
lus. quod verum est nedum de via/
toribus sed etiam beatis. Sub quo
respectu canit ecclesia de quolibet
sanctorum. Non est inuentus similis
illi. Proficit insuper quarto si reuo/
ces ante mentis oculos ouersatōes
aliquarū psonarū siue mortue sint si
ue viuētes quā pbatā esse vel fuisse
ognoueris. Nihil em̄ impedit q̄ mi
n'ofo nra ouertat ad hmōi psōas
peculiariē et secreta q̄dā deuotōe
quis ipas nō canonisauerit eccia.

In quibus quid aliud veneramur
qz relucentē in eis multiformez dei
bonitatē? Que vbicūqz et qualiter/
cūqz visa fuerit apparere, pōt absqz
periculo coli et suscipi deuoto men
tis amplexu. Complectit hec medi
tatio pueros innocentes nri gene/
ris quos ideo cōstat saluatos qm
in gra baptismali mortui sunt. Cō
plectit et parentes nros et affines
alios in quib' gloria quā eos ha/
bere pie credim' naturalē et ingeni
tū amorē nō tollit ꝫ pficit et auget

Tertia consideratio

docet orandū p defunctis. p bene
viuentibus ne cadant. p persecuto
ribus et male viuentibus. p se ipo
et cōmissis in prosperis q aduersis
Et pulcerrimū modū dat orandi q
deum laudandi in omnib' que pos
sint occurrere in creaturis. Insuper
diffinit meditationē et ōtēplatōez

Recogites ad extremum in
ipa meditatione tua quod
vel p quib' oras. Quē mo
dū sub ōpendio reducim' ad qua/
ternariū. Quidam sunt in gratia si/
cut defuncti in purgatorio. vel plu/
rimi viuētes in seculo p quib' ē deo
placens oratio. quēadmodū fit dū
p amico ad amicū defert interces/
sio. Inueniūt alij quoz laudabilis
uersatio plurimū edificat ecclesiā
qui si caderent fierent in horrendū
scandalū omniū bñ viuētiū fabulā
et derisū. Aut tales sūt quoz cōuer
sio valde proficeret reipublice seu
xpianitati. saltim vt in hoc nō relin
queret dñs virgā pccōz sup sortē
iustoz vel ppłoz afflictoz. Alij sūt
p quib' est orandū quatin' vbi su/
pabundauit delictū. supabundet et
gra qui sūt supra modū pccōres p/
secutores et hostes acerrimi. Tu de
niqz sup omnes et p omib' miserē
aie tue placens deo. pete ab eo vt
vias tuas dirigat. omia qz tua con
silia in eo pmaneant. Insup. qo ab
eo postula. i. solidū et stabile bonū
eterne felicitatis. Reminiscere pfor
miter ad hāc meditationē tibi diū/
toz. qm qui suoz et maxie dome/
sticoz curā nō hz in oratione sua.
fidē negauit et est infideli deterior.
Dit in omib' et p omnib' cardo de
siderioz tuoz et orōnū voluntas
dei bñplacens et pfecta. Fraudiat
pete cardinē hūc desideriōz tuorū
qūolibz disposuerit de'. p arma iu
stitie a dexris psperitatis. et a sini/
stris aduersitatl. p infamiā et bonā
famā. et satis est hoc tandē p cō
pto tene q pmisse ōsideratōnes et
silēs pficiūt apud eos q se ipos ad
orōez ōtinuo vsu voluerint extēdē
siue exercē. Quēadmodū Cicero tul
li' ptestat dū eloquētie pcepta tra
dit dicēs q si deest exercitatio mo
dicū vel nihil ars pficit. hoc mlto
magis obseruādū est in pceptis ō
orādo deū. alioqn ꝓba fiūt surdo.
et lux oñdit ceco. Exercitiū vero si
vigilant affuerit faciat sibi materiā
orōis deuote rē oēm q sub aspcu
vel auditu vel alio sensu se repsenta
uerit. Videbit subulcū p porcos
recordabit euāgelice parabole de

filio prodigo q clemẽtissimo pre. videbit pauperẽ mendicũ q vlcerosũ recordabit euãgelice parabole de Lazaro et diuite epulone. Videbit diuitẽ multa sibi diquirentem in annos plurimos. Recordabit euãgelice dominatõis. Stulte hac nocte anima tua tollẽt a te et q parasti cui erũt? Videbit filios hi seculi q habẽt dsolatiões suas multis modis Meditabit q sit dsolatio quã parauit deo diligẽtibus se. Videbit etiam bruta aialia quãta solicitudine sicẽ canes domestici seruiunt hõi. Meditabit qm iusto dei iudicio ddemnãtur hõies inobedientes et ingrati deo bñfactori liberalissimo. Sic in omnibus et p oia discurrat tua meditatio et repies amplissimã et semper pñtẽ materiã orõis. Cõsiderãs igit attẽde et fac. qm ita tibi diligẽti deũ oia cooperant in bonũ Meditare igit vt columba simplex et gemens q fit meditatio tua i dspectu dei sp. Est aũt meditatio fortis et vehemẽs attentio et studiũ ad aliqd inuestigandũ p intellectũ. vl de gustãdus p affectũ Sic meditari videbat q dicebat. Gustate quo ad secundũ et videte quo ad pmũ. qm suauis est dñs. Rursus idez ps. ait In meditatõe mea exardescit ignis subintellige illuminãs intelligẽtiã q inflãmans affectionẽ. Qd aliter fieri neqt si nõ in vnũ colligat se mẽs nra dpmens et reprimens varios et vagos occursus et recursus inutiliũ cogitationũ somnio similiũ manu districte redargutionis. Tandẽ ipa meditatio que laborẽ habet et fructũ vertet in dtemplationẽ q facilis erit vt cogitatio sed nõ vt cogitatio infructuosa sed fructuosior etiam meditatione. Tunc enim p cõtemplationem videbis et afflues et mirabitur et dilatabit cor tuũ. Nã contemplatio est liber et expeditus mentis intuitus in res pspiciẽdas vndequaqz diffusus et i diuina spectacula suspensus. Inde fit vt sicut aliquis bene et continue meditans scribere cum laboriosissima tarditate. tandem peruenit vt celeriter absqz labore dum incipit bene scribat. scribens autem celeriter neqz bene neqz celeriter vnqz scribit Ita de meditatione celestium accipere. Iuuabit autem te lectio eruditens. oratio lactans. meditatio prout dictũ est pascens et cõtemplatio suauiter delectans. nutriens et diuinit afficiens subsequatur

Incipit secunda pars principalis de oratiõe.

Et est quarta consideratio tractans de quiditate orationis et valore prout funditur sine vel cum charitate.

Multũ valet vt testatur Iacobus apostolus deprecatõ iusti assidua. De petitõe non rhomani consulatus vt Cicero Tullius sed celestis incolatus. Scripsi nuper tibi frater carissime ex quo perlecto siue inspecto potest illa consequenter solui dubitatio

que multos inḉetat. Quid et quantū valeat oratio si pro multis si pro amicis. si ꝑ se tantū quātū ꝑ vno. ꝑ amico. ꝑ alieno Incidit ātꝑtin' distinctio de triplici facie orationis petitionis quā orans nitit impetrare. aut ꝑ modū fit liberalis et gratuite donatōis. aut ꝑ modū meritorie actionis. aut ꝑ modū satisfactiue recōpensationis. Primū respicit liberalissimā donātis miaz absqz respectu ad merita quecūqz ipi' orantis vel alteri' ꝑ quo fit oratō Et qm̄ sic miaꝝ dei nō est numer' pōd' vel mēsura. sic nō cadit sub nostra numeratōne vel mensura quid et quātū et quib' det qui prior nos diligit pura et gratuita voluntate cui' voluntatis nō est querenda ratio que frequēter vbi superabūdauit delictū. facit et gratiā supabundare. Exemplū in rege qui suos incarceratos dimittit qñqz liberos absqz precio vel mercede et absqz intuitu intercessionis cuiusqz facte. qz ad hoc ipm̄ sue liberalitatis virtus trahit. hic est frequētissim' apd̄ sacrā scripturā mod' orōis sanctorum patꝝ atqz ꝓphetarū. Porro si fit petitio ꝑ modū meritorie actionis tūc nullus impetrat de ꝑdigno qui caret caritate. Qui vero caritatē habet eo ceteris parib' est efficacior oratio sua ꝑ se ipo quo ad premiū essentiale beatificū ꝓmerendū quo feruor caritatis et conatus fuerit maior. Ceterū si de p̄mio loquimur accidentali siue sit illud premiū eternū in celis siue sit transitoriū et tpale in terris Dicim' cōformiter ad ꝑmunē theologoꝝ sententiā q̄ essentiale premiū nō inde minuitur si actio meruit qualecūqz tale p̄miū quod vocam' accidentale.

Quinta consideratio

ostendit essentialis et accidentalis premij obiectū qd̄ oratione mereť sine gratijs gratis datis sine operibus satisfactorijs recōpensationis

Et aūt tale illud premium quod nō hz ꝑ obiecto visionem dei claram cū fruitione dsequente eā qm̄ essentialis beatitudo in duob' his actib' ab eccle sia poniť integrari Cōfestim ex hoc inferť q̄ oratio si ꝑ quantū multis fiat. si ꝑ alijs qz se. si veniqz ꝑ inimicis ipa tñ equali charitate p̄miū essentiale sp equale mereť. Secus de premio accidentali eo q̄ ꝑ varietate petitionū et meritū variatur Inde plus de tali premio ceteris paribus meretur aliquis ꝑ vno qz ꝑ multis et pro se qz ꝑ alijs. et pro bonis qz ꝑ malis. et pro amicis qz inimicis. Exemplū de rege. q̄ ad meritū solū orantis respiciens liberat citius vnū captiuū qz multos. et se ipm̄ orantem qz alios. et amicum orantis citius exaudiet qz inimicū. Postremo si dsideret oratio fieri ꝑ modū tertiū. satisfactorie sez recōpensationis erit necessario multiplior distinctio. qm̄ de illa similiter ē inquisitio difficilior Sepatis igitur

duobus respectibus primis ab ipsa oratione dñi innitit vel soli diuine liberalitati vel soli meritorie ⁊ charitatiue actioni. Inuenim⁹ ꝑmo gras gratis datas quib⁹ innitit oro sic sunt fides et spes etiam informes. Inuenim⁹ scdo opeꝝ peculiaritatē sicut in ieiunio sumpto generalit ꝑ omni corpis afflictione. Tertio inuenim⁹ operū feruensitatē in alios sic est elemosina sumpta generaliter ꝑ omni opere misericordie spūali vel corpali. Inuenim⁹ quarto opeꝝ dignitatē sicut est oratō sumpta generaliter ꝑ omni eleuatione mentis in deū ꝑ piū et humilē affēm. Quinto inuenim⁹ opa ꝑuilegiata in quib⁹ ē valor virtute opis operati sicut in sacramētoꝝ ministratione vel suscepcione que virtutē habent ab institutione et merito xpi etiā vbi nullū adesset meritū vel dignitas ministri Inuenim⁹ sexto opera aliter et aliunde priuilegiata sicut sūt indulgētie. sicut sunt benedictiones ꝑ ecclesiā ordinate sicut ordinate vice sua facte. Sic demū orōes per alios in gratia stantes fieri omisse ꝛc

Sexta cōsideratō notat

effectus orationis prout se valore extendit ꝑm satisfactionem plus in vnū ꝗ in multos. ⁊ quantū excedit satisfactio penaria ꝑm triplicem in homine voluntatem

Ronam⁹ igit aliq̄ dformitatē dformit ad hāc sextuplicē distinctōnē. Et prio ꝙ ceteris parib⁹. sic semꝑ sunt sequentia intelligenda ꝑ Petitio facta tanq̄ satisfactoria recōpensatio. nunq̄ ita valet ꝑ multis sicut pro vno. Istis em̄ fit iustitia quedā omutatiua tāq̄ precij ad preciū. vt si duo sint in carcere quilibet ꝑ decē solidis. expedit vnus citius dum prebent decem solidi ꝑ se vno q̄ si ꝑ duob⁹ tm̄modo donarent. Amplius satisfactoria recompensatio ꝑ delictis quanto penalior et acerbior est. tanto ceteris parib⁹ fit acceptior ⁊ eo magis quo fuerit in eadem plus de voluntario rationis. Est em̄ satisfactio redditio voluntaria alicui⁹ alias debiti. Idcirco ponimus largo nomine triplicē in homine volūtatē Vnā sensualitatis. Alterā ratiōis inferioris. Tertiā rationis supioris Obuiat aūt pena voluntati sensualitatis. alioq̄n iam nō essem penalitas voluntas vero rōnis acceptat eam q̄nq̄ priuatiue. quod fit dū non remurmurat aduersus ipsam sed tolerat eam sicut in purgatorio. Q̄nq̄ vero vult positiue quod fit dum ratio letanter eam acceptat ita vt nolit etiā si possit ea carere. sicut verbi causa Viatores sponte penitentes in ieiunio sacco et cinere. sicut egritudine corpali sicut iniuriaꝝ voluntaria et discreta perpessione. sic denq̄ in temptationū spūalium plus q̄ dici ꝑt inquietudine Iob abs itaq̄ sicut ꝑclare quidā ait ipa tribulatō vocē orōnis vt lazar⁹ tot linguas habuit quot vulnera tolerauit ꝛc

Septima consideratio.

fructū ostendit orationis ꝑm opeꝝ vtilitatē et laboris caritatē ꝑm triplicē otinuationē. et ocludit omia supradicta in thema ea referendo.

Jcam⁹ osequent iuxta prioꝛez distinctionē ꝙ opa que sunt alijs vtilia sicut elemosina tā spūalis q̄ corpalis satisfaciunt varie iuxta fructuū varietatem qui diriuant in alios ꝓ diuersitate illos recipientiū. Que vo sint et q̄t opa misericordie satis vulgatū est. Attendit hic obligatio qua cōstringit ille cui fit elemosina vicissituoinē scz reddere. vt vel orando vel ieiunando vel aliquod tale faciendo Porro si osideret satisfactio que fit ꝑ orationē secluso respectu ad caritatē illa frequenter habet sine forti meditatione vel vehementi iunctaz cū ea penitentiā. idcirco habet vim satisfactionis. tñ different iuxta sui otinuationē maiorē que fit triplicit. aut actualiter. aut virtualit. aut solū habitualit. Exemplū dam⁹ in simili qz nō omia possum⁹ sub hac breuitate plena ratione discutere. Ecce pegrinat aliquis ad sanctum Jacobum. hic ambulat nōnunq̄z et mouet cum actuali recogitatōe sua sue pegrinationis. ambulat aliqñ ꝗ de pegrinatōne sua nihil recogitat actu. otinuat tñ motū in virtute deliberatōis ꝑme qua ostituit pegrinari Tetez desinit a motu qñq̄z ꝛtinēs actualē volūtatē sue pegrinatōnis qñq̄z sicut in somno nihil actu osideraꝛ In primo casu est pegrinatōis cōtinuatio duplici otinuitate actualiter nature scz et more: In secūdo est otinuatio peregrinatōis nature et otinuitate more licet nō actualit sed virtualiter. qm̄ in virtute voluntatis prime cōtinuat motū. sicut in motu lapidis post elapsum a manu ꝓꝗcientis videre est. In vltimo casu repit discōtinuatio naturalis eo ꝙ motus cessat. remanet tñ otinuatio more qm̄ nō est apposita voluntas opposita que nolit otinuare peregrinationē ꝗ in habitu sp manet Jñ cū illa dicant otinua ꝑm Arl. quoꝝ vltima sūt vnū māet assidue otinuatio moralis quātūcūq̄z fiat discontinuatio in ipo actu naturali dū nō interrumpit ꝑ oppositā intentionē ꝑme et ꝑncipali intētioni licet ipa nec actualiter in animo peregrinantis remaneat Cōcludim⁹ ex his verissimū sentētie dñi et saluatoris intellectū. Oportet sp oraze et non deficere. Nunq̄z em̄ deficit oratio q̄ cepta est fieri ꝑ actualē attentionē q̄n cōtinuet in esse more siue gratie dū nō interponit sicut nec interponi debet discōtinuitas opposite intētionis vel culpe mortalis. Sic intelligit ꝑterea illud apostoli. Omia in gloziā dei facite. Actu videlicet aut habitu. Sic rursus illud magistrale Qui bñ viuit sp orat. Hoc est q̄ nō apponit in oratiōe sua peccatū mortale. illa semper est otinua vel actu vel habitu vel virtute

Octaua consideratio

agit de priuilegiatis orationib' sic in sacramẽto eucharistie q sacramẽtali absolutione et baptismo

Ioqmur pinde de opib' ꝑulegiatis intelligere faci/ le est ex doctor traditõib' quantũ vel quemadmodũ illa de se valeãt ad satisfactionẽ. Credendũ est plane ꝙ eucharistie sacramentũ otinet in se plenitudinẽ omis grẽ q meriti spũalis. nihilominus quo ad satisfactionẽ ꝑ reatib' culpaꝝ cõstituit hoc sacramentũ de' in numero pondẽ et mensura ita vt sit valoris finiti. finitũ ẋo in plures ꝑtes diuisũ resultat min' ꝑ multis q̃z si ofer/ rek in vnũ. exemplũ iã datũ est. Sic de indulgentijs ꝓut sunt satisfactorie. Sic de alijs iudicandũ censem' sp ꝑsupposita circũstantiaꝝ aliarũ paritate. Sic in sacramento penitẽtie dat gr̃a et diminuit. vel omnis tollit pena virtute sacerdotalis absolutionis si nõ affuerit obex vel fictio. Insup tradit sanct' thomas ꝙ est efficax. ita sacramentũ penitẽtie in ficte accedẽte ꝙ recedẽte fictione absolutio sacramentalis sortit effectũ suũ. ita vt nõ oporteat itez pecata ofessa iterare vel repetẽ. ꝓportionabiliter ad dicta doctoꝝ ẋ illo qui baptisat dũ manet i actuali voluntate peccãdi qua cessãte recipit baptismus effectũ. Hec opinio etsi nõ tenet omuniter a doctoribus et eget resolutione maiori. fauet nihilomin' plurimũ fragilitati nr̃e et diuine pietati eo ꝙ vir sine fictiõis alicui' admixtione ofitemur

Nona cõsideratio dat

osiliũ his qui viuũt ex fideliũ oblatione put sũt obligati ꝑ eis orare. declarat q̃z hec satis clare quibusdam exemplis

Iisq̃s tu tandẽ es ordinatus ad orandũ nedũ ꝑ te ꝯ etiã ꝑ ceteris. poteris i ipa meditatõne tua discutere que dicta sũt vt ab obligatione tua te apud deũ q hoies dissoluas. Nihilomin' siquid in me osilij est noli nimiũ scrupulosus esse circa tue orationis numerũ pondus vel mensuram. Committe totũ istud deo qui tribus digitis potẽtie sapientie et clementie appendit molẽ terre. qui numerat multitudinẽ stellaꝝ et omnib' eis nõia vocat qui numerũ scit arene maris Dic ipi tota spei fiducia. Debitor sum pater noster supra q̃z possit exiguitas mea solucre. Debitor qz me creasti. debitor qz immemor tui. vicijs me sordidans otra tua ꝑcepta et tũ mihi parcens peccantem non damnasti. Debitor itez ꝓximis. qz de labore manuũ suaꝝ. de sudore vult' sui comedo panẽ in abundantia. Debitor carni mee et sanguini. Debitor orantib' ꝑ me. Debitor lapsis ꝑ me. Et ita de reliq̃s absq̃z numero Tot igit pressus exactõib' quid agam. quo me vertã dñe vim patior rñde ꝑ me. Sz q̃d rñdebis

mihi. recte prius si diuidas vnicui/
que illud quātulūcunque suffragiorū
quod offerre paupcula mea pt. q̄ quā
ta sit solus vides. Nolo calculū po
nere cū singulis primis et bnfacto
ribus meis. Tu p parte tua recipias
missā istā. tu orationē. tu bonū op
alterū. Tu sapientissime meritor et
suffragior ponderator deus distri
bue singulis put vnicuique opus est
ad vtilitatē suā et liberationē meā.
Exemplum in ciuilib' applico mihi.
Debitor itaque nō habens vnde sol
uat creditorib' suis. solet vel cogit
redere omnib' bonis suis tā habiti.
q̄ habituris retenta necessitate vi/
ctus sui put ordinauerit iudex siue
aduocat' suus. Ita de spūalib' ce/
do corā te dñe et pie deus. Sed ad
alios redeo. Legim' in vitas patrū
q̄ matrona quedā rhomana nomi
ne Melania visitans heremitas in
egypto obtulit vni trecentos soli/
dos distribuendos in elemosinas
fratrū. Sed ille nec oculos quidez
extulit ad eā sed sacculū iussit nutu
suo reponi iuxta se. Quod mulier attē
dens indigne ferebat qr illaudata
remaneret ait. Pater aspice. naz tre
centi sunt solidi. Recte inqt ille hec
insinuares o mulier si id vl mihi vl
hōib' tribueres. Cum vero tu deo
tradis hāc oblationem. supfluū est
querere numerationē. qm ipi q̄ nu/
merat multitudinē stellar et ei' sa/
pientie non est numerus

Decima consideratio

ponit q̄ nulla est oratio sufficiens
ad pmerendā vitā eternā vel ad li
berandū a pena purgatorij nisi fue
rit suffulta beator meritis et inter/
cessione

h Ominib' spūalib' vt talia
intelligant possunt facilius
inculcari. sed animalib' qui
nō sapiunt ea que sūt dei nisi p com
pationē ad sua carnalia maior hic
labor est. Ponam' tñ p vtrisq̄ pro
carnalib' et spūalib' pauculas cōsi
derationes et dicam' pro prima q̄
glorie celestis premiū essētiale sicut
excedit in valore liberationē q̄ntāli
bet tpalis pene sic mēitū talis pmij
liberationē q̄ntālibet excedit hmōi
pene. Hoc dicit aduersus carnales
qui nihil vident in suis donatōnib'
seu petitionib' aliud magis attendē
q̄ modū recōpensatiōis satisfacto
rie: alioqn nō ita vellent vt sic dica
mus ipi mercari de numero sez mis/
sar a quocunq̄ dicant. de numero
psalmor et similiū. qm pt aliunde
fieri vt p modū meritorie actionis
vel etiā liberalis impetrationis per
hoies viuentes in fide spe et chari/
tate. amplius et longe dignior pōt
remuneratio adquiri nedū p glorie
celestis adeptione. sed etiā p pena/
rū quibus obnoxij sūt liberatione.
Etem quis nesciat sanctos et scās
quor statui repugnat actio satisfa/
ctoria plus sepe nobis pccorib' im
petrare de venia. plus de indulgen
tia a pena et a culpa q̄ faciat nra
viator quātalibet afflictio. Hoc in

parabola vinee notauit xps qui ve niētes vltimo cū sine spe mercedis illud agebāt remunerauit vt pmos diurno oductos denario

Vndecima consideratio

agit de oratōne que assignat symo niace p elemosina singularis perso ne et qstulta sit hmōi obligatō nec fit satis si plures socient benefacto res in vna missa qn se pluribus fide bona obligauit.

Hoam' p altera osideratione q periculosū est et stultū et de symoniaca prauita te vehementer suspectū tā in dātib' qz in recipientib' coartare. limitare suas orōes aut suffragia ad illā vel ad illā dūtaxat psonam dū dat aliqd emolimentū tpale. aut sic dicendo vel intēdēdo q hui' misse suffragiū vel hec oratio vel aliud valeat solū tali. Istud plane licitū non est neqz potest fieri neqz debet. qm̄ xe enūciauit qui dixit. Particeps ego sū omniū timētiū te et custodientiū mādata tua. Insup adscim' osideratione nre q piculosū et stultuz est hōi semet ad suffragia alīs ferēda obligari recipe tpalia p se vltra sustentationē honestā sui stat' put sapiens iudicabit. Itaqz sicut op' satisfactoriū nō valet tantū p multis sicut p vno vel paucis. sic nō pōt talis eque satisfacere p deletione reatus plurimorz quēadmodū deleret reatū prīū vel paucorz. Ipinc est q nō absoluit dicendo missā vnā dū

e ad plures et p plurib' obligauit nisi forte talis intercesserit obligatio q̄ discretioni et bone fidei dicentis omissa sit iuxta necessitatis aut pie vtilitatis qualitatē. attēdēdo q obligat' ad duas missas modo p̄dicto pōt p alia suffragia facē opēsationez p se et suis. ita tū q bona fides sp assit. Et est bona fides fm Tullīū vnū agere q nō fingē aliud vel forte illud meli' diceret bona fide. aliquē qd agere dū facit illd qd sibi recte vellet fieri. aut qd ali' pro quo fit deberet recte sibi fieri velle. Sic omendātis sic legantis intētio seruāda est. fiat tū etiā hoc vtiliter supiorīs prudētiorīs qz osilio vel assensu

Duodecima cōsideratō

ostēdit quēadmodū hora canonica vel indulgentīs p̄uilegiata p̄cedit peculiaēs. et quo indulgentie debeant limitari ne decipiāt. Insup q̄ntū hūilis oratio exaudiri mereat et supba otemnit a deo egregie doctz et luculenter

Hde q orationes p ecclesiā aut supiores imposite sicut sūt hore canonice. sicut ē penitētia imposita. sicut sūt suffragia p quib' dant indulgētie pl' ceteris parib' pficiūt qz peculiares institutōes. Debēt āt indulgētie dari discrete p pia vtilitate ad ecclesie edificationē ac recipi cū xa pnia puia pura ofessiōe sic placz aliqb' aut saltē habita in p̄posito. alioqn credēs

aliter dare vel recipe decipiť. Peni
q̃ nihil post charitatē ita ꝓficē vi/
deť in orōne quātū orātis hūilitas
q̃ nō in iustificatiōib⁹ suis ꝓsternit
se añ deū. q̃uis intendē iustificatōi
sue nō omittat. nō tñ in ea ꝗ in libe/
ralitate dei reponat spē suā. Hec āt
hūilitas haberi putať ab aliq̃b⁹ to
ta facilitate. qz sic verbo vel orōe ꝓ
fitenť esse faciendū sub potēti mānu
dei. ꝗ eaz in affectū trahē sūme diffi
cultatis et soli⁹ diuini muneris expi
unť q̃ supbā et stultā hūani cordis
p̄sumptionē satagūt euincē. O quo
tiens pressa. q̃tiens obruta pede sā
cte deuotiōis resurgit ocius pestis
hec supbie. neq̃z tñ efficaci⁹ ad nor/
mā hūilitatis legitimam venit q̃z si
accedit hō ad cor altū q̃ exalteť de
us in cōsideratōe iudicioꝝ suoꝝ re
cogitādo q̃z terribilis est in cōsiliis
sup filios hominū. q̃ cui⁹ vult mise/
reť et quē vult indurat. apud quem
nemo scit an odio vel amore dign⁹
sit. Attēde tu qui supbis. qm̄ ex tua
oditiōe totaliē infect⁹ es fili⁹ ire et
massa pēci. Utrū vero te tu⁹ crea/
tor et iuder relinquat vas in contu
meliā q̃d ꝑt ex iustitia: vl an efficiat
vas in honorē ꝓ sola mia tu ꝓsus
ignoras? Ve āt tibi si te nō purifica
uēit vsq̃z in finē. si ꝑ iustitiā semota
mia te ipm dijudicet. etiā sicq̃d grē
hēs vel virtutl. q̃d ꝓfecto nō a te ꝗ
ab ipo suscepisti. Noli igiť gloriari
noli sup alios extolli. q̃i tu hec non
acceperis. q̃i ꝓterea nō inde grauio
ri supplicio digne flagellando⁹ sis. si
ingrat⁹. si alioꝝ oteptor extiterl. ꝛc

Tertiadecima cōsidera

tio ponit exemplū q̃d docet orōis
moderamen quo ad deum. Et quo
intelligiť. dimitte nobis debita nra
Insup qualis debeat esse ofidentia
in alioꝝ oratione cū recapitulatiōe
exp̄mit omniū supiorum

Ad redeam⁹ ad orōez. Re/
fert Seneca regē antigonū
respōdisse cuidā infime for/
tune hoim dū petēt ab eo obulum.
Nō decet inq̃t regē dare mun⁹ tam
exiguū. Petiuit ciuitatez. rñdit ipm
nō esse tāto munē ditādū cū tñ pos
set vt rex dare ciuitatē. et ille vt pau
per obulū recipe. Tendit hec narra
tio vt in omni petitione sim⁹ memo/
res indignitatis nre. audeā tñ petē
magna nō ꝓ recipiētis ꝗ ꝓ donan
tis dei sūma liberalitate. Huic inni
tať. oportet tota fide q̃ fixa spe car
do desiderioꝝ petitionū q̃z nraꝝ qz
verbū dei est. misereboꝝ cui misere/
boꝝ. Ꝓter q̃d formā nobis orandi
dedit. Dimitte nobis debita nra si
cut et nos di. de. nris. Dimittim⁹ et
nos debentib⁹ nris sicut dimitti no
bis volum⁹ et optam⁹. Volum⁹ āt
si recte volum⁹ ita nobis debita di/
mitti ꝓmo vt nō damnemur. deinc
vt punitionē euadam⁹. aut ꝓ illam
tpatā. penā q̃z conditā habeamus
ad correctionē. nō ad determinatō
nem nraz. velis ita de quolibet pri
mo tuo. alioq̃n time q̃d dicitur. Et
oratio ei⁹ fiat in peccatum. Et illud

Serue neqz nōne oportuit et te mi/
sereri conserui tui. Facile eñ dimit/
tit omnia qui se mortis eterne debi/
torē esse vel scit aut formidat. Cete
rū plus in alienis qz tuis oratōnib⁹
fiduciaz habe. charitatē habe q dī
ces ex sententia. Particeps ego suz
omniū timentiū te et custodientium
mādata tua siue in celis siue in ter/
ra sūt. Cōstituas añ faciē osideraci
onis tue dū tps est miserendi. dum
non declinauit de⁹ in ira a te seruo
suo. qm̄ totus desiderabilis. totus
amabilis est. nullo ad premiū. nullo
ad suppliciū habito respectu q car/
nalē quē ad se reflexit sapit amorez
Dico cū Job. Etiā si me occiderit
tñ in ipo sperabo. Sic erit oro pu/
ra. sic digna diuino ospectui. sic dili
ges deū et te ipm ꝓter deū. Hec
interim habui q de orōis valore sb
aspcu multiplici dissererē quā expe
dientius est corde puro simplici qz
frequentare iugiter absqz vlla vt ex
pressum est intermissione qz curiosa
scrupulositate velle digitis vt dicit
appēdere eā. Et quāuis hec doctri/
nalis inqsitio nō sit oratio fructu ca
rens inuenit in ea pcipue ne in tan/
tis obligationib⁹ orationū ꝑ alie/
nis se quis inuoluat. vt inde tpale
subsidiū sbsequat neqz tanqz ꝑ pre
cio qd est sacrilegiū symonie. neqz
tanqz ꝑ sustētatiōe sua pl⁹ debito(
qd ad auaritiā ptinet et turpē que/
stū) quis notet. Sit pietas aliene
miserie. sit ipa charitas. sit deuotio.
sit amicicie grata vicissitudo. sit ze/

lus aiaꝝ. sit eterne vite retributio.
sit allocutōis diuine dulcedo digni
tasqz pcipuū sit motim orōis tue ꝛc

Explicit ps de oratione

scda. Incipit tertia ordine quarta/
decima osideratio agēs de directi/
one cordis. et qd sit cor dirigere. et
quid eius impedimētū dicit et trās/
mittit in sequētes osiderationes

Descendam⁹ osequenter ad
particulaēs casus aliquos
qm̄ sermones vles in mora
lib⁹ dicente Aristl. et teste expientia
min⁹ psūt aut erudiūt quēadmodū
videre ē in pceptis medicine. Neqz
tñ oportz temptare de singulis par
ticularib⁹ qm̄ infinita sūt. et idō nec
disserere necesse. Sz in pmis sic di/
rectio cordis tendit et terminat in
deū. sic et ab eodē hz ortū. Audi Je
remiā. Scio dñe qr nō est hōis via
eius nec viri est vt ambulet et diri/
gat gressus suos. Hinc vn⁹ sancto/
rū. Dete inqt a deo filiū suū instru/
ens vt vias tuas dirigat. Hec igit
petitō qm̄ similit dirigi habz a deo
orabat ꝓpha. Dirigat dñe oratio
mea sicut incensum in cōspectu tuo.
Quā directiōis necessitatē attēdēs
ꝓpheta tribuit illā deo dicēs. Cōfi
tebor tibi dñe in directione cordis.
Est igit scitu dignū que sit illa ora
tionis sicut incensū directio. Et vi/
det q sit intentio cordis in deū vel
erga deū. que intentio dū manet et
recta q impturbata sicut virgula fu
mi incensi sursū tendentis tūc ē oro

recta. dū vero p irruentiū fantasia/
rū et cogitationū vent' p obscura
et depressa desideriorū sensualiū nu/
bila agitat rūpit dissipat vt cadat
a rectitudine necesse est. Nihilomin'
interruptio talis nō sp est vitiosa vt
cursus penit' in deū orōis impediti
ua. Illā potest sub distinctione fieri
pmo de intentōe q̄ req̄rit et sufficit
in orōne. Vel sub alio forte noie cō
muniori de attentōne vocalis vide/
licet orōis vt in platione hymnorū
canticorū q̄ horarū canonicarū. Hec
em̄ questio diuturnū cedit in vsū. ꝛc.

Quintadecima cōside

ratio ponit varias cordis directio
nes pm hominū variā dispositionē
Et primo de actuali ordinatione

Est itaq̄ multiplex attētio
siue intentionis cordialis di
rectio. vna actualis. alia ha
bitualis. alia quasi media scz virtu/
alis. Rursus hanc q̄libz diuidit. qm̄
alia ferē in solas voces q̄ vba. alia
in verborū significatōes. alia nec v
borū formas nec significationes at
tendit. ꝛ in affectus aliq̄s circa cele
stia et diuina transit. et hoc siue in
bonos vt in viciosos et malos. Di
cit iuxta hoc pmo q̄ attentio voca
lis ad verborū significationes non
req̄rit ad orōis directionē. pspicuū
fit hoc in laicis dicentib' vel audiē/
tib' ea q̄rū significatōes penit' igno
rāt. vt sūt septē psalmi et missa. Di/
cit osequenter q̄ actualis attentio
circa voces orōis et verba nō sp re
quirit ad orōis directionē debitā
aut ad sufficiētē ordinatōē. alioq̄n
nulla esset in via aut vix esset oratō
nō discōtinuata. Exemplū legimus
de quodā qui volens rusticū cōuin
cere de cordis instabilitate dum fit
oratio. nā ille deuotū se simulabat
et attentū. pollicit' est se datur sibi
asinū si posset orōē dñicā nihil a/
liud actualit cogitās pficere. Qui
mox vt ad orōē diuertit secur' de
asini lucro cepit distrahi in hanc co
gitationē. si sellā habitur' erat cum
asino. Qui tandē ad se rediens q̄ se
redarguens instabilitatē sui cordis
ofessus est. Exemplū aliud ē de pe/
grinationis ordinatione q̄ nō req̄/
rit assiduā passuū suorū dinumerati
onē neq̄ terminū quo puenendū ē
actualē recogitatōnē. Nodit q̄ stat
orōē sicut et pegrinationē discōti/
nuari quo ad eē naturale q̄ ordinua
tā erit in suo morali esse sicut et ecō/
tra put statim deducet.

Sextadecima considera

tio agit de habituali orōis ordinua/
tōne pm circūstantiarū respectū siue
male. siue morales sint

De habituali attentione am
plius loquamur q̄ illa vide
licet nō sp sufficit ad ordinu/
ationē orōis oseruandaz. Stat em̄
aliquē esse q̄ iam multo tpe Posuit
actualiter et habitualiter retinet in
animo dicē septē psalmos integrali
ter et attente. q̄ vel nō dicet illos vt
interruptissime dicet tali interrupti
one q̄ ordrariat morali orōis vnita

ti. Habet itaq; quelibet actio mo/
ralis suã vnitatẽ ⁊ ꝛtinuationẽ mo
ralẽ quare circũstantie ad bonitatẽ
morũ requisite sũt apposite et retẽte
in hmõi actiõe. Cũ aũt apponit cir
cũstantia mala morib⁹ ꝛtraria. quã
uis maneat eadẽ actio in eẽ suo na
turali sicut est idẽ mot⁹ in pegrinan
do. variat tñ in esse morali. vt siq̃s
motũ pegrinatõis ꝛtinuet ꝓpt̃ aua
ritiã et rapinã aut libidinis expleti
onẽ. Si vero in orõis voce apponit
circũstantiã attentioni debite con/
trariã et incõpassibilẽ scienter cũ p/
posito et a sensu deliberato. tũc est
discõtinuatio moralis. secus si scien
ter et inaduertẽter hoc fuerit factũ
iudicabit

Decimaseptima cõsideratio

ꝛclusiue loquit de morali ⁊ at
tenta ꝛtinuatione. et qũo virtualis
surgit ex actuali explicando docet
trahit q̃z hec ad horaꝫ dicendarũ
debitũ si et qñ oporteat eas iterari
et que sit euagationis causa ꝓm me
dicoꝫ traditionem

Preterea dicim⁹ q̃ virtualis
attentio seu cordis directio
nõ interrupta deliberate p
actualẽ attentionẽ sibi moralit con
trariã sufficit vt oratio dicat conti
nua in esse morali vel moralit. et si
nõ sp naturaliter vel in esse natura
li. Est aũt virtualis attẽtio quã ge/
nuit actualis. qua transeunte rema
net ei⁹ virt⁹ in corde orantis. q̃ sez
virtus orõez sufficit ꝛtinuare etiaz

vbi cor euagatur actualiter ⁊ inad
uertent circa cetera multa. Experi/
mur hec nedũ quotidie sed in omni
fere hora vel momento. Exempluz
naturale est in actu sagitte q̃ mouet
post quietẽ sagittãtis. et nauis ces/
santib⁹ nautis Imo sic habet omnis
ars pfecte habituata q̃ frequẽter
in actõe sua nequaq̃z deliberat. Do
cent hec citharistę scriptores et me
chanici alij fere omnes. Elicim⁹ cõ
sequent doctrinã vtilẽ ex premissis.
Quisq̃s orat vocaliter orõez quaz
tenet exoluere. qr de volũtarijs nõ
oportet repetitõnẽ fieri si pcipit orãs
q̃ euagat nec attendit ad verba vl
ad sentẽtiã si facit hoc ex inaduertẽ
tia et displicet sibi dum aduertit. ne
quaq̃z dicend⁹ est interrũpe orõem
nec ad iterationẽ obligat. imo sta/
ret reiterationẽ talẽ frequẽter fieri
nedũ supuacuã ẕ et nociuã. pcipue
si in cõuentib⁹ laborat vbi societa/
tẽ quib⁹ esset offendiculosũ iuuare
tenet. Neq̃z debet faciles sup hmõi
inaduertentia et obliuione scrupu/
los sibi formare. alioq̃n nunq̃z põt
cor suũ quietare. qr nitit ad impossi
bile sibi p naturã vel oplexionẽ vel
consuetudinem vel fantasie turbati
onez que nunq̃z potest sicut tradũt
medici quiescẽ. sicut nec aer vel ma/
re dum agitãtur assiduitate vento
rum requiescunt. Addunt aliqui ra
tionem dicentes. Simile est in na/
tura que sicut nouas semper de/
properat edere formas natura/
les in materia. sic eadem a cele/

stibus influentibus et intelligentibus no
uas iugiter formas intentionales agi
tat ac renouat i organis sensuum in/
teriorum que sunt sensus omunis q fa
tasia in estimatiua. que in speciali si
militudine recipiunt irradiationes
corpor superior. et vt volunt aliqui
intelligentiar. Ntm quantum q quo
usqz dictum hoc veritate habeat ma
iorem requirit inuestigationem

Decima octaua consideratio euagationis peccatum quod in oratione omittit distinguit et docz quid illi qui in puato orant vel in so cietate vt religiosi agant sup discō/ tinuatione et negligentia

Quacunqz autem ex causa pue
niat nos expimento otinuo
cernimus et sentimus hac eua/
gationis necessitate. quam si toleramus
inuiti nec sentiendo osentimus. securi
sumus a peccato mortali. venialia ve
ro oia quis euaserit. Si autem delibe/
rato osensu rumpimus attentione actua
lem in oratione. scz eam suspendendo
quousqz cessauerit actualis euaga/
tio vel attentio circa alia qd fieri sepe
potest et salubriter osulit. psertim dum
homo orat solus vel cum illo qui eius
moram seu discōtinuationem tolerare
paratus est. Exemplum dum sentit aliqs
in orando vehementem tractum cogi/
tationis bone et honeste sicut previ
cationis facienda. aut dum exterius in
quirit ab altero aliquo sup respon
sione sibi facienda siue dum rei dome
stice vel officijs pprijs imminēs vr/
get vel trahit omodiras vt eidem p
tinus intendat. Potest orans in his si
milibus casibus vel causis orationem ver
balem intermittere aliqm diuitius. aliqm
breuius et redire postmodum ad conti
nuationem absqz vlla pceuentium itera
tione verborum qz stante interruptio
ne actus naturalis. moralis otinuatio
certa manet. neqz fructum orationis
prsus aufert vel meritum. Porro si/
quis orationem agere debeat in coi
sicut in ecclesia fit. non suppetit talis
interruptois actualis libertas. qm
non ita redire potest ad passum quez de/
seruit resumendum. Sufficit tm in casi
bus multis bona quedam et pia cau
sa que non iteranda esse que fuerunt
omissa satis excusat. Vt si vnum aut
duos vel tres versus alicui psalmi
dimiserit si resumere voluerit vnde/
cumqz turbabit in alijs otinuandis.
Et ideo e osulti cum quadam cordis
penitentia vlteri pgredi. sed hoc spe/
cialiter obseruandum videret apud
religiosos q superiores eorum talem
eis indulgentiam oceuerent imo sua/
derent ne iterationem facerent talem
que omunem orationem magis turba/
ret qz sua resumptio solicita et anxia
pficeret. qua data indulgentia nul/
la fit transgressio. Notito q non
oportet in foro penitentiali dare for
malem illius quod omissum est repe
titionem. vt primam pro prima. ter/
tiam pro tertia ꝛc. sed sufficit q ali/
quid equiualens iniungat Notito
preterea q non leuiter debet o/
rans formare sibi scrupulos super

obliuione illoꝝ que ꝓtulit aut pro/
ferre debuit. qm̄ memoria et remi/
niscētia nō cadūt nisi sup illa q̄ p re
flexionē sup actus nr̄os vel cogita
tiones ꝓsiderauim⁹ quales reflexio
nes nō fiunt ꝓtinue nec vt fiāt neces
se est. Sufficit igit̄ ad quietationez
sibi vnicuiq̄ faciendā ꝓbabilis cō
iectura

Decimanona cōsidera

tio dicit qm̄ ꝓter euagationē orās
nō vel iterare teneat̄. ⁊ quis sit mo
dus orandi magis regularis

Orationē deniq̄ sic̄s illā dū
taxat que sub precepto ca/
dit scienter interrūpit p actu
alem attentionē ad alia et euagati
onē orōis attētiōi ꝓtraria scient̄ ⁊
cū ꝓposito. Sic ꝙ aduerterit hmōi
discretionē et eā nō curat repellere
sed vult progredi in oratione talis
vel peccat vel resumē debet illō q̄d
in tali voluntaria distractione pla/
tū est Nihilomin⁹ attēdendū videt̄
in casib⁹ nōnullis ꝙ nō optet oran
tē sp conari tota solicitudine ꝓtine/
re cor suū infra verba et sensuz vo
calis orōnis q̄n tolerari possit eua
gatio quedā seu poti⁹ cordis laxa/
tio sine forti conatu repressionis co
gitationū. nūc hac nūc illac fluctuā
tiū. Et hoc vel ꝓter lassitudinē na
ture et cerebri quandā turbationez
vel ꝓter cursū velocē oratiōis. vel
qz de sensu verboꝝ illoꝝ forte diffi
ciliū apud peritissimos theologos
nihil intelligit̄ vel min⁹ q̄z ꝓtinent.
Sūt qui ꝓambulādo fiūt min⁹ gra

uati vel desides in orōe regulari⁹ tm̄
obtineri et ꝓtineri p̄t stabilitas cor
dis in orōis attentione stando vel
sedendo vel aliter honeste quiescen
do q̄z corpus agitando

Vicesima consideratio

agit de affectu ad deū habendo in
oratione quem et tradit in ordine
ad vocalem orationem

Superest videre de attētio/
ne que fit in affectu ad deū
vel ad spūalia aliqua. qua
lia nō significant verba orōis que
ꝓferunt̄. Ingerit quippe scrupulus
apud nōnullos dictus Bern̄. super
cantica. vbi ꝓhibere videt̄ attentō
nem quālibet ad alia q̄z ad orōnis
significata et verba etiā si salutaria
videant̄ sicut exemplū dat de reco/
gitatione sermonū suoꝝ. Et addit
ꝙ monach⁹ debitor est omniū ꝟbo
rū orōis que dicunt̄ vel cantantur
siue a sua siue ab altera parte. Vi/
dent̄ hoc alij dicere sub alijs ꝟbis
volentes ꝙ actualis attentio coar/
tet̄ infra terminos et limites orōis
que dr. vt si dicat̄. Beat⁹ vir q̄ non
abij̄t in ꝓsilio impioꝝ. hoc et nō ali
ud cogitet̄. Et quāuis multa sint in
psalmis q̄ nullā vident̄ hr̄e ꝓnexio
nē ꝛ approbatiōez ad orōis mate/
riā. nihilomin⁹ oñdit Hugo de san.
vic. in tractatulo suo de orōe open
diosissime et sētētiosissime ꝓpositos
modos q̄b⁹ oia trahant̄ ad orōis
formaz et modū. ꝗ nō in omni est do
ctrinā hanc ꝓtāte in practicā dedu/
cē. Nex hui⁹ inq̄sitiōis determinatō

difficultatē habet plurimā ꝓter diuersos orantiū mores. Et ne ḋlibet vsurpare sibi vellet ꝑ regula generali illud qd̄ varios hz exit' dū aliqui faciūt et facere pñt meritorie id qd̄ apud alios in demeritū caderet siue in detrimentū. Iñ ꝑmo dicim' q̄ cor assuetū et affectū ꝑ ꝓtēplatōem ꝑt in aliā sursū rapi stare vel versari qz sonant orōis sensus vel verba. Cū em̄ finis et virt' orōnis sit in eleuatione mētis in deū ꝑ piū et humilē affectū. quisq̄s in hoc stat vel versat fructū adipiscit orōnis ita tñ vt dū vocalis oratio data sub p̄ceptō ne illa nō omittat. aut nō ꝓtemnat ab alio ꝓlata audiri. Si vero nō imminet tale p̄ceptū vocis exteriorīs salubri' aliqñ dimittit verbalis orō qz ꝓfert. Aliqñ inquā qm̄ ꝑt hūilitas loquētis et verboꝝ sacramētū supplere oratōez in orantis affectu. et ne nimis assuescat aliq̄s orōnem refugere vel horrē vocalē vel in labore tali satisfactionem penalē exoluat seu penitētialē

Vicesima prima consideratio docet exemplis in oratione cito ad cor ab euagatiōib' esse remeandū. et quid illi agere debeant qui excessu in horis canonicis distrahūt. et qūo sint d̄iudicandi.

Idem' ꝑterea quēadmodū plurimos quos euagatio cogitationū passim occurrentiū sine lege et ordine non impedit ex toto q̄n faciliter et cito cum dant operā se recolligendi redeant ad recogitandū illa que vox orationis exprimit. ita q̄ cito cor sic diuertens a se cito rursus ad se reuertit. sic longe facili' et diuini' mens assueta ꝓtemplationi ꝑt ꝑ diuersa ꝓspiciendo quaq̄ersū se circūferre nunc in celo sursū. nūc in terra deorsū. velut in luce clara positū cor ipsi' Sic nihilomin' reuersio cū omni facilitate in ea ipsa q̄ ꝓnunciata sunt aut que dicunt attendenda. Sunt alia duo. vnū bonū. malū alterū. q̄ cor impediunt ne dirigat actualis attentio vel intentō sua sup orōnis sensū vel verba. vnū est meditatio et hec quidem in se est bona qm̄ circa bona versat. alioq̄n nō esset meditatio sed mendax et curiosa perscrutatio. Aliud est fortis habituatio que versat circa res aliq̄s terrenas inutiles vel nociuas cogitando vt philocapt' cogitat de amicauarus de lucro vel damno. iracūdus de vindicta. et ita de reliquis. De scōis istis nō oportet dubitare q̄n impedimentū plurimum afferat ad orōis attentionē talis habituatio ita vt qñq̄z nedū vnius psalmi versus sed totus psalmus imo vni' hore spaciū que decantatur vel in obliuione deponit q̄ tñ obliuio vel euagatio si nō placeat. dū animaduertit sed vinci queritur. in reliq̄s non obligat obauditis ad reiterationē faciendaz de necessitate quāuis absq̄z peccato non fuerit. Non enim cadit ꝓceptuz ecclesie super

oratōne vocali ꝙ fiat cū actuali attentione neqz de ea iudicat sicut nec obligat eā fieri ex charitate. Optet etiaz ꝙ deliberato et pfecto ꝏsensu nō interrumpat moraliter vocalis oratio que data est sub precepto

Vicesimasecūda ꝏsideratō

arguit et solvit de meditatōe fructuosa an tpe orōis debeat admitti.

Oro de meditatione q̄ est fortis et vehemens cordis attentio ad aliq̄d inuenienduū difficili⁹ est diffinitiue loq̄ et vtiē Dn videlicet meditatio celestiū bonorꝝ siue donorꝝ sit voluntarie admittenda dū vocaliter orandū est. Vt exempli grā. dicat aliq̄s. Dñe ne in furore tuo arguas me neqz in ira tua corripias me. Miserere mei dñe qm̄ infirm⁹ sū. Et occurret sibi in mentē triplex iudiciū dei. vnū in inferno. aliud in purgatorio. aliud in hoc mundo. Et trahet ipm meditatio fortiē et volūtarie et studiose quatin⁹ possit ꝑm hec tria duci in affectū cordis horrendo iudiciū inferni. timēdo iudiciū purgatorij. q̄rendo iudiciū in hoc mūdo ꝑm misericordiā dei dicens Fac mecū ꝑm miaz tuā dñe et ꝑm iudiciū diligentiū nomē tuū Querim⁹ si talis immoratio fieri possit. aut aliqn̄ debeat volūtarie tpe orōis debite. Nam si fiat inadvertentē et absqz ꝏsensu deliberato ꝏstat ꝙ nō obligat ad reiterationē et min⁹ qz viciosa habituatio. Et ideo apparet mihi et videt

tutius esse attentis attendendis ꝙ hmōi meditatio voluntaria nō debeat admitti tpe orōis debite. ꝗ vel deferi vel in aliud tpus reseruari

Vicesimatertia cōsideratio

ponit rationem quare tot sint orōes institute a religiosis.

Iocirca visuz est aliquib⁹ ꝙ multiplicatio tanta orationū vocaliū qualis obseruatur in multis religionib⁹ mirabiliter impedit a pfectionis inq̄sitione q̄ ducit ad ꝏtēplationē de ꝏmuni lege necessariā qm̄ sicut cogitatio vertit i meditationē p fortē ꝛ vehemētē cordis applicationē ad aliq̄d vnū. sic fit meditatio tandē ꝏtēplatio p habituationē radicatā ꝛ multiplicatā. sed qui pōt capē capiat. Sunt itaqz rarissimi valde inter homines tam religiosos qz seculares precipue in adolescentia et iuuentute idonei ad ꝏtemplationis adeptionem. Propterea sancti patres videntes impfectū nostrū et attendentes qz difficile ē ocio bene vti. voluerunt occupationē bonā dare hominibus suis. fecerunt hoc in orationibus et canticis multis

Vicesimaquarta cōsideratio

loquitur de illis qui possunt licite meditationem iungere vocali orationi. ꝛ de illis qui multum ingemiscunt. de laicis quid in festis agere debeant eloquitur

Mplius vero quidam obligant assistere tm̃modo faci entib⁹ orationes vocales quēadmodū sunt laici vel etiā aliq̄ religiosi nō obligati ꝑ tūc ouentū sequi vel dispensatione vel ex pia ⁊ cauta relaxatione vt ad potiora se subleuent. Illi tales orationis tpe possūt in meditationib⁹ meli⁹ quo poterunt se exercere Talis erat Augustin⁹ qui delectabat modo mirabili in cantib⁹ ecclesie bene sonantibus. ⁊ influebāt voces ille in aures suas et eliquēdo illabebat veritas in cor eius. nisi forte ipe tūc erat magis dicend⁹ in ꝺtemplatione q̄z sola meditatione subleuat⁹. Amplius siquis fuerit exercitat⁹ in aliquo ꝑticulari bono ꝺtēplationis circa diuinū aliqd̄ vel morale tutius est ꝙ in illo semet exerceat orōnis vocalis tpe q̄z ad nouā ꝺtemplationis speciē ꝑ meditationis noue studium se ꝺuertat. Differat hanc ingerere se volentē cordis meditationē in tempus aliud suspirās et gemens ꝙ eā tūc admittere sibi nō concedit et dicat sibimet ipi. paup homūcio. Melior est obedientia q̄z meditatio. potens est de⁹ reddē vicē maiorē in id ipm. et si nō hic forte reddet. certissime tñ in alio seculo vbi fiet vox laudis sine perturbatione qualibet nr̄i cordis ipe retribuet Deinde ꝺgnoscant et obseruēt omnes tā clerici q̄z laici quos oportet dieb⁹ dñicis et festiuis interesse diuino officio seruitio ꝙ nō absoluūtur ab hoc debito dū scienter fabulationib⁹ intendūt. sed multipliciori reatu se cōstringāt qr nedum cōseruāt preceptū sed et alios impediūt et in ecclesia sanctissimo dei tabernaculo scandalū inhonorationēq̄z faciūt. Stent igitur vel sedeant. etsi nō vocaliter orādo saltem in modesta quiete et silentio animaduertant cōsiderantes nedū ea quē dicunt vel canunt sed q̄ mystice pagunt in ritib⁹ et vestibus sacris. que preterea in picturis ꝑsentant. et ita de reliquis

Vicesima q̄nta cōsideratio

demonstrat vtilitatē dictor doctor tā antiquor q̄z modernorum finis sub cōsideratione traditorum tā affectui q̄z intellectui deseruiētiū Et redarguit doctores modernos eo ꝙ nō dant operā tradendi scientiam alijs pro affectus inflammatione.

Eniq̄z attendat pro premissis et alijs similib⁹ dubijs resolutiue diffiniendis ꝙ doctores siue priores vtentes rhetoricis ꝑsuasionibus in aggrauationez vicior ⁊ laudē virtutū nō ita tradiderūt resolutionē moraliū materiarū imo nec speculabiliū sic doctores recentiores q̄ ꝑ questiones et argumenta ꝑcesserūt ad vtrāq̄z ꝑtē ⁊ ꝑ decisiones. Apterea magis insistendū ē illis doctrinis quātū ad erudiōez intellect⁹. Iz quātū ad inflāmaōez affect⁹ efficatiores alie iudicēt Modica hac sapiētis admonitōe. q̄

tibi precepit deus illa cogita semp.
Quod non obseruant multi theolo
gor nostri temporis qui de mora/
libus quasi de rudib' materijs stu/
dere vel inquirere nõ dignãt. Scie/
mus inquiũt talia cũ volum'. Cum
tamen nulla sit ad cognoscendũ be
ne et resolute scientia difficilior ꝓ
circũstantiarũ innumeras varieta/
tes. Nec est aliquis tam excellentis
ingenij nec a puero in hac sciẽtia tã
exercitatus qui non inueniat quod
nouiter quotidie inueniat qd̃ ꝓus
nõ ita plane cognoscebat. Ꝑz ꝛ ne
cessaria est cognitorũ dei p̃ceptorũ
impletio. alioq̃n deficiunt scrutãtes
scrutinio. iusto dei iudicio hoc ꝓmit
tente. Similiter q̃ passionib' sit ali
enus qui de moribus iudicat. Amen

Explicit tractatus de oratiõe ꝛ va
lore eius.

Epla magistri Johis de Gersono doctl. theologie Cãcl. parisien. de oraõe ad ffrez suũ Celestin.

Scripsit Tulli' accuratissime
omẽtariũ fratri suo de peti
tiõe romani osolat' suadẽs
vt in omni loco sedens et ambulãs
recogitaret assidue secum. quis es
tu qui petis. quid petis et a quibus
petis. Subijt animũ scribentis tibi
de petitione celestis incolatus. Ad
hoc enim pfessionẽ tuã. vocationem
tuã. sacerdotiũ tuũ dedicatas esse
memineris. Proponas igit in omni
meditatione tua. in omni operatio
ne loco vel tempore quis et qualis
es qui oras. quem vel quos oras.
quid vel pro quibus oras. Ceterũ
quodlibet istor cõstringito sub cõ
sideratione quadruplici ne confusi
onem infinita quedam mentis eua
gatio percurrat. Tu q̃s es q̃ oras.
si ad ꝓpria merita respexeris incer
tus es an amore vel odio dign' sis
Incertus es idcirco si tremenda ca
dat sup te illa snia. Cũ is q̃ displicz
ad incedendum mittit. irati anim'
ad deteriora puocat. Porro dicẽ
cert' p̃t cũ Jeremia. Oẽs iustitie nr̃e
sic pãn' menstruate. Cert' ꝓtẽa di
cẽ p̃t cũ Dañ. Nõ in iustificatõib'
nr̃is ꝓsternim' p̃ces nr̃as a ñ faciẽ
tuã. Nihilomin' osci' esse tibi p̃t si
fidẽ. si spẽ. si dilectõnẽ ꝑz dona q̃dã
cetẽa tibi otulit de' q̃ scire. q̃ recog
noscẽ p̃t esse gratis data q̃zuis si te
gratũ faciant ꝛ nõ poti' ofundant
ingratitudinẽ tuã prorsus ignores

Ora tamen in ipa meditatione tua cū omni humilitate q in virtute donoꝝ istoꝝ celestiū gratis datorum qm̄ ꝓprius motꝰ eoꝝ est impetrare magna Sicut fidi etiā informis facere miracula sicut spei liberationeꝝ impetrare. sicut dilectionis dilectione reciprocā extorquere quodāmodo. Juxta puerbium illud. Si vis amari ama. et ita de reliqs virtutibꝰ donis et beatitudinibꝰ dici pōt suo modo. q̄z late pateat vides Rursus tertio recogites in ipa meditatione tua pfessionē in monasterio et consecrationē in sacerdotio. videbis te ostitutū et peculiariter dedicatum vt sis veluti questor aliquis qui p languentibꝰ et indigentibꝰ in hospitali magno totius orbis etiaz vsqz ad carceres purgatorij querē debeas elemosinā nō tā corpalit q̄z spūaliter sustentantē Petas igit ne respiciat indignitas tua. ignauia tua sed aliena miseria p cuiꝰ subleuatione queris misericordiā quā vt non impediat ꝓpria miseria tua supplex pete. Proinde tertio versetur meditatio tua quibꝰ verbis vel opibꝰ oras deū. qm̄ multa sunt ꝓuilegiata que sortiunt efficaciā nedū ex operante sed quedā ex vi operis opati put in eucharistie dsecratōe et sumptiōe et aliorꝝ sacramētorꝝ ministratione Quedā vim suscipiūt ex pte diuini et ecclesiastici mandati sicut est oro dñica quā deꝰ p se sic hore canonice vel oroes cetē q̄s eccia dicēdas instituit vel vt talia sūt opa p q̄bꝰ indulgētias dedit. Dic igit do dic ecclesie. Exurge in pcepto qd̄ mandasti. Demū quarto meditationeꝝ tuā ouerte q̄z sis minister ad orandū deū missus institutꝰ rogatꝰ vel obligatꝰ sit hoc ex generis ꝓpinqtate sit ex elemosinaꝝ susceptōe. sit ex amicicie vicissitudine seu reqsitione. qm̄ si mittētes sint in gra quēadmodū sūt oes de carcere purgatorij et plurimi de hospitali magno pūtis secli tua nō erit ingrata neqz ꝓsus inefficax oro etiā si pccor sis. Dat exemplū dū mittit p seruū neqz a dño bone intētōis elemosinā petētibꝰ. Vides igit q̄s et qualis sis q oras qz donis gratuitis cares mediator institutꝰ es dei pceptū et ecclesie mandatū et thesaurū habes. ab alijs missus et iussus es. Alterū ꝓncipale qd̄ ipa tibi meditatio dz suggerē est quē vel q̄s oras. Et qdē de omipotētis dei immēsa liberalitate cui ꝓriū est misereri sp et parcē q omipotētiā suā pcendo marie et miserādo manifestat. Cuiꝰ indulgentiā nulla pccoꝝ nulla flagitioꝝ nulla sceleꝝ quātūcūqz multiplicatoꝝ enormitas supare valet. Multū ꝓfuerit hec ex intima cordis humilitate fide subnixa meditatōe viuaci ruminasse etiaz vbi nihil in se qd̄ displicē nō mēito possit inuenerit. Cetera qz mos humanꝰ hoc hz vt mediatores q intercessores q̄rat dū potēs aliqs rogādꝰ est. qm̄ pte rea recte pnūciauit dyoñ. hāc esse legem diuinitatis vt ad supma reducantur infima per media. Tu iuxta dsilium Job ad aliquē sanctoꝝ

cõuertere [illegible]gere potes sub me/
ditatione quadruplici. Cõuertere
siquidẽ ad aliquẽ sc̃m vel sc̃am q̃a
deo primior est in glificatione sic̃
et maiorís meriti quẽadmodũ de
aia xpi et de btã virgine mre dei
de iusto ioseph sponso suo. de btõ
ioẽe baptista et apls. de sublimi/
bus ãgelor ordinibus. de multis
martyrib' ꝛfessoribus virginibus
ꝛtinentibus satis cõstat Aut ideo
certe ad aliq̃ sanctor cõuertẽ q̃a
familiari quadã deuotiõe cogni/
tus est vt qz pronus ecc̃ie qua ba
ptismum suscepisti aut in qua be/
neficium vel ordinem sortitus es
vel cuius ingressus est templum
sanctũ Est orãdus ꝓterea sanct'
cui' insigniris noie Est orandus
ille cuius virtutes et vitã imitari so
les et colere cognitas ex lr̃is De/
niq̃ orãdus est mira fiducia semp
angel' ꝓprie deputatus custodie.
Aut tertio ad aliquẽ sc̃or cõuertẽ
pro nc̃itatib' aliq̃bus subleuãdis
vel impetrãda spẽali quadã gr̃a
qui sc̃us vel sãcta priuilegiatũ do
nũ recepisse memorat a deo vt p
talib' opẽ ferat. diuisiones eni gr̃a
rũ sũt vt ait apls qd̃ verũ ẽ nedũ
in viatorib' ꝫ btis sub q̃ respectu
canit ecc̃ia de quolibz varior san
ctor Nõ est inuent' sitis illi Pro/
ficit deniq̃ q̃rto si reuoces aĩ mẽ/
tis oculos ꝛuersationẽ aliquaꝝp
sonarũ siue mortue sint siue viuen
tes quã pbatã esse vl̃ fuisse ꝛgno
ueris Nihil eni impedit quo min'
orõ nr̃a ꝛuertat ad plõas hmõi

peculiari q secreta quadã deuoti/
one q̃zuis ip̃as nõ canonisauerit
ecc̃ia In q̃bus quid aliud venera
mur q̃z relucentẽ in ip̃is multifor/
mẽ dei bonitatẽ q̃vbicũq̃z et qua/
litercũq̃z visa fuerit apparẽ p̃t abs
q̃z piculo coli et deuoto mentis ã
plexu suscipi Cõplectit hec medita
tio pueros innocẽtes nr̃i generis
quos ideo ꝛstat esse saluatos qm̃
in gr̃a baptismali mortui sũt Cõ/
plectit et pentes nr̃os et affines
alios in quib' gloria quã eos ha
bere pie credim' naturalẽ et inge/
nitũ amorẽ nõ tollit sed auget et
pficit Recogites ad extremum in
ip̃a meditatiõe tua quid vel p qui
bus oras q̃s sub ꝛpendio reduci
mus ad q̃ternariũ Quidaz sũt in
gr̃a sicut mortui de purgatorio et
plm̃i viuẽtes in seculo p q̃bus est
orõ placẽs deo q̃admodũ fit dũ
ad amicũ p amico defertur inter/
cessio Interueniunt alij quor lau
dabilis cõuersatio plm̃ũ edificat
ecc̃iam qui cadentes fierẽt in hor
ribile scandalũ oim bñ viuentium
fabulã et derisũ Alij sũt quorũ cõ
uersatio valde pficeret reipublice
seu xpianitati saltẽ in hoc q̃ non
relinq̃ret dñs virgã pccor super
sortẽ iustor vel afflictorũ ꝓprior
Alij sũt p q̃bus orandũ est q̃ten'
vbi supabũdauit delictũ supabun
det et gr̃a qui sunt viri sup̃ mod̃
pccores plecutores q hostes acer
rimi Cu deniq̃z sup omñes et ꝫ oi/
bus miserere aie tue placẽs deo et
pete quid ab eo hoc est solidum q

stabile bonũ felicitatis ecne Remi
niscẽs oformiter ad meditationẽ
hãc p te ipo qm̃ qui suoꝝ ꝗ maxi
me domesticoꝝ curam nõ habz in
orõne sua fidẽ negauit ꝗ est infide
li deterior Sit in oibus et p oib'
cardo desiderioꝝ tuorũ et orõnũ
volũtas dei bñplacens et pfecta.
Exaudiat.pete hunc cardinẽ desi
deriorũ tuoꝝ quõlibet disposuẽit
de' p arma iustitie a dextris pspi
tatis.et a sinistris aduersitatis p
infamiã et bonã famã et satis est.
Hoc tãdẽ p cõpto tene q̃ p̃misse
osideratiões ꝗ cõsimiles pficiunt
apud eos qui se ipos ad orationẽ
vsu otinuo voluerit exercẽ quẽad
modũ cicero ptestat dũ eloquẽtie
p̃cepta tradit q̃ si desit exercitatõ
modicũ vel nihil ars pficit. Hoc
multomagis obꝑuandũ est in pre
ceptis orando deũ Alioq̃n ꝓba
fiũt surdo et lux oriẽ ceco Exerci/
tiũ vero si vigilanẽ affuerit faciet
sibi maĩiaz orõnis deuote rẽ oẽm
q̃ sub aspẽu vel auditu vel alio sen
su se rep̃tauerit Videbit bubul/
cũ post porcos recordabiẽ euãge
lice pabole de filio ꝓdigo et de
misericorde pre. Videbit paupez
mendicũ et vlcerosuz recordabiẽ
euãgelice pabole de lazaro et di/
uite Videbit diuitẽ multa sibi con
querentẽ in ãnos plimos recorda
biẽ euãgelice dominationis Stulte
aiam tuam tollent a te et q̃ p̃pasti
cui' erũt Videbit filios hui' secli
qui hñt osolatiões suas multi.mo
dis Meditabiẽ q̃ [illegible] cõsolatio
quã p̃pauit de' diligẽtib' se Vide
bit etiã bruta aialia sic canes do/
mestici q̃nta solicitudine seruiunt
hoi.meditabiẽ q̃z iusto dei iudicõ
odemnanẽ h̃ies inobedientes ꝗ
ingrati deo bñfactori liberalissio
Sic p oia discurrat meditatõ tua
repies ãplissimã et sp̃ p̃tem orõ/
nis materiã Cõsiderãs igiẽ atten
de et fac.qm̃ ita tibi diligenti deũ
oia coopabunẽ in bonũ Meditem.
igiẽ vt colũba simplex et gemẽs ꝗ
sit meditatio tua in cõspẽu dei sẽp
Est aũt meditatio fortis et vehe/
mẽs attentio vel studiũ ad aliqd̃
inuestigandũ p intellẽm vel degu/
standũ p affectũ Sic meditari iu/
bebat qui dicebat gustate quo ad
scõm et videte q̃ ad p̃mũ qm̃ sua/
uis ẽ dñs Rursus idẽ ps.dicebat
In meditatione mea exardescet
ignis illuminãs intelligentiã et in
flãmans affectionẽ Qz aliter fieri
neq̃t si nõ colligat se in vnũ mens
nr̃a op̃mẽs et rep̃mens varios et
vagos occursus et recursus inuti
liũ cogitationũ sõnio silium manu
restricte redarguriõis Tandẽ ipa
meditatio q̃ laborẽ habz ꝗ fructũ
vertet in otemplatiõez que facilis
erit vt cogitatio ꝯ nõ infructuosa
erit vt cogitatõ imo fructuosa pl'
q̃z meditatio Tũc eni p cõtempla
tionẽ videb et affluesꝗ mirabiẽ ꝗ
dilatabiẽ cor tuũ Eteni otẽplatio
ẽ liber ꝗ expeditus mẽtis intuitus
in res p̃spiciendas vndeq̃z diffu

sus et in diuina spectacula suspen/
sus [illegible] vt sicut aliquis bene
et continue meditãs scribere cũ la
boriosissima tarditate tandẽ pue/
nit vt celeriter et bene scribat scri/
bens aũt celeriter absqꝫ laborẽ dũ
incipit neqꝫ bene neqꝫ celeriter vn
qꝫ scribet Ita de meditatione cele
stiuꝫ accipe. Iuuabit aũt te lectio
erudiẽs. orõ lactãs. meditatõ put
dictum est pascens. vt contẽplatio
suauiter delectans. nutriens et di/
uinitus efficiens subsequatur.
Scripta et finita est hec epla ãno
xpi. ıꝫꝫʌ. die vltima febrl.

Sequit exposicio Ma/ gistri Job gerson Cancellarij pa risien doctoris eximij sup dimitte nobis debita nostra ꝛc.

Pater noster ꝛc. Dimitte nobis debita nra sicut et nos dimittim' de/ bitoribus nostris Ego in pmis sic dimitto omibus debitorib' meis vel alienis dũ sũt viatores ꝙ nullo modo vellẽ eos damnari imo salutẽ eorũ desidero te donãte et inspirante hoc quod piuꝫ rectũ qꝫ est Sic dimitte mihi pater nr et hoc satis erit mihi etiã si nihil aliud pstiteris qm̃ cum ista dimissione tua et desiderio salutis mee nõ staret ꝙ damnarer sed sal uarer In hoc aũt stat desideriorũ meorꝫ cardo totus ℣ Rursus ego sic dimitto debitoribus meis vel alienis ꝙ vellẽ eos esse bonos vi ros modestos tpatos et ab omni malicia correctos seu cõuersos p tuã ineffabilẽ pietatẽ sic qꝫ pinde nec sibi nocerent nec alijs ꝫ pdes/ sent et nullã deinceps penã mere/ rentur vt scꝫ psona seruaret et de/ sineret culpa. Sic dimitte mihi pr noster vt in mãsuetudine me corri gas ꝛ in vngentorũ suauitate vul nera mea linias et grãm infũdas sanitatis ¶ Amplius vero ego sic dimitto debitoribus meis ꝙ vbi nõ corrigerent a vicijs suis puis

De oronis dnice

per mansuetudinē remissionis. corrigant in chamo q freno ac flagellis ne deteriores semp cōmittētes et alijs nocētes sibi neqz semp existentes et euntes post prauitatem cordis sui in adinuētionibus suis damnabili' moriant Sic dimitte mihi pater nr debita mea sic vre sic seca in pñti ne damner in futuro Ita tū vt in mia et miseratōib' flagelles me sicut et ꝑdixi desideratare debitorib' meis quibuscunqz Itē ego sic dimitto debitorib' meis q licet sensualitas offensa ex dictis vel factis eorū remurmuret et in vindictā exardescat. Nihilominus desidero ꝑm iudiciū supior. rationis innitentis eterne legi tue q pacacior esset hmōi sensualitas et q in tranqllitate inimicos suos sicut q amicos sustineret quidē patienter et benigne sicut charitas sine qua nemo tibi placet. patiens est et benigna neqz irritat Sic dimitte mihi pr nr vt nihil aduersuz me velis agere nisi misericordit et benigne qm si taliter volueris. fiet vtiqz cū subsit cum volueris posse Pro nō ita mihi. ꝑsertim in sensualitatis bestiali q effreni motione a qua tu prius es alien' Deniqz sic dimitto debitoribus meis q inspirante te et donāte ego in eorum punitionē laborare vl dissentire de liberato animo nollem vllis facti cōtra regulas iustitie tue sciens. te dicē Mihi vindictā. Hoc āt aliqñ facis per te sine medio. aliqñ p in

pticula dimitte nobis

dices a te constituto [illegible] erra qb' dū defertur aut relin[illegible] executō iustitie contra malos. illa prs' tibi relinquit et defertur In his ꝑtēa limitibus stādo q desiderādo vindictam. superiorias tue iurisdictōis nequaqz violatis Ieruntū video tutius mihi esse pusillo qui nō solum iudex cōstitutus aliorū quiescere interim et silere a tali desiderio vindicte quale potest imo debet haberi licenter a iudicib' tuis qz occupetur mens mea in tali cōsideratione iustitie tue que sic velit exercere se contra me illa potest in infernū ꝑtinus deturbare Sit igitur ante omne desideriū meū in misericordia q miseratione sup pcōres orando flendo pro eis. sic eni et tu misereberis cui talez ꝑus misericordiam infunderis

Explicit

De efficacia orationis

Sequit̃ de orõne ex sermone Mag. Joh̃ gerson in cõcilio Cõstancien̄ facto cuius thema est Obsecro vos ꝛc.

Oratio vt obsecratio. agilis et expedita. bonis associata patiens et benigna. sit libera nec seruiliter alligata. sit amicabilis ⁊ modesta. sit demũ humilis et subiecta Sit inq̃ agilis et expedita Abstinete inq̃t. tanq̃ cursor leuis explicans vias suas. et sicut virgula fumi. quẽadmodũ postulabat q̃ dicebat Dirigat̃ oro mea sic̃ incẽsũ Hoc aũt fit si obediam⁹ bto̅ petro abstinẽtes nos a concupiscentij̃s q̃ militãt aduersꝰ aiam Potuerat nũc et posteriꝰ trahi sermo nr̃ per ꝛcordãtias ex scp̃tura ad eruditionez moraliũ assũptas sed ecce crebriꝰ occurrit in ipa meditatione mea studiositas speculatrix postulãs vt ponẽs aliq̃s doctrinales ⁊ scholasticas eliciẽs insererẽ Fiat hoc. intelligat studiositas Efficacior est oro̅ cetis paribꝰ que spũalior est ⁊ a carnalibꝰ desiderij̃s remotior Hinc ẽ q̃ veri adoratores adorãt deũ in spũ et veritate Orabo spũ inq̃t apl̃s orabo et mente Nõ sic quos increpat xpũs ex vbis ysaie Populus iste labij̃s me honorat. cor aũt eoꝝ lõge est a me Efficacior est cetẽis paribꝰ theologorũ oro̅. qui supra fidẽ simpliciũ. clariorẽ et puriorez hãt de dina bonitate cognitionẽ Est eni talis oro̅ spũalior et a fantasmatibꝰ corpeis alienatior Hec oro̅ ꝛquirit̃ cũ sũma difficultate ⁊ pascit aiam Nõ anthoniũ de oro̅ne extatica Efficax est puerorũ baptisatoꝝ oro̅. in q̃bus nondum vigent desideria carnalia. qr p regeneratõez facti sũt filij dei. ⁊ placabiles ei. Hinc est illud ps. Ex ore infantiũ et lactentiũ ꝛc. Maxia debet puero reuerẽtia Ve ve qui verbis opibꝰ aut exẽplis pstituũt hanc puritatẽ angelicã Sit oro̅ bonis associata Cõuersationẽ inq̃t vr̃am hãtes bonã Impossibile est eni sic̃ inq̃t hiero. multoꝝ p̃ces nõ exaudiri Propterea dr̃ apõ Matheũ Fact⁹ est ducũs vt orarz. vñ et hitabãt apl̃i piter dũ illos orãtes illustrauit dinitatis plenitudo Propterea est illa xpi pmissio Si duo vel tres cõsenserint ex vobis de oi re sup̃ erã. fiet eis a pre meo

Colligamꝰ hic speculatias tres doctrinas Efficacior est cetis paribus. oro̅ multitudis pcessionalit̃ et localit̃ adunate. q̃z dũ sũt loco separati Ad hmõi pbationẽ sat. eẽ debz vsus ecc̃ie Efficacior est oro̅ cetis paribꝰ. scz dũ fit p vl̃i ecc̃ia et ad eiꝰ p̃ceptũ vel ordinationez q̃z dum fit tantũmodo pro se ipo Efficacior ẽ oro̅ multitudinis dũ illic p̃sciti etiã et pcc̃ores orãt q̃z si nulla iũgeret̃ taliũ oro̅ Sit oro̅ patiẽs ⁊ benigna Quẽadmodũ illatas iniurias oportet pegrinũ su

stinere vt nō rñdeat cuilibz fatuo
nec litiget. ꝓdat qz de suo vt potꝰ
pacē retineat. sic esse debz orō qō
nōt ꝟnter. vt dū in eo quod detre
ctant de vob tanqz de malefacto
ribus. ex bonis opib⁹ vos cōside/
rantes. glificent deū in die visita/
tionis. qñ scz dicēt ipi sūt qs ali/
qñ habuim⁹ in derisū et in sibilud/
nem im ꝓperij Nos insensati vitaz
illoꝝ estimabam⁹ insaniā et finem
illoꝝ sine honore. ecce quō oputa
ti sūt inē filios dei et inē scōs sors
illorū est! Colligam⁹ et hinc tripli
cem speculationē Efficax est plu
rimū illorū orō qui diffamatōesq
detractiones patiunē et ꝑ vitate
vel iustitia suscipiūt Patuit illō in
dō respcu semei maledici. et de sa/
ra filia raguelis de Jeroboa. iob
et sibilibus. vbi qlibet ꝑ maledictōe
inclinauit se et suscepit bñdictionē
Efficax est paupm orō Sic dicē
ps. Exaudiuit pauperes dñs. q vin
ctos suos nō despexit Bis s ē orō
de his qui in infirmitatib⁹ corpo/
reis grās agūt deo. et orant. Qō
vidit apls dū ait Hirt⁹ in infirmi
tate pficiē Vot orauit linguis la/
zar⁹ qt vulnera habuit Efficax
est plimū orō eoꝝ qui spūales tē/
tatōnes sustinent patienē in aia q
molestiores sūt aliqñ apud volen
tes bene viuē qz corpales mole/
stie vel pauptas exēior. Nota de
blasphemia Nō qui insaniūt Qui
desinit osolatiōes expiri. ꝟm illud
Scōm multitudinē doloꝝ meoꝝ
in cor. m. cō. t. l. a. m. Sit oratio
libera nec obligata nec alligata
rebus hui⁹mūdi ꝑ vincula cupidi
tatis Proptēa sub[redacted] petr⁹ Quasi
liberi libertati scz [redacted] q lūma inge
nuitas est. in qua fuitus xpi cō ꝑ/
bat Est eni fallax altera quedā li
bertas. oi fuitute deterior Quaz
nōt petr⁹ cū [redacted]bdit Nō qi velamē
hñtes malicie libertatez. ꝟ vt serui
dei Talis est pcōr qui velut ona
grū se liberū natū putat. dū dimit
titur vt post desideria cordis sui i
adinuētionib⁹ suis eat qsi bos las
ciuiens ꝛc. Bz nihil est infelicius di
cente Augustio felicitate et impu/
nitate peccantiū O infelix inqt de
qdā cui peccare licebat sic ex sñia
platonis deducit boeti⁹ Colli/
ganē hic speculatie tres veritates
Efficacior est cecis parib⁹ orō
religiosoꝝ qbus ex voto vl regu
la peccare min⁹ licet qz aliorū si in
religiōis sue ēmis absqz trāsgressi
one se ipos coerceāt occupationū
terrenaꝝ nō inuoluāt pedes affe/
tionū suaꝝ Acceptabilis ē plu
rimū orō solitariorū in deserto. vbi
dicēte hiero. nescio qd sereni⁹ emi/
cet q liberius int⁹ euolat ad pene/
trandū celestia Sic ois religio qn
to sibi sufficiētior est solicitudinis
min⁹ hñs. tāto est ad otinuationē
otēplationū habilior. licz ñ sp ad
inchoationez Noteē expientia
Acceptabilior est orō ꝑ se ipso
vel ꝑ paucis. quo ad satisfactōez
faciendā. qz dū ꝑ plimis pceptio
ne bonoꝝ tpaliū semet orās obli
gauit Et ꝟ esset grādis inquisitō
de valoē orōis diuersis aspectib⁹
Nota de. xij. facieb⁹ orōnis Sit

oratio ar[illegible]bilis et modesta Cõ
uenit adio qõ subdit petr⁹ Oẽs
honorate.frnitatẽ diligite.deuz ti
mete.rgẽ honorate ſ hinc Joseph
pegrinãtes ffres omonuit ne iras/
cimini inqt in via Et ꝓ morũ con
formitas multũ pficit Mñ exo.xij
Eadẽ lex erit indigene et coloni q
pegrinat apud vos Et exo.xxiiij.
Peregrino molestus nõ eris. Ipsi
eniz pegrini fuistis in terra egipti
¶ Cõseqũter nẽcaria est orõis mo/
destia quã generat timor dei ꝓte
rea pme pet iiij. Nolite inqt pegri
nari in feruore qui ad temptatõz
vob fit Zelus absqz discretione
pcipitat ¶ Efficacior est ceteris pa/
ribus orõ ꝓ inimicis.qnto videt
difficilior et ex maiori caritate or/
tum hñs Nõ de samuele et moyse
ꝛc ¶ Acceptabilior ẽ ceꝯis parib⁹
orõ ꝓ regib⁹ et pncipibus.et alijs
et in ptãte ostitutis.qntũ bonum
cõe excedit pticulare Itẽ culpabi
les valde sũt maledictionẽ eis im
pcantes.qbusq marie miserandũ
qz hñt hoies sup capita sua Aug⁹
In nullo ita reperi iratũ deum m
ꝛc. Si vis applica Efficacior ẽ orõ
qnto verecũdior est sub deo.et ca
sti timoris plus retinẽs Bernar.
In veritate operi nihil esse ita effi
cax ad grãm dei inueniendã vel
ad obseruandã vel impetrandã.qz
si sp inueniaris non alta sape.hz sa
pere ad sobetatẽ Veniqz btũs vir
qui sp est pauidus ¶ Sit orõ hũi/
lis et subdita iux qõ cõcluditur in
epla Subditi estote in omni timore
dñis non tm̃ bonis et modestis.hz

etiã discolis.hec est eni gra ꝛc Ita
qz cũ dina lex iubeat.qui obturat
aurẽ suã ne exaudiat hãc legẽ.orõ
eius pm sapientẽ est execrabilis ꝓ
pterea obedientiũ sp et humilium
deo placuit orõ Orõ eni hũiliãtis
se penetrat celos Est aũt hũilitas
triplex In intellectu.in affectu in
effectu Ex cui⁹ humilitatis carẽtia
psertim in intellcu.q ex depuatiõe
in affectu osurgẽte.puenerũt erro
res oẽs et scãdala in eccia sca dei.
dũ scz humana psũptio.non vult
captiuare oẽm intellectũ in obseq
um fidei.hz qrit ãbulare in magnis
et mirabilibus sup se Declarat b
pulcre auctor sũme de vicijs q vtu
tib⁹.assignans cãs error circa fi
dem Tractatu de fide circa finez
Ecce eni intellect⁹ supba psũptiõe
dicit aliqñ orõem nil valẽ Quaẽ?
Quia tenet vel oia de nẽcitate ab/
soluta euenire.vel deũ terrena nõ
curare vel oia fortuite agi Sic no
tat Claudian⁹ Sepe mihi dubiuz
ꝛc. Aut qz de⁹ sic res administrat.
vt et eas ꝓprios mot⁹ agere sinat
Et ita qõ pficit inquiũt orõ? fue/
rũt tandẽ alij qui dicerẽt.non nisi
ab irradiatione celesti suscipe vtu
tem vt alkindus de radijs fuerũt
qui negarũt vocalit orandum esse
aut in sacris locis pl⁹ qz ꝓphanis
Dixerũt alij ꝓ orõnes eccie omñs
pollute sint per symoniã Dixerũt
alij vt beggardi.nõ esse vocaliter
orandũ.sed tãtũ mẽtaliter.in qdã
libertate spũs.qñ dicũt nõ subijci
pceptis dinis Hz et erroẽs alios
qs oẽs dirimit fides ꝓt qõ red/

dicit apud deū inefficax orō quā in fide fieri debere tradidit iacobus postulet inqt in fide sic late patz malicia grādis sup factis pape ꝛc. Tandē sub epilogo ꝛcludēs dicam' q̃ aduersus insult' aduersarie ptātis. aduers' scismata ⁊ errores ⁊ scādala spūalis neqcie aduers' deniqz laqos oēs q̃s in via peregrinatiōis nre absconduūt superbi efficacissimū remediū ē hre comitē orōem. fide et spe subnixā. ⁊ aia tā charitate Ulñ fidelis rex Josaphat ait. ñ. pal'. ñ. Cū ignorem' q̃d agē debeam'. ꝗ solū hem' residui. vt oculos nros ad te dirigamus p orōem scz q̃ vicex ⁊ dña nature est multa sūt ⁊ facile ēuenire nō pñt Sz tu misericordissime et pissime de' cui nō sūt omia añqz fiant qui ver' inspector cogitationū ⁊ iustissim' es scrutator cordis et renum tu nosti oia pcca q̃cūqz egi vl' adhuc ago vel ignus in aia mea per occultas cogitatōes vel foris per aptas opatiōes Et ꝓptēa qz ꝗaciter tibi hec oia nō eē scio. de his oib' q̃ me fecisse cōn volūtatē tuā intelligis corā maiestate tua et corā oib' scis tuis me reū et culpabilē esse ꝛcfiteor Et nisi indulgētissima tua ꝓus sueniat post mortē carnis ecna morte me eē dānandū ecnis tormētis ecnal'r esse torquēdū scio Dulcissie de' scio quia me creasti. et creatū misericordit dilexisti. Et qz ob hoc me creasti vt et ego q̃z te meū creatorē sic dignuz esset diligerē tuis qz p̄ceptis p oia obediēs essē Et ꝗ totū ad bonum meū fecisti. non vt p me vel melior esses. vel in aliq̃ ditior existeres. tu eni nllo bono eges. qz tu eēntial'r ipm bonū es. ⁊ a te est ois bonus q̃cūqz bon' ē Et iō non potes esse maior vel ditior Et ꝗ nō p falsaz impotentiā. ꝗ p verā pōm non potes Qui eni malū p̄t et facit. malo suo ꝗ p̄t et facit Sz p hāc pōm ñ sursū ad excelsa erigit felicit. ꝗ deorsū ad ima trahit infelicit. Hac potētia vel poti' impotētia miserabilit seduct'. et q̃si vesica turgens inanit inflat'. ex rōem positus. Et q̃si iumēto insipiēti silis fcus. telo supbie miserrie pcussus et pstrat'

Orō cū pccōr de peccatis suis multū est anxi'. ea qz corā deo oi postposita mala verecū dia expandit Magr. Job Gerson

HLtissime et mitissie amator de' hoim creator et gubnator oiz creaturaruz. imense bonitati tue ꝛcfiteor oia pcca mea q̃cūqz quoq̃ mō feci ex illa hora ex qua peccare potui vsqz ad hāc horā. in qua ad huc p miam tuā viuē me pateris. Qim vo nō possū esse mēor. quia

te creatorē meū ⁊ miſericordiſſimū
dōm in tuis p̄ceptis q̄ m̄ ad bonū
meū ſi obſuaſſē dediſti ꝯtemnens
et veluti mēte p̄dit⁹ dū huc illucq̄z
q̄ſi ſupbe feror. vera ſoliditate per
dita. vias p̄ditiōis ⁊ mortis icur
ro. ac vanitatē vanq̄z elationis.
Mentū ſtulte et inſipienter ſequor
Fateor clementiſſime deus. fateor
coram omnipotētia tua. me nimis eē
ſupbū. vanū. et omni genē elatiōis
plenū Et puto q̄ ſi in hoc ſeclo ali
quā haberē p̄rātem. nullus poſſet
ſufferre meā ſupbiā Sed et iſta ſu
perbia qua coram hōib⁹ grauiē ve/
ror. q̄uis ſit execrabilis et nimis
p̄iculoſa Eſt tñ alia ſupbia q̄ cuz
diligenē ſecretū mentis mee nō m̄
blandiēs inquiro. nō pax veratur
et diſſipat. infelix aia mea Alioq̄n
vero ſi ꝯtigat q̄d tñ raro accidit
aliq̄d me facere q̄ p̄m eſtimatōez
hoim videat aliq̄ ſimilitudo boni
nō parū de hoc ipo ſuperbio Etſi
aliq̄s inde loquiē et aliq̄ mō non
curat laudare. eū q̄ſi ſtultū ⁊ nihil
ſcientē deſpicio Mel etiā ſi q̄i non
curans laudationē hoim vanaz ⁊
inutilē fugio. non pax in interiori/
bus meis vbi ſolus deus videt iñ
glorior Et mirū in modū dū lau/
dationē vito. eo ūplius laudatōz
et vanā gloriā appeto Ecce deus
meus ⁊ creator me⁹. et ecce vides
me ita facere ita viuere. ⁊ totū q̄d
viuo p̄dere Ecce vides ⁊ execra/
ris. et pro tali vita nō niſi penas
et tormēta p̄mittis Subueni ego
creator meus. ſubueni adiutor in

opportunitatib⁹. ſubueni et adiuua
aiam meā. et per ineffabilē miam
tuā deſtrue et ofunde ſupbiā meā
Ecce deus me⁹. ecce ofiteor imen
ſe bōitati tue. veneno hui⁹ malicie
me totū eſſe infectū. corruptum et
deſtructū. et iā fere niſi mia tua ſō
ueniat ad nihilū redactū. ſed coram
maieſtate tua culpā meā recogno
ſco. reus et culpabilis Veniā ⁊ in
dulgentiā de hoc et de oibus pec
catis meis a te miſericors de⁹ pe/
to. qui nō vis mortē p̄cōris. nec
letaris in p̄ditione morientiū Sūt
et alia multa que de radice huius
peſtis me hr̄e et eor me moleſtīs
nō pax inquietari ſed ſepiſſime at
teri ſentio. que ſilr ofiteor. et ſimlr
de his oibus veniā et indulgētiā
requiro Sūt aūt hec videlz ira im
patientia inimica deo. et omnibus
ſcis odioſa. diſcordia. indignatio
rancor animi. tediū mētis. vorac/
tas gule. murmuratio. auaricia. ra
pacitas. et alia multa his ſimilia.
quibus vexari et affici. lacerari et
diſcerpi infeliciē aiam meā ſpiro
Et p̄ter hec vnū malū. ſup omnia
mala malū quo tāto graui⁹ et mi/
ſerabili⁹ laceratū et afflictum aim
meū ſentio. q̄nto et ab ipis cuna/
bulis ſemp mecū fuit Creuit in in
fantia. in adoleſcētia. in iuuentute.
mihi ſemp adhēſit. nec adhuc pre
ſenectute deficiētib⁹ mēbris meis
me deſerit Eſt aūt h̄ malū deſide/
riū voluptatis. delectatō carnalis
tēpeſtas libidinis. q̄ multis et va/
r̄ſ modis infelicez animā meam

lacerauit. dissoluit et omni virtute destitutā inanē et debilē reddidit Fateor mitissime et dulcissime de' fateor corā oipotētia tua. me hoc ope nephario. huius opis nepharij immūdis recordatiōibus. sepe esse pollutū. incensū. ardores imoderatos et inhonestos passū q nō solum mearū delectationū malas memorias et stultas recordatōes mihi nocere. sed etiaz aliorū malefacta mihi narrata. q per recordationes sordidas ad memoriā ꝓuocta. cor meū nō quo ueruo iniqtatis maculare Ecce de' meus p̄ssime et misericordissime deus meus q̄uis nō quā verecundiā passus: expandi corā te iniquitates meas ostēdi vulnera mea et pcca. et ostēdi aiam meā malis opibus maculatā. malorꝫ opm delcationib' infectaz. malarū cogitationū recordationib' fedatā de' me' mia mea respice ad p̄niaz meā. q respice ad pietatē tuā q suscipe ꝓfessiōz meā et fac mecū ꝑm miam tuā Si iniqtates obꝑuaueris dñe. dñe qs sustinebit? Vel etiaz iustitia sua sine mia tua poterit liberari? Propici' esto mihi dñe. Propici' esto ñ pccori Parce pccis et iniqtatib' meis vt per tuā miam ab oibus vicijs mūdatus et purgat'. ab omnib' peccatis clemēter absolut'. finita tpali cōuersatione pduci merear ad regnū celorū. vbi cuz sanctis oib' te laudare benedicerre q glorificare valeā in secula seculorū Amen.

Deo gratias

Incipit doctrinalis expositio Magri Job gerson Cācellarij Parisien sup septē psalmos penitentiales

Era penitentia velut scala q̄dā est q hō pccor q ꝑm euangelicā pabolā descendit de hierm in iericho. rursū in hierm. h est ad pacis visionē ascendit Qui' vo scale septē sūt gd'. quib' corrīdent psalmi septē qui dicunt p̄niales Prim' itaqz gdus est timor penc. a quo ꝑm' psal. incipit Dñe ne in furo. tu. argu. me. neqz in ira tua corri. me Scōs ē dolor culpe hinc ē qui in scdo psalo optādo dic' Bti quorꝫ remisse sūt iniq. et q̄rū tecta sūt pcca. Et hūc pccorꝫ ꝓfessio ipōrūqz remissio seqtur Delictū meū inqt cognitū tibi feci. et iniusti. meā nō abscondi Et iterū Dixi cōfiteor aduersuz me iniusti. meā dño. et tu remi. impietatis peccati mei. Tertij' gradus est spes venie hac timor ꝑcedit. qui rursus in tertio psal. clamat Dñe ne in furore tuo arguas me neqz in ira tua corripias me Et hunc dolor comitat Afflictus sum q humiliatus sum nimis. rugiebā a gemitu cordis mei Post hec vo seqtur spes Qm in te dñe spaui. tu exaudies me do. de. me Quartus est amor mūdicie hanc nō hois iustitia, sed dei misericordia efficit

Ñ q̄rtus p̄s. ait Miserē mei deus
sc̄dm magnam misericordiā tuaz
Ac deinde sūdit. Ampli⁹ lana me
ab iniquitate mea. Et iteruz Cor
mundū crea in me deus ¶ Quint⁹
gradus est desideriū celestis p̄rie
p quo orat q̄ntus p̄s. Dñe exau/
di orōem meā Precedit aūt orem
ptus p̄ñtis vite Qz defecerūt inq̄t
sic fumus dies mei. Et itez Dies
mei sic vm. decli. et ego sic fe. arui.
Et hūc comitat̄ osideratio ecnita
tis dine Tu aūt dñe in e. pma. ꝛc.
Et rursus Tu aūt idē ipe es. et an
tu. nō defi. Et ex his cōsequit̄ desi
deriū hitationis supne. de qua cō
cludēdo ait Filij h. tu. hab. et. se. eo.
in secu. diri. ¶ Sext⁹ g̃dus est diffi
dentia hutis p̄rie. et hanc iuuat
ofidentia dine mie. p qua sextus
p̄s. suspirat dicēs De. pf. cla. ad te
do. ꝛc. Et merito. qz ad celestē pa.
triā puenire p̄ria virtute diffido.
Nā si iniq̄. obser. do. do. q̄s susti.?
Sz de copiositate tue mie ofido.
Quia ap. do. mia copi. ap. eū re.
¶ Septim⁹ g̃dus est exultatō spi/
ritualis leticie hac assidua oratō
efficit. ideo septim⁹ p̄s. incipit. dñe
exaudi ora. me. auri. pci. obse. meā
Per hāc ex diuinoz opm osidera
tione hō i dei otēplationē ascēdit
Meditat⁹ sū inq̄t in oibus opibus
tuis. et in fac. ma. tu. medi. Unde
tādē exultādo ocludit Epūs tu⁹
bon⁹ dedu. me in ter. rec. Nos ego
si in hāc terrā celestis hierlm dedu/
ci cupim⁹ his septez p̄ñie gradib⁹
ascēdere. q in his psalmis assidua
deuotiōe meditari debem⁹ exēplo
beatissimi augustini. de quo legit̄
q vltia qua defunctus est infirmi/
tate hmōi psalmos de p̄ñia q̄s si/
bi iusserat scribi. iacens in lecto. o
tra pictē positus intuebat̄ q lege/
bat et vbertim ac iugit̄ flebat. Jō
ex hui⁹ sāc̄ti doctoris. aliorūqz sē/
tentijs. sup psalmis p̄ñialib⁹ q̄sdā
orōnes seu meditatiōes deuotas
cōponere dignū duxi. quibus ad
p̄ñiam puocari. et p p̄ñiaz in dei
otemplationē human⁹ anim⁹ va/
leat p moueri Illud tñ in exordio
p̄mittendū est. q licet septē affect⁹
q̄s septē gradib⁹ scale p̄ñie appro/
priamus. dict̄. septē psalmis apte
decēter qz vt ostensū ē oueniāt. tñ
sicut dicit hugo in libello de orōe
sciendū est hāc p̄rietatē in oibus
psalmis nō esse. vt p totā seriē vn⁹
affectus extendat̄. h sepe ex alio
affectu transit̄ in aliū. sicut ex affcu
timoris in affectū amoris. vel in
spei affectū. vel cōsolatiōis. hm q
mēs orant̄. diuerh mōis affici solz
Hoc āt q̄lit̄ p singulos psalmos
cognoscat̄. licet nō sit hui⁹ operis
explanare. tñ q̄ntū ad p̄positū pti/
net satis ex sequētib⁹ apparebit
Meditatio deuota sup p̄mo psal/
mo penitentiali.

Domine Ihu xpe. future iu/
dex seculi. qui bonos in ce
leste regnū tuū. malos vo
in ignē eternū es missur⁹ Pū ego
reus et indign⁹ pcōr. horrorē fu/
turi iudicij tui cōsidero. timens ac
tremēs. ad te clamare cōpellor et
dicē Dñe ne in furo. tu. argu. me
neqz in ira tu corri. me Sz ve tñ

quō imensaz clementiā tuā ad fu
rorē/quō infinitā miaz tuā.ad irā
puocare merui. Merui itaqz et ꝗ
spōte cōfiteor alioqn coact' fate/
bor Scio tū dñe te docēte.qz tu sp
idē es/ido tu in varios affect' nō
mutabilis es De te q̄z scptum est
Tu aūt dñe vtutū cū tranqllitate
iudicas Furis ergo sp trāquillus
irasceris sēp placat' Nō est furor
tuus/non est ira tua in te et in tuo
affectu sed extra te est.et in effe/
ctu tuo Furor tu'/pena est inferni/
Ira tua purgatorij pēa In infer/
no q̄si furēdo arguis.in purgato/
rio q̄si irascēdo corripis/in illo p
iustitiā arguis insolubilit/in isto p
miaz corripis salubriter Et tū ab
vtroqz opto eripi/ab vtroqz desi
dero et peto liberari dicēs. Dñe
ne in furo.tu.ar.me ꝛc. Sz q̄ pacto
qua frōte/qua ꝗ p̄sumo audacia.
non vtiqz de mea iustitia/ꝗ de tua
mia Ido Miserē mei dñe Quare?
Qm infirm' sū Non mee vtutis
firmitatē.ꝗ mee vanitatis allego
infirmitatē Ego infirm'/tu medi/
cus.ergo Sana me dñe Hic adhi/
be q̄ tu vis medicamēta.hic vre.ꝗ
seca/tu tū a furore tuo et ira.ꝗ ē
a future vite pena me libera Nec a
te o pie medice frustra peto vt sa/
nes me Qm turbata sūt omnia
ossa mea (Ossa loqz nō corpis ꝗ
aie) Ossa aie mee.vires sc aie mee
qz sic in ossib' corpis/sic in virib'
aie ysistit fortitudo Vires anime
mee mēoria.intelligētia q volūtas
In qb' dū sane sūt/sce trinitatis va
imago est et similitudo Sed heu me
qm p pccm infirme facte sūt Ido
turbate.hoc est intra se.et cōtra
se inuicē turbate sūt Et ido Saia
mea turbata est valde Quia ego
nō modicū/ꝗ valde cōturbata est
aia mea/qz valde infirmata ē ois
fortitudo sua Dū tibi morbū me/
um detego.dū medico egritudis
magnitudinē dñdo.oro vt sanes
Sz tu dñe vsqzquo Vsqz q̄ dñe
sanitatē differs? Nō est dilatō ista
crudelitas tua.sed ido differs.vt
dū diu luctari p̄mittis cū vicijs et
hoc p̄suadeas aie mee.in que ma
la se p̄cipitauit.et vt iū cautior sit
Nā ex difficultate et dilatiōe sana
tionis fit diligētior custodia.rece/
pte sanitatis Vel ido m̄ pfectam
differs curationē.qz impfectaz ti
bi offero orōem Nā hic nondū tā
perfecte oro.vt audire merear.ad
huc te loqte dicā.ecce assū Quaē
ꝗ? Quia nō satis pfecte aiaz meā
ouerto ad te.ꝗ nec hoc possū. nisi
tu suppleas impfectū meū Ido
Cōuertē dñe et eripe aiam meā
hoc est fac me ad te pfecte cōuer
ti Durū eni et laboriosū est m̄ ad
serenitatē et trāquillitatem diuine
lucis a trenaz cupiditatū caligie
retorqueri Eripe ergo aiam meā
pccis scz ligatā/et in sua ouersiōe
hostib' multis impeditā q oppssā
tanqz inherentē pplexitatib' hui'
sci.et spinas q̄sdā dilacerātiū de/
sideriorū in ipa ouersione patien/
tem Ab his quoqz malis eripiens
Saluum me fac propter miam
tuaz Nō ꝓpter iusticiaz meam.qz
pccis et demeritis meis iusta de/

det dānatio ⁊ ꝓpē miaz tuā. p q̄m
ouersis ad te/pia pmittit saluatō
re dicēte Cōuertimi ad me. et ego
ouertar ad vos Tu ergo q̄ auer/
sus ēas/ ⁊ q̄ n̄ auersū mea fecēat
auersio/ouertē ad me. q̄ ad te con
uersū. etsi pax ouersus. Fac me
cōuerti pfectū. et sic Cōuertē dne
a vindēta tua. ⁊ eripe animā meā. nō
solū a pnti malicia/ ⁊ saluū me fac
etiā a future mortis miseria. Quā
nō ē in morte qui mēor sit tui. in in
ferno aūt q̄s ofitebit tibi. O pnsti
me dne nō imerito ⁊ festino mihi
pcēa dimitti/ q̄m post mortē. vel in
inferno nō erit mēoria tui aut con
fessio pcēi q̄ scz vtilis sit ad veniā
qz nūc est tpūs ouersiōis/ ⁊ cū hec
vita trāsierit. tpūs erit retributōis
Vt ego ab illa cēna morte. vt ab
illa inferni dānatione. p pnsam li/
berer. Laborauī in ge. me. laua.
p sin. noc. lect. me. lachry. me. stra.
me riga. O felix dō qui has pnsie
erūnas p tot noctes vtilit̄ sustinu
it Me n̄ misero qui has vna vix
hora sustinē valeo/ aut nō volo/ ⁊
si q̄nq̄ velle n̄ adiacet. qz tñ imp/
fecte volo/ pficē nō inuenio Tu g°
dne da mihi velle. da mihi pficere
da n̄ laborare nō solū in gemitu
cordis/ ⁊ lauare lectū meū lachry/
mis corpis/ nec lauare solū exēius
seu supficieten°/ ⁊ etiā rigari inēn/
secus/ vt flet° meus nō solū ad ex/
terioza corpis/ sed vsq̄ ad cordis
intima queniat. ibiq̄ permaneat.
Nec solū dne peto lauari a lachry
mis rigari lectuz vel stratū meum
corpale. ⁊ etiā spūale. s. inēriozis cō
scie. et ⁊ p singlas noctes. id est p
singla pcēa ex ea oriētia Oriūtur
q̄pe n̄ alēnatim dies ac noctes.
Noctes patior/ cuz carne seruio le
gi pcēi Dies sentio/ cū mēte seruio
legi dei O vtinaz fugatis noctib°
pcēoz ⁊ abiectis tenebris vicioz
oriant̄ mihi ⁊ illucescāt clari° dies
virtutū et lumia grāz Sed heu me
miseruz. Qz turbatus est a furore
oculus me°. Heu heu et itez heu.
qz ocul° mētis mee vix pōt ad or
tum diei et spūalis lumis cōsurgē
et hoc qz turbat° est a furoē Nec
solū a furore tuo dino tñ futuro/
quē timeo. q̄z pnti/ quē sentio. ⁊ cē
a furore meo ꝓprio. q̄ gemo Hoc
est a furiosa ocupia mea/ a primo
gente trāsfusa. p quā q̄diu suz in
hac miserabili vita/ licz nō tōliter
extinct°. tñ multiplicit̄ turbatus ē
ocul° Et merito. Qz inueteraui in/
ter oēs inimicos meos. s. inēt oia
vicia mea et pcēa mea. q̄ vere ini/
mici mei sūt duz me ab amore di
uino separant et auertūt Inter que
inuetēaui/ dū p in ueterata ofuetu
dinē me eis subiectū esse ofensi Sz
tu dne pnsie p° laborē ⁊ gemitū/
post imbres crebrimos lachryma
rū. da mihi osolatiōis tue auxiliū
vt dicē valeā. Discedite a me o.
qui ope. int. q̄m exau. do. vo. fle. m.
Da mihi optare ab opariis ini
quitatis separi. nō solum loco sed
animo. in quorū peccaui cōsortio.
vt sic et tua in me correptio ⁊ mea
in te cōsolatio innotescat/ vt sit spi
ritus me° sentiat. quoniā vocē fle/
tus mei exaudisti Da mihi dne vt

ſtex atq ſtex exultās dicā. Erau/
diuit do. deꝑ. m. do. o. m. ſuſcepit.
Deꝑcationē meā p pccis deponē
dis et orōem meam p virtutibus
adipiſcēdis Sq nō ſolū dñe da mi
exaudiri p me. nō ſolū p mea/ q ec
p meox priorū ſalute Nec ſolū p
amicorū meox/ q etiā p inimicox
oueſiōe. vt exēplo viri pfci dicā
cū Euo tuo dō. Erubeſ. et oē. veb
. o. ini. mei. Erubeſcāt/ exēplo meo
de actib⁹ ſuis mal. et oturbenē ter
rore iudicij ad pniaq. nō leuiter q
vehemenē. cū gemitu forti. vt ſic.
ouertanē et eru. val. velo. Inē con
uerſio ſua et erubeſcentia pnie ſue
differat dānabilie Quia niſi i pnti
vita ſic ouertanē q erubeſcāt q po
tius (vt ab iniqs fieri ſolq) penitē/
tes irrideāt et ſuis irriſionib⁹ infir
mos erubeſcē faciāt. tandē in fina
li iudicio erubeſcēt. q erubeſcētes
dicēt Hi ſūt qs aliqn habuim⁹ in
deriſū Nos inſēſati vitā illox eſti/
mabam⁹ inſaniā. ecce quō oputa/
ti ſūt inē filios dei. q inē ſcos ſors
illox ē Quid nob pfuit ſupbia a
qd diuitiax iactantia otulit nob?
Tūc ergo ouertenē et erubeſcēt. q
erit hec ouerſio q erubeſcentia ad
dānabilē dfuſionē. qr hre noluerī
pniam ſalutarē Et hec oia fiēt val
de velocie. qa qn min⁹ de iudicio
ſpauerint q dixerint pax et ſecuri/
tas. tūc repētin⁹ ſupueniet interit⁹
Meditatio deuota ſup ſcdo pſ.
pniali. ſcq Beati quorū

Domie ihu xpe q culpa offēde
ris. q pnia placar. Tu magr
optie. q inti⁹ docēs/ illumiator es
cordiū da mi intellcm. da excecato
cordi meo q tenebroſo intellectui
meo/ lumē tuū. q culpabilē offēſaq
plene et pfecte valeā ognoſcē Da
mi culpā meā. offenſā qz tuā talie
ognoſcēdo dolē. vt eā digner. mi
ſericordie ignoſcēdo delere Da mi
ergo vt de illox ſim nūero de q/
bus p ꝓphaq tuū dr. Bti quorū
remiſſe ſunt iniqtates/ et qrū tecta
ſūt pcca. O me btm. ſi a te dñe re/
miſſe ſint iniquitates mee ita vt mi
dones indulgētiā ex gra tua. cui
debes vindcaq ex cpa mea. vt mi
dones indebitā graq. cui iuſte red
dere potes debitā penā O igit me
btm. ſi tecta ſint pcca mea Quō te/
cta? Nō ita tanqz in me ſint vt vi/
uant. nō ita tanqz in me abſcōdita
maneant/ q ita deleta/ vt tu de⁹ ea
nō videas. i. nō eternalie punias.
Te eni pcca videre. qd aliud ē/ qz
pcca punire? Sic ſcptū eſt Auerte
facie tua a pccis meis Tu ego ea
pcca nō vides/ q ab eis facie auer
tis/ q nō aniaduertis. id eſt q non
punis Tu ea nō agnoſcis/ quib⁹
ignoſcis Tu ea tegis p graq/ q n
imputas ad penā Jō rce ſubdit.
Btūs vir cui n ipu. do. pec. Pz cui
nō imputat? Certe ei nō imputat
q ignoſcit. qui pccm ſuū agnoſcit.
et agnitū nō defendit. ſed ofitēdo
corrigit. nec meritū ſuū ſibi. q gre
dei attribuit. de quo dr. Nec ē in
ſpū ei⁹ dolus. ſed nec in ore ei⁹. qr
ſe accuſat cuz ſit peccator. q corde
tenet qd ore fatē Dol⁹ eniz eſt/ ſi
quis pccor iuſtum ſe predicet/ qui
vero ſe accuſat/ dolo caret. Talis

erat publican⁹ ille hūilis qui dice
bat. Pici⁹ esto de⁹ m̄ pcōri Ps̄ñ
sequit L Qm̄ ta.inue.os.me.dū cla.
to.die J Qm̄ tacui qd̄ nō erat tacē
dū.scz ofessionē pcōr Inuetera/
uerūt ossa mea.i.defecit inctior for
titudo mea Dū clamarē tota die
dicēdo qd̄ nō erat dicēdū.s.iactā
tiā meritor. Ecōn vo si clamassez
pcēa et tacuissē merita.robusta et
firma fuisset virtus mea Tacui ēgo
et clamaui. Tacui pcēa.clamaui
merita. Tacui vñ pficerē.clamaui
vñ deficerē Tacui de pcēis ofessi/
onē.clamaui de meritis p̄sūptionē
Sana mēbra medico oñdebā.vul
nerata tegebā et iō nō fui sanat⁹.
Q inueterat⁹ Hoc ē In pcōr me/
orū vetustate remāsi.qr per culpe
mee ofessionē.gr̄e tue nouitatē nō
q̄siui Et iō L Qm̄ die ac noc.gra.ē
sup me ma.tua.ouer.sū in erū.me.
dū ofigi.spina J O oñe o pie medi
ce/qui ēt pcutiēdo sanas.qr man⁹
tua.i.vindēta.assidue die ac nocte
grauata ē sup me ad hūiliandum
me supbū pcēa tacentē.merita ia/
dantē.iō tandē ouers⁹ sū in erūna
mea/in miseria mea Hoc ē Cōuer
tendo ad me ip̄m cognoui me mi
serū L dū ofigi.spi.id ē dū opūgit
oscia mea Sic enīz spina dorsi ho
minē sursū erigit.sic rō vel conscia
sp̄m p̄us ad ērena curuatū.ad su/
perna resurgentē dirigit Ad ac ēgo
de culpa sua cōpūct⁹ pcōr hūilia
tus ait L Delictū meū ognitū tibi
feci.et iniustitiā meā nō abscōdi J
Merito quidē delictū meū.qr faci/
enda omiss L et iniustitiā meā J qr ñ
faciēda cōmisi igit/cōfitēdo apui
et detexi.operui vt opires.detexi
vt tegeres Ps̄ñ sequit L Dixi cōfi/
teor aduersū me iniustitiā meam
dño.et tu remisisti impietatē pcēi
mei J O magna vtilitas cōfessiōis
pcēi maxia q̄z benignitas miserā/
tis dei.qr ad solū cōfitendi p̄posi/
tū.remittit pcēm.nō eni dixi ofite
or.q dixi ofiteor.i. p̄posui ofiteri
iniustitiā meā aduersū me.me ip̄m
et nō aliū accusādo.et statim tu/q
nō ali⁹.remisisti impietatē peccati
mei.et bñ mei/qr qd̄ peto B meū ē
Qui āt a pcēo resurgo.hoc tuū ē.
Absit ēgo a me vt imputē peccatū
meū tibi.et dicā.B de⁹ voluit.hoc
fatū hoc stella⁹ ostellatio m̄ fecit
Nō est hoc ofiteri iniusticiā mea⁹
aduersū me/q aduersū te.q te sūme
bonū de malicia accusare Dica⁹
ergo poti⁹ Oñe miserere mei.sana
aiam mea⁹ qr peccaui tibi Et ne
putet remissionē pcēi puū dei esse
donū.q tanq̄z magnū deuotl.pci/
bus exposcēdū/statim subiungit L
Pro hac orabit ad te ois scus in
tpe opturno J Ois eni scus.hoc est
per pcēi remissionē sāctificatus.p
hac remissione orabit ad te.quia
omnis scus eget auxilio gratie et
gratuite remissionis tue Sed qñ
orabit? In tēpore opportuno.B est
in tēpore vite mortalis.in qua est
opportunū tp̄ūs remissiōis qr post
eam erit tp̄ūs retributionis Vel
in tēpore opportuno.hoc ē in tēpe
gratie per xp̄m reuelate De quo
ait apls. Qñ venit plēitudo tpis
misit deus filiū suū factum sub le/

ge. vt eos q̃ sub lege erãt redimẽt
Sz licet ois scus in tẽpe opturno
orett Verũtñ in diluuio aquarũ
multarũ ad eũ nõ appriabunt
Nõ eni eripit orõ scõrũ eos qui p
obstinatã osuetudinẽ absorbent
in dsluuio aquarũ multarũ Hoc
est in multitudine effluentiũ carna
liũ deliciarũ sic voluptuosi. vel in
multiplicitate variarũ doctrinarũ
sicut phi vel in varietate diuersorũ
errorũ sicut heretici. vel in vanita
te friuolarũ supstitionũ. sic astro
nomi. qui oia fatali ncitati. aut for
tune celesti attribuũt. vel in nume/
rositate cerimonialiũ obpuantiarũ
sicut iudei. qui antiqs obpuantijs
carnalit intellectis. salutẽ ascribũt
sbi inqz oes qui sũt in hmõi pfun
do diluuio aquarũ multarũ. ad eũ
nõ appriabũt. qm̃ he aq̃ diuerse
sũt et amare. et a fonte vere q dul
cis aque. h̃ est a xpo qui fons ẽ pu
re vitatis sũt remote Quid g° fa/
tur° sũ dñe vt effugiã ab hoc tãz
piculoso diluuio aquarũ multarũ
et appriẽ ad te? Certe scio te do
cente qppe est dñs oibus inuocã
tibus eũ in vitate Ido inuocabo
te. nõ solũ in voce corpis h̃ in ve/
ritate cordis. h̃ est in vera deuotõ
ne cordis se humiliãtis/et nihil de
se p̃sumẽtis. et nil sue potẽtie sup/
be tribuẽtis q dicã Tu es refugiũ
meũ a tribulatiõe que circũdedit
me Tu sol° et nõ alius. es m refu
giũ a tbulatiõe hui° scli. q̃ vndiqz
circũdedit me. Tu ergo Exultatõ
mea erue me a circũdantibus me.

Dñe mihi viã. qua eripiar a dilu
uio aquarũ multarũ. et a periculo
circũdantiũ me malorũ Iaz vero
dñe. qui nõ deseris spantes in te/
iã qr in te spero et in hac spe gau/
deo a te dsolatus. audio te dicen/
tem Intellectũ tibi dabo q istruã
te. in via hac qua gradieris Ne
aberres a via dei/et ne q̃s noceat
tibi firmabo sup te oculos meos
Ivt in via dirigã ocl̃os tuos. Sic
ergo dato mihi intellectu. ipo qz a
te instructo. et in te firmato. cõuer
tam me/hũilis ad supbos q obsti
natos. et erudit°/ad stolidos q ig
naros et dicam Nolite fieri sicut
equ° et mulus q̃bus nõ est intelle
ctus Per equũ signant supbi ere/
cta ceruice. sua pcca defendentes.
Per mulũ stolidi q̃libet pccorum
onera. sine discretiõe portãtes sbi
ergo si nõ corrigant. h̃ velint fieri
brutis aialib° sites q̃bus nõ est in
tellect°. tu dñe In chamo et fre/
no maxillas eorũ ostringe. qui nõ
appriãt ad te Si eni non corri
gant et appriẽt ad te p pñiam
dignũ est vt corrigant q ostringã
tur a te p penã Ido equus freno
et mul° chamo arceant. id est ma
iori et minori tribulatõe iuxt culpe
erigentiã ostringant Si vero freno
nõ doment et chamo/restat vt du
riori flagello castigent Iõ sequit
Multa flagella pccoris et in pñti
vita piter et futura spantẽ aũt in
dño mia circũdabit Nec imerito
in tua mia spantẽ. et nõ in sua hu/
mana iustitia ofidentẽ circũdabit

id est circũ quaqz vallabit dei mia
ne aliq̃ ex pte sibi noceat diaboli
malicia Magna g° dñe magẽ leti
tia.magna exultatio.magna glia
spantib° in te Ideo dr̃ eis L Leta/
mini in dño et exul.iusti.q glo.om
nes.cor J Qui sũt hi iusti et rẽi cor/
de? Hi sũt qui nõ in sẽ in dño spe
rant.nec fue ẽ dine volũtati se cõ/
formãt.sic xps docuit dicẽs. non
sicut ego volo.ẽ sic tu vis. In ca/
pite oñdens qd̃ futur eẽ debebat
in mẽbris Hi ergo nõ in se.sed in
dño letanr̃.exultant.glorianr̃ Le/
tanr̃ siquidẽ tacita suauitate gau/
dẽtes.et exultãt ocitati ai gaudio
feruẽtes.glorianr̃ feruore charita
tis.ex se in deũ transeũtes. O vti/
nã dñe vtinã sic der̃ m̃ ñ i me ẽ in
te letari.exultare q gliari.vt sic hu
milter capiti me oformãs veraci.
ter efficiar mẽbrũ xpi. Medi/
tatio deuota sup tertio psalmo pe
nitentiali Domine ne in furore.

Domine Ihu xpe cui nunqz
sine spe venie supplicar̃.cũ
plura duob° poribus psal
mis de timore pene ac dolore cul/
pe colloqdo pdixim°.et nũc aliq̃
de spe venie.tibi supplicãdo loqui
Posueri.sp tñ ad pora relabor.et
pene timoẽ ac culpe dolore pterri
tus tibi itez petẽ impellor L Dñe
ne in fur.t.ar.me nz i ira.t.cor. me
Ego siqdẽ de pccis penitẽs. pcci
oscius.et inde grauir̃ afflict°.ego
in malis posit° peiora timẽs.et iñ
lugẽs multis mõis crucior sed cru
ciat° grate ãplector tãqz minores

meis demeritis.mecũ pie actũ re/
putãs.si p eos liberer a penis er̃/
nis. Idoqz supplex oro.vt tu dñe
arguas et corripias me:non in fu
rore.vel in ira.ẽ in pietate et mia.
ita vt pena mea sit.non ab ira ad
er̃nã vltionẽ.ẽ a mia ad piã corre
ctionẽ Sufficiãt tibi dñe mala que
patior in hac pñti vita.ne in futu/
ra infligas peiora L Qm̃ sagitte t.
infi.sr̃ m̃ J Sagitte t.sr̃ vindẽte tue
scz dolores corpis et aie.qz sic sa/
gitte intẽdunt.q deinde infigũ
tur ita vindicte tue intense fuerũt
in adã ꝓter inobediam.et iñ nob
infixe sũt ꝓter originalẽ culpã.et
penã mltiplicẽ Ipe ei hui° toti° mi
serie fuit origo.nos ꝓpago Sz ve
m̃.qz sagitte tue ñ ad modicũ tps
nec ad vnicũ vuln° infixe sũt.ẽ diu
et vsqz in finẽ scl̃ manẽt.et multis
mõis in corpe et aia vulnerãt. Et
sic in sagittis meis.cõfirmasti sup
me manũ tuã Id ẽ vindictam tuã
quã pchdolor eo vsqz cõfirmasti
sup me vt possim dicẽ L Nõ est sani
tas in car.m.a fa.ire.t. Porro eni
mõrle corp° tot miseriis subdituz.
qd̃ etiã cũ sanũ dr̃.nõ vere sanuz
sit.qd̃ leuir̃ ledir̃.et sepi° grauiter
infirmar̃ Est aũt hec multiplex mi
seria carnis mee.a fa.ire.t.id ẽ ab
instãtia vindicte in adã inchoate
originalir̃. Quid plura? L Non est
pax ossib° meis J.ẽ est in interiori/
bus meis virib°.sed est otinua pu
gna ab infirmitate q rebelliõe car
nis.et ẽ L a facie pccor meor J qz
hui° miserie mee cã nõ solũ est ori/

ginalis culpa.sed simꝑ cā sūt actu/
alia pcca mea Jñ merito sequiꝑ L
Qm̄ iniqtates mee supgresse sunt
ca.m.et sic on' gra.gra.sūt su.me ⌋
Quia eni iniqtates mee caput aie
mee.id ē rectā rōem supgresse sunt
et eleuauerūt caput meū superbū.
Ostra te deū meū.iō tu dñe aggra/
uasti me graui onere penaꝝ.sed B
dñe nō tibi.sed mihi imputo.qr L
Putruerūt et corrupte sūt cica.m.
a fa.insi.mee ⌋ Jdo eni iniquitates
mee supergresse sunt caput meū.et
ḡuate sic sup me.qr cicatrices mee
id ē plage pccorū meoꝝ ꝑus per
baptismū sanate.putruerūt cuz iā
pcco osensi.et corrupte sūt dū iaz
pccm in actū pduxi.et hoc totū a
facie insipiētie mee.qr stulte gram
baptismalē pdidi.nec ei' viribꝫ sa
pienter vsus fui Et idO L Miser fa
ctus sū ⌋ nō vna solū sed multiplici
miseria L afflictus.et curuat' sum ⌋
adeo deiectus ad ꝛrena.vt me eri
gere nō valeā ad supna Et nisi tu
dñe me erexeris.in hac miseria.et
in curuitate māsurus sū.et B L vsqꝫ
in finē ⌋ id ē vsqꝫ ad mortē L q tota
die ostristatus ingrediebar ⌋ Hoc
ē tota vita in hac manēs miseria.
hui' vite viā gradiēs ambulabā.
nō inueniēs sabbm.id ē mentis re
quiē quā optabā Nec mirū L Qm̄
lūbi mei impleti sūt illu.et nō ē sa.
in car.mea ⌋ Miseꝛ me miseꝛ.nō im
merito sū ostristatus.qm̄ nō soluz
nō est sanitas in carne mea.nō so
lū temptatus suz ab infirmitatib'
q rebellionib' carnis.sed etiā lum
bi mei.i.carnalitas et sensualitas
mea veranꝑ illusionib' diabolicis
nec solū pecco per carnis infirmi/
tatē ḡ p diaboli fatigatōes Quid
plura? Nō solū lūbi carnis mee.ḡ
etiā vires aie mee ꝓplenꝑ illusiōib'
diabolicis Illusiones eni aie infini
te sūt.que aliqñ vix orare sinūt.et
ita nō est in toto hoie.vñ plena sit
letitia.plenū cordis sabbm.plena
reqes.donec aia illusionib' exuaꝑ
et corp' sanitate immōrtalitatis in/
duaꝑ Propterea clamat apls Jn
felix ego homo.quis me libēabit
de corpe mortis hui'? Et ideo nō
imerito L afflictus sū ⌋ corpe simꝑ q
aia.pfatis vexat' miseriis.q inde
L humiliat' sū nimis ⌋ quippe quia
ꝑus supbus erā nimis.et Ꝓtea L
rugiebā a gemitu cordis mei ⌋ De
mitus corde.et rugitus.voce fieri
solet.ego vo nō voce ḡ gemitu ru
giebā.id est cū magno desiderio
aie osolationē q̄rebā.nō in verbo
oris mei.sed in gemitu cordis pro
rūpens Est enim gemit' cordis q
gemitus carnis Qis gemitus qui
de exteriorib' est.carnis est.q vo
pro sabbato id ē p spūali requie.
quā caro nō obtinet.cordis est Et
qr hūc gemitū nō hō nouit.ḡ de'.
Jdo L Dñe ante te omne desideriū.m.
et gemi.me.a te nō est abscōdit' ⌋
sed merito exaudit'.qr pius est.et
nō pro terrenis.sed p celestibus
Sit ergo dñe desideriū meū añ te
id ē tibi gratū q acceptabile.audi

et exaudi desiderium meum cum gemitu meo. accelera domine et exaudi cito quia Cor meum conturbatum est et pauore ac terrore occussum. et hoc ideo quia dereliquit me virtus mea. s. virtus illa quam habui am pecem meum. si enim hec mansisset. nihil timeret Sed cur hec dereliquit me? quia etiam reliquit lumen oculorum meorum. et idem non est mecum quia tu deus meus. qui es lumen verum quod illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. tu qui es spiritale lumen oculorum meorum intellectualium es mecum per gratiam tuam. Ex dereliqsti me propter culpam meam Sed actenus domine tibi obsessus sum mala quam interior patior. nunc autem plagor ea quibus exterior crucior Nam Amici mei et proximi mei aduersum me appropiauerunt et steterunt. Hi qui mihi esse debuerant ad humanum solacium. sunt mihi ad cumulum passionum Et qui iuxta me erant tanquam amici et primi Alonge steterunt tanquam hostes et aduersarii Et merito recesserunt a me. quia peccando recessi a te Merito perdidi humanam amiciciam. quia perdidi diuinam gratiam Non solum crucior a persecutione hominum. sed a temptatione demonum Nam vim faciebant qui querebant animam meam Demones enim qui animam meam querunt ad eternam damnationem. vim mihi faciunt per malignam temptationem. et non solum per se ipsos sed per ministros suos de quibus dicit Et qui inquirebant mala locuti sunt vanitates et dolos tota die meditabantur Hi qui amici et primi esse debuerant inquirebant mala mihi. meditando contra

me dolosa. et vana loquuntur. id est falsa et deceptoria verba Tales autem dolosi et mendosi ministerium exercent diaboli. qui pater est mendacii Et ce ergo quibus malis crucior. et his tum quia maiora meruisse fateor. ideo iniurias et opprobria sine murmuratione patior Et hoc est quod sequitur Ego autem tanquam surdus non audiebam et sicut mutus non aperiebat os suum Nihil ad opprobria respondebam Et factus sum sicut homo non audiens. et non habens in ore suo redargutiones. quia arguentes me non redarguebant. sed redargutiones. patienter ferebam Sed quere hec omnia tam patienter sustinui mala? Quam in te domine speraui Idcirco propter te patienter sustinui mala. quam non in me. sed in te speraui bona. et quia per patientiam penitentie speraui veniam culpe. idcirco Tu exaudies me domine deus meus Idcirco liberalitter veniam culpe. et donabit gratiam et gloriam O magnam patientie virtutem cui datur venia peccatorum. et per veniam gratia meritorum. et per gratiam gloria premiorum O salutaris medicina. per quam in letitiam mutantur tristitia et aduersa Do huic autem domine idcirco exaudies me. non de te desperando diffidentem. sed in te sperando confidentem Quia dixi nequam supgaudeat mihi inimicus meus Idcirco non ex superba presumptione. sed ex pia spei deuotione dixi quia tu deus meus exaudies me Et hoc dixi ne inimici mei. detractores mei. supgaudeant mihi. si videant me in te sperantem non proficere sed deficere Merito enim cauet iustus ne de lapsu eorum exultet iniquus Idcirco sequitur

Et dū omouent pedes mei. id ē dū affectiones mee labunt in peccatum ex humana infirmitate. irrident impij. et sup me magna locuti sūt. irridēdo mihi. et sup me magna scādala oppbria q̄z loquēdo. vbi potiʼ si essēt pij. mee deberent opati infirmitati. eā q̄z excusādo humane miserie humanitʼ misereri. Sed adhuc etiā dñe exaudies me. Quā ego in flagella paratus sū. Sciens enī p filiū quē amas. et si q̄nq̄z nō suauit. tū sp salubrit flagellas. Ido tua flagella paratus sū patiēter suscipe. nō cōn ea murmurādo. ḡ me ipm accusādo. dā. Dolor meʼ in ospcu meo sp. Dolor de pcco meo. sēp est in cōspectu meo. Semp de pcco meo doleo. dū peccatū meū cōn me ipm esse cōspicio. Et ḡ est qd̄ sequit. Quā iniqtatez meā annūciabo. Ipam coram te cōtra me accusando. Et cogitabo p pcco meo. Ipm in me cogitatione solicita corrigēdo. q a te tuaq̄z miseratione solita. curā medicinalem humilit postulādo. Sed duz medicinā tuam peto o pie medice. ecce qd̄ ad curā meā per te fieri pmittitur. Ecce enī quid sequit. Inimici aūt mei viuūt et ofirmati sunt sup me. q multi. sūt qui ode. me inique. O salutaris. ḡ nō suauis medicina. O mirabilis. sed medicialis cura. per tuam nanq̄z pmissionē. ad meā fit pbationē. Fit inq̄z medicinaliter et salubrit p inimici mei p spere viuūt in hoc mundo. vbi in aduersitate laboro. et gemens rugio. Et qd̄ graui est. ofirmati sūt sup me in plecutione. et qd̄ grauissimū est. qui oderūt me inique. mala reddētes p bonis. non pauci. ḡ multiplicati sūt et q̄tidie plres fiūt. De q̄bus subdit. Qui retribuunt mala p bo. detra. m. qm̄ seq. boni. Ipi vero ecōn sectant iniqtatem. Sed q̄z hec mala essēt intolerabilia. nisi te iuuās. q pio medicamine tuo cōfortāte m fierēt salubria ad curāda pcca. Ideo. Ne derelinqs me dñe de. me. Sed vt tu pmisisti. qm̄ in te spaui. libēa me. qm̄ ogno ui nomē tuū. ptege me. q̄z clamaui ad te. exaudi me. et mecū sis in tribulatiōe. eripe me et glorifica me. Etsi forte ad tpūs me aliqn̄ relinq̄re videar. tū ne discesseris a me. penitʼ relinquēdo me. ḡ potiʼ. Intē de in adiutoriū me. do. de. salu. m. Adiuua me cōn hostes in pugna q̄z sine te qui es deʼ salutis mee. si pōt esse in me salutaris victoria.

Meditatō super psalmo Miserere

Domine iesu xpe. cui ē ppriū misereri semper q parcere. Ego miser ad te misericordez accedo. et pccorz catena ostridus. tue pietatis miseratiōe absolui desidero. Ego multarz iniqtatū imūdicia maculatʼ. ad te fontem mūdicie ofugio. et meā immūdiciam per tuā miam emūdari supplico dicēs. Miserere mei deʼ fm magnā miam tuā. Peto dñe magnā miam tuā. q̄z sētio magnā miseriā meā. Peto magnā medicinā tuam cōtra magnā plagam meā. Peto

multitudinē miserationis tue. cōtra multitudinē iniquitatis mee Jō sequ tur. Et secōm multitudinē miserationū tuarū Jab initō seculi exhibitarū q̄ supant multitudinē quālibet pccōrū. dele iniquitatē meā Jvt nullū remaneat in me pcci vestigium. Et ꝗ est qd subdit. Amplius laua me ab ini. m. et a pec. m. mūda me. Peto dñe non solū pcca deleri. ꝗ āplius lauari q lauando pure mūdari. vt nō solū culpā opis ꝗ etiā reatū voluptatis abstergas Ꝗz ꝗ peto. nō ꝓter aliquā iusticiā q̄ fit in me. sed ꝓter magnā miam. que est in te et multā miserationē q̄ est a te In te enī est mia naturalē in affectu. et a te miseratio multiplex in effectu Ut ergo misericordiē ignoscas. nō iusticie mee meritū allego. ꝗ malicie mee pccm agnosco Et hoc est qd dr. Quōm iniquitatē meā ego co. Nō ego peto vt ꝓpē miaz tuā deseras iustitiā tuā. scio iustū esse vt pccm meū puniat. sed ipm punio. vt tu nō punias ipsuz. agnosco. vt tu ignoscas. Et pcz me. cō. me ē sp. Qz pccm meū nō pono retro ma. ipm negligēdo vel dissimulādo. sed poti' oppono cōn me ipm cognoscēdo q accusando ido dico. Tibi soli pec. et ma. co. te feci. Quid est tibi soli peccaui? Nōne peccaui. nō solū tibi sed primo? Nōne pccm feci. nō solū cōtra te deū meū. sed etiā cōn primum meū. sicut et dd qui ꝗ dicebat. nō solū in te sed in bethsabee p adulteriū. et in vriā per homicidiū peccauerat? Ꝗz hoc iō dicit. qz tu solus es qui das legis pceptū. p cuius puaricationez peccat. Ut iustificeris in sermo. tuis Ihoc ē. q̄a adeo iustus et verax es in ꝓbis tuis. q̄ pcipis vt iustificeris. i. vt iustus et verax inueniaris. Et vincas cū iudicaris Jid est supes eos in iusticia. q̄ te ex supbia iudicant. ꝓtra pcepta tua murmurādo. q te i eis q̄i rigorosū q iiustū accusādo Nō sic ego. sed ad te solū tanqz ad iustū iudicē ꝓfugio. qui nō habes in te qd accuset Nō habes i te qd reprehendat. sed sol' existis qui oēs iudices. ita vincis vt in tui ꝓpatione null' iustus aut verax reputet. dicēte ꝓpha Omis hō mēdax Tu ergo solus de' verax Tu ergo dñe. qui in tua ꝓbitate dixisti. q̄cunqz hora pccor ingemuerit oim iniquitatū ei' nō recordabor. tu veraciter imple qd ꝓmisisti. vt iustificeris in tuis ꝓmonib'. q cōuincas eos a q̄bus tanqz immisericors iudicaris Tu ergo miserē. tu p miaz iniquitatē meā dele Tu eā delendo laua et mūda me. qm̄ de peccatis meis veniā postulās igemisco dicens. Ecce enī in iniq. ꝓce. sū et in pccis ꝓce. me ma. m. O magā miseria q̄ simul mecū orta est ab origine mea Idō merito ingemiscēs peto vt cures et sanes hāc magnā miseriā meā p tuā magnā miaz Nec hoc ita dixeriz. vt licitas nuptias ꝓdemnē. sed qz in oibus trahit iniquitas ab adā. Nā hoc op' castū ꝓter bonū ꝓlis excusat. in cōiu

ge nō habet culpā. sed origo pcci
in ple secū trahit debitā penā Jō
ät dñe nō solū actualē culpā meā
sed etiā originalē a pentib' tradu
ctaz tibi humilik ofiteor Qz Lecce
eni veritatē dilexisti ⌋ Nō enīz in te
refūdo culpe mee iniqtatē. sed me
accusando fateor vitatē. quā tu q
veritas es diligis Jō eā vere cō/
fitentibus pcca dimittis Proptēa
L incerta et occulta sapie tue mā.
ñ ⌋ Mihi inqz cōfitēti vitatē. secre
ta tibi certa. et nota dine sapie. ꝗ
incerta et occulta hūane insipiētie
manifestasti Quō? Dicūt ei hoies
sub quadaz incertitudine. sic dice/
bant niniuite Quis scit si ouertat
et ignoscat de'? Nō ego hoc noui
sicut nec hoies ceteri Nō ꝗ noui p
humanā sciam. sed hoc certitudia
liter reuelasti q manifestasti ñ per
dīnā scpturā. te dicēte per ꝓpha
Quacūqz hora ingemuerit pccor
iniqtatū eius non recordabor In
hac ergo pmissione tua. securus q
cert' dicere audeo L Asperges me
do. ysopo. et mū. ⌋ Noui dñe te docē
te. q ysopus herba est qua quāti/
tate. ꝗ magna vtute Herba humi
lis. sed medicinalis. cui' radix pe/
tre inherere dicit. cui' virtus pul/
monē purgat. dū inflatur In qua
penitētie hūilitas agrue designat
q sepe qua putat in aspectu hoim
sed sp magna est añ cōspectū tuuz
Et dū illi petre adheret de q dic
apls. petra ät erat xps. dū carita
ti xpi radix ei' affixa ē adeo medi
cinal' efficit vtus ei'. vt p eaz pul
monis inflatio. i. supbie psūptio. q
omis q ex ea orit culpe inquinatō
expurget Asperges ergo me hac
hūilitate. et mūdabor ab iniqtate
L lauabis me ⌋ per humilez pniam
Et L sup niuē dealbabor ⌋ p saluta
rem gram. per quā pccor dealba
tio fit. sicut scp̄ī est Si fuerit pec
cata vra sicut vermicul'. velut nix
dealbabunt ⌋ In hoc ergo secre/
to sapie tue pus ñ incerto et occul/
to qd iā manifestasti ñ L Auditui
meo da. gau. q leti. ⌋ Et merito dū
audio pmissionē tuā de remissiōe
pccor. auditui cordis mei dabis
gaudiū q letitiam. de retributōne
pmior. Et L exultabūt ossa hūilia
ta ⌋ hoc est interiores vires mee. q
p culpā maculate pus oturbate sē
nūc p pniam ysopo hūilitatis mū
date lauate q dealbate merito ex
ultabūt Sz licz deberis gaudiū
letitiam. et exultationē. ꝓpter spem
venie. non tū deerit ñ salutaris q/
dam tristitia et spūalis otristatio
ꝓpter timorē pene q dolorē culpe
ideoqz ad te clamare nō cessabo L
Auerte faciē tuā a pec. m. ⌋ Quia
pcca mea nō pono retro me ꝗ op/
pono ocra me. nec ea negligendo
aut dissimulādo habeo retro dor
sū meū. sed añ faciē meā. ꝓptēa nō
a me. sed a pccis meis auerte faciē
tuā. q̄si ea non agnoscēdo. sed eis
ignoscēdo. et ita nō solū hoc vt il
lud pccm. sed generalit L omes iui/
quitates me. dele ⌋ Quib' deletis L
Cor mundū crea in me de' ⌋ Non
peto vt ego hō cor mūdū faciā a

me.sed vt tu de⁹.cor mūdū crees
in me.qr nō est hoc op⁹ hois crea
ti.sed dei creatoris Et qr añ pccm
innocēs fui.et p pccm a rectitudie
declinaui.Liō ⁊ spm rectū innoua
in viscerib⁹ meis.li.renoua spiritū
meū.faciendo eū rectū.quē a te re
cedendo feci oblitū Nec cordis
mūdiciam aut spūs rectitudinē pe
to ñ fieri solū in mēte.sed etiam in
carne.et B est in viscerib⁹ meis.scz
in lūbis vl renib⁹.in q̄bus sedes ē
voluptatis Ñ ad beatū Job de
diabolo dr̄.q̄ vtus ei⁹ est in lūbis
et vmbilico vētris In vtrisqz ēgo
aia scilz et corpe.remediū peto cu
rationis Jō Li Ne p̄ñcias me a fa
cie tua J Ñ pccis meis faciem tuā
auerte.sed a facie tua ne proñcias
me Ñ pccis faciē tuā auertis p re
missionez sed pccores a facie tua
p̄ñcis p repbationē Remissionez
postulo.sed repbationē ptimesco
ꝓtēa supplex oro Let spm scm tu.
ne auferas a me J Jā eni q̄dāmō
spm scm tuū.B est spūssancti donū
hr̄e ofido.qr pccm cōfitēdo peni/
teo.nā vera pcci ofessio nō est in
hoie ex se ipo.ꝫ ex dei dono.nō er
go a me auferas spm hūc.sed per
eū Redde ñ letitiā saluta.tu. J quā
peccādo amisi Leticiā inqz saluta
ris tui.scz salutaris grē spūssancti
p quā nō solū est culpe remissio.ꝫ
glie retributio.sp̄ac ergo nō solū
nō auferas sed redde ⁊ ofirma.et
sic Spū p̄ncipali ofirma me J Per
hoc aūt q̄ ꝓpba ter spz nomiauit
scz spm rectū.spm scm.⁊ spm p̄nci

palē.dicūt q̄dazq̄ in deo trinita
tem voluerit oñdere Et spm rectū
filiū dicūt.spm scm suo noie intel/
ligūt.p spm principalē.p̄ñem acci
piūt Hoc vēo et quicq̄d aliud qd̄
ad fidei et mor edificationez dr̄.
sine cōdictione dici pmittit. Ñ
etiā nō iouenient p hāc trinā sp̄s
noiationē.trifariā spūssācti grām
intelligere possum⁹ vt p spm rectū
accipiam⁹ grazq̄ in septē vtutib⁹
tribus theologicis et q̄tuor cardi
nalib⁹ cōferr̄.q̄bus aia dirigit ad
opandū recte Per spm scm grām
q̄ in ei⁹ septē donis tribuit quib⁹
aia iuuat ad opandū facilit et ex/
pedite Per spm p̄ncipalē.grām q̄
in octo btitudinib⁹ donat.quib⁹
eleuat ⁊ q̄dāmō ofirmat ad ope
randū pfecte Hac igit multifaria
spūali grā.rectificari.sāctificari.et
ofirmari merito desidero Etsi hec
spūs tui bñficia recepero.tibi ingē
tus nō ero Sed Docebo iniquos
vias tuas J Qui p̄us fuerazq̄ pccor
fiā p̄dicator.qr docebo vbo vel
crēplo vias tuas.que sūt mia ⁊ ve
ritas.et sic Limpñ ad te ouertent J
p me salubrit edocti de mia tua.
mihi p veniā parcit.⁊ de veritate
tua.i.iustīcia tua.qua pccm meū p
pñiam punit Sed vt sic iniqs do/
cere.et impios ouertere valeam L
Libera me de sāguinib⁹ J id est de
pccis carnis et sāguinis.et que de
eor corruptione ꝓcedunt Libera
me inqz o de⁹.qui es L de⁹ salutis
mee J que longe est a carnis et san
guinis corruptione.qr caro et sā/

guis regnū dei nō possidebūt. id
est pcca q̄ ab eis pueniūt. Alioq̄n
nisi ab his pus me liberaueris. ñ
pcori imperādo dices Quaē tu
enarras iustitias meas? Sz si libe
ratus fuero. secur° ero ab ē imperio
Et exultabit lingua mea. id ē
exultādo narrabit iustitiā tuā. Et
tūc. Dñe labia mea apies. prius
per pcca clausa. Et os meū. nō so
lū cordis. sed corpis. Annūciabit
laudē tuā. Videlicz qz me creasti
quia me creatum et genitum p ba
ptismuz regenerasti. quia me rege
neratum. et in peccatis sepe rela/
psum nō reliquisti. sed penitentem
ad te reuocasti. q reuocatū mūda/
sti. Pro quib° bñficis nō vis tibi
offerri sacrificia pecudū. ñ hostias
laudū. Q.m̄ si voluisses sacrificiū
dedisse. sicut fiebat in veteri lege.
sed iaz in noua lege grē. vtiq̄z ho
locaustis nō delectaberis. qm̄ illa
solū erant vmbra q figura legis. no
ue. ideoq̄z cessauerūt adueniēte ve
ritate. qd̄ in spū ꝓphetie sanct° dd̄
puiderat qui hoc dicebat. Quid
ergo tibi offerendū. certe nō sacri/
ficiū pecoris. sed pectoris. scz sps
otribulati et contriti ac humiliati
cordis. Qz. sacrificiū deo spūs cō
tribulat°. cor cōtri. et humi. de° nō
despicies. Cor otritū penitendo.
nō obstinatū peccādo. et humilia/
tū ofitēdo. nō elatū me excusādo
tu de° qui cordis secreta cōspicis.
nūq̄z despicis. sed vtiq̄z in eo tāq̄z
in spūali sacrificio delectaris. Sz
qz hoc acceptabile sacrificiū. non
in moysi synagoga. sed in christi
eccia est maxime offerēdū. ideo de
ea intelligendū est qd̄ sequit. Be
nigne fac dñe in bo. volū. tu. syō.
hoc est Affectū bone voluntatis
id ē mie tue. ñde per effectum pie
benignitatis q ē miseratiōis tue
hoc inq̄z fac syon. id est militāti
ecce per syō spūaliter intellecte. vt
ex tuis viuis lapidib° scz xpifideli
bus. edificent muri hierm. nō ter
rene sed celestis. id ē eccie triūphā
tis Qzat ergo cor otritū q humile
nō solū p sua. sed pro toti° eccie sa
lute. vt omnes fideles ei° finaliter
edificent. et fiāt muri in ipa hierm
celesti. firmiter pmansuri Cū autē
hoc factū fuerit (qd̄ nō nūc in pū/
ti seculo sed in futuro erit). Tunc
acceptabis sacrificiū iusticie tue.
post pnūtis seculi osūmationē. post
finalis iudicij oclusionē acceptab
sacrificiū. nō quidē impfecte iusti/
cie. scz pnie que nūc est otriti et hu
miliati cordis. sed pfecte iusticie in
gloria osūmate. scz sacrificiuz lau
dis. q tūc erit cordis. nō quidē lu
gentis et gementis. sed letantis et
exultātis Tūc acceptab. oblatio
nes et holocausta. nō carnales ñ
spūales. id ē spūs q aias sanctoꝝ
tecū in glia assūptoꝝ. qui erūt ho
locausta igne dīno. hoc ē charita
tis feruore succensa vel accensa.
Tūc imponēt sup alta. tu. vitulos
Tūc imponēt āgeli scōs vel ipsi
met sāti et spūs bti offerent tibi
se ipos sup altare tuū scilz xpm. in
quo tanq̄z pncipali fūdamēto su/

peredificat oē sanctoꝝ meritū. cui reddit eternū p̄miū. et in cui⁹ passi oms virtute supimponit omne sacrificiū tibi acceptabile Sup B altare imponēt et offerēt vitulos. Nō boues ātiquos. sub iugo pecci mugientes. sed vitulos nouellos. scilz nouos sc̄oꝝ ꝓphetas sub innocentia noue etatis. ab omni vetustatis seruitute liberos. summa qz libertate gaudētes. Tu ergo dne. da mihi ab hac spūali syon. ab hac ecclia militante. in qua tanqz in via pegrinamur ad illā celestē hierlm. ad illam ecclam triūphantē. ad quā tanqz ad p̄riaz ꝓducimur cū sāctis tuis finaliter puenire. Da inter muros ciuitatis hui⁹ firmiter ꝓmanē. Da mihi inter ciues ei⁹ feliciter te videre videndo amare. amando gaudere. ita me ipm acceptū tibi sacrificiū et holocaustū offerre.

Meditatō sup q̄nto psal. pnitentialis scz. Dne exaudi orōem meā.

Domine ihu xpe qui es verus rex glorie. rectorqz sc̄e illius hierlm ciuitatis. supne cū ea q̄ de te et gloriosa ciuitate tua dicta sūt audio. nimiꝝ ad eaz tecū puenire desidero. Ido postqz multa in p̄cedētib⁹ psalmis dixeri. de timore pene. de dolore culpe. de spe venie. de amore spūalis mūdicie. restat vt aliqd dicturus sim. de desiderio gloriose ciuitatis hierlm. s. celestis p̄rie. Nō eni habemus hic vt ait apls manentē ciuitatē. sz illā futurā inq̄rimus. et ad eā festinare ingredi debemus. Hāc itaqz desiderans ad eāqz festinans. suspirando clamare. et clamando suspirare cōpellor dicēs. Dne exaudi orōem meā et clamor meus ad te veniat.

Cōgruit ih dne hui⁹ psalmi titulus. Intitulat nanqz orō paupis cum anxiaret. q in ospectu dni diffudit precem suam. Ego nanqz pauper et inops in via p̄ntis miserie. vt fiaz diues in p̄ria celestis glorie. feruēti eskuātiqz desiderio anxior. q ꝓpter ea anxius oro. q p̄cem meā in ospectu tuo humiliter effūdo. ido exaudi orōem meā. et clamorē meū. Ja eni ꝓpter ai magnā anxietatē. orō creuit in clamorē. Orans ei clamo. Heu me qz incolatus meus prolōgatus est. Heu me qz nimis afflictus sū in via. et nimis elongatus a p̄ria. Et ideo. Nō auertas fa. tuā a me in quacū die tribulor. ad me aut. Et insup. In quacūqz die inuocate velo exau. me. Quia dne coraz te oro. qz ad te clamo. ideo da ih faciē tuā. da mihi aurē tuam. Da faciē nō iratā. sed placatā per clementiā. Da aurē nō indignatam cōtra me. sed ad me inclinatā per miam. Dabis vtiqz dne. et omino libenter ac liberaliter dabis nisi obstet mihi nubes pccorꝝ. q̄ obsistit orōibus iniquorꝝ. Dn̄s p ysaiā dr. Opposui nubē. ne trāseat orō. Tu ergo rumpe nubem. effunde ortaeam lumen vultus tui et ita non auertas faciem tuam. nec declines aurem tuam a me. vel orationibus et meis clamoribus. sed a peccatis et iniquitatibus meis. Et

qz vehemēnt clamo et inuoco te.
ido velocit exaudi me Qz iaz nō
terrena.q̄ſi terren⁹.ſed celeſtia q̄ſi
celeſtis deſideō Cui deſiderio pm
pt⁹.adhuc te loquēte dicam.ecce
aſſū Nec imerito taz inſtant peto
velocitor exaudiri Quia defecerūt
ſicut fum⁹ dies mei. Qz ſic fum⁹
vento cito diſpergit.ita dies vite
mee velocit deficiunt.et velut vm
bra fugiūt Et oſſa mea ſic cremi.
aru. Nō ſolū vires corpis defici
unt.ꝗ etiā vires aie mee.q̄ dicūtur
oſſa mea(qz i eis pncipalit oſiſtit
interior fortitudo mea)ſic cremū
arescētes otracte ſūt vt ſic frixa in
frixorio.ofrixe ſūt Fortitudo q̄ppe
animi ex recordatōne pcci q tiore
iudicij q̄i frixa otrahit Jā eni fri
git hō.dū ſe timet arſurū i inferno
Ecce ergo dñe.ecce pauptatez
meā p q̄ anxior.ecce tribulationē
quā patior. ecce q̄lit pcuſſ⁹ ſū p
cuſſ⁹ ſū vt fenū qz ois caro fenū.
Et ſic fenū viret.ꝗ pcuſſū facile ſē
tit ruinā.ſic caro in iuuētute viret.
ſenectute vel infirmitate pcuſſa et
morte ſuccisa arescēs deficit. Nec
ſolū pcuſſus ſū in carne.ꝗ i corde
q aruit cor meū Sterilitate pcci.
Sz vñ hoc ſcit? Qz oblit⁹ ſū come
dere panē meū Sid ē cuſtodire dei
pceptū.q̄d eſt ſpūale nutrimentuz
meū de quo dr Non ex ſolo pane
viuit hō.ꝗ ex omni ꝓbo q̄d pcedit
ex ore dei Heu me miſez.qz hunc
panez verum.qui de celo et ex ore
tuo deſcēdit.comedere oblit⁹ ſum
Quare oblitus? Qz nimis ad ter/
rena intētus.neglexi celeſtia Et id
A voce gemit⁹ mei.adhe.os me.
car.mee Qz eni celeſtia oblitus q
terrenoz memor.nō p ſpūalibus
ſed p tpalib⁹ gemebā crena nimiū
deſiderās.nō ſolū corde gemebā.
ꝗ ec voce.ptēa a voce gemit⁹ mei
inordinati adhesit os meuz carni
mee.id ē vox gemit⁹ ori.mei adhe
ſit carnali mee affectioni.vl os pn/
cipale inter oſſa mea.id eſt pncipa
lis fortitudo viriū aie mee.adhe/
ſit carni mee Hoc eſt ratō ſenſuali
tati cōſenſit Jā vero de me aliter
te ppiciante fieri cupio Jā eni nō
p crenis ꝗp ecnis gemē ocupiſco
vt dicere valeā cū ppha dd Renu
it oſolari anima mea in terrenis.
memor fui dei.et delectatus ſuz in
eternis.vtinā non oblit⁹.ſed mēor
tui.vtinā nō oblit⁹ ſed mēor ecno
rum bonoz tuorū.cū eodē ppha
dicā Annos eternos in mente ha
bui.Sed quō poſſūt hec fieri? Fiet
vtiqz te iuuāte.ꝗ pter tui tuorū qz
ecnorū bonoz otemplationē.hu/
ius ſeculi ſecularium qz q ſecularitet
viuentiū hominū cōuerſationē fu
giam.vt eligaz abiectus eſſe in do
mo dei mei.magis q̄z habitare in
tabernaculis pccorū.vt ſimilis fiā
ſancto tuo dauid.qui ait Simil
factus ſum pelicano ſolitudinis.fa
ctus ſum ſicut nocticorax in domi/
cilio Et itez Vigilaui q fact⁹ ſū
ſicut paſſer ſolita.in tecto O ma/
gnū breuib⁹ i ꝓbis myſteriū Tres
aues.q tria loca hic diſtinguūtur
Tres aues.pelicanus.nocticorax

q passer Tria loca. solitudo. domi
cilii et tectū. Et dicit pelican⁹ in
solitudine. nocticorax domicilio.
et passer in tecto. Pelicano eni aui
soliuage. et q̄ in solitudine hitat. o
parant heremicole. Nocticoraci ve
ro qui hitat in domicilio. assimilā/
tur illi qui a publica ꝓpkoꝫ loco re
moti. nō in heremo vagi. ꝗ in vno
loco vniti viuūt dicentes. Ecce q̄z
bonū q q̄z iocundū. hitare frēs in
vnū Passer aūt solitari⁹ et vnicus
in tecto. ille est qui hoim societate
nō egens. ꝗ soli deo viuens. q ad
alta virtutū tecta fugiens vbi a la/
queis vicioꝫ tutus est. dicit Una
petij a dño hanc requirā. vt inha
bitē in domo dñi. Nec soluz in do
mo. ꝗ in altiori loco dom⁹ scilz in
tecto. imo in ipo dño meo Ipse est
ergo qui hitat in adiutorio altissi/
mi q i pte. dei ce. omo. ipe ē q̄ nō
solū p se. sed pro alijs vigilat. q p
oibus vigilās orat. vt a mūdi car
nis. et diaboli laqueis adiuuante
ptegente qz deo liberenī O vtinā
his auib⁹ silis fiam. et vt tecū sim.
Separatus a secli solicitudie manēā.
ne in tabernaculis pcōꝫ manēs.
cū puerīs puersus efficiar. nam L
Tota die exprbrabāt m inimi. mei
Peruersi eni qui sūt inimici mei q
ido inimici. qz puersi cōtinue exp
brāt m. fame mee detrahēdo L Et
qui laudabāt me Jnō corde ꝗ ore
mihi publice adulādo L aduersum
me iurabāt Jfal se q proditorie cō
spirando Sed q̄re hoc? L Quia ci
uerē tanqz panē man. et potu. me.

cū fletu miscebā Per cinerē et fle/
tū signat stat⁹ penitētiū q̄s puersi
sepe irrident. cū eos afi laudarēt.
dū eū eis seculo fruerenī et puerse
viuerēt Cinerē āt tanqz panē mā
ducare nil aliud ē. q̄z pcōꝫ reliq̄
as penitēdo cōsumere Potū vero
cū fletu miscere. est tpalē iocūdita
tem cū lachrymis spūalis pñie ifi/
gere Vel pot⁹ iste intelligi pt desi
deriū celestis pñie. qui cū fletu mis/
cetur. dū penitēs p illi⁹ dilatione
nō sine lachrymaꝫ effusione trista
tur. Qz vñ m est fletus iste? Certe
L A facie ire indignatiōis tue Jd
est ab instātia vindicte tue in adā
inchoate Cū qua nō ego solus. ꝗ
omēs qui naturā trahim⁹ de pa
gine iniquitatis. et de massa pcōi
nati sum⁹. pter qd dicit nos apo
stol⁹. natura filios ire Et hui⁹ ego
ire indignatiōe pcedit q L eleuās
allisisti me Jtu qui me alti⁹ eleua/
uasti creando ad imaginē tuaz in
quo me omia aialia supare fecisti.
Tu me graui⁹ allisisti. pmittēdo ca
dere in grauē actual pcōi culpā q̄
me trahit ad ḡuissimā ecni ignis
miseriā quā sol⁹ hō et nullū aliud
aial timet. qz ipe sol⁹ sup oia ele/
uatus aialia. brē vite ecne qz glie
pticeps est Heu m dñe. q allisisti
me Quia L Dies mei sicut vmbra
declinauerunt. et ego sicut fenum
arui Jheu m qz dies vite mee sic
vmbra obscuri et vani q̄i inutiles
transeūt. q declinādo deficiūt Et
mēito. qz a te ro die decliaui fles
mihi facti sūt declinātes dies mei

Et ego sicut fenuz arui. sterilitate culpe. ꝓter defectum rozis gr̃e Sed qz ego allisus cecidi. iã de te dfisus ꝑ te cupio subleuari Jã terren⁹ ego et tpalis ac tpalit declinãdo ꝑ transiẽs ad te dfugio qui eẽnus es ac imutabilis et immutabiliter durãdo ꝑmanes Qz ergo L Tu aũt dñe in eẽ. ꝑma. Jõ tu eẽnus me tpalẽ et velut vmbza transeuntẽ ad tuam eẽnitatẽ eleuando salues q liberes L Et memoziale t. in gene. et gene. J Qz mẽozia tua. qua nr̃i memoz es in mia tua. ẽ oi tpe ꝑmansura. nec vnqz deficiet illa ꝓmissio tua cũ irat⁹ fueris mie recozdaberis Et iõ L Tu exurgẽs misereberis syon J Syon eniz speculatio interp̃tat. ꝑ quã militans ecĉia vel fidelis aia intelligit. que nũc deũ per speculũ et enigmate speculari nitit Ad hanc ergo te q̃rentẽ et ad te cõsurgẽ cupientẽ. tu exurgis et q̃si ei clement̃ occurrẽs L misereberis eius. te sibi misericozdem adiutozẽ et sublevatozez exhibens Misereberis inq̃z L qz tẽpus miserẽdi ei⁹. qz ve. tẽ. J De quo dit apls Cũ venit plenitudo tpis. Et itez Ecce nunc tpũs acceptabile. ecce nũc dies salutis Et vere misereberis syon L Qm̃ placuerunt seruis tuis lapi. ei⁹ J Lapides syõ sũt fideles militãtis ecĉie. firmi et stabiles in xp̃iana fide. et nihilomin⁹ spe solidi. q ꝑsistentes in charitate ꝓpi nimiz placuerũt huis tuis ꝗ ẽ scis ecĉie triũphãtis. qui tibi i tua ciuitate celestis hierlm cũ sũma libtate huiũt. qz illa q̃ sursũ est hierlm mr̃ nr̃a. hoc ẽ triũphans ecĉia mr̃ militãtis ecĉie. apl̃o teste. omino libera est. qz ibi deo huire regnat̃ ẽ ꝓpi ego sci tibi in regno tuo huientes. et iõ liberi tecũ regnãtes L tre ei⁹ miserebunt̃ J Et merito misereburtur terre syon. i. terrene miserie militãtis ecĉie nec solum ei miseri/cozdes erũt. ꝗ etiã vt tu misereari/ozabũt Cur ita? Qz eandẽ miseriã aliqñ passi et expti sũt Sed q̃d iñ sequit? L Et timebũt gentes J q̃ p⁹ timere nesciẽrũt L Nomẽ tuuz dñe. et oes reges tre gloziã tuam J Qz videbũt maiozẽ esse glie tue q̃z superbie sue põm. et ꝗ iõ L Quia edificauit dñs syon J. i. ecĉiam suam edificãdo magnificauit Et ipa q̃ hus cozã gẽtibus et regib⁹ visa fuit in ꝓtumelia L videbit in glia sua J. i. q̃ hus ab eis superbis. cõtumeliose ꝓseq̃bat̃. postea ab hũilib⁹ his glõose honozabit̃ Hec q̃ olim futura esse ꝑdixerat ꝓpha. q̃tidie ecĉia implerl videt Sed q̃re hec oia? L Qz respexit in ozõem hũiliũ J scz xp̃ifideliũ. qui in ei⁹ fide humiliter ozabãt. vt hec sue ecĉie felicit̃ cuenirẽt Et iõ L Nõ spzeuit precez eoz J qz non singulariter ꝓ se ozabant. ꝗ generalit̃ ꝓ salute oim fideliũ. que vtiqz est ozõ ꝑfectozum Qz do nõ decet vt tot tãtaqz bñficia a deo ecĉie collata. ab hoie q̃si ingrato sileant̃. J Ideo L Scribant̃ hec in generatiõe altera J vt scꝑtu re omẽdata firmit̃ teneant̃. nõ solum in antiq̃ lege moysaica. sed in generatione altera. scz noua generatiõe xp̃iana L Et ꝓplus qui crea

bitur ⌋hoc ē xpian⁹ ꝓplus.q̄ noua
generatiōe in xpo regenerat⁹ ⌊lau
dabit dñm ⌋Et merito laudabit⌊
Quia ꝓspexit de excelso sācto su.
dñs de ce.in ter.aspe. Sed ad q̄d
de excelso sācto celo ꝓspexit.et in
ima terre aspexit? ⌊Ut⌊ audi/
ret gemit⁹ opeditoꝝ ⌋ ⌋hoc est.vt
audiret et exaudire gemit⁹ humi
liū et penitentiū.timore dei et disci
plina q̄si quibusdā opedibus liga
torū ⌋De q̄bus opedibus sapiēs
dicit ⌋Audi fili mi.et ne abhīcias o
filiū meū.et inhīce pedē tuū in cōpe
des ei⁹.et erūt tibi opedes eius in
ꝓtectionē fortitudinis ⌋Et⌊ vt sol/
ueret ⌋a nodis et vinculis pccorū
⌊filios interemptoꝝ ⌋scz fideles
xpianos.spūales filios apl̄orum q̄
martyꝝ crudeli interēptione a gē
tibus et regib⁹ mortificatorū. ⌋Ut
his vinculis solutis.fideliū ecclia
dicere possit ⌋Dirupisti vincu.me.
ti.sacr.hos.lau. ⌋Ad hoc g⁹ de celo
ꝓspexit q̄ in terrā aspexit.vt humi
liuz xpianoꝝ gemit⁹ audiret q̄ vin
cula solueret ⌋Sed ad q̄d⌊ ⌋Ut an/
nūciēt in syon ⌋hoc est in ecclia mi/
litante⌊ nomē dñi ⌋et fidē xpi.a q̄
nomiant xpiani⌊ ⌋Et laudē eius in
hierlm ⌋id ē laudādo et glorifican
do opa ei⁹ que sūt in celesti hierlm
scz ecclia triūphanti.de qua dicit.
Gloriosa dicta sunt de te ciuitas
dei ⌋Et hec ita annūciēt.vt annūci
ando ꝓficiār. ⌋In quo?⌊ ⌋In cōueni
endo ꝓpl̄os in vnū q̄ reg.vt p̄.do.
⌋hoc ē vt ꝓpl̄os diuersaꝝ gentiū
q̄ reges dispsorū populoꝝ oueni

re faciat in vnitate fidei xpi q̄ mo
rū fideliū.nō vt fuiant mūdo.car
ni vel diabolo.sed vt fuiant dño
deo suo.de quo dr ⌋Dñm deū tuū
adorabis.q̄ illi soli seruies ⌋Qz q̄d
sequit? Rñdit ei in via virtutis sue
Quis est qui rñdit ei? Quis hic re
spondendo loquit domino? ⌋In su
periorib⁹ vbis exp̄mit cui ogruat
rñsio? ⌋Qup̄ eni omemorant cōpe/
diti q̄ interēpti reges et ꝓpl̄i syon
hierlm ⌋Q̄ aūt singlariter dr.rñdit
ei.nō ad eos videt posse referri q̄
pl̄aliter nomiant ⌋Qz sciendū ē q̄
hic rñdit vnitas p plurib⁹.i.tota
ecclia q̄ in xpo vna est p cūctis fi/
delib⁹ ⌋Ipa q̄ vnū ē corp⁹. p oib⁹
mēbris ei⁹ rñt dño. Rñt inq̄z grās
ei agendo.q̄ eā ꝓspicē.eā audire.
eā a vinculis soluere.eā ad sui lau
dez nos excitare. eā deniq̄z ex va
rīs ꝓpl̄is ad vni⁹ dei fuitutē con/
gregare dignat⁹ est Rñdit ego ei
nō voce.ⁿ corde.nō lingua.sed vi
ta.nō in via infirmitatis sue.ⁿ vtu
tis sue.scz in fidei firmitate.que fi
des via est ad prīam.et est vt⁹ hu
ius vie.q̄ in prīa nō manebit ⁿ ei⁹
obscuritatem euacuabit claritas
glie Rñdit ergo ecclia dño ⌋Et q̄d
dixit?⌊ ⌋Paucitatē inq̄t dieꝝ meo.
nūcia m̄ ⌋Rñdendo g⁹ orat q̄si di/
cat. O de⁹ me⁹ nūcia m̄ paucitatē
q̄ breuitatē dieꝝ meorū ⌋hoc ē qz
dixisti q̄ ecclia manebit q̄ tu cū ea
eris vsq̄z ad osūmationē secli.fac
me ognoscē et diligēt attēdere q̄z
breue et exiguū est hoc tēpus du/
rationis mee in cōparatione eter/

nitatis tue Oro ergo vt adueniat
regnũ tuũ Cupio hui' secli finẽ. vt
cito veniã ad regni tui bitudinez
Desidero dierũ meoꝝ breuitatez
vt cito transeã ad dieꝝ tuorũ eter
nitatẽ Et ideo L Ne reuoces me in
dimi. die. me J Hoc est ne sinas me
reuocari a desiderio eternorũ. vt
hereã cure tpaliũ in dimidio dieꝝ
meorũ scilz dieꝝ pñtiũ. qui medij
sũt ꝑteritoꝝ et futurorũ. qui omꝫ
sũt dimidijꝫ impfecti. nisi adoanẽ
ecni Et merito peto ñ reuocari ad
terrena qui tẽdo ad ecna. que idꝰ
sũt auidi' appetẽda qz L in genera
tione et generatõez ãni tui J sine fi
ne. et sine principio duraturi. ergo
nõ sũt ãni tui sicut dies mei. qz ãni
tui eterni. et dies mei exigui. Anni
tui nõ transeũt sicut dies mei. ꝫ sp
manẽt. qz sẽ ecnitas tua. q̃ nihil ali
ud ẽ. ꝗ sbstãtia tua nihil hñs mu/
tabile. nil ꝑteritũ. nil futurũ Et ꝗa
ecnitate ꝑcedis oia q̃ fecisti. ideo
sequit L Initio tu dñe terrã funda
sti J Inicio scilz tpis. tu qui es sine
tpe. sine initio. sine fine. imutabilit
manẽs in eternitate L Et opa ma/
nuũ tuaꝝ sũt celi J Nec tñ falsũ est
qd alibi dicit Verbo dñi celi fir/
mati sũt Naz qd verbo facis. hoc
etiã manu. id est virtute tua oparis
Nõ est enim de' distinctus corpois
mẽbris Verbũ aũt dei man' eius
L Ipi pibũt. tu aũt pmanes J Tu
enim sp stabilis. dans cũcta moueri
imutabilit. pmanes. id ẽ in tua ec/
nitate pseuerãter manes Sed ipsi
celi qui in tpe vbo tuo firmati sũt
nõ sic tu firmi erunt. ꝫ iubẽte vbo
tuo pibũt Vñ petr' ait Terra ãt
et celi qui nũc sũt eodẽ vbo repo/
siti. sũt igni reseruãdi De celis er/
go terre primis. scz de regionib'
aeris ostat q̃ q̃ntũ ad eoꝝ quali/
tatẽ pibũt. sed de supioribus celis
celoꝝ nõ est certũ Si tñ mãserint.
nõ in se sed in deo manebũt. quia
solo dei verbo pire pñt Et L oẽs J
scz tã celi ꝗ cetere res mutabiles.
etiã angeli L sicut vestimentũ vete/
rascent J Hoc est q̃ntũ in se est. nisi
eos seruares vbo tuo. sicut vestis
que vetustate cõsumit deficerent.
Vñ sequit L Et sic opertorũ mu/
tabis eos. et mutabuntur J Celos
qui corpalia et cuncta mutabilia
operũt vbo tuo moues. q̃ sic eos
mutas localit. ita solo verbi tui ar
bitrio. si volueris tõliter mutabũt
et in nihilũ redigent L Tu aũt idẽ
ipe es J Tu qui dixisti ego sũ q̃ sũ.
idẽ ipe es. et licet oia sint ex te. et
per te. et in te. nõ tñ sũt qd ipe es
qui es mutãs nõ mutatus. faciẽs
nõ factus. mouens sed immutabi
liter manẽs L Et J ideo L ãni tui nõ
deficiẽt J in generatiõe et generati
onẽ erũt. et indeficienter manebũt
qz ãni tui eternitas tua sũt Pum
ergo dñe. tuam immutabilitatez.
dũ tuã ecnitatẽ. et creaturaꝝ oim
mutabilẽ varietatẽ vanã ꝗ vani/
tatẽ desidero. nimiꝝ ad te venire q
tecũ habitare desidero. nec a desi/
derio meo fraudari. aut spe mea
frustrari. aut hitatione tua puari
tristis diffido Quare? Quia letus

audio qd̄ sequit. Filij tuoꝝ tuoꝝ habitabūt. Jā ñ eni leta cōfidentia ozit. qz filij seruoꝝ. i. sanctozuz tuozū tecū hitabūt. scz boni xpiani. de quoꝝ numero eē cupio Qui filij scōꝝ sūt. nō p carnalē ꝓpagationē. sed p spūalem pticipationē sicut ecōtra mali filij sunt spirituū malignoꝝ. sicut scptū est Vos ex pre diabolo estis. nō p generationem. sed p imitationē Vel filij sūt opa bōa sine qb' null' hitabit in gloria Qui ego ibi vult habitare nō sit a bonis opibus sterilis. sed pmittat fetus bonoꝝ opm. quos sequat. vt intret in terrā viuentiū Sicut ioseph ancessit prem suū iacob in egiptū. dicēs ei et frib' suis ego pueni pare vobis escas. ita p cedāt filij tui. id ē opa tua tibi parare escā refectioni eē ne Quales filios pmiseris. tales seqris. Et semen eoꝝ. scz bonoꝝ xpianozū. vl meritozioꝝ opmū De qbus scribit. Qui seminat in lachrymis. scz hic in via. cū exultatiōe metent in celesti pria. hoc inqz semē. de quo fructus glozie metit. in seculū dirigetur. hoc est in celū directū et ere/ctum in eternū. ibi tanqz in hozreo huabitur. Da ergo ñ dñe da. q fac me ita h semē bñ opādo seminare. vt inde fructū glozie possim moziēdo suscipe Da q fac hoc semen ita in me per te fructificare et ad te dirigē. vt in tua eternitate fine fine habitādo valeā pmanere.

Meditatio super sexto psalmo penitentiali De profundis.

Domine iesu xpe fons q ozigo totius pietatis et gre. dū ego sicut ceruus ad fōtes aquaꝝ ad te venire desidero. tāto imperfectū meū āplius recognoscēs. de me. mea qz ꝓpria virtute diffido Ideo p auxiliū mie tue refugium miserie mee q̄rens. ad te clamādo fugio dicens. De pfundis clamaui ad te dñe. Nō solum de exteriozibus labijs oris. sed de pfundis et intimis cordis lachrymis clamaui ad te Quid clamaui? Domine exaudi vocem meam. Deiñ alijs vbis idem repeto. Fiant aures. id ē audit' clemētie tue intēdentes in vocē deprcationis mee. Nec frustra sepe et itez. atqz iterū. varijs vbis eandē oratiōis deuotionē explico. qz ad exprimēdū mētis mee affectum. nō sufficit organū mee vocis. nec desideriuz cordis satis pōt depmere lingua canis Nec imerito ad te clamo de pfūdis cordis et vocis q̄ me eē sētio nō in vno solū pfūdo. h i plib' pfūdis fluctib'. tā interiorl. qz exteriozis miserie. qz diu sū in via huius miserabilis vite Nā qui sic de pfūdis clamat. de pfūdis surgit nec ipe clamoz eū diu in pfūdis eē finit. qz vox h' clamozis oē pfūdū penetrat. et ad dei aures vsqz puenit Ecōtra vero quidam valde in profundo malozū sūt. qui nec ad te clamant. cum se viderint quotidianis pcēisq iniqtatib' obrutos et oppressos. sed potiꝰ illos irridēt qui eos ad te clamare monent.

hoc est pfundū malorū. de quo scptura dicit Peccor cū venerit in pfundū otemnit Absit hoc a me dñe. ꝗ ad te clamo de pfūdis cor dis oimq intēior viriū. vt me clemēter eripias de pfūdis iniqtatū Quia L si iniqtates obſua. do. do. ꝗs sustinebit? O magnū pfundus O abyssus multa. pfunda valde. nimis q̃ piculosa Ecce eni vndiq ob circūspectis. nll̃z bo. ꝗ vbiq malū videſ. cateruas scelerē meorū cernēs. nimirū pauescens exclamo O dñe si iniqtates obseruaueris. id ē ad vindictā eternā ſuaueris. dñe ꝗs sustinebit te iudicē? Nō tm̄ ego solus nō sustinebo. sed nec ꝗs ali. qr nullus alius ē (nisi sedu ctus et veritate vacu) qui se non ognoscat pccorem Nā si dixerim qr pccm nō habemus nosipsos seducim. et vitas in nob nō est. Nō ergo psumā de mea iustitia sed de tua mia L Quia apud te pticia. ē J Si eni iniqtates sic obſuares. vt earū iudex solus esse velles. et esse nolles misericors. vtiq nll̃a mihi esset spes. nulla osolatio Ꝗz ideo nō despero. qr apud te pticiatio ē L Et pter legē tuā J Legē amoris et gr̃e. in qua das reis veniā L sustinui te dñe J patienē spans. q sperā do expectās tuā miam Et ꝗ dñe. qr oia nosti. nō solū tibi ofiteor. ꝗ etiā alīs. vt oibus notū sit manifeste dicēs L Sustinuit aia mea in vbo ei J Cui? eius? In verbo ei. cui? vbū nō fallit nec fallit Nō in verbo hois qui mendax est. sed in vbo dei qui verax ē In subdit. L Spauit aia mea in dño J nō in homine. ꝗ in deo spauit. qui vbo suo infallibili. per pccor veniā. regni celor gloriam repmisit Spēauit inq̃z. L A custodia matutina vsq ad noctem J Ꝗdo dicit a custodia seu vigilia matutia. q̃ est pncipiū diei spandū vsq ad noctem. qr in dño spare debet aia a pncipio vite vsq ad mortē. Nā qui vsq ad mortē pseuerauerit. salu. erit Sic ergo L spet israel in dño J Nō solū speret vn. solus. sed totus fidelis plus. qm̄ nō vni soli sed multi. dictum ē Spate in dño omis cōgregatio ppli. effūdite coram illo corda vra Et merito spet israel. scilz omis eccia et ogregatio fidelium in dño L qa apud dominum mia J nō magna solū ꝗ maria. nā L copiosa ē apud eū redēptio J. Ꝗz quō verē est. q copiosa fuit redemptō tpe dauid. cū nondū tpūs redemptionis advenisset? Sane semp copiosa fuit redēptio. ꝗ vt ipse dauid pphetice inuit. hec fuit apud deū. hoc ē apd dinū secretū sp posita semp q̃z puisa ac ecna pdestinatione disposita sed non sp copiose ac plene apud hoies exhibita. qa nō tpe legis nature a legis moysaice. ꝗ tpe legis gr̃e De q̃ scptū ē Qm̄ venit plēitudo tpis. misit deus filiū suū factum sub lege. vt eos q̃ sub lege erāt redimeret In tāde impletū est qd olim dauid pdixerat. Et ipse redimet israel ex oib iniqtatib eius J Nūc ergo dñe.

miscōie marie optimū tps ē vt de
pfūdis fluctib' miseiaꝝ ad te fōtē
miarū clamādo ꝛsurgā. et de me
meaqꝫ ꝓpria ꝗtute diffidēs de te
tua q̄ gra et pietate spando cōfi
dam. et ad tuā clementissimā ꝓpi/
ciationē ꝛfugiā ¶ Dignū quoq̄ et
iustū est. vt tibi o pissime xpe gra/
tias agā: apud quē est copiosa re/
demptio Jdo copiosa specialiter
esse dicit. qz tua in cruce passio. tui
q̄ pciosi sāguinis oblatio. non so
lum p vni' aut paucorū hoim sa
lute. sed pro toti' israel pro toti'
eccie. pro toti' mūdi. pluriūq̄ si fo
rent mundoꝝ redēptione copiose
sufficere phibet ¶ Per hui' ergo pas
sionis virtutē. p huius sanguinis
effusionē te depcor. vt a pccis me/
is. et a penis quas p his mereor
me redimas redemptuz q̄ ab eis
eripias. et ereptū a malis meis. te/
tuz in bonis tuis habitaē ꝛcedas
¶ Meditatio sup septimo psalmo
penitentiali.

DOmine iesu xpe qui sperā/
tes in te nō deseris. clamā
tes ad te nō despicis. qui
q̄rentes te non fugis. te desideran
tes nō respuis. sed de se diffidētes
in te aūt ꝛfidentes cōsolaris Ti/
bi humilit supplico. vt m̄ qui in pce
denti psalmo cōfessus sū diffiden/
tiam virtutis ꝓprie. tua potēti vir
tute largiri digneris sobriā exulta
tionez spiālis letitie. ad quā impe
trandā suspirās dico ¶ Dñe exau.
ꝛdōz me. auri. pci. obse. meā ¶ Qd

sepe dixi. itez repeto. vt ꝛdōnis re
petitio. sit deuotionis cōfirmatio.
Nec me tedet sepe iterare verba
ꝛdōnis. qui sepi' iterauī opa iniq̄
tatis nec peto exaudiri in mea iu/
sticia ¶ sed in veritate tua exau. me
in tua iusti. ¶ Hoc est tu qui verax
es. et in veritate tua penitētib' ve/
niā ꝓmisisti. exaudi me penitentez
nō in mea sed in tua iusticia. scz in
mia tua. que penitentes iustificat.
Peto eni iusticiā mie. quā exerces
in pnti seculo. nō iudiciū illi' iusti/
cie. quā factur' es in futuro Jdeo
sequit ¶ Et nō intres in iudi. cū ser
tuo ¶ Ego eni nō sū dign' vocari
amic' vel filius tu'. sed tn̄ pu' tu'
sū. qui mia indigeo. ad te fugitiu'
redeo. pacē q̄ro Non ergo in futu
ro intres mecū in districtū iudiciū
qz ego volo intrare tecū Intrāt in
iudiciū cū dño. qui iustitiā suaz ia/
ctantes de ea plumūt. Quibus p
ꝓpham dicit dñs Quid vult. me/
cum iudicio ꝛtendere? Qēs dereli
quistis me Nō sic ego. z iustitiam
meā coram me. esse nullā reputo ¶
Qz nō iustifi. in ꝛspe. t. om. viuēs ¶
Qz etsi apud se q̄s suo iudicio iu/
stificet. tn̄ ois hō in B mōzli corpe
viuēs nō iustificabitur in cōspectu
tuo. qz interiora z occulta homis
vides. in q̄bus nemo bn̄ plene iu/
stus aut mūdus est tuo iudicō. q̄n
tūlibet sēus hoibus videat Jdeo
paul' ait Nihil m̄ ꝛscius sū. sed nō
in B iustificat' sū ¶ Vel intelligi pt
nō iustificabit in ꝛspectu t. Jd ē in

tui opatione. non solū ois hō. sed nec ois viuēs etiā angel' qz sol' deus est in quē pccm cadere non pt. in cui' cōspectu. etiā astra non sūt mūda Nō ergo intres mecum in iudiciū rigorose. sed mecum pie ac misericorditē age L Qz psecut' ē inimic' J. i. diabolus vel quisqz alius aduersari' L aiam meā J Et humiliauit in ter. vi. m. J Hoc ē. q̄ntū in se fuit eā vt celestia relinqueret et terrena sapet inclinauit Et iterꝫ L Collocauit me in obscuris J id ē in pccorꝫ tenebris L sicut mortuos seculi J. i. sicut ceteros pccores nō spūaliter viuētes. sed secularitē in pccis moriētes Jō L anxiat' ē sup me spūs me'. in me tur. est cor m. J Sz ecce postqz tristia pcesserūt. leta sequūt. postqz anxiat' fui et turbatus p multiplicē inimici tentationē. letus fact' sū per spūalez dei dsolationē L Qz memor fui dieruz antiq̄rū J scz dierꝫ eternorū. hoc ē tue ēnitatis dine. cui' mēoria maxima cā est spūalis delcationis et letitie Jn scptū est Memor fui dei et delectat' sū Nec solū in dieb' ēnis seu rebus inuisibilib'. sed etiaz in creaturis tpalib'. te ēnū. q̄ inuisibilē deū dtēplatus sū Nā L meditat' sū in om. ope. tu. in fac. ma. t. meditabar J Quesiui in opib' artificē in creaturis creatorē. in reb' factis. te earꝫ mirabilē dditorem. Creatura tua facta est m̄ speculuz vt in ea te dgnoscerē deū meū. q̄a vt ait apls. inuisibilia dei per ea q̄ facta sūt. intellecta cōspiciunt. sempiterna q̄z virt' eius et diuinitas. Et idō L Expādi man' me. ad te J Quia in opibus tuis cognoui q̄ omnia bona sūt. et nō a se. sed a te tueqz bonitatis pticipatione bōa existūt. idō tibi grās agēs. expandi in orōne man' meas ad te tāq̄z ad bonorꝫ oim largitorē L Et aia mea sicut terra sine aq̄ tibi J Nō solū ad te expandi man' corpis mei sed et oēs vires ai Et merito. qz L aia mea J a te derelicta. est L sicē ēra sine aqua J Idō debet se ad te expandere. et nō sibi ipi. sed tibi adhercre. qz nō se ipam. sed tu sol' eā potes rorē grē irrigare Sicut āt terra sine aqua sterilis ē. sic aia sīe grē tue pluuia fructū ferre nō pōt Cu ēgo L velocitē exaudi me dñe J cito dando pluuiā grē. qz sitiuit in te aia mea J Idō si aquā dare lōgi' differas L deficiet spūs meus J a te tanq̄z sterilis derelict' Et Pter B L Nō auertas faciē tuā a me J spm meū derelinquendo. et ab eo auferendo. vel ei differēdo grē tue donū Altioq̄n L sunt qui descēdentib' in lacū J Hoc est in pfundū pccorū Sz poti' L Auditā fac m̄ mane mise. tu. J Fac inq̄z m̄ miam tuā. auditā scz a Pbis. manifestatam in scpturis Fac me interi' sentire. qd exteri' facis audire Et B fac mē io ē cito et nō tarde L qz in te spaui J Et idō spaui. qz audiui Prope est dñs om. inuo. eū. om. inuo. eum in veri. Et vt cito facias m̄ miam tuā L notā fac m̄ viā in q̄ ambu. J vt sit lucerna pedib' meis verbum

tuū.ad recte ābulandū in via mā/
datoꝝ tuorū Lqz ad te Ja q̄ tanq̄z
a pre luminū descēdit omne bonuz
q qui illumias oēm hoiem venien
tem in hūc mūdū.ad te inq̄z.et nō
otra te Lleuaui aiam meā J Et ido
L Eripe me ab inimicis meis dne
ad te ofugi J Nō a te fugi otemnē
do et postponēdo lucē tuā.sed ad
te cōfugi q̄rendo et postulādo cā
Jdo L Eripe me de inimi.m.dne. J
scilz a diabolo et ministris suis.q̄
tētant me.vt ābulē in tenebris Et
vt ab eis eripias me L doce me fa
cere volūtatē tuā J qz si nō doces
me.faciā volūtatē meā.nō tuam q
sic deseris me deus me⁹.dū ego te
desero Ergo doce me L qz de⁹ me⁹
es tu J Ad aliū currerē.si aliū crea
torē haberē Sed qz tu sol⁹ es de⁹
meus ido doce me vt magr meus
Qd vtiq̄z facies.qz l. Spūs tu.bo
dedu.me in ter.rec. J Ecce q̄a sup̄
in mēoria eēnoꝝ et in otēplatione
tua et tuoꝝ opm.delēatus suz.ne
magnitudo otēplationis extollēt
me.ne supba fiēt letitia mea.letis
miscui tristia.sed iā post tristitiam
cōuertor ad gaudiū Jā eni plene
spero q̄ spūs me⁹ malus nō pou/
cet me in terrā puersam infernaliū
penaꝝ.qz L spūs tu⁹ bo.dedu.me
in ter.rec J in erā scilz gaudioꝝ.de
qua dicit Portio mea in era viuē/
tiū Et ꝗ nō ꝓter meritū meū.ꝗ L
ꝓter nomē tu.do.viui.me in eq̄.t.
J nō in iusticia mea. Ego enim me
occidi p pccm meū.sed tu me viui
ficabis.ꝓter nomē tuū.qd ē ihs.

et interptat saluator Vt rez nois
tui impleas.tu eris m̄ ihs.q me vi
uificādo sanab Et sic L Educes de
tribulatiōe Jhui⁹ seculi L aiam meā
J L q in mia tua J nō in merito meo
L dispdes omnes inimicos meos J
Quos etiā inimicos tuos merito
dixerim.qz in me seruo tuo te dnm
meū.quantū in se est psequūtur et
gliam nois tui Tui et nō m̄.salutē
meā attribuo.dicēs Nō nob dne
nō nobis.ꝗ noi tuo da glo.Hanc
inq̄z gliam saluti mee aduersando
auferre conant Iñ oueniente sub
ditur L Et pdes oēs qui tri.ani.m.
J scz diabolū et oēs obstinatos q
merito pdes me tribulantes Qm
ego seruus tu⁹ sū Ad te in mea tri
bulatiōe recurrēs sicut seru⁹ humi
lis et fidelis vasallus recurrit ad
dnm Ecce ego hui⁹ psalmi alio/
rūq̄z psalmoꝝ pñialiū leta oclusio
Ecce spūalis leticie exultatio.quā
salutaris pñie cōtristatio finaliter
opatur Iñ qui per pñiam affligi
tur.tandē dicit osolationes tue le
tificauerūt animā meā.

Ha ergo mihi dne hos q̄s
pñiales psalmos ecca tua
nomiat.et a penitētibus
tibi psallendos esse p̄dicat.taz di/
gne ac deuote.nō solū ore sed cor
de penitendo psallere.vt per cōtri
stationē pñie salutaris.exultatiōz
consequi valeam leitie spūalis.vt
post salutarē pñiam tandē p spiri
tualē leitiā exultando dicā Sp̄s
tuus bon⁹ dedu.me in terrā rectā.
Pa mihi dne hūc septenariū peni

appellatio

tentiū psalmorū esse remediū cōn
septenariū mōzliū peccatorū. mihi
q̄z esse auxiliū ad septenariū virtu
tū p̄ncipaliū ad septēariū donorū
spūaliū. ad septenariū beatitudi/
nū. ad septenariū deniq̄z petitōnū
in orōne dñica ostentarū ¶ Da mi
dñe in horū psalmorū meditatōne
timorē pene. dolorē culpe. spem ve
nie. amorē cordialis mūdicie. desi/
deriū celestis p̄rie. diffidentiā vtu
tis p̄rie. exultationē deniq̄z spūa/
lis leticie De hoc enim septenario
mētaliū affectuū principaliē agit
in h̄ septenario deuotorū psalmorū
Ibis septem affectib⁹. quasi septem
scale p̄nie gradibus. ad vitam pa/
trie celestis ascendit. quo me fina
liter deduci. et feliciter ascendere q̄
tecū habitare penniter q̄z regnare
tu misericorditer p̄stare digneris
Qui viuis et regnas in secula secu
lorū Amen.

In hoc finitur doctrinalis exposi
tio magr̄i Job. Gerson sup septē
psalmos penitētiales ꝛc.

cuiusdā peccātis

Sequit tenor appella/
tionis cuiusdā peccātis a diuina in
stitia ad diuinā misericordiā ꝛc.

In tua o regi/
na celi et mūdi to
tius dña dei geni
trix illibata virgo
maria De vestrum
oim celestis regni p̄cerū ciuitatis
eterne ciuiū et beate felicitatis co
heredū coram dei throno q̄ agno
iugiter astantiū Cuiq̄z sacer euā/
gelista Jobes pudice virginalis
p̄anymphe celestiū scrutator egre
gie q̄ diuinorū scriba doctissime tan
q̄z in p̄sone singularis autētice et p̄
rogatiue scitatis et dilectiōis am
plioris dignissime p̄nitia Ego. N.
oim filiorū dei ingratissim⁹ merito
rū pauprim⁹ et scelerū abūdatissi
mus ab oim peccorū meorū ḡuami
nibus firmo correctiōis p̄posito q̄
aio ad emendationē vite meliōris
fiducialiē appellādi q̄ lachrymarū
meārū p̄fluuīs a districtissima tua
dñe iustitia ad clementissimā boni
tatis tue miam p̄uocādi dico pte
stor ofiteor et p̄pono Q: licet ego
peccor impius indignus q̄ miserri/
mus tātilla mea tpa puericie me/
tas adolescētie cursū et p̄uectiōz
virilitatis mee p̄gressū imo omīs
vite mee p̄cessus Annos menses
dies horas et momēta timorē tuo
postposito aio irreuerēti et infru/
nito cogitatu desiderijs et conati/
bus malis volūtate p̄posito et cō

sensu peiorib⁹ necnō opē osuetudi
ne q ꝓtemptu pessimis incessanter
et impie transegerim. legē tuā pec/
cādo dereliqueri. iustitias tuas p
phanauerim. grām tuā abiecerim
mādata tua nō custodieriz. saluta
ria tua ofilia et ꝛsonita puipende
rim. pietatis opa segniter neglere
rim. dona spūs septiformis mōzliē
a me repulerim. btitudines et ꝟtu
tes malicioſe spreuerim. ecclīasticis
me sacris indignū reddiderim. te/
mereqz boni ꝓprie salutis imemor
pcca omiserim. obſuātias ecclesie
sce catholicas et pcepta ptinacīē
transgressus. flagiciosis meis opi
bus fidē tuā violauerim. peccatis
meis rursuz te fili dei crucifixerim
oibus tuis bnificijs et donis gtui/
tis ingratus extiteriz. flagella tua
licet pauca murmurādo susceperi.
In supbia vite. auaricia cordis. in
quinatione mētis q corpis. inuidi/
osis actib⁹ peculiaribus castrimer
gijs. iracūdis motibus. acidiosis
corporib⁹. innumeris voluptatib⁹
actualibus culpis mōzlibus q cri
minalib⁹ vicijs. venialibus pcis.
offensis spūalibus corpis cordis
et oris iniqtatib⁹. factis illicitis. p
sūptionibus temerarijs. crebris in
obedientijs. negligētijs et delictis
plūmis et alijs nephādis excessib⁹
ex malicia q fragilitate oibus inte
rioribus et exteriorib⁹ meis sensi/
bus te deū meū grauiē q multipli
citer offēderi Et his malis ꝓprijs
nō ꝓtent⁹ mala malis accumulās
alijs occasionē peccādi pbuerim q

eos in puteū interit⁹ mecū traxeri
Peccātib⁹ cōsiliū auxiliū q fauorē
impēderim. exēplis puersis ipe p/
uersus innocentes puerterim Do
pcca q rarissime defleui qsi canis
ad vomitū et sus ad volutabrum
luti post lamēta tanqz ea nō plan
xissem impudice redieri ac pmissa
et omia alia mea facinora tibi cun
cta videti notissima ordine sciētia
loco tpe et cā vltra modū auxeri
et aggrauauerim mala qrū nō ē nu/
merus nequiter omiserim et p ea
sniam mortis ecne (qua dr aia q
peccauerit ipa moriet) dānabilr
incurrerim in iudiciū tuū horren/
dum et iustissimū dne et in manuz
tuā dei viuentis pniciose nimis in
ciderim indignationē tuā incurre/
rim. a cōsortio celestis exercit⁹ me
separauerim et ab iniqtate mea in q
vsqz adhuc qsi p talentū plūbi re/
sideo vt resurgerē nō adieceriz sp
qz te dnm vocantē me ad pniam
nō audiuerim pmittentē te pmia
ecna renuerim. et te mortē in cōmi
nantez ppetuā et diuitias bonita
tis patiētie et longanimitatis tue
in aie mee piculū et salutis dispen
diū ꝓtempserim Tu tu rex fortis
et potēs vltor metuende ēribilis
et iuste iudex de cui⁹ ore sedētis in
throno pcedit gladi⁹ p iudiciū et
iustitiā bis acutus cōn iniuriā oī
dens mihi bonitatē et patientiam
sustinuisti et expectasti vt mihi mi
serearis Prolōgaui iniqtatē et tu
bonitatē ꝓtinuasti in charitate p/
petua miserās dilexisti me q attra

xisti dissimulasti ꝓpter pñiam oēs
transgressiones meas et scelera
mea Cōtempt' ingratitudines et
delicta nō im ꝓēasti mihi. bñficia
nō detraxisti ꝓpē crimia. tolerasti
patiēter omnia mea flagicia custo/
disti me ne vltra ea que feci cōmit
terē grauiora Nō fecisti mihi ꝑm
pcca mea nec iuxta iniqtates me/
as Nō tribuisti ꝑ malis mala seo
pro malis bona Nō intulisti mihi
oꝓbria nō irrogasti ouicia retra
xisti manū vltricē vibrantē super
me vindicte gladiuz distulisti sñie
mortis executionē Suspendisti iu
diciū et iusticiā progasti spe corre
ctionis vite mee ēminū et pccōruz
meoꝝ vltionē dignissimā vsque in
horā pñtem misericordiē auertisti
et in miseratiōibus tuis multis fa
ctum est vt nō sim dsūptus ne ꝓpe
tuū sustineā saluatiōis ꝓiudicium
pñimonij celestis iacturā btē visio/
nis carentiā. damnū corpis q aie
damnatiōis penam. non morituri
ꝗmis dolorē. inextinguibil' ignis
incēdiū stridorē dentiū. tenebras
fletū luctū q grauamē Et ꝑmissis
igit' dñe si a me faciē auerteris et
miam despexeri. si iniqtates meas
obꝑuaueris si in ira tua arguēdo
me miam tuā attenueris et ātique
mie recordat' nō fueris si in ꝓpe/
tuum mihi irasceris q miam a me
pccore in ēternū abscōderis si iusti/
cie tue soliū me iudicatur' ascende
ris et oblit' fueris mei finalit' mi/
serrimi Sciens me pre iniqtatum
mearū multitudine et graui pcco/
rum onere me culpabilit' in hac vi
ta grauatū nō indebite timens q
verisimil' si tantis tribulationib' ad/
iutorē nō inuenero post hanc vitā
me plus et multo forti' aggraua
ri Ideoq deus iudex iuste in his
scꝑturis lachrymaꝝ mearū atra/
mento dscꝑtis a te irato q iusto in
dice et a sñie tue dīne iusticie ad te
placatū et misericordē pfem mise/
ricordiaꝝ qui tardā nescis miam
et cui ꝓpriū ē semp misereri q pce/
re qz supiorē nō habes cuz tu sis
solus altissim' et in mia copiosus
ad tribunal tue clemēcie bonitatl.
et mie que iudiciū superexaltat in
spe venie Ego miser ad te miseri/
cordē cui' mie nō est numerus ꝑ
uoco et appello. et te reginā et ma
trē mie omesq scos et elcos dei q
spēaliter vos iudices iusti omilito
nes apl'os peto vt instanter instā/
tius instantissime ꝑ me pccore mi
serrimo ad deū meū suppliciter inē
cedatis ac iteꝝ et iterū et cū omni
qua possū deuotionis et humilita
tis instantia a te cui' mia plena est
omis terra et per te in celis ꝓpa/
rata et in eternū edificata grāmq
veniā Et qz in mia diues es clemē
tiam et miam peto ñ dari cuz ipe
deus me' sis cuius miserationes
sūt sup omnia opa tua qui cui vo
lueris imo oim misereris et q gra
tiam et miam in q̄cunq hora pec
cator ingemuero mihi dare possis
et velis subjicens corpus et aiam

vitā et opa res statū et tempora mea necnō omnes et singulos mie tue adherētes seu adherere volentes ꝓtectioni et grē abundantissime bonitatis et mie tue dñe deus pat̄ vnigenite Jesu christe et spiritus orphanorū paraclite indiuiduaq; trinitas bñdicta Protestor etiā ꝓ pñtem omōnis mee deuotinem aspectib⁹ tuis sepius publicare ac mores q vitā auxilio tuo q̄nto celerius potero corrigē q emēdare volo Rogo etiā te fili dei crucifixe vt lateris tui vulneris signo quo illā in cruce pendēs orōēz pr̄ ignosce illis qr nesciūt q̄d faciunt cōsignasti et in qua ꝓ tua reuerentia es exauditus sic āc etiā oraciūculā meā dīne ꝓuocatiōis mie clementer dsignes et eā mie multe facere digneris efficacē Requirēs te sacer scriba Jobs q̄tenus pñtem meā orōem tibi cōmisse virgini mr̄iuz exoratione ꝓ me publices Et tu regina mie cū oñsione ꝓ me pectoris et vberū tuorū quē genuisti dei filio notifices Tu q̄z fili clemētissime eā pr̄i cū oblatione pro me passiōis sāguinis vulnerū tuorū q mortis offeras acceptabilēq; facias alme ēnitati vt per eam et alia pietatis opa gr̄am q miam pcōrum remissionē et veniā requiem q pitam merear sempiternā Amen

Sequit̄ datio aplorū

Quia iustitiā meam tanq; fragilitati et demeritis tu

is intolerabilē declinās ad tribunal mie mee tanq; ad supiorē iustitie sub spe venie hūiliter appellasti Idcirco qr in mia te redemi In misericordia te saluū feci miaz docui miam et non mortem volui misericors sū miserator lōganimis q mr̄tum misericors imo sū pr̄ miarum Et qr regina glorie mr̄ mie mater mea astat a dextris meis ꝓ te bona loquēs et miam postulans cui nō est mihi phas aliq̄d denegare ob reuerentiā et pietatē multitudinis mie mee et intercessionē matris mee oimq; electorū gr̄e et mie in gloria pticipū Appellatiōi tue misericorditer defero et te ad tribunal mie mee clementer admitto tibi qz vt miam osequaris oim dierum vite tue ēminū pēptoriū ad ꝓsecutionē mie et ipius assecutionē assigno Ac latam contra te sñiam iusticie mee ꝓpicius relaxo Ita vt si vsq; in finē misericors fueris mr̄ misericordiā tñ meā qñ aliqñ peccas a te nō dispgam vt damnē neque nocebo in veritate mea vt abjciā te in finē sed pro pcco vapulabis sed tamē nō peribis ꝛc.

Resolutio quorundã

Ab eodẽ magistro Johanne Gerson quorũdã dubior resolutiones

Item nota ꝙ nullus teneꝫ ofiteri pcã vẽialia lege diuina nisi sit ad hoc spẽaliter obligat' per votum vel pticulare statutũ. quale nõ debet leuiter fieri Et qñq; magl. expediret cessare a ofessione talium q̃ nimiã incurrere solicitudinẽ. q̃ plus impediret aliqñ q̃ fruct' cõfessionis iuuaret Aliocẽ etiam cõfessione facta opteret sepe iterꝫ cõfiteri. q̃ sic deinceps sine ẽmino attento qd̃ vir facim' aliqd vbi nõ possumus rõnabiliẽ formidaẽ de peccato veniali.

Itẽ queriẽ vtrũ iunior ãbulãs in via aut equitans cũ seniore debeat sibi obtẽpare in omnib'? Rñdeꝫ ꝙ simplr sine aliq̃ inꝫrogatõe iunior debꝫ obtpare suo seniori in omnib'. nisi manifeste pcipiat otra pcepta dina Supponiẽ ꝙ iunior reputet merito seniorẽ memorẽ salutis sue. et sufficiẽter aduertat ad id qd̃ facit et ꝙ habeat recordationem illorꝫ que habeneꝫ in ordine Sec' vbi deesset aliqd istorũ. qa possꝫ hũili verbo vl signo reducẽ ad memoriã vl aduertẽtiã seniorl.

Nota ꝙ duplr dici põt pccm veniale Nã aliud est veniale solu ex genere. sicut verbũ ociosuꝫ. aut mendaciũ iocosũ Aliud ẽ veniale ex hoc ꝙ nõ fit cũ deliberatõne pfecta. sed in pmo motu vel quadã surreptiõe. q̃ admodũ nullũ ẽ peccatũ adeo mõrle quin per defectũ pfecti osensus possit remanere infra metas soli' venialis Et quo ad ista pcã venialia verissima est regula bti augusti. videlꝫ ꝙ nullũ pccm veniale est adeo quin mõrle fiat dũ placet Sed de pmis venialibus nõ oportꝫ: imo scus thõas dat p regula ꝙ osensus in actum venialẽ. supple de genere nõ est nisi venialis. sicut mẽtiri iocose etiã ex deliberatiõe vel frangere silentiũ qd̃ solũ impositũ est p modũ discipline. et delectari in istis nõ est nisi veniale Si aũt delectatio fundaretur sup hoc qd̃ est pccm. id ẽ ꝙ quis delectareꝫ in hoc actu ꝓ hac rõne qua phibeꝫ et displicet deo tũc ipa delectatio pccm mortale esset Sed hec esset diabolica placentia q̃uis posset forte sine pccõ mõrli quis in hoc casu delectari in hoc ꝙ habet talẽ libertatẽ sic agẽdi nesciente suo superiore. aut alia tali ratione.

Itẽ queriẽ qñ cõmittiẽ peccatũ mortale in voto obedie? Rñdeꝫ ꝙ maiores pcipiẽtes aliqd subditis suis non intendũt ligare aias eorꝫ nec vũt Et ideo si quis aliqd sibi iniunctũ a maiore ex negligẽtia aut incuria nõ sic adimpleret aut differret nõ ꝓpter hoc peccaret mortaliter Sec' si hoc ageret ex otemptu. Dicitur aũt q̃s ꝓprie peccare ex otẽptu. qñ facit aliquẽ actũ. mot' pn/

cipalĩ ex hoc q̃ iniũctũ est sibi op
positus Ac si diceret Quia p̃cipit
mihi hoc.ego in otemptũ p̃cepti
faciã illud.q̃si sez vellet oñdere su
am falsã libertatẽ.q hr̃e illã vela/
men malicie

Queritur rursus vtrum sit
vtilius fratri in
cella sedenti vacare lectiõi.q̃z oro/
ni vel meditationi aut econuerso.
Idẽ Rñdet q̃ nõ solũ attẽdendũ
est ad illud qd magis pficit p̃ p̃
ti.q̃z etiã ad illud qd disponit ad
futuros pfectus Et qz assuescere
meditatiõi forti et vehemẽti plus
pficit in futurũ pter habitũ quẽ
adquirit hõ vt postmodum facilĩ
meditet imo etiã otemplet qñ vo
luerit etiã solus.etiã ex officio.et
sine libris.osulendũ est q̃ fr̃ assues/
cat meditatõi.vt nõ semp opteat
eũ hr̃e libros añ oculos suos Pz
ipse cogitationes solide sint libri sui

Itẽ querit vtr quis posset
hr̃e certitudinez
q̃ de' remiserit ei pcca sua.saltẽ q̃
ad culpã.etsi nõ habz certitudinẽ
q̃nto tpe opteat ea deflere? Rñde
tur q̃ null' de h̃ certus esse p̃t nisi
per reuelationẽ.qz scp̃tũ ẽ Nemo
scit an amore an odio dignus sit.
Sed qñ q̃s ofessus ẽ p suo posse
et dolz de pccis suis.et pponit de
inceps nõ peccare iste credit esse
in statu gr̃e.q de bonitate diuina
pie ofidere põt q̃ ei deus remiseit
pcca sua saltẽ q̃ ad malũ culpe.et
in tali statu ex̃ns põt accedere ad
omunionẽ et missam celebrare.

Dẽ secõo rñdet q̃ quis in reli/
gione existens exquo p modulo
suo et posse confessus est pcca sua
que fecit quoz recordabat.q con
tritus satisfecit ad volũtatẽ eccĩe
id est maioris sui qui spẽaliter ei'
curã habz.et pponit amplius nõ
peccare.tutius est vt de cetero nõ
reflectat oculos suos ad pcca sua
singularit cõsideranda q maxime
carnis.que ei possent plus obesse
q̃z p̃desse.sed ofidens de mia dei
et bonitate studeat pficere de die
in diẽ ascẽdendo de virtute in vtu
tem.vt tandẽ possit videre deum
deorũ in syon Cũ vero ab elatio/
ne temptat tũc ad eius memoriaz
reducere põt generaliter peccata
sua nõ discurrendo per singula vt
inde humilieť q grãs referat crea
tori suo qui eripuit eum de tot ac
tantis piculis.in quibus aliqñ ex/
titit et pmansisset.nisi eum bõitas
dei q̃ neminẽ vult pire subleuasset
et liberasset Apud pr̃m narratio/
nes data ẽ varia rñsio ab vno pa
tre mõ vni mõ alteri p̃m q̃ pspe/
rit q̃ iste ex recordatõne p̃teritoz
humiliaretur et ferueret in amoẽ.
alter nõ satis purificat' tẽptaret
et rediret ad carnẽ.

Querit si fr̃i alicui pturba/
to aut occupato in
diuersis p̃cepit aliq̃d senioz.et ex
surreptione responderit ei iunioz.
Sinite me. ego nihil faciam pro
vobis verũtamẽ statim cõpũgit
dolẽs.et adimplet p̃ceptũ senior.
qd paulo añ dura rñsiõe renuẽat

Responsio

Querit inq̃z an sic respõdendo mõrliter peccet? Rñdet ꝓ vna vice aut duab' aut ebus nõ peccat mõrliter sed si ex ꝛsuetudine hẽat sic rñdere peccat mõrliter. qz debz resistere ꝛsuetudini male. ꝫ exquo frequent recidiuat. sic si znũ est ꝙ tali vicio est hitiatus et nõ cadat ex surreptione Rñdet inst' doctores theologi ꝙ sicut ꝑma ebetas nõ est pccm mõrle. ita nec scda. sit' nec tertia. nec cẽtesima nisi addat circũstantia in vna ebrietatũ seq̃tiũ que ꝛuertat eã in pccm mõrle puta ꝙ nũc aduertit inebrians se piculũ mõrle qd incidit ex ebrietate. q tñ deliberat ꝙ se inebriat ꝛplicetur ad ꝓpositũ.

Queritur si dicẽdo officiũ diuinũ occurrat cõgitatõ ꝛcuota circa aliud qz sonent ꝝba seruicij sit vtilius insequi cogitationẽ illã et cõtinuare qz reducere se infra terminos q limites seruicij Rñdet ꝙ talis aut est exercitãs iã circa illã cogitationẽ ita ꝙ transit iã apud deũ in ꝛtemplationẽ. id est ꝙ fac' iter et absq̃z impedimẽto põt ꝑm illã se ipm eleuare et ꝑm illã videre velut in lumie claro et impturbato. et ita potẽit talis in illa ꝛtẽplatione semet exercere etiã tpe seruicij qz cũ omni facilitate et sine impedimẽto reuersionis ad ea cogitãda que dicunt in seruicio transibit nũc in B nunc in illud ℣ invero cogitatõ que occurrit sit insolita et egeat grandi

super

et fozti attẽtione vt cognoscatur. nec possit trahi ad familiarẽ ꝛgnitionẽ et facilẽ nisi cũ diuturna meditatione tũc in hoc casu videt tutius et ꝛsultius cogitationẽ illam differre vsqz post tpũs seruicij qñ seruiciũ est impositũ sub diffinito. Et ꝑm hoc videt intelligi dictum bernardi in vna omelia sup cantica vbi vetat ne quicqz aliud tẽpe seruicij cogitet etiamsi salubre aliquid occurrerit.

Explicit

Sequit' respõsio eiusdẽ

dñi Cãcellarij cuidã familiari sibi restpta sub triplici q̃one distincta

Querit si quis q fide faciat ꝛfessiõz vtz teneat itez de omibus ꝛfiteri. Respõsio Presupponẽda ẽ distinctio magrãlis de fictõne. qz quedã est pniciose mentiẽs Quedã dolose dimidiãs Quedã patẽter inficiãs. quedã insufficiẽt discutiẽs fictio tripler prior impedit ne ꝛfessio vel ptensa absolutõ valeat sic fingenti q̃n optreat itez de omib' sacr aliter ꝛfiteri Quar

ta vero fictio pōt inueniri licet nō
bona. nō tñ sicut pōres equaliter
mala. vbi licet absolutio nō confe
rat grām aut pcā deleat. cōfert
tñ cessante fictione. nec oportebit
de se ficte ofessis iterū cōfiteri Cō
ueniunt in hoc satis doctores q
vnū pccm mōrle nō deleē sine alio
als seqreē q grā simul staret cum
pcco mōrli. Mentiēs aūt in ofessi
one pniciose peccat mōrliter Se
cus est de mēdacio qd ex suo ge
nere esset solū veniale. vt miscēdo
leuē qndam circūstantiā falsā vel
excusati onem friuolaz. fictio aūt
dicit dolose dimidiās. q tacet ad
celandū pccm suū vni sacerdoti. li
cet ponat dicere alteri sacerdoti
et ꝗ in fraudē integritatis ofessio
nis. videlicz ne vilis reputetur si ꝗ
pccm tali detegeret. cui iam alia
plura forsā grauia detexit. refuās
hoc cuidam alteri qui pora nescit
vt fallaciter repiatur apud huma
nū iudiciū puus pccor. qui coram
deo est veracit magnus peccator
Si aūt fiat hec dimidiatio absqz
dolo. vtpote iusta rōne vt dū ha
bet casus excōicationis vel alteri
superiori refuatos qui nō vult alia
audire. vel in alio casu dū idē om
nia patus esset ofiteri peccata et
sacerdos vult bene audire omnia
sed nō eadē hora Vel tertio duz
habet aliqd pccm de quo psumit
pbabiliter q si diceret suo ofesso
ri ipe scādalisaret in fide vel mori
bus Vel ido qz fortasse tāgit p

sonā ipius sacerdotis sicut casus
possibilis pōt occurrē et nō habet
p tūc aliū ad manū cui possit inte
graliter ofiteri aut si hēret non tñ
bene auderet pter suspitiōes sini
stras cauēdas aliū p tali vice ac
cedere. hmōi fictio dimidiās quia
nō fit dolose. imo nōnūqꝫ religio
se et prudēti discretione. nō repro
batur a doctorib' cōiter Licet enī
ofessor vices gerat dei in audien
do ofessiones. nō tñ est ob hoc de
us vel angel' sed hō Ñ nimirū
vt hō pōt scandalisari. Fictio ctia
est dū ofitens retinet positū actu
aliter adhuc iterū peccādi nec ha
bet positū iuxta cōfessoris volū
tatem iniuste ablata restituendi et
satisfaciēdi alīs put foret satisfa
ciendū. et relabit hec fictio q coin
cidit in duo mēbra prioza. Ratio
quia vel est celatio peccati morta
lis si non cōfitetur hoc positum
peccādi Vel est pniciosū menda
ciū scz si dicit se penitere et dolere
peccasse. cuz manifeste oppositum
ostendāt signa sua exquo nō vult
satisfacere iuxta sacerdotis iudi
ciū. fictio qrta pt otingere multi
plicit Prio ignorādo videlz fcm
quia nō fuit sufficienter recogita
tū. scdo ignorādo si factū sit pec
catū saltē mōrle. tertio ignorando
psupposito q sit pccm mōrle si sit
talit et tā expsse ofitendū. quarto
ignorando si displicentia peccati
sit pncipalit nō rōe culpe ꝗ pudo
ris aut pene. quinto ignorando si

motus in detestatione pcci sit satis. intēsus vel nō Sexto ignorādo si ponat obex absolutōi ꝓter ꝓpositū nō abstinēdi Dicit ergo ꝙ cōfessio nō est ꝓpt aliquā istarū ficti/onū iterāda. et habz efficaciā vel in absolutione sacramētali vtute clauiū. vt postmodū cessante ficti/one. sicut in baptismo. et ita cōcordat scus thōs cū alijs doctoribus Sicr si fiat dimidiatio cōfessionis nō dolosa. sciendū est nō reiteran/dam esse pccōrū ofessionē

Questio Querit si habeat suspicio de illo q̄ cōfitet ꝙ nō sufficienter discusserit osciam suā an possit absolui nulla inquisitione de pccis sibi facta Re spōsio ꝙ si ofessor non sit curatus debens ex officio talē audire. pōt ōrere dilationē et remittē ad aliū Si aūt sit curat' vel debitor audi/tionis ofessionis. tūc distinguēdū est ꝑm qualitatē psonarū Nā si cō fitens sit adultus et discretus pōt fieri vnū ex duob'. aut ꝙ petatur ab eo si velit moneri per inq̄sitio/nes de statu oscie sue libenē ⁊ sine scādalo Et si appareat ex rñsione ꝙ nō. fiat scdm. dicēdo ꝙ debz eē certus ofessionē suā vt absolutōz nil valere si aliqd pccm celaucrit. Nec est intentio absoluētis nisi sub hac ditiōe tacita vel expressa Et melius est vt tacita sit q̄z exp̄ssa in absolutiōis forma Rurius si pfōa sit simplex que satis iuuat se velle doceri piū est eā instruere peneté/tim et caute. q̄uis possit inde alij quādo qdā scādalū fame ꝓte etiā exteri' ꝓuenire Nō eni possu' occurrere omib' scādalis passiuis vt patz in saluatore nro in q̄ scan dalisati sūt pharisei imo nec debem'

Queritur de altarib' fra/ctis. de cingulis sacerdotū nō bñdictis. et de casuū resarcitis et sibi Vtr sit pccm cū talib' celebrare Rñsio ꝑm sñiaz bti ambrosij ad aug^m ꝙ in oib' ta libus q̄ sūt iuris pure positiui pōt teneri cōsuetudo pr̄ie seu ꝓuincie aut diocesis in qua hō cōuersat. qn̄ platus imediatus et alij tolerant vbi ꝓbabiliter talia fiūt Est eniz cōsuetudo circa talia positiua inē/pres optima etiā quicqd in cōsti/tutionib' etiā redactis in decreta/libus vel decretis vel synodalib' aut iuris pitorū decisionib' inuenia tur Leges eni instituūtur cū ꝓmul gant. et vigorē hnt dū morib' vtē tiū a ꝓbant Dlioqn ostitutiones positiue nō essent nisi in laqueū et offensiones et scādalū nedū insipi entiū sed sapientiū Nō tñ est facile circa singularia semp decernere ꝑ regula generali. que dsuetudo de/beat dici sufficienē cōprobata vel tolerata per supiores. p̄sertiz vbi nō habet sufficiēs cognitio quic/quid sit de iure pure positiuo. Fac ꝓ hac rñsione totū illud qd dicūt doctores de obligatiōibus religi osorūz in suis votis et regulis. hē alibi latius tractatū est.

Explicit

De testamēto cōdendo

Considerationes.xij.

pro volētibus condere testamētū Magri Joh. Gerson.

Cōsideratio prima

Beatus ille seruus. quez cū venerit dñs et pulsauerit iannā eius inuenerit vigilantē Sic vigilabat qui dicebat Velox est depositio tabernaculi mei Et alter Dia mea in manib' meis sēp. Quales ꝓterea sūt qui mortē hnt in desiderio. et vitaz in patiētia.

Cōsideratio.ii.

Vigilat ille ꝓu' qui cogitat q̄tidie quō sp̄s su' redeat ad dñm qui dedit illum p integram penitentiam. Qui ꝓterea nō negligit eccīasticaz sepulturā. qui deniqz nō omittit ordinare bonoz suozū abūdantiā. qm̄ in ist. trib' dñisté testamētū reputam'

Cōside.iij.

Vigilans seruus licet ꝓncipaliē intendere debeat de spū suo et de corpe plus q̄z de exteriozi possessione Nihilomin' exteriozis possessionis dispositio multū facit ad ꝯ ꝙ spūs redeat liber ad dñm q̄ dedit illū Sic etiā dixisse fertur tpe nr̄o q̄dā nobilis moriēs. q̄ postq̄z inꝛogauit si tpalia sua fuerāt oia bñ disposita solutis soluerois Et rñsū eēt ita esse Cōuersus ad dñm dixit Ecce dñe sum positus ex̄ manus hoim In ma. tu. cō. spiri. meū

Cōside iiij.

Vigilās igitur seruus qualia considerare debeat circa dispositionem bonozum tpaliū suoz maxime dum diuicijs abundans est et heredibus caret/ annotem' Et in primis recogitet illud Viuens viuens ipse confitebit tibi. q ꝙ in nullo maiozē de distributione bonozum suozum q̄z in se ipso gerere debet fiduciam quia rursū meritū sibi malus inde certiusq̄z resultat Euadit deniqz rapacitatez tirannicam aliquozū qui solēt p' mortē diuitū causas ofingere cōfiscationū aut de facto tollunt illa que nō fuerūt in tutissimis manib' collocata. Mirū qz nonnū q̄z insidiant viuentib' vt ipsozum diripiant facultates ex fama diuulgatas Unde consurrexit illō horridoz Multi propter diuicias perierunt Dicebat vnus ex prudētib' seculi Nolle habere cētū mille francos si sup hoc esse deberent fame per mūdū Multos certe saluauit inter medias tēpestates estimatio paupertatis q̄ nihil ꝙsequentibus affert vtilitatis.

Cōsi.v.

Testatur' aū omnia habeat gloziam dei ꝓ oculis suis nō vanitatē seculi. nō memoziā nois ꝓtin' moziturī Meminerit sp apli dicētis Dia in gloriā dei facite. Et illō ps Nō nob dñe non nob ꝯ nom. tuo da glo.

Consi.vi.

Testatur' ex isto ꝓncipio ꝙsideret nō ꝙ vtili' sit reipblice seu bono cōi dū ordinat de reb' suis ꝯ ꝙ insup cedet amplius ad honorē dei. q cultus christiani.

Consideratio.vij

Testaturus exinde cõsideret q̃ repatio seu restauratõ vel ꝟtinuatio rer ia instituta rũ per alios in collegijs.in cenobijs.in ecclesijs.i parochijs.in edificijs plus cedẽt ad honorẽ dei et vtilitatẽ populi cũ minorib' expensis.q̃z noue fundationes nomine ꝓprio seu titulo faciende.

Cõsideratio.viij.

Testaturus aduertat qm̃ deus qui pugillo ꝟtinet celuz et terram sciet põderare quid et q̃ntũ offeat et de q̃nto.quẽadmodũ q̃dã sanctor prm rndit cuidã nobili mfone.ccc.solidos offerẽti.et ingerẽti respicere q̃nti essent Quẽadmodũ ꝑterea diffiniuit xpũs de paupcula offerenti duo minuta.

Cõsideratio.ix.

Cõsideret testator si vult fũdare collegia vel poratus aut hospitalia.q̃ ex talib' modicis et imperfectis fũdationibus plura sequũt incõmoda.sicut exptũ est in religionibus varijs et noiatim in collegijs studij parisien Meluis eni regunt.ꝟtinuant q pmanent cõitates magne q̃z modice. Sit hoc in mõasterijs.sit in alijs collegijs ecclesiarũ vel studior.

Cõsideratio.x.

Cõsideret testator si libros hẽt distribuẽdos.qualit et quibus et quõ distribuet iux q̃litatẽ recipientiũ.aut omittat distributionez seu venditionẽ si opus est illis de qb' confidit.q̃ten' vno sicut dicit ictu se expediant

Cõsideratio.xi.

Cõsideret testator iuxta verum cõsiliũ euangelicũ xpi Si vult edificare domũ aliquã quõ perficiat eam.quia multi conati sũt facere nouas fundationes.qui tot expo suerũt in domicilijs edificãdis q̃ pro habitaturis nihil relictum est. nec edificia perfecta sunt.

Cõsideratio.xij

Cõsideret ad extremũ testator. qm̃ deus bonor nror nõ indigz faciet ipe nutrire pauperes.faciet ecclesias.faciet collegia.faciet mõasteria.faciet cõuentus et hospitalia qm̃ et quõ et vbi placuerit ei.et nõ glorietur ante ipm stulta plũptõ omis carnis Vult nihilominus q̃ dignat q̃ coadiutores ei' simus. ad vtilitatez nõ suam sed nostrã.

Explicit

De visitacione prelatorū

Incipit tractatus magistri Jo. Gerson Cancellarij parisien. De visitatione plātorū

Ad laudez dei q edificationē populi xpiani cōpilata est hec brevis q rudis opilatio tē pore quo celebrat Remis prouinciale ofiliū Anno dñi M.cccc.viij. aplis. collecta tam ex ꝓmone illic habito q̄ ex cedulis et dictis varijs plām or Et in ꝓmis cū institutiones canōice sint inefficaces et languide nisi per pastorē q̄ est lex viua demandet effectū salubrimū videt ꝑ reformatiōe mor et sūdi torū emēdatione qui pastor iuxta canōicas sanctiōes visitet diligēter et crebro suū gregē aut ꝑ ipsū aut ꝑ vicarios doctos hntes plenariā ab eo ptātem in negocijs ꝑserti spūalib' ordinandis et expediēdis. ꝑcipue circa materiā pñie put eis visū fuerit expedire q cū moderato stipēdio eis ordinādo ꝑ plātū Qua in re videt attēdēda ꝑ q̄dā generali remuneratōne ea q̄ sequūtur cū additione vel diminutōe ꝓm circūstātias occurrētiū q̄litatē et cū appositiōe remedior ꝓm prudentiā visitantis Prio visitatur' plat' aliquā parochiā ꝑsonalr adventū suū pnūciet ꝑ dies aliq̄t ꝓus indicās ꝑ cedulam vt si q̄s indigeat ofilio vel remedio salubri ꝑ fco oscie sue siue incōmutatione votor siue in casib' refua

prelatorū Ecclesiis siue in alijs q̄buscūq̄ sit patus tali die tali hora et tūc ofidenē et adveniat Indicat ptēa oib' parochianis cessatio ab omni ope vt in eccia opeant Itē si visitator sit plat' indicet eis vltra ꝓ q̄ ad sacramentū ofirmatiōis digne suscipiē dū se ꝑparēt et illud recipiat Quinō sit plat' indicet adire eū q̄ primū omode poterūt. Est enim sacrm salubre nec otemnēdū dū optunitas se ingerit Itē visitator in ꝓncipio sui adventus poterit ad ꝓpīm i eccia ꝑ se vel ꝑ aliū facē omonitōnem breuē oformit ad illa q̄ otinētur in tractatulis opositis ꝑ eruditione simpliciū sacerdotū q ꝓporū in matia ꝑceptor et oscie Itē visitator poterit ꝑ' si voluerit vel postmodū intrōgare ab illo vl de illo q̄ debuit cure parochiali si sit curat' vel solū vicari' ñcenarius oductus Itē q̄lis est in hitu in tōsura i victu i ouersatiōe i eruditōe Itē q̄les reddit' sūt in curis q quō ministrant Qm̄ ex defcū sufficientis ꝓuisiōis illis qui altari deseruiūt eueniūt mala multa Itē de ꝑsbyterat' domo vt vtēsilib' q repatiōnib' tā in eccia q̄ alibi ꝑ mīcularios seu parochianos faciendū Itē q̄lia hēat stipēdia vicari' ille qui debuit sic tactū est Et fiat sufficiēs ꝓuisio ꝑ ꝓncipalē siue sit ille curat' siue collegiū iuxt canōicas sanctiōes Et sciat quo priuilegio gaudet curatus non residens et si iuste Itē si i parochia sit alia villa adiuncta pro succursu propter quam oporteat eum celebrare

duas missas qñqz in die et qualiť
in se habz Et si in ꝑma missa capit
ablutionē qd̄ fieri nō debz qz sol/
uit ieiuniū nature Itē videať si ille
sciat ea q̄ spectāt ad officiū curati
et spēaliter in materia sacrōꝝ vbi
maꝰ esset piculū vt sciat formā ꝑ
baptismo pro eucharistia ꝑ abso
lutione tam ab excōicatione qz a
pccis necnō ꝑ mrimonio et ꝑ ex/
trema vnctione etsi nesciat doceať
Itē sciať ab eo q̄liť se hēat in casi/
bus dubijs et ingētib' qñqz circa
ministrationē sacrōꝝ vt circa cele
brationē missaꝝ dū cadit aliqd̄ in
calicē vel dū sāguis effluit vel dū
repiť esse vinū sine aq̄ in calice. vel
in pixide vbi est hostia sac̄ inueniū
tur ꝛmes ꝛc. Etsi nesciat doceatur
Itē circa baptismū dū puer est ba
ptisat' de obstetrice q̄liter se hēat z
doceať Itē si obstetrices sciāt vnā
fōrm baptisandi in parochia sua
z sup ꝗ poterūt obstetrices inītro/
gariz doceri ꝙ hec forma ē spar
gēdo aquā sup puerꝝ. Jobes vel
katherina. ego te baptiso In noie
pris z fi. z. s. s. Amē Itē q̄liť se hēat
erga infirmos visitādos in articu
lo mortis etsi nesciat doceať Itē si
celebret sp ieiun' ꝗ ē ꝙ nihil sūpse
rit p' mediā noctē eiusdē diei quā/
qz p' illā horā dormierit z ieiun'
sit qm̄ ꝗ nō debz Itē si oñdit ho/
stiā ꝑpło añqz sit osecta qm̄ ꝗ fieri
nūqz dez z abus' obtētus corrigať
Itē si vnqz celebrauerit suspensus
a iure vel ab hoie ꝑ excōicationē
qz ab irregularitate inde contracta
sol' papa et sūmi pñiarij tūc absol
uūt et ꝑ hoc doceať Itē si celebra
uerit corā excōicatis cā timor l. vel
fauoris vel qz nolebāt recedere et
iuꝝ rōem siue tenorē deť sibi osiliū
Itez si dixit ꝑma añqz celebret sic
debz fieri nisi in die natalis dñi Et
si post pollutiones nocturnas aut
diurnas statim celebret sup illa re
doceať qd̄ agendū sit nunc ꝓter
reuerētiā sacmēti nūc ꝓter officij
sui nēitatē Itē quō se habz i foro
pñie erga ofitētes sibi q̄liter inītro
gat de pccis. q̄liter instruit. qualiť
absoluit. qualiť remittit ꝑ casib'
reseruati et qui sunt casus reꝑuati
qualiter absoluit excōicatos vl p/
ticipātes qualiter iniungit pñias.
Etsi absoluūt eos qui nolunt hre
ꝓpositu desistendi a pccis vt ran
core furto luxuria q̄bus locis et
tpibus audit ofessiones Si ꝑ pec
catis occultis dat pñiam publicā
vel solennē sicut faciūt stulti peni/
tētiarij i ꝑncipio q̄dragesime mu/
lierculis et hoibus qui sepe nullā
hñt culpā aut saltē nō publicā su/
per morte puuloꝝ suoꝝ et docea/
tur diligenť de oib' ꝛbo vel scpto
Itē si ecclia suā cū sacris ornamē
tis et sacro crismate et fontib' ꝑ
baptismo teneat decenť et hōeste
et secure Itē si altare suuz sit inte
grū si hostiā sacrā mutat de mēse i
mensez vel crebrius vel super his
solicite moneatur atqz doceatur
Itē sciať caute secrete qz ꝙ apd̄

parochianos de alijs morib' suis
vt si sit otinens vel ocubinari' si so
licitat ad malū mulieres ofitentes
si p iram vel crapulā frangit sigillū
ofessionis signo vel verbo. si sit lu/
sor ad taxillos vel taliter scandalo
sus ꝓlo in tabernis in iuramentis
horribilib' ꝛc. Et sic admoneatur.
moneat. laudet vel eijciat. Itē q̄s
accipit adiutores in ofessionib' au/
diēdis circa pascha. Et si se fratres
ingerunt eo tūc inuito. et si parochi
ani sui oēs seu sibi vel ordinarijs ab
eo rep̄sentatis licz ab alijs se dicāt
fuisse ofessos. Itez si p negligentiā
suā aliqui pereant sine sacramentis
vel pueri vel egroti. aut si mulieres
habentes pueros ex ocubinatu ad
mittit solenniter ad purificationem
qm̄ hoc nō debet. Item qualiter de
nunciant festa qm̄ sepe fit excessus
et laqueus apponit si nescit. Item
qualiter facit absolutionē generalē
in pascha. etsi nescit doceat et det si
bi forma. Itez si habeat statuta sy
nodalia. et si sciat legē ea. et si publi
cat ea que debet ex talib' ꝓlo nū/
ciare. et in hoc debent esse plati pau
cis otenti quo ad illa que ocernūt
tpalitatē ecclesie. sed magis de salu
te puideat aiaꝝ. Item si sciat cāta/
re et legere in missali diuine legis. ⁊
si denunciat suis parochianis et q̄li
ter. Item si habeat in scriptis teno/
rem genēaliū p̄ceptoꝝ. si sciat septē
pcā mortalia. et hoc videat de do
ctrinali simpliciuz vel de tractatulis
alijs ad hoc ordinatis. qm̄ hec sūt

magis necessaria et vtilia q̄z sole cō
stitutiones sinodales vt dictuz est.
Oetez p' inq̄sitionē de mori
b'curati vel sui sbstituti po
terit fieri inquisitō ab eodē
vel ab alijs pbis sup odi tōnib' pa
rochianoꝝ. ⁊ h̄ caute i generali pe
tēdo q̄lia vicia magl. regnāt in pa
rochia. et p̄m h̄ posset visitatoꝝ ser
mo meli' adaptari Inq̄rat g° si in
parochia sint pluēs excōicati. i q̄b'
casib'. vt visitans possit ad eoꝝ ab
solutionē p̄curandā meli' p̄cedere
Item si regnant ibi hereses. sortile/
gia ⁊ qualiter et si sint supstitutiōes
in ligaturis scripturis et breuib' ap
pensis. si blasphemie. si vsure. si false
mercationes si furtū. si pccm cōtra
naturā. si adulteria et similia. qz p̄m
ista poterit visitator p̄dicationē vl
visitationē suā. vel ofessionē fructu/
osius adaptare vt dictū est Item si
parochiani bñ seruāt festa p̄ncipa/
lia veniendo ad missaz et standO p
totū. vel si recedūt sumpta aqua be
nedicta. vel post eleuationē corpis
xpi ¶ Noteт hic de moderatione q̄li
ter fieri possit in tot festis siue p oci
liū generale siue p puincialia de cō
sensu eiusdē ocilij generalis. Et no/
teт ō festo trinitatis solēnisando p
ut papa nouiter instituit. Item si sol
uant decimas de quib' et quib' p̄si
veniūt oēs ad ofessionē saltē in pas
cha vt tactū est. et si sciant pr̄ nr̄ et
credo. et si dicūt illa. et si nō cōpellū
tur ad illa scienda et dicenda. Item
si vexant ab officiarijs prelati vel

alteri' et qualiter sup his puideat visitator. Itē si testamentorum executiones faciūt moneant et cogantur. Itē si fuerint inter aliqs inimicicie capitales et sic finiant put poterit fieri. Itē si sint lites mote inter eos et quib' causis et si possent ad ordiā sūmarie ouocari vt tactū ē iur hoc moneant simplicē querat. Itē si ieiunia ecclesie obseruant vel si irridēt Itē si schole habent p iuuenib' Itē qualiē instruunt pueri in parochia et alia loca visitādo siue sit i religione siue alibi. qr a pueris dz inchoari reformatio ecclesie. Et phibeat hic nimia familiaritas fratrū et sororum ad inuicē et cū parentib'. qr facēdo cū eis aliqñ suffocant in corpib' et deteri' aliqñ puenit i morib'. puideat igit q̄ sint schole vbi nō sūt. Itē si moriētes in puerperio moriant. aptant vt infans viu' recipiat q baptiset. qm̄ hoc expedit sed cū cautela. Itē qualiē se habent parochiani in ecclesia reuerent et ordinate et dēte etsi nō moneant ipi nec fiant ludi diabolici fatuorum. Itē si fiant sermones apud eos q quō missi sūt et q̄d dicūt. et sup materia indulgētiarum iūctarum et irrōnabilis ess̄z p uidendū. Item si laici et mulieres intrant chorum. et si ducūt choreas i locis sacris. et si illic celebrāt cōuiuia. etsi induūt. vestes sacras. etsi sic corrigant et phibeant. Itē si irreuerenter se habeāt dū baptisant sui pueri et dū fiūt matrimonia vel in alijs sacris ridendo iocando garrulando. et si fuerint nuptie cū bānis et in ecclesia parochiali. Itē si infirmi pus q̄rant medicos aiarum q̄z corporum. et iuxta hoc q̄d fieri dz moneant Itē si parochiani turbāt vel p canes vl p infantes clamātes diuinū officiū q̄d nequaq̄z oueniēs est fieri. Itē si dieb' festiuis exercent a secularib' iustitiarijs torture et questiones ad mortē. et si impediunt ne ofiteantur añ mortē q̄ oia fieri nō debēt. Itē si qui loquūt irreuerent de plātis dominis q alijs q̄ querūt extremā vnctionē in infirmitate. si abortiuos q excōicatos sepeliūt in cimiterio. si exercent mercaturas in festis et locis sacris. et si exercent tūc opa seruilia q si in eccia sint arce siue in necessitate guerrarum. et ꝑm hoc doceant q̄d agendū est. Itez si parochiani exceduūt in crapulis et ludis phibiti. et similib' specialiē i nocte natalis dñi et alijs vigilijs sacris. et sup his doceant. Ampli' si sint alicubi iudei videat q non seducāt xpianos nec signis careāt distinctis. et si velint cōuerti nō omino spoliant suis rebus Ampli' si in parochia sint dom' religiosorum et hospitalia. fiat inquisitō ꝑm stat' eorundē et qualiter seruāt vota sua specialiē otinentie et paupertatis sine approbatione. qūo curāt de paupib' et specialiē in spūalib'. et si anteq̄z recipiant infirmi ofiteātur quēadmodū fit i domo dei parisius. Item si illic sint monachi cōpatres. si obligant ecclesias suas. et si fiat his phibeant

Rursus applicet se visitator p se vel suos comites ad audiẽdũ ofessiões diligenẽ et morose tã magnoꝝ q̃z paruoꝝ modis idoneis et ꝑm instructiões alibi memoratas ꝑsertim quo ad pcca carnis q̃ difficili' extrahunẽ. nã in hoc stabit fruct' ꝑncipalissim' reformationis. Itẽ si ille q̃ deseruit cure rept' fuẽit idone' dat sibi bona ptãs sup casib' occultis reseruatis. et ꝑsertiz que sint repetita et erga iuuenes ⁊ feminas. Itẽ si non repiat esse talis instituat in primiori loco vn' idone' secularis vel religiosus tanq̃z penitẽtiari' ad quẽ posset remitti parochiani sup talib' casib' reseruatl. et sup habendo osilio in talib' dubijs cõscientie. Itẽ de pbata appositiõe remedioꝝ p visitantẽ expedit vt hẽat ⁊ haberi faciat tractatulos breues p parochias i vulgari de examinatiõe oscie et de casib' reseruatis ad hos vel ad illos cũ statutis sinodalib' abbreuiatis p cognoscendo q̃ sũt forme ꝑscise sacroꝝ necnõ de ꝑceptis dei atq̃z similib'. Itẽ p tractãdo certũ ⁊ fructuosũ modũ reseruandi pcca. videt ꝑmo q̃ null' casus dz reputari reseruat' apud pueros et puellas iuniores .xiij. annis ꝓpter causas in quadã quondã epistola notatas q̃ incipit. Pontificali dignitati. Itẽ mod' tradit' in sinodalib' dñi epi Cameracl. videt idone' paucis additis aut remotis. primo loquit epus sic dicẽs reseruam' nobis maiora pcca videlicet pcca otra naturã in viris vltra .xx. ãnos homicidia. incẽdia. simonias. hẽses apostasias sacrilegiũ vltra .xl. solidos incest' cũ pre. mre filio. filia. soroze. fre et cũ religiosis mulierib' ac ꝓfessis. iniectiões violẽtas manuũ in parẽtes ex deliberatõne factas. sortilegia in sacramẽtis videlz i eucharistia et chrismate. oppressiones paruuloꝝ volũtarias et ꝓcuratas negligentias parentũ in igne vl' aq̃ natos ꝓdentiũ. piuria solennia et fidei fractiões solẽnes in terra nra votoꝝ solẽniũ trãsgressiões. maleficia impediẽtia coitũ. ꝓcuratõnes sterilitatũ vel abortiuoꝝ. ꝓpinationes veneni. magnas blasphemias deo factas. casus eoꝝ q̃ falsificant lras curie nre. vel abutunẽ eisdem oes excõicatões tã a nobis q̃z a canone latas exceptis inferi' nõiatis et exp̃ssis. et oia alia pcca istis graiora. Casus pniaꝝ p decanat' cõmissi. omittim' penitẽtiarijs nris generalib' p decanat' deputatis. Peccata otra naturã in omni etate a mulierib' ppetrata et a viris infra .xx. annũ pollutões manuũ in omni etate. piuria et fidei fractiões q̃ nõ fuerũt fracte in curia nra. votoꝝ nõ solẽniũ trãsgressiones. iniectiones manuũ i parẽtes vbi nõ fuit lesio grauis vel deliberatio. sortilegia q̃ non sunt de eucharistia vel crismate. iniectões manuũ paruuloꝝ in clericos vsq̃z ad .xx. ãnũ. oppssiões puuloꝝ nõ volũtarias ꝗ casuales. clãdestinas nuptias. incest'. exceptis pre.

mre. filio. filia. fre. sorore. oia adulte
ria ꝗ saluo ꝙ si clãdestine nuptie. in/
cest' adulteria per duos testes aut
plures q̃ his interfuerint aut alias
p omunẽ famaz vel infamiã pbari
possint pus sup his eccie vel nr̃am
iurisoictõez exercentib' satisfaciant
Iniectiones manuũ in clericũ vl sa
cerdotẽ vbi nõ ẽ enormis lesio. q̃ tñ
si pbari possit vt pdictũ est pus ec
clesie et leso satisfaciat. sacrilegia vs
qz ad. xl solidos. ita tñ ꝙ debita fi/
at restitutio ecclesie de eisdẽ. omnia
pcca in q̃b' curati hñt ptãtẽ Itẽ re
stitutiões incerte ouertẽde ad pios
vsus. Casus q̃ pbiteris parochia
nis curatis et eorꝫ vices gerẽtes cõ
mittunt Inordinat' ocubit' cũ mu
lierib'. mollicies et pcca otra natu/
raz in etate puerili. in viris vsqꝫ ad
. ix. annũ. adulteria ex pte viri pue/
nientia. damnificatões et furta dũ/
modo fiat restitutio ecclesie. iniectio
leuis manuũ in parentes. sacrilegia
in reb' minimis et cõib' vbi nõ est
horror et turpitudo. piuria priuata
in quib' null' dãnificat. stuprũ virgi
nũ. aborsus nõ pcurati ꝗ casuales
De casib' nobis aut penitentiarijs
nr̃is reseruatis curatis z eorꝫ vices
gerẽtes excepto mortis articlo aut
alia manifesta necessitate absoluere
omnẽ inẽdicim' ptãtẽ. Sacerdotes
vẽo ofessiones mulierꝫ cũ quib' pec
cauerũt aut fautorꝫ et mediatoruz
nõ audiãt donec saltẽ de pccis inẽ
eos alijs ofessi fuerint opetenter et
cessauerit infamia siqua fuerit ꝓpter
hoc otra eos. sed mittãt eos ad ho
nestos et idoneos ofessores. ac ibi/
dẽ notet ꝙ hic expediret vt in ofili/
is puincialib' eẽt maior auctoritas
collata a papa circa ordinem ca/
suũ reseruatorum et irregularitatis
vt salubrius puideret

Porro si talis visitatio de qua
loq̃mur nõ fiat per parochias
videnẽ tñ ista diligenẽ esse interro/
ganda sigillatim a quolibet curato
et vicario eius ꝑm statũ suũ. z hoc dũ
venit ad sinodũ epi et alior. et hoc
vel publice vel ad partẽ vulgari lin
gua vel latina put expediẽti' vl vti
lius esse videbit ad laudẽ scientiũ z
nescientiũ verecundiã ac doctrinaz
Itẽ fieret talis examinatio de omni/
b' q̃ ad regimẽ curarũ pus qꝫ eis
lre ocederẽt. Itẽ dũ plati et alij ha
bẽtes iurisdictiones poterint facere
speciales instructiões p inq̃sitione
faciẽda sup abusib' q̃ dicunt fieri in
curijs suis vt sciant et puideãt tãqꝫ
incipiẽtes reformationẽ a seipsis et
a domo sua. Itẽ notet hic de iura/
mẽtis officiariorꝫ reqrendis et ꝑtã
dis qm̃ ordinatũ est ꝙ multa sãcte
iurent ꝗ fere nihil obseruãt. Itez de
iuramento exacto ab illis q̃ questio
nant vel p impositiones a mercati/
onib' q̃rꝫ tñ iuramẽto nõ stat. cũ fi
nis omnis otrouersie fit iuramentũ
ꝑm aplm. Nã p ista grãdis laque'
ad piuria etiã publica et solẽnia p/
curat Itẽ de testamẽtis expediẽdis
sine tali sumpta et tactu in piudiciũ
graue aiarꝫ q̃ torquent in purgato
rio. Itẽ de excõicatõib' tã frequent
et leuit fulminatis a iure et iudice.

Item si absoluat iudicialiter ab excō
catione ofiteat itez sacramentaliter
qz sic oztet fieri vt sup his fiat de/
claratio p hoc sacrū ofiliū iuxta in/
stitutiones olim et nouiter p venera/
bilē vniuersitatē parisien. opositas.
Et lz snia excōicatōis non ligat vt
excōicat' viteē nisi sit iudicialiter pnū
ciat' esse talis. Similr ꝙ irregulari/
tas nō incurrat p excōicatione nisi
sit declarata p iudicē. et ita de filib'
q̄ multos tollerēt laqos aiaꝫ. et iñ
melioz ozdo ierarchie ciuilis ruaeē
Itē ō pmotozib' q̄ dū faciūt exacti
ones iniustissimas nihil soluūt de ex
pensis nec puniunt ꝯ repoztant sala
ria sua ab innocētib' absolutis dif
famatl. et exceptl. Itē de applicatōe
p emendis taxatoꝫ in pios vsus
et publicos. qz aliter est scandalum
otra plātos in ppls. Itē ad euitan
dū notā vel spēz simonie in omnib'
vbi danē pecunie ad ministrandu
spūalia sicut sūt ozdines. sepulture.
baptism' misse. ꝛc. Expediens vide/
reē et ofozmiē ad iura. aut ꝙ nihil
recipeē. aut cū moderatōe maiozi.
aut ꝙ pus darenē spūalia q̄ aliq̄o
exigereē vel recipeē tpale. ꝯ postmo
dū q̄rerenē osueta q̄ si renuēnē otu
maciē solui fieret tūc honesti' actio
otra tales. Itē hoc esset interptan/
dū si iura olim tradita otra dātes
aliq̄o in omi re spūali et in introitu
religionis sint in sua seueritate ruā
da sicut apparet ꝙ non. alioq̄n fere
tot' ecclesiasticoꝫ cet' in damnatio
nis statu esset. fiat igiē declaratio.

Itē in ministratione ozdinū fiat di
ligētioz inq̄sitio et obseruatio etatū
institutarū p canones. et hoc p reli
giosos sicut p alios. Itē idē si sint p
uilegiati. qz hic est laqus fozmida/
bilis p plātis et p talib' ozdinatl.
Pter suspensionē et alias penas iu
ris vl pter defectū plati in intētōe
qz podicūt publice ꝙ intendūt tales
ozdinare. vt subdiacon' in. xviij. dia
con' in. xx sacerdos in. xxv. anno ne
dū pter sciaz ꝯ etiā pter mozes.
Itē ꝙ nō pmoueanē sine certo et
stabili titulo bñficij vel paēmonij si
ne fraude. Itē sciāt opetenē loq̄ la
tinū et intelligē. Et puideaē ꝙ non
sint vt sacerdotes in scandalū. et ꝯ
pficeret ponē modū tot missis q̄s
habē volūt i domib' suis cōiter ho
mines parui stat'. Itē denunciē re/
cipientib' sacros ozdines ꝙ faciūt
votū castitatis solenne ne putent se
liberos ad fornicandū sicut fatui q̄/
dā putāt. Itē otra podones et vera
tozes terraꝫ eccie videreē pceden/
dū p viā publice et pie podicationis
ad dños insinuādo grauamia par/
ticularie et ostēdendo picula suarū
aiaꝫ nisi puidereē. q nō dādo one
ra denūciando curatis aut suis vi/
carijs qz nec audent nec pñt exequi
Itē queraē executio ostitutōis quā
papa fecerat p theologl. imo veri'
p ecclesijs vt scz i qualibet eccia ca
thedzali et collegiata notabiliē sit
vna pbenda effecta in ppetuū pro
vno theologo q̄ legē docē et podica
re sit astrict'. Similr puidendum essz

abbatijsq; mõasterijs ꝓ nõ carerẽt
viris docẽtib⁹ eos etiã a puero me
ditari in lege dñi die ac nocte. quia
in tali quidẽ de diuinis intelligerẽt
aut sapent. Jtẽ reformeꝫ honestas
in diuino officio et seruitio otra lu
dos fatuoꝝ otumeliosos deo et ec
clesie et p excõicationẽ distributõnũ
vel incarcerationẽ. Jtẽ otra garru
lationes indecoras in choro tpe ser
uitij et fiant noue ostitutões aut iã
edite oseruenꝫ. Jtẽ deberet fieri spe
tialis inq̃sitio vt visitatio p mendi
cantib⁹ tã in facto sermonũ ofessio
nũ q̃z alioꝝ. q specialiꝫ ꝓ euitent cõ
sortia feminaꝝ in camerulis. et de/
tractões in ꝓmonib⁹ et fabulas inu
tiles et assertiones temerarias. diffi
niendo aliq̃d generaliter esse pccm
mortale vel nõ esse. Et queraꝫ. qua
liter in p̃missis se ingerũt. et si cõtra
decretalẽ omnis vtriusq̃z serus Jtẽ
queraꝫ de quib⁹ pccis remittũt ad
penitẽtiarios. qr dicit ꝓ aliq̃ absol
uũt ab omib⁹. Jtẽ si ministrẽt sacra
ꝓhibita otra ꝓhibitionẽ iuris. si p/
dicãt otra ꝓlatos et sepulturas et
decimas. si admittunt excõicatos a
iudicib⁹ ad sua osortia in diuino of
ficio seu seruitio. et ceteros sicut fer
tur ab aliquib⁹ esse. Jtẽ p ꝓratib⁹
desolatis vbi nõ sũt nisi vn⁹ vl duo
religiosi sepe in scandalũ sui et alio/
rum esset puidẽdũ qr dum redeũt
ad claustra turbant alios nec ꝓfici
unt. Jtẽ de obseruatione benedicti/
ne p monachis nigris et alijs vide
anꝫ illa q̃ necessaria sũt declarent.

Jtẽ videaꝫ de modo oferẽdi bñ et
libere bñficia in casu reductõis bñfi
cioꝝ ad ordinarios et de reliq̃s cõ
sequẽtib⁹. Jtẽ puidẽdũ ẽ in excessi/
b⁹ visitantiũ plus sepe ad questũ et
pompã q destructionẽ q̃z edificatio
nẽ et ordinanꝫ circa moderata. Jtẽ
videaꝫ de modo habẽdi certã otri
butionẽ p tota puincia ad defen/
dendũ et pseqẽdũ ea q̃ fuerũt or
dinata. Et ꝓ ipa viriliꝫ et prudẽter
exequanꝫ vsq̃z ad aliud puinciale
ofiliũ. et de triennio ad trienniũ fiẽi
debet ex pena apposita vel
ordineꝫ alia oseruꝫ et declareꝫ. Si
miliꝫ q̃ debent oparere et qualiter.
Jtẽ si expediat tres vel quatuor p/
uintias q̃nq̃z ouenire Jtẽ si ordinẽt
oformiꝫ ad decretalẽ aliqui qui ha
beant inq̃rere reformanda p quali
bet diocesi et referre auisamẽta pui
sionũ decentiũ in sequẽti cõsilio. Jtẽ
fiat in qualibz diocesi monitio simi
lis illi quã eps fecit parisienꝭ cõtra
loquẽtes sub specie ioci cõtra fidez
et sacramenta vt scz audiẽtes denũ
cient tales epo loci vel officiali vel
suo curato infra octo dies q̃ꝫmo
cõmode pt fieri. Et hic essent graui
ter cantilene erronee et lubrice et cõ
tra honorẽ mãmonialis sacramẽti
cõposite prudẽter ꝓm locoꝝ et tem
poꝝ et morũ qualitates. Hec inq̃z
plus in modũ cuiusdã memorialis
q̃z doctrine subtilis notate sint. det
aũt in exequẽdis spũs sui robur de
us qui est bñdict⁹ in secula amen

Explicit

In exēplari. isti dialogo titulus nō erat inscp̄t' ex negligentia. sed vt mihi videt dialog' est discipuli dubitātis et sciscitātis. et magistri respondētis et explanantis ꝛc magistri Jobis de gerson de ptāte ligandi et soluendi.

Discipul'

Cum xp̄s dedēit ptātē ligandi et soluendi p̄ncipaliter petro 7 simul omnib' aplis et successorib'. Querit vñ dicatur hec ptās? M. Sic cognitio nr̄a rationalis incipit a sensu. sic impositio nominū sumpta est a rebus exteriorib'. Dicit āt aliqs ligat' corpaliter qñ nō p̄t exercere ouenientes opationes in toto vel in pte vt ligatus pedes et man' nō p̄t opari manualiter nec ambulare. Dicit āt solui dū tollunt vincula et reddit sue libertati qua possit libere vti mēbris suis. Tractū est inde nomē ligatōis ad spiritalia. et similiter nomē solutionis vel absolutiōis vt dicat aia rationalis ligata qñ non p̄t vti libere legitimis actib' oueniētib' sue cōditioni. Sic dicit somn' ligare sensuales aut intellectuales opatiōes q̄s vigilia soluit. Sz magis ad inq̄sitōnē tuaz supior iudex ita dr p sniam suā iudicialē penalē ligare subditū dū tollit ab eo liberā facultatē aliq̄d ciuiliter exercēdi. Absoluit do duz facultatē hui' restituit D. Placet qd̄ ptin' ad opendiū dicis. Sz dic si ptās p̄dicta ligādi et soluendi sūt claues eccie vel claues de quib' dictū est petro Et tibi dabo claues regni celoz M. Quāuis dr̄a multiplex assignari possit. accipiunt tñ aliqñ synonime p doctores iuxta p̄fatā trāssumptōez. Nā sicut clauis materialis apit et claudit. sic spūal' suo modo. Sz qz vis breuiari p̄mo nē neqz de clauib' hmōi pfectū hfe tractatū. necesse est ꝓpter alia que de ptāte ecclesiastica lati' habes tractata Coartabit hic etiā nūc sermo de ptāte ligādi et soluēdi iudicialiter p sniias latas ab hōie vel a iure iudiciali seu iuridica. Et describit in p̄mis q̄d est snia. Sentētia in genē p̄m phicam nominū impositionē et modos significandi grāmaticales imo metaphicales dr esse determinata acceptatio. alteri' ptis ꝓtradictionis. Et deriuat a sentio tl. qz sentētias ita sentit. nec ptinet nisi ad ptētes rōe. Differt aūt a ꝓcilio sic conclusio ab inq̄sitione. iij. Ethicoz p̄m phm. Nā ꝓciliū est questio vel inq̄sitio resolutoria sup medijs aptis ad ꝓsecutionē finis intenti Snia vero est determinata acceptio alterius ptis q̄ in disceptatōe vel ꝓcilio versabat. Et hoc aliqñ facit hō sol' secū sup ꝓprijs agibilib'. Inde ē illd̄ apud Job. Sētentiā labia mea pura loquent. Et apud amicū stat sentētia. et in pueribus. Sapientior sibi piger videt septē viris loquētib' sētētias cū multis similib'. Nā nōiat liber sniaz. Attñ et sepi' et rei nostre

vicini' sententia dicit concilio pus
ciliata p plures in iudicando Et cō
uenit synonime cuz iudicio qd ferē
post cōciliū iuxta verbū xpi ponen
tis grad' inter penas ire debitas.
Qui irascit fratri suo inqt reus erit
cōcilio. q āt dixerit fratri suo racha
reus erit iudicio. q āt dixerit fatue
re' erit gehenne ignis. Est itaqz fm
glōs min' graue q pena vertat ad/
huc i ōcilio qz dū determinato sbiacz
iudicio. deinde omniū grauissimuz
q iudicij fiat executio. Et est senten
tia sic accepta decretū vel dictamen
vel iudiciū supiozis p qd vult legi/
time subditū suū p penā ligari vel a
pena liberari ꝓpter deū. De tali sen
tentia et iudicio iubet dñs in Exod
Nec in iudicio plurimoz adqesces
sme vt a vero deuies. Et in Ecclesi
aste. Quia nō pferē cito cōtra ma/
los snia. filij hoim absqz vllo timo/
re ppetrant mala. Et in euangelio
Joh Nolite iudicare fm faciē sz iu/
stū iudiciū iudicate. D. De iudi
cio et iustitia replet ipa sacra scptu
ra. ac pinde pt vberi' agnosci quid
sit iudicialis snia. et quēadmodum
snia idem est cū iudicio. Snia āt du
plex est qdaz ligans vel obligans.
alia soluens vel absoluens. Claret
insup quō snia fieri dz legitime id
est dformit ad legem psertim dinā
Et q in obscuris aut dubijs pmuz
sit ōciliū. Et vt p oculis de' sp ha/
beat tanqz finis omnis finis. Sed
qzit questio dsequent si quilibet iu/

dex qui pt ferre sniaz iudicialē ligā
tē. pt eadē auctoritate ferre solutē
M. Ptās de qua loqmur non est
ptās soli' ordinis que respicit corp'
xpi verū. et que dicit equalis apud
omnes qui p caracterē sacerdotalē
hnt ptātez dsecrandi verū corpus
xpi. nō plus papa qz sacerdos infi/
mus. Sbec vero ptās iudicialis seu
iurisdictionis in ecclesia respicit cor
pus xpi mysticū. Cui' ptātis plen/
tudo residet penes sūmū pontificez
et ē in ipo tota potestatiue. Ceteris
vero p ptes deriuat iuxta determi/
nationē legitimā isti' fontalis et p/
me ptātis. et hoc ne dfusio fit in ec/
clesiastica policia. sz sit figurata ad
exemplar ciuitatis ihrlm tanqz de/
scendens ab ea fm apocl. Joh. Di/
cendū est igit q dat aliquib' ptās
ligandi iudicialit in multis casibus
et ipis phibet absoluendi facultas
D. Satis aiaduēto casus mtos
Sed nunquid pt papa dcedere fa/
cultatē alicui sacerdoti. sit ille Johā
nes q psonā aliqz singularē vtpu/
ta martinū absoluere possit ab omni
bus sentētijs tā a iure qz ab hōie la
tis? M. Utiqz pt D. Hōie/
quent querit. si p dcessionē hanc ge
neralē possit martin' absolui genē
lit ab omni vinculo snie penalis la/
te tā a iure qz ab hōie. Et vt cōpen
diosi' inquirā. poterit ne martinus
absolui ab irregularitate quā otra
xit qz celebrauit excōicat'. M
Videt pma facie q sic. nisi certitu/

dinē aliqs oñderit repugnantē. cuz
bñficiū ꝓncipis sit latissime interpre
tandū. pene vero restringende. Et
vt manifestiꝰ fiat istud qd dicimus
loquamur interim de snia iudiciali
lata ab hōie. Et ponamꝰ ꝙ martinꝰ
delatꝰ fuerit suo iudici celebrasse mis
sam ipo stāte excōicato. ac pinde fe
rat in eū sniaz ꝙ est irregularis et
ad celebrandū deinceps inhabilis
D. Casus iste quotidianꝰ esse pt.
M. Licē nūc interrogantis acci/
pio. Poterit ne martinꝰ talit ab ho
minis snia ligatꝰ absolui ꝑ Johem
sacerdotē? D. Cū ligare et sol/
uē sint correlatiua ad inuicē. si mar/
tinꝰ potuit ab hōis snia ligari vin/
culo irregularitatis. qūo nō potēit
ab hōis snia ꝑ papā solui vl absol/
ui. quēadmodū possz de excōicatio
nis snia ab hōie lata taliter liberari
alioqn qd importaret ocessio talis
ample facultatis ꝙ ab omnibꝰ sen
tētijs tā a iure qz ab hōie latis pos
sit Johes absoluē martinū. M.
Scis ne quid in oppositū possit ex
iuribꝰ itroduci. D. Accepi quos
dā dicere ꝙ irregularitas nō cadat
sub forma absolutionis sed sub for/
ma dispensatiōis qm irregularitas
nō sp indiget absolutione. cū absqz
pcō otrahat aliqn. ꝗ tūc dispensa/
tio locum hz si gra tali fiat. M.
Nō est vsqquaqz absurdū illud qd
isti dicūt. Nihilominꝰ optet theolo
gos simul cū canonistis ouenire in
acceptionibꝰ istoꝝ terminoꝝ ligare
et soluere. Et scire quid dicat snia a
iure qd ab hōie lata a qua dat facul
tatē absoluendi dñs papa in cōces
sione que dicta est. Cū vero sicut ꝑ
dixisti absolutō ꝛferat ad ligatōnē
ocessio loquēs de absolutōe a sñjs
iuris a hois intelligi debet de sentē
tijs penalibꝰ atqz ligantibꝰ. Et hoc
ia notauimꝰ. ꝗ recepimꝰ cōstringen
do sermonē de sententijs a iure vel
ab hōie lat[illegible] sūt snie penales in/
flicte vel lat[illegible]pter culpā veraz vel
ꝑsumptā ꝓpriā vel alienā ꝓpter sen
tentias penales q qñqz ferunt sine
culpa illiꝰ in quē ferūt. ꝗ nō sine cau
sa. Qd dicit ptz in excōicatis ꝓpter
obedientiā deo et ꝓprie conscientie
faciendā vbi latet ecciaz veritas
D. Apparet ꝙ in hac descriptiōe
sniaꝝ consentire debeat canonista.
Talibꝰ em sententijs ligati indigēt
absolutione q soluat seu tollat vin/
culū. Nā qd est absolutio nisi a vin
culo liberatio. siue talis absolutio
fiat ꝑ nomē dispensationis sentētie
siue ꝑ aliud nomen equiualēs vt ꝑ
habilitatē seu ꝑ restitutionē ad po/
rez statū. M. Dicet fortassis ca
nonista ꝙ inter liberationē a vincu
lo irregularitatis ꝑ dispensationez
et inter liberationē ꝑ absolutionem
hoc interest quia absolutio reponit
solūmō hoiez i statu salutis eterne
tollēdo qcqd obest osecutioni salu
tis eterne quēadmodū fit in articu
lo mortis dū penitz hō. etiāsi nullū
possz hre sacerdotē. Dispēsatio āt

restituit ad ea q̃ sũt diuinitatis ad
bñ esse in vita mozali vl ciuili vl me
ritozia D Sequerek ex hac in/
terpꝫtatione ꝙ martin' absolut' ab
omib' sentētijs tã ab hõie qꝫ a iure
nõ absoluēk in casu pnõiato ab 'ir/
regularitate snialiter inflicta p ho/
minez.imo a snia inter victi vel qua/
liscũqꝫ excõicatõis sic ꝙ posset libe
re suscipe postmodũ corpus xpi. cũ
nõ sit de necessitate salutis imo nec
vti sacramẽto vnctiõis extreme nec
tenẽ bñficiũ ecclesiasticũ nec audire
missas in eccia.nec post mortẽ hre
sepulturã sacrã.Pz hec sequela qm
talia nõ sũt d necessitate salutis ab
solute facienda.Est tñ vsus ecclesia
stic' in oppositũ maxime de ligatis
p snias excõicationis.dũ em absol/
nunk libere pñt postmodũ nedum
corp' xpi suscipe.ꝫ missã celebrare
vt prius et bñficijs gaudẽ ecclesia/
sticis.Cur nõ ita fieret si a sentẽtijs
irregularitatis a iure vl ab hõie la
tis absoluank casu nro M Vl Por
titer instas attento ꝙ in absolutiõe
iuridica non est necessaria certa for
ma verborꝫ quẽadmodũ dicim' de
absolutõe sacramẽtali a pccis spuc
accedit ꝙ absolutõ iudicialis a vin
culo penarꝫ pt fieri circa absentẽ vl
circa nõ petẽtẽ.imo i inuitũ pm mul
tos feretur seu relaxabik dũ snia pe
nalis plus inuenik nocere sibi et rei/
publice qꝫ pdesse D Pz occur
rit ad hoc dictũ absurditas altera
ꝙ meliozis esset ꝛditiõis snia pena/
lis a iure vel ab hõie lata ꝓk pccm

illi' qui ligak qꝫ si absqꝫ pccõ ꝓrio
vinculũ aliqd vtputa irregularita/
tis otraheret.Quid em est irregula
ritas nisi quoddaz impedituũ vin
culũ ne sit aliqs idone' ad aliquod
opus legitimũ vtputa ad officiãdũ
ecclesie.sicut excõicatio ligat et reli/
gat a sacramentorꝫ pceptione si sit
minoz.et a ciuili cõicatione si sit ma
ioz.Dcta in casu pmisso martin' cul
pa ꝓria excõicat' absoluik.et abso
lut' poterit exercere sicut pus tales
actus legitimos q̃ nõ sũt omnes de
necessitate salutis.nõ sic aũt potẽit
absolui ligat' vinculo irregularita/
tis absqꝫ culpa sua M Vide si
q̃daz talia potẽis inuenire in quib'
fauorabili' agik quo ad aliqua cũ
peccãtib'.quatin' vbi supabunda/
uit delictũ ibi supabũdet q gra.Ex
emplũ sumik familiare ꝓposito nro
Itaqꝫ si vir infidel pus hõicida ba
ptisek.soluik nedũ a culpa homici/
dij ꝫ ab irregularitatis etiã vinculo
osequẽte homicidiũ vbi si duas ha
buisset vxores legitimas successiue
vel vnã nõ virginẽ.baptism' nõ tol
leret hoc irregularitatis ligamentũ
Forte sic in ꝓposito si martin' absol
unik ab omnib' pccis ofessis.et cum
hoc ab omib' sentẽtijs tã a iure qꝫ
ab hõie latis. Veniret q̃i p seq̃lam
absolutõ irregularitatis sicut excõi
catõis ex qua sumpsit occasionalik
vinculũ irregularitatis dũ ligatus
se dinis immiscuit. Nõ ãt est obina
tio vl osecutio talis i irregularitate
q̃ nõ tã otracta est ex snia penali qꝫ

ex ostitutione legis aut statuti ¶ D
Habent ista pbabilitatē ꝯ non eua
cuant totā difficultatē nre dubita/
tionis. specialiē quo ad inuestigatō
nē descriptionis seu q̄d nōis senten
tie p̄sertim a iure late. Ecce recipia/
m' duas ostitutiones iuris q̄ dicūt
decreta vl decretales. vna dicet sic
Siquis suadente diabolo man'mi
serit violētas in clericū sit excōicat'
ipo facto. altera ostitutio dicit. Si
q̄s celebrauerit excōicat' sit irregu/
laris ipo facto ¶ M Respondi iā
p q̄libet scientia terminos suos hz
ꝯ inferior scia debet resoluere suos
terminos qn surgit ambiguitas ad
terminos scientie superioris. qui sunt
simpliciores. Sic enī metaphica re/
solut terminos omniū sciaꝝ iūctis
logica grāmatica et rhetorica. Cū
igit theologia sit supior ad omnes
scias. etiā ad metaphicā naturalez
et ad ius omne canonicuz et ciuile.
debet resolutio vel interp̄tatio sumi
p theologiā. p̄sertim in his q̄ salutē
respiciūt ¶ D Perspicuū est etiaz
mihi in exemplis inductis modo p
te ¶ M Priuilegiat' itaqz p papā
de cui' ptāte pncipaliē est sermo p/
sens iure diciē absolut' ab aliq̄ lege
generaliē pus ipm ligante. similiē q
dispensat'. Et hoc siue dispensatio
sit legis moderatio siue sit ipi' tota
lis ablatio. Rursus ille qui habilita
tur absoluit ab inhabilitationis vl
irregularitatis vinculo. Rursus dū
infamis restituit ad famā. absoluit.
Hoc vidit illa iunior Sara dū ora
uit Obsecro dne a vinculo improp
rij absoluas me. Quid preterea de
seruitute. nunqd nō est vinculū ma/
gnū. nunqd est liberatio grandis
absolutio vinculi seruitutis? Serui/
tutis inquā vel que pensat vel que
esset si nō esset iudex cōcedens liber
tatē. Nn papa dispensās cū irregu
lari posset ita dicere. Soluo te vel
absoluo te a vinculo irregularitat.
vel ab irregularitate. Et ita de qua
libet alia iuris pena. sub penali sen/
tentia a iure lata vel homine ¶ D
Supeē nihil video circa cōfessionē
in Martino factā p absolui possit
ab omnib' sentētijs tā a iure q̄z ab
homine latis auctoritate summi pō
tificis q̄n sententia irregularitatis
cadat sub hac concessione que con
cessio veraciter est quedā absolutio
Martin' enī pus ligabat ne posset
ab alio q̄z a summo pontifice absol
ui. nunc vero pōt absolui a quocun
q̄z sacerdote quē elegerit. et ita solu
tū est vinculū ab eo sententiarū vbi
reseruant tales casus soli pape

Explicit

Accipe sub compendio

Positiones octo sequentes ad eluc/ idationē p̄missor

¶ Prima Positio.

Omnis sentētia taz a iure qz ab homine lata deriuat a senten/ tia primi iudicis dei. q hoc mediate vel immediate. approbatiue vel per missiue. Repit inde dictū de deo q sentētia eius fuit hec vel illa. Dixit expresse Gregl. q deus mutat sentē tiā nō deliū. cui' verbi intellect' ali/ bi querend' est

¶ Omnis snia tam a iure qz ab ho mine lata dinet sub duplici dra. qz quedā est solius dei. quedā creatu/ re rationalis sub deo. et hoc vel a beatis sicut sūt angeli vel ō viatori bus sicut sūt principes et prelati. vñ dicit de Nabugodonosor q egres/ sa est sententia ab eo vt interficerē tur omnes p̄ncipes babilonis Sūt insup decordantie tales multe

¶ Omnis snia tā a iure qz ab hōie lata dici pōt iudicialis. et hoc vl in foro dscientie interioris. vel in foro coherentie iustitie exterioris. Dicit enim sententia iudicialis quasi cōclu/ sio seu determinatio iudicij

¶ Omnis sententia iudicialis hūa/ na dici pōt ciuilis vl ecclesiastica. et hoc p̄m diuersos fines primos et p̄ncipaliter intentos. qz snia ciuilis respicit vitā p̄ntez p suo cuictu trā quillo. ecclesiastica vēo vitā futurā

¶ Omnis sententia iudicialis eccle siastica fundat in verbo xp̄i dicētis ad petrū et aplos. Quecūqz ligaue ris sup terrā. vbi pri' immediate fū dauerat ptātez excōicationis iudi/ ciarie dicens. Si ecclesiā nō audi/ erit sit tibi sicut ethnic' et publican'

¶ Omnis sententia iudicialis eccle siastica sufficienter explicat per hec duo verba ligare et soluere vtendo terminis istis non ad litteram sicut ligant boues et asini ꝗ p̄m transsū/ ptionē corpaliū ad spūalia ita q sē tentia iudicialis ecclesiastica descri/ bi pōt q est snia ligās vl absoluēs in ordine ad finē felicitatis eterne

¶ Omnis snia iudicialis ecclesiastica vl a iure vl ab hōie lata dū decedit vt possit absolui p̄supponit q ipa li gauēit vno vincko penali vl plūis

¶ Dis snia iudicialis ecclesiastica diuersis nōib' p̄t explicari vel ferri p arbitrio iudicis p̄sertim supremi qui est papa. sic dicēdo dum ligare vult. Volum' talē esse ligatū vl ex cōicatū quo ad oēs act' legitimos ciuiles vel ecclesiasticos. Volum' talē eē irregularē. inhabilē infamē. et ita de talib' penar vinculis. Aut dū vult soluē dicēdo. Dispēsam' cū tali. habilitam' talē. restituim' talē fame sue. decedim' tali vt promoueri possit ad ordines nō habitos vel i habitis ministrare. Et ita ō mille lo quēdi modis qui finalit resoluūtur in hec duo verba ligare et soluere

¶ Supest ex istis deduē q inēpre tatō doctrinal theologor fauet cō cessiōi pōce q dū papa decedit mar tino vt hēat facultatē eligendi cō fessorem qui possit eum absoluere ab omnibus peccatis de quibus

confitebit et ab sententijs tã a iure
qz ab homine latis. cõprehendit in
hac absolutõnis facultate irregula
ritas ortracta vel a iure vel ab ho/
mine. qz nõ ortrahit nisi p sniam ab
hõie vel a iure latã. alioqn varent
sententie tã excõicationis qz inter/
dicti a quib' nõ posset pdict' marti
nus absolui virtute ocessionis sue.
Q. si sic. petit regula generalis. que
casus in quib' et in quibus nõ fieri
valeat absolutio determinet

Explicit

Sequit ab eodez domio

cancellario facta resolutio sup casu
subsequenti circa irregularitatem

Quidaz habens cultel
lum paruũ in vagina
alteri' maiozis reposi
tũ. eduxit eũ nõ dolo/
se neqz ad vsum illici/
tũ. quẽ cultellũ dũ vnus socioz vel/
let accipe et ipe reniteret. Contigit
vt illa hoza et loco quidã retrozsũ
appropinquaet et impingeret in illũ
paruũ cultellum vt oculus suus ofi
geret' talit qꝯ cecat' fuisse dicit tan/
dẽ oculus ille. Quert si dicenda est
inde ortracta irregularitas in tenen
te cultellũ? Respõdet p aliquas cõ/
sideratões. Considerandũ est pmo
p dissolutione casus qꝯ in talib' se/
pe aliter iudicat iurista. aliter theo/
log'. quia prim' magis inspicit fo/
rũ ortentiosũ et extrinsecũ. sed theo/
logus magis attendit foz osciẽtie
et intrinsecũ quo ad deũ. Conside
randũ est cõsequent qꝯ hoc duplex
fozũ accipit suã distinctionez pm qꝯ
actus mozalis habet cõsiderari du
pliciter. hoc est dicere pm materiam
vel pm fozmã act' mozalis. Matẽia
act' mozalis dicit ipe act' de genẽ
cũ circũstãtijs suis generalib' non
habito respectu ad finẽ vel intentio
nẽ agentis. fozma vero est ipa intẽ
tio finis. Considerandũ viterius qꝯ
materia actuũ mozaliũ attendit in
triplici differentia. Nam quidã sũt
actus de genere suo simplicit mali.
qui scz ofestim nominati includunt
secũ maliciã sicut dicit phs. vt sunt
furtũ. foznicatio. homicidiũ. Alij sũt
act' de genere simplicit boni. vt da
re elemosinam. honozare parentes.
Tertij sunt indifferentes de suo ge
nere. vt leuare festucam. fricare bar
bam. et similes. Considerandũ rur/
sus qꝯ istoz tripliciũ actuũ primi sic
se habent qꝯ non sunt susceptibiles
bone fozme mozalis sicut materia
indisposita in naturalib' non est sus
ceptiua fozme naturalis et vite. ita
qꝯ ꝓter nullã bonã intentionẽ pos
sunt tales act' boni effici. secũdi ve
ro actus possunt fieri mali quãuis
sunt in genere suo boni. dum acce
dit intentio puersa. similiter et tertij
Considerandũ est consequenter ex
istis qũo possit esse varium iudiciũ
super eodem casu inter iuristam et
theologum. quia iurista considerat
factum in se et circumstantias exte
riozes ꝫ quibus potest iudicialiter

apparet.et apud eū tenet ista regula
Qꝫ idem est de his que nō sunt q̃ q̃
nō apparēt. Constat aūt ꝙ intentio
facientis quā hz interi' in corde nō
cognoscit in se nisi forte p̄ quedā si
gna seu diecturas extrinsecas.theo
log' aūt intuet cor in foro oscientie
in quo credit ofitenti tā p̄ se q̃z cō/
tra se corā deo. Considerandū de/
inceps applicando ad p̄positū nr̄m
etiā omnia similia ꝙ iurista cōside
rans actū moralē cū circūstātijs ex
trinsecis de quib' pōt iudicialit cō
stare fert oformit iudiciū ad illas
iurta dicta. Contingit aūt frequen
ter ꝙ talis actus sic osiderat' fit de
secdo vel tertio genere qui scz p̄t ex
intentione fieri vel bonus vel mal'
Exemplū in p̄posito.tenere cultellū
de se non est malū.similiter ꝙ aliq̃s
velit cultellū recipere nō ē de se ma
lum.Rursus ꝙ aliquis accesserit re
tro vel p̄pe nō est de se malū. Et in
istis sequit ꝙ lesio oculi que secuta
est nō est de se mortaliter mala.imo
staret ꝙ sicut p̄cedens act' seu circū
stantie.ita et iste resultans/facti fue
rūt cū magna charitate et beniuolē
tia ex intentione boni finis apd de/
um quāuis de illa intentione nō ap
pareat apud mundū.imo forte ma
gis de opposito. Cōsiderandū insu
per p̄ maiori elucidatione ꝙ sicut
apud phos naturales distinguitur
duplex gen' causarū.ita et apd mo
rales. Nam quedā sunt cause per se
alie p̄ accidens. Cause p̄ se dicūtur
ad quas nat' est sequi naturalit et
cōmunit talis effect'. Sed cause
dicunt p̄ accidens ad quas non est
ordinatus vel natus sequi talis ef
fectus.aut si sequat hoc est extra se
per et frequēter et p̄ter intentionez
agentis sicut dicit secdo phicorū.et
inducit a Boetio de osolatōe phie
describendo casū et fortunā. Consi
derandum iuxta hoc in casu nr̄o ꝙ
talis lesio vel excecatio oculi nō est
de per se nata sequi et vt in plurib'
a talib' causis.ideo dicit fuisse me
re casualis seu fortuita et preter inte
tionē agentis et de p̄ accidēs.ideo
de se nō est imputand' causalis ef
fectus agenti quo ad deū et oscien
tie forū saltez quantū ad pcēm qd
nō est nisi voluntariū. Consideran
dū nihilomin' ꝙ iurista cōtentiose
agēs nec credēs intentioni arguet
ex circūstantijs ꝙ intentio fuit per
uersa et damnanda p̄ aliquas die
cturas. Una est si talis dabat ope
ram rei illicite. Altera si hostis erat
p̄sone lese. Altera si nō apposuit suf
ficientem cautelam ne p̄sona illa le
deret. sed poterat satis aduertere
ꝙ ex actu suo sequeret talis effect'
Sed si omēs iste diecture et similes
cessent in veritate nec fuerūt in inte
tione nec esse debuerunt. theolog'
stabit iudicio apud deum. Conside
randum est exemplum in similibus
Ecce ꝙ Jacob cognouit Lyam q̃
non erat vxor sua et tamen excusa
tur a peccato quāuis posset videri
ꝙ dabat operā rei illicite sine appo
sitōe sufficiētis cautele. Quare? q̃a

certe potuisset attulisse lumen dicet aliquis et inspexisse lectū. et ita sciuisset ꝙ lya nō erat rachel. ac perinde videret ignorātia nō inuincibilis eē qz vtiqz poterat vinci mō tacto vel simili. Considerandū est igit ꝑ intellectu hui⁹ qd̄ est dare operā rei illicite. et hui⁹ qd̄ est hr̄e ignorātiā inuincibilē ꝙ ista iudicāda sūt ex causis ꝑ se nō a causis ꝑ accidēs. Nā in exemplo ꝑmisso. Jacob dicit habuisse ignorantiā facti inuincibilem non quia nō posset vinci etiā ꝑ industriā hūanā. sed qz fecit sufficienē illa q̄ in talib⁹ sūt osueta obseruari. et ad q̄ tenebat ꝑm moralē certitudinē. imo videt ꝙ peccasset et inuerecūde egisset afferēdo lumē. fuisset qz merito de zelotypia vel nimia suspitione culpand⁹. Rursus qzuis ille ocubit⁹ cū lya esset res de se illicita tn Jacob nō dicit dedisse operā rei illicite. qz putabat ex erroze facti illā esse rachel. Sic medicus aliquis aut ali⁹ si ex pietate vellet inspicere oculū alicui⁹ ꝑ extrahenda spina. q a casu aliqs pelleret medicū vel lesum sic ꝙ spina plus infigeret et inde cecitas sequeret. talis medic⁹ nec peccat nec irregularis esse quoquomodo diceret. presertim in foro cōscientie. alioqn sequerent quotidie irregularitates infinite. si ex qualibz causa ꝑ accidēs deberet aliqs irregularis iudicari. Considerandū est vigilant sup casib⁹ similit ex eadem radice puenientib⁹ ꝑ quā radicem deberet iudicari ꝑm artem verā. nō ꝑm cuiuslibet fantasiā: Ponam⁹ coram oculis bellū aliqd̄ mortiferum licitū tn vbi mille homines trucidātur. Attendam⁹ simul quot et quanti sunt viri ecclesiastici quoꝝ actiones potuerūt dici cause ꝑ accidens talis cedis. alter dedit osiliū ꝙ patria defēderet vi armata. alter p̄dicauit et hortat⁹ est milites viriliter agere. alter pecunias aut cibos ministrauit aut forsan arma dedit. et talia sine numero potuerūt fieri etiam ꝑ ecclesiasticos. absqz quib⁹ auxiliatorib⁹ vel hortantib⁹ forte bellū nō fuisset. Considerandū igit ꝙ hec osequentia non valet. Iste fuit causa ꝑ accidens mortis vel mutilationis alicuius hominis. ergo ipse est homicida vel irregularis. Similiter fieret applicatio ad materiā excōmunicationū ꝑ tollendis multoꝝ scrupulis in participatione vel concilio sed hoc melius separatiz poterit declarari. Cōcludēdo sub correctione meli⁹ sentientiū videt ꝙ ex predicto casu sic osiderato nō est dicenda irregularitas fuisse otracta neqz pcēm omissū. Elici tandē p̄t ex ꝑmissis ꝑ modum regule ꝙ irregularitas otrahit ex homicidio vel mutilatione et nō aliter qñ occidēs vel mutilās fecit actū ex quo nata est de ꝑ se vel vt omuniter seu ꝓbabiliter sequi mors hominis seu mutilatio siue talis actus sit licitus ꝑ ut in iudicibus et belligerantibus pro republica siue sit illicitus de genere vel ex intentione. Videtur

De materia excõicationũ

eñ. q̃ ista notificatio sit sufficiẽs tã apud theologũ q̃z apud iuristã. nisi forte iurista aliquis ponat aliquaz hmõi irregularitatẽ fũdatã a legislatore ꝓpter solũ terrorẽ incutiendũ hõib⁹ et nõ ratione delicti nec ratione misterij. quo casu talis difficulẽ poterit distinguere casus aliq̃s generaliter p quos diceret contrahi irregularitatẽ ex homicidio et p alios omnino similes vel grauiores non contrahi

Explicit

Item ab eodem domino

cancellario circa materiaz excõmunicationũ et irregularitatũ ꝛc.

Contemptus clauiũ ecclesiasticarũ causat q̃si formaliter et ꝑncipaliter excõicationis vel irregularitatis detrimentũ. Sic eñ. solent cõiter dñi iuriste dicere q̃ irregularitas contrahit dũ aliq̃s excõicatus se immiscet sacris in ꝛtemptũ clauiũ. Fundat aũt hec ꝛsideratio ꝑncipalit ex illa lege euãgelica Math. xviij. Si peccauerit in te frater tu⁹ ꝛc. Sequitur Dic ecclesie. Si ecclesiã nõ audiẽit sit tibi sicut ethnic⁹ et publican⁹.

Contempt⁹ clauiũ põt interuenire multiplicit in aliquo. Uno modo directe et causalit et hoc ꝓprie dicit fieri ex ꝛtemptu q̃ñ scz ꝛtempt⁹ est causa actionis ꝑncipalis ita q̃ non fieret actio nisi esset ad ꝛtemptũ clauiũ. quẽadmodũ sic̃q̃ dicat epõ excõicanti. Ego in despectũ vr̃i et vr̃i precepti nihil agaz illi⁹ qd̃ iubetis. Alio modo fit ꝛtemptus implicite q̃z videlicet est cõtumax in obedientia quãuis nõ ex obedientia vel ꝓpt nõ obedire ꝗ ꝓpter aliq̃d aliud delectabile vel vtile aliq̃s peccat contra prelati iussionẽ. Tertio modo dicit cõtempt⁹ interp̃tatiue omnis voluntaria transgressio cuiuscũq̃z ꝑcepti. et isto modo repit cõtempt⁹ in omni pcõ p̃sertim mortali directe vel indirecte vere vel interp̃tatiue

Contempt⁹ ꝑmo modo rõnabiliter demerek excõicationẽ et cõsequent irregularitatẽ. similit et secũd⁹ dum iungit cõtumacia. ꝗ terti⁹ cõtempt⁹ nõ sp est excõicationis ecclesie. nec cõsequent irregularitatis demeritori⁹. Dicit ecclesie notant q̃z omis peccãs mortalit est a deo et apud deũ excõicat⁹ ꝗ nõ sp p ecclesiasticã sanctionẽ. Cõtẽpt⁹ neutro modoꝝ p̃dictoꝝ dicend⁹ est interuenire contra p̃ceptũ aliqd̃ p̃lati q̃ñ manifeste et notorie p̃latus abutit in hmõi p̃cepto clauiũ ptãte et ꝗ dũ scit q̃ cognoscit ille q̃ nõ obedit nec aliũ degenerat in se vel in alijs scandalosũ cõtẽptũ clauiũ. q̃ñ in ꝗ talis nõ est inobediẽs clauiũ ptãti ꝗ erroneo clauiũ abusui. Cõtempt⁹ clauium magis inuenit quo ad culpã in plato talit vt p̃mittit abutente sua ptãte q̃z in nõ obediẽte. si cõpatio recipiat abusiua. Est igit q̃ñq̃z meritoriũ et honorificatiuũ eccie ptãtis q̃ tali p̃lato in faciem resista tur cũ

appositōne inculpate tutele ꝗad/
modū restitit paul⁹ petro ¶ Cōn
tēptus clauiū qñqz posset inueniri
in vno qui nō pareret sñie sui plati
vbi et qñ ali⁹ in eadē sñia nō obe/
diens nullo mō ꝓtēptus essz reus
ꝑsertim apud deū Cui⁹ rō est qm̄
vn⁹ reputat sñiam iustā aut quōli
bet obediendū illi. alius vero sed
sit certitudinalīt aut ꝓbabilitate
sufficiēti suū platū male vti in ꝓiu/
diciū clauiū et in destructōez eccie
¶ Cōtēpt⁹ clauiū debz inuestiga
ri ex ptāte legitima et vsu legitio
ptātis illi⁹. qui ꝓcipiēdo excōicat
vel irregularitatē ꝓminat. alioqn
plati possēt inducē qlencūqz vel/
lent sup alios ꝓuitutē. si suis sñjs
iniquis et erroneis sp esset obediē
dū Et ita ptz q hoc cōe dcm sñia
plati vel iudicis etiā iniusta timen
da est indiget glosa. Alioqn nō ē
generalīt verū si timēda dicat qa
est sustinēda nec repellēda. imo in
casu pati illā esset afinina patiētia
et timoz lepozin⁹ et fatu⁹ ¶ Cōtē/
ptus clauiū pl⁹ habet piculi erga
psonā sūmi pōtificis. qz erga infe
riozes. qm̄ ab abusib⁹ inferiozib⁹
patz recursus ad papā p appella/
tionis subsidiū Etsi dicat q ita pt
a papa fieri appellatio ad ꝓciliuz
generale Dixerūt olim añ cōciliū
generale pisanū et ostañ. q B nul/
lo mō licebat. q allegāt iura sua p
se valde sicut eis videt expssa. ꝗ cō
stanter nūc asserit q ē heresis dā/
nata p ostitutionē expssissimaz et
practicatā in cōcilio ꝓdicto ostañ
put alibi diffusius est ofisū. Rñde
tur igit alit q nō p leuib⁹ causis
vbi etiā licēt pōt aut debet p ap/
pellatiōib⁹ psequēdis passim cōci
liuz celebrari sic habet recurs⁹ ad
papā ¶ Cōtēpt⁹ clauiū nō incur/
retur in multis casib⁹ qbus pape
mādato non obediret. dū sczab/
utit enormissime et scādalosissime
ptāte sua in destructionē nō in edi
ficationē. sicut tñ dicit apls iō ptā
tem dataz esse Ex⁰ si papa vellet
thesauros eccīaz diripere aut he
reditates vsurpare. aut in ꝓuitutē
abiectā clerū cū suis bonis redige
re et iuribus suis spoliare sine cā.
Quis diceret ista debere tolerari?
Quis nō censeret posse dici pape.
cur ita facis? Quis nō assentiet in
facie sibi resistendū. ¶ Cōtēp⁹ cla
uiū etiā nō sp inuenit apud illos.
qui nedū nō obediūt sñjs excōica
tionū ꝓmulgatis p papā vt suos
sed etiā nō est iudicāda esse apud
illos qui p ptātem secularē aduer
sus tales ꝓtensas sñias tueri se p
curāt Lex eni naturalis dictat vt
possit vis vi repelli Cōstat aūt q
tales excōicationes nō debēt dici
ius ꝗ vis q violentia. cōn quā fas
habz liber vel hō vel aimus se tu/
eri ¶ Cōtēpt⁹ clauiū q ñter excōi/
cato vel irregularitas nō incurrit
dū in ꝓmissis casib⁹ dicit aliqs iu/
rista vel theolog⁹ iux osciam suā
q hmōi sñie nō sūt timēde vt tenē
de. et B ꝑsertim si obꝑuet infōztio

De

seu cautela debita ne sequat scandalũ pusillorꝫ. qui estimãt papam esse vnũ deũ. qui habet ptãtez omnẽ in celo et in terra Ieruntũ expellẽda est taliũ stultitia per informatiões idoneas. qui si nolint acquiescere. ipi iã sũt iudicãdi de scãdalo nõ dato sed accepto. hoc est de scãdalo phiseorꝫ et ex malicia non pusillorꝫ et ex simplicitate vel ignorantia. Cõtẽptus clauiũ dicẽdus est magis foueri q̃ tolli dũ debentes abusui clauium resistere diuidũtur inter se. et impediunt se vel per stultitiã vel per ignauiam ne omuni cõsensu fiat ambulatio in domo dñi dũ alij fauent abusibus alij tollere volũt Veritas est q̃ omis via fauorabilis et humil' tẽptanda est cũ sũmo põtifice. dũ male informatus fert per se vel suos iniustas sñias. q̃ desistat et reformet Sed si nihil pfert humilis sedulitas. arripienda est virilis et animosa libertas

Finis

predestinatione

Itẽ ab eodẽ magistro Iohe de Gersonno de p̃destinatione.

Qor duruz male habebit in nouissimo Puricies ista quomõ causetur. et quid est illud apostoli Deus cuius vult miserek et quem vult indurat. nõ est mediocris q̃o Siquidẽ deus neminẽ deserit nisi prius deseratur per auersionẽ ab eo per peccatũ Sed desertiõe fca cadit homo in pfundũ q contemnit Contemnẽti vẽo deus nõ dat gr̃az sed resistit. ac pinde nõ emollitur cor nec liquescit ad gr̃e suscepticnẽ Tandẽ pena damnatõnis infligitur. et obduratio cõfirmak. Causa igit obdurationis ẽ volũtas auertens. et hec iniciat. voluntas resistens. et hec continuat culpa pmerens q hec cõfirmat De gratiã nõ dans et hec nõ liberat Deus iuste puniẽs et hec ordinat

Explicit

¶ Sequit̃ multiplex cōsideratio de mō ofessionis ⁊ absolutionis sacmētalis a magro Jo. gerson Cancellario parisiensi. vbi determinat de q̃stione sibi facta per vicariū dom' carthusie sup statuto nro. ꝙ cōmissi ad confessiones audiendas non absoluant a mortali certo.

¶ Cōfessio sacmentalis fundatur in solo iure dino et euāgelico sup illo Adcunqꝫ ligauerl. sup erā ꝛc.

¶ Cōfessio sacmentalis sicut non potuit institui nisi a solo deo. sic ñ destitui pōt ab homie puro. Nīs papa posset non obligari ad confessionē sacramentalē

¶ Confessio sacmentalis nō obligat ad venialiū cōfessionē de p se et de ncitate salutis. qz nō tollunt charitatē. ⁊ ideo sine cōfessione taliū stat salus.

¶ Confessio sacmentalis nō debz extendi per homies puros. vt aliquis pcca venialia cōfiteatur nisi velit. sequit̃ ex p̃ceventib'. imo nec debēt fieri reꝑuationes nisi in graūibus culpis Pōt aūt dici grauis culpa que transit in opus cū osensu. et deliberatione pfecta. aut cuz grauī scandalo alioꝫ

¶ Confessio sacmentalis nō obligat de p se vt homo bis cōfiteat̃ idem pccm ec mōzle. nisi confitens velit Rō qz lex dina non obligat nisi semel confiteri. et hoc per se et nisi velit homo

¶ Cōfessio sacmentalis nō debet coartari per reseruationes casuuz p̃sertim occultoꝫ contra vel p̃ter legem euāgelice libertatis sed dādus ē locus timori altissimi Alioquin timeat̃ illa pbiseoꝫ culpatio Alligāt onera grauia et importabilia humeris hoim. digito āt suo nolūt ea mouere Sic rursus aliqñ qui nimis emūgit elicit sanguinē ⁊ fit causa fictionis.

¶ Confessio sacmētalis tali ⁊ tāto claudi dēt sigillo secreti vt nec verbo nec signo quōlibet reueleī aut reuelari ꝓbabiliter estimetur. Facit ad hoc exp̃ssa determinatō eccie. cum naturali ratione

¶ Confessio sacmentalis de peccatis occultis raro aut cautissime debet remitti ad supiozes hñtes iurisdictionē coerciuā in publicis quales sunt abbates ⁊ priozes in religionib'. quia facilis ozit̃ suspitio apud cozrectos publice. ꝙ occulta confessio per eos ledat̃ Sz etiam debent instrui confessi. ꝙ cōfessio secreta de publicis non liberat eos. quin possint aut debeant publice punitioni subiacere

¶ Confessio sacramētalis potest qñqꝫ rationabiliter ⁊ fructuose dimitti de venialibus. potest etiam aliquādo fieri fructuose Qualiter hoc et quādo. docere debz vnctio spiritussancti cum consilio christiane prudentie.

¶ Confessio sacmentalis pōt aliquando repeti fructuose de mōzli

De modo cõfessionis et

bus iaz cõfessis sed obligatio plu
ries illa confitẽdi potest reddi vi/
ciosa.quia nimis onerosa

¶ Confessio sacmentalis pt sepe
fieri sub cõditione tam ꝓpter igno
rantiam facti.quia nescit sepe hõ
quid et qualiter fecit.qz ꝓpt igno
rantiã iuris qz nequit in pluribus
a venialibus mortale discerni

¶ Confessio sacmentalis facta sb
cõditione modis tactis.potest ha
bere seu recipere absolutionẽ abso
lutã sub hac forma Ego absoluo
te in nomie pris et filij et spũssãcti
Que forma sufficiens est et secu/
ra cũ intentione debita cõfessoris
ad absolutionẽ de peccatis.imoq
excõicationibus in foro cõscientie
Nec oportet imo sepe nõ expedit
multiplicare sermonẽ absolutõnis
Vt dicẽdo si et in qntũ possum et
dicendo de cõtritis peccatisq ob
litis et de tali vel tali excõicatiõe
si et in qntũ indiges cuz similibus
que addita plus officiũt.hoc ẽ no
cent sepe vel turbant.qz ꝓficiunt
serenãt Sup b notek hec doctrina

Idem de cõditionibus

in forma absoluẽdi apponi ꝛsuetl.

¶ Absolutio sacmentalis potest
delere peccata que nondum erant
contrita.sed solũmõ attrita Rurs
oblita peccata nõ delentur vtute
absolutionis sacmentalis.qn hõ
postmodũ teneak illa cõfiteri duz
redeant ad memoriã sed si non re/
deunt.nihilomin homo saluabik

si fecerit sufficientẽ diligentiam re
cordandi.cum deus non obliget
ad impossibile Est igitur additio
frustra cũ dicitur de oblitis Simi
liter cum dicitur de contritis põt
esse noxia Similik et male exprmik
si et in qntũ possũ et debeo Suffi/
cit eni ꝓ intentõ sit bene regulata
Patet ad extremũ quia noxia sit
obliuio peccatoꝝ.quia nõ delenk
virtute confessionis sacmentalis.
ac perinde virtus clauium que re/
mittit magnã partem penaruz de
bitarũ ad huiusmodi peccatorum
deletionẽ non sic efficaciter appli/
catur.prout fit circa peccata que
sacramentalik q exprsse sũt cõfessa

In maiori domo Car/

thusie fit absolutio sacramentalis
sub hoc tenore verborũ.

¶ Domin deus noster te absol/
uat cui auctoritate ego absoluo
te a peccatis tuis.in noie patris
et filij et spiritussancti Amen Nec
pater Reuerẽdus carthusie nec sui
confessores absoluunt ab excõica
tione nisi casus excõmunicationis
in cõfessione exprmatur.sed dicũt
absolutionem pro peccatis dũta/
taxat iam pretactam

¶ Sequik distinctio ma/

gistralis de modis excõmunicati/
onũ et irregularitatũ et absolutẽ/
nis ab eisdem

¶ Idem quk prius

¶ Excōicationū tot sūt genēa q̄t cōicationum et oñter iudicanť irregularitates que dicunt impedimenta ad cōicationes legitimas exercendas.

¶ Cōicationuz alia est naturalis alia ciuilis Naturalis est hec vita corpalis. cui mors opposita pōt dici excōmunicatio. Ciuilis ē multiplex quedā ꝑm lēges spectātes ad cōicationē tpalem pñtis vite de qua spectat ad dños legistas Alia est ecclāstica ꝑm canones et institutā. que spectant ad aiam in ordine ad vitam eternā ¶ Eccīastica cōicatio de qua magis ad ꝓpositū spectat ꝓsiderať dupliciter vno mō ad deū Alio mō ad ꝓximuz Cōicatio ad deū est stat' seu vita gr̄e gratū faciētis. cui oppo/nitur generaliter omnis excōicatio que cōtrahiť ex mōrli pcco. sic ꝙ nequeat talis excōicatus exercere legitimos actus pserti sacmētales sine pcco ¶ Cōicatio ad ꝓximum seu publica tractať et intēditur p canonistas dū loquūtur de excōicatione et irregularitate ¶ Est āt excōicatio seu irregularitas ꝑ duplici dr̄a Quedā est oino sine peccato. quedā ex pcco exñte vel psū/pto Exēplū ꝓmi sicut bigamia. sic iudiciū latū in cā sanguinis ex officio sicut seruitus. sicut lepra vl' mutilatio vel officiuz vile et illia. que distrahunt et impediūt ab exercicio dinarū ministrationū. necnōz ab ordinū susceptione repellūt

Exemplū scdi sicut excōicatō late sñte ab homie vel a iure. ꝓter contumaciā verā vel psumptā et hec ē acceptio omunissima. que subdiuiditur in varias spēs velut innūerabiles Tamē in generali quedaz est reseruata pape sicut etiā irregularitas que cōtrahiť ex huiusmōi excōicatione. duz quis se miscet in dinis excōicatus. recipiēdo vel exercendo scienter et a ꝓposito ¶ Altera est irregularitas que non ita reseruať. sed eam tollere pōt sacerdos simplex. sicut in excōicatione minori que suspēdit hoīem a celebratione quēadmodū fit siq̄s pticipauerit scienť cū excōicatis non tamē in crimine. sed ex quadā verecūdia. pietate. et in casibus non ocessis Casus aūt pticulares huiusmodi suspensionū et irregularitatū querendi sunt a iuristis et ab institutis religionū seu omunitatū quia cōsurgūt ex sola cōstitutione positiua. et aliqñ sine crimine. licet nō sine rōne. ꝓterea odemnablis est cōtemptus ¶ Proinde qualis debet esse forma absolutionis sup excōicationibus et irregularitatibus in foro exteriori et publico. sciatur a iuristis. qm̄ in foro oscienō requiriť certa forma. nec de nēcitate sacmēti. nec de nēcitate p̄cepti Sed sufficit dicē Ego absoluo te in nomine pr̄is et filij et spiritusc̄i Amen cū intētione absoluēdi Expedit aūt vt hec intentio sit latissima. que feratur super omni casu in

De modo cōfessionis et

quo potest confessor absoluere tā de sentētijs q̄z de peccatis Et ita sufficit hec forma p omnibus sine multiplicatione verborū Ado de q absolut' in foro exteriori de excōi/catōnibus. tenet nihilominus causas excōicationū sacmentaliter o fiteri Ut q verberauit clericū ꝛc. Non eni fit publice sacmentalis o fessio ad quā obligat ius diuinuz

Jtē ad q̄stionē sibi factam per vicariū carthusie sup statuto car/thus de absolutione a pcco mōzli q de cōsuetudine ordinis sup hoc Rndit sub correctione et cū reuerē tia loquendo. nō apparet q talis reseruatio sit oueniens nec ꝛsona euangelice libertati. quia nō tene/mur cōfiteri de venialib' Et quo ad mortalia distinguēda nō ē da bilis regula generalis et infallibil per humanā sapiaz Propterea ta lis reseruatio nō est nisi laque' ani marū. pſertim timoratax Pōt tñ fieri reseruatio de certis mōzlib' manifestis et que transeūt in op' exterius. qz de cogitationibus no riū est aut inutile reseruationē ad/hibere

Jtem idē ad quendā car thusieñ sic scribit Recepi q in cōsti tutionibus vestris nō dicit q ois mortalis culpa sit maiori repuata in foro cōfessionis. sed q grauis culpa Et certe tolerabilis et salu/bris est hec cōstitutio. si bene fuerit declaratū q̄lis culpa debeat meri to grauis reputari Et ita saluat honor patrū cōstituentiū Et nihi/lomin' euitatur onus importabile sup ceruices peccantiū Qualis ār fieri debeat aut possit interptatio quid est grauis culpa. puto nōtū fuisse competēter in vltimis scptis licet incultis dño Oswaldo rndendo tali q̄stioni Si de solis venialibus debeant absoluere commissi a priore In regulis suis mozalib' et theologicalibus

Jdē cācellarius sic alt

Forma absolutionis ab excōi/catione est ista que pmo debz fieri Ego absoluo te a sñia excōicatio nis. q restituo te sacmentis ecclesie In nomie patris et filij et spūsci Amen Deinde sequit. absolutio de peccatis. si in excōicatiōe pccm includitur necessario ofitendum sa cramentaliter Ego absoluo te a peccatis tuis. In nomie patris ꝛc Tutius q̄z est istis formis nihil im miscere.

Hoc notabile quod se/ quitur multū concordat cū dictis dñi Job gerson ita ꝓ videt etiā ab ipso positum.

¶ Nota forma absolutiōis a peccatis sufficiens et nēcaria est Ego absoluo te. Sed satis oueniente pmittit aucte eccie. a qua cōfessor accipit ptātem absoluēdi in susce/ ptione ordinis Sed qz illa ptās ē retenta in manu supioris nisi com mittat. ido dicit et ordis Et si lo co hui' clausule pmittat aucte q̄ fingar nō est vis Idē enim valet Denicq̄ nota ꝓ satis oueniente ap ponit in forma sup dicta a pccis tuis. ad denotādū de quo fiat ab/ solutio vel de quib' Qz vero dicat a pccis tuis et a circūstantijs eorz hoc secōm totalit ē supfluū. qz aut circumstantia est pccm aut nō. Si sic iā dictū est a pccis tuis. Si nō. nō cadit sub absolutione Item ꝓ dicat de cōtritis. piculosū est q̄ pt esse damnosū. qz nedū cōtrita sed etiā attrita peccata pnt p absolu/ tionez deleri per grām post adue nientē Ut meli' post declarabitur Hoc aūt qd est atritū oino exclu deret attrita. sicut album nigrū ꝛc Denicq̄ hoc est infūcere scrupulū despationis. psertim in mortis ar ticulo exntibus Nulli eni astare pt si vere de pccis cōterat Cū igitur audit se absolui a atritis. incipiet dubitare et vacillare sup sua abso lutione. maxime cū inimic' in mor tis articulo toto posse insistat ad deficiendū hoiem a sua spe q̄ fidu cia et sepe dolor corpis est vehe/ mens. ita ꝓ homo nullā deuotio/ nis grām seu atritionē attestantē sentire possit sicut et etiā in sanita/ te homis sepe sine culpa sua ꝓpē multas rōnes auferē grā deuoti/ onis Tollit igitur per hoc fiducia vel minuit et datur occasio ruine seu despationi Et si eni vere ita sit ꝓ absq̄ cōtritione peccata nō de leant. tamē homo sepe veracit cō teritur. vel in ipa absolutione con tritio virtute sacmenti infundit. et hoc hominē vt poiri latet. et cum audit a contritis capit occasionez musitādi et dubitandi. et per ons piclitandi ꝛc. Qz si dicatur de ob/ litis. similit est supfluū. quia nō pt ofitens de peccatis oblitis abso/ lute absolui. q̄n etiā teneat ofiteri si in futuris recordet Nec valz di/ cere que libenter cōfiterer. siue q̄ velles confiteri si eorum haberes memoriā. qz staret ꝓ confitēs vel/ let qñ confiteret et nō vellet qñ re cordabitur Aut forte voluntatem habet bonā in generali de confi/ tendo omnia que occurrūt quam nō haberet de confitēdo si in spēa li aliqua occurrerēt. sicut māifestū est et declarari posset per sylogis/ mū incontinētis extra passionem existentis Et hoc diffuse declarari potest tpe suo ꝛc. Itē male expmit si et in q̄ntū possum et debeo. qz si non potest nō debz se ingerere ad

audiendū Et si forte occurrit ca/
sus sibi imptinens. debet remittē
ad supiorē Sed et sufficit ꝙ inten
tio ꝛfessoris sit bene regulata Nec
est idē dicere. si et in ꝗntū possuz ꝛ
dicere Aucte mihi omissa. qz ꝑm'
modus loquēdi est dubitatiuus ꝛ
p oñs piculosus. vt iaz statim sup
dictū est Scōs aūt assertiuus Et
debz intelligi aucte. i. per aucte
Nō illa pticula In noie pa. et filij
ꝛc. addit ad denōndū ꝙ a deo est
qd absoluit Vel qz omia sacmen
ta fiūt in virtute fidei trinitatis ꝛ
passiōis Jesu xpi dñi nri Nec ē vt
thōs dicit in tertia pte summe de
substātia absolutiōis. ꝫ relinqtur
arbitrio sacerdotis qui cum sit vt
sacmentalit ocurrens ꝛc. siue vt mi
nister absoluat. oueniēter apponit
illud qd ptinet ad ꝑmaz auctem
dei scilz vt dicat Ego te absoluo
in nomie pris ꝛc. Quia tñ hoc non
est determinatū ex ꝓbis xpi Qd cun
qz ligaueris sup terram ꝛc. sicut in
baptismo talis appositio ibi. ꝛ nō
in baptismo relinquit arbitrio sa
cerdotis ¶ Nōndū ꝙ sūt motus
ꝑmo ꝑmi. et sūt motus scdo ꝑmi
et sūt motus qui ꝓsistūt in ꝓsensu
Mot' ꝑmo ꝑmi sūt tres in quib'
nō est aliqd pccm mōrle vel venia
le. qz nō attingūt volūtatē nec vt
libera est nec vt natura. Prim' est
titillatio in carne siue suggestio fa
cta excitās ad libidinē. Scdus est
delectatio in appetitu sensitiuo tñ
circa illud qd caro suggerit. Ter/
tius est desideriū impuisū psequē
di illud in opus. Motus aūt scdo
ꝑmi sūt illi qui attingūt volūtatē
vt natura est nō vt est arbitrio li/
bera seu libēatiua Et sūt tres Pri/
mus est motus delectatiōis in vo
lūtate. ꝓdelectando appetitui sensi
tiuo Scdus est ꝓsensus subit' vo
lūtatis in delectationē Tertius ē
ꝓsensus subitus seu desideriū pse/
quendi in opus In his est tñ pec
catū veniale Ita ꝙ in ꝑmo gradu
est ꝑncipiū pcci venialis. In scdo
mediū In tertio limes seu ĉminus
¶ Isti sūt ꝓsensus in quib' cadit
pccm mōrle de pcco saltē quod ca
dit sub ꝓhibitione Prim' est ꝓsen
sus interptatiu' in delectationē. q
fit qñ ex delectatione volūtatis in
tantuz obsorbet rō vt nō possit in
tendere iudicio. et volūtas negli/
git mouere rōnem ad iudicandum
et ꝑmittit tpūs trāsire quo possit
deliberare Scdus est ꝓsensus ve/
rus in delectationē. habito etiā iu
dicio rōnis in oppositū certo Ter
tius est ꝓsensus in opus. verus et
deliberatus. etiā si opus nunqz se/
quatur. quod quidē per se ē pccm
mōrle Inde ait saluator Qui vide
rit mulierē ad ꝓcupiscendum eam.
statim mechat' est eā in corde suo

Respōsa magistri Johānis Gerson doctoris sacre theologie famosissimi et quondā Cancellarij parisieñ ad q̄ones q̄tuor sibi per quendā familiarē motas

Quarū ꝑma est ista An male loq̄ de alijs in eorꝫ absentia sit semper pccm Quā determinat per tres cōclusiones ¶ Scda q̄stio si q̄s ficte confiteat An iterꝫ teneatur de oibus confiteri Hanc determinat ꝑ distinctionē de quadruplici fictōe ¶ Tertia si habeat suspitō de illo qui confiteat et non sufficienter discusserit osciam suā An talis possit absolui nulla inquisitōne sibi facta de pccis vñ suspitio habet Quam soluit fitr per distinctionē ¶ Quarta quō de altarib' fractis de cingulis sacerdotū nō bñdictis ⁊ de casulis resarcitis et sic de similib' Utrum sit peccatū cuz talibus et in talibus missam celebrare Ad quā rñdet per auctes.

¶ Prima questio

Queritur an male loqui de alijs in eorꝫ absentia sit ꝑ pccm Videt ꝙ sic qz nullus vellz ꝙ B de se aut sibi fierz. ergo nec debet hoc facere de alijs aut cōn alios. dña tenet per illam generalē regulā diuini iuris et humani Qd tibi nō vis fieri alteri nō feceris Sed in oppositū arguit qz si sic tūc fere totus mūdus esset in piculo damnationis ꝑpetue etiaz multi religiosorꝫ Nā cōiter cū homines conueniūt declinant facillime ad loquendū de absentibus et vtinā taz cito de eorꝫ bonis sicut ꝑchdolor de eorū malis Nōnūqz tñ aliqui loquuntur de mala vita policiā regentiū et aliorꝫ secularīū vt aiūt intētione non mala ¶ Prorñsione itaqz Sciēdū Qz actio moralis libera accipit vel vituperiuz vel laudē ⁊ pccm ex suis circūstantijs et specialiter ex circumstantia finis Inqrendū est igitur ad quē finē dicit malū de absentibus Et occurrūt sex fines generales Qñz hoc fit ad instructionē pñtium ⁊ audientiū vt caueant similia facē Qñqz fit ad pñtium cautelā ne scz ex ignorātia decipiant per malaz aliorꝫ societatē quos p̄sumunt bonos ¶ Qñqz etiā fit ad vtilitatem absentiū vt videlz p̄sentes eis referant pro iporꝫ correctione et emēdatione Qñqz fit ex quadā opassione amicabili vt scilz se ipm et audientes referens ꝑuocet ad orandum instantius pro aliorꝫ pccis ⁊ eorū conuersione Qñqz etiā fit ex sola curiositate assueta loquacitate et quadaz libidine loquendi de alijs Qñqz autē fit ex odio vel inuidia ac pro diminutione fame alienе et ex animi indignatione Sit ergo prima cōclusio ¶ Primis q̄tuor modis potest esse non solum licitū imo et meritoriū referre mala absentiū dummō tamē nō inten

¶ An mala loqui de alijs in eorũ absẽtia

debatur ꝑncipaliter alius finis q̃ aliquis ꝑnoratoꝝ q̃tuor etsi non misceat alia intẽtio fermentata et sibi ipsi mentiẽs atq̃ dũ bene ꝓuideatur ne sint falsa q̃ dicũtur Aut in mala vltra q̃ in se sunt et per referentem ampliata Aut forsã finistre interꝑtata ac etiã q̃ non plus noceat talis locutio absẽtibus et eorũ fame q̃ prosit pñtibus q̃ eorum edificationi Qm̃ pro quo bono ꝓsequẽdo nõ est magnũ malũ cõmittendũ Subiũgamus etiã ſcdam conclusionẽ Male loqui ec̃ de absẽtibus ad solũ satisfaciẽdũ ꝓprie loquacitati q̃ libidini loquẽdi de alijs qui est q̃ntus modus seu finis inter ꝑdictos etiã si sit ꝑ sola deductione tpis et quasi pro solatio vt sic tpũs sine tedio trãsea at vir aut nunq̃ excusatur a pcc̃o et sepius transit in mortale pcc̃m. Tale enim verbũ nõ solũ ocioſũ (de quo iuxta terribilẽ veritatis ꝺmi/nationẽ sumus reddituri rationẽ) sed q̃ cõiter est ꝑnicioſũ q̃ mltipliciter nociuũ Nã habemus ex tali ꝓbo occasionẽ et rationẽ magne damnificatiõis alioꝝ in sua fama Etiã ꝑ hoc cadũt sepissime taz loquẽtes q̃ audiẽtes vl'i indignatõnem cõn eos de quib' fuit oblocutio vel in falsã iustificationẽ ꝓpriã tã cordis q̃ oris dũ videlicz cogitatio interior pensãs corã posita aliena mala. q̃ sua ꝓpria q̃nq̃ silia aut maiora. palpãs tumet q̃ inflat dicẽdo Grãs tibi ago dñe deus q̃ nõ sum ego talis qualis iste de quo tanta mala referuntur Et sic miser cadit in foueã quam fecit q̃ cũ illo euangelico pharisco fko. iuste fit pcc̃ore quẽ ipe iudicat si nõ deterior. ei tamẽ ꝓter suã supbiam similis. qz etiaz pcc̃or vt alius etsi alio mõ. Et hoc pharisaicũ viciũ tã in loquẽdo q̃ i audiẽdo ꝓcipitur facillime et fit saltẽ affectu. etiã si ratio videatur iudicare aliter et ꝺ ore mãifestare minime attẽptet

¶ Si quis autẽ queret signũ quõ sciet qñ ex bono fine loquat aut malo de malis proximi Respõdet q̃ dum loquitur aliquis ad bonũ illius cui' mala cõmemorat. vtputa vt in se et audiẽtibus prouocet mentẽ ad orandũ pro talis emendatione/necessarium est vt sentiat tunc in se quandaz ad eundem de quo fit sermo compassionẽ piam dulcem q̃ misericordẽ et charitatiuũ affectum Et etiã requirit vt nõ nimis longum texat sermonez de tã mala materia et despicabili Sicut pia mater non delectat in narrando longe mala filij sui nec etiã dicit illa nisi ex nẽcitate vtputa ipi medico aut illis qui eius saluti poterũt ꝓdesse et malũ adiacens auertẽ Sic itaq̃ narrãdo suspirat alte. tristatur dolet et abbreuiat sermonem quantum preualet et quantum videtur sufficere ad ostensionem infirmitatis que sibi tante tristitie causa existit Secundum quis loquitur malũ de alijs

ex loquacitate sūt signa oppositā
qm̄ tunc sētit indignationē animi
cōtra eos de quorū malis loquit
et cū q̄dā amaritudie fellis corro/
dit q mordit ipos absētes q vbis
suis venenatis lingua q̄z sua sicut
gladi' acutus acuata lacerat sine
mia sine aliqua ꝓpassiōe nec pōit
finē verbis suis, quia saciari neqt
ei' vorax inuidia quin licz crudas
omnes carnes et totū sanguinē ei'
quē deuorat q̄ntū in eo ē absum/
pserit Et q̄z̄uis cōscia sua sibi cla/
met ꝓ tlia agēdo neminē edificet
imo q nōnunq̄z̄ audiētes scādalisz
nō tm̄ adhuc cessat q̄n q̄ntū tp̄us
patit venenū suū totaliter effūdat
¶ Itē signū est nō fallax cū sic lo/
quēdo malū de absentib' eos cor
rigere minime curat Hoc aūt sciri
ex eo pōt qz pnitibus non omittit
vt absētib' charitatiue ea que ipe
inuide refert denūcient imo psepe
postq̄z̄ ad cor reuertit timet ne id
faciāt etsi factū foret nō equo aio
sustineret. nō q̄a doleat de alteri'
iniuria et sua ꝓpria culpa ꝗ magis
de sua vilificatione et detractōis
nota. nollet enī detractor p̄putari.
q̄z̄q̄z̄ esse nō vitet ¶ Itē signuz effi
cax videt vt loquēs malū de alijs
inēroget cor suū coram cordiū inspe
ctore deo cui mētiri nō pōt q̄z̄uis
posset mētiri inq̄tas sibi ipi et q̄/
rat an velz ꝓ ali' sic loq̄ret de se
coram alijs ea intētione ea forma q
sic de alijs circūstātijs q̄lit ipe lo/
quitur de alijs Et ni fallor vt fre
quēter rñdebit sibi cor suū si mēda
citer veritatē tm̄ suppmere nolue/
rit se hoc nequaq̄z̄ velle Signū g°
mali est ꝓ hoc clauo retundit non/
nullor excusatio falsa et friuola q̄
cū locuti fuerint ad libitū suuz de
primor suorū malis audēt si sup
hoc obiurgent dicē etiā q̄nq̄z̄ con
stant licet mēdaciter se hoc fecisse
nō mala intētione neq̄z̄ aio cuiq̄z̄
nocēdi et nullo mō ex inuidia Etsi
rursū inēroganť ꝓ An ergo ex singu
lari id elegerint dilectiōe et amici/
cia q ad magnū pfectū a' comodū
absentiū et an similia dilectiōis et
amicicie signa velint erga se osimi
liter fieri. laqueis plixatis ita ca/
pti q irretiti sē vt vl manifestū cōn
suā consciam pferre mendaciū vl
verbū iniquū et dolosuz iniuste di
xisse contra primū fateri coganť
quorū vtrūq̄z̄ malū est Malū igit
et valde malū multū q̄z̄ piculosuz
est homi esse pmptū ad loquēdū
malū de absentibus. etiaz ceteris
malis que inde sequūtur circūscri
ptis. Mens tam loquentis q̄z̄ au/
dientiū impeditur a meliorib̄us q
salutaribus postmodū ex hoc. etiā
inuita. Cum enīz post fuerit oran
dum et deo seruiendū ad mentez
redeunt placeat vel displiceat. cū
quadam quasi violentia que p̄us
incaute commisit vel admisit cum
mala complacentia O quanto cō/
sultius est itaq̄z̄ loqui de bonis
aut de pcēis et malis ꝓprijs q̄z̄ ita
rodere dente canino alios vt

An mala loqui de

deniq; seruat mēsura q̄n misceat mendaciū et malū augmentat et ad ptem semp trahat deteriorē ⁊ pene in nullo excusat aut alleuiat vt sic fiat sup̄ modū peccās pcēm quasi vnuz aut simplex pcēm non sufficiat in pniciē ipius obsequēti.

Cōclusio tertia

Loqui malū de alio ad finē sextū scilz directe ex odio et inuidia semp est pcēm et q̄ nōbiliter ledi/tur per hoc aliena fama et duz lo/quēs hoc aduertit in sua osciētia aut aduertē posset est graui⁹ pcēm sepissime q̄z furtū aut q̄z forret esus carniū in die veneris vel ieiunij ec/clesie magni cui⁹cūq; Salubre ita/q; osiliū ē ad vitādū tam grande piculū aie vt hō discat ⁊ assuescat ita honeste loqui de absētibus sicē loquendū esset si ipi pnītes essent ⁊ psonaliter de se sermonē prolatū audirent. Itēq; vt homo sēper timorē dei habeat pre oculis cor/dis qui vtiq; vbiq; est pnīs et in cuius ospectu loquit q̄cunq; loq̄/tur. Nō solū aūt hoc sed et cor in/tuet. ⁊ reddet tpe suo vnicuiq; iux̄ opa sua Oret ergo nēe est quilibz vt ponat dnīs custodiā ori suo Ez et audiētes caueāt sibi ne sint pru/rientes aurib⁹ vt delectet eos au/dire aliena mala qz iux̄ bti hiero. snīam verissimā Eque reus ē qui detrahentem libēter audit sicut is qui detrahit imo nōnunq; āpliori reatu ostringit ꝓter pstitā alteri alqs in eorū absētia occasionē. Si enī ipe nō libenē au/disset forsitan alter tacuisset Et vt āplius ptimescam⁹ tā piculosū lin/gue vicium aduertendū Q̄ cōiter ꝑm doctores oparat ñ solū furto sed et homicidio imo et preferunt hac rōne qz in homicidio occidit corpus vnū In detractionis vēo vicio occidunt aie plres qz anima detrahētis. aie detractorē libēter audientiū ⁊ q̄nq; etiā aia eius cui detrahit Itez nōnunq; facilius satisfit ꝑ homicidio corpalī ⁊ fur/to q̄z hmōi homicidio et furto spi/rituali sez detractione Rō qz in ill̄ q̄ntitas damni estimari pōt et sic corrīdens emenda subsequi In istis aūt neq̄t cum nō satis ostare possit in q̄t hoīm cordibus medi/ate et imediate detrahēs bonam opionem et famā ei⁹ cui detraxit occiderit atq; furtiue bonuz fame (q̄d inter oia alia corpalia ⁊ hui⁹ vite bona multū ē pciosū) subtra/xerit vñ et difficulter satisfacē ipsi leso pōt Cū tn iux̄ btm Aug^m pec/catū nō dimittit nisi ablatum resti/tuatur Quō aūt restituet cū igno/ret q̄ntū debet Itēq; inter cetera pcēa istud quodāmō est inhuma/nius et bestiale qz lupinū dicit. nā/q; ꝑ nisus nisum nō comedat nec canis canē nec bestia aliq̄ bestiaz sue speciei. ꝗ bene alterius Sola lupa excepta que vt aiūt cū fame pmit lupū comedē nō verē Sic et detractor hō hoiem sue nature osortē tq̄z lupa rapacissia dētib⁹

detractionis rodere comedere et occidē nō erubescit In hoc a lupa differēs q̃ illa comedit carnes re cētes ipe aūt qñq̃ carnes fetētes et iā putrefactas. qñ videlz ñ tātū viuis sed et duōū iā mortuis den/ tes mordaces detractorie iaz infi git O abominandū malū ⁊ valde odiendū Bene ergo sapiens vōt detractores deo odibiles Cuz tñ scp̃tū sit de deo nihil odisti eorum q̃ fecisti in sig^m magne detestatōis Aut pcci detractionis dicit deus odire detractores qui nihil odire solet eorum que fecit Aut restat dicē q̃ detractores nō sūt sua factura nō quidē p̃m essentiā sed ꝓpter sin gularē eorum maliciā Ꝓñ ⁊ hac de cā Bt̄ūs aug^s vir scia ⁊ vita vtiq̃ p̃clarissim^s ad tantū detestabat h̄ viciū vt circa mensā vbi cōiter de facili lingue pcēz iuxt bti gregl. de diuite epulone sñiaz se imiscet hec metra put in ei^s legēda repit scri pta h̄ret Quisq̃s amat dictis ab/ sentū rodere vitā Ꝓpāc mēsā noue rit indignā fore sibi Et vt facto ꝛ̄pbaret q̃ scp̃to statuerat Cum quidā ep̄i put ibidē legit ad eius mensam cepisset incaute laxare lin guā in detractionē absentū aiebat Nisi cessarēt ipe illa metra delere vellz et de mēsa recedere Hinc ē est q̃ religionū fūdatores cōside/ rātes multiplex in lingue vicō pē/ dere aie piculū sanxerūt pui dissie pro sūmo remedio iuge p loco et tpe suis seq̃cibus silētiū certas pe nas in robur sanxionū suarū otra trāsgressores adhiciētes Et clarū est experientia docēte q̃ vbi cēsura hec silēcij seruat artius ibi religio viget laudabili^s et pfectius Por/ro q̃q̃ custodia oris cuiq̃ sit nēa ria ꝓpter cauēda mala p̃tacta spe/ cialiter tñ hec oportūa est religio/ sis et sacerdotib^s xp̄i quorum ora nō diabolicis loculationib^s sed dīnis die noctuq̃ laudib^s repleta eē dēt maxie etiā ꝓpter illa tremenda sa/ crosca corpis ⁊ sāguinis xp̄i miste ria que ipōrum ora q̃tidie quasi tan/ gere bnt Demū male loqui vo lens loqui de alio debet p̃mo cōsi derare seip̃m. fragilitatē suaz. ⁊ p̃ prios defectus. ⁊ quō indiget etiā mia dei ipe ne cadat sicut ille ceci/ dit de q̃ loqui intēdit imo iā simi/ liter et forte plus grauit cecidisset nisi dīna gr̄a se p̃seruasset Nemo quippe scus aut innocens viribus suis. Pēset quoq̃ si ipe esset in sta/ tu aliorum vt alij faciūt faceret et qñq̃ peius Occasiōe peccādi nan q̃ q̃ valde multiplex est data diffi cile est non peccare imo singulare dei donū tūc peccatū posse vitaē Nam si homo qui non nisi se et lin guā suam regere habet ita sepius deficit occasione se offerēte vt ca/ dat taz facile in peccatū detracti/ onis et cetera mala nec potest esse dōs sui ipius q̃d rogo hic estima/ re pie debebit de ceteris qui non solum se sed et alios multos di/ uersorum et mirabilium morum

Responsio ad

habēt regere. Nōne si qua viscera pietatis et fraterne charitatis in eo fuerint p his talib' si nō omnia pū dualiter ad rectuz dirigūt magis deuote orabit q̃z detractorie lacerabit Regratiabit itaqz deo qz se in tuto locauit. q cōpatietur frib'. qz oēs vnū hēm' prem in celis tā varijs et multis piculis etiaz non tm̄ pro se. ꝗ p cōi salute expositis Deniqz timeat nihilomi' sibi vsurpare dinū iudiciū cum nō veretur iudicare alienū seruū qui dño suo stat aut cadit Stabit aūt potius qm̄ potēs est dns stabilire eū. hoc eni pie debet psumi magis q̃z q̃ o demnet Talia innumera sūt in sacris scpturis Et ex dictamine etiā plura sūt siria iuris tā diuini q̃z humani q̃bus hō se iuuare cōn tā pestiferū viciū lingue poterit pariter et munire q̃ et diligēter debet aduertere et in effectū deducē ne forte als frustra sit quicq̃d bōi agit Aduertat etiā q̃ licz totū pene humanū gen' pcco lingue cōiter pericliteē pauci tamē sūt qui debite inde oterantur cōfiteanē q satisfaciant imo reperiunē nōnulli adeo mentis oculo ceci q̃ detractiones adulationes calumnias et cetēas manifestas oris damnādas neq̃tias nō reputanē apud se pro peccatis qui si forent de laicoꝝ numero lras ignorātiū viderenē vtiqz excusandi nūc aūt excusationē nullam hm̄t de peccato q̃a pchdolor et lrati et clerici et qm̄qz habitu religiosi sūt timere quoqz deberent merito homines ne si abutanē lingue sue beneficio ad deū laudādū et ꝓpriam salutē opandū sibi concesso in extrema sua ncitate. videlicet in horrēde mortis hora vsus debit' tā nobilis doni iusto dei iudicio eis subtrahatē cū eo ꝓmarie indigebūt ad ofitendū pcā sua q ad omendandū aias suas deo q scis suis et eoꝝ amicis ꝛc. Lōgi' q̃z intendebam' et forsan durius q̃z debueramus de vicio lingue disseruimus Sed nemini displiceat nullus sinistre dñudicet p cōi bono fēm est coram deo loq̃mur nīl in otēptū

Secūda questio

Querit si quis ficte cōfiteatur an teneatur de oibus cōfiteri Rñsio hic psuppo nēda est vna distinctio magralis de fictione Quia quedā fictio ē p̄niciose mentiēs Quedā dolose dimidiās Quedā patenter inficiens Quedā insufficienē discutiēs fictō triplex por impedit ofessionem sic q̃ nihil pretensa absolutio valeat ipi sic fingenti q̃n opteat vel ncariū sit iterū de oibus sacraliter cōfiteri Quarta do fictio pt inuenirilicz nō bona nō tm̄ sic pores equaliter mala vbi licet absolutio non oferat graz nec pcā deleat ofert tamē cessante fictione nec oportebit de sic confessis iteruz confiteri Conueniūt in hoc satis doctores q̃a communiter doctores dicunt q̃ vnum peccatum mortale non

deletur sine alio. als nauqz seqrek
p gra staret simk cū pcto mortali.
Mentiēs aūt in ofessione pniciose
peccat mōrliter Secus aūt est de
mēdacō qd ex genere suo als essz
solū veniale vbi videlicz miscēdo
qndā leuē circūstantiā falsā vel ex
cusationē friuolā sfictio aūt scda
scz dolose dimidiās dicik q tacet
solū ad celandū suū pccm vni cer/
to sacerdoti attamē pponit ħ cer/
to alteri ofiteriq hoc facit in frau
dem integritatis ispius ofessionis
videlz ne vilis reputek si hoc pec/
catū tali detegeret cui iam forsan
alia plura deterit grauia. refuās
hoc cuidā alteri qui pora nescit vt
fallaciter repiatur apud humanū
iudiciū pcōr puus qui corā deo
est pcōr magn? ¶ Si autē hec di
midiatio fiat absqz dolo vtputa
iusta rōne cū videlz ofitens habz
aliqs casus pter quos excōicat?
est vel qui als supiori sūt refuatiq
ille supior verisik nō vult alia nisi
ea sola que sue aucti sūt reseruata
sūt spēaliter vel etiā dū ofitēs qn
tum in eo est patus esset oia ofite
ri vni sacerdoti et idē etiā patus
est omnia audire sed nō eadē hora
Aut etiā dū ofitens habet aliqd
pccm de quo plumit pbabiliter q
si tali sacerdoti cōfitereк tale pec/
catū ipe forsitā inde scandalisarek
scz sacerdos vel in fide vel in mo
ribus vel ido qz forsan tāgit pso/
nam sacerdotis put casus potēit
occurrere possibilis et ofitens p
tūc nō habz aliū ad manū cui ofi
teatur integraliter aut si hret non
tā bene auderet pter suspitiones
sinistras cauēdas aliū p tali vice
accedere hmōi fictio dimidiās qz
nō fit dolose imo nōnūqz religio/
se q prudēti discretione nō reprba
tur a doctorib? cōiter licet eniz cō
fessor vices gerat dei in audiēdo
cōfessiones nō tā ob hoc est deus
vel angel? Sed hō vñ nimiruz vt
hō pōt scandalisari ¶ Fictō tertia
que est patenk inficiēs fit dū cōfi/
tens retinet adhuc ppositū actua/
liter iterū peccādi nec habz pposi
tū iux confessoris volūtatē iniuste
ablata restituendi et satisfaciendi
als put foret satisfaciendū et hoc
relabik et coincidit in duo mēbra
fictionis porū ¶ Ratō qz vel hic
est celatio pcci mōrlis scz si nō ofi
tetur hoc ppositū peccandi vel est
pniciosū mēdaciū scz si dicit se pe/
nitere et dolere peccasse cū mani/
feste oppositū oñdant signa sua ex
quo nō vult satisfacē iux sacerdo/
tis iudiciū et sic fictio hmōi qi ea/
dem est cū pma vel scda ¶ Fictio
qrta q ē insufficienk discutiēs pt o
tingē multipl'. pmo ignorādo. s.
factū qz nō fuit sufficienk recogita
tus. Secdo ignorādo si factum sit
pccm saltē mōrle. Tertio ignoran
do plupposito pmo q sit peccatū
mortale si sit taliter et explsse confi
tendū. Quarto ignorādo si displi
cētia pcci sit pncipalik in ofitente
nō rōe culpe ħ rōe pudorq pene
Quito ignorādo si mot? i detesta
tionē pcci sit satis intensus vel nō

Responsio ad

Sexto ignorãdo si ponat ober absolutioni p ꝓpositũ nõ abstinendi a pcto shis pmissis itaqꝫ psuppositis dicẽdo q̃ ofessio nõ ẽ ꝓpt aliquã istaꝫ sex fictionũ q̃rtam fictionẽ que insufficienter discutit respiciẽtiũ iterãda Nec etiã ẽ iterãda ꝓpter fictionẽ scdam p ea pte cum addit Si nõ dimidiat dolose Sed sub respectibus dimidiat ibidem supius expssis als vẽo q ꝓpt pmã et ꝓpter scdam et ꝓpter ẽtiã fictionẽ est de ncitate salutis vt de oibus itez sacraliter ofiteat ipse sic ficte cõfessus Q̃ aũt non sit iterandã ofessio ꝓpter scdam fictõz p ea pte vbi nõ dolose dimidiat necnõ ꝓpt q̃rtã fictionẽ cũ suis sex spẽb' h'rõ ẽ ista qz ipa ofessio obtinet q hẽbit efficaciã vt i absolutione sacmentali virtute clauiũ ecce vel postmodum cessante fictione hmõi sic fit etiã qñqꝫ in baptismo Et ita ocordat satis scus thõs cũ ceteris doctoribus

Tertia questio

Querit si habeat suspitio de illo qui cõfitetur q nõ sufficiẽter discusserit cõscientiã suã Qn talis nihilomin' debeat aut possit absolui nulla inq̃sitione facta vñ suspitio habet Rñdetur ꝑ distinctiõe Aut ei ofessor nõ est curat' ita q cure officio minime teneat illũ audire Si sic tunc põt q̃rere dilationes vt ãbo interim melis deliberẽt vel ipm simpl̃r remittere ad aliũ ofessorẽ Si aũt ofessor ipe sit curat' et p ofis debitor audiẽdi hmõi ofessionẽ tunc adhuc est distinguendũ hm q̃litatem psonaꝫ Nã si ofitens sit adultus et discret' põt fieri vnũ e duobus scz vel vt petat ab eo si velit moneri p inq̃sitiones de statu conscie sue libẽter et sine scãdalo etsi tũc appareat ex mãsione sua q nõ fiat scdm dicẽdo videlz q debet esse cert' ofessionẽ suã vel absolutionẽ nil valere si scienter aliquod peccatũ celauerit nec est intentio absoluentis nisi sub hac oditione tacita vel expssa scz Si tu confiteris et aliqd pccm tuum celaueris scienter ego nõ absoluo te Et tuti' ẽ vt hec oditio teneat mente tacite q̃ expmatur ore apto in absolutionis forma Si vero psona ofitens sit simplex et hũilis ita q satis appareat velle libẽter informari sine aliqua turbatione et recalcitratione tũc omnino piũ est salutare et meritoriũ vt confessor ipse talem instruat Solum vt hoc fiat pedetentim prudenter et discrete nec dure sed blãde et dulciter nec aduertat etiãsi scãdalũ aliquã dofame ꝓxie etiã exteri' inde videatur oriri posse Nõ ei possum' imo nec debem' oibus scãdalis viandis occurrere sp saltẽ actiuis put exempla sufficientia habemus in saluatore nr̃o cuius q̃uis pfecta sũt opa nihilomin' tñ pharisei nõ nunqꝫ in eis scandalisati sunt

sit semp peccatū

Quarta questio

Querit de altaribus fracti. de cingulis sacerdotū nō bēdictis et de casulis resarcitis et sic de similibus vtrū sit peccatū in talibus q cū talibus celebrare missā Rhodek pm sūiam bti Ambrosij ad scm Aug'm Ex in talibus que sūt pure iuris positiui pt teneri ꝯsuetudo patrie seu pucie seu diocesis in qua homo ꝯuersat qñ platus immediatus q alij cum quorū scitu pbabiliter talia fiunt tolerant huiusmodi Est enim cōsuetudo circa talia positiua iuris interpres optima Etiam quicqd in cōstitutionibus redactis in decreta et decretales etiā in synodalibus aut iurisperitorū decisionib' inueniatur Leges enim instituūtur cum pmulgant et vigorē habent dum moribus vtentiū appbātur. Alioquin ostitutiones positiue nō essent nisi in laqueū et offensiones et scandalū nedum insipientiū sed q sapientiū Aduertendū tamē q nō facile est circa singularia semp decernere pro ꝗgula quasi generalē que consuetudo debeat dici sufficienter compbata vel tolerata p superiores pserti vbi nō habet sufficiens scientia seu cognitio quicqd etiam sit de iure positiuo Facit pro hac respōsione totum illud quod dicunt doctores de obligationib' religiosorū in suis votis et regulis quēadmodum de hoc alibi latius tractatum est.

Explicit opusculū Gerson de quattuor questionibus.

Tres vltime questiōes pcedētes et variatione titulorū in diuersis exēplaribus cuis in forma verborū aliqliter diuersificatebis in hoc volumine impresse habentur vide supra folio CCxcvi

De Unitate

Incipit tractat⁹ eiusd̄ Job Gerson de vnitate eccĩastica

Vnitatis ecclesiastice tractatoribus vn⁹ ex zelatorib⁹ eiusdē pacis viā feliciter inuēire Etsi alligatū corp⁹ vinculis occupationū teneat ne pergat ad sacrū Cōciliū.pisis deo auspice celebrandū nihilomin⁹ ꝟbū dei sic dic̄ apl̄s nō est alligatū. ꝓtēa decreuit spūs ꝓmptus et pacis auidissimus.ꝟbū aliqd̄ dei litterulis insertū q̄quauersū spargere.q̄ infirmanedt ire caro Nō quidē ad dec̄minādū.absit hec temeritas.sed ad examinandū q dandū sapiētibus occasionē.et offerendū in tabernaculo dei cū hoibus id qd̄ ex talento qualisq̄ scie cōmissum est

Vnitas quippe eccĩastica. ad vnū certū xpi vicariuz stātibus c̄minis in q̄bus ē eccĩa Anno dñi.1408.circa Januarij nō est retardāda ꝓter allegationes quasdā ex iurib⁹ positiuis sūptas cōn celebrationē ocilij generalis.aut viā cessionis.vt q ꝗ cōciliū nō p̄t celebrari sine auctoritate pape.q spoliat⁹ añ oia debz restitui.q r̄cusandi sūt tanq̄ inimici qui subtraxerint se ab obedia Et allegari p̄t Just⁹ me⁹.q pape nēo dicere pōt.cur ita facis.p̄sertim si nō sit exp̄sse errans cōn articulos fidei.cū a nemine valeat iudicari nemini sit subiect⁹.nec possit effici scismatic⁹.q piculosum est pastori deserere gregē suū cedendo.rurs⁹ q quilibet fecit debitū suū ꝓ eccĩastica vnione.nec ē in culpa. deniq q inquirendus est de iusticia vere ptis.sine cui⁹ cognitiōe nō p̄nt hi qui errauerūt penitere.q siqua sūt sikia Ponunt igit aduersus ista ꝟsideratōnes.xij.generales quoꝝ explicatio spēalis sufficiet studioſ ista reuellere

Considerato prima

Vnitas eccĩe generalis.sic impedita est p diuisiones filioꝝ suoꝝ tāq̄ mēbroꝝ putrescentiū et otra dcū peccātiū nā pcca nr̄a iuꝝ ꝟbū ꝓ Bicū diuiserūt inē nos et deū.sic p vnionem oppositā scz p recōciliationē cui⁹libet ad deū.corrigendo p̄uos mores.humiliādo se et orando Rurs⁹ debz hec vnitas impetrari alioq̄n manente cā scismatis.q̄lis de sua cessatione poterit spes hr̄i? Nisi tñ in pura gr̄a dñi nr̄i iesu xpi.qui immeritis et ingratis oferre solz magna nihilomin⁹ coadiutores eius esse nos oportz.nūc p̄cipue qñ pacis inimic⁹ seuiet acri⁹.q̄nto redit⁹ pacis ꝓpinquior appet.imittet qñ si poterit validissimū ad otinuationē scismatl.ipedimētū. diuisiōes scilicz inter eos qui ꝓsecuturi sūt vnionē ministerio supbie cupiditatis aut inuidie.

Cōsideratio.ij. cōn p̄mas allegatōz

Mitas eccie essentialis ꝑ manet ad xpm spōsuz suū Nam caput eccie xps in q̄ sum' omes vnū pm apl'm Et si nō habz vicariū.dū scz mortu' ē corporalik vel ciuiliter.vel qr nō est ꝓbabiliter expectandū ꝙ vnqz sibi vel successorib' suis obediētia pstetur a xpianis.tūc eccia tā dino qz naturali iure cui nullū obuiat ius positiuū rite intellectū pt ad ꝓcurandū sibi vicariū.et certuz semet ꝛgregare ad cōciliū generale repsentās eā.et hoc ñ solū auctē dñorū Cardinaliū.z etiā adiutorio et auxilio cuiuscūqz pncipis vel alt̄i' xpiani Nō eni habz corpus eccie mysticū a xpo pfectissime stabilitū.min' ius q robur ad ꝓcuratōz sue vniōis qz corpus aliud ciuile mysticū vel naꝯale Ierūqz ei ē de imediate ac imutabili iure dino vl naturali.ꝙ eccia se nō possit ꝛgregare q viuere sine papa.aut sñ aliquo ꝑticulari statu vel collegio. vbi in casu cadē pt mors vl error

Consideratio.iij.

Mitas eccie ad vnū certū vicariū xpi qui q̄dammō accntalis atqz mutabilis ē nō ꝛz impediri mime vel differri ꝓter ꝛtentionē duoꝝ de papatu aut fautoꝝ suoꝝ.si q̄rant sic manē ꝝ allegationes iuriū positiuorū et iustificatōnes varias et q̄ones ꝙ sūt spoliati.et ꝙ dñt añ omia restituī vel aliunde Sed videk expediens.ꝙ ea q̄ retro sūt obliuiscētes

Isti de ꝛcilio in anctiora sic apl'us loquik se extendāt.vt iux narratione ab augustino cōmemoratā pl' q̄rak quō liberabik eccia ab hac scismatis fouea ꝓfūdissima.qz q̄liter et a q̄bus in eam est ꝓlapsa

Cōsideratio iiij:

Mitas eccie ad vnū certū xpi vicariū sic amanda est vt ꝓ sua adoptione possint rōnabiliter plma mala singulariū personaꝝ dimitti nūc vel in posterū sine pena Et quedā vera se pñt deseri.sic ꝙ fiat cessatio volūtaria de eis vel etiaz coacta per auctem ꝛsilij b nimirū dicat nature lex.vt ꝑs q̄libet ꝓ suo toto saluādo se det et exponat Q̄ si quis ꝛtēdentiū iustificare se.seu iniuste secū agi ꝛtēderit.dicak ei tu te tua qz oia debes eccie tu q̄ pastorē tenomias q̄ntūcunqz sis innocens. debes ꝓ ea vel saluāda vel vniendā vel nō ꝗuiter scādalisanda patus esse ponē vitā ꝓriā q̄nto magis quālibet dignitatē q̄rendo q̄ sūt ibu xpi.et hoc nō pm dictamē ꝓriū vel carnale.z publicū q icorruptū spūale.put ꝛciliū qꝛ vtiqz sapiēs est iudicabit Neqz ꝓrsus b agendo deseres gregē.sed pasces vnies q manere diceberis

Cōsideratio.v.

Mitas eccie ad vnū xpi vicariū nō ꝛz nce ꝙ mie ꝓcuretur buādo ēminos lrales aut ceremoniales iuriū positiuoꝝ aut ꝓ

cessuum ordinariorꝝ in euocatōnibus accusatiōibus delationibus aut sikibus. sed sūmarie et de bōa grossa qꝫ eq̃tate pt̃ ꝓcedere ocilium istud generale. In quo residebit sufficiēs auctoritas iudicial vtendi epikeya. i. interp̃tandi oia iura positia et ad finē celeriorē et salubriorē hñde vnionis eaḋ adoptandi aut si op' fuerit relinquēdi Qḋ enim ꝓ eccīastica pace ⁊ salute institutū est si rite et nō tyrannica malignitate fuerit institutū nō dz cōn eā militare ne ꝓtās data videatur ostitutionib' humanis in destructionē eccē nō in ei' edificatōz Auctoritas vo doctrinalīt vtēdi epikeya residet ꝓncipalīt apḋ pitos in theologia. q̃ est architectoria respectu aliaꝝ Et oñter apud pitos in scia iuris canōicī ciuilis put ex ꝓncipijs iuris ōini et naturalis habent accipe fundamenta.

Cōsideratio. vj.

Unitas eccīe ad vnū certū xp̃i vicariū videt ꝓ Cōciliū nūc celebrandū sic ꝓcurāda Et ꝓmo vet̃ securitas tā per ꝓncipes qꝫ ꝓ alios q̃scūqꝫ ꝓ duobus ostendētibus si voluerint oparere ꝓcedēdo ad implendū iuramēta sua atqꝫ vota. q̃ si noluerint ofidere q̃ratur ab eis cessio per ꝓcuratores ltimos Q̃ si vtrūqꝫ cōtēpserint ꝓcedat̃ ostēptis ambob' ostendētibus ad electionē vni' per cōem assensū toti' cōsilij roborātl. et a ꝓbantis illud qḋ duo Collegia dñorꝝ Cardinaliū aut eorꝝ ꝓs maior et sanior ostituerint aut fecerint Q̃ si voluerint aliqui ꝓtinaciter adherere altēi ostēdentiū nec insequi sñiaz Cōcilij qḋ nō ē leuiē ꝓsumēdū viderit ipi de salute sua q̃ Conciliū istud ⁊ seq̃ces eius se apud deū et homies a scismatl. imputatione liberauerint

Cōsidera. vij

cōn tertiā allegatōz.

Unitas eccīe ad vnū certuz xp̃i vicariū sic ꝓuilegiata ⁊ sca est. vt eā sincero zelo q̃rentes nullo mō debeāt ꝓputari a ostendētib' sui aduersarij. ꝗ amicissimi in xp̃o dū cessionē ipoꝝ volūtariā querūt. vel eis nolētib' cedere petūt deiectionem q̃tinus vt spūs eoꝝ salu' fiat. nec eccīa diutius ꝓturbet̃ Agūt q̃ppe tā rē ipōrum ostendentiū. qꝫ io qḋ quilibet xp̃ian' agere debz. imo iussionem dei hñt in tā despato et inuetēato mīis cōis morbo Hec ē radix inuiolāda et sufficiēs pie nēitatis. et nēarie pietatis. in qua xp̃ianissim' rex francoꝝ vere innocētissim' nec q̃rens que sua sūt. nec q̃piā odio hñs fūdauit acten' oēm agibiliuz varietatē laudabilē circa pacis reductionē. sicut lr̃a sua patens indicat. cui' initiū est post salutationē. Pax eccīastica ꝛc. Preclarā itaqꝫ attulit excusationē Cicero in philippic. dū incōstans in amicicia cesaris. et vari' fuisse culparet̃. cui' ē hec sñia qꝫ ꝟba nō habeo Cesarē ait nunqꝫ dilexi. nisi ꝓ q̃nto diligē

vlsus est rempublicā Nū ego mu
tauit amorē ad eandē rempublicā
factus tyrann'.ergo oñter aduer
sus eum amicicia cōmutaui.

Considera.vlij cōn q̄ntā allegatōz

Nitas eccie ad vnū certū
xpi vicariū nō debz impe
diri ꝓpter restitutionē obe
dientiarū ābobus ꝓtendētib' tq̄z
spoliati sint ꝑus faciendā Naz q̄ p
iniustus detētor vel ꝑdo spoliat'
fit.restituēdus est magis ex institu
tione positia ⁊ iudiciaria nō pure
naturali vel dina.ꝓterea tenz in
solis casib'exp̄ssis.nec in p̄iudiciū
iuris dini et naturalis et bōi cōis
est aliq̄ten' obꝑuandaNeq̄z eni re
stitutio debz fieri exēpli gra here/
ticis.neq̄z scismaticis manifestis.
neq̄z furiosis et ebr̄ijs in sui pniciē
neq̄z intrusis in papatū.neq̄z petē
tib' vxorē nō despōsabilē.aut affi
nem in gradu ꝓhibito iure dino.
neq̄z petenti bñficiū q̄d tenere nō
potuit.alio iā exñte ltimo possesso
re neq̄z postremo volēti rebus de
tentis abuti in ꝓtumeliā creatorl.
aut in eccie pniciē.aut in hois libe
ri seruitutē aut cōn castitatē alic'⁊
vitā.et si qua sūt silia Multas aūt
exceptiones hui'mōi cōn cōtendē
tiū q̄libet inēuenire videre facile ē

Cōsidera.xi: cōn octauam allegationez

Nitas eccie ad vnū certū
xpi vicariū videt meli' ꝓ
curāda.si neq̄z añ Cōciliū
neq̄z in ꝓcilio.neq̄z in postmodum
q̄rant fieri iustificatōnes vel iniu/
stificationes eoꝝ que hincinde fa
ture sūt.vt de intrusione hui' vel
illi' in papatū.de ꝓcessibus ꝑmo
fulminatis in alterutrū.de violatōe
iuramētoꝝ ⁊ votorū de sbtractio
ne aut neutralitate vel libtatl.eccā
rum ꝓticularīū reductione De im
positōne scismatum vel hereū.de
adhesione reꝓbāda vel laudāda
alterius ꝓtis obedie De sñ̄ijs excōi
cationū aut aliaꝝ penarū Cesset
quippe talia et iux̄ rōnes pro via
cessionis ⁊ p̄ticam ei'aliā pluries
oñsam ꝓcedat.auferēdo ꝓcessus
fēos.et iustificādo vel ratificādo
aut etiā tolerādo ꝑterita.put reꝝ
q̄litas patiet aut plima ad statuz
q̄ ꝑus erāt ante scisma pñs absq̄z
alia discussiōe reponēdo ꝓuidēdo
rursus ambob'ꝓtendētib'de suffi
cienti securitate et statu post cessi/
onē.si eā ꝑ se.vel ꝓcuratoēs legi/
timos vltro facē etiaz sero volue/
rint.q̄ cessio eis per Cōciliū ꝓ pur
gatione oim prius impositoꝝ tq̄z
sufficiens reputet valitura.

Cōsidera.xi. cōn septimam allegationem.

Nitas eccie ad vnū certū
xpi vicariū.tāto zelo q̄rē/
da est.vt vir possit sobria
esse.et nō temeraria reputatio ali/
cui' xpiani q̄ sufficient ad B debi/
tū pegerit.q̄to mi' hoc q̄spiā au
dere dz asserē iuramēto p̄serti vbi
hoim maxima multitudo reputat
cōnriū.B eni q̄d aliud ē.q̄z ꝓtina/
citer ⁊ incorrigibilit talē in errat.

pſiſtere Rurſus occurrere pñt caſ' multi in q̃bus p adeptõne pacis publice aut iuſte defenſionis ſicut vim vi repellẽdo. liceret a rite electo in papã ſ̃trahere obediam. liceret in neutralitate manẽ liceret ip̃m corpalit incarcerare. liceret ei administratiõz oẽm publicã interdicẽ liceret p appellationez aut ſile remediũ ſibi reſiſtere ſi fieret q̃z ſic ei obedia vera potius q̃z cõdictio vel reſiſtentia Liceret p̃miſſas ſñias ſuas q̃leſcũq̃z nõ timere. nec timẽdas aſſerẽ. ꝗ lacerare eas et in caput ſuũ retorq̃re Liceret p̃tẽa accuſare euz de ſciſmate vel hereſi tã doctrinalit in locis publicis p theologos q ſapiẽtes q̃z ſecrete in correctione ffna. cui ſubiicit tãq̃z pcor in foro pñie. et iuridice corã tota eccia cui ſilr ſubiect' eſt. tanq̃z deuiabilis indeuiabili Liceret ocilũ generale. eo iuſto celebrare Liceret tandẽ ip̃z ad ceſſionẽ opellẽ vlrenitentẽ deiicere ab omi honore et gradu. imo q vita p̃uare. hec oia deniq̃z taliter licere pñt ſtabili iure dino et naſali. q aduerſ' hac vitatẽ. nulla lex vel cõſtitutio puri hois cui'cũq̃z ſine noua auctoriſatione dei fieri debet. q̃n errozis intolerabilis dãnanda ſit An vẽo p dicti caſus i ſciſmate p̃terito ocurrerũt diſcutiendo neq̃q̃z aſſumum' cũ diſtinctiones pticulariũ caſuuz omitti debere magis eſtimemus

Conſideratio. xj.

Vnitas eccie ad vnũ certũ xp̃i vicariũ. nõ req̃rit vt errãtes p̃p̃ti in dubio pbabili circa obediam veri pape penitẽ nõ poſſint. nec eſſe in ſtatu ſalutis. niſi ex p̃ſſe et abſolute confiteant erratũ ſuũ. cũ ſepe in talib' pñia vel abſolutio oditionata ſufficiat Sz nec optet oẽs inculpare de ſciſmate. q̃ in tãta iuris papalis dubietate cõ ſurgẽte ex factis dubiis et varijs. certã vero pape p̃ſtitert obediem Sicut nẽpe ver' papa potuit i ſciſmatis culpã labi ſi ptinax fuẽit in recuſando ea q̃ pacẽ vl. m hẽbant reducẽ. vt ociliũ generale. vel p̃m ptitudinẽ ai ad viã ceſſiõis iurate et voce opleme̅tũ Sic excuſare poterũt multi aduerſãtes ei. ſi fuerit hoc zelo vnionis h̃ñde ſi fuerit ex dubio pbabilis ignorantie. dũ tñ patos ſẽp audire eccĩam exhibuerint ſemet ip̃os. q obedire ognite (veritati

Cõſidera xij.

Vnitas eccie ad vnũ certũ xp̃i vicariũ ſic inchoanda ipetranda q̃z eſt p orões deuotas q mox correctionẽ. ſic in ei' reformatione a ſũmo vſq̃z deorſuz p oẽm ſuox mẽbrox p̃ncipaliũ vl ñ p̃ncipaliũ iũcturã oz cũ fẽa fuerit ſtudiũ vehemẽtiſſimũ q otinuũ adhiberi ne iuſto dei iudicio deterius q̃d otingat Si p' oceſſã dei miam vniõis ſalutarẽ recidiuatio por fiat. q̃lia vo in eccĩaſtica policia veniant reformnda. poterũt docere tã libri expientie. q̃z multiplices cartule iã ſup h̃ edite. et relationes eccĩaſticorũ in cõcilio fide digne Deniq̃z ſi cõtigerit forſitan

generale Cōciliū retardari. ꝓter
ꝓncipū vel aliorum in diuerſis pa
trijs diuiſiōes vel aliū de. ſicqz mul
ti nōbiles vel neqant vel noluerit
cōparē nec mittere ſed differre. et
dñi Cardinales vtrobiqz ſentiant
ꝓbabili diectura. q̄ tales multi et
magni de vtraqz ꝑte nō obediret
ſue electiōi videret expediēs in B
caſu q̄ ipi cardinales oparētes in
ocilio. inuenirēt ſaltē modū tollen
di ꝓpetuitatē in hoc ſciſmate pui
dendo q̄ poſt deceſſū ābozz cōtē
dentiū etſi nō citi' pax hrētur. ḡa
meli' eſſet ſero q̄z nūq̄z. et hoc iuxt
modū qui in alio ocilio frācie fuit
cōcluſus. vt ꝑ ſuos ambaſiatozes
q̄rerēt et ꝓſequerēt apud ābos o
tendētes et ſua collegia de nō eli
gendo. ſ. q̄ppiā in caſu mortis hui'
et illi' cū ceteris clauſulis ad hoc
opozzunis.

Sequūtur quattuor cō

ſideratōnes ad fulcimentū et de
claratione p̄miſſozz. Cōſide. ꝑa
Qritas eccie ligat q̄orupli
ci lege ḋina ſcz et euāgeli
ca. naturali canōica et ciui
li Quazz duas extremas regulare
nēe eſt ꝑ primas ꝑm epikeyā. i. bo
nā equitatē Hoc itaqz ex traditō
nib' earūdē legū vltimazz ouincit
quazz ānotatiōes aliq̄s ꝓ minus
eruditis et lratis placet adducere

Prima annotatio

Non debet reꝑhenſibile iu
dicari. ſi ꝑz varietatē tpm
ſtatuta q̄nq̄z varianť hūa
n. ꝓptim cū vrgens nēcitas vl' eui

dens vtilitas id expoſcit. qm̄ ipſe
de' ex his q̄ in veteri teſtam̄to ſta
tuerat nonnulla mutauit in nouo
Hec Innocēti' terti' in cōcilio ge
nerali q̄ hñtur in decretl. Nō dz. de
oſāguinitate q̄ affinitate in ātiq̄s

Secūda annotatio

Qonia nulla iuris ſanctō
aut q̄ntūcunqz ꝓpenſe di
geſta ocilio ad hūane na
ture varietatē q̄ machiatōes ei' in
opinabiles ſuffic nec ad deciſionē
lucidā ſue nodoſe ābiguitatl. attin
git. eo ꝑſerti q̄ nihil adeo certum
clarū qz ſtatuit q̄n ex cauſis emer
gētib' q̄bus iura iā ꝑdicta mederi
nō pñt in dubiū reuocetur ꝛc. Hec
Jo. xxij. in ꝓhemio clementl.

Tertia annotatio

On pñt oēs cal' ſeu iuris
articuli legib' oꝑhendi. ꝗ
cū aliq̄ caſu ſñia legū mā
feſta eſt. is qui iuriſdictiōi ꝑeſt ad
ſilia ꝓcedē atz ita ius dicē debet
Hec hñt in. l. nō pñt. ff. de legibus

Quarta annotatio

Ertū eſt q̄ is omittit in le
gez. q̄ legis ꝟba oplectēs
cōn legis nitit volūtatē. B
hētur in regula iuris Tertū in. vi.
Cōn facit qui id facit qd̄ lex ꝓhi
bet In fraudē legis facit. q̄ ſaluis
verbis legis ſñiam legl. circūuenit
Hec hñt in. l. cōn legē. ff. de legib'

Quinta annotatio

Illa iuris rō aut eq̄tatis
benignitas patit vt q̄ ſa
lubrit pro vtilitate hoim
introducūtur ea nos interꝑtatiōe

durioze cõn ipoz cõmoda pouca
mus ad seueritatẽ Hec hñtur in.l
Nulla.ff.de legib' cũ quo concoz
dat regula iurl.canõici in vi. Qd
ob grãm alicui' concedit nõ est in
eius dispendiũ retorquendũ Itẽ
ipe leges cupiũt vt iure regantur.
Itez ait scipio nasica Cõsul dũ iu
ris ordinẽ sequit id agit vt cuz le/
gibus suis rhõnũ coztuat impiuz
Ideo iuris ozdo est in casu vt sez
iuris ozdo non seruet

Secũda consideratio

Vitas eccie ad vnũ certũ
xpi vicariũ nectit mõ pcu/
rari cõmode sine recursu
ad epikeyá seu bonã ectatez.que
interptat lrãm iuriũ positiuoz ꝯz
intentionẽ legislatoz.radicatã in
legibus eknis ac imutabilib' dine
legis p quã legũ conditozes iusta
discernũt.atqz ꝯm dictamen legis
nalis Hic aũt pcessus antono
matice q sume iudicãdus erit iuri/
dicus si innitet legib' q iuribus q
canonib' ꝓprio et vero nomine sic
vocãdus.vitas osideratõis legit
clarissime in libro expientie p pru
dẽtes q circũspectos nec pteruos
nec male affectatos.dũ cõsideãt
materiã pñtis scismatis cũ circum
stantijs oibus.q̃les nũqz vise sunt
ocurrisse in aliq casu lege positia
mẽozato Quid igit mirandũ si ñ
hẽatur in eisdẽ traditõib' positis
modus ad remediandoz exp̃ssus
q̃admodũ multi vigebant morbi
pus qz leges nũc odite late essent
q̃bus nõ erat exp̃sse puisũ et cũ le
ges hmõi facte sũt ostat ꝯ nõ po
terũt infinitati casuũ possibiliuz p
uidẽ Sũt ãt ipius iuris dini q
naturalis regule tales immobiles
et eterne vt exempli gra.

Principia iuris dini et naalis.

Cedere oportz magl.deo
qz hoibus Pedit de' ptã
tem hoibus in edificatiõz
nõ in destructionẽ eccie Nihil pos/
sum' cõn vitatez Plenitudo legis
atqz finis ei' est dilectio Dilectio
est cã vnionis atqz pacis Dilectõ
nõ q̃rit que sua sunt Finis ois po
testatis et hierarchie eccie est dil/
ctio pax et vnio Finis imponit nci
tatẽ his q̃ ad finẽ sũt.i.ꝯm exigen/
tiã finis cetẽa dñt moderari Nci
tas nõ habz legẽ Felix ncitas que
ad meliora opellit Bonus pastoz
ponit aiam suã p oub' suis vnien
dis et saluãdis Inimici eni hois
domestici ei'.i.carnales sẽsus Spi
ritualis hõ oia dñjudicat Meduz
vrutis accipiẽdũ est vt sapiens iu
dicabit Nim vi licz repellẽ fas ẽ
vnicuiqz se tueri.et rẽ suã defẽdere
cõn vim iniustã. Qui suo iure vtit
nemi facit iniuriã Deteriora sunt
aiaz q̃z corzaliũ vel rez exciozuz
dekmẽta Depositũ nõ est redden/
dũ in depositarij vt reipublice de/
trimẽtũ Salubri' panis aut vestis
aut gladi' ab abusiuis sbtrahit q̃z
donet Vnicuiqz mãdauit de' de
primo suo.diliges inqt pri^m tuũ
sicẽ te ipm Qd p charitate institu/
tũ est.cõn charitatẽ militaẽ nõ oz
Si pes tu' aut man' q ita de capi/
te scandalisat te p̃jce abs te Qui
eccíam nõ audierit sit sicut ethnic

& publican' Tolleranda sūt zizania. ne simul eradicet & triticū Cōis error facit ius Nō piurabis Redde altissimo vota tua Omne iuramentū et votū qd sū dedmēto salutis pt custodiri seruādū est Cuius est cōdere vel docēnalr vel iudicialiē eius est silr interptari Intelligētia dictorū ex cāis assumēda ē. dicēdā & sikia mlta

Tertia considera.

Vitas eccie ad vnū certū xpi vicariū duz pcurat p epikeyā seu bonā eqtatez nō exigit in sic epikentib' seu legū positiuarū interptib'. q hēant euidentiā mathematicā seu demōstratiuā ꝗ satis ē si certitudinē moralez seu ciuilē & politicā attulerit. Cōsiderat qppe bon' epikeyes circumstātias oēs pticulares. qles ñ potuit legislator puidē nec exprmere. qb' attētis aspicit finē q seqreret si rigorē lralis explicōis obsuaret qui dū videt ex hac obsuatōne lesurā fore ex legib' dinis vel eknis cōn intētionē debitā legislatorū dictat vel doctrinalr vel auctoritatiue q lex scpta sic vel sic applicāda est seu deferēda. sm imaginationē phi de regla lesbea q erat plūbea ꝗ nō ferrea. i. flexibilis nō imutabilis Cōstat āt q de circūstātijs moralib' non pt hri certitudo nisi moralis. sm phi sniam in ethic. Erēpli gra Tyrann' psequet rēpublicā cautelis dolosis sic lup' rapax. nihilomi' ipe teget se vestimentis ouiū. q sūt tā vba qz fca apparenter scissima. in qb' ē frequēter equocatio vel ipocris Ego inquet ista p republica. ago p salute ppli p qb' pat' sū etiā mori. nec dicentib' oppositū. quōlibz fides det Ita mētiet tyrān' & multos ex simplicib' seducz Prudētes vero et iudices eorū qrū est epikeya vti. legent in opib' suis oppositū sm artem xpi Ex opibus eorū cognoscetis eos Vult dicē considerātō q prudētib' ipis credendū est etiāsi nesciuerint rōes euidētes et incalumniabiles adducē. alioqn piret cōfestim ois policia Veniqz apte sūt hoc loco pabolice narrationes de lupo et oue. quā lup' diuers fraudib' nūc oñdēdo sūtudinē et amiciciā. nūc flaz imponēdo calūniā querebat fallere vt vorare Propter quod monuit xps Attēdite a flis ppis

Quarta consideratio

Vitas eccie ad vnū certū xpi vicariū nūc p cōsiliuz pysanū dño decedēte pcurāda dz solidi' initi sñjs & deliberatōib' hmōi dcilijs & sapiētū in co vēturorū etiāsi offerāt rōes euidētes qz allegatōib' vl assertiōib' vl excusatiōib' aut iustificatōib' vel dtēdentiū de papatu vel fautorū suorū Deducit facilē considerātō ex B q mediū virtutis accipiēdū est vt sapiēs iudicabit. & vt spūalis qui oia dijudicat dicet. nō vt carnalis hō qui nō sapit q dei sūt sibi fingit Quis ei dubitauerit. qñ plres cāe occurrē hēant. p oib' de Cōcilio nec eis fides det q laborāt ad vniōz vandā qz p alijs dtēdētib' ad suā pservātiā talē qualem occupandā Amor qppenimi' & carnalis ad se

ſpm q ad ſuos.nōne fallē ſolz q in
erroēs ipios traducē etiā vſqz ad
imitatōz luciferi vt adorari velint
ſicut dñ.neqz reputent ſe ſubditos
eſſe cuiqz ſicut filij belial ſñ iugo
nec ſibi poſſe dici.cur ita facis.qui
nec deū timēt.nec hoiem reuerenē
cū tñ humiliores eſſe debeāt q ad
ſuiendū pmptiores et plationis
munē Ido ē qzto ſe obligatioēs eē
diſpiciūt in reddēda rōe ¶ Poſtre
mo tñ hoc ſūmope cauēdū ē iudi/
cib' ne vſus epikeye paſſim q abſ/
qz manifeſta rōe fiat trāſmutādo
legē ſcptaz Alioqn tollerēt ptin'
a legib' ſua ſtabilitas qb' nutan/
tib'.totā reipublice diſciplinā inni
tentē eis collabi.et ex dñti rempu/
blicā corruere vel cōturbari nce ē
Inde origit apud rhōnos iſta ſe/
ueritas.etiā in nece pprioz filioz
ne labefacerēt optimā reipublice
diſciplinam.

Incipiūt quattuor con
ſideratōnes ad robur poictoz

Conſideratio pma

Finis policie ecciaſtice et
cuiuſlibet legis eā regulā/
tis.eſt pax ſalutifera Hoc
ſatis expſſit dīn' nr pbus paul' q
finē legis et pcepti nūc dilectōz eē
dixit.nūc ib m Intelligens in dile/
ctione.pacez in ibu ſalutē.vt ſit fi/
nis pax ſalutar].neqz opus ē āria
deductiōe alia.cū natura nos do/
ceat ens qlibz nō min' ſuā pacē
aut vnitatē appetē qz entitatē pm
deductionē dīni dionyſij auguſti.
et boecij.ita vt pax ſit bonum qd
dia appetūt.adeo q pticularis or
do nate.plerūqz mutat in reb' vt
vnitas oſerueē Manifeſtat b aſcē/
ſus guis ſurſū.q deſcēſus leuis de
orſū. Si in corpe vero.cur non in
myſtico pt viciſſitudo talis queri
vt p pace retinēda fiat decorſuz q
ſurſū ē Cū igit pm exigentiā finis
ceta debeāt moderari.et finis eſt
qui imponit ncitatē rebus ncitas
do legē nō habz.pſpicuū ē q nlla
lex habet aliqd firmitatis.ſi paci
faciēde vel cōſuande inueniē cō
traria.ꝗ oz vel.interptari vt ſuiat
paci.vel penit' aboleri Alioquin
iux dcm comici ſūmū ius ſūma eſt
malicia Noli eſſe nimis iuſt' dicit
ſapiēs.Sic atheniēſes fecerūt ad
tpūs leges nō eſſe vt ſp eſſent Et
naſica ſcipio Mū oſul inqt iur].or/
dinē ſequit ſo agit vt cū oibus le
gib' rhōnoz corruat impiū Allo
pacto igit ſeruat lex.nō obſuato
legis fine qui eſt pax.ſicut in ſimili
xpiana doctna ſcribēs aug' dedu
cit.p regula mēorānda q null' te/
xtus ſacre ſcpture in ſua expōe reti
net ſenſū ſpūſſci niſi ille charitatez
q finis eſt pcepti retineat Et qm
hui' ſciſmatis tā exnea videt eſſe
peſtis vt tale nūqz viſū fuerit mi'
hñs puiſiōis hūane remediū do/
cēte hoc ſua in dies rōne expedit
ad ei' expulſionē inſtitutō nouoz
canonū.cū ea q de nouo emergūt
nouo egeāt auxilio.vel iā oditoz
ncaria eſt moderatio Sed qualis
et per quid moderatio? ſane per
regulam infallibilem et inobliqua
bilez legis diuine.cui' ſectatorib'

et amicis pax multa ē. si ꝓbe credit. ⁊ nō est illis scandalū Ex qb' elicit oclusio saluberrima. ꝙ nulla via ꝓficiēs ad sedationē scismatis repudiāda est. q̄ntūcūq̄z iura vel leges hūane videant opponi. vt de electōne sūmi pōtificis sic et sic celebrāda. et sikes dūmō ius diuinū maneat inuiolatū. qd̄ scire ad illā spectat sciaz. p quā legū doctoēs iusta decernūt legē ecl̄nā imitātes Hec est lex euangelica. q̄ si otēnat ab aliq̄bus. illi sūt inepti pacis euāgelice tractatores. ꝓadmoduz inutiles sūt hoies ita adherētes nudis textib' vt epikeyā. i. equitatez ignorēt. q̄les aristl. noiauit immansuos in opionibus ꝓprijs Ex his deniq̄z q̄s nō videat. q̄z impiū ē p̄sertim apud eos qui se ecclīasticos dici volūt. si pitos in euāgelica lege vel nō osulere. vel abjicē vel maiori sacrilegio hr̄e pbro ognoscātur Hinc errores. hinc p̄sūptuose assertiones. hinc pplexitates inexplicabiles. hinc obstinatōes defēsionis adinuētionū hūanaꝝ in p̄niciē ecclie et pacis salutifere finis sui vt ꝙ ñ licz disputaē de potētia pape Qz nō p̄t dici. cur ita facis. cū tñ sit peccabilis Qz nō p̄t in aliquo casu ecclia sine eo ouocari vel congregari Qz hic est fidei articulus. bñdict' est papa xpi Qz nō p̄t in aliq̄ casu ad ociliū papa vocari Qz absq̄z eo nō stat sal'. cū tñ sal' ecclie in solū deū ordinet absolute et eēntialit. et in hoiem xpm de ordinata lege. ⁊ accītalit ordinatur in papā mōrlē Alioq̄n duz vacat

sedes p mortē pape. vel naturalē vel ciuilē vtpote si sit hereticus depositus. q̄s hoim saluus esset? Alij papā p̄dicāt impeccabilē Alij oipotentē Alij sine vlla exceptōe tradūt ex statū salutis q̄libet sue p̄tinō obedientē. qd̄ q̄nta temeritate dicat. ipi viderint assertores

Cōsideratio. ij.

Quelibet in ecclīastica hierarchia ptās in pacem salutiferā ordinat Hec inferr ex p̄ma Cum igit nō sit data ptās in destructionē ⁊ in edificatōnem teste apl̄o. si q̄s abusui ptātis hoc ē tyrannidi resistit. ille nō resistit dei ordinatiōi ⁊ obedit. q̄ iubz malū tollere de medio sui et p̄tem scādalisantē abjicere Sicut ⁊ licet cuiq̄z erga q̄cunq̄z vim illatam vi repellere. cū appositōne moderate cautele vel tutele Hec osideratio facili deductōe tradit q̄zundā scripta sup obedientie laudib' et inobedientie penis ad oppositū illius qd̄ p̄suadere conant Naz si obediendū est hoibus. q̄nto magis deo

Elucet p̄tēa ꝙ si salutifera pax tollat ex eo ꝙ in iobe exempli grā ptās ecclīastica q̄dā remanz. q̄ repudiata pax rediret. abjicē ptātē in ꝗ casu ē ea bñ vti. retentio autē ꝗrit in abusū. addito ꝙ nulla potestas inuenit in via. q̄ nō sbjciat legi ōine ⁊ natali. ⁊ q̄ ñ sit peccabilis ⁊ auferibilis vel abdicabilis aut p tpe ab executōe suspēsibilis

Fundat in hac cōsideratiōe dictū illud memorabile et ꝗbū dignū

summo pōtifice. qd̄ his aurib' plies accepi ab ore dñi nr̄i hoc fine adulatōis spū refero Parat' sū etiam vsq̄z ad mortez vel in nocumētum ꝓprij corpis si ita res exigat ecclasticā vnionē ꝓcurare. q̄z to ampli' vsq̄z ad ꝓprij stat' abdicationē Nā qñ dabet vitā. qui nō deserit vestē. aut vittaz. i. coronam seu mitrā.

Nellē aliq̄d rursus elicere cōcplam gallicanā ꝙ via cessiōis in effectu reddi possit ꝑticabilis casu posito. iuitis etiā ostendētib' de papatu. q̄z q̄z si hēat hic allegatōz rōnabilē coactio. ipi videāt velint itaq̄z. nemo cogit Arvero quicq̄d sit de B. ostat viā cessionis eē possibilē. imo in casu nēariā. ad cui' laudē spectat qd̄ scribit dionysi' Nō ille ariopagita ad donatū recitatiue in histor. ecclāstica Dionysi' nouato fri suo Sēm. Si inuit' vt ais in hoc vēisti. oñdis in eo si desinis volēs Oportuerat q̄dē etiā pati oia ꝑ eo ne scindereť ecclā di q̄ erat nō inferior glia sustinē martyriū ꝑ eo ne scindereť ecclia. q̄z ē illa ne idolis imoleť. imo ꝑm meā sñiam mai' B puto martyriū eē q̄z illud. qz ibi vn' q̄sq̄z ꝑ sua tm̄ aia in hoc vero ꝑ oi ecclia martyriuz sustinz Hec ille Deniq̄z pla sequrēť de q̄bus nō est B dicendū ꝑ singla.

Cōsideratio iij

Nilibet rōnis capax obligať ꝑm vōtionē suā. pacē ecclie salutiferā ꝓcuraē Nile orādo B disputādo hic ꝑdicando. B exhortādo. B agēdo vl' alio q̄uis mō Sumereť argumta. phac dsideratōe ex radice filiatiōis ad ecclam et xp̄m spōsū Ex radice dilectōis et iustitie ad primū. ex radice pietatis seu religiōis ad deū Nulla siquidē in pñti scismate pōt serpe deciōz labes q̄z incrtia q̄rendi pacē. siue illa ꝓueniat ex ābitione vel adulatōe. vel timē vel alia occupatōe nō admittē curā hanc salubriorē Pectora nr̄a duas non admittētia curas ait satiric' Audiam' a sapiente q̄d pigricies stulta opať in agro vel vinea ecclie Per agrū viri pigri trāsiui et ꝑ vineaz viri stulti. et ecce totū repleuerant vrtice. opuerāt faciē ei' spinez macria lapidūz destructa erat Ut si pestiferū est q̄ maledictōi primū negligē B op' dñi q̄z criminosū est q̄z nepharīū laborātib' nō applaudere ꝗ irasci Proptēa stat aliquez adherentē iuste ꝑti pl' esse de scismate culpabilē q̄z altez ꝑtis falsevt si ꝑm' aliq̄ passione viciosa tractus obstat q̄ min' fiat par nec audire par' sit ecclam. ali' q̄rit oi solicitudie vias pacl. ꝓmptū hñs aīm obediēdi ecclie iudicio seu vtati dū sibi clarescēt Ea nāq̄z que dissentōez afferūt in pñti scismate sūt talia q̄ in fēo maxie obstūt in q̄ q̄libz errare sñ saluti. piculo ꝑt nō soluz iste vel ille Sez in talib' ecclia fallere dicit et falli. sicut dū multo tpe feminā pro papa coluit

Porro manifestari pōt ex hac radice q̄les excusanť a vicō scismatis q̄ ostat scire q̄ scisma ē i ecclā et tū nescire q̄s in ea ē scismaticus

Ex quo consequenter aperitur quales sunt anathematisandi et vitandi.et quales non ĩ Nam velle omnes indifferenter ptis false ex eccaz et salutē trudere.q̃le sit iā tetigim⁹ Ubis ex vbis perspicuū fit dein reps.q̃nta laude.q̃b⁹ p̃conioꝝ titulis omendāda reddit ptis nre diligētia p̃sertim inclitissimo r̃gno et q̃ntū a scismatis obstinatōe p̃tul existat.vbi q̃sita est acten⁹ pax salutifera.tāto labore.tot expēsis tot legationib⁹.assiduis q̃ ꝯsilijs. Nec ē q̃ aliq̃s opponat q̃sdā vel zizanias vel paleas malaꝝ actionū in q̃busdā ortas.inc hāc vtuose operationis segetē.vel q̃ nō satis efficacit diligētia rñdit ad votuz. ascribat hoc hūane fragilitati Raro enī nascit granū vtutis sine palea aliq̃ defectuositatis Nihilomin⁹ hz p̃fecto plus vere laudis zelus iste diligēs q̃z alioꝝ negligēs tot/por.qm̄ scisma si dimittit absq̃z agitatōe p̃fert radices malas altius incuulsibiles et p̃ductas roborat Nā mala p lōgas dualere moras Doceat nos scisma grecoꝝ.q̃ iā nemo curat nemo nō despat Quo in loco grandis offert ad loq̃dū materia sup laudib⁹ pisien vniuersitatis p̃clarissime studioꝝ sup zelo feruido ipius q̃ nō cessauit acten⁹ eniti pedib⁹ q manibus vt dī alit q̃z desides aliqui et inutiles q̃ facile nihil volūt vl nesciūt.obstrepūt tñ facientibus solis ꝯtumelijs fortes et armati Sed silentiuz impatū breuitas.tuz modestia.ne in ei⁹ laude videamur p̃ria inq̃rere.

Ecce autem quis est qui non dicat qui non clamat.pax pax.fiat pax.pacez volo.pacem super omnia concupisco Atvero non irridetur de⁹ qm̄ simile ē pacē nōvelle et illā vel inutilē et desidiose velle vel impossibilit velle.B est medijs ad eā impossibilib⁹ cōtendere.vt si querit vnio aliqualit.qualit hri nō valeat.neq̃z via debellationis neq̃z via rōnis seu reductōis neq̃z via anathēatisatiōis seu separatōis neq̃z via ꝯdescensionis aut simili

Consideratio.iij.

Qm itaq̃z pastoz teneat magis reuocare oues q̃s iudicat errātes nōne dēt vt fiat vnū ouile modū possibilē q rōnabilē hoc agendi velle p̃sequi etiā cū dimissiōe gregl.p̃rij q obedientis.si per hoc saluat et vnitur grex vterq̃z Nec hoc est deserere gregē more mercenarij q fugere ꝫ saluare.et vt vere sic dicam⁹ fugiendo manere Sed hec cessio dicet aliq̃s fieret pniciosū posteris exm Fatemur id posse cōtingere Nam q̃bus reb⁹ si ꝯtingit abuti? Atcam p incerto malorū euentu.nō esset tā certū et optandū pacis p̃sentis bonū repudiandū vel negandum Tantū ē pacis salutifere bonū vt p eius adeptōne neq̃z mūdan⁹ honor neq̃z stat⁹ neq̃z ḡd⁹ neq̃z p̃ria vtilitas dēat aliq̃ ꝯterrē Et nihil p̃rius nisi pcīm cōn legē dei ecnā

Et consideratio posita est cōn illos qui dicūt O saluet honor ptis nre habea

mus victoriā ofusionē cultemus.
Ecce q̃lia sustinuit opprobria sūm⁹
pōtifex xp̃s vt faceret vtraq̃ vnū
recōsilians in suo sanguine ea que
in celo sūt q in ēra fact⁹ opprobriuz
hoim et abiectio pleb̃ et nō dicēs
saluetur honor me⁹ Sufficiebat ei
testiniū bonū oscie ad deū Igit̃
vt pax habeat̃ nulla plane via re/
pudianda est q̃ pt absq̃ pcto de/
duci.et q̃to breui⁹ q̃nto salubrius
q̃nto insup patētius tāto accepti⁹
apd oēs.qm̃ res tāgit oēs q vitas

Nocirca vie p dñm nr̃m
oblate hic sine adulatōis
oleo.quo nō indiget q sal/
ua pace oim.qz nūq̃ th̃ vise sūt iu
ri dino palā cōnire.nūq̃ vise sūt
sic̃r penit⁹ re pbande.nisi forte stru
atur calūnia ex iuramēto suo q ex
toti⁹ obedie iure osensu iudicio et
re que sūt aliorsum tendētibus

Propter̃a rurs⁹ non impba
bile videt̃ attētis circūstā
tiis offerētibus se in pñti
scismate si ps iusta possz a iur̃.sui
psecutōne desistere q ad iniustam
suū ius trāsferre vt fieret iusta seu
p nouā electionē intrusi.seu p aliā
viā in iure scpto nō bitum dūmō
ius dinuz vtrobiq̃ inuiolatū ma
neret.hec via pter timorē inbono
ratiōis mūdane nō esset penit⁹ ab
horrēda Naz quicq̃d a maliuolis
interptibus diceret̃.desup resider
inspector cordiū de⁹ et iudex veri/
tas et caritas abūde remunerās.
Nōne laudata nōne victrix effecta
mr̃ illa vēa infātis apud salomōz

que filiū maluit integrū abiicē illo
q̃ carere q̃ diuisus in suā cederet
portionē Deinde in laudē q̃ fabri
maximi pclarissimā dixit enni⁹ p
ñ pōebat rumoēs añ salutē Nōne
satius est vltro dare gr̃e dat̃ cha
ritati fr̃ne et paci honorē suum ca
ducū imo vitā pria cū merito.q̃
sine laude et pace mox naturalis
necessitas vtrūq̃? Quidni g⁹
detur libēter gr̃e.id qd̃ velit nolit
obtinens ptinus relinq̃tur nature

Amplius nō videt̃ impba/
bile qm̃ expediat in casu
ecciam ad tpūs pastore
sūmo carere vt interi p tractatum
vel alit̃ adeptio pacis celerior ha
beret̃.p si canōes oppositū sanxe/
rint lex dina nō dissonat.nā ex di
ctis absq̃ papa mōrli staret salus
Qz si timet̃ infamatio ptis isti⁹ vel
illius.iā rñsum posuim⁹ Cōseqũter
deducit̃ p pter timorē succūben
di aut inhonorationis hūane que
vtiq̃ viciosa nō sūt.ofiliū genea/
le vlis eccie nō videt̃ repudiādū.
Sed piū est credere p in tractatō
ne pñtis matie nō erraret. Dubia/
mus rōez Cōstat itaq̃ p in mate
teria fidei ēminādis error non ca
dit in generali ofilio Rōem vant
doctores ex spēali assistētia spus/
sancti.et xpi regentis eccīam nō p
mittētis errare i his ad q̃ hūana
inuestigatō pueire ñ pt Sec⁹ i his
q̃ vl fci sē vl hūana rōe ēmiari pñt
Nūc aūt scisma pñs q̃q̃ in eis q̃
facti sūt plimū hēat.ei⁹ nihilomin⁹
ēminatio tā pplexa cernit̃ tanquā

difficilis. vt sup̄ hoim vires ingenia. inuētiones et ꝓsimilia videat̄ Ubi vero deest humanū pōt q̄ debet absq̄ temeritate dīnū auxiliū etiā miraculosū expectari Ita enī de sortib⁹ mittēdis in casu decīmi/nat Aug⁹ dū seuiētibus tirānis requirit quis de multis p̄latis pro gregis salute remanebit qui recedent Nōne igitur absq̄ piculo cā ista omitti deo et cōcilio generali posset absq̄ formidine ꝙ maior ps vinceret. si esset iniustior Et maxime in pniciē eccie. qd̄ addo qm̄ in casu cōis error facēt ius p̄sertiz error facti vel ex facto ortum hñs

Auxiliū tale miraculosum nō in bello corpali iudas machabe⁹ nonne moyses nōne fideliū alij taliter expectauerūt. qm̄ p̄sequebat̄ vn⁹ mille q̄ duo fugabāt decē milia. q̄nto securiori fide pro scismate h̄ finiēdo potest in opitulatiōis dīne assistētia speciali p tractatū. vniuersalis cōcilij spes haberi?

Et quis obsecro tāte p̄sū/ptionis inueniri potēit vt decīminatiuis p tot viros celeberrimos p̄riā opinionē vel p̄ferret vel ad eorū dictamē nō imitarēt p̄siū quoq̄ sentire est. vt nō nisi viam mediā viam pacificā et vtrobiq̄ honorabilē sīiaret Neq̄ tñ ignoro multas circa hoc q̄ alia suboriri difficultatū nebulas Sed eas omnes lux diuine legis suis radiis faciliter eijceret. si non vltro ceruicosa cōdiscēdi libido obstiterit Si oculus rōis neq̄ segnicies inquirendi clauserit. neq̄ ruditas obtuderit. neq̄ eas lippitudo carnalitatis neq̄ auaricie puluis. neq̄ fumus p̄sumptionis suffuderit. neq̄ postremo malicia cecauēit q̄ minus apparere possit gratia dei saluatoris nostri

Deprecatio auctoris

Ta studiositas p zeluz stimulata pgebat in lōgius cui⁹ ergo sermonē interrūpens et finiēs exclamaui Appeat O vtinā bone ihū pax nr̄a. sal⁹ nostra. o appareat tād̄ aliqñ gr̄a tua per cui⁹ illustrationē sincerā q̄ agēda videam⁹. et ad ea que videri/mus implenda dualescamus Res quippe in obscuro nimis demersa est Nā et nobis caligines puluēs q̄ difficultatū ambulando sponte suscitam⁹ Deest insup apd̄ mlt̄os gr̄a humani auxilij. que simul apparere et ꝓpari debuerat gratie dei. offuscat eam p̄terea vl̄ abscōdit amor p̄rius querens que sua sūt. et incircūciso corde ambulās post desideria secularia. neq̄ sobe neq̄ iuste neq̄ pie viuēs in h̄ seculo q̄i nō expectaret btām illā spem que sola desiderāda est. sola velut enceniū dīne gr̄e iugiter postulanda. puideat melioza viciniora q̄ saluti gr̄a eadē dei saluatoris. nr̄i h̄ nos iustificās et glificās i futuro.

Explicit

Incipit tractatus eiusdem reuerēdi doctoris Magri Johannis Gerson Cancellarij pisien. de statibus ecclesiastic.

Pax quā oēs obseruare oportet cū omnibus. tū maxime circa ministeriū religiōis xpiane nunqz solidius subsistit. qz si veritate ⁊ iustitia tanqz sororib' fulciatur Nam si nō in vera iustitia et iusta veritate reddat vnicuiqz qd suū est nōne scisma ptinus irrumpens pacē exturbabit? Audiam' idcirco sub breuiū ōsiderationum numero. quid status sūmoz pontificū. quid plātorū quid curatoz quid medicantium possit quilibet de suo ministerio veraciter offerre ne transgressio finiū prioz seu dilatō nimia separet iustitiā ab osculo felici pacis. ac proinde lites fedas vt assolet introducat

Sequunt sex cōsiderationes super statu sūmi pontificis

Cōsideratio prima

Status papalis institut' ē a xpo supnaturaliter ⁊ immediate. tanqz pmatū habens monarchicū et regalē in ecclesiastica hierarchia fm quē statum vnicū et supmū eccia militās dicitur vna sub christo. quem statum quisqs impugnare vel diminuere vel alicui eccīastico statui particulari coequare psumit. si ß pertinaciter faciat. heretic' est scismaticus. impius. atqz sacrileg' Cadit eni in heresim. totiēs exp̄sse dānatā a pncipio nascētis ecce vsqz hodie tā p institutionē xpi de pncipatu petri sup alios apl'os. qz p traditionē totius eccie in sacris eloquijs suis et generalibus cōcilijs

Cōsideratio ij:

Status papalis licet non omnino vacet seu deficiat per mortē pape naturalē vel ciuilē nec per ōnis eccia desinit esse vna. nihilominus eniti debēt xpiani sub pena scismatis q̄ in ß statu ostituatur et p̄sideat assidue vnicus et certus sūm' pōtifex. q̄ntum fieri pōt p loco ⁊ tpe. sic q̄ ñ est licitū sciēter impedire quo minus sit vnus talis supmus pontifex in eccia in quo sit eccīastice potestatis plenitudo. ⁊ q̄ nō sint plures in quo tāqz eccīasticū regimē desinere posset esse monarchicū. ⁊ in aliam policie spēm vt in aristocraticā aut tymocraticā vertere. qz quis papatus has policiaz spēs nō excludat ß assumat q̄ admodū de sacro dñoz Cardinaliū collegio et de generali ocilio videre ē

Cōsideratio iij

Status papalis nō eximit papā a legib' pure diuis

que vel in euāgeliis vel genēalib' cōciliis posite sūt Et ex hoc ōnīter patet q̄ papa subīcit legi illi de correctiōe frna Si peccauerit in te frater tu' ꝛc. Sic q̄ p̄t frnalit corripi dū peccat Etsi tandē nollet audire ecclam quā generale ōcilium repnātat debet hri sicut ethnicus et publican' Et ita pōt hoc mō per conciliuz vel iudicari vel coerceri vel p excōicato haberi

Cōsideratio iuij.

Status papalis nō eximit papā a iurib' que sūt pure de dictamine naturali. Quadmodū sūt pncipia iuris naturalis Proptēa cū lex naturalis dicat q̄ bonū cōe tanq̄z aliq̄d ōinū p̄ferendū est pticulari bono Deducit ex hoc q̄ ad bonū tori' ecce quā ōciliū generale repnātat. reducēdū est bonū psonale pape sic q̄ in p̄iudiciū boni cōis pticulāe bonū pape seu cōmodū vel status retentio vel dilatatio p̄ualere nō dz cū p̄m exigentiā finis ecca debeāt moderari. finis aūt papat' ē vtilitas ecclie

Cōsidera.v.

Status papalis q̄ uis eximat papā a legibus pure positiuis canōicis vel ciuilib' sic q̄ p̄m eas coerceri punitiue nō p̄t vt p̄cise tales sūt. nihilomi' papa nō debet aut pōt leges positiuas p̄sertim p ōciliū genēale ad qd sufficiēter spectat discernē vel dictare si papa palā cōuertat ptā

tem suaz in destructionē ecclie non in edificationē

Considera.vj.

Stat' papalis obligat papā tāto amplius q̄nto maior est in ecclia subīcere se legib' ōinis naturalibus et canōicis ad vtilitatē ecce Propterea cū magis videāt oculi q̄z ocul' videt q̄ nō sine grādi discrimine salutis papa possit deliberatōes vel instituta generaliū ōciliorz cōtemnere vt nō p̄m cōem ꝛ̄ ꝓpriā deliberatōnē ōtendat in ecclastico regimine p̄sidere Propterea bñ dictū est q̄ papa nō p̄t generalē statum ecclie immutare vel tollere

Sequūtur sex cōsiderationes de statu summi pōtificis et dñorz sce rhōne ecclie cardinaliū

Consideratio.j.

Status sūmi pontificis ac sacri collegij dñorz cardinaliū sibi collateraliū fundat' est in ecclastica hierarchia sb celesti imediate a xpo nec hūana institutōne seu p̄sūptione p̄t destitui Cui statui qui ptinaciter derogat cēsend' ē iux sacros canones heretic' atq̄z sacrilegus

Considera.ij

Status p̄dict' dotādus ē vel fouendus p debita et honesta sustētatiōe tpaliū sine q̄bus in hac vita misera spūalia diu nō subsistūt q̄admodū alē status quicunq̄z ecclastic' inferior

seu subditus. dotat⁹ est vel dotandus iuxta sui qualitatē

Consideratio. iij.

Status ꝓdict⁹ non iō ꝑdit iura sibi oueniētia q̄ posuit ꝓpositio duplex ꝓcedēs si forte fuerint abus⁹ aliq̄ ꝑsōales olim vel nūc inuēti Alioq̄n sic arguerēt aduersus oēm statū nedū ecciasticū ꝗ tpalem. q̄ dissipādus est deserendus et ꝓcendus q̄m in multis offē/dim⁹ oēs

Cōsīde. iiij.

Status ꝓdict⁹ potuit et ꝑt in subuentionib⁹ tpalis ⁊ honeste sustētationis ꝑscribere de certo mō vel quota subuētionis sicut ꝑlati vel curati inferiores respcu subuētionis facte per subditos in oblatiōib⁹ decimis ⁊ siliibus. etiā vbi stat⁹ ꝓdictus aliūde dotat⁹ esset ex ꝑimonialibus bonis. vel alijs q̄admodū in ꝑlatis dicimus et curatis

Cōsīde. v

Status ꝓdict⁹ dū recipit ⁊ q̄rit ꝑuentiones ꝺsuetas in oblatiōib⁹ decimis vel annatis et similibus. nō debet eo ipso de symoniaca ꝑuitate notari. nisi forte viciū aliud in executōnis mō ꝺcurrerit. qd̄ viciū corrigi dēt nō obinde stat⁹ minui destrui culpari. vel iurib⁹ aliūde debitis defraudari Sic ab infirmo morb⁹ tollēdus est. nō subiectū vel corp⁹ destruendū. Oppositū ꝛo ꝑtinaciter imponē. nōndo generalr de symoniaca ꝑuitate totū statū istū temerarius esset nec ferēdus

Consīde. vj

Status ꝓdict⁹ pōt et debz rōnabilit̄ resistere ꝑ viam appellationis aut alias si aduersus ꝓdicta voluerint aliq̄ de facto ꝓcedere ꝑtim dū ꝑsone de illo statu subijciūt se et statū suum debite regulatōni sce mris eccie. si forsitā aliq̄ fuerint in eis reformanda et ꝗ agēdo. nedū scādalisāt actiue vel peccāt. ꝗ merent̄ tanq̄z deseres iuriū nō solū suoꝝ ꝑsonalium vel eccie ꝑticularis rhōne ꝗ vtis eccie ⁊ ad vtilitatē honestatēq̄z toti⁹ reipublice xpiane q̄ ꝺsistit i suo decoē mēbrozꝝ maxie ꝓncipaliū.

De statu prelatorꝝ cō: j.

Status ꝑlatiōis ep̄alis in eccia sic ē de ꝓmaria ⁊ immediata ac supernaturali institutiōe xpi q̄ natalī vel hūana solū aūcte nō potuit institui sic potuit stat⁹ dñatōis tpalis regie vel impialis hūanit⁹ ⁊ natalr ordiari

Consideratio. ij.

Status ꝑlatiōis ep̄alis in eccia q̄ ad sui collationez ꝓmariā. fuit imediate a xpo dat⁹ ꝓmis aplis. sic status papalis petro. Licet postmodū talis collatō vel adq̄sitio fieri potuēit ⁊ fēa sit in successorib⁹ ꝑ hoies. sic mathias fact⁹ est apls per electionē vel sortē ⁊ successores etiā petri fiunt nūc ꝑ hūanā electionē dñoꝝ cardinaliū. qui mod⁹ potuit et ꝑt variari vt infra ponet

Consideratio.iij

Stat' plationis epalis habuit in aplis ⁊ in successoribus vsū vel exercitiū sue ptātis sub papa petro et successoribus eius. tcz sub hñte vel hñtib' plenitudinē fontalē epalis auctoritatis Ilsū et quo ad talia minoēs plati scz curati subsunt epis a qb' vsus sue potestatis qūcz limitat vel arcetur. ⁊ sic a papa posse fieri circa platos maiores ex certis et rationabilibus causis nō est ambigēdū

Cōsidera.iiij

Status epalis nō ita subē statui papali. ꝙ illū possit papa ānullare. sicut nec stat' papalis posset hūanit' destitui Nihilomin' idez status epalis q̄ ad adq̄sitionē isti psone ⁊ q̄ ad exercitiū subest rōnabili pape volūtati ad vtilitatē eccie vt dictū ē. Hec aūt rōnabilitas videt atten denda seu regulāda. marie p determinatōnes ocilior generaliū pre sertim iā factas de osensu ⁊ aūcte summorū pōtificū

Cōside.v

Status epalis quo ad sui adq̄sitionē isti persone ⁊ q̄ ad exercitiū nō ita subest mere volūtati pape ꝙ pro libito possit sine iniuria et pcō circa huiusmōi adq̄sitionē et destitutionez āpliationē et restrictionē operari. qm̄ data est ei ptās dicente aplo Nō ad destructiōez ꝗ edificationē

Consideratio.vj

Status epalis habet ex se et xpi institutōne pmaria. ptātē cōficiēdi corp' xpi ⁊ ministrādi sacmēta eccīastica oia. ius insuper pdicādi. ius stipendia tpalia sumēdi. ius excōicandi ius platos minores scilz curatos instituendi. ius eccias osecrādi. ius beneficiū eccīasticū vl stipendiū tpale oferendi vel facere cōferri ministrantibus sub se spūalia ius indulgētias dādi Et ita de reliqs multis que sūmo pōtifici opetūt vt in (fonte

Conside.vij.

Status epalis quo ad sui vsuz vel exercitiū. non ita subest pure volūtati pape. sicut stat' pulegiatorū mēdicantiū vel aliorū qbus eēntiali ordine et hierarchico statu pdicta iura tpalia non opetūt Pōt idcirco papa sub talib' pulegijs et pulegiatis absqz iniuria vel pcō imutatōes oparī restringēdo vel tollēdo nō sic passim in platis vel curatis.

Cōside.viij

Status epalis licet eē possit in aliquo sine plebe ⁊ sū vsu vel exercitio ꝗ fieri nō oueniat. qz vanū et mōstruosum in eccia videret qm̄ frustra est ptās. cui nō subest operatio

Consi.ix.

Status epalis si nimis arctetur in suis iurib' eēntialibus q̄ ad restrictionez vl'

vel exercitij passim cõiter p papã absq; vtilitate maiori eccie siue B esset in exẽptionib' subditorũ ab eo siue in reduatõne casuũ in foro pñie. seu in restrictione stipendiorũ tpaliũ. seu in reduatione bñficiorũ eccĩasticorũ sub eo seu p inductionẽ onerosã priuilegiatorũ aut mõisiibus Ille inq; stat' epalis possz rõnabilit deferre q̃rela nedum ad papã et generale ociliũ qd est cõueniẽtissimũ mediũ. ꝗ ad pncipes orthodoxos implorãdo iuuamẽ opportunũ

¶ Consideratio. x.

Stat' epalis sicut nõ adq̃ritur in aliq̃ p solũ tituluz fidei vl charitatis. ita nõ deprit per solã heresim vel pccm mõrle. ñ incueniẽte hũana institutione vel dina reuelatione. alioq̃n stat' ecce hierarchic' prius esz incertus cũ suo vsu vel exercitio. qd nõ est oueniens dicere. de policia a supmo legislatore constituta.

¶ Consideratio. xi.

Status epalis sicut põt diuersis tpib' et institutionibus mõis varijs adquiri et similr auferri. sic et stat' papalis in casu per ordinationes papales aut per ociliũ generale sicut q fẽm ẽ aliqñ pt immutari.

¶ Cõside. xij

Stat' epalis põt ab aliq̃ ꝓpter suã maliciã auferri licet reniteret occupãs. sic et stat' papalis vt videt in casu. p sertim p cõciliũ generale posset auferri. cũ stat' papalis dat' fit eccĩastice cõitati. q̃ in hoc hẽt qd dinuz tanq̃ cõe bonũ ad qd papal' auctoritas conseuandũ fuit instituta.

¶ Cõsideratio. xiij

Stat' epalis habz rõnabiliter monarchã supmũ scz papã. rõne vnitatis fidei et sacrorũ. ꝗ hoc nõ ita pspicuũ est esse debere ex institutiõe xpi et pro vtilitate vñs eccie. respcu dispẽsationis bonorũ tpaliũ et iurisdictionũ dentionarũ seu coerciuarũ que diuersis legib' seu decretalib' aut statutis p diuẽsitate locorũ tpm regi dñt. sicut et alia mere tẽpalia regalia vel impialia. hinc bene dictum est. q̃ q̃libet puincia in sensu suo abũdat

¶ Cõsideratõ. xiiij

Stat' plationis si fiat limitatio sui vsus in bñficijs oferẽdis vel in exemptiõibus. nõ debz rõnabilit oqueri dũ hoc manifeste sit ꝓpter studiũ lrarũ psertim sacre doctrine qd p talia pmouet. et dũ hoc potẽter fit ad reprimendos abusus notorie p ueniẽtes. siue hoc fit ex importunitate dñorũ tpaliũ vel ex ꝓpria pusillanimitate vel alia q̃uis corrupta affectione Sed in hoc capere mediũ oueniẽs non aliter videtur posse determinari. q̃z iuꝗ aristl. ñiaz scz vt sapiẽs iudicabit Nihil autẽ videt in hoc sapienti' q̃z generale conciliũ rite et libere celebratũ

¶ Finis

Hic annecti debet Tractatus de statu curatorũ q̃ priuilegiatorũ vide supra folio, ccxxix.

Sermo eiusdem doctoris de tribulationib' et defectuoso ecciasticor regimine adhuc ecce pueturis q de signis earundem et sñia pnũciat' de conceptõe gloriose virginis Marie in concilio Costãtien

Dominus dabit vobis signum Ecce virgo concipiet et piet filiũ Isaie. vij. ĉitatũ ꝛc. Nũc quo ad scõm Reue. pres q dñi restat ondere quomõ signũ omnipotentie et sume clementie factũ sit signũ cõdictiõis q ruine Cõdixit eniz achaz petere signũ quod per ꝓpham scilz ysaiã a dño sibi erat ꝓceptũ Nõ petã inqt et ñ tẽtabo dñm Hoc quidem addidit et non tentabo dñm fõr qdẽ pietatis sed nõ virtutis Colebat achaz idolum qd deserere noluit et iõ ne dñs exaltaret et idolũ vilipẽderet signũ petere recusauit Et ꝓter hoc teste btõ hiero. in glõ in grauẽ ruinã incidit qa totaliter a dño derelict' fuit verũ qr ipius achaz cõdictõ signi aduẽtũ longe ꝓcessit Cõsiderem' illud qd iustus symeõ timoratus post signi ortum. ꝓphauerit Ecce inqt positus ẽ h in ruinã multorũ in isrl q in signũ cui cõdicet Ad virginẽ vero tuã inqt ipi' aiaz ꝑtrãsibit gladius Luc. ij. Qd vtiq orto signo hẽodes impleuit qr mor pueri aiam q̃siuit Postmodũ cõdixerũt iudei ꝓtradixerũt ꝑsecutores. cõdixerũt heretici q̃rum aliq virginẽ nõ de sba carnis xpm edidisse dogmatisabãt Alij filium nõ pepisse sed reppisse sibilabant Alij vero cognitã blasphemabãt Alij dei mrem audire nõ sustinentes magnũ illud nomẽ theotochõ impijssime suggillabãt Sz cũctas hereses in suis auctorib' sola virgo in ruinã detrusit q̃ndo archangeli signũ nũciantis credidit Sz ꝑter hos magis cõdicũt alij scilz moderni ecciastici qui nedũ signo cõtradicunt ꝗ gladio virginis aiam crudeliter trãsfigũt Per virginem noto eccĩam cui' typũ gerit virgo maria quã trahũt in ruinã per mala exẽpla Neqz eni hereticor atqz ꝑsecutorũ cõdictio tantã ecclesie intulit ruinaz quin ipa semp in solbolem crescere nimiã imo quãto maiorẽ cõtradictionẽ sustinuit tanto plures sue virginitatis defensores peperit Tales pgebant intrepide in eius adiutoriũ. galeã bonorum exemplor iponebãt capiti et accingebãt gladiũ spũs quod est verbũ dei Porro si qfiqz hic videbant calcari in sanguine tamẽ viuebat q eo ãplius crescebat ex dei virtute dño de eo loquẽte sub noie hierusalẽ ezech. xvi. In die q̃ nata es inqt vidi te conculcari in sanguine tuo q dixi tibi In sãguine tuo viue q loquitur de tẽpe artyrũ sequit et multiplicata es q̃si germẽ agri et grandis effecta es emũdaui sã

guinẽ tuũ ex te.s.cessãte psecutiõe. Grãdis qdẽ effca erat mltitudie credentiũ.grãdis spẽositate virtutum.grandis copiositate tpaliuz. eodẽ ꝓpha subseqũter dicẽte Dedi inqt coronã decoris in capite tuo et ornata es auro et argento Decora facta es nimis vehemẽter et ꝓfecisti in regnũ et egressũ est nomen tuũ in gentes ꝓter speciem tuã.q̃ pfecta eras in decore meo quẽ posuerã sup te Magis videt historia hec q̃z ꝓphetia.de psperitate eccie Sed qd Reue.pa.et dñi de moderno tpe idẽ ꝓpha sbiũgit audiam' Et hñs inqt fiduciam in pulcritudie tua.scz in tpaliũ abũdantia et seculari potẽtia fornicata es in nomie meo.loquit silitudinarie de fornicatione.sicut mulier ꝑbens venale qd̃ natura fecit nõ venale dicitur fornicari Sic etiam dicitur fornicari ꝑm doctoẽs prebens venale ꝑce.ꝑcio.vel inordinato fauore.qd̃ gratis erat dãdũ ꝓ virtute Sequit Et post oẽs abominationes tuas nõ es recordata dierũ adolescẽtie tue.scz de tpe martyrũ et sc̃oꝝ pr̃m.q̃ in cũctis plateis ad oẽ caput vie edificasti signa ꝓstitutiõis tue.et abominabilẽ fecisti decorẽ tuũ Tunc sequit punitio et grauis ruina Ecce ego inqt dabo te in man' odientium te et destruẽt lupanar tuũ.et demolientur ꝓstibulũ tuũ id ẽ locũ i quo exercebat iniusticia et symonia.et denudabũt te vestimentis tuis et auferent vasa glorie tue.et relinquẽt te plenã ignominia Hec dicit omnipotẽs Ezecb.xvi Sed forsan aliqui blandiẽtes sibi putant hec sic dicta de futuro q̃ nõ sint timenda aut q̃ venire debeant de ꝓinquo Et ido q̃uis nõ sit nr̃m nosse tpa vel momẽta que pr̃ posuit in sua ptãte.tñ ꝓpono ex dicti doctoꝝ et sacra scp̃tura aliq̃ cõnvictiõis q̃ ruine signa adducere ex quib' possumus ꝓinqtatẽ suspicari vel conꝗcere

Primũ signũ est

rebellionis q̃ inobedie Et b̃ sumit ex vbis apli.ꝗ.ad Tessaloñ.ꝗ.Et nisi venerit discessio ꝑmũ ꝛc.Quod btũs hiero.xi.q.ad inqsitõz algasie exponit de rhõni imperꝗ desolatione.inter quã et eccie psecutiões ꝑuias antixp̃o Quaꝝ vna forsitã erit ꝑma tpaliũ ablatio nullus ponit mediũ Quedã glõ dicit q̃ erit discessio aliaꝝ eccíarũ ab ipa romana eccia Magr̃ sup vbo ꝑmisso has simul diũgit Cõpleta inquit hac accessione ad rhõnũ impiũ et eccie obediam.aderit discessio ab vtroq̃ impio Accessionez nouim' fuisse ante huius scismatis ortum postmodũ opleta videt fuisse discessio Et ꝑmo ab imperio temporali Hoc satis euidẽt apparuit.quia vix ciuitas baro aut miles añ huius gloriose virginis assũptionez rhõno impio obedire curauit Et si aliqui videbant obedire. b̃ erat vel in sãguinis ꝓinquitate.vel ꝑ fidentis ꝓpr̃ dominꝗ ptãte Discessio a rhõna eccia videt in eccia

opleta Naz si pmo vel scdo elect'
in exordio scismatis. fuerit pōtifex
Vere tūc ab vtroq; vel successori
bus recessus videtur completus
Nam ad tantā ambiguitatez vni/
uersalis ecclesia deuenit. q; igno/
rat apud quam partē vera sedes
rhomana erat. nisi forsā de' alicui
reuelasset. aut salomonis iudiciuz
de puero diuidendo. et vera ⁊ fal
sa mre. hoc psuaderet ¶ Scdm signū
discessionis est inuerecundia Et
hoc sumitur ex illo quia efficitur
moribus peior q; fuit synagoga
cum imminebat eius ruina Inde
fm beatū hieronymū triplex erat
peccatū phariseoz qui et dicebā/
tur clerici iudeorū. scilicz auaricia
quia colūbas in templo vendi p/
mittebant. solum labijs deū hono
rabant. et tanq; ipocrite docebāt
que nō faciebant Sed nunq; pei'
est sacrilegiū. ecciastica beneficia
et spūales potestates prece. pcio
aut inordinato fauore distribuere
q; colūbas in templo vendi pmit
tere? An ne minus malū sit solū la
bijs deū honorare alios q; p hoc
ad deuotionē inducere. q; locū mi
nisterij solū spe questus suscipere ⁊
cessare ob supbiam a laude dei et
silere? De talib' ysaie. xxij. Canes
muti nō valentes latrare Canes
impudētissimi nesciētes saturitatē
Venient dies sup vos ꝛc. Demū
nūquid minus nociuū videt ecĉie

Priaz malicia ipocrisis pallio co
operire. et velut es sonans et cym
balū tinniēs alios per pdicatōis
officiū docere. q; inuerecunde pra
uis moribus ⁊ exēplis sūditos secū
in ruinā trahere? Estimo enī q; ne/
mo boni iudicij cōsiliū diceret. sed
illud Jeremie. iij. poti' oplementū
cōcederet Justificauit aiam suam
auersatrix israel id ē synagoge. o/
paratione puaricatōnis iuda Ibi
origenes de vobis inquit Et intel
liget Ezech. xvi. dns loquēs ecĉie
Soror tua samaria id est synago/
ga dimidiū peccatoz nō peccauit
sed vicisti eam sceleribus tuis Se/
quitur ruina Ergo et tu porta cō/
fusionē tuam Et infra. xxiij. Post/
q; diffuse descripsit malicia et de/
structiōez synagoge. adiecit dicēs
de ecclesia Plus insaniuit libidine
et fornicationē suam prebuit im/
pudenter diuitibus et magratib'
ad se venientibus. induta veste va
ria Insaniuit libidine. id ē cupidi/
tate diuitiarū. et concupiscētia de
liciarū Erat nanq; futurū vt pla/
ti ecclesiaz nō vererentur ecclesie
primitiue venerandā pudiciciam
precio ac precibus et impijs acti/
bus infamare Ita vt impletum sit
qd sequitur Cōfracte sūt mamme
pubertatis tue Subiungit tūc rui/
nam. repetendo causā ei' Recessit
anima mea ab ea sicut recesserat a
sorore eius id est synagoga. quia
scelus tuū et fornicationes tue fe/

Signa ruine eccie
cerunt hec tibi loquitur de forni/
catione supi' exp̃ssa id ē symonia

Tertiū signū sumitur ex
personarū
dispositione. et est immoderata in
equalitas qua alius et sepe digni/
or esurit Alius et frequenter indi/
gnior pre multitudine et magnitu
dine beneficiorꝝ ebrius est Naz sic
in bona armonia requirit vocum
inequalitas moderata. q̃ si nimia
fuerit tollitur melodia. Ita secm
pbm ꝓpter ciuiū disparitatez et p/
sertim indignorꝝ exaltationem. di
gnorū qz depressionē obruitur po
licia Et ideo dicit q policia in q̃
sūt plures mediocres. est diuturni
or Sed non puto q vnquā fuerit
aliquaruz gentium policia in qua
esset tanta sacerdotum dr̃a vt hi
quidem essent maiores p̃ncipibus
huius seculi Alij eiusdē gradus et
ordinis deiectiores vulgo Cōmu
nitas enim talis. apud eundē pbm
vocatur oligarchia Propterea vi
demus in corpe humano. cui apo
stolus in pluribus suarū epl̃arum
passibus ecclesiam comparat. q si
nutrimentū fluit ad vnū membruz
ita vt enormiter ingrosset. et alia
nimia attenuatione demacerēt nō
potest diu viuere Sic in corpoē ec
clesie si superiores fiāt ita graues
attractione substātie. q inferiores
vir possunt pre inopia se sustinere
hoc est signū iam ꝓpinque ruine

siue de tribulatiōibus
De talibus enim ait dn̄s Amos
iiij. Vacce pingues in hierusalez.
qui calumniā facitis egenis. et cō
fringitis pauperes Ecce dies ve/
nient super vos Et infra sexto.
Ve qui opulenti estis in syon id ē
in ec/
clesia Quartū signū
est fastus et superbia prelatorum q
aliorum ecclesiasticorū Quamuis
enim ex naturali prudentia et mo
rali pbia. similiter et theologia cō
cedit q eccīastici debent habere
vnde possint honestius viuere qz
populares. et prelati qz subditi. ex
hoc tamē non admittitur familie
et equorū et vestiū superflua pom
pa. que raro absque superbia pōt
duci et salua iustitia sustineri. et
plerūqz nō sine iniurijs et delictis
gubernari Nam tantus fastus in
dei ecclesia potissime temporibus
istis nō tam paucos mouet ad re
uerentiā qz multos ad indignatio
nez. q plures inuitat ad prēdā qui
se reputarent forsan deo sacrificiū
offerre. si possent quosdaz diuites
eccīasticos spoliare Tales fastuo/
sos notat dn̄s Amos. vi. Optima
tes capita populorū. ingrediētes
pompatice domū israel Quib' in
signū ruine in eodē capto ve dicit
Isaie. xxviij. Ve corone superbie.
pedibus cōculcabitur Qd̄ abbas
Joachim exponit de magnis pla
tis. qui ꝓpter eorꝝ superbiaz pcu
rāt vt faciāt in eccīa dei scismata

Quintū signū sumit ex tyranni/ de pñdentiū. que cum sit violenta durare in eternū nō potest Unde Prietas tyranni est querere non bonum publicū subditorū. ⁊ vtile Priū Tales sūt pastores qui non pascūt gregez dñi sed semet ipos Quibus dicit ve Ezechiel. xxxiij. Gaudent de malis factis eorū ḋs pecunialiter possunt condemnare Nec querit quis ḋntuz deliquerit sed ḋntū quis soluere possit Qui/ bus dñs dicit Michee. iij. Audite duces dom' israel Nos odio ha/ betis bonū et diligitis maluz. qui violenter tollitis pelles eorū desu per eis Qui comederunt carnes populi mei. et pellez eorū desuper excoriauerūt Ideo dicit domin' Ezech. xxiiij. Cessare eos faciā vt nō vltra pascant gregem meum li berando eum de ore eorū. et non erit eis vl/ tra in escā

Sextū signū est cōturbatio principū ⁊ commo tio populorū. quaz in multis par/ tibus expimur irrecuperabiliter destruere ecclesiā et destruxisse. ita vt impleatur illud Jeremie. iiij. cō tritio super cōtritionem. vocata ē repente. vastata sunt tabernacula mea Ezechielis. vij. Adducā pessi mos de gentibus et possidebunt domos eorum. ⁊ quiescere faciaz superbiam potentū. et possidebūt sanctuaria eorum Conturbatō su per conturbationē veniet. et audi tus super auditum Et ista videm' impleta in grecia. in hungaria. in inclito olim bohemie regno. ⁊ plu ribus vicinis regionibus

Septimū signū ē recusa tio correctionis. si forte de principibus ec/ clesie intelligatur Quod scriptum est zach. vij. Noluerunt attendere et cor suū posuerunt vt adaman/ tem. ne audirent verba que misit dominus in spiritu suo per manus pphetarum suorum Et ysaie. xxx. Filij mendaces noluerunt audire verbum dei. qui dicunt Nolite in/ spicere nobis que recta sunt Loq̄/ mini nobis placentia. quia nolunt intelligere vt bene agant De qui/ bus Amos. vij. Odio habuerunt in porta corripientē. et loquentez pfecte abominati sunt Tales salu taria monita et sacram scripturaz reputant fabulas. et in ea meditā tes iudicant fantasticos Contra quorum ecclesiam dñs Ozee. iiij. Quia tu scientiā reppulisti. repellā te ne sacerdotio fungaris mihi Et oblita es legis dei tui. obliuiscar et ego filioꝝ tuorū. et ꝑm multitu dinē eorū sic peccauerūt mihi glo riam eorum in ignominiā cōmuta bo Et erit sicut populus sic sacer/ dos Et ezech. vij Lex peribit a sa cerdote. et consiliū a seniozibus

Octanū signū est noui tas opi nionū Ex hoc eni surgunt hereses. scismata orta defendūtur. et defen

ſa radicantur.radicata vt experi/
mur fidem q ecclesiā destruūt Mo
derno enim tēpore vnusquisq; in/
terptari et trahere non veretur sa
cram scripturā Jura sanctorūq;
patrum instituta ad libitū sue vo/
luntatis put amor.odiū.inuidia.
spes.pmotionis aut vindicta eum
inclinat Aliqui eorū leuiter nimis
alios hereticos dicūt.quos tamē
nondum hereticare nouerūt Alij
verecūdia ducti qñq; forsan erro/
res defendūt.ne leui opinione vul
gi videant inquinati Ibi inuicē vt
ait aplus languēt circa q̄stiones
et pugnas verbor.ex quibus ori
untur inuidie.otentiones.blasphe
mie suspitiones male.i.thymo.iij
Et.ij.tessal.vij.Erit inquit tēpus
cū sanā doctrinā nō suscipient.sed
ad sua desideria coaceruabūt sibi
magros prurientes auribus Et a
veritate quidē auditū auertent.et
ad fabulas conuertent Fabule et
nō sane doctrine quidē sunt que in
psuasibilib' humane sapiētie ver/
bis vel in sublimitate pmonū aut
pm zelum et cōtentiouē.aut inanē
gloriā.nō in reuelatione spūsāncti
sed pm traditionē hominū osistūt
A quib' quatuor nos cautos red
dit.vt non circūferamur inquit oi
vento doctrine.et nequicia hoim.
in astutia et circūuentione errorīs

Preter hec sunt alia signa.vide
licz recessus iustitie Hec fuit cau/
sa destructionis rhōnorū put de/

ducit Aug' libro de ciuitate dei.
Destructio studior quā comitat
penuria sapientū.et hanc sequeba
tur destructio grecorum Prelatio
puerorum ac ignorantiū ac prauo/
rum Et hec erit destructio latino/
rū Plura alia sunt scripta in Phe
tis de deiectione sacerdotalis ho
norīs.ex quibus q pdictis sapiēs
potest cōcludere ruinaz tēporaliū
ecclesie de ppinquo imminere Et
forsan iuxta illō ysa.xxxviij Pubi/
to dum nō speratur veniet contri/
tio.Quia puerbior.i.scribit Om
ne conciliū meū et omnes increpa
tiones meas neglexistis Ego aūt
in interitu vestro ridebo cuz irrue
rit super vos repētina calamitas.
quādo veniet super vos ēbulatio
et angustia Nec debem' reputare
hoc impossibile.quia nostris tem/
poribus vidimus aliqua que nup
erant incredibilia Et timenduz est
maiora esse in posteriorib'.imo
verisimile puto qp a multis annis
non fuerunt tot et maliuoli tanti
corde rebelles et nō accensi cōtra
ecclesiā sicut his diebus Videtur
enim qp dñs cōuertit cor eorūz vt
odirent populū eius.et dolos fa
cerent in seruos eius.scilz in sacer/
dotes psalmo.ior.Quos in lōgū
compescere nequaq; valebimus.
nisi signis virtutum manifestis ad
beniuolentiam eos inclinauerim'
Nec multum proderit vel forsan
ad modicum durabit vnio nisi

cessent pmissa signa. que etiaz fue
rũt causa scismatis. q sequatur no
tabilis et magna moz reformatõ
Ad hoc eni Re. pa. et dñi. de' omni
potẽs miro quodã modo cũctos
hus inestimabili. nos diuersos qn
et aduersos tanta multitudine in
vnũ congregauit Ad nos totus
mũdus tanqz ad signum ducens
naufragantes ad portum respicit
Hoc ipa ecclesia inenarrabilib' la
chrymis et gemitibus a quolibet
vestrũ querẽdo requirit Job. xxix
Quis mihi tribuat vt sim sicut fui
in diebus adolescentie mee. qndo
omipotens erat mecũ? Tunc enim
omipotens erat secũ. qz in priscis
patribus nullũ apparuit contradi
ctionis signũ Prestolaĕ etiaz dies
adolescentie sue. vt moribus et do
ctrinis sanctoz patruz decorata
possit vt ait btũs Aug' in sermõe
super cãtica exemplo virginis cre
dendo verbũ diuinũ concipe et p
dicãdo parere. rebelles quoqz et
cõtradicentes vigore sue adolescẽ
tie in ruinam detrudere Hoc signi
ficauit virga aaron. quando dñs
pcepit moysi Numeri. xvij. Defer
inquit virgã aaron in tabernacu/
lum. vt seruetur in signũ rebellium
filioz israel Virga aaron floriba
et fructifera. cuis nõ sarculo cul/
ta nec humefacta. virginẽ dcipien
tem et parientẽ cuis virũ non co
gnoscentez signat. que posita erat
in signũ rebellũ. i. cõtradicentiuz
et ruinaz Et hoc pheta nũciauit

domui dauid. vbi thema Nũquid
parum vobis est molestos esse ho
minibus id est contradicentes. qa
molesti estis et deo meo? pĕ hoc
dabit dñs ipe vobis signũ.

Deo gratias

Sequit declaratio cõpendiosa defectuũ virorũ ecclĩastiorum.

Forte dicitur mihi ecclĩa fundata est sup firmã petraz flauerunt venti inundauerũt flumina.nõ ẽ passa ruinã quomõ tu dicis reformatõne indiget Aut dic in q̃bus Sed si in nullis eius ptibus etherogenĩis id ẽ in eius statib'.vel in nullis ptibus materialib' siue fluentibus id est singularib' suppositis hodie correctione et emẽdatione ecclĩa indigz q̃so vbi sũt tũc p̃ceventiũ p̃m sce rõnabiles ostitutiões innumere in eorũ cõsilĩis vel epũs papalib' tradite!quaz obseruãtia nũc oblita nedũ expediuit olim sed et magis mõ fidelibus saluberrima essz et opportuna.Et vt de pluribus taceam et grandioribus.

.i. Primo vbi est.Epũs bon' et pbatus ope et doctrina eligat nõ puer.nõ homo carnalis spũaliũ ignarus .ĩ. Vbi est.q̃ clerici in duab'ciuitatibus ꝛ ecclesĩis p̃bendas vel p̃lationes nõ hẽant.

.iĩ. Vbi q̃ p sepultura ofessione ordinatione pmotione nullo p̃ textu vbicunqz aliq̃d exigat a deo

.iiĩ. Qꝛ null' p̃ncipũ laicorum capellanũ habeat nisi ab epo datum in casu ab epo deponendum vel corrigendũ .v. Qꝛ nullus epũs aut sacerdos muneribus p̃licibus ac fauorĩbus p̃sonaz acceptionibus pmoueatur

.vi. Vbi est q̃ epi extra diocesim nõ morentur

.viĩ. Qꝛ nõ plures q̃z sufficiant ordinentur

.viiĩ. Qꝛ epi et sacerdotes spectaculis et ludis non intersint nec delectentur.

.ix. Qꝛ sacerdotes nihil fenori. aut rustici ministerĩ exerceant.nec mercatores venatores aut negociatores fiant.

.x. Qꝛ negocia causarũ festiuis diebus in ecclesĩis nõ tractent

.xi. Vbi est hodie ne rectores ecclesiarũ in suis strennui sint reb' et in ecclesiasticis remissi.aut plus ꝓpria q̃z ecclĩastica iura pcurent

.xĩ. Qꝛ nõ liceat dñis et prelatis obseruatõnibus superstitiosis gentiliũ attendere.nec diuinos cõsulere aut stellarũ cursus respicere in agendis

.xiĩ. Vbi sũt synodi puinciales p̃m patrũ constitutiones semel vel bis in anno celebrande.

.xiiĩ. Vbi q̃ nõ liceat quẽcunqz clericũ vel ep̃m die dñico absentem esse.sed missaz solẽnĩis interesse ieunũ. .xv. Qꝛ clẽici ad matutinũ seu vesptinũ officia nõ vẽientes deponant.nisi epo vl' oecõo satisfaciant

.xvi. Qꝛ nõ liceat clericis ante tertiã horam prandere. .xvĩ.

Qꝛ null' sacẽdotũ a q̃nq̃gesima

vsq; ad pasca carnes comedat

¶ xviij ¶ De sacerdotes aduentū xpi ieiunent

¶ xix ¶ De clerici a subiectōne nō cessent

¶ xx ¶ Ubi est hodie ne quicq; pro gradibus p dignitatibus p diuinis sacramentis accipiatur

¶ xxi ¶ Ne plati monasteriis vel ecclesiis consanguineos suos vel eis fauentes preficiant

¶ xxij ¶ De nō ordinent qui psalmos cāticos seu ymnos ignari sē

¶ xxiij ¶ De scpturis dīnis studeant epi q sacerdotes maxie mōchi et religiosi sciētiis litigiosis et practicis omissis

¶ xxiiij ¶ Ubi q oppssores pauperum potentes et tyrannos epi arguant et corripiant

¶ xxv ¶ Ubi p ānos singlos epi parochias suas circueāt cū effcu.

¶ xxvi ¶ Ut ad mensam epi scripture diuine legantur.

¶ xxvij ¶ De eps angarias q impositiones vel huiusmodi grauamina subiectis non imponat

¶ xxviij ¶ De cleric' scurril' q verb turpib' plen' ab officō retrahat

¶ xxix ¶ Ubi est nūc clericorū singularis decor continētie in gestu i vestitu victu et risu xxx ¶ Ubi ne clerici comā barbā ve nutriant aut calciamēta et vestimēta aliter q religionē deceret habeant.

xxxi ¶ Ubi stipēdia clericorū iuxtā meita distribuant psonarū ¶ xxxij ¶ De clēici nuptialia vitēt diuina

¶ xxxiij ¶ De clerici tabernas nō ingrediant. nec in eis domiet crapula et ebrietas ¶ xxxiiij ¶ Ubi ē illō cartaginens osilij q̄rti vt eps vilem supellectilē q mensā ac victū paupem habeat. et dignitatis sue auctem fide et vite meritis q̄rat.

¶ xxxv ¶ De epūs p rebus trāsitorijs nō leuit litiget xxxvi ¶ De epūs de loco ignobili ad nobilez p ambitionē aut auariciā nō transeat ¶ xxxvij ¶ De studendū est clericis vt dissidētes frres magis ad pacem q; ad iudiciū cohortent

¶ xxxviij ¶ De clerici p plateas q foza discurrē nō dīnt ¶ xxxix ¶ De cleric' quēlibet ūbo erudiat et ne paupes ḡuent vt paul' artificio victū q̄rat lx ¶ De cleric' artificio vel agricultura sibi victū absq; sui officij detrimento p̄parent

xli ¶ Ubi est q clerici in aliena ciuitate sine cā legitia nō morentur ex p̄bendas vel ecc̄ias suas ¶ xlij ¶ De ab his qui sacmentis dīnis inseruiūt singularis castitas custodiatur xliij ¶ De clerici act' secla riū vel p̄curatōnes nō suscipiant

¶ xliiij ¶ De laici clericos auctores vel rectores sibi nō ostituant

¶ xlv ¶ Ubi est hodie illud calcedonens cōsilij. mōchi tm̄mō intenti sint ieiunijs et orōni in locis vbi renuciauerint seculo. nec ecc̄iastic. vel secularib' negotijs xpia mōsteria deserēdo insistāt Et maxime quid opus est monachos euocari cū infiniti seculares hodie studeāt in facultatib' litiū iuris scz q legū

¶ xlvi ¶ Ubi ē ñ liceat epo a sua

ecclia pl' trib' hebdōdis abesse
xlvij ¶ Ubi q clerici alleatores
venatōes ꝛc. cōione puenit xlviij
¶ Ex officia ecclastica pecunia nō
obtineant Ut nihil p ordinatiōe
vel pallio vel pastello det aut ac/
cipiat ca. v. eple tertie gregorij pa
pe Quid vult mō verbū illud eē
vex scz bti hierony. q qui clerico/
rū audierit ābe ei' aures tinniant
Ceteres inqt scrutās scripturas
inuenire nō possū scidisse ecclias et
de domo dei ppos seduxisse pter
eos qui sacerdotes a deo positi
fuerāt et ppbe Et crisosto. super il
lud Mat. xxi. Et intrauit Jhūs tē
plū sicut dixit de tēplo omne bonū
ita egredit de templo omne maluz
pcedit Si enī sacerdotiū integrū
fuerit tota ecclia florebit Si āt cor/
ruptū fuerit. omniū fides et vtus
marcida est sicut cū videris arbo
rem pallētibus foliis intelligis qz
viciū habz in radice. sic cū videris
ppm indisciplinatū sine dubio co/
gnosce qz sacerdotiū ei' non est sa
nū Ubi est forte pter h deuotio
q obedia inferior. defensio militū
par pncipū xpianorū ad finem vt
inter se dcordes impugnēt scisma
ticos q infideles. recupando rgio
nes quas iā xpianis abstulerūt et
puerterūt Sed nūqd hodie omnes
sacerdotes dni q plati in ātedicti.
et post dicēdis culpabiles sūt ma
lis Absit Reliquit enīz dns sibi in
israel. vij. milia virorū quorū genua
nō sūt curuata ante baal. iij. Regl.
xix. ca. ꝛc ¶ xlix ¶ Iterū ad quid
expedit aut qd vtilitatis ecclie con
fert tā magnifica pncipū gloriaq
tam supflua platorū et cardinaliū
pompa vt qsi se homies eē nescire
faciant Et que vtiqz abomina/
tio q vnus tenet ducēta alter tri/
centa bnficia ecclastica Nōne inde
cultus dīnus minuit. ecclie depau
perant valētibus viris et doctori
bus puantur. fidelib' mala exem/
pla dant ¶ l ¶ Quid sibi voluit
q cardinales solū de vna natōne
vel qsi de vna patria fiebant. inter
quos de singulis vel notabilibus
linguis aliqui esse deberēt. nunqd
apud xpm est dra greci et latini q
almani hispani et hūgari ꝛc ¶ li.
¶ Quid est q hodie vnus vtinaz
mediocriter doct' tenet quattuor
qnqz vel sex vel octo bnficia qum
vno nō est dignus. qbus octo su/
stentari possent doctrinis orōnib'
q dīnis laudibus insistētes Atten
dite an potius hodie equi canes
aues et supflua ecclasticorū fāilia
primoniū ecclie comedere debeāt
qz paupes xpi. vel qz ad dīni cul/
tus āpliationē et p infideliū ouer
sione aut in hmōi pietatis opibus
mōis ogruis expēdēdū sit ¶ lij
Quot hodie loca dīni cult' vt mo
nasteria et venerabiliū martyrum
ecclie rhome et alibi ob pdicta et
ex platorū incuria deserte sunt et
destructe ¶ liij. Judicate etiāsi iu/
stū qnqz sit vel exactiōes ab epis
clerico iponi vt collectorib' soluat

liiij. Quid est etiam q̃ hodie omnis medium xpianitatis pinguib⁹ abundans bnficijs tanq̃ centrum quietis ambiunt. derelictis ptibus eccie in circuitu vbi impij ambulant inusitatis. et a doctorib⁹ imittendis et pmouendis vacuis et inculti s. Ubi fides est debilis. virtus impfecta. scismatici abundant. infideles impugnant. vtq̃ opus esset in lege xpi exptiorib⁹ platis et doctorib⁹ magris atq̃ pbiori et abundantiori militari ptate lv Quid est q̃ gladi⁹ eccie scz excomicatio in sui ptemptu mo ta leuit extrahit. et p modica re. vt pro debitis vel hmoi ta crudeliter in paupes exte ditur .lvi Quid est q̃ vna ca sup modica re durat ta multis annis. quare litiu plixitas pauperu spoliatrix ouenienti mo no rescinditur lvij Quare conuersis iudeis de eorp bonis misericorditer no dat vite ncitas. poti⁹q̃ egestate opulsi apostatet q̃ xpianos impietatis arguat lviij Etia qre no ordinat iudeos inter xpianos morari no deberi. nisi vel xpianis seruiendo. vel agros colendo. vel in mechanicis laborando adquirant victum suu. et no vsurando eis in pccm et xpianis in spoliu lix Quid etia sibi vult q̃ qrunda eccia ru cathedraliu canonici calceis rostrati vestib⁹ accurtati abiecto habitu clericali et assupto militari in armis et hastiludijs se exercet Epi q̃ capa suppellitio libro q̃ depositis arma sumunt in campis armati pugnant vt pncipes seculares lx Quid est q̃ nonulli plati iurisdictione spuales q̃ tpale qbusda potentib⁹ tyrannis et auaris p cta suma locat in grauame eccie subuersione iustitie. et oppssione pauperu lxi Quid e q̃ hodie epi abbates mochi sunt pl⁹ officiales fisci q̃ xpi. totis nisib⁹ militantes mundo in curijs pncipu q̃ seculariu iudicior seu plamentor lxij Ecce qd sibi vult etia q̃ mo poti⁹ omnis epi plati q̃ parochiales sacedotes per papa constituuntur q̃ eligantur psone note et aptiores de pria. vt no pferant eccleijs hoies extranei in morib⁹ et linguis et consuetudinibus lxiij Quid est q̃ hodie potentu et nobiliu pueri ecclesiasticis dignitatib⁹ pferuntur. q̃ clerici famosi in vita et doctrina eis subijciuntur lxiiij Quid e q̃ nunc spualium penitus ignaris. qui a puero mundane et litigiose scie vt legu. quaru studiu sacerdotib⁹ est phibitu, vacauerunt. regimen ecclesie potius comittit. Nunq̃ eccia per mundu gubnanda est et no potius con more mundi. eo q̃ scriptu est nolite dformari huic seculo q̃ cetera multa lxv Rursus oculos apite et inqrite si q̃ hodie claustra monialiu facta sunt quasi pstibula meretricu. Si ve consecrata canonicoru monasteria fiat qsi foraq̃ diue sorio Si que cathedrales ecce fce sunt sicut spelunce raptor q̃ latronu

¶ lxvi Scrutemini si alicubi sa/
cerdotes in ꝓsuetudinē duxerunt
sub ꝑtextu ancillaꝝ hr̄e ꝓcubinas
¶ lxvii Judicate si tanta imagi
nū q̃ picturaꝝ i ecclesiis varietas
expediat. et an ꝑles simplices non
nūq̃z ad idolatriaz pu̇ētāt lxviii.
¶ Videte si tāta religionū nume
rositas et varietas ꝓueniat ¶ lxix
¶ Examinate si religiones milita
res faciūt debitū. habeāt in hono
re sacēdotium. seruent mores fidē
regulasq̃ canones patrū ¶ lxx
Discutite si expediat q̃ṡundā tam
larga exemptio et ꝑuilegiatio atz
ab ordinarioꝝ coertione sit cōmo
da subductio lxxi ¶ Si ꝓueniat
vrbanū q̃ntū. brigidam de suecia.
ducē britanie karolū nō obstante
nimia sc̄oꝝ multitudie canonisari
¶ lxxii ¶ Si deceat q̃ṡundā nouo
rū sc̄oꝝ festa solēnius pagi q̃z ꝑci/
puoꝝ aplorū lxxiii ¶ Si iustum
sit ꝑores sc̄oꝝ solēnes ecc̄ias dese
ri et destrui redditibus a collecto
ribus vel cardinalibus leuatis. et
q̃nq̃z post ad eoꝝ memoriā vl̄ q̃si
gloriā capellulas nouas edificari
¶ lxxiiii ¶ Rursus pēsate si equū
est fatuos ꝑesse q̃ sapiētes subesse
iuuenes dñari. senes famlari. igna
ros ardua discutē. scientes loqui
nō audiri. equoꝝ famlos in ꝓmo
tionib⁹ ꝓponi eloquioꝝ dei disci/
pulos postponi ¶ lxxv ¶ Perqui/
rite si q̃ scꝑture apocrife aut hym/
ni aut orōnes successu tp̄is studio
vel ignorātia in detrimentū fidei
introducte sint. et corrigite opinio
nū discordias. vtpote de ꝓceptōe
ꝑglnis gloriose et ꝓsimiliū sedate
Iniquas leges. cōsuetudines pa/
trias emēdate Nōne in saxonia re
periūtur iniuste leges a theologis
impugnate ¶ Et que xp̄ianoꝝ cō
suetudo dānabilior esse ꝑt ea qua
iaz clerici et laici ꝑlati et ꝑncipes
vbiq̃z insaniūt. sāctissimaz natalis
noctē celebrātes ludo taxillorum
nō ꝓtēplatōne celestiū mysterioꝝ
¶ Nōne in liuonia ꝓsuetudo inole
uit vt nulli rusticoꝝ sacmentū eu/
charistie detur Nonne ibidē repit̄
q̃ vir duas vxores viuas habeat
et mulier plures maritos ¶ Quid
plura? Ab ep̄is ad ꝓsiliū generale
venientibus de q̃libet ꝑuincia. de
oibus inq̃rite abusiuis ꝓsuetudini
bus et ꝑnicioſis ritib⁹. q̃cunq̃z oc/
casione in ecclesiis et hoim statib⁹
regionū diuersaꝝ introductis. vt
sup̄ dcuiationibus ꝑmissis et cōsi
milibus omnes ecc̄ie status vel in
generali cōcilio reformetis. aut in
cōcilis ꝑuintialib⁹ reformari mā
detis vt de aucte vr̄a reparet ec/
clesia et purget domus dei ab im
mūdicis vicis et erroribꝰ vniuer
sis Hoc aūt vt diligēter fieret sc̄i
ꝑores pr̄es ordinauerūt. q̃ ordina/
tiones eorū posteriores sp̄ in con
silis ꝓfirmauerūt. vt scz bis in an
no in q̃libet ꝑuincia celebranda
esset synodus Ut̄ in canonibus
terraconen̄ concilij. c. viij. ita dicit̄
Propter ecc̄iasticas causas et al/
tercationū solutōnes placuit per
singulas ꝑuincias bis in āno cōsi

lia fieri cõuocante metropolitano omnes epos puintiales. ita vt ad ciliũ pcedãt oes psbri vl diacones vl bi q̃ lesos se existimãt vt in cilio cãe examiate ad iustũ iudiciũ poucantur Hec ibi Pcõm qz capl̃m carthaginens concilij tertij dicit similiẽ Placuit vt ꝓpter causas eccĩasticas que ad prouincie plebẽ sepe inuente sũt singulis annis conciliũ puinciale cõuocetur. Rursus capl̃m septimũ toletani cilij sexti q̃zuis inquit pora neq̃q̃z siluerũt de tanto facinore consilia ratio dictabat vt ea que frequẽti puaricatõne iteranẽ frequẽti sñia condẽnentur Am̃ vt scribit in eod cõcilio. sepe pullulantia prauitatis germina scz sepissime patruz iusta nouerimus seuẽitate damnata. tñ quia crebris cõspiciunẽ denuo vigere radicib' iustitie acriorl. vigore radicitus ea amputari sancim'. Ceterũ capl̃m tertiũ quarti cõcilij toletani ita loquit Nulla pene disipline mores ab eccĩa xpi magis expellit q̃z negligẽtia sacerdotum qui contẽptis canonibus ad corrigendos eccĩasticos mores synodos facere negligũt Ob hoc a nobis diffinitũ est. vt qz iuxta ãtiquorũ patrũ decreta bis in ãno diffiicultas tpis fieri conciliũ non sinit saltem semel a vobis celebreẽ Ita tamẽ vt si fidei causa est aut quelibet alia ecclesie cõis. generalis totius hispanie et gallie synodus uocetur Si vero nec de eccĩe communi vtilitate tractabit. speciale erit conciliũ put vni' cuiusqz puincie metropolitan' elegerit pagendum hec ibi Ex quib' omnibus arguit a simili q̃ etiã ꝓpter defẽm conciliorũ generaliũ totius eccĩe que sola audet intrepide corrigẽ omnes. ea mala que vl̃em tangunt ecclesiaz manentia diu incorrecta crescũt et inuenta sũt de malo in peius. donec tandẽ iniqua sub fictione osuetudinis reputenẽ licita

Hoc itaqz peractis vt in illo sit nr̃m explicuisse a quo nob̃ fuit inchoasse. inuisibilis oim creatoris pncipis pacis imploro opẽ suffragijs. vt meis verborũ energia tenuibus hortamentis vim tribuat effectus poptatam. fragilitatẽqz humanã veritatis illustret fulgoribus vt intẽtioni pietatis se nõ opponat ptinacez. nec diuine seueritatis vltio ponendo corripiat cõtradictiones. et nõ vt recto rõnis libramine amplectentes viam cõsilij pacis Misericordia profluens par ꝓpetua ꝛ gloria suscipiat sempiterna ꝛc.

Tractatus

Clemens vrbano litem quia mouerat ergo
Explicit errantem codex vasurus in orbem
Consilij placeat nominetur epistola pacis
Si facit anterior torpor vel deuius error
Vt taceant lingue mundū transire libelle
Scissura necat tale pote conciliū generale
Clama non metue montes transire per altos
Per siluas et aquas valles laceras q̃ miricas
Non defers merces sed veri portitor es tu
Et si displiceas verique quia nūcius ex quo
Illem vix valet esse tuū quid si laceraris?

Explicit Epistola pacis

De eodem scismate alius tractatus eiusdē Anno domini

In inquisitione veritatis tangentis primū scisma et statum eius oportet nō esse monoculum. sic ꝙ tm̄ vno oculo ad rem ipsam attendamus. quod fit dum illa tantūmō que pro parte nostra faciūt aspicimus. et aduersas rōnes videre negligimus Et q̃ multi vt suppono offerent oculis videre volentiū rationes que faciūt p sua opinione in materia que nunc ventilatur. scilicet de subtractione obedientie a domino nostro in toto vel in parte. decreui quedam similiter in aspectu adducere in oppositū facientia Primo notetur que et qualis persona est cuius fama et status nunc tractatur q̃ quibus priuilegijs qua dignitate q̃ superioritate dotatus ē Idcirco sūme cauēdū est ne quid temere aut inconsiderate aut p̄cipitanter fiat Secō notetur ꝙ obtulit sēper et publice in primo consistorio. ꝙ videlz hēbat pmptitudinē animi ad mortē p quib' sustinendā añ q̃ nō fieret vnio ecclesie Tertio notetur ꝙ cessio sua si nunc fieret nō esset cōueniens sed pessima nisi prius ab aduersa parte alia sentiremus Et ita nō dēt accusari de periurio si nō cesserit vl cedat pñtialiꝫ

Si dicat q̃ nec hoc petitur sed q̃ reddat se voluntariũ et ꝓmptum ad confessionẽ Primo videat si iuramentũ hoc importat quod vocaliter nũc istud offerat Secũdo advertat si illa oblatio de ꝓmptitudine ad mortẽ satis hoc importat q̃ etiã ꝑatus est cedere anteq̃z nõ fieret pax. Tertio videat si possit habere colorẽ sufficientẽ ad excusationẽ suã. q̃ vocaliter pro nunc nõ offert cessionẽ añq̃z sciat voluntas eorũ de adversa ꝑte. qr estimat forsan et nõ sine apparẽtia q̃ adversarij magis fortificarent vel indurarent Et dicerent interp̃tãtes istã oblationẽ in malũ. q̃ diffidit de iure suo et hoc nõ sine colore

Quarto ꝑncipaliter notetur q̃ ꝑ bullam in rñsione tertia offert simpliciter et absolute q̃ vult tenẽ iuramentũ in forma. quõ igit̃ poterit argui de periurio Si dicatur q̃ intelligit aliter iuramentuz q̃z cardinales ꝛ alij nõ obstat. quia nondũ vidimus nec venimus ad hoc q̃ cessio debeat cõpleri quousque viderimus de rñsionibus aliorũz alterius obediẽtie Et si tũc papa velit subterfugere et glosare. ꝛ ita pacẽ per hoc impedire. locũ habebit interp̃tatio et sue interp̃tatõis si mala sit impugnatio ¶ Quinto noteť q̃ per nunciũ aplicũ qui nouissime venit fecit multa offerri domino regi et alijs sup declaratiõe volũtatis sue. et difficile esset iudicare eũ. nisi talia scirent que tũ nõ

est nẽce reuelare vniuersitati vel oibus p̃sertim vbi negocia non tractantur ita secrete quin facilit̃ sciri possint ¶ Sexto noteť q̃ in q̃rta q̃stione inter illa que ponũtur supponit̃ q̃ papa fuerit ꝑtestat̃ de nõ recedẽdo a vijs suis. qd̃ multi omino falsũ estimant imo potius offert oẽm viã rõnabilẽ Septimo noteť q̃ via cessionis est inexpers et insufficiens Si alij de alia obedia nolint illã recipe Et ideo mirũ videret q̃ ad talẽ viã que ex ypothesi possibili esz inefficax aliquis obligaret Si dicat q̃ saltez papa teneť ꝑm p̃parationẽ animi acceptare istã viã ñ Nõ video q̃lit̃ istud possit negari. qr etiã tenetur acceptare isto mõ mortẽ Sz q̃ nõ habeat istã ꝓmptitudinẽ nõ põt sciri. cũ sit in mente Nec videtur q̃ teneat̃ explicare voce vel signis exteriorib̃ ꝑ nũc ꝓter aliqua tacta circa tertiũ notatũ. qr nec etiã hoc iurauit Et forte expediẽs est silere vsq̃z ad tp̃ũs renũciatiõis ꝑ pter ãbitiones illorũ. qui tenderẽt ad papatũ diuersis vijs cautelis et mõis. et possent impedire factũ totũ ¶ Octauo noteť q̃ possibilis ẽ alia via oueniẽs ꝛ bona. ꝛ q̃ ab aduersarijs forte acceptabit̃ et in hoc casu qui clarus est. papa sufficienter se absoluet apud deũ ꝛ homines. si illam viã acceptet ꝑ quã fiet pax Naz supposito q̃ cessio de se esset via melior. tam̃ põt fieri insufficiens per accidẽs. Item non

semp̃ melius bonũ cadit sub obli/
gatione.quin sufficiat min⁹ bonũ
acceptare Duob⁹ enĩ ꝓpositis bo
nis maiori q̃ minori stat ꝙ ad nul
lum obliger Stat etiã ꝙ ad min⁹
obliger et nõ ad maius.et stat ꝙ
ad vtrũq̃ obliger sub distinctõne
Et in casu illo est q̃stio apud do/
ctores an tenear acceptare maius
bonũ.et non est dubia illa q̃stio si
maius bonũ sit mihi difficilius.ꝯ
si ceteris parib⁹ et stante equa fa/
cilitate In casu isto si dimittã ma/
ius bonũ dicũt aliq̃ ꝙ pecco ꝓpter
cõtemptũ.apud alios oppositũ est
multũ ꝓbabile Nũ ꝓpter expien
dam libertatẽ meã vel aliqd̃ tale
possũ vt videt licite mai⁹ bonum
descrere minori acceptato Tunc
applicet in casu nostro et cõstat ꝙ
papa dicere poterit de ista via et
alia minus bona ꝙ cetera nõ sunt
paria Nono notet ꝙ papa nõ
põt teneri ad cessionẽ secluso iura/
mento nisi iste tres ꝛditiones po
nant Primo ꝙ p̃ cessionẽ habeat
vnio.scdo ꝙ aliter nõ posset hu/
manitus hri.tertio ꝙ maluz illud
ꝓpter qd̃ fit cessio faciẽda.sit mor
tiferũ aiabus.et ꝙ per cessionem
nõ augeat Nũc bñ attẽdam⁹ si re/
bus adhuc stãtibus vt stant p̃ser/
tim apud aduersarios nr̃os q̃ruz
opiones ignoram⁹.posset dici ap/
parẽt aliquã triũ ꝛditionũ deesse
nunc in cessione Decimo notet
ꝙ etiã de p̃te nr̃a rex hispanie.et
rex arrogonũ.et p̃sertim ei⁹ ꝓplus
nõ sũt adhuc determinati ad istam
viam cessionis imo dicũt multi vi/
disse multas lr̃as q̃bus oppositus
clare ꝓpendit Et istis sic p̃dourãti/
bus ostat ꝙ cessio non esset via to
taliter sufficiens.imo multi formi/
dant ne iã sit formatus vn⁹ rãcor
et quoddam seminariuz discordie
int̃ illos hispanos et arrogonen/
ses ex vna p̃te contra gallicos.et
interp̃tant ꝙ in odiũ eorũ volũt
papã deponere quia de patria
Undecimo notet qualiter per de
terminationẽ istaꝝ questionum si
nũc fierent posset poni scisma in fi
de inter vniuersitatẽ parisien q̃ pa
pam nr̃m et sibi adherẽtes ex vna
parte Eundẽq̃ alias vniuẽsitates
alterius obedie que sunt emule ei⁹
et in q̃bus sũt clerici et viget vni/
uersitas Duodecimo notet mo
dus qui tenet de cedulis q̃ modo
vocũ seu opinionũ vel deliberatõ
nũ qz in illis que fiũt per modum
vniuersitatis facultas theologie
ad quã spectat p̃ncipalissime illud
negociũ.nõ habet nisi quartã vo/
cem.et facultas medicine tantam
Tertiodecimo notet quõ p̃t re
quiri salua ꝛsciẽtia ꝙ a papa qui
nõ est iudicatus scismatic⁹ aut he/
reticus posset remoueri obedien/
tia circa ea que ad eũ semp̃ specta
re cõfessa sũt Et aduertere debẽt
talia agentes sup̃ penis exp̃ssis q̃
de pcõo ad deũ notat̃ q. iiij. noue
cũ ibi allegatis Si dicat ꝙ papa
oñdit se scismaticũ.hoc nõ ẽ clarũ

per ꝓcedentia Itē non est talis iu
dicatus ab hñtibus ptātem et nō
est in ptāte libera cuiuslibet sic iu
dicare de papa.et ab eius obedia
remouere.aut ꝺtemnere sñias su/
as vel iurisdictionē ꝺiminuere Et
videat si tales sint suspecti de scis/
mate cōtra papā Itez notēt ꝑnci
pes q̄d tales facerent cōtra eos si
impune auderēt ꝛc.Et quam fideli
tatē seruarēt.q̄ sic dicere possent
q̄ essent tyranni. ¶ Quartodecio
notet si expediret simplicit eccie q̄
ꝑlati darent beneficia.etsi melius
distribuerent attento statu eoꝝ et
familiariū ꝛc.Et an studiosi in vni
uersitatib' hrent beneficia Et an
mali ꝑlati fierent peiores.q̄ ma/
gis honorarent.q̄ eis adularetur
in peccatis ¶ Quintodecimo no/
tetur q̄ si expediat ꝑncipes incita
re ad remouendū vel ꝺiminuēdū
iurisdictionē vel reꝺditus ecclesie
siue rōne siue alteri' aucte.et si bo
na melius distribuerent et si licite
hoc facerēt.Et si totus cler' sina/
liter infra breue tpūs ꝓueretur et
affligeret maioribus ꝑmo destru
ctis et afflictis ¶ Decimosexto no
tetur circa iuramētū pape Si fēm
aū papatū liget eū postq̄z est assū
ptus Itē si posset secū ꝺispensare
Itē si iuꝺicet q̄ vergat in detrimē
tum salutis et toti' eccie obserua/
tio iuramēti Itē si interꝑtatio spe/
ctet ad eū Item si magna ꝑs cleri
corū spectat vtriusq̄z iuris diuini
humani sit secū.q̄ obseruatio illa

iuramenti esset in detrimentū salu
tis ꝛc.An excuset Itē vt iaz dictū
est offert q̄ vult obseruare et q̄
laboret interim apud alios Itē si
habuerit causaz male suspicādi in
materia ista q̄ caute rñdendi.attē/
ta variatiōe circa eū et Clementē
q̄ moribus quorūdā cardinalium
Et q̄ sibi negabat modus practi/
candi viā cessionis ¶ Decimose/
ptimo notet q̄ in ꝑma rñsiōe sua
in qua aliqui dicūt eum reꝑbasse
simpliciter modū cessionis.nō pōt
hoc exꝑsse haberi q̄ illud q̄d po
nit de scādalo q̄ ꝑnicie ꝛc.refertur
ad modū exequēdi illā viā si esset
ineptus Et ideo illū petebat mo/
duz exequēdi.et circa hoc miranē
aliqui quō hoc sibi potuit rōnabi
liter denegari.cū maxime hoc tan
gat eum et sit caput ꝛc ¶ Decio
octauo notet et aduertat vniuersi
tas quō aliqui de suꝑpositis ꝑ
bant simpliciter et de plano vias
quas ipa reputauit vtiles bonas
et ꝺueniētes.et per quarū quamli
bet posset haberi pax Et ratiōes
ad hoc ꝺedit et se obtulit in liter'.
patentibus quālibet illaꝝ cōn q̄li
bet sustinere Et videat si circūstan
tie sic sunt immutate vel ex ꝑsona
vel tpe q̄ omēs vie alie ꝑter cessi/
onē sint facte inepte q̄ insufficiētes
imo q̄ illaꝝ coloratores aut opi
natores digni sint pūitione vel in
famatōne.q̄ ꝑserti q̄ in impugna
tione dictaꝝ viarū aliarū fiūt rō/
nes ab aliq̄bus que ꝑ omni tpe mi

litant cōtra eos. si q̄o virtutis habeant. ⁊ si fit in honorē vniuersitatis ipsa viderit. Decimonono noteť spēaliter ꝓbatio ocilij generalis. qd tñ nūcario fiendū quidā bene appenter ꝑsuadebant ꝓter electionē noui pape Et hec est radix in sñia breui Quia magna ꝑs catholicorꝫ est neutra. sic ꝙ credit ꝙ neuter sit papa. aut in dubio suspensā se tenet Isti vero oñiter hñt credere aut dubitare de cardinalibus vtriusqꝫ ꝑtis. ꝙ nō possint eē similiť eligere papā nouū. qr si neuter sit papa maxia ꝑs eorū nec hz nec hře pōt ꝑtātem creandi nouū papā nec alij quicūqꝫ a cardinalibus nisi ꝑ cōciliū generale Supposito ꝙ oēs catholici ꝑticlariter cōsentirēt in aliqs certos ꝓ eligēdo nouo papa. si nō fieret collegialiť nihil esset Alioqn vrban⁹ intrusus habuisset maximā appentiam Si dicať ꝙ cardiales soli antiq̄ creabūt nouū Primo dubiū est apud multos an ꝑoterūt ꝑtātem eligēdi Itē si alij cardinales oñes sūt veri cardinales. si antiqui nō habebūt nisi partiales voces Alij ei hñt ꝑtātem in electiōe pape siť ipi Jōo nō eēt fm istā rōem plēa pacificatio oim sñ ocilio generali Vicesimo noteť Si papa incipiat ꝑsequi alios qr videt inter cetera ꝙ illi qui sūt ꝓ se ab eis ꝑsequūť et quedā talia. et vtať excōicatōnibus. vtꝫ ille erūt timendi vel non Si remoueat bñficia. vtrū repientur alij qui capiant Si illi excōicentur et nō curent. vtꝫ ꝑsumendum sit simile ꝙ alij nō curabūt. ⁊ ꝙ debent ouiuere ⁊ cōicare cū eis sicut ante Et quod erit remediū in celebrare volēte et in articulo mortis an erit aliqs sic negligēs ꝓpriā salutē aut temerari⁹. ꝙ nō formidet sñiam illius quez tenet aut tenere debet papā. saltē qui nō est iudicatus nō esse talis Et qd erit etiā in vita remediū vel releuamē

Sequiť itē alius tractatus de eodem.

Presupposito ꝙ ꝓ papa possit fieri scismaticus et hereticus Eo et ꝙ de his criminibus posset accusari si de his eēt vehementer infamatus ⁊ suspect⁹ quoꝫ vtrūqꝫ quidā negare voluerunt Queriť vtrū rebus stātibus vt nūc turbate sūt in eccia. sit expediens accusare iudicialiter oñm Benedictū nouissime in papā electuz sup hui⁹mōi criminibus heresis et scismatis Primo ꝙ sic qr nō oñt fideles se exponere discrimini Amans enim piculū peribit in illo inq̄t sapiēs Sed obedire homini scismatico vel heretico vt vēo pape esset discrimē pcī mōrtis vt videtur. Et non obedire eidem si sit

verus papa et non scismaticus est similiter discrimē. idō in casu dubio sicut est modo apud multos debz inquiri et sciri veritas Et videtur fūdari posse ista ratio in regla magistrali theologie. q dubitans de aliquo actu an sit pccm mōzlez faciens illū actū dz eē certus q peccat mōzliter Cui ratio assignatur illa que dicta est. qz exponit se discrimini Qz aūt nūc sit dubiū apd multos an bñdictus sit scismatic' et heretic' vel nō patet ad oculuz de multis qui sibi obediunt et alij nō. etiā de sua obedia Etiā de eodem regno. imo z in eadē vniuersitate vel collegio Tollendū ē igitur illud dubium a cordibus hoim ne obediēdo exponant se discrimini rōne dubitationis afidicte Notetur. di. anastasi' qui cōicauit fotino et archatio Secdo sic non minus nce est vel expediens scire an subtractio sit otinuanda. qz fuit expediēs cognoscere an esset faciendā sed expediens fuit scdm vt nūc supponit. igit et pmū Ñs p pma pte fundatū videt in sufficiēti similitudine Addito etiā q post sbtractionē multa facta sūt z aliqua oblata per Bñdictū pter que multi varie sentiūt de subtractione cōtinuāda vel nō otinuāda Dicētib' alijs qz benedictus satis offert. et cessant cāe subtractionis Alijs in oppositū asserētibus q nec cessant imo nec cessare pnt vt vncz possit in papatu ius hre. pterea ncaria est vt videtur iuridica discussio Tertō sic Charitas obligat z mādat curare de primis et eorz salute et reductione ad ognitionē veritatis Si ergo sum' certi sufficiēter q Bñdicto nullo mō ē obediēdum sub pena scismatis qz scismaticus est. nos ex hoc debem' pcurare q alia regna vl singlaria supposita eidē nullaten' obediant. et hoc fieri nō pōt absqz discussione iuridica vt videt Nā si nō vocarētur alij. ipi de facili contemnerent quicqd agerem' Si aūt adhuc dubitamus redit argumentū primū qd exponim' nos discrimini cōtinuādo subtractionem ab illo Cui aūt sit obediendū dubitamus.

Quarto sic an cā pcisa fuit ncario via cessionis sicut multi tenēt dicētes q sic fuit pnūciatū per Cācellariū frācie ex deliberatōne cōcilij plator. nec aliter plati iudicauerūt aut fuerūt cū hoc alie cāe Si primū ostat vt dicit q offert ipe benedict' et dñs A. obtulit eandem viā cessionis z largius qz petebat Si scdm dicat q fuerūt alie cause qritur an cessent. et si sic. idē quod pus Si non cessant ipe ergo Bñdictus otinuat pccm suū in grāde scandalū toti' eccie. et ita debz cōfestim fieri pcessus cōn eū ad ei' destitutionē totalē realit et de fco qtin' possit eccie melius de pastore puideri Sitr tales cāe qz non notificate sūt apud omnes nec certe ille debēt manifestari ne ex igno

rantia faciant sibi restitutionē ali/
qui per quorum auxilium ipe pos
set multipliciter grauare ecclesiaz
et precipue suos cardinales et
alios sibi inobediētes quos odit
q̃ psequitur vt. multi estimāt odio
capitali sicut ex minis eius et pro/
cessibus vt fama fert contra eos
incohoatis iudicak̃. imo per hoc
possz destituere omēs cardinales
veteres q̃ nouos creare. Exaltare
fautores suos et alios iustitie ze/
latoēs crudeliter impugnare. his
aūt incōuenientibus quis non vi/
deat expediens esse remediū appo
nere. Hoc aūt fieri nō pōt vt vide
tur absqz iuridica inuestigatione
causaz oim et motiuorū tā iuris
qz facti sup rōnabilitate subtracti
onis et eiusdē cōtinuationis. Ad/
dūt aliqui q̃ omia que pmisit exi
stens in carcere sup cessione refu/
tabit dum erit liber et allegabit ti
morē cadentē in ostantem virum.
Alij dicūt q̃ hoc impedit. alioq̃n
obligatus esset nūc ad impossibi/
le. qz nihil pōt agere nisi in carcere
dū semp in illo est. Nō est tñ alibi
cōseruandus. nec in regno nec ex
vt alioz est assertio. Ad opposi/
tum arguit sic. Discussio iuridica
debet corā iudice opetenti fieri et
audita pte. sed nulla psona. Nel
etiā cōitas nisi eccia aut cōcilium
generale repñtans ecclesiā debet
esse iudex cōpetens pape imo nec
ipm pōt iudicare vt quidā iuriste
dicere volūt. sed p nūc oppositum

supponit. Cōcludit ergo q̃ ista ac/
cusatio discussio et declaratio fiēi
debebit corā ocilio generali toti
eccie saltē istius obedie. Cūc vl/
tra arguit si nō est expediens cele
brare hui mōi conciliū pro hac cā
pncipaliter. nō est expediēs discus/
sionē fieri. sed nō est expediēs cele
brare hmōi conciliū generale pro
hac causa igit ꝛc. Supposita maio
re pbat minor multiplicit. primo
ex pte ouocantis. scdo ex pte con/
uocatoz. tertio ex parte medij in
tractando. quarto ex pte finis in
obediēdo. Primo sic ex pte conuo
cantis. Nulla congregatio habet
vim ocilij generalis nisi fiat in for
ma iuris. vel saltē nō erit verisimi/
le vel necesse q̃ omēs obediāt ifie
talis ogregationis. que non erit
in forma iuris cōuocata. et ita erit
totū qd ibi agek̃ dubiū fluctuans
et inualidū. Conciliū aūt generale
nō pōt ouocari in forma iuris nisi
aūcte sūmi pontificis. di. x. cuz ibi
allegatis. Et psertim si sit aliquis
talis vel talis reputat' in ecclesia
et si nō ptinaciter refutauerit cele
brare ociliū dū sup hoc rōnabilr
fuerit requisitus. Istas duas exce
ptiones reputarēt aliqui iuristarū
etiā supfluas. qz tenēt regulam in
suis terminis generalē esse veraz
tñ ita dicim' in ꝓposito. Supponi
mus insup q̃ bñdictus nondū de
positus est de papatu. qz nec fuit
iurdice accusat' nec auditus. q̃ p
dñs nō cōuictus. Nā et si heretic'

et scismaticus sit iure deponendus.
et apud deū sic mereat.non est tñ
depositus de facto ante sñiam.nō
v.q.iiij. Noue.et glose sup B vbo
Exempla sunt multa in filiibus mate
rijs de epis aut inferioribus pnci
pibus aut plātis Qd si qs dixerit
nō esse expectandā sñiam a iure la
tam dū ferat a iudice dū notoriū
factū est Istud dicere est ofundere
oem ordinationē policie et contra
oem eccie regulā Naz quilibet ad
libitū dicere potest de nō notorio
q est notoriū.et sic quilibet erit iu
dex in cā sua Sic ad positū pñs
possem' applicare Nā multa dicū
tur a multis esse notoria crimia cō
tra bñdictū que alij vel negāt vel
a pbantur Deinde dicētes q papa
heretic' minor est qcunqz catholi
co et iurisdictioni eccie subest.intel
ligūt q ab alijs pōt vt inferior iu
dicari.sed ante iudiciū debz semp
reputari maior Nō eniz insequmur
errorē quorundā dicentiū iniustū
non posse iuste dñari Jura ad hec
nō allego.quia totus textus libri
dciliorū ab ysidoro plenus est q
dciliū nullū robur hz nec pt vo
cari nisi aucte pape.et q etiā ante
omnia spoliatus debz restitui In
plogo vocat istas duas regulas
duas claues et duos gladios suf
ficientes ꝛc. Et est casus in ēminis
de simaco papa.qui licet accusat'
esset de heresi vocauit conciliū q
ante omnia restitut' est Postmodū
se purgauit Repit etiaz q clerus

rhōnus scz cardinales puniti sunt
eo q a papa discesserant. Ibis
suppositis arguam' vltra quomō
dñs bñdictus vocabit conciliuz
stans in carcere et spoliat' vt dici
tur Qualiter etiā illi qui nō restitu
unt obediam iā subtractaz sibi pa
rebunt Qualiter etiam ipsemet in
causa sua audietur vt iuris est.si
non relaxetur siue detur libertati
saltem in cōcilio Qualiter pterea
poterit multos a cōcilio abjicere
vl petere remoueri tāqz inimicos
sibi spēaliter prios fratres dños
cardinales Et an causam habeat
super hoc ratōnabilē videte quid
psumendū Scdo sic arguit ex
parte vocandorz Q si verum sit
puerbiū Ubi multitudo ibi con
fusio.pcipue hic habet veritatem
qñ nō est vnio sub aliquo capite
neqz sub eadē regula siue lege Sz
vocandi de diuersis regnis.imo
de eodē regno nō cōuenient in iu
dicio et opinione sup eodē capite
per realē et omimodā obediētiaz
vt verisimiliter suppont Et hoc ē
qz nō cōueniūt sub eadem regula
siue lege que est de subtractiōis
rōnabilitate dicētib' alijs subtra
ctionē bñ factā et otinuandam fo
re.alijs nō sic.sedz male facta fuit
Et si bene facta.tñ reb' immutat.
nūc est mutāda.et ita murmur ēit
inter eos.et quis compescet illō?
Peniqz nondū scim' an alij princi
pes volent cōuenire nobiscū pser
tim ad hoc tractādū si pscierint.

Necesse tñ est vt p̃sciant. nec presumendū est quin ante omnia hoc scire flagitent dū ponet eis istud ꝛ ciliū Q̃ si ab eis veritas celetur ꝗ mendacijs seduci querantur. q̃z indecoꝛ hoc esset imo piculosissimū et scādalosissimū nescit nemo Q̃ dicatur eis nos velle tractare an Benedictus sit verus papa vl̃ scismaticus et qd certū putant in dubiū reuocare. verisimili' ē ꝙ rñdebunt se certos esse. nec velle hoc discutere sicut obedientia ꝓtis intrusi nūc vsqz respondz Ecce igit q̃z difficile sit vel impossibile cōuocandos in vnā viam diuingere ꝑ discussione negocij qd loquimur.

Tertio sic arguit ex pte mediorum in tractando Presupponam' itaqz illud qd non est verisimile ꝙ omnes vnanimi assensu de ista obedientia velint cōuenire ad cōciliū ꝓtractando hanc materiā etsi nō solā tamē p̃cipue et p̃ncipalit ista Cōstat ꝙ Bñdictus et sui pro se audient in sui defensione ꝓterea videndū est ante omnia si ea q̃ opponūtur cōn ipm vel opponentur sint talia que debeant facere fidez omnibus etiā sibi obediētibus et fauētibus. qz si nō sint talia ꝗ taliter euidētia non solū frustra imo cōfusibiliter ea ꝓnem'/ nos qui subtractōnis dtinuationē defendim' et ponemus nos in periculo note scismatis et ddemnationis oppro briose. Addito ꝫ ꝙ fauorꝗ amoꝛ multū impediūt iudicia hominū ꝗ sustoꝛū. licet hoc nō credāt vel videant Cū ergo maioꝛ ps in dcilio erit de eis qui subtractionem aut saltē subtractionis dtinuationem reꝓbent. non restat nisi vt cōdemnemur Nec valet hoc dicere ꝙ dominus nō ꝑmittet errare conciliū qm̃ in eis que sunt facti aut iuris positiuiꝗ breuiter in omnibus alijs ꝑter q̃z in materijs que sunt pure de fide ecclesia fallit et fallitur seruata charitate Patet cū cōpellit aliquem habitare cū non sua Iste vero ꝓpositōnes Subtractio fuit bene facta vel male facta nō sunt ꝓpositōnes pure de fide. sed p̃sup/ ponūt alias iniurias que sūt pure de facto Rursus ad idez si Benedictus accusek de aliquibus. quis dubitat quin accusabit frēs suos et alios aduersarios de pluribus et forte de maioꝛibus ꝗ magis coloꝛatis et fundatis tā in materia fidei q̃z in materia scismatis Exē/ pli gratia Accusabit cardinales de rebellione ad eū et cōspiratiōe et crimine machinationū dolosa/ rum. aut de alijs criminibus vt symonia et sibibus Itē hz q̃dazꝛ scripta aliq̃ꝫ in q̃bus sūt hereses manifeste dū credūt eūdē impugnare vt ꝙ soli cardinales sint successo/ res apl̃oꝛ Q̃ eccia tota nō possz creare papā nisi per mediū cardi/ nalū nec vnq̃z potuit Q̃ res expresse ꝓhibita a deo si iurek debz seruari in reuerentiā iuramenti Q̃ Jepte occidēs ꝓpriā filiazꝛ meruit

Q. deus pōt obligari Jtē de alijs
Q. possūt esse plures summi pōti/
fices Q. decreta ⁊ decretales pl'
nocuerunt ecclesie q̄z profuerunt.
Q. claues date sūt vnitati nō vni
Q. omnis obediēs vel pcurās obe
dientiā ad ipm bnedictū stantibus
terminis in quibus sum' est scisma
ticus. et per oseq̄ns ptinax Q. p/
babile est stante dubio pbabili et
notorio de aliq̄bus cōtendētibus
de papatu dicere. q̄ alteri est obe
diendū. est error in fide et morib'
Nā cū casus pnātis scismatis sit in
tali dubio probabili et notorio. si
vnq̄z fuit vel erit tale dubiū. omnes
qui obediuerūt vsq̄z nūc vel obedi
unt vni pti vel alteri errāt in fide
et morib' Jtem q̄ in eodē dubio
quilibet ordinēs tenet cedere iuri
si q̄d habet et similia Jtē q̄ a pa/
pa licet appellare. et q̄ licite appel/
latū est in hac materia Cui' tamē
oppositū determinauit nup totū cō
ciliū cardinaliū vt dicit Jtē forte
accusabunt multi de multis crimi
nibus tā in fide q̄z in morib' que
debent puniri morte. et merentur
ꝑm leges et decreta ꝓpetratores
taliū exheredari p se et suis poste
ris. et ita videre facile est q̄ horrē
da scissura fieret Jta tamē debere
fieri in ordinando materias āte/
dictas videt verisimilius Nam si
bnedictus accuset ad mortē et sui
fautores. nōne credibile est atten/
to suo q̄ alios similit accusabit
ad mortē si poterit Preserti si fau/
tores aliq̄s habeat eorū q̄s accu/
sare voluēit inimicos odiosos imo
et forte accusabit plātos regni de
sententijs excōicationis multis et
nominatim qr cōsenserūt contra iu
ra vt dicet et cōtra ecclīasticā liber
tatē subsidia p omnis tpalibus abs
q̄z causa manifeste ncitatis ꝛc.
Prelati ecōtra volent se tueri Vo
lent etiā dare beneficia ad nutum
sicut modo. et hoc forte bnedictus
nō volet neq̄z sui cardinales Jtem
forte retorquebit omnia contra p
decessorē suuz Clementē et sui fau
tores qui contra ipm allegabunt.
saltem quo ad ipa cōcernunt mo/
dos diuersos machinandi pro im
pedimento vnionis. non dico q̄
iuste sed nec etiam q̄ iniuste pcat
omnibus deus Postremo quo ad
hoc videnda sunt scripta continē
tia rationes contra benedictuz. et
videantur similiter responsiones
atque ponderentur Et forte vide
bimus quicquid sit in re q̄ nō po/
terit sufficienter de heresi aut scis/
mate conuinci. quod tamen exigit
Est enim difficillimū conuincere ali
quem pertinacē et incorrigibilem
fuisse ante iudicium Nam etsi ali/
quis millesies repetiuerit ⁊ prote/
status fuerit añ sententiā q̄ defen
det errorē suum nec reuocabit. tñ
admittit ad veniā in pūcto sñie p
ferēde. si se mōstret penitere ⁊ velle
stare iudicō supioris sui q̄z uis ipe
okan videat oppositum in suo dia
logo suasisse Cōn q̄d ē vsus et lex

eccte. Quarto sic arguit ex fine
ocilij in obediẽdo Videam' itaqz
ꝑm verã et iustam estimationẽ Si
quilibet de ocilio tenebit maiorez
ꝓtem bene sentẽtiasse ãntũcũqz sit
in sui oꝓbriũ vel damnũ vel infa
miã ipã cũ ociliũ etiã totũ posset
errare vt dictũ est in his que tra/
ctanda hic ꝓnũtur. nonne pote
rit leuiter dicẽ odemnatus in hoc
cõcilio. certe cõciliũ errauit. conci
liũ male sentẽtiauit fuit hic inimi
cicia vel odium vel ignorãtia facti
vel alicui' similis Consideremꝰ ob
secro si ꝑs que subtraxit nec vult
obedire condemnaret male egisse
aut saltẽ debere obedire An pare
ret huic sñie. scio ꝙ facile est dicere
ita obedirẽt Scio ꝙ etiã ita obe/
dire possent Sed an hoc debeat
ꝑm moralẽ estimationẽ et cõiectu/
ram credi ex his q̃ vt in pluribus
accidũt hũanitus. viderint qui hc
videt ego nõ video Si vero nihil
sentẽtiet irrisoriũ et vanũ erit con
ciliũ Si aliquid sentẽtiet quod nõ
teneatur. erit ꝑniciosũ q̃ scandalo
sissimũ ꝓ omibus ocilijs in poste
rum celebrandõ et erit scismatũ inu
merabiliũ q̃ irrepabiliũ causatiuũ
nõ solũ inter istã obediam in ꝓti/
bus suis. imo et inẽ istã obediam
et alterã. qm̃ remanebimꝰ in irrisi/
one et in infamia apud eos ꝑpe/
tua in fabulã q̃z et derisũ Et forte
nõ poterit esse ocordia in modo
restituẽdi qz alij volent ex toto alij
ex ꝑte Isti volẽt in spũalibus alij
in tꝑalibus Aut ego volumꝰ nos
qui subtraximꝰ restituerẽ obedien
tiã. et ita melius est ꝙ ꝑ nos ipos
libere faciamus q̃z coacti iudicio.
Aut nolumus q̃ ita exponimꝰ nos
periculis ꝑtactis si petamus cõci
lium Sed dicet aliquis istud cõ
ciliũ peti debere nõ quod fieri de
beat aut spereẽ. ꝫ ꝙ interim absq̃z
scandalo tempus ꝓtrahatur quo
currente morietur bñdictus et ita
liberabit nos dominus. et eligen
di libertatẽ dabit Posset hic alle/
gari illud vulgatũ pueris notissi/
mũ In mortẽ alterius noli spare
salutem Quis scit quantum viuet
quãdo morietur Et interi in quo
statu sumus imo in quos status
corruimus nemo nõ videt Porro
et si cras moreretur benedictꝰ at/
tendamus incredibilia pericula.
Primo dicẽtur ab inobediẽtibus
sibi ꝙ mors eius fuisz proditorie
accelerata. q̃ ita suspecti de hoc ꝑ
sequerentur Itez obedientes nũc
sibi obediẽtiã negarẽt ab illo qui
nouiter esset electus Tum quia iu
dicarent cardinales amisisse ius
electionis. tũ qz verisiḿ aliũ elige/
rent ꝑ aliq̃s cardinales qui nõ sũ
traxerũt Aut forte ad aliã obedi
entiã se diuerterẽt. imo rebꝰ se hñ/
tibus inẽ nos vt se hñt ccc' ẽ qui
nõ aspicit ꝑiculũ diuisionis ciuilis
in regno frãcie q̃lis nõ fuit a die/
bus sue institutiõis Et sane eo pi/
culosior eẽt diuisio q̃ magis intra/
neaq̃ magl. inẽ capita ꝗgni Et q̃

sub specie religiōis fieret Naz tūc
expectandū esset illud qd dicit scri
ptura Amic⁹ qui vult recedē ab
amico occasiones qrit Et illd de/
creti Scisma disponit ad heresim.
qt recedēs ab eccia errores fingit
vt recte discessisse videat Et hoc
iaz piculū hēmus in ianuis nisi ce/
leriter q cautissime puiderim⁹ Ad/
dito ꝓ nulla sit implacabilior q ir
remediabilior diuisio.qz illa que
fit sub religionis ptextu In tantū
ꝓ in hoc casu putet frater se obse
quiū pstare deo psequēdo fratrē
Addito pterea ꝓ magna ps ne
dicā maior nō sponte osensit in sb
tractionē. Vel nūc duz videt que
secuta sunt volūtaria et pnissima
ē obedire et reuerti.nec obstat for
te ad reuertendū nisi timor.q̄ sub/
lato et data audacia ipi etiam cū
piculo corpis et rerū suarū suam
oñderent volūtatē Quid si descen
derimus ad pticularia que sciēter
omittem⁹.arbitramur indubie ꝓ
rei huius ingens et horrēdus pa
teret aspectus.et stuporē vehemē/
tem sola sui cogitatōne causaret.
Ve ve regno huic a scandalis.ve
pesti scismatice si diuisionez in re/
gno adducat.sicut iā posuit in im
perio Sed ve sup̄ modū si nobis
heresis parturiat.qb⁹ ipm scisma
irremediabiliter radicet q radica
tum iugiter alatur crescat dilatet
atqz roboretur

Ex his oibus hincinde

tactis et insolutis perspicuū est in
quali laborinto vix egressibili po
siti sum⁹.et vinculis vix extricabi/
libus irretiti.quasi videlz posueri
mus in retibus pedes q in maculis
eorū ābulemus iuxta verba Job.
Cū igitur angustie nobis sint vn/
diqz et cū ignoramus quid agere
debeam⁹.ego in insipientia mea ꝗ
solū video residui et cōcilij cum io
saphat rege.ij.palipo.xx.vt ocu/
los nostros ad deū dirigamus.si
forte auertat iram suā a nobis Si
forte nō auferat consiliū a prudē/
tibus et senioribⁿ sicut videt acte/
nus abstulisse Quāuis hoc fieri in
tāta peccatorū abominabiliū col/
luuie.in tam obstinata et incor/
recta flagitiorū nephandorū mul/
tiplicatione vix expecto q vix spe/
ro.nisi ꝓ misericordie dei nō ē nu
merus.et solus est medic⁹ qui de/
spatos morbos ad sanitatem ad/
ducit.ne glorietur ante eū stulta pre
sumptō omis carnis.quasi homo
pacē effecerit Si quid autē vel in
dubio dicere necesse sit pro reme
dio presenti dicaz sub correctione
Videret itaqz ante omia tractan
dū hoc negociū int dños omnes
de sāguine regio.omuni cōsensu q
absqz maliuola aut acerba contē
tione.cum quibusdam peritis nō
nimis hinc vel inde affectatis Et
qui non tantū timerent de statu
suo in posterū nec tm affectarēt no
uā stat⁹ exaltatōz ꝓ mēriri velle p

De scismate

sumerent inordinato timore odio vel fauore cuiuscũq; Quib' in vnũ cõgregatis et ãbulare volẽtibus in domo dñi cũ ꝯsensu. spandũ est in illo qui est deus pacis et dilẽ/nis. et cuius locus in pace factus est. et qui est in medio eorũ qui se cõgregant in nomie suo. ꝙ ipe ex/pediens aliq̃d in materia ministra bit Alioq̃n si seorsũ per ꝯtentões et ꝑcialitates et simultates et cõ/minationes negociũ hoc de pace restauranda tractet. nõ nisi diuisio nes crudeliores et multipliciores generabũtur et erit immedicabile vulnus Et tandem qd̃ dei pietas auertat sup capita nra dum ꝯten demus et rixabimur imo duz nos plus q̃z hostiliter ad mortẽ perseq̃ mur irruent quaq̃ersũ hostes ali eni insidiatores regni huius ad p̃ dandũ et vastandum patissimi. et nos iã nõ vt hostes suos ꝯ vt scis/maticos q̃ hereticos et saracenos liberius ꝑsequẽdos inuadẽt vt in fabulis aquila fecisse fingit de ra/na et mure certãtibus Sit vtinaz vanus iste timor quẽ timeo. nec tũ timere desinã prius q̃z aliquod re/mediandi genꝰ aliud q̃z q̃ri videã aspicere meruero.

Finis

Sequũtur quedã per ꝑfatũ dñm Jobem Gerson edita tempore scismatis ecclesie

Dacurus occa/sionẽ sapientibus vt sapiẽtiores fiãt. Po no eorz examinatiõi Põnes negatiuas que sequuntur sup matia cõis consilij huius obe/dientie Ex q̃bus patebit citiꝰ si fit expediẽs aut nõ cõciliũ hmõi cele brari. et si sic que cautela debeat obseruari

Non expedit fieri cõci/liũ generale huius obedientie ad tractandũ et sñiandũ de crimini/bus domini bñdicti sibi per q̃sdã impositis vtputa de piurio q̃ scis/mate et heresi aut de suspitõne ve/hemẽti sup istis Primo qz obediẽ tia ista in se et in ꝓtibus suis diui/sa est circa iudiciũ de actis per pa pam. alijs dicentibus quia bonus est et sufficienter obtulit presertim nouissime. alijs contrariũ asseren/tibus. Tractare igitur talia coraz multitudine taz multiplicit̃ diuisa esset potius induratio et noua mꝭ tiplicatio diuisionũ. q̃z illarũ seda/tio. attento ꝙ ita requireret dñs bñdictus fieri sup dictis heretici. illorz q̃ sibi sõtraxerũt Scõdo qz o ciliũ hmõi ad hũc finẽ. aut fieret

ſm formam preſcriptã a iure.aut noua inuẽtione Si ꝓmo modo cõ ſtat ꝙ bñdictus deberet ꝑeſſe etiã ſub noua ſubmiſſione et tñ rebus ſtantib⁹ vt ſtant nõ videt quis locus eſſet aptus ſibi ad ſecuritatez cũ detineat inclusus Nec videt ꝙ ꝑmanẽtes in ſubtractiõe ſue vocationi obedirent.et ita nihil ageret Si aũt fieret ꝛciliũ per nouos modos ꝑter formã iuris nõ videtur modus veriſimilis ante celebrationem ꝛcilij quomõ ꝑlati ⁊ ꝓncipes in vnũ cõcordarent.vno volente vnũ modũ altero aliũ.et eſſet tractatus in tractãdo hoc diſpendioſiſſimus ⁊ ſũptuoſiſſim⁹ ſñ magno fructu Tertio qꝛ in determinatione hui⁹ matie nõe eſſet multa ꝛcurrẽ et allegare tãgentia fidẽ et mores ſed tales materias non expedit in hoc cõcilio ventilare ad determinãdum ꝓut ſtatim dictũ eſt Quarto qꝛ nũc omnia ꝓñt fieri ad vnitatez vl'em eccie erga alios ꝓcurandaz Qadmodũ ſi tota hec matia eſſet in ꝛcilio iſto terminata ſiue papa remaneat ſiue nõ attento ꝙ offert omnia qui nouiter electus quecũq; poſſet offerre.imo apud talez aut pro tali nouiter electo fieri poſſet noue colligationes et ꝛfirmatões peiores priorib⁹.et fieret veriſimiliter noua diuiſio.aut iã facta continuaret in hꝛc obediẽtia

¶ Non expedit fieri concilium ad tractandũ determinatiue materias fidei Rato ad hoc qꝛ eſſet dare occaſionẽ ſcãdali et piculi magni in fide nr̃a.ſi aliud determinaret iſta pars ſiue altera in materia q̃ omnis tãgit.et que ab oibus debz ꝓbari.quẽadmodũ patuit de latis et grecis Facile tñ eſſet et diſimile ꝙ determinationẽ in hac ꝑte factaz nõ ꝓbaret altera ꝑs.ꝑſertim ſi in aliquo tãgi videret ſtatus eoꝝ in materia hac ſciſmatis.ſic tamẽ tãgeret etiã apud iſtam partez.⁊ forte ita apud aliã dicũtur multe aſſertiones de fide in q̃bus eſſet aduerſiſſima ſñia inter diuerſas obedientias.imo et inter mltos eiusd obedientie vt ſuper materia appellationis a papa.et ſuper eo ꝙ veniens cedere aut ceſſionem facere eſt ſciſmaticus.et ꝙ non adherẽs ſubtractõi eſt ſuſpectus de ſciſmate.vel eccleſie aduerſus.vel in latitudine ſciſmaticoꝝ.et ita de ſimilibus multis Conſtat ꝙ de prima iſtarũ ꝓpoſitionũ eſt controuerſia in regno francie apud theologos et decretiſtas.⁊ inter multos de ꝛcilio regis et de plamẽto.⁊ alios de vniuerſitate.et inter ſe mutuo. et de alijs duabus aſſertionibus ſimiliter et amplius.qm̃ altẽa obedientia nunq̃z tales ꝛcederet.imo reputaret erroneas ꝓter quod ꝑ ſpicuũ eſt non eſſe tutũ talia determinare per modũ auctoritatis cõcilij general Sed nec deberẽt tles aſſertões leuit a ꝑticularib⁹ poni qꝛ reputat hoc ab alijs ad iniuriã ſuã.⁊ dicere ꝙ error ſit in fide ſi

asseratur ꝙ stante dubio ꝓbabili de papatu apud scꝯos cõtenden tes alteri sit inherendũ. qz non vi/ detur esse possibile maiꝰ dubiuz ꝓ babile q̃z sit in casu pñtis scismat. et tñ vtraqz obedia dixit obedien dũ suo. et ita de sillibus. vt ꝙ nõ sit alia via humanitꝰ inuenibilis ad sedandũ scisma q̃z via cessiõis cũ iam videatur reddita per se ineffi/ cax nisi ocurrat saltẽ conciliuz ge nerale. qꝯ excludere non bñ sape/ ret. et qz certe circũstantijs nego/ ciozũ variatis pñt vie et remedia ad vnitatẽ habendã vario modo repiri. sicut et nĉariũ esse experien tia pñs notum facit

¶ Non expedit fieri cõciliũ hmõi ad tractandũ reformationẽ eccie in moribꝰ per modũ determinatõis Rõ ad hoc ẽ quo ad multa eadẽ. sicut ad ꝓcedentẽ ꝓõem. addito ꝙ refõrtio eccie vlis fieri nõ ꝑt in moribꝰ sine abolitione multoꝝ sta tutozũ sup excõicationibꝰ et ceris traditõnibus nimis multiplicatis que nec obꝑuant nec obꝑuari pñt rõnabiliter vbiqz ꝓpter varietatẽ moꝝ et tpm Et tñ tales remotio/ nes statutoꝝ et canonũ ãtiquozũ aut additões nouoꝝ fieri neq̃unt rõnabiliter ꝓ tota eccia sñ osensu cõi. alias possit esse statim diuersi/ tas nimia in moribus q iudicijs q̃ ad ea q̃ papa et osilia statuerunt. Si vero diceretur ꝙ multa bona pñt ibi auisari et discuti sed nõ de/ terminari. pauca esset ibi vtilitas in opatione tanti facti. nam pauci viri ſrati et ꝓbi faciliter et forte o gruẽtius ista cõsiderarẽt extrahe/ rent et ordinarent. nolo tñ dicere q̃n in multis ptibus possit eccia ꝓ suas ptes reformari imo hoc nĉe esset Sed ad hoc agendũ suffice/ rent ocilia ꝓuincialia. et ad q̃dam satis essent concilia diocesana et synodalia ꝓuꝰ sup hac re iaz aliq̃ scripta sũt et auisata. si quis vellet ad opus manũ mittere et ad for/ tia Sed heu desolatõne desolata est omis terra. qz nemo est qui re/ cogitet corde. et q̃rũt oes q̃ sua sẽ

¶ Non expedit ꝓ restituẽdo obe/ dientiã pape in spũalibus fieri cõ ciliuz hmõi generale Primo quia videt implicatio sicut tactũ est ꝙ maneat subtractio hmõi a papaꝝ ꝙ fiat ociliũ Secõdo qz facilꝰ ista restitutio q reductio tractari pote rit in solo regno francie. si verũ sit ꝙ omis alij iã restituerũt obedien/ tiã. aut in ea ꝓmanserũt. si verũ sit etiã ꝙ subtractio nõ ẽ facta pape etiã in regno nisi sub oditione ex/ plicita vt quidã dicũt aut saltem implicita et que de iure q equitate debet intelligi Spec oditio ẽ quo/ usqz papa fecit debituz suũ et con cesserit ea que sibi petebãt q ꝓter quozũ negationẽ fiebat subtractõ Naz cessante cã cessare debet effe/ ctus Addito ꝗ ꝙ subtractio nllo mõ potuit fieri iuste nisi ad finem vnionis tanqz mediũ ad hoc nĉa/ riũ Alioq̃n tãtũ malũ et insolituz

nullo modo posset a culpa defēdi
Si ergo nūc videat q̃ subtractio
nō p̃dest ad vnionē. vel nō est ne/
cessaria ꝓpter odescensionē pape
ad ea que petebant. cessare ipa de
bet. qz si rebus stantib⁹ vt stant er
ga pape p̃mptitudinē de cedēdo
nō pōt de nouo fieri subtractio. sic
concedē hnt aduersarij vt videt.
nō p̃t aut debet eisdē rebus stanti
bus eadē subtractio otinuari Ter
tio qz restitutio hui⁹ obedie q̃ ad
spūalia fieri cōmodius q breuius
p̃t per assensū cardinaliū et recon
ciliationē mutuā indulgēdo p̃ita
ratificādo que ratificāda essēt ad
cautelā futuroꝝ et emendationez
securiorē p̃teritoꝝ q osciarū sere/
nationē q ad abolendā oēm infa
mie aut rebellionis notā q ātinus
in viā pacis cōi aio et eodē pede
p̃cederet hec obedia ocordi⁹ qm̄
faciēdo restitutionē debitis mōis
nec subtrahētes nec ille a quo fēa
subtractio remanerēt nōti de tali/
bus. qd̄ difficili⁹ esset euadere. si p
conciliū aliquod fieret determina
tiua decisio.

¶ Nō expedit osiliū talē celebrari
pro restituendo obediam pape in
administrationib⁹ bnficioꝝ q alio
rū hmōi. qz licet ānexa sint spūali/
bus. tn̄ p̃nt tpalia nomiari Primo
qz rōnes alique p̃ozes de nō expe
diendo reformationē ecc̄ie vniuer
salē in moib⁹ tractare faciūt pro
hac pte et p altero p̃ncipali argu
mēto ad hanc pte. tn̄ aduertendū
est q̃ et si cōcederet papā hre de
iure dīno dominiū vle spūalium q
tpaliū respectu oim Tamē cōstat
q̃ p diuersitate tpm et locozum q
statuū. nec papa nec ecc̄a habuert
aut hre dnt in talibus dispensatō
nibus aut administrationib⁹ bnfi/
ciozū tpaliū iurisdictionū sile exer
citiū aut executionē aut vsū Itaqz
notū est q̃ ecc̄ia tpe xpi et apl̄ozū
nullū habuit exercitiū aut executō
nem iurisdicā et ciuiliter circa hui⁹/
modi tpalia. imo xp̄s pl⁹ videt fa
cto et verbo tale exercitiū iurisdi/
ctionis ciuilis prohibuisse qz p̃mi/
sisse. licet nō dicā q̃ p̃hibuerit aut
oppositū osuluerit nisi pro loco et
tpe Quia eni ecc̄ia tūc multiplicā
da erat per discursū apl̄oꝝ q fide
liū. ideo talis iurisdictio tpalis et
possessiones fuissēt eis ad impedi
mentū. et tales sūt ad hoc cōgruē
tie multe Sed pro tēpore siluestri.
et Cōstantini magni placuit dño
ad dilatationē ecc̄ie inspirare tum
constantino q̃ tales possessiones
daret. tū ecclesie q̃ recipet. q dura
uit hmōi dotatio ecclesie vsqz ad
tpa nr̄a p successiones sanctissimo
rum patrū Gregorij et Ambrosij
et aliozū quos nō est credibile in
retentione taliū errasse contra xpi
iussionē Sed longe aliter in p̃miti
ua dotatione distribuebant bona
talia qz postmodū tēpore p̃latoꝝ
qui ceperūt paulatim refrigescere
a sanctitate p̃ozū tandē abusi sunt
taliter collationibus bnficiozuz q

hui⁹ mōi administratione. q̃ pape paulatim et successiue ad se multa reuocauerūt vsq̃z adeo. q̃ finaliť datis occasionib⁹ et acceptis q̃s nō ē hic opus recitare quasi tota collatio et iurisdictio talis penes papā et ei⁹ curiā remanebant Ita vt vix esset plātus qui possz minimū bñficiū cōferre Concurrebant ad hoc exactiones multiplices p statu pape et cardinaliū. et si fraudes et abusus et symonie cōmitterenť relinquo iudicandū expertis Hec idcirco dixi qm̄ forte aliq̃b⁹ videreť q̃ sit expediēs ecc̄ie vl̄i redire omnia ad pstinū statū ecc̄e. seu illius qui fuit tpe apl̄oꝝ q̃ntū fiēi cōgrue posset. abiectis talibus iurisdictionib⁹ p magna pte. q̃ reddiderunt ecc̄iam totam brutalē et carnalem. et nihil fere sapientē de his que dei sūt erga salutē aiarum nō ex se quidē sed abutentiū vicio Vel redeundū esset ad statū ecc̄ie tpe siluestri et gregorij qñ quilibz plat⁹ dimittebať in sua iurisdictōe q solicitudinis parte et papa tenebat que sua erāt absq̃z tot rebuationib⁹ tot et cōtinuis magnisq̃z exactionibus p sustinēdo statū curie et capitis nimis forte crescentē super ceteros mēbroꝝ status Ad sciendū igiť istud cū multis appendicijs de puisione clericoꝝ sufficiētiū ꝛc. et ad puidendū expediēs ē fieri determinationē et reformatōz vlem ecc̄ie. nā vlem statuz tangit Sed dictuz est pus q̃ reformatio talis fieri nō debet in dñio solius obedie istius Si vero q̃s obijciat q̃ istud sic stāe nō pt cū eis q̃ dicta sūt de restitutione obedie quo ad spūalia. qm̄ esset ita bñ periculum inobedie culpabilis in vno sicut in alio Rñdeť q̃ latissima est dra in spūalibus et tēpalibus quo ad B q vtinā fuisset bñ semp intellecta a poribus et modernis. forte q̃ adhuc starent greci cū latinis Patet enim ex pore deductione q̃ papa pōt remanere papa vniuersaliter in perfectione magna imo maiozi q̃z erat Siluester et tamē nullū habebit exercitiū actuale circa tēporalia ecclesie vniuersalis per diocēses quantūcunqz habeat dominiū vel plenitudinē potestatis in habitu. q̃ potestas ex causis certis pōt cohiberi et arceri. imo debz. ne exeat in actum sed dimittat singula singulis ministrare Nōne christus fuit papa perfectissimus. nonne similiter petrus. ipsi tamē omne exercitiū abdicauerunt in se in talib⁹ q̃z q̃z rpūs cum summa facilitate illud obtinere potuisset Nihil ēgo de perfectione status summi pontificis diminuiť si pro causa rationali remouetur ad tempus aut suspenditur sibi tam anxia solicitudo tot curarū immortaliū et periculosissimarū in anima et corpore pro hmōi exercitio circa temporalia distribuenda aut conferēda. augetur potius sua perfectio. et gratularī profecto deberet in dño Ut/

detur vlterius pro hoc multis ꝙ
nõ expedit vnũ solũ caput ꝑesse in
tali exercitio administratõnis tpa
lium.sicut expedit imo sicut necesse
est vnũ solũ ꝑesse in spũalibus re/
spectu omniũ Cui' ratio est qꝛ ea
que fidei sũt dñt eadez esse apud
omnes.et hec identitas et vnitas
vix aut nunqꝫ ꝓpetuari põt nisi re
cursus esset finalis ad vnũ caput
Sed de traditionib' humanis ꝓ
regimine tpaliũ ecclesie totaliẽ op
positũ inueniẽ.qm̃ ꝑm varietatem
temporũ locoꝝ et gentiũ et respe/
ctuũ variande sũt decretales q̃ or
dinationes super collationib' q̃ re
gimine taliũ tpaliũ Ex his omib'
que latius pñt deduci ꝓbabiliter
vellent aliqui dicere non esse expe/
diens fieri conciliũ decisiuũ super
restitutione vniuersali tẽpalis ad/
ministratõis pape.sed super ꝗ de
bet conciliũ vniuersale celebrari.
nec oportet illos esse vel dici scis/
maticos qui occasione data et ac/
cidẽte talẽ in tpalibus fecerũt aut
faciũt subtractionẽ.qꝛ etiã stante
vnitate ecce talis subtractio cõtin
gebat.vel in toto vel in pte fieri
fortassis debuisset.et hoc si absq
grauiori scissura in spũalibus hoc
potuisset cõtingere.et ita sapiẽtis/
sima lucet in hac pte dei puiden/
tia.que ex malo scismatis alia bo
na sciet elicere Et si petaẽ de quo
vsueret papa interim et cardiales
Rñdetur ꝙ si faciãt debitũ suũ la
borãdo et diligẽdo inq̃rendo finẽ
scismatis.ꝑsumendũ est ꝙ cito in/
uenirẽt.et tũc ꝓuidebit eis cõciliũ
generale qualiẽ erit expediens ho
nestũ pro statu tãtoꝝ dñorũ Simi
liter de mõis ꝓuisionis sufficiẽtiũ
clericorum tunc tractandum esset
pro futuro.

¶ Nõ expedit conciliũ ꝑfatũ fieri
tanqꝫ viarũ vnionis tm̃mõ reper/
tiuuz Ratio est qm̃ materia hmõi
iã totaliter aperta est et discussa q̃
ad possibilitatẽ viarũ et rõnabili/
tatẽ vel irrõnabilitatẽ eaꝝ.q̃ non
restat nisi cõuenire istã obediẽtiaz
cum altera in aliqua viaruz Hoc
aũt fieri potest si vnqꝫ debeat fiẽi
absqꝫ tali cõcilio huius obediẽtie
qm̃ nõ videtur ꝙ alia cõclusio ibi/
dem concluderẽ qꝫ ꝙ sũmarẽtur
aduersarij de aliqua via assumen/
da.si enim vna particularis via limi
taretur inciderem' in incõueniens
quale patimur Ex his oibus non
determinatiue positis sed tm̃modo
examinatiue videtur sequi.ꝙ nllo
modo expedit nunc conciliũ istius
obedientie fieri nisi forte solum ad
habendũ liberã in cõsulendo deli
berationẽ.et plenam ꝛcordiaz ca
pitis et membrorũ ad inuicez sup
modo et forma vniendi hanc obe
dientiã secũ et cũ alia.et hãc vnio/
nem cõcorditer ꝓsequẽdi Ad qõ
amplius declarandũ posset adduci
priculares circũstantie super di
uersis affectionibus q̃ intẽtionib'
diuersorũ.q̃ super piculo maximo
nouarũ dissentionũ suboriendarũ

et vir vnqz sopiẽdarũ in spũalib' et tẽporalib' nisi ꝓus ante omnia limitarent ea que tractanda essent in cõcilio super q̃bus fieret. nisi p̃terea fieret talis ꝓuisio sup p̃missis nõ determinand. que tangũt fidem et vtem eccĩam. q̃ cõuocato ꝛcilio nulli super ipsam disceptare aut saltem determinare p̃sumerent. Deniqz cõstat aliquos affectare totalẽ penitus decisionẽ p̃dicti. q̃ alij penitus hoc nolũt. sed totis viribus obniterent. nec est ratio patẽs ad sui destitutionẽ statim sic inuenienda vt dicũt Restat igit cõi et ꝛcordi consilio vel deliberatiõe tm̃mõ q̃rere cũ alijs viam aliquã in qua nobiscũ cõueniant ꝓ vniendo ecclesiã. siue via illa sit conuẽtio siue cõpmissio hñs vim consilij generalis in modificatione sua. siue concilij generale formaliter. siue cessio siue omnes vie in vnũ si debeat ꝓfectus haberi finis prout multi doctores opinant. Nã et cessio vt dicũt fieri nequit que vnionẽ det veram in eccĩa sine concilio generali et per ꝛnis neqz absqz cõuentione et p̃sertim renuente cedere altero cõtendẽtiũ qm̃ per concilũ taliter artabit quilibet aut artari potẽit q̃ requiret eorꝝ ꝛsensus Nã si dissenserint obedire consilio erũt palam scismatici. etiã scismatici. erunt deponẽdi Quibus depositis ꝓcedendũ erit ad nouã electionẽ libere fiendã sicut eis a vita separatis aut libere cedẽtibus An vero ista sola causa vltimo tacta sit sufficiens cã ad hoc q̃ expediat aut de nẽcitate celebrandũ sit hmõi concilũ cõe isti' obedie attẽta difficultate in conuocãdo et expensis et piculis in ꝛtinuãdo. iudicent illi ad quos spectat. q̃ incõuenientib' maioribus prudent occurrant. Ut veritatis flãma ex discussionis vẽtilatione clarior emergat ꝓponemus q̃ soluem' obiectiones cõtra viã mediã que ꝓut expedit tacta est In p̃mis dicẽt aliqui cõn scõm expediẽs q̃ absqz discussione eorꝝ que actenus facta sũt nõ p̃t sincere et pro ꝛsciarũ serenatione illud fieri quod ꝓponit Nã si benedict' ex vna parte cũ suis adherẽtibus aut alij ex altera fiunt culpabiles de scismate aut heresi vel de rebellione aut alio tali vicio. qualit tales absqz recognitiõe ꝓprie culpe et postulatione venie indulgẽtiaz apud deũ et homies merebuntur. nõ remittit pena nisi confiteat culpa! Sed rñdemus q̃ hec obiectõ friuola est q̃ sophistica atque fieri posset in omni materia dubia sic fieret ad impediendũ viam cessionis libere absqz discussione iustitie Dicimus igitur p̃m catholicã veritatẽ q̃ in dubijs potest fieri confessio sub cõditione et ex tali cõfessione veniam absolutam peccatorꝝ consequet Nodim' ad hec q̃ oia et fere omnia dici possũt dubia in foro exteriori que nondũ sũt iudicialiter diffinita Propterea nullus

erit scrupulus obediēdo dño Benedicto etiaz vbi fuisset hereticus aut scismaticus si resipisceret. vel si hoc nō constaret per diffinitiuam sñiam eccie Similiť de subditis rebellantibus si qui fuissent diceret Quis nesciat multa apud antiqs patres et nūc quotidie tolerari. vt de symonijs q alijs que si iudicialr essent vētilata et cōuicta tolerari non possent Supaddim⁹ ꝙ tota res pñs magnis dubioz inuoluꝛ cris cōtecta est q vťusqz colorata Sed nec sunt aliqua que ꝓprie et nude tangāt opposita fidei. qn magis in factis diuersis et diuersimo de receptis qz in iure cōsistūt Nulli idcirco pñt aut vir possūt de scismate et heresi ꝑtinaces cōuinci in hac parte Veniqz dicim⁹ ꝙ regula magrālis theologie non debet nos scrupulis inquietare. vt fiat discussio illa scilz regula ꝙ si illud sit dubiū an liceat an ñ liceat illō fieri. si fiat certū est illud esse pccm qm̄ per ꝑdicta nō habebiť rōnabliť dubiū de eis que fuerint cōcordata et presupponere quilibet aut nō errasse aut de erratis penitere. et ita in suo honoris gradu iure saltim misericordia remanere Ceterum ab alijs scda fieret obiectio contra scdm expediēs Crimina inquiūt nō ita generaliter remanere debent impunita alioquin incentiuū tribuereť delinquēdi. Sed nec salua conscięntia forsan potēit dñs Benedictus ea ratificare aut non infringere que facta sūt. nisi ꝑticim veniā et nouā cōfirmationē singli pro se petant. aut nisi de nouo habiliteně et ordinētur Sed respondem⁹ ꝙ frequenter ꝑcipue in delictis tangētibus cōitatem aut homines grandis status consultius toleranť errores omnes. qz vindicari seuero rigore quererenť Nū quid nō tolerat eccia meretrices? Nōne hec est expssa prudentissimi augustini sñia in scptis suis multi. cui⁹ dicta sicut nec alioz hic non inserimus. quia a clericis satis cognoscūtur. qz insuper magis rōez quare talia dicta sunt. qz vbi dca sunt nūc et alias offerre conamur Non deessent rationes q exempla nisi breuitatis amor obstaret. et si non expientia doctrice pateret veritas Preterea quod addiť de cōsciētia dñi benedicti satis dissoluitur per hoc idem dictū ꝙ etiā vbi mala fuissent ppetrata. illa potest salua conscia pro bonoq vtilitate tanti negocij complēdi tolerando dissimulare. sicut regulariter verū est ꝙ ꝑlatus non solū potest imo debet aliqua agere vel omittere ꝓter generalem inclinationē subditorū. vbi etiam qñqz mala esset que alias agere vel omittē in gue delictuz sibi vertereť Juxta quod inferunt aliqui ꝙ etiā vbi via cessionis minus bona fuisset. tamē attentis deliberationib⁹ omniū subditorū super postulatione hui⁹ vie dñs benedictus illaz acceptare te

nebatur sicut nūc acceptauit q̃ tū
cunq̃ alias ad eam acceptandaꝫ
non fuisset artatus vel artandus
Sed hoc omittamus. volum' eni
nihil discuti de factis actenus vel
inde Kursus ea que facta sūt in p
motionibus et similibus durante
subtractione auctorisata sunt per
ordinarios locoꝝ ad quos de iu
re omuni spectabāt talia Cur ēgo
nō poterit dñs benedictus plume
re illos qui a se aut p̄decessorib'
suis fuerant ad hec electi et pmo/
ti immemores non fuisse sue salutl.
quare nequibit absq̃ scrupulo to
lerare ne dicamus approbare que
facta sunt Deniq̃ quod subiūgit
de venia singillatim postulanda
magis ad verecundā multoꝝ tur
bationē q̃ ad tranquillitatē q̃ pa
cem. satis esse debebit postulatio
venie generalis et modis hōestis
executa Facit pro p̄dictis q̃ oia
sacramēta nisi forte penitētia vim
suam habent vt collatio ordinuꝫ
baptismus et similia q̃ntūcunque
fuerint a peccatoribus distributa
stante tamē debita intētione facie
di que ecclesia facere intendit. q̃ p̄
cipue vbi non ex affectata ignorā
tia iuris sed ex facti inscicia pecca
tum exortum est. pterea nō erunt
reordinādi iam ordinati Deinde
tertio obiicient alij contra idez se/
cūdū et tertiū expediēs. et dicent
q̃ implicatio est in tetminis vt
dño benedicto fiat obediētia tan/
q̃ summo pontifici. et nihilomin'
coartetur eius potestas ad certa
et per certos modos et q̃ sibi co/
adiutores socient Sed rñdemus
primo iuxta positionē illorum qui
subtractionē q̃ licite fieri potuisset
confirmāt. sicut reuera aut in isto
aut in multis casibus potest eueni
re Dicim' itaq̃ q̃ papalis digni/
tas non pro excellentia aut fauoē
persone sed pro ecclesie vtilitate a
xp̄o statuta est. quāobrem p̄m exi/
gētiā vtilitatis ecclesie tāq̃ finis
debet hec dignitas agibilia sua
moderari. p̄sertim in eis que non
sūt expressa in iure diuino Hoc eni
dicere esset de iure naturali cuiusli/
bet policie quod violari nō potest
aut mutari Si ergo contigit q̃ p̄
dicta fieri sit expediens pro eccia
attentis circūstantijs negotiorum
aut videt pter culpam dñi bñdcti
seu aliquas eius cōditiones min'
ciuiles et vtiles ecclesie. etiam vbi
non essent culpabiles. aut propter
generalez affectionē et deliberatō
nem omniuꝫ subditorū etiam vbi
errarent q̃ minus bene iudicarent
dicimus non solum ista licere fieri
imo posse consurgere obligationē
ad agendū Neq̃ in hoc derogat
auctoritati papali neq̃ plenitudi/
ni potestatis sue collate sibi a xp̄o
sed impletur Nō posse mala q̃ in/
expedientia ecclesie facē q̃s dicēt
eē posse? quis crederet hoc a xp̄o
collatuꝫ extitisse? Porro de istis tē
poralibus administrationibus ec
clesiaꝝ possessionū iuriū bñficioꝝ

et similiũ xpũs per se ipsum imme/
diate nullatenus se intromisit nec
ordinare curauit. sciens et volens
talia esse variabilia ꝑm exigentiã
temporũ ꝓsonarũ et locorũ ad cõ
munẽ ecclesie vtilitatẽ. nõ ad vni⁹
aut paucorũ singularez pompam
aut inutilẽ vanitatẽ siue volũtatẽ
Rõ postulat nec negamus vt vsio
pape et suis cardinalibus fiat suf
ficiens ꝓuisio de bonis ecciasticis
sicut olim summo sacerdoti inferi/
ores suas decimas offerebãt Ex
hec prouisio nonne poterat adim
pleri absqz hoc ꝙ necesse sit ex to/
to ius ordinariorũ cassari vel sus
pendi? Profecto sic Postremo di
cent alij ꝙ hec via que dicitur me/
dia compleri nõ potest absqz con
cilio huius obediẽtie generali. et
ita cadit in illud quod videt velle
fugere Hic respõdemus ꝙ si cõci/
liuz generale nõ quereret fieri nisi
sub modificationib⁹ tactis in hac
via media. nõ videretur incõueni/
ens aut periculum celebrare hmõi
conciliũ Cessarent eni omnia que
contra ipsius vtilitatẽ audiuimus
allegari Nihilominus illud sciliũ
nequaqz iudicam⁹ necessariũ ꝓ cõ
plemento celeriori ⁊ faciliori hui⁹
vie. ⁊ absqz impensis innumeris ⁊
tractu temporis. quia nũc interim
priusqz ista cõcordata fint dubia
quedã orirentur super cõuocatõe
concilij et quibusdã similibus que
hic cessant. Dubitabit forte alius
ꝙ dñs benedictus audita ista via
illam aut impediet aut nõ concor
dabit Propterea forte tutius ẽ vt
ante omnia secrete quantũ fiẽi po
terit habeatur cõsensus maiorum
omniũ istius obediẽtie aut saltem
principaliũ. vt omuni consensu to/
tius sue obedientie fiat oblatõ ta
lis cui vniuersali consẽsui si renuat
assentire. quis non videbit tũc ei⁹
modũ ꝓcedendi penitus im ꝓba/
bilem esse. quis nõ iudicabit ab eo
iure recedendũ fore? Non eniz po
terit aliqua tergiuersatione fauto
ria scismatis et subuersionis eccle/
sie denegari Q̃ si quis ad extre/
mũ dubitauerit similiter de princi
pibus alijs ꝙ nõ approbabũt viã
hanc mediã. fatemur hoc nõ vsqz
quaqz certũ esse. nisi prout in mo/
ralibus sumenda est certitudo ex
his que vt in pluribus ꝑm verisi/
miles et ꝓbabiles cõiecturas eue
niũt Si in omibus predicta via ni
hil petit difficile aut oneroſũ vel
inhonestũ queritur ꝓter quid ꝓn
cipes et prelati debeant im ꝓbare
maxime pro tanto bono reuniti/
nis obedientie huius totalis obti
nendo Quid eni graue erit ꝙ oia
indulgeant ꝑterita et nõ discutiã/
tur ꝙ dñs benedictus habeat bo
nos officiarios nõ suspectos cuicũ
qz ꝓti ꝑm quos iudiciũ agat qd
acturus est ꝙ ipe a vindicando ꝓ
prias aut alienas iniurias immu/
nis sit et deo committat. aut certe
vniuersali bono ecclesie et pacis il
las donet Idẽ dicimus de subdi/

tis quibuscũq; erga dñm bñdictũ
Profecto nihil istorũ difficile est
nisi forte apud illos apud q̃s hũi
litas et charitas et eccĩastica vni/
tas fuerint onerose. scz qui turba/
tionibus gaudent et querunt que
sua sũt nõ que iesu xpi Aut q̃ suis
sentẽtijs ceruicosa animositate ni
mis credũt Aut si difficilia esse ista
quisq; contẽderit aniaduertat ille
obsecro si plures sint in alijs vijs
deficiẽtes et ambages. aut viã ali
quã omni difficultate carentẽ affe/
rat in mediũ nos letis animis cõ
plectemur Q; si hoc vel facere nõ
vult. vel quod magis credim' non
potest tũc cum aliud agere necesse
sit pgat nobiscũ in hanc sñiam et
attendat quid plus habeat dãni
pro eccĩa. vl sic stare imo quotidie
magnis lapsibus corruere. q dñm
bñdictũ incarceratũ esse. et cardi/
nales suis honoribus spoliatos q
pncipes ad detentionẽ piculosam
dispositos videre aut q ita ppare
mus nos p hanc revnitionẽ pmã
et totalẽ hui' obediẽtie. q cuz alia
celeriter et vtiliter tractare valea/
mus. et qualiter si quis quesuerit
iã in parte rñsum est. q a prudẽtio
ribus erit diligẽtius inquirendũ q
inueniendũ facilius.

Explicit

Decreta in sessione pu
blica cõcilij generalis Cõstantien
die sabbati ix. octobris Anno M.
cccc. xvij. Et pmo phemũ sup fu
turis concilijs celebrãdis q pulsi/
one aduersus futura scismata.

Hreq̃uens gene
raliũ concilio cele/
bratio agri dñici p/
cipua cultura ẽ. que
vepres spinas et tribulos heresuz
errorũ et scismatũ extirpat. excess'
corrigit. deforta reformat. q vine
am dñi ad frugem vberrime ferti
litatis adducit Illoz vero negle/
ctus premissa disseminat atque fo
uet Hec pteritorũ tẽpoz recorda
tio et pñtium cõsideratio ãte ocu/
los nostros ponũt Ea xpter hoc
edicto ppetuo sancim'. decernim'
atque ordinamus. vt amodo ge/
neralia cõcilia celebrentur Ita q
primũ a fine huius concilij in quin
quẽniũ immediate sequẽs Secõm
vẽo a fine illius mediate sequẽtis
concilij in septenniũ et deinceps in
decenniũ perpetuo celebrentur in
locis que sũmus pontifex per men
sem ante finẽ cuiuslibet concilij ap
probante q cõsentiẽte concilio vel
in eius defectum ipm conciliuz de/
putare et assignare teneatur. vt sic
per quandã continuationẽ semp

aut consiliuz vigeat aut per ēmini
prudentiā expectetur Quez termi
nū liceat sūmo pontifici de fratrū
suozū sancte rhomane ecclesie car
dinaliū consilio ob emergētes fo
te casus abbreuiare sed nullaten
progetur Locum aūt pro futuro
cōcilio celebrādo deputatū absqz
euidenti necessitate non mutet. sed
si forte casus aliquis occurrerit q
necessariū videretur ipsum locum
mutari puta obsidionis guerrarū
pestis aut similis Tunc liceat sum/
mo pontifici de p̄dictozum fratrū
aut duarū partiū ipsozum consen
su atque subscriptione alium locū
prius deputato loco viciniozem q
aptum sub eadem tamen natione
surrogare. nisi idē vel simile impe/
dimentū per totam illam nationē
vigeret. tunc ad aliquē aliū locuz
viciniozē alterius nationis aptum
huiusmodi conciliū poterit conuo
cari. ad quez prelati q alij qui ad
conciliū solent cōuocari accedere
teneantur ac si a p̄ncipio loc' ille
fuisset deputatus. quā tamen loci
mutationē vl' termini breuiationē
teneatur dictus summus pontifex
legitime et semel per annū ante p/
fixū terminū publicare q intimare
vti ad ipm conciliū celebrandū p
dicti possint statuto termino cōue
nire Si vero quod absit in futurū
scisma oriri cōtingeret ita q duo
vel plures pro sūmis pontificib'
se gererent. a die quo ipsi duo vel
plures insignia pontificatus pub/
lice assumpserint. seu administrare
ceperint. intelligatur ipo iure ēmi
nus concilij tunc forte vltra annū
pendēs ad annū primū breuiat'
ad quos omnes prelati et ceteri
qui ad conciliū ire tenētur sub pe
nis iuris q alijs per conciliū impo
nendis absqz alia vocatione con/
ueniant Necnō imperator cetēi qz
reges et principes personaliter vl'
per solennes nūcios tanqz ad cō
mune incendiū extinguendum per
viscera misericordie iesu christi ex
nūc exorati cōcurrant Et quilibet
ipsozū pro rhomano pontifice se
gerēs infra mensē a die qua scien/
tiam hr̄e potuit alium vel alios
assumpsisse papatus insignia vel
in papatu administrasse teneatur
sub interminatione maledictionis
eterne et amissionis iuris si quod
forte sibi quesitum esset in papatu
quā ipo facto incurrat. et vltra b̄
ad quaslibet dignitates actiue et
passiue sit inhabilis Conciliū ipm
ad terminū anni predictū loco pri
us deputato celebrandū indicere
et publicare. et per suas literas o
petitori vel cōpetitoribus ipm vl'
ipsos prouocando ad causam et
ceteris prelatis ac principibus
quantū in eo fuerit intimare Nec
non termino prefixo sub penis
p̄dictis ad locū concilij p̄sonalitē
se trāsferre. nec inde discedere do
nec p̄ dciliū cā scismatl. plēarie sit

finita.hoc adiūcto ꝓ nullus eorꝫ
otendētiū de papatu in ipo con/
cilio vt papa pīsideat Quiimo vt
tāto liberi⁹ et citius eccia vnico ꝛ
indubitato pastore gaudeat sint
ipsi omēs de papatu cōtendētes
postquā ipm conciliū inceptū fue/
rit auctoritate huius sancte syno/
di ipo iure ab omni administratiōe
suspensi.nec eis aut eorū alteri do
nec causa ipsa per conciliuz termi/
nata fuerit quomōlibet a quoqz
sub pena fautorie scismatis obedi
atur Q; si forte electionē rhomani
pontificis per metū qui caderz in
constantē virum seu impressionem
de cetero fieri cōtingat.ipam nul/
lius decernim⁹ efficacie vel momē
ti nec posse per sequentē consensū
etiam metu predicto cessante rati/
ficari vel approbari Non tamen li
ceat cardinalibus ad aliā electio/
nem procedere.nisi ille sic elect⁹ for
te renūciet vel decedat.donec per
generale conciliū de electione illa
fuerit iudicatū.et si procedāt nlla
fit electio ipo iure Sint qz sic scdo
eligētes et electus si se papatui in/
gessit omni dignitate honore et sta
tu etiā cardinalatus et pōtificali
ipo iure puati.ꝛ inhabiles de cete
ro ad easdē ac etiā ad papalē nec
aliquis eidem scdo electo vt pape
sub pena fautorie scismatis obedi
at quoquo mō Et eo casu cōciliū
de electione pape puideat illa vi/
ce Sz liceat imo et teneant electo/
res omēs aut saltē maior ps ipo/
rum quā cito sine piculo psonarū
possūt etiā si piculū omniū bono/
rū immineret se trāsferre ad locū
tutū ꝛ metū pdictū allegare corā
notarijs publicis et notabilibus
personis.in multitudine populi in
loco insigni.ita tamē ꝓ allegātes
metū hui⁹mōi habeāt in ipius me
tus allegatione expmere speciem
et qualitatē dicti metus.et iurare
solenniter ꝓ metus taliter allega
tus est verus.et ꝓ credūt se ipm
posse pbare.et ꝓ per maliciā vel
calumniā huiusmōi metū nō po/
nūt Nec vltra primū futurū con
ciliuz vllo modo possit differri al
legatio dicti metus Teneant insu
per postquā se transtulerint ꝛ me/
tum allegauerint modo predicto
puocare sic electum ad concilium
quod conciliū si vltra annum pen
deat a die puocationis hui⁹mōi
intelligatur ad annū vt supra ipo
iure terminus breuiatus.et nihilo
minus teneatur electus ipe sub pe
nis predictis et cardinales puo
cantes sub pena amissionis cardi
nalatus et omniū beneficiorꝫ suo
rum.quam ipo facto incurrant in
fra mensem a die prouocationis
conciliū ipsum vt supra dicit indi
cere et publicare.ꝛ qz citi⁹ poterit
intimare.ac cardinales ipi ceteri
qz electores ad locuz concilij tem
pore conuenienti personaliter se
transferre.et vsqz ad finē cause ex
pectare Teneantur quoqz prelati
ꝛ ceteri vt supra ad cōuocationē

cardinaliū tm̄.si forte sic electus
conuocare cessaret accedere. Q̃ si
sic electus in cōcilio ipo non presi
deat.quinimo sit a termino iniciā/
di cōcilij ipo iure ab omni administ
ratione papatus suspensus.nec
sibi a quoqz sub pena fautorie scis
matis quomōlibet obediatur Q̃
si infra annū ante ꝓxīē indicti con/
cilij cōtingāt sup̄ dicti casus. vide
licet ꝙ plures se gerant pro papa
vel ꝙ vnus per metū seu impssio/
nem eligatur.cēseant ipo iure.taz
gerentes se pro papa qz electus p
metū seu impressionē et cardina/
les ad dictuz conciliū ꝓuocati te/
neātur qz in ipo ocilio comparere
ꝑsonaliter causā exponere et iudi/
ciuz concilij expectare Q̃ si dictis
casibus occurrentibus contingat
forte casus aliquis quo ncariū sit
locuz cōcilij mutare vel obsidiōis
vel guerre vel pestis vel similis.te/
neantur nihilomin' tam omnes su
pra dicti qz omnes prelati ceteri qz
qui ad conciliū ire tenent ad locū
primiorē vt premittit qui sit habi
lis ad conciliū cōuenire.possit qz
maior pars ꝑlatoꝝ qui infra men
sem ad locū certū declinauerint il
lum sibi et alijs pro loco cōcilij de
putare.ad quem ceteri ouenire te/
neantur ac si a principio fuisset de
putatus Conciliū autē vt ꝑfertur
cōuocatū et congregatū de hmōi
scismatis causa cognoscens et in
contumaciā electorū seu gerentiū
se pro papa vel cardinaliū si for/
te venire neglexerint.litez dirimat
causamqz diffiniat.ac culpabiles
in scismate ꝓcurando seu nutrien
do vel in administrādo aut obedi
endo vel administrantib' fauēdo
seu contra interdictū superius eli/
gendo.vel calūniosos in allegan/
do metum.etiam vltra predictas
penas.cuiuscunqz gradus status
seu preeminētie existant ecclesiasti
ce vel mūdane.sic puniat vt vindi
cte rigor transeat ceteris in exem
plum Vt autē metus seu impressi
onis molestia in electōne pape eo
formidolosus euitetur.quo toti
xp̄ianitati lamentabilius eorū in/
cussio seu factio perpetret.vltra p̄/
dicta specialiter duximus statuen
dum.ꝙ si quis huiusmodi metum
vel impressionē aut violentiam ele
ctoribus ipsis vel alicui eorum in
electione pape intulerit.seu fecerit
aut fieri procurauerit.vel factum
ratum habuerit.aut in hoc ocilio
dederit vel fauorem.facientez re
scienter receptauerit vel defensa/
uerit.aut negligens in executione
penarum inferius memoratarū ex
titerit.cuiuscunqz status gradus
vel ꝑeminentie fuerit.etiamsi impe
riali regali pontificali aut alia q̄/
uis ecclesiastica aut seculari presul
geat dignitate.illas penas ipo fa
cto incurrat.que in constitutione
felicis recordatōnis bonifacij pa
pe octaui q̄ incipit Felicis.obtinent
illis effectualiter puniat Ciuitas
veroꝝetiā si qd̄ absit vrbs rhōna

De

fuerit vel alia quevis vniuersitas que talia facienti consiliū vel auxiliū dederit aut fauorem. vel infra mensem saltez taliter delinquentē put tanti facinoris enormitas exegerit q̃ facultas ei affuerit nō duxerit puniendus eo ipo subiaceat ecclastico interdicto Et nihilominus pter dictā vrbē pontificali et sup. eo ipo sit puata dignitate. nō obstantibus priuilegijs quibuscunqz Nolum' insup q̃ in fine cuiuslibz cōcilij generalis hoc decretū publicetur solenniter necnō qñcunqz vbicūqz romani pontificis elēcio imminebit facienda. ante ingressū cōclauis legat et publice intimet.

Finis

errorib̄us circa

Incipit tractatus magistri Johis Gerson de errorib' circa artem magicā q̃ articulis reprobatis

Collaudāti mihi nup vt mos hz venerabiles licēciatos in medicina oblata ē occasio vt cōn supstitiosas obpuatiōes nr̄a pnephas tēpestate nimis et nimis pualescētes aliq̃ dissererē Ea nūc seorsum ad vtilitatē aliquor separe curauimus. ne pmixta alijs min' placerent et minus cōmode poirent in publicū Supto itaqz hoc puēbio pro thēate Medice cura te ipsum Circa hāc inter reliquas medicū decere retuli vt essz ornat' ad deū p filialē subiectionē. ne quicqz impiū vel supstitiosū aut diuis legibus aduersū sanitatis adipiscēdē suis egris suaderet. remēorēt quoqz iugit illius decretalis Cū corpalis infirmitas ꝛc. Incidit vt conqreret de supstitionib' pestiferis magicor et stultitijs vetular sortilegarū. qui se per quosdaz ritus maledictos medere patiētib' pollicent Nt ego data occasione facilius in hoc diuerticulū lapsus sū quo vtili' et q̃ in pr̄ociniū hui' corruptele q̃dā adducere nitūtur in crimē medicinā Nōne inquiunt apud solēnes q̃sdā medicor tles supstitiose obseruatiōes inducunt quas etiā scptis suis inserere curauerunt? Et consistunt in ligaturis

in caracteribus. in figuris. qñqz in
vbis pegrinis ⁊ incognitis Quã/
uis aũt ab ipsis nulla p talib⁹ rõ
adducat naturalis. hñt nihilomi⁹
efficaciã in curãdo Alioqn vane
imo stulte locuti fuisset de eis me/
dicoꝝ sapiẽtes et scptis inseruisset
Ilñ refert Isidor⁹ iiij. ethimol. q
apollo quez deũ fecit antiqtas p
methodica qdã. i. pẽr carmia ⁊ in
cãtationes. Asculapius insup et fi
lius ei⁹ p emperica. i. per exprimẽ/
ta sanauerũt hoies qngẽtis ãnis
añ ypocratẽ qui rõcinatiuã medi
cinã qua vtimur adinuenit. Deiñ
vox publica vtutib⁹ hmõi carmi/
nationũ et ligaturaꝝ et empicorũ
attestat quã ex toto ffam dicẽ vi/
detur inciuile. nec deesset argumẽ
ta ad B ex dictis poetarũ virgilij
ouidij lucani ⁊ alioꝝ ex varijs qz
gentiliũ celebrib⁹ historijs Cur ñ
licebit inquiũt istis vti. psertim cũ
de⁹ omps virtutes suas indiderit
vt vulg⁹ loquit herbis gemmis ⁊
verbis? Hãc dubitationẽ ego tũc
trib⁹ dictis seu considerationib⁹ bre
uiter absolui

Primũ dictũ

Probabile i phia naturali
et bm vitatẽ fidei certuz ẽ
esse demones Primã ptẽ
tenuerũt elegantissimi phoꝝ her/
mes termegestes plato et oẽs do
ctrine sue sectatores. apulei⁹ por/
phyrius ⁊ ceteri Hoc libri ab eis
editi. B libri de ciuitate dei ab au/
gustino palã docẽt Hinc ẽ illa fa
mosa inẽ eos distinctõ de cacode/
monib⁹ et kalodemonib⁹. mat sez
et bonis spiritib⁹ Hec est positio
de exñtia demonũ apud phantes
faciliori ratione qz opposita defẽ
ditur saluãdo effect⁹ qsdã mirabi/
les qles fferũt historie fide digne
in qlibet gẽte obtigisse quas omis
negare ptinacit pteruire est. et ci
uilitatez hũanã societatẽ qz politi
cam dissipare. quã mutua fides et
crudelitas vni⁹ ad alteꝝ cõsonat
diligit agglutinat qz Porro negare
demones cẽ. negare eos plmorũ
effectuũ opatores existẽ damnat
apud xpianos vt erroneuz vt im/
piũ et sacris lris aduersũ Qua in
re ridendi sũt imo dure corrigẽdi
qui theologos deridẽt mor vt ser
monẽ de demonibus faciũt. mor
vt eis effect⁹ qsdã attribuũt qũ fa
bulosa sit eoꝝ rñsio Prouenit er
ror iste apud qsdaz lratos tuz ex
defectu fidei. tũ ex debilitate et in
fectione rõnis Gerũt pprie aiam
sic occupatã circa corp⁹ circa res
scibiles ac eaꝝ solicitas curas vt
ita in causaꝝ pticulariũ ⁊ visibiliũ
pscrutatõne ocistũt q de vlibus ⁊
pmis entibus ac spiritib⁹ nihil cre
dere vel sapere nihil tenuiter et ele
uate cogitare pñt Hoc plato di
xit maximũ esse impedimẽtũ vita
tis referre scz oia ad sensus et nõ
auerti ab eis Hoc idẽ tulli⁹ Hoc
aug⁹ in de vera religione Hoc al/
bert⁹ et guilhelm⁹ pisien imo et ex
pientia docuerũt Tales erãt apũd
iudeos saducei qui referẽte Jose
pho ⁊ hierony. negabãt spũs esse
Tales inimici phi quidã vt tulli⁹
loquit. tales epicurei et alij vitam

pecudū eligẽtes. qui nil esse concipiūt aliud a corpalib' et extensis
In quorū pſona loquit eccliastes
et ſapiens ſapie ñ. Ita q̃ſi ſint incãtati et demẽtes nullã ſibi ineſſe
rõem nullū ſpm nullos effect' ſpirituales atq̃ inuiſibiles iudicare vi
dent nõ min' errantes a nabugodonoſor qui credebat ſe bouē eſſe
et ab alīs maniacis q̃rũ aliqui ſe
gallos aliq̃ murilegos opinati ſũt
De grege taliũ erat inſipiẽs ille q̃
dixit in corde ſuo nõ eſt deus. qr ſi
eſt de' vtiq̃ eſt ſpũs. et ſi nullus ē
ſpũs null' eſt deus. Neq̃ eni ego
negauero quoſdaz plerũq̃ nimis
leuit ea demonib' aſcribẽ q̃ fieri
a cãis magicalib' naturalibus rõna
libus dicentur Naz multas et mi
ras in reb' ſenſibilibus efficacias.
multas virtutes exiſtere quis abne
gauerit. ex q̃rũ obinatione altera
tione et configuratione fiunt effe/
ctus mirabiles. ſic ex applicatione
varia ſpeculorū. ſicut ex celeri mo/
tu q iactatiõe q̃rundã rerū ſicut ex
imutatione diuerſa imaginatiue po
tentie in hoib' ſicut ex alīs q̃daz
docuerũt et operati ſũt Quarū opa
tionũ notitia dici põt magica na/
turalis. de qua inueſtigare q̃zuis
ſepe curioſũ eſſet et maiozis boni
impeditiuũ imo q ad errores pro
nũ nõ tñ eſt fidei nre cõtriũ dum/
mõ phia ſuis otenta limitib' nihil
impiũ nihil mendoſũ nefarium ve
(miſcuerit

Scũm dictũ

Obſeruatio ad faciendum
aliquẽ effectũ qui rõnabi
liter expectari non poteſt a deo
miraculoſe operante nec a cãis na/
turalib'. oz apud xpianos hñt ſu/
perſtitioſa et ſuſpecta de ſecreto pa
cto implicito vel explicito cuz de/
monib' Iſta eſt doctrina ſcorū do/
ctorũ notatim auguſtini in locis
plurib'. q̃bus has obiuationes
valide condemnauit. v. de ciuita/
te dei. iiij. confeſſionũ. ij. de doctri/
na xpiana Et recitat mlta di. xxxv
plib' ca. Hac oſideratione nõuit
vtiq̃ facultas theologie in multis
articulis q̃s ad elucidationẽ hui'
materie cẽſuit odemnãdos Ar/
ticulus terti' ē talis q inire pactũ
cũ demonib' tacitũ vel expſſũ nõ
ſit idolatria vel idolatrie ſpẽs et
apoſtaſie error Et intẽdim' eē pa
ctum implicitũ in oi obſeruatione
ſupſtitioſa. cui' effectus nõ debz a
deo vel a naka rõnabilit expecta/
ri Porro ad ſciendũ q̃d võm'
pactũ implicitũ vel explicitũ cũ de
monibus. et cur iſtud vel vñ fiat
narrabim' verã fidei nre traditio
nem. et hoc q̃dẽ breuiſſime. qm̃ la/
tior pſcrutatio aliã facultatez exi
git aliũ locũ et actũ Tradit ve/
ra fides q demones neq̃ ſũt ſps
hũane naturę hoſtes acerrimi. ſeuiſ/
ſimi. aſtutiſſimi. q̃rũ violentiã imp
baſimãq̃ tyrãnidẽ ſi nõ operetur
et frenaret diuina bõitas de hoib'
actũ eſſz q ipi fũdit' depiret Job
xli. Nõ eſt ptãs ſr erã q̃ oparet ei
attñ ſuus conat' oino vanus eſt
niſi p quãto pmiſerit de' Sz cur
permittat obſtupeſcũt inſipientes
corde. Põt tñ hoc pmitti ob alte/

ra quor causar. vel obstinatorũ damnationẽ. vl ad peccantiũ purgationẽ et punitionẽ. vel ad fideliũ pbationẽ et exercitationẽ. vel ad glie dei manifestationẽ. De obstinator damnatione scptũ est in ps. Immisit in eos indignatões suas indignatões et irã p angelos malos. et ꝗ ppendit in damnatis. De peccantiũ purgatione et punitiõe patuit in magdalena q subiecta erat septẽ demonijs. qr carnalib' vacabat vicijs ꝑm glõm. Preterea dabant excõicati ab initio eccie ipi sathane corpalit vexandi. vt sps salu' fieret. Unus ex scis pribus magna pce obtinuit a dño vt tor qrek a demone qtin' careret elatione. Cetera de fideliũ pbatione q exercitatõne patuit in Job et in Antonio. et paulo ꝑm qsdã cui dat' est ãgel' sathane. Sic eni nce ẽ ꝑm eũdẽ apkm hereses fieri. vt qui pbati sint manifesti fiãt. ita fiũt ad hoc illusiones sikes miraculis. quẽ admodũ pspicue positũ est deuk. xiij. Cẽptat inqt vos dñs si ex toto corde diligatis eũ. Hec cã nris tpibus magnũ locũ hẽt. Deniqz manifestatio glie dei pt esse cã tal' vexatiõis sic in ceco nato de q est hodiernũ euãgeliũ patuit Joh. ix et in legione demonũ q porcos intrauit et summersit. nõ ad porcor pũitionẽ ꝗ ad potẽtie xpi manifestationẽ. Impli' vo neqz spũs dũ seuire pmittit. seuit nõ solũ aptis viris'. ꝗ frequent astutis dolis et fraudib'. nõ tã ad pdendũ corpa ꝗ ad seducendũ aias. eas in idolatrie et apostasie et inficientis foueã dando pcipites. Quãobrẽ excogitauit vt superbus vt fallax et dolosus. quo pacto vsurparet sibi ab hoib' honorẽ diuinũ q a vera religiõe abduceret. reppit qsdam ex hoib' falli magl. idoneos. qles sunt oẽs qui deo relecto nil aliud curãt ad nihil aliud studẽt. qz per fas aut nefas sua desideria pessima opleri. Quor alij ad diuitias inopes. alij ad honores vanos. alij ad infames cõcubitus. alij ad curiositatẽ libidinosã sciendi futuros rerũ effect' aut alia nate secreta dãnabiliter aspirãt. Tales cum aspexerit demõ intẽdit nũc occulte nũc apte ad obꝑuandũ qdã instituta sua. qbus mediãtib' fidem hẽant optata osequi. Suadet itaqz has obꝑuatõnes fieri. nõ q a se ipis habeãt efficaciã aliquaz q q p eas ipi necessitent iuxt dekmionẽ facultatis theologie nup fcam. ꝗ ob alterã qtuor cãr. pmo vt dei lex puaricet. scdo vt ipe demon dino cultu q ritu venereꝗ. tertio vt spes de deo minor aut nlla hẽatur. qrto vt fraus sua min' videatur. De lege dei phibẽte talia habz expsse text' leuit. xix. q. xx. et deut. xviij. q in scor opusculis. In legib' qz natalib' mlta p oẽz modũ. qs leges trãsgredit qui talib' opam pstiterit. Non exod. xxij. Maleficos nõ patieris viuẽ. Dolit pterea demõ p orõnes sacrificia et thurificatões iussas fieri in artib' magicis. Manet siquidez ipe neqz spũs in pozi fãtasia supbissima q

q̃ſiuit eſſe filis altiſſimo. imo et ex/
tolli vult ſup omne qd̃ dicit̃ de⁹ p̃m
ap̃lm Et ita verũ eſt q̃ hi rit⁹ tãto
plus hãt de ſacrilega idolatria et
min⁹ excuſant̃ q̃nto ſanctiora ſunt
que in eis ad honorẽ demoniorũ
impẽdunt̃ Rurſus ſcit ipe p̃pes
ãtiquus q̃ btũs vir cui⁹ eſt nomẽ
dñi ſpes eius. et nõ reſpexit in va
nitates et inſanias falſas. et ecõn
maledicti ſũt et odio habent̃ obꝑ/
uantes vanitates ſupuacue Quid
igit̃ mirandũ ſi talibus q̃rit impli
care hoies adinuẽtiõibus? Po
ſtremo q̃a demon ſemp dare qd̃
p̃mittit neq̃ vult neq̃ p̃mittitur.
adinuenit quõ cultores ſui depu/
tarent illos defect⁹ nõ demoni nõ
ſue arti ſed p̃ꝛie vel negligẽtie vl
impitie. atq̃ dicerẽt ſe nõ oia atq̃
talit̃ obſeruaſſe. q̃lia et q̃liter iube
bant̃ Cõſtat q̃z falli citius hoies
ſub quadaz boni ſpecie. et in h̃ mi
ra et p̃ꝛſus miſerabilis eſt hũane
cecitatis inſania. qm̃ in hac re de/
cem aut crebra mendacia p vnaz
caſualit̃ ſi obtigerit veritatez excu
ſat. vbi mille in alia materia vita/
tes p vnico mẽdacio cõperto de/
ſpiceret Veniq̃ tãta ad credẽdũ
p̃hibita noxia et vanã libidinẽ in
tã modica fide credendoꝝ q̃s nõ
mirabit̃? Hic eſt origo hic finis ar
tiũ magicarũ. dãnabiliũ q̃ ſupſti
tionũ ac nefandoꝝ rituũ.

Tertiũ dictũ

Philoſophica aut medicia
lis cõſideratio nullatenus
admittere debet traditiones il/
las ſuperſtitioſas que dicuntur
methodica vel empica. quarũ ſcz
nulla p̃t rõ naturalis aſſignari Ita/
q̃z ſcribẽtes ea magis inſecuti ſũt
errorẽ vulgi aut magoꝝ ritus im
pios. q̃z medicine rõnes Et miran
dũ quõ dudũ a libris medicine ñ
iuſſa ſũt abradi. ex quo eni de rõe
naturali nihil h̃ãt Illa vel innitũt̃
opationi dãne et ſupnaturali. q̃ h̃
nihil ad medicũ vt medic⁹ eſt. h̃ ẽ
theologice ſpeculatõni remittẽdũ
Aut innitũtur opationi demonis
et h̃ ſilr nihil ad medicũ. h̃ ad ido
latrie cultũ Si vẽo dicant̃ fieri p
imutatione vtutis imaginatiue in
egroto. q̃tin⁹ fortificet̃ in eo ſpes
ſanatiõis. aut vt cogitatio ſua ali/
orſũ diuertat̃. eſſet hic fateor aliq̃
rõ natural. qm̃ vim imaginatiuaz
plimũ tũ cõferre tũ obeſſe regimi
ſanitatis q̃s neſciat? Hinc eſt illud
vulgatũ Imaginatio facit caſum
Veruz caueat obſecro medic⁹. ne
volẽdo ſanare corp⁹ alienũ ſeipm
deſipiẽs inficiat Quo pacto inficie
tur? Nimirũ p mẽdacia dum ſuis
patiẽtib⁹ aſſerit tales obꝑuatões
efficaces eẽ p ſanitatis obtẽtu q̃s
oino imptinẽtes aut fabuloſas a
fortaſſis illicitas eẽ ognoſcit. q̃to
rectiori fide ſpem in deo figendã
eſſe docẽt. qui vite hz et morti. im/
periũ Naz inculpat̃ ipe rex aſa. ij.
paralipo. xvi. q̃ in infirmitate nõ q̃/
ſiuit dñm. h̃ magl. in medicoꝝ arte
ꝛofiſus ẽ Quis ñ videat maior. cri
mis eẽ. hq̃s in talib⁹ ſrſticioꝝ ſpem

apponat? Q. si hec empirica et me/
thodica supstitiosa repianť esse vir
tutis alicui⁹. tanto pniciosiora sunt
ꝑm doctrinā Augl. quāto sūt ad se/
ducendū validiora. Ille siquidē effe
ctus cū neqꝫ a miraculo vero neqꝫ
a causa naturali fieri cognoscat vt
a seductorib⁹ demonijs pueniat cō
sequēs est. A seductorib⁹ aūt fallaci
bus. a pre mēdacij ab hoste crude/
lissimo. q̄d boni. q̄d veri. q̄d omodi
speres tu videris. Profecto demo/
nes etsi sanarent corpa. illa sanarēt
deo irato. Quo do irato? Quia cer
te necarent aias q deteri⁹ tandē va
nis incōmodis suos cultores et in/
uocatores afficerent. Denique odiē/
da esset prsus corpalis valitudo q̄
aie precio et morte vendereť Hec
pauca siquis religiosa fide diligenť
aduerterit nō eū turbabūt obiectio
nes ille opinor quib⁹ imperiti a spi/
ritu maligno turgidi obstrepere so/
lent otra fidei pietatē q̄ has omnes
supstitōes impias damnat execrať
qꝫ. Dicūt aliqui nō vanam esse aut
falsaz taliū notitiā qm̄ sua veritas
pbať p effectus. q̄i videlicz negare
otendam⁹ nihil a demonijs et suis
cultorib⁹ posse fieri dño pmittente
Absit. Nos itaqꝫ et magos phara/
onis et phitonissā saulis et symonē
magū et phitonissā in actib⁹ aplorꝫ
et exorcistas iudeorꝫ et idola gētiū
et futura antixpi portenta nō soluz
nō negam⁹ sed ea negātes reproba
m⁹ Sicut em̄ vera fides mereret do
tari miraculis dū opus est ad edifi/

cationē. ita falsa fides portentis et
figmentis in sui dānationē vel alio
rū pbationē demereť illudi. Dicūt
alij multā in obseruatorib⁹ hmōi sā
ctitatē inesse. tū in orationib⁹ ad de/
um deuotissimis. tū in ieiunijs. in ca
stitate. in vigilijs. in thurificationi/
bus. in eucharistie etiā sumptiōe. in
ceteris deniqꝫ religiosis obsequijs.
Qꝫ plane hic mentiť iniquitas sibi.
quasi videlicet rerꝫ optimarꝫ sancti
simarū qꝫ nō esse possit abusus q̄ꝫ
nequior ille est q flagitiosior qꝫ alia
rū. quasi ꝑterea demon talia q̄reret
ad sanctificationē qui spurcissim⁹ ē
et nō potius ad sui adorationē. ad
malicie sue tegimē et ad sacrificiū sa
crilegū. alioqn nunqꝫ de⁹ nunqꝫ san
cti viri qui deo inspirante locuti sūt
hec fieri tanta seueritate veruissent.
Nunquam insup theologia talib⁹
esset aduersantib⁹ cui tū in hac re et
suis pfessorib⁹ credi debet. nō indo
ctis muliēculis. nō impijs idolatris
non hōib⁹ datis in reprobū sensum
Quilibet em̄ in sua arte sapiēs est et
ei credi debz. iuxta maximā topicā
Dicunt se rursū p hec oia intendere
obsequiū dei et non diaboli. Certe
ita idolatre. ita iudei necatoēs apo
stolorꝫ arbitrabanť se obsequiū pre
stare deo nec pinde saluanť Quan
ta queso est illa cecitas. dicē se serui
re deo suis maxie otrariando prece
ptis? Cetery quisquis relegerit has
obseruatōes nefandas videbit eas
eque ad malos sicut ad bonos effe
ct⁹ introductas. Propter qd potissi

me teste Augl. de ci. dei. circa mediũ
magici in omni secta plectunt. Illic
videl est impietatẽ. illic virtutis impu
gnationẽ in docẽdo furta ⁊ stupra
fieri. in volẽdo scire tpa et momẽta
q̃ pr̃ posuit in sua ptãte. Deniq; pfi
git ibi terminꝰ opandi ipi dine omni/
potẽtie pstituit modꝰ quo qi opel/
lat opari ipi dine sapie. statuit etiã
finis ipi dine bonitati et clementie.
Nã qd aliud sonãt iste traditiones
scribat hoc in pgameno virgineo.
portet i figura triangulari cũ cara/
cteribꝰ incognitis et thurificet. sus/
pendat ad collũ. fiãt ista certis ho/
ris. tũc infra triduũ aut q̃triduũ p
ueniat absq; vlla dubitatiõe effectꝰ
ille quẽ q̃rimꝰ imo hoc sub periculo
capitis asserit. Si qdez reuelauerit
deꝰ eis. ipi viderint. nos scimꝰ qm̃
reuelatõnes diuine nõ tales sũt nec
phibet deꝰ. credẽ illud qd dignat
reuelare. Arguũt iterũ. et nos in si
milẽ causã trahẽ satagũt. Nõne inq̃
unt talia sic fiũt aut tolerant ab ec
clesia in pegrinatiõibꝰ certis. in cul/
tu imaginũ. in cereis aut ceris. aut
aqs bñdictis. et i exorcismis. Nõne
dr quotidie si nouẽ diebꝰ pdurat in
hac eccia. si ex aqua illa pfundatur
aut si tali se voueat imagini. aut si
aliqd taliũ faciat ipe mox sanabit ꝗ
optato potiet. Fateor abnegare nõ
possumꝰ multa inter xpianos simpli
res sub specie religionis introducta
esse q̃z sanctior essz omissio. tolerãt
tñ qr nequnt fũditꝰ erui. et qr fides
simpliciũ quanq̃z minꝰ in aliqbꝰ bñ
sapiat. regulat tñ ⁊ quodãmõ recti
ficat. saluat qz in fide maior. quaz
fidẽ generali saltẽ intẽtione in ꝺibꝰ
suis obseruationibꝰ psupponũt. si pie
et hũilit hoc est xpiane sapiunt. et si
ad ostensaz vitatis normã obedire
pati sũt. Hec ãt est intentio vt talia
suscipiant aut fiãt non tanq̃z neces
sario efficacia. aut tanq̃z spes princi
palis in talibꝰ posita sit deo postpo
to. ꝗ ꝯ pietas fidei p ista nutrit et
auget et exaudiri meret. Secꝰ vbi si
des ledit et dina lex violat. Plane
igit et pterue sumit in hac re vt exẽ
plũ vel argumentũ ex his q̃ vulgꝰ
indoctũ nõ q̃ cetꝰ theologor et sa/
pientũ docet obseruat qz. Quid mi
rũ si theologia ⁊ fides corruptoes
quosdã patiat vt hẽticos ⁊ supstiti
osos vt temerarios assertores. qm̃
et medicina ⁊ phia ⁊ astrologia ve
ra et ois deniq; ars vt scia pati ta/
le aliqd cognoscat. ꝗ fundamentũ
stabile stat? Tandẽ oppositionẽ suã
euertũt alij in q̃relaz dicẽtes. Ecce
talis infirmꝰ est in grandẽ et luctuo
sã totiꝰ gẽtis vniꝰ pditionẽ ipe de/
sperat a medicis. Cur nõ inq̃unt p
supstitiosa curabit. psertim si p sup/
stitiosa psumit in egritudine teneri.
et p sitia pmittit liberari? Nõne va
na vanis sic clauũ clauo licz repellẽ
Nõne sanitas et auxiliũ vñcũq; q̃ri
pñt sic ab herbis ita a vbis et a vi/
tute spũuz sic a vtute lapidũ vt cor/
por. Cur postremo phibebit aliqs
cogẽ demonẽ ad obsequẽdũ sibi i
bonis qũ scor plimos vt anthidiũ

archiepm bisontinū et exorcistas a/
lios ita fecisse omendāt historie Re
spondebim⁹ ad hoc dicētes. primo
ad vltimū q̄ demones pñt et licite
pñt p deū et sanctos ei⁹ ad hoc in/
spiratos et electos cogi ad prestan
dū hūana q̄dam obsequia. Ita enim
recta fides tenet fecisse xpm et moy
sen et raphaelē angelū et dauid re/
spectu saulis et sanctos quasi innu/
meros demoniacorum. imo
et salomonē q̄ quosdā exorcistas iu
deorum sic egisse videt sensisse Jose/
ph⁹. quāq̄ de salomone q̄ postmo
dū idolatra fuit magis dubia sit sē
tētia. an videlicet de pccō in pccm.
de errore idolatrie in errorē magi/
carū artiū delapsus extiterit. an do
reuelāte dū bon⁹ erat talia ignoue
rit. Ntuero si coactio demonis alit
expectet q̄z p miraculū do specialit
coopante istud false credit et picu/
lose querit. false. quidē ꝓter liber/
tatem demonib⁹ insitā q̄ nec ab istis
corpalib⁹ quib⁹ pfectior ē nec a car
minib⁹ cogit. Istud āt piculose q̄rit
qr hostis est dolosissim⁹ et nūc fin/
git se apelli p tales rit⁹ impios q̄b⁹
honorari q̄rit et aias pdē nūc per/
plexis rñsis inuoluit snias vt tulli⁹
loquit et historie testāt. nūc semitas
tortuosas sue fraudis mille modis
tegit. Nobis ꝓter hoc interdicta ē
societas sua ne q̄ram⁹ ab eo verita/
tē q̄ mēdax est. sicut xps et apls ei⁹
paulus ipm etiā vera loquentē om/
mutescere pceperūt. Nō spem⁹ insu
per psperitatē ab eo q̄ hostis ē. nec

pactū ineam⁹ cū eo q̄ infid⁹ est. nec
consortiū cū excōicato. nec fidē. poito
ri pfido adhibeam⁹. Fefellit reuera
oēs et fallet q̄s sibi aut institutis su
is deditos inuenēit. Ihistorias hoc
docētes qr innumere sūt nō numēa
m⁹. de Juliano apostata. de zoroa
ste pmo inuentore magice artis. de
neptenabo. q ceteris absq̄z numero
Affirmam⁹ consequent cū apl̄o q
nō sūt facienda mala vt bona eue/
niāt. Nō igit se maleficia maleficijs
repellēda. aliter sape est otra fidem
desipe. Superest igit in omni nra neces
sitate sentire cum Josaphat rege et
deo dicere. Cū ignoram⁹ q̄d agere
debeam⁹ hoc solū habem⁹ residui
vt oculos nros dirigam⁹ ad te. Tē
pter via naturalis rōis et prudētie
q artis quātū sciuerim⁹. hoc vocat
facere qd in se est ne videat tēptari
de⁹. qua via naturali deficiente solū
restat i dei mia refugiū. hec āt mia
non supstitiosis obseruationib⁹ seo
pjs obsecrationib⁹. nō demonū in/
uocationib⁹. ꝗ vite emēdatione. nō
p hōies reprobos. ꝗ pbatos opat
Si deū volum⁹ mutare sniam suam.
nram in meli⁹ mutam⁹ vitā. Ceterū
si pmittente iusto dei iudicio lz oc/
culto fiāt in aliquo vexatōes et im/
missiones p angelos malos media
tib⁹ pactis q̄rundā sacrilegorum cum
demonib⁹ vt p inuultuatōes. p fasci
natōes aut carminatōes. q̄q̄z de se
prsus ad hec inefficaces. Dic vn⁹
doctor talia si repiant posse destrui
q̄b⁹ amotis et dissipatis neq̄z spūs

dissipare poterit a vexatione. ⁊ hoc vt pactū suū seruare et artē suā cōfirmare videat. aut qr bona fides destruentiū opa hec diaboli sic mereť exaudiri. Ita egit philippꝰ quondā rex francoꝝ de imagine quadā cerea quā dicebant baptisatā et execratā talīť nōie suo. ꝓ ea destructa ipe rex moreretť Et videbimꝰ inquit pius rex fide plenus si potētior erit demon ad ꝓdendū me q̄z deus ad saluandū. Et hec dicēs cerā ꝓiecit in ignē. Ita cōcipe eos arbitror q̄ dicūt vana vanis esse reuellenda. ⁊ ꝓ nō maleficijs ꝯtra maleficia licet abuti ꝑz humanā rursus impatientiā audire videor. Obsecrauiꝰ inq̄t deū nec exaudit. ieiunauimꝰ. peregrinatōes multas fecimꝰ et ꝓcessiones. nec attēdit. sic murmur resonat sic q̄rimonia q̄i gens q̄ fecerit iustitiā et q̄i ꝓplꝰ q̄ nō auersus fuerit a deo suo. sic erecta ceruice deum suis petitionibus omnibꝰ volūt esse obnoxiū. cū tū verissime sint ꝓplꝰ q̄ labijs suis deū honorat Utinā ⁊ hoc inuenireť. nec veriꝰ dicereť hic blasphemat. cor ātē eoꝝ longe est a deo Conticescat hec obstinatio diaboli ca frendēs et tabescēs ꝯtra diuinā ꝓuidentiā q̄n potiꝰ patienť expectemꝰ nō ꝓfigentes terminū diuine misericordie iuxta ꝯsiliū sancte Judith Nos in deū totiēs deliq̄mꝰ et i oēz iustitiā suā. imo in oēz creaturā suā. cur nō tolerabimꝰ flagella ꝑij ꝑfis? Nos filij neq̄z dū ꝓ filios clientes etiā reprobos placuerit nos punire durū sane est ꝯtra stimulū et talē stimulū dei calcitrare ꝓ impaciaz q̄a duplici cuspide mortis. in aia ⁊ corpe recalcitrātes feriunť. Hec interi de tota collatione ꝓ medicis addicta libuit excerpe. Placuit insup determinationē sacre facultatis theologie cuiꝰ mentio facta est huic opusculo cōnectere. qr ad dictoꝝ firmitatē eē nō mediocriť vtilē iudicaui Datū ꝓ copiaz sub signo et subscriptione mei notarij publici subscpti.

Uniuersis orthodoxe fidei zelatoribꝰ Cancellariꝰ ecclie parisien. et facultas theologie i alma vniuersitate parisien. mre nra cū integro diuini cultꝰ honore spem habē in dño ac in vanitates et insanias falsas non respicere Ex antiq̄s latebris emergens nouiť erroris feda colluuio recogitare cōmonuit ꝓ plerūq̄z veritas catholica apud studiosos in sacris litteris aptissima est q̄ ceteros latet nimirū cū hoc ꝓriū ꝯz omnis ars manifestaz esse exercitatis in ea sic ꝓ exinde ꝯsurgat illa maxia. Cuilibz i sua arte perito credendum est. Hinc est Gratianū illud quod Jeronimꝰ ad Paulinū scribens assumit. Qd̄ medicoꝝ est ꝓmittūt medici tractant fabrilia fabrilia. Accedit ad hec in sacris lris aliud spēale qd̄ nec experientia nec sensu cōstant vt alie artes nec pnt oculis circūuolutis nube vicioꝝ facile deprehendi. excecauit enī eos malicia eoꝝ. Dit siquidē apls

q̃ ꝓter auaritiā multi errauerūt a fide. ꝓterea nō irrationabilit̃ idolo seruit' ab eo dē nōiat̃. Alij ꝓ magnitudinē q̃ cū agnouissent deū nō sicut deū glorificauerūt in omēz idolatrie impietatē sicut idem ome morat corruerūt. Porro salomonē ad idola. ⁊ idonē ad magicas artes ptraxit effrēna voluptas. alios ad hoc ipm intorsit superba curiositas. inuestigandoꝝ qz occultoꝝ dira cupido. alios postremo misera timiditas tota ex crastino pendēs in obseruationes supstitiosissimas impias qz depulit. quēadmodū apud Lucanū de filio Pompei magni. et apd̄ historicos de plurib' notatū ē Ita fit vt recedens pcōr a deo declinat in vanitates ⁊ insanias flas. et ad eū qui pater est mendacij tandē imprudētcr palā apostasiando se ouertat Sic saul a dño derelict' phitonissā cui ꝑus aduersabat̃ osuluit. sic ochozias deo israel spreto misit ad osulendū deū accaron. sic deniqz oēs eos q̃ fide vl ope absqz deo vero sūt vt a deo falso ludificētur necesse est. Ihanc igit̃ nefariā pestiferā monstriferā qz insaniaꝝ falsarū cū suis heresib' abominationū plus solito nr̄a etate cernētes inualuisse ne forsan xp̄ianissimū regnuz qd̄ olim caruit monstro et deo ꝓtegente carebit inficere valeat tā horrende impietatis ⁊ pniciosissime cōtagiōis monstrū cupiētes totis conatib' obuiare. Memores insup nr̄e ꝓfessionis pio qz legis zelo succēsi paucos ad hāc rē articulos dāna/tionis cauterio ne deinceps fallant incogniti notare decreuim'. Reme/morantes inter cetera innumera dictū illud sapiētissimi doctoris augl. de supstitiosis obseruationib' q̃ talibus credunt aut ad eoꝝ domū euntes. aut suis domib' introducūt aut interrogāt. sciāt se fidē xp̄ianā et baptismū ꝑuaricasse et paganū et apostatā. i. retro abeuntē et dei inimicū et irā dei grauit̃ in ecn̄ū incurrisse. nisi ecciastica pnia emēdat' deo recōciliet̃. Hec ille. Neqz tñ intētio nr̄a est in aliquo derogare q̃/buscunqz licitis et veris traditōib' sciētijs et artib'. ꝗ insanos errores et sacrilegos insipientiū et rit' ferales ꝑ quāto fidē orthodoxā et religionē xp̄ianā ledūt oraminātur insiciūt radicit' quantū fas nobis est extirpare satagim' et honorē suum sincere relinquere veritati. Est autē prim' articulus

¶ De ꝑ artes magicas ⁊ maleficia et inuocationes nefarias querē familiaritates et amicicias et auxilia demonum nō sit idolatria. Error. qm̄ demon aduersari' ꝑtinax et implacabilis dei et hōis iudicat̃. Nec est honoris vel dominij cuiuscunqz vere seu participatiue vel aptitudinalit̃ susceptiu' vt alie creature rationales nō damnate nec i signo ad placitū instituto vt sint imagines et templa. de' in ipis honorat̃

¶ Articul' scōs

¶ De dare vel offerre vel ꝑmittere

demonibus qualecunq; rem vt ad/
impleant desideriũ hõis aut in ho/
norez eoꝝ aliqd osculari vel porta
re nõ sit idolatria Error

Articulus tertius.

Q. inire pactũ cũ demonibus taci/
tũ vel expressũ non sit idolatria vel
spes idolatrie et apostasie. Error.
Et intendim⁹ pactũ esse implicituz
in omni obseruatione superstitiosa.
cui⁹ effectus nõ debet a deo vel natu
ra rationabiliter expectari

Articulus quartus

Q. p artes magicas demones in
lapidib⁹. anulis. speculis. aut imagi
nib⁹ nõie eoꝝ osecratis vel potius
execratis includere cogere vel arta
re vel eas velle viuificare nõ sit ido
latria. Error

Articulus quintus.

Q. licitũ sit magicis artibus vel
alijs quibuscũq; supstitionib⁹ a do
aut ab ecclesia phibitis aliqua fa/
cere p quocũq; bono fine Error:
Quia fm aplm. Non sunt facienda
mala vt bona eueniant

Articulus sextus

Q. licitũ sit etiã pmittendũ ma/
leficia maleficijs repellere. Error

Articulus septimus.

Q. aliqs cũ aliquo possit dispen
sare in quocũq; casu vt licite talib⁹
vtatur. Error.

Articulus octauus

Q. artes magice ⁊ similes supsti
tiones et earũ obseruatiões sint ab
ecclesia irrationabiliter prohibite.
Error.

Articulus nonus

Q. deus p artes magicas ⁊ ma
leficia inducat demones opellẽ su/
is inuocatorib⁹ obedire. Error.

Articulus.x

Q. thurificationes et suffumiga/
tiones que fiunt in taliũ artiũ ⁊ ma
leficioꝝ exercitio sunt ad honorem
dei et ei placeant. Error et blasphe
mia. Qm deus alias nõ phiberet
vel puniret

Articulus xi.

Q. talib⁹ et taliter vti nõ est sacri
ficiũ seu immolare demonib⁹. et ex
osequenti damnabiliter idolatrare
Error.

Articulus xij

Q. verba sancta et orões q̃dam
deuote et ieiunia et balneationes et
cõtinẽtia corpalis in pueris et alijs
et missarũ celebratio et alia opa de
genere bonoꝝ q̃ fiunt p exercendo
hmõi artes excusent eos a malo et
nõ poti⁹ accusent. Error. Nã p ta/
lia sacre res. imo ipe de⁹ in euchari
stia demonib⁹ temptat immolari et
hoc pcurat demon qz vult in hoc
honorari similter altissimo. vl ad
fraudes suas occultãdas. vl vt sim
plices illaqueat facili⁹ et damnabi/
lius perdat.

Articulus.xiij.

Q. sancti pphe et alij p tales ar
tes habuerũt suas phetias et mi/
racula fecerint aut demones expule
rint. Error et blasphemia.

Articul⁹. xiiij

Q. possibile est p tales artes co

gere liberū hōis arbitriū ad volun
tatē siue desideriū alteri' Error. Et
conari facē est impiū ⁊ nefariuz

¶ Articulus.xv.

¶ Q. ido artes pfate bone sūt ⁊ a
deo ꝙ licet eas obseruare. qz p eas
qñqz vel sepe euenit sic vtentes eis
querūt vel pdicūt. vl qz bonū qñqz
puenit ex eis. Error

¶ Articulus.xvi.

¶ Q. p tales artes demones vera
cit cogunt et opellunt. et nō poti'
ita se cogi fingūt ad seducēdos ho
mines. Error ¶ Articulus.xvij.

¶ Q. p tales artes et ritus impios
p sortilegia. p carminatōes. p inuo
cationes demonū. p quasdaz inuul
tuatōes. et alia maleficia null' vnqz
effect' ministēio demonū subsequat
Error. Nā talia qñqz pmittit deus
ordinē vt patuit i magis pharaonis
et alibi pluries vel ad pbationē fi/
deliū sic habet Deut. xiij. vel i quo
rundā hōim dignā flagellationē. vl
qz abutētes seu osulētes ꝓpt malaz
fidē aut alia pcta nefaria dati sūt i
reprobū sensū et demerent sic illudi

¶ Articulus.xviij.

¶ Q. boni angeli includant in lapi
dibus et osecrēt imagines vel vesti
mēta aut alia faciāt q̄ i istis artib'
ordinent. Error et blasphemia

¶ Articulus.xix.

¶ Q. sanguis vpupe vel edi vel al
teri' aialis vel pgamenū virgineuz
aut cordū leonis et sikia habeāt effi/
caciā ad cogēdos vel repellendos
demōes ministēio hmōi artiū. Errl.

¶ Articulus.xx.

¶ Q. imagines de ere vl de plūbo
vel auro vel de cera alba vel rubea
vel alia materia baptisate et exorci
sate. osecrate. ꝯ poti' execrate ꝑm p
dictas artes et sub dieb' certis ha
beāt virtutes mirabiles q̄ i libris ta
liū artium recitant. Error in fide. in
phia naturali. ⁊ astrologia vera

¶ Articulus.xxi.

¶ Q. vti talib' et fidē dare non sit
idolatria et infidelitas. Error

¶ Articulus.xxij.

¶ Q. aliqui demones boni sūt. aliq
benigni. alij oia scientes. alij nec sal/
uati nec dānati Error. ¶ Artl.xxiij

¶ Q. suffumigatōes q̄ fiūt in hmōi
opatōib' ouertūt in sps aut ꝙ sint
debite eis. Error ¶ Articulus.xxiiij

¶ Q. vn' demon sit rex orientis. ⁊ p
serti suo merito. ali' occidētl. ali' se/
ptētrionis alius meridiei Error

¶ Articulus.xxv.

¶ Q. intelligētia motrix celi influit
in aiaz rōnalē sic corp' celi in corp'
hūanū. Errl. ¶ Articulus.xxvi.

¶ Q. cogitatōes nre intellectuales
et volitiones interiores immediate
causent a celo. et ꝙ p aliquā tradi/
ditionē magicā tales pnt sciri et p
illā de eis certitudinalit iudicare sit
licitū. Errl. ¶ Articulus xxvij

¶ Q. p quascunqz artes magicas
possum' deuenire ad visionē diuine
essentie vel scōr spūuz. Error

¶ Acta sūt hec et post maturā cre/
brā qz inter nos ⁊ deputatos nros

Tractat' magistri examinatōēz oclusa in nra ogregatione generali parisi' apud sanctū maturniū ō mane sup hoc specialiē requisitos Anno dñi. Mccc. xcviij. die. xix. mensis septēbris. In cuius rei testimoniū sigillū dicte facultatis pñtib' lris duxim' apponēdū.

Finis

Incipit tractat' einsdē

De symonia

Sup materia symoniace labis in collatiōe bñficiorz p papam resoluendo materiā ad radicē scpture sacre q̄ dimissa peurrē ramos opiuionū particulariū fine caret. ponit hec vnica

conclusio

Symoniaca labes cōtra ius diuinū vl de symoniaca specialiē suspectū est in oferēte bñficiū eccīasticū etiāsi sit papa exigē vl extorq̄re a bñficiādo pmptā pecuniā sub titulo pmorz fructuuz ac impedire possessionē et officiationē suā quousq̄z soluerit illā pecuniā Deducem' oclusionē hāc pmo ex septē supponib' fūdatis in iure diuino Dehinc rñdebim' septē obiectiōib' Subinde septē osideratōes vel doctrinas adhiciemus

Johis gerson

Prima suppositio.

Supponit pmo p pbatōe q̄ in bñficio psertim habente curā aiarz sunt hec duo scz officiū et bñficiū. Bñficiū āt sic dici solet et verū est dat ppē officiū Iff ad ius q obligatōēz officiādi cōpetit ius bñficiū recipiēdi sic infra docebit ex omni iure. Proptēa nō debz obligari q̄s ad officiandū p traditionē ordinis sacri vel alias nisi bñficiū. i. ius recipiēdi sustētationē vite simul annectat

Scda suppositio de multiplici acceptione officij ecclesiastici.

Supponit pterea q officiū ecclesiastic:ū qñqz sumit pro iure officiandi. qñqz p obligatōe ad officiandū. qñqz vero p ipo actu officiandi. Est āt hmōi act' officiādi sic descriptibilis. q est exercitiū aliqd impensū ad vtilitatē alteri' vel aliorū p osecutōne felicitatis eterne et dānatōis euitatōe. Iñ p hāc vltimā clausulā differt officiū ecclesiasticū ab officio tpali vel ciuili videlicz ratione finis primi seu pncipalit intenti. qm̄ finis prim' officij ciuilis ē felicitas seu trāquillitas politica vite pñtis. officiū aūt ecclesiasticū hz finē altiorē videlicz salutē eternam aiarz.

Tertia suppositio

Supponit insup q hec tria sūt pure spūalia scz. ius ad officiādū qd dat a supiore vocāte vel eligente. qz nemo assumit sibi honorē pm aplm sed qui vocat a deo sicut

Aaron. Similiť obligatio ad officiandū cōsurgit ex cōsensu suscipiētis hoc ius vel honorē. Similiter actus officiandi spūalis est ratione finis vel obiecti: et vt frequenter ratione ipsi'met obsequij sicut sunt baptisare. predicare. ordinare. celebrare missam. absolucre et ita de reliquis

¶ Quarta suppositio

Supponiť amplius tanqz sufficienter et expresse determinatū de iure diuino p xpm et p apl'm q ad officiū ecclesiasticū sic trifarie sumptū p iure. p obligatione. et p ipo opc correspondet bñficiū trifarie proportionabiliter sumptū. scz p iure. p obligatione et p ipo opere Unde bñficiū p ipo iure sic potest describi. q est ius recipiendi sustētationē vite tpalis cōdecentē ratione sui spiritualis officij. Obligatio aūt ad beneficium prestandum consurgit ex obligatione que est ad officiandum. Unde illi qui pure sponte ministrant spūalia non semp obligāť illis quib' fit hec ministratio. qn habeant curatos vel plātos ad hoc ipm eis ministrandum obligatos. alioqn duplici contritione vel onere premerenť. Cetex actus bñficij actui officij vel exēcitio correspōdet. et hoc vtiqz de iure diuino q inseparabili sicut deducit apls ex multiplici radice sumpta. nunc a lege scripture nunc a lege nature. Unde sic ait vbi prius. Quis militat suis stipendijs vnqz. Quis plantat vineaz et de fructu eius non edit. Quis pascit gregem et de lacte gregis non manducat? Nunquid sm hominem hoc dico. an et lex hoc non dicit? Scriptum est enī in lege moysi. Nō alligabis os bouis triturantis. Nū quid de bobus cura est deo?. An p pter nos hoc dicit? Nam ꝓter nos scripta sunt. quoniā debet in spe q arat arare. et qui triturat in spe fructus percipiendi. Si nos vobis spiritualia seminam' non magnuz est si nos carnalia vestra metam'. Si alij potestatis vestre participes sūt quare non potius nos? Sed nō vsi sum' hac potestate sed omnia sustinem' ne qd offendiculū dem' euangelio xpi. Nescitis quoniā qui in sacrario operanť que de sacrario sūt edunt. et qui altario deseruiunt cum altari participant Ita dñs ordinauit his qui euangeliū enunciant de euangelio viuere. Hec apls. imo p apostolū dñs

¶ Quinta suppositio.

Supponitur rursus q in his q sunt symoniaca de iure diuino et nō solum qz phibita lege humana. vt ita loquamur more iuristarū Papa potest cōmittere symoniam. qm̄ diuine legi subijcitur sicut alius et duz transgredi illam graui' peccat. quanto maior habeť. Constat autem prohibitum esse iure diuino vt illud quod ē vere spirituale queratur emi vel vendi sicut de Gyesi q Symone mago scriptura sacra palam tradit. Et sicut christus ad discipulos loquens determinat.

Gratis accepistis gratis date Ma
tb.x. Ubi in eodē capto determina/
uerat que dicta sūt de iure beneficij
respectu officij dū ait. Dign' ē opa
ri' cibo suo. Et lu.x. de mercede sua

Sexta suppositio

Apponit vlterius q licet offi
cio papali ratione iuris et ob/
ligationis et operis spūalis opetat
bñficiū trifarie ꝓportionabiliter ac
ceptū. nihilomin' ipe papa nō pōt
quibuscūq modis voluerit benefi/
ciū illud exigere vel extorquere. sed
iurta legez diuinā quod iustū est iu
ste exequat. et ab omni specie mala
sicut iubet apl's semet abstineat

Septima suppositio

Apponit osequenter illud in/
iustū esse et tale quale nemo si/
bi fieri vellet. q de beneficio iure de
bito ipi petro ipe det pecuniā pus
q̄z beneficio vtat ne forte vsurari'
sit. Sic aūt est in casu oclusiōis cui'
veritas ex his suppositionib' simul
cōbinatis videt esse sufficiēter ostē
sa. Cui' deductionis applicationez
omittim' que virtualiter et resoluti
ue stat in hoc q ius suscipiendi tem
poralia quantūcunq tpalia videā
tur est pure spirituale ratiōe finis et
obiecti. ꝓterea bñficiū ecclesiasticū
non magis potest vendi q̄z officiuz
cui necessario onerū est. quale tamē
officiū nō esse vendibile nemo nescit

Obiectiones

Prima obiectio.

Ad opponit ex radice mltipli/
ci. Primo quia sicut ex antiqua le/
lege decime decimaz debebant sū/
mo sacerdoti a leuitis. Numēi.xviij
et Deutron.xvi. Sic non minus in
lege noua debet hec decimatio vel
sufficiens recompensatio facienda
per inferiores ipi pape. Hec aūt re/
compensatio videt rationabilis q
fructus primi anni a quolibet noui
ter bñficiato persoluant. qm in hoc
papa seruit eccie. et ita ꝓt hoc of/
ficium in ꝓmouendo homines sibi
debet p sustentatione condecenti
stat' sui. q ad hoc taz persone q̄z be
neficia onerari

Secūda obiectio

Amplius non minus pōt papa
recipere vel petere pecuniam
a beneficiato etiā pus q̄z sit in pos/
sessiōe q̄z canonici ecclesie cathedra
lis. qui tamen canonici de consuetu
dine recipiunt tam pecunias nume
ratas q̄z obligationem ante posses
sionis adeptionem

Tertia obiectio.

Amplius non minus rationabi
liter. imo rationabiliter potest
papa recipere primas annatas be/
neficiorum q̄z recipiunt vel prela/
ti inferiores vl' ecclesie cathedrales
vel alie religiones. quod tamen ita
fieri frequentius inuenit

Quarta obiectio

Ampli' bñficia multa tradunt
ad firmaz seu pensionem an/
nuam vel in titulo. et recipitur qñq
pars pensionis vel tota pensio pus
q̄z fit de redditib' aliquid acceptū.

Quinta obiectio

HMplius qz non est ꝓbabile ꝙ ꝑ tot tpa tolerasset ecclesia in ꝓmouentib⁹ et ꝓmotis talem exactionē pecuniaꝝ si fuissz symoniaca de iure diuino. qz nō solū q̄ faciunt mala sed qui ꝏsentiūt facientib⁹ p̄m aplm digni sūt morte.

Sexta obiectio

HMplius videt ex his ꝙ horribilis ꝏfusio fuisset acten⁹ in ecclesia ꝓter defectuz tituli seu iuris in bñficijs et ꝏsequenter in defectu āministrationis sacramētoꝝ ad populos ꝓter defectū vel suspensionē ecclesiastice ptātis in ministris

Septima obiectio.

HMplius qualiter ꝓuideret sic ꝓmotis papa vel altero promouente symoniā cōmittente

Sequūtur rñsiones ad predictas obiectiones

REspondendo talib⁹ obiectis dicim⁹ primo ꝙ inferūt et includunt aliq̄s veritates vt ꝙ officio pape debeat bñficiū sufficiēs et cōdecens. et ꝙ ab inferiorib⁹ sibi debet subsidiū. q ꝙ illud subsidiū p̄t vl̄ potuit debitis circūstātijs obseruatis accipi sup fructib⁹ inferioꝝ bñficiorū vbi nō est aliter facta pape sufficiens ꝓuisio sicut p̄ma ratio satis ꝏcludit. tā ex iure ḋino q̄z naturali ꝑsupposito ḋino. Sz ꝙ fiat exactio vel extorsio sicut cōclusio loquit ratio non concludit

Ad secundā rationē

DEinde cū videt oppositū concludi ꝑ scḋaz rationē de canonicis. Rñdet ꝙ lata est differentia. qm̄ tales pecunie nō exigunt a canonicis ꝓ bñficio vel officio sed ꝓ cōib⁹ onerib⁹ supportandis. in q̄b⁹ canonicis ille ꝓticeps erit quo ad emolumentū cōmune. sicut ꝓ fabrica. ꝓ pane. ꝓ pueris de choro. pro clientib⁹. ꝓ capa et similib⁹. Nō negam⁹ tm̄ q̄n apud aliquos modus exigendi nō sit vsquequaq̄z purus et decens licet nō ꝓprie symoniac⁹

Ad tertiā rationē

DEinde tertia ratio cōcludit cōformit̄ ad p̄mā. deberet ergo similis esse cōformitas de nō exigēdo fruct⁹ añ pceptionē eoꝝ. sic nec exigunt ab illis de quibus est argumentū.

Ad quartā rationē

DEinde possum⁹ de quarta ratione sicut de secūda dicere et similiter de sequentib⁹ quo ad hoc ꝙ valde multa prohdolor fiunt et facta sunt habentia malam speciem turpis questus et in multis symoniacam prauitatem. sicut et alia vicia regnare videm⁹ passiz apud homines. virtutes aūt raro. ꝓtēa dicit lex antiqua. Nō inseq̄ris multitudinē ad faciendū malū. hec em̄ ē argumētatio pessima. Multitudo facit hoc. igit̄ est licitū. qm̄ oppositū cōsequētis frequēter et q̄i sp̄ stat cū añcedēte.

Ad quintā rōnez

DEinde respōdet ꝑ hoc ad q̄n

tam addendo q̃ apud bonos con
scientiosos et eruditos quos non
excecauit malicia vel superbie vel a/
dulatiõis vl̃ auaritie. talis symoni
aca pestis reprobata est per predi/
cationes et doctrinas verbis et scri/
ptis. et nouissime per hoc sacrũ con
ciliuz scz Constañ. iudiciali seuerita
te damnata fuit in capite

Ad sextã. rationẽ

Deniq̃z p̃ pmissa patet ad se/
xtã aliqualis responsio ad/
dendo q̃ aliqui et si nõ oẽs
potuerũt habere verũ titulũ in suis
bñficiis et verũ ordinẽ sicut ostat. q̃
hoc ꝓpter excusatões aliquas ꝓba
biles apud aliquos tam p̃latos q̃z
sbditos, subditos em̃ excusare po
tuit ignoratia iuris et facti in quib̃
sup̃m̃ papa xp̃s supplevit et supplet
in talib̃ defectũ p̃latoꝝ stante bo/
na fide sbditoꝝ Rursus pmotos
p̃ symoniacã hãc exactionẽ potuit
fortassis excusare defect̃ redẽptio
nis ꝓprie vexationis. quẽadmodũ
dicunt etiã in simili theologi. q̃ vbi
presbiter nollet baptisare puerũ po
sitũ in articulo mortis nisi pecunia
p̃accepta. nec apparẽt alĩ potẽs vl̃
sciens baptisare ꝓpter defectũ aque
vel innuctionis parentes pueri da/
re pñt pecuniã nõ quidẽ intentione
emendi baptisma sed redimẽdi ve/
xationẽ suã q̃ puero puidẽdi. Neq̃z
p̃ hoc dicendi sũt ꝓsentire pcto sy/
moniaci hui̇ curati. sicut in materia
de vsuris p̃t aliq̃s accipe ad vsurã
licite in casib̃ certis. q̃z uis alteri nul
lo modo liceat dare. vñ redemptio
vexationis videt̃ habere locũ. non
quidẽ in adq̃rendo ius nouũ ad of
ficiũ vel bñficiũ hmõi spũale p̃serti
apud oferentẽ. sed inuenit̃ hr̃e locũ
dũ tolli querit̃ impedimentũ q̃d ap
ponit̃ neq̃s iure suo vel re sua paci/
fice potiat̃ vel vtat̃. Sic fortassis
excusabiles essẽt subditi respectu cu
ratoruz vel p̃latoꝝ dũ ꝓpellunt̃ pe
cuniã ante tradẽ q̃z res spũales eis
debite oferant̃. sicut in exemplo p̃o
ri de baptismo paruuloꝝ. de sepul/
turis. de ministratiõe corpis xp̃i. de
absolutione sacramentali. de colla/
tiõe ordinũ matrimonioꝝ et similiũ

Deniq̃z p̃ responsiõe ad septimã
rationẽ ꝓsideratio septuplex nota/
bit̃ satis ꝓformiter ad premissa

Ad septimã rationẽ

Prima ꝓsideratio

Symoniaca labes sicut de p̃ se
nõ est heresis sic non aufert a
papa necessario suã ptãtẽ vel eccle/
siastice potestatis plenitudinẽ. imo
nec executionẽ. p̃ma pars ideo ma/
nifesta est. q̃z stat aliquẽ esse symoni
acũ ex sola deprauatione affectus
p̃ auaritiã remanente iudicio recto
intellectus q̃ sic agere peccatum est
Non est aũt heresis sine deprauati
one intellectus per errorez in his q̃
rca fides tradit. potest nihilomiñ
presumptione iuris vel opis symo/
niac̃ omnis haberi in fide suspect̃.
Patet altera pars quoniam positi/
uis legibus suis non est papa sub/
iectus vt tales sunt. Ex autẽ symo/

niac' suspēdatur ab omni exercitio tanq̃z excōmūicato ipo facto positiuū est qd nō ligat papā cū par in parē nō habeat impiū. Cū pterea sit hoc modo solut' legib' intellige pure positiuis penalib' vt sup ius hoc mō sumptū. Sic intelligenda est distinctio dñorz iuristarz dū dicūt aliq̃d esse symoniacū qz phibitum est in illo casu nō posse papā omittere symoniā. plane nulla est ꝓprie symonia nisi qz phibita iure diuino. vbi scz ouenit cōtract' iste rez spūaliuz p re cōmensurabili numismate. do si des. vel do vt des. Nihilomin' apponit in aliquib' cōtractib' non de se symoniacis pena symonie vbi verum est q̃ hoc ideo dicitur symoniacū qz lege hūana phibitū. sicut aliq̃s punit tanq̃z heretic' p sumptione iuris positiui vel operis q̃ veraciter est catholicus

Scda cōsideratio

Symoniaca labes in papa conferendo prelaturam vel beneficium non tollit necessario ius ad hūficiū neq̃z ptātis ecclesiastice suspēdit executionē. Hec cōsideratio sequit ex antecedenti qm̄ pt papa velle talit pmotū nō incurrē sentētias iuris positiui etiā vbi verā symoniā cōmitteret cōsentiēdo symoniace pmotioni sue. quāuis apud deū nō euaderet omnē penā. Datz aliunde cōsideratio iuxta ea q̃ dicta sūt circa sextā obiectionē de redemptione vexationis vt etiā vbi bona fides et simplex in pmoto esset ipm q̃z saluaret

Tertia consideratio

Symoniaca labes piculosior ē etsi nō quo ad deū tū quo ad forū ecclesiasticū in pmotis p prelatos inferiores q̃z per papam. hoc perspicuū est in precedenti consideratione attento q̃ omnis symoniacus ipo iure excōicatus est cum reliquis penis a quibus non liberatur per ordinarium quemadmoduz de papa tactum fuit

Quarta consideratio

Symoniaca labes q̃uis posset excusari vel non inueniri circa receptionem pecuniarz vel eorz que sunt numismate mensurabilia quemadmodū sunt obsequia vel fauores et obligatorie pmissiones circa spiritualiū administrationē in litteris testimonialibus conferendis q̃ similibus. Nihilomin' expedit nō in his omnibus obseruetur apostolica regula. quantum fieri potest ab omni specie mala abstinete vos. Posset de prima parte deductio fieri per plurima circa diuersos ordines et status circa religiosos conuentus et seculares ecclesias circa prelatos et officiarios suos. circa curatos et eoruz vicarios vel subditos fiunt itaq̃z plurima per tales huiusmodi que rectam habere possunt intentionem licet modus faciendi scandaliset vt quia videtur fieri pactio de tē palib' vel negatio spūaliū seu dilatio ꝓpter tpalia. vel ex aduerso fieri videt ꝓpter tpalia spūaliū collatio

exercitiū vel frequentatio vt in mis/
sis dicendis vt in horis lucrosis nō
alijs frequentandis Caueat igitur
hec multiplex mali spēs p boni spēz
appositā quantū fieri dabit. qz non
est nrm posse scandalis omnib' ac/
ceptis occurrere.

Quinta consideratio

Symoniaca labes cōmodi' eui
tari pōt per rectificationē intē
tionis desiderando scz vel accipien
do tēporalia nō vt sunt preciū spiri
tualiū vel cupiditatis nutrimentum
sed necessarie sustentationis corpo/
ralis adiumentū. Sic itaqz saluabi
tur illic nō esse commutationē symoni
acā vbi tn̄ ocurrit hoc. do si des. vt
do vt des. qm̄ he dictōes conditiona
les ꝛ causales. si. vt. ꝓter. ꝛ similes
nō notabūt causā pncipalē sed ose/
cutiuā et min' pncipalē seu motiuā
vel adminiculatiuā seu meritoriam
vt vbi inclinaui cor meū ad facien/
das iustificationes tuas in eternuz
ꝓter retributionē. Que vtiqz retri
butio referebat ad deū ꝓpē ꝓbaz
sicut finis sub fine. vbi aūt vnū ꝓpē
aliud sicut dicit pbs vtrobiqz vnū

Sexta consideratio

Symoniaca labes pt quo ad p̄
terita suscipere pnisionē ꝛ me
delam per hoc sacrū conciliū ꝓpē sere
nationē conscientiaꝝ et aiaꝝ salutem
taliter q̄ aboleant edicto generali
quelibet pene vel snie iuris positiui
contra symoniacos edite cū habilita
tib' ad bnficia iā obtēta dādo licē
tiā insup p̄terito vt q̄libet possit
eligere confessorē idoneū q̄ eū super
omnib' dubijs vel scrupulis in foro
conscientie absoluat. Videt fortassis
hec pnisio nimis lata vel laxa iuxta
seueritatē ecclesiastice discipline. sed
habeat respect' ad immēsitatē mie
dei et hūanā fragilitatē q̄ mallet se
pe saluti ꝓxie q̄z bnficio vel statui
renūciare. tolerabilis apparebit ista
pnisio. aut si de necessitate punīendi
sūt aliqui nimis notorie scandalosi
nihilominus de salute cōmunitatis
atqz plurimoꝝ cogitet

Consideratio septima

Symoniaca labes poterit p fu
turo pseruationē habere. Co/
gitet p hoc sacrū cōciliū ne passim
et licenter vt acten' introeat cōsue
tudo leges debitas vel iam institu/
tas renouando mutando vel inter/
pretando circa collationē omnium
spiritualiū taz a capite q̄z a mēbris
cū tali moderamine q̄ neqz fiat stri
ctior ꝓhibitio tpaliū q̄z oportet in
capite vel in membris sicut factū ee
pluries existimāt in quibusdā Neqz
rursus pmittat talis laxatio que vt
verā symoniā vel scandalosā symo
nie speciē introducat. hec aūt parti
cularitēr cōmissi sunt. Ceterū gene
rale conciliū in qua ptāte possit le/
ges hmōi prescribere presertim sum
mo pontifici sine lesione plenitudi/
nis sue potestatis vtilis est practi/
catio de qua si annuerit deus alias
et alibi videbitur cōcordando ple/
nitudinem potestatis papalis cum
ipa plenitudine potestatis conciliij.

D rationabilē contra symoniā q̃ symoniacos reformationē offerunt ꝓpositiones que sequūtur. quaꝝ declaratio tā scriptis iaꝝ editis q̃ viua voce poterit apparē.

Prima propositio

Finis principaliter intētus recipiēdi tpalia ꝑ ministratione spūaliū reddit hominē ꝓprie symoniacū in foro ꝛsciētie et ad deū. et si hāc intentionē aptis ad extra monstret indicijs censendus est in ecclesiastico foro symoniacus vel de symonia vehementer suspectus

Secda positio.

Finis ꝑncipaliter intent' accipiendi tpalia ꝑ āministratiōe spiritualiū tanq̃ ibi sit adequatio vera precij ad preciū sicut est in cōmutatione tpaliū ad inuicem reddit hominē ꝓprie symoniacū

Tertia positio.

Finis ꝑncipaliter intent' vt ꝑ⁹ reddit hominē ꝓprie hereticū si faciat hoc ex damnato intellectus iudicio quasi tale aliq̃d possit de facto aut debeat de iure fieri. et hoc si ꝑtinacia concomitet

Quarta positio

Obligat' ministrare spūalia sicut sacramenta et bñficia ecclesiastica pōt rationabilit et licite habere respectū ad tpale commodum mercedem et ꝑmiū quātuis min' ꝑncipale et secundariū

Quinta positio

Obligatus ministrare spūalia et ministrans ea habet verū ius et potestatem recipiendi tpalia absq̃ hoc q̃ mendicet ea. et sub hac intētione licet minus ꝑncipali pōt vel potuit obligare se ad ministrandum spūalia et ꝑ mercede vel stipendio vel cibo et sua sustentatione recipe tpalia sicut exemplificari posset in omni statu ecclesiastico tā secularium q̃ religiosoꝝ a maiorib' ad infimos

Sexta positio

Obligat' ministrare spūalia et ministrans ea sub spe vel expectatione vel intentione q̃ recipiat tpalia pro sustentatione ministri et mercede vel cibo oparij nō ideo cōuincit symoniac' sicut nec ille q̃ dat tēpalia sub spe recipiendi spūalia. imo staret q̃ peccaret nō tradēdo ea. sicut in casu ministrans peccare posset abijciendo vel reprobando talia dona seu poti' mercedem et stipendia

Septima positio.

Ecclesiastic' ministrās ex debito sue ꝑlatōis vel officij baptisma. ꝛfirmationē. eucharistiā. ꝛfessionē. ꝛdies. extremā vnctionē. sepulturā. et ita de reliq̃s spūalib'. nō iō ꝛuincit symoniac' si aū vel post ministrationē recipiat tpalia ab illis quib' ministrat spūalia

Octaua positio

Ecclesiastic' officiās ex debito bñficio suo sic frequētādo horas canonicas vl exequias mortuoꝝ nō ideo ꝛuincit symoniac' si recipiat aut recipe intendat distributōes tpales assignatas illis q̃ talib' assistūt officijs etiā dū aliqui sub hac in

rentione mercedis vadit ad aliqd officiū ecclesiasticū aliqs p tē nō itur. Exempli gratia si cuilibet etiā religioso qui interesset magne misse in ecclesia Constantiesi. quotidie distribuerek vnus florenᵗ. cōstat q multi interessēt qui modo nō intersūt nec alias interessent. nec ido symoniaci essent iudicandi

Nona ꝓpositio

Ecclesiasticus prelatᵗ aut alius oferēs bñficia ecclesiastica nō ideo cōuincik symoniacᵗ si recipiat a bñficiatis aliqua tpalia.

Decima ꝓpositio

Extirpatio symonie nō ita dz pcurari q ducank homines in maiora pericula et scandala per nimiā symonie restrictionē vbi non est vel nō pōt esse symoniacᵗ si habeak intentōis vera directio nec ita q ecclesie vel ecclesiasticorum doratio debita. iure diuino euacuetur vel fraudek sub hoc reformationis pretextu velut a demonio meridiāo

Indecima ꝓpositio

Extirpatio symonie ꝑmo facienda est cordibᵗ hominū ostendendo qualiter in corde vel intētione symoniaca prauitas omittik. et qualis debeat haberi cordis intentio dū in ministratione spiritualiuz fit vel expectak tpaliū receptio

Duodecima ꝓpositio

Extirpatō symonie ab ecclesia sancta dei in capite et in membris salubrius facienda est inducendo homines ad timorē dei et ad custodiā mādatorz suorz ꝑm legē euāgelicā q̄z p solā iuriū penaliū ostitutionē quorz multiplicatio forsitā magis esset restringenda q̄z augenda. multa eñ reputant vel puniunt tanq̄z symoniaca que symonie rationem ꝓprie nō ocludunt. et ita faciunt viam dñi artā magis q̄z oportet.

Onik ad declarationē ꝑmissorum p nunc alias posita hec vnica distinctio. Resoluendo materiā de symonia possumᵗ inuenire distinctionē quadruplicē de intuitu vl respectu cōmodi tpalis pro spūali. pōt eñ intuitᵗ ferri ad tpale cōmodū. primo tanq̄z ad preciū rei spūalis quasi sit adequatio valoris vniᵗ rei ad alterā. sicut est in emptione q̄ venditione ciuilibus. Pōt secundo ferri intuitus ad omodū tpale tanq̄z ad motiuū ꝓncipale vandi spūalia vel ad finem vltimū in quo sistit intuitus spūale oferentis. Pōt tertio ferri intuitus omodi tpalis tanq̄z ad motiuum minᵗ principale vel ad finem subordinatū sub vltimo fine. Pōt quarto ferri intuitᵗ omodi tpalis tāq̄z ad rē debitā iure dino p sustentatōne illiᵗ qui spūalia sūministrat iuxta doctrinā xpi et apostoli. Dignus est oparius mercede sua. Tunc ad ꝓpositū dicimᵗ p responsione succincta et solita q primus intuitus et secūdᵗ sunt vere symoniaci de iure diuino et humano Et si ocurrat error intellectᵗ q scz talia possunt fieri. sic in ꝑmo dicik. vel q licite fiant sic ponik in vtroq̄z

modo. tunc incurrit heresis ꝓprie dicta. et habendi sūt symoniaci tales heretici ꝓprie dicti si sint ꝑtinaces. Dicim⁹ ꝛsequenter ꝙ si ferat intuitus tertio et quarto modis. ille pōt esse licit⁹. imo laudabilis et meritorius ac debitus. hoc tamen attento ꝙ obseruet illud apli. Ab omni specie mala abstinete vos. hoc ē ꝙ administratio spūaliū facta sub altero tali intuitu non appareat fieri ex modo suo. intuitu primo vl secūdo vt si non exercent spiritualia. si non prius dent tpalia. aut si turpiter exigant et cū scandalo et auaricie nota in quibus casibus possent habēi suspecti de symoniaca prauitate sic agentes. et hoc presumptiōe iuris vel facti. et possent in hoc casu ipi tanq̄ tales iudicialiter euocari

Explicit tractat⁹ de symonia mgri Jobis de Gersonno Cācellarij parisien. sacre pagine ꝓfessoris excellentissimi.

Tractat⁹ de solicitudie ecclesiasticoꝝ ad fratres celestinos ꝛtinens. lxviij. particulas

Querit responsio sup dubijs sequētib⁹ vñ crebro solicitudines ꝛsciētiaꝝ i ecclesiasticis et religiosis oriunt.

¶ Primū dubiū ¶ Si liceat ecclesiasticis maxime religiosis dū ꝛferūtur eis tpalia se et successores suos obligare ad certa et determinata suffragia in missis vel alijs officijs ecclesiasticis sicut hz vsus cōis. Solutio ꝑticla. xij. q̄ p̄supponit alibi tractata de symonia.

¶ Scōm dubiū ¶ Si liceat omittere tales obligatiōes sine reatu pcci mortalis. presertim qñ vident graviores q̄z oportet ex euentu vel aliunde. Solutio ꝑticula. xij. et a. xix vsq̄ xxxij.

¶ Tertiū dubiū Si melⁿ essz ꝙ ꝛferentes tpalia starēt in sola generalitate ꝑ suffragijs habendis. et si ad hoc et qūo monendi sunt. Solutio ꝑticula. xvij. et. xviij.

¶ Quartū dubiū Si in casu scōi dubij necessaria sit et secura dispensatio supiozis p̄lati vel pape vel ordinarij. Solutō. ꝑticula. xxviij. vsq̄ .xxxij.

¶ Quintū dubiū Si liceat ecclesiasticis bñ et sufficient fūdatis recipe nouas obligationes cū augmento seruitij. Solutio ꝑticula. xxxiij.

¶ Sextuz dubiū ¶ Si liceat sine augmēto seruitij ita q̃ nō pkes dicant missē vl obit' ꝛ q̃ quis hoc intendāt tpaliū collatores. Sol. ptl. xlix.

¶ Septimū dubiū ¶ Si liceat omittere sup fres iaz fundatos alios q̃ habeāt speciales cellas et obligationes ad suos institozes alias q̃z reliqui fratres ¶ Solutio cū. viij. ix. x. et xij. dubijs. ptic. xxxiiij. xxxv. xxxvi

¶ Octauū dubiū ¶ Si liceat se obligare q̃ ois fruct' spūalis in missis et alijs q̃ obligat' dicet cedat in vtilitatē tpalia oferentis

¶ Nonū dubiū ¶ Si tantū prosūt suffragia dū fiūt p plurib' q̃ntū si fierent p vno vel paucis. et p̃sertim illi q̃ facit

¶ Decimū dubiū ¶ Si debens vnā missam possit alios adiungere sine defraudatione illi' q̃ missaz petijt aut instituit

¶ Undecimū dubiū. ¶ Si necesse sit sp p specialib' fundatozib' ozationes facere speciales maxie dum hoc instituerint licet nō specificādo modū et quis mod' tenebit. Solutio pticicula. xxxix. cū q̃nq̃z seq̃tib'

¶ Duodecimū dubiū. ¶ Si liceat p loco solēniozi i sepulturis vel p alis pompis exeq̃az pacisci verbo vl intentiōe de maiozi tpaliū collatōe

¶ Tredecimū dubiū ¶ Si discrete faciūt obligātes se ad suffragia p alijs q̃ñ inde min' valēt vt videt p se ipis. et nō est opatio tpalis omodi ad spūale. Solutio hui'. et. xiiij. pticula. xlv. cū trib' sequētib'

¶ Decimū quartū dubiū ¶ Si cautē faciūt religiosi qui leuit admittūt ad pticipationē omniū bñficiozū p illos q̃ bñfaciūt eis vel qui petunt

¶ Decimū q̃ntuz dubiū ¶ Si obligat' ad ozōes vocales sit absolut' ab obligatione dū eas dicit sine attentōe vel deuotione vel affectione aut solicitudine. nā attentio est quedam solicitudo. Solutio istius et sequentis pticula. lv. vsq̃z ad finem

¶ Decimū sextū dubiū ¶ Si sufficit genēalis intētio qua vult ecclesiasticus vel religiosus orare specialius p bñfactorib' q̃z p alijs. super qua specialitate quātificanda se refert ad deū qui ponderator est meritozum.

¶ Prima particula

Solite soliciti esse Mat. vi Luc. xij. Jubet hoc supm' abbas nr Jhs xps in cui' spū salubriter instituti clamamus Abba pater. Consonat apls eius magn' prior in religione xpiana dicens, Corinthijs in psona omnium Volo vos sine solicitudine esse. Et mox subintulit vtilē et necessariam de solicitudine distinctionē ne vel sibi ipi vel alijs osortib' suis otrari' videret. Cū sermo frequenē ad solicitudinē cōtra debitum inertiā exhortat. Dit em. Qui sine vxore ē solicit' est que dñi sūt quō placeat deo qui aūt cum vxore est solicit' est que mundi sunt

Secūda pticula.

Ecce habem' solicitudinē ⁊ solicitudinē. vna ē dei. altera mūdi. vna spūalis altēa tpalis. vtraq; siquidē bona. Alioq̄n culpata fuisset vroratorū cū sua solicitudine conditio. p̄ma tñ melior atq; dignior adeo vt vacatio dici possit. et dicat tam hic q̄z ab aplo p̄ma Cor. vij. Volo vos inq̄t sine solicitudine esse Et alibi ad Phil. iij. Nihil soliciti sitis. Et p ps dñs. Vacate inq̄z et videte qm̄ ego sū de'

Tertia pticula

Felix ista solicitudo vacans et vacatio solicita qualē habere licet decet et expedit illos p̄cipue q̄ celibes esse sine tribulanti iugo vrorū nedū elegerūt sed vouerūt q̄les vos elegit et assūpsit abbas noster xp̄s o patres et fratres celestini in q̄s ad pñs alloquit solicitudo dilectionis mee quā suis impulit questiunculaz stimulis zelus vester religiosus iuxta verbū ꝓphicū Michee. vi Ambulare cū deo suo

Quarta pticula

Sensit itaq; vester i dño timor cui' vis est p̄m pb̄m reddere timentē solicitū. Sensit inq̄z quēadmodū frustra fuisset assumpta solicitudo vacās deo si quadā retrospectione seu tergiuersatōne corrueret in mundi solicitudinē et iam nō tm̄ vana esset quasi finē nō assequens

vacationis verū damnabilis iudicaret et reproba si in damnabilē reprobā q̄z solicitudinis peccatricis foueā preceps laberet qualē dissuadet maxime sermo prepositi Nolite ait xp̄us solicite esse ꝛc.

Quinta pticula

Veret forsan nouitior aliq̄s que sit ⁊ qualis hec solicitudo culpabilis. Nā de tolerabili mūdanor satis insinuatū est. ⁊ de quadā altera ocio sancto diuisa videtur āmonita ꝗ non criminata fuisse illa marie sedentis ad pedes Jhu soror Martha martha inquit jhs solicita es et turbaris erga plurima. porro vnū est necessariū. Ituero tota omonitionis xp̄i series cū expositoribus suis in illa ꝓhibitione solicitudinis sicut mathe' et lucas referūt dat intelligi solicitudinē malaz esse q̄ nō est prudētis et sagacis ꝓuidētie neq; necessitatis. sed est vel diffidentie vel ꝓfidie vel cupiditatis curiose et anxie de quib' nō est modo p̄ singula disserendum

Sexta pticula

Deniam' igit p̄ opendiū statiz ad pie solicitudinis vestre in dño questiōes q̄ solicitudinē reformidāt impiā dū piā imo necessariā cogunt amplecti Manet apud vos o p̄res et fratres ꝓfundo corde firmata monitio aplica ad hebreos. iiij. Sint mores sine auaritia otenti presentib'. Nihilomin' aspicitis illa esse

De solicitudine

ecclia q̃ ocedit idē aplus.i.Thi.vi. Habētes alimenta et q̃b' tegamur his otēti sim'. Bñ suaves o magne pōr aple placet io qd apponis his otēti sim'. Attñ alimēta et ea q̃bus tegamur optet hre. Nō āt hoc ispm totū vl laboze nro q̃ dinis mācipamur officijs vel hostiatim mēdicando q̃ nequaqz discurrere p vicos et plateas instituim'c btinē fas nobis ē. Deniqz nihil equs fm oez legē eē deducit apls.r.Coz.ix.qz q̃ altario deseruit de altario et viuat

particula. viij

Vt ve mūdo a scādalis. ve scā pala spargētib' vbilibz demonijs In via hac qua ābulabā dqrit ppha ab scōdert supbi laqūz m̄. Et rursus. Juxta iter scā.po.m̄. Electa est ecce sub triplici religionis voto via pauptat.vt solicitudo noria diuitiaz cruētans et enecās vitaret. Electa via castitatis ppetue contra solicitudinē alligātē vxori cū tribulatōe hmōi. Electa via dēlictionis ppie volūtatis p obediētiā contra solicitudinē tot dubitatōnū.tot scrupulozz.tot discriminū q̃lia ppria volūtas se dū ducē vult se seducēs incurrit. Pudet heu piget qz recozdari q̃ntis et q̃lib' apud nōnullos decmentis oia sūt in oppositas exozbitatōes euersa subuersa qz. Jaz heu nimis apparet vitas pabole xpi q̃ mō dū hec relegerent lecta ē i eccia de immūdo spū q̃ cū exierit ab hōie tandez redit et adducit septē spūs neqozes se dū iuenit domū vacātē. nō qdez vere ꝗ sola simulatōe sic et solis exknsece pfessiōis scobis ficte mūdata est.

particula viij

Est vtiqz neqz et immūdo spūs cupiditas que radix oim malozū q idolozū fuit' ab aplo et māmona dz iniqtatis a xpo. Sz nōne neqor est simulata pauptas q̃ sub voti velo latēs tota diuitijs inhiat tota solicitudinib' earū pūgit et int' et ex cōtinuis mirisqz modis laceratur. cruentat. dissipat. Cui nāqz poterit esse dubiū solert attendēti qn spūs auaritie neqz iaz secū adduxerit septē spūs.i.vniuēsitatē viciozū neqōres se. Simulata qppe sic ait Aug'. eqtas duplex est iniqtas. nō sec' B loco.dic q̃ ficta et vota pauptas ñ ē pauptas spūs. nō pauptas virt' nō amica bonis mozib' frugalitas ꝗ duplex iniqtas.qz et vere cupiditas ē et simulatio nec hic sistit. Sed pgrediēs istic voti fractionē fūdatoz defraudatōez.primozū fact. dictis et exēplis scādalisatōez inuenies. Demū subit illud ve xpi dictū phiseis.p talib' in religiōe penit' lapsa versātib' q̃les hic solos plangim'. Circuitis mare et aridā vt faciatis vnū pselitū.i.nouitiū in religione.et cū fact' fuerit facitis eū filium gehēne duplo qz vos. Eccēs.v.qm̄ displicz deo infidelis q stulta ppmissio.et melī' ē nō voue qz post votū nō reddere

particula.xi

Siste tandē amice siste calamū quē indignatō tua rapit vltra

longe q̃z inchoãdo ꝓsueras. Et q̃ doctrinã bonã datura es distra/ heris satyra q̃ nulla vnq̃z orõe. nulla ꝺclamatõis acrimonia satis erit reprobãda Reuertamur ad ꝓgressũ finis intẽti resumẽtes illud vñ arripuit nos malorꝝ recogitatorꝝ ꝑsertim apꝺ nõ paucos nr̃i tpis religiosos anti' dei timor xp̃iana q̃z pietas et miseratio fraĉnaĉ. Illud erat apire q̃ pacto pauꝑtas r̃ligiosa vacaret absq̃z solicitudine vict' et vestit' Inĉueniũt fateorꝝ vos inĉrogãdo fatemini ꝓles crebro pungitiui ꝺsciaꝝ scrupuli nõ sinentes timorosos fr̃es implẽ cũ pace ꝟbũ xp̃i cũ aplica monitione. nolite soliciti esse.

Particula x

Sunt ãt i genẽ tres in ꝺq̃sitione vict' et vestit' neq̃z stimuli vn' symonie. ali' vsure. alter fraudulentie. Solicitaĉ nimirum timorata mẽs ne forte misceat se inĉ ꝺãtẽ tpalia ꝑ spũalib' recipiẽdis et ecõtra labes symoniace prauitatis. q̃ hoc vtiq̃z frequẽĉ ve ve ꝓuenit ꝺũ non habeĉ directõ ꝺũ lumẽ intẽtõis nr̃e q̃ ꝺr ocul' corꝑis oim actionũ nr̃arũ est tenebre. Solicitaĉ ꝑterea ne i reꝺꝺitib' ꝺpandis. qr nõ sp̃ inueniunĉ ad ꝑpetuũ reꝺꝺaĉ ꝺtract' vsurari' et adiecta ꝺditõe seu pactõne de facultate totiẽs q̃tiẽs reꝺimẽꝺi. Sup̃ hac ꝟo duplici q̃one solicita scrupulosa q̃z pñt hr̃i q̃dã opuscka nr̃a nup̃ edita si tñ cũ magnis taliũ tractatorib' visa fuerint numerãda

Particula xj

Quest ad pñs inuestigare et inuẽtos tollẽ q̃z tũ iuuẽit sator boni semis xp̃s zizãiorꝝ fraudulẽtorꝝ aculeos q̃s latebrosa nocte ꝺũ dormiunt ꝑ negligẽtiã hõies supseminat inimic' hõ sub obtẽtu ꝺq̃sitõis vict' et vestit'. Hoc etiã precipue vr̃a ꝑ questiũculas solicitudo scire desiderat. Et qm̃ defraudatõ directe contraria ĉ iustitie. tot modis inuẽiem' defraudationẽ q̃t iustitiã fieri. oꝑ sitorꝝ q̃dẽ eadẽ est disciplina. Dicit ãt iustitia ꝟt' ad alterꝝ vel sic ad alterũ reꝺꝺẽs vnicuiq̃z qꝺ suũ ẽ. Porro iustitia ample sũpto võbulo cõpaĉ ad deũ et ad primũ. imo q̃ ad se ipm̃ sic ad alterũ put in pnia fit ꝺũ spũs carnẽ subiicit seruituti. Sic erit defraudatio vna ad deũ. altẽa ad primũ. tertia q̃ metaphorice dicta ad se ipm̃ Et p̃mit' de primi defraudatõe qr notior est. videam' et ꝺclusiones deinceps inseram'

Particula xij

Solicitudo pia ꝺferẽtis tpalia defraudaĉ si sua intẽtio a recipiẽte nõ seruet. hoc em̃ ꝓprie sonat fraus et dol' ꝺũ ꝑtendit vnũ et fit alterꝝ. sic ꝺr ꝺ testatore q̃ fraudat' est si sua differatur aut non impleaĉ intẽtio. neq̃z tñ accipiẽda est ꝺ q̃uis intẽtõe. Nõ em̃ cadit sub obligationis recta lege neq̃z intẽtio si saluti ꝺtraria si morib' absona. Si in deteriorẽ exitũ ei' ꝺseruatio sit vẽtura

qualis esset intentio palã symonia ca vel vsuraria vel iuri pĩiudicãs alieno vel deo scis qz suis nõ honesta

Cõclusio.ij.

particula xiij

Solicitudo pia oferẽtis tpalia dirigi dz ad sustentatõez ministri illi⁹ tpalẽ faciẽdã a quo spũalia reqrunt. Iste siqdez iust⁹ ꝓpri⁹ q ver⁹ est titul⁹ suscipiendi spũalia. Et hoc supponat ad pñs tanqz deductũ sufficient in matẽia de symonia dũ de directõe cordis forma dat. Ntuero plerũqz fit vt mentiat iniqtas sibi. nũc p ignorãtiã affectatã q idõ culpabilẽ. nũc p negligẽtiã q nõ tanta solicitudine qrit agendoz veritatẽ. Expedit igit ad pticulares descendẽ casus nõ qdez ad oes aut singulos. hoc em nobis est impossibile. qm varij sũt sine numero. q ita varij qp vna circũstãtia qñqz posita qñqz deficiẽs iudiciũ sapiẽtis variare cõpellit et hoc cũ admiratiõe paz sapiẽt. nec ad oia circũspicient. Quesiuit vn⁹ anachoritaz a qdam pre. Pater debeo tẽptatiões admittere aut ptin⁹ eas abijcẽ. Admitte inqt Accessit alt cũ eadẽ petitõe. Abijce inqt nec admitte. Nõne otraria videri pñt admitte. non admitte. Sic apud sapientẽ puerbioz. xxvi. Ne respõdeas stulto iuxta stultitiã suã. Et ibidẽ. Rñde stulto iuxta stultitiã suã. Sic in euãgelio de mõstrandis et nõ monstrãdis opib⁹ bonis hẽs

particula xiiij

Qia in re colligit vñ talis et frequẽs error in moralib⁹ iudicijs venit. Sũt q solis intẽdũt generalib⁹ regulis vt sũt puerbia et auctoritates scõz. Sunt q ad sola singularia dãt se totos. nullã ad pma pncipia resolutõez hñtes. qz vel nesciũt vel negligũt. aut toti lrales et sine spiritu carnũles sũt. vel excecat eos ꝓpria malicia hec aut illa. Sũt alij circũspecti simul et prudẽtes q singularia caute colligũt et sapient ad regulas resoluũt generales. colligẽtes parit q fuerit rõ date legis qñqz p eleuationẽ mentis ad regulas dinas qñqz ad hũanas. Primũ fit p virtutẽ quã vocat Arl. gyromicã. Alteꝛ p epikeiã quã dicẽ possum⁹ bonã eqtatẽ. Et qm rarissimi sũt tales circũspecti. reqrit em cũ eruditione long⁹ expiẽtie vsus. non expedit passim ab omib⁹ qrẽ solidũ pro moralib⁹ ofiliũ. neqz sibi psumẽ illd dare qsqz debet. psertim nõ habita cũ suis circũstantijs omib⁹ vera casus forma qui querit.

Particula. xv.

Et certe frequẽs istic ab inqrẽtib⁹ solet incuenire defect⁹. Et cũ ius ex facto oriat qd mirũ si rñsione fit deceptio. Nõ qdez sp ex respõdẽtis hz ex inqrẽtis vicio. aut credi⁹ ꝓt fantasiã parũ instructoꝛ q se palogisãt decipiũt et sophisticãt putãtes casus aliqs esse files qs ex vnica qñqz circũstãtia addita vl remota vel nõ attẽta ostat prsus esse

dissikes vel aduersos. Exēpla tacta sūt et apud medicinā danda ptz B vitiū. dū vn' sibi visus arrogant pe rit' in hac aut hac medicina danda applicabit vnā receptā ad morbos ex causis oppositis ortos non atten dēs aliud esse qd sanat calcaneū et cecat oculū.

Particula. xvj

OMittam' narrationes sup hac re vulgares nec referam' qiu/ stā pinde rōez vel nō valeāt aduo/ cati ptendē. dū casū oēz ad se dela/ tū iustificandū suscipiūt. et veniam' ad alias oclusiones cū suis modifi cationib'. inuestigādo pcipue de su stētādis ministris eccie intētio qlis et q sit tenēda p eū q sustentat et re cipit siue sit vnus siue sint ples secu/ laris aut religiosus. et sit oclusio. iij

Particula. xvij

SOlicitudo pia oferētis tpalia si vult pt in sua genēalitate suf fragia reqrē q sub hac intētione so la stādo nō min' merebit sepe apd deū qz pticulari' exigendo. Nō hz pma ps dubitatōez. scda ps vtinā spūalib' oculis quales sūt oculi co/ lūbini sponsi et spōse in cāticis aspi cētur. qm apud illos pspicua essz q cognoscūt oia bnfactoz oim quan tūlibet occltoz pmia reposita apd deū ppt quē et in quo fiūt. Verum pauci sūt spūales hmōi q nō misce curent grano purissimo caritatis il lud seminādo qdaz zizania vanita tis. Fit qz illud virgilianum. Infelix

loliū et steriles nascunt auene. Audi oformit illud euāgelicū q simul ex/ orte spine suffocauerūt semē verbi et fructū boni opis

Particula. xviij

Conclusio. iiij.

SOlicitudo pia oferētis tpalia pt et dz āmoneri clā aut palā p pdicatores aut alios sup pmissa veritate p directione puriori inten/ tionis sue. Suadēda qppe sūt bona cū dissuasione maloz. Nihilomin' obseruet illud antiq puerbij Ne qd nimis. qr q nimis emungit elicit san guinē. Nimis insup exacuens ferrū qñqz vel hebetat vel consumit ipm. Satagēs deniqz totū qcqd seuerit aut messuerit purū esse non habens aliqd zizanioz neqz paleaz. qdni frustra. qdni stulte sepe conet q dā/ nose fatiget. Nunqd eligibilius est granū aliqd vel impurū qz nullum colligē? Quo circa dicam' oñt.

Particula. xix

Cōclusio. v

SOlicitudo pia oferentis tpalia pt cū bōa venia imo et cū grā oditōes certas apponē explicatias intētionis sue. sufficē in pmis debet ad osensū h' vitatis vsus toti' cōis eccie q sic hz et recipit. cui siqs de/ trahit imprudent se decipit. Sūt āt tres conditiones ppt qs pie pt ofe rēs apponē limitatōes certas. vna cōcernit psonā recipientē. altēa pso nā oferentē. tertia psonā affinē vel attinentē.

Particula. xx

Attende et videbis expediens esse psone recipiēti q̃ limitetur ad certa suffragia q̃tin' redeat animo ei' magis solicit' debitū solue et intēcionē suā in deū dirigē. quatin' pterea maneat ei' ꝛsciēcia securior quo potēit agnoscē q̃ obligatione soluta q̃et' manet. nec puipēdēde sē due rōes iste q̃b' addit tertia Constat nāq̃ apud deū q̃ nouit oia. qui et dicit. Ego de' et nō mutor. nihil esse necēcitatis apire nras intēciones et affectōes exponē. Hoc g' requirit ꝓpter nos orātes vt sez exhibeam' nos tales nobis ipis qualē cupim' eē deū nobis pios amicos sedulos ꝛpatiētes et ita de reliq̃s affectib': Dez q̃s nesciat q̃ orans plus mouetur et afficit in se ipo dū ad pticularia respicit. dū bnfactoꝝ mūera. dū obligatōes. dū intētōes. dū necēcitates ꝛsideāt q̃z i quadā vniuersalitate se tenēde.

Particula. xxi.

Videbis rursus circa psonā cōferentis expediēs esse frequenter q̃ necessariū aliq̃n suffragia limitare Prio si ad illa suffragia teneat vel ex voto vel ex sacerdotis iniunto vel ex alteri' testamēto. legato. vel mādato. Certū est pinde suffragia eccie vel singularis persone non tātū valere p mille aut omib' q̃ntū si p vno fiant. et hoc ad pns suppona ex alis opusculis. Nec est ꝛtrauersia qualiscūq̃z apud doctores de suffragio satisfactōis q̃ redēptionis sicut exēpla ciuilia et quotidiana cōuincūt de debēte centū francos q̃ liberaret cētū p se solutis. ꝗ additis secū decē sotis in pticipatōe liberationis. ꝓria ei' tantundē liberatio tardaret.

Particula xxii

Videbis denicq̃z circa psonā affinē vel attinentē psone ꝛferēdis referre q̃plurimū si viderint et senserint p successiones tēpoꝝ q̃ generationū q̃ talis parens eoꝝ vel affinis talis fuit pie solicitudinis vt p se et suis talia fieri cōstitueret pietatis officia. Nonne mouent ac cōmouent pinde pces cū grāꝝ actōe et laudib' ad deū deferre. Nōne p babile est eos ez animādos fore vt quēadmodū ille fecit ita et ipi faciant. deductio latior ptz aduertenti

Conclusio. vi

Particula. xxiii

Solicitudo pia cōferentis tpalia pt cū bono corde neduz in suffragis cōditōes apponē. ꝗ cū B. loca certa et honorabilia sue sepeliōis eligē cū appensione insigniorū seu tituloꝝ cōscriptōe iuxta sui stat' qualitatē sic de pompa funēalū dicere. Sequit hec dcto p deductōes pcedētes. et qm inueniunt sāctissimi pres talia curasse. nā pie recogitata cedūt oia ad honorē magnificū dei q̃ eccie tā militātis q̃z triūphantis. et ad fidē spē q̃z resurrectiōis astruendā et incredulos cōfutatōez pficiūt. Veritas ē talia oia cōuerti nē in bonā nūc in malā ptē p faciētiū p cōferētiū. p recipiētiū. p inspiciētiū. p interptantiū diuersa et aduersa q̃litate. neq̃z omino alit inuenies

in opatōib⁹ hūanis extrinsec⁹ exhibitis. Ad qd̄ adduci pt illd̄ comicū Talia sūt oia q̄lis est anim⁹ vtentis Quēadmodū de diuitijs aut paupertate dixit sapiens q̄ substantia pauperis p̄m cor eius

Particula xxliij

Fundamentū suscipit ꝗ loco saluberrimū illud xpi p̄ceptuz ab aplo repetituz. Nolite iudicare. Qd̄ vtiqz de talib⁹ ad vtrūlibet indifferētib⁹ intelligit eē p̄ceptū vt q̄ mādūcat nō mādūcantē nō spnat. et ecōtra. Qui offert tpalia nō offerentē nō spnat. Hinc abbas pastor dic inqt sp tibi. tu q̄s es. Et ne iudices quēqz. Sic et saluabit hūilitas. et curiositas supba piculosa temēaria et inquieta confundetur

Particula xxv

Conclusio vi.

Solicitudo pia oferētis tpalia defraudat si nō impleat obligatio vel pmissio vel conuētio secū facta cessāte causa legitima non implēdi. Cōsequēt ad p̄mā hec. vij. octo Restat solū difficultas in assignatōne cāz seu casuū q̄b⁹ et qñ pt p̄termitti a recipiēte illud qd̄ cōferēs instituerat. vna cā est necitatis. altera maioris vel vrgētioris vtilitatis. tertia p dispensatōez supioris auctoritatis q̄ duplex est. vna supma pape alia ordinaria prelatoz.

Particula xxvj

Necessitas incūbit nūc ex impotētia vel infirmitate recipientis. nūc ex fortuitis demolitōib⁹ ecciaz

ex dissipatōib⁹ hēditatū atqz reditū q̄b⁹ sustētād⁹ erat minister ecclesiastic⁹ cui⁹ bñficiū qd̄ dabat pter officiū si p̄sus deperijt nō videtur astrict⁹ remanē seruitio nisi fortassis obligatio remaneat aliunde.

Particula xxvij

Porro maior aut vrgētior vtilitas puenit qñqz p tpis successū. Ubi optet iuxta verbū iuristaz q̄ alia rō reformet pactū. Nec ē illud mirabile insolitū vl impossibile. cū in iuramentis et votis generalit emissis de futuro plerūqz sic eueniat vt q̄ generalit pmissa bō esse videbant fiāt in casib⁹ pticularib⁹ vl nō obseruāda vl mutāda qz noxia sūt vel inutilia morib⁹ vel dissona ecciasticis ritib⁹ seu boni maioris impeditia Suppetūt exēpla frequēt siqs aduerterit vt si q̄tidie dicenda sit missa de reqez. veniet dies natal dñi. dies resurrectōis ei⁹. dies pentecostes. Cōueniūt parochiani ad auditōez misse q̄ tūc forte nō habetur ab alio. puto null⁹ dicēt tūc cāntandū esse de reqez

Particula xxviij

Ttēderēt vtinā oferētes tpalia qd̄ pl⁹ honoris q̄ celebritatis affert circa dīnū religiōis cultū et viderēt q̄ aliqñ fructuos⁹ essz p suffragijs habēdis fūdare die obitus sui missas vel alia seruitia q̄ de scis sūt aut de tpe qz si i solis funeralib⁹ suitijs sisterēt. Quēadmodū si fiat vnum annuale iuxta ritum et significationem missalis. qnotidie

videt hre pl' deuotois in suscipiete
qm natura sic hz vt identitas vel
assidua similitudo causet fastidium
Nihilomin' oportet iurta et ꝓter
pmissa pias oferentiu et recipientiu
duetiones no leuit abrupe. ꝗ tracta
re reuerent. Quauis no e arbitran/
du oes hmoi cerimoniales instituti
ones obligatorias ee sb pena pcci
mortalis si transgrediant qz nec de
alijs constitutoib' loge essetialiorib'
ordini monastico hoc est sentiendu
Cotept' at nihil solicit' sup imple/
tione taliu crime hz ta apud mona/
steriu seu collegiu qz apud singula/
res

Particula: xxix

Etex p dispesatione supioris
addit e p tertia ca. qm non
oim e passim tales casus descinde
sub regulis generalib' emergentes
ꝗ ad platos spectat interpratio iu/
ridica. ad doctores scholastica. pser
tim qn pot ee ronalis dubitato de
duplici casu pori. necessitatis videlz
q maioris vtilitati. Gradis do nuc
apiri possit discussio sup hac mate/
ria dispesationu et comutationu ta
in respectu dispesantiu qz in ordine
dispesatione grentiu et recipientiu
q specialē postulat separatu qz tracta
tu sic et qoaz alia cursim hic ptrasi
ta

Particula xxx

Dicam' vnu hic et nuc p expe/
dieti tuti' esse sp assume dispe
satione supioris seu comutatione q
vt haberi comodi' possit pcuradu
ab auctoritate ꝓpli pser tim in religi
onib' exeptis qp det aliqs ab eo sb/
stitut'. sit de religione. sit ali' q facul
tate habeat toties qtiens videbit
dispensandi ad que facilis pateat
accessus. sboc cosiliu i alijs etia ca/
sib' coscie scrupulosis salubre e. sint
illi casus occulti sint publici sint sup
pccis. sint sup penis et irregularita/
tib' pccor

Particula xxxi

Demu papa rite cosult' non se
reddet difficile cocedere talia
qn et vbi no apparet fraus vel laq/
us ista grentiu. no in velamen false
libtatis malicie. ꝗ serenatoez coscie
et dilatatoez viaru pnie. Qua in re
colligit ex cosequeti de pticularib'
exeptionib' a platis ordinarijs qp
frequent noxie sut. nedu ꝓpt piudi/
ciu iuris alieni. nedu ꝓpt coturbato
ne ordinis eccliastici et gerarchici.
veru ꝓpt incomodu collegij sic exe/
pti. Cur ita? qz nimiꝝ pclusit sibi re/
cursu facile ad platu ordinariu du
qsuit qi libertate excute iugu suum

Particula xxxii

Conclu
sio. viij.

Solicitudo pia tpalia coferet.
si ordinauit missa esse dicedaz
exepli gra die lune p se ipo. de frau
dat p recipiente sic obligatu si. det
tale missa p altero siue fiat ꝗ ex po
ri siue fiat ex obligatoe vel suscepti
one subsequeti. Ro pspicua e p de/
ductione ad impossibile vel inopia
bile. Da siqdez ita ee qp vna missa
sufficiat p duob' dabis obsequent
qp sufficiat et liberabit pro tribus.
pro decem. pro centum. pro mille.

et ita p quotlibet et p toto mūdo.
Dabis vlteri' q nō erit melior ōdi
tio pcurantis sibi missā peculiarem
Dabis deniq q p vna missa potu
erūt centū habite sub voto sub p/
misso. sub iniūcto p fōr pnie vel al
teri' iustitie soluti. Cur ergo tot pre/
sbitēi tot misse ōstituūt. cū vnus sa
cerdos cū sua missa vnica satis essz
p omnib'

¶ Particula. xxxiij

Vellet ad dere forsitan aliqs q
recipiēs dū habebat ꝓus ad
sufficientiā p sustētatōe stat' sui vt
ex bēficio vel patrimonio vel pie col
lato fraudat et peccat tā primū qz
se. cū tota ratio ōferēdi tpalia mini
stris ecclesiasticis videat esse sua sus
tentatio. nō diuitiarū accumulatio.
vel ornat' pompatic'. Sz hec asser
tio durior est qz oportet sup qua me/
mini ꝓdez in quadā lectōne qsiuisse
Deniq qualis q qnta sit mēsuratō
sufficiētie stat' nō pt sub arte tradi.
Nā qd vni parū est fit alteri nimiū
imo fit in eodē p varietate tpm et
circūstantiarū. talis varietas qnqz
rōnabilit qnqz vero culpabilit. duz
qs accipit et ascēdit statū sibi mo/
rib' qz suis et meritis improportio/
natum faciēs sibi nō de necessitate
virtutē ꝗ de vicio necitatē. Dde q
recipiunt aliqn tpalia pter vt vltra
necessitatē pnitez. aut nō p solo sta/
tu recipiētis. sed ad aliorū puidam
piam qz releuationem

¶ Particula. xxxiiij

Solicitudo pie ōferētis tpalia

procurando sibi missam iuxta casū
ꝓxē nō defraudat si p̄sbit recipiēs
adiūxerit alios in orōib' suis publi
cis aut secret. vt in memento. aut si
offerētes vt solet post euangeliū re
cipit. Moderat hec oclusio pcedētē.
ritū simul ecēie oseruat. et exercz ca
ritatē. quaz rursus a terrena cupidi
tate discernit. Deniq doctorū cōsi/
liat apparentē in aliqb' discordiam
cui' aspect' ad diuersa hui' ad hec
illi' ad ista vertebat

¶ Particula xxxv.

Heram' a ōferēte tpalia qsti
ones aliqs vt ex sua rnsiōe vi
tas magis emineat. Et ꝓmo vis o
frater vt in missa quā p te dici osti/
tuis nulla dicat locis suis alia peni
t' oro quaz p te. puto rndebit sic q
rndē debebit q hec fieri nō phibet
Vis rursus o fr q in memēto tam
p viuis qz p defūctis null' omēda
t' habeat nisi tu et tui Rndeat optz
q hoc nō intendit qn institutioni
ecēie iaz ipe repugnaret. Vis ptēa
q volētes ad offertoriū venire qti/
n' ipi misse pticipes sint repellant.
certe nec h dicz si ritū ecēiasticū ple
ne cognouēit. Quid vis igit tibi fr
fieri p peculiari missa tua. Si rnde
rit volo. tota mea sit. tota cedat in
spūalē vtilitatē meā. tō valeat ad
rmissionē pecōrū meorū q satisfcōis
debite vel iniūcte redēptōez. ꝗ an h
sta vis fr q sacēdos nihil sibi mere
at. nihil se ipz iuuet nihil p se ipo sa
tisfaciat. nihil demū repēdat obseqi
pētib' nihil bnfcorib' nihil omēdat.

Similiter vt tu oferas nihil ecclesie toti militanti. Nolo dicet et iure dicet. Quid superest igitur nisi referre ꝗntitatē suffragij deo que et qualis tibi debita est. nolito murmurare sciet ꝓfecto sciet ille qui montes ponderat in statera. tua similiter dona mensurare. Nonne ꝙ in oblatiōe tua fortassis alij sūt meliorīs cōditionis vt participēt ꝗz tu ipe Quo petes? hoc inqz modo. qr de bonis eorꝝ vno modo vel alio male ꝗsitis facis elemosinā. facis fundationez. dilatas pompā tuā. facere vis nomen tibi. aut modestius sentiendo loquēdo qz. Tu debitor es parentib'. patrie. bnfactorib'. deniqz vniuerse cōmunioni sāctorꝝ. Ptz igitur sub hoc interrogationis ⁊ responsionis typo cōclusio declarata.

Particula: xxxvj. Conclusio. x.

Solicitudo pia cōferentis tpalia nō defraudat ꝗ iuxta consuetudinē ecclesie quā ipe scit apponat vnus obitus exempli grā cum suo certo die fundato. da oppositū. damnabis omes fere cathedrales et collegiatas et parochiales imo et monasteriales ecclesias. Cōtradices insup rationi ꝗ nō vult vt cuilibet oferenti aliquid ꝓ suo obitu fiant semp exequie speciales. qm̄ sepe modicū et insufficiens est qd offertur ad sustentationē ministrorꝝ. Et obligatio de obitu faciendo conditionē recipit. et si nō sp explicet implicitā. Si vēo talis cōferēs tpalia nesciret cōsuetudinem eccie put ipi met de collegio seu corpe suo sciunt et ferr intētio sua ꝙ obit' ānuatim fiat ꝓ se solo tali die. nihil tn̄ explicat sup B. tūc adhuc bona fides et eqtas recipiētiū saluat in sua cōsuetudine. Si āt fiat mutu' et exp̄ssus cōsensus inter dantē et recipiētez nō apparet ꝙ cōsuetudo militet vt alē obit' cōiūgat iuxta modū septime et octaue conclusionū

Particula. xxxvij Conclusio. xi

Decipiēs defraudat crebro semet ipm in receptōe tpaliū ꝗzuis videat ee regula iuris ꝙ nemo sibi ipi sic nec volēti aut cōsentiēti faciat iniuriā aut fraudē. nihilominꝰ inuenit ꝓ metaforā hōis ad se ipm fraus sicq iustitia ⁊ B ad pñs suppnat. Et tāgam' i fco modos aliqs. Prio si mētit iniqtas sibi ⁊ prio dū nō implet nec implē ꝓposuit q̄ pmisit. satis est ei si pecuniā vñcūqz collegerit qi dicēs sibimet illō metricū: Promittas facito. qd enim pmittēdo dū lucꝝ qrit in bursa. damnū adquirit eternū in aia. snia ē Aug.

Particula: xxxviij.

Facit aliā sibi defraudatōez ꝗ interp̄tatōis cuiusdā velo latē tē dum se iudicē ostituit in cā ꝓpria sue obligatōis omutās illā ꝓ volūtatis arbitrio. aut dū suffragia nō pl' agit ꝓ bnfactorib' et fūdatorib' ꝗz pro cetēis quibuslibz dicens sibi satis esse suam in generalitate sola intentionez cōtinere quoniam sciet

distribuere deus put volet et quib⁹ volet et quantū volet. Exemplū de paupe debitis insolubilib⁹ obliga/to qui liberat se cedēdo cpzā iudice suo omnib⁹ bonis suis. Posita vi/det hec doctrina sub fine cuiusdam opusculi de valore ozōis. addito ō quadā Melania nobili romana exē plo Jerū nō ita sub vniuersali regu la sermo fact⁹ est quin distinctionez discretionē qz recipiat. Propterea dicam⁹ viceuersa casus aliqs quib⁹ expedit et qñqz necesse est intētionē ad particularia traducere.

Particula. xxxix

Constat in pmis q licz de⁹ non egeat intentione nra vel ozōe pticulari sicut nec alijs bonis nris vt alijs bñfaciat. nihilominus vult pm ordinē sue sapientie dare aliqua dū specialiē ad ipm dirigam⁹ ozōs nras qualia nō esset datur⁹ sine illis vt nō sint vacua sapie sue opera iu/xta verbū sapiētis. Cōstat insup q nouit de⁹ ponderare merita intētio nes et corda oferentiū tpalia. dat tñ aliqua oferentib⁹ dū fiūt ozōes et suffragia postmodū p ipis que et qualia nō daēt si dimitterenē nec fierent. Ptz in illis qui ostituunt in suis testamētis aut aliunde certas pecunias restitui vel dari paupib⁹ qui licet sic ordinādo possint mereri nō tñ pficit eis et alijs tantū dē hec volūtas nō sequēte effectu sicut se/quente. qm̄. in casu maneret iste or dinās adhuc ad restitutionē poste/ri⁹ obligatus

Particula. xl.

Concedim⁹ vltra q recipiens tpalia pōt habere aliquotiēs ofoes feruentiores et deo placēti/ores dū nō facit eas in particulari p his aut illis psonis. Jmo tradit Hugo de san. vic. in suo de oratiōe. Et trahiē satis ex verbis sancti an/thonij q oratio tūc est acceptissima deo dū omniū et sui ipi⁹ obliuiscē nec scit quid petit ꝓter quendā in deo raptū et subleuationē vel asce/sum. Nō aūt modo loqmur de ozōe tali. sed potissime de vocali sup quā et de qua cadit vt plurimū obliga/tio dū p suffragijs tpalia oferunē

Particula. xli

Nauis o vtinā psuasū haba/rēt hōies seculi quātū sit acce/ptior ofo talis p deuotos filētes q qetos. qntū ptēa sua ad deū eleua tio etiā iocundissima prorsus q sua/uissima plus impetrat apud deum. plus eundem placat. plus soluit de penis debitis. plus de mēitoꝝ gra tijs impetrat. qz sola talis exercita tio corpalis in vigilijs supra mo/dum et canticorum multiplicationi bus que sepe plus exturbant cere/brum et tedium gignunt qz deuoti onem inducant Qualia per ꝓphe tam notauit aliquādo dominus di cens. Aufer a me tumultum carmi/nū tuoꝝ. nō ideo tñ vt culpem⁹ ita loqmur. sed vt rationabile fiat ob sequium. Et bono vni melius aliud preferatur. Neqz semper animalis

homo spualeat et spūalē ordine non recto dijudicet Sz qd? vt hōies sūt ait qdā ita morē geras pūilegiū qz paucorū officia leges q instituta nō mutat plimorū.

Particula. xliij

Adiam' q in certis casib' nō expediret vt recipiens tpalia haberet ad oferentes pticularē nimis aut frequentem recogitationē. Docet hoc exemplū magni patris Arsenij qui rogat' a quadā nobili matrona vt sui recordareť. Ora inqt deū vt de' deleat ex animo meo memoriā tui. Pūt itaqz tales aliqū recordatōnes plus orantē suis fantasijs impedire qz deuotionē agere vel purā efficere reuoluendo

Particula: xliij

Adiungam' cōsequenē q ex humilitate laudabili pōt fieri rorā tali aliqua cessio omniū bonorū spūaliū in manib' suis Apportionabiliť ad forū extrinsecū de tpalibus bonis ratione debitorū q hoc ex diuerātōne tot exactorū qb' obnoxij sum'. et qui nos pmunt q quodāmodo suffocāt dicentes ex omni parte. Redde qd debes vt sūt creatio recreatio. redemptō. debitorū totiens facta remissio. Preterea tam crebra nunc vno modo nunc altero immediate q mediate facta receptō Quo casu paup homūcio sic deprhensus et angustiat' dicere pōt ad deū. Pūe vim patior responde pro me. Tu inquā q pciū nrm es. nra iustitia. nra redemptio. Redde creditoribū meis quō vis et scis. tm̄mo/do vita gratie in paupertacula hac me sustentes et satis est

Particula: xliiij

Oro nullus debet in dubitationem vertere qn particularis intentio et attentio directa deo pro istis aut p illis sit efficacior q laudabilior plerūqz. Primo ex gratitudinis virtute et ingratitudinis cultatione. Secdo ex augmento deuotōis affectualis quā naturaliter habet parē bnficiorū recordatō si gra dei diungať. Dici solet et verū est q particularia magis mouēt. imo dificilū est p duris et indeuotis vt p cogitationes tales semet ipos afficiant et durū cor emolliant. Tertio qr fit obligatōis certior impletio q ad serenationē dsciētie satis valēs dū expiť homo se fecisse vel facere qd reneť ex ouentione. Demū non impediť ex hac particulari recogitatōe cessio fieri generalis qualē notauim'. z iuuať

Particula: xlv

Recipiēs tpalia pt itē defraudare se ipm dū maledictionez incurrit qua dr. Maledict' q ptem suā facit deteriorē. Nē ē itaqz q op' spūale factū p satisfactōe non valet tātūdē p multis siť p paucis ceteris parib'. Obligās igiť se ad satisfaciēdū p alijs nō tātūdē facit p Aprijs suis debitis in hoc mūdo vel in purgatorio quātū si Aprie liberatōi tot' insistēt. Erabit g' q p receptōe sustētatōis h' vite mōrlis

laborabit in purgatorio penas lu/
ens mltis ānis. q̄ uis in casib' mltis
charitas ad primū exhibita pie re/
cōpensare valeat hmōi dilationem
liberationis prie in augmento pre
mij vite eterne. Dum pterea fecit se
homo pauperē pter deū et salutez
priaz. dum rursus fecit aliunde si/
bi amicos de māmona iniquitatis.
dedit q̄z vt recipet. et recepit vt da
ret.

Exlvij particula

Qderet hoc loco materia de
mēdicitate corpali. vtr vtdelz
obligēt recipiēs elemosinā sub titu/
lo mendicitatis. hoc est solo titulo
et respectu naturalis defect' absq
alia recōpensatione seu redditione
mutua. temporali vel spirituali. alio
q̄n nō esset vera mendicitas ꝗ com/
mutatio qualis est in ceteris eccles
asticis redditualis Utrū inquā ta
lis mendicans tuti' et liberi' viuat
apud deū et hōies q̄z alij qui nolūt
esse cōtenti solo hmōi pauptatis ti
tulo. ꝗ obligationē iuri diuino ⁊ na
turali consonā volūtarie cōiungūt.
imo cōsequent laberet hec inq̄sitio
si stant isti duo tituli parit in eodez
et p eodē. mendicare et orōnū vicē
sub obligatōnis pacto rependēt. De
inde pfundi' fodiendo aut agitan
do pulcer veritatū thesaurus et ful
gor apparēt oculis nō infectis. sed
ad exitū posite cōquisitionis iam
sermo festinat

Exlvij particula

Recipiens defraudat se dū ac/
cipit officiū intercessiōis ipe q̄
deo displicet et est in pcēis tot'. Fue
rūt q̄ dixerūt multa et terribilia cir
ca materiā istā de pcōrib' ecclesia
sticis. vt q̄ sūt fures et latrones in
tractatione et dispensatione et rece
ptione tpaliū q̄ nō faciūt fruct' su/
os ⁊ q̄ tēent ad restitutōnē. nec pos
sūt inde elemosinā facere cū multis
similib' q̄z aliqua sūt expresse dam
nata que erant de errore albigēsiū
et waldensiū ⁊ nouissime wiclistarū
qui sumpserūt occasiones errādi ex
odio et zelo. Nō ꝗm sciaz cōtra di/
scolos mores ecclesiasticorz q̄s intu
ebant magis detestando et cū indi
gnatōe q̄z miserando cū pia orōne
et modesta redargutiōe. Arguēdo
pterea p similitudines dispensatio/
nis tpaliū ad spūalia que nō semp
eisdem pedib' currūt.

Exlviij particula

Concedim' aūt q̄ ecclesiastici
peccatores possunt in multis
casibus facere fructus beneficiorū
aut religionū suos. quāuis ad cōse
cutionē vite eterne non sunt digni
pane quo vescunt. quāuis insup nō
ita satisfaciant deo sicut iusti. Sed
multa deus concedit ingratis. Nō/
ne potest existens in peccato debēs
decem solidos proximo satisfacere
sibi nec obligatus remanere. Nōne
posset etiam nomine alterius de/
bitoris quasi mediator solutio/

nem hanc offerre possum? ita iudicare de pccorib? ecciasticis q̃ tã nomine ꝓprio qñq̃z q̃z in persona eccie cui? ministri sũt pñt se et alios adq̃tare q̃uis non stat eos esse tales q̃ saluari vl mereri.

Xlix. parti. q̃ xiiii. cõclusio

Recipiens tpalia se defraudat et primũ dum supinducit ad reddit? iã ostitutos nouas p alijs obligatõnes ꝓrib? incõpossibiles ꝑ eaꝝ distractiuas. Sũt q̃ sup ꝓrẽ fundationẽ exempli gra. r. fratꝝ sic recipiũt nouos vt seruitiũ non hinc augeat. Sũt q̃ recipiũt sub tali pacto q̃ in omnẽ euentũ debeat sp fiẽi seruitiũ p collatorib? vltimis etiaz vbi deficerẽt ea oia que tradiderũt Constat in his casib? et similib? defraudari ꝓres qualiẽ ipi posteriores defraudantes nõ vellent sibi fieri p eis subsequẽtes.

.l. pticula. xo conclusio

Recipiẽs tpalia dũ defraudat se q̃ primũ dicit interptatiue defraudare deũ qm̃ de? est ꝓnceps supm? curã hñs hominũ q̃ reputãs sibi bñ vel male fieri q̃d eis fit. q̃ inde osurgit meritũ nr̃z apud ipz. Facit ad hoc pticula illa de opib? mie omemorãdis in die iudicij Iexti approbati? dr aliq̃d in defraudatõnẽ dei fieri dũ directe et immediate dimittit illud q̃d ad gloriã suã celebrãdã et recolendã fuerat institutũ

.li. pticula. q̃ xoi cõclusio

Recipiens tpalia presertiz cõitas p se et successorib? debet cũ bona fide et sagaci discretione diligenter in recipiendo cõsiderare ꝓmo q̃d licet. secõdo q̃d decet. tertio quid potest q̃ expedit nedũ ad pñs sed futurũ. Euenit itaq̃z sicut in agẽtib? iter longũ q̃ paruũ pondus in se et in ꝓncipio aut p pauco tpe sit tolerabile q̃d p successionẽ otinuaz redditur velut importabile. Sic de paruis et paucis suffragijs dũ vel iungunt alijs vel perpetuant possum? inuenire.

Clq. pticula

Hoc q̃ memoria hominũ labilis q̃ ꝑterea supueniẽtes nõ de facili suã attentionẽ applicãt ad insolita. q̃ insup custodiẽda ẽ quantum cõmode fieri põt vniformitas apd̃ ffres sic in cibis vestib? alio q̃z victu. sic in officio q̃ cãtu alioq̃z ritu et ita de osideratõib? hmõi. Fiũt nihilomin? frequent obligatões in oppositũ aut ꝓpter inaduertentiam incõsiderationẽ q̃z recipientiũ. aut vrgente penuria. aut ꝓpter cõplacẽtiã cõferentib? faciendã. aut q̃z nõ audent recipientes apponere conditiones pro se ipis licitas decentes q̃ expedientes. Quare sic? quia non placerent conferentib? quales sunt carnales q̃ spũaliũ nõ capaces. maxime eoꝝ q̃ regularis disciplina cõstituit aut requirit. Deniq̃z fit hoc ꝓpter auaritiam recipientiũ et eorũ turpem questum. qui casus palã statim habet culpaz siue fiat in augmẽtum preternecessariũ iam fundato/

rũ cenobiorꝫ siue multo amplius si
querat̃ noua fieri fũdatio ꝑ fas. ꝑ
q̃ nefas ad faciendũ sibi sub religi
onis augmento famam nisi potius
ignominia dici debꝫ que fedis inni
titur fundamentis.

Particula. liij

Sunt alie intentiones vitiose
quas nõ oportet omnes hic nu
merare sicut de publicis raptoribꝰ.
de vsurariis. de obligatis ad resti/
tutionẽ certã. qui putant ꝑ fundati
ones se quitare qd̃ apertũ est potiꝰ
semet inuoluere. nõ aduẽtentes ver
bꝫ illud tremendũ sapientis. Qui
facit elemosinã de substãtia paupe/
ris quasi qui victimat filiũ añ pr̃em
Cõstat aũt ꝙ recipiẽtes ipos par
pena ostringit si nõ maior aliqñ q̃n
to spũaliores et exemplares sapien
tiores insup q timoratiores esse de
bent ¶ Proinde quo ad restitutiões
incertas tutior est receptio maxime
dũ sapioris auctoritas iuncta erit.
q̃uis sit hoc in loco aliq̃d monstro
simile circa debentes restituere. cum
sciant quibꝰ et qualiter. quos citius
induci videbis dare centũ titulo fũ
dationis alicuiꝰ q̃ decem restituẽ.
Adeo prona est vanitas diligẽ va/
nitatem adeo cor humanũ querere
mendatiuꝫ

Particula. liiij

Verum qr de preteritis nisi pro
quanto faciũt ad cautelã futu
rorꝫ nõ est osiliũ. Supest vnũ inter

cetera remediũ generale iam tactũ
videlicet superioris interp̃tatio. Pro
futuris vero sedula et crebra recogi
tatio cũ mutuo collatione seniorũ.
vt deinceps ab omni spẽ mala q̃n/
tũ possibile fuerit semet abstineant.
qm̃ deus nõ eget fraudibꝰ aut do/
lis nr̃is vt vel colat̃ crebriꝰ vel abũ
dantiꝰ suos alat. aut cultores hos
vel illos multiplicet q̃ multiplicatõ
nõ magnificet letitiã. Pꝫ dũ fac̃ de
supfluitate aut superogatione ne/
cessariã obligatões affert inquietã
et sepe damnabilẽ solicitudinẽ. con
tra preassumptũ verbũ quasi ꝑ the
mate. Nolite soliciti esse. ꝛc.

Particula. lv

Hodam̃ ad p̃terita ꝑ vberio
ri doctrina de solicitudine ꝙ p̃
ma et vera solicitudo est querere re
gnũ dei et iustitiã eiꝰ. ac ꝓinde iuxta
pr̃is monitionẽ. omnẽ solicitudinez
ꝓiicẽ in deũ. qm̃ ipi cura est de nob̃
Attñ in q̃rendo regnũ dei q iustitiã
eiꝰ. que aliter in regula monachali
videt̃ appellari opꝰ dei opus diuini
seruitij multe se scrupuloꝫ solicitudi
nes ingerũt tres nõiati. vna qm̃ af/
fligit̃ qñqꝫ sup̃ vires corpꝰ. altẽa ꝙ
remanet aridita quedã mẽtis. ter
tia ꝙ euagatio cordis cõpesci non
p̃t. ac exinde videt̃ omnis fructꝰ ꝓdi
vel peccatũ cõmitti

Particula lvi

Nutrit hãc solicitudinẽ scrupu
losã verbũ beati Berñ. de mõ

psallendi qui non satis videt apud multos explebilis ꝓter tres istas rõnes. dicit em̃ sic. Moneo vos dilectissimi pure sp ac strẽnue dñis inte esse laudib⁹. Strẽnue quidẽ vt sicut reuerent ita et alacriter dño assistatis. nõ pigri. nõ somnolenti. nõ oscitantes. nõ parcentes vocib⁹. nõ p/scindentes verba dimidia. non integra transilientes. nõ fractis q̃ remissis vocib⁹ muliebre qdam balbadenare sonãtes sed virili vt dignũ esset sonitu et affectu voces sancti spũs depromẽtes. pure vero vt nil aliud dũ psallitis q̃z qd psallitl. cogitetis. Spũs em̃ sanctus illa hora gratũ nõ recipit quicquid aliud q̃z debes neglecto eo qd debes obtuleris Psalmodiã nõ multũ ꝓtraham⁹. sed rotũda et viua voce cãtem⁹ Metrũ et finẽ vẽ̃ius simul intonem⁹ et simul dimittam⁹. punctũ null⁹ teneat sed cito dimittat. post punctũ bonã pausam faciam⁹. nullus ante alios incipe et nimis currẽ p̃sumat. aut post alios nimiũ trahere vel pũctũ tenere. simul cantem⁹. simul pausem⁹ semp in auscultando. Hec ille

Particula. lvij

Onfitemur expediens esse ꝓpter minus instructos et min⁹ litterales aliqua dicere. et p̃mo q̃ hec ẽ exhortatio nõ p̃ceptio Moneo vos inqt. sed tñ aliqua vident asseri que diuinã obligationẽ insinuãt vt illd. spũs em̃ sanct⁹ illa hora gratũ non recipit ꝛc. In quo dco difficultas maior pendet. qm̃ de nõ parcendo vocib⁹ nec remittendo. ostat q̃ corpalis excusat debilitas. Illa precipue q̃ turbationẽ capitis in lesionẽ iudicij rõis affert. cui piculo superiores tota vigilantia tenent in vniuersis et singulis occurrẽ quo facto nõ oportet in alia vexatione vel corpali nimiũ pios esse. Sed de labore q̃ dolore de vexatione letari in spũ ꝓpter mercedẽ quã vnusq̃sq̃z recipiet p̃m suũ laborẽ ad quẽ homo nascit sicut auis ad volatũ

Particula lviij

Non parcẽtes inqt vocib⁹ certe nõ ideo suadet vocẽ clamosã Nõ talẽ q̃ venaꝛ q̃ cẽbri q̃ vitaliũ ruptiua sit Nõ deniq̃z ꝓhendit debiliores. In qualiũ numero scribẽs Berñ. sepe fuit ascript⁹. Alioq̃n tanta scribere eũ vel dictare clamor ille cõtinuat⁹ nõ tulisset.

Particula lix

Ecce Tucro de vocalis orõis attẽtione multi multa dixerũt. multa scripserũt. temptauit vero nr̃a solicitudo si posset hec difficultas ad pauca clara q̃z resolui. Et occurrit nobis distinctio talis. Sunt in orõe vocali tria. vnũ p̃ modum materie. aliud p̃ modũ forme. tertiũ per modũ finis qui cũ forma sepe coincidit Materia orõis ꝓsistit in verbis. forma in sensu verboꝛ. finis in eleuatione mentis ad deũ. Et hic finis duplex est. vn⁹ fundat⁹ cõformiter ad

sensũ verbor qui pt dici finis pri/
m⁹.ali⁹ est fundat⁹ vñcunqz p diuer
sa lz nõ ꝯtraria.Ex qua distinctõe
eliciunt ꝓões que sequunt

Particula.lx

Materia orõnis cadit ꝑncipalit
sub ꝑcepto sic ꝙ orans absol/
uit siue cogitet actualit siue nõ siue
vaget mente vel corpe dũ pferat
orõis verba vel pferẽtes audiat iu
xta qualitatẽ orõis.alioqn nõ esset
salua omis caro.Et ptz exemplis ⁊
explanatõe ꝑceptor diuinor vt de
ieiunio et honore parentũ q nõ ido
sũt pcca si nõ fiãt ex gra.Si nõ im/
pleat sp intẽtio ꝑcipiẽtis et finis.si
cut alibi ptz latior deductio Sic eni
dicim⁹ ꝙ agens opus penitẽtiale p
ꝯfessorẽ impositũ qzuis hoc fiat in
pcto si tñ tenet iterate.vt exẽpli gra
dare item sex solidos vel ieiunare vt
orões certas repetẽ.verum est ꝙ ta
lis satisfactio nõ est recõcilians ꝯo
pter impedimentũ pcti et nõ rõne
opis hui⁹ qd est adquitãs.etsi non
fit recõcilians sicut agens non ideo
peccat quãuis sit in peccato

Particula lxi

Ensus orõis nõ cadit sub ꝑce
pto vt recogitet sp vel intelli/
gat.ptz de illitteratis et ideotis.pz
de canticis in tubis ⁊ organis.ptz
de passib⁹ obscurissimis canticorũ
maxime ꝓbaliũ de quib⁹ accipitur
mystice ꝙ tenebrosa aqua in nubi/
bus aeris. et item Nubes et caligo

in circuitu ei⁹. Ptz insup de multis
scripturis habẽtib⁹ in supficie ꝟba
carnalia q plus incitarent recogita
ta mẽtes impfector ad lubricitatẽ.
qr nonduz spũalis sensus capaces
sũt qz ad spũalem deuotionẽ.Sunt
alie narratões qdaz valde steriles
in supficie lrali nec habẽtes aliquid
suauitatis spũalis si nõ apud illos
iã pfectos q forti meditatione sci/
unt sugere mel de petra. oleũ qz de
saxo durissimo quales inueniuntur
paucissimi.Ceteruz vero qd nisi fa/
stidiũ vt nauseã vel mentis aridita/
tem taliũ discussio ⁊ ruminatio sola
pferret vel afferret?

Particula.lxij.

Ropterea dicam⁹ osequenter
⁊ oformiter ad sanctũ thomã
et rationẽ ꝙ finis in ratiõe ꝑncipa/
lis est eleuatio mentis in deũ media
te vel immediate.directe vel indire
cte.principaliter vel occasionatiue.
Orans ꝟo q nõ pt cõseq finẽ istũ p
recogitationẽ attentã sensuũ orõis
pticularis q pferet.et hoc ꝓpt aliqz
ex causis tactis.q tñ finis dicit pri/
m⁹ et qi ꝓrius huic orõni.debz cũ
omi libertate spũs ⁊ absqz scrupulo
rũ solicitudine ꝯtent⁹ esse si finẽ vlti
mũ meditationib⁹ alijs osequat.Fe
lix si dicere posset. Oculi mei sp ad
dñm.Meditatio cordis mei in ospe
ctu tuo sp. Leuaui oculos meos in
mõtes vñ ve.aux.m.Felix si nõ dat
ei ꝯtẽplãdo volare.si pt vt repe vt
more locustar semet excutiendo vi
cissim salt⁹ dare

Particula.lxiij

Onitio p̃missa cantãdi Bern.
nõ repugnat huic p̃oni pz qz
sic afficiens se ad deũ p alias cogi/
tatões non elicitas ab immediato
sensu lr̃e q̃ canit nõ fac̃ aliud q̃z dz
neglecto eo qd̃ dz.imo facit omino
qd̃ dz ꝯformit ad finẽ a spũsancto
p̃scriptũ Veritas ẽ ꝯ ceteris pari/
b' expediẽti' est affectionẽ suã exer
cere iuxta lr̃az q̃ ꝓferẽt ꝓpẽ q̃tuor in
speciali rões. Vna est sc̃pture vene
ratio in qua spũsanct' sp loqui cre
dend' est. Altera est p̃ticularior eru
ditio circa mysticos sub arido lr̃e
nucleo clausos sensus Tertia ẽ sua/
uior assuefactio circa quotidianos
sẽsus Quarta ẽ maior stabilitio cir/
ca determinatos affect' q̃z circa va
gos et iugiter nouos. Dodat oro
que petat reuelari sibi suauitatẽ mel
lei sensus in littere fauo latenti.et h̃
p op̃sionẽ meditatõis q̃ p̃ius nõ
fiet nisi dederit de' paruulis intelle/
ctũ apiens thesaurũ suũ aque viue.

particula lxiiij

Enicq̃z plurimũ cõfert si prius
añ tps orõis fuerit cohibitio
sensuũ exteriorꝫ qm̃ dñs ianuis clau
sis dedit pacẽ et spm̃sanctũ discipu
lis. Sit insup ꝯtinua muscaꝫ inuti/
lium a facie cordis effugatio manu
fortis attentionis. Nõ ita tñ q̃n ali/
qñ fit expediens nihilipendẽ suã im
portunitatẽ plus q̃z importuni' eaz
abiicere conari licet p̃diture sint ad
horã suauitatẽ vngenti. Hoc exem/
plo cõfirmauit vn' patꝫ de reten/
tione venti in pallio. ali' de catuli la
tratu. ali' de aucaꝫ sibilo. ali' de mu
liere litigante. ali' de riuo q̃ violen/
tior fit obice posito. ali' de cachin/
nantib' terrere pueros volentibus.
ali' de blasphemie spũ. ali' de p̃uri
tu curiositatis q̃ nõ scalpẽdo curat
sed p rumusculos accendit. Est aũt
curiositas studiũ ea sciẽdi q̃ nos vel
nõ decẽt vel nõ expediũt vel nõ ed
ficant. Hanc cõpressit xp̃s in apl̃is
die ascensionis. hãc in petro q̃rente
de statu Iohis. q̃d ad te ait Vñ h̃
hoc metro cohibebat se vn' dicens
Clause q̃d ad te. sta q̃s tu duc duc
cor in alta. Fac op' iniunctũ deinde
vacato tibi Placuit ad ꝯfirmatio
nẽ p̃cẽdẽtiũ ponẽ p expressũ verba
sancti Thome sup. iiij. di. xv. matẽia
de orõe questione. ij. articulo. iiij.

particula lxv

Ttentio inq̃t in orõe p̃t esse tri
plex. Primo em̃ est attentio ad
verba quib' petim' et ad petitionẽ
ip̃az q ad ea q̃ petitionẽ ip̃az circũ
stant sic̃ est nec̃itas p qua petit de'
q̃ rogat et alia hmõi: Et q̃cũq̃z ha
rũ attẽtionũ assit nõ est reputanda
inattenta oratio. vñ etiã illi q̃ nõ in/
telligũt petitõis verba ad orõnem
attenti esse p̃nt. Ꝯ tñ vltima attẽtio
est laudabilior q̃z secda et secda q̃z p̃
ma. Et qz aia nõ p̃t esse vehemẽter
attenta ad diuersa. ideo p̃ma atten/
tio p̃ot nocere vt minor fit orõnis

fruct'. Si scda z euacuat vel scda ſ tertiã omino tollat. ꝫ nõ ecõuerſo. tñ attẽtio cõiter accipiendo. i. ad ali qd triũ ꝑdictaꝝ nõ nocz ſed multũ prodeſt. hec ibi

Particula. lxvj

Oro circa finẽ opuſculi poſſu m' addere diſtinctõnes magiſtrales de attẽtione et deuotione et affectione q̃ alibi ſeorſũ notate ſunt

¶ Prima diſtinctio. xij. mẽbroꝝ

Deuotio in oratione qñqz non admittit alias quaſcũqz cogitationes niſi ſolius dei. et hoc eſt in pñti vita rariſſimũ vbi vix hora vel dimidia ſit in celo mentis ſilentiũ.

¶ Scda ¶ Deuotio. qñqz recipit alias cogitationes ſed ꝓtinentes q ordinatas et ſolum tales. et hoc eſt rarum et bonũ

¶ Tertia ¶ Deuotio recipit cogitationes impertinẽtes q quaſi ſuꝑfluas et hoc eſt quotidianũ

¶ Quarta ¶ Deuotio recipit contrarias et aduerſas cogitationes. vt ſunt vitioꝝ. et hoc ꝑiculoſũ

¶ Quinta ¶ Cogitationũ impertinẽtiũ vna qñqz eſt vehemens et ſuffocans actualẽ deuotionẽ ſed non auferẽs virtualẽ nec habitualẽ nec vocem. et hoc ꝑt eſſe virtutis exercitiũ

¶ Sexta ¶ Alia vehemens eſt tollens virtualẽ deuotõnẽ. ſic ꝙ iã virtus deuotionis nõ imperat aut cõtinuat orõnẽ ſed oſuetudo vel alia ratio. et hec nõ neceſſario tollit laudez ab oratione

¶ Septima ¶ Alia eſt cogitatio vel affectio quaſi fluctuãs que nec excedit et ſuffocat deuotionẽ nec excedi tur tõliter ab ea. et hec ſtat cũ laude

¶ Octaua ¶ Alia eſt leuis et vento ſimilis licet videat importuna. ꝫ ſuperat aut otemnit. et hec non tollit laudem ſed exercet mentem

¶ Nona ¶ Cogitationũ contrariarũ vna eſt abſolute et directe cõtraria qua. ſ. orans deteſtatur orare et deuotionẽ habere ſed timore diſcipline ꝓſequit. hec omnino vitupera bilis

¶ Decima ¶ Alia qua orãs habet diſplicentiã conditionalẽ ſic ꝙ non oraret niſi vouiſſet. non tñ deteſtat ſe vouiſſe ſed placet. et hec eſt ſufficiens atqz laudabilis licet non excellens et habet deuotionẽ habitualẽ et originalem

¶ Vndecima ¶ Alia eſt vitioſa circa peccata. alia vt ꝓpter omotionẽ ire vel illecebre que nõ diſplicet nec acceptat oſenſiue licet velit nolit hõ ſentiat et hec ꝑt eſſe materia virtutis exercende et ad expulſionẽ expediret qñqz magis niti q̃z ad orõis continuationem

¶ Duodecima ¶ Alia vitioſa criminalit cui nõ ſufficienẽ reſiſtit. ꝫ ei vẽ vl interꝑtatiue oſentit. et hec eſt dãnabilis. q̃s ãt dicat ver'. q̃s interꝑtatiu'. alibi dictũ ẽ. Cõſentire ſiqdẽ dicit aliq̃s malo dũ nõ fecit qd in ſe eſt neqz facit vt vitet

¶ Subiungit alia diſtinctio de attẽtione ſub triplicitate multiplici.

Prima triplicitas

Attētio oro. nis triplex ē
- Recta habens aliud obiectum q̃z se
- Reflexa habēs p̃ obiecto se
- Coniuncta recipiens alias q̃z se

Secunda

Attētio oro nis recta triplex
- Generalis vt qz vult orare tota die
- Specialis vt qz vult talē orōez dicere
- Indiuidualis qz vult priculis singulis intendere.

Sic de affectiōe posset cē distinctio

Tertia

Attentio orōnis quolibet modoꝝ mox dictoꝝ triplex. Actualis cuius actus inest mouēs immediate Virtualis cui' virt' inest mouens actu cessāte. Habitualis vel aptitudinalis cui' sol' habit' inest nō sufficiēs io mouere

Quarta

Attentio orōis recta et simplex rursus triplex.
- Circa sola verba quasi materiā
- Circa solū sensū quasi formā.
- Circa solū deū quasi finem

Quinta.

Attētio orōis reflexa sicut ꝛ recta triplex
- Generalis
- Spālis vt s
- Indiuidualis

Sexta.

Attentio orōis reflexa quocūq̃z modoꝝ triplex
- Actualis
- Virtualis
- Habitual, vt. s

Septima

Attētio orōis recta et diūcta seu mixta triplex
- (positiue
- Circa contraria
- Circa opposita
- priuatiue
- Circa velut indifferētia ad vtrūq̃z

Octaua.

Attētio mixta circa positiue cōtraria triplex.
- Consentiens
- Dissentiens
- Pigra vel dormitans siue sint a carne vel mūdo vel demone talia oraria

Nona

Absolute voluntaria.

Attentio mixta dsenciēs oraryis triplex
- qz remittit ꝗ vincit
- Cōditionaliter volūtaria
- Interpratiue volūtaria. qz tenet esse vigil et non est

Decima

Attentio priuatiue opposita triplex
- Tollens omnēz circa verbū et sensū et deuz recogitationem
- Tollēs duo p̃missoꝝ et non verbū
- Tollēs tñmodo vnū sensū sez vel verbū vel

Vndecima

Attentio iuncta velut indifferēs triplex. Totalit incrupta actu virtute ꝛ habitu. Partialiter interrupta solo actu ꝛ virtute. Partialit interrupta solo actu. nō virtute nec habitu.

Duodecima.

Attentio orōnis qualiscūq̃z triplex p̃m q̃ oro est. Obligatoria sb pena

peccati mortalis. Obligatoria solo
ofilio bone equitatis. Obligatoria
soli' causa societatis vt dū q̃s tenet
nō orare vocalit ꝗ orantē attendē

¶ Tredecima

Attētio orōis mixte et inerupte tri/
plex. qñq̃ p vnaz aut tres dies vel
mensē ex cōsuetudine. patz in pegri
no. Per magnas moras sine renisu
forti vel frequenti Per morulas cū
renisu q̃i p saltū animi crebrū cōtra
muscas cogitationū importunas

¶ Decimaquarta.

Attentio orōis abigentis has mu/
scas triplex. Queda impossibilis et
vana et oturbatiua. Queda diffici/
lis nec p tūc vsq̃quaq̃ necia. Que
da facilis lz importūa tñ meritoria

¶ Decimaq̃nta

Attentio q̃libz p̃missaz sub debito
triplex. Circa verbū bona et necia
fit vt dicat a se vel socio. Circa ver
bū et sensū bñplacēs. Circa verbuz
sensū et deū pfecta. Et siles fiēi pñt
distinctōes de affectōe q̃ or affixio
q̃daz ¶ Decimasexta

Attentio q̃libz p̃missaz triplex. Ha
bitualis bona dū manet in attētiōe
ex decē annis nō criminalit interru
pta. Virtualis melior dū manet in
opatione. Actualis optima ceteris
parib' dum manet in toto hōie to
to corde tota aia tota mente tota
virtute

¶ Decimaseptima

Attentio reflexa in bonū triplex. Fa
cilis in cōtemplatiuo et spūali q̃ vo
lat libero velut celo. Difficilis i me/

ditatiuo et rōnali q̃ nitit surſū repē
do Vaga vel inutilis in solo aiali q̃
serpit in humo

¶ Decimaoctaua

Attētio reflexa in bonū triplex. Ra
rissima p̃mo modo tā duratione q̃z
visitatione. Rara scdo mō nec sp ne
cessaria vel cauta in vocali oratōe.
Quasi nulla tertio modo et sufficit
q̃ cū asina ihzlm talis ambulet. In
simplicitate q̃i vitula effrayz docta
diligere triturā atq̃z muscas acres
cogitationū quantū valet tolleret.
nec ita velit abigere p impatientiaz
q̃ sessorē suū spñsanctū deijciat

¶ Decimanona

Attentio reflectens se sup attentio/
nē p̃teritā in verbis orōis vocalis
in se vel cū socio triplex. Vna q̃ ve/
hementer estimat verba nō ptulisse
Alia q̃ istud timet velut ad vtrūq̃z.
Tertia que vehementi' opinat se
dixisse vel aliū secū q̃z omisisse

¶ Vicesima

Attentio reflexa iudicans. Primo
modo opellit ad repetitionē vel pe
nitentiā sec' de non attentione circa
sensum vel deū Scdo modo suadet
repetitionē et aliqñ compellit ꝓpter
oportunitatē habitā. Tertio modo
dissuadet repetitionē poti' q̃z impel
lat. et hoc ꝓpter innatā mentis eua/
gationē q̃ nō recordat facilit eorū
circa que non actu reflectit sicut nec
oportet.

Exhortatio conclusiua.

¶ Attēdite vobis igit q attentioni

vre in orib' debitis. O ecclesiastici vos pcipue fres religiosi quor intuitu res hec agit. Attendite cū pia solicitudine que prauā expellat tā/ q̄z clau' clauū. Attēdite vt sciat vn'/ q̄sq̄z donū dei nō pl' nec min' sapi/ ens q̄z oportet. et hoc vtiq̄z non poterit facilit osumari cum prauū sit cor homis et inscrutabile nisi sermo dei viu' et efficax assit discretor cogitationū et intentionū cordis nri q̄d vt fiat orand' est et in ipm iactād' noster cogitat' vt tādē verbis apli cis ocludam' Nihil soliciti sitis. sed in omni orōne cū grar actione petitiones vre innotescāt apud deū Et pax dei que exuperat omnē sensū custodiat corda vra et intelligentias vras In xpo Jhu dno nro Amen.

Datū parisi' p mgrm Johānez Gerson cancellariū parisien. Scriptū anno dni. M.cccc.xxvij. x. kal. Martij.

De materia cele

Tractatulus sup materia celebrationis missar eiusdē magistri Jobis de Gersonno

Habitatū est apud me frequēter et diu pserti post susceptū sacerdotiū siqs nocturno pollut' somnio a celebrādo missam cessare deberet. Experti' sū similit multos psertim religiosos et nouissime quēdā p ceteris tali obitatōis scrupulo ñ par turbatos dū ex vna pte eos ad celebrandum trahit deuotio. ex altera timor offē se repmit. Tandē effect' sup hac re certior tū ex doctor sacror lectione tū exptor q virtuosor osultatione exemplo. tū postremo ex ipa ratōis et expimētalis cognitōis attestatione induct' sū vt osideratōnes aliqs breues et nō prsus inutiles sup hac celebratōnis materia oponerē. eas iudicio meli' et sinceri' sapientiū supponēdo. Considerationū hmōi q̄dā erūt accessorie quedam p directū responsiue. Precor aūt dari veniam si forsā impuri' loquēdū erit. qm̄ morbus talis est q̄ vix aliter detegi. vix pulcriorib' medicamētis sanari potest. et sic de alijs

Prima cōsideratio

Nullus habet certitudinem euidentē absq̄z dei reuelatione speciali q̄ sit sufficiente disposit' et dign' ad celebrāda ms

se misteria. Pz qz tũc posset aliq̃s
euidenter ognoscere se esse in gratia
gratũ facierẽte. et ꝙ sufficienter fecit
q̃cq̃d requirit̃ ad hoc ꝙ de sibi gra
tiã hãc infuderit. ꝙ insup nullũ po/
nit obicem ex pte aliqua ad hmõi
grẽ susceptionẽ Deniq̃ sciret euidẽ
ter ꝙ rite ostitutus est sacerdos ad
habendũ ptãtez nullaten impedit
et similia multa q̃ sũt pure ordinen
tia et q̃ sciri nõ pñt infallibilit̃ absq̃
dei reuelatione speciali. Pretẽa q̃s
nesciat posse fieri vt homo deĩ in re
probũ sensũ ex demeritis p̃cedẽtib
vt nõ videat pcã sua. et ira nihil si/
bi oscius sit. nõ tñ in hoc est iustifica
tus put apls formidãdo testat̃. for
san est talis opat ipi Dman supbo
q̃ ad cõuiuiũ hester venit reputans
hoc sibi ad honorẽ esse p̃cipuũ qõ
sibi erat ad suspendiũ. Quid sicut si
auditur est Amice qõo huc intrasti
nõ habẽs vestẽ nuptialẽ. Forsan de
niq̃ talis ãmirat est inter illos de
quib ꝓba nõ tã impcatiue q̃z pre
nũciatiue dixit. Fiat mensa eoꝝ co/
rã ipis in laqueũ. et in re. q in scan/
dalũ. Obscurent̃. o. e. ne vi. et. d. e. s.
incurua Effũde sup. e. irã. t. q. f. i. tue
cõp. e. fiat hi. e. d. et in taber. e. non
sit qui inhabi. Videtis q̃ extimescẽ
da snia si mistico sensu vtimur ordi
quosdã ad sacrã eucharistie mensã
accedentes iudicat̃ p̃sertim cũ dicit̃
Obscurent̃ oculi eoꝝ ne videãt. Et
cõforme ad illud apls intonat et
minat̃ Qui indigne inq̃t manducat
et bibit iudiciũ sibi manducat et bi/
bit Et rursus ꝓpt̃ hoc inter vos mlti
imbecilles ꝛc. Hec imbecillitas et
hec dormitio magis ad aiaz q̃z ad
corp referẽde sũt puto. Cõstat aũt
ꝙ hec omnia certitudinẽ euidẽtie tol
lũt ab aliquo sup sua ad celebrãdũ
dignitate

Scda consideratio

Hp digne celebrandũ et absq̃
temeraria p̃sumptione q impu
tabilitate ad nouũ peccatũ nõ req
rit̃ talis euidẽtie certitudo sup cele
brãtis dignitate. Pz qz null tũc q̃z/
tũcũq̃z iust et pur debẽt celebrare
nec ꝫ posset absq̃ discrimie si nõ fie
ret ei reuelatio specialis. Sufficit g
certitudo talis qualẽ in matẽia mo
rali cõsueuim experẽ et cape. Que
certitudo p̃t appellari certitudo mo
ralis aut ciuilis sicut prudent̃ loque
bat̃ pbs ꝓmo Eth. dicens. iij. c. Di
sciplinati eñ est in tãtũ certitudinẽ
inquirẽ ꝓm vnũquodq̃z gen in q̃n
tũ natura recipit. Ad hanc certitu/
dinẽ moralẽ suffic̃ vt plurimũ ꝙ hõ
accedẽs ad missaz discusseit osciaz
suã sicut fecisset ꝓ magna re lucrã
da aut incõmodo graui euitãdo. q
ꝙ nõ sit sibi cõsci post hãc discussi
onẽ de pcco mortali aut de ꝓposito
peccãdi mortalit̃. ꝙ insuper nõ cog
noscat se aliud impedimẽtũ legitim
ꝓ excõicationẽ aut irregularitatem
hanc. Consentio itaq̃z in hoc cum
Durando quarto sententiaꝝ distin
ctione. x. questione. x. ꝙ talis etiã si
esset in pcco mortali nesciens nec de

eo expressā ageret cōfessionē repor/
taret vnū e duob'. Aut si remitteret
tale pccm virtute sacramenti qz vi/
det facere qd in se est ad ei' deletio
nē. nō enim de' req̄rit vltra posse. Aut
fieret sibi diuinit' illustratio et reco
gnitio sui pcci quatin' p pniaz illd
dilueret quemadmodū multis ōtin
gere pbatissimū est qui in initio sui
sacerdotij dū celebrationē cōtinuāt
in memorationē redeunt plurimoz
q occultissimoz pccoz. Similē inue
niūt graz illi q̄ nouit ad frugē meli
oris vite toto corde se preparant.
Porro talia pcca in recordationez
veniēcia ex irradiatōe superioris lūis
in pfunda abysso anime. nō idō ta
les ofiteri tenent q̄ non pus deleta
eē potuerūt modo p̄dicto. ꝗ fit hoc
ad obediendū p̄cepto de ofitendo
semel quodlibet pccm nrm quod et
dū distincte cognoscim'.

Tertia cōsideratio

Non omis scrupulus aut dubi/
tatio de pccō mōrli neq̄ omis
indeuotio aut deordinatio aut nō
attentio impediunt de necitate cele
brationis dignitatē. Ptz qz certitu
do moralis qualē p̄dixim' sufficere
opatit secū vacillationē quandam
animi aut hesitationē quandaz vel
suspitionē seu scrupulos q̄ hō non
sit sufficient dispos' aut q̄ impedi/
mento aliquo ligat' est. Cōpatitur
etiā deordinationē aliquā p̄sertim
virū inferioz et legis tyrānice mē/
broz q̄ nō est sepe subdita nre ptāti
Ex qua causat indeuotio q̄daz. q̄m
nō plena et actualis sp attētio cōse
quūtur. nec ob inde pccō maculari
necesse est. Et siq̄s opposuerit q̄ du/
bitās de aliquo an sit illicitū et stan
te dubio illud agēs peccat qz se dis
crimini scient obiicit. Rsideo cū dno
Guilhelmo anthisiodoren. regulam
hāc mgrālē intelligendā esse de du
bio tali qd est vehemens et magis
aut saltē eque inducit mentez credē
q̄ est mortaliter illicitū. sicut q̄ est li
citū. Tec' est vbi mens pl' inclinat
et iudicat q̄ est licitū q̄z illicitū. quā
uis nō habeat vsq̄quaq̄z certitudi/
nē euidentē aut fixā. qz nec hoc ipm
requirit. Sunt itaq̄z nōnulli et ples
q̄ fortis sūt fātasie. q̄ p̄cēa sepe tre/
pidāt timore vbi iudicāt etiā nō eē
timendū. Tales debēt inniti cōsilio
superioz et prudētū. et ōtra talē ipo/
rū vacillatōez audacter opari. Sic
enim plerunq̄z vincet. abibit q̄z. Qui
do renuūt credē superioz et prudētū
dsilio ad tales scrupulos deponen
dū. q agēdū ōtra eos. errāt mltipli
cit. Primo p supbiā et arrogātiā p
ponēdo iudiciū suū et prudētiā ali/
ozū iudicio. rursus talis vir aut nū
q̄z deuotōnē habebit solidā nec pa
cē oscie a talibus. ac pinde carebit
loc' aie sue hospite illo de q̄ pba
dixit q̄ In pace fact' est loc' ei'. Di
cūt doctores aliq̄ qb' assētio q̄ ali
qn nō ē tā meritoriū credē sic velle
credē. nec dolē sensualit de pccis sic
velle dolē et nō posse. Desiderium
pauper exaudiuit dns inq̄t pba.
preparationem cordis eoz audiuis
auris tua. Ide' itaq̄z iudicat nos et

nra ꝑm supiorís rōnis arbitriū vo
lūtatē et iudiciū. et nō ꝑm ea q̄ nob
inuitis atqꝫ ꝯtradicētib⁹ portio sen
sualitatis inferior aduehit et ꝓuē
qualia sunt volubilitas imaginatio
nū et fātasiaꝫ. stimul⁹ insup carnis
illecebrosus et vindicatiu⁹ Iacilla
tiones ꝑterea timide et incerte sup
agēdis aut sup eis credēdis q̄ nris
nequaqꝫ sensib⁹ attingim⁹ et similia
Decipiunt in hoc multi ex simplici
b⁹ distinguē nescientes inter ea que
portio aie supior agit p ꝯsensū ea
q̄ portio inferior patit absqꝫ supio
ris assensu. Darent idcirco sepe ali
is salubre ꝯsiliū q̄ nesciūt illud ꝑsta/
re sibi Quare sic? certe ob turbā hāc
passionū simul irruentiū tumultuan
tē et rixantē. Quocirca memorādū
ē beati Bernā. sup hac re ꝯsiliū. Erat
ex discipulis ei⁹ q̄dam tantis inquie
tat⁹ scrupulis vt ad celebrandū nul
lo pacto auderet accedere. Dixit ei
deuot⁹ et circūspect⁹ Bernā. postqꝫ
hoc accepit. Vade frater et in fide
mea celebres. Obediuit discipul⁹ et
scrupul⁹ ois ille perpetuo. discessit
Laudanda ꝓsus et imitanda tam
illi⁹ pris industriosa fiducia qꝫ isti⁹
fris fidelis obedētia. Dicet aliqs
ex simpliciorib⁹. vtinā talis mihi eēt
abbas aut prior qualis erat beat⁹
Bernā. credere facilē imperāti. Nūc
vero dū supiorís mei paruā sapiaꝫ
inspicio nō audeo meā ꝯsciaꝫ et sa/
lutem sue fidei tali pacto cōmittere
Quisqs ita dicis et sapis erras et
desipis. Nō em̄ ꝯmisisti te et salutē
tuā in man⁹ hōis qꝫ prudens est et

plurimū litterat⁹ aut deuot⁹. sed qꝫ
tibi est ꝑm regularē institutionē pre
posit⁹ et prelat⁹ Quāobrē obedias
sibi nō vt hōi ꝫ vt deo iubenti. si tā
nō ꝯtra deū. Et sepe tanto erit obe
diētia tua placētior deo tibi qꝫ fru/
ctuosior quāto est indignior ille cui
ꝓter deū subīci nō refugis. Caue/
as ad extremū nedū q̄ras securita
tē nec illam adipiscaris in grauē ru
as dijudicatōis et ꝑsumptionis fo/
ueam

Quarta cōsideratio

Contingit vt possit aliqs eodē
tpe ad celebrationē laudabili
ter accedē. posset nihilomin⁹ ab ea/
dē laudabiliter abstinē. quo casu ꝑ
mū de se laudabili⁹ est qꝫ secunduꝫ
ꝓtꝫ ꝑma ꝑs qñ aliqs est sine cōsci
entia peccati mortalis aut alio im/
pedimēto et nō est obligat⁹ ex offi
cio. vel aliter celebrare. Tunc habet
vtrunqꝫ in sua ptāte facē licenē atqꝫ
laudabilē vt vl cū centuriōe dicat
Dñe non sū dign⁹ ꝛc. vel cū zacheo
dñz fidenē inuitet. Secdaꝫ ptē pbo
cū durādo. iiij. sniaꝫ di. xij. q. vi. Ce
lebratio q̄ppe est de p se op⁹ bonū.
abstinē aūt ab ea si sit bonū magis
est in ordine ad indeuotionē suscipi
entis qꝫ de p se. Rursus celebratio
hz efficaciā magnā ex ꝯtute opis
opati ꝓpē quā nō tātūdē valet vo
lūtas sola celebrādi sicut par volū/
tas actu celebrās. Addit itaqꝫ op⁹
hoc exteri⁹ aliqd bonitatis ad bo/
nitatē voluntatis ꝓpter meritū pas
sionis christi. propterea dici solet

opus ꝑuilegiatū. Ampliꝰ ille q̃ celebrat in opis executōne magnā adipiscit deuotōis pinguedinē et diuinius solet occupari. Ducit insup a virtute nobiliori sic agendo videlz a caritate et dilectione huiꝰ sacramēti qz nō celebrans q̃ timore potiꝰ se ꝓtrahit. Q̃ siq̃s dixerit vacationez a celebratiōe ideo fieri vt ipa postmodū reuerētiꝰ et deuotiꝰ quāto rariꝰ impleat Fatemur posse sic euēire Sz ex aduerso ꝓtingere ꝑt q̃ talis ꝑtractio remouebit habitudinē ad bonū cuiꝰ effectꝰ est ꝑm pb̄m delectabilis. Signū inquit adquisiti habitꝰ est delectatio in ope. Euenit insup plerūqz illō dēm Rasonis Qui nō est hodie cras minꝰ aptꝰ erit Distraheris hodie. parū deuotꝰ es. parū recollectꝰ. plurimū tentatꝰ a carne. mūdo. vel demone. Credo equidē Sz agnoueris q̃ nō dormiūt q̃ te ꝓsequunt. q cras ꝗdē erūt aduersantes tibi hostes/ tue qz deuotioni insidiantes. quales sūt hodie Quo circa nō irrōnabiliter ꝓsulit sapiēs. Quodcūqz ꝑt inq̃t manꝰ tua instanter opare. Nescis ei qñ tale tps ad laudabilit celebrandū tibi cōcedet quale mō habes. Et si vtrūqz habeas vtrūqz meliꝰ est. Esto. fueris in hac vl illa re ꝑfectuosus cur noꝰ defectuū in nō celebrādo supinducis? Iz frigidꝰ sū dicis aut tepidꝰ. Sepe suscipit initiū celebratōis hōiez parū deuotū q frigidū quē in fine calescentē dimittit q feruidū. Corpꝰ xpi ignis est spūalis accede fiducialiter ad hūc ignē calesces facilis. Audiamꝰ orantē Ambro. q deū alloquētē Graue ē q̃ ad mensā tuā mūdo corde et innocētibꝰ manibꝰ. nō venimꝰ Iz grauis est si qz pcca metuimꝰ sacrificiū non reddimꝰ. Refert narratio scōꝝ patrū de quodā euagrio q̃ nō nisi semel in anno cōicandū esse cēsebat ꝓtra quē scī ꝑres repugnabāt argumētātes q̃ aut dignū se putabat et dispositū q̃ semel in anno cōicaret. et ita ꝑsūptuosus erat. aut indignū se tūc fatebat et nihilominꝰ accedebat. Cur nō ita poterat aliꝰ sicꝰ pluries sacra hec cōficē quanqz de se/se sciret indignū Si fas ē itaqz semel in anno cū timore dei celebrare. cū eodē timore poterit sepiꝰ sicis eē ad celebrādū licētia Fuerūt nec ignoro scōꝝ aliq̃ q̃s certa rō cōpescuit ne celebrarēt in eknū Sz ꝓticularia hec facta q̃rundā veneranda magis sūt pia interꝑtatōe qz in exēplū agēdi trahēda. Postremo si sū nesciꝰ diuersa eē dona et vocatōes in diuersis ꝓut spūsscūs voluerit. q aliꝰ indisponit ꝑ interruptionē celebrationis. et sese vir postmodū recolligit. aliꝰ ex eadē frequentatione reddit indeuotior. q ex tali familiaritate ꝓmptior ad ꝓtēptū. Quāobrē suā inꝛrogat vnusq̃sqz ꝓsciaz tūc ꝑ expientiā et prudētioris alicꝰ ꝓsiliū id qd̄ oportuniꝰ opererit exeq̃t Hinc dicebat egregiꝰ doctor Augl. q̃tidie celebrare nec laudo nec vitupero Ipe tñ et alij ꝓsulūt sic viuē vt q̃tidie dignissimꝰ accedē

Illa pollutio inchoata et p/
fecta in somno pccm ē morta/
le.pz ex famosa Augl.regula ꝙ pec
catū adeo voluntariū est ꝙ si nō eēt
volūtariū nō esset pccm.et intelligit
de actuali. Rursus ista est expressa
determinatio eiusdē ꝑmo.de ci.dei c.
xxv.loquētis de violenta corruptio
ne virginis alicuī. Quanto magis
inq̃t absqz culpa est in corpe nō cō/
sentiētis si absqz culpa est in corpe
dormiētis? Dicētes oppositū cōtra
dicūt nō solū theologice sed phice
determinatōi.nec habēt q̃d respondē
ant si fiat eis argumentū de furiosꝭ
et infantib' et alijs nō vtētib' rōne
q̃s.p tūc nō peccare noua trāsgres
sione. Ocors est oim sapiētiū recte sē
tētia. Notanē dicim' si pollutio in/
choata sit et pfecta in sōno.qm̄ pos
set aliq̃s vigilās impuꝫ hr̄e dehde
riū se polluēdi quo vigēte cadēt in
somniū in quo sua pollutio oplerēt
Posset similiē pollutionez in somno
captā expgiscēs male cōsummare.
Constat in his casib' radicē pollu/
tōis esse liberā atqz flagitiosaz ꝑ
quā illud opus obscenū imputabit
ad culpā. Ntuero si vtrobiqz fuerit
in ꝓncipio et fine carētia vsus rōis
q cōsensus.liber erit vtiqz talis act'
et si vigilādo cōplerēt absqz culpa
mortali. Palā est rō.qz libertate ca/
rebit. Poterit forsan aliq̃s peccare
postmodū cōplacēdo sibi in tali vo
luptate pbrosa quā habuit. Nō ob
inde tū redderēt ꝓr act' pollutōis
culpabiliē vitiosus.posset etiā aliq̃
modo placē ꝓm sanctū Tho. nō qz
voluptas est.ꝫ qz sanitatē et natuē
affert exonerationē absqz sui q̃ pa/
tiē pcuratione vel assensu. Deniqz
nō cōsulūt sancti ꝙ debeat violenē
flux' ille dū cuigilādo sentiē iā efflu
ens coerceri. qz vel esset frustra co/
nat' ille vl nature sup̄ modū graua
tiu'. Cōfirmatio oim ista est ꝙ act'
exterior nullū pccm est nisi denōia/
tōe extrinseca pl' q̃z vrina q̃ nō ōr
ꝑrie sana Si nullū sit igit in animo
ꝑrie dictū pccm dū libertate non
vtiē null' erit ꝑtūc act' exterior viti
osus. Neqz tū negabim' q̃n p crapu
lā aut dānabilē illecebrē vigilie pos
sit aliq̃s in hanc illabi sordiciē ꝫ cul
pā tūc vigilia nō somn' hz.q̃nq̃z et
crapula et cogitatio voluptuosa le
tali crimine sepe carēt et pñt aſi so/
mnū dilui pe
nitēdo.

Sexta cōsū

Ollutio corpalis in somno cō
tingē ꝑt non solū absqz pcco
mōrtli ꝑcedēte.imo et ex merito. pz
ex distinctōe famosa data pGregl.
q alios tā theologos q̃z naturales
Euenit itaqz nōnunq̃z hec immūdi
cia ex infirmitate aut debilitate na
ture exonerare se volētl.aut retinere
nō valētis. Nāqz est ꝑtēa aliq̃s flu/
xus fere talis i viris aliqb'qualē fe
mine patiūē i mēstruis.et fit cū nul
la aut tenuissima voluptate eē vigi
lando. Fit aliqñ insup aliq̃s flux' tā
ta lubricitate q facilitate in q̃busdā
viris aut feminis ꝙ solo aspectu
aut alloquio aut leui cogitatione
prouocat. Quis ergo dixerit apud
tales inuitos et renitētes aut nullo

modo osentiētes ab initio vsqz ad finē pcēm mortale omitti. nō omniū vna est oplexionis armonia. Quos dā videm' e naso leuissima aut nulla occasione defluē sanguinē alios cū violentia multa ꝯ nō pati scim' Cognoui hominē septuagenariū secularez et valde crapulosū q̄ nunqz se pollutū fuisse dormiēdo testabat et hoc in alīs mirabatur. Alium vidi religiosum et sobrium qui p decenniū et amplius fere quotidiana hac passione verabat Quidam vir somniāt dormiētes alios somnia iugiter exagitāt. Sz omittam' hec et similia q̄z determinatio medicos pl' aspicit et similiē remedia q̄nqz m̄ fassus fuerit vn' ex medicis famatissim' se p̄ez ad medendū tali nocturno fluxui i alīs studuisse diligēt ꝯ frustra laborasse. Nos āt moralia seu theologica loquētes declarem' quo pacto possit ex merito p̄cedēte pollutio nocturna cōtingē. Primo q̄dez ex arta abstinentia in pane et aqua. hoc euenīē p̄spicuū fecit expientia. Ampli' volēs aliqs hoc vitiū carnis p̄dicādo detestari. nōne sup illo cogitare posset. aut similiē ofessiones audiēdo. posset vtiqz et cum merito magno. Nihilomin' occurrē videbit in somno nōnunqz p̄cogitatā impudicicia simulacra q̄ ipm ex illis sicut in alīs ad pollutionem ocitari posse q̄s negauerit. Dodūt sancti p̄res q̄z fuerit ocul' mentis apt' et tersus ad fallaces insidias demonis intuendas nōnunqz has sordes fieri illusione sua vel ad ērendū et inq̄etandū timorose oscie puritatē. vel p boni opis vt celebratōnis impedimēto. vel vt vigilāti placeat q̄ō somniās ptulit. vel vt abstinentiā piculosā et indiscretū vite rigorē suadat et in insaniā p̄cipitet. vt vt deo p̄picio et pmittēte deuotaz mētem sic exerceat et ex tali fedita/te stimulatā in hūilitate custodiat. Hoc in loco duo sunt dicta Gregl. mēorando Primū est q̄ sepe tales illusiones seu pollutōes anim' nesciens ptulisse magis dolēd' est q̄z fecisse. Scōm q̄ bonaz mētiū est ibi culpā agnoscē vbi culpa nō est. sic tū agnoscat culpa vt nō indiscrete impediat opatio iusta neqz corpis debita sustentatio deserat. Ne ptēa aliqs osciaz sibi fabricet et nutriat erroneas. ne cadat in scillā cupiens vitare caribdiz. Patiet fortass aliqs hesitatōes varias dū ad comedendū vt dormiēdū accesserit, dicz q̄z sic. polluēis si hoc et hoc nō omiseris. si nō tibi p̄cauebis. cōtēnat talia nēce est q̄ discrimē magis immi/nere circūspicit si non parē cū alīs viuēdi formā prudenē insequt. Scrupulosis g' cōtra scrupulos agēduz ē q̄ fixo opis pede certādū Hac arte prudenē vsus est ille qui turbato cuidā iugiter sup repetitiōe horaz suaz si nō assidue et actualiē attēderet ad eas. Iniūxit pniaz hāc ad tē p' ne qūolibet horas semel dictas iteraret. Neqz em̄ requirit actual sp attentio. sufficit habitual seu virtual

nō interrupta scienter et a ꝓposito p deliberatā attentionē circa aliud penit' incōpatibile. mille surgūt apud aliq̄s tales scrupuli more canū oblatrantes et lacerare minātes ipos ambulātes p viā mādatoꝫ dei q̄s euincere et opescere meli' q̄z p contemptū neq̄m'. Tantūmodo fit ote pt' iste timore reiecto et regulariter nō absq̄z p̄uio alteri' p̄sertim supioris osilio. alioq̄n timor immoderat' facit casū aut p̄cipitat inconsulta p sumptio

Septima consideratio.

Nulla corpalis immūdicia de p se impeditiua est celebrationis. sed bñ de p accidēs rōe comitātie alicui' vel sequele in aia. Hāc osideratione deducit Bonauēt. iiij. sentētiaꝫ. di. xij. q. iij. Et pz satis p̄ma ps ex verbis xpi si bñ ppēdat' dicēdi ratio Math̄ xv. Nō lotis manib' manducare nō coinq̄nat hominē. q rō ē. qz nulla passio talis aut immūdicia exterior de p se pccm est aut de nccitate pccō oiūcta vl' inducēs ad pccz. Preterea qualis est immūdicia sordidior et abomiabilior corpalis vt corpalis ē q̄z sanies leprosoꝫ. hec tñ nō impedit celebrationē p̄sertim si fiat in occulto. Idez sentiunt doctores de menstruis mulieꝫ et de fluxu ppetuo viroꝫ aliq̄ꝫ Secūda ps declarat' distinguendo. qz q̄doz immūdicia corpalis cōiuncta est immūdicie spūali p̄m veritatē sic in vigilia habent fornicātes. Alia ē coniuncta tali immūdicie spūali tanc̄ūmodo p̄m quandā similitudinē aut cōformitatē put est in somnijs sordidis et impuris q̄ñ nō pccm est ꝗ similitudo pcci. Aliā videm' immūdiciā q̄ horrorē et abominationez quandā visa vel recogitata generat vt in leproso et alijs plūmis. quāuis nullā sciam' inesse pcci veritatē aut effigiē. Postremo alia est indifferēs sicut in pedib' lutosis aut facie puluerulenta et sudante. Prima q scda generant vt frequenē in aia hebetudinē quandā discrasiationē q deordinationē atq̄z indeuotionē q̄m sic̄ gustato spū desipit omnis caro. sic ecōtra. et ampli' gustata carne desipit spūs q fit carnalis ad tps lōgi' aut breui' p̄m diuersas habituationes atq̄z oplexiōes. De his in figura dictū est antiq̄s vt taliter immūdi separentur ab alijs vsq̄z ad vesperā et vestimentoꝫ lotionē. Hoc Gregl. sic exponit vt nisi p̄us ignis temptationis recesserit reū se quasi vsq̄z ad vesperū cognoscat. Cōstat eñ nl̄as tales institutōes q̄ cerimoniales erant atq̄z figurales nullatenus ad obligatōes nr̄as trahendas eē nisi iudaisāre velim'. Propter̄ vespera in hoc loco et lotio material' nō ad lr̄az accipiēde sūt. ꝗ tādiu reputet se hō imūdū vt extra castra scōꝫ mysterioꝫ secedat q̄z diu tl̄es in eo vigēt pcci reliq̄e ebetudo scz mētis. carnalitas et deordinatō atq̄z indeuotio purganē alijs tardi'. Alij ofestiz lugēt hūilitate q pmptl. lacrimis diluūt q exterminat q̄cq̄o carnalitatis cōcretū erat et omne et'

De materia celebrationis

vestigiū breui lamēto delent et abolent. Sordes tertie celebrationi obsunt ꝓpter scandalū vel horrorem quorū vtrūq; de ꝑ accidens nocere potest deuotiōi anime. Pñt etiā de per accidēs celebrationē impedire dū videlicet scādalū vel horror et ex ꝓsequēti indeuotō celebrātis aut assistentiū vehemenē presumunt accessure. Sec' vbi sunt oēs exercitati et perfecti apud quos tale nihil timendum est.

Octaua consideratio

Possibile est absq; vlla reprehēsiōe et cū merito aliquē somno pollutū sacrosancta misteria ꝓtingē atq; celebrare. Ptz ꝓsideratō ex deductione precedentiū. Ad dignam itaq; celebrationē sufficiūt preparātō talis que nō relinquat ꝓscientiā peccati mortalis aut impedimēti legitimi. et que deuotionē atq; reuerētiā ad sacramentū penit' nō excludat. Sed pollutū modo dicto possibile est ista in se sentire nō longe post talem passionē imo q̄ humilior deuotior et ordinatior et reuerentior ad sacramentū accedet. Constat enim q̄ obscenitas humorū isti' cum suis reliquijs non perpetuo durant nec ꝓpetuo ad celebrationē impediunt etsi daē spaciū xxiiij horarū sicut albert' determinare videē poterit aliquis. vna hora purgatior effici q̄z ali' in centū. Cur nō ita fiat ad celebrandū similiē aptior Porro si timeatur reuersio taliū illecebrarū ꝛ passionū tpe celebrationis. Pñt vtiq; et in oñib' ꝓtingere vel ex aspectibus solis ꝓprib' vel ex corruptela nature vl diabolica opatione. Hec nr̄a ꝓsideratio maxime locū habet in religiosis viris et ꝓtemplatiuis quorū est adeo facilis ꝓuersatio ꝓpter fortē habituationē. ꝓpter etiā carnis subiectionē dū vigilant. Raro aūt apud secularīē viuentes aut nouā bñ viuendi formā inchoātes talis repentina seu leuis recollectio deuotionis inueniē. Cessare eos idcirco aut tardi' accedere ad sacramentū hoc reuerendissime tractandū ꝓuenit. Habet ꝑterea locū nr̄a ꝓsideratio vbi illusio demonis nr̄az deuotionē impedire volentis ꝑspiciē aliquib' indicijs neq; cedere debem' eidē sed obniti poti' vbi subinde timet aliquis sacerdos de scandalo si nō celebret vbi deinceps teneē aliquis celebrare vl ex suscepto officio vel ex ꝓmissione vel mutua vicissitudine et ꝓformitate ad reliquos cū quib' viuit. quēadmodū sūt religiosi pene oñes. Attēdendū hic q̄ nullus palā teneē ꝓprium defectū vel infirmitatem occultos ꝓdere. vt plurimū cautius est atq; discretius ꝓtegere. Prodit autez se ipm talis nō celebrans. scandalisat q̄z frequenter et cogitationes varias ascendere facit in corde aliorum Nolo tū ꝓiudicare sicut nec possum nec debeo ꝑ hec dicta mea quecūq; institutionib' religiosorū si aliq̄ sint ad oppositū. verū est nempe illō apli

Quilibet in suo sensu abūdet Sz dixi interim q̄d mihi dicendū posse videt si nuda cogitet veritas apd habētes libertatē legis xpi Opponat forsan aliq̄s d fornicariis q̄ similit in breui possent recolligē se ab omni/b' pcti relicq̄is animā extergē. posset igit statim celebrare. Opponeret alius de diugatis apud q̄s possibile ē pcēm in sua diūctione non omitti q̄ tñ de cōione separandi vident. Ad hec dicē possum'. Primo ad vltimū q̄ doctoꝝ famosoꝝ snia ē tales cōiugatos si accedāt ex deuotione p/sertim dieb' solēnib' nō peccaē. qñ vl affectu plis gignende. vel reddē di debiti aut incōtinētie vitāde causa cōmixti sūt. nec obstaculū aliud ē Ad primū nō aliud p nūc dicimus nisi q̄ rarissimū hoc esset de his que vix aut nunq̄z eueniūt doctores parū tractant. Si tñ immineret graue scandalū p omissione. si p̄terea grādis ottitio ocurreret. si denq̄z magis ex surreptōne diabolica aut vehemēti temptatōe tale flagitiū apd se raꝝ omisisset. Audiat q̄ pfūdius sapit talē phibē fateor nō audeo in hoc casu et alijs sicut pspicuū est ex p̄missis. relinquēdi sūt multi sue conscietie q̄ iudicio circūstātijs omnib' quas prudētia circūspicit indagāt.

Nona cōsideratio

Recipue ex diuino munē q̄ nō ex nr̄a industria seu preparatiōe reddimur digni mysterioꝝ p̄ticipatione sacramētoꝝ. Hec cōsideratio si cū sapore intimo masticet humilitas nos vehemēt. Et pfecto hūilitas sola est q̄ disponit ad dignitificationē et preparationē p talis tanti q̄z hospitis in aie cenaculo suscepti one. Scio hōiez q̄ taliter in veritate cōperit nūq̄z potuisse ad quietaz et serenā dispositionē celebrādi p̄tigisse quousq̄z diffidēs de omni sua industria et labore et solicitudine et p̄paratione p ofessionē aut alias immolauit i ara cordis bouē superbie. dixit in animo cōtrito et hūiliato cū Daniele. Dñe nō in iustificatiōib' meis p̄sterno p̄ces meas ad te. Iz in tuis miserationib' multis et magnis. Et rursus cū pha. Ego aūt in multitudine misericordie tue introibo in domū tuā adorabo ad templū sanctū tuū in timore tuo. et silia q̄dam q̄z aliqua scriptis inseruit. Plane industria nr̄a et preparatio quales agere oueniente possum' req̄runt. eis tñ si innitimur fallimur et cadim'. aut tāq̄z sīq̄s baculo arundineo sustentet vacillam' neq̄z habitam' in adiutorio altissimi duz nr̄is meritis fidim' vel in pcōoꝝ sola recordatiōe torq̄mur. Mimiꝝ si tūc in p̄tectiōe dei celi nequaq̄z omoremur. qua d̄ficiēte p̄tectōne q̄s subsistet? Fuit cuidā p somniū ostensa visio talis. Precipitat' in cloacā erat et a quodā baculo stercorib' infixo sustētari ne p̄fūdaret satagebat. Ptuero bacul' ille fūdo ten' dimittebat assidue cū fetore intolerabili. sentiēs ille piculū tota mēte ad dñm ouersus relicto ba/

culo ofestim ereptus est. Sane cōsci
entia nr̄a quātūlibet munda est clo
aca q̄daz plena stercorib⁹ fedis de
fectuū quotidianoꝝ. baculꝰ ille nr̄a
est industria p quā emergē q̄rimꝰ. ⁊
pculdubio quousq̄z leuemꝰ oculos
in celū vñ veniat auxiliū nobis q̄us/
q̄z fiduciā nr̄az totā in deū iactemꝰ
quāto plus innitimur solo nr̄e indu
strie baculo tāto in pfundiorē abys
sū nr̄e prauitatis demergimur q nō
nisi fetorē tetrū et horridū reporta
mꝰ. Quid ergo diceret aliq̄s tempta
bimꝰ ne deū aut pleni oscia pccoꝝ i
deuoti sordidi distracti et distpati
ad sacramentū hoc salutiferum sub
spe misericordie solisꝰ accedamꝰ? Di
ri iā vt agat nr̄a industria q̄d pote
rit. vt sit absq̄z oscia pcci mortalis.
Sed in illa nequaq̄z speremꝰ alioq̄n
supbimꝰ. alioq̄n maledictionē incur
rimꝰ q̄ ponimꝰ fiduciā in hōie q carnē
brachiū nr̄m. Agnoscamꝰ q oēs
iustitie nr̄e sūt vt pānꝰ menstruate ⁊
velut leprosi fascie sup quibꝰ stilla/
mꝰ quotidie sanie pccoꝝ. Qua fron
te igit̄ qua ve audacia infectionem
ad placādū deū audebimꝰ ostendē?
Caueamꝰ ne potiꝰ irritet̄ plane sic ē
Si mille annis valeret aliq̄s se dis/
ponē ad dignitatē celebratōis nec
sic p se attingēt. Quid idcirco in bre
ui morula facere poteris diectura?
Interrogat se frequent̄ ille cuiꝰ sup
memini si dignꝰ est accedere. si suffi/
cienter prepatꝰ. hesitat primū tremi
scit reformidat q̄z. Tandē sic respō/
deat sibi ipi. Interim quantū in me
est nihil deo ꝓpicio de certo mihi sū
cōscius super pccō mortali aut pec/
candi ꝓposito. pcca etiā venialia nō
dfessa nequaq̄z obsistunt. Scio etiā
ex aduēso q iustus est dñs qui si ve
lit exquirere vehement̄ debita mea.
si iniq̄tates obseruare. si mecū in iu/
dicio dtendere. neq̄z sustinebo neq̄z
potero respondere vnū p mille quā
libet lotus fuero attritꝰ cōfessus la
crimosus. Quid ista sūt. ve mi si non
cū misericordia magna valde dñu/
dicer. Quid scire possū si forte late/
ant me vicia mea. merui q̄dem exce/
cari qui visu meo spūali primitꝰ sup
modū abusus sū dū videns bonuz
id adimplere dtēpsi. Sed hoc vnū scio
q apud dñm misericordia est et co/
piosa apud eū redemptio. q pieta/
tis eiꝰ fontē nulla pōt nr̄a iniquitas
euincere vel siccare. q vel si decreue
rit saluare nemo est q̄ ademnet. Pre
cipit vt sperem in eo et me totum in
suas manꝰ ꝓficiā. obedio vt possū.
Nō est crudelis aut mendax. venien
tē ad eū nō eiciet foras. prouolutū
suis pedibꝰ non indignant̄ abiciet.
Puenit me demū in bñdictionibꝰ dul
cedinis dum mihi displiceo. Spero
eq̄dez ipe qui cepit pficiet et illumi/
nabit abscōdita tenebraꝝ ne vnq̄z
obdormiā in morte. Fornicata es o
aia mea cū amatoribus tuis. Jubet
pius sponsus per os ꝓpheticū vt re
uertaris modo etiā te suscipiet. Etsi
milies abscesseris. dtempseris. irrise
ris. te venientē nō repudiabit. peni/
tentē nō aspernabit. Siq̄s ex hōibꝰ

talia diceret crederes et aspirares et accederes de' hoc dicit. de' hoc pollicet.imo de'hoc impat et tu dif fidens nõ accedes.Nõ est istud con siliũ o aia mea. In sua igit veritate nõ tua vanitate fidens volũtarie si/ bi sacrifica Immũda es accede mũ dãda.ad fontẽ puritatis incõtami/ nabilẽ.Esuris.accede pascenda ad panẽ viuificũ et indefectibilẽ.Egro tas.erit hoc efficacissimũ tue inuali tudini medicamentũ fluxũ pateris nec sanari potes a medicis tuis scz exercitijs.tange plena fide cũ emor roissa Martha ꝑm Ambro. fimbriã vestimẽti Jhu sacrosanctã videlicz hostiã vt purgeris.Si pcussã te sen tis a serpentib' puersaꝝ temptatio nũ.q̃d restat nisi vt serpentẽ xp̃m ele uatũ inspicias?Si dicis cum ꝓpha. Qm̃ vnica et paup sũ ego. pticeps esto sacrosancti hui' misterij habeb xp̃z comitẽ fidũ q hospitẽ ditissimũ Cecã te fortassis debilẽ q claudam ꝯq̃reris.memineris qm̃ tales ad ce nã magni regi. inuitant q intrare cõ pellunt Lubrica sũ inq̃es q instabil. ꝗ hic panis.ꝯfirmat cor. Tristis es et anxia.sed vinũ hoc letificat Inq̃e tant te et turbãt plurima. adhere ei qui turbidos fluct' sedat qui ẽ par nr̃a qui ait.In mũdo pressurã.i me pacem habebitis. Peregrinaris a dño sed in fortitudine cibi hui' am/ bulabis vsqz ad montẽ dei. Quid ergo tandez formidas?Quid expa uescis o aia mea?Quare q quousqz ꝯturbas me?Spera in deo q libera

bit te.enutriet te.nõ ꝯfundet te. Su spirabũda forte queris. vbi est de' tuus. In hoc certo duiuio in q̃ xp̃s sumit recolitur memoria passionis. mẽs implet gr̃a et future glorie no bis pign' dat. Crede hoc bona et simplici fide.nec curiosa discusseris existentie modu z. sufficiat tibi ꝙ nõ est hic modo alioꝝ corpoꝝ suis lo/ cis ꝯmensuratoꝝ. Ꝓterea vane ne dicã stulte querũt aliqui vbi caput vbi pedes qualis sit' qualis ad ho stiã partiũ coordinatio vbi xp̃s esse dicit quare et q̃uo.Qm̃ facta est in eius corp' transsubstãtiatio panis omnipotenti virtute diuinitatis.Si nõ hoc ꝯphendis neqz ꝓfecto q̃ntu lãcunqz rẽ aliã quo ad infinitas ei' habitudines et ꝓprietates ꝯprehen dis.da locũ fidei vt meritũ habeas et eã quã sine merito das nature fi dẽ.da cũ laude reuerentiã q in eius obsequiũ volens te captiua

Decima cõsideratio

Non ꝓter timorẽ cõtaminatio nis corpis xp̃i illud cũ mundi cia corpali monemur cõtrectare. ꝗ ad indeuotionẽ aut scandalũ in no bis vel alijs deuitãdũ.Cõsideratio ista paꝝ etiã instructis manifesta ẽ valet tñ nõ mediocrit apud scrupu/ losos vt si forte corpalis aliqua sor dicies ip̃is nolẽtib' aduenerit reco gitẽt ad xp̃i corp' nihil hanc attinẽ seruata in animo mũdicia et reuerẽ/ tia sanctitatl.Fuerũt q̃ dixerãt ip̃az hostiã cõsecratã nullo mõ in ventrẽ

De materia

rem comedendo demitti sed statim
in celū rapi ꝯtra experientiā quotidi
anā atq; catholicā veritatē q̄ ponit
corpus xpi vē comedi. Fefellit eos
hmōi ofidēatōis obliuio dū putāt
indignū sentire vt corp' xpi vel ho/
stiā sacrā in fetulētū stomachū nr̄z
deueniat. q̄i videlz polluat aut fede
tur plusq̄z radi' solaris aut spūaliū
substātiaꝝ aliqua Dicāt ergo si sic
iudicant more carnaliū iudeoꝝ aut
paganoꝝ. cur xpi corp' i maternis
viscerib' et secū dina pellicula mensi
b' nouē obseruatū et obuolutū esse
voluit Debet vtiq; ratio corrigere
sensuale iudiciū ne blasphemiā im/
piā reputem' ipāz rei sincēissimā ve
ritatē. Caueam' a tali spurcicia re/
cogitanda p timorē crebrū. qm̄ infi
cit hec rememoratō plus q̄z purget
Assuescat hō spūaliter spūalia dīju
dicare et sentire. sic cm̄ multis et va
rīs fantasmatū inquietantiū impu/
dicicīs semet absoluet. Sic ea min'
curabit q̄ reuera min' curanda sūt.
corpales loquor sordes Sic deniq;
magis in cōsciētie q̄z corpis purita
te ofidet Cōcludam' tādē epilo
gātes vt nemo celebratur' euidenē
sibi q̄rat certitudinē sup dignificati
one sua. vexarē incassū. habeat illā
q̄ dicta est preparationē et sufficit. nō
confidat in multitudine virtutis sue
q̄ in repetitione ofessionis aut deuo
tionis aut recollectionis serenitatē.
Pōt em̄ fieri vt ofessio crebra super
venialib' obsit de p accidens. Quō
sic? Dicā Reddit q̄ppe aiaz plus iu

celebrationis missaꝝ

sto solicitā et pauidā et oia etiā mi
nima timentē vt de ipa etiā ofessio/
nis imperfectiōe intrepidet et vrgeat
itez cōfiteri. Dabo tñ documētū p
qd̄ nlla ofessiōis mltiplicatō inde
tatōis causa erit Si videlicz fiat nō
tanq̄z reputet p tūc ad salutē neces
saria aut ad celebratōis illi' dispoſi
tionē req̄sita. Sz qr est opus bonū
et priuilegiatū. ad indulgētiā q̄z aut
grē augmētationē nō paꝝ pficiēs
Porro diligat aia deū a' iqñ necesse
est et se in man' eius pficiat. alioq̄n
si se expelli a facie domini et repelli.
sue indignitatē iugiter timendo. et
habēdo deū de seueritate suspectū.
iugiter recurua erit ad omodum ne
vnq̄z exaltata se sūbehet. Quāobrē
ascensura in montē aia et gaudium
suū immolatura cū abraaz relinq̄t
inferius asinum suū cū pueris suis.
Rudiat tibi asin' pstrepent pueri fe
da sint hec oia. nihil ad se q̄ in mon
te stat (h̄ est in vertice rōnis) ptine
bat. Nō imptinent hoc loco visionē
inserem' quā beato pri Celestino
monstrasse memorat ille q̄ docet ho
mines etiā p somnia sciaz. visum est
eidē pri sopozāti q̄ aulā regiā pcel
lentissimā cū asino suo inuitat' ascē
deret Dic asin' tributū ventris per
viā soluit. exhorruit vir purissim' et
abominat' est hanc nō iniq̄tatē sed
inq̄nationē et pgredi formidans re
gredi moliebat quousq̄z benigniter
ammonit' est voce de throno lapsa
nihil ad sui vel aule regie spūalis cō
taminationē ptinere id qd̄ se nō cō
scio naturalia necessaria q̄z su' asell'

corpulentus et irrationabilis expulerat. Plane sic est et dicā amplius Euenit nōnunqz vt turbationes pugne deordinatōes q feditates inferius sensualiter agitate succrescē faciāt supi' meritū nrm sicut econtra magna vtrobiqz serenitas superbie ventū omnia fundit' euertentē. repēte nōnunqz inducit Tmmodo exinaniat se aia quantū poterit nec ob aliud contemplationi vel studio aut quieti cuilibz insistat nisi vt apud se exalteē de' ac pinde magis ac magis humiliter et in suā paruitatem imo nihileitatez resiliat. et resiliens cadat et deus suscipiet eā. Hec via tuta est regia secura Peniqz viā loquēdi omēs pariter audiam' Deū time. de te desperans. in se fidens et mandata eius obserua. quod in te est nō omittens hoc est omis homo

Explicit tractatus sup materia celebrationis misse. aut de pollutione nocturna venerabilis mgri Johannis de Gersonno

Incipit tractatus venerabilis mgri Jobis gerson de cognitione castitatis et de ḋnqz pollutionibus diurnis.

Cripsi prideē aliqua super prepatione ad missam sub decē cōsiderationib' occasiōe sūpta pncipaliter ex matēia pollutionis nocturne. Nunc autē de pollutionib' q̄ videnē accidē vigilādo. quesita sūt a me aliqua q̄ solent timorates ofciētias plurimū turbare sicut frequenē ex diuersis psonis vtriusqz sexus tā in cōfessione qz ex potui ppendē. pterea osuluui nedū doctores in scptis eorz sup hac re. Ez etiā colloquiū habui cū exercitatis et discretis in cōfessionis materia imo et a medicis hmōi multiplicis et varie pollutionis causā inquisiui. Peniqz preparet se lector audire caste id qd̄ pro castitatis cognitione necessitas cogit aperire

Prima consideratio

Resupponēdū est igiē in pmis q̄ a corpe hūano defluit multiplex humor p meat' mēbrorz pudēdorz q̄ generatōi deputata sunt. vn' est vere seminalis. ali' vro vrinalis. ali' quodāmodo medi' qui pōt appellari saluialis vel sputalis. ali' addiē humor pcertim in mulierib' q̄ nōiat mēstrualis. et huic filis qñqz masculo accidit ex infirmitate. Porro facile est satis ognoscē patiētib'

scdm et vltimũ fluxũ qñ scz ille ê vere vrinalis vl vere menstrualis sicz em̃ suã distinctionẽ in colore et liquiditate et tales exeũt pterea vt cõiũk sine multa delectatõne in mẽbris genitalib' psertim nisi cõiungank alie cause delectatõis sicut infra docebitur. Cetez humor ꝓprie seminalis q hũor ille medi' nõ ita facilik secernũtur ꝓter silitudinẽ in albedine q viscositate seu tenacitate q quadã spissitudine. habẽt nihilomin' distinctas ꝓprietates et diuersos ort' et meat' vñ defluũt. qd̃ dearticulati' ognoscere spectat ad medicos. Est itaqz hmõi semialis supfluũ vltime digestionis. supfluũ nõ in qualitate ꝫ in quãtitate. habẽs em̃ natura sufficientẽ cibũ p alimẽto corpis mittit ex om̃ib' mẽbris qd̃ sũpest ad vasa genitalia nũc pl' nũc min'. Et qñ supabundat ipi nature conak expellere tandẽ illud supfluũ qd̃ fit vl in actu generatõis seu ocubit' vel p euaporationes siles sudorib' vel p aliqs fedas distillatões. qñqz sine somnio aliqñ cũ delectatiõe. aliqñ impcepti biliter nõnunqz in vigilia. qbus daz venit tã volũtarie qz inuolũtarie modis valde multis nũc ex vicio nature. nũc ex vicio culpe. Rursus hũor ille medi' fit ex quadam supfluitate alimenti nedũ in quãtitate sed et in qualitate qz scz inept' est nutritioni inept' similik generatõi velut in salua videm' et alijs supfluitatib' defluentib' a cerebro. tã p os qz p nares. istis pax et rarius. et alijs abũdantius et crebrius Immiscet autẽ se talis humor medius cũ vrinatiõe aliqñ p se defluit sine cogitatõe et sẽsu. qñqz vero fit cũ delectatõe q pruritu quodã plus qz in vrina q̃ tñ vrina qñqz cũ inordinatõe quadã exit Puto etiã nihilomin' q vix aut nũqz causat iste flux' hũoris medij talẽ modũ delectatõnis et ocussionis q̃i toti' corpis specialik in pudẽdis nec ita pstringit aut obnubilat in suo exitu iudiciũ ratõnis sicut venit vere in hũore seminali. qm̃ q ille humor seminalis magis digest' et ad causationẽ libidinose delectationis nisi p infrigidationẽ aut aliũde corrupt' sic ꝓportionabilior inuenitur. Habet insup hũor iste medi' q ex leuiorib' causis ac maiori facilitate mouek ad exitũ qz seminalis. psertim in mulierib' adeo q ex leuissimo motu corpis de loco ad locũ vel inclinatõe absqz aliq̃ cogitatõe et absqz sensu ꝓueniat. Ex effectu ẽo pcipik p sordidationẽ quandã viscosaz in carne sua vel in pãnis. Euenit ãt facili' et nõ sine aliquo sensu ocomitãte vel ꝓuio. dũ psonã pulcrã siue dilectã siue turpẽ siue iuuenẽ siue senez siue secularẽ siue religiosam et qñqz deuotam aspiciũt aut tangũt aut ei arridẽt aut ofabulank aut iocantur etiã vbi nihil de ope carnali volũt aut putãt nedũ dicam peragere ꝫ nec cogitare

Consideratio .4.

Attendendũ est scdo pncipalik

circa hãc materiã ꝙ delectatio seu
omotio libidinosa prurit' seu titilla
tio puenit in mẽbris q̃ loq̃mur fre/
quenť absq̃ fluxu quocũq̃ Sũt eñ
fumositates alique q̃s medici vo/
cant spũs q he supcalefaciunt q in/
flant et distendũt venas et neruos
in mẽbris illis. fit q̃ stimulatio que
dã vt prurit' vel titillatio q̃ dũ q̃rit
extingui vel sedari p attrectatõnẽ sẽ
tiť q qñq̃ opleť delectatio libidino
sa sine quouis fluxu. ptz hoc in par/
ua adhuc etate q̃ nondũ apta est se
minatõi ꝓter defectũ seminis vel
artationẽ venaꝝ Suscitať ãt hmõi
prurit' et talib' fumis seu spiritib'
tã ab intrinsecis p imaginatões for
tes vel sordidas spẽs. marie aũt p
imaginatões libidinosas et turpes
q̃s ab extrinseco p allocutões pra/
uas aut p aspect' lubricos aut ta/
ct' impudicos p se vel aliũde ꝓuo/
catos. Q̃ si p oplementũ delectatõ
nis et talib' absq̃ omni semine cor
rũpať vere ipa virginitas iuxta sen
tentiã quorũdã mgrõꝝ. Sheu proh
dolor q̃z in paucis maneret virgini
tas cogitatione stupor est nisi forsã
in pueris et puellis hãc excuset defe
ctus sufficiẽs iudicij rõnis. Dicẽdus
est ꝑterea ꝙ nõ ois prurit' circa mẽ
bra pudẽda debet iudicari ꝓrie li/
bidinosus. nec etiã cessio eius vl ex
tinctio p vacationẽ ac aliť dz appel
lari luxuriosa delectatio. Videmus
itaq̃z q̃ũo in alijs membris crebro
pruritũ sentim' quẽ vnguib' scalpẽ/
do vt iuxta vulgare loquar sopim'

vel extinguim' Est ãt hec passio nõ/
nunq̃z ita vehemẽs vt etiã cũ vulne
ratõe carnis p vngues et effusiões
sãguinis vix recedat q̃ passio si mẽ
bra illa genitalia inuasẽt cadit prs'
i magnã ãgustiã q̃ h̃ pati cogiť dũ
dtra hmõi pruritũ ꝛmediũ q̃rit (q̃le
fieret in alijs mẽbris) ipe i pollutio
nes fedas et vere libidinosas atq̃z
culpabiles ꝓlabiť. Tradũt insuper
medici ꝙ in mẽbris eucnit q̃dz pas
sio dsurgẽs ex q̃busdã fumis distẽ/
dentibus venas membroꝝ istoꝝ et
neruos adeo ꝙ sedari nõ ꝑt etiã p
vsũ carnalẽ vel aliã attrectationem
quẽadmodũz narrat Juuenalis in
quadaz matrona nobili rhomana.
Est igiť in hoc casu vel silib' tanq̃z
de vera egritudine ad medicos re/
currẽdũ Peniq̃z pz ex istl. ꝙ pueri q
puelle cũ sobrietate atq̃z disciplina i
cibis et potib' atq̃z societatib' custo
diẽdi sť ne ab intrinseca cã vl extrin
seca dsuescãt hr̃e libidinosas hmõi
dmotiões pcci in sua carne. Alioq̃n
pruent ex dsuetudine velut in quan
dã ncĉitatẽ hoc agendi p̃cipue duz
etas grãdior aduenerit. Delectatio
insup improbior q vehementior sen
tiť. qua in re dfessores vel parẽtes
dmonitionẽ aliquã debent facẽ pue
ris et puellis vt a talib' abstineant
nec a se nec ab alijs turpiť se tracta
ri pmittant. Attendat quilibz discre
tus ex p̃missis q̃d agendũ. et vide/
at ne dũ nimiũ seruať loquendi pu/
dicicia. sequať operũ maior inordi
natio. et dfessio de talib' nulla fiat.

De cognitione

Attendat ex aduerso ne dñi phibitio fit expssa ipa conatũ adaugeat. verũ nãqz est illud poete. Nitimur in vetitũ. Porro si parẽtes phibeant filias suas ab osculis virorz et adolescẽtulorz similiẽ et filios a puellarz otrectatõib⁹ cur non poterũt filios coartare verbis aut verberib⁹ ne se ipos aut se ipas inuicem male otrectẽt cũ sit vtiqz hoc flagitiosũ qz altera et eo plus habẽs piculi quo minor est illic verecũdia et licentia maior? Sileo hic de stultis. imo nefarijs parẽtib⁹ erga suos et suas nimia familiaritate conuenientibus. Sileo de ceteris vel seruis vel ancillis vel alijs q̃ pniciẽ hãc cõtagiosissimã inducere sub quadã ludi specie nõ verenẽ. Ne ve mũdo ab hac corrupti one viarũ omnis carnis

Consideratio. iij.

Attendam⁹ tertio pncipaliẽ q̃ in theologico vel morali negocio dñi inqsitio fit de aliquib⁹ effectibus vel opib⁹ an sint vel qualia sint pcca. facienda est resolutio pncipalis et finalis ad libertatẽ consensus vel dissensus in talib⁹. Et inde pcẽm dicẽte Augl. adeo est volũtariũ q̃ si nõ esset volũtariũ nõ esset pcẽm. Et iurta cõmunẽ doctrinã. act⁹ exterior sup interiorẽ nihil addit malicie vel mortalis culpe. Ea ꝓpter pollutiones vel fedas distillationes ex mẽbris genitalib⁹ pl⁹ respicit oueniẽt originẽ moralẽ qz naturalẽ. Iz ostde ratio naturaliũ pficiat ad moraliũ cognitionẽ plenorẽ quẽadmodum circa irã. inuidiã. gulã. et circa alia vitia pcipue carnalia q̃ materiã vel fomentũ trahunt satis patet

Consideratio. iiij

Resupponam⁹ igit quarto p decisione materie pfitis ac similiũ oformit ad doctrinã Augl. de processu temptationis in nobis sicut in Adam fuisse scptura omemorat. Et dicam⁹ q̃ omotio libidinosa cõsurgit p statu nature corrupte. nobis etiã inuitis. Et sepissime etiã pueniit omẽ iudiciũ rõis neqz p cõsequens subest arbitrio aut osensui libero iurta Augl. dicentẽ. Nõ ẽ in ptãte nra qb⁹ visis tãgamur z est in ptãte nostra respuere vel acceptare. Intelligẽ similiẽ de auditu q̃ olfactu. de tactu et gustu Prouenit ãt hec inuoluntaria pueniio ex corruptione nature p pcẽm originale p statu nature lapse. p statu vero nature primitus institute et integre talis pueniio viciosa nequaqz otigisset. Fuisset eñ regimen hõis taliter ordinatum q̃ ratio suũ dominiũ sup sensualitatez absqz vlla preuentiõe vel rebellione seruasset. ꝓterea reputat ois omotio talis libidinosa pueniẽs iudiciũ rõnis esse pcẽm saltẽ veniale qñ ipa osurgit pter vl otra iudiciũ dñe sue rõnis. Verificat pinde. dictũ illud sapiẽtis. Nullus est absqz pcẽo etiã infans vni⁹ diei. pueniẽt quippe in

quolibet filio de non priuilegiato omotiones hmoi pter vel otra iudi
ciũ rõnis. Et ita sumẽdo large pccz
veniale absqz tali diu viuẽ nõ vale/
m'. Dicit aũt talis cõmotio volun
taria magis a peccatrice volũtate
pmi hõis qz a pria. Ptẽa si debet
prie appellari pccm ec veniale op/
tet vt aliq̃ mõ pria voluntas sit in
causa.

Consideratio. v.

Nunc quinto accedẽdo ad in/
uestigationem principalis dubij
qñ talis cõmotio libidinosa est pec
catũ mortale et qñ nõ. qm̃ de venia
li attentis pmissis nõ est facienda p
scrutatio scrupulosa vel dubia. Cõsi
derem' qualiter ad illã cõmotionem
seu temptatõez se habeat libera vo=
lũtas et fieri pt multiplicit. Volun/
tas vno mõ se hz pure puatiue tam
directe qz indirce. hoc est absqz omni
actu suo volitiuo p omni differentia
tpis q̃ nec aũ voluit q̃ illa cõmotõ
fieret nec aliqd disponẽs p se ad il/
lã voluerit dũ fit. aut postqz facta ẽ
nõ aduertit. et ob hoc circa eã non
cõsentit vel dissentit. aliũde forsitan
occupata vl i somno. Volũtas alio
mõ se hz pure positiue tã directe qz
indirecte hoc est cũ actu volitiuo vl
nolitiuo sic q̃ antea voluit deliberate
vel noluit q̃ illa cõmotio fieret. a
dũ fit vel facta est placet sibi vel dis=
plicet deliberate sic q̃ hz cõsensũ vl
dissensũ libere in tali cõmotione ac/
ceptãdo illã vel deacceptãdo cũ ad

uertẽtia q̃ ita vult vl q̃ ita nõ vult
Volũtas alit se hz circa omotionẽ
illã libidinosam q̃i medio mõ sic q̃
neqz se hz pure puatiue nec volẽdo
secz illã nec nolendo. Et similit se nõ
hz pure positiue volendo delibera
tiue illã vel nolendo et ad eã actua
liter se cõuertendo sed se hz q̃i dissi/
mulando vel dormiendo vel nõ cu/
rando ita q̃ nec expresse vel actua/
liter consentit in illã cõmotionẽ libi=
dinosã nec dissentit expresse sed dis=
simulat et dormitat dũ attendere
vigil esse tenereť. aut dũ aduertit pi
culũ nec tñ obuiare vel resilire cona
tur

Consideratio. vi.

Quocirca dicamus sexto conse
quẽter q̃ distingui solet in vo=
lũtate duplex consensus. vnus com=
pletus deliberatiu' et directus alit
incõpletus vl interpratiu' et indire/
ctus. Primus fit dũ voluntas suffici
enter et actualiter aduertit per iudi
ciũ rationis reflectentis se sup se q̃
sic vl sic agit. vult nihilomin' sic age=
re et hic consensus est cõmuniter sa
tis notus etiã apud parũ eruditos
vel in moralibus vsitatos quia ple
nus est et directus. Alterũ vero cõ
sensum quem dicim' interpretatiuũ
difficili' est aduertere. Nam fit mul
tis modis. Vnus modus est qñ ra
tio debet esse puigil circa aliqd re
primendũ vl repellendũ dũ iã insur
git actualit z omittit et negligit re/
pellere quasi tacẽs. Juxta illud vul

gatū. Qui tacet ꝓsentire videt. Sic nauta negligens dicit causa sūmersionis nauis. Notant ꝛo ꝛo ꝛ qñ ratio ꝛ esse puigil circa aliqd repmendū. qz si act' esset indifferens vel talis circa quē ratio nō deberet laborare ad repellendū seu repmendum qz scz nō imminet piculū pcci p silētiū suū tūc nō ꝛ volūtas in tali silētio cōsentire. vñ potiꝰ aliqñ deberet dici dissentiēs sicut fit in temptationib' blasphemie et multis alijs quemliꝰ vincunt silendo siue nō aduertendo q̄z pugnādo et directe conādo. Sic in ciuilib' qñ q̄s qd vez est aut qd tacet aut audit et nō statim videt ꝓsētire imo veriꝰ dissentire iudicat. Alia regula dicit. q̄ tacet non cōcedit nec negat. Ampliꝰ vero fit cōsensus iste scdus nōnunqz indirectus. qñ scz voluntas aliqd vult vel agit ad qd solet sequi aliqd qd est pcēm vt cū aliqs inebriat se volūtarie ad qd sequit dormitio et ex dormitione omissio surgendi ad officiū diuinū ad qd obligat. Dicitur hec omissio surgēdi volūtaria indirecte scz ex pmario cōsensu modo dicto. Actꝰ vero cōsequētes inde tātū habent de vitio quantū de consensu in pncipali actu puio. nec ampliꝰ si inde adderet aliꝰ ꝓsensus. Possumus alijs verbis distinguē de ꝓsensu volūtatis et similit de dissensu. vñ ꝓposito aliquo obiecto culpabili. volūtas pt se habē circa illd septēplicit. Uno mō qz vult obiectū illud esse Alio mō qz vult interpretatiue seu imputatiue. Itē vult illud directe vl' indirecte. Itē vult illud plene, et pfecte aut vult illud semiplene et imperfecte Itē postremo hz se suspēsiue et q̄dāmodo neutralit q̄i scz nullū hz actū volendi vel nolēdi circa illud sed tenet iudiciū rationis in suspenso vel ad aliud se diuertit Et hec distinctō si bñ ꝓcipiat clauis est in omni negocio mozali ad apiēdū exitū difficultatib' innumeris •

Consideratio. vij

Dicam' vltra septimo q̄ circa actū carnalē aut aliquē hmōi actū ꝓpositū volūtati ipa se pt hre multipliciter. Uno mō qz ꝓsentit in opus si facultas adesset. aut nisi pudor vl timoz hūan' impediret. Alio mō qz lz refugiat et horreat ꝓsentire in op' tale nefariū Ipa nihilominꝰ versat et reuersat in aio suo cogitationē de illo. Et itez pt fieri multiplicit. Uno mō vt deliberate plene et directe i hac cogitatōe delectetur. et hoc pcēm ē in illo cui phibit' est carnalis ꝓcubit'. secꝰ in vrozati. Si em aliqs actꝰ phibit' ē. ꝓsequet delectatio. Similit si actꝰ pmittit. pmittit sil delectatō cōsequēs dirēez de p se ad illū actū. Notant aduit. et de p se et directe qm inspicē multerē nō ē de p se pcēm. sic nec delectatio de p se ꝓsequēs hz de p accidēs ꝓsurgit crebro delectatio illa libidinosa in incōtinēte q̄m ꝓtinēs nō haberet. Hec āt regula multū notanda est ꝓtra scrupulos ex vna parte et ex altera parte ꝓtra periculū ꝛplicitis etiā caute dimittendis. Cogi

tat alio modo talis circa carnalem delectationē vt eā posset satagēdo et conādo q̄i p vim vel industriā repellē et nō sp expedit sic nec pugnare cū venenoso serpēte dū alik pt declinari Cogitat alio modo ex quadā sola curiositate q̄ sepe noxia ē ⁊ criminalis. Cogitat alio mō qz nō aduertit piculuz imminē sibi p tali cogitatiōe ꝗ i exercitiū virtutis sibi ꝟuertik et hec esset virtuosa. et caue ak sufficienter piculū. Cogitat alio mō qz vult et cogik de hac materia docē alios vel de ipi' ꝟditione plenī' edoceri. et si hec agit cū appositione inculpate tutele. nō peccat mortalik. etiā vbi pollutio seq̄rek Sic dicerek cū hō cogik audire ꝟfessiones aut eq̄tare et siqua sūt similia. Denīq̄z volūtas qñq̄z se hz ad actū talē ꝓpositū quodāmō neutraliter vel suspēsiue qz nō expedit circa hec deliberare vt si sit loci et tpis importunitas. aut si ponak sibi q̄d mallet. vel in actū illū ꝟsentire vel ꝓpetuo ardē. tute facit si nō deliberet d̄ vtraq̄z pte ꝓpē piculū incidendi vel in p̄sumptionē falsā si eligēt ꝓpetuo ardē vel in pccm mortale si eligēt in actū illū ꝟsentire. Hec ē cautela ꝟueniēs multū et expediēs aduersus interrogatōes q̄ vel int' vel exterius curiose fieri solēt vel ponī vbi piculū imminet quicq̄d eligak. ⁊ ita relinquik verificatio illi' puerbij vulgaris. Silē meli' ē q̄z stultitiā dicē. sic agebat q̄ dixit. Et fact' sū sicut hō nō audiens et nō habēs in ore suo

redargutiones

Consideratio. viij.

Deniam' nūc octauo ad respōdendū q̄busdā interrogationib' in hac materia de pollutōe q̄ fiēt vigilādo. et ꝓpōes aliq̄s ānotemus q̄ ad materias alias deducte prebē potuerūt occasionē cognoscendi veritatem de peccatis

Propositio prima

Illa pollutio diurna vel nocturna pl' hz de pcco q̄z fuēit de ꝟsensu circa illā in libero arbitrio Sic de ira. inuidia. gula et sikib' ꝟ. Ptz ꝓpositio ex tertio notabili. Nisi si nullus fuerit assensus ver' vel inēptatiu'. direct' vel indirect'. pfect' vel impfect'. nullū ꝓsus erit pollutio illa pccm. Ista est exp̄ssa Aug'. snia de ci. dei. loquētis de corrupta p violentiā Dicit em̄ q̄ illa delectatio nullū est pccm in corpe dissētientis. sicut nec in corpe dormiētis. Et Bonauētl. dic eū loqui etiā de pcco ꝓprie veniali Si āt fuerit alter istorū ꝟsensuū tūc iudicād' erit de q̄litate et quātitate pcci ꝓportionabilik ad ꝟsensū. Cōsēsus itaq̄z ver' pl' hz culpe q̄z interp̄tatiu' ceteris parib'. et ꝟsensus direct' plus q̄z indirect'. et cōsensus plen' plus q̄z impfect'. imo cōsensus ver' dū impfect' ē ex fragilitate vel ignorātia sepe reputak solū venialis q̄ si pfect' esset mortalis diceretk. Similiter consensus indirect' nō pl' causat in sequētib' acti

bus de malicia q̃z ipe sit mal'. q ita pollutio veniēs ex solo ꝛsensu i cra pulā venialē dicēda est solū venial'. Exemplū ꝛ incestu Loth ꝛm doctores. et hoc valet ad materiā de pollutione nocturna ꝛgnoscēda. imo si iā pccm sit deletū p penitentiā non oportet sequētes act' esse nouas culpas ex ista ratione

Propositio.ij.

Illa pollutō diurna ꝛz ꝓprie dici mollicies nisi fuerit p ꝛsensū libeꝛ vno modo vel alio ꝓuocata vel exorta. Ptz ex ꝓcedēti. qm̃ sic nō fuit pollutio hec in ptāte patientis ita nec pccm. mollicies āt sonat in pccm qm̃ dicit apl's. q̃ neq̃z molles regnū dei possidebūt.

Propositio.iij.

Illa talis pollutio ꝛz reputari casus reseruat' sub nōie molliciei imo nec pccm vt dictū est. Ptz qꝛ nō est mollicies q magis dolēd' est q̃ hmōi est tale aliq̃d ꝓtulisse q̃z egisse vl' voluisse sic ꝛtingit in erectione pudendi intelligit cū ꝛsensu volūtatis. Noditū ē sub nōie molliciei qꝛ forsan in casu posset supioꝛ casū talē sibi ad horā vel quo ad aliq̃s reseruāe. nō qꝛ pccm sit. ꝫ vt magis instrueret et instrueret si sit pccz vel dissētiēs ad pccm seu ad pcci piculū et si sit pollutō ꝓprie dicta hoc tñ generalit et p semp fieri durissimū esset imo stultum

Propositio.iiij.

Illus flux' ex mēbris generationi deputatis reputādus est de se pollutio vel mollicies si nō fuerit vere seminalis. vñ flux' vrinalis vel mēstrualis vel alteri' hūoꝛis medij nequaq̃z appellād' ē mollicies sive pollutio. et ex oñti ptz q̃ nec isti casus reseruāi deberēt sub nōie pollutōis sic ꝓpō ꝓcedēs exponebat. ꝫ dictū est in ꝓpōe q̃ isti flux' nō sunt reputādi ꝛ se mollicies. qm̃ de p accidēs vel ꝓpter adiunctū aliq̃d pōt sec' euenire sic ꝓpositio sequēs ꝛocz

Propositio.v.

Illa pollutōne vel fluxu ꝛtingētib' stat hōiez grauioꝛi q in ꝛordiatioꝛi feditate aiaz suā maculare q̃z fac̄ ali' vere pollut' aut p mollicie. imo p fornicationē. imo p adulteriū vl' sacrilegiū vl' incestū supat'. Deducit hec ꝓpō p illa q̃ de causa delectatiōis et pꝛurit' in scdo notabili p̄dixim'. vñ et ꝓpt hoc spado dicit deflorare ꝛginē. Dicūt insup tā pueri q̃z puelle añ ānos nubiles exardescē in inuicē. Dicūt etiā frigidi et maleficiati nō potētes seminare nefarijs nequissimis nōnunq̃z illecebꝛis semet inq̃nare et eo flagitiosi' sūt ista p ꝛtrectationē illicitā a' alit q̃ diuti' durat viget et ardescit absq̃z sedatōe p effluxū seminis hac ignominiosa labe passionis

Propositio.vi.

Pollutio vel flux' q̃ vel nihil habuerūt de ꝛsēsu nec p ꝛsis de pcto nō ipediūt hōiez ꝛ p se a celebratōe. dicim' ꝛ p se qꝛ ꝛ p accidēs alit ē vtpote qꝛ patiēs scrupl'os' q ti

midus est in hac pte ⁊ faciēs sibi cō
scientiā inqietaz ⁊ dubiā. Aut qz pa
tiēs sentit se ex hac feditate discrali
atū in animo ac deiectū aut qz neqt
sufficienē cogitationes lubricas aut
turpes inde osurgētes depellē. Ñ
notandū q̄ sicut imaginatōes volū
tarie et lubrice disponūt maxie ad
hmōi fedas omotiōes. Ita viceuer
sa somnia nōnunqz de nocte vel co/
gitatōes i vigilia pueniūt ex hmōi
omotione et carnali stimulatiōe q̄/
admodū irat' aliter et alia cogitat
qz mitigat'. et timens qz secur'. Di/
cam' p̄terea circa principale q̄ de il
lo de quo loqmur. licet inuoluntari'
fuerit in patiendo remanet tñ in aia
q̄daz carnalis degustatio. qm̄ sicut
gustato spū desipit caro. ita gusta/
ta carnali voluptate et inuitis desi/
pit spūs. Addūt alij innitētes dcis
bonauēture et similiū dicētes impe
dimentū generale esse eo q̄ reqritur
ad celebrationē mūdicia nedū spiri
tualis a pcto ꝗ corpalis ab hmōi
fedo hūore sboc qualiē habeat vēi
tatē putam' aperuisse duz in tracta
tulo de pollutione nocturna loque/
remur. Ñ dñs de palude erudit'
in legib' tā canonicis qz ciuilib' qz
diuinis dicit de pollutiōe nocturna
Si causā non habuerit culpabilē q̄
debet hō cessare a celebratione. de/
bet inqz de cōsilio nō de p̄cepto sic
q̄ peccet mortaliē si celebret. Sic vi
deē loqui Augl. de quotidie cōican
tib'. q̄ nec laudat nec vituperat sed
eos suo sensui et deuotiōi derelinqt

Ñ si alter cōiugū reddēs debitū
nō arceē a cōione hm Bonauētl. vi/
deē q̄ illa macula corpalis non im
pedit cōionez imo nec impediret ce
lebrationē in sacerdote greco qui si
militer vxori reddē debitū teneē po
stulanti.

Propositio. vii.

Sicut nō omnis illecebrosa co/
gitatio cōsurgens in aia etiā
cū aliquo cōsensu dubio vel interp/
tatiuo vel impfecto. Similiē nec omis
pruritus vel titillatio vel stimulatio
cōsurgens in mēbris genitalibus ex
hac illecebra cogitatōe impediūt a
celebratōe. Sic nec cōflux' inde cō
sequēs de p se impedit. dū ratio nō
cōsentit. vel dū renitiē. nec plene cō/
sentit in illū. Primā ptē vt arbitror
cōcedūt oēs. de scda vero pte fidis
est ratio si p̄positio p̄cedēs attēdat
Consiliū tñ est in hac pte vt vitenē
diligenē occasiones. et satagat hō
ne morosā et sensualē cogitationem
in se qualēcunqz sic figat de aliquo
et circa aliqd q̄n eaz dū vult possit
euellē. Ita accōmoda te reb' dicit
Seneca et nō da cogitatōes carna
les et fluxus inde sequētes absqz cō
sensu volūtario. vincunē plerūqz sa
lubri'. tuti'. et efficaci' si ratio se hz
circa illas p modū nō curātis vel
diuertētis volūtatē ad alia qz si so
liciteē. tristeē. turbeē. et coneē tales
expellē. Poteē i hoc loco tractatul'
i gallico ō remedio otra tēptatōes
blasfemie oposit'. auget itaqz cogi
tatio vehemēs vel imaginatō cona

tũ.ac pinde nutrit cogitatões hu/
iusmodi imo multiplicat et efficacio
res reddit ad fluxũ ꝯsequendũ. De
si dissimulauerit neqz curauerit plus
qz de alteri⁹ hũoris naturalis fluxu
ꝯqescet. Posset aptari circa rẽ hanc
exemplũ de iuuenib⁹ q̃ trabẽ in alto
positã nunqz absqz casu transierint
q̃m audaces p ꝯsuetudinẽ ꝯ aliũde
tota securitate transibũt. Fit aũt di
uersio talis multiplicit omunis. per
impressionẽ sigilli crucis in pectore
vel in fronte qd̃ aliqui reputant effi
cacissimũ. sicut illud signũ ē triũpha
le atqz salutiferũ. sũme pterea hũili/
tatis. vincit ãt hũilitas laqueos di/
aboli dicente Anthonio. Fit hec di
uersio aliqñ p lesionẽ aliquã corpa
lẽ in lingua vel alibi. qñqz p expro/
brationẽ q allocutionẽ seuerã suarũ
cogitationũ tanqz esset aliqs appa/
rens temptator exteri⁹ Phy phy ve
vobis cogitationes vilissime. pcul
hinc abite in malã horaz veneritis.
sũ alijs occupat⁹ Nõ do vobis au
ditũ nõ visũ. discedite ab hinc syre/
nes vsqz in exitiũ dulces Fit et hec
diuersio nõnunqz p irrisionẽ quãdã
talis illusionis consurgẽtis tã multi
plicit in animo et turpit. Fit deniqz
p vitationẽ. p cõfessionẽ purã q nu
dã. et sup̃ modũ p spem et implora
tionẽ diuini auxilij sine quo cõtinẽs
nemo plene esse potest

Propositio. viij

Difficile ē vel impossibile absqz
diuina illũinatõe cognoscẽ cer
titudinalit radicẽ et causã pollutio/
nis diurne si videlz veniat ex cõsen/
su vero vel interpretatiuo. aut cõsensu
directo vel indirecto. aut a consensu
superioris rõnis vel inferioris. puenit
Quod propositionẽ hãc cõsiderantib⁹
esse notã. Ex quo cõsequent inferit
q̃ qz beat⁹ est vir q̃ sp est pauid⁹. et
q̃ bonaz mentiũ est facẽ conscietiã
vbi de necessitate non esset aliqñ fa
cienda. Expedit de talib⁹ cõfiteri q
nõ sine cõcilio prudentũ et exptoz
pter talia nihilipendẽ vel cõtemnẽ
In se ipis aũt expedit q̃ post consi
liũ acceptũ a prudẽtib⁹ exptis et de
uotis dimittat hõ scrupkos q timo
res nimios. alioqn nihilomin⁹ cade
ret in pusillanimitatẽ quandaz q in/
quietatõz sps q̃ nõ posset sufficient
recipe illũ cui⁹ in pace fact⁹ est loc⁹
Nec ascẽdit vnqz talis aia in pfecti
onis sublimitatẽ. Debet ho supior
et expt⁹ cui⁹ in hac re q̃rit cõsiliũ a
subditis. postqz exploraueri oñia
dicẽ diffinitiue et solida rñsione Tu
facita qm̃ si medic⁹ in medẽdo va/
cillauẽit q̃lis in egroto spanda erit
secura stabilitas? Ibinc tragicus ait
Qui dubiam salutẽ dat afflictis ne
gat

Propositio. ix.

Ho obuiãdũ piculis et scrupu
lis q̃ ꝯsurgũt ex fluxu fedo di
urno. cõsiderãde sũt diligent cãe et
radices vt eis agnitis fiat diligẽs
et discreta puisio. Discretã ho di/
cim⁹ puisionẽ q̃ nec velit abscondẽ
causas cũ maiori detrimẽto piculi
et scandalo qz fit hmõi flux⁹ q̃ qñqz
non est nisi venialis presertim dum
humor ille medi⁹ quẽ dixim⁹ nec ex

aduerso pmittit ea licentiose fieri q̃
de se culpanda sũt q resecari facilie
pñt. cuiusmodi sũt lubrici aspect⁹ vi
sus inepti. societas pl⁹ q̃z decz ami
cabilis in se gerens delectationẽ. et
si nõ de p se libidinosã piculosã tñ
et plus equo sensualẽ que nihilomi
nus aliqñ sub officijs aliquib⁹ spũa
lis edificij vt est ofessio vel lectio vl
eruditio colorare imo veri⁹ obscura
re se conat. Sed et caueat aliorsum
supior sibi a suspitionib⁹ nimijs et a
q̃daz vt sic loquar inutili zelotipia.
circa subditos se otineat. non indi/
cens ieiunia excessiua. vel separans
eos ab inuicẽ inutilie et spũalia col/
loquia vel officia vetans eis. Ser/
ua deniqz comicũ illud. Ne quid ni/
mis. Et illud sapientis Noli nimiũ
esse iustus. qz qui nimis emungit eli
cit sanguinem. Difficile est fateor in
hac re se aurea mediocritate tenere.
sed spũalis omnia dijudicat velut in
aere splendido mediãte sole. velut p̃
terea in fonte lucido. et illũ iudicat
sup omnẽ diẽ. Carnalis vo iudicat
velut in fonte turbido et limoso nõ
discernens de grossis. etiã de repti
lib⁹ venenosis immixtis. velut ptẽa
in domo caliginosa vir attrectãdo
discernens hec ab illis. Judicat po
stremo vir inter diẽ et noctem. et ita
frequentissime sese fallit et impingit
in die velut in tenebris. Sed salua/
re illũ debz spũalis ductrix manus
Qõ si renitie se ducẽ spnit si pmon
stratio sibi. si por et abbas suus ma
uult esse dũ transit p tenebras et p
obrupta. portabit q̃dez ille damna

tionẽ suã et dux liber euadet

Propositio. x.

Pollutionẽ corpalẽ qñqz prece
dit osensus. qñqz comitat. qñ/
qz sensus est circa eã non cõsensus.
qñqz vo sensus eã opat. q ita fit nõ
solũ cũ cõsensu vel sensu. z ex cõsen
su. Ultimũ hoz graui⁹ est et reddit
ꝓrie pollutionẽ culpabilẽ. Deniqz
tria ꝑma lz nõ reddãt ꝓrie et de p
se pollutõnẽ culpabilẽ sũt ipa culpe
et pcẽa. Alterz vo qñ scz pollutõ fit
cũ sensu nõ est ꝏ p se pcẽm. imo fre
quent auget meritũ tanqz materia
virtutis dũ resistit violentie passio
nis q̃ dũ sentit ipa magis q magis
allicit et impellit. quare similie resi/
stẽtia hz pl⁹ virtuti. Nodam⁹ q etsi
pollutio corpalis et vere seminalis
diurna vl nocturna nullo mõ dz sci
ent extorq̃ri etiã p sanitate vel alle
uiatõe et corpis vel iudicij rõis cõ
sequẽdi. Si tñ dũ sine tali cõsensu p
curãte eã vel extorquẽte puenit ipa
placeat. nõ qz delectatio est. z qz al
leuiationẽ corpis opat. hec nõ iudi
cat esse pcẽm. Videat tñ hõ pserti
nouiti⁹ ne hmõi cõplacentia se sedu
cat ptendẽs vnũ et agẽs alterz Sa
lubri⁹ est itaqz cogitatões et iudicia
circa rẽ hãc diuertẽ q̃z habere

Propositio. xi.

Pollutio diurna vel nocturna
dum sentitur effluere non de/
bet violenter prohiberi si probabili
ter estimetur q huiusmodi violẽtia
frustra eẽt nihilomin⁹ p exercitatõe

virtutis et p euasione piculi videt expedies vt hō conet phibē qztuz sētit vel expit omode fieri posse. qm̄ etsi hec retētio nocē debeat corpi p derit aie. Natura deniqz postmodū vno mō vel alio talē hūorē a se eij/cit. Ptz in mulierib' puerperis qb' siccant mame dū nō elicit lac. alio/qn sp fluere patū est. Sic pollutōes iste imo et prurit' tuti' nō vtēdo vel nō exercēdo ꝗ abstinēdo vincūtur. Similit āt et expti etiā in pruritu sē suali. Hec āt pollutio etiā in vigilia si in pncipio vsqz ad finē habeat iu/git rōnez et volūtatē renitentē qztū pt iuxta casū negocij volūtas repu tabit nedū non peccasse mortalit ꝗ multiplicit meruisse. Juxta illud btē Lucie Si me inuitā corruperis mihi castitas duplicabit ad coronā Pōt āt casus diurne pollutionis euenire circa eos q hnt de nccitate audire ofessiones vel aliqua talia cogitare vel agē ad q sequit aliqn renitētib' eis toto posse et sibi pcauentib' ab initio vsqz ad finē talis passio fedi/tatis. Q̄ si qs dicit omittat talis q tā fragilis est et lubric' audire ofes siones. pdicare. et silia. Rndet q in multis casib' nō optet hoc fieri ppē nccitatē cōsilij et euitationē scādali et obligationē officij. Sz quales sē isti casus nō pt generalit arte deter minari. Referam' hoc ad illd qd sa piens iudicabit circūstantiaz cōdi/tione pensata. Cōsulo tn vt auditu/r' cōfessiones in hmōi piculo acce/dat preparat' cū timore et tremore. Auertat insup quātum pt facie seu oculū carnis et nō min' oculū men tis ab aspectu sensuali illi' q cōfitet ꝗ ascendat in arcē rōnis. Illic qz re cogitet aiaz illi' velut egrotā q sau ciā qz caro nō pdest quicqz. deinde celebrat' si pt officiū hoc differre post missā suā tuti' agit qm̄ recens hmōi flux' pl' impedit celebrationē qz vet'. Cōstituat ptēa confessor et in illo statu corpis in quo min' scā dalisabit vt stet vel flectet genua vl alicubi se psternet. Sit insup sermo suus dū ad talia ventū fuerit breuis et rigid' psertim vbi cōfitens pat' est nō renitēte verecūdia spōte totū vir' euomē. Sz p affabilitatē quan dā optet a cōfitēte nimis verecūdo nuditatē sue feditatis extorqre. pfe cto vbi maius inest piculū. ꝗ si charitas ad hec feda scrutāda descēdat nō curiositas aut lubricitas iuuabit caritatis auctor de' faciēs cū tem/pratōne puentū. Notent ad intelle ctū pleniorē pmissoz pma sūma cō fessoz titulo. iij. lib. iij. de bigamis vbi qrit quo pdit virginitas. Itez tractatul' quē ascribūt aliqui sāto Thome. ꝗ magis apparet ex stilo et materia q̄ sit Boneuēture q incipit Qm̄ fundamentū q ianua. et est vti lis multū

Explicit tractat' de pollutōe di/urna venerabilis mgri Jobis Ger son cancellarij parisien. Anno dni Mcccclij

De celibatu

Dialog' sophie et natu re sup celibatu siue castitate ecclesiasticorũ per M. Johãnem de gersono Cancellariũ paris edit'.

Dialogus apologetic' p celibatu ecclesiasticorũ cui' collocutores sunt Sophia ⁊ natura Cõtinet act' quatuor pncipales. Prim' inuestigat finẽ hũane cõditiõis qui nõ ẽ pncipalis vt generet ꝫ vt felix viuat Scõs rõcinãdo cõcludit ipi nature q castitas moralis nedũ matrimonialis sed etiã vginalis atqz vidualis in mltis ẽ laudabilis Tertius ꝫ idẽ deducit de heroica castitate q̃lem nature discipuli vel coluerũt vel beatificauerẽt vel oslu erũt Quart' spẽaliter insistit circa diuinalẽ castitatem q̃lis imponit ecclesiastici viris vltro cũ ppetua mrimonij negatione cũ dedicatione ad deũ cum celebri reb' sacris applicatiõe. vbi tãdẽ nature pax ẽ cũ sophia. ¶ Alloq̃tur in primis sophia (q̃ ⁊ sapiẽtia fronesis aut theologia dicit) naturã quã ex inspectione cuiusdã dialogi p egregiũ militem dominũ Guilhermuz Payguet nouit editi indignatam senserat contra votũ castitatis sacerdotum occidẽtaliũ ex ostitutione Cõcilij Niceni. Est igit pncipiũ vboꝝ suorũ veritas euangelij.

Primus actus

ecclesiasticorꝫ. Ccclxxx

Sunt eunuchi q̃ seipos castrauerũt propter regnũ celorꝫ. q̃ pt capere capiat Matb. xix ¶ Sophia. Ne murmuraueris igit adversus castitatẽ sororꝫ natura quoniam sũm' magr et dñs nr protulit hoc vbũ in grande pconiũ volũtarie castitatis ¶ Natura Quis potest o sophia capẽ verbũ istud? Quis cum verb sũmi pris nri cõcordare qui pma mei cõstitutione dedit legẽ talẽ. nedũ hominib' ꝫ animantib' oib' vt crescẽntq multipicarent. nec dũbiũ q̃n p generationẽ? Crescite inq̃tq mltiplicamini ⁊ replete tram sbinc dcm est a discipulis meis pbis q sũ ego natura vis insita reb' ex sikib' similia procreãs Eunuchorꝫ vo quis generat. quis multiplicat. q̃s deniqz tram replet? Nõne dũ sponte id fecerint meis imo diuis legib' se q̃si puaricatores opponũt? Nõne fuit inutile lignũ nõ afferens fructũ. ⁊ ꝓtẽa iure maledcm? ¶ Sophia Molito putare sororꝫ natura/sum' eni vni' pris filie. q̃ de' est vnicus Nõ putaueris inquã deũ/nrm patrẽ. dissẽsionis esse spũm in quo sit est ⁊ nõ. q̃ dictis suis disson' sit in lege ⁊ in euãgelio ¶ Natura Nequaqz ita prorsus errauerim ꝫ inde rapior in admirationẽ. Quõ fiet istud qd tu dicis vt cũ mea lege stet in euangelica veritate laudabilis ⁊ vltronea castratõ eunuchorũ q̃ tram replẽ nõ pnt? ¶ Sopb Vide ne sis tu ⁊ tui illorꝫ de nume

ro de qb' mgr me' ihs xps vtiqz de' tuus pmisit q nō oēs capiūt vbū istud Deinde fca distinctōne de triplici modo eunuchorz subiūxit de vltimis Qui pt capē capiat forsitan tu capere non potes Natural. Cur illō nō potero te doctrice quā fateor meā eē magrāz Sopb Si magrām me recognoscis. te discipulaz exhibe. te credulā pbe Nā oportet oēz q̄ discē vult credē in tuis etiā disciplinis. q̄nto pl' in meis q̄ superāt in multis tui facultatem ingenij quāuis vero in nullo tibi sim prius otraria vel aduersa. Sz ē veritas que supgredit veritatē Prima cernit i lumine fidei seu reuelatiōis descendētis a pre luminū Alteri ospiciēde sufficit tuū lumē naturale. Naz alit in doctrinis iudica qz i opib' q̄lia sepe eē cognoscis effecta sup vires tuas vt q sol stetēit. q vgo peperit Quib' ideo miraculorz nomen indidim' qz non potes iporz otingē rōnez Natural. Si penit' ita sit vt nllo pacto capevaleā qd inqro qd oro nisi silere relictū est q ponere digitū ori meo Sopb. Bene sperauerīs quere cū humilitate nō animositate prua Conabor tibi oīdere cōcordiā euangelij cū lege celibat'. cū mrimonij castitate. cum fecūditate gre celibatū Natura Gratum id effecerīs m. Ecce tibi me discipulaz exhibeo docilez. dicito q vis Sopb Querendū in pmis est ne nos proprie vocis ignorātia seducat q̄s sit intellect' hui' tue imo diuine legis Crescite q mltiplicamini q replete traz Natura Mirū talis vt p copulam maris q femine species in se remaneat per pagationē in diuiduorz otinuā Sopb Oportet ne q̄piam aliud attēdē pptim circa gen' humanū qd rōne regi debz Natural. Quid vis attēdat aliud Sopb Est ne pcor finis altior hominis qz vt viuat hic in terris more brutorum q se p generationem multiplicet. Natura Si sit alius tu cōmone vel edoce. Sophia Recte petis qm igno/rato fine cuiuslibet rei nihl solidū de eadē fieri pt Dixerunt itaqz discipuli tui q pm exigētiā finis cetera debēt moderari Est enim causa causarz mouens alias oīes siē efficientē formalē et materialē Cū ergo scire sit rem per causā ogno/scere. superest in hac dq̄sitione nra vt pma potissima qz causarum nō lateat Natural. Superest agnosco Sopb Sumam' in pmis a fine opēdiū put suadet discipul' tuus plato et dicam' q finis hominis ē cognitio intuitiua q fruitio sūmi boni i vita ppetua Quid refugis? Quid attonitam te stupor iuadit? Sentio te non capere mōzles fieri immortales. nec trenos in celestes omutari Verūtā de'/nr cois pat ita sanxit. ita mihi meis qz sua diuinit' illustratiōe retexit Respiraueris āt Ego familiari' interea tecū agā. scisciās a te quē eē finē priū hominis vt hō est discipuli tui (q̄s

dicunt pbos) posuerũt quẽ finez appellauerẽt felicitatẽ Et ne ẉtis p diuerticla tot opinionũ vagabũ/da perres/volo mihi narraueris ſñiaz illã q̃ tibi pbabilior estimat̃ z verior ¶ Natural. Faciã vt petis. gr̃az hñs tali odescẽsioni beniuo/le. Nam ad illa que p̃misisti preru pta/mõ scãdere vires nõ sufficiũt. Sopb. Cõualesces tãdẽ me duce meo qz lũine.sicꝫ potẽs fies Dic interiz de petito Natural. Magñ inẽ meos cultoz Aristoteles.nec a mearũ semitis rõnũ deuiãs hacz illac.more plurimoꝫ/oclusitz constituit in ethicis suis. felicitatẽ hominis in cõtemplatiõe p̃me causeqm̃ illa est opatio optime potẽtie hois circa optimũ obiectum suũ. Dehinc quid stoici. quid epicurei. quid qz platõici sẽserint de fine hominis/sũ pmpta referre ¶ Sopb Sta Sufficit ad pñs B vnicũ p re quã agim̃ verbũ Aristotelis tui. qm̃ per oia osonũ est m̃ meisqz disciplinis. Sz altioza nr̃a migrare nõ valuit. deficiebat sibi creaturarũ scala p quã sẽp enisus ẽ ad veritatẽ.non hñs ex te natura viã alteraz Propterea me dedit de̊ filiis hõinũ q̃ten̊ deducerẽ eos ab illa felicitatis arce in q̃ stetit Aristoteles ad principiũ felicitatis ecne sup̃ moduz sblimioris quã ꝛp̃s nr̃ credẽdaz p me meosqz infallibili reuelatiõe firmauit ¶ Natura Sit ita. Quid valet tandẽ iste circuit̃ ad rẽ p̃mo propositã de cõcordia castitatis eunuchoꝫ spõte castra

toꝫ cũ mea lege de mltiplicatiõe filioꝫ q̃les vtiqz gignẽ nequeũt q̃ manere volũt aut forte coguntur eunuchi vl castrati prout apud tuos q̃s ecĉasticos nominant copiam videm̃ ingentem ¶ Sopb Certe per omnem modũ rite pcessimus dũ finẽ inuestigauim̃ hũane cõditiõis qz finis est qui reb̃ oib̃ necessitatẽ legis imponit Ad quẽ nõ aspiciẽtes circa humanũ geñ delirant intolerabilit̃ simile de hominib̃ vt de iumẽtisz brutis ferentes iudiciũ ¶ Natural. Perge vltra ¶ Sopb Pergo docẽs ex concessis tuis.q̃ laudabil̃ nedũ mihi ꝫ tibi tuisqz castitas eẽ debet. Nõ dicã in oib̃z singul̃ alioq̃n piret successio ꝫ in nonnullis et paucis Natura Miroz si potueris hec ostendẽ Sophia. Ostẽdã ne dubites.desit tãtũmõ auida temerarie ꝛtradictionis pteruia ¶ Natura Deerit spondeo

Scũs accus. principal.

Nobis de castita Sopb Ante locutur̃. oportz ne fallat eq̃uocatio ognoscẽ tã descriptiue qz diuisiue conditionẽ castitatis Est autẽ castitas virt̃ moderatiua passionũ ptis ocupiscibil̃ circa venereas voluptates. sicut sobrietas circa delectatiões gust̃ in cibis et potib̃ moderatur Hoc aristoteles tuus B tota discipuloꝫ tuoꝫ scola pclamat ¶ Natura Nec reclamo Ꝓ quo vadis. Sopb. Castitatẽ sic descriptã ẽpli

cam⁹ seu triplicē diuidim⁹ in casti
tatē moralē heroicā ⁊ diuinalē Et
q̄dē de morali qz notior est/ prior
erit sermo. deinde de heroica. po/
stremo de diuinali tractabimus
Natura Placet vt vis Sophia
Castitas moralē quēadmodū ce/
tere morales virtutes consistit in
medio Est enim virt⁹ habit⁹ electi
uus in medio cōsistens q̄ ad nos
vt sapiēs iudicabit Cōiecturalē ve
ro medium castitatis. vt nec exce/
dat cast⁹ nec deficiat circa venere
os act⁹ ꝑm sex circūstātias i gene
rali. que sunt ꝑsona. locus. causa.
tp̄s. mod⁹. materia. vt fiat. s. ꝑ quē
oportet. cur oportet. vbi oportet.
qñ oportz. quomō oportz ⁊ circa
q̄d oportet. alioq̄n laude carebit
Quis. q̄d. vbi. qñ. cur. qūo. cernē
debes Natura. Et q̄ pacto pl⁹ in
homie q̄z in ceteris aiantib⁹? Cur
nō hoib⁹ mee legis instinct⁹ ꝑmuz
insitus sufficit. vt multiplicet ⁊ cre/
scat et repleat terram? Sophia
Cur nō ita queris rōnem Quare
de⁹ omnia subiecit sub pedib⁹ ho/
minis. oues ⁊ boues vniuersas in
sup et pecora cāpi. volucres celi ⁊
pisces maris. et nō cuiuis animan
tiū ceteroꝝ. si parem estimas legē
vtrozūq̄z? Sz plane datū ē vt insi/
tum hoib⁹ libeꝝ arbitriū quo reli/
qua carent omnia Est autē libeꝝ
arbitriū facultas rōnis ⁊ volūta
tis q̄si liberū de rōe iudiciū. Hinc
dominiū accepit super irrōnabilia
q̄libet q̄si seruilia sub libero. Hinc
semetipm per illud liberū arbitri
um regē debet sub quo est appeti/
tus su⁹ sensualis vt dominet illius
Hinc illa cōsurgit aurea mediocri
tas debita suis actib⁹. Hinc deui/
ando ꝑ pl⁹ ⁊ min⁹ debito iure cul
patur Tu vero natura per te solā
sb deo patre sūmo regis et virigl.
omnia/ que rōnē hmōi nō habent
sibi cōiūctaz. A te deniqz pl⁹ agūt
q̄z agant. nec i suis motionib⁹ cri/
men hñt. sicut nec ꝓpriā q̄ regant
diunctaz obtinēt rōnem Proptēa
neqz castitas neqz sobrietas neqz
generaliter virt⁹ aliq̄ moralis re
periūtur in brutis. nisi forte per
metaphoricā locutionē vt turtur
casta. cast⁹ elephas. canis prudēs.
leo fortis. māsueta colūba noian
tur Et et oppositio per similitudinē
vicioꝝ supb⁹ equ⁹. astuta vulpes.
vorax lup⁹. sus luxuriosa Natu
ra Animaduerto q̄ dicis nec a me/
is sē aliena ꝓncipijs Jam insuper
velut a longinq̄ q̄d moliris odo/
ro Sophia Itaqz molior ostē
dere q̄ castitas ꝑpetua nō tibi sp
est aduersa Natura Imo certe
iurta deductionē tuā et descripti/
onē nulla mihi castitas sic nec vir
tus aliq̄ moralis existimāda ē cō/
traria Sophia Recte sētis ⁊ cō
cludis Inde sūmurmuras ergo
si sint eunuchi qui se castrauerunt
ꝓpē regnū dei? Natura Nunq̄d
nō iure conq̄roz de talib⁹ qui se to
tos et ꝑ semper ab officio genera
tionis abdicāt? Nōne peccāt in ex
tremoꝝ altero/ q̄ tāq̄z agrestes vl
insensibiles omni dant operationi

veneree repudiū? nōne sbiectū ꝓpri
uz spēzqz destruūt ¶ Sopb Quid
si palā ex ocessis tuis mōstrauero
tale aliq̄d fieri posse multis casib'
cū tuis legib' q virtute? Quid si vi
deas equos ad libidinē pronissi/
mos ex equarū vsu debilitari. q/
b' abstinentia tōlis dat sic q mul/
tis alijs robur et incrementū vsqz
in senectaz et seniū? Adeo vis esti
matiua circa venerea fātasiam qz
abstinētia magis ledit Sed q̄ren/
da sūt rurs' aliqua q̄ten' efficiatur
processs' lucidior. ¶ Cōcedis absqz
scrupulo q op' generationis non
est passim ab hominib' exercendū
nisi qñ optet et vbi oportet et de
reliquis ita circūstantijs? ¶ Natu
ra Cōcedo ¶ Sophia Des igit
optet regulas ad istaz ognitiōez
circūstātiaz quales tui discipuli(
arestoteles potissime) tradiderūt
Etsi nullʼ eoz ad supmā purā q li
q̄daz osperexit vitatē qz tuo lumi
ne nō meo (qd supnaturale ē) suū
exercebāt mētis intuitū. Proptēa
diuersas i sectas q scismata parti/
ti sē. quaz multas tuus coarguit
arestoteles. vt q mulierz debebat
eē omunitas in vsu more brutoz
q̄rūdā animaliū Neqz enī sūt oia
talis intēpate oditionis. ꝗ sociali
q̄dā indiuidualiqz vinculo masq
femella diūgūtur. sic in auib' pluri
mis cernē est Dicebāt alij debere
passim homines cū feminis in pu/
blico misceri velut canes Inde ci/
nici q canini dci referūtur Lauda

uerūt alij oiugiū ꝗ b pacto ne plu
res essēt vni' aut q ocubinat' nō
inde tolleret q̄si culpabilis q̄zuis
honoris legitimi min' hās Ado
uerūt nōnulli fornicationē soluti
cū soluta non eē pccm. imo crude
lit agi questi sūt otra gen' huma
nū si nō licēt vti libere ꝓprio corpe
sine cuiuspiā iniuria q̄rendo volu
ptatē Sileo de barbaris natōib'
rēo rōnis iuditio carētib' vel ꝓpē
indispositionē corpis vt cernim'
in naturalit fatuis. vel ob puersi
onē osuetudinis Non loq̄r de be/
stialib'. non de melācolicoz mille
spēb' in subuersiōe rēi iudicij De
niqz nolo totā hicq nūc materiā(
q̄ latissima ē) de castitate psequi
Satis mihi fuerit cētrū illud attī/
gere. circa qd nra pns collocutō
versaq voluit Quod vt fiat opē
diosius. oueniam' pcor in aliq po
sitione vel certissima vel pbabili
ore Alioq̄n vagari p omnia sata/
gētib'/ nusqz finis ¶ Natura Cō
ueniam' assētio memor sponsiōis
mee poris/ discipulā me docilē nō
pteruaz eē velle ¶ Sopb Move/
ste facis Coartet idcirco fmo nr
ad illos q pro illis int q̄s est hicq
nūc nostra ouersatio. ad christia/
nos loq̄r q̄ nullo pacto damnant
coniugia legitima/ ꝗ honorātq co
lunt. tradētes pro relatione ptis
generatiue circūstantias sex debi
tas' q concubitus ille tibi nature
consonus/ ocessus insuper imo iu/
sus est a sūmo pre nro deo qui fit

inter illas personas quas ipe con
iūxit exēplo ꝑmoꝝ parētū. dans
mulierē in adiutoriū viri/vt relin
queret patrēq matreq. q adherēt
vroꝛi sue Itaqꝫ iā sē duo in carne
vna ad op' cōmune filioꝝ vt cre/
scant et multiplicēt et repleāt trā
¶ Natura Etsi sint plurime natio
nes nesciētes vl nō admittētes re
lationē hmōi sic artatā. nihilomi
nus ēminis his cōcludi non recu
so. qꝛ multiplicationē generis hu
mani nō adnullant. videnē poti'
honestare ipaq per sacra coniugij
federa castitatē ¶ Sophia Ho
nestāt certe/ ꝓpagationē qꝫ filioꝝ
redūt eis vtiliorē qꝫ vag' incert'
qꝫ cōcubit' Qua in re statim colli
go nō tibi displicibilem esse casti/
tatem coniugij limitibus astrictā.
eo ꝙ secunda est huiusmodi casti
tas/ generās qñ oportet q vbi cū
ceteris circūstātijs ¶ Natura Nul
lo pacto displicet Sed qualis me
molestat castitas intelligis· videli
cet/ q̄ se totā eunuchisat q castrat
que valefacit omni cōcubitui/ q̄ fi
ne/ prolificat null' Talis est casti
tas illa quā nomināt virginitatē
Hec ꝑpetuā carnis integritatem
omnis expertem act' diugalis sp
retinē gloriat Alteraꝫ dicūt vidu
alē differētē in h a virginitate/ qꝛ
iam expta venereos act' vel in cō
iugio licite. vel illaudabilē extra
diugiū/ nihilomin' habet hoc cū
virginitate cōmune/ nunqꝫ genera
tioni filioꝝ intēdē velle ¶ Sophia

Distinxisti subtilē tripler genus
castitatis moralis. coniugalis scꝫ
virginalis atqꝫ vidualis. extenso
nomine q̄lē explisti vidualē acci
piens. Nobiscū vero duenis de ca
stitate diugali. nōdū de dginali q
vidualī mecū sētis Et hoc superest
vt ꝑbemus. hic aris est hic cardo
pñtis discordie ¶ Natura Sic eē
cōcedo Sophia Teneam' que
ꝑmissa sūt omnia/ ꝑtin' in cōcor
diā veniem' ¶ Natura Tenebunē
¶ Sophia Si devero tibi cas' pluri
mos q apud multos homines q̄
bus nō potuerūt ipi diugali b' vti
omertijs vl de facto vl de iure to
to tpe vite sue dsequēs est vt casti
tas in eis ꝑpetue dtinētie a genē a
tione filioꝝ permaneat ¶ Natura
Consequēs est ¶ Sophia Dtve
ro facilis est añcedētis deductio
trib' modis in generali Unus est
facti. ali' iuris. et terti' electio cō
ditōis melioris Et quidē hūc ter
ciū modū separatim post tractabi/
mus. nūc de duob' primis pauca
de tot exēpla tangem' Quis im/
pedimēta facti negauerit q̄ se co/
ram assidue ponūt vt corporalis
castratio vt inualitudo et natura
lis frigiditas q incarceratio ꝑpe/
tua/ vt defect' apte mulieris Sic
vice versa de femineis obstaculis
¶ Natura Nūqꝫ istos negauerim
casus quos nobis oculus indicat
Sed quid nobis de necessitate cū
loquimur de virtute ¶ Sophia
Multum per omnē modū quādo

fortis et solers anim⁹ facit de ipa necessitate virtutē quando detrimentum vertit in meritū Rursus vbi defuerit aliquando necessitas huiusmodi naturalis que facti dicitur cōcurrere potest altera que iuris est. quando de iure non de facto negatur omnis ab homine mare vel femella cōiugalis associatio ac pinde prolificatio. Exemplū in seruis empticijs q̄s nubere domini vetant Exemplū de pauperibus et egenis non habentib⁹ vnde tolerarēt onera coniugij vl prolez cōuenienē educarēt Exemplum de leprosis pie nolentibus progeniem similiter eis inficiendā gignere Exemplum de fedis q̄ turpibus tam visu q̄z victu non satis tolerabiliter in matrimonio conuicturis Exemplum de viduis et viris et feminis habentibus pueros iam vir educabiles ab eis q̄bus beniuolentia prouidenti nolunt superinducere copulā nouercalem Quidni casibus omnibus istis q̄ similibus eligat castitas p petua seu virginalis seu vidualis? Quāq̄z mala que p̄mūt hāc inducant. nihilomin⁹ ideo voluntaria dici p̄t atq̄z moralit laudabil qr volūtas inducta volūtas est quē/admodū tu⁹ oñdit aristoteles de p̄ficiēte merces in mare ne pereat Postremo si passim casus inueniūtur in omni seru etate gradu q̄b⁹ potest imo debet vacatio fieri ab actu generationis ad tēpus nūc

magnū nunc mai⁹ qñq̄z maximuz cur non poterit hoc concedi ca dē posse per totuz tempus vite? Habes igit demonstratā tibi quaz p assūpsim⁹ ꝓpositionē/q̄ laudabil sepe est ex circūstātijs castitas seu virginalis seu vidualis generationi nūq̄z vacās ¶ Natura Negare nō valeo nisi memet in p̄concessis negauero Verūtamē mea nō tollitur exinde q̄rela sup illis quos a tūb⁹ impedimētis liberos (q̄lia noinasti) volūtas (nescio q̄) spontanea (nisi poti⁹ obstiata vl agrestis vl innaturalis dicenda ē) remouet ab actu p creationis liberorū. Hoc est cur de tuis ecclesiasticis stomachabar/ob niceni cuiusdam cōstitutiones ꝛcilij de ppetuo taliū celibatu. ¶ Soph Senseram. volui tñ vti circūlocutionibus añ dictis ad introductionem sequētiū. Subiunget insup ratiocinatio de castitate heroica p⁹ moralē p̄us q̄z de diuinali quā adeo grauē censes verbū fiat Beniuolam te deberis et attētam q̄ docilem ¶ Natura Laudabis videns

Tercius actus. principalis ¶ Sophia

Recorderis optz eoꝝ q̄ p̄or actio oclusit de fine oditōis humāe ¶ Natura Mirū ille est otē platio p̄me cause scōm deductionē Aristotelis mei. q̄zuis de felicitate politica q̄ yconomica q̄dam

alia ꝗ nõ aduersa tradiderit/repo
nẽs eam in trãquillo uictu ciuiũ
per se sufficiẽti ⁊ in dispositiõe bo
na dom⁹ ¶ Sopb. Loquamur in
terim de felicitate monastica seu
speculatiua hominis vt homo est
ad quã ꝑctica seu politica vel ico
nomica tandem habet ordinari.
¶ Natura. Age put vis etiã cur ita
facias non satis agnosco ¶ So
phia Agnosces. nã interrogo te si
felicitas homis (qua nihil ei me/
lius. nihil optabilius nihil hone/
stius vtilius delectabilius est) ad/
ꝗritur sepe melius per castitatem
heroicam q̃ per copulam coniu/
galem. castitas talis erit preferen
da seu amplectenda Jaz enim di
ctũ est ꝙ ꝑm exigentiã finis media
sunt accipienda que nullam prior/
sus habent bonitatẽ si non ex fine
quẽadmodũ veritas cõclusionũ
in speculabilib⁹ depẽdet ex ꝑmis
principijs Est enim finis ꝓncipiũ
primũ in ꝑcticis ¶ Natura Nellẽ
exponeres quid per nomen hero
ice castitatis intelligis ne process⁹
forte fallat. ignoro ¶ Sopb. Re/
cte cupis ⁊ iam paulo añ reliq̃raz
insinuãdũ quo pacto castitas ne
dũ de facto vl de iure poterat iu
giter amplecti. per non paucos ꝗ
ꝙ hoc fieret seu fieri ꝓsuaderet cõ
ditiõis electio meliozis Et hic sta
mus/pensandã dicentes heroicaz
castitatez ex duob⁹ maxime. ꝑmit⁹
ex fine felicitatis. dehinc ex electi
one continentie virginalis seu vi/
dualis ad semper ⁊ pro semp pro
pter adeptionẽ faciliozẽ huius fi/
nis/possẽ dictis et exemplis culto
rum tuozũ deducere. Nihil credo
plus obesse veritati vel adquiren/
de vel speculãde (potissimum de
causis altissimis) q̃z voluptatẽ ve
neream/q̃z contractũ illum corpo
rum sine quo vxor cum liberis ha
beri non potest. vbi sorbetur ⁊ ab
sorbetur rationis iudicium. vbi ni
hil virile. nihil altum/nihil celeste/
mẽs que tali se deberit passiõi fini
tur meditari Quid igitur si sense/
rit adolescens vel tuo vel diuino
munere vel alteri⁹ admonitione p/
petuam huius furoris carentiam
cõferre plurimũ felicitati capescẽ
de ad quam conditus est hõ Nõ/
ne poterit cõsulto velle iugiter cõ
tinere/mortificãdo tyrãnicam hu
ius moribũdi corporis rabiem ne
reuocet aut ꝛtrahat aut deturbet
ad alta tendentẽ? ¶ Natura Ecce
in modico suades cõtinentiaz sic
et felicitatem omnes homines de
bere cõplecti. Sic perinde qualis
poterit superstes esse posteritas
Sopb Nõ hec formidaueris qz
sic nõ omniũ est heroicos esse id ẽ
diuinos et super cõmunẽ hominũ
cõditionem eleuatos. ita nec talis
castos existẽ Propterea dicit ma
gister noster et dominus Qui po
test capere capiat Non ẽ omitten
da laus libertatis/nõ liberalium
collaudatio studiorũ/formidãdo
ne serui remaneãt nulli/ ne ꝑterea

mechanicis nemo vedit' inueniat̃
exercitij̃s Rara sĕ excelsa omnia. sp
q̃q̃z vilium aut mediocriũ maior
erit numerus. suasione optimorũ
non extãte ¶ Natura Vtvero dif
ficilis. ne dicam impossibilis ẽ hec
heroica vĕ horrida castitas ¶ So
phia Difficilis est fateor. sed tẽdit
ad ardua virt'. Difficilis. ꝗ apũd
plurimos adolescentes et adoles
centulas inuenta est Deniq̃z non
ego sola cum meis sed tui virtutẽ
heroicam posuerunt quasi supra
hominem sicut in solitarij̃s bñ cõ
positis. sicut ecõtrario deprimit sũ
homine incõposita solitudo Soli
tarius quippe vel deus vĕ bestia
Natura Recolo dicta meor̃ Sed
moderatus venereorũ vsus quin
aptus sit ad virtutis q̃ consequen/
ter felicitatis adeptionem nõ pa
lam cognosco Nec intemperatum
laudo sed nec prorsus nullum ap
probare valeo. ꝓpter diuinam sui
similis generationem. imo q̃ ꝓpter
vrgentem mei iuris necessitatem
Et quidem ꝓterea. separo semẽ
a superfluo tertie digestiõis. ego
debitis in vasis illud condo. ego
meatus ei conuenientes adapto
Deniq̃z mulcebrem indidi deside
rabilemq̃z supra modũ delectatio
nem/ que cõtinue stimulat. q̃ si nõ
effluendo sedetur. leditq̃ molestat
aut aliq̃ndo mortificat Hic ẽ om
nium cõmunis amor vincens om
nia. de quo virgilius noster Omne
adeo gen' in terris hominumq̃z fe
rarum Equorũq̃z genus pecudes
pictaq̃z volucres. In furias ferrũ
q̃z ruũt amor omnib' vnus ¶ So
phia Declaraueris et aggraua/
ueris q̃z tumlibet volueris. nunq̃z
obtinebis vt impossibilis heroica
castitas iure putetur apud homi/
nes strẽnue volũtatis q̃s equus
amauit. non falsus iupiter. sed de
us verus. et quos ardens euexit
ad ethera virtus. quam virtutem
mei gratiaz dicunt atq̃z caritatez
Fassus est quippe meorum vnus.
vt sciui inquit quia non possũ alit̃
esse continens nisi deus det. et ꝗ
ipsum erat sapientia/ scire cuius es
set hoc donum/ adij̃ dominum
Natura Quid mihi nunc de mira
culis que solis innitor legibus me
is? ¶ Sophia neq̃z sane leges tue
diuinum secludunt auxilium. sine q̃
iuxta platonis tui verbum/ nulliz
rite fundatur exordium Nihilomi
nus agam tecum proximius. dicã
vnde fortassis tu stupeas tui q̃z
mirent ¶ Natura Expecto ¶ So
phia Facilius est apud hominem
q̃ bona volũtate zelat castitatem
illam perpetuam q̃z interpolataz
sine vicio custodire ¶ Natura Pa
pe quid ais ¶ Sophia Id quod
audis vt melius accipias consti/
tuo duos homines/ vnum vora
tum. alium celibem. continebit di/
co celebs facilius ab omni voluptatis illicite sẽsu deliberato et ex
perientia. q̃z vorratus vtetur mo
derate sine q̃uis impudicicie macu
lantis culpa ¶ Natura Mellem
certis id a ꝓbatõib' ofirmares

Sopb Sumũtur rõnes ex cõsideratiõe sextuplici. ex alliciẽtis ablatione. ex febrili similitudine. ex pruritꝰ curatione. ex humoris deiccatione. ex iocũda cõsuefactione. ex virtutũ associatiõe. Natl. Nolo moreris p singula. ꝯ te ad pauca resolue. Sopb Fiet. Difficultas obtinẽdi causat ex imaginatia virtute p̃sentãte obẽm appetitui tãqꝫ delectabile vl directe qꝛ mulcet. vl indirecte q̃a tristicias stimulãtes aufert. Cui rei signũ ẽ q̃ imaginatiõe cessãte sup venereis actibꝰ cessat et eorꝫ ocupiscẽtia vel appetitus. Perspicuũ fit hoc in irrõnabilibꝰ q̃ntuncũqꝫ pronis ad luxuriã sicut in equis tauris et canibꝰ. Hoc exp̃ssit virgilius tuꝰ in georgicis de custodia equorꝫ. docens eos separatim ab eq̃bus alẽdos eẽ. ꝛ causaꝫ reddit cũ experientia dicens. Carpit enim vires paulatiꝫ vritqꝫ videdo femina. Natl. Negari nõ potest sensu repugnãte. Sopb Ceterũ causat imaginatio vel actuat ex duobꝰ. Unũ est obiectũ exteriꝰ placibile. pceptũ visu tactu vel auditu vel etiam olfactu. Hinc naso. Fortis equus vise semper adhinnit eque. Hinc magorũ vnus apud athenas adeptus est modico nasi adiumento vel odoramẽ regnũ. ait valerius. quoniam equũ suũ ex memoria odoris eque mouit p̃mꝰ ad hinnituꝫ. Alterũ imaginatiõis excitatiuũ. ẽ humor seminalis q̃rens exituꝫ. Qui si negat stimulat vt vrina supabũdãs vt vapor colericꝰ ꝛ igneꝰ. causatqꝫ pruriginem circa ptes alias nõ minꝰ circa genitales calida vẽ tositas prurit irritat ꝛ vrit. Natl. Voluit ꝯ et ingeniauit sũmꝰ auctor meꝰ. puidẽs ne desideriũ propagatiõis p̃ generationẽ sui similẽ lãguescẽt. Nam vt omestio saluat indiuiduũ sic speciẽ carnalis commixtio. Sopb Voluit fateor ꝯ ita voluit in hominibꝰ vt motũ huiusmodi rõ sibi data regat. Qõ ꝛ effecissꝫ absqꝫ omni difficultate rebelliõis si nõ suo p̃mitꝰ creatori rõ rebellasset. Natura Transcẽdit hec assertio limites meos de pcõtali. pge q̃ cepisti. Sopb Nemo dubitauerit q̃n coniugatꝰ habeat obiectũ p̃ncipaliter ꝛ iugiter alliciens q̃ d est vxor sua plus q̃ celebs habẽ cogat. Natul. Quis hoc negat? Sed p̃sto simile est remediũ. p vsum dsortis legitimi. Sopb Presto est. ꝯ an plus equo succẽdat inflãmet ꝛ ardeat/inebri et ꝛ abducat/viderint coniugati. Dicit enim satiricꝰ. Quid enim venus anxia curat. Inguinis ꝛ capitis q̃ sit distãtia nescit. Quot inde deus altissime/q̃t intẽpantiaꝫ fedissimaꝫ ꝛ incõcessaꝫ bulliant rui. q̃t flagicia q̃t otumelie. q̃s'turpe nefas qꝫ dicere sepius erũpant tu nosti omniũ ognitor occultorꝫ. Celebs interea rebꝰ honestis intẽdẽs ac intẽtꝰ nocteqꝫ dieqꝫ poterit auertẽ tales q̃les isti patiũtur inflãmatiões. Natura Cessant he passiões dũ explenẽ. Sopb

Si cessauerint ad momẽtũ. ptin' acriores irruũt qr libidinis vsus nõ faciat ꝗ irritat/more febrik'ar/doris quẽ pot' nutrit auget et in/flãmat Sic prurit' in corpore scal pẽdo dũ mori videk augetur Sic fõs lactis in nutrice sugẽdo otinu ak. q̃ dimissus arescet in alios ver sus humores et exit' ¶ Natl. Sic ingeniaui multis in reb' q modis Sẽtio deniqꝫ similez tibi de semi/nis humore argumẽtatiõez sumẽ velle ¶ Sopb Jure sentis ac pro/inde cernis causas incõtinẽtie pre cipuas/longi'a celibe fieri qꝫ a cõ iugato. q̃ sk obiectũ alliciẽs exteri usq semẽ interi' ex abũdantia sti/mulãs q exitũ q̃rens. qd̃ in celibe p sudores aut alik sine q̃uis impu dicicie culpa defluit exit aut eua/nescit Quid q̃ osuetudo vim tuã hz o natura ꝓpter ea cicero tuus bñ osulit Optima inq̃t forma vi uẽdi eligẽda est. quã iocũdã red/dit osuetudo Sũt q̃ venereas vo luptates etiã licẽter exhibitas as pnarenk vt viles vt indignas vt nauseã spũi dãtes. qm̃ gustato spi ritu desipit omis caro ait gregori us vn' meoꝝ Talis olim nr̃ Au/gustin' q̃ prius ambrosij statũ be atũ p̃dicabat nisi q̃ celibat' suus oneros' sibi videbak Ait nesciebã inq̃t q̃les q̃ntasqꝫ suauitates sen tiret ipe bene olẽtis castitatis. sen tẽtia est si verba nõ teneo spis ac cedit vtutũ aliaꝝ comes ipis ca ste viuẽtibus societas q̃ lõge sũt

a solicitudine coniugatorũ/curarũ cessatio mordacium. celestis cõuer satio. sobrietas. frugalitas. studiũ liberũ colloquens cum toto secu/lo secũ/presens ego sophia in allo cutione tedij sui Rursũ habet sup se iugum christi suaue et leue pu/trescere faciens iugũ multiplex et ferreuz mũdi Non vlla sibi partu rientiũ fastidia/non educatio con/tumacium sepe liberorum Postre mo locuz istum multi mei et tui su per oneribus cõiugij copiosissime vehemenkqꝫ persecuti sunt. preci/pue nr̃ hieronym'. qui laudes nũc viduitatis nũc virginitatis q ad uersũ Jouinianũ nuptias eq̃ntẽ ce libatui. vbi q̃cquid ex historijs et sentẽtijs veterũ cũ sacris lr̃is er/hauriri p̃t induxit Quo fit vt repe titione nostra (qm̃ habenk in pm tu) non egeant nec te latent ¶ Na/tura Mallem laterẽt meqꝫ omnes qꝫ/presertim in hoc q̃ laudem vir ginitatis in improperium re pba tionem qꝫ vertit nuptiarum Nec defuerunt qui tale quid ipsi dum viueret opponerent ¶ Sophia Opposuerunt Sed respondit con iugium sanctum et nuptias san/ctas eẽ de qb' hic dicẽdũ nõ est p singla ¶ Natura Si tak esset oim celibum conditio qualez descripsi sti. tolerabilem mihi non nego fo/re quandaz. ipsorum multitudinẽ. dum plures aliorum intenderent q̃ntum sufficeret generatiõi filioꝝ At vero de mille vix vnũ talẽ inue

nies Ampli⁹ qz laudē fūdas hero
ice castitatis et fine qz ꝑparat ad
ꝯēplationez altissime vitatis. q̄d
de tot meis de tot tuis eleuatissi/
mis et doctissimis vsqz ad ꝓphe/
tie pirituz viris q̄s scim⁹ vxores
habuisse? Sophia Non tollim⁹
omnē ab vxorat s cognitionē p/
spicuā veritatis/illā specialiē que
lucet in speculatiuo intellectu qua
lem tui vel solā curiosi⁹ inuestigāt.
amātes veritatē magis vt lucētē
qz vt redarguentē q corrigentem
mores peruersos quos nō ita de/
serē curauerūt Propterea traditi
sūt velut ingrati in reprobū sensū
et obscuratū ē insipiēs cor eoꝝ et
in stultū finē deducti sūt Datur al
tera ꝯgnitio nō declaratia vl speculatiua q illustratiua vt ꝑcedens
ꝗ in exprimento ꝯsistens et affectu
quā nemo nouit nisi q accipit Et ꝗ
si datur vxoratis. ꝓfecto fit dum
vacāt ab amplexibus. et rarissime
fit qz nec tūc oferē ꝓphetie spūs
neqz suauissim⁹ odor ille sapiētissi/
ma qz iocūditas quā ego sapiētia
ofero ꝗm nomē meū q̄d pl⁹ sumit
a sapore q est gustatio spūs affe/
ctual qz a sapere q̄d respicit intel/
lectū Porro si pauci sūt celibes q
electi q eleuati ꝓfectiqz. multo ra/
riores sunt ceteris parib⁹ nuptijs
dati q sine cōtaminatiōe se custo/
diant ¶ Natura Foues meaz ad
uersus ꝯtinētes q̄rimoniā dū cōti
nendi difficultatē causas mecū q̄/
qz ſētis que dixi/vir vnū vel vnā
de mille reperi ¶ Sopb Imo ve/
rius debilito ꝯpescoqz. dū castita
tem in celibatu faciliorem trado.
dū possibilē in ōni etate seru q̄ du
ordine (q̄uis difficilē) mltis ipsā
ꝑdico Alioq̄n peccatuz haberent
aut ad impossibile tenerent Vide
rint qui nō credūt. si omnib⁹ in cō
mune nō vxoratis detrahūt puer
sa temerariaqz dñiudicatiōe pri/
moꝝ etiā in matrmonio diūctorū
q̄s q q̄s esse cōstat. frequēter mu/
tuo separatos p tēpus et per tēpo
ra q dimidiū tēporis vel distātia
locorū vel impedimento morboꝝ
aut religiōis sacramēto Quos si
ꝯtinē dixeris eo tūc posse. cur nō q
celibes tāto spacio saltē poterūt
idē imo ꝓni⁹ ex deductis? Eos vo
si suspicat⁹ fueris p incōtinētiā su/
perari damnas omnes/teqz ipsam
tuos qz domesticos parētes q ali/
enos Itaqz regrediēdū ē ad hāc
veritatē q̄ sub rōnis impio ē sēsu
alis appetit⁹ et carnalis executio
difficultate vel inclinatiōe nitente
i ꝯrariū nō obstāte Ad q̄d astru
endū valet rōsio ipocratis ꝗm ali
q̄s vl ꝗm alios socratis. quē dū vi
sonomia inspecta dicēt visonem⁹
corruptorē eē pueroꝝ/discipulos
volētes irruere in eum ꝯpescuit di
cens Sū. ꝗ ꝯtineō ¶ Natu. Mode
ste ciuiliē qz ꝑsuades. Sed q̄d de
multitudine dicis vxoꝝ Sopb
Nolo putauēit aliq̄s multitudine
vxoꝝ (dum etiā legaliē mltis fas
eēt vti) libidis ignez furorē fomi
tē tyrannidē excutere. ꝗ crebri⁹ in
maluz augere Docet hoc spurcis/

fima saracenorum secta/ quos a fe
dissimo a te qz natura damnato
masclorū cōcubitu/pluralitas vro
rū non auertit.sed inuertit peruer/
tit et subuertit . Quid insuper de
romanis scripserit apostolus no/
ster in epistole principio.quid ipsi
poete sui cecinerunt.quid historici
narrauerunt de muto ꝗ vicio cog
nitū est.Quo palam fit venereum
furorem plus vedendo fugiendo
qz vitari qz vtendo habet proin/
de castitas heroica deum finē.q/
rens expeditum a mille solicitudi/
nibus animū.quibus nequaqz ca
ret coniugium Fit proximior deo.
fit auxiliū sui capacior. Eam idcir/
co licet decet et expedit amplecti
Natura Cur non vtunt corpo/
rali castratione qui mentalem eli/
gunt seruare perpetuaz Tunc ita/
qz nec ipsi peccarent concupiscen/
do feminas nec eas in peccatum
traherent et a suspitionis macula
de consortio mulierum manerent
immunes Sophia Multum ali
ter sensit vnus de meis dicens q
concupiscētia spadonis deuirgina/
uit adolescentulā virginez Apud
comicum insuper dicuntur amato
res esse mulierum maximi. verum
nihil posse Adeo verus est sermo
magistri nostri q ex corde proce/
dunt adulteria fornicationesqz.
corpeat quāuis corpus Ceterum
nefas est auctoritate ppria se ca/
strādo mutilare sicut et se occidē.
precipue dum non seruatur inde

totuz corpus sed debilitat alterat
viciat/ vnde consequēter anima pa
siones morbidas subit et in mor
bus tetras Neqz in hoc origenis
mei probatur exemplum vl zelus
non fm scientiam castitatis sed se
carne castrantis Natura Quid
agat igitur aduersus stimulos car
nis integer corpore si tha patiunt
mutilati? Sophia Arbitrium
in eis liberū cū timore dei cōfiget
carnes eorum sagittis gratie. po/
tentibus cum carbōib' virtutum
desolatoriis.si querant bona fide
et toto corde remedia furoris hu
ius que plurima sunt. et precipuū
fuga inertis ocij.qd vidit qui ait
Ocia si tollas periere cupidinis
artes Absit sobrietas familiaritas
absit Natura Certe non meum
est audire modo generationem
cohibentia cuius est incentiua p
curare Te transfer ad alia si qua
supersunt que post aliqntulā si vis
pausationem prosequere

Quartus actus.principalis.

Sophia.

HN satis o natura soror
pausatū est? Natura
Satis Sopb Termi
nemus ergo qd superest
Natura Terminem'.expecto.

Sopb . Actenus in actione su
periori explici/versata ē oratio no/
stra quasi preparatoria pro qrto
hoc(qui et vltimus est) actu po/

tissimuz intento. non supgressi sũt terminũ capacitatis tue Nũc in altiori sup̃ nõ otra te regione collo/ ceris oportet. vbi de xp̃ianoꝝ morib' ac ritib' agendũ est. qui non tua traditõe ẖ mea/ p deũ ⁊ ex ꝺo supnaturali sũt reuelatiõe suscepti

¶ Natura Hoc tãto m̃ facili' erit q̃nto causã vnã esse p̃stãtissimam optimã et sup̃mã nõ dubito Est enim vox mea apud omnes talez esse quã appellãt deũ. de qua post inq̃sitiõem solertissimã dixisse ferẽ aristoteles meus. Inueni te causã p̃mã. fac me tibi placentẽ. Demũque gens tã effera q̃ natio tã barbara q̃ non aliq̃ religione teneat? Ut vero q̃s et qualis sit ver' cult' per reuelationez spẽalem aliter q̃ ẖ ex creaturis meis accept'/ fateor sup̃ me est nõ (vt bene dicis) otra me est. ¶ Sopẖ Da te interi mihi meeq̃ fidei credens vt intelligas vnicũ xp̃iane religiõis verũ eẽ cultũ dei nr̃i ¶ Natur. Credo q̃ten' ad intelligẽtiã docẽdoꝝ p te pateat via ¶ Sophia Collocabim' ergo p̃ncipiũ docẽdoꝝ vbi dictorũ finis fuit Istã q̃ppe legẽ esse diuinitatis vt sup̃mũ inferioꝝ iũgat p̃ncip̃is supioꝝ tradit ille magn' olim tu' ariopagita dionysi' quẽ p̃dicatio cũ miraculis meũ fecit ⁊ ertulit Dixim' ꝺ heroica castitate quã nõ aduersã tibi nec impossibilem mõstrauim' ¶ Natura Monstrasti cõfiteor ¶ Sophia Coniũgitur huic in assensu castitas diuinalis put moralẽ heroica sibi sternit castitatẽ ¶ Natura Castitas hec diuinalis qualis est ⁊ quid superaddit edisserẽ ¶ Sophia Rite petis Et q̃dẽ ex finis cõsideratõe ognosces Nam moralis castitas habet p̃mum finẽ se otinere p̃m dictamen recte rõnis per te naturã hominibus indite Ast heroica tendit altius/ in p̃ma causam se reuoluens et exaltans Diuinalis vero finẽ attingit eũdẽ qui deus ẽ sed eminentiori modo. Ꝓter tria precipue Primo quia voto firmatur Secꝺo quia fide spe caritateq̃ ꝺedicatur xp̃o qui simul in vnum deus et homo est domin' et prorimus frater amicus ⁊ sp̃sõsus Tertio quia sacrosãctis mysterij̃s hec castitas applicat. Propẖ hec tria plurimũ distat hec castitas a castitate idolatrarum Fuerunt quippe virgines inter eos demonij̃s vt veste et palladi et telluri non deo sacrate imo execrate. sic ⁊ apud diabolicos manicheos Porro moralis castitas est velut incipientiũ ⁊ purgãdorum heroica velut p ficiendoꝝ et illuminandoꝝ Diuinalis ẖtia tanq̃ẖ perfectoꝝ in eterna beatitudine consũmandorum Talis esse debet castitas ecclesiasticoꝝ presertiz sacerdotũ ⁊ maxime platorũ ¶ Natura Debet eẽ dicis ẖ an sit tu videris o sophia ¶ Sopẖ Nondũ agim' de castitẖ de castitate quã absolute ꝺiuerãtã p̃sonat abus' non sordidat s

violat sed effugat. quēadmodum te naturam vicia q̃ntũlibet enormia q̃lia nominantur fieri contra te nõ te polluunt quin digna iugi veneratione subsistas Cõuenio te nunc igitur/an presuppositā fide laudabilis tibi sit huiusmodi castitas diuinalis Quid differs quid musitas Si castitatē heroicam cõuincit apertissima ratio te laudandā ocedere. q̃ pacto superesset aliqua dubietas de preconio castitatis diuialis qualis scripta est/vota deo dicata cristo dedita cultui sacro? ¶ Masurl. Vicor veris nec effugiũ video si nõ ad abusus culpandos querelam meam recepe/ris ¶ Sophia Abusus ego non minus q̃z tu culpo criminor abominor damno Verũtamen dic q̃ les reperis in castitate professis exorbitationes Sunt quippe non nulla q̃zuis viciosa. locis temporibusq̃z et personis toleranda Alioq̃n tollantur omnia bona tã tua q̃z mea necesse est. Quoniaz nulla sunt quibus non contingat abuti Cognoscit deus figmentũ humanum. scit hoies circundatos infirmitate a sũmo vsq̃z deorsum ideo ꝓpiciabilis est super malicia ¶ Natura Jure mihi tibiq̃z displicibilis esse debet tanta multiplicatio indignor. tanta frequẽtatio preuaricationis votorũ. tanta contaminatio sacrarũ mearum q̃z legum horrenda peuersio. maxime cum videas ipsa tot scelera flagicia iniquitates peccata delicta abominationes quas vel nominare vel etiam cogitare turpe est in meum reuerti ꝓpaginis debite preiudicium hinc regiones vacue dere linquũtur absq̃z habitatore hinc cultus tuus iste xp̃ianor pene deperditur multiplicatis per generationem hostibus suis ethnicis et saracenis Subinde q̃d obessz noue legi tue plusq̃z veteri. similiter tue. si honestissimo matrimonij sacramẽto ministri religionis vterẽtur Nũquid sapientior aut sãctior q̃z olim effect' est deus Fuerit ipe xp̃us virgo. fuerit nat' de virgine virginali desponsata viro. fuerit prefiguratus in virginitate hieremie et helie Suaserit ipse virginitatem paucis qui capere possent idoneis Unde queso preceptum ortũ est vt non solum iam sit castitatis concilium et hoc sine delicto iuueniliũ personarum q̃ adolescẽtularũ imo puerorꝝ puellarum q̃z sub velo religionis quorũ quarũ q̃z furores aut similiũ eẽ dic Oracius Quid de prouectioribus. q̃s incontinẽtes fuisse prius ambigit nemo. nec forte posterius continẽtes sperat vllus? Vincit indignitas rei meã certe cõquestionẽ que longe plus operib' se lèquitur. se clamat et prodit q̃z meis posset vocibus nisi sponte q̃s obsurdescat ¶ Sophia Si tã acerba fers animositate facinora vouẽtiũ castitatẽ. Respice q̃so respice trabes

ingentes defectuuz in oculis atqz
colluuiones fedissimas in oib⁹ mē
bris generationi vacātiū Sed qa
nō apte probrū probro diluiť. ad
io respondeo quod queris amari
us In sapientior fuerit christus
filius in noua qz pať in veteī lege
Eadē crede mihi/prorsus eadē fu
it sapia q ad pfectū duxit impfe/
ctū puericiā ad pfectionis etatē.
timorē ad amorēq spūs libertatē
Porro cur nō inspicis in sacerdo
tib⁹ veteris legis q̄nta sup alios
scitatis q̄nta castitati imponebať
artatio? Vxorē nō nisi v̄ginē. nō
nisi semel et vnicā. nō repudiatā.
nō sordidā fas erat accipere Ia
cabant ab vxorū q̄libet āpleru tē
pore vicis sue sub mortis intermi
natiōe Si moriebať vxor in ado
lescētia/ otinēdi necessitas incūbe
bat Et qm̄ assidue nr̄i sacerdotes
sacris occupanť mysteriis. q̄d di/
uini⁹ qz vt cōtinua polleāt castita
te? Iacāt legi dei quam ab eorū
popul⁹ore reqrit sbet āt lex sic im
maculata ē immaculatū speckato
rē doctorēqz vult Quid si grecoz
xp̄ianoz opponiť diūgiū? Fortas
sis ideo p̄uati sūt illa qua p̄diti fu
erāt legis peritia q in varios iaz
sup̄ modū corrueřt errores/disso
nos romane vereqz pietati Qui d
q̄ apud eos vigēt adhuc caloge/
ri monachi celibes sub regula ma
gni p̄ris basilij. q̄s fere solos de
clero ppls hz in precio? Huc acce/
das q̄ ministri gr̄e reuelate fiūt p
electōez nō hēditariā vt olim suc
cessionē Debent insup liberiores
qz olim a seculari fuitute viuē De
bent rurs⁹ in re familiari min⁹ esse
solliciti deditiqz min⁹ auaricie seu
rapine thesaurisare volēti p filijs
q filiab⁹ instar iude. q̄nimo p ne/
potulis/ q̄s vn⁹ e pōtificib⁹ datos
a demonio loco filioz/ quos de⁹
subtraxerat ab ecclesiasticis. q̄rul⁹
loqbať Attēde q̄sō quēadmodū
hec tria q̄ sūt electio. libertas. va
catio fūdāt rōnabilitatē celibat⁹
ppetui sacerdotū. iūcto q̄ nullus
ad votū hīc nec ad sacerdotiū co/
giť nlſus añ discretiōis ānos dū
est arbiť sui. null⁹ q̄ non auxiliante
dño sine q̄ nihil facē possum⁹ vo/
tū suū possit implē Tātūmō volū
tas bona assit cū gr̄a. nec ei desit
vel ober sit arbitriū Ex si cadant
aliq̄ p̄sto est per pñiaz subleuator
de⁹ Deniqz o natura ne glorieris
adeo magnificās multitudinē ho
minū. qm̄ melior est vn⁹ timēs de
um qz mille filij impij/ maxime si ti
mor sit diūct⁹ anime otinēti. cui⁹
nō est condigna ponderatio. que
diligēs mūdiciā ꝓpter gratiam la
biorū habet amicū regē deū Ad/
de q̄ virginitas implet celū fecū/
ditas carnalis mūdū Deniqz tu⁹
aristoteles policias instituens no
tauit moderatā debere esse puero
rum multitudinez Quod a nōnul
lis accipiť q̄si necandi sint super/
flui. Q d̄ practicasse grecos comi
cus aliqn̄ insinuat Verum recti⁹

intelligat/vt sit hominuz ps generationi nõ intẽta/ vacãs altiorib'
Soluit perinde quedã tua oppositio de vginitate q̃ nõ mediũ tenet
ꝫ extremũ Tenz vtiqꝫ mediũ q̃ ad
nos qm̃ abstinet qñ optet ⁊ q̃ntũ
opz et vbi optz oim circũstãtiaꝝ
q̃litate pensata put sapiẽs iudica
bit Quamobrẽ parce ire tue sororꝫ
natura solerẽ aiaduertẽs q̃ p celi
batũ salubriter pulsũ est statui ec
clesiasticoꝝ de beneficijs viuentiũ
Quib' si darent vxores si liberi na
scerent q̃s p' eoꝝ mortez suas pa
sceret vxoẽsꝫ filios? Nõ successor
in beneficio qd̃ sibi vir sufficit Nõ
ali' si nõ casualiẽ Et ita mendicita
te vilescẽt vl inedia fameqꝫ pirẽt
Attẽtoꝫ ꝫ q̃ sacerdotes mlti sibi
soli vix viuẽ satis hñt. q̃d si famili
am addideris sũptuosã? Natu
ra Parcaz ire o sophia. Vis igit
vt siccis oculis. duro corde viscẽ/
bus cõgelatis. sine cõpassiõe. sine
pietate p̃tereã silẽtio. tuaꝝ meaꝝ
qꝫ p̃uaricatiões leguz multiplica
tas sup numerũ Sophia Nolo
equidẽ Sed pari fedẽ tu mecũ p/
uisionẽ implores accõmodam
Natura Quẽ inueniã misera cõso
latorẽ? Quis tãtis feret opẽ mal? Cur
Cur creata sũ vidẽ tãta mala mee
sublimis creature? Que nũc clad'
⁊ pestilẽtijs infecta depit. nũc bel
lis horridis attrita corruit. nũc p
nõ vsũ vel abusũ virtutis genera
tiue prius naturalissime diuineqꝫ
⁊ perfẽce/ q̃si sterilitate consumit ⁊
arescit Sophia Desuper est p

uidus sup õnia de'/ cõmunis mihi
tibiqꝫ pater creator et rector Spe
randũ de sua misericordia cui' co
pie non est numer'. petendũ est ei'
subsidium. querendum. pulsandu
Deniq princeps populorũ dum
erũt cõgregati cũ principe sũmo
vicario dei abrahaz/ cõmonendi
erũt orãdi contestandi ferre p̃sidi
um rebus lapsis/ hominũ defect'
reficere. deformata reformare. no
minatim circa tot propaginis ob
stacula non afferentia deo gloriã.
non ecclesiastice religiõi decorem.
Pter tria q̃ tue miscuisti querimo/
nie Quorum vnũ est nimia vouen
tiũ maxime adolescẽtum multipli
catio Alterum celeberrima voto/
rum sine fructu legitime plis effra
ctio Tertium oraminatio sacrorũ
tueqꝫ ostitutõis abominanda sub
uersio Natura Cur non adijcis
tollendum esse votum a sacerdo/
tio. cũ non sit ei diuina ⁊ essentiali
vl inseparabili societate connexũ
q̃cq̃d sit de monachis? Sophia.
O. q̃i stet in nõ vouẽdo tota refor
matio. q̃i nõ peccent vxorati. Sz
nec refert magnope si votuz neq/
qꝫ sit annexũ essentialiter sacerdo
tio/ postqꝫ ita diunctum sibi est. vt
ois illud suscipiens nedũ voueat
sed votũ etiã solenniset. matrimo/
niũ dirimẽs iã cõtractũ non min'
qꝫ in monachis Sed nec plus ha
bet dispẽsabilitatis vnũ qꝫ alteꝝ
nisi q̃ facta monacho dispẽsatio/
ne desinit esse mochus. qm̃ status
importat tria vota de sui ratione

De celibatu

Sacerdoti vero concessa dispēsa/
tione voti/sacerdos tamen manet
Ut vero hic non versat reforma/
tio ꝓncipalis ꝗ ꝑ alia media qua/
lia nunc et hic aperire non est con
siliū Hoc dicim' ꝙ de duob' mal'
min' ē incōtinētes tolerare sacer
dotes q̄z nullos habere. Sic abu
timur bonis dei. sic vtit ipse malis
nostris ad electoꝝ salutē nōiatim
in sacramētoꝝ ministratiōe quod
olim figuratū est in pastu helye p
corvos. in quib' pccōꝝ nigredo fi
gurat. Nō expectet aliqs ꝙ area
dñice ministratōis tanta possit so
licitatiōe purgari q̄n plures sint
palee viciosoꝝ vt luxuriosorū int
q̄s latētq̄ fouent tanq̄z grana pu
rissima cultores castitatis. Quis
scit si plures nūc ecclesiastici custo
diāt in celibatu castitatē illibataz
q̄z si iūcti diugio maritalē integre
oseruassent? Quis nesciat in mltis
et de multis desiderabilib' facilī'
eē total' abstinē q̄z vsū moderari?
Vidit ꝗ epicurus assertor volu/
ptatis. q̄ teste seneca dic. Vis diues
fieri. Nō diuitijs adijciēdū sed cu
pitatib' detrahēdoz Silit in omni
bus eiusmodi Vis voluptuose vi
uere. non voluptatib' adijciendū
sed cupiditatib' et ocupiscētijs de
trahēdū. adeo vel diuitez vel vo/
luptuosū fiēi nō in exterioriib' situ
ē ꝗ intra nos Quid ꝙ nō hūana
psūptione regit ecclia ꝗ spūsāti
directiōe put ōnia tēp' hūt Fuit
eccla ꝑmit' sine dotatione tēpali/
um qualit postmodū ꝑ Siluestꝝ
et ecclesiasticorū
et alios scissimos spūsscūs large
dedit Sic aliqñ per cōiugatos re
gebat eccla vt in antiq̄ lege. nūc
per celibes in noua Concludim'
tandē nos interea otentos esse de
bere remedioꝝ postulatōe qualia
q̄literq̄z tetigim' vt tranquille cō/
corditerq̄z maneam' sororio nexu
iūcte natura cū sophia Natura
fiat ꝓcor ita

Dialogus sophie et na
ture super celibatu ecclesiasticorū
compilatus ꝑ mgrm Johem ger
son in sacra pagina doctorē egre
gijssimum explicit.

Volumen scōm tracta
tus et libros diuersos vtilissimos
cōplectens per Egregiū virū do
minū Johez de gersonno Docto
rē cōsolatoriū vite et scientie pro/
bitate splēdidissimū. Cancellariū
q̄z parisien dignissimū editos An
no gratie. M.cccc.lxxxij. die vlti/
mo Augusti per me Johem koel/
hoff de lubeck Colonie ciuem im
pressum feliciter finit.

Deo gratias

DOMEIN-ARCHIEF
TE
UTRECHT.

A 977189

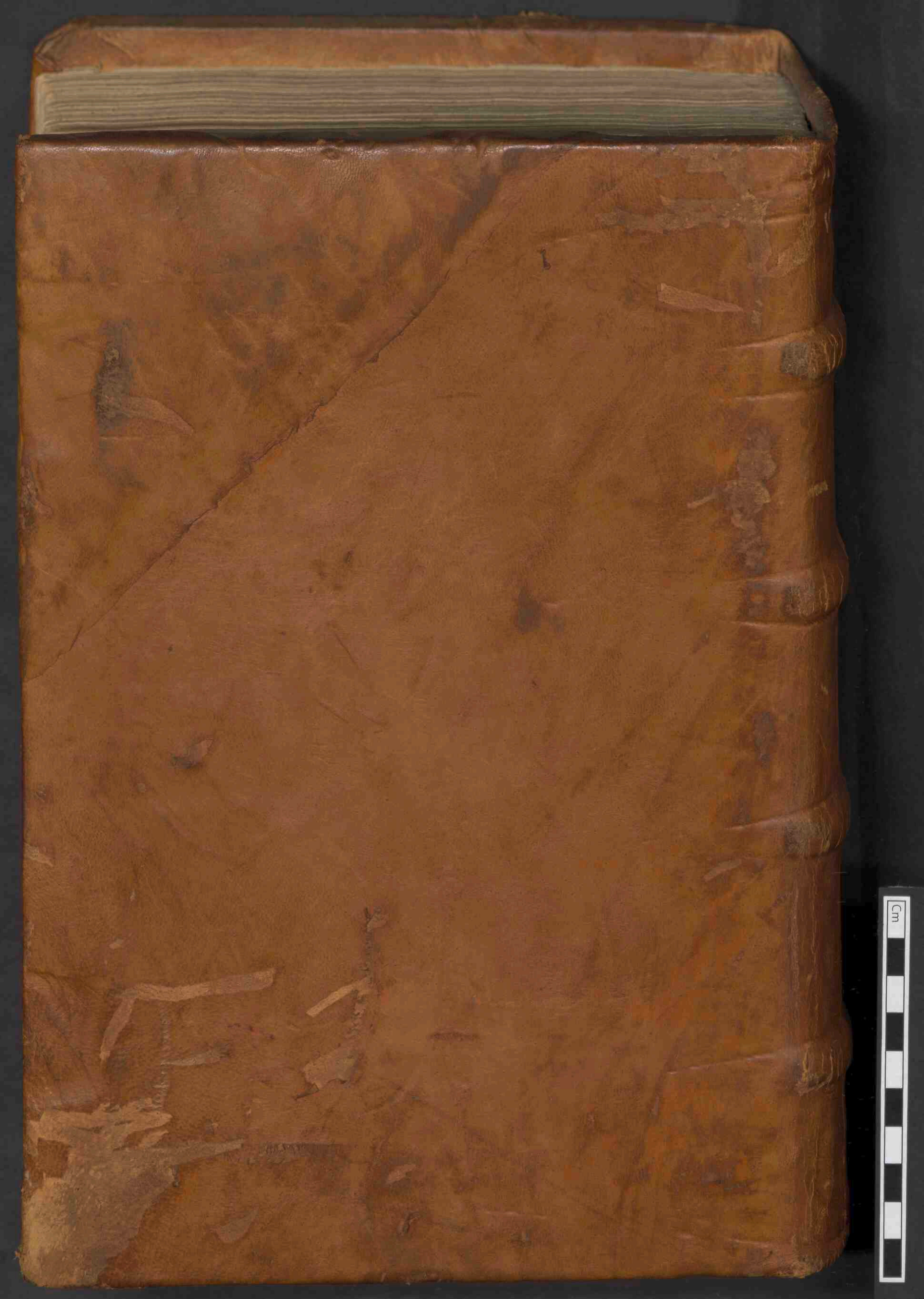

colorchecker DIGITAL SG

DCSG - UBU # MX - 7181